Bhagavad-gīta
taková, jaká je

Jeho Božská milost
A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda
Zakladatel-Ācarya Mezinárodní společnosti pro vědomí Krišny

Knihy Jeho Božské milosti A. C. Bhaktivedanty Swamiho Prabhupādy

Bhagavad-gītā taková, jaká je
Śrīmad-Bhāgavatam, zpěvy 1-10
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Učení Pána Caitanyi
Nektar oddanosti
Nektar instrukcí
Śrī Īśopaniṣad
Lehká cesta na jiné planety
Vědomí Kṛṣṇy: Nejvyšší systém jógy
Kṛṣṇa, Nejvyšší Osobnost Božství (3 svazky)
Dokonalé otázky, dokonalé odpovědi
Dialektický spiritualismus - Védský pohled na Západní filozofii
Učení Pána Kapily, syna Devahūti
Transcendentální učení Prahlāda Mahārāje
Kṛṣṇa, Zásobárna potěšení
Věda seberealizace
Hlásání je podstatou
Život pochází ze života
Dokonalost jógy
Za hranicí narození a smrti
Na cestě ke Kṛṣṇovi
Geetār-gan (bengálsky)
Rāja-vidyā: Královna poznání
Povznesení na vědomí Kṛṣṇy
Vědomí Kṛṣṇy: Nedostižný dar
Magazín Zpátky k Božství (zakladatel)

ŚRĪLOVI BALADEVOVI VIDYĀBHŪṢAṆOVI,
který tak krásně představil
„*Govinda-bhāṣya*“ komentář
k filozofii Vedānty

Pro osobní potřebu (2018)
Z anglického originálu Bhagavad-gīta As It Is (1972)

Obsah

Úvodní slovo

Bhagavad-gīta je nejznámější a nejčastěji překládaný védský náboženský text. Proč by měla být tak lahodící Západní mysli je zajímavou otázkou. Obsahuje drama, jelikož se odehrává v prostředí dvou armád, praporce vlají ve větru, vztyčené na poli čelí jeden druhému, schyluje se k boji. Obsahuje dvojí smysl a skutečnost, že Arjuna a jeho vozataj Kṛṣṇa spolu vedou rozhovor mezi těmito dvěma armádami, poukazuje na nerozhodnost Arjuny o základní otázce: měl by vstoupit do boje a zabít ty, kdož jsou jeho přáteli a příbuznými? Obsahuje záhadu, jak Kṛṣṇa představuje Arjunovi svou vesmírnou podobu. Má náležitě komplikovaný pohled na způsoby náboženského života a požitky cest poznání, práce, disciplíny a víry a jejich vzájemných vztahů, problémů, které trápily stoupence ostatních náboženství v jiných dobách a na jiných místech. Oddanost, o které se mluví, je úmyslným prostředkem náboženského uspokojení, ne pouhým výlevem poetické emoce. Vedle Bhāgavata-purāṇy, dlouhé práce z Jižní Indie, je Gīta textem nejčastěji citovaným ve filozofických spisech školy Gauḍiya Vaiṣṇava, školy zastoupené Swamim Bhaktivedantou jako posledním v dlouhém následovnictví učitelů. Může být řečeno, že tato škola Vaiṣṇavismu byla založena, či oživena, Śrī Kṛṣṇou-Caitanyou Mahāprabhuem (1486-1533) v Bengálsku a je v současnosti nejsilnější jednotlivou náboženskou silou ve východní části indického subkontinentu. Škola Gauḍiya Vaiṣṇava, pro kterou je Kṛṣṇa Samotným Nejvyšším Bohem a ne pouze inkarnací jiného božstva, vidí *bhakti* jako okamžitou a mocnou náboženskou sílu, skládající se z lásky mezi člověkem a Bohem. Její disciplína se skládá z věnování všech svých akcí Božstvu a jedinec naslouchá příběhům Kṛṣṇy z posvátných textů, pěje Kṛṣṇovo jméno, myje, koupe a obléká *mūrti* Kṛṣṇy, krmí Ho a přijímá zbytky jídla Mu nabídnutého, a tak pohlcuje Jeho milost; jedinec dělá tyto věci a mnoho dalšího, dokud se nezmění: oddaný se stal transformovaným do jedince blízkého Kṛṣṇovi a vidí Pána tváří v tvář.

Swami Bhaktivedanta Gītu komentuje z tohoto úhlu pohledu a toto je legitimní. Víc než to, v tomto překladu má Západní čtenář unikátní příležitost vidět, jak Kṛṣṇův oddaný vykládá své vlastní texty. Je to védská exegetická tradice, právem slavná, v akci. Tato kniha je pak vítaným přírůstkem z mnoha úhlů pohledu. Může sloužit jako hodnotná učebnice pro studenta univerzity. Umožňuje nám naslouchat schopnému vykladači vysvětlujícímu text, který má zásadní náboženský význam. Dává nám vhled do původních a vysoce přesvědčujících myšlenek školy Gauḍiya Vaiṣṇava. V tom, že poskytuje sanskrit v Devanagari i v jeho přepise, nabízí odborníkovi na sanskrit příležitost znovu vyložit sanskritské významy a debatovat o nich - ačkoliv si myslím, že dojde jen k málo nesouhlasu s kvalitou Swamiho vzdělání v sanskritu. A konečně pro neodborníka je zde čitelná angličtina a oddaný postoj, který nemůže citlivého čtenáře než dojmout. A jsou zde malby, které, jak se to neuvěřitelně může jevit těm, kteří jsou obezná-

meni se současným indickým náboženským uměním, byly učiněny americkými oddanými.

Učenci, studentu Gauḍiya Vaiṣṇavismu a zvyšujícímu se počtu Západních čtenářů majících zájem o klasickou védskou myšlenku byla Swamim Bhaktivedantou prokázána služba. Přinesením nám nového výkladu textu, který již byl mnohým znám, mnohokrát zvýšil naše pochopení; a důvody pro porozumění, v těchto dnech odcizení, nemusí být uváděny.

Profesor Edward C. Dimock, Jr.
Katedra Jihoasijských jazyků a civilizace, University of Chicago

Předmluva

Původně jsem napsal Bhagavad-gītu takovou, jaká je, v podobě, ve které je nyní představena. Když tato kniha byla poprvé vydána, původní manuskript byl bohužel zkrácen na méně než 400 stran, bez ilustrací a bez vysvětlení pro většinu původních veršů Śrīmad Bhagavad-gīty. Ve všech svých dalších knihách - Śrīmad Bhāgavatamu, Śrī Īśopaniṣad atd. - systémem je, že poskytuji původní verš, jeho anglický přepis, sanskritsko-anglické ekvivalenty slovo od slova, překlady a výklady. Toto činí knihu velmi autentickou a vědeckou a činí význam zcela zřejmým. Proto jsem nebyl příliš šťastný, když jsem musel minimalizovat svůj původní manuskript. Ale později, když poptávka po Bhagavad-gītě takové, jaké je, výrazně narostla, byl jsem mnoha učenci a oddanými požádán předložit knihu ve své původní podobě a pánové z Macmillan a Co. souhlasili s vydáním úplné edice. Současný pokusem je tedy nabídnout původní manuskript této velké knihy poznání s plným *paramparā* vysvětlením za účelem ustavit Hnutí Kṛṣṇa vědomí pevněji a pokrokověji.

Naše Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy je opravdové, historicky autorizované, přirozené a transcendentální, protože je založené na Bhagavad-gītě takové, jaká je. Postupně se stává nejpopulárnějším hnutím na celém světě, obzvláště mezi mladší generací. Také se stává více a více zajímavým pro starší generaci. Starší vážení pánové se začínají zajímat až tak, že otcové a dědové mých žáků nás podporují tím, že se stávají celoživotními členy naší velké společnosti, Mezinárodního hnutí pro vědomí Kṛṣṇy. V Los Angeles mi mnoho otců a matek chodilo vyjádřit své pocity vděčnosti za mé vedení Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy po celém světě. Někteří z nich řekli, že je to velkým štěstím pro Američany, že jsem započal Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy v Americe. Ale ve skutečnosti je původním otcem tohoto hnutí Samotný Pán Kṛṣṇa, neboť bylo založeno před velmi dlouhou dobou tím, že sestoupilo do lidské společnosti učednickou posloupností. Pokud mám v tomto spojení nějakou zásluhu, tak nepatří mně osobně, ale je díky mému věčnému spirituálnímu mistrovi, Jeho Božské Milosti Om Viṣṇupādovi Paramahaṁsovi Parivrājakācāryovi 108 Śrī Śrīmad Bhaktisiddhāntovi Sarasvatī Goswāmī Mahārāji Prabhupādovi.

Pokud mám osobně v této záležitosti nějaké zásluhy, je to jen tím, že jsem se snažil představit Bhagavad-gītu takovou, jaká je, bez šizení. Před mou prezentací Bhagavad-gīty takové, jaká je, byla téměř všechna anglická vydání Bhagavad-gīty představena, aby naplnila něčí osobní ambici. Ale naším pokusem v prezentaci Bhagavad-gīty takové, jaká je, je prezentovat misi Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy. Naším posláním je prezentovat vůli Kṛṣṇy, ne nějakého všedního spekulanta jako politika, filozofa či vědce, jelikož tito mají velmi málo poznání o Kṛṣṇovi, navzdory veškerému svému ostatnímu poznání. Když Kṛṣṇa říká *man-manā bhava mad-bhakto mad-yājī māṁ namaskuru* atd., my, narozdíl od tak-

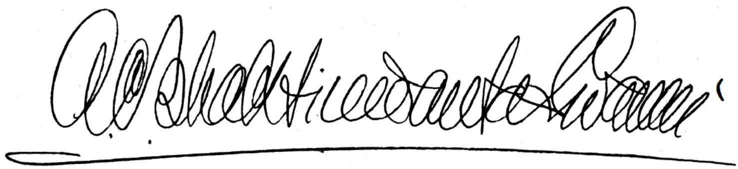
zvaných učenců, neříkáme, že Kṛṣṇa a jeho vnitřní duch se od sebe liší. Kṛṣṇa je absolutní a není rozdíl mezi Kṛṣṇovým jménem, Kṛṣṇovou podobou, Kṛṣṇovou kvalitou, Kṛṣṇovými zábavami atd. Tomuto absolutnímu postavení Kṛṣṇy je velmi těžké porozumět jakýmkoliv člověkem, který není oddaným Kṛṣṇy v systému *paramparā* (učednické posloupnosti). Obecně se takzvaní učenci, politikové, filozofové a *svāmī* bez dokonalého poznání Kṛṣṇy snaží vyhnat či zabít Kṛṣṇu, když píšou komentář Bhagavad-gīty. Takový neautorizovaný komentář Bhagavad-gīty je známý jako Māyāvādī-Bhāṣya a Pán Caitanya nás varoval o těchto neautorizovaných lidech. Pán Caitanya jasně říká, že kdokoliv, kdo se snaží porozumět Bhagavad-gītě z úhlu pohledu Māyāvādīho páchá veliký hrubý omyl. Výsledek takového hrubého omylu bude, že takový pomýlený student Bhagavad-gīty bude jistě zmaten na cestě spirituálního vedení a nebude schopen vrátit se domů, zpátky k Božství.

Naším jediným účelem je prezentovat Bhagavad-gītu takovou, jaká je, za účelem vedení podmíněného studenta ke stejnému účelu, pro který Kṛṣṇa sestupuje na tuto planetu jednou za den Brahmy, či každých 8.600.000.000 let. Tento účel je uveden v Bhagavad-gītě a musíme ho přijmout takový, jaký je; jinak nemá žádný smysl snažit se porozumět Bhagavad-gītě a jejímu mluvčímu, Pánu Kṛṣṇovi. Pán Kṛṣṇa nejprve promluvil Bhagavad-gītu před nějakými stovkami milionů let k bohu slunci. Tuto skutečnost musíme přijmout, a tak porozumět historickému významu Bhagavad-gīty na základě autority Kṛṣṇy bez dezinterpretace. Vykládat Bhagavad-gītu bez odkazování na vůli Kṛṣṇy je největším přestupkem. Aby se jedinec od tohoto přestupku uchránil, musí Pánovi porozumět jako Nejvyšší Osobnosti Božství tak, jak Mu bylo přímo porozuměno Arjunou, prvním žákem Pána Kṛṣṇy. Takové porozumění Bhagavad-gītě je skutečné prospěšné a autorizované pro blahobyt lidské společnost v naplnění mise života.

Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy je v lidské společnosti zásadní, jelikož nabízí nejvyšší dokonalost života. Jak k tomu dochází je v Bhagavad-gītě plně vysvětleno. Bohužel, všední kovbojové využili v Bhagavad-gīty, aby prosazovali své démonické sklony a sváděli na scestí lidi ohledně pravého porozumění jednoduchým principům života. Každý by měl vědět, jak Bůh či Kṛṣṇa je veliký, a každý by měl znát skutečné postavení živých bytostí. Každý by měl znát, že živá bytost je věčně služebníkem a že pokud jedinec neslouží Kṛṣṇovi, musí sloužit iluzi v různých rozmanitostech tří režimů materiální přírody, a tak jedinec musí neustále putovat cyklem narození a smrti; dokonce i takzvaně osvobozený Māyāvādī spekulant musí procházet tímto procesem. Toto poznání tvoří velkou vědu a každá živá bytost ji musí ve svém vlastním zájmu slyšet.

Lidé obecně, obzvláště v tomto věku Kali, jsou okouzlení vnější energií Kṛṣṇy a nesprávně si myslí, že pokrokem materiálních pohodlí budou všichni lidé šťastní. Nemají žádné poznání, že materiální či vnější energie je velmi silná, jelikož je každý silně svázán přísnými zákony materiální přírody. Živá bytost je

šťastně nedílnou součástí Pána, a tak je její přirozenou funkcí vykonávat okamžitou službu Pánu. Okouzlením iluzí se jedinec snaží být šťastným službou svému osobnímu uspokojování smyslů v různých formách, což ho nikdy neučiní šťastným. Namísto uspokojování svých osobních materiálních smyslů musí uspokojovat smysly Pána. To je nejvyšší dokonalostí života. Pán toto chce a požaduje to. Jedinec musí tento ústřední bod Bhagavad-gīty pochopit. Naše Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy učí celý svět tento ústřední bod, a protože neznečišťujeme téma Bhagavad-gīty takové, jaká je, kdokoliv, kdo se vážně zajímá o čerpání prospěchu studováním Bhagavad-gīty, musí přijmout pomoc od Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy pro praktické porozumění Bhagavad-gītě pod přímým vedením Pána. Proto doufáme, že lidé studováním Bhagavad-gīty takové, jaká je, tak, jak jsme ji tu prezentovali, budou čerpat ten největší prospěch, a i kdyby se jen jediný člověk stal čistým oddaným Pána, budeme považovat náš pokus za úspěch.

12. května 1971,
Sydney, Austrálie

Úvod

om ajñāna-timirāndhasya jñānāñjana-śalākayā
cakṣur unmīlitaṁ yena tasmai śrī-gurave namaḥ

śrī-caitanya-mano-'bhīṣṭaṁ sthāpitaṁ yena bhū-tale
svayaṁ rūpaḥ kadā mahyaṁ dadāti sva-padāntikam

Narodil jsem se v nejtemnější neznalosti a můj spirituální mistr otevřel mé oči pochodní znalosti. Skládám mu své uctivé poklony.

Kdy mi Śrīla Rūpa Gosvāmī Prabhupāda, který v tomto materiálním světě ustanovil misi ke splnění přání Pana Caitanyi, věnuje úkryt svých lotosových chodidel?

vande 'haṁ śrī-guroḥ śrī-yuta-pada-kamalaṁ śrī-gurun vaiṣṇavāṁś ca
śrī-rūpaṁ sāgrajātaṁ saha-gaṇa-raghunāthānvitaṁ taṁ sa-jīvam
sādvaitaṁ sāvadhūtaṁ parijana-sahitaṁ kṛṣṇa-caitanya-devaṁ
śrī-rādhā-kṛṣṇa-pādān saha-gaṇa-lalitā-śrī-viśākhānvitāṁś ca

Skládám své uctivé poklony k lotosovým chodidlům mého spirituálního mistra a k lotosovým chodidlům všech Vaiṣṇavů. Nabízím své uctivé poklony k lotosovým chodidlům Śrīly Rūpy Gosvāmīho a jeho staršímu bratrovi Sanātanovi Gosvāmīmu, jakož i Raghunāthovi Dāsovi a Raghunāthovi Bhaṭṭovi, Gopālovi Bhaṭṭovi, a Śrīlovi Jīvovi Gosvāmīmu. Skládám své uctivé poklony Pánu Kṛṣṇovi Caitanyovi a Pánu Nityānandovi spolu s Advaitou Ācāryou, Gadādharou, Śrīvāsou, a ostatními společníky. Nabízím své uctivé poklony Śrīmatī Rādhārāṇī a Śrī Kṛṣṇovi společně s Jejich společnicemi, Śrī Lalitou a Viśākhou.

he kṛṣṇa karuṇā-sindho dīna-bandho jagat-pate
gopeśa gopikā-kānta rādhā-kānta namo 'stu te

Ó můj drahý Kṛṣṇo, jsi přítelem zarmoucených a zdrojem tvoření. Jsi pánem *gopī* a milovníkem Rādhārāṇī. Skládám Ti své uctivé poklony.

tapta-kāñcana-gaurāṅgi rādhe vṛndāvaneśvari
vṛṣabhānu-sute devi praṇamāmi hari-priye

Skládám uctivé poklony Rādhārāṇī, jejíž pleť je jako tekoucí zlato a jež je Královnou Vṛndāvanu. Jsi dcerou Krále Vṛṣabhānua a jsi velmi drahá Pánu Kṛṣṇovi.

vāñchā-kalpatarubhyaś ca kṛpā-sindhubhya eva ca
patitānāṁ pāvanebhyo vaiṣṇavebhyo namo namaḥ

Skládám své uctivé poklony všem Vaiṣṇavům, oddaným Pána, kteří dokáží splnit přání každého, stejně jako stromy tužeb, a kteří jsou plni soucitu pro pokleslé duše.

śrī kṛṣṇa caitanya prabhu nityānanda
śrī advaita gadādhara śrīvāsādi-gaura-bhakta-vṛnda

Skládám své poklony Śrī Kṛṣṇovi Caitanyovi, Prabhuovi Nityānandovi, Śrī Advaitovi, Gadādharovi, Śrīvāsovi a všem ostatním v linii oddanosti.

hare kṛṣṇa, hare kṛṣṇa, kṛṣṇa kṛṣṇa, hare hare
hare rāma, hare rāma, rāma rāma, hare hare.

Bhagavad-gītā je také známá jako Gītopaniṣad. Je jádrem védského poznání a jednou z nejdůležitějších Upaniṣad védské literatury. Samozřejmě existuje mnoho komentářů k Bhagavad-gītě napsaných v anglickém jazyce a člověk by mohl pochybovat o nezbytnosti dalšího. Důvod tohoto vydání může být vysvětlen následovně. Nedávno mě jedna Američanka požádala o doporučení anglického překladu Bhagavad-gīty. Samozřejmě, v Americe jsou k dispozici mnohá vydání Bhagavad-gīty v angličtině, ale z toho, co jsem viděl, nejen v Americe ale také v Indii, ani o jedné z nich nelze říct, že je autoritativní, protože v téměř každé z nich autor komentáře vyjádřil své vlastní názory, aniž by se dotkl podstaty Bhagavad-gīty takové, jaká je.

Podstata Bhagavad-gīty je zmíněna v samotné Bhagavad-gītě. Je to přesně takhle: pokud chceme brát určitý lék, musíme se řídit pokyny z příbalového letáku. Nemůžeme užívat lék dle vlastního vrtochu nebo dle instrukcí přítele. Musíme ho užívat dle pokynů z příbalového letáku nebo dle pokynů lékaře. Podobně, Bhagavad-gītā by měla být přijímána a akceptována taková, jaká je,

podle pokynů samotného mluvčího. Mluvčím Bhagavad-gīty je Pán Śrī Kṛṣṇa. On je zmíněn na každé straně Bhagavad-gīty jako Nejvyšší Osobnost Božství, Bhagavān. Samozřejmě slovo „*bhagavān*“ někdy odkazuje na jakoukoliv mocnou osobu nebo mocného poloboha a Bhagavān zde zcela jistě označuje Pána Śrī Kṛṣṇu jako velkou osobnost, ale zároveň bychom měli vědět, že Pán Śrī Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobností Božství, jak je potvrzeno všemi velkými ācāryi (spirituálními mistry) jako je Śaṅkarācārya, Rāmānujācārya, Madhvācārya, Nimbārka Svāmī, Śrī Caitanya Mahāprabhu a mnoho dalších autorit védského poznání v Indii. Pán Sám také v Bhagavad-gītě ustavuje Sebe Samotného jako Nejvyšší Osobnost Božství a je tak přijímán v Brahma-saṁhitě a ve všech ostatních Purāṇách, obzvláště ve Śrīmad-Bhāgavatamu, známém jako Bhāgavata Purāna (*Kṛṣṇas tu bhagavān svayam*). Proto bychom měli přijímat Bhagavad-gītu takovou, jaká je, podle pokynů Osobnosti Božství Samotné.

Ve čtvrté kapitole Gīty Pán praví:

(1) *imaṁ vivasvate yogaṁ proktavān aham avyayam*
vivasvān manave prāha manur ikṣvākave 'bravīt
(2) *evaṁ paramparā-prāptam imaṁ rājarṣayo viduḥ*
sa kāleneha mahatā yogo naṣṭaḥ parantapa
(3) *sa evāyaṁ mayā te 'dya yogaḥ proktaḥ purātanaḥ*
bhakto 'si me sakhā ceti rahasyaṁ hy etad uttamam

Zde Pán informuje Arjunu, že tento systém jógy, Bhagavad-gītu, poprvé vyložil bohu slunce a bůh slunce ho vysvětlil Manuovi, a Manu ho vysvětlil Ikṣvākovi; a tímto způsobem, učednickou posloupností, mluvčím za mluvčím, tento systém jógy sestupoval. Ale během času se ztratil. Následně ho Pán musí vyložit znovu, tentokráte Arjunovi na Bitevním poli Kurukṣetra.

Říká Arjunovi, že mu vypráví toto svrchované tajemství, protože Arjuna je Jeho oddaný a přítel. To znamená, že Bhagavad-gītā je dílem zvláště určeným pro oddaného Pána. Existují tři třídy transcendentalistů *jñānī*, jogín a *bhakta*, neboli impersonalista, meditující a oddaný. Zde Pán jasně říká Arjunovi, že ho ustavuje prvním příjemcem nové parampary (učednické posloupnosti) protože stará posloupnost byla přerušena. Proto bylo přáním Pána nastolit další paramparu ve stejné myšlenkové linii jako byla ta, která sestupovala od boha slunce k ostatním; a bylo Jeho přáním, aby bylo Jeho učení znovu rozšířeno Arjunou. Chtěl, aby se Arjuna stal autoritou v porozumění Bhagavad-gītě. Vidíme, že Bhagavad-gītā je instruována Arjunovi obzvláště proto, že Arjuna byl oddaným Pána, přímým studentem Kṛṣṇy a Jeho důvěrným přítelem. Proto Bhagavad-gītā může být nejlépe chápána takovým člověkem, který má podobné vlastnosti jako Arjuna. To znamená, že musí být oddaným v přímém vztahu s Pánem. Jakmile se někdo stane oddaným Pána, bude zároveň mít i přímý vztah s Pánem. To

je velmi komplikované téma, ale ve zkratce lze říct, že oddaný je ve vztahu s Nejvyšší Osobností Božství jedním z pěti rozdílných způsobů:

1. Může být oddaný v pasivním stavu;
2. Může být oddaný v aktivním stavu;
3. Může být oddaný jako přítel;
4. Může být oddaný jako rodič;
5. Může být oddaný jako milenec.

Arjuna byl ve vztahu s Pánem jako přítel. Samozřejmě je propastný rozdíl mezi tímto přátelstvím a přátelstvím, které nalézáme v materiálním světě. Toto je transcendentální přátelství, které nemůže mít každý. Samozřejmě každý má specifický vztah s Pánem a tento vztah je vyvolán dokonalostí oddané služby. Ale v našem současném životním stavu, nejenže jsme zapomněli Nejvyššího Pána, ale zapomněli jsme svůj věčný vztah s Pánem. Každá z mnoha mnoha bilionů a trilionů živých bytostí má specifický vztah s Pánem, věčně. To se nazývá *svarūpa*. Procesem oddané služby jedinec může tuto svarūpu oživit a toto stádium se nazývá *svarūpa-siddhi* - dokonalost přirozeného postavení jedince. Arjuna byl oddaný a byl v přátelském kontaktu s Nejvyšším Pánem.

Jak Arjuna přijal tuto Bhagavad-gītu by nemělo zůstat bez povšimnutí. Způsob, jakým ji přijal, je popsán v Desáté kapitole.

(12) *arjuna uvāca*
paraṁ brahma paraṁ dhāma pavitraṁ paramaṁ bhavān
puruṣaṁ śāśvataṁ divyam ādi-devam ajaṁ vibhum
(13) *āhus tvām ṛṣayaḥ sarve devarṣir nāradas tathā*
asito devalo vyāsaḥ svayaṁ caiva bravīṣi me
(14) *sarvam etad ṛtaṁ manye yan māṁ vadasi keśava*
na hi te bhagavan vyaktiṁ vidur devā na dānavāḥ

„Arjuna řekl: Jsi Nejvyšší Brahman, definitivní, nejvyšší útočiště a očišťovatel, Absolutní Pravda a věčná Božská Osoba. Jsi prvotní Bůh, transcendentální a původní a jsi nezrozenou a všeprostupující krásou. Všichni velcí mudrcové jako Nārada, Asita, Devala a Vyāsa to o Tobě hlásají a nyní to Ty Sám tvrdíš mně. Ó Kṛṣṇo, bez výhrad přijímám vše, co jsi mi řekl, za pravdivé. Ó Pane, ani bohové ani démoni neznají Tvou osobnost.“ (Bg. 10.12-14).

Potom, co vyslechl Bhagavad-gītu od Nejvyšší Osobnosti Božství, přijal Arjuna Kṛṣṇu jako *paraṁ brahma*, Nejvyšší Brahman. Každá živá bytost je Brahman, ale nejvyšší živá bytost neboli Nejvyšší Osobnost Božství, je nejvyšší Brahman. *Paraṁ dhāma* znamená, že On je nejvyšším útočištěm či místem spočinutí všechno, *pavitram* znamená, že je čistý, nepotřísněný hmotným znečištěním, *puruṣam* znamená, že On je nejvyšším požitkářem, *divyam*, transcenden-

tální, *ādi-devam*, Nejvyšší osobnost Božství, *ajam*, nezrozený, a *vibhum*, největší, všeprostupující.

Někdo by si nyní mohl myslet, že Arjuna říkal tohle všechno Kṛṣṇovi jako lichotku, protože Kṛṣṇa byl Arjunův přítel, ale Arjuna právě proto, aby vyhnal tento druh pochybností z myslí čtenářů Bhagavad-gīty, zdůvodňuje dané pochvaly v dalším verši, kdy říká, že Kṛṣṇa je přijímán jako Nejvyšší Osobnost Božství nejen jím samotným, ale i autoritami jako jsou mudrcové Nārada, Asita, Devala, Vyāsadeva a tak dále. Tyto velké osobnosti šíří védské poznání tak, jak je přijímáno všemi ācāryy. Proto Arjuna říká Kṛṣṇovi, že přijímá vše, co Kṛṣṇa řekne, za naprosto dokonalé. *Sarvam etad ṛtaṁ manye*: „Přijímám vše, co říkáš, za pravdivé." Arjuna také říká, že osobnost Pána je velmi obtížné chápat a že On nemůže být poznán ani velkými polobohy. To znamená, že Pán nemůže být poznán ani vyššími osobnostmi než jsou lidské bytosti. Jak by tedy lidská bytost mohla porozumět Śrī Kṛṣṇovi, aniž by se stala Jeho oddaným?

Proto by Bhagavad-gītā měla být přijímána v oddaném duchu. Člověk by si neměl myslet, že si je s Kṛṣṇou rovný, ani Ho považovat za obyčejnou osobnost; ba dokonce ani za mimořádně významnou osobnost. Pro osobu snažící se pochopit Bhagavad-gītu je Pán Śrī Kṛṣṇa přinejmenším teoreticky Nejvyšší Osobností Božství, v souladu s konstatováním Bhagavad-gīty či s konstatováními Arjuny. Proto bychom měli alespoň teoreticky přijmout Śrī Kṛṣṇu jako Nejvyšší Osobnost Božství a v tomto submisivním duchu pak můžeme Bhagavad-gītě porozumět. Pokud člověk nečte Bhagavad-gītu v submisivním duchu, je Bhagavad-gītě velmi obtížné porozumět, protože je velkou záhadou.

Co je to Bhagavad-gītā? Účelem Bhagavad-gīty je povznést lidstvo z nevědomosti materiální existence. Každý člověk se nachází v mnoha rozličných nesnázích (na mnoho různých způsobů), tak jako Arjuna, který byl v nesnázích pramenících z povinnosti bojovat bitvu u Kurukṣetry. Arjuna se odevzdal Kṛṣṇovi a v důsledku toho byla vyřčena Bhagavad-gītā. Nejenom Arjuna, ale každý z nás, je plný obav z důvodu této materiální existence. Naše samotná existence je v prostředí neexistence. Ve skutečnosti nejsme určeni k tomu být ohrožováni neexistencí. Naše existence je věčná. Ale tak či onak jsme uvrženi do *asat*. *Asat* odkazuje k tomu, co neexistuje.

Z mnoha lidských bytostí, které trpí, je málo těch, co se skutečně ptají po své pozici, jako co jsou, proč jsou uvrženy do této ošemetné pozice, a tak dále. Dokud se člověk neprobere do stavu, kdy se vyptává na své utrpení, dokud si neuvědomí, že nechce utrpení, ale raději chce řešení veškerého utrpení, pak není považován za dokonalou lidskou bytost. Lidství začíná, když se v něčí mysli probudí tento druh otázek. V Brahma-sūtře se tento druh dotazování nazývá „*brahma-jijñāsā*." Jestliže se lidská bytost nedotazuje po podstatě Absolutního, tak je třeba považovat veškeré její aktivity za neúspěšné. Proto jsou vhodnými studenty pro porozumění Bhagavad-gīty ti, kdož se začínají ptát proč trpí nebo

odkud pocházejí a kam půjdou po smrti. Upřímný student by dále měl mít neochvějnou úctu pro Nejvyšší Osobnost Božství. Takovým studentem byl Arjuna.

Pán Kṛṣṇa sestupuje konkrétně proto, aby znovunastolil skutečný smysl života, když člověk tento smysl zapomene. Dokonce i v tomto případě se možná mezi mnoha a mnoha probuzenými lidskými bytostmi najde jedna, která skutečně vstoupí do ducha porozumění své pozici, a pro ni je vyslovena tato Bhagavad-gītā. Ve skutečnosti jsme všichni následováni tygřicí neznalosti, ale Pán je velmi milostivý k živým bytostem, obzvláště k lidským bytostem. Z toho důvodu vyslovil Bhagavad-gītu, činíce Svým studentem Svého přítele Arjunu.

Coby společník Pána Kṛṣṇy byl Arjuna nad veškerou neznalostí, ale Arjuna byl na bitevním poli Kuruksetra uvržen do neznalosti jen proto, aby se tázal Pána Kṛṣṇy na problémy života, a Pán je tudíž mohl ku prospěchu budoucích generací lidských bytostí vysvětlit a načrtnout plán života. Pak by člověk mohl jednat odpovídajícím způsobem a přivést poslání lidského života k dokonalosti.

Předmět Bhagavad-gīty zahrnuje pochopení pěti základních pravd. V první řadě je vysvětlena věda o Bohu a pak konstituční pozice všech živých bytostí, jīv. Existuje *īśvara*, což znamená vládce a existují jīvy, živé bytosti, které jsou kontrolovány. Pokud živá bytost říká, že není kontrolována, nýbrž že je volná, pak je choromyslná. Živá bytost je kontrolovaná ve všech ohledech, přinejmenším v tomto podmíněném životě. A tak předmětem, kterým se Bhagavad-gītā zabývá, je *īśvara*, nejvyšší vládce, a jīvy, kontrolované živé bytosti. *Prakṛti* (hmotná příroda), čas (trvání existence celého vesmíru nebo projevu hmotné přírody) a *karma* (činnosti) jsou také diskutovány. Vesmírné projevy jsou plné rozličných činností. Všechny živé bytosti jsou zapojené do rozličných činností. Z Bhagavad-gīty se musíme naučit, co je Bůh, co jsou živé bytosti, co je *prakrti*, co je to vesmírný projev a jak je kontrolován časem a co jsou to činnosti živých bytostí.

Z těchto pěti základních témat v Bhagavad-gītě je stanoveno, že Nejvyšší Bůh, či Kṛṣṇa, či Brahman, či nejvyšší vládce, či Paramātmā – můžete použít jakékoliv jméno chcete – je největším ze všech. Živé bytosti jsou s nejvyšším vládcem kvalitativně shodné. Například, Pán má kontrolu nad vesmírnými záležitostmi, nad materiální přírodou atd., jak bude vysvětleno v dalších kapitolách Bhagavad-gīty. Hmotná příroda není nezávislá. Jedná podle pokynů Nejvyššího Pána. Jak Pán Kṛṣṇa říká: „*Prakṛti* pracuje pod Mým vedením.“ Když vidíme úžasné věci, které se dějí ve vesmírné přírodě, měli bychom vědět, že za tímto vesmírným projevem existuje vládce. Nic se nemůže projevovat, aniž by to bylo kontrolováno. Je dětinské neuvažovat kontrolora. Například, dítě si možná myslí, že automobil je celkem úžasný pro svou schopnost pohybovat se, aniž by byl tažený koněm nebo jiným zvířetem, ale rozumný člověk ví, že podstatou automobilu je strojní zařízení. Vždy ví, že za strojem existuje člověk, řidič. Podobně, Nejvyšší Pán je řidičem, podle Jehož pokynů funguje vše. Pán přijal jīvy, neboli živé bytosti, za Své nedílné součásti, jak zaznamenáme v pozdějších kapitolách.

Částečka zlata je také zlato, kapka mořské vody je také slaná a podobně, my živé bytosti, tím, že jsme nedílnými součástmi nejvyššího vládce, īsvary, či Bhagavāna, Pána Śrī Kṛṣṇy, máme všechny vlastnosti Nejvyššího Pána, v nepatrném množství, protože jsme nepatrní īśvarové, podřízení īśvarové. Snažíme se kontrolovat přírodu, jako se v současné době snažíme kontrolovat vesmír či planety, a tento sklon kontrolovat existuje, protože je v Kṛṣṇovi. Ale, přestože máme sklon poroučet hmotné přírodě, měli bychom vědět, že nejsme nejvyšším vládcem. To je vysvětleno v Bhagavad-gītě.

Co je to hmotná příroda? Ta je také vysvětlena v Gītě jako nižší *prakṛti*, nižší příroda. Živá bytost je vykládána jako vyšší *prakṛti*. *Prakṛti*, ať už nižší nebo vyšší, je vždy pod kontrolou. *Prakṛti* je ženského rodu a je kontrolována Pánem, tak jako jsou činnosti ženy kontrolovány manželem. *Prakṛti* je vždy podřízená, dominovaná Pánem, který je vládcem. Živé bytosti i hmotná příroda jsou dominovány, kontrolovány Pánem, jsou pod Jeho nadvládou. Podle Gīty by měly být živé bytosti, přestože jsou nedílnými součástmi Nejvyššího Pána, považovány za *prakṛti*. To je jasně zmíněno v Sedmé kapitole, pátém verši, Bhagavad-gīty: „*Apareyam itas tv anyām*." „Tato *prakṛti* je Mou nižší přírodou." „*Prakṛtiṁ viddhi me parām jīva-bhūtāṁ mahā-bāho yayedaṁ dhāryate jagat*." A za její hranicí existuje ještě další *prakṛti*: *jīva-bhūtām*, živá bytost.

Prakṛti je sama o sobě tvořena třemi kvalitami; režimem dobra, režimem vášně a režimem nevědomosti. Nad těmito třemi režimy je věčný čas a kombinací těchto režimů přírody se pod kontrolou a v rámci věčného času odehrávají činnosti nazývané *karma*. Tyto činnosti probíhají od nepaměti a my si užíváme nebo trpíme plody svých činností. Například si představme, že jsem podnikatel, který velmi tvrdě a chytře pracoval a který nashromáždil velké bankovní konto. Potom si užívám. Ale následně, řekněme, jsem o všechny peníze v rámci obchodu přišel, potom zakouším utrpení. Podobně, v každé oblasti života si užíváme výsledky naší práce, nebo jimi trpíme. To se nazývá *karma*. *Īśvara* (Nejvyšší Pán), *jīva* (živá bytost), *prakṛti* (příroda), věčný čas a *karma* (činnosti) jsou všichni vysvětleni v Bhagavad-gītě. Z těchto pěti jsou Pán, živé bytosti, hmotná příroda a čas věčné. Projevy *prakṛti* mohou být dočasné, ale nejsou falešné. Někteří filosofové říkají, že projevy hmotné přírody jsou falešné, ale podle filosofie Bhagavad-gīty či podle filosofie Vaiṣṇavů tomu tak není. Projev světa je přijímán jako skutečný, avšak dočasný; nikoliv falešný. To je připodobňováno k mraku, který se pohybuje napříč oblohou, či k příchodu období dešťů, které dodává živiny obilí. Jakmile období dešťů skončí, jakmile mrak odejde, všechny plodiny, které byly vyživovány deštěm, uschnou. Podobně, hmotné projevy se objevují v určitém časovém úseku, nějakou dobu setrvávají a pak mizí. Takové je fungování *prakṛti*. Avšak tento cyklus funguje věčně. Proto je *prakrti* věčná; není falešná. Pán ji nazývá: „Má *prakṛti*." Tato hmotná příroda je oddělenou energií Nejvyššího Pána a podobně živé bytosti jsou také energií Nejvyššího Pána, ale

ony nejsou oddělené. Jsou s Pánem věčně spřízněné. A tak Pán, živé bytosti, hmotná příroda a čas jsou všichni propojeni vzájemnými vztahy a jsou všichni věční. Zbývající položka, *karma*, není věčná. Ovšem vliv karmy může být velmi starý. Od nepaměti trpíme nebo si užíváme výsledky svých činností, ale můžeme změnit důsledky naší karmy, nebo naše činnosti a tato změna záleží na dokonalosti našeho poznání. Jsme zaměstnaní v rozličných činnostech. Bezpochyby nevíme, které činnosti bychom si měli osvojit, abychom se osvobodili od akcí a reakcí všech těchto aktivit, ale to je také vysvětleno v Bhagavad-gītě.

Pozice īsvary je pozicí nejvyššího vědomí. Jīvy, neboli živé bytosti, jsou coby nedílné součásti Nejvyššího Pána také vědomé. Jak živé bytosti, tak hmotná příroda jsou vysvětlovány jako *prakṛti*, energie Nejvyššího Pána, ale jedna z nich, *jīva*, je vědomá. Ta druhá *prakṛti* není vědomá. To je ten rozdíl. Proto se *jīva-prakṛti* nazývá vyšší, protože vědomí jīvy je podobné tomu Pánovu. Pánovo vědomí je svrchované vědomí a neměli bychom tvrdit, že i *jīva*, živá bytost, je svrchovaně vědomá. V žádném stádiu své dokonalosti nemůže být živá bytost svrchovaně vědomá, a teorie, že může, je klamnou teorií. Může být vědomá, ale ne dokonale či svrchovaně vědomá.

Rozdíl mezi jīvou a īśvarou bude vysvětlen ve Třinácté kapitole Bhagavad-gīty. Pán je *kṣetra-jñaḥ*, vědomý, stejně jako živá bytost, ale živá bytost si je vědomá svého vlastního těla a Pán si je vědomý všech těl. Je si vědomý duševních pochodů jednotlivých jīv, protože žije v srdci každé živé bytosti. To bychom neměli zapomínat. Také je vysvětleno, že Paramātmā, Nejvyšší Osobnost Božství, žije v srdci každého jako *īśvara*, jako vládce, a dává pokyny živé bytosti, aby jednala tak, jak si sama přeje. Živá bytost zapomíná, co má dělat. Nejdřív ze všeho se rozhodne jednat určitým způsobem a pak je zapletená v akcích a reakcích své vlastní karmy. Po opuštění jednoho druhu těla vstoupí do dalšího druhu těla, tak jako si my oblékáme a svlékáme oblečení. Jak duše takto migruje, trpí akcemi a reakcemi svých minulých činností. Tyto aktivity mohou být změněny, když je živá bytost v režimu dobra, duševního zdraví, a rozumí, jaké činnosti by si měla osvojit. Jestliže tak koná, pak se všechny akce a reakce jejích minulých činností mohou změnit. Tudíž, *karma* není věčná. A proto jsme uvedli, že z pěti položek (*īśvara*, *jīva*, *prakṛti*, čas a *karma*) čtyři jsou věčné, kdežto *karma* není věčná.

Svrchovaně vědomý *īśvara* je tímto způsobem podobný živé bytosti: jak vědomí Pána, tak i vědomí živé bytosti jsou transcendentální. Není to tak, že by vědomí vznikalo kontaktem s hmotou. To je mylná představa. Teorie, že se vědomí vyvíjí za určitých podmínek kombinací hmoty, není v Bhagavad-gītě přijímána. Vědomí se v důsledku zakrytí hmotnou clonou možná jeví pokaženě, stejně jako se světlo procházející skrz barevné sklíčko může zdát barevné, ale vědomí Pána není hmotně ovlivněno. Pán Kṛṣṇa říká, „*mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ*." Když sestupuje do hmotného světa, Jeho vědomí není ovlivněno hmotou. Kdyby

byl takto ovlivněn, nebyl by způsobilý hovořit o transcendentálních záležitostech, jak činí v Bhagavad-gītě. Nikdo nemůže nic říct o transcendentálním světě, aniž by byl prostý hmotně znečištěného vědomí. Takže Pán není hmotně znečištěný. Avšak, naše vědomí, v tuto chvíli, je hmotně znečištěné. Bhagavad-gītā učí, že musíme toto hmotně znečištěné vědomí očistit. Za stavu čistého vědomí budou naše aktivity v souladu s vůlí īśvary, a to nás učiní šťastné. Není to tak, že musíme ukončit všechny činnosti. Spíše, naše činnosti mají být očištěny, a očištěné činnosti se nazývají *bhakti*. Činnosti v *bhakti* se jeví jako obyčejné činnosti, ale nejsou znečištěné. Neznalý člověk možná vidí, že oddaný jedná nebo pracuje jako obyčejný člověk, ale takový člověk s chabým poznáním neví, že činnosti oddaného či Pána nejsou kontaminované nečistým vědomím či hmotou. Jsou transcendentální třem režimům přírody. Avšak, měli bychom vědět, že v tuto chvíli je naše vědomí znečištěné.

Když jsme hmotně znečištění, nazýváme se podmínění. Falešné vědomí se projevuje dojmem, že jsem produktem hmotné přírody. To se nazývá falešné ego. Člověk, který je pohlcen v ideji tělesného pojetí, nemůže chápat svou situaci. Bhagavad-gītā byla vyřčena za účelem osvobození člověka od tělesného pojetí života a Arjuna se vžil do této pozice, aby od Pána obdržel tyto znalosti. Člověk se musí osvobodit od tělesného pojetí života; což je pro transcendentalistu přípravnou činností. Kdo se chce stát volným, kdo se chce osvobodit, musí se nejdřív ze všeho naučit, že není tímto hmotným tělem. *Mukti*, neboli osvobození, znamená osvobození se od hmotného vědomí. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je také dána definice osvobození: *Mukti* znamená osvobození se od znečištěného vědomí tohoto hmotného světa a stav čistého vědomí. Všechny pokyny v Bhagavad-gītě jsou určeny k probuzení tohoto čistého vědomí, a tak v poslední etapě pokynů Gīty nalezneme, že se Kṛṣṇa táže Arjuny, zda je nyní jeho vědomí očištěné, tzn. zda jedná v souladu s pokyny Pána. To je celou podstatou očištěného vědomí. Vědomí již existuje, protože jsme nedílnými součástmi Pána, ale pro nás existuje tendence k tomu být ovlivněni nižšími režimy. Ale Pán, tím, že je Nejvyšším, není nikdy ovlivněn. To je rozdíl mezi Nejvyšším Pánem a podmíněnými dušemi.

Co je to vědomí? Vědomí je „já jsem." Potom tedy, co jsem? V tomto znečištěném vědomí „já jsem" znamená: „Já jsem pánem všeho, na co pohlédnu. Jsem požitkář." Svět se točí, protože si každá živá bytost myslí, že ona je pánem a tvůrcem hmotného světa. Hmotné vědomí má dvě psychologické sekce. Jedna je, že já jsem tvůrcem a druhá, že já jsem požitkářem. Ale ve skutečnosti, jak tvůrcem, tak požitkářem je Nejvyšší Pán, a živá bytost, která je nedílnou součástí Nejvyššího Pána, není ani tvůrce, ani požitkář, nýbrž spolupracovník. Ona je stvořená a k požitku. Například, strojní součástka spolupracuje s celým strojem; část těla spolupracuje s celým tělem. Ruce, chodidla, oči, nohy atd. jsou všechno části těla, ale ve skutečnosti nejsou požitkáři. Žaludek je požitkář. Nohy slouží k pohybu, ruce dodávají potravu, zuby žvýkají a všechny části těla jsou

zaměstnány v uspokojování žaludku, protože žaludek je základním činitelem, který vyživuje tělesné orgány. Proto je vše dáváno žaludku. Strom lze vyživovat zaléváním kořene, a tělo lze vyživovat nakrmením žaludku, má-li tělo zůstat zdravé, pak všechny části těla musí spolupracovat na nasycení žaludku. Podobně, Nejvyšší Pán je požitkářem a tvůrcem a my, coby podřízené živé bytosti, jsme určeni ke spolupráci na Jeho uspokojení. Ve skutečnosti nám tato spolupráce pomůže, stejně jako potrava přijatá žaludkem pomůže všem ostatním částem těla. Pokud si prsty ruky myslí, že by ony samotné měly přijmout potravu, namísto aby ji věnovali žaludku, budou frustrované. Ústřední postavou tvoření a požitku je Nejvyšší Pán, a živé bytosti jsou spolupracovníky. Prostřednictvím spolupráce si užívají. Tento vztah lze také připodobnit ke vztahu pána a služebníka. Pokud je pán plně uspokojený, pak i služebník je spokojený. Podobně, Nejvyšší Pán by měl být uspokojený, přestože tendence stát se tvůrcem a tendence užívat si existují v živých bytostech také, protože tyto tendence jsou v Nejvyšším Pánovi, který stvořil projevený kosmický svět.

V této Bhagavad-gītě tedy nalezneme, že úplný celek se skládá z nejvyššího vládce, kontrolovaných živých bytostí, vesmírného projevu, věčného času a karmy, neboli činností; a to vše je v tomto spisu vysvětleno. Všechny tyto ve své úplnosti tvoří úplný celek a tomuto úplnému celku se říká Nejvyšší Absolutní Pravda. Úplný celek a úplná Absolutní Pravda jsou Nejvyšší Osobnost Božství, Śrī Kṛṣṇa. Všechny projevy existují důsledkem Jeho rozličných energií. On je úplný celek.

Dále je v Gītě vysvětleno, že i neosobní Brahman je podřízený úplnému. Brahman je jasněji vysvětlen v Brahma-sūtře, kde je přirovnán k paprskům slunečního svitu. Neosobní Brahman je zářícími paprsky Nejvyšší Osobnosti Božství. Neosobní Brahman je neúplnou realizací absolutního celku a rovněž tak pojetí Paramātmy ve Dvanácté kapitole. Zde by mělo být zřejmé, že Nejvyšší Osobnost Božství, Puruṣottama, stojí jak nad neosobním Brahmanem, tak i nad částečnou realizací Paramātmy. Nejvyšší Osobnost Božství se nazývá *sac-cid-ānanda-vigraha.* Brahma-saṁhitā začíná takto: *īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ/anādir ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam.* „Kṛṣṇa je příčinou všech příčin. On je prvotní příčina a On je samotnou podobou věčného bytí, poznání a blaženosti." Realizace Neosobního Brahmanu je realizací Jeho aspektu *sat* (bytí). Realizace Paramātmy je realizací aspektu *cit* (věčné poznání). Ale realizace Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy je realizací všech transcendentálních aspektů: *sat*, *cit* a *ānanda* (bytí, poznání, blaženost) v úplné *vigraha* (podobě).

Méně inteligentní lidé považují Nejvyšší Pravdu za neosobní, ale Ona je transcendentální osoba, což je potvrzeno ve veškeré védské literatuře. *Nityo nityānām cetanaś cetanānām.* Jako jsme my všichni individuální živé bytosti a máme svoji individualitu, tak je i Nejvyšší Absolutní Pravda, v konečném důsledku, osobou, a realizace Osobnosti Božské je realizací všech transcenden-

tálních aspektů. Úplný celek není beztvarý. Pokud je beztvarý, nebo pokud je něčím míň než je cokoliv jiného, pak nemůže být úplným celkem. Úplný celek musí zahrnovat vše, co je v rozsahu naší zkušenosti i mimo něj, jinak nemůže být úplný. Úplný celek, Osobnost Božství, má nesmírné potence.

V Bhagavad-gītě je také vysvětleno, jakým způsobem Kṛṣṇa jedná prostřednictvím rozdílných potencí. Tento patrný svět či hmotný svět, ve kterém jsme umístěni, je také sám o sobě úplný, protože – podle filosofie *Sāṅkhya* – dvacet čtyři elementů, jejichž dočasným projevem je tento hmotný vesmír, je zcela uzpůsobeno k vytváření veškerých zdrojů, které jsou nezbytné k existenci a údržbě tohoto vesmíru. Nic zde nepřebývá ani nechybí. Tento projev má svůj vlastní čas, stanovený energií nejvyššího celku a když tento čas vyprší, tyto hmotné projevy budou úplným uspořádáním úplného zničeny. Je zde plné vybavení k realizaci úplného malými úplnými jednotkami, jmenovitě živými bytostmi, a všechny druhy neúplnosti jsou zakoušeny pro neúplné poznání úplného. Bhagavad-gītā tedy obsahuje úplné poznání védské moudrosti.

Veškeré védské poznání je naprosto spolehlivé a hinduisté védské poznání akceptují jako úplné a neomylné. Například, kravinec je zvířecí výkal a podle *smṛti*, či védských přikázání, pokud se někdo dotkne zvířecího výkalu, musí se vykoupat, aby se očistil. Ale kravinec je ve védských písmech považován za čistící prostředek. To by se mohlo zdát rozporuplné, ale je to uznáváno, protože se jedná o védské přikázání a jeho přijetím se člověk nedopustí chyby; moderní věda následně dokázala, že kravinec má všechny antiseptické vlastnosti. Védské poznání je proto úplné, jelikož je nad všemi pochybami a pochybeními, a Bhagavad-gītā je jádrem veškerého védského poznání.

Védské poznání není otázkou výzkumu. Naše výzkumy jsou nedokonalé, protože zkoumáme věci nedokonalými smysly. Musíme přijmout dokonalou znalost, která sestupuje, jak je řečeno v Bhagavad-gītě, paramparou - učednickou posloupností. Musíme přijmout poznání od řádného zdroje v rámci učednické posloupnosti počínající nejvyšším spirituálním mistrem, Pánem Samotným, a předané posloupností spirituálních mistrů. Arjuna, student, který pobíral lekce od Pána Śrī Kṛṣṇy, přijímá bez odporu vše, co Kṛṣṇa říká. Není dovoleno přijímat jednu část Bhagavad-gīty a druhou ne. Ne. Musíme přijmout Bhagavad-gītu bez interpretace, bez vyškrtávání a bez vlastního rozmařilého přispívání k textu. Gītā by měla být přijata jako nejdokonalejší podání védského poznání. Védské poznání je obdrženo od transcendentálních zdrojů a první slova byla vyřčena Pánem Samotným. Slova řečená Pánem jsou rozdílná od slov řečených člověkem světského světa, který je nakažený čtyřmi defekty. Světská osoba 1) se jistě dopouští chyb, 2) je neustále v iluzi, 3) má sklon podvádět ostatní, 4) je omezena nedokonalými smysly. S těmito čtyřmi defekty člověk nemůže doručit dokonalou informaci o všeprostupujícím poznání.

Védské poznání není předáváno takto nedokonalými živými bytostmi; bylo

předáno do srdce Brahmy, první stvořené živé bytosti, a Brahmā pak rozšířil toto poznání na své syny a učedníky tak, jak ho původně obdržel od Pána. Pán je *pūrṇam*, naprosto dokonalý, a není možné, aby se dostal do područí zákonů hmotné přírody. Proto by člověk měl být natolik inteligentní, aby věděl, že Pán je jediným vlastníkem všeho ve vesmíru a že On je prvotním stvořitelem, stvořitelem Brahmy. V Jedenácté kapitole je Pán označen jako *prapitāmaha*, protože Brahmā je nazýván *pitāmaha*, praotec, a On je stvořitelem praotce. A tak by si nikdo neměl nárokovat vlastnictví ničeho; jedinec by měl přijímat jenom to, co je pro něj vyhrazené Pánem jako podíl potřebný k vlastní údržbě.

Je dáno mnoho příkladů o tom, jak bychom měli využívat věci, které pro nás byly vyčleněny Pánem. To je také vysvětleno v Bhagavad-gītě. Na začátku Arjuna naznal, že by neměl bojovat na Bitvě u Kurukṣetry. To bylo jeho vlastní rozhodnutí. Arjuna řekl Pánovi, že pro něj nebude možné užívat si království poté, co pozabíjí vlastní příbuzné. Toto rozhodnutí bylo postavené na těle, protože si myslel, že tělo bylo jím a že jeho tělesné vztahy či expanze byly jeho bratři, synovci, švagři, praotcové a tak dále. Smýšlel tímto způsobem za účelem uspokojení svých tělesných požadavků. Bhagavad-gītā byla vyřčena Pánem právě za účelem změny tohoto pohledu a nakonec se Arjuna rozhodne bojovat podle pokynů Pána, když prohlásí: „*kariṣye vacanaṁ tava.*“ „Budu jednat dle Tvého slova.“

V tomto světě není člověk určený k tomu, aby se dřel jako dobytek. Musí být inteligentní, aby si uvědomil význam lidského života a odmítal chovat se jako běžné zvíře. Lidská bytost by si měla uvědomovat cíl svého života a směr k tomuto cíli je dán ve veškeré védské literatuře, podstata je dána v Bhagavad-gītě. Védská literatura je určena pro lidské bytosti, nikoliv pro zvířata. Zvířata mohou zabít další žijící zvířata, což není z jejich strany otázkou hříchu, ale pokud člověk zabije zvíře, aby uspokojil svou nekontrolovanou chuť, musí být zodpovědný za porušování zákonů přírody. V Bhagavad-gītě je jasně vysvětleno, že existují tři druhy činností podle rozdílných režimů přírody: činnosti dobra, vášně a nevědomosti. Podobně existují tři druhy potravin: potraviny v dobru, ve vášni a v nevědomosti. Toto všechno je jasně popsáno, a pokud náležitě využijeme instrukce Bhagavad-gīty, pak se celá naše existence očistí, a nakonec budeme schopní dosáhnout destinace, která je za touto materiální oblohou.

Tato destinace se nazývá *sanātana* obloha, věčná duchovní obloha. V tomto hmotném světě shledáváme, že všechno je dočasné. Přichází k bytí, nějaký čas zůstává, produkuje vedlejší produkty, ubývá a pak zmizí. Toto je zákon hmotného světa, ať už použijeme jako příklad toto tělo, nebo kousek ovoce, nebo cokoliv. Ale za tímto dočasným světem je další svět, o kterém máme informace. Tento svět má jinou povahu, která je *sanātana*, věčná. *Jīva* je také popsána jako *sanātana*, věčná, a Pán je také popsaný jako *sanātana*, v Jedenácté kapitole. S Pánem máme důvěrný vztah a jelikož jsme všichni kvalitativně jedním –

sanātana-dhāma či obloha, *sanātana* Nejvyšší Osobnost a *sanātana* živé bytosti – tak veškerým účelem Bhagavad-gīty je obnovit naše *sanātana* zaměstnání čili *sanātana*-dharmu, což je věčné zaměstnání živé bytosti. Jsme dočasně zapojení v rozličných činnostech, ale všechny tyto činnosti mohou být očištěny, pokud se všech těchto dočasných činností vzdáme a přijmeme činnosti předepsané Nejvyšším Pánem. To se nazývá náš čistý život.

Nejvyšší Pán i Jeho transcendentální svrchované sídlo jsou *sanātana*, stejně jako jsou *sanātana* živé bytosti; a spojená společnost Nejvyššího Pána a živých bytostí v *sanātana* domově je dokonalostí lidského života. Pán je velmi laskavý k živým bytostem, protože jsou Jeho syny. Pán Kṛṣṇa v Bhagavad-gītě deklaruje: „*sarva-yoniṣu…ahaṁ bīja-pradaḥ pitā*." „Jsem otcem všech." Samozřejmě existují všechny formy živých bytostí podle svých rozličných karem, ale zde Pán prohlašuje, že On je otec jich všech. Proto Pán sestupuje, aby napravil všechny tyto padlé, podmíněné duše a zavolal je zpátky na *sanātana* věčnou oblohu, aby *sanātana* živé bytosti mohly získat zpět své věčné *sanātana* pozice ve věčné asociaci s Pánem. Pán přichází v různých inkarnacích Sám, nebo posílá Své důvěrné služebníky jako Své společníky, syny, nebo ācārye pro nápravu podmíněných duší.

Proto, *sanātana-dharma* neodkazuje k žádnému sektářskému náboženskému procesu. Je to věčná funkce živých bytostí ve vztahu s věčným Nejvyšším Pánem. *Sanātana-dharma* odkazuje, jak bylo řečeno dříve, k věčnému zaměstnání živé bytosti. Rāmānujācārya vysvětlil slovo *sanātana* jako „to, co nemá ani začátek, ani konec," takže když hovoříme o *sanātana*-dharmě, musíme přijmout jako samozřejmost – na základě autority Śrī Rāmānujācāryi – že nemá ani začátek, ani konec.

Slovo „náboženství" se poněkud liší od *sanātana*-dharmy. Náboženství vyjadřuje myšlenku víry a víra se může změnit. Člověk může mít víru v určitý proces a může tuto víru změnit a přijmout jinou, ale *sanātana-dharma* poukazuje na činnost, která nemůže být změněná. Například, tekutost nemůže být odejmuta od vody a stejně tak žár nemůže být odebrán ohni. Podobně, věčná funkce živé bytosti nemůže být odebrána živé bytosti. *Sanātana-dharma* je věčně neoddělitelná od živé bytosti. A tak, když hovoříme o *sanātana*-dharmě, musíme přijmout jako samozřejmost – na základě autority Śrī Rāmānujācāryi – že nemá ani začátek, ani konec. To, co nemá ani začátek, ani konec, nesmí být sektářské, protože to nemůže být omezené žádnými hranicemi. Přesto ti, kdo patří k nějaké sektářské víře, budou chybně považovat *sanātana*-dharmu také za sektářskou, ale pokud půjdeme do hloubky této problematiky a zvážíme ji ve světle moderní vědy, bude pro nás možné pochopit, že *sanātana-dharma* je záležitostí všech lidí na světě, ba i všech živých bytostí ve vesmíru.

Ne-*sanātana* náboženské víry mají možná nějaký počátek v historických kronikách lidstva, ale pro *sanātana*-dharmu neexistuje v dějinách začátek, protože

ona věčně trvá spolu s živými bytostmi. Co se týká živých bytostí, autoritativní śāstry uvádí, že živá bytost nemá zrození ani smrt. V Gītě je uvedeno, že živá bytost se nikdy nerodí a nikdy neumírá. Je věčná a nezničitelná a po zničení tohoto dočasného hmotného těla žije dál. S odkazem k pojetí *sanātana*-dharmy se musíme pokusit o pochopení konceptu náboženství, vycházejícího ze významu kořene tohoto slova v sanskritu. *Dharma* odkazuje k tomu, co neustále existuje spolu s konkrétním předmětem. Vyrozuměli jsme, že spolu s ohněm existuje světlo a žár; bez žáru a bez světla nemá slovo oheň žádný význam. Podobně musíme objevit esenciální část živé bytosti – tu část, která je její stálou společnicí. Tato stálá společnice je věčnou vlastností živé bytosti a touto věčnou vlastností je její věčné náboženství.

Když se Sanātana Gosvāmī zeptal Śrī Caitanyi Mahāprabhua na svarūpu každé živé bytosti, Pán odpověděl, že svarūpou neboli přirozenou pozicí živé bytosti je vykonávat službu pro Nejvyšší Osobnost Božství. Pokud rozebereme toto tvrzení Pána Caitanyi, můžeme jednoduše spatřit, že každá živá bytost je neustále zaneprázdněná poskytováním služby jiné živé bytosti. Živá bytost slouží druhé živé bytosti dvěma různými způsoby. Živá bytost si tímto počínáním užívá život. Nižší zvířata slouží lidským bytostem, stejně tak jako služebníci slouží svým pánům. A slouží pánu B, B slouží pánu C a C slouží pánu D a tak dále. Za těchto okolností můžeme vidět, že jeden přítel slouží jinému příteli, matka slouží synovi, žena slouží manželovi, manžel slouží manželce a tak dále. Pokud budeme pokračovat ve výzkumu v tomto duchu, uvidíme, že ve společnosti živých bytostí není jediná výjimka z činnosti sloužit. Politik presentuje veřejnosti svůj program, aby ji přesvědčil o své způsobilosti sloužit. Voliči proto dávají politikovi své hodnotné hlasy, soudě, že on bude poskytovat hodnotnou službu společnosti. Obchodník slouží zákazníkovi a řemeslník slouží kapitalistovi. Kapitalista slouží rodině a rodina slouží státu ve smyslu věčné kapacity věčné živé bytosti. Tímto způsobem můžeme pochopit, že žádná živá bytost není osvobozena od poskytování služby druhým živým bytostem, a tudíž můžeme bezpečně vyvodit, že služba je stálou společnicí živé bytosti a že poskytování služby je věčným náboženstvím živé bytosti.

Přesto lidé tvrdí, že patří k určité víře určité doby a určitých okolností; a prohlašují se za hinduisty, muslimy, křesťany, budhisty nebo jakékoliv další sekty. Taková označení jsou ne-*sanātana-dharma*. Hinduista možná změní svou víru, aby se stal muslimem, nebo muslim možná změní svou víru, aby se stal hinduistou, nebo křesťan změní svou víru a tak dále. Ale změna náboženské víry za žádných okolností neovlivní věčné zaměstnání - poskytování služby ostatním. Hinduista, muslim nebo křesťan jsou vždy a za všech okolností služebníky někoho. A tedy: hlásat určitý druh sekty není hlásat něčí *sanātana*-dharmu. Poskytování služby, to je *sanātana-dharma*.

De facto jsme spříznění s Nejvyšším Pánem službou. Nejvyšší Pán je nejvyšší

požitkář a my živé bytosti jsme Jeho služebníky. Jsme stvoření pro Jeho potěšení, a pokud se spoluúčastníme těchto věčných radovánek s Nejvyšší Osobností Božství, budeme šťastní. Jinak se nemůžeme stát šťastnými. Není možné být šťastný nezávisle, stejně jako žádná část těla nemůže být šťastná bez spolupráce se žaludkem. Pro živou bytost není možné, aby byla šťastná bez poskytování transcendentální láskyplné služby Nejvyššímu Pánu.

Poskytovnání služby různým polobohům či jejich uctívání není v Bhagavad-gītě schváleno. Ve dvacátém verši Sedmé kapitoly se praví:

kāmais tais tair hṛta-jñānāḥ prapadyante 'nya-devatāḥ
taṁ taṁ niyamam āsthāya prakṛtyā niyatāḥ svayā

„Ti, jejichž mysl je deformovaná hmotnými tužbami, se oddávají polobohům a dle své vlastní povahy následují určitá pravidla a předpisy uctívání." (Bg. 7.20) Zde je jasně řečeno, že ti, kdo jsou ovládáni chtíčem, uctívají polobohy, a nikoliv Nejvyššího Pána Kṛṣṇu. Když zmiňujeme jméno Kṛṣṇa, nehlásáme žádné sektářské jméno. Kṛṣṇa znamená nejvyšší potěšení a je potvrzeno, že Nejvyšší Pán je studnicí či zásobárnou veškerého potěšení. Všichni toužíme po potěšení. *Ānandamayo 'bhyāsāt.* (Vs. 1.1.12) Živé bytosti, stejně jako Pán, oplývají vědomím a dychtí po potěšení. Pán je stále šťastný a pokud se živé bytosti sdružují s Pánem, spolupracují s Ním a zapojují se do Jeho společnosti, jsou také šťastné.

Pán sestupuje do tohoto světa smrtelníků, aby dal na odiv Své radovánky ve Vṛndāvanu, které jsou plné štěstí. Když byl Pán Śrī Kṛṣṇa ve Vṛndāvanu, Jeho činnosti s Jeho kamarády – pasáčky krav, s Jeho kamarádkami – slečnami, s obyvateli Vṛndāvanu a s kravami byly všechny plné štěstí. Veškeré obyvatelstvo Vṛndāvanu neznalo nic než Kṛṣṇu. A Pán Kṛṣṇa dokonce odradil Svého otce Nandu Mahārāje od uctívání poloboha Indry, protože chtěl ustavit skutečnost, že lidé nemusí uctívat žádného poloboha. Musí uctívat pouze Nejvyššího Pána, protože jejich konečným cílem je vrátit se do Jeho domova.

Sídlo Pána Śrī Kṛṣṇy je popsáno v Bhagavad-gītě, šestém verši Patnácté kapitoly:

na tad bhāsayate sūryo na śaśāṅko na pāvakaḥ
yad gatvā na nivartante tad dhāma paramaṁ mama

„Mé svrchované sídlo není osvíceno sluncem, měsícem ani elektřinou. A kdokoliv, kdo ho dosáhne, se nikdy nevrátí do tohoto hmotného světa." (Bg. 15.6)

Tento verš poskytuje popis této věčné oblohy. My samozřejmě máme hmotné pojetí oblohy a smýšlíme o ní ve vztahu ke slunci, k měsíci, ke hvězdám a tak dále; ale v tomto verši Pán říká, že na věčné obloze není třeba slunce ani měsíce ani ohně jakéhokoliv druhu, protože spirituální obloha už je osvětlená *brahmajyoti*, paprsky vyzařujícími z Nejvyššího Pána. S obtížemi se snažíme dosáhnout na další planety, ale svrchované sídlo Nejvyššího Pána není obtížné pochopit. Tento

domov je označován jako Goloka. V Brahma-saṁhitě je to krásně popsáno: *Goloka eva nivasaty akhilātma-bhūtaḥ.* Pán věčně přebývá na Svém sídle Goloce, a přesto k Němu lze přistoupit z tohoto světa, a za tímto účelem Pán přichází, aby vyjevil Svou skutečnou podobu *sac-cid-ānanda-vigraha.* Když vyjeví tuto podobu, není potřeba vymýšlet si, jak vypadá. Aby zabránil takovýmto fantazijním spekulacím, sestupuje a ukazuje se takový, jaký je, jako Śyāmasundara.

Naneštěstí, ti méně inteligentní se Mu posmívají, protože On přichází jako jeden z nás a hraje si s námi jako lidská bytost. Ale kvůli tomu bychom Pána neměli považovat za jednoho z nás. Je to právě Jeho mocí, že se před námi zjevuje ve Své skutečné podobě a předvádí Své radovánky, které jsou vzorky radovánek z Jeho svrchovaného sídla.

V zářících paprscích spirituální oblohy se vznáší nespočet planet. *Brahmajyoti* vyzařuje z nejvyššího sídla, Kṛṣṇaloky; a *ānandamaya-cinmaya* planety, které nejsou hmotné, obíhají v těchto paprscích. Pán říká *na tad bhāsayate sūryo na śaśāṅko na pāvakaḥ yad gatvā na nivartante tad dhāma paramaṁ mama.* Ten, kdo dokáže dosáhnout na spirituální oblohu, není žádán, aby znovu sestoupil do hmotné oblohy. Na hmotné obloze nalézáme všude stejné podmínky života, konkrétně narození, smrt, nemoc a stáří, a to i kdybychom dosáhli na nejvyšší planetu (Brahmaloku), tak co teprve říci o měsíci. Žádná planeta ve hmotném vesmíru není osvobozená od těchto čtyř principů hmotné existence. Proto Pán v Bhagavad-gītě říká, *ābrahma-bhuvanāl lokāḥ punar āvartino 'rjuna.* Živé bytosti cestují z jedné planety na druhou nikoliv mechanickým prostředkem, ale spirituálním procesem. Toto je také zmíněno: *yānti deva-vratā devān pitṝn yānti pitṛ-vratāḥ.* Žádný mechanický prostředek není nutný, chceme-li cestovat mezi planetami. Gītā instruuje: *yānti deva-vratā devān.* Měsíc, slunce a vyšší planety se nazývají *svargaloka.* Existují tři různé statusy planet: vyšší, střední a nižší planetární systémy. Země patří ke střednímu planetárnímu systému. Bhagavad-gītā nás zpravuje o tom, jak cestovat na vyšší planetární systémy (*devaloka*) pomocí velmi jednoduchého receptu: *yānti deva-vratā devān.* Jediné, co člověk potřebuje, je uctívat určitého poloboha z určité planety a tímto způsobem se dostane na měsíc, slunce nebo na jakýkoliv z vyšších planetárních systémů.

Přesto nám Bhagavad-gītā nedoporučuje jít na žádnou z planet tohoto materiálního světa, protože i když půjdeme na Brahmaloku, nejvyšší planetu – za pomoci nějakého mechanického vynálezu – a strávíme na cestě možná čtyřicet tisíc let (a kdo by žil tak dlouho?) – pořád nalezneme hmotné nepříjemnosti pramenící z narození, smrti, nemoci a stáří. Ale ten, kdo chce dosáhnout nejvyšší planety, Kṛṣṇaloky, nebo jakékoliv jiné planety uvnitř spirituální oblohy, se nesetká s těmito materiálními nepříjemnostmi. Mezi všemi planetami ve spirituální obloze je jedna nejvyšší planeta nazývaná Goloka Vṛndāvana, která je původní planetou v sídle původní Osobnosti Božství, Śrī Kṛṣṇy. Všechny tyto informace jsou poskytnuty v Bhagavad-gītě a skrze její instrukce je nám posky-

tována informace, jak zanechat hmotný svět a začít žít skutečně blažený život ve spirituální obloze.

V Patnácté kapitole Bhagavad-gīty je vylíčen skutečný obraz hmotného světa. Říká se tam:

ūrdhva-mūlam adhaḥ-śākham aśvatthaṁ prāhur avyayam
chandāṁsi yasya parṇāni yas taṁ veda sa veda-vit

„Nejvyšší Pán řekl: Existuje fíkovník banyan, který má kořeny nahoru a větve dolů; a védské chvalozpěvy jsou jeho listy. Ten, kdo zná tento strom, je znalcem Véd." (Bg. 15.1) Zde je hmotný svět popsán jako strom, jehož kořeny směřují nahoru a větve dolů. Strom, jehož kořeny směřují nahoru ze zkušenosti známe: pokud se člověk postaví na břeh řeky nebo jakékoliv vodní plochy, může spatřit, že odrazy stromů ve vodě jsou převrácené vzhůru nohama. Větve směřují dolů a kořeny nahoru. Podobně, tento hmotný svět je odrazem spirituálního světa. Hmotný svět není ničím jiným než stínem skutečnosti. Ve stínu není žádná realita či podstata, ale ze stínu můžeme chápat, že skutečná podstata a realita existují. Na poušti není voda, ale fata morgána poukazuje na to, že něco takového jako voda existuje. V hmotném světě není žádná voda, žádné štěstí, ale skutečná voda pravého štěstí existuje ve spirituálním světě.

Pán doporučuje, abychom dosáhli spirituálního světa následujícím způsobem:

nirmāna-mohā jita-saṅga-doṣā
adhyātma-nityā vinivṛtta-kāmāḥ
dvandvair vimuktāḥ sukha-duḥkha-saṁjñair
gacchanty amūḍhāḥ padam avyayaṁ tat

Padam avyayam neboli věčné království může být dosaženo tím, kdo je *nirmāna-moha.* Co to znamená? Honíme se za označeními (ztotožněními). Někdo se chce stát synem, někdo se chce stát Pánem, někdo se chce stát prezidentem nebo boháčem nebo králem nebo něčím jiným. Dokud lpíme na těchto označeních, lpíme na těle, protože označení přísluší tělu. My ale nejsme těmito těly a uvědomění si toho je prvním stupněm duchovní realizace. Jsme sdružení se třemi režimy hmotné přírody, ale musíme na nich přestat lpět pomocí oddané služby Pánu. Jestliže nelpíme na oddané službě Pánu, pak nemůžeme přestat lpět na režimech materiální přírody. Ztotožnění se a lpění jsou důsledkem našeho chtíče a touhy, našeho přání poroučet hmotné přírodě. Dokud se nevzdáme tohoto sklonu poroučet hmotné přírodě, neexistuje šance na návrat do království Nejvyššího, *sanātana*-dhāmu. Toto věčné království, které není nikdy zničeno, může být dosaženo tím, kdo není pomaten lákadly falešných hmotných požitků, kdo je situovaný ve službě Nejvyššímu Pánu. Člověk takto situovaný může toto nejvyšší sídlo snadno dosáhnout.

Jinde v Gītě je řečeno:

avyakto 'kṣara ity uktas tam āhuḥ paramāṁ gatim
yaṁ prāpya na nivartante tad dhāma paramaṁ mama

Avyakta znamená neprojevený. Ani hmotný svět pro nás není projevený celý. Naše smysly jsou natolik nedokonalé, že nemůžeme vidět ani všechny hvězdy v tomto hmotném vesmíru. Z védské literatury můžeme o všech planetách získat mnoho informací, jimž můžeme věřit nebo nevěřit. Všechny důležité planety jsou popsány ve védské literatuře, zejména ve Śrīmad-Bhāgavatamu, a spirituální svět, který je za touto hmotnou oblohou, je popsán jako *avyakta*, neprojevený. Člověk by měl toužit a prahnout po nejvyšším království, neboť jakmile tohoto království dosáhne, nemusí se vrátit do tohoto hmotného světa.

Dále by někdo mohl vznést otázku, jakým přístupem dosáhnout sídla Nejvyššího Pána. Informace o tomto je dána v Osmé kapitole. Říká se tam:

anta-kāle ca mām eva smaran muktvā kalevaram
yaḥ prayāti sa mad-bhāvam yāti nāsty atra saṁśayaḥ

„Kdokoliv, kdo opustí na konci života své tělo zatímco si pamatuje Mě, nabude okamžitě Mojí podstaty; o tom není pochyb.“ (Bg. 8.5) Ten, kdo myslí na Kṛṣṇu v čase své smrti, jde ke Kṛṣṇovi. Jedinec musí pamatovat na podobu Kṛṣṇy; pokud opustí své tělo v myšlenkách na tuto podobu, dosáhne spirituálního království. *Mad-bhāvaṁ* poukazuje na svrchovanou podstatu Nejvyšší Bytosti. Nejvyšší Bytost je *sac-cid-ānanda-vigraha* - věčný, plný poznání a blaženosti. Naše současné tělo není *sac-cid-ānanda*. Je *asat*, nikoliv *sat*. Není věčné; je pomíjivé. Není *cit*, plné poznání, nýbrž je plné neznalosti. Nemáme žádné poznání o spirituálním království, ba dokonce nemáme ani úplné poznání o tomto hmotném světě, ve kterém je pro nás tolik věcí nepoznaných. Mimoto je tělo *nirānanda*; namísto, aby bylo plné blaženosti, je plné utrpení. Veškeré utrpení, které prožíváme v hmotném světě, pochází z těla; ale ten, kdo opustí toto tělo v myšlenkách na Nejvyšší Osobnost Božství, ihned nabude *sac-cid-ānanda* tělo, jak je slíbeno v tomto pátém verši Osmé kapitoly, kde Pán Kṛṣṇa praví: „Nabude Mojí podstaty.“

Proces opouštění tohoto těla a získávání dalšího těla v hmotném světě je také řízený. Člověk umírá po tom, co bylo rozhodnuto, jakou formu těla bude mít v příštím životě. Vyšší autority, nikoliv živá bytost samotná, činí toto rozhodnutí. Podle našich činností v tomto životě buď postoupíme, nebo poklesneme. Tento život je přípravou na příští život. Pokud se tedy v tomto životě dokážeme připravit tak, abychom dosáhli na povýšení do království Boha, tak zaručeně, po opuštění tohoto hmotného těla, získáme spirituální tělo, stejně jako má Pán.

Jak bylo vysvětleno výše, existují rozdílné kategorie transcendentalistů, *brahmavādi*, *paramātmāvādi* a oddaný; a jak bylo zmíněno, v *brahmajyoti* (spirituální obloze) je nespočet spirituálních planet. Počet těchto planet daleko předaleko převyšuje všechny planety v tomto hmotném světě. Tento hmotný svět

je přibližně jen čtvrtinou stvoření. V tomto hmotném oddílu existují miliony a miliardy vesmírů s bilióny planet a sluncí, hvězd a měsíců. Ale celé toto hmotné stvoření je jen zlomkem veškerého stvoření. Většina stvoření je ve spirituální obloze. Ten, kdo si přeje splynout s Nejvyšším Brahmanem, je bezprostředně přemístěn do *brahmajyoti* Nejvyššího Pána, a tak dosáhne spirituální oblohy. Oddaný, který se chce těšit Pánově společnosti, vstoupí na Vaikuṇṭha planety, které jsou nespočetné, a tam se s ním Nejvyšší Pán druží, ve Svých úplných expanzích jako Nārāyaṇa se čtyřma rukama; a s různými jmény jako Pradyumna, Aniruddha, Govinda etc. Tudíž, na konci života myslí transcendentalisté na *brahmajyoti*, Paramātmu nebo Nejvyšší Osobnost Božství Śrī Kṛṣṇu. Ve všech případech transcendentalisté vstoupí do spirituální oblohy, ale jedině oddaný, či ten, kdo je v osobním kontaktu s Nejvyšším Pánem, vstoupí na Vaikuṇṭha planety. Pán dále dodává, že „o tom není pochyb." Tomu se musí pevně věřit. Neměli bychom zavrhovat to, co se neshoduje s naší představivostí; náš postoj by měl být jako Arjunův: „Věřím všemu, co jsi řekl." A proto, když Pán říká, že kdokoliv na Něj myslí v čase smrti jako na Brahman nebo Paramātmu nebo jako na Osobnost Božství, zcela určitě vstoupí do spirituální oblohy, o tom není pochyb. Není možné tomu nevěřit.

Informace o tom, jak myslet na Nejvyšší Bytost v čase smrti je také poskytnut v Gītě:

yaṁ yaṁ vāpi smaran bhāvaṁ tyajaty ante kalevaram
taṁ tam evaiti kaunteya sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ

„V jakémkoliv stavu bytí člověk opustí nynější tělo, takového stavu bytí zaručeně dosáhne v příštím životě." (Bg. 8.6) Hmotná příroda je projevem jedné z energií Nejvyššího Pána. Ve Viṣṇu Purāṇě jsou popsány veškeré energie Nejvyššího Pána, jako *Viṣṇu-śaktiḥ parā proktā*, atd. Nejvyšší Pán má rozmanité a nesčetné energie, které jsou mimo naše chápání; avšak velcí učení mudrcové či osvobozené duše studovali tyto energie a rozdělili je na tři kategorie. Každá z těchto energií je *Viṣṇu-śakti*, to znamená, že tyto energie jsou rozdílnými silami Pána Viṣṇua. První energie je *parā*, transcendentální. Živé bytosti též náleží k vyšší energii, jak již bylo vysvětleno. Další energie neboli hmotná energie je v režimu neznalosti. V čase smrti můžeme buď zůstat v nižší energii tohoto hmotného světa, nebo se můžeme přemístit do energie spirituálního světa.

V životě jsme zvyklí myslet buď na hmotnou, nebo na spirituální energii. Existuje tolik literatury, která naplňuje naše myšlenky hmotnou energií - noviny, romány atd. Naše myšlení, které je nyní zabrané do takovéto literatury, musí být přesměrováno na védskou literaturu. Velcí mudrcové z toho důvodu napsali množství védské literatury, jako Purāṇy atd. Purāṇy nejsou smyšlené; jsou to historické záznamy. V Caitanya-caritāmṛtě je následující verš:

māyā mugdha jīver nāhi svataḥ kṛṣṇa-jñāna

jīvera kṛpāya kailā kṛṣṇa veda-purāṇa
(Cc. Madhya 20.122)

Zapomnětlivé živé bytosti čili podmíněné duše si nepamatují svůj vztah s Nejvyšším Pánem a jsou zcela zabrané do myšlení na hmotné činnosti. Jen proto, aby přesměroval sílu jejich myšlení na spirituální oblohu, poskytl jim Kṛṣṇa celou řadu védské literatury. Nejprve rozdělil Védy na čtyři, potom je vysvětlil v Purāṇách a pro méně způsobilé napsal Mahābhāratu. Součástí Mahābhāraty je Bhagavad-gītā. Dále je veškerá védská literatura shrnutá ve Vedānta-sūtře a pro budoucí konzultaci podal k Vedānta-sutře přirozený výklad, který se nazývá Śrīmad-Bhāgavatam. Neustále musíme zaměstnávat svou mysl čtením této védské literatury. Tak jako materialisté zaměstnávají svou mysl čtením novin, časopisů a velkého množství materialistické literatury, musíme my přesměrovat svou četbu k literatuře, kterou nám dává Vyāsadeva; tímto způsobem pro nás bude možné pamatovat si Nejvyššího Pána v čase smrti. To je jediná cesta doporučená Pánem a On zaručuje výsledek: „Bezpochyby." (Bg. 8.7)

tasmāt sarveṣu kāleṣu mām anusmara yudhya ca
mayy arpita-mano-buddhir mām evaiṣyasy asaṁśayaḥ

„A proto, Arjuno, bys měl neustále myslet na Mě a zároveň bys měl pokračovat ve své předepsané povinnosti a bojovat. Se svou myslí a činnostmi vždy upřenými na Mě a se vším zaměstnaným ve Mně, ke Mně bezpochyby dospěješ."

Pán neradí Arjunovi, aby si Ho prostě pamatoval a vzdal se svého zaměstnání. Ne, Pán nikdy nedoporučuje nic nepraktického. V tomto hmotném světě, za účelem údržby těla, musí člověk pracovat. Lidská společnost je rozdělená – podle zaměstnání – na čtyři společenské třídy – brāhmaṇy, kṣatriye, vaiśye a śūdry. Třída brāhmaṇů neboli třída inteligence pracuje jedním způsobem, kṣatriyové, čili administrativní třída, pracují dalším způsobem a všichni obchodníci a dělníci inklinují ke svým specifickým povinnostem. V lidské společnosti, ať už je člověk dělníkem, obchodníkem, válečníkem, bojovníkem, administrativním pracovníkem či farmářem, dokonce i v případě, že člověk patří k nejvyšší třídě a je spisovatelem, vědcem nebo teologem, musí pracovat, aby udržel svoji existenci. Proto Pán říká Arjunovi, že není třeba, aby se vzdal svého zaměstnání, ale zatímco je takto zaměstnán, měl by si pamatovat Kṛṣṇu. Pokud nebude procvičovat vzpomínání si na Kṛṣṇu zatímco zápasí o existenci, pak pro něj nebude možné pamatovat si Kṛṣṇu v čase smrti. Lord Caitanya toto také radí. Říká, že člověk by měl procvičovat vzpomínání si na Kṛṣṇu pomocí neustálého pění jmen Pána. Pánova jména se neliší od Pána. A tak pokyn Pána Kṛṣṇy Arjunovi „pamatuj si Mě" a pokyn Pána Caitanyi vždy „pěj jména Pána Kṛṣṇy" jsou shodnými pokyny. Není mezi nimi rozdíl, protože mezi Kṛṣṇou a Kṛṣṇovým jménem není rozdíl. V absolutní pozici není rozdíl mezi jménem a jmenovaným. Proto musíme procvičovat pamatování si Pána neustále, 24 hodin denně, pomocí

pění Jeho jmen a utvářením svých činností v životě takovým způsobem, že si Ho budeme moci pamatovat pořád.

Jak je to možné? Ācāryové poskytují následující příklad. Pokud je vdaná žena nakloněná jinému muži, nebo pokud muž chová náklonnost k jiné ženě, než je jeho vlastní manželka, pak je třeba takovou náklonnost považovat za velmi silnou. Muž, chovaje takovou náklonnost, neustále myslí na svou milovanou. Žena, která myslí na svého milence, neustále přemýšlí o schůzce s ním, i když zrovna vykonává své domácí práce. Ve skutečnosti vykonává své domácí práce ještě pečlivěji, aby její manžel nepojal podezření. Podobně bychom si my měli vždy pamatovat nejvyššího milence, Śrī Kṛṣṇu, a současně velmi pěkně plnit své materiální povinnosti. Silný pocit lásky je zde nutný. Pokud prožíváme silný pocit lásky k Nejvyššímu Pánu, dokážeme plnit své povinnosti a zároveň si Ho pamatovat. Leč, musíme ten pocit lásky rozvinout. Arjuna, například, neustále myslel na Kṛṣṇu; byl Kṛṣṇovým stálým společníkem a zároveň byl bojovníkem. Kṛṣṇa mu neporadil, aby se zřekl bojování a odešel meditovat do lesa. Když Pán Kṛṣṇa popíše Arjunovi systém jógy, Arjuna odpovídá, že praktikování tohoto systému pro něj není možné.

arjuna uvāca
yo 'yaṁ yogas tvayā proktaḥ sāmyena madhusūdana
etasyāhaṁ na paśyāmi cañcalatvāt sthitiṁ sthirām

„Arjuna řekl, ó Madhusūdano, systém jógy, který jsi shrnul, se mi zdá nepraktický a neúnosný, neboť mysl je neklidná a nestálá." (Bg. 6.33)

Ale Pán praví:

yoginām api sarveṣāṁ mad-gatenāntarātmanā
śraddhāvān bhajate yo māṁ sa me yuktatamo mataḥ

„Ze všech jogínů ten, kdo s velkou vírou neustále setrvává ve Mně, kdo Mě uctívá transcendentální láskyplnou službou, je se Mnou nejdůvěrněji spojen jógou a je nejvyšším ze všech." (Bg. 6.47) Tudíž ten, kdo neustále myslí na Nejvyššího Pána, je současně největší jogín, nejvyšší *jñānī* a nejlepší oddaný. Kromě toho Pán říká Arjunovi, že se coby *kṣatriya* nemůže vzdát bojování, ale pokud bude Arjuna bojovat mysle na Kṛṣṇu, pak bude schopný pamatovat si Ho v čase smrti. Ale člověk se musí zcela odevzdat v transcendentální láskyplné službě Pánu.

Nepracujeme svým tělem, ale ve skutečnosti pracujeme svou myslí a inteligencí. A proto, jsou-li inteligence a mysl neustále zaměstnány myšlenkou na Nejvyššího Pána, tak jsou v Jeho službě zaměstnány přirozeně i smysly. Přinejmenším povrchně, činnosti smyslů zůstávají stejné, ale vědomí je změněné. Bhagavad-gītā učí, jak pohroužit mysl a inteligenci do myšlenek na Pána. Takové pohroužení se umožní člověku přemístit se do Pánova království. Pokud je mysl

zaměstnána ve službě Kṛṣṇovi, pak v Jeho službě budou automaticky zaměstnány smysly. To je to umění, a to je také tajemstvím Bhagavad-gīty: absolutní pohroužení se do myšlenek na Śrī Kṛṣṇu.

Moderní člověk se velmi tvrdě dřel, aby dosáhl na měsíc, ale o to, aby pozvedl sám sebe spirituálně, se zas tak moc nesnažil. Pokud má někdo před sebou padesát let života, měl by využít tento krátký čas ke kultivaci procvičování pamatování si Nejvyšší Osobnosti Božství. Toto procvičování je procesem oddanosti skládajícím se z:

śravaṇaṁ kīrtanaṁ viṣṇoḥ smaraṇaṁ pāda-sevanam
arcanaṁ vandanaṁ dāsyaṁ sakhyam ātma-nivedanam

Těchto devět procesů, z nichž nejjednodušší je *śravaṇaṁ*, naslouchání Bhagavad-gītě od uvědomělé osoby, obrátí člověka k myšlenkám na Nejvyššího. Což povede k niścale, pamatování si Nejvyššího Pána, a umožní to člověku, aby po opuštění těla získal spirituální tělo, které se přesně hodí pro sdružování se s Nejvyšším Pánem.

Pán dále říká:

abhyāsa-yoga-yuktena cetasā nānya-gāminā
paramaṁ puruṣaṁ divyaṁ yāti pārthānucintayan

„Procvičováním tohoto pamatování si, aniž by se kdy odklonil od myšlení na Nejvyššího Boha, si může být člověk jistý, že dosáhne planety Boží, Nejvyšší Osobnosti, ó synu Kuntī." (Bg. 8.8)

Toto není velmi obtížný proces. Nicméně, člověk se ho musí naučit od někoho zkušeného – od někoho, kdo už praktikuje. Mysl neustále těká k tomu či onomu, jenže člověk musí neustále procvičovat soustředěnost mysli na formu Nejvyššího Pána Śrī Kṛṣṇy nebo na zvuk Jeho jména. Mysl je svou přirozeností neklidná, běhá sem a tam, avšak může nalézt klid ve zvukové vibraci Kṛṣṇa. Člověk tedy musí meditovat o *paramaṁ puruṣaṁ*, Nevyšší Osobě; a tak k Ní dospět. Způsoby a prostředky k dosažení konečné realizace a konečného cíle jsou uvedeny v Bhagavad-gītě a dveře tohoto poznání jsou otevřeny každému. Nikomu není zamezen přístup. Všechny třídy lidí mohou přistoupit k Pánu myšlením na Něj, jelikož slyšet o Něm a myslet na Něj je uskutečnitelné pro každého.

Pán dále říká:

māṁ hi pārtha vyapāśritya ye 'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyās tathā śūdrās te 'pi yānti parāṁ gatim

kiṁ punar brāhmaṇāḥ puṇyā bhaktā rājarṣayas tathā
anityam asukhaṁ lokam imaṁ prāpya bhajasva mām

„Ó synu Pṛthy, kdokoliv, kdo ve Mně přijme úkryt, ať už žena, obchodník či jedinec narozený v nízké rodině, může pořád dosáhnout nejvyšší destinace. O kolik

větší jsou pak brāhmaṇi, spravedliví, oddaní a svatí králové! V tomto dočasném světě utrpení jsou tito zaměstnáni v láskyplné službě Mně."(Bg. 9.32-33)

Lidské bytosti, dokonce i v nižších životních postaveních (obchodník, žena nebo dělník), mohou dosáhnout Nejvyššího. Člověk nepotřebuje velmi rozvinutou inteligenci. Smysl je v tom, že kdokoliv, kdo akceptuje principy *bhakti*-jógy a přijme Nejvyššího Pána za summum bonum života, za nejvyšší metu a za konečný cíl, může přistoupit k Pánu ve spirituální obloze. Pokud si člověk osvojí principy artikulované v Bhagavad-gītě, tak dokáže dovést svůj život k dokonalosti a činit dokonalá řešení všech životních problémů, které vyvstávají z pomíjivé podstaty hmotné existence. To je podstata celé Bhagavad-gīty.

Závěrem lze říct, že Bhagavad-gīta je transcendentální literatura, kterou je třeba číst velmi pozorně. Je schopná zachránit člověka od veškerého strachu.

nehābhikrama-nāśo 'sti pratyavāyo na vidyate
svalpam apy asya dharmasya trāyate mahato bhayāt

„V rámci tohoto úsilí nedochází ke ztrátě ani znehodnocení a malý pokrok na této cestě může člověka ochránit od nejnebezpečnějšího druhu strachu." (Bg. 2.40) Pokud člověk čte Bhagavad-gītu s upřímností a vážně, pak na něj žádné reakce jeho minulých přečinů nebudou mít vliv. V poslední části Bhagavad-gīty Pán Śrī Kṛṣṇa deklaruje:

sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ

„Zřekni se všech druhů náboženství a prostě se odevzdej Mně; a já tě na oplátku ochráním ode všech hříšných reakcí. A tak se nemáš čeho bát." (Bg. 18.66) A tak na sebe Pán bere veškerou zodpovědnost za toho, kdo se Mu odevzdá a zajistí mu beztrestnost vůči všem reakcím za hřích.

Člověk se denně očišťuje koupelí ve vodě, ale ten, kdo se jen jedinkrát vykoupe v posvátných vodách Gangy Bhagavad-gīty, smyje všechny nečistoty hmotného života. Protože Bhagavad-gītā je vyslovená Nejvyšší Osobností Božství, není třeba číst žádnou další védskou literaturu. Je třeba jen a pouze pozorně a pravidelně číst Bhagavad-gītu a naslouchat jí. V současné době je lidstvo natolik pohlceno světskými činnostmi, že není možné přečíst veškerou védskou literaturu. Ale to ani není nezbytné. Tato jedna kniha, Bhagavad-gītā, bude dostačující, protože je esencí veškeré védské literatury, a protože byla vyslovená Nejvyšší Osobností Božství. Říká se, že ten, kdo pije vodu z Gangy, bude zajisté spasen, avšak co teprve říct o tom, kdo pije vodu Bhagavad-gīty? Gītā je samotným nektarem Mahābhāraty, vyřčená Samotným Viṣṇuem, to proto že Pán Kṛṣṇa je původní Viṣṇu. Jedná se o nektar pramenící z úst Nejvyšší Osobnosti Božství; a o Ganze se říká, že pramení z lotosových chodidel Pána. Samozřejmě, neexistuje

rozdíl mezi ústy a chodidly Nejvyššího Pána, ale z našeho postavení můžeme ocenit, že Bhagavad-gītā je ještě důležitější než Ganga.

Bhagavad-gītā je právě jako kráva a Pán Kṛṣṇa, který je pasáčkem, dojí tuto krávu. Její mléko je esencí Véd a Arjuna je právě jako tele. Moudří muži, velcí mudrcové a čistí oddaní pijí mléčný nektar Bhagavad-gīty.

V současnosti lidé touží po tom mít jedno písmo, jednoho Boha, jedno náboženství a jedno zaměstnání. Nechť je tedy jedno společné písmo pro celý svět - Bhagavad-gītā. A nechť je jen jeden jediný Bůh pro celý svět - Śrī Kṛṣṇa. A jen jedna mantra - Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. A nechť je jen jedno zaměstnání - služba Nejvyšší Osobnosti Božství.

UČEDNICKÁ POSLOUPNOST

Evaṁ paramparā-prāptam imaṁ rājarṣayo viduḥ. (Bhagavad-gīta, 4.2) Tato Bhagavad-gītā taková, jaká je, je přijata přes tuto učednickou posloupnost:

1) Kṛṣṇa, 2) Brahmā, 3) Nārada; 4) Vyāsa, 5) Madhva, 6) Padmanābha, 7) Nṛhari, 8) Mādhava, 9) Akṣobhya, 10) Jayatīrtha, 11) Jñānasindhu, 12) Dayānidhi, 13) Vidyānidhi, 14) Rājendra, 15) Jayadharma, 16) Puruṣottama, 17) Brahmaṇyatīrtha, 18) Vyāsatīrtha, 19) Lakṣmīpati, 20) Mādhavendra Purī, 21) Īśvara Purī, (Nityānanda, Advaita), **22) Pán Caitanya**, 23) Rūpa (Svarūpa, Sanātana), 24) Raghunātha, Jīva, 25) Kṛṣṇadāsa, 26) Narottama, 27) Viśvanātha, 28) (Baladeva) Jagannātha, 29) Bhaktivinode, 30) Gaurakiśora, 31) Bhaktisiddhānta Sarasvatī, 32) Jeho Božská Milost A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda.

Jeho Božská Milost A.C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda
Zakladatel-Ācarya ISKCONu
a největší hlasatel vědomí Kṛṣṇy v západním světě

Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja
spirituální mistr Jeho Božské Milosti A.C. Bhaktivedanty Swamiho Prabhupādy
a nejpřednější učenec a oddaný nedávné doby

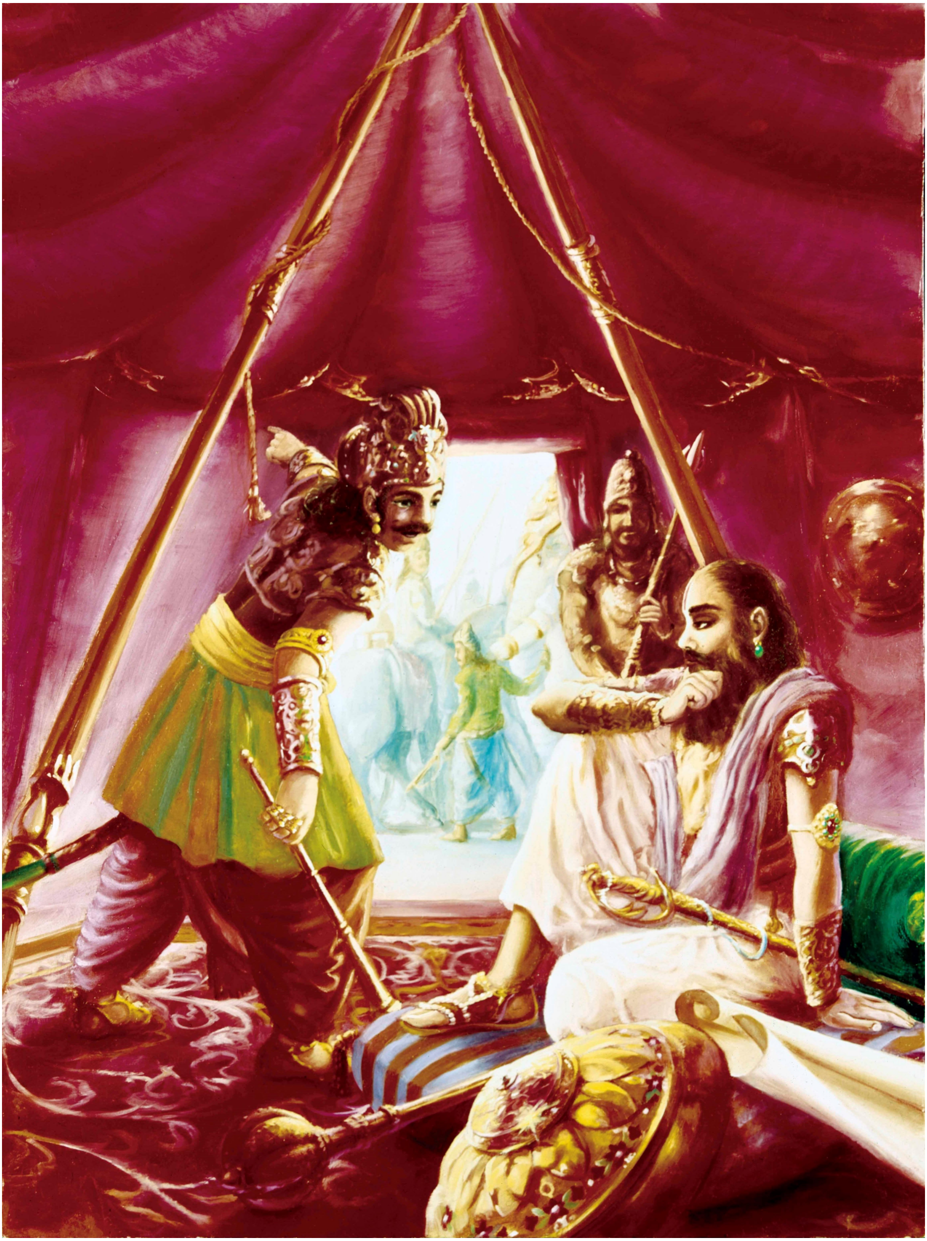
Śrīla Gaura Kiśora Dās Bābājī Mahārāja
spirituální mistr Śrīly Bhaktisiddhānty Sarasvatī Gosvāmīho
a intimní student Śrīly Ṭhākura Bhaktivinody

Śrīla Ṭhākur Bhaktivinode
průkopník programu pro požehnání
celého světa vědomím Kṛṣṇy

Ilustrace 1. Dhṛtarāṣṭra zjišťuje od Sañjayi o událostech na bojišti.

Ilustrace 2. „Ó můj učiteli, pohleď na velikou armádu synů Pāṇḍua."

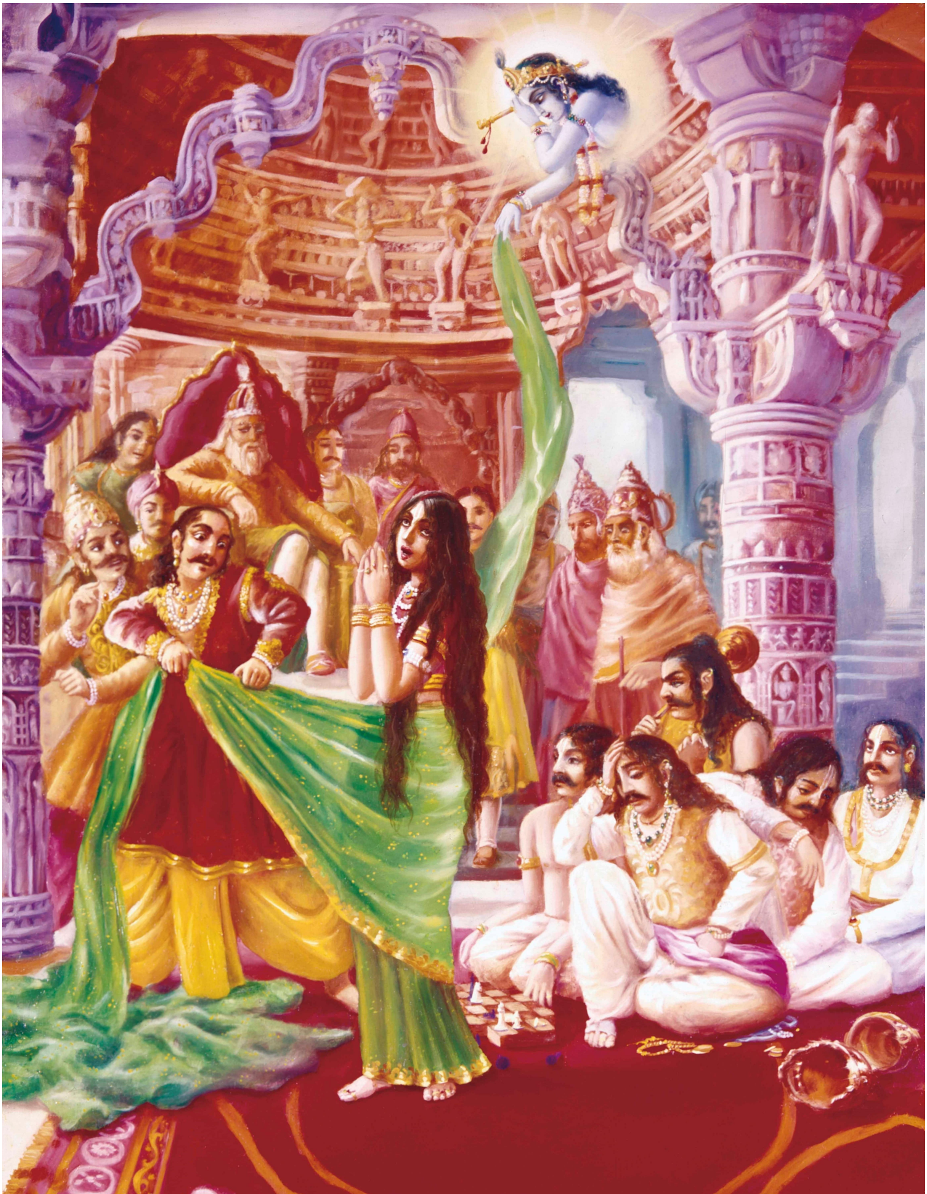
Ilustrace 3. Kṛṣṇa a Arjuna uprostřed obou armád.

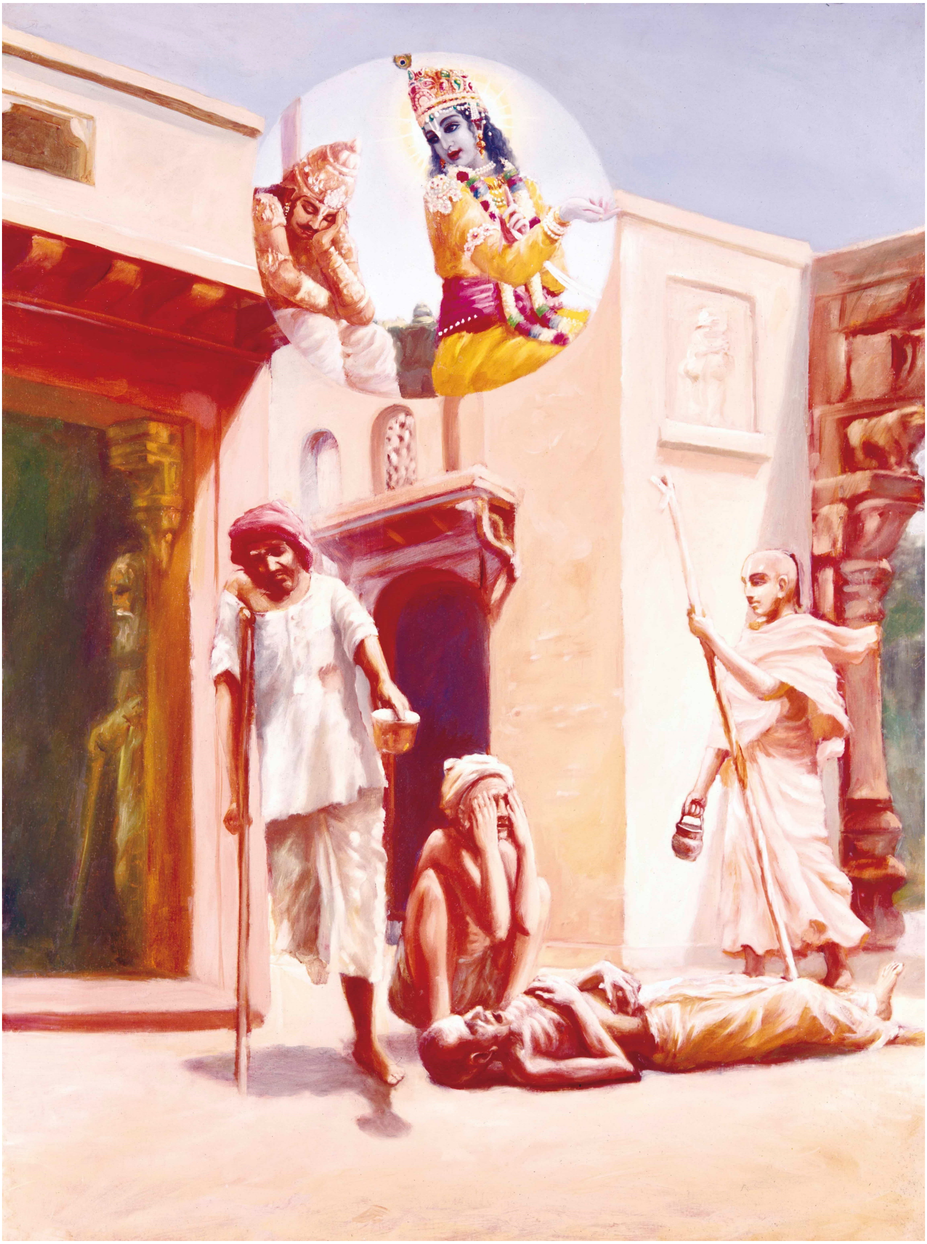
Ilustrace 4. Kṛṣṇa a Arjuna rozezněli své transcendentální lastury.

Ilustrace 5. Když Arjuna spatřil různé stupně přátel a příbuzných, byl uchvácen soucitem.

Ilustrace 6. Urážka Draupadī.

Ilustrace 7. Svatý Pán řekl: Moudří nenaříkají pro živé ani pro mrtvé.

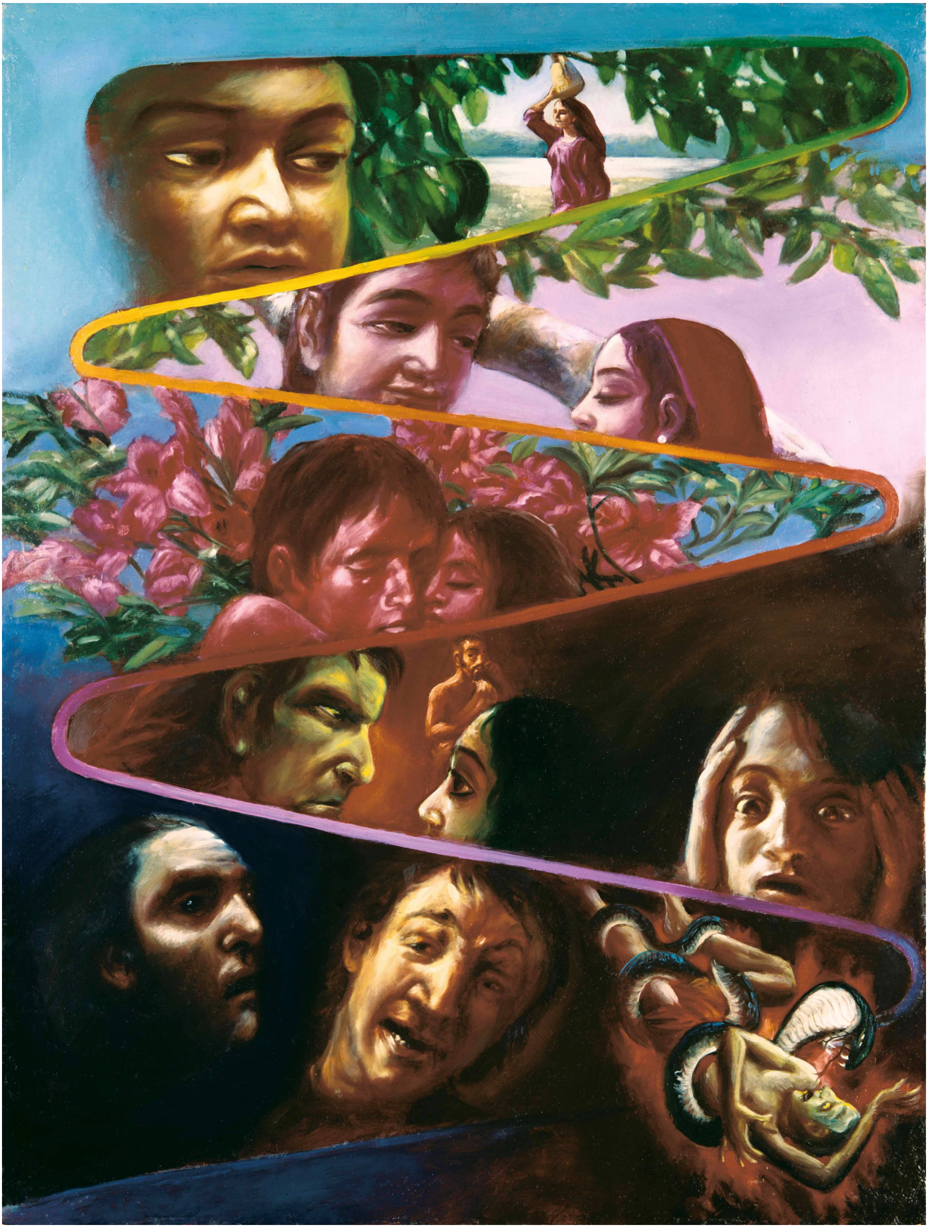
Ilustrace 8. Duše mění tělo, tak jako člověk mění šaty.

Ilustrace 9. Tělo se mění, ale duše zůstává stejná.

Ilustrace 10. Kṛṣṇa a živá bytost jsou usazeni na stromu těla.

Ilustrace 11. Jak uvažuje nad objekty smyslů, osoba si pro ně vyvine lpění.

Ilustrace 12. „Buďte šťastní prostřednictvím této yajñy, protože její vykonávání vám poskytne všechny žádoucí věci.“

Kapitola 1

Pozorování vojsk na Bitevním poli Kurukṣetra

TEXT 1

धृतराष्ट्र उवाच ।
धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ।
मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय ॥ १-१॥

dhṛtarāṣṭra uvāca
dharma-kṣetre kuru-kṣetre
samavetā yuyutsavaḥ
māmakāḥ pāṇḍavāś caiva
kim akurvata sañjaya

dhṛtarāṣṭraḥ—Král Dhṛtarāṣṭra; *uvāca*—řekl; *dharma-kṣetre*—na poutním místě; *kuru-kṣetre*—na místě zvaném Kurukṣetra; *samavetāḥ*—shromáždění; *yuyatsavaḥ*—toužící bojovat; *māmakāḥ*—moje strana (synové); *pāṇḍavāḥ*—synové Pandua; *ca*—a; *eva*-jistě; *kim*—co; *akurvata*—dělali; *sañjaya*—ó Sañjayo.

Překlad

Dhṛtarāṣṭra řekl: Ó Sañjayo, co dělali moji synové a synové Pāṇḍua poté, co se - toužící bojovat - shromáždili na poutním místě Kurukṣetra?

Výklad

Bhagavad-gītā je široce čtená teistická věda shrnutá v Gītā-māhātmya (Oslavách Gīty). Tam se říká, že člověk by měl číst Bhagavad-gītu velmi pečlivě, za pomoci člověka, oddaného Śrī Kṛṣṇy, a měl by se jí snažit porozumět bez osobně motivovaných interpretací. Příklad, jak správně pochopit Bhagavad-gītu, je v Bhagavad-gītě samotné, ve způsobu, jakým pochopil učení Arjuna, který slyšel Gītu přímo od Pána. Pokud má někdo tolik štěstí, aby pochopil Bhagavad-gītu v oné linii učednické posloupnosti, bez motivovaných interpretací, pak předčí veškeré studium védské moudrosti i všech písem světa. V Bhagavad-gītě čtenář nalezne vše, co je obsažené v ostatních písmech, ale také najde informace, které nejsou k nalezení jinde. To je specifický rys Gīty. Jedná se o dokonalou teistickou vědu, protože je přímo vyřčená Nejvyšší Osobností Božství, Pánem Śrī Kṛṣṇou.

Náměty rozhovoru mezi Dhṛtarāṣṭraou a Sañjayaou tak, jak jsou popsané v Mahābhāratě, tvoří základ této vznešené filosofie. Je zřejmé, že tato filosofie byla vyjevena na Bitevním poli Kurukṣetra, která je od pradávných védských dob posvátným poutním místem. Byla vyřčena Pánem, když byl osobně přítomný na této planetě, aby vedl lidstvo.

Slovo *dharma-kṣetra* (místo, kde jsou vykonávány náboženské rituály) je významné, protože na Bitevním poli Kurukṣetra byla Nejvyšší Osobnost Božství přítomná na straně Arjuny. Dhṛtarāṣṭra, otec Kuruovců, velmi pochyboval o konečném vítězství svých synů. V pochybách se tázal svého tajemníka Sañjayi: „Co dělali moji synové a synové Pāṇḍua?“ Byl si jistý, že jeho synové i synové jeho mladšího bratra Pāṇḍua se shromáždili na Poli Kurukṣetra za účelem odhodlaného střetu ve válce. Přesto je jeho dotaz významný. Nechtěl dělat kompromis mezi bratranci a bratry a chtěl se ujistit o osudu svých synů na bitevním poli. Protože bitva měla být bojována na Kurukṣetře, která je jinde ve Védách zmíněna jako místo uctívání - i pro obyvatele nebes - Dhṛtarāṣṭru přepadl velký strach z vlivu posvátného místa na výsledek bitvy. Věděl velmi dobře, že tento vliv by příznivě ovlivnil Arjunu a syny Pāṇḍua, protože oni byli všichni ctnostní. Sañjaya byl studentem Vyāsy, a tak - Vyāsovou milostí - byl Sañjaya schopný vizualizovat Bitevní pole Kurukṣetra zatímco byl v místnosti s Dhṛtarāṣṭrou. A tak se ho Dhṛtarāṣṭra zeptal na situaci na bitevním poli.

Jak Pāṇḍuovci, tak synové Dhṛtarāṣṭry patří do stejné rodiny, ale mysl Dhṛtarāṣṭry je zde odhalená. Záměrně označil za Kuruovce jen své syny a syny

Pāṇḍua vydělil z rodinného dědictví. Tak můžeme porozumět specifickému postoji Dhṛtarāṣṭry ve vztahu ke svým synovcům, synům Pāṇḍua. Jako se vytrhávají zbytečné rostliny z neoraného pole, tak lze od počátku těchto událostí očekávat, že nežádoucí rostliny jako Dhṛtarāṣṭrův syn Duryodhana a ostatní budou na posvátném poli Kurukṣetra vyhlazeni, za přítomnosti otce náboženství, Śrī Kṛṣṇy, a že Pán ustanoví práva veskrze zbožných osob v čele s Yudhiṣṭhirou. To je významem slov *dharma-kṣetre* a *kuru-kṣetre*, vedle jejich historické a védské důležitosti.

TEXT 2

सञ्जय उवाच ।
दृष्ट्वा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा ।
आचार्यमुपसङ्गम्य राजा वचनमब्रवीत् ॥ १-२॥

sañjaya uvāca
dṛṣṭvā tu pāṇḍavānīkaṁ
vyūḍhaṁ duryodhanas tadā
ācāryam upasaṅgamya
rājā vacanam abravīt

sañjayaḥ—Sañjaya; *uvāca*—řekl; *dṛṣṭvā*—po zhlédnutí; *tu*—ale; *pāṇḍava-anīkam*—Panduovští vojáci; *vyūḍham*—seřazení do vojenského šiku; *duryodhanaḥ*—král Duryodhana; *tadā*—v tom čase; *ācāryam*—učitel; *upasaṅgamya*—přiblížit se k; *rājā*—the král; *vacanam*—slova; *abravīt*—pravil.

Překlad

Sañjaya řekl: Ó králi, potom co zhlédl armádu shromážděnou syny Pāṇḍua, král Duryodhana šel za svým učitelem a začal pronášet následující slova:

Výklad

Dhṛtarāṣṭra byl od narození slepý. Naneštěstí postrádal i spirituální zrak. Věděl velmi dobře, že jeho synové byli zrovna tak slepí v otázkách náboženství a byl si jistý, že se nikdy nemohou shodnout s Pāṇḍuovci, kteří byli všichni od narození zbožní. Přesto měl pochybnosti ohledně vlivu posvátného místa a Sañjaya dovedl pochopit jeho pohnutky za dotazováním se na situaci na bitevním poli. Chtěl malomyslného krále povzbudit, a proto ho ujistil, že jeho synové neměli pod vlivem posvátného místa v úmyslu přistoupit na žádný druh kompromisu. Sañjaya informoval krále, že se jeho syn Duryodhana, poté, co zhlédl vojenskou sílu Pāṇḍuovců, neprodleně odebral za vrchním velitelem, Droṇācāryou, aby ho

zpravil o skutečném postavení. Duryodhana je uveden jako král, i tak musel – vzhledem k závažnosti situace – jít za velitelem. Byl proto docela vhodný k tomu být politikem. Ale Duryodhanova diplomatická maska nemohla zamaskovat strach, který cítil, když spatřil uspořádání armády Pāṇḍuovců.

TEXT 3

पश्यैतां पाण्डुपुत्राणामाचार्य महतीं चमूम् ।
व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता ॥ १-३॥

paśyaitāṁ pāṇḍu-putrāṇām
ācārya mahatīṁ camūm
vyūḍhāṁ drupada-putreṇa
tava śiṣyeṇa dhīmatā

paśya—uzřít; *etām*—toto; *pāṇḍu-putrāṇām*—synů Pāṇḍua; *ācārya*—ó učiteli; *mahatīm*—veliká; *camūm*—vojenská síla; *vyuḍham*—uspořádaná; *drupada-putreṇa*—synem Drupady; *tava*—tvůj; *śiṣyeṇa*—učedník; *dhīmatā*—velmi inteligentní.

Překlad

Ó můj učiteli, pohleď na veliké vojsko synů Pāṇḍua, které tvůj inteligentní učedník, syn Drupady, tak zkušeně seřadil.

Výklad

Duryodhana, velký diplomat, chtěl poukázat na chyby Droṇācāryi, brāhmaṇského vrchního velitele. Droṇācārya měl nějaký politický spor s králem Drupadou, otcem Draupadī, která byla Arjunovou ženou. V důsledku tohoto sporu vykonal Drupada velkou oběť, čímž obdržel požehnání mít syna, který bude schopný zabít Droṇācāryu. Droṇācārya toto věděl velmi dobře a přece, coby liberální *brāhmaṇa* neváhal předat všechna svá vojenská tajemství synovi Drupady, Dhṛṣṭadyumnovi, když mu byl svěřen k vojenskému vzdělání. Nyní, na Bitevním poli Kurukṣetra se Dhṛṣṭadyumna postavil na stranu Pāṇḍuovců a byl to on, kdo seřadil jejich vojenský šik, potom co se tomuto umění naučil od Droṇācāryi. Duryodhana poukázal na tuto Droṇācāryovu chybu, aby ho přiměl k ostražitosti a nekompromisnosti v boji. Tím chtěl také poukázat na to, že by Droṇācārya neměl být v bitvě podobně shovívavý vůči Pāṇḍuovcům, kteří nadto byli zároveň Droṇācāryovými milovanými studenty. Zvláště Arjuna byl jeho nejmilejším a brilantním studentem. Duryodhana ho dále varoval, že taková shovívavost v boji by vedla k porážce.

TEXT 4

अत्र शूरा महेष्वासा भीमार्जुनसमा युधि ।
युयुधानो विराटश्च द्रुपदश्च महारथः ॥ १-४॥

atra śūrā maheṣv-āsā
bhīmārjuna-samā yudhi
yuyudhāno virāṭaś ca
drupadaś ca mahā-rathaḥ

atra—tady; *śūrāḥ*—hrdinové; *maheṣvāsāḥ*—udatní lučištníci; *bhīma-arjuna*—Bhīma a Arjuna; *samāḥ*—rovnocenní; *yudhi*—v boji; *yuyudhānaḥ*—Yuyudhāna; *virāṭaḥ*—Virāṭa; *ca*—také; *drupadaḥ*—Drupada; *ca*—také; *mahārathaḥ*—velký bojovník.

Překlad

V této armádě je mnoho hrdinných lučištníků, kteří se v boji vyrovnají Bhīmovi a Arjunovi; jsou tam také velcí bojovníci jako Yuyudhāna, Virāṭa a Drupada.

Výklad

Přestože Dhṛṣṭadyumna nepředstavoval Droṇācāryovu mocnému vojenskému umění vážnou potíž, bylo tam mnoho dalších, kteří naháněli strach. Duryodhana je uvádí jako velké kameny úrazu na cestě k vítězství, protože každý z nich byl tak pozoruhodný jako Bhīma a Arjuna. Znal sílu Bhīmy and Arjuny, a tak s nimi porovnával ostatní.

TEXT 5

धृष्टकेतुश्चेकितानः काशिराजश्च वीर्यवान् ।
पुरुजित्कुन्तिभोजश्च शैब्यश्च नरपुङ्गवः ॥ १-५॥

dhṛṣṭaketuś cekitānaḥ
kāśirājaś ca vīryavān
purujit kuntibhojaś ca
śaibyaś ca nara-puṅgavaḥ

dhṛṣṭaketuḥ—Dhṛṣṭaketu; *cekitānaḥ*—Cekitāna; *kāśirājaḥ*—Kaśirāja; *ca*—také; *vīryavān*—velmi mocní; *purujit*—Purujit; *kuntibhojaḥ*—Kuntibhoja; *ca*—a; *śaibyaḥ*—Śaibya; *ca*—a; *nara-puṅgavaḥ*—hrdinové v lidské společnosti.

Překlad

Jsou tam také velcí, udatní a mocní bojovníci jako Dhṛṣṭaketu, Cekitāna, Kāśirāja, Purujit, Kuntibhoja a Śaibya.

TEXT 6

युधामन्युश्च विक्रान्त उत्तमौजाश्च वीर्यवान् ।
सौभद्रो द्रौपदेयाश्च सर्व एव महारथाः ॥ १-६ ॥

yudhāmanyuś ca vikrānta
uttamaujāś ca vīryavān
saubhadro draupadeyāś ca
sarva eva mahā-rathāḥ

yudhāmanyuḥ—Yudhāmanyu; *ca*—a; *vikrāntaḥ*—mocný; *uttamaujāḥ*—Uttamaujā; *ca*—a; *vīryavān*—very powerful; *saubhadraḥ*—syn Subhadry; *draupadeyāḥ*—synové Draupadī; *ca*—a; *sarve*—všichni; *eva*—jistě; *mahā-rathāḥ*—velcí bojovníci na válečných vozech.

Překlad

Je tam mocný Yudhāmanyu, velmi silný Uttamaujā, syn Subhadry a synové Draupadī. Ti všichni jsou velkými bojovníky na válečných vozech.

TEXT 7

अस्माकं तु विशिष्टा ये तान्निबोध द्विजोत्तम ।
नायका मम सैन्यस्य संज्ञार्थं तान्ब्रवीमि ते ॥ १-७ ॥

asmākaṁ tu viśiṣṭā ye
tān nibodha dvijottama
nāyakā mama sainyasya
saṁjñārthaṁ tān bravīmi te

asmākam—náš; *tu*—ale; *viśiṣṭāḥ*—obzvláště mocný; *ye*—ti; *tān*—je; *nibodha*—jen vezmi na vědomí, buď informován; *dvijottama*—nejlepší z brāhmaṇů; *nāyakāḥ*—kapitáni; *mama*—mých; *sainyasya*—vojáků; *saṁjñā-artham*—pro informaci; *tān*—je; *bravīmi*—hovořím; *te*—tvou.

Překlad

Ó nejlepší z brāhmaṇů, dovol, abych tě pro tvou informaci zpravil o velitelích, kteří jsou obzvláště kompetentní k vedení mých ozbrojených sil.

TEXT 8

भवान्भीष्मश्च कर्णश्च कृपश्च समितिञ्जयः ।
अश्वत्थामा विकर्णश्च सौमदत्तिस्तथैव च ॥ १-८॥

bhavān bhīṣmaś ca karṇaś ca
kṛpaś ca samitiṁ-jayaḥ
aśvatthāmā vikarṇaś ca
saumadattis tathaiva ca

bhavān—ty; *bhīṣmaḥ*—Praotec Bhīṣma; *ca*—také; *karṇaḥ*—Karṇa; *ca*—a; *kṛpaḥ*—Kṛpa; *ca*—a; *samitiñjayaḥ*—vždy vítězní v boji; *aśvatthāmā*—Aśvatthāmā; *vikarṇaḥ*—Vikarṇa; *ca*—stejně jako; *saumadattiḥ*—syn Somadatty; *tathā*—a jako; *eva*—jistě; *ca*—a.

Překlad

Jsou tam osobnosti jako ty sám, Bhīṣma, Karṇa, Kṛpa, Aśvatthāmā, Vikarṇa a syn Somadattův zvaný Bhuriśravā, kteří vycházejí z boje vždy vítězně.

Výklad

Duryodhana jmenoval výjimečné hrdiny v boji, všichni tito vždy vítězí. Vikarṇa je Duryodhanův bratr, Aśvatthāmā je syn Droṇācāryův, a Saumadatti, neboli Bhūriśravā, je synem Krále Bāhlīků. Karṇa je Arjunův nevlastní bratr, protože se narodil Kuntī před její svatbou s Králem Pāṇḍu. Kṛpācārya si vzal sestru–dvojče Droṇācāryi.

TEXT 9

अन्ये च बहवः शूरा मदर्थे त्यक्तजीविताः ।
नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वे युद्धविशारदाः ॥ १-९॥

anye ca bahavaḥ śūrā
mad-arthe tyakta-jīvitāḥ
nānā-śastra-praharaṇāḥ
sarve yuddha-viśāradāḥ

anye—mnoho dalších; *ca*—také; *bahavaḥ*—ve velkém počtu; *śūrāḥ*—hrdinové; *mad-arthe*—kvůli mně; *tyakta-jīvitāḥ*—připraveni dát život v sázku; *nānā*—mnoho; *śastra*-zbraně; *praharaṇāḥ*—ozbrojení s; *sarve*—každý z nich; *yuddha*—bitva; *viśāradāḥ*—zkušení ve vojenském umění.

Překlad

Je tam mnoho dalších hrdinů, kteří jsou připraveni za mě položit život. Všichni jsou dobře ozbrojení rozdílnými zbraněmi a všichni jsou zkušení ve vojenském umění.

Výklad

Co se týče ostatních - jako je Jayadratha, Kṛtavarmā, Śalya atd. - všichni jsou odhodlaní položit život pro Duryodhanu. Jinými slovy, již byl vyvozen závěr, že všichni zemřou v Bitvě u Kurukṣetry za to, že se přidali na stranu hříšného Duryodhany. Duryodhana si byl, samozřejmě, jistý svým vítězstvím na základě spojených sil svých přátel zmíněných výše.

TEXT 10

अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षितम् ।
पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरक्षितम् ॥ १-१० ॥

aparyāptaṁ tad asmākaṁ
balaṁ bhīṣmābhirakṣitam
paryāptaṁ tv idam eteṣāṁ
balaṁ bhīmābhirakṣitam

aparyāptam—neměřitelné; *tat*—to; *asmākam*—z našich; *balam*—síla; *bhīṣma*—Praotcem Bhīṣmou; *abhirakṣitam*—dokonale chránění; *paryāptam*—omezení; *tu*—ale; *idam*—ti všichni; *eteṣām*—z Pāṇḍuovců; *balam*—síla; *bhīma*—Bhīmou; *abhirakṣitam*—starostlivě chráněni.

Překlad

Naše síla je neměřitelná a jsme dokonale chránění Bhīṣmou, zatímco síla Pāṇḍuovců, pečlivě střežena Bhīmou, je omezená.

Výklad

Zde Duryodhana provádí odhad v porovnání sil. Myslí si, že síla jeho vojenských sil je neměřitelná tím, že je zvláště chráněná nejzkušenějším generálem, Praotcem

Bhīṣmou. Na druhou stranu, síly Pāṇḍuovců jsou omezené tím, že jsou chráněny generálem méně zkušeným, Bhīmou, který je v přítomnosti Bhīṣmy jako pápěří. Duryodhana Bhīmovi vždy záviděl, protože velmi dobře věděl, že pokud někdy zemře, pak jedině rukou Bhīmy. Zároveň si ale byl jistý svým vítězstvím na základě přítomnosti Bhīṣmy, který byl daleko lepším generálem. Jeho závěr, že vzejde z bitvy vítězně, byl dobře propočítán.

TEXT 11

अयनेषु च सर्वेषु यथाभागमवस्थिताः ।
भीष्ममेवाभिरक्षन्तु भवन्तः सर्व एव हि ॥ १-११ ॥

ayaneṣu ca sarveṣu
yathā-bhāgam avasthitāḥ
bhīṣmam evābhirakṣantu
bhavantaḥ sarva eva hi

ayaneṣu—ve strategických bodech; *ca*—také; *sarveṣu*—všude; *yathābhāgam*—tak, jak jsou odlišně uspořádány; *avasthitāḥ*—umístěný; *bhīṣmam*—Praotci Bhīṣmovi; *eva*—určitě; *abhirakṣantu*—podpora může být poskytnuta; *bhavantaḥ*—vy všichni; *sarve*—příslušně; *eva*—jistě; *hi*—a přesně.

Překlad

Nyní všichni, co stojíte na svých příslušných strategických místech vojenského šiku, musíte plně podpořit Praotce Bhīṣmu.

Výklad

Duryodhana poté, co vyzdvihl udatnost Bhīṣmy, vzal dále v potaz, že ostatní by si mohli myslet, že je považoval za méně důležité, a tak se svým obvyklým diplomatickým způsobem pokusil urovnat situaci výše uvedenými slovy. Zdůraznil, že Bhīṣmadeva byl bezpochyby největším hrdinou, ale byl to starý muž, takže každý musí obzvláště myslet na jeho ochranu ze všech stran. Je možné, že se zapojí do boje a nepřítel využije jeho plné pozornosti jedním směrem. Proto bylo důležité, aby ostatní hrdinové neopustili své strategické pozice a nedovolili tak nepříteli rozbít šik. Duryodhana jasně cítil, že vítězství Kuruovců závisí na přítomnosti Bhīṣmadevy. Byl si jistý plné podpory ze strany Bhīṣmadevy a Dronacaryi v nadcházející bitvě, protože věděl, že neřekli ani slovo, když se k nim Arjunova žena Draupadī, ve své bezmocné pozici, dovolávala spravedlnosti, zatímco byla nucena vysvléknout se do naha za přítomnosti shromáždění všech

velkých generálů. Přestože věděl, že oba generálové chovali k Pāṇḍuovcům určitou náklonnost, doufal, že od této náklonnosti zcela upustili, tak jak bylo zvykem během hazardních her.

TEXT 12

तस्य सञ्जनयन्हर्षं कुरुवृद्धः पितामहः ।
सिंहनादं विनद्योच्चैः शङ्खं दध्मौ प्रतापवान् ॥ १-१२॥

tasya sañjanayan harṣaṁ
kuru-vṛddhaḥ pitāmahaḥ
siṁha-nādaṁ vinadyoccaiḥ
śaṅkhaṁ dadhmau pratāpavān

tasya—jeho; *sañjanayan*—vzrůstající; *harṣam*—veselí; *kuru-vṛddhaḥ*—praotec dynastie Kuruovců (Bhīṣma); *pitāmahaḥ*—praotec; *siṁha-nādam*—řvoucí zvuk, jako lev; *vinadya*—vibrující; *uccaiḥ*—velmi hlasitě; *śaṅkham*—lastura; *dadhmau*—zadul; *pratāpavān*—statečný.

Překlad

Na to Bhīṣma, velký statečný praotec Kuruovské dynastie, praotec bojovníků, zadul velmi hlasitě na svou lasturu, zvukem připomínajícím lva, dávaje potěšení Duryodhanovi.

Výklad

Praotec dynastie Kuruovců dovedl pochopit vnitřní pohnutky v srdci svého vnuka Duryodhany a z přirozeného soucitu k němu se ho snažil povzbudit velmi hlasitým foukáním na lasturu, náležícím jeho pozici lva. Nepřímo, symbolikou lastury, informoval svého sklíčeného vnuka Duryodhanu, že neměl šanci na vítězství v bitvě, protože Nejvyšší Pán Kṛṣṇa byl na straně druhé. Ale přesto bylo jeho povinností vést boj a z tohoto důvodu nebude žádná bolest ušetřena.

TEXT 13

ततः शङ्खाश्च भेर्यश्च पणवानकगोमुखाः ।
सहसैवाभ्यहन्यन्त स शब्दस्तुमुलोऽभवत् ॥ १-१३॥

tataḥ śaṅkhāś ca bheryaś ca
paṇavānaka-gomukhāḥ
sahasaivābhyahanyanta
sa śabdas tumulo 'bhavat

tataḥ—poté; *śaṅkhāḥ*—lastury; *ca*—také; *bheryaḥ*—polnice; *ca*—a; *paṇava-ānaka*—trumpety a bubny; *go-mukhāḥ*—rohy; *sahasā*—znenadále; *eva*—jistě; *abhyahanyanta*—se současně rozezněly; *saḥ*—to; *śabdaḥ*—kombinovaný zvuk; *tumulaḥ*—bouřlivý; *abhavat*—stal se.

Překlad

Poté se náhle rozezněly lastury, polnice, trumpety, bubny a rohy. Jejich kombinovaný zvuk byl hřmotný.

TEXT 14

ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ ।
माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥ १-१४॥

tataḥ śvetair hayair yukte
mahati syandane sthitau
mādhavaḥ pāṇḍavaś caiva
divyau śaṅkhau pradadhmatuḥ

tataḥ—poté; *śvetaiḥ*—bílými; *hayaiḥ*—koňmi; *yukte*—jsouce spojeni s; *mahati*—ve velkolepém; *syandane*—voze; *sthitau*—takto umístění; *mādhavaḥ*—Kṛṣṇa (manžel bohyně štěstí); *pāṇḍavaḥ*—Arjuna (syn Pāṇḍua); *ca*—také; *eva*—jistě; *divyau*—transcendentální; *śaṅkhau*—lastury; *pradadhmatuḥ*—rozezněli.

Překlad

Na druhé straně Pán Kṛṣṇa a Arjuna, umístěni na velkolepém voze taženém bílými koňmi, rozezněli své transcendentální lastury.

Výklad

Na rozdíl od lastury rozeznělé Bhīṣmadevou, lastury v rukou Kṛṣṇy a Arjuny jsou popsány jako transcendentální. Zvuk transcendentálních lastur indikoval, že na druhé straně není naděje na vítězství, protože Kṛṣṇa byl na straně Pāṇḍuovců. *Jayas tu pāṇḍu-putrāṇāṁ yeṣāṁ pakṣe janārdanaḥ.* Vítězství je vždy s lidmi jako jsou synové Pāṇḍua, protože s nimi asociuje Pán Kṛṣṇa. A kdykoliv a kdekoliv je Pán přítomný, bohyně štěstí je také přítomná, protože bohyně štěstí není nikdy sama bez svého manžela. A tak Arjunu očekávalo vítězství a štěstí, jak indikuje transcendentální zvuk vycházející z lastury Viṣṇua či Pána Kṛṣṇy. Kromě toho, vůz, na kterém oba přátelé seděli, daroval Arjunovi Agni (bůh ohně), což indikuje, že tento vůz dokáže porazit všechny strany, kamkoliv bude přes tři světy tažen.

TEXT 15

पाञ्चजन्यं हृषीकेशो देवदत्तं धनञ्जयः ।
पौण्ड्रं दध्मौ महाशङ्खं भीमकर्मा वृकोदरः ॥ १-१५॥

pāñcajanyaṁ hṛṣīkeśo
devadattaṁ dhanañjayaḥ
pauṇḍraṁ dadhmau mahā-śaṅkhaṁ
bhīma-karmā vṛkodaraḥ

pāñcajanyam—lastura zvaná Pāñcajanya; *hṛṣīkeśaḥ*—Hṛṣīkeśa (Kṛṣṇa, Pán, který řídí smysly oddaných); *devadattam*—lastura zvaná Devadatta; *dhanañjayaḥ*—Dhanañjaya (Arjuna, vítěz bohatství); *pauṇḍram*—ulita zvaná Pauṇḍram; *dadhmau*—zaduli; *mahā-śaṅkham*—hrozivá lastura; *bhīma-karmā*—ten, kdo plní herkulovské úkoly; *vṛkodaraḥ*—nenasytný jedlík (Bhīma).

Překlad

Potom Pán Kṛṣṇa zadul na Svou lasturu zvanou Pāñcajanya; Arjuna zadul na svou Devadattu; a Bhīma, nenasytný jedlík a vykonavatel herkulovských skutků, zadul na svou hrozivou lasturu zvanou Pauṇḍram.

Výklad

Pán Kṛṣṇa je v tomto verši označován jako Hṛṣīkeśa, protože je vlastníkem všech smyslů. Živé bytosti jsou Jeho nedílné součásti, a proto i smysly živých bytostí jsou nedílné součásti Jeho smyslů. Impersonalisté nedokáží vzít v potaz smysly živých bytostí, a tak vždy touží po tom popisovat živé bytosti jako bez-smyslové, či neosobní. Pán, situovaný v srdci všech živých bytostí, řídí jejich smysly. Avšak řídí je podle odevzdanosti živé bytosti a v případě čistého oddaného kontroluje smysly přímo On. Zde na Bitevním poli Kurukṣetra Pán přímo kontroluje transcendentální smysly Arjuny, a proto je Jeho jméno Hṛṣīkeśa. Pán má různá jména podle Svých různých aktivit. Například, Jeho jméno je Madhusūdana, protože zabil démona Madhu; Jeho jméno je Govinda, protože přináší potěšení kravám a smyslům; Jeho jméno je Vāsudeva, protože se zjevil jako syn Vasudevův; Jeho jméno je Devakī-nandana, protože přijal Devakī za Svou matku; Jeho jméno je Yaśodā-nandana, protože věnoval Své dětské radovánky Yaśodě ve Vṛndāvanu; Jeho jméno je Pārtha-sārathi, protože pracoval jako kočí Svého přítele Arjuny; Jeho jméno je Hṛṣīkeśa, protože vedl Arjunu na Bitevním poli Kurukṣetra.

Arjuna je v tomto verši označován jako Dhanañjaya, protože pomohl svému staršímu bratrovi shromáždit bohatství, když Král požadoval výdaje na různé

oběti. Podobně, Bhīma je znám jako Vṛkodara, protože dokázal jíst stejně tak nenasytně jako konat herkulovské skutky, jako je zabití démona Hiḍimby. A tak byly určité lastury, na které zaduly rozdílné osobnosti na straně Pāṇḍuovců, počínaje Pánovou, pro bojující vojáky velmi povzbudivé. Na druhé straně nebyly žádné takové výhody ani přítomnost Pána Kṛṣṇy, nejvyššího vůdce, ani bohyně štěstí. A tak byli předurčeni k prohře bitvy – a to byla ta zpráva ohlášená zvuky lastur.

TEXTY 16-18

अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः ।
नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ ॥ १-१६॥
काश्यश्च परमेष्वासः शिखण्डी च महारथः ।
धृष्टद्युम्नो विराटश्च सात्यकिश्चापराजितः ॥ १-१७॥
द्रुपदो द्रौपदेयाश्च सर्वशः पृथिवीपते ।
सौभद्रश्च महाबाहुः शङ्खान्दध्मुः पृथक्पृथक् ॥ १-१८॥

anantavijayaṁ rājā
kuntī-putro yudhiṣṭhiraḥ
nakulaḥ sahadevaś ca
sughoṣa-maṇipuṣpakau

kāśyaś ca parameṣv-āsaḥ
śikhaṇḍī ca mahā-rathaḥ
dhṛṣṭadyumno virāṭaś ca
sātyakiś cāparājitaḥ

drupado draupadeyāś ca
sarvaśaḥ pṛthivī-pate
saubhadraś ca mahā-bāhuḥ
śaṅkhān dadhmuḥ pṛthak pṛthak

ananta-vijayam—lastura zvaná Ananta-vijaya; *rājā*—král; *kuntī-putraḥ*—syn Kuntī; *yudhiṣṭhiraḥ*—Yudhiṣṭhira; *nakulaḥ*—Nakula; *sahadevaḥ*—Sahadeva; *ca*—a; *sughoṣa-maṇipuṣpakau*—lastury zvané Sughoṣa a Maṇipuṣpaka; *kāśyaḥ*—Král Kāśī (Vārāṇasī); *ca*—a; *parama-iṣu-āsaḥ*—velký lučištník; *śikhaṇḍī*—Śikhaṇḍī; ca—také; *mahā-rathaḥ*—ten, kdo může sám bojovat proti tisícům; *dhṛṣṭadyumnaḥ*—Dhṛṣṭadyumna (syn Krále Drupada); *virāṭaḥ*—Virāṭa (princ, který poskytl Pāṇḍuovcům útočiště, když byli v přestrojení); *ca*—také; *sātyakiḥ*—Sātyaki (stejné jako Yuyudhāna, vozataj Pána Kṛṣṇy); *ca*—a; *aparājitaḥ*—který nebyl nikdy poražen; *drupadaḥ*—Drupada, Král Pāñcāly; *draupadeyāḥ*—synové Draupadī; *ca*—také; *sarvaśaḥ*—všichni; *pṛthivī-pate*—ó Králi; *saubhadraḥ*—Abhimanyu, syn Subhadry; *ca*—také; *mahā-bāhuḥ*—mocně ozbrojený; *śaṅkhān*—lastury; *dadhmuḥ*—zadul; *pṛthak pṛthak*—každý zvlášť.

Překlad

Král Yudhiṣṭhira, syn Kuntī, zadul na svou lasturu, Anantavijayu a Nakula a Sahadeva zaduli na Sughoṣu a Maṇipuṣpaku. Ten velký lučištník Král Kāśī, velký bojovník Śikhaṇḍī, Dhṛṣṭadyumna, Virāṭa a neporazitelný Sātyaki, Drupada, synové Draupadī, a další, Ó Králi, jako syn Subhadry, prvotřídně vyzbrojení, všichni zaduli na své lastury.

Výklad

Sañjaya velmi taktně informoval Krále Dhṛtarāṣṭru, že jeho nerozumná politika – oklamat syny Pāṇḍua a snažit se dosadit na trůn své vlastní syny – nebyla příliš chvályhodná. Znamení již bez pochyb poukazovala na to, že celá dynastie Kuruovců v této velké bitvě padne. Všichni přítomní, počínaje Praotcem Bhīṣmou, po vnuky jako Abhimanyu a další - včetně králů z mnoha států světa - byli odsouzeni k zániku. Celou katastrofu způsobil Král Dhṛtarāṣṭra, protože následovaný svými syny podporoval tuto politiku.

TEXTY 19

स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयत् ।
नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलोऽभ्यनुनादयन् ॥ १-१९॥

sa ghoṣo dhārtarāṣṭrāṇāṁ
hṛdayāni vyadārayat
nabhaś ca pṛthivīṁ caiva
tumulo 'bhyanunādayan

saḥ—to; *ghoṣaḥ*—vibrace; *dhārtarāṣṭrāṇām*—synů Dhṛtarāṣṭry; *hṛdayāni*—srdce; *vyadārayat*—otřáslo; *nabhaḥ*—obloha; *ca*—i; *pṛthivīm*—zemský povrch; *ca*—i; *eva*—jistě; *tumulaḥ*—hlomozný; *abhyanunādayan*—rozezněním.

Překlad

Zvuk těchto lastur byl bouřlivý tak, že chvění země i oblohy otřáslo srdci synů Dhṛtarāṣṭry.

Výklad

Když Bhīṣma a ostatní na straně Duryodhany zaduli na své lastury, nelámalo to na straně Pāṇḍuovců srdce. Takové případy nejsou zmíněny, ale v tomto konkrétním verši se popisuje, jak byla srdce synů Dhṛtarāṣṭry otřesena zvuky

vydávanými stranou Pāṇḍuovců. To kvůli Pāṇḍuovcům a jejich důvěře v Pána Kṛṣṇu. Ten, kdo přijme úkryt Nejvyššího Pána, se nemá čeho bát, ani uprostřed největší katastrofy.

TEXT 20

अथ व्यवस्थितान्दृष्ट्वा धार्तराष्ट्रान् कपिध्वजः ।
प्रवृत्ते शस्त्रसम्पाते धनुरुद्यम्य पाण्डवः ।
हृषीकेशं तदा वाक्यमिदमाह महीपते ॥ १-२०॥

atha vyavasthitān dṛṣṭvā
dhārtarāṣṭrān kapi-dhvajaḥ
pravṛtte śastra-sampāte
dhanur udyamya pāṇḍavaḥ
hṛṣīkeśaṁ tadā vākyam
idam āha mahī-pate

atha—načež; *vyavasthitān*—umístěná; *dṛṣṭvā*—dívaje se na; *dhārtarāṣṭrān*—syny Dhṛtarāṣṭry; *kapi-dhvajaḥ*—ten, jehož vlajka nese znak Hanumāna; *pravṛtte*—zatímco se chystal vykonávat; *śastra-sampāte*—vypuštěné šípy; *dhanuḥ*—luk; *udyamya*—potom, co pozvedl; *pāṇḍavaḥ*—syn Pāṇḍua (Arjuna); *hṛṣīkeśam*—Pánu Kṛṣṇovi; *tadā*—v ten čas; *vākyam*—slova; *idam*—tyto; *āha*—řekl; *mahī-pate*—ó Králi.

Překlad

Ó Králi, v té chvíli Arjuna, syn Pāṇḍua, který byl na svém voze, s vlajkou se znakem Hanumāna, pozvedl svůj luk a připravil se ke střelbě šípů, dívaje se na syny Dhṛtarāṣṭry. Ó Králi, Arjuna pak pronesl k Hṛṣīkešovi [Kṛṣṇovi] následující slova:

Výklad

Schylovalo se k bitvě. Z výše uvedeného jsme vyrozuměli, že synové Dhṛtarāṣṭry byli více méně skličení neočekávaným uspořádáním vojenské síly Pāṇḍuovců, kteří byli na bitevním poli vedeni přímými instrukcemi Pána Kṛṣṇy. Emblém Hanumāna na vlajce Arjuny je dalším znamením vítězství, protože Hanumān spolupracoval s Pánem Rāmou v bitvě mezi Rāmou a Rāvaṇou, ze které Lord Rāma vzešel vítězně. Nyní, jak Ráma, tak Hanumān byli na voze s Arjunou, aby mu pomohli. Lord Kṛṣṇa je Samotný Rāma, a kde je Lord Rāma, tam je i Jeho věčný služebník Hanumān a Jeho věčná choť Sītā, bohyně štěstí. A tak Arjuna neměl vůbec důvod obávat se jakýkoliv nepřátel. A nade vše, Pán smyslů, Lord Kṛṣṇa, byl osobně přítomný, aby ho vedl. Tak mohl Arjuna dostávat v bitvě

veškeré dobré rady. Tyto příznivé okolnosti, které Pán připravil Svému věčnému oddanému, předznamenávaly jisté vítězství.

TEXTY 21-22

अर्जुन उवाच ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये रथं स्थापय मेऽच्युत ॥ १-२१ ॥
यावदेतान्निरीक्षेऽहं योद्धुकामानवस्थितान् ।
कैर्मया सह योद्धव्यमस्मिन् रणसमुद्यमे ॥ १-२२ ॥

arjuna uvāca
senayor ubhayor madhye
rathaṁ sthāpaya me 'cyuta
yāvad etān nirīkṣe 'haṁ
yoddhu-kāmān avasthitān
kair mayā saha yoddhavyam
asmin raṇa-samudyame

arjunaḥ—Arjuna; *uvāca*—řekl; *senayoḥ*—armád; *ubhayoḥ*—obou stran; *madhye*—mezi ně; *ratham*—vůz; *sthāpaya*—prosím drž; *me*—můj; *acyuta*—ó neomylný; *yāvat*—tak dlouho, jak; *etān*—všechny tyto; *nirīkṣe*—můžu vidět; *aham*—já; *yoddhu-kāmān*—toužící bojovat; *avasthitān*—seřazeni na bojišti; *kaiḥ*—s kým; *mayā*—mnou; *saha*—s; *yoddhavyam*—bojovat s; *asmin*—v tomto; *raṇa*—spor; *samudyame*—ve snaze.

Překlad

Arjuna pravil: Ó neselhávající, prosím vezmi můj vůz mezi obě armády, abych mohl spatřit, kdo je zde přítomný, kdo touží po boji a s kým se musím potýkat v úsilí velké bitvy.

Výklad

Přestože Lord Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství, z důvodu Své bezpříčinné milosti byl zaměstnán službou Svému příteli. Nikdy neselhává ve Své náklonnosti ke Svým oddaným, a proto Je zde oslovován jako neselhávající. Jako vozataj musel plnit Arjunovy příkazy, a protože neváhal tak činit, je oslovován jako neselhávající. Přestože přijal pozici vozataje Svého oddaného, Jeho výsostné postavení tím nebylo zpochybněno. Za všech okolností, On je Nejvyšší Osobnost Božství, Hṛṣīkeśa, Pán všech smyslů. Vztah mezi Pánem a Jeho služebníkem je nesmírně milý a transcendentální. Služebník je vždy připravený sloužit Pánovi a podobně, Pán vždy hledá příležitost posloužit oddanému. Přináší Mu větší potěšení, když

Jeho čistí oddaní zastávají pozici, ze které Mu přikazují, než když On je tím, kdo dává příkazy. Tím, že je pánem, každý podléhá Jeho nařízením, a nikdo nestojí nad Ním, aby Mu přikazoval. Ale když shledá, že Mu nařizuje čistý oddaný, přináší Mu to transcendentální potěšení, přestože On je neomylný mistr za všech okolností.

Coby čistý oddaný Pána, Arjuna ani trochu netoužil po boji se svými bratry a bratranci, ale tvrdohlavostí Duryodhany který nikdy nepřistoupil k jakémukoliv mírovému jednání, byl nucen přijít na bojiště. Z tohoto důvodu toužil vidět, kdo byli vojevůdci přítomní na bitevním poli. I když na bojišti mírová jednání nepřipadala v úvahu, chtěl je znovu vidět a zjistit, do jaké míry jsou rozhodnuti vymáhat nežádoucí válku.

TEXT 23

योत्स्यमानानवेक्षेऽहं य एतेऽत्र समागताः ।
धार्तराष्ट्रस्य दुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्षवः ॥ १-२३॥

yotsyamānān avekṣe 'haṁ
ya ete 'tra samāgatāḥ
dhārtarāṣṭrasya durbuddher
yuddhe priya-cikīrṣava

yotsyamānān—ti, kdož budou bojovat; *avekṣe*—nech mě podívat se; *aham*—já; *ye*—kdo; *ete*—kdož; *atra*—zde; *samāgatāḥ*—shromáždění; *dhārtarāṣṭrasya*—syn Dhṛtarāṣṭry; *durbuddheḥ*—zlovolný; *yuddhe*—v boji; *priya*—dobře; *cikīrṣavaḥ*—přejíce si.

Překlad

Nech mě podívat se na ty, kdož sem přišli bojovat, a tím si přejí potěšit zlého syna Dhṛtarāṣṭry.

Výklad

Bylo veřejným tajemstvím, že se Duryodhana ve spolupráci se svým otcem Dhṛtarāṣṭrou chtěl pomocí ďábelských plánů zmocnit království Pāṇḍuovců. A tak všichni, kdož se přidali na stranu Duryodhany, museli být ptáčci stejného peří. Arjuna je chtěl vidět na bojišti před začátkem bitvy, jen aby se dozvěděl, kdo tam byl, a nezamýšlel navrhovat jednání o míru. Zároveň je pravda, že je chtěl vidět i z toho důvodu, aby odhadl sílu, které musel čelit, ačkoliv si byl vítězstvím celkem jistý, protože Kṛṣṇa seděl po jeho boku.

TEXT 24

सञ्जय उवाच ।
एवमुक्तो हृषीकेशो गुडाकेशेन भारत ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा रथोत्तमम् ॥ १-२४॥

sañjaya uvāca
evam ukto hṛṣīkeśo
guḍākeśena bhārata
senayor ubhayor madhye
sthāpayitvā rathottamam

sañjayaḥ—Sañjaya; *uvāca*—řekl; *evam*—tak; *uktaḥ*—osloven; *hṛṣīkeśaḥ*—Pán Kṛṣṇa; *guḍākeśena*—Arjunou; *bhārata*—ó potomku Bharaty; *senayoḥ*—armád; *ubhayoḥ*—obou; *madhye*—mezi; *sthāpayitvā*—umístěním; *rathottamam*—nejlepší vůz.

Překlad

Sañjaya řekl: Ó potomku Bharaty, jsa takto osloven Arjunou, Pán Kṛṣṇa kočíroval noblesní vůz mezi armády obou stran.

Výklad

V tomto verši je Arjuna označován jako Guḍākeśa. Guḍāka znamená spánek a ten, kdo přemůže spánek, se nazývá *guḍākeśa*. Spánek také znamená neznalost. Takže Arjuna přemohl díky svému přátelství s Kṛṣṇou jak spánek, tak neznalost. Jako velký oddaný Kṛṣṇy, nemohl ani na jediný okamžik zapomenout na Kṛṣṇu, protože je to přirozeností oddaného. Ať už spí nebo vstává, oddaný Pána nemůže být nikdy prostý myšlenek na Kṛṣṇovo jméno, formu, vlastnost a radovánky. Jednoduše neustálým myšlením na Kṛṣṇu může oddaný Kṛṣṇy porazit spánek a neznalost. Toto se nazývá vědomí Kṛṣṇy, neboli *samādhi*. Jako Hṛṣīkeśa, neboli vůdce smyslů a mysli každé živé bytosti, dokázal Kṛṣṇa porozumět Arjunovým důvodům pro zajetí s vozem doprostřed mezi armády. Učinil tak a promluvil následovně.

TEXT 25

भीष्मद्रोणप्रमुखतः सर्वेषां च महीक्षिताम् ।
उवाच पार्थ पश्यैतान्समवेतान्कुरूनिति ॥ १-२५॥

bhīṣma-droṇa-pramukhataḥ
sarveṣāṁ ca mahī-kṣitām

uvāca pārtha paśyaitān
samavetān kurūn iti

bhīṣma—Praotec Bhīṣma; *droṇa*—učitel Droṇa; *pramukhataḥ*—přede; *sarveṣām*—všemi; *ca*—také; *mahīkṣitām*—velitelé světa; *uvāca*—řekl; *pārtha*—ó Pārtho (synu Pṛthy); *paśya*—jen pohleď; *etān*—oni všichni; *samavetān*—shromáždení; *kurūn*—všechny členy dynastie Kuru; *iti*—tak.

Překlad

V přítomnosti Bhīṣmy, Droṇy a všech ostatních velitelů světa Hṛṣīkeśa, Pán, pravil, jen pohleď Pārtho na všechny Kuruovce, kteří jsou zde shromáždění.

Výklad

Jako Nadduše všech živých bytostí Pán Kṛṣṇa dovedl porozumět tomu, co se Arjunovi dělo v mysli. Použití slova Hṛṣīkeśa v tomto spojení poukazuje na to, že On věděl všechno. A slovo Pārtha, neboli syn Kuntī čili Pṛthy, je také významný způsob označení Arjuny. Coby přítel chtěl Arjunu informovat, že jelikož byl Arjuna synem Pṛthy, sestry Jeho vlastního otce Vasudevy, souhlasil s tím, že se stane Arjunovým vozatajem. Co Kṛṣṇa myslel tím, když řekl „pohleď na Kuruovce“? Chtěl Arjuna zastavit a nebojovat? Kṛṣṇa nikdy nic takového od syna Své vlastní tety Pṛthy neočekával. Přátelským žertem tak předpověděl Arjunovu mysl.

TEXT 26

तत्रापश्यत्स्थितान्पार्थः पितॄनथ पितामहान् ।
आचार्यान्मातुलान्भ्रातॄन्पुत्रान्पौत्रान्सखींस्तथा ।
श्वशुरान्सुहृदश्चैव सेनयोरुभयोरपि ।॥ १-२६॥

tatrāpaśyat sthitān pārthaḥ
pitṝn atha pitāmahān
ācāryān mātulān bhrātṝn
putrān pautrān sakhīṁs tathā
śvaśurān suhṛdaś caiva
senayor ubhayor api

tatra—tam; *apaśyat*—mohl vidět; *sthitān*—stojící; *pārthaḥ*—Arjuna; *pitṝn*—otcové; *atha*—také; *pitāmahān*—praotcové; *ācāryān*—učitelé; *mātulān*—strýcové

z matčiny strany; *bhrātṝn*—bratři; *putrān*—synové ; *pautrān*—vnuci; *sakhīn*—přátelé; *tathā*—také, *śvaśurān*—tcháni; *suhṛdaḥ*—příznivci; *ca*—také; *eva*—jistě; *senayoḥ*—armád; *ubhayoḥ*—obou stran; *api*—včetně.

Překlad

Arjuna tam uprostřed armád obou stran mohl spatřit své otce, praotce, učitele, strýce z matčiny strany, bratry, syny, vnuky, přátele a také svého tchána a příznivce, všechny přítomné na tomto místě.

Výklad

Na bojišti mohl Arjuna vidět nejrůznější příbuzné. Mohl spatřit muže jako Bhūriśravu, který byl pamětníkem jeho otce, praotce Bhīṣmu a Somadattu, učitele jako Droṇācāryu a Kṛpācāryu, strýce z matčiny strany jako Śalyu a Śakuniho, bratry jako Duryodhanu, syny jako Lakṣmaṇa, přátele jako Aśvatthāmu, příznivce jako Kṛtavarmu, atd. Viděl také vojska s mnoha svými přáteli.

TEXT 27

तान्समीक्ष्य स कौन्तेयः सर्वान्बन्धूनवस्थितान् ।
कृपया परयाविष्टो विषीदन्निदमब्रवीत् ।॥ १-२७॥

tān samīkṣya sa kaunteyaḥ
sarvān bandhūn avasthitān
kṛpayā parayāviṣṭo
viṣīdann idam abravīt

tān—všechny; *samīkṣya*—potom, co uviděl; *saḥ*—on; *kaunteyaḥ*—syn Kuntī; *sarvān*—nejrůznější; *bandhūn*—příbuzné; *avasthitān*—situované; *kṛpayā*—soucitem; *parayā*—velkého stupně; *āviṣṭaḥ*—zahlcen; *viṣīdan*—běduje; *idam*—tak; *abravīt*—promluvil.

Překlad

Když syn Kuntī, Arjuna, spatřil všechny tyto různé stupně přátel a příbuzných, přemohl ho soucit a promluvil následovně:

TEXT 28

अर्जुन उवाच ।
दृष्ट्वेमं स्वजनं कृष्ण युयुत्सुं समुपस्थितम् ।
सीदन्ति मम गात्राणि मुखं च परिशुष्यति ॥ १-२८॥

arjuna uvāca
dṛṣṭvemaṁ sva-janaṁ kṛṣṇa
yuyutsuṁ samupasthitam
sīdanti mama gātrāṇi
mukhaṁ ca pariśuṣyati

arjunaḥ—Arjuna; *uvāca*—řekl; *dṛṣṭvā*—poté, co uviděl; *imam*—všechny tyto; *svajanam*—příbuzné; *kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *yuyutsum*—všechny v bojovém duchu; *samupasthitam*—všechny přítomné; *sīdanti*—třesoucí se; *mama*—můj; *gātrāṇi*—údy mého těla; *mukham*—ústa; *ca*—také; *pariśuṣyati*—vysychají.

Překlad

Arjuna řekl: Můj drahý Kṛṣṇo, tím, jak zde přede mnou vidím své přátele a příbuzné přítomné v takovém bojovém duchu, cítím, jak se údy mého těla chvějí a vysychá mi v ústech.

Výklad

Každý, kdo chová pravou oddanost k Pánu, má všechny dobré vlastnosti, které nalézáme u zbožných lidí nebo u polobohů, zatímco neoddadný postrádá zbožné kvality, ať už je jakkoliv – dle vzdělání a kultury – materiálně pokročilý. Arjunu, jako takového, přemohl soucit k těm, kdo se rozhodli bojovat mezi sebou, jakmile na bojišti spatřil své příbuzné, přátele a pokrevně spřízněné. Co se týče jeho vlastních vojáků, s těmi soucítil již od začátku, ale cítil soucit i pro vojáky na druhé straně, předvídaje jejich blížící se smrt. Za takového stavu mysli se jeho končetiny roztřásly a v jeho ústech vyschlo. Byl více méně ohromený tím, jak spatřil jejich bojového ducha. Prakticky celá komunita, všichni Arjunovi pokrevní příbuzní s ním přišli bojovat. To ohromilo laskavého oddaného jako byl Arjuna. Přesto, že to zde není zmíněno, si člověk snadno dokáže představit, že nejen, že se Arjunovi klepaly ruce a nohy a že mu vysychalo v ústech, ale že ze soucitu i plakal. Takové příznaky nebyly u Arjuny způsobeny slabostí, ale jemným srdcem a vlastnostmi čistého oddaného Pána. Proto se říká:

yasyāsti bhaktir bhagavaty akiñcanā
sarvair guṇais tatra samāsate surāḥ
harāv abhaktasya kuto mahad-guṇā
mano-rathenāsati dhāvato bahiḥ

„Ten, kdo chová neochvějnou oddanost k Osobnosti Božství, má všechny dobré vlastnosti polobohů. Ale ten, kdo není oddaným Pána, má pouze materiální

kvalifikace, které mají malou cenu. To proto, že levituje na materiální rovině a je nevyhnutelně přitahován oslňující hmotnou energií.“ (Bhāg. 5.18.12)

TEXT 29

वेपथुश्च शरीरे मे रोमहर्षश्च जायते ।
गाण्डीवं स्रंसते हस्तात्त्वक्चैव परिदह्यते ॥ १-२९॥

vepathuś ca śarīre me
roma-harṣaś ca jāyate
gāṇḍīvaṁ sraṁsate hastāt
tvak caiva paridahyate

vepathuḥ—třes těla; *ca*—i; *śarīre*—na těle; *me*—moje; *roma-harṣaḥ*—ježení chlupů na těle; *ca*—i; *jāyate*—nastává; *gāṇḍīvam*—Arjunův luk; *sraṁsate*—klouže; *hastāt*—z rukou; *tvak*—kůže; *ca*—i; *eva*—jistě; *paridahyate*—hoří.

Překlad

Chvěje se mi celé tělo a ježí se mi chlupy. Můj luk Gāṇḍīva mi klouže z ruky a kůže je v plameni.

Výklad

Existují dva druhy tělesného třesu a dva druhy ježících se chlupů. Takový fenomén se objevuje buď během spirituální extáze, nebo z velkého strachu v materiálních podmínkách. V transcendentálním poznání neexistuje žádný strach. V této situaci Arjunovy příznaky pocházejí z materiálních obav - jmenovitě ze ztráty života. To je zjevné i vzhledem k jeho dalším příznakům; byl tak netrpělivý, že mu jeho slavný luk Gāṇḍīva klouzal z rukou, a protože uvnitř něj hořelo jeho srdce, měl pocit pálení kůže. Všechny tyto příznaky jsou způsobeny hmotným pojetím života.

TEXT 30

न च शक्नोम्यवस्थातुं भ्रमतीव च मे मनः ।
निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव ॥ १-३०॥

na ca śaknomy avasthātuṁ
bhramatīva ca me manaḥ
nimittāni ca paśyāmi
viparītāni keśava

na—ani; *ca*—i; *śaknomi*—jsem schopný; *avasthātum*—zůstat; *bhramati*—zapomínám; *iva*—jako; *ca*—a; *me*—má; *manaḥ*—mysl; *nimittāni*—příčiny; *ca*—také; *paśyāmi*—předvídám; *viparītāni*—pravý opak; *keśava*—ó zabijáku démona Keśī (Kṛṣṇo).

Překlad

Už tu nedokáži stát o nic déle. Zapomínám sám sebe a moje mysl vrávorá. Ó přemožiteli démona Keśī, spatřuji jen zlo.

Výklad

V důsledku své netrpělivosti nebyl Arjuna schopný zůstat na bojišti a pro slabost vlastní mysli zapomínal sebe samého. Nadměrné lpění na hmotných věcech uvrhne člověka do zmatených podmínek existence. *Bhayaṁ dvitīyābhiniveśataḥ*: taková bázlivost a ztráta mentální rovnováhy postihuje ty, kdo jsou příliš ovlivněni hmotnými podmínkami. Arjuna spatřoval na bitevním poli pouze neštěstí – nebyl by šťastný ani kdyby zvítězil nad nepřítelem. Slovo *nimitta* je významné. Když člověk vidí ve svých očekáváních jen frustraci, myslí si „Proč jsem tady?“ Každý se zajímá sám o sebe a o své blaho. Nikdo se nezajímá o Nejvyšší Já. Arjuna by měl prokázat lhostejnost vlastním zájmům podvolením se vůli Kṛṣṇy, který je pravým vlastním zájmem každého. Podmíněná duše na toto zapomíná, a proto trpí materiálními bolestmi. Arjuna si myslel, že vítězství v bitvě by pro něj znamenalo jen bědování.

TEXT 31

न च श्रेयोऽनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ।
न काङ्क्षे विजयं कृष्ण न च राज्यं सुखानि च ॥ १-३१॥

na ca śreyo ’nupaśyāmi
hatvā sva-janam āhave
na kāṅkṣe vijayaṁ kṛṣṇa
na ca rājyaṁ sukhāni ca

na—ani; *ca*—i; *śreyaḥ*—dobré; *anupaśyāmi*—předvídám; *hatvā*—zabitím; *svajanam*—vlastních příbuzných; *āhave*—v boji; *na*—ani; *kāṅkṣe*—toužím; *vijayam*—vítězství; *kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *na*—ani; *ca*—i; *rājyam*—království; *sukhāni*—štěstí z toho; *ca*—a také.

Překlad

Nevidím nic dobrého, co by mohlo vzejít ze zabití vlastních příbuzných v této bitvě, a ani nemohu, můj drahý Kṛṣṇo, toužit po následném

vítězství, království ani štěstí.

Výklad

Bez znalosti, že vlastní zájem člověka je ve Viṣṇuovi (nebo v Kṛṣṇovi), jsou podmíněné duše přitahovány tělesnými vztahy, doufajíce, že budou v takových situacích šťastné. V klamu zapomínají, že Kṛṣṇa je i příčinou materiálního štěstí. Zdá se, že Arjuna zapomněl i na morální kodex kṣatriyů. Říká se, že existují dva druhy mužů, kteří jsou způsobilí ke vstupu na sluneční planetu, která je tak mocná a oslňující; jmenovitě *kṣatriya*, který zemře přímo na bojišti na osobní příkazy Kṛṣṇy, a člověk ve stavu zřeknuvšího se řádu života, naprosto oddaný spirituální kultuře. Arjuna váhá dokonce i nad zabitím svých nepřátel, co teprve mluvit o jeho příbuzných. Myslel si, že když zabije své příbuzné, nebude v jeho životě žádné štěstí, a tak nebyl ochotný bojovat, stejně tak jako není nakloněn vaření člověk, který necítí hlad. Rozhodl se odejít do lesa a žít život o samotě a frustraci. Ale coby *kṣatriya* potřebuje pro svou obživu království, protože kṣatriyové nemohou pracovat v žádném jiném zaměstnání. Ale Arjuna žádné království neměl. Arjunova jediná příležitost získat království spočívala v boji se svými bratranci a bratry a ve znovuzískání království zděděném po vlastním otci, což nechtěl udělat. Proto o sobě smýšlí jako o připraveném k odchodu do lesa, aby žil osamocený život ve frustraci.

TEXTY 32-35

किं नो राज्येन गोविन्द किं भोगैर्जीवितेन वा ।
येषामर्थे काङ्क्षितं नो राज्यं भोगाः सुखानि च ॥ १-३२॥
त इमेऽवस्थिता युद्धे प्राणांस्त्यक्त्वा धनानि च ।
आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहाः ॥ १-३३॥
मातुलाः श्वशुराः पौत्राः श्यालाः सम्बन्धिनस्तथा ।
एतान्न हन्तुमिच्छामि घ्नतोऽपि मधुसूदन ॥ १-३४॥
अपि त्रैलोक्यराज्यस्य हेतोः किं नु महीकृते ।
निहत्य धार्तराष्ट्रान्नः का प्रीतिः स्याज्जनार्दन ॥ १-३५॥

kiṁ no rājyena govinda
kiṁ bhogair jīvitena vā
yeṣām arthe kāṅkṣitaṁ no
rājyaṁ bhogāḥ sukhāni ca

ta ime 'vasthitā yuddhe
prāṇāṁs tyaktvā dhanāni ca
ācāryāḥ pitaraḥ putrās
tathaiva ca pitāmahāḥ

mātulāḥ śvaśurāḥ pautrāḥ
śyālāḥ sambandhinas tathā
etān na hantum icchāmi
ghnato 'pi madhusūdana

api trailokya-rājyasya
hetoḥ kiṁ nu mahī-kṛte
nihatya dhārtarāṣṭrān naḥ
kā prītiḥ syāj janārdana

kim—k čemu; *naḥ*—nám; *rājyena*—je království; *govinda*—ó Kṛṣṇo; *kim*—jaký; *bhogaiḥ*—požitek; *jīvitena*—žitím; *vā*—ani; *yeṣām*—pro koho; *arthe*—za účelem; *kāṅkṣitam*—chtěné; *naḥ*—naše; *rājyam*—království; *bhogāḥ*—hmotný požitek; *sukhāni*—veškeré štěstí; *ca*—také; *te*—všechny; *ime*—tyto; *avasthitāḥ*—umístěné; *yuddhe*—na tomto bitevním poli; *prāṇān*—životy; *tyaktvā*—vzdávají; *dhanāni*—bohatství; *ca*—i; *ācāryāḥ*—učitelé; *pitaraḥ*—otcové; *putrāḥ*—synové; *tathā*—stejně jako; *eva*—určitě; *ca*—i; *pitāmahāḥ*—praotcové; *mātulāḥ*—strýci z matčiny strany; *śvaśurāḥ*—tcháni; *pautrāḥ*—vnuci; *śyālāḥ*—švagři; *sambandhinaḥ*—příbuzní; *tathā*—stejně jako; *etān*—všichni tito; *na*—nikdy; *hantum*—pro zabíjení; *icchāmi*—přeji si; *ghnataḥ*—být zabit; *api*—i přesto; *madhusūdana*—ó zabijáku démona Madhu (Kṛṣṇo); *api*—i kdyby; *trailokya*—tří světů; *rājyasya*—za království; *hetoḥ*—výměnou; *kim*—co teprve říci o; *nu*—jen; *mahī-kṛte*—pro zemi; *nihatya*—zabitím; *dhārtarāṣṭrān*—synů Dhṛtarāṣṭry; *naḥ*—naše; *kā*—jaké; *prītiḥ*—potěšení; *syāt*—bude; *janārdana*—ó udržovateli všech živých bytostí.

Překlad

Ó Govindo, k čemu nám budou království, štěstí, ba dokonce i život sám, když všichni ti, pro koho bychom si je mohli přát, jsou nyní seřazeni zde na bojišti? Ó Madhusūdano, když jsou učitelé, otcové, synové, praotcové, strýcové z matčiny strany, tcháni, vnuci, švagrové a všichni příbuzní připraveni obětovat své životy a majetek a stojí přede mnou, tak proč bych si měl přát je zabít, i když možná přežiji? Ó živiteli všech živých bytostí, nejsem připraven s nimi bojovat ani výměnou za tři světy, natož za tuto zemi.

Výklad

Arjuna oslovil Pána Kṛṣṇu Govindo, protože Kṛṣṇa je objektem veškerého potěšení krav a smyslů. Použitím tohoto významného slova Arjuna poukazuje na to, co potěší jeho smysly. Ačkoliv Govinda není určen pro uspokojení našich

smyslů, pokud se pokusíme uspokojit smysly Govindy, pak automaticky dojde k uspokojení našich vlastních smyslů. Každý chce materiálně uspokojit své smysly a chce, aby Bůh byl dodavatelem takového uspokojení. Pán uspokojí smysly živých bytostí do takové míry, do jaké si zaslouží, ale ne do té míry, po jaké možná touží. Ale když na to jde někdo obráceně - tedy pokud se snaží uspokojit smysly Govindy, aniž by toužil po uspokojení vlastních smyslů - pak Govindovou milostí budou všechna přání živé bytosti uspokojena. Arjunova hluboká náklonnost ke členům rodiny a komunitě se zde částečně projevuje díky jeho přirozenému soucitu k nim. Proto není připraven bojovat. Každý si přeje pochlubit se svým bohatstvím před přáteli a příbuznými, ale Arjuna se bojí, že všichni jeho příbuzní a přátelé padnou na bojišti a on se nebude schopný podělit o bohatství, až zvítězí. Jedná se o typickou kalkulaci materiálního života. Avšak život transcendentální je odlišný. Poněvadž si oddaný přeje uspokojit přání Pána, tak může, tím, že Pán svolí, přijmout nejrůznější bohatství ke službě Pánu, a pokud Pán nesvolí, neměl by přijmout ani halíř. Arjuna nechtěl zabít své příbuzné, a pokud bylo třeba je zabít, přál si, aby je Kṛṣṇa zabil osobně. V tento moment ještě nevěděl, že Kṛṣṇa je zabil ještě před tím, než se dostavili na bojiště a že on (Arjuna) se neměl stát ničím jiným než Kṛṣṇovým nástrojem. Tento fakt bude odhalen v následujících kapitolách. Coby přirozený oddaný Pána se Arjuna nechtěl pomstít svým bídáckým bratrancům a bratrům, ale bylo Pánovým plánem, že všichni budou zabiti. Oddaný Pána se nemstí žádným provinilcům, ale Pán netoleruje žádnou neplechu způsobenou bezvěrci vůči oddanému. Pán může odpustit člověku na Svůj vlastní účet, ale neodpustí nikomu, kdo ublížil Jeho oddaným. Proto byl Pán rozhodnut zlosyny zabít, i když Arjuna jim chtěl odpustit.

TEXT 36

पापमेवाश्रयेदस्मान्हत्वैतानाततायिनः ।
तस्मान्नार्हा वयं हन्तुं धार्तराष्ट्रान्स्वबान्धवान् ।
स्वजनं हि कथं हत्वा सुखिनः स्याम माधव ॥ १-३६॥

pāpam evāśrayed asmān
hatvaitān ātatāyinaḥ
tasmān nārhā vayaṁ hantuṁ
dhārtarāṣṭrān sa-bāndhavān
sva-janaṁ hi kathaṁ hatvā
sukhinaḥ syāma mādhava

pāpam—nectnosti; *eva*—jistě; *āśrayet*—musíme vzít na; *asmān*—nás; *hatvā*—pozabíjením; *etān*—všech těchto; *ātatāyinaḥ*—agresorů; *tasmāt*—a proto; *na*—nikdy; *arhāḥ*—zasluhující; *vayam*—nás; *hantum*—zabít; *dhārtarāṣṭrān*—synové Dhṛtarāṣṭry; *svabāndhavān*—spolu s přáteli; *svajanam*—příbuzní; *hi*—jistě;

katham—jak; *hatvā*—pozabíjením; *sukhinaḥ*—šťastní; *syāma*—staneme se; *mādhava*—ó Kṛṣṇo, manželi bohyně štěstí.

Překlad

Pokud usmrtíme takové agresory, přemůže nás hřích. Proto pro nás není vhodné zabít syny Dhṛtarāṣṭry a svých přátel. Co bychom tím získali, ó Kṛṣṇo, manželi bohyně štěstí, a jak bychom mohli být šťastní, zabíjením vlastních příbuzných?

Výklad

Dle védských přikázání existuje šest druhů agresorů: 1) travič, 2) žhář, 3) ten, který napadá smrtelnými zbraněmi, 4) ten, kdo plundruje bohatství, 5) ten, kdo obsadí cizí pozemek, a 6) ten, kdo unese manželku. Tací agresoři by měli být okamžitě zabiti a jejich zabitím nevzniká žádný hřích. Takové zabíjení agresorů přísluší jakémukoliv běžnému člověku, ale Arjuna nebyl běžným člověkem. Byl svatý charakterem, a tudíž se s nimi chtěl vypořádat ve svátosti. Avšak, tento druh svátosti není pro kṣatriye. Přestože je ve státní správě požadováno, aby zodpovědný člověk byl svatý, neměl by být zbabělý. Například, Lord Rāma byl tak svatý, že lidé dychtili žít v Jeho království, (Rāma-rājya), ale Lord Rāma nikdy neprojevil žádnou zbabělost. Rāvaṇa byl vůči Rāmovi agresorem, protože unesl Rāmovu ženu Sītu, ale Lord Rāma mu za to uštědřil takové ponaučení, že to nemá v historii světa obdoby. Avšak v případě Arjuny bychom měli vzít v potaz speciální typ agresorů, zejména jeho vlastního praotce, učitele, přátele, syny, vnuky atd. Kvůli nim Arjuna myslel, že by neměl přistoupit k vážným krokům nezbytným vůči obyčejným agresorům. Vedle toho, svatým osobám je doporučeno odpouštět. Takové pokyny pro svaté osoby jsou důležitější než jakákoliv politická krize. Arjuna uvažoval, že raději, než aby z politických důvodů zabil vlastní příbuzné, by bylo lepší jim odpustit na základě náboženství a svatého chování. Proto nevzal v potaz prospěšnost takového zabíjení jen za účelem dočasného tělesného štěstí. Koneckonců, království nejsou trvalá a z nich odvozená potěšení rovněž, tak proč by měl riskovat svůj život a věčnou spásu tím, že zabije své vlastní příbuzné? To, že Arjuna oslovuje Kṛṣṇu „Mādhavo," neboli manželi bohyně štěstí, je v tomto spojení také významné. Chtěl Kṛṣṇovi poukázat na to, že On, manžel bohyně štěstí, by neměl Arjunu nutit k přijetí záležitosti, která by v konečném důsledku přinesla neštěstí. Avšak Kṛṣṇa nikdy nepřináší neštěstí nikomu, nemluvě o Jeho oddaných.

TEXTY 37-38

यद्यप्येते न पश्यन्ति लोभोपहतचेतसः ।

कुलक्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकम् ॥ १-३७॥
कथं न ज्ञेयमस्माभिः पापादस्मान्निवर्तितुम् ।
कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन ॥ १-३८॥

yady apy ete na paśyanti
lobhopahata-cetasaḥ
kula-kṣaya-kṛtaṁ doṣaṁ
mitra-drohe ca pātakam

kathaṁ na jñeyam asmābhiḥ
pāpād asmān nivartitum
kula-kṣaya-kṛtaṁ doṣaṁ
prapaśyadbhir janārdana

yadi—pokud; *api*—jistě; *ete*—oni; *na*—ne; *paśyanti*—vidí; *lobha*—chamtivost; *upahata*—přemohla; *cetasaḥ*—srdce; *kula-kṣaya*—v zabíjení rodiny; *kṛtam*—udělat; *doṣam*—chybu; *mitra-drohe*—dohadování se s přáteli; ca—i; *pātakam*—hříšné reakce; *katham*—proč; *na*—neměl by; *jñeyam*—toto vědět; *asmābhiḥ*—námi; *pāpāt*—od hříchů; *asmāt*—nás samotné; *nivartitum*—skončit; *kula-kṣaya*—zničení dynastie; *kṛtam*—takovým počínáním; *doṣam*—zločin; *prapaśyadbhiḥ*—těmi, kdo mohou vidět; *janārdana*—ó Kṛṣṇo.

Překlad

Ó Janārdano, přestože tito muži, přemoženi chamtivostí, nevidí nic špatného na zabíjení vlastní rodiny nebo na dohadování se s přáteli, proč bychom se my, znalí hříchů, měli angažovat v těchto činech?

Výklad

Kṣatriya by neměl odmítnout bitvu nebo hazard, je-li k tomu vyzván stranou soupeře. Ve jménu této povinnosti Arjuna nemohl odmítnout boj, protože byl vyzván Duryodhanovou stranou. Arjuna bral v této souvislosti v potaz, že druhá strana může být slepá k důsledkům takové výzvy. Avšak Arjuna dokázal spatřit zlé následky a nemohl výzvu přijmout. Povinnost je skutečně závazná, má-li dobrý dopad, ale je-li tomu tak opačně, nikdo jí nemůže být zavázaný. S ohledem na všechna tato pro a proti se Arjuna rozhodl nebojovat.

TEXT 39

कुलक्षये प्रणश्यन्ति कुलधर्माः सनातनाः ।
धर्मे नष्टे कुलं कृत्स्नमधर्मोऽभिभवत्युत॥ १-३९॥

kula-kṣaye praṇaśyanti
kula-dharmāḥ sanātanāḥ
dharme naṣṭe kulaṁ kṛtsnam
adharmo 'bhibhavaty uta

kula-kṣaye—ve zničení rodiny; *praṇaśyanti*—budou zničené; *kula-dharmāḥ*—rodinné tradice; *sanātanāḥ*—věčné; *dharme*—v náboženství; *naṣṭe*—být zničený; *kulam*—rodina; *kṛtsnam*—hromadně; *adharmaḥ*—nábožensky lhostejný; *abhibhavati*—transformuje se; *uta*—je řečeno.

Překlad

Zničením dynastie bude zničena věčná rodinná tradice a zbytek rodiny se stane zapleteným do bezbožné praxe.

Výklad

V systému instituce varṇāśramu existuje mnoho principů náboženských tradic a jejich účelem je pomoci členům rodiny správně růst a dosáhnout spirituálních hodnot. Starší členové jsou zodpovědní za takovýto očistný proces v rodině, počínaje narozením až do smrti. Ale při úmrtí starších členů může dojít k zastavení očistných rodinných tradic a pozůstalí mladší členové rodiny si mohou vytvořit bezbožné návyky a přijít tak o příležitost spirituálního spasení. Proto neexistuje důvod, pro který by starší členové měli být zamordováni.

TEXT 40

अधर्माभिभवात्कृष्ण प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः ।
स्त्रीषु दुष्टासु वार्ष्णेय जायते वर्णसङ्करः ॥ १-४० ॥

adharmābhibhavāt kṛṣṇa
praduṣyanti kula-striyaḥ
strīṣu duṣṭāsu vārṣṇeya
jāyate varṇa-saṅkaraḥ

adharma—bezbožnost; *abhibhavāt*—je převažující; *kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *praduṣyanti*—znečistí se; *kula-striyaḥ*—rodinné dámy; *strīṣu*—ženství; *duṣṭāsu*—být tak znečištěné; *vārṣṇeya*—ó potomku Vṛṣṇiho; *jāyate*—nastane; *varṇa-saṅkaraḥ*—nechtěné potomstvo.

Překlad

Když v rodině převládne bezbožnost, ó Kṛṣṇo, dojde k morálnímu úpadku žen z rodiny, a z degradovaného ženství vzejde nechtěné potomstvo, ó potomku Vṛṣṇiho.

Výklad

Slušné obyvatelstvo v lidské společnosti je základním principem pro mír, prosperitu a spirituální pokrok v životě. Náboženské principy varṇāśramu byly navrženy tak, aby ve společnosti převládalo dobré obyvatelstvo, pro všeobecný spirituální pokrok státu a komunity. Takové obyvatelstvo je odvislé od cudnosti a věrnosti svého ženství. Jako jsou děti velmi náchylné k tomu, aby byly oklamány, tak podobně ženy jsou velmi náchylné k degradaci. A proto jak děti, tak i ženy potřebují ochranu staršími členy rodiny. Tím, že se podílí na různých náboženských praktikách, nebudou ženy pomýleny k cizoložství. Dle Cāṇakyi Paṇḍita, ženy obvykle nejsou velmi inteligentní, a tudíž nejsou důvěryhodné. Proto by je různé tradiční náboženské rodinné činnosti měly vždy zaměstnat a jejich cudnost a oddanost tak dá zrod slušnému obyvatelstvu způsobilému k účasti na *varṇāśrama* systému. Při selhání *varṇāśrama*-dharmy se ženy přirozeně stávají svobodné jednat a mísit se s muži a oddávají se cizoložství za rizika vzniku nechtěného obyvatelstva. Nezodpovědní muži také vyprovokovávají nevěru ve společnosti, a tak nechtěné děti zaplavují lidskou rasu pod hrozbou války a moru.

TEXT 41

सङ्करो नरकायैव कुलघ्नानां कुलस्य च ।
पतन्ति पितरो ह्येषां लुप्तपिण्डोदकक्रियाः ॥ १-४१ ॥

saṅkaro narakāyaiva
kula-ghnānāṁ kulasya ca
patanti pitaro hy eṣāṁ
lupta-piṇḍodaka-kriyāḥ

saṅkaraḥ—takové nechtěné děti; *narakāya*—pro pekelný život; *eva*—jistě; *kula-ghnānām*—těch, kdo jsou vrahy rodiny; *kulasya*—rodiny; *ca*—i; *patanti*—spadnou; *pitaraḥ*—předkové; *hi*—jistě; *eṣām*—z nich; *lupta*—zastavili; *piṇḍa*—oběti; *udaka*—voda; *kriyāḥ*—provádění.

Překlad

Když dojde k vzestupu nechtěného obyvatelstva, nastane hrozná situace pro rodinu a pro ty, kdo zničili rodinou tradici. V takových

zkažených rodinách nedochází k obětování potravin a vody předkům.

Výklad

Dle pravidel a předpisů ziskuchtivých činností je třeba pravidelně nabízet jídlo a vodu rodinným předkům. Takové obětování se provádí uctíváním Viṣṇua, protože jedení zbytků jídla nabídnutého Viṣṇuovi může člověka osvobodit od všech druhů hříšných činností. Někdy mohou předci trpět rozličnými druhy hříšných reakcí a někteří dokonce někdy nemohou nabýt hrubohmotná těla a jsou nuceni zůstat v jemnohmotných tělech jako duchové. A tak, když jsou předkům nabízeny zbytky jídla prasādamu potomky, jsou předkové propuštěni z přízračných nebo jiných forem mizerného života. Taková pomoc poskytovaná předkům je rodinnou tradicí a ti, kdož nejsou v oddanostním životě, jsou povinni vykonávat takové rituály. Ten, kdo je zaměstnaný v oddanostním životě, nemusí provádět takové činnosti. Jednoduše vykonáváním oddané služby může člověk osvobodit stovky a tisíce předků od všech druhů utrpení. V Bhāgavatamu je uvedeno:

devarṣi-bhūtāpta-nṛṇāṁ pitṝṇāṁ
na kiṅkaro nāyamṛṇī ca rājan
sarvātmanā yaḥ śaraṇaṁ śaraṇyaṁ
gato mukundaṁ parihṛtya kartam

„Každý, kdo přijal úkryt lotosových chodidel Mukundy, dárce osvobození, vzdav se všech druhů závazků, kdo se vydal na cestu ve vší vážnosti, nedluží ani povinnosti ani závazky polobohům, mudrcům, živým bytostem obecně, členům rodiny, lidstvu nebo předkům.“ (Bhāg. 11.5.41) Takové závazky jsou automaticky splněny vykonáváním oddané služby Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 42

दोषैरेतैः कुलघ्नानां वर्णसङ्करकारकैः ।
उत्साद्यन्ते जातिधर्माः कुलधर्माश्च शाश्वताः ॥ १-४२ ॥

doṣair etaiḥ kula-ghnānāṁ
varṇa-saṅkara-kārakaiḥ
utsādyante jāti-dharmāḥ
kula-dharmāś ca śāśvatāḥ

doṣaiḥ—takovými chybami; *etaiḥ*—všechny tyto; *kula-ghnānām*—ničitelů rodiny; *varṇa-saṅkara*—nechtěné děti; *kārakaiḥ*—činiteli; *utsādyante*—působí zničení; *jāti-dharmāḥ*—projekt komunity; *kula-dharmāḥ*—rodinná tradice; *ca*—i; *śāśvatāḥ*—věčný.

Překlad

V důsledku zlých skutků ničitelů rodinné tradice budou zničeny všechny typy komunitních projektů a činností pro rodinné blaho.

Výklad

Čtyři třídy lidské společnosti společně s činnostmi péče o rodinu, tak jak jsou ustanoveny institucí *sanātana*-dharmou či *varṇāśrama*-dharmou, jsou navrženy tak, aby umožnily lidské bytosti dosáhnout své konečné spásy. Proto, přerušení tradice *sanātana*-dharmy nezodpovědnými vůdci společnosti vyvolává ve společnosti chaos a lidé následně zapomínají na cíl života – Viṣṇua. Takoví vůdci jsou prohlášení za slepé, a lidé, kteří takové vůdce následují, budou bezpochyby přivedeni do chaosu.

TEXT 43

उत्सन्नकुलधर्माणां मनुष्याणां जनार्दन ।
नरके नियतं वासो भवतीत्यनुशुश्रुम ॥ १-४३॥

utsanna-kula-dharmāṇāṁ
manuṣyāṇāṁ janārdana
narake niyataṁ vāso
bhavatīty anuśuśruma

utsanna—zkažený; *kula-dharmāṇām*—těch, kdo mají rodinnou tradici; *manuṣyāṇām*—takových mužů; *janārdana*—ó Kṛṣṇo; *narake*—v pekle; *niyatam*—vždy; *vāsaḥ*—sídlo; *bhavati*—stane se tak; *iti*—tudíž; *anuśuśruma*—slyšel jsem v učednické posloupnosti.

Překlad

Ó Kṛṣṇo, živiteli lidí, v rámci učednické posloupnosti jsem slyšel, že ti, kdo zničí rodinné tradice, vždy přebývají v pekle.

Výklad

Arjuna podložil svůj argument nikoliv svou vlastní zkušeností, nýbrž tím, co slyšel od autority. Toto je způsob získávání pravého poznání. Skutečného poznání nelze dosáhnout bez pomoci osoby, která ho již dosáhla. V instituci *varṇāśrama* je k dispozici systém, dle kterého musí člověk před smrtí projít procesem očištění se za své hříšně činnosti. Ten, kdo je vždy zaměstnán hříšnými aktivitami, musí využít proces očištění nazývaný *prāyaścitta*. Pokud tak neučiní, v důsledku

hříšných činností bude přemístěn na pekelné planety, aby podstoupil mizerné životy, o tom není pochyb.

TEXT 44

अहो बत महत्पापं कर्तुं व्यवसिता वयम् ।
यद्राज्यसुखलोभेन हन्तुं स्वजनमुद्यताः ॥ १-४४॥

aho bata mahat pāpaṁ
kartuṁ vyavasitā vayam
yad rājya-sukha-lobhena
hantuṁ sva-janam udyatāḥ

ahaḥ—běda; *bata*—jak podivné to je; *mahat*—velké; *pāpam*—hříchy; *kartum*—konat; *vyavasitāḥ*—rozhodli; *vayam*—my; *yat*—tak; *rājya*—království; *sukha-lobhena*—poháněni chtíčem po královském štěstí; *hantum*—zabít; *svajanam*—příbuzné; *udyatāḥ*—snažíme se o.

Překlad

Ach běda, jak je podivné, že se připravujeme spáchat tak velké hříchy, poháněni touhou užívat si štěstí hodného králů.

Výklad

Poháněn sobeckými motivy může člověk tíhnout k tak hříšným činům, jako je zabití vlastního bratra, otce nebo matky. Ve světové historii nalezneme mnoho takových případů. Ale Arjuna tím, že je svatý oddaný Pána, si je stále vědomý morálních principů, a tudíž dbá na to, aby se podobným činnostem vyhnul.

TEXT 45

यदि मामप्रतीकारमशस्त्रं शस्त्रपाणयः ।
धार्तराष्ट्रा रणे हन्युस्तन्मे क्षेमतरं भवेत् ॥ १-४५॥

yadi mām apratīkāram
aśastraṁ śastra-pāṇayaḥ
dhārtarāṣṭrā raṇe hanyus
tan me kṣemataraṁ bhavet

yadi—i kdyby; *mām*—mě; *apratīkāram*—bez odporu; *aśastram*—bez plného vybavení; *śastra-pāṇayaḥ*—ti se zbraněmi v ruce; *dhārtarāṣṭrāḥ*—synové Dhṛtarāṣṭry; *raṇe*—na bojišti; *hanyuḥ*—mohou zabít; *tat*—to; *me*—moje; *kṣe-mataram*—lepší; *bhavet*—stát se.

Překlad

Zdálo by se mi lepší pro syny Dhṛtarāṣṭry, aby mě zabili odzbrojeného a nevzdorujícího, než abych s nimi bojoval.

Výklad

Je zvykem - v souladu s bojovými principy kṣatriyů - že neozbrojený a nedobrovolný nepřítel by neměl být napaden. Avšak Arjuna se ve svém záhadném rozpoložení rozhodl, že pokud bude napaden nepřítelem, nebude bojovat. Nevzal v úvahu, jak moc druhá strana tíhne k boji. Všechny tyto příznaky vycházejí z jeho jemného srdce, v důsledku jeho velké oddanosti k Pánovi.

TEXT 46

सञ्जय उवाच ।
एवमुक्त्वार्जुनः सङ्ख्ये रथोपस्थ उपाविशत् ।
विसृज्य सशरं चापं शोकसंविग्नमानसः ॥ १-४६ ॥

sañjaya uvāca
evam uktvārjunaḥ saṅkhye
rathopastha upāviśat
visṛjya sa-śaraṁ cāpaṁ
śoka-saṁvigna-mānasaḥ

sañjayaḥ—Sañjaya; *uvāca*—řekl; *evam*—tak; *uktvā*—promluvil; *arjunaḥ*—Arjuna; *saṅkhye*—na bitevním poli; *ratha*—vůz; *upasthaḥ*—umístěný na; *upāviśat*—znovu se posadil; *visṛjya*—nechal stranou; *sa-śaram*—spolu s šípy; *cāpam*—luk; *śoka*—naříkání; *saṁvigna*—utrápený; *mānasaḥ*—v mysli.

Překlad

Sañjaya řekl: Arjuna, když takto promluvil na bitevním poli, odložil stranou svůj luk a šípy a posadil se do vozu, s myslí přemoženou žalem.

Výklad

Během pozorování situace svého nepřítele se Arjuna postavil na voze, ale byl tak zarmoucen, že se znovu posadil a odložil stranou svůj luk a šípy. Takový laskavý člověk tak jemného srdce, člověk v oddané službě Pánu, je způsobilý přijmout sebepoznání.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k První kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Pozorování vojsk na Bitevním poli Kurukṣetra.

Kapitola 2

Shrnutí obsahu Gīty

TEXT 1

सञ्जय उवाच ।
तं तथा कृपयाविष्टमश्रुपूर्णाकुलेक्षणम् ।
विषीदन्तमिदं वाक्यमुवाच मधुसूदनः ॥ २-१ ॥

sañjaya uvāca
taṁ tathā kṛpayāviṣṭam
aśru-pūrṇākulekṣaṇam
viṣīdantam idaṁ vākyam
uvāca madhusūdanaḥ

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya řekl; *tam*—vůči Arjunovi; *tathā*—tak; *kṛpayā*—ze soucitu; *āviṣṭam*—přemožen; *aśru-pūrṇa*—plné slz; *ākula*—sklíčený; *īkṣaṇam*—oči; *viṣīdantam*—naříkající; *idam*—to; *vākyam*—slova; *uvāca*—řekl; *madhusūdanaḥ*—zahubitel Madhua.

Překlad

Sañjaya řekl: Jak tak viděl Arjunu plného soucitu a velmi zarmouceného, oči zaplavené slzami, Madhusūdana, Kṛṣṇa, pronesl následující slova.

Výklad

Materiální soucit, nářky a slzy jsou známkami neznalosti pravého já. Soucit pro věčnou duši, to je seberealizace. Slovo „Madhusūdana“ je v tomto verši významné. Pán Kṛṣṇa zabil démona Madhua, a nyní si Arjuna přál, aby Kṛṣṇa zabil démona nepochopení, který ho dostihl při plnění jeho povinností. Nikdo neví, k čemu cítit soucit. Soucit pro oděv tonoucího muže je absurdní. Člověk, který spadl do oceánu neznalosti, nemůže být zachráněn pouze záchranou svého vnějšího oděvu - hrubohmotného těla. Člověk, který toto neví a běduje pro vnější šat, se nazývá *śūdra*, nebo ten, kdo běduje zbytečně. Arjuna byl *kṣatriya* a takové chování se od něj neočekávalo. Avšak Pán Kṛṣṇa dokáže utišit nářky neznalého muže a za tímto účelem zazpíval Bhagavad-gītu. Tato kapitola nás učí seberealizaci prostřednictvím analytické studie hmotného těla a spirituální duše tak, jak je vysvětleno nejvyšší autoritou, Pánem Śrī Kṛṣṇou. Tato realizace je možná pracováním bez ziskuchtivého výsledku tím, že je jedinec ustaven v pevném pojetí skutečného já.

TEXT 2

श्रीभगवानुवाच ।
कुतस्त्वा कश्मलमिदं विषमे समुपस्थितम् ।
अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यमकीर्तिकरमर्जुन ॥ २-२॥

śrī-bhagavān uvāca
kutas tvā kaśmalam idaṁ
viṣame samupasthitam
anārya-juṣṭam asvargyam
akīrti-karam arjuna

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství pravila; *kutaḥ*—odkud; *tvā*—na tebe; *kaśmalam*—nečistota; *idam*—toto bědování; *viṣame*—tato hodina krize; *samupasthitam*—přišly; *anārya*—osoby, které neznají cenu života; *juṣṭam*—praktikováno těmi; *asvargyam*—to, co nevede na vyšší planety; *akīrti*—hanebnost; *karam*—příčina toho; *arjuna*—ó Arjuno.

Překlad

Nejvyšší Osobnost [Bhagavān] pravila: Můj drahý Arjuno, jak tě dostihly takové nečistoty? Ty ani trochu nepřísluší člověku, který zná progresivní hodnoty života. Nevedou na vyšší planety, ale k haně.

Výklad

Kṛṣṇa a Nejvyšší Osobnost Božství jsou identičtí. Proto je Pán Kṛṣṇa napříč Gītou označován jako „Bhagavān.“ Bhagavān je v Absolutní Pravdě tím konečným. Absolutní Pravda je realizována ve třech fázích porozumění, jmenovitě Brahman, neboli neosobní všeprostupující duch; Paramātmā, neboli lokalizovaný aspekt Nejvyššího umístěný v srdci všech živých bytostí; a Bhagavān, neboli Nejvyšší Osobnost Božství, Pán Kṛṣṇa. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je toto pojetí Absolutní Pravdy vysvětlováno takto:

vadanti tat tattva-vidas tattvaṁ yaj jñānam advayam
brahmeti paramātmeti bhagavān iti śabdyate

„Znalec Absolutní Pravdy realizuje Absolutní Pravdu ve třech úrovních porozumění. Všechny jsou shodné. Tyto fáze Absolutní Pravdy jsou vyjádřeny jako Brahman, Paramātmā a Bhagavān.“ (Bhāg. 1.2.11) Tyto tři božské aspekty mohou být vysvětleny na příkladu slunce, které má také tři rozdílné aspekty, jmenovitě sluneční svit, povrch slunce a samu sluneční planetu. Ten, kdo zkoumá pouze sluneční svit, je začínající student. Ten, kdo rozumí slunečnímu povrchu, je pokročilejší. A ten, kdo dovede vplout do sluneční planety, je nejvyšší. Běžní studenti, kteří se spokojí jednoduše s porozuměním slunečnímu svitu - jeho všudypřítomnosti a oslňující záři neosobní povahy - mohou být přirovnáni k těm, kdo jsou schopni realizovat pouze rys Brahman Absolutní Pravdy. Student, který pokročil ještě dále, může poznat sluneční kotouč, což je přirovnáváno k rysu Paramātmā Absolutní Pravdy. A student, který dokáže proniknout k srdci sluneční planety, je přirovnáván k těm, kdo realizovali osobní rys Nejvyšší Absolutní Pravdy. A tak bhaktové či transcendentalisté, kteří realizovali Bhagavān rys Absolutní Pravdy, jsou nejvyššími transcendentalisty, i když všichni studenti zaměstnaní studiem Absolutní Pravdy jsou zaměstnáni ve stejné záležitosti. Sluneční svit, sluneční kotouč a vnitřní záležitosti slunce nemohou být odděleny jedna od druhé, a přece studenti různých úrovní nespadají do stejné kategorie.

Sanskritské slovo Bhagavān je vysvětleno velkou autoritou Parāśarou Munim, otcem Vyāsadevy. Nejvyšší Osobnost, které náleží veškeré bohatství, všechna sláva, veškerá síla, všechna krása, všechny znalosti a veškeré odříkání, se nazývá Bhagavān. Je mnoho lidí, kteří jsou velmi bohatí, velmi mocní, velmi krásní, velmi slavní, velmi učení a velmi odpoutaní, ale nikdo nemůže prohlašovat, že vlastní veškeré bohatství, všechnu sílu atd. zcela úplně. Jen Kṛṣṇa to může prohlašovat, protože On je Nejvyšší Osobnost Božství. Žádná živá bytost, a to ani Brahmā, Pán Śiva nebo Nārāyaṇa, nemůže vlastnit bohatství v tak plném rozsahu jako Kṛṣṇa. Proto samotný Pán Brahmā v Brahma-saṁhitě dochází k závěru, že Pán Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství. Nikdo Mu není rovný ani nestojí nad Ním. On je první neodvozený Pán, či Bhagavān, známý jako Govinda,

a On je nejvyšší příčinou všech příčin.

īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam

„Existuje mnoho osobností majících vlastnosti Bhagavāna, ale Kṛṣṇa je nejvyšší, protože Ho nikdo nedokáže předčit. Je Nejvyšší Osobou a Jeho tělo je věčné, plné poznání a blaženosti. Je první neodvozený Pán Govinda a příčina všech příčin.“ (Brahma-saṁhitā 5.1)

V Bhāgavatamu je také seznam mnoha inkarnací Nejvyšší Osobnosti Božství, ale Kṛṣṇa je popsán jako původní Osobnost Božství z níž mnoho a mnoho inkarnací a Osobností Božství expanduje:

ete cāṁśa-kalāḥ puṁsaḥ kṛṣṇas tu bhagavān svayam
indrāri-vyākulaṁ lokaṁ mṛḍayanti yuge yuge

„Všechny seznamy inkarnací Božství zde předložené jsou buď úplnými expanzemi, nebo částmi úplných expanzí Nejvyššího Božství, ale Kṛṣṇa Sám je Nejvyšší Osobnost Božství.“ (Bhāg. 1.3.28)

Proto, Kṛṣṇa je původní Nejvyšší Osobnost Božství, Absolutní Pravda, původce Nadduše i neosobního Brahmanu.

V přítomnosti Nejvyšší Osobnosti Božství Arjunovi jistě nepřísluší bědovat pro vlastní příbuzné, proto Kṛṣṇa vyjádřil Svůj údiv slovem *kutas*, „odkud.“ Od osob patřících do civilizované třídy lidí známé jako Árijci by se tak zženštilé pocity nikdy neočekávaly. Slovem *āryan* se dá označit člověk, který zná cenu života a má kulturu založenou na duchovní realizaci. Osoby, které jsou vedeny hmotným pojetím života, nevědí, že cílem života je realizace Absolutní Pravdy, Viṣṇua, či Bhagavāna, jsou učarováni zevními rysy hmotného světa, a tak nevědí, co je to osvobození. Lidé neznalí osvobození z materiálního otroctví se nazývají ne-Árijci. Přestože Arjuna byl kṣatriyou, odchyloval se od svých předepsaných povinností tím, že odmítal bojovat. Takový zbabělý čin se popisuje jako hodný ne-Árijce. Takové odklonění se od povinnosti člověku nepomůže ve spirituálním pokroku, a dokonce mu ani neposkytne příležitost proslavit se v tomto světě. Pán Kṛṣṇa neschvaloval takzvaný soucit Arjuny pro své příbuzné.

TEXT 3

क्लैब्यं मा स्म गमः पार्थ नैतत्त्वय्युपपद्यते ।
क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्त्वोत्तिष्ठ परन्तप ॥ २-३॥

klaibyaṁ mā sma gamaḥ pārtha
naitat tvayy upapadyate
kṣudraṁ hṛdaya-daurbalyaṁ
tyaktvottiṣṭha parantapa

klaibyam—slabost; *mā*—ne; *sma*—ber to; *gamaḥ*—uchyl se k; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *na*—nikdy; *etat*—jako toto; *tvayi*—na tebe; *upapadyate*—se hodí; *kṣudram*—pramálo; *hṛdaya*—srdce; *daurbalyam*—slabosti; *tyaktvā*—zanechej; *uttiṣṭha*—povstaň; *parantapa*—ó trestateli nepřátel.

Překlad

Ó synu Pṛthy, nepoddávej se této potupné slabosti. To nejsi ty. Zanechej drobné slabosti srdce a povstaň, ty, kdo ztrestáš nepřítele.

Výklad

Arjuna byl osloven „synu Pṛthy," což byla shodou okolností sestra Kṛṣṇova otce Vasudevy. Arjuna tedy byl pokrevně spřízněný s Kṛṣṇou. Pokud syn kṣatriyi odmítne bojovat, je *kṣatriya* pouze jménem, a pokud syn brāhmaṇy jedná bezbožně, pak je *brāhmaṇa* pouze jménem. Takoví ksatriyové a brāhmaṇové jsou synové nehodní svých otců. Kṛṣṇa nechtěl, aby se Arjuna stal nehodným synem kṣatriyi. Arjuna byl Kṛṣṇovým nejdůvěrnějším přítelem a na voze Kṛṣṇa Arjunu přímo vedl; ale pokud by Arjuna přes veškerou dobrou pověst dezertoval z boje, dopustil by se neslavného činu; z toho důvodu Kṛṣṇa pravil, že takový postoj Arjuny neodpovídal jeho osobnosti. Arjuna by se možná hájil tím, že se chtěl vzdát boje na základě svého šlechetného postoje vůči velmi váženému Bhīṣmovi a vůči svým příbuzným, ale Kṛṣṇa tento druh šlechetnosti nepovažoval za odsouhlasený autoritou. Tudíž od takové šlechetnosti, či takzvaného nenásilí, by mělo být upuštěno lidmi jako Arjuna pod přímým vedením Kṛṣṇy.

TEXT 4

अर्जुन उवाच ।
कथं भीष्ममहं सङ्ख्ये द्रोणं च मधुसूदन ।
इषुभिः प्रतियोत्स्यामि पूजार्हावरिसूदन ॥ २-४॥

arjuna uvāca
kathaṁ bhīṣmam ahaṁ saṅkhye
droṇaṁ ca madhusūdana
iṣubhiḥ pratiyotsyāmi
pūjārhāv ari-sūdana

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *katham*—jak; *bhīṣmam*—Bhīṣmu; *aham*—já; *saṅkhye*—v boji; *droṇam*—Droṇu; *ca*—i, *madhusūdana*—ó zabijáku Madhua; *iṣubhiḥ*—se šípy; *pratiyotsyāmi*—provést protiútok; *pūjā-arhau*—ti, kdož jsou uctíváníhodní; *arisūdana*—ó zabijáku nepřátel.

Překlad

Arjuna řekl: Ó přemožiteli Madhua [Kṛṣṇo], jak mohu v bitvě odpovědět šípy mužům jako Bhīṣma a Droṇa, kteří jsou hodni být mnou uctíváni?

Výklad

Zbožní nadřízení jako děd Bhīṣma a učitel Droṇācārya jsou vždy hodní uctívání. I když zaútočí, nemělo by jim být odpovězeno protiútokem. Je všeobecnou etiketou, že nadřízeným by neměl být nabídnut ani slovní souboj. I kdyby se někdy chovali krutě, nemělo by s nimi být zacházeno krutě. Jak by jim tedy Arjuna mohl klást odpor? Napadl by někdy Kṛṣṇa Svého vlastního děda Ugrasenu, nebo Svého učitele Sāndīpani Muniho? To jsou některé z argumentů, které Arjuna přednesl Kṛṣṇovi.

TEXT 5

गुरूनहत्वा हि महानुभावान्
श्रेयो भोक्तुं भैक्ष्यमपीह लोके ।
हत्वार्थकामांस्तु गुरूनिहैव
भुञ्जीय भोगान् रुधिरप्रदिग्धान् ॥ २-५॥

gurūn ahatvā hi mahānubhāvān
śreyo bhoktuṁ bhaikṣyam apīha loke
hatvārtha-kāmāṁs tu gurūn ihaiva
bhuñjīya bhogān rudhira-pradigdhān

gurūn—nadřízení; *ahatvā*—zabitím; *hi*—jistě; *mahā-anubhāvān*—velké duše; *śreyaḥ*—je lepší; *bhoktum*—užívat si života; *bhaikṣyam*—žebráním; *api*—i kdyby; *iha*—v tomto životě; *loke*—v tomto světě; *hatvā*—zabíjení; *artha*—získat; *kāmān*—tak toužící; *tu*—ale; *gurūn*—nadřízení; *iha*—v tomto světě; *eva*—jistě; *bhuñjīya*—musí si užívat; *bhogān*—příjemné věci; *rudhira*—krví; *pradigdhān*—poskvrněný.

Překlad

Je lepší žít v tomto světě jako žebrák než žít na úkor životů velkých duší, které jsou mými učiteli. Ač jsou chamtiví, stále jsou nadřazení. Pokud budou zabiti, naše kořist bude poskvrněna krví.

Výklad

Podle kodexů písem jsou učitelé, kteří se dopouštějí ohavných činů a kteří ztratili schopnost rozlišovat, zanevřeníhodní. Bhīṣma a Droṇa byli povinni bojovat na straně Duryodhany z důvodu jeho finanční podpory, avšak takovou pozici neměli přijmout jen na základě úvah ohledně financí. Za těchto okolností ztratili úctyhodnost příslušící učitelům. Ale Arjuna si myslí, že jsou mu přesto stále nadřazení, a tak užívat si materiálních zisků poté, co by je zabil, by znamenalo užívat si kořist poskvrněnou krví.

TEXT 6

न चैतद्विद्मः कतरन्नो गरीयो
यद्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः ।
यानेव हत्वा न जिजीविषामस्-
तेऽवस्थिताः प्रमुखे धार्तराष्ट्राः ॥ २-६ ॥

na caitad vidmaḥ kataran no garīyo
yad vā jayema yadi vā no jayeyuḥ
yān eva hatvā na jijīviṣāmas
te 'vasthitāḥ pramukhe dhārtarāṣṭrāḥ

na—ani; *ca*—také; *etat*—toto; *vidmaḥ*—vědět; *katarat*—který; *naḥ*—nás; *garīyaḥ*—lepší; *yat*—co; *vā*—ani; *jayema*—porazí nás; *yadi*—jestli; *vā*—nebo; *naḥ*—nás; *jayeyuḥ*—porazit; *yān*—ti; *eva*—jistě; *hatvā*—zabitím; *na*—nikdy; *jijīviṣāmaḥ*—chtít žít; *te*—oni všichni; *avasthitāḥ*—jsou umístění; *pramukhe*—vepředu; *dhārtarāṣṭrāḥ*—synové Dhṛtarāṣṭry.

Překlad

Ani nevíme, co je lepší - porazit je nebo být jimi poraženi. Synové Dhṛtarāṣṭry, které když zabijeme, pak bychom neměli chtít žít, stojí nyní před námi na bitevním poli.

Výklad

Přestože boj je povinností kṣatriyů, Arjuna nevěděl, zda by měl bojovat a riskovat zbytečné násilí, či zda by se měl zdržet boje a žít jako žebrák. Pokud by neporazil nepřítele, žebrota by byla jeho jediným zdrojem živobytí. Neexistovala ani jistota vítězství, protože zvítězit mohla jak jedna, tak druhá strana. I kdyby je očekávalo vítězství (a v jejich případě oprávněné), pokud by synové Dhṛtarāṣṭry padli v boji, bylo by velmi těžké žít v jejich nepřítomnosti. Za takových okolností by to bylo jiným druhem porážky. Všechny tyto Arjunovy úvahy

jednoznačně dokazují, že Arjuna nebyl jen velkým oddaným Pána, ale také že byl velmi osvícený a měl naprostou kontrolu nad svou myslí a smysly. Jeho přání žít jako žebrák, přestože se narodil v královské domácnosti, je dalším příznakem odpoutanosti. Byl skutečně ctnostný, jak ukazují tyto vlastnosti spolu s jeho vírou v instruující slova Śrī Kṛṣṇy (jeho duchovního mistra). Závěrem je, že Arjuna byl naprosto hodný osvobození. Dokud nejsou smysly kontrolovány, neexistuje šance na povznesení se na platformu poznání a bez znalosti a bez oddanosti není šance na osvobození. Arjuna byl způsobilý ve všech těchto atributech, navíc nad svými enormními atributy ve svých hmotných vztazích.

TEXT 7

कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः
पृच्छामि त्वां धर्मसम्मूढचेताः ।
यच्छ्रेयः स्यान्निश्चितं ब्रूहि तन्मे
शिष्यस्तेऽहं शाधि मां त्वां प्रपन्नम् ॥ २-७॥

kārpaṇya-doṣopahata-svabhāvaḥ
pṛcchāmi tvāṁ dharma-sammūḍha-cetāḥ
yac chreyaḥ syān niścitaṁ brūhi tan me
śiṣyas te 'haṁ śādhi māṁ tvāṁ prapannam

kārpaṇya—lakomě; *doṣa*—slabost; *upahata*—způsobené; *svabhāvaḥ*—vlastnosti; *pṛcchāmi*—žádám; *tvām*—Tě; *dharma*—náboženství; *saṁmūḍha*—zmatený; *cetāḥ*—v srdci; *yat*—co; *śreyaḥ*—všechno dobré; *syāt*—může být; *niścitam*—jistě; *brūhi*—řekni; *tat*—co; *me*—mi; *śiṣyaḥ*—učedník; *te*—Tvůj; *aham*—jsem; *śādhi*—jen veď; *mām*—mě; *tvām*—Tobě; *prapannam*—odevzdaný.

Překlad

Jsem nyní zmaten ohledně své povinnosti a pro slabost jsem ztratil veškerou rozvahu. V tomto stavu Tě žádám, abys mi jasně řekl, co je pro mě nejlepší. Jsem nyní Tvým žákem a Tobě odevzdanou duší. Prosím dej mi instrukce.

Výklad

Kompletní systém hmotných činností je zdrojem zmatení pro každého, což je dáno vlastním chodem přírody. Zmatení je na každém kroku, proto je vhodné se obrátit na pravého spirituálního mistra, který může člověku poskytnout řádné vedení k naplnění smyslu života. Veškerá védská literatura nám radí, abychom se obrátili na pravého spirituálního mistra, abychom se osvobodili od zmatení života, která přicházejí, aniž bychom si je přáli. Jsou jako lesní požár, který se

nějak rozhoří, aniž by ho někdo zažehl. Podobně, situace světa je taková, že zmatení života se automaticky objevují, aniž bychom si taková popletení přáli. Nikdo nechce oheň, oheň přece hoří a my jsme zmatení. Védská moudrost proto radí, že za účelem vyřešení zmatení života a pro porozumění vědě řešení se musí člověk obrátit na spirituálního mistra, který je součástí učednické posloupnosti. Člověk s pravým spirituálním mistrem by měl vědět všechno. Proto by člověk neměl zůstávat v hmotném zmatení, nýbrž by se měl obrátit na spirituálního mistra. To je význam tohoto verše.

Kdo je člověk zmatený hmotou? To je ten, kdo nechápe problémy života. V Garga Upaniṣadu je zmatený člověk popsán takto:

yo vā etad akṣaraṁ gārgy aviditvāsmāl lokāt praiti sa kṛpaṇaḥ

„Ten, kdo nevyřeší problémy života jako člověk, a kdo tudíž opustí tento svět stejně jako psi a kočky, bez porozumění nauce o seberealizaci, je lakomec." Lidská forma života je nejcennějším artiklem živé bytosti, která ho může využít k vyřešení problémů života; proto ten, kdo správně nevyužije tuto příležitost, je lakomcem. Naopak existuje *brāhmaṇa*, či ten, kdo je dostatečně inteligentní, aby využil toto tělo k vyřešení všech problémů života.

Kṛpaṇové, či lakomci, plýtvají svým časem přehnanou náklonností k rodině, společnosti, zemi atd., založenou na hmotném pojetí života. Člověk často lpí na rodinném životě, jmenovitě na manželce, dětech a ostatních členech, na základě „kožní choroby." *Kṛpaṇa* si myslí že dokáže ochránit svou rodinu před smrtí; a dále si *kṛpaṇa* myslí, že jeho rodina nebo společnost ho dokáží na pokraji smrti ochránit. Takové lpění na rodině můžeme nalézt i mezi nižšími druhy zvířat, které se také starají o potomstvo. Tím, že byl inteligentní, Arjuna dokázal pochopit, že jeho náklonnost ke členům rodiny a touha je ochránit před smrtí byly zdrojem jeho zmatení. Vzhledem k lakomecké slabosti nedokázal plnit své povinnosti, přestože dovedl pochopit, že ho očekávala povinnost bojovat. Proto se táže Pána Kṛṣṇy, nejvyššího spirituálního mistra, aby učinil konečné rozřešení. Oddává se Kṛṣṇovi v roli učedníka. Chce utnout přátelské rozprávky. Rozhovory mezi mistrem a žákem jsou vážné a nyní chce Arjuna mluvit velmi vážně před uznaným spirituálním mistrem. Kṛṣṇa je tudíž původním spirituálním mistrem nauky Bhagavad-gīty a Arjuna je prvním učedníkem pro porozumění Gītě. Jak Arjuna porozumí Bhagavad-gītě, je popsáno v Gītě samotné. A přece pošetilí světští učenci vysvětlují, že člověk se nemusí podrobit Kṛṣṇovi coby osobě, ale coby „nezrozenému v Kṛṣṇovi." Neexistuje rozdíl mezi tím, co je vevnitř a vně Kṛṣṇy. Ten, kdo si toto neuvědomuje, je největší blázen ve snaze porozumět Bhagavad-gītě.

TEXT 8

न हि प्रपश्यामि ममापनुद्याद्

यच्छोकमुच्छोषणमिन्द्रियाणाम् ।
अवाप्य भूमावसपत्नमृद्धं
राज्यं सुराणामपि चाधिपत्यम् ॥ २-८॥

na hi prapaśyāmi mamāpanudyād
yac chokam ucchoṣaṇam indriyāṇām
avāpya bhūmāv asapatnam ṛddhaṁ
rājyaṁ surāṇām api cādhipatyam

na—ne; *hi*—jistě; *prapaśyāmi*—vidím; *mama*—můj; *apanudyāt*—mohou odehnat; *yat*—to; *śokam*—bědování; *ucchoṣaṇam*—vysušuje; *indriyāṇām*—smyslů; *avāpya*—dosahující; *bhūmau*—na zemi; *asapatnam*—bez rivala; *ṛddham*—prosperující; *rājyam*—království; *surāṇām*—polobohů; *api*—dokonce; *ca*—i; *ādhipatyam*—nadvláda.

Překlad

Nemůžu najít nic, co by zahnalo hoře vysušující moje smysly. Nebudu ho schopný zničit ani kdybych získal jedinečné pozemské království se svrchovaností rovnou polobohů v nebi.

Výklad

Přestože Arjuna předkládal mnoho argumentů založených na znalostech náboženských principů a morálních kodexů, zdá se, že bez pomoci spirituálního učitele, Pána Śrī Kṛṣṇy, nebyl schopný vyřešit svůj pravý problém. Dokázal pochopit, že jeho takzvané poznání mu nebylo k ničemu na zahnání problémů, které vysávaly celou jeho existenci; a bylo pro něj nemožné vyřešit takové zmatení bez pomoci spirituálního mistra jako je Pán Kṛṣṇa. Akademické znalosti, učenost, vysoká pozice atd. jsou všechny k ničemu při řešení problémů života; pomoc může dát jedině spirituální mistr jako Kṛṣṇa. A proto, závěrem je, že spirituální mistr, který je stoprocentně vědomý Kṛṣṇy, je pravý spirituální mistr, protože dokáže vyřešit problémy života. Pán Caitanya řekl, že pravým spirituálním mistrem je ten, kdo ovládá nauku o vědomí Kṛṣṇy, bez ohledu na svou sociální pozici.

kibāvipra, kibā nyāsī, śūdra kene naya
yei kṛṣṇa-tattva-vettā, sei 'guru' haya.
(Caitanya-caritāmṛta, Madhya 8.127)

„Nezáleží na tom, jestli je člověk *vipra* [učenec védské moudrosti] nebo jestli je narozený v nižší rodině, nebo zda je v životní fázi zřeknutí se - pokud ovládá nauku o Kṛṣṇovi, je dokonalým a pravým duchovním mistrem." Takže nikdo, kdo

není mistrem ve vědě vědomí Kṛṣṇy, nemůže být pravým spirituálním mistrem. Ve védských literaturách je také řečeno:

ṣaṭ-karma-nipuṇo vipro mantra-tantra-viśāradaḥ
avaiṣṇavo gurur na syād vaiṣṇavaḥ śvapaco guruḥ

„Učený *brāhmaṇa*, expert ve všech předmětech védského poznání, není způsobilý stát se spirituálním mistrem, aniž by se stal Vaiṣṇavou, či expertem v nauce o vědomí Kṛṣṇy. Ale člověk narozený v rodině nižší kastovní třídy se může stát duchovním mistrem, pokud je Vaiṣṇavou, či vědomý Kṛṣṇy."

Problémy hmotné existence - narození, stáří, nemoc a smrt - nemohou být odvráceny akumulací bohatství ani ekonomickým pokrokem. V mnoha částech světa existují státy, které oplývají všemi možnostmi života, které jsou plné bohatství a jsou ekonomicky rozvinuté a kde přesto stále přetrvávají problémy hmotné existence. Rozdílnými způsoby se snaží o mír, ale pravého štěstí mohou dosáhnout jedině, pokud se poradí s Kṛṣṇou, či s pravým zástupcem Kṛṣṇy, člověkem vědomým Kṛṣṇy, či s Bhagavad-gītou a Śrīmad-Bhāgavatamem - které představují nauku o Kṛṣṇovi.

Pokud by ekonomický pokrok a materiální komfort dokázaly odehnat bědování pro rodinu, společenské, národní, nebo mezinárodní opojení, pak by Arjuna neřekl, že ani jedinečné království, ani svrchovanost rovná svrchovanosti polobohů na nebeských planetách nedokáží zahnat jeho nářky. Proto hledal útočiště ve vědomí Kṛṣṇy, což je pravou cestou k dosažení míru a harmonie. Ekonomický rozvoj i vláda nad světem mohou být kdykoliv ukončeny katastrofami materiální přírody. I postup do vyšší planetární situace, jako lidé nyní hledají místo na měsíční planetě, může být skončen jednou ranou. Bhagavad-gītā potvrzuje: *kṣīṇe puṇye martyalokaṁ viśanti*: „Když jsou výsledky zbožných aktivit dokončeny, člověk opět poklesne z vrcholu štěstí na nejnižší úroveň života." Mnoho světových politiků padlo tímto způsobem. Takové pády jen tvoří více příčin pro bědování.

Proto, pokud chceme nadobro zkrotit nářek, pak musíme přijmout útočiště u Kṛṣṇy, jako se o to snaží Arjuna. Arjuna požádal Kṛṣṇu, aby vyřešil jeho problém definitivně, a to je cesta vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 9

सञ्जय उवाच ।
एवमुक्त्वा हृषीकेशं गुडाकेशः परन्तप ।
न योत्स्य इति गोविन्दमुक्त्वा तूष्णीं बभूव ह ॥ २-९॥

sañjaya uvāca
evam uktvā hṛṣīkeśaṁ
guḍākeśaḥ parantapaḥ

na yotsya iti govindam
uktvā tūṣṇīṁ babhūva ha

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya řekl; *evam*—takto; *uktvā*—promluvil; *hṛṣīkeśam*—ke Kṛṣṇovi, pánovi smyslů; *guḍākeśaḥ*—Arjuna, mistr v krocení nevědomosti; *parantapaḥ*—trestatel nepřátel; *na yotsye*—nebudu bojovat; *iti*—tak; *govindam*—ke Kṛṣṇovi, dárci potěšení; *uktvā*—praviv; *tūṣṇīm*—tichým; *babhūva*—stal se; *ha*—jistě.

Překlad

Sañjaya řekl: Takto promluvil Arjuna, trestatel napřátel, a řekl Kṛṣṇovi: „Govindo, nebudu bojovat." Pak ztichl.

Výklad

Dhṛtarāṣṭra musel být velmi potěšený, když se dozvěděl, že Arjuna neměl v úmyslu bojovat a namísto toho odcházel z bojiště za žebráckou profesí. Ale Sañjaya ho zklamal znovu, když líčil, že Arjuna byl schopný zabít svoje nepřátele (*parantapaḥ*). Přestože v důsledku rodinné náklonnosti byl Arjuna prozatím zmožen falešným smutkem, jako učedník se odevzdal Kṛṣṇovi, nejvyššímu duchovnímu mistrovi. To indikovalo, že brzy bude osvobozen od falešného bědování pocházejícího z lásky k rodině a že bude osvícený dokonalou znalostí seberealizace neboli vědomí Kṛṣṇy a pak bude zcela jistě bojovat. A tak Dhṛtarāṣṭrova radost bude zmařená, jelikož Arjuna bude osvícený Kṛṣṇou a bude bojovat až do konce.

TEXT 10

तमुवाच हृषीकेशः प्रहसन्निव भारत ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये विषीदन्तमिदं वचः ॥ २-१० ॥

tam uvāca hṛṣīkeśaḥ
prahasann iva bhārata
senayor ubhayor madhye
viṣīdantam idaṁ vacaḥ

tam—mu; *uvāca*—řekl; *hṛṣīkeśaḥ*—pán smyslů, Kṛṣṇa; *prahasan*—umívaje se; *iva*—jako to; *bhārata*—ó Dhṛtarāṣṭro, potomku Bharaty; *senayoḥ*—armád; *ubhayoḥ*—obou stran; *madhye*—mezi; *viṣīdantam*—k bědujícímu; *idam*—následující; *vacaḥ*—slova.

Překlad

Ó potomku Bharatův, v ten čas Kṛṣṇa, usmívaje se uprostřed obou armád, pronesl k zarmoucenému Arjunovi následující slova.

Výklad

Rozhovor mezi důvěrnými přáteli Hṛṣīkeśou a Guḍākeśou pokračoval. Coby přátelé, oba byli na stejné úrovni, ale jeden z nich se dobrovolně stal studentem toho druhého. Kṛṣṇa se usmíval, protože přítel se rozhodl stát učedníkem. Coby Pán všeho je vždy v nadřazené pozici jako mistr každého, a přesto Pán přijímá toho, kdo touží být přítelem, synem, milencem nebo oddaným, či toho, kdo si Ho přeje v takové roli. Ale když byl přijat jako mistr, ihned převzal tuto roli a hovořil se svým učedníkem jako mistr - s takovou vážností, jaká je žádaná. Zdá se, že rozhovor mezi mistrem a učedníkem proběhl otevřeně za přítomnosti obou armád, ve prospěch všech. Rozhovory v Bhagavad-gītě nejsou pro žádného konkrétního člověka, společnost nebo komunitu, ale jsou pro všechny a jak přátelé, tak i nepřátelé mají stejný nárok je slyšet.

TEXT 11

श्रीभगवानुवाच ।
अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे ।
गतासूनगतासूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः ॥ २-११॥

śrī-bhagavān uvāca
aśocyān anvaśocas tvaṁ
prajñā-vādāṁś ca bhāṣase
gatāsūn agatāsūṁś ca
nānuśocanti paṇḍitāḥ

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *aśocyān*—to, co nestojí za bědování; *anvaśocaḥ*—běduješ; *tvam*—ty; *prajñā-vādāḥ*—učené řeči; *ca*—také; *bhāṣase*—zatímco mluvíš; *gata*—ztraceno; *asūn*—života; *agata*—ne minulost; *asūn*—život; *ca*—také; *na*—nikdy; *anuśocanti*—běduje; *paṇḍitāḥ*—učení.

Překlad

Blahoslavený Pán pravil: Zatímco pronášíš učená slova, truchlíš pro to, co nestojí za zármutek. Ti, kdož jsou moudří, nelamentují ani pro živé, ani pro mrtvé.

Výklad

Pán v okamžiku přijal pozici učitele a pokáral žáka, když ho nepřímo nazval hlupákem. Pán řekl, hovoříš jako učený muž, ale nevíš, že ten, kdo je učený - ten kdo ví, co je tělo a co je duše - neběduje pro žádné stádium těla, ani v živoucím ani v mrtvolném stavu. Jak bude vysvětleno v nadcházejících kapitolách, bude zřejmé, že poznání znamená znát hmotu a ducha a vládce obou. Arjuna argumentoval, že náboženským principům by se měla přikládat větší důležitost než politice nebo sociologii, ale nevěděl, že znalost hmoty, duše a Nejvyššího je ještě důležitější než náboženské formule. A protože mu toto poznání chybělo, neměl se pokládat za velmi učeného muže. Jelikož se přihodilo, že nebyl příliš učeným mužem, lamentoval pro něco, co nestálo za lamentování. Tělo se rodí a je předurčené ke zničení dnes nebo zítra; tudíž tělo není tak důležité jako duše. Ten, kdo to ví, je skutečně učený a bez ohledu na stav hmotného těla pro něj neexistuje příčina k bědování.

TEXT 12

न त्वेवाहं जातु नासं न त्वं नेमे जनाधिपाः ।
न चैव न भविष्यामः सर्वे वयमतः परम् ॥ २-१२॥

na tv evāhaṁ jātu nāsaṁ
na tvaṁ neme janādhipāḥ
na caiva na bhaviṣyāmaḥ
sarve vayam ataḥ param

na—nikdy; *tu*—ale; *eva*—jistě; *aham*—Já; *jātu*—stal se; *na*—nikdy; *āsam*—existoval; *na*—není to tak; *tvam*—ty; *na*—ani; *ime*—všichni tito; *janādhipāḥ*—králové; *na*—nikdy; *ca*—i; *eva*—jistě; *na*—ne tak; *bhaviṣyāmaḥ*—budou existovat; *sarve*—my všichni; *vayam*—my; *ataḥ param*—od nynějška dále.

Překlad

Nikdy nebylo, že bychom Já nebo ty nebo všichni tito králové neexistovali; a ani v budoucnu nikdo z nás nepřestane existovat.

Výklad

Ve védách, v Kaṭha Upaniṣadu a také ve Śvetāśvatara Upaniṣadu, je řečeno, že Nejvyšší Osobnost Božství zaopatřuje nespočetné živé bytosti, na základě jejich rozdílných situací dle individuální činnosti a reakce činnosti. Dále je Nejvyšší Osobnost Božství přítomná v srdci každé živé bytosti prostřednictvím Svých

úplných částí. Jen svaté osoby, které mohou vidět uvnitř i vně toho a téhož Nejvyššího Pána, mohou dosáhnout dokonalého a věčného míru.

nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām
eko bahūnāṁ yo vidadhāti kāmān
tam ātmasthaṁ ye 'nupaśyanti dhīrās
teṣāṁ śāntiḥ śāśvatī netareṣām
(Kaṭha 2.2.13)

Stejná védská pravda, která je předávána Arjunovi, je předávána všem lidem na světě, kteří se považují za velmi učené, ale ve skutečnosti mají nebohou zásobu znalostí. Pán jasně říká, že On Sám, Arjuna a všichni králové shromáždění na bitevním poli jsou věčně individuální bytosti a že Pán je věčným zaopatřovatelem individuálních živých bytostí jak v jejich podmíněném, tak i v jejich osvobozeném postavení. Nejvyšší Osobnost Božství je nejvyšší individuální osobou a Arjuna, Pánův věčný společník, i všichni shromáždění králové jsou individuální, věčné osoby. Není to tak, že by v minulosti neexistovali jako jednotlivci a není to tak, že by nezůstali věčnými osobami. Jejich individualita existovala v minulosti a jejich individualita bude bez přestávky pokračovat v budoucnosti. Proto není důvod lamentovat pro nikoho.

Māyāvādská teorie, že po osvobození individuální duše, oddělená pokrývkou māye neboli iluzí, splyne s neosobním Brahmanem a ztratí svou individuální existenci, zde není Pánem Kṛṣṇou, nejvyšší autoritou, podpořena. Ani teorie, že o individualitě smýšlíme pouze v podmíněném stavu, zde není podpořena. Kṛṣṇa zde jasně říká, že individualita Pánova i ostatních tak, jak je potvrzeno v Upaniṣadech, bude věčně pokračovat. Toto prohlášení Kṛṣṇy je autoritativní, protože Kṛṣṇa nemůže být předmětem iluze. Pokud by individualita nebyla skutečností, Kṛṣṇa by ji tolik nezdůrazňoval - i pro budoucnost. Māyāvādī možná bude argumentovat tím, že individualita, o které hovoří Kṛṣṇa, není spirituální, ale materiální. I kdybychom přijali argument, že individualita je materiální, tak jak lze tedy rozlišit Kṛṣṇovu individualitu? Kṛṣṇa potvrzuje Svou individualitu v minulosti a stvrzuje Svou individualitu také pro budoucnost. Stvrdil Svoji individualitu mnoha způsoby a neosobní Brahman byl prohlášen za Jemu podřízený. Kṛṣṇa si udržuje spirituální identitu po celou dobu; pokud je přijímán za obyčejnou podmíněnou duši v individuálním vědomí, pak Jeho Bhagavad-gītā nemá coby směrodatné svaté písmo žádnou hodnotu. Obyčejný člověk podléhající čtyřem nedostatkům lidských slabostí není schopen učit nic, co by stálo za slyšení. Gītā stojí nad takovou literaturou. Žádná světská kniha se nerovná Bhagavad-gītě. Když člověk přijímá Kṛṣṇu za obyčejného člověka, tak Gītā ztrácí veškerou důležitost. Māyāvādī argumentuje, že pluralita zmíněná v tomto verši je běžná a odkazuje k tělu. Ale takové tělesné pojetí je zavrženo již dříve než v tomto verši. Jak by Kṛṣṇa mohl, po zavržení tělesného pojetí živých bytostí,

znovu přijít s běžným tvrzením ohledně těla? A tak, individualita je udržována na duchovních základech, což je stvrzeno velkými ācāryi, jako Śrī Rāmānujou a dalšími. Na mnoha místech v Gītě je jasně řečeno, že oddaní Pána chápou tuto spirituální identitu. Ti, kdož Kṛṣṇovi, Nejvyšší Osobnosti Božství, závidí, nemají pravý přístup k velkolepé literatuře. Přístup neoddaných k učení Gīty je něco, co připomíná včely olizující sklenici medu. Nikdo nemůže ochutnat med, dokud sklenici neotevře. Podobně, mysticismu Bhagavad-gīty mohou porozumět pouze oddaní a nikdo jiný ho nemůže okusit, jak je řečeno ve Čtvrté kapitole knihy. Gīty se nemohou dotknout ani ti, kdo pociťují nevraživost vůči samotné existenci Pána. Proto Māyāvādský výklad Gīty je tím nejvíce zavádějícím podáním celé pravdy. Pán Caitanya nám zakázal číst Māyāvādské komentáře a varuje, že ten, kdo přijme pojetí Māyāvādské filozofie, ztrácí veškerou moc porozumět opravdové záhadě Gīty. Pokud individualita odkazuje k empirickému vesmíru, pak není potřeba Pánova učení. Pluralita individuální duše a Pána je věčnou skutečností, což je ztvrzeno ve Védách, viz výše.

TEXT 13

देहिनोऽस्मिन्यथा देहे कौमारं यौवनं जरा ।
तथा देहान्तरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्यति ॥ २-१३॥

dehino 'smin yathā dehe
kaumāraṁ yauvanaṁ jarā
tathā dehāntara-prāptir
dhīras tatra na muhyati

dehinaḥ—vtělené; *asmin*—v tomto; *yathā*—jak; *dehe*—v těle; *kaumāram*—chlapecký věk; *yauvanam*—mládí; *jarā*—stáří; *tathā*—podobně; *dehāntara*—přemisťování těla; *prāptiḥ*—dosažení; *dhīraḥ*—střízlivý; *tatra*—načež; *na*—nikdy; *muhyati*—oklamaný.

Překlad

Tak jako vtělená duše neustále přechází z dětství do mládí a do stáří v tomto těle, duše podobně přechází do dalšího těla v čase smrti. Seberealizovaná duše není takovouto změnou zmatená.

Výklad

Jelikož každá živá bytost je individuální duše, která mění tělo v každém okamžiku, projevuje se někdy jako dítě, někdy jako mladík a někdy jako stařec. Přesto tato stejná duše neprochází žádnou změnou. Nakonec v čase smrti individuální duše mění tělo a stěhuje se do jiného těla; a jelikož je jisté, že bude

mít další tělo s příštím narozením - ať už materiální nebo spirituální - Arjuna neměl důvod k bědování kvůli smrti, ani kvůli Bhīṣmovi, ani kvůli Droṇovi, o něž si dělal takovou starost. Spíš by měl mít ze změny jejich těla ze starých za nové radost, pro navrácení energie mládí. Takové změny těla jsou zodpovědné za estrádu utrpení či užívání si, podle práce během života. A tak Bhīṣma a Droṇa tím, že byli vznešenými dušemi, měli pro příští život zajištěná spirituální těla nebo alespoň životy v nebeských tělech pro lepší požitek hmotné existence. Tak či tak, není důvod k nářku.

Každý, kdo má dokonalé poznání o podstatě individuální duše, Nadduše a o přírodě - jak spirituální, tak materiální - se nazývá *dhīra* neboli nejrozvážnější muž. Takový muž není nikdy oklamán změnou těl. Māyāvādská teorie o jednotnosti duše nemůže být brána v potaz vzhledem k tomu, že duše nemůže být rozsekána na kousky, na dílčí části. Takové rozporcování na rozdílné individuální duše by učinilo Nejvyššího štěpitelným a nestálým, navzdory principu neměnnosti Nejvyšší Duše.

Jak je stvrzeno v Gītě, dílčí části Nejvyššího existují věčně (*sanātana*) a nazývají se *kṣara*; to znamená, že mají tendenci spadnout do hmotné přírody. Tyto dílčí části jsou dílčími věčně, a i po osvobození zůstává individuální duše nezměněná - dílčí. Avšak, jakmile je jednou osvobozená, žije věčným životem v blaženosti a poznání spolu s Osobností Božství. Teorie zrcadlení může být aplikována na Nadduši, která je přítomná v každém individuálním těle a která je známá pod pojmem Paramātmā; od individuální živé bytosti se Paramātmā liší. Když se obloha zrcadlí ve vodě, odraz zobrazuje jak slunce, tak měsíc, tak i hvězdy. Hvězdy lze přirovnat k živým bytostem a slunce nebo měsíc k Nejvyššímu Pánovi. Individuální dílčí duše je představována Arjunou a Nejvyšší Duše je Osobnost Božství Śrī Kṛṣṇa. Nejsou na stejné úrovni, jak bude zjevné na počátku Čtvrté kapitoly. Pokud by Arjuna byl na stejné úrovni s Kṛṣṇou, pokud by Kṛṣṇa nebyl nadřazený Arjunovi, pak by jejich vztah instruujícího a instruovaného ztrácel smysl. Pokud by byli oba oklamaní iluzorní energií (māyou), pak by nebylo třeba, aby jeden byl učitelem a druhý žákem. Takové pokyny by nebyly k ničemu, protože nikdo ve spárech māyi nemůže být autorizovaným učitelem. Za těchto okolností je přijato, že Pán Kṛṣṇa je Nejvyšší Pán, Svou pozicí nadřazený živé bytosti, Arjunovi, který je zapomenutou duší oklamanou māyou.

TEXT 14

मात्रास्पर्शास्तु कौन्तेय शीतोष्णसुखदुःखदाः ।
आगमापायिनोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत ॥ २-१४॥

mātrā-sparśās tu kaunteya
śītoṣṇa-sukha-duḥkha-dāḥ
āgamāpāyino 'nityās

tāṁs titikṣasva bhārata

mātrā—smyslový; *sparśāḥ*—vnímání; *tu*—jen; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *śīta*—zima; *uṣṇa*—léto; *sukha*—štěstí; *duḥkha-daḥ*—způsobující bolest; *āgama*—vypadající; *apāyinaḥ*—mizející; *anityāḥ*—nestálý; *tān*—všechny tyto; *titikṣasva*—jen se snaž tolerovat; *bhārata*—ó potomku dynastie Bhāraty.

Překlad

Ó synu Kuntī, dočasné příchody štěstí a neštěstí a jejich odchody ve správný čas jsou jako příchody a odchody zimního a letního období. Pocházejí ze smyslového vnímání a člověk se je musí naučit tolerovat, aniž by jimi byl rušen, ó Bharatova ratolesti.

Výklad

Člověk, který řádně plní povinnosti, se musí naučit tolerovat dočasné příchody a odchody štěstí a neštěstí. Dle védských přikázaní se člověk musí brzy ráno vykoupat, a to i během měsíců Māghy (leden-únor). Tou dobou je velká zima, ale zimě navzdory, člověk, který se řídí náboženskými principy, se neváhá vykoupat. Podobně, žena se nezdráhá vařit v kuchyni během měsíců května a června, nejteplejších měsíců v letním období. Člověk musí konat svou povinnost bez ohledu na klimatické nepříjemnosti. Podobně, boj je náboženským principem pro kṣatriye, a i když někdo musí bojovat proti svému příteli nebo příbuznému, neměl by se nijak odchýlit od své předepsané povinnosti. Za účelem dosažení roviny poznání musí člověk následovat předepsaná pravidla a předpisy náboženských principů, protože jedině skrz poznání a oddanost se člověk může osvobodit ze spárů māyi (iluze).

Dvě jména, kterými je Arjuna oslovován, jsou rovněž významná. Oslovení Kaunteya značí jeho velkolepé pokrevní vztahy z matčiny strany; a oslovení Bhārata poukazuje na jeho velikost z otcovy strany. Měl by tedy mít vznešený původ z obou stran. Vznešený původ s sebou nese zodpovědnost ve věcech řádného plnění povinností; proto se nemohl vyhnout boji.

TEXT 15

यं हि न व्यथयन्त्येते पुरुषं पुरुषर्षभ ।
समदुःखसुखं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते ॥ २-१५॥

yaṁ hi na vyathayanty ete
puruṣaṁ puruṣarṣabha
sama-duḥkha-sukhaṁ dhīraṁ
so 'mṛtatvāya kalpate

yam—ten, kdo; *hi*—jistě; *na*—nikdy; *vyathayanti*—jsou znepokojující; *ete*—všechny tyto; *puruṣam*—osobě; *puruṣarṣabha*—je nejlepší mezi lidmi; *sama*—nezměněný; *duḥkha*—strádání; *sukham*—štěstí; *dhīram*—trpělivý; *saḥ*—on; *amṛtatvāya*—pro osvobození; *kalpate*—je považovaný za způsobilého.

Překlad

Ó nejlepší z mužů [Arjuno], člověk, který není rozrušen štěstím ani neštěstím a který v obou stavech zůstává neochvějný, je nepochybně způsobilý k osvobození.

Výklad

Každý, kdo nepolevuje v odhodlání dosáhnout pokročilého stádia duchovní realizace a kdo dokáže bez rozdílu tolerovat útoky neštěstí a štěstí, je zcela jistě člověkem způsobilým k osvobození. Čtvrté stádium života ve *varṇāśrama* zřízení, jmenovitě řád zřeknutí se (*sannyāsa*), je velmi důsledný stav. Ale ten, kdo to myslí vážně s dotažením svého života do dokonalosti, přijme přes všechny těžkosti řád *sannyāsa*. Těžkosti obvykle vyvstávají z povinnosti rozetnout rodinné vztahy, vzdát se spojení s ženou a s dětmi. Avšak, cesta k duchovní realizaci je dokončena pro kohokoliv, kdo je schopný tolerovat takové těžkosti. Podobně, Arjuna dostává radu, aby vytrval v plnění svých povinností coby *kṣatriya*, i kdyby bylo těžké bojovat s členy rodiny nebo s lidmi jim podobně drahými. Pán Caitanya přijal *sannyāsa* ve věku dvaceti čtyř let a ty, kdo na něm záviseli, mladá žena a stará matka, neměly nikoho jiného, kdo by se o ně postaral. Přesto, za vyšším účelem přijal *sannyāsa* a nepolevoval ve vykonávání vyšších povinností. To je způsob dosažení osvobození z materiálního poddanství.

TEXT 16

नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः ।
उभयोरपि दृष्टोऽन्तस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः ॥ २-१६॥

nāsato vidyate bhāvo
nābhāvo vidyate sataḥ
ubhayor api dṛṣṭo 'ntas
tv anayos tattva-darśibhiḥ

na—nikdy; *asataḥ*—neexistujícího; *vidyate*—existuje; *bhāvaḥ*—výdrž; *na*—nikdy; *abhāvaḥ*—měnící kvalitu; *vidyate*—existuje; *sataḥ*—věčného; *ubhayoḥ*—obou; *api*—vpravdě; *dṛṣṭaḥ*—pozorovali; *antaḥ*—závěr; *tu*—ale; *anayoḥ*—jejich; *tattva*—pravda; *darśibhiḥ*—vidoucími.

Překlad

Ti, kteří vidí pravdu, dospěli k závěru, že to, co neexistuje, nemá žádné trvání a to, co existuje, nemá konce. Vidoucí dospěli k závěru tím, že zkoumali povahu obou.

Výklad

Měnící se tělo nemá žádnou trvanlivost. Moderní lékařská věda uznává, že se tělo neustále mění prostřednictvím akcí a reakcí jednotlivých buněk; a tak v těle probíhá růst a stárnutí. Ale duše existuje trvale, zůstává stejná, navzdory všem změnám těla a mysli. To je rozdíl mezi hmotou a duší. Dáno jejich podstatou, tělo se vždy mění a duše je věčná. Jak impersonalisté, tak personalisté, všechny třídy těch, kteří viděli pravdu, ustavili tento závěr. Ve Viṣṇu Purāṇě je řečeno, že Viṣṇu a Jeho svrchovaná sídla, všichni mají zářící duchovní existenci. „*Jyotīṁṣi viṣṇur bhavanāni viṣṇuḥ.*“ Slova existující a neexistující odkazují pouze k duši a hmotě. To je výklad všech, kteří viděli pravdu.

Toto je začátek Pánových instrukcí živým bytostem, které jsou zmatené vlivem nevědomosti. Sejmutí neznalosti zahrnuje opětovné ustavení věčného vztahu mezi uctívajícím a uctívaným a porozumění rozdílu mezi nedílnou součástí živou bytostí a Nejvyšší Osobností Božství. Člověk může pochopit podstatu Nejvyššího důkladným studiem sebe samotného, rozdíl mezi jedincem samým a Nejvyšší bytostí je chápán jako rozdíl mezi částí a celkem. Ve Vedānta-sūtrách, stejně jako ve Śrīmad-Bhāgavatamu, byl Nejvyšší uznán za zdroj všech vyzářených produktů. Takové emanace jsou prožívány pomocí vyšších a nižších přírodních posloupností. Živé bytosti patří mezi vyšší přírodu, jak bude vyjeveno v Sedmé kapitole. Přestože neexistuje rozdíl mezi energií a energizujícím, energizující je uznáván jako Nejvyšší; a energie čili příroda je přijímána jako podřízená. Tudíž, živé bytosti jsou vždy podřízené Nejvyššímu Pánovi, stejně jako je tomu mezi mistrem a služebníkem nebo mezi učitelem a žákem. Takové jasné poznání nelze pochopit ve stavu okouzlení ignorantstvím a Pán, aby zahnal takové ignorantství, učí Bhagavad-gītu za účelem osvícení všech živých bytostí ve všech dobách.

TEXT 17

अविनाशि तु तद्विद्धि येन सर्वमिदं ततम् ।
विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित्कर्तुमर्हति ॥ २-१७॥

avināśi tu tad viddhi
yena sarvam idaṁ tatam
vināśam avyayasyāsya
na kaścit kartum arhati

avināśi—nepomíjející; *tu*—ale; *tat*—to; *viddhi*—znát to; *yena*—kým; *sarvam*—celé tělo; *idam*—toto; *tatam*—všeobecný; *vināśam*—zničení; *avyayasya*—nepomíjejícího; *asya*—toho; *na kaścit*—nikdo; *kartum*—dělat; *arhati*—být schopen.

Překlad

Věz, že to, co prostupuje celým tělem, je nezničitelné. Nikdo nedokáže zničit nezničitelnou duši.

Výklad

Tento verš ještě zřetelněji vysvětluje pravou podstatu duše, která prostupuje celým tělem. Každý dovede pochopit, co je to, co prostupuje celým tělem: je to vědomí. Každý si uvědomuje bolesti a slasti těla jako celku nebo jeho částí. Toto rozšíření vědomí je ohraničeno vlastním tělem. Bolesti a slasti těla jednoho nejsou známé druhému. Tudíž, každé tělo je ztělesněním individuální duše a příznakem přítomnosti duše je individuální vědomí. Duše je co do velikosti popisována jako jedna desetitisícina vlasového konečku. Śvetāśvatara Upaniṣad toto potvrzuje:

bālāgra-śata-bhāgasya śatadhā kalpitasya ca
bhāgo jīvaḥ sa vijñeyaḥ sa cānantyāya kalpate

„Když rozdělíme koneček vlasu na sto částí, a pak každou z těchto částí znovu rozdělíme na sto částí, pak každá z těchto částí bude měřítkem pro rozměr duše." (Śvet. 5.9) Podobně, v Bhāgavatamu je uvedeno stejné stanovisko:

keśāgra-śata-bhāgasya śatāṁśaḥ sādṛśātmakaḥ
jīvaḥ sūkṣma-svarupo 'yaṁ saṅkhyātīto hi cit-kaṇaḥ

„Existuje nespočet duchovních atomů, které měří jednu deseti-tisícinu vlasového konečku."

A proto individuální částečka duše je duchovním atomem, menším než jsou hmotné atomy, a takové atomy jsou nesčetné. Tato malinká spirituální jiskra je základním principem hmotného těla a vliv takové spirituální jiskry prostupuje celým tělem stejně jako tělem prostupuje aktivní princip nějakého léku. Toto proudění duše je v celém těle pociťováno jako vědomí, což je důkazem přítomnosti duše. Každý laik dokáže pochopit, že hmotné tělo mínus vědomí je mrtvé tělo a že toto vědomí nemůže být v těle obnoveno žádnými prostředky materiálního konání. Proto, vědomí neexistuje v důsledku jakéhokoliv množství hmotných kombinací, ale v důsledku duše. V Muṇḍaka Upaniṣadu je dále vysvětlena velikost atomické duše:

eṣo 'ṇurātmā cetasā veditavyo
yasmin prāṇaḥ pañcadhā saṁviveśa
prāṇaiś cittaṁ sarvam otam prajānāṁ
yasmin viśuddhe vibhavaty eṣa ātmā

„Duše je co do velikosti atomová a lze si ji uvědomit prostřednictvím dokonalé inteligence. Atomická duše levituje v pěti typech vzduchu [*prāṇa*, *apāna*, *vyāna*, *samāna* a *udāna*], je situovaná v srdci a rozšiřuje svůj vliv do celého těla vtělených živých bytostí. Když je duše očištěna od pěti typů materiálního vzduchu, projeví se její duchovní vliv." (Muṇḍ. 3.1.9)

Systém *haṭha*-jógy je určen ke kontrole pěti typů vzduchu, které obkličují čistou duši, pomocí rozličných pozic v sedě - ne za účelem nějakého hmotného zisku, ale za účelem osvobození nepatrné duše ze zapletenosti do hmotné atmosféry.

Pozice atomické duše je uznávána ve veškeré védské literatuře a ve skutečnosti je pociťována praktickou zkušeností kohokoliv, kdo je duševně zdravý. Jen duševně chorý člověk může smýšlet o atomické duši jako o všeprostupující Viṣṇu-tattvě.

Vliv atomické duše může být rozšířen celým daným tělem. Dle Muṇḍaka Upaniṣadu je atomická duše situována v srdci každé živé bytosti, a protože její velikost je mimo dosah uznání materiálních vědců, někteří z nich bláhově tvrdí, že duše neexistuje. Individuální atomická duše je zcela jistě v srdci spolu s Nadduší, a tak veškerá energie tělesného pohybu vychází z této části těla. Krvinky, které odnáší kyslík z plic, shromažďují energii z duše. Když duše z této pozice odejde, činnost krve tvořící roztok ustane. Lékařská věda přijímá důležitost červených krvinek, ale nedokáže uznat, že zdrojem energie je duše. Zato lékařská věda uznává, že srdce je místo všech tělesných energií.

Takové atomické částečky duchovního celku jsou porovnávány k molekulám slunečního svitu. Ve slunečním světle je nespočet zářících molekul. Podobně, dílčí části Nejvyššího Pána jsou atomickými jiskrami paprsků Nejvyššího Pána nazvané *prabhā* neboli nadřazená energie. Ani védské poznání ani moderní věda nezamítají existenci duše v těle a nauka o duši je zřetelně popsána Nejvyšší Osobností Božství v Bhagavad-gītě.

TEXT 18

अन्तवन्त इमे देहा नित्यस्योक्ताः शरीरिणः ।
अनाशिनोऽप्रमेयस्य तस्माद्युध्यस्व भारत ॥ २-१८॥

antavanta ime dehā
nityasyoktāḥ śarīriṇaḥ
anāśino 'prameyasya
tasmād yudhyasva bhārata

antavantaḥ—podléhající zkáze; *ime*—všechny tyto; *dehāḥ*—materiální těla; *nityasya*—věčný v existenci; *uktāḥ*—je tak řečeno; *sarīriṇaḥ*—vtělené duše; *anāśinaḥ*—nikdy není zničeno; *aprameyasya*—neměřitelné; *tasmāt*—proto; *yudhyasva*—bojuj; *bhārata*—ó potomku Bharaty.

Překlad

Pouze hmotné tělo nezničitelné, neměřitelné a věčné živé bytosti je předmětem zničení; proto bojuj, ó potomku Bharatův.

Výklad

Hmotné tělo přirozeně spěje k zániku. Možná zanikne okamžitě nebo možná za sto let. Je to pouze otázkou času. Neexistuje žádná šance udržet ho nekonečně. Ale duše je tak nepatrná, že nemůže být nepřítelem ani spatřena, natož zabita. Jak bylo zmíněno v předchozím verši, je tak malá, že nikdo nemá ani ponětí, jak změřit její velikost. Z obou úhlů pohledu není důvod lamentovat, protože živá bytost nemůže být zabita taková, jaká je, a ani hmotné tělo, které nemůže být po žádnou dobu v bezpečí, nemůže být trvale ochráněno. Nepatrná částečka celku ducha nabývá tělo na základě své práce, a proto by mělo být využito dodržování náboženských zásad. Ve Vedānta-sūtrách je živá bytost kvalifikována jako světlo, protože je nedělitelnou součástí nejvyššího světla. Jako sluneční svit udržuje celý vesmír, tak světlo duše udržuje toto hmotné tělo. Jakmile je duše venku z tohoto materiálního těla, tělo se začne rozkládat; proto je to duše, kdo udržuje toto tělo. Tělo samo je nedůležité. Arjuna dostal radu, aby bojoval a obětoval hmotné tělo pro náboženské účely.

TEXT 19

य एनं वेत्ति हन्तारं यश्चैनं मन्यते हतम् ।
उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ॥ २-१९॥

ya enaṁ vetti hantāraṁ
yaś cainaṁ manyate hatam
ubhau tau na vijānīto
nāyaṁ hanti na hanyate

yaḥ—kdokoliv; *enam*—toto; *vetti*—ví; *hantāram*—zabiják; *yaḥ*—kdokoliv; *ca*—také; *enam*—toto; *manyate*—myslí si; *hatam*—zabitý; *ubhau*—oni oba; *tau*—oni; *na*—nikdy; *vijānītaḥ*—v poznání; *na*—nikdy; *ayam*—toto; *hanti*—zabíjí; *na*—ani; *hanyate*—je zabit.

Překlad

Ten, kdo si myslí, že živá bytost je vrah nebo zavražděný, nechápe. Ten, kdo má poznání, ví, že vlastní já nevraždí ani není zavražděno.

Výklad

Když je vtělená živá bytost poraněná smrtelnou zbraní, je třeba vědět, že živá bytost v těle není zabita. Duše je tak malá, že není možné ji zabít žádnou hmotnou zbraní, jak je zřejmé z předchozích veršů. Živou bytost nelze zabít ani z důvodu její spirituální konstituce. Co je zabito nebo určeno k zabití, je pouze tělo. Avšak toto v žádném případě nenabádá k zabíjení těla. Védské přikázání praví „*māhiṁsyāt sarva-bhūtāni*“ nikdy nepáchat na nikom násilí. Porozumění, že živá bytost není zabita, dále nepodporuje zvířecí jatka. Zabití těla kohokoliv bez pravomoci je ohavné a trestné podle zákona státu, stejně jako podle zákona Pána. Arjuna je zaměstnán v zabíjení pro náboženské principy, a ne z rozmařilosti.

TEXT 20

न जायते म्रियते वा कदाचिन्
नायं भूत्वा भविता वा न भूयः ।
अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो
न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥ २-२० ॥

na jāyate mriyate vā kadācin
nāyaṁ bhūtvā bhavitā vā na bhūyaḥ
ajo nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇo
na hanyate hanyamāne śarīre

na—nikdy; *jāyate*—narodí se; *mriyate*—nikdy nezemře; *vā*—ani; *kadācit*—kdykoliv (minulost, současnost či budoucnost); *na*—nikdy; *ayam*—toto; *bhūtvā*—začal být; *bhavitā*—začne být; *vā*—či; *na*—ne; *bhūyaḥ*—začíná být; *ajaḥ*—nenarozený; *nityaḥ*—věčný; *śāśvataḥ*—stálý; *ayam*—toto; *purāṇaḥ*—nejstarší; *na*—nikdy; *hanyate*—je zabit; *hanyamāne*—být zabíjen; *śarīre*—tělem.

Překlad

Duše se nikdy nerodí ani neumírá. Ani tím, že existuje, nikdy existovat nepřestává. Je nezrozená, věčná, trvale-existující, neumírá a je prvotní. Není zničena, když je zničeno tělo.

Výklad

Kvalitativně, malý atomický zlomek Nejvyššího Ducha je jedním s Nejvyšším. Nepodstupuje žádné změny tak jako tělo. Někdy je duše nazývána stálá neboli *kūṭastha*. Tělo je podrobeno šesti druhům transformace. Rodí se v děloze těla matky, nějaký čas zůstává, roste, produkuje nějaké efekty, svrašťuje se a nakonec mizí v zapomnění. Avšak duše neprochází těmito změnami. Duše není zrozená, ale protože na sebe bere hmotné tělo, tělo se rodí. Duše se tu nerodí a duše neumírá. Vše, co se rodí, také umírá. Duše se nerodí, a proto nemá minulost, přítomnost ani budoucnost. Je věčná, trvale-existující a prvotní - to znamená, že v historii neexistují stopy toho, kdy začala existovat. Pod dojmy těla pátráme po historii narození atd. duše. Duše nikdy nezestárne tak jako tělo. Takzvaný starý muž vnímá sám sebe být ve stejném duchu jako byl během svého dětství nebo mládí. Změny těla neovlivňují duši. Duše nezetlí jako strom ani nic hmotného. Dále duše nemá vedlejší produkty. Vedlejší produkty těla, jmenovitě děti, jsou také odlišné individuální duše; a kvůli tělu se jeví být dětmi určitého muže. Tělo se vyvíjí, protože duše je přítomná, a duše nemá ani potomstvo ani se nemění. Proto, duše je osvobozená od šesti proměn těla.

Také v Kaṭha Upaniṣadu nalezneme podobnou pasáž, která praví:

na jāyate mriyate vā vipaścin
nāyaṁ kutaścin na vibhūva kaścit
ajo nityaḥ śāśvato 'yaṁ purāṇo
na hanyate hanyamāne śarīre.
(Kaṭha 1.2.18)

Smysl a význam tohoto verše je stejný jako v Bhagavad-gītě, ale v tomto verši je jedno speciální slovo, *vipaścit*, které znamená učený neboli se znalostmi.

Duše je plná poznání, nebo plná vždy s vědomím. Proto, vědomí je příznakem duše. I když někdo nenalezne duši v srdci, kde je situovaná, pořád může pochopit přítomnost duše jednoduše díky přítomnosti vědomí. Někdy pro mraky či z jiného důvodu nenacházíme slunce na obloze, ale světlo slunce tu stále je a z toho nabýváme přesvědčení, že je den. Jakmile je brzy z rána na obloze trochu světla, dokážeme pochopit, že na obloze je i slunce. Podobně, jakmile je v jakémkoliv těle vědomí - ať už v lidském nebo ve zvířecím - dokážeme pochopit přítomnost duše. Vědomí duše se liší od vědomí Nejvyššího, protože nejvyšší vědomí je veškeré poznání - minulost, přítomnost a budoucnost. Vědomí individuální duše má sklon k zapomnětlivosti. Když zapomíná na svou pravou podstatu, získává vzdělání a osvícení z vyššího učení Kṛṣṇy. Ale Kṛṣṇa není jako zapomnětlivá duše. Pokud by byl, pak by Kṛṣṇovo učení Bhagavad-gītā bylo k ničemu.

Existují dva typy duše - jmenovitě maličká částečka duše (*aṇu-ātmā*) a Nad-duše (*vibhu-ātmā*). To je stvrzeno také v Kaṭha Upaniṣadu tímto způsobem:

aṇor aṇīyān mahato mahīyān
ātmāsya jantor nihito guhāyām
tam akratuḥ paśyati vīta-śoko
dhātuḥ prasādān mahimānam ātmanaḥ
(Kaṭha 1.2.20)

„Jak Nadduše [*Paramātmā*] tak i atomická duše [*jīvātmā*] jsou situované na stejném stromě těla, ve stejném srdci živé bytosti a pouze ten, kdo se osvobodil od všech materiálních tužeb a také nářků, může, milostí Nejvyššího, porozumět slávě duše." Kṛṣṇa je zdrojem také Nadduše, jak bude prozrazeno v následujících kapitolách, a Arjuna je atomická duše, zapomnětlivá své pravé podstaty; a proto žádá o osvícení Kṛṣṇou nebo Jeho pravým zástupcem (spirituálním mistrem).

TEXT 21

वेदाविनाशिनं नित्यं य एनमजमव्ययम् ।
कथं स पुरुषः पार्थ कं घातयति हन्ति कम् ॥ २-२१ ॥

vedāvināśinaṁ nityaṁ
ya enam ajam avyayam
kathaṁ sa puruṣaḥ pārtha
kaṁ ghātayati hanti kam

veda—v poznání; *avināśinam*—nezničitelný; *nityam*—vždy; *yaḥ*—ten, kdo; *enam*—toto (duše); *ajam*—nenarozená; *avyayam*—neměnná; *katham*—jak; *saḥ*—on; *puruṣaḥ*—osoba; *pārtha*—ó Pārtho (Arjuno); *kam*—koho; *ghātayati*—ubližuje; *hanti*—zabíjí; *kam*—koho.

Překlad

Ó Pārtho, jak může člověk, který ví, že duše je nezničitelná, nezrozená, věčná a neměnná, někoho zabít nebo přimět někoho k zabíjení?

Výklad

Vše má své náležité uplatnění a člověk, který je situovaný v úplném poznání, ví, jak a kde použít věc k jejímu správnému využití. Podobně, násilí má také své využití a znalost, jak použít násilí, spočívá ve znalém člověku. Přestože smírčí soudce uděluje trest smrti osobě odsouzené za vraždu, smírčí soudce nemůže být obviňován za to, že podle kodexů spravedlnosti nařídí násilí vůči jiné osobě. V Manu-saṁhitě, knize zákonů lidstva, je podporováno, aby vrah byl odsouzen k smrti, aby v příštím životě nemusel trpět pro velký hřích, který spáchal. Tudíž, králův trest, pověšení vraha, je ve skutečnosti prospěšné. Podobně, když Kṛṣṇa

nařídí boj, musí být pochopeno, že boj je pro nejvyšší spravedlnost, Arjuna by tedy měl následovat instrukce a dobře vědět, že takové násilí, spáchané v boji pro Kṛṣṇu, není násilím, protože muž, či raději duše, v žádném případě nemůže být zabit(a); a tak pro výkon spravedlnosti je takzvané násilí povoleno. Chirurgická operace není myšlena k zabití pacienta, ale k jeho vyléčení. Tudíž boj, který vykoná Arjuna na pokyny Kṛṣṇy, je v plném poznání, a tak zde není možnost hříšné reakce.

TEXT 22

वासांसि जीर्णानि यथा विहाय
नवानि गृह्णाति नरोऽपराणि ।
तथा शरीराणि विहाय जीर्णा-
न्यन्यानि संयाति नवानि देही ॥ २-२२॥

vāsāṁsi jīrṇāni yathā vihāya
navāni gṛhṇāti naro 'parāṇi
tathā śarīrāṇi vihāya jīrṇāny
anyāni saṁyāti navāni dehī

vāsāṁsi—šaty; *jīrṇāni*—staré a obnošené; *yathā*—tak, jak je; *vihāya*—vzdávaje se; *navāni*—nové šaty; *gṛhṇāti*—přijímá; *naraḥ*—člověk; *aparāṇi*—další; *tathā*—stejným způsobem; *śarīrāṇi*—těla; *vihāya*—vzdávaje se; *jīrṇāni*—staré a nepotřebné; *anyāni*—rozdílné; *saṁyāti*—vskutku přijímá; *navāni*—nové soupravy; *dehī*—vtělená.

Překlad

Podobně jako si člověk obléká nové šaty, když vysvléká staré, tak duše přijímá nová hmotná těla, když se vzdává těch starých a nepotřebných.

Výklad

Změna těla atomickou individuální duší je přijímaný fakt. Dokonce někteří moderní vědci, kteří nevěří v existenci duše a zároveň nedokáží vysvětlit zdroj energie vycházející ze srdce, musí přijmout kontinuální změny těla, které jsou zjevné z dítěte do chlapce a z chlapce do mladíka a znovu z mladíka do starce. Ze stáří je změna převedena do dalšího těla. Toto už bylo vysvětleno v předchozím verši.

Přenos atomické individuální duše do dalšího těla je umožněno milostí Nadduše. Nadduše plní přání atomické duše tak, jako přítel plní přání přítele. Védy, jako Muṇḍaka Upaniṣad i Śvetāśvatara Upanisad, porovnávají duši a Nadduši ke dvěma ptáčkům přátelům sedících na stejném stromě. Jeden z ptáčků (individuální atomická duše) zobe ovoce stromu a druhý ptáček (Kṛṣṇa) jednoduše

pozoruje svého přítele. Z těchto dvou ptáčků - ačkoliv jsou kvalitativně stejní - jeden je uchvácený plody hmotného stromu, zatímco druhý je jednoduše svědkem činností svého přítele. Kṛṣṇa je ptáček-svědek a Arjuna je ptáček, který zobe. Přestože jsou přátelé, jeden stále zůstává mistrem a druhý služebníkem. Zapomnětlivost atomické duše na tento vztah je příčinou změny pozice z jednoho stromu na druhý, z jednoho těla do dalšího. *Jīva* duše na stromě hmotného těla těžce bojuje, ale jakmile souhlasí s přijetím druhého ptáčka za nejvyššího spirituálního mistra - tak jako Arjuna souhlasil učinit dobrovolným odevzdáním se Kṛṣṇovi pro instrukce - podřízený ptáček se okamžitě osvobodí od veškerého hoře. Jak Kaṭha Upaniṣad, tak Śvetāśvatara Upaniṣad toto potvrzují:

samāne vṛkṣe puruṣo nimagno
'nīśayā śocati muhyamānaḥ
juṣṭaṁ yadā paśyaty anyam īśam asya
mahimānam iti vīta-śokaḥ

„Přestože jsou dva ptáčkové na stejném stromě, ptáček, který zobe, je zcela zabraný ve starostech a mrzutosti jako požitkář plodů stromu. Ale když tak či onak obrátí svou tvář ke svému příteli, který je Pánem, a když pozná Jeho slávu - v ten moment se trpící ptáček osvobodí od všech strachů." Arjuna nyní obrátil svou tvář ke svému věčnému příteli, Kṛṣṇovi a od Něj rozumí Bhagavad-gītě. Tudíž tím, že slyší od Kṛṣṇy, dokáže porozumět nejvyšší slávě Pána a osvobodit se od bědování.

Arjuna zde dostává od Pána radu, aby nebědoval pro tělesnou změnu svého starého děda a svého učitele. Na místo toho by měl být šťastný ze zabití jejich těl v poctivém boji a pro jejich možnost najednou se očistit od všech reakcí z rozličných tělesných činností. Ten, kdo položí život na obětním oltáři nebo v řádné bitvě, je náhle očištěn od všech tělesných reakcí a postoupí na vyšší životní úroveň. Takže Arjuna neměl důvod k nářku.

TEXT 23

नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः ।
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥ २-२३ ॥

nainaṁ chindanti śastrāṇi
nainaṁ dahati pāvakaḥ
na cainaṁ kledayanty āpo
na śoṣayati mārutaḥ

na—nikdy; *enam*—této duši; *chindanti*—může rozsekat na kousky; *śastrāṇi*—všechny zbraně; *na*—nikdy; *enam*—této duši; *dahati*—hoří; *pāvakaḥ*—oheň; *na*—nikdy; *ca*—také; *enam*—této duši; *kledayanti*—navlhčuje; *āpaḥ*—voda; *na*—nikdy; *śoṣayati*—vysouší; *mārutaḥ*—vítr.

Překlad

Duše nikdy nemůže být žádnou zbraní rozsekaná na kousky ani spálená ohněm ani zvlhčená vodou ani vysušená větrem.

Výklad

Žádné druhy zbraní, mečů, plamenů, dešťů, tornád atd. nedokážou zabít spirituální duši. Zdá se, že vedle moderních zbraní z ohně existovalo mnoho druhů zbraní stvořených ze země, vody, vzduchu, éteru atd. Dokonce i nukleární zbraně moderní doby jsou klasifikované jako zbraně ohně; ale dříve existovaly zbraně vyrobené z různých druhů materiálních prvků. Střelné zbraně byly neutralizovány vodními zbraněmi, které nejsou moderní vědě známé. Moderní vědci neznají ani tornádové zbraně. Nicméně, bez ohledu na vědecké vynálezy, duše nikdy nemůže být rozsekána na kousky ani zničena libovolným počtem zbraní.

Nikdy ani nebylo možné odříznout individuální duše od původní Duše. Avšak Māyāvādī nedokáží popsat, jak se individuální duše vyvinula z nevědomosti a zároveň byla zakryta iluzorní energií. Protože jsou atomickými individuálními dušemi věčně (*sanātana*), jsou náchylné k zakrytí iluzorní energií a tím k oddělení od společnosti Nejvyššího Pána, stejně jako když jsou mimo oheň, jiskry mají tendenci uhasnout, přestože jsou kvalitativně totožné s ohněm. Ve Varāha Purāṇě jsou živé bytosti popsané jako oddělené nedílné součásti Nejvyššího. Jsou takové věčně, i podle Bhagavad-gīty. Takže i poté, co je osvobozena z iluze, zůstává živá bytost oddělenou identitou, jak je zřejmé z Pánova učení pro Arjunu. Arjuna byl osvobozený poznáním, které obdržel od Kṛṣṇy, ale nikdy se nestal totožným s Kṛṣṇou.

TEXT 24

अच्छेद्योऽयमदाह्योऽयमक्लेद्योऽशोष्य एव च ।
नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः ॥ २-२४॥

acchedyo 'yam adāhyo 'yam
akledyo 'śoṣya eva ca
nityaḥ sarva-gataḥ sthāṇur
acalo 'yaṁ sanātanaḥ

acchedyaḥ—nezlomitelná; *ayam*—tato duše; *adāhyaḥ*—nemůže být spálena; *ayam*—tato duše; *akledyaḥ*—nerozpustná; *aśoṣyaḥ*—nemůže být vysušena; *eva*—jistě; *ca*—a; *nityaḥ*—věčná; *sarva-gataḥ*—všeprostupující; *sthāṇuḥ*—neměnná; *acalaḥ*—nepohyblivá; *ayam*—tato duše; *sanātanaḥ*—věčně stejná.

Překlad

Tato individuální duše je nerozbitná a nerozpustná a nemůže být ani spálena ani vysušena. Je věčná, všeprostupující, neměnná, nepohyblivá a věčně stejná.

Výklad

Všechny tyto kvalifikace atomické duše s jistotou dokazují, že individuální duše je věčně atomickou částečkou ducha celku a zůstává stejným atomem věčně, beze změny. Monistickou teorii lze v tomto případě jen velmi stěží aplikovat, protože se od individuální duše nikdy nepředpokládá, že by se stala homogenně jednotnou. Po osvobození z hmotného znečištění atomická duše možná upřednostní zůstat jako spirituální jiskra v zářivých paprscích Nejvyšší Osobnosti Božství, ale inteligentní duše vstoupí na spirituální planety, aby se družily s Osobností Božství.

Slovo *sarva-gataḥ* (všeprostupující) je významné, protože není pochyb, že živé bytosti existují napříč celým stvořením Boha. Žijí na zemi, ve vodě, ve vzduchu, v zemi a i v ohni. Víra, že se sterilizují ohněm, není přijímána, protože zde je jasně uvedeno, že duše nemůže být spálena ohněm. Tudíž, není pochyb o tom, že živé bytosti existují i na sluneční planetě, ve vhodných tělech k tamnímu životu. Pokud by sluneční planeta byla neobydlená, pak by slovo *sarva-gataḥ* - žijící všude - nemělo význam.

TEXT 25

अव्यक्तोऽयमचिन्त्योऽयमविकार्योऽयमुच्यते ।
तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि ॥ २-२५॥

avyakto 'yam acintyo 'yam
avikāryo 'yam ucyate
tasmād evaṁ viditvainaṁ
nānuśocitum arhasi

avyaktaḥ—neviditelná; *ayam*—tato duše; *acintyaḥ*—nepředstavitelná; *ayam*—tato duše; *avikāryaḥ*—neměnná; *ayam*—tato duše; *ucyate*—je prohlášena; *tasmāt*—proto; *evam*—jako toto; *viditvā*—znaje to dobře; *enam*—tato duše; *na*—ne; *anuśocitum*—může naříkat nad; *arhasi*—zasloužíš si.

Překlad

Je řečeno, že duše je neviditelná, nepochopitelná, nezměnitelná a neměnná. Když to víš, neměl by ses rmoutit kvůli tělu.

Výklad

Jak bylo popsáno dříve, duše je z hlediska našich hmotných výpočtů tak nepatrná, že ji nelze spatřit ani pomocí nejsilnějšího mikroskopu; a tedy je neviditelná. Pokud jde o existenci duše, nikdo nemůže experimentálně dokázat její existenci, vyjma důkazů pocházejících ze *śruti* či védského poznání. Tuto pravdu musíme přijmout, protože neexistuje žádný další zdroj porozumění její existence, přestože se jedná o skutečnost skrze vnímání. Je mnoho věcí, které musíme přijmout výhradně na základě vyšší autority. Nikdo, na základě autority matky, nemůže popřít existenci svého otce. Neexistuje žádný další zdroj poznání totožnosti otce vyjma autority matky. Podobně, neexistuje žádný další zdroj poznání duše vyjma studia Véd. Jinými slovy, duše je neviditelná prostřednictvím experimentálních znalostí lidstva. Duše je vědomí a vědomá - i to je tvrzení Véd a my ho musíme přijmout. Na rozdíl od tělesných změn, duše nepodléhá změnám. Coby věčně neměnná, duše zůstává atomická ve srovnání s nekonečnou Nejvyšší Duší. Nejvyšší Duše je nekonečná a atomická duše je nekonečně malá. Tudíž, nekonečně malá duše, jsouc neměnná, se nikdy nemůže vyrovnat nekonečné duši neboli Nejvyšší Osobnosti Božství. Tento koncept se ve Védách opakuje na různé způsoby jen proto, aby se upevnila stálost pojetí duše. Opakování je nezbytné, abychom látku pochopili důkladně a bez chyby.

TEXT 26

अथ चैनं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम् ।
तथापि त्वं महाबाहो नैवं शोचितुमर्हसि ॥ २-२६॥

atha cainaṁ nitya-jātaṁ
nityaṁ vā manyase mṛtam
tathāpi tvaṁ mahā-bāho
nainaṁ śocitum arhasi

atha—pokud, nicméně; *ca*—také; *enam*—tato duše; *nitya-jātam*—neustále narozená; *nityam*—navždy; *vā*—buď; *manyase*—tak si myslet; *mṛtam*—mrtvá; *tathāpi*—i tak; *tvam*—ty; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *na*—nikdy; *enam*—o duši; *śocitum*—naříkat; *arhasi*—zasloužit si.

Překlad

Jestliže si ovšem myslíš, že duše se neustále rodí a vždy umírá, ani tehdy nemáš důvod hořekovat, ó ty s mocnými pažemi.

Výklad

Vždy najdeme třídu filosofů, velmi blízko buddhistům, kteří nevěří v oddělenost existencí duše a těla. Je vidět, že když Pán Kṛṣṇa přednášel Bhagavad-gītu, takoví filozofové existovali a byli známí jako Lokāyatikové a Vaibhāṣikové. Tito filosofové zastávají názor, že příznaky života či duše vznikají za určitých vyvinutých podmínek materiální kombinace. Moderní materialističtí vědci a materialističtí filozofové si také něco podobného myslí. Podle nich je tělo kombinací fyzických prvků a v určitém období se vyvinou příznaky života prostřednictvím interakcí fyzických a chemických prvků. Na této filozofii je založena antropologie. V současné době mnoho pseudo-náboženství - které jsou v Americe dnes moderní - také tíhnou k této filosofii, stejně jako k nihilistickým neoddaným buddhistickým sektám.

I kdyby Arjuna v existenci duše nevěřil - tak jako ve Vaibhāṣické filosofii - pořád by neexistovala příčina pro hořekování. Nikdo neběduje pro určitou masu chemikálií a nepřestává pro ně vykonávat své předepsané povinnosti. Na druhou stranu, v moderní vědě a vědeckých válkách jsou vyplýtvány tuny a tuny chemikálií za účelem vítězství nad nepřítelem. Dle filosofie Vaibhāṣiky, takzvaná duše neboli *ātmā* zaniká spolu s úpadkem těla. V každém případě, ať už Arjuna přijme závěr Véd, že existuje atomická duše, nebo nevěří v existenci duše, pořád nemá důvod lamentovat. Dle této teorie, z hmoty neustále vznikají mnohé živé bytosti, z nichž mnoho zmizí v každém okamžiku, proto není třeba pro takové události bědovat. Arjuna neměl důvod bát se postižení hříšnými reakcemi za zabití svého děda a učitele, protože neriskoval opětovné narození duše. Zároveň Kṛṣṇa sarkasticky oslovil Arjunu jako *mahā-bāhu*, válečníka mocných paží, protože alespoň On nepřijal teorii Vaibhāṣiků, která nechává védské poznání stranou. Coby *kṣatriya*, Arjuna patřil k védské kultuře a slušelo se, aby pokračoval v následování jejích principů.

TEXT 27

जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च ।
तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥ २-२७॥

jātasya hi dhruvo mṛtyur
dhruvaṁ janma mṛtasya ca
tasmād aparihārye 'rthe
na tvaṁ śocitum arhasi

jātasya—ten, kdo se narodil; *hi*—jistě; *dhruvaḥ*—skutečnost; *mṛtyuḥ*—smrt; *dhruvam*—je také skutečností; *janma*—narození; *mṛtasya*—mrtvého; *ca*—také; *tasmāt*—proto; *aparihārye*—pro to, co je nevyhnutelné; *arthe*—v případě; *na*—ne; *tvam*—ty; *śocitum*—bědovat; *arhasi*—zasloužit si.

Překlad

Pro toho, kdo se narodil, smrt je jistá; a pro toho, kdo je mrtvý, narození je jisté. Proto bys neměl lamentovat během vykonávání své povinnosti.

Výklad

Jedinec se musí narodit podle svých činností během života. A po skončení jednoho období činností jedinec musí zemřít, aby se narodil pro další. Tímto způsobem se točí kruh narození a smrti, jedno za druhým, bez osvobození. Nicméně, tento kruh narození a smrti nepodporuje zbytečná jatka, zbytečnou vraždu a válku. Ale zároveň, násilí a válka jsou nevyhnutelné faktory lidské společnosti pro udržení zákona a pořádku.

Bitva na Kurukṣetře tím, že byla vůlí Nejvyššího, byla nevyhnutelnou událostí a bojovat pro spravedlivý účel je povinností kṣatriyi. Proč by se měl obávat nebo rmoutit pro smrt svých příbuzných, když vykonává svou řádnou povinnost? Nezasloužil si porušit zákon a podrobit se tak reakcím hříšných činů, čehož se také obával. Vyhýbáním se vykonání své řádné povinnosti by nebyl schopný zvrátit smrt svých příbuzných a byl by degradován za svou volbu nesprávné cesty jednání.

TEXT 28

अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत ।
अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥ २-२८॥

avyaktādīni bhūtāni
vyakta-madhyāni bhārata
avyakta-nidhanāny eva
tatra kā paridevanā

avyaktādīni—na začátku neprojevené; *bhūtāni*—vše, co je stvořeno; *vyakta*—projevené; *madhyāni*—uprostřed; *bhārata*—ó potomku Bharaty; *avyakta*—neprojevené; *nidhanāni*—vše, co je zničeno; *eva*—je to všechno takto; *tatra*—proto; *kā*—co; *paridevanā*—bědování.

Překlad

Všechny stvořené bytosti jsou na počátku neprojevené, ve svém mezidobí projevené a opět neprojevené, když jsou zničeny. Tak k čemu je třeba bědovat?

Výklad

Přijetím, že jsou dva druhy filozofů, jedni věří v existenci duše a druzí nevěří v existenci duše, ani v jednom případě není důvod bědovat. Ti, kdo nevěří v existenci duše, jsou podle následovníků védského poznání nazýváni ateisté. I kdybychom za účelem diskuze přesto přijali ateistickou teorii, pořád by nebyl důvod bědovat. Nezávisle na oddělené existenci duše zůstávají materiální prvky před stvořením neprojevené. Z tohoto jemného stavu bez projevení nastává projevení, stejně jako dává éter vznik vzduchu; ze vzduchu vzniká oheň; oheň dává vznik vodě; a z vody se projeví země. Ze země se odehrává mnoho rozličných projevů. Například se ze země projeví velký mrakodrap. Když je zbourán, z projeveného se znovu stane neprojevené a v konečném stádiu zůstává ve formě atomů. Zákon zachování energie zůstává, ale během času se věci projevují a neprojevují - to je ten rozdíl. Pak jaký je důvod k zármutku ať ve stádiu projevení nebo neprojevení? Tak či onak, věci nejsou ztracené, ani v neprojeveném stádiu. Jak na začátku, tak na konci zůstávají všechny prvky neprojevené a projevené jsou pouze v mezidobí, což není žádný skutečný materiální rozdíl.

A pokud přijmeme závěr Véd tak, jak je uvedený v Bhagavad-gītě (*antavanta ime dehāḥ*), tedy že tato hmotná těla během času podléhají zkáze (*nityasyoktāḥ śarīriṇaḥ*), zatímco duše je věčná, pak si musíme vždy pamatovat, že tělo je jako šaty; tudíž proč bědovat nad změnou šatů? Hmotné tělo nemá ve vztahu k věčné duši žádné reálné trvání. Je to něco jako sen. Ve snu se možná domníváme, že létáme na obloze nebo sedíme v kočáře jako králové, ale když se vzbudíme, můžeme vidět, že nejsme ani na obloze ani usazeni v kočáře. Védské poznání doporučuje seberealizaci na základě neexistence hmotného těla. A tedy v obou případech, ať už člověk věří v existenci duše, nebo nevěří v existenci duše, není důvod bědovat pro ztrátu těla.

TEXT 29

आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेन-
माश्चर्यवद्वदति तथैव चान्यः ।
आश्चर्यवच्चैनमन्यः शृणोति
श्रुत्वाप्येनं वेद न चैव कश्चित् ॥ २-२९॥

āścarya-vat paśyati kaścid enam
āścarya-vad vadati tathaiva cānyaḥ
āścarya-vac cainam anyaḥ śṛṇoti
śrutvāpy enaṁ veda na caiva kaścit

āścaryavat—úžasná; *paśyati*—vidět; *kaścit*—někteří; *enam*—tuto duši; *āścaryavat*—úžasná; *vadati*—mluvit; *tathā*—tam; *eva*—jistě; *ca*—také; *anyaḥ*—jiní; *āścaryavat*—podobně úžasnou; *ca*—také; *enam*—tuto duši; *anyaḥ*—jiní; *śṛṇoti*—

slyšet; *śrutvā*—uslyšel; *api*—dokonce; *enam*—tato duše; *veda*—ví; *na*—nikdy; *ca*—a; *eva*—jistě; *kaścit*—kdokoliv.

Překlad

Někteří hledí na duši jako na úžasnou, někteří ji popisují jako úžasnou a někteří o ní slýchávají jako o úžasné, zatímco další, i poté co se o ní dozvědí, ji nedokážou vůbec pochopit.

Výklad

Jelikož Gītopaniṣad je z velké části založen na principech Upaniṣad, není překvapivé, že se tato pasáž nachází také v Kaṭha Upaniṣadu.

śravaṇāyāpi bahubhir yo na labhyaḥ
śṛṇvanto 'pi bahavo yaḥ na vidyuḥ
āścaryo vaktā kuśalo 'sya labdhā
āścaryo jñātā kuśalānuśiṣṭaḥ

Skutečnost, že atomická duše je v těle obrovského zvířete, v těle gigantického fíkovníku banyan a také v mikrobech, které v počtu milionů a miliard zabírají pouze na palec místa, je bezpochyby velmi úžasná. Lidé s chabým fondem znalostí a lidé, kteří nejsou asketičtí, nemohou pochopit divy individuální atomické jiskry ducha, a to ani když je vysvětluje největší autorita poznání, která udělila lekce i Brahmovi, první živé bytosti ve vesmíru. Z důvodu hrubohmotného pojetí věcí si většina lidí v tomto věku nedokáže představit, jak se taková malá částečka může stát tak velkou a tak malou. Člověk hledí na duši samotnou jako na úžasnou z hlediska konstituce nebo popisu. Oklamáni hmotnou energií jsou lidé tak pohrouženi v předmětu uspokojování smyslů, že jim zbývá velmi málo času k porozumění otázky sebepoznání, ačkoliv je skutečností, že bez sebepoznání všechny činnosti vedou k nejstrašnější porážce v boji o existenci. Možná, že člověka ani nenapadne, že musí přemítat o duši a dále vyřešit hmotná utrpení.

Někteří lidé, kteří jsou naklonění poslouchat o duši, se možná zúčastní přednášek v dobré společnosti, ale někdy, na vrub nevědomosti, jsou pomýleni přijetím Nadduše a atomické duše za totožné, aniž by rozlišili velikost. Je velmi obtížné najít člověka, který dokonale chápe pozici duše, Nadduše, atomické duše, jejich příslušných funkcí, vztahů a všechny velké a malé detaily. A ještě těžší je najít člověka, který z poznání duše skutečně plně čerpá výhody a který je schopný popsat pozici duše v různých aspektech. Avšak pokud je člověk tak či onak schopný pochopit téma duše, pak jeho život bude úspěšný. Nejjednodušší proces pro porozumění tematiky o sobě je přijmout prohlášení v Bhagavad-gītě, které vyřkla nejvyšší autorita, Pán Kṛṣṇa, bez odklonu zapříčiněným ostatními

teoriemi. Dále to vyžaduje hodně pokání a obětí, ať už v tomto životě nebo v předchozích, než je člověk schopný přijmout Kṛṣṇu jako Nejvyšší Osobnost Božství. Nicméně, Kṛṣṇa může být takto poznán bezpříčinnou milostí čistého oddaného a žádným jiným způsobem.

TEXT 30

देही नित्यमवध्योऽयं देहे सर्वस्य भारत ।
तस्मात्सर्वाणि भूतानि न त्वं शोचितुमर्हसि ॥ २-३०॥

dehī nityam avadhyo 'yaṁ
dehe sarvasya bhārata
tasmāt sarvāṇi bhūtāni
na tvaṁ śocitum arhasi

dehī—vlastník materiálního těla; *nityam*—věčně; *avadhyaḥ*—nemůže být zabit; *ayam*—tato duše; *dehe*—v těle; *sarvasya*—každého; *bhārata*—ó potomku Bharaty; *tasmāt*—proto; *sarvāṇi*—vše; *bhūtāni*—živé bytosti (které jsou narozeny); *na*—nikdy; *tvam*—ty; *śocitum*—bědovat; *arhasi*—zasloužit si.

Překlad

Ó potomku Bharatův, ten, kdo přebývá v těle, je věčný a nikdy nemůže být zabit. Proto není třeba, abys truchlil pro jakoukoliv bytost.

Výklad

Pán nyní dochází k závěru kapitoly instrukcí o neměnné duši. Během popisu nesmrtelné duše různými způsoby Pán Kṛṣṇa ustanovil, že duše je nesmrtelná a tělo je dočasné. Arjuna coby *kṣatriya* by se tedy neměl zříci své povinnosti ze strachu, že jeho děd a učitel - Bhīṣma a Droṇa - zemřou v bitvě. Na základě autority Śrī Kṛṣṇy musí člověk věřit, že existuje duše, která je rozdílná od těla, nikoliv, že něco takového jako duše neexistuje, či že příznaky života se vyvinou v určitém stádiu hmotné zralosti vyplývající z interakce chemických látek. Přestože je duše nesmrtelná, násilí není podporováno, ale v době války od něj není odrazováno, když je ho skutečně třeba. Tato potřeba musí být odůvodněná na základě schválení Pána, nikoliv rozmařile.

TEXT 31

स्वधर्ममपि चावेक्ष्य न विकम्पितुमर्हसि ।
धर्म्याद्धि युद्धाच्छ्रेयोऽन्यत्क्षत्रियस्य न विद्यते ॥ २-३१॥

sva-dharmam api cāvekṣya

na vikampitum arhasi
dharmyād dhi yuddhāc chreyo 'nyat
kṣatriyasya na vidyate

svadharmam—vlastními náboženskými principy jedince; *api*—také; *ca*—vskutku; *avekṣya*—zvažujíc; *na*—nikdy; *vikampitum*—otálet; *arhasi*—zasloužíš si; *dharmyāt*—z náboženských principů; *hi*—vskutku; *yuddhāt*—bojování; *śreyaḥ*—lepší zapojení; *anyat*—cokoliv jiného; *kṣatriyasya*—kṣatriyi; *na*—ne; *vidyate*—existuje.

Překlad

Zvažujíc tvou specifickou povinnost ksatriyi bys měl vědět, že pro tebe není lepšího zaměstnání než bojovat dle náboženských principů; a že není důvod váhat.

Výklad

Ze čtyř řádů sociální správy se druhý řád, který je pro účely dobré správy, nazývá *kṣatriya. Kṣat* znamená zranit. Ten, kdo chrání od ublížení, se nazývá *kṣatriya* (*trayate*—chránit). Kṣatriyové jsou trénováni zabíjet v lese. *Kṣatriya* jde do lesa a postaví se tváří v tvář tygrovi a bojuje proti tygrovi svým mečem. Když byl tygr zabit, byla by mu uspořádána kremace královské třídy. Tento systém je až do dnešního dne stále následován kṣatriyskými králi Jaipuru. Kṣatriyové jsou zvláště trénováni pro předkládání výzev a zabíjení, protože náboženské násilí je někdy nevyhnutelným faktorem. Proto kṣatriyové nejsou nikdy určení k tomu, aby přímo přijali řád *sannyāsa* čili zřeknutí se. Nenásilí na poli politiky může být diplomacií, ale nikdy to není princip nebo faktor. V náboženských zákonodárných knihách je uvedeno:

āhaveṣu mitho 'nyonyaṁ jighāṁsanto mahīkṣitaḥ
yuddhamānāḥ paraṁ śaktyā svargaṁ yānty aparāṅmukhāḥ
yajñeṣu paśavo brahman hanyante satataṁ dvijaiḥ
saṁskṛtāḥ kila mantraiś ca te 'pi svargam avāpnuvan

„Král nebo *kṣatriya*, když bojuje na bojišti proti druhému králi, který mu závidí, je po smrti stejně způsobilý k dosažení nebeské planety jako dosahují nebeských planet brāhmaṇi za obětování zvířat v obětním ohni.“ Z toho vyplývá, že zabíjení v bitvě dle náboženských principů a zabíjení zvířat v obětním ohni není považováno za akt násilí, protože všichni zúčastnění mají dle náboženských principů prospěch. Obětované zvíře okamžitě dostane lidskou formu života, aniž by muselo podstoupit postupný evoluční proces z jedné formy do druhé a kṣatriyové

zabití v bitvě dosáhnou nebeských planet stejně jako jich dosáhnou brāhmaṇi za nabízení oběti.

Existují dva druhy svadharm, specifických povinností. Dokud člověk není osvobozený, musí vykonávat povinnosti daného těla v souladu s náboženskými principy, aby dosáhl osvobození. Když je člověk osvobozený, není v hmotném tělesném pojetí těla a jeho *svadharma* - specifická povinnost - je spiritualizovaná. V tělesném pojetí života existují specifické povinnosti pro brāhmaṇy a kṣatriye a tyto povinnosti jsou nevyhnutelné. *Svadharma* je stanovena Pánem, což bude vyjasněno v Čtvrté kapitole. V tělesné rovině se *svadharma* nazývá *varṇāśrama-dharma*, či odrazový můstek pro spirituální porozumění. Lidská civilizace začíná ve stádiu *varṇāśrama*-dharmy, či specifických povinností s ohledem na specifické režimy přírody získaného těla. Vykonávání svých specifických povinností na jakémkoliv poli činností v souladu s *varṇāśrama*-dharmou slouží k povznesení člověka do vyššího životního postavení.

TEXT 32

यदृच्छया चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतम् ।
सुखिनः क्षत्रियाः पार्थ लभन्ते युद्धमीदृशम् ॥ २-३२॥

yadṛcchayā copapannaṁ
svarga-dvāram apāvṛtam
sukhinaḥ kṣatriyāḥ pārtha
labhante yuddham īdṛśam

yadṛcchayā—bez cizího přičinění; *ca*—také; *upapannam*—přišly; *svarga*—nebeská planeta; *dvāram*—dveře; *apāvṛtam*—široce otevřené; *sukhinaḥ*—velmi šťastní; *kṣatriyāḥ*—členové královského řádu; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *labhante*—dosahují; *yuddham*—válka; *īdṛśam*—takhle.

Překlad

Ó Pārtho, šťastni jsou kṣatriyové k nimž takové příležitosti přicházejí nehledané, otevírajíc jim dveře na nebeské planety.

Výklad

Coby nejvyšší učitel světa, Lord Kṛṣṇa odsuzuje postoj Arjuny, který řekl: „V tomto boji neshledávám nic dobrého. Zapříčiní trvalý pobyt v pekle." Taková vyjádření Arjuny byla způsobena jen neznalostí. Chtěl být nenásilný ve vykonávání své specifické povinnosti. Pro kṣatriye je být na bitevním poli a být nenásilným filosofií pošetilců. V Parāśara-smṛti či náboženských kodexech vytvořených Parāśarou, velkým mudrcem a otcem Vyāsadevy, je uvedeno:

kṣatriyo hi prajā rakṣan śastra-pāṇiḥ pradaṇḍayan
nirjitya parasainyādi kṣitiṁ dharmeṇa pālayet

„Povinnost kṣatriye je ochraňovat občany od všech druhů nesnází a z toho důvodu musí ve vhodných případech použít násilí pro zákon a pořádek. Proto musí porazit vojáky nepřátelských králů, a tak by měl, s pomocí náboženských principů, vládnout světu."

Zvažujíc všechny aspekty, Arjuna neměl důvod zdržet se boje. Pokud by porazil své nepřátele, užíval by si království; a pokud by v bitvě zemřel, byl by povýšen na nebeské planety, jejichž dveře by se mu doširoka otevřely. Boj by mu byl tak jako tak ku prospěchu.

TEXT 33

अथ चेत्त्वमिमं धर्म्यं सङ्ग्रामं न करिष्यसि ।
ततः स्वधर्मं कीर्तिं च हित्वा पापमवाप्स्यसि ॥ २-३३॥

atha cet tvam imaṁ dharmyaṁ
saṅgrāmaṁ na kariṣyasi
tataḥ sva-dharmaṁ kīrtiṁ ca
hitvā pāpam avāpsyasi

atha—proto; *cet*—pokud; *tvam*—ty; *imam*—toto; *dharmyam*—náboženská povinnost; *saṅgrāmam*—bojování; *na*—ne; *kariṣyasi*—provádět; *tataḥ*—pak; *svadharmam*—tvá náboženská povinnost; *kīrtim*—reputace; *ca*—také; *hitvā*—ztrácející; *pāpam*—hříšná reakce; *avāpsyasi*—získáš.

Překlad

Pokud však nebudeš bojovat tuto náboženskou bitvu, zcela jistě se vydáš hříchům zanedbáváním svých povinností a ztratíš tak svou reputaci bojovníka.

Výklad

Arjuna byl slavným bojovníkem a svou slávu získal bojem s mnoha velkými polobohy, dokonce i s Pánem Śivou. Poté, co bojoval s Pánem Śivou oblečeným za lovce a porazil ho, potěšil Arjuna Pána a obdržel za odměnu zbraň nazývanou *pāśupata-astra*. Všichni věděli, že byl skvělým válečníkem. Dokonce i Droṇācārya mu požehnal a odměnil ho speciální zbraní, která by dokázala zabít dokonce i jeho učitele. Tudíž se mu na konto připisovalo mnoho vojenských osvědčení od mnoha autorit, včetně od jeho adoptivního otce Indry, krále nebeského. Ale pokud by zanechal bitvy, nejenže by zanedbal svou specifickou povinnost kṣatriyi,

ale ztratil by i svou slávu a dobré jméno a tím si připravil královskou cestu do pekel. Jinými slovy, šel by do pekla ne za bojování, ale za stažení se z bitvy.

TEXT 34

अकीर्तिं चापि भूतानि कथयिष्यन्ति तेऽव्ययाम् ।
सम्भावितस्य चाकीर्तिर्मरणादतिरिच्यते ॥ २-३४॥

akīrtiṁ cāpi bhūtāni
kathayiṣyanti te 'vyayām
sambhāvitasya cākīrtir
maraṇād atiricyate

akīrtim—hanba; *ca*—také; *api*—mimo to; *bhūtāni*—všichni lidé; *kathayiṣyanti*—budou mluvit; *te*—o tobě; *avyayām*—navždy; *sambhāvitasya*—pro váženého muže; *ca*—také; *akīrtiḥ*—potupa; *maraṇāt*—než smrt; *atiricyate*—stane se víc než.

Překlad

Lidé budou neustále mluvit o tvé hanbě a pro toho, kdo byl uctíván, je potupa horší než smrt.

Výklad

Pán Kṛṣṇa v roli Arjunova přítele a filosofa sdílí Svůj konečný úsudek týkající se Arjunova odmítnutí bojovat. Pán říká: „Arjuno, pokud opustíš bojiště, lidé tě budou nazývat zbabělcem ještě před tvým skutečným útěkem. A jestli si myslíš, že tě lidé budou nazývat nehezkými jmény, ale ty si ušetříš život útěkem z boje, pak moje rada je, že by pro tebe bylo lepší zemřít v bitvě. Pro váženého muže jako jsi ty je neblahá proslulost horší než smrt. Proto bys neměl utéct ze strachu o svůj život; lépe zemřít v boji. To tě ochrání od neblahé proslulosti za zneužití Mého přátelství a od ztráty věhlasu ve společnosti."

A tedy, konečný rozsudek Pána byl, že Arjuna má zemřít v boji, a nikoliv se stáhnout.

TEXT 35

भयाद्रणादुपरतं मंस्यन्ते त्वां महारथाः ।
येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवम् ॥ २-३५॥

bhayād raṇād uparataṁ
maṁsyante tvāṁ mahā-rathāḥ
yeṣāṁ ca tvaṁ bahu-mato

bhūtvā yāsyasi lāghavam

bhayāt—ze strachu; *raṇāt*—z bojiště; *uparatam*—ustal; *maṁsyante*—budou považovat; *tvām*—k tobě; *mahā-rathāḥ*—velcí generálové; *yeṣām*—těch, kteří; *ca*—také; *tvam*—ty; *bahu-mataḥ*—ve velké úctě; *bhūtvā*—se stane; *yāsyasi*—půjde; *lāghavam*—snížený v hodnotě.

Překlad

Velcí generálové, kteří si velmi vážili tvého jména a slávy, si budou myslet, že jsi opustil bitevní pole jen ze strachu, a budou tě považovat za zbabělce.

Výklad

Pán Kṛṣṇa pokračoval v udělování svého verdiktu Arjunovi: „Nemysli si, že si velcí generálové jako Duryodhana, Karṇa a ostatní současníci budou myslet, že jsi opustil bitvu ze soucitu pro své bratry a praotce. Budou si myslet, že jsi odešel ze strachu o svůj život. Jejich vysoké mínění o tvé osobě půjde k čertu.“

TEXT 36

अवाच्यवादांश्च बहून्वदिष्यन्ति तवाहिताः ।
निन्दन्तस्तव सामर्थ्यं ततो दुःखतरं नु किम् ॥ २-३६ ॥

avācya-vādāṁś ca bahūn
vadiṣyanti tavāhitāḥ
nindantas tava sāmarthyaṁ
tato duḥkhataraṁ nu kim

avācya—nevlídný; *vādān*—vykonstruovaná slova; *ca*—také; *bahūn*—mnoho; *vadiṣyanti*—řeknou; *tava*—tví; *ahitāḥ*—nepřátelé; *nindantaḥ*—zatímco pomlouvající; *tava*—tvou; *sāmarthyam*—schopnost; *tataḥ*—poté; *duḥkhataram*—bolestnější; *nu*—samozřejmě; *kim*—co je tu.

Překlad

Tvoji nepřátelé tě budou popisovat mnoha nevlídnými slovy a vysmívat se tvým schopnostem. Co by pro tebe mohlo být bolestnějšího?

Výklad

Pán Kṛṣṇa na počátku užasl nad Arjunovou nemístnou žádostí o slitování a popsal jeho soucit jako hodný ne-Árijců. Nyní mnoha slovy dokazuje své výroky proti Arjunově takzvaném soucitu.

TEXT 37

हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम् ।
तस्मादुत्तिष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः ॥ २-३७॥

hato vā prāpsyasi svargaṁ
jitvā vā bhokṣyase mahīm
tasmād uttiṣṭha kaunteya
yuddhāya kṛta-niścayaḥ

hataḥ—tím, že budeš zabit; *vā*—buď; *prāpsyasi*—získáš; *svargam*—nebeské království; *jitvā*—dobytím; *vā*—či; *bhokṣyase*—užíváš si; *mahīm*—svět; *tasmāt*—proto; *uttiṣṭha*—vstaň; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *yuddhāya*—bojovat; *kṛta*—odhodlání; *niścayaḥ*—nejistota.

Překlad

Ó synu Kuntī, buď budeš zabit na bitevním poli a dosáhneš na nebeské planety, nebo porazíš svého nepřítele a budeš si užívat pozemského království. Proto povstaň a s odhodláním bojuj.

Výklad

I když neexistovala jistota vítězství pro stranu Arjuny, pořád musel bojovat; protože i kdyby byl zabit, mohl být povznesen na nebeské planety.

TEXT 38

सुखदुःखे समे कृत्वा लाभालाभौ जयाजयौ ।
ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्स्यसि ॥ २-३८॥

sukha-duḥkhe same kṛtvā
lābhālābhau jayājayau
tato yuddhāya yujyasva
naivaṁ pāpam avāpsyasi

sukha—štěstí; *duḥkhe*—ve strádání; *same*—ve vyrovnanosti; *kṛtvā*—tak dělajíc; *lābhālābhau*—ve ztrátě i zisku; *jayājayau*—v porážce i vítězství; *tataḥ*—poté;

yuddhāya—pro bojování samotné; *yujyasva*—bojuj; *na*—nikdy; *evam*—takto; *pāpam*—hříšná reakce; *avāpsyasi*—získáš.

Překlad

Bojuj pro boj samotný, aniž bys bral ohled na štěstí nebo neštěstí, ztrátu nebo zisk, vítězství nebo porážku - takovým jednáním si nikdy nepřivodíš hřích.

Výklad

Pán Kṛṣṇa nyní přímo říká, že Arjuna by měl bojovat pro boj samotný, protože On si přeje bitvu. V činnostech v Kṛṣṇa vědomí není místo ke zvažování štěstí nebo neštěstí, profitu nebo zisku, vítězství nebo porážky. Že vše by mělo být vykonáváno pro Kṛṣṇu, je transcendentální vědomí; takže v něm nejsou reakce hmotných aktivit. Ten, kdo jedná, aby uspokojil své vlastní smysly, ať už v režimu dobra nebo vášně, je subjektem reakcí, dobrých nebo špatných. Ale ten, kdo se zcela oddal činnostem v Kṛṣṇa vědomí, už není nikomu zavázaný, ani není ničím dlužníkem, tak jako je člověk v běžném chodu činností. Je řečeno:

devarṣi-bhutāpta-nṛṇāṁ pitṝṇāṁ
na kiṅkaro nāyamṛṇī ca rājan
sarvātmanā yaḥ śaraṇaṁ śaraṇyaṁ
gato mukundaṁ parihṛtya kartam
(Bhāg. 11.5.41)

„Každý, kdo se zcela odevzdá Kṛṣṇovi, Mukundovi, vzdávajíce se všech ostatních povinností, není už dále dlužníkem, ani není nikomu zavázaný - ani polobohům ani mudrcům ani lidem obecně ani rodině ani lidstvu ani předkům.“ To je nepřímá narážka, kterou Kṛṣṇa v tomto verši sděluje Arjunovi, a tato záležitost bude zřetelněji vysvětlena v následujících verších.

TEXT 39

एषा तेऽभिहिता साङ्ख्ये बुद्धिर्योगे त्विमां शृणु ।
बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ कर्मबन्धं प्रहास्यसि ॥ २-३९॥

eṣā te 'bhihitā sāṅkhye
buddhir yoge tv imāṁ śṛṇu
buddhyā yukto yayā pārtha
karma-bandhaṁ prahāsyasi

eṣā—všechny tyto; *te*—tobě; *abhihitā*—popsané; *śāṅkhye*—analytickou studií; *buddhiḥ*—inteligence; *yoge*—práce bez zištného výsledku; *tu*—ale; *imām*—toto;

śṛṇu—jen slyš; *buddhyā*—inteligencí; *yuktaḥ*—spojený s; *yayā*—kterou; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *karma-bandham*—pouto reakce; *prahāsyasi*—kterého můžeš být zproštěn.

Překlad

Dosud jsem k tobě pronášel analytické poznání filosofie sāṅkhya. Nyní slyš poznání jógy, podle něhož člověk pracuje bez ziskuchtivých výsledků. Ó synu Pṛthy, když jednáš dle takové inteligence, můžeš se osvobodit od svázanosti pracemi.

Výklad

Dle Nirukti, či védského slovníku, *saṅkhya* znamená to, co detailně popisuje úkazy, a *saṅkhya* označuje filosofii, která popisuje pravou podstatu duše. A jóga zahrnuje kontrolu smyslů. Arjunův návrh nebojovat byl založen na uspokojování smyslů. Zapomínajíc svou primární povinnost chtěl upustit od boje, protože si myslel, že, když nezabije svou rodinu a příbuzné, bude šťastnější, než když by si užíval království za cenu porážky jeho bratranců a bratrů, synů Dhṛtarāṣṭry. Tak či tak, základními principy bylo uspokojování smyslů. Štěstí získané z jejich porážky a štěstí získané z možnosti vidět příbuzné naživu jsou obě postavené na základě osobního uspokojování smyslů, protože dochází k obětování moudrosti a povinnosti. Kṛṣṇa tedy chtěl Arjunovi vysvětlit, že zabitím těla svého praotce nezabije jeho duši a vysvětlil, že všechny individuální osoby, včetně Samotného Pána, jsou věčnými individuálními jedinci; existovali jako individuální jedinci v minulosti, jsou individuálními jedinci v současnosti a budou i nadále zůstávat individuálními jedinci v budoucnosti, protože každý z nás je individuální duší věčně a jednoduše různým chováním měníme své tělesné oblečení. Ale ve skutečnosti si zachováváme svou individualitu, dokonce i po osvobození ze zajetí hmotného oděvu. Analytická studie duše a těla byla Pánem Kṛṣṇou vysvětlena velmi obrazně. A toto deskriptivní poznání duše a těla z různých úhlů pohledu zde byl podle slovníku Nirukti popsán jako *saṅkhya.* Tato *saṅkhya* nemá nic společného se *saṅkhya* filosofií ateisty Kapily. Dávno před podvodnou saṅkhyou Kapily byla *saṅkhya* filosofie vyložena ve Śrīmad-Bhāgavatamu pravým Pánem Kapilou, inkarnací Pána Kṛṣṇy, který ji vysvětlil Své matce, Devahūti. On jasně vysvětluje, že Puruṣa neboli Nejvyšší Pán je aktivní a že tvoří letmým pohledem na *prakṛti.* Toto je přijímáno ve Védách a v Gītě. Popis ve Védách indikuje, že Pán letmo pohleděl na *prakṛti* neboli přírodu a oplodnil ji atomickými individuálními dušemi. Všichni tito individuální jedinci pracují v hmotném světě za účelem uspokojování smyslů a pod vlivem hmotné energie se domnívají, že jsou požitkáři. Tato mentalita je tažena až do posledního okamžiku před osvobozením, kdy chce být živá bytost totožná s Pánem. Toto je poslední nástraha

māyi, iluze uspokojování smyslů, a pouze po mnoha a mnoha narozeních pro aktivity vedoucí k uspokojování smyslů, se velká duše odevzdá Vāsudevovi, Pánu Kṛṣṇovi, a realizuje tak hledání konečné pravdy.

Arjuna již přijal Kṛṣṇu za svého duchovního mistra tím, že se mu odevzdal: *śiṣyas te 'haṁ śādhi māṁ tvāṁ prapannam.* Důsledkem toho mu Kṛṣṇa nyní poví o pracovním procesu v *buddhi*-józe, či v *karma*-józe, nebo jinými slovy o vykonávání oddané služby jen a pouze za účelem uspokojení smyslů Pána. Tato *buddhi*-jóga je jasně vysvětlena v Desáté kapitole, desátém verši jako přímé spojení se s Pánem, který sedí jako Paramātmā v srdci každého. Ale k takovému spojení nedojde bez oddané služby. Ten, kdo je situovaný v oddané neboli transcendentální službě Pánu, jiným slovy v Kṛṣṇa vědomí, dosáhne díky speciální milosti Pána stádia *buddhi*-jógy. Pán proto říká, že odmění čistým poznáním oddanosti v lásce jen ty, kdo jsou z transcendentální lásky neustále zaměstnaní v oddané službě. Tímto způsobem k Němu oddaný snadno dojde na věčně-blažené Boží království.

A tak *buddhi*-jóga zmíněná v tomto verši je oddaná služba Pánu a slovo *sāṅkhya* zde zmíněné nemá nic společného s ateistickou *sāṅkhya*-jógou, jak ji vykládá podvodník Kapila. Člověk by se neměl zmýlit tím, že *sāṅkhya*-jóga zmíněná zde má jakoukoliv spojitost s ateistickou sāṅkhyou. Tato filosofie ani neměla v té době žádný vliv; a Pán Kṛṣṇa by ani neměl zájem zmiňovat takovou bezbožnou filosofickou spekulaci. Pravá filosofie *sāṅkhya* je popsána Pánem Kapilou ve Śrīmad-Bhāgavatamu, ale dokonce ani tato *sāṅkhya* nemá nic společného s aktuálními tématy. Zde *sāṅkhya* znamená analytický popis těla a duše. Pán Kṛṣṇa analyticky popsal duši, jen aby přivedl Arjunu k *buddhi*-józe neboli *bhakti*-józe. Tudíž, *sāṅkhya* Pána Kṛṣṇy a *sāṅkhya* Pána Kapily, jak je popsaná v Bhāgavatamu; je jedna a totéž. Všechny jsou *bhakti*-jógou. On proto řekl, že pouze méně inteligentní třída lidí činní rozdíl mezi *sāṅkhya*-jógou a *bhakti*-jógou.

Samozřejmě, ateistická *sāṅkhya*-jóga nemá s *bhakti*-jógou nic společného, a přesto neinteligentní prohlašují, že v Bhagavad-gītě je referováno k ateistické *sāṅkhya*-józe.

Člověk by tedy měl pochopit, že *buddhi*-jóga znamená pracovat v Kṛṣṇa vědomí, v plné blaženosti a poznáním oddané služby. Ten, kdo pracuje pouze pro uspokojení Pána, jakkoliv obtížná taková práce může být, pracuje v souladu s principy *buddhi*-jógy a shledává sám sebe vždy v transcendentální blaženosti. Takovým transcendentálním zaměstnáním člověk dosáhne transcendentálních kvalit automaticky, milostí Pána, a tak je jeho osvobození kompletní samo o sobě, bez extra úsilí vynaloženého pro získání poznání. Je velký rozdíl mezi prací v Kṛṣṇa vědomí a prací za účelem získání výsledků nesoucích ovoce, obzvláště v záležitosti uspokojování smyslů za účelem dosahování výsledků ve smyslu rodiny nebo materiálního štěstí. *Buddhi*-jóga je tedy transcendentální kvalitou práce, kterou vykonáváme.

TEXT 40

नेहाभिक्रमनाशोऽस्ति प्रत्यवायो न विद्यते ।
स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो भयात् ॥ २-४० ॥

nehābhikrama-nāśo 'sti
pratyavāyo na vidyate
sv-alpam apy asya dharmasya
trāyate mahato bhayāt

na—není zde; *iha*—v tomto světě; *abhikrama*—usilující; *nāśaḥ*—ztráta; *asti*—existuje; *pratyavāyaḥ*—úbytek; *na*—nikdy; *vidyate*—existuje; *svalpam*—málo; *api*—ačkoliv; *asya*—tohoto; *dharmasya*—tohoto povolání; *trāyate*—osvobozuje; *mahataḥ*—velmi velkého; *bhayāt*—od nebezpečí.

Překlad

V tomto úsilí nedochází ke ztrátě nebo úbytku a trocha pokroku na této cestě může jedince ochránit od nejnebezpečnějšího druhu strachu.

Výklad

Činnosti v Kṛṣṇa vědomí, či jednání pro Kṛṣṇův prospěch, bez očekávání uspokojení smyslů, je nejvyšší transcendentální kvalitou práce. Ani malý začátek takové činnosti nenaráží na žádnou překážku a takový malý začátek ani nemůže být v žádném stádiu ztracen. Jakákoliv práce započatá v materiální rovině musí být dokončena, jinak celé úsilí selže. Ale jakákoliv práce započatá v Kṛṣṇa vědomí má trvalý efekt, i když je nedokončená. Vykonavatel takové práce není ve ztrátě, i když je jeho práce v Kṛṣṇa vědomí nedokončená. Jedno procento vykonané v Kṛṣṇa vědomí má trvalý výsledek tak, že příští začátek začíná na dvou procentech; zatímco v materiální činnosti není bez stoprocentního úspěchu žádný užitek. Ajāmila vykonával svou povinnost nějakou procentuální částí v Kṛṣṇa vědomí, ale výsledky, kterých si nakonec užíval, byly díky Pánově milosti stoprocentní. V této spojitosti ve Śrīmad-Bhāgavatamu existuje pěkný verš:

tyaktvā sva-dharmaṁ caraṇāmbujaṁ harer
bhajan na pakko 'tha patet tato yadi
yatra kva vābhadram abhūd amuṣya kiṁ
ko vārtha āpto 'bhajatāṁ sva-dharmataḥ

„Pokud se někdo vzdá svých snah k sebe-uspokojování a pracuje v Kṛṣṇa vědomí a pak padne kvůli tomu, že svou práci nedokončil, jaká je to pro něj ztráta? A co může člověk získat, pokud dokonale vykonává své materiální činnosti?“ (Bhāg.

1.5.17) Nebo jak říkají křesťané: „Co získá člověk, který dobude celý svět, a přesto trpí ztrátou své věčné duše?“

Materiální činnosti a jejich výsledky končí spolu s tělem. Ale práce v Kṛṣṇa vědomí člověka znovu přenáší do Kṛṣṇa vědomí, i po ztrátě těla. Alespoň si je člověk jistý, že bude mít v příštím životě znovu šanci narodit se jako lidská bytost, buď v rodině brāhmaṇy výborné kultury, nebo v bohaté aristokratické rodině, což člověku dá další příležitost postupu. To je unikátní vlastností práce vykonané v Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 41

व्यवसायात्मिका बुद्धिरेकेह कुरुनन्दन ।
बहुशाखा ह्यनन्ताश्च बुद्धयोऽव्यवसायिनाम् ॥ २-४१ ॥

vyavasāyātmikā buddhir
ekeha kuru-nandana
bahu-śākhā hy anantāś ca
buddhayo 'vyavasāyinām

vyavasāyātmikā—pevné vědomí Kṛṣṇy; *buddhiḥ*—inteligence; *ekā*—pouze jeden; *iha*—v tomto světě; *kuru-nandana*—ó milované dítě Kuruů; *bahu-śākhāḥ*—různé větve; *hi*—vskutku; *anantāḥ*—neomezený; *ca*—také; *buddhayaḥ*—inteligence; *avyavasāyinām*—těch, kteří nejsou ve vědomí Kṛṣṇy.

Překlad

Ti, kdo kráčejí touto cestou, jsou odhodláni dosáhnout cíle a mají jediný záměr. Ó milované dítě Kuruovců, inteligence nerozhodných je rozvětvená.

Výklad

Pevná víra, že vědomí Kṛṣṇy povznese člověka k nejvyšší dokonalosti života, se nazývá inteligence *vyavasāyātmikā*. Caitanya-caritāmṛta uvádí:

'śraddhā'-śabde viśvāsa kahe sudṛḍha niścaya
kṛṣṇe bhakti kaile sarva-karma kṛta haya

Víra znamená neohroženou důvěru v něco vznešeného. Když je člověk zaměstnaný v povinnostech Kṛṣṇa vědomí, nemusí jednat na základě vztahu k hmotnému světu se závazky vůči rodinným tradicím, lidství nebo národnosti. Ziskuchtivé činnosti jsou zaměstnáními plynoucími z reakcí na minulé dobré nebo špatné skutky. Pokud je člověk probuzený v Kṛṣṇa vědomí, už se více nepotřebuje namáhat pro dobré výsledky svých aktivit. Když je člověk situovaný v

Kṛṣṇa vědomí, všechny jeho činnosti probíhají v absolutní rovině a nejsou více předmětem dualit jako dobrý a špatný. Nejvyšší dokonalostí v Kṛṣṇa vědomí je zřeknutí se hmotného pojetí života. Tohoto stavu je automaticky dosaženo postupným Kṛṣṇa vědomím. Rozhodná smysluplnost člověka v Kṛṣṇa vědomí je založená na poznání („*Vāsudevaḥ sarvam iti sa mahātmā sudurlabhaḥ*"), jehož pomocí člověk dojde k dokonalému poznání, že Vāsudeva neboli Kṛṣṇa, je kořenem všech projevených příčin. Jako je voda z kořene stromu automaticky distribuována listům a větvím, v Kṛṣṇa vědomí může člověk poskytovat nejvyšší službu každému - jmenovitě svému já, rodině, společnosti, zemi, lidství atd. Pokud je Kṛṣṇa spokojený s něčím jednáním, pak budou spokojení všichni.

Avšak, služba v Kṛṣṇa vědomí je nejlépe praktikována pod schopným vedením spirituálního mistra, který je pravým zástupcem Kṛṣṇy, zná povahu studenta a který ho dokáže vést tak, aby jednal v Kṛṣṇa vědomí. Aby byl zběhlý v Kṛṣṇa vědomí, musí člověk jednat odhodlaně a poslouchat Kṛṣṇova zástupce a měl by přijmout instrukce pravého spirituálního mistra za své životní poslání. Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākur nás instruuje, ve svých slavných modlitbách ke svému spirituálnímu učiteli, následovně:

yasya prasādād bhagavat-prasādo
yasyāprasādānna gatiḥ kuto 'pi
dhyāyaṁ stuvaṁs tasya yaśas tri-sandhyaṁ
vande guroḥ śrī-caraṇāravindam

„Uspokojením spirituálního mistra dojde k uspokojení Nejvyšší Osobnosti Božství. A pokud spirituální mistr není spokojen, neexistuje šance povýšit se na rovinu Kṛṣṇa vědomí. Měl bych tedy meditovat a modlit se za jeho milost třikrát denně a skládat mu, svému spirituálnímu mistrovi, uctivé poklony."

Celý proces však závisí na dokonalém poznání duše nad pojetím těla - nikoliv teoreticky, ale prakticky, kdy již neexistuje možnost uspokojování smyslů, která se projevuje v ziskuchtivých činnostech. Ten, kdo není pevně ukotven v mysli, je rozptylován různými druhy ziskuchtivých činností.

TEXTY 42-43

यामिमां पुष्पितां वाचं प्रवदन्त्यविपश्चितः ।
वेदवादरताः पार्थ नान्यदस्तीति वादिनः ॥ २-४२॥
कामात्मानः स्वर्गपरा जन्मकर्मफलप्रदाम् ।
क्रियाविशेषबहुलां भोगैश्वर्यगतिं प्रति ॥ २-४३॥

yām imāṁ puṣpitāṁ vācaṁ
pravadanty avipaścitaḥ
veda-vāda-ratāḥ pārtha
nānyad astīti vādinaḥ

kāmātmānaḥ svarga-parā
janma-karma-phala-pradām
kriyā-viśeṣa-bahulāṁ
bhogaiśvarya-gatiṁ prati

yām imām—všechna tato; *puṣpitām*—květnatá; *vācam*—slova; *pravadanti*—říkají; *avipaścitaḥ*—lidé s chabým fondem poznání; *veda-vāda-ratāḥ*—údajní následovníci Véd; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *na*—nikdy; *anyat*—nic jiného; *asti*—existuje; *iti*—toto; *vādinaḥ*—podporuje; *kāma-ātmānaḥ*—toužící po ukájení smyslů; *svarga-parāḥ*—cílící na dosažení nebeských planet; *janma-karma-phala-pradām*—ústící v zištnou akci, dobré narození atd.; *kriyā-viśeṣa*—okázalé obřady; *bahulām*—různé; *bhoga*—smyslový požitek; *aiśvarya*—honosnost; *gatim*—postup; *prati*—směrem k.

Překlad

Lidé nepatrných znalostí velmi lpí na květnatých slovech Véd, které doporučují různé ziskuchtivé činnosti k povýšení na nebeské planety, vedoucí k dobrému původu, moci a tak dále. Toužíce po uspokojení smyslů a bohatém životě, říkají, že neexistuje nic víc než toto.

Výklad

Lidé obecně nejsou velmi inteligentní a v důsledku neznalosti velmi lpí na ziskuchtivých činnostech doporučovaných ve Védách, v části *karma-kāṇḍa*. Nechtějí nic víc než pro smysly uspokojivé nabídky na užívání si života v nebi, kde jsou k dispozici ženy a víno a kde je materiální bohatství velmi běžné. Ve Védách se doporučuje mnoho obětí pro povýšení se na nebeské planety, zvláště oběti *jyotiṣṭoma*. Ve skutečnosti se udává, že každý, kdo touží po povýšení na nebeské planety, musí vykonávat tyto oběti a lidé s chabými znalostmi si myslí, že toto je celý smysl védské moudrosti. Pro takto nezkušené lidi je velmi těžké být situovaní v odhodlaných činnostech Kṛṣṇa vědomí. Jako jsou pošetilci nakloněni květům jedovatých stromů, aniž by znali důsledky takových náklonností, tak podobně neosvícení lidé chovají náklonnost k nebeskému bohatství a z něho plynoucích smyslových požitků.

Ve Védách, v oddílu *karma-kāṇḍa*, se říká, že ti, kdo vykonávají čtyři měsíční pokání, budou způsobilí k pití *somarasa* nápojů nesmrtelnosti a věčného štěstí. I na této zemi jsou někteří velmi chtiví somarasy, aby byli silní a zdraví a mohli si užívat uspokojování smyslů. Takoví lidé nevěří v osvobození z hmotných pout a velmi tíhnou k okázalým obřadům védských obětí. Obvykle jsou tělesně založení a nechtějí nic než nebeské požitky života. Ví se, že existují zahrady nazývané

nandana-kānana, ve kterých jsou značné příležitosti mít společnost andělských, překrásných žen a hojné přísuny vína somarasy. Takové tělesné štěstí je bez pochyb smyslové; a proto jsou tam ti, kdo lpí na čistě materiálním, dočasném štěstí, jako páni materiálního světa.

TEXT 44

भोगैश्वर्यप्रसक्तानां तयापहृतचेतसाम् ।
व्यवसायात्मिका बुद्धिः समाधौ न विधीयते ॥ २-४४॥

bhogaiśvarya-prasaktānāṁ
tayāpahṛta-cetasām
vyavasāyātmikā buddhiḥ
samādhau na vidhīyate

bhoga—materiální požitek; *aiśvarya*—honosnost; *prasaktānām*—těch, kteří jsou tak připoutáni; *tayā*—takovými věcmi; *apahṛta-cetasām*—zmatení v mysli; *vyavasāyātmikā*—pevné odhodlání; *buddhiḥ*—oddaná služba Pánu; *samādhau*—v kontrolované mysli; *na*—nikdy; *vidhīyate*—koná se.

Překlad

V myslích těch, kdo příliš lpí na smyslovém požitku a hmotném bohatství a kteří jsou takovými věcmi pomatení, není místo pro pevné odhodlání v oddané službě Nejvyššímu Pánu.

Výklad

Samādhi znamená „soustředěná mysl." Védský slovník Nirukti, říká *samyag ādhīyate 'sminn ātmatattva-yāthātmyam*: „Když se mysl soustředí na poznání vlastního já, nazývá se to *samādhi*." *Samādhi* není nikdy možné pro osoby zajímající se o hmotný smyslový požitek ani pro ty, kteří jsou pomatení takovými dočasnými věcmi. Jsou více či méně odsouzení procesem materiální energie.

TEXT 45

त्रैगुण्यविषया वेदा निस्त्रैगुण्यो भवार्जुन ।
निर्द्वन्द्वो नित्यसत्त्वस्थो निर्योगक्षेम आत्मवान् ॥ २-४५॥

trai-guṇya-viṣayā vedā
nistrai-guṇyo bhavārjuna
nirdvandvo nitya-sattva-stho
niryoga-kṣema ātmavān

traiguṇya—týkající se tří režimů materiální přírody; *viṣayāḥ*—na téma; *vedāḥ*—védské literatury; *nistraiguṇyaḥ*—v čistém stavu spirituální existence; *bhava*—být; *arjuna*—ó Arjuno; *nirdvandvaḥ*—prost bolestí protikladů; *nitya-sattva-sthaḥ*—navždy zůstávající v sattvě (dobru); *niryoga-kṣemaḥ*—prost (myšlenky) získání a zachování; *ātmavān*—ustavený v Sobě.

Překlad

Védy se zabývají především tématem tří režimů hmotné přírody. Pozvedni se nad tyto režimy, ó Arjuno. Buď vůči jim všem transcendentální. Osvoboď se od všech dualit a od veškerých starostí ohledně zisku a bezpečí a zakotvi se ve vlastním Já.

Výklad

Veškeré hmotné činnosti mají za následek akce a reakce ve třech režimech materiální přírody. Jsou určeny k získávání výsledků nesoucích ovoce. Takové výsledky zapříčiňují svázanost v materiálním světě. Védy se zabývají především ziskuchtivými činnostmi za účelem postupně pozvednout širokou veřejnost z pole uspokojování smyslů do pozice na transcendentální rovině. Arjuna, jako student a přítel Pána Kṛṣṇy, dostává radu, aby se pozvedl do transcendentální pozice filosofie Vedānty, kde je na počátku *brahma-jijñāsā*, neboli dotazování se po Nejvyšší Transcendenci. Všechny živé bytosti, které jsou v hmotném světě, velmi tvrdě zápasí o existenci. Jim poskytl Pán, poté, co stvořil hmotný svět, védskou moudrost, která radí, jak žít a zbavit se materiálního spoutání. Když činnosti pro uspokojování smyslů, jmenovitě kapitola *karma*-kāṇḍy, skončí, tak je nabídnuta spirituální realizace ve formě Upaniṣad, které jsou součástí různých Véd, tak jako je Bhagavad-gītā součástí páté Védy, Mahābhāraty. Upaniṣady značí počátek transcendentálního života.

Dokud existuje hmotné tělo, existují akce a reakce hmotných režimů. Člověk se musí naučit toleranci, jak čelit dualitám jako je štěstí a neštěstí nebo zima a horko, tolerováním dualit se člověk osvobodí od obav ze ztráty a zisku. Této transcendentální pozice je dosaženo v plném vědomí Kṛṣṇy, kdy člověk plně závisí na příznivé vůli Kṛṣṇy.

TEXT 46

यावानर्थ उदपाने सर्वतः सम्प्लुतोदके ।
तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य विजानतः ॥ २-४६॥

yāvān artha udapāne
sarvataḥ samplutodake

tāvān sarveṣu vedeṣu
brāhmaṇasya vijānataḥ

yāvān—všechno to; *arthaḥ*—je určeno; *udapāne*—ve studni vody; *sarvataḥ*—ve všech ohledech; *sampluta-udake*—ve velké nádrži vody; *tāvān*—podobně; *sarveṣu*—ve všem; *vedeṣu*—védské literatury; *brāhmaṇasya*—člověka, který zná Nejvyššího Brahmana; *vijānataḥ*—toho, kdo je v úplném poznání.

Překlad

Veškeré účely, kterým slouží malá studna, mohou být v momentě obstarány velkými vodními nádržemi. Podobně, veškerý smysl Véd může být naservírován tomu, kdo zná smysl za nimi.

Výklad

Rituály a oběti zmiňované v části védské literatury *karma*-kāṇḍě jsou doporučovány za účelem posupného rozvíjení seberealizace. A smysl seberealizace je jasně řečený v Patnácté kapitole Bhagavad-gīty (15.15): účel studia Véd je poznat Pána Kṛṣṇu, prvotní příčinu všeho. Tudíž, seberealizace znamená poznat Kṛṣṇu a náš věčný vztah s Ním. Vztah živých bytostí s Kṛṣṇou je v Patnácté kapitole Bhagavad-gīty také zmíněn. Živé bytosti jsou nedělitelné součásti Kṛṣṇy; a tak obrození Kṛṣṇa vědomí živou bytostí je nejvyšším nejdokonalejším stádiem védského poznání. To je stvrzeno ve Śrīmad-Bhāgavatamu (3.33.7) následovně:

aho bata śvapaco'to garīyān
yaj-jihvāgre vartate nāma tubhyam
tepus tapas te juhuvuḥ sasnur āryā
brahmānūcur nāma gṛṇanti ye te

„Ó můj Pane, osoba, která pěje Tvé svaté jméno, i kdyby byla narozená v rodině nízkého původu, jako jsou cāṇḍālové [pojídači psů], je situovaná na nejvyšší rovině seberealizace. Taková osoba musela vykonávat všechny druhy pokání a obětování dle védských rituálů a musela studovat védskou literaturu velmi mnohokrát poté, co se koupala na všech posvátných poutních místech. Taková osoba je považována za nejlepší z rodiny Árijců.“ Člověk tedy musí být dostatečně inteligentní, aby porozuměl účelu Véd, aniž by inklinoval výhradně k rituálům, a nesmí toužit po povznesení na nebeská království za účelem kvalitnějšího smyslového požitku. Pro běžného člověka v této době není možné následovat všechny pravidla a předpisy védských rituálů a příkazů Vedānty a Upaniṣad. Vykonávání účelu Véd by vyžadovalo velmi mnoho času, energie, znalostí a zdrojů. To je v tomto věku jen stěží možné. Pění svatého jména Pána slouží nejlepšímu účelu

védské kultury, jak je doporučováno Pánem Caitanyou, osvoboditelem všech padlých duší. Když se Pána Caitanyi dotázal velký védský učenec, Prakāśānanda Sarasvatī, proč On, Pán, pěl svaté jméno Pána jako nějaký sentimentalista, namísto aby studoval *Vedānta* filosofii, Pán odpověděl, že Ho Jeho spirituální mistr shledal velkým hlupákem, a tak Ho vyzval, aby pěl svaté jméno Pána Kṛṣṇy. On tak činil a stal se extatickým jako šílenec. V této době Kali je většina populace hloupá a není adekvátně vzdělaná, aby rozuměla *Vedānta* filosofii; nejlepšímu účelu *Vedānta* filosofie slouží pění svatého jména Pána bez přestupků. *Vedānta* je posledním slovem védské moudrosti a autor a znalec *Vedānta* filosofie je Pán Kṛṣṇa; a nejvyšším Vedantistou je velká duše, kterou těší pění svatého jména Pána. To je konečným účelem veškeré védské mystiky.

TEXT 47

कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।
मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि ॥ २-४७॥

karmaṇy evādhikāras te
mā phaleṣu kadācana
mā karma-phala-hetur bhūr
mā te saṅgo 'stv akarmaṇi

karmaṇi—předepsané povinnosti; *eva*—jistě; *adhikāraḥ*—právo; *te*—tebe; *mā*—nikdy; *phaleṣu*—v ovocích; *kadācana*—v jakýkoliv čas; *mā*—nikdy; *karma-phala*—ve výsledku práce; *hetuḥ*—příčina; *bhūḥ*—stát se; *mā*—nikdy; *te*—tebe; *saṅgaḥ*—připoutanost; *astu*—být tam; *akarmaṇi*—v nedělání.

Překlad

Máš právo vykonávat svou předepsanou povinnost, ale nemáš nárok na ovoce plynoucí z činností. Nikdy sám sebe nepovažuj za příčinu výsledků svých činností a nikdy nelpi na nevykonávání své činnosti.

Výklad

Zde nalezneme tři věci k uvážení: předepsané povinnosti, svévolnou práci a nečinnost. Předepsané povinnosti poukazují na činnosti vykonávané, když je člověk v režimech materiální přírody. Svévolná práce znamená činnosti bez souhlasu autority a nečinnost znamená nevykonávat své předepsané povinnosti. Pán poradil Arjunovi, aby nebyl nečinným, ale aby vykonal svou předepsanou povinnost, aniž by lpěl na výsledku. Ten, kdo lpí na výsledku své práce, je zároveň příčinou činnosti. A tudíž si užívá nebo trpí výsledky takových činností.

Co se týká předepsaných povinností, ty lze rozdělit do tří pododdílů, jmenovitě na rutinní činnost, pohotovostní činnost a žádané činnosti. Rutinní práce z hlediska příkazů písem je vykonána bez tužby po výsledcích. Protože ji člověk musí vykonávat, povinná práce je činností v režimu dobra. Práce s výsledky se stává příčinou spoutanosti; tudíž taková práce není příznivá. Každý má své vlastnické právo na předepsané povinnosti, ale měl by jednat bez lpění na výsledku; takové nezištné závazné povinnosti bezpochyby vedou člověka na cestu osvobození.

Pán tedy Arjunovi poradil, aby bojoval z povinnosti, bez lpění na výsledku. Jeho neúčast v boji je druhou stranou lpění. Takové lpění člověka nikdy nedovede na cestu spasení. Jakékoliv lpění, pozitivní nebo negativní, je příčinou připoutanosti. Nečinnost je hříšná. Tudíž, boj z povinnosti byl pro Arjunu jedinou příznivou cestou ke spasení.

TEXT 48

योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनञ्जय ।
सिद्ध्यसिद्ध्योः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते ॥ २-४८॥

yoga-sthaḥ kuru karmāṇi
saṅgaṁ tyaktvā dhanañjaya
siddhy-asiddhyoḥ samo bhūtvā
samatvaṁ yoga ucyate

yoga-sthaḥ—neochvějný v józe; *kuru*—konej; *karmāṇi*—svou povinnost; *saṅgam*—připoutanost; *tyaktvā*—opustil; *dhanañjaya*—ó Dhanañjayo; *siddhi-asiddhyoḥ*—v úspěchu a selhání; *samaḥ*—stejný; *bhūtvā*—stal se; *samatvam*—vyrovnanost mysli; *yogaḥ*—jóga; *ucyate*—je nazváno.

Překlad

Buď vytrvalý v józe, ó Arjuno. Konej svou povinnost a zanech veškerého lpění na úspěchu či neúspěchu. Taková vyrovnanost mysli je nazývána jógou.

Výklad

Kṛṣṇa říká Arjunovi, že by měl jednat v józe. A co je ta jóga? Jóga znamená soustředit mysl na Nejvyššího pomocí kontroly věčně-rušivých smyslů. A kdo je Nejvyšší? Nejvyšší je Pán. A protože On Sám říká Arjunovi, aby bojoval, Arjuna nebude mít nic společného s výsledky boje. Zisk či vítězství jsou záležitostmi Kṛṣṇy; Arjuna jednoduše dostává radu, aby jednal na příkaz Kṛṣṇy. Následování Kṛṣṇových příkazů je pravá jóga a ta je praktikována v procesu

zvaném Kṛṣṇa vědomí. Jedině skrze vědomí Kṛṣṇy se člověk dokáže vzdát majetnického pocitu. Člověk se musí stát Kṛṣṇovým služebníkem nebo služebníkem Kṛṣṇova služebníka. To je správný způsob plnění povinností v Kṛṣṇa vědomí, které samo o sobě dokáže člověku pomoci jednat v józe.

Arjuna je *kṣatriya* a jako takový se podílí na instituci *varṇāśrama-dharma.* Ve Viṣṇu Puraṇě je řečeno, že veškerým cílem *varṇāśrama-dharmy* je uspokojit Viṣṇua. Nikdo by neměl uspokojovat sebe, jak je pravidlem v hmotném světě, ale měl by uspokojovat Kṛṣṇu. Tudíž, dokud člověk neuspokojuje Kṛṣṇu, nemůže správně dodržovat principy *varṇāśrama*-dharmy. Nepřímo Arjuna dostal radu jednat tak, jak mu Kṛṣṇa řekl.

TEXT 49

दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्धनञ्जय ।
बुद्धौ शरणमन्विच्छ कृपणाः फलहेतवः ॥ २-४९॥

dūreṇa hy avaraṁ karma
buddhi-yogād dhanañjaya
buddhau śaraṇam anviccha
kṛpaṇāḥ phala-hetavaḥ

dūreṇa—odložením toho na velkou vzdálenost; *hi*—jistě; *avaram*—ohavné; *karma*—aktivity; *buddhi-yogāt*—na základě síly vědomí Kṛṣṇy; *dhanañjaya*—ó dobyvateli bohatství; *buddhau*—v takovém vědomí; *śaraṇam*—plné odevzdání se; *anviccha*—touha; *kṛpaṇāḥ*—lakomci; *phala-hetavaḥ*—ti, kteří touží po zištné akci.

Překlad

Ó Dhanañjayo, prostřednictvím oddané služby se zbav ziskuchtivých činností a odevzdej se plně tomu vědomí. Ti, kdo si chtějí užívat ovoce své práce, jsou lakomci.

Výklad

Ten, kdo vskutku dojde pochopení své konstituční pozice věčného Pánova služebníka, se vzdá všech zaměstnání kromě práce v Kṛṣṇa vědomí. Jak již bylo vysvětleno, *buddhi*-jóga znamená transcendentální láskyplnou službu Pánu. Taková oddaná služba je správnou cestou pro živou bytost. Pouze lakomci touží po tom užívat si plody své vlastní práce, jen aby byli ještě více zapletení v materiálních poutech. Vyjma práce v Kṛṣṇa vědomí jsou všechny činnosti hanebné, protože neustále připoutávají pracujícího do koloběhu narození a smrti. Člověk

by tedy nikdy neměl toužit po tom, aby byl příčinou díla. Vše by mělo být vykonáno v Kṛṣṇa vědomí pro uspokojení Kṛṣṇy. Lakomci nevědí, jak využít fondy bohatství, které získávají díky štěstí nebo těžkou prací. Člověk by měl vynaložit veškerou energii na práci v Kṛṣṇa vědomí, což učiní jeho život úspěšným. Jako lakomci, nešťastníci nevyužívají svou lidskou energii ve službě Pánu.

TEXT 50

बुद्धियुक्तो जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते ।
तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः कर्मसु कौशलम् ॥ २-५० ॥

buddhi-yukto jahātīha
ubhe sukṛta-duṣkṛte
tasmād yogāya yujyasva
yogaḥ karmasu kauśalam

buddhi-yuktaḥ—ten, kdo je zapojený do oddané služby; *jahāti*—se může zbavit; *iha*—v tomto životě; *ubhe*—v obou; *sukṛta-duṣkṛte*—v dobrých a špatných výsledcích; *tasmāt*—proto; *yogāya*—v zájmu oddané služby; *yujyasva*—být tak zapojený; *yogaḥ*—Kṛṣṇa vědomí; *karmasu*—ve všech aktivitách; *kauśalam*—umění.

Překlad

Člověk zaměstnaný v oddané službě se zbaví jak dobrých, tak špatných činností, a to dokonce už v tomto životě. Proto, usiluj o jógu, ó Arjuno, která je uměním veškeré práce.

Výklad

Od nepaměti každá živá bytost nashromáždila různé reakce na svou dobrou a špatnou činnost. Takto je neustále nevědomá své pravé konstituční pozice. Vlastní neznalost může být odstraněna pomocí instrukcí Bhagavad-gīty, které učí člověka, aby se ve všech ohledech odevzdal Pánovi Śrī Kṛṣṇovi a osvobodil se z řetězu stávání se oběti akcí a reakcí, narození za narozením. Arjuna tedy dostává radu jednat v Kṛṣṇa vědomí, procesu očistění se od vyplývající činnosti.

TEXT 51

कर्मजं बुद्धियुक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणः ।
जन्मबन्धविनिर्मुक्ताः पदं गच्छन्त्यनामयम् ॥ २-५१ ॥

karma-jaṁ buddhi-yuktā hi
phalaṁ tyaktvā manīṣiṇaḥ

janma-bandha-vinirmuktāḥ
padaṁ gacchanty anāmayam

karma-jam—kvůli ziskuchtivým aktivitám; *buddhi-yuktāḥ*—děláno v oddané službě; *hi*—jistě; *phalam*—výsledky; *tyaktvā*—vzdávaje se; *manīṣiṇaḥ*—oddaní, kteří jsou velkými mudrci; *janma-bandha*—pouto narození a smrti; *vinirmuktāḥ*—osvobozené duše; *padam*—postavení; *gacchanti*—dosáhnout; *anāmayam*—bez utrpení.

Překlad

Moudří, zaměstnaní v oddané službě, se uchylují k Pánu a osvobodí se z koloběhu narození a smrti tím, že se zříkají plodů činností v hmotném světě. Tímto způsoben mohou dosáhnout stádia nad vším utrpením.

Výklad

Osvobozené živé bytosti hledají místo, kde není hmotné utrpení. Bhāgavatam říká:

samāśritā ye padapallava-plavaṁ
mahat-padaṁ puṇya-yaśo murāreḥ
bhāvambudhir vatsa-padaṁ paraṁ padaṁ
paraṁ padaṁ yad vipadāṁ na teṣām
(Bhāg. 10.14.58)

„Pro toho, kdo přijal loďku lotosových chodidel Pána, který je úkrytem kosmických projevů a je známý jako Mukunda, čili dárce *mukti*, je oceán materiálního světa jako voda obsažená ve stopě vytvořené paznehtem telátka. *Param padam*, neboli místo bez hmotného utrpení, neboli Vaikuṇṭha, je jeho cílem, a nikoliv místo, kde je nebezpečí na každém kroku života.“

Jedinec kvůli neznalosti neví, že tento materiální svět je bezútěšné místo, ve kterém číhá nebezpečí na každém kroku. Jedině z neznalosti se méně inteligentní lidé snaží přizpůsobit situaci pomocí ziskuchtivých činností, myslíce si, že výsledky činností je učiní šťastnými. Nevědí, že nikde v hmotném světě neexistuje hmotné tělo, které dokáže poskytnout život bez utrpení. Utrpení života, jmenovitě narození, smrt, stáří a nemoci jsou v hmotném světě všudypřítomné. Ale ten, kdo chápe svou pravou konstituční pozici věčného Pánova služebníka, a tudíž zná pozici Osobnosti Božství, se zaměstnává v transcendentální láskyplné službě Pánu. Zároveň se kvalifikuje ke vstupu na Vaikuṇṭha planety, kde není ani bídný materiální život ani vliv času a smrti. Znát svou konstituční pozici znamená znát i vznešenou pozici Pána. Toho, kdo si nesprávně myslí, že pozice

živé bytosti a pozice Pána mají stejnou úroveň, je třeba chápat jako toho, kdo je v temnotě, a je tedy neschopný zaměstnat se v oddané službě Pánu. Sám se stává pánem, a tak si dláždí cestu opakovaného narození a smrti. Ale ten, kdo chápe, že jeho pozice je sloužit, se oddá službě Pánu a okamžitě se stává způsobilým pro Vaikuṇṭhaloku. Služba pro věc Pána se nazývá *karma*-jóga či *buddhi*-jóga, či prostě oddaná služba Pánu.

TEXT 52

यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति ।
तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च ॥ २-५२॥

yadā te moha-kalilaṁ
buddhir vyatitariṣyati
tadā gantāsi nirvedaṁ
śrotavyasya śrutasya ca

yadā—když; *te*—tvůj; *moha*—iluzorní; *kalilam*—hustý les; *buddhiḥ*—transcendentální služba s inteligencí; *vyatitariṣyati*—překonává; *tadā*—v tu dobu; *gantāsi*—půjdeš; *nirvedam*—necitelnost; *śrotavyasya*—vše, co je ke slyšení; *śrutasya*—vše, co je již slyšeno; *ca*—také.

Překlad

Když tvá inteligence vyjde z hustého lesa sebeklamu, staneš se lhostejným vůči všemu, co bylo slyšeno, a ke všemu, co má být vyslyšeno.

Výklad

Existuje mnoho dobrých příkladů ze životů velkých oddaných Pána, kteří se jednoduše prostřednictvím oddané služby Pánu stali lhostejnými vůči védským rituálům. Když člověk skutečně rozumí Kṛṣṇovi a svému vztahu s Kṛṣṇou, přirozeně se stává lhostejným k rituálům ziskuchtivých činností, dokonce i zkušený *brāhmaṇa*. Śrī Mādhavendra Purī, velký oddaný a *ācārya* v linii oddaných říká:

sandhyā-vandana bhadram astu bhavato bhoḥ snāna tubhyaṁ namo
bho devāḥ pitaraś ca tarpaṇa-vidhau nāhaṁ kṣamaḥ kṣamyatām
yatra kvāpi niṣadya yādava-kulottamasya kaṁsa-dviṣaḥ
smāraṁ smāram aghaṁ harāmi tad alaṁ manye kim anyena me

„Ó Pane, v mých modlitbách třikrát denně, všechna sláva Tobě. Koupajíc se Ti skládám své poklony. Ó polobozi! Ó praotcové! Prosím odpusťte mi mou neschopnost složit vám úctu. Kdekoliv nyní sedím, vzpomínám na velkého potomka

dynastie Yadu [Kṛṣṇu], nepřítele Kaṁsy, a tak se mohu osvobodit od spoutanosti hříchy. Myslím, že je to pro mě dostačující.“

Védské odřady a rituály jsou povinné pro začátečníky: zahrnují všechny druhy modliteb třikrát denně, koupel brzy ráno, skládání úcty předkům atd. Ale když je člověk plně vědomý Kṛṣṇy a je zaměstnaný v transcendentální láskyplné službě, stane se lhostejným vůči všem těmto regulačním principům, protože již dosáhl dokonalosti. Pokud prostřednictvím služby člověk dokáže dosáhnout platformy porozumění Nejvyššímu Pánu Kṛṣṇovi, nemusí již dále vykonávat různé druhy pokání a obětí, jak je doporučeno ve vyjevených písmech. A podobně, pokud člověk nepochopil, že účelem Véd je dosáhnout Kṛṣṇy, a pouze se zaměstnává rituály atd., pak jen zbytečně ztrácí čas v takových zaměstnáních. Lidé v Kṛṣṇa vědomí překračují limit *śabda*-brahmy, či rozsahu Véd a Upaniṣad.

TEXT 53

श्रुतिविप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला ।
समाधावचला बुद्धिस्तदा योगमवाप्स्यसि ॥ २-५३ ॥

śruti-vipratipannā te
yadā sthāsyati niścalā
samādhāv acalā buddhis
tadā yogam avāpsyasi

śruti—védské vyjevení; *vipratipannā*—aniž být ovlivněn ziskuchtivými výsledky Véd; *te*—tvá; *yadā*—když; *sthāsyati*—zůstává; *niścalā*—nepohnutá; *samādhau*—v transcendentálním vědomí, či Kṛṣṇa vědomí; *acalā*—neochvějná; *buddhiḥ*—inteligence; *tadā*—v té chvíli; *yogam*—seberealizace; *avāpsyasi*—dosáhneš.

Překlad

Až už tvoje mysl nebude vyrušována květnatým jazykem Véd a až bude trvale setrvávat v extatickém vytržení seberealizace, pak dosáhneš Božského vědomí.

Výklad

Říkat, že někdo je v *samādhi*, se rovná říkat, že někdo zcela realizoval Kṛṣṇa vědomí; to je, člověk v úplném *samādhi* realizoval Brahman, Paramātmu i Bhagavāna. Nejvyšší dokonalostí seberealizace je pochopení, že člověk je věčně služebníkem Kṛṣṇy a že jeho jediným úkolem je vykonávat své povinnosti v Kṛṣṇa vědomí. Člověk vědomý Kṛṣṇy, neboli neochvějný oddaný Pána, by neměl být rozrušen květnatým jazykem Véd ani by neměl být zaměstnán v ziskuchtivých činnostech za účelem povýšení se do království nebeského. V Kṛṣṇa vědomí

člověk přichází do přímého kontaktu s Kṛṣṇou a následkem toho, v takovém transcendentálním stavu, mohou být pochopeny všechny Kṛṣṇovy pokyny. Člověk si může být jistý, že těmito činnostmi docílí výsledků a dosáhne konečného poznání. Jediné, co člověk musí, je plnit příkazy Kṛṣṇy nebo Jeho zástupce, spirituálního mistra.

TEXT 54

अर्जुन उवाच ।
स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव ।
स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत व्रजेत किम् ॥ २-५४॥

arjuna uvāca
sthita-prajñasya kā bhāṣā
samādhi-sthasya keśava
sthita-dhīḥ kiṁ prabhāṣeta
kim āsīta vrajeta kim

arjuna uvāca—Arjuna řekl; *sthita-prajñasya*—ten, kdo je umístěný v pevném Kṛṣṇa vědomí; *kā*—co; *bhāṣā*—jazyk; *samādhi-sthasya*—toho umístěného v transu; *keśava*—ó Kṛṣṇo; *sthita-dhīḥ*—jedinec pevný v Kṛṣṇa vědomí; *kim*—co; *prabhāṣeta*—mluví; *kim*—jak; *āsīta*—zůstává; *vrajeta*—chodí; *kim*—jak.

Překlad

Arjuna řekl: Jaké jsou příznaky toho, jehož vědomí přešlo do transcendence? Jak mluví, jaký je jeho jazyk? Jakým způsobem sedí a jak chodí?

Výklad

Jako existují příznaky pro každého člověka z hlediska jeho určité situace, tak stejně ten, kdo je Kṛṣṇa vědomý, má svou určitou povahu - mluvu, chůzi, myšlení, pocity atd. Tak jako má bohatý člověk příznaky, pro které je známý jako bohatý člověk, jako má nemocný člověk své příznaky, pro které je známý jako nemocný, nebo jako má učený muž své příznaky, tak i člověk v transcendentálním vědomí Kṛṣṇy má své specifické příznaky v různých záležitostech. Člověk může poznat své specifické příznaky v Bhagavad-gītě. Nejdůležitější je, jak člověk vědomý Kṛṣṇy mluví, protože mluva je nejdůležitější vlastností každého člověka. Říká se, že hlupák zůstává neobjevený, dokud nepromluví, a dobře oblečeného hlupáka zcela jistě nelze identifikovat, dokud nepromluví, ale jakmile promluví, v okamžiku se odhalí. Bezprostředním příznakem Kṛṣṇa vědomého člověka je,

že mluví jen o Kṛṣṇovi a o tématech vztahujících se k Němu. Ostatní příznaky následují automaticky, jak je řečeno níže.

TEXT 55

श्रीभगवानुवाच ।
प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्पार्थ मनोगतान् ।
आत्मन्येवात्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥ २-५५॥

śrī-bhagavān uvāca
prajahāti yadā kāmān
sarvān pārtha mano-gatān
ātmany evātmanā tuṣṭaḥ
sthita-prajñas tadocyate

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *prajahāti*—vzdá se; *yadā*—když; *kāmān*—touhy pro ukájení smyslů; *sarvān*—všech rozmanitostí; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *manaḥ-gatān*—mentální slátaniny; *ātmani*—v čistém stavu duše; *eva*—jistě; *ātmanā*—očištěnou myslí; *tuṣṭaḥ*—uspokojený; *sthita-prajñaḥ*—transcendentálně umístěný; *tadā*—v té chvíli; *ucyate*—je řečeno.

Překlad

Požehnaný Pán pravil: Ó Pārtho, když se člověk vzdá všech druhů smyslových tužeb, které vycházejí z mentálních výmyslů, a jeho mysl nalezne uspokojení v samotném já, pak se o něm říká, že je v čistém transcendentálním vědomí.

Výklad

Bhāgavatam potvrzuje, že kdokoliv plně vědomý Kṛṣṇy, či oddaný služebník Pána, má všechny dobré vlastnosti velkých mudrců, zatímco člověk, který není transcendentálně situovaný, nemá žádné dobré vlastnosti, protože bezpochyby nalézá útočiště ve svých vlastních mentálních výmyslech. Proto je zde správně řečeno, že se člověk musí vzdát všech druhů smyslových tužeb vytvořených mentálními výmysly. Takové smyslové tužby nemohou být zastaveny uměle. Ale pokud je člověk zaměstnaný v Kṛṣṇa vědomí, pak automaticky smyslové tužby bez vedlejšího úsilí ustoupí. Tudíž, člověk se musí zaměstnat bez váhání v oddané službě, protože mu oddaná služba okamžitě pomůže na rovinu transcendentálního vědomí. Vysoce pokročilá duše vždy setrvává uspokojená v sobě tím, že si uvědomuje sebe samotnou jako věčného služebníka Nejvyššího Pána. Takto

transcendentálně situovaný člověk nemá smyslové tužby v důsledku malicherného materialismu; raději setrvává neustále šťastný ve své přirozené pozici věčného sloužení Nejvyššímu Pánu.

TEXT 56

दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः ।
वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥ २-५६ ॥

duḥkheṣv anudvigna-manāḥ
sukheṣu vigata-spṛhaḥ
vīta-rāga-bhaya-krodhaḥ
sthita-dhīr munir ucyate

duḥkheṣu—v trojnásobných utrpeních; *anudvigna-manāḥ*—aniž být rozrušen v mysli; *sukheṣu*—ve štěstí; *vigata-spṛhaḥ*—aniž se příliš zajímat; *vīta*—osvobozený; *rāga*—připoutanost; *bhaya*—strach; *krodhaḥ*—vztek; *sthita-dhīḥ*—ten, kdo je stabilní; *muniḥ*—mudrc; *ucyate*—je nazván.

Překlad

Ten, kdo není rozrušený navzdory trojnásobnému utrpení, kdo není ve štěstí nejásá a kdo je osvobozený od lpění, strachu a zlosti, je nazýván mudrcem stálé mysli.

Výklad

Slovo *muni* znamená ten, kdo dokáže znepokojit svou mysl různými způsoby za účelem mentálních spekulací, aniž by došel ke skutečnému závěru. Říká se, že každý *muni* má jiný úhel pohledu, a pokud se *muni* neodlišuje od ostatních *muni*, nemůže být nazýván *muni* v pravém smyslu slova. *Nāsau munir yasya mataṁ na binnam.* Ale *sthita-dhī-muni* zde zmíněný Pánem je odlišný od běžného muniho. *Sthita-dhī-muni* je vždy Kṛṣṇa vědomý, protože vyčerpal všechny své tvůrčí spekulace. Překonal fázi mentálních spekulací a dospěl k závěru, že Pán Śrī Kṛṣṇa, či Vāsudeva, je vším. Nazývá se *muni* stálý v mysli. Takto plně Kṛṣṇa vědomý člověk není vůbec rozrušen útoky trojnásobných utrpení, protože přijímá utrpení jako Pánovu milost, smýšlejíce o sobě tak, že si zaslouží jedině více potíží za své minulé zlé skutky; a vidí, že jeho utrpení je sníženo na minimum milostí Pána. Podobně, pokud je šťastný, vzdává uznání Pánu, smýšlejíce o sobě jako o tom, kdo si nezaslouží štěstí; uvědomuje si, že jedině díky Pánově milosti se nachází v takové příjemné pozici a je schopný provádět pro Pána lepší službu. A pokud jde o službu Pánu, je vždy smělý a aktivní a není ovlivněn lpěním nebo odporem. Lpění znamená přijímat věci pro vlastní uspokojení smyslů a

odpoutanost znamená nepřítomnost smyslového lpění. Ten, kdo je stálý v Kṛṣṇa vědomí, nemá ani lpění ani odpoutanost, protože jeho život je věnovaný službě Pánu. Proto není ani trochu naštvaný, když jsou jeho snahy neúspěšné. Kṛṣṇa vědomý člověk je vždy stálý ve své odhodlanosti.

TEXT 57

यः सर्वत्रानभिस्नेहस्तत्तत्प्राप्य शुभाशुभम् ।
नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ २-५७॥

yaḥ sarvatrānabhisnehas
tat tat prāpya śubhāśubham
nābhinandati na dveṣṭi
tasya prajñā pratiṣṭhitā

yaḥ—ten, kdo; *sarvatra*—všude; *anabhisnehaḥ*—bez náklonnosti; *tat*—to; *tat*—to; *prāpya*—dosahující; *śubha*—dobrý; *aśubham*—zlo; *na*—nikdy; *abhinandati*—modlí se; *na*—nikdy; *dveṣṭi*—závidí; *tasya*—jeho; *prajñā*—dokonalé poznání; *pratiṣṭhita*—upevněný.

Překlad

Ten, kdo je prostý lpění, kdo nejásá, když obdrží dobré, ani neběduje, když obdrží zlé, je pevně zakotvený v dokonalém poznání.

Výklad

V hmotném světě jsou neustále nějaké převraty, které mohou být dobré nebo zlé. Člověk, který není znepokojený materiálními zvraty, kdo není ovlivněn dobrým a zlým, má být chápán jako ten, kdo je stálý v Kṛṣṇa vědomí. Dokud se člověk nachází v hmotném světě, stále bude existovat možnost dobra a zla, protože tento svět je plný dualit. Ale ten, kdo je zakotvený v Kṛṣṇa vědomí, není ovlivněn dobrým a zlým, zkrátka protože je zaujatý Kṛṣṇou, který je naprosto dobrý absolutní. Takové vědomí v Kṛṣṇovi situuje člověka v dokonalé transcendentální pozici technicky zvané *samādhi*.

TEXT 58

यदा संहरते चायं कूर्मोऽङ्गानीव सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ २-५८॥

yadā saṁharate cāyaṁ
kūrmo 'ṅgānīva sarvaśaḥ
indriyāṇīndriyārthebhyas

tasya prajñā pratiṣṭhitā

yadā—when; *saṁharate*—winds up; *ca*—also; *ayam*—all these; *kūrmaḥ*—tortoise; *aṅgāni*—limbs; *iva*—like; *sarvaśaḥ*—altogether; *indriyāni*—senses; *indriya-arthebhyaḥ*—from the sense objects; *tasya*—his; *prajñā*—consciousness; *pratiṣṭhitā*—fixed up.

Překlad

Ten, kdo dokáže stáhnout své smysly od smyslových objektů, tak jako želva vtahuje své končetiny do krunýře, má být chápán jako vskutku umístěný v poznání.

Výklad

Testem jogína, oddaného nebo seberealizované duše je schopnost kontrolovat smysly podle svého plánu. Leč většina lidí je služebníky smyslů a jsou tedy vedeni příkazy svých smyslů. To je odpovědí na otázku, jak je jogín situovaný. Smysly jsou přirovnávány k jedovatým hadům. Chtějí se chovat velmi svévolně a bez omezení. Jogín, či oddaný, musí být velmi silný, aby kontroloval hady - jako zaříkávač hadů. Nikdy jim nedovoluje jednat nezávisle. Ve vyjevených písmech je mnoho přikázání; některé jsou, co nedělat, a některé jsou, co dělat. Dokud člověk není schopný následovat příkazy a zákazy, omezit se v uspokojování smyslů, tak pro něj není možné být pevně zakotvený v Kṛṣṇa vědomí. Nejlepším příkladem, zde uvedeným, je želva. Želva dokáže v kterémkoliv okamžiku zakončit smysly a znovu je kdykoliv projevit pro konkrétní účely. Podobně smysly Kṛṣṇa vědomého člověka jsou používány pouze za určitým účelem ve službě Pánu a jinak jsou staženy. Držení smyslů neustále ve službě Pánu je příkladem nastaveným analogií želvy, která drží smysly vevnitř.

TEXT 59

विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः ।
रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते ॥ २-५९॥

viṣayā vinivartante
nirāhārasya dehinaḥ
rasa-varjaṁ raso 'py asya
paraṁ dṛṣṭvā nivartate

viṣayāḥ—předměty smyslového požitku; *vinivartante*—je na nich trénováno, aby nebyly používány; *nirāhārasya*—negativními omezeními; *dehinaḥ*—pro vtělenou; *rasa-varjam*—tím, že se vzdá chutě; *rasaḥ*—smysl požitku; *api*—ačkoliv existuje;

asya—svůj; *param*—daleko nadřazenější věci; *dṛṣṭvā*—prožíváním; *nivartate*—ustane.

Překlad

Vtělená duše může být omezena v užívání si smyslů, i když chuť po smyslových objektech přetrvává. Ale upouštěje od takových činností prožíváním vyšší chuti, bude zakotvena ve vědomí.

Výklad

Dokud člověk není transcendentálně situovaný, není možné upustit od užívání si smyslů. Proces omezení smyslového užívání si pomocí pravidel a příkazů je podobný omezení určitých druhů potravin pro nemocného člověka. Pacient nemá taková omezení rád a ani neztrácí chuť pro jídlo. Podobně, omezení smyslů spirituálním procesem jako *aṣṭāṅga*-jóga, ať už jde o yamu, niyamu, āsanu, prāṇāyāmu, pratyāhāru, dharaṇu, dhyānu atd., je doporučené pro méně inteligentní lidi, kteří nemají lepší poznání. Ale ten, kdo v průběhu svého pokroku v Kṛṣṇa vědomí okusil krásu Nejvyššího Pána Kṛṣṇy, již nemá více chuť pro mrtvé hmotné věci. Proto omezení jsou zde pro méně inteligentní začátečníky ve spirituálním pokroku v životě, ale jsou dobré jedině, pokud má člověk chuť pro Kṛṣṇa vědomí. Pokud je člověk Kṛṣṇa vědomý, automaticky ztrácí chuť na mdlé věci.

TEXT 60

यततो ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः ।
इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभं मनः ॥ २-६० ॥

yatato hy api kaunteya
puruṣasya vipaścitaḥ
indriyāṇi pramāthīni
haranti prasabhaṁ manaḥ

yatataḥ—zatímco usiluje; *hi*—certainly; *api*—navzdory; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *puruṣasya*—muže; *vipaścitaḥ*—plný rozlišujícího poznání; *indriyāṇi*—smysly; *pramāthīni*—stimulovaný; *haranti*—silně uvrhuje; *prasabhaṁ*—silou; *manaḥ*—mysl.

Překlad

Smysly jsou tak silné a impulzivní, ó Arjuno, že násilím odvádějí mysl dokonce i člověka schopného rozlišovat, který se je snaží ovládat.

Výklad

Existuje mnoho učených mudrců, filosofů a transcendentalistů, kteří se snaží porazit smysly, ale jejich snahám navzdory i největší z nich občas padnou za oběť hmotnému smyslovému užívání si v důsledku rozrušené mysli. Dokonce i Viśvāmitra, velký mudrc a dokonalý jogín, byl pomýlen Menakou k užívání si sexu, ačkoliv tento jogín usiloval o kontrolu smyslů drsnými druhy pokání a praktikování jógy. A samozřejmě v historii světa existuje mnoho podobných případů. Tudíž je velmi těžké kontrolovat mysl a smysly a nebýt plně Kṛṣṇa vědomý. Bez zaměstnání mysli v Kṛṣṇovi nemůže člověk upustit od takových hmotných zaměstnání. Praktický příklad dává Śrī Yāmunācārya, velký svatý a oddaný, který říká: „Od té doby, co je moje mysl zaměstnaná službě lotosovým chodidlům Pána Kṛṣṇy a užívám si neustále nový transcendentální vztah, kdykoliv pomyslím na sexuální život se ženou, v mžiku od toho odvrátím tvář a plivnu na onu myšlenku." Vědomí Kṛṣṇy je tak transcendentálně pěkná věc, že se materiální požitek automaticky stane odpudivým. Je to jako by hladový člověk uspokojil svůj hlad dostatečným množstvím výživných potravin. Mahārāja Ambarīṣa také přemohl velkého jogína, Durvāsu Muniho, jednoduše díky tomu, že jeho mysl byla zapojená ve vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 61

तानि सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत मत्परः ।
वशे हि यस्येन्द्रियाणि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ २-६१ ॥

tāni sarvāṇi saṁyamya
yukta āsīta mat-paraḥ
vaśe hi yasyendriyāṇi
tasya prajñā pratiṣṭhitā

tāni—tyto smysly; *sarvāṇi*—všechny; *saṁyamya*—udržuje pod kontrolou; *yuktaḥ*—jsa zapojen; *āsīta*—jsa tak umístěný; *mat-paraḥ*—ve vztahu se Mnou; *vaśe*—v plném podmanění; *hi*—jistě; *yasya*—ten, jehož; *indriyāṇi*—smysly; *tasya*—jeho; *prajñā*—vědomí; *pratiṣṭhitā*—upevněný.

Překlad

Ten, kdo zkrotí své smysly a zafixuje své vědomí na Mně, je známý jako člověk ustálené inteligence.

Výklad

V tomto verši je jasně vysvětleno, že nejvyšší pojetí dokonalosti jógy je vědomí Kṛṣṇy. A dokud člověk není Kṛṣṇa vědomý, není ani trochu možné kontrolovat smysly. Jak je citováno výše, velký mudrc Durvāsā Muni vyvolal hádku s Mahārājem Ambarīṣem a Durvāsā Muni se pro pýchu zbytečně rozčílil, a proto nedokázal kontrolovat své smysly. Na druhou stranu, Král, přestože nebyl tak mocný jogín jako mudrc, ale byl oddaný Pána, v tichosti toleroval všechny nespravedlnosti mudrce, a proto vyšel jako vítěz. Král dokázal kontrolovat své smysly díky následujícím vlastnostem, jak jsou zmíněny ve Śrīmad-Bhāgavatamu:

sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayor
vacāṁsi vaikuṇṭha-guṇānavarṇane
karau harer mandira-mārjanādiṣu
śrutiṁ cakārācyuta-sat-kathodaye

mukunda-liṅgālaya-darśane dṛśau
tad-bhṛtya-gātra-sparśe'ṅga-saṅgamam
ghrāṇaṁ ca tat-pāda-saroja-saurabhe
śrīmat-tulasyā rasanāṁ tad-arpite

pādau hareḥ kṣetra-padānusarpaṇe
śiro hṛṣīkeśa-padābhivandane
kāmaṁ ca dāsye na tu kāma-kāmyayā
yathottamaśloka-janāśrayā ratiḥ

„Král Ambarīṣa ustálil svou mysl na lotosová chodidla Pána Kṛṣṇy, zaměstnal svá slova v popisu Pánova sídla, své ruce v uklízení Pánova chrámu, své uši v poslouchání Pánových radovánek, své oči v dívání se na Pánovu formu, své tělo v dotýkání se těla oddaného, svůj nos v cítění vůně květin nabídnutých k lotosovým chodidlům Pána, svůj jazyk v ochutnávání lístků *tulasī* Jemu nabídnutých, své nohy v cestování na svaté místo, kde stál Jeho chrám, svou hlavu ve skládání poklon Pánu, a své tužby v plnění tužeb Pána … a všechny tyto vlastnosti ho kvalifikovaly k tomu, aby se stal *mat-paraḥ* oddaným Pána." (Bhāg. 9.4.18-20)

Slovo *mat-paraḥ* je v tomto spojení nejvýznamnější. Jak se člověk může stát *mat-paraḥ* je popsáno životem Mahārāje Ambarīṣe. Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa, velký učenec a *ācārya* v linii *mat-paraḥ*, poznamenává: *„mad-bhakti-prabhāvena sarvendriya-vijaya-pūrvikā svātma dṛṣṭiḥ sulabheti bhāvaḥ."* „Smysly mohou být úplně kontrolovány jedině silou oddané služby Kṛṣṇovi." Někdy se také udává příklad s ohněm: „Stejně tak jako malé plameny v místnosti spálí vše uvnitř, podobně Pán Viṣṇu situovaný v srdci jogína spálí všechny druhy nečistot." Yoga-sūtra také předepisuje meditaci nad Viṣṇuem a ne meditaci nad ničím. Takzvaní jogíni, kteří meditují nad něčím, co není forma Viṣṇua, pouze

ztrácejí svůj čas marným hledáním nějaké fantasmagorie. Musíme být vědomí Kṛṣṇy - oddáni Osobnosti Božství. To je cílem pravé jógy.

TEXT 62

ध्यायतो विषयान्पुंसः सङ्गस्तेषूपजायते ।
सङ्गात्सञ्जायते कामः कामात्क्रोधोऽभिजायते ॥ २-६२॥

dhyāyato viṣayān puṁsaḥ
saṅgas teṣūpajāyate
saṅgāt sañjāyate kāmaḥ
kāmāt krodho 'bhijāyate

dhyayataḥ—zatímco rozjímá; *viṣayān*—smyslové předměty; *puṁsaḥ*—člověka; *saṅgaḥ*—připoutanost; *teṣu*—ve smyslových předmětech; *upajāyate*—rozvíjí; *saṅgāt*—připoutanost; *sañjāyate*—rozvíjí; *kāmaḥ*—touhu; *kāmāt*—z touhy; *krodhaḥ*—vztek; *abhijāyate*—se projeví.

Překlad

Zatímco člověk rozjímá nad smyslovými objekty, vytváří si k nim připoutanost a z takové připoutanosti se vyvíjí chtíč a z chtíče povstává zlost.

Výklad

Ten, kdo není vědomý Kṛṣṇy, když rozjímá nad smyslovými objekty, podléhá hmotným tužbám. Smysly vyžadují opravdová zaměstnání, a pokud nejsou zaměstnány v transcendentální láskyplné službě Pánu, budou bezpochyby hledat zaměstnání ve službě materialismu. Každý v materiálním světě, včetně Pánů Śivy a Brahmy - co teprve říct o ostatních polobozích na nebeských planetách - podléhá vlivům smyslových objektů a jedinou metodou, jak se dostat z této zmatené hmotné existence, je stát se Kṛṣṇa vědomým. Pán Śiva se nacházel v hluboké meditaci, ale když ho Pārvatī vyvedla z míry za účelem smyslového požitku, souhlasil s návrhem a výsledkem bylo narození Kārtikeyi. Když byl Haridāsa Ṭhākur mladým oddaným Pána, byl podobně pokoušen vtělením Māyā Devī, ale Haridāsa jednoduše prošel testem, díky své ryzí oddanosti Pánu Kṛṣṇovi. Jak je demonstrováno ve výše zmíněném verši Śrī Yāmunācāryi, upřímný oddaný Pána se straní veškerého materiálního užívání si smyslů pro svou vyšší chuť na spirituální užívání si ve společnosti Pána. To je tajemstvím úspěchu. A tedy ten, kdo není Kṛṣṇa vědomý, ať už je jakkoliv silný v kontrole smyslů pomocí umělého potlačování, nakonec zcela jistě selže, jelikož sebemenší myšlenka na smyslové potěšení ho rozruší tak, že povede k uspokojování svých smyslů.

TEXT 63

क्रोधाद्भवति सम्मोहः सम्मोहात्स्मृतिविभ्रमः ।
स्मृतिभ्रंशाद् बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥ २-६३॥

krodhād bhavati sammohaḥ
sammohāt smṛti-vibhramaḥ
smṛti-bhraṁśād buddhi-nāśo
buddhi-nāśāt praṇaśyati

krodhāt—ze vzteku; *bhavati*—povstává; *saṁmohaḥ*—dokonalá iluze; *saṁmohāt*—z iluze; *smṛti*—paměti; *vibhramaḥ*—zmatení; *smṛti-bhraṁśāt*—po zmatení paměti; *buddhi-nāśaḥ*—ztráta inteligence; *buddhi-nāśāt*—a ze ztráty inteligence; *praṇaśyati*—upadne.

Překlad

Ze vzteku povstává sebeklam a ze sebeklamu pomatení paměti. Když je paměť pomatena, inteligence je ztracena, a když je ztracena inteligence, člověk padá nazpět do materiální kaluže.

Výklad

Rozvojem Kṛṣṇa vědomí může člověk vědět, že vše má své využití ve službě Pánu. Ti, kteří nemají znalost o Kṛṣṇa vědomí, se uměle snaží vyhýbat hmotným objektům a ve výsledku, přestože touží po osvobození z hmotné spoutanosti, nedosahují dokonalého stádia zřeknutí se. Na druhou stranu, člověk vědomý Kṛṣṇy ví, jak využít vše ve službě Pánu; a tudíž se nestane obětí hmotného vědomí. Například z pohledu impersonalisty Pán neboli Absolutní, tím, že je neosobní, nemůže jíst. Zatímco se impersonalista snaží vyhýbat chutným potravinám, oddaný ví, že Kṛṣṇa je nejvyšším požitkářem a že jí vše, co je Mu nabídnuto s oddaností. Tak, poté, co nabídne chutné potraviny Pánu, dá si zbytky, nazývané *prasādam.* Tím se vše spiritualizuje a neexistuje nebezpečí pádu dolů. Oddaný přijímá *prasādam* v Kṛṣṇa vědomí, zatímco neoddaný to odmítá jako materiální. Impersonalista si tedy, v důsledku umělého zřeknutí se, nemůže užívat život; a z toho důvodu ho i nepatrné rozrušení mysli stáhne znovu dolů do kaluže hmotné existence. Říká se, že taková duše, i kdyby se povznesla do bodu osvobození, padne znovu dolů v důsledku chybějící podpory plynoucí z oddané služby.

TEXT 64

रागद्वेषविमुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन् ।
आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति ॥ २-६४॥

rāga-dveṣa-vimuktais tu
viṣayān indriyaiś caran
ātma-vaśyair vidheyātmā
prasādam adhigacchati

rāga—připoutanost; *dveṣa*—odpoutanost; *vimuktaiḥ*—ten, kdo byl oproštěný od takových věcí; *tu*—ale; *viṣayān*—smyslové předměty; *indriyaiḥ*—smysly; *caran*—konající; *ātma-vaśyaiḥ*—ten, kdo má kontrolu nad; *vidheyātmā*—ten, kdo následuje regulovanou svobodu; *prasādam*—milost Pána; *adhigacchati*—dosáhne.

Překlad

Ten, kdo procvičováním regulačních principů svobody dokáže kontrolovat smysly, může dosáhnout úplného milosrdenství Pána a tím se osvobodit od veškerého lpění a odporu.

Výklad

Již bylo vysvětleno, člověk může kontrolovat smysly pomocí nějakého umělého procesu, ale dokud nejsou smysly zaměstnány transcendentální službou Pánu, je veškerá šance k pádu. Člověk díky tomu, že je Kṛṣṇa vědomý, nelpí na smyslových činnostech, přestože se plně Kṛṣṇa vědomý člověk může jevit, jako že je na smyslové rovině. Kṛṣṇa vědomý člověk se zajímá pouze o uspokojování Kṛṣṇy a o nic jiného. Proto je transcendentální veškeré připoutanosti. Pokud Kṛṣṇa chce, může oddaný dělat cokoliv, co je běžně nežádoucí; a pokud Kṛṣṇa nechce, nečiní to, co by obvykle vykonával pro své vlastní uspokojení. Tudíž konat nebo nekonat je pod jeho kontrolou, protože koná pouze na příkaz Kṛṣṇy. Toto vědomí je Pánovou bezpříčinnou milostí, kterou může oddaný dosáhnout navzdory své připoutanosti ke smyslové rovině.

TEXT 65

प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजायते ।
प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते ॥ २-६५॥

prasāde sarva-duḥkhānāṁ
hānir asyopajāyate
prasanna-cetaso hy āśu
buddhiḥ paryavatiṣṭhate

prasāde—na základě dosažení bezpříčinné milosti Pána; *sarva*—vše; *duḥkhānām*—materiální utrpení; *hāniḥ*—zničení; *asya*—jeho; *upajāyate*—se odehrává;

prasanna-cetasaḥ—šťastného v mysli; *hi*—jistě; *āśu*—velmi brzy; *buddhiḥ*—inteligence; *pari*—dostatečně; *avatiṣṭhate*—ustavená.

Překlad

Pro toho, kdo je takto situovaný v Božském vědomí, přestanou existovat trojnásobná utrpení hmotné existence; v tak šťastné pozici se inteligence člověka brzy ustálí.

TEXT 66

नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भावना ।
न चाभावयतः शान्तिरशान्तस्य कुतः सुखम् ॥ २-६६ ॥

nāsti buddhir ayuktasya
na cāyuktasya bhāvanā
na cābhāvayataḥ śāntir
aśāntasya kutaḥ sukham

na asti—nemůže existovat; *buddhiḥ*—transcendentální inteligence; *ayuktasya*—toho, kdo není spojený (s vědomím Kṛṣṇy); *na*—ani; *ca*—a; *ayuktasya*—toho, kdo je prostý vědomí Kṛṣṇy; *bhāvanā*—mysl upevněná ve štěstí; *na*—ani; *ca*—a; *abhāvayataḥ*—ten, kdo není upevněný; *śāntiḥ*—mír; *aśāntasya*—nemírumilovného; *kutaḥ*—kde je; *sukham*—štěstí.

Překlad

Ten, kdo není v transcendentálním vědomí, nemůže oplývat ani kontrolou mysli ani ustálenou inteligencí, bez čehož neexistuje šance na mír. A jak může existovat jakékoliv štěstí bez míru?

Výklad

Dokud člověk není Kṛṣṇa vědomý, neexistuje šance na mír. V Páté kapitole (5.29) je potvrzeno, že člověk může dosáhnout pravého míru jedině tehdy, když pochopí, že Kṛṣṇa je jediný, kdo si užívá všech dobrých výsledků obětí a pokání, a že je vlastníkem všech vesmírných projevů, pravým přítelem všech živých bytostí. Tudíž, pokud se někdo nenachází v Kṛṣṇa vědomí, tak tam nemůže být konečný cíl pro mysl. Ke znepokojení dochází v důsledku nedostatku konečného cíle, a pokud si je člověk jistý, že Kṛṣṇa je požitkářem, vlastníkem a přítelem všech a všeho, pak může, s ustálenou myslí, přinést mír. Tudíž člověk, který je zaměstnaný mimo vztah s Kṛṣṇou, je bezpochyby neustále ve stresu a bez míru, jakkoliv předstírá mír a spirituální pokrok v životě. Kṛṣṇa vědomí je samo-se-projevující pokojný stav, kterého lze dosáhnout pouze ve vztahu s Kṛṣṇou.

TEXT 67

इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते ।
तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नावमिवाम्भसि ॥ २-६७॥

indriyāṇāṁ hi caratāṁ
yan mano 'nuvidhīyate
tad asya harati prajñāṁ
vāyur nāvam ivāmbhasi

indriyāṇām—smyslů; *hi*—jistě; *caratām*—zatímco zmítají; *yat*—to; *manaḥ*—mysl; *anuvidhīyate*—stane se neustále zapojená; *tat*—to; *asya*—jeho; *harati*—odebere; *prajñām*—inteligence; *vāyuḥ*—vítr; *nāvam*—člun; *iva*—jako; *ambhasi*—na vodě.

Překlad

Tak jako je loď na vodě smetena silným větrem, tak i jediný ze smyslů, na který se soustředí mysl, může inteligenci člověka odnést pryč.

Výklad

Dokud nejsou všechny smysly zaměstnané ve službě Pánovi, i jediný z nich zaměstnaný ve smyslovém uspokojování může odklonit oddaného od cesty transcendentálního pokroku. Jak je vzpomínáno o životě Mahārāje Ambarīṣe, všechny smysly musí být zaměstnané ve vědomí Kṛṣṇy, jelikož to je správná technika pro kontrolu mysli.

TEXT 68

तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ २-६८॥

tasmād yasya mahā-bāho
nigṛhītāni sarvaśaḥ
indriyāṇīndriyārthebhyas
tasya prajñā pratiṣṭhitā

tasmāt—tudíž; *yasya*—jedincovo; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *nigṛhītāni*—tak držené na uzdě; *sarvaśaḥ*—všeobecně; *indriyāṇi*—smysly; *indriya-arthebhyaḥ*—kvůli smyslových předmětů; *tasya*—jeho; *prajñā*—inteligence; *pratiṣṭhitā*—upevněná.

Překlad

Tudíž, ó ty s mocnými pažemi, ustálené inteligence je zcela jistě ten, jehož smysly jsou udrženy na uzdě od svých objektů.

Výklad

Jako jsou nepřátelé kroceni vyšší silou, tak podobně smysly mohou být kroceny, ale pouze jejich trvalým zaměstnáním ve službě Pánu, a nikoliv nějakým lidským snažením. Ten, kdo to pochopil - že jedině skrze vědomí Kṛṣṇy je člověk skutečně situovaný v inteligenci a že člověk by měl procvičovat toto umění pod vedením pravého spirituálního mistra - se nazývá *sādhaka* neboli vhodný kandidát pro osvobození.

TEXT 69

या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ।
यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥ २-६९॥

yā niśā sarva-bhūtānāṁ
tasyāṁ jāgarti saṁyamī
yasyāṁ jāgrati bhūtāni
sā niśā paśyato muneḥ

yā—co; *niśā*—je nocí; *sarva*—vše; *bhūtānām*—živých bytostí; *tasyām*—v tom; *jāgarti*—nemohoucí pořádně spát; *saṁyamī*—sebe-kontrolovaný; *yasyām*—ve kterém; *jāgrati*—bdící; *bhūtāni*—všechny bytosti; *sā*—to je; *niśā*—noc; *paśyataḥ*—pro introspektivního; *muneḥ*—mudrce.

Překlad

Co je nocí pro všechny bytosti, je časem probuzení pro sebekontrolovaného; a čas probuzení pro všechny bytosti je nocí pro introspektivního mudrce.

Výklad

Existují dvě třídy inteligentních lidí. Jedna je inteligentní v oblasti materiálních aktivit za účelem uspokojování smyslů a druhá je introspektivní a bdělá za účelem kultivace seberealizace. Činnosti introspektivního mudrce, či hloubavého člověka, jsou nocí pro hmotně pohlcené lidi. Materialističtí lidé setrvávají během takové noci ve spánku, jelikož ignorují seberealizaci. Introspektivní mudrc setrvává bdělý během „noci“ materialistických lidí. Mudrc pociťuje transcendentální

potěšení z postupného pokroku spirituální kultury, zatímco člověk v hmotných aktivitách, spící ohledně seberealizace, sní o různých smyslových potěšeních a někdy ve svém stavu spánku cítí štěstí a někdy neštěstí. Introspektivní člověk je vždy netečný vůči hmotnému štěstí a neštěstí. Pokračuje v činnostech své seberealizace, aniž by byl rozrušen hmotnými reakcemi.

TEXT 70

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं
समुद्रमापः प्रविशन्ति यद्वत् ।
तद्वत्कामा यं प्रविशन्ति सर्वे
स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ॥ २-७० ॥

āpūryamāṇam acala-pratiṣṭhaṁ
samudram āpaḥ praviśanti yadvat
tadvat kāmā yaṁ praviśanti sarve
sa śāntim āpnoti na kāma-kāmī

āpūryamāṇam—vždy naplněný; *acala-pratiṣṭham*—vytrvale umístěný; *samudram*—oceán; *āpaḥ*—voda; *praviśanti*—vstoupit; *yadvat*—jako; *tadvat*—tak; *kāmāḥ*—tužby; *yam*—jednomu; *praviśanti*—vstoupit; *sarve*—vše; *saḥ*—tento člověk; *śāntim*—mír; *āpnoti*—dosáhne; *na*—ne; *kāma-kāmī*—ten, kdo touží naplnit tužby.

Překlad

Jedině člověk, který není rozrušen neustálým přílivem tužeb - které přicházejí tak jako řeky do oceánu, který je věčně plněn, ale přesto je vždy stálý - může dosáhnout pokoje, a nikoliv ten, kdo usiluje o uspokojení takových tužeb.

Výklad

I když je obrovský oceán neustále plněn vodou, stále je, obzvláště během období dešťů, plněn ještě větším množstvím vody. Ale oceán zůstává stejný - stálý; není rozrušený ani nepřesáhne hranici svého okraje. To platí i pro člověka ustáleného v Kṛṣṇa vědomí. Dokud má člověk hmotné tělo, požadavky těla na uspokojení smyslů neustanou. Avšak oddaný není rozrušen takovými tužbami, protože je naplněný. Kṛṣṇa vědomý člověk nepotřebuje nic, protože Pán naplní všechny hmotné nezbytnosti. A tedy on je jako oceán - vždy naplněný v sobě. Tužby k němu mohou přicházet jako vody řek, které se vlévají do oceánu, ale on je stálý ve svých činnostech a není ani trochu rozrušen tužbami uspokojovat smysly. To je důkazem Kṛṣṇa vědomého člověka - ten, kdo ztratil zálibu v materiálním

uspokojování smyslů, přestože tužby jsou přítomné. Protože setrvává spokojený v transcendentální láskyplné službě Pánu, může zůstat stálý jako oceán, a tedy si užíval úplného míru. Avšak ostatní, kteří si plní tužby až na hranici osvobození, co teprve říct o hmotném úspěchu, nikdy nedosáhnou míru. Ziskuchtiví pracovníci, lidé toužící po spasení, a také jogíni, kteří jdou po mystických silách, jsou všichni nešťastní v důsledku nenaplněných tužeb. Ale člověk ve vědomí Kṛṣṇy je šťastný ve službě Pánu a nemá tužby k naplnění. Ve skutečnosti netouží ani po osvobození z takzvaného hmotného spoutání. Kṛṣṇovi oddaní nemají hmotné tužby, a tudíž se nacházejí v dokonalém pokoji.

TEXT 71

विहाय कामान्यः सर्वान्पुमांश्चरति निःस्पृहः ।
निर्ममो निरहङ्कारः स शान्तिमधिगच्छति ॥ २-७१ ॥

vihāya kāmān yaḥ sarvān
pumāṁś carati niḥspṛhaḥ
nirmamo nirahaṅkāraḥ
sa śāntim adhigacchati

vihāya—poté, co se vzdá; *kāmān*—všech materiálních tužeb po ukájení smyslů; *yaḥ*—osoba; *sarvān*—vše; *pumān*—osoba; *carati*—žije; *nihṣpṛhaḥ*—bez tužeb; *nirmamaḥ*—bez smyslu pro vlastnictví; *nirahaṅkāraḥ*—bez falešného ega; *saḥ*—vše; *śāntim*—dokonalý mír; *adhigacchati*—dosáhne.

Překlad

Pravého míru může dosáhnout jedině člověk, který se vzdal všech tužeb uspokojovat smysly, kdo žije osvobozený od tužeb, kdo se vzdal veškerého smyslu pro majetnictví a je prostý falešného ega.

Výklad

Stát se tužeb-prostým znamená netoužit po ničem k uspokojení smyslů. Jinými slovy touha stát se Kṛṣṇa vědomým je pravá oproštěnost od tužeb. Dokonalým stádiem Kṛṣṇa vědomí je pochopení vlastní skutečné pozice věčného Kṛṣṇova služebníka, bez falešného prohlašování hmotného těla za vlastní já a bez falešného prohlašování vlastnictví čehokoliv na světě. Ten, kdo je situovaný v tomto dokonalém stádiu, ví, že jelikož Kṛṣṇa je vlastníkem všeho, všechno musí být použito k uspokojování Kṛṣṇy. Arjuna nechtěl bojovat kvůli uspokojení svých vlastních smyslů, ale když se stal plně Kṛṣṇa vědomým, bojoval, protože Kṛṣṇa chtěl, aby bojoval. Sám za sebe neměl žádnou touhu bojovat, ale ten stejný Arjuna bojoval

pro Kṛṣṇu jak nejlépe dovedl. Touha po uspokojování Kṛṣṇy je pravá oproštěnost od tužby; není to umělá snaha zničit tužby. Živá bytost nemůže být prostá tužeb ani prostá smyslů, ale musí změnit kvalitu tužeb. Člověk prostý materiálních tužeb bez pochyby ví, že vše patří Kṛṣṇovi (*īśāvāsyam idaṁ sarvam*), a tudíž neprohlašuje falešné vlastnictví čehokoliv. Toto transcendentální poznání je založené na seberealizaci - jmenovitě, vědět dokonale dobře, že každá živá bytost je věčnou nedělitelnou součástí Kṛṣṇy ve spirituální totožnosti, a tudíž věčná pozice živé bytosti nikdy nedosáhne úrovně Kṛṣṇy nebo nad Ním. Toto porozumění vědomí Kṛṣṇy je základním principem pravého míru.

TEXT 72

एषा ब्राह्मी स्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य विमुह्यति ।
स्थित्वास्यामन्तकालेऽपि ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ॥ २-७२ ॥

eṣā brāhmī sthitiḥ pārtha
naināṁ prāpya vimuhyati
sthitvāsyām anta-kāle 'pi
brahma-nirvāṇam ṛcchati

eṣā—toto; *brāhmī*—spirituální; *sthitiḥ*—situace; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *na*—nikdy; *enām*—toto; *prāpya*—dosahující; *vimuhyati*—zcela zmate; *sthitvā*—být takto umístěný; *asyām*—být tak; *anta-kāle*—na konci života; *api*—také; *brahma-nirvāṇam*—spirituální (království Boha); *ṛcchati*—dosáhne.

Překlad

To je cestou spirituálního a zbožného života, kterého když člověk dosáhne, tak není zmatený. Jestliže je takto situovaný, dokonce i v hodině smrti, může vstoupit do království Boha.

Výklad

Člověk může dojít Kṛṣṇa vědomí neboli božského života v okamžiku, během vteřiny - nebo takového stádia nedosáhne možná ani za milion narození. Je to pouze otázkou porozumění a přijetí faktu. Khaṭvāṅga Mahārāja dosáhl tohoto životního stavu jen několik minut před svou smrtí tím, že se odevzdal Kṛṣṇovi. *Nirvāṇa* znamená konec procesu hmotného života. Podle buddhistické filosofie existuje po skončení tohoto hmotného života jen nicota; ale učení Bhagavad-gīty je jiné. Skutečný život začíná po skončení materiálního života. Primitivnímu materialistovi stačí vědět, že musí skončit materiální způsob života, ale pro duchovně pokročilé lidi existuje po materialistickém životě další život. Pokud se, naštěstí, stane člověk Kṛṣṇa vědomým před skončením tohoto života, okamžitě

dosáhne stádia *Brahma-nirvāṇy*. Není rozdíl mezí královstvím Boha a oddanou službou Pánu. Jelikož jsou na absolutní rovině, zaměstnání v transcendentální láskyplné službě Pánu znamená vejít do duchovního království. V hmotném světě jsou činnosti k uspokojování smyslů, zatímco ve spirituálním světě jsou činnosti Kṛṣṇa vědomí. Dosažení Kṛṣṇa vědomí znamená dokonce i v tomto životě okamžité dosažení Brahmanu a ten, kdo je situovaný v Kṛṣṇa vědomí, už bez pochyby vstoupil do království Boha.

Brahman je pravým opakem hmoty. Tudíž *brāhmī sthitiḥ* znamená „nikoliv na rovině hmotných činností." Oddaná služba Pánu je v Bhagavad-gītě přijímána jako stádium osvobození. Tudiž *brāhmī sthitiḥ* je osvobození z hmotné spoutanosti.

Śrīla Bhaktivinode Ṭhākur shrnul tuto Druhou kapitolu Bhagavad-gīty tím, že se jedná o obsah celého textu. Předmětem Bhagavad-gīty je *karma*-jóga, *jñāna*-jóga a *bhakti*-jóga. V Druhé kapitole byly jasně prodiskutovány *karma*-jóga a *jñāna*-jóga a rovněž byl dán letmý pohled na *bhakti*-jógu, jako shrnutí pro celý text.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Druhé kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti jejího Obsahu.

Kapitola 3

Karma-jóga

TEXT 1

अर्जुन उवाच ।
ज्यायसी चेत्कर्मणस्ते मता बुद्धिर्जनार्दन ।
तत्किं कर्मणि घोरे मां नियोजयसि केशव ॥ ३-१ ॥

arjuna uvāca
jyāyasī cet karmaṇas te
matā buddhir janārdana
tat kiṁ karmaṇi ghore māṁ
niyojayasi keśava

arjunaḥ—Arjuna; *uvāca*—řekl; *jyāyasī*—mluvě velmi vysoce; *cet*—ačkoliv; *karmaṇaḥ*—než zištná akce; *te*—tvůj; *matā*—názor; *buddhiḥ*—inteligence; *janārdana*—ó Kṛṣṇo; *tat*—proto; *kim*—proč; *karmaṇi*—v činnosti; *ghore*—příšerný; *mām*—mě; *niyojayasi*—mé zapojení; *keśava*—ó Kṛṣṇo.

Překlad

Arjuna řekl: Ó Janārdano, ó Keśavo, proč mě nutíš, abych se zapojil do téhle strašné války, když si myslíš, že inteligence je lepší než

ziskuchtivá práce?

Výklad

Nejvyšší Osobnost Božství Śrī Kṛṣṇa v předchozí kapitole velmi důkladně popsal pozici duše s cílem zachránit Svého důvěrného přítele Arjunu z oceánu hmotného hoře. A doporučil cestu realizace: *buddhi*-jógu neboli vědomí Kṛṣṇy. Někdy je vědomí Kṛṣṇy zaměňováno za netečnost a člověk s takovým nepochopením se často stáhne na odloučené místo, aby se, pomocí pění svatého jména Pána Kṛṣṇy, stal zcela vědomým Kṛṣṇy. Aniž by byl člověk cvičen ve filosofii Kṛṣṇa vědomí, není radno, aby pěl svaté jméno Kṛṣṇy na opuštěném místě, kde získá snad jedině laciný obdiv nevinného davu. Také Arjuna smýšlel o Kṛṣṇa vědomí neboli o *buddhi*-józe, či inteligenci ve spirituálním pokroku v poznání, jako o něčem jako odchodu z aktivního života a praktikování pokání a odříkání někde v ústraní. Jinými slovy se chtěl šikovně vyhnout boji a Kṛṣṇa vědomí používal jako výmluvu. Ale protože byl upřímným studentem, postavil záležitost před svého mistra a zeptal se Kṛṣṇy na nejlepší možný způsob svého konání. V odpovědi na otázku Kṛṣṇa v této Třetí kapitole důkladně vysvětlil *karma*-jógu neboli práci v Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 2

व्यामिश्रेणेव वाक्येन बुद्धिं मोहयसीव मे ।
तदेकं वद निश्चित्य येन श्रेयोऽहमाप्नुयाम् ॥ ३-२॥

vyāmiśreṇeva vākyena
buddhiṁ mohayasīva me
tad ekaṁ vada niścitya
yena śreyo 'ham āpnuyām

vyāmiśreṇa—dvojznačnými; *iva*—jako; *vākyena*—slova; *buddhim*—inteligence; *mohayasi*—omračující; *iva*—jako; *me*—můj; *tat*—proto; *ekam*—jen jeden; *vada*—prosím sděl; *niścitya*—zjišťující; *yena*—kterými; *śreyaḥ*—skutečný užitek; *aham*—já; *āpnuyām*—může to mít.

Překlad

Má inteligence je zmatena Tvými nejednoznačnými pokyny. Proto mi prosím s konečnou platností řekni, co je pro mě nejvýhodnější.

Výklad

V předcházející kapitole, jako v úvodu k Bhagavad-gītě, bylo vysvětleno mnoho různých cest, jako *sāṅkhya*-jóga, *buddhi*-jóga, kontrola smyslů pomocí inteligence, práce bez touhy po ovoci a pozice začátečníka. To vše bylo předloženo nesystematicky. K akci a porozumění by bylo třeba uspořádanější vysvětlení cesty. Arjuna tedy chtěl ujasnit tyto zjevně matoucí záležitosti, aby je každý obyčejný člověk mohl přijmout bez nedorozumění. Přestože Kṛṣṇovým záměrem nebylo zmást Arjunu nějakým žonglováním se slovy, Arjuna nedokázal následovat proces Kṛṣṇa vědomí - ať už nečinností nebo aktivní službou. Jinými slovy, svými otázkami zametal cestu Kṛṣṇa vědomí pro všechny studenty, kteří skutečně chtějí porozumět záhadě Bhagavad-gīty.

TEXT 3

श्रीभगवानुवाच ।
लोकेऽस्मिन् द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता मयानघ ।
ज्ञानयोगेन साङ्ख्यानां कर्मयोगेन योगिनाम् ॥ ३-३॥

śrī-bhagavān uvāca
loke 'smin dvi-vidhā niṣṭhā
purā proktā mayānagha
jñāna-yogena sāṅkhyānāṁ
karma-yogena yoginām

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *loke*—na světě; *asmin*—tento; *dvi-vidhā*—dva druhy; *niṣṭhā*—víry; *purā*—dříve; *proktā*—bylo řečeno; *mayā*—Mnou; *anagha*—ó ty, jenž jsi prost hříchů; *jñāna-yogena*—spojujícím procesem poznání; *sāṅkhyānām*—empirických filozofů; *karma-yogena*—spojujícím procesem oddanosti; *yoginām*—oddaných.

Překlad

Požehnaný Pán pravil: Ó Arjuno, jenž jsi bez hříchu, již jsem vysvětlil, že existují dvě třídy lidí, kteří si uvědomují Já. Někteří tíhnou k tomu, aby Ho pochopili pomocí empirické filosofické spekulace, a další tíhnou k tomu, aby Ho pochopili prostřednictvím oddané práce.

Výklad

V Druhé kapitole verši 39 Pán vysvětlil dva druhy procedur - jmenovitě *sāṅkhya*-jógu a *karma*-jógu, či *buddhi*-jógu. V tomto verši Pán vysvětluje totéž blíže. *Sāṅkhya*-jóga neboli analytické studium podstaty duše a hmoty je předmětem

zájmu lidí, kteří tíhnou ke spekulaci a k chápání věcí pomocí experimentálního poznání a filosofie. Druhá třída lidí pracuje ve vědomí Kṛṣṇy, jak je vysvětleno v 61. verši Druhé kapitoly. Také v 39. verši Pán vysvětlil, že prací dle principů *buddhi*-jógy čili Kṛṣṇa vědomí může být člověk osvobozen z pout činnosti; a navíc se jedná o bezchybný proces. Stejný princip je vysvětlen blíže v 61. verši - že tato *buddhi*-jóga je zcela závislá na Nejvyšším (nebo specifičtěji na Kṛṣṇovi) a že tímto způsobem lze snadno dostat všechny smysly pod kontrolu. Tudíž obě jógy jsou vzájemně závislé, jako náboženství a filosofie. Náboženství bez filosofie je sentiment, nebo někdy fanatismus, a filosofie bez náboženství je mentální spekulací. Konečným cílem je Kṛṣṇa, protože filosofové, kteří také upřímně hledají Absolutní Pravdu, nakonec dojdou vědomí Kṛṣṇy. To je uvedeno také v Bhagavad-gītě. Porozumět pravému postavení já ve vztahu s Nejvyšším Já, to je celý proces. Nepřímým procesem je filosofická spekulace, díky níž může člověk postupně dojít do bodu Kṛṣṇa vědomí; a druhý proces je přímým spojením všeho ve vědomí Kṛṣṇy. Z těchto dvou je cesta Kṛṣṇa vědomí lepší, protože nezávisí na očištění smyslů filosofickým procesem. Kṛṣṇa vědomí je samo o sobě očistným procesem a přímá metoda oddané služby je jednoduchá a vznešená zároveň.

TEXT 4

न कर्मणामनारम्भान्नैष्कर्म्यं पुरुषोऽश्नुते ।
न च संन्यसनादेव सिद्धिं समधिगच्छति ॥ ३-४॥

na karmaṇām anārambhān
naiṣkarmyaṁ puruṣo 'śnute
na ca sannyasanād eva
siddhiṁ samadhigacchati

na—bez; *karmaṇām*—předepsaných povinností; *anārambhāt*—nevykonávání; *naiṣkarmyam*—osvobození od reakce; *puruṣah*—muž; *aśnute*—dosáhnout; *na*—ani; *ca*—také; *sannyasanāt*—zřeknutím se; *eva*—jednoduše; *siddhim*—úspěch; *samadhigacchati*—docílit.

Překlad

Pouhým zdržením se práce nelze dojít osvobození od reakcí a ani samotným odříkáním nelze dosáhnout dokonalosti.

Výklad

Řád zřeknutí se může člověk přijmout, když se očistí vykonáváním předepsané formy povinností, které jsou stanoveny právě za účelem očistit srdce materialistického člověka. Bez očištění nemůže člověk dosáhnout úspěchu tím, že si

znenadále osvojí čtvrtý řád života (*sannyāsa*). Dle empirických filosofů, prostým akceptováním sannyāsu, či zanecháním ziskuchtivých činností, se může člověk v momentě stát tak dobrým, jako je Nārāyaṇa. Ale Pán Kṛṣṇa tento princip neschvaluje. Bez očištění srdce je *sannyāsa* leda tak výtržníkem sociálního řádu. Na druhou stranu, pokud někdo vejde do transcendentální služby Pánu, jakkoliv dokáže v této věci pokročit, je Pánem přijato (*buddhi*-jóga), i kdyby nevykonával svou předepsanou povinnost. *Svalpam apy asya dharmasya trāyate mahato bhayāt.* Dokonce i nepatrný výkon dle takového principu umožňuje člověku překonat velké těžkosti.

TEXT 5

न हि कश्चित्क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत् ।
कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः ॥ ३-५॥

na hi kaścit kṣaṇam api
jātu tiṣṭhaty akarma-kṛt
kāryate hy avaśaḥ karma
sarvaḥ prakṛti-jair guṇaiḥ

na—ani; *hi*—jistě; *kaścit*—kdokoliv; *kṣaṇam*—byť jen okamžik; *api*—také; *jātu*—dokonce; *tiṣṭhati*—stojí; *akarma-kṛt*—bez dělání něčeho; *kāryate*—je nucen činit; *hi*—jistě; *avaśaḥ*—bezmocně; *karma*—práce; *sarvaḥ*—všechno; *prakṛti-jaiḥ*—z režimů materiální přírody; *guṇaiḥ*—kvalitami.

Překlad

Všichni jsou nuceni bezmocně jednat na základě impulzů zrozených z režimů hmotné přírody; a proto se nikdo ani na chvilku nedokáže zdržet dělání.

Výklad

Toto není otázkou vtěleného života, nýbrž být neustále aktivní je přirozeností duše. Bez přítomnosti duše se hmotné tělo nemůže hýbat. Tělo je pouze mrtvým vozidlem poháněným duší, která je vždy aktivní a nemůže ustat ani na okamžik. Jako taková musí být duše zaměstnána v dobré práci Kṛṣṇa vědomí, jinak bude zaneprázdněná zaměstnáními diktovanými iluzorní energií. V kontaktu s hmotnou energií nabývá spirituální duše materiální režimy, a aby se od takových vztahů očistila, je nezbytné zaměstnání v předepsaných povinnostech nařízených v śāstrách. Ale pokud je duše zaměstnána v přirozeném poslání Kṛṣṇa vědomí, cokoliv je schopná dělat, je pro ni dobré. Śrīmad-Bhāgavatam toto potvrzuje:

tyaktvā sva-dharmaṁ caraṇāmbujaṁ harer
bhajann apakvo 'tha patet tato yadi
yatra kva vābhadram abhūd amuṣya kiṁ
ko vārtha āpto 'bhajatāṁ sva-dharmataḥ

„Pro toho, kdo se dá na Kṛṣṇa vědomí, není žádná ztráta ani zlo, i kdyby třeba nenásledoval předepsané povinnosti śāster, ani řádně nevykonával oddanou službu, i kdyby spadl ze standardu. Avšak, pokud plní všechny příkazy śāster za účelem očištění, k čemu mu to bude platné, není-li Kṛṣṇa vědomý?“ (Bhāg. 1.5.17) Takže očistný proces je nezbytný k dosažení tohoto bodu Kṛṣṇa vědomí. Tudíž *sannyāsa* nebo jakýkoliv očistný proces má pomoci dosáhnout konečného cíle stát se Kṛṣṇa vědomým, bez čehož je vše považováno za selhání.

TEXT 6

कर्मेन्द्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन् ।
इन्द्रियार्थान्विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते ॥ ३-६ ॥

karmendriyāṇi saṁyamya
ya āste manasā smaran
indriyārthān vimūḍhātmā
mithyācāraḥ sa ucyate

karma-indriyāṇi—pět pracovních smyslových orgánů; *saṁyamya*—kontrolující; *yaḥ*—kdokoliv, kdo; *āste*—zůstává; *manasā*—myslí; *smaran*—mysleje; *indriya-arthān*—předměty smyslů; *vimūḍha*—bláznivý; *ātmā*—duše; *mithyā-ācāraḥ*—předstírající; *saḥ*—on; *ucyate*—je nazván.

Překlad

Ten, kdo kontroluje smysly a činné orgány, ale jeho mysl prodlévá na smyslových objektech, bezpochyby klame sám sebe a nazývá se pokrytcem.

Výklad

Existuje mnoho pokrytců, kteří odmítají pracovat v Kṛṣṇa vědomí, ale předvádějí meditaci, zatímco ve své mysli prodlévají u smyslových požitků. Takoví pokrytci někdy hovoří o suché filosofii za účelem oklamání sofistikovaných stoupenců, avšak dle tohoto verše se jedná o největší podvodníky. Člověk, ať už v jakémkoliv postavení v řádu společnosti, může konat za účelem smyslového požitku, ale když následuje pravidla a předpisy svého daného postavení, může dosáhnout postupného pokroku v očišťování své existence. Ale ten, kdo se předvádí jako

jogín, když ve skutečnosti vyhledává objekty uspokojování smyslů, musí být nazván největším podvodníkem, i když někdy hovoří o filosofii. Jeho vědomosti nemají žádnou hodnotu, protože iluzorní energie Pána odebere účinky vědomostí takového hříšného muže. Mysl takového pokrytce je vždy nečistá, a tudíž jeho divadlo jogínské meditace nemá vůbec žádnou hodnotu.

TEXT 7

यस्त्विन्द्रियाणि मनसा नियम्यारभतेऽर्जुन ।
कर्मेन्द्रियैः कर्मयोगमसक्तः स विशिष्यते ॥ ३-७॥

yas tv indriyāṇi manasā
niyamyārabhate 'rjuna
karmendriyaiḥ karma-yogam
asaktaḥ sa viśiṣyate

yaḥ—ten, kdo; *tu*—ale; *indriyāṇi*—smysly; *manasā*—myslí; *niyamya*—regulující; *ārabhate*—začíná; *arjuna*—ó Arjuno; *karma-indriyaiḥ*—aktivními smyslovými orgány; *karma-yogam*—oddanost; *asaktaḥ*—bez připoutání; *saḥ*—on; *viśiṣyate*—mnohem lepší.

Překlad

Na druhou stranu, mnohem lepší je ten, kdo pomocí mysli kontroluje smysly a bez lpění zaměstnává své činné orgány prací v oddanosti.

Výklad

Na místo toho stát se pseudo-transcendentalistou za účelem nemravného života a smyslového potěšení je mnohem lepší setrvat ve své vlastní práci a vykonávat životní účel, kterým je osvobodit se od hmotného spoutání a vstoupit do království Boha. Dosáhnout Viṣṇua je hlavním *svārtha-gati* neboli cílem ve vlastním zájmu. Celá instituce varny a āśramu je navržena tak, aby nám pomohla dosáhnout tohoto cíle života. I hospodář (člověk v rodinném životě) může prostřednictvím oddané služby v Kṛṣṇa vědomí dosáhnout této destinace. Za účelem seberealizace může člověk vést regulovaný život, jak je předepsané v śāstrách, a pokračovat ve vykonávání své práce bez lpění a tímto způsobem dělat pokrok. Upřímný člověk, který následuje tuto metodu, je mnohem lepší než falešný pokrytec, který si osvojí naoko spirituální show, aby podváděl nevinnou veřejnost. Upřímný zametač je lepší než meditující šarlatán, který medituje pouze za účelem výdělku na živobytí.

TEXT 8

नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्यकर्मणः ।
शरीरयात्रापि च ते न प्रसिद्ध्येदकर्मणः ॥ ३-८॥

niyataṁ kuru karma tvaṁ
karma jyāyo hy akarmaṇaḥ
śarīra-yātrāpi ca te
na prasiddhyed akarmaṇaḥ

niyatam—předepsané; *kuru*—dělej; *karma*—povinnosti; *tvam*—ty; *karma*—práce; *jyāyaḥ*—lepší; *hi*—než; *akarmaṇaḥ*—bez práce; *śarīra*—tělesně; *yātrā*—údržba; *api*—ani; *ca*—také; *te*—tvé; *na*—nikdy; *prasiddhyet*—způsobilo; *akarmaṇaḥ*—bez práce.

Překlad

Konej svou předepsanou povinnost, protože činnost je lepší než nečinnost. Bez práce člověk ani nemůže udržovat své fyzické tělo.

Výklad

Existuje mnoho pseudo-meditujících, kteří sami sebe nesprávně vykreslují tak, že příslušífi k vysokému původu, a velkých profesionálů, kteří se staví do falešné pózy, že vše obětovali za účelem pokroku ve spirituálním životě. Pán Kṛṣṇa nechtěl, aby se z Arjuny stal pokrytec, nýbrž, aby vykonával své předepsané povinnosti, jak jsou stanoveny pro kṣatriye. Arjuna byl hospodář a válečný generál, tudíž pro něj bylo lépe tak setrvat a vykonávat své náboženské povinnosti, jak jsou předepsané pro kṣatriyu majícího rodinný život. Takové aktivity postupně očistí srdce světského člověka a osvobodí ho z materiálního znečištění. Takzvané odříkání za účelem obživy není nikdy schvalováno Pánem ani žádným náboženským písmem. Nakonec, člověk musí udržovat své tělo a duši pohromadě nějakou prací. Práce by nemělo být zanecháno z rozmaru, bez očištění se od materiálních tendencí. Každý, kdo se nachází v materiálním světě, je bezpochyby posedlý nečistou tendencí opanovat hmotnou přírodu, nebo jinými slovy, tendencí uspokojovat smysly. Takové znečištěné tendence musí být očištěny. Člověk by se nikdy neměl pokoušet o to stát se tak zvaným transcendentalistou, zříci se práce a žít na úkor ostatních, aniž by tak bylo činěno prostřednictvím předepsaných povinností.

TEXT 9

यज्ञार्थात्कर्मणोऽन्यत्र लोकोऽयं कर्मबन्धनः ।

तदर्थं कर्म कौन्तेय मुक्तसङ्गः समाचर ॥ ३-९॥

yajñārthāt karmaṇo 'nyatra
loko 'yaṁ karma-bandhanaḥ
tad-arthaṁ karma kaunteya
mukta-saṅgaḥ samācara

yajña-arthāt—pouze za účelem Yajñy či Viṣṇua; *karmaṇaḥ*—vykonaná práce; *anyatra*—jinak; *lokaḥ*—tento svět; *ayam*—tento; *karma-bandhanaḥ*—svázanost prací; *tat*—Jeho; *artham*—za účelem; *karma*—práce; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *mukta-saṅgaḥ*—osvobozený od sdružování; *samācara*—dělej to dokonale.

Překlad

Práce prováděná jako oběť Viṣṇuovi musí být vykonávána, jinak práce upoutá člověka k tomuto hmotnému světu. Tudíž, ó synu Kuntī, vykonávej své předepsané povinnosti k Jeho uspokojení a tímto způsobem vždy zůstaneš prostý lpění a osvobozený z poddanství.

Výklad

Jelikož člověk musí pracovat i kvůli prostému udržení těla, tak jsou předepsané povinnosti pro určitou společenskou pozici a vlastnosti navrženy tak, aby tento účel mohl být naplněn. *Yajña* znamená Pán Viṣṇu, či obětní obřady. Všechny obětní obřady jsou míněny k uspokojování Pána Viṣṇua. Védy ukládají: *yajño vai viṣṇuḥ*. Jinými slovy, stejnému účelu poslouží jak vykonávání předepsaných yajñ, tak přímá služba Pánu Viṣṇuovi. Kṛṣṇa vědomí je tedy vykonáváním yajñy tak, jak je předepsáno v tomto verši. Instituce *varṇāśrama* má také za cíl uspokojit Pána Viṣṇua. *„Varṇāśramācāra-vatā puruṣeṇa paraḥ pumān/viṣṇur ārādhyate…“* (Viṣṇu Purāṇa 3.8.8) A proto člověk musí pracovat za účelem uspokojení Viṣṇua. Jakákoli jiná práce vykonaná v tomto hmotném světě bude příčinou spoutanosti, protože jak dobrá, tak zlá práce mají své reakce a reakce poutají vykonavatele. Tudíž člověk musí pracovat v Kṛṣṇa vědomí, aby uspokojil Kṛṣṇu (čili Viṣṇua); a zatímco vykonává takové činnosti, nachází se ve stavu osvobození. Toto je tím velkým uměním vykonávaní práce a z počátku tento proces vyžaduje zkušené vedení. Člověk by tedy měl jednat velmi pilně, pod zkušeným vedením oddaného Pána Kṛṣṇy nebo na přímé pokyny Pána Kṛṣṇy Samotného (pod kterým měl Arjuna příležitost pracovat). Nic by nemělo být vykonáváno za účelem uspokojení smyslů, ale vše by mělo být činěno pro uspokojení Kṛṣṇy. Tato pracovní technika nejenže zachrání člověka od reakcí práce, ale také ho postupně povýší do transcendentální láskyplné služby Pánovi, která sama o sobě může pozvednout člověka do království Boha.

TEXT 10

सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः ।
अनेन प्रसविष्यध्वमेष वोऽस्त्विष्टकामधुक् ॥ ३-१० ॥

saha-yajñāḥ prajāḥ sṛṣṭvā
purovāca prajāpatiḥ
anena prasaviṣyadhvam
eṣa vo 'stv iṣṭa-kāma-dhuk

saha—společně s; *yajñāḥ*—oběti; *prajāḥ*—generace; *sṛṣṭvā*—stvořením; *purā*—v dávných dobách; *uvāca*—řekl; *prajā-patiḥ*—Pán stvoření; *anena*—touto; *prasaviṣyadhvam*—prosperujte více a více; *eṣaḥ*—určitě; *vaḥ*—vy; *astu*—nechat to být; *iṣṭa*—všechny žádoucí; *kāma-dhuk*—udělitel.

Překlad

Na začátku stvoření, Pán všech tvorů vyslal generace lidí a polobohů spolu s obětmi pro Viṣṇua a požehnal jim slovy: „Buďte šťastní prostřednictvím této yajñy [oběti], protože její vykonávání vám poskytne všechny kýžené věci.“

Výklad

Materiální stvoření Pánem tvorů (Viṣṇuem) je příležitost nabídnutá podmíněným duším navrátit se domů - zpátky k Božství. Všechny živé bytosti v hmotném světě jsou podmíněné materiální přírodou v důsledku své zapomnětlivosti na svůj vztah s Kṛṣṇou, Nejvyšší Osobností Božství. Védské principy nám pomáhají pochopit tento věčný vztah, jak je uvedeno v Bhagavad-gītě: *vedaiś ca sarvair aham eva vedyaḥ.* Pán praví, že účelem Véd je porozumět Jemu. Ve védských chvalozpěvech je řečeno: *patiṁ viśvasyātmeśvaram.* Tudíž Pán živých bytostí je Nejvyšší Osobnost Božství, Viṣṇu. Také ve Śrīmad-Bhāgavatamu Śrīla Śukadeva Gosvāmī popisuje Pána jako *pati* v mnoha ohledech:

śriyaḥ-patir yajña-patiḥ prajā-patir
dhiyāṁ patir loka-patir dharā-patiḥ
patir gatiś cāndhaka-vṛṣṇi-sātvatāṁ
prasīdatāṁ me bhagavān satāṁ patiḥ
(Bhāg. 2.4.20)

Prajā-pati je Pán Viṣṇu a On je Pánem všech živých tvorů, všech světů a všech krás a je ochráncem každého. Pán stvořil tento hmotný svět pro podmíněné duše, aby se učily, jak vykonávat yajñy (oběti) k uspokojení Viṣṇua tak, aby mohly, zatímco jsou v hmotném světě, žít pohodlně beze strachu. Potom až současné

hmotné tělo skoná, mohou vstoupit do království Boha. To je kompletní program pro podmíněnou duši. Vykonáváním yajñy se podmíněné duše postupně stanou Kṛṣṇa vědomé a zbožné ve všech ohledech. V této době Kali je védskými písmy doporučena *saṅkīrtana-yajña* (pění jmen Boha) a tento transcendentální systém byl představen Pánem Caitanyou za účelem osvobození všech lidí tohoto věku. *Saṅkīrtana-yajña* a Kṛṣṇa vědomí se k sobě dobře hodí. Pán Kṛṣṇa ve své formě oddaného (Pána Caitanyi) je vzpomínán ve Śrīmad-Bhāgavatamu následovně, se zvláštním odkazem na *saṅkīrtana*-yajñu:

kṛṣṇa-varṇaṁ tviṣākṛṣṇāṁ sāṅgopāṅgāstra-pārṣadam
yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyair yajanti hi su-medhasaḥ

„V této době Kali, lidé, kteří jsou obdařeni dostatečnou inteligencí, budou vykonáváním *saṅkīrtana*-yajñy uctívat Pána, který je doprovázen Svými společníky.“ (Bhāg. 11.5.29) V této době Kali není jednoduché vykonávat ostatní yajñy, které jsou předepsané ve védské literatuře, ale *saṅkīrtana-yajña* je jednoduchá a vznešená pro všechny účely.

TEXT 11

देवान्भावयतानेन ते देवा भावयन्तु वः ।
परस्परं भावयन्तः श्रेयः परमवाप्स्यथ ॥ ३-११॥

devān bhāvayatānena
te devā bhāvayantu vaḥ
parasparaṁ bhāvayantaḥ
śreyaḥ param avāpsyatha

devān—polobohové; *bhāvayata*—potěšeni; *anena*—touto obětí; *te*—tito; *devāḥ*—polobohové; *bhāvayantu*—potěší; *vaḥ*—tebe; *parasparam*—vzájemně; *bhāvayantaḥ*—potěšení jeden druhého; *sreyaḥ*—požehnání; *param*—nejvyšší; *avāpsyatha*—dosáhneš.

Překlad

Polobozi potěšení obětmi vás také potěší; za takovéto vzájemné podpory bude všude vládnout obecná prosperita.

Výklad

Polobozi jsou zmocnění správci materiálních záležitostí. Dodávka vzduchu, vody a všech ostatních požehnání určených k údržbě těla a duše každé živé je svěřená polobohům, kteří jsou nesčetnými asistenty na rozdílných částech těla Nejvyšší

Osobnosti Božství. Jejich potěšení a nelibosti jsou závislé na vykonávání yajñ lidskými bytostmi. Některé yajñy jsou určeny k uspokojení konkrétních polobohů; ale i v těchto činnostech je Pán Viṣṇu uctíván ve všech yajñách jako hlavní příjemce. Také v Bhagavad-gītě je uvedeno, že Kṛṣṇa Samotný je příjemcem všech druhů yajñ: *bhoktāraṁ yajña-tapasām*. Tudíž, konečné uspokojení yajñapatiho je hlavním cílem všech yajñ. Když jsou tyto yajñy vykonávány dokonale, polobohové odpovědní za různá oddělení zásobování jsou přirozeně potěšeni a nedochází k nedostatku v dodávkách přírodních produktů.

Vykonávání yajñ má mnoho vedlejších přínosů, v konečném důsledku vedoucích k osvobození z hmotného spoutání. Vykonáváním yajñ dojde k očištění všech činností, jak se uvádí ve Védách:

āhāra-śuddhau sattva-śuddhiḥ sattva-śuddhau
dhruvā smṛtiḥ smṛti-lambhe sarva-granthīnāṁ vipra-mokṣaḥ

Jak bude vysvětleno v nadcházejícím verši, vykonáváním yajñy dojde k posvěcení potravin a jedením posvěcených potravin se očistí celá vlastní existence; očištěním existence dojde k posvěcení jemnějších tkání paměti, a když je posvěcena paměť, člověk může pomýšlet na cestu osvobození a všechno toto spojené dohromady vede ke Kṛṣṇa vědomí, významné nezbytnosti dnešní společnosti.

TEXT 12

इष्टान्भोगान्हि वो देवा दास्यन्ते यज्ञभाविताः ।
तैर्दत्तानप्रदायैभ्यो यो भुङ्क्ते स्तेन एव सः ॥ ३-१२॥

iṣṭān bhogān hi vo devā
dāsyante yajña-bhāvitāḥ
tair dattān apradāyaibhyo
yo bhuṅkte stena eva saḥ

iṣṭān—toužený; *bhogān*—nezbytnosti života; *hi*—jistě; *vaḥ*—na tebe; *devāḥ*—polobohové; *dāsyante*—udělí; *yajña-bhāvitāḥ*—jsouce potěšení prováděním obětí; *taiḥ*—jimi; *dattān*—poskytnuté věci; *apradāya*—bez nabízení; *ebhyaḥ*—polobohům; *yaḥ*—ten, kdo; *bhuṅkte*—si užívá; *stenaḥ*—zloděj; *eva*—jistě; *saḥ*—on je.

Překlad

Polobohové zodpovědní za různé životní nezbytnosti, jsouce potěšeni vykonáváním yajñ [obětí], dodávají všechny nezbytnosti člověku. Ale ten, kdo se těší těchto darů, aniž by je na oplátku nabídl polobohům, je bezpochyby zloděj.

Výklad

Polobozi jsou autorizovaní zprostředkovatelé dodávek ve jménu Nejvyšší Osobnosti Božství, Viṣṇua. Tudíž, musejí být uspokojováni vykonáváním předepsaných yajñ. Ve Védách jsou předepsané různé druhy yajñ pro různé druhy polobohů, ale v konečném důsledku jsou všechny nabízeny Nejvyšší Osobnosti Božství. Pro toho, kdo nedokáže pochopit, co je Osobnost Božství, se doporučuje oběť polobohům. Dle různých materiálních vlastností zúčastněných osob jsou ve Védách doporučeny různé druhy yajñ. A na stejném principu je postaveno i uctívání různých polobohů - jmenovitě dle různých vlastností. Například masožravcům je doporučováno uctívat bohyni Kālī, hrozivou formu hmotné přírody, a je doporučeno obětovat zvířata před bohyní. Ale ti, kdo se nacházejí v režimu dobra, pro ty je doporučeno transcendentální uctívání Viṣṇua. Ale v konečném důsledku jsou všechny yajñy určeny k postupnému povýšení do transcendentální pozice. Pro obyčejného člověka je nezbytných alespoň pět yajñ, známých jako *pañca-mahāyajña.*

Avšak člověk by měl vědět, že všechny životní nezbytnosti, které lidská společnost potřebuje, jsou dodávány polobohy-zprostředkovateli Pána. Nikdo nemůže vyrobit nic. Vezměme například všechny potraviny lidské společnosti. Tyto potraviny zahrnují obiloviny, ovoce, zeleninu, mléko, cukr atd. pro lidi v režimu dobra a dále potraviny pro nevegetariány jako maso atd., z čehož nic nemůže být vyrobeno lidmi. Pak to zkuste znovu a vezměte například teplo, světlo, vodu, vzduch atd., které jsou také nezbytné k životu - nic z toho nemůže být vyrobeno lidskou společností. Bez Nejvyššího Pána nemůže být hojnost slunečního světla, měsíčního světla, deště, vánku atd., bez kterých nikdo nemůže žít. Náš život očividně závisí na dodávkách od Pána. I pro své výrobní podniky potřebujeme mnoho surovin jako kovy, síru, rtuť, mangan a mnoho náležitostí - a ty všechny jsou dodávány Pánovými zprostředkovateli s cílem, že bychom jich měli správně využít tak, abychom se udržovali zdraví za účelem seberealizace vedoucí ke konečnému cíli života, jmenovitě osvobození se z hmotného zápasení o existenci. Tohoto cíle života je dosaženo vykonáváním yajñ. Pokud zapomeneme smysl lidského života a prostě bereme dodávky od Pánových zprostředkovatelů za účelem uspokojení smyslů a čím dál více se zaplétáme do materiální existence, což není účelem stvoření, zcela jistě se stáváme zloději a jsme proto trestáni zákony materiální přírody. Společnost zlodějů nikdy nemůže být šťastná, protože takový život postrádá smysl. Primitivní materialističtí zloději nemají smysl života. Jsou zkrátka vedeni uspokojováním smyslů; ani nemají znalosti o tom, jak vykonávat yajñu. Avšak Pán Caitanya slavnostně zahájil nejjednodušší způsob vykonávání yajñy, jmenovitě *saṅkīrtana*-yajñu, která může být vykonávána kýmkoliv na světě, kdo přijme principy Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 13

यज्ञशिष्टाशिनः सन्तो मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषैः ।
भुञ्जते ते त्वघं पापा ये पचन्त्यात्मकारणात् ॥ ३-१३॥

yajña-śiṣṭāśinaḥ santo
mucyante sarva-kilbiṣaiḥ
bhuñjate te tv aghaṁ pāpā
ye pacanty ātma-kāraṇāt

yajña-śiṣṭa—jídlo přijaté po provedení yajñy; *aśinaḥ*—jedlíci; *santaḥ*—oddaní; *mucyante*—získat úlevu od; *sarva*—všech druhů; *kilbiṣaiḥ*—hříchů; *bhuñjate*—užívají si; *te*—oni; *tu*—ale; *agham*—příšerné hříchy; *pāpāḥ*—hříšníci; *ye*—tito; *pacanti*—připravují jídlo; *ātma-kāraṇāt*—pro smyslový požitek.

Překlad

Oddaní Pána jsou osvobození od všech druhů hříchů, protože jedí jídlo, které je nejprve nabídnuto k oběti. Ostatní, kteří připravují jídlo pro potěšení vlastních smyslů, ve skutečnosti jedí jen hřích.

Výklad

Oddaní nejvyššího Pána neboli lidé, kteří jsou Kṛṣṇa vědomí, se nazývají santové a jsou vždy zamilovaní do Pána, jak je popsáno v Brahma-saṁhitě: *premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena santaḥ sadaiva hṛdayeṣu vilokayanti.* Santové tím, že jsou vždy pevně skloubení v lásce s Nejvyšší Osobností Božství, Govindou (dárcem veškerého potěšení) či Mukundou (dárcem osvobození), nebo Kṛṣṇou (vše-přitažlivou osobou), nemohou přijmout nic, aniž by to nejdříve nenabídli Nejvyšší Osobě. Takoví oddaní tudíž vždy vykonávají yajñy v různých režimech oddané služby jako *śravaṇam*, *kīrtanam*, *smaraṇam*, *arcanam* atd. a tato provádění yajñ je vždy udržují povznesené nad všechny druhy znečištění hříšnou společností hmotného světa. Ostatní, kteří připravují jídlo pro sebe či uspokojovaní smyslů, nejsou jen zloději, ale také pojídači všech druhů hříchů. Jak může být člověk šťastný, když je zároveň zlodějem a zároveň hříšníkem? To není možné. A proto, aby se lidé stali ve všech ohledech šťastnými, musí být vyučováni, jak vykonávat jednoduchý proces *saṅkīrtana*-yajñy, v plném vědomí Kṛṣṇy. Jinak ve světě nemůže být ani mír ani štěstí.

TEXT 14

अन्नाद्भवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसम्भवः ।
यज्ञाद्भवति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः ॥ ३-१४॥

annād bhavanti bhūtāni
parjanyād anna-sambhavaḥ
yajñād bhavati parjanyo
yajñaḥ karma-samudbhavaḥ

annāt—ze zrna; *bhavanti*—růst; *bhūtāni*—materiální těla; *parjanyāt*—z deštů; *anna*—potravinářská zrna; *sambhavaḥ*—jsou umožněna; *yajñāt*—provedením oběti; *bhavati*—je umožněno; *parjanyaḥ*—deště; *yajñaḥ*—provedení yajñy; *karma*—předepsané povinnosti; *samudbhavaḥ*—narozený z.

Překlad

Všechna živá těla jsou živa ze zrna potravin, které je produkováno z deště. Deště jsou produkovány vykonáváním yajñy [oběti], a yajña se rodí z předepsaných povinností.

Výklad

Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa, velký komentátor Bhagavad-gīty, píše následovné: *ye indrādy-aṅga-tayāvasthitaṁ yajñaṁ sarveśvaraṁ viṣṇum abhyarccya taccheṣam aśnanti tena taddeha-yāntrāṁ sampādayanti te santaḥ sarveśvarasya bhaktāḥ sarva-kilviṣair anādi-kāla-vivṛddhair ātmānubhava- pratibandhakair nikhilaiḥ pāpair vimucyante.* Nejvyšší Pán, který je známý jako *yajña-puruṣaḥ* neboli ten, kdo osobně přijímá všechny oběti, je pánem všech polobohů, kteří Mu slouží tak, jako různé končetiny těla slouží celku. Polobohové jako Indra, Candra, Varuṇa atd. jsou jmenovaní funkcionáři pro správu materiálních záležitostí a Védy nařizují oběti k uspokojení těchto polobohů tak, aby mohli být potěšeni a dodávat vzduch, světlo a vodu v dostatečném množství k produkci obilí. Když je uctíván Pán Kṛṣṇa, polobohové, kteří jsou různými končetinami Pána, jsou také automaticky uctíváni; proto není třeba uctívat polobohy odděleně. Z tohoto důvodu oddaní Pána, kteří jsou Kṛṣṇa vědomí, nabídnou jídlo Kṛṣṇovi a potom jedí - to je proces, který vyživuje tělo duchovně. Takovým konáním nejenže jsou přemoženy hříšné reakce těla, ale dojde i k imunizaci těla vůči veškerému znečištění hmotnou přírodou. Během epidemie chrání člověka antiseptická vakcína proti útokům epidemie. Podobně jídlo, co je přijato potom, co bylo nabídnuté Pánu Viṣṇuovi, nás činí dostatečně odolnými vůči materiálním vlivům a člověk, který je navyklý této praxi, se nazývá oddaný Pána. Tudíž Kṛṣṇa vědomý člověk, který jí pouze jídlo nabídnuté Kṛṣṇovi, může zvrátit všechny reakce minulých hmotných nákaz, které jsou překážkami v pokroku v rámci seberealizace. Na druhou stranu člověk, který takto nečiní, pokračuje ve zvyšování rozsahu hříšného

konání, což připravuje jeho příští tělo k tomu, aby připomínalo prasata a psy, pro utrpení zapříčiněné reakcemi vyplývajícími ze všech hříchů. Hmotný svět je plný znečištění a ten, kdo je imunizovaný přijímáním Pánova prasādamu (jídla nabídnutého Viṣṇuovi), je zachráněn od útoků, zatímco ten, kdo tak nečinní, bude předmětem znečištění.

Zrna potravin nebo zelenina jsou ve skutečnosti poživatiny. Lidská bytost jí různé druhy obilí, zeleniny, ovoce atd. a zvířata jí pozůstatky zrn a zeleniny, trávu, rostliny atd. Lidské bytosti, které jsou navyklé na pojídání masa a flákoty, jsou také závislé na produkci rostlinstva, aby mohli jíst zvířata. A proto v konečném důsledku musíme záviset na produkci pole a ne na produkci velkých továren. Produkce pole nastává v důsledku dostatečného deště z oblohy, a takové deště jsou kontrolovány polobohy jako je Indra, slunce, měsíc atd. a oni všichni jsou služebníky Pána. Pán může být uspokojen oběťmi; tudíž ten, kdo je nedokáže vykonávat, nalezne sám sebe v nedostatku - to je zákon přírody. *Yajña*, konkrétně *saṅkīrtana-yajña* předepsaná pro tento věk, musí být tedy vykonávána přinejmenším proto, aby nás ochránila od nedostatečného zásobování potravinami.

TEXT 15

कर्म ब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्माक्षरसमुद्भवम् ।
तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितम् ॥ ३-१५॥

karma brahmodbhavaṁ viddhi
brahmākṣara-samudbhavam
tasmāt sarva-gataṁ brahma
nityaṁ yajñe pratiṣṭhitam

karma—práce; *brahma*—Védy; *udbhavam*—vyráběny z; *viddhi*—jedinec by měl znát; *brahma*—Védy; *akṣara*—Nejvyšší Brahman (Osobnost Božství); *samudbhavam*—přímo projevená; *tasmāt*—proto; *sarva-gatam*—všeprostupující; *brahma*—Transcendence; *nityam*—věčně; *yajñe*—v oběti; *pratiṣṭhitam*—situovaný.

Překlad

Regulované činnosti jsou předepsány ve Védách a Védy se projevují přímo od Nejvyšší Osobnosti Božství. V důsledku toho všeprostupující Transcendence věčně spočívá v konání obětí.

Výklad

Yajñārtha karma, čili nutnost práce k uspokojení jen a pouze Kṛṣṇy, je zvláště uvedena v tomto verši. Pokud bychom museli pracovat pro uspokojení *yajña*-

puruṣi, Viṣṇua, pak bychom nejdříve museli nalézt pracovní pokyny v Brahmanu, či v transcendentálních Védách. Védy jsou tudíž kodexy pracovních pokynů. Cokoliv vykonávané bez pokynů z Véd se nazývá *vikarma* čili neautorizovaná či hříšná práce. Člověk by tudíž vždy měl přijímat pokyny z Véd, aby byl zachráněn od reakcí z práce. Tak jako člověk musí v běžném životě pracovat dle pokynů státu, člověk podobně musí pracovat dle pokynů Pánova nejvyššího státu. Takové pokyny ve Védách se manifestují přímo z dýchání Nejvyšší Osobnosti Božství. Je řečeno: *asya mahato bhūtasya naśvasitam etad yad ṛg-vedo yajurvedaḥ sāma-vedo 'tharvāṅ girasaḥ*. „Čtyři Védy - jmenovitě *Ṛg-veda*, *Yajur-veda*, *Sāma-veda* a *Atharva-veda* - jsou všechno emise dechu vznešené Osobnosti Božství." Pán tím, že je všemohoucí, může mluvit tím, že dýchá vzduch, jak je potvrzeno v Brahma-saṁhitě, protože Pán má všemohoucnost, může jakýmkoliv Svým smyslem vykonávat činnost kteréhokoliv jiného smyslu. Jinými slovy, Pán může mluvit prostřednictvím Svého dechu, může oplodnit Svýma očima. Ve skutečnosti se praví, že On letmo pohlédl na hmotnou přírodu a tím zplodil všechny živé bytosti. Potom, co stvořil podmíněné duše či jimi obtěžkal dělohu hmotné přírody, dal ve védské moudrosti pokyny, jak se mohou takové podmíněné duše vrátit domů, zpátky k Bohu. Měli bychom vždy pamatovat na to, že podmíněné duše v hmotné přírodě jsou všechny chtivé materiálního potěšení. Ale védské pokyny jsou udělány tak, že člověk může uspokojit své zvrhlé tužby a po skončení svého takzvaného potěšení se vrátit zpátky k Bohu. Jedná se o příležitost pro podmíněné duše dosáhnout osvobození; podmíněné duše se tudíž musí snažit následovat proces yajñy tím, že se stávají vědomé Kṛṣṇy. Dokonce i ti, kdo nedokážou následovat védská přikázání, si mohou osvojit principy Kṛṣṇa vědomí a tím nahradit vykonávání védských yajñ či karem.

TEXT 16

एवं प्रवर्तितं चक्रं नानुवर्तयतीह यः ।
अघायुरिन्द्रियारामो मोघं पार्थ स जीवति ॥ ३-१६॥

evaṁ pravartitaṁ cakraṁ
nānuvartayatīha yaḥ
aghāyur indriyārāmo
moghaṁ pārtha sa jīvati

evam—tak předepsaný; *pravartitam*—ustavený Védami; *cakram*—cyklus; *na*—ne; *anuvartayati*—přijmout; *iha*—v tomto životě; *yaḥ*—ten, kdo; *aghāyuḥ*—život plný hříchů; *indriya-ārāmaḥ*—spokojený v ukájení smyslů; *mogham*—k ničemu; *pārtha*—ó synu Pṛthy (Arjuno); *saḥ*—ten, kdo tak činí; *jīvati*—žije.

Překlad

Můj drahý Arjuno, ten, kdo nenásleduje předepsaný védský systém obětí, vede bezpochyby hříšný život, neboť člověk, který se těší pouze smysly, žije marně.

Výklad

Mamonská filosofie - pracuj velmi tvrdě a teš se uspokojováním smyslů - je zde Pánem zatracována. Tudíž pro ty, kdo si chtějí užívat hmotného světa, je výše zmíněný cyklus vykonávání yajñ absolutně nezbytný. Ten, kdo nenásleduje takové předpisy, žije velmi riskantní život tím, že je zatracován víc a víc. Dle zákonů přírody je tato lidská forma života zvláště určena k seberealizaci dle jakékoliv ze tří cest - jmenovitě *karma*-jóga, *jñāna*-jóga nebo *bhakti*-jóga. Pro transcendentalistu stojícího nad neřestmi a ctnostmi neexistuje potřeba se přísně řídit obřady pro předepsané yajñy, ale ti, kdo jsou zaměstnáni v uspokojování smyslů, vyžadují očištění prostřednictvím výše zmíněného cyklu vykonávání yajñ. Existují různé druhy činností. Ti, kdo nejsou Kṛṣṇa vědomí, jsou zaujatí smyslovým vědomím; proto potřebují vykonávat zbožnou práci. Systém yajñ je naplánovaný takovým způsobem, že smyslů vědomý člověk může naplnit své tužby, aniž by se zamotal do reakcí práce k uspokojování smyslů. Světová prosperita nezáleží na našem vlastním úsilí, ale na opatřeních Nejvyššího Pána v pozadí, které jsou přímo vykonávány polobohy. Yajñy jsou tudíž přímo směřovány k určitému polobohovi zmíněnému ve Védách. Nepřímo se jedná o praktikování Kṛṣṇa vědomí, protože když člověk zvládá vykonávání yajñ, může si být jistý, že se stane Kṛṣṇa vědomým. Ale pokud se člověk vykonáváním yajñ nestane Kṛṣṇa vědomým, pak jsou takové principy brány pouze jako morální zásady. Člověk by tedy neměl skončit svůj pokrok na úrovni morálních zásad, ale měl by je přesáhnout, aby dosáhl vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 17

यस्त्वात्मरतिरेव स्यादात्मतृप्तश्च मानवः ।
आत्मन्येव च सन्तुष्टस्तस्य कार्यं न विद्यते ॥ ३-१७॥

yas tv ātma-ratir eva syād
ātma-tṛptaś ca mānavaḥ
ātmany eva ca santuṣṭas
tasya kāryaṁ na vidyate

yaḥ—ten, kdo; *tu*—ale; *ātma-ratiḥ*—čerpá potěšení; *eva*—jistě; *syāt*—zůstává; *ātma-tṛptaḥ*—sebeosvícený; *ca*—a; *mānavaḥ*—člověk; *ātmani*—v sobě; *eva*—

pouze; *ca*—a; *santuṣṭaḥ*—dokonale nasycený; *tasya*—jeho; *kāryam*—povinnost; *na*—ne; *vidyate*—existuje.

Překlad

Avšak pro toho, kdo nalézá potěšení v sobě, kdo je v sobě osvícený, kdo se raduje v sobě a je spokojený sám se sebou, plně spokojený - pro toho neexistují žádné povinnosti.

Výklad

Člověk už nemá žádnou povinnost k vykonávání, když je *plně* Kṛṣṇa vědomý a když je zcela uspokojený svými činy ve vědomí Kṛṣṇy. Jeho Kṛṣṇa vědomím je veškerá bezbožnost okamžitě očištěna, což je efekt mnoha a mnoha tisíc obřadů yajñ. Takovým očištěním vědomí se člověk zcela ujistí o své věčné pozici ve vztahu s Nejvyšším. Jeho povinnost bude osvícena milostí Pána, a tak už nebude mít závazky vůči védským přikázáním. Takový Kṛṣṇa vědomý člověk se už nezajímá o hmotné činnosti a již ho netěší věci jako víno, ženy a podobná poblouznění.

TEXT 18

नैव तस्य कृतेनार्थो नाकृतेनेह कश्चन ।
न चास्य सर्वभूतेषु कश्चिदर्थव्यपाश्रयः ॥ ३-१८॥

naiva tasya kṛtenārtho
nākṛteneha kaścana
na cāsya sarva-bhūteṣu
kaścid artha-vyapāśrayaḥ

na—nikdy; *eva*—jistě; *tasya*—jeho; *kṛtena*—vykonáváním povinnosti; *arthaḥ*—účel; *na*—ani; *akṛtena*—bez vykonávání povinnosti; *iha*—v tomto světě; *kaścana*—cokoliv; *na*—nikdy; *ca*—a; *asya*—z něj; *sarva-bhūteṣu*—ve všech živých bytostech; *kaścit*—jakýkoliv; *artha*—účel; *vyapa-āśrayaḥ*—přijmout úkryt.

Překlad

Seberealizovaný člověk nemá při vykonávání svých předepsaných povinností žádný cíl ke splnění ani nemá žádný důvod práci nevykonávat. Ani nemá zapotřebí spoléhat se na jakoukoliv další živou bytost.

Výklad

Seberealizovaný člověk už není zavázaný vykonávat jakékoliv předepsané povinnosti, leda s výjimkou činností v Kṛṣṇa vědomí. Ani Kṛṣṇa vědomí není neaktivitou, jak bude vysvětleno v následujících verších. Kṛṣṇa vědomý člověk nehledá úkryt u žádné osoby - člověka nebo poloboha. Cokoliv koná v Kṛṣṇa vědomí je dostatečné plnění jeho povinností.

TEXT 19

तस्मादसक्तः सततं कार्यं कर्म समाचर ।
असक्तो ह्याचरन्कर्म परमाप्नोति पूरुषः ॥ ३-१९॥

tasmād asaktaḥ satataṁ
kāryaṁ karma samācara
asakto hy ācaran karma
param āpnoti pūruṣaḥ

tasmāt—proto; *asaktaḥ*—bez připoutání; *satatam*—neustále; *kāryam*—jako povinnost; *karma*—práce; *samācara*—vykonávat; *asaktaḥ*—nepřipoutanost; *hi*—jistě; *ācaran*—vykonávající; *karma*—práce; *param*—Nejvyšší; *āpnoti*—dosáhne; *pūruṣaḥ*—člověk.

Překlad

Člověk by tedy měl jednat z povinnosti, aniž by lpěl na plodech činností; protože prací prostou lpění lze dosáhnout Nejvyššího.

Výklad

Nejvyšším pro oddané je Osobnost Božství a pro impersonalisty je to osvobození. Člověk, který proto koná pro Kṛṣṇu, či v Kṛṣṇa vědomí, pod řádným vedením a bez lpění na výsledku práce, zcela jistě dělá pokrok směrem k nejvyššímu cíli života. Arjunovi je řečeno, že by měl bojovat Bitvu u Kurukṣetry v zájmu Kṛṣṇy, protože Kṛṣṇa chtěl, aby bojoval. Být dobrý člověk nebo nekrutý člověk je osobní lpění, ale konat jménem Nejvyššího je konat bez lpění na výsledku. To je činnost v nejvyšším stupni dokonalosti, doporučená Nejvyšší Osobností Božství, Śrī Kṛṣṇou. Védské rituály, jako předepsané oběti, jsou vykonávány za účelem očištění bezbožných činností, které se odehrávaly na poli uspokojování smyslů. Ale činnost v Kṛṣṇa vědomí je transcendentální reakcím dobré a zlé práce. Kṛṣṇa vědomý člověk nelpí na výsledcích, nýbrž jedná v zájmu Kṛṣṇy samotného. Zaměstnává se ve všech různých aktivitách, ale je prostý veškerého lpění.

TEXT 20

कर्मणैव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः ।
लोकसङ्ग्रहमेवापि सम्पश्यन्कर्तुमर्हसि ॥ ३-२० ॥

karmaṇaiva hi saṁsiddhim
āsthitā janakādayaḥ
loka-saṅgraham evāpi
sampaśyan kartum arhasi

karmaṇā—prací; *eva*—dokonce; *hi*—jistě; *saṁsiddhim*—dokonalost; *āsthitāḥ*—situovaný; *janaka-ādayaḥ*—králové jako Janaka a další; *loka-saṅgraham*—obecné vzdělávání lidí; *eva*—také; *api*—za účelem; *sampaśyan*—s ohledem na; *kartum*—konat; *arhasi*—zasloužit si.

Překlad

Dokonce i králové jako Janaka a ostatní dosáhli stádia dokonalosti vykonáváním předepsaných povinností. Měl bys tedy vykonávat svou práci, i kdyby jen za účelem vychovávání všech lidí.

Výklad

Králové jako Janaka a ostatní byli všichni seberealizované duše; a tudíž nebyli zavázáni k vykonávání jakýchkoliv povinností předepsaných ve Védách. Nicméně všechny předepsané činnosti vykonávali jen proto, aby šli příkladem všem lidem. Janaka byl otec Sīty, a tchán Pána Śrī Rāmy. Tím, že byl velkým oddaným Pána, byl transcendentálně situovaný, ale protože byl králem Mithily (subdivize indické provincie Behar), musel učit své poddané, jak spravedlivě bojovat v bitvě. On a jeho poddaní bojovali, aby naučili lidi obecně, že násilí je také nezbytné v situaci, kde dobré argumenty selžou. Před Bitvou na Kurukṣetře bylo vynaloženo veškeré úsilí za účelem vyvarovat se války, dokonce i Nejvyšší Osobností Božství samotnou, ale druhá strana byla odhodlaná k boji. Pro správnou věc je nezbytné bojovat. Přestože člověk, který je situovaný v Kṛṣṇa vědomí, možná nemá ve světě žádný zájem, stále pracuje, aby naučil veřejnost, jak žít a jak jednat. Zkušení lidé v Kṛṣṇa vědomí mohou jednat takovým způsobem, že ostatní je budou následovat, což je vysvětleno v následujícím verši.

TEXT 21

यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः ।
स यत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥ ३-२१ ॥

yad yad ācarati śreṣṭhas

tat tad evetaro janaḥ
sa yat pramāṇaṁ kurute
lokas tad anuvartate

yat—cokoliv; *yat*—a jakýkoli; *ācarati*—činí; *śreṣṭhaḥ*—respektovaný vůdce; *tat*—to; *tat*—a to samotné; *eva*—jistě; *itaraḥ*—obyčejný; *janaḥ*—člověk; *saḥ*—on; *yat*—jakékoli; *pramāṇam*—důkazy; *kurute*—vykonává; *lokaḥ*—celý svět; *tat*—to; *anuvartate*—následovat ve šlépějích.

Překlad

Běžní lidé budou následovat ve šlépějích velkého muže, ať už vykonává jakoukoliv činnost. A celý svět bude usilovat o jakýkoliv standard, který nastaví svým příkladným jednáním.

Výklad

Lidé vždy potřebují vůdce, který dokáže učit veřejnost praktickým chováním. Vůdce nemůže učit veřejnost přestat kouřit, pokud sám kouří. Pán Caitanya řekl, že učitel by se měl náležitě chovat dokonce ještě před tím, než začne učit. Ten, kdo učí tímto způsobem, se nazývá *ācārya*, či ideální učitel. Tudíž učitel musí následovat principy śāštry (písem), aby dosáhl na běžného člověka. Učitel nemůže vyrábět pravidla v rozporu s principy vyjevených písem. Vyjevená písma jako Manu-saṁhitā a další podobné jsou považovány za směrodatné knihy, které mají být následovány lidskou společností. Učení vůdce by mělo být založeno na principech směrodatných pravidel, tak jako je praktikují velcí učitelé. Śrīmad-Bhāgavatam také potvrzuje, že člověk by měl kráčet ve šlépějích velkých oddaných, což je způsob pokroku na cestě duchovní realizace. Král nebo výkonná hlava státu, otec a učitel ve škole jsou všichni považováni za přirozené vůdce nevinných lidí. Všichni takoví přirození vůdci mají velkou zodpovědnost vzhledem k těm, kteří na nich závisí; proto musí být zběhlí ve směrodatných knihách o morálních a spirituálních zásadách.

TEXT 22

न मे पार्थास्ति कर्तव्यं त्रिषु लोकेषु किञ्चन ।
नानवाप्तमवाप्तव्यं वर्त एव च कर्मणि ॥ ३-२२॥

na me pārthāsti kartavyaṁ
triṣu lokeṣu kiñcana
nānavāptam avāptavyaṁ
varta eva ca karmaṇi

na—žádný; *me*—Můj; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *asti*—existuje; *kartavyam*—jakákoliv předepsaná povinnost; *triṣu*—ve třech; *lokeṣu*—planetární systémy; *kiñcana*—cokoliv; *na*—ne; *anavāptam*—chtít; *avāptavyam*—k získání; *varte*—zapojený; *eva*—jistě; *ca*—také; *karmaṇi*—v předepsané povinnosti jednotlivce.

Překlad

Ó synu Pṛthy, v ani jednom ze třech planetárních systémů pro Mě není předepsaná žádná práce. Ani po ničem netoužím ani nepotřebuji nic získat - a přesto se zaobírám prací.

Výklad

Nejvyšší Osobnost Božství je popsána ve védské literatuře následovně:

tam īśvarāṇāṁ paramaṁ maheśvaraṁ
taṁ devatānāṁ paramaṁ ca daivatam
patiṁ patīnāṁ paramaṁ parastād
vidāma devaṁ bhuvaneśam īḍyam

na tasya kāryaṁ karaṇaṁ ca vidyate
na tat-samaś cābhyadhikaś ca dṛśyate
parāsya śaktir vividhaiva śrūyate
svā-bhāvikī jñāna-bala-kriyā ca

„Nejvyšší Pán je vládcem všech vládců a je největším ze všech rozmanitých planetárních vůdců. Každý podléhá Jeho vládě. Všechny bytosti jsou zmocněny určitou silou jedině díky Nejvyššímu Pánu; ony sami nejsou nejvyšší. Je také uctíván všemi polobohy a je nejvyšším vedoucím všech vedoucích. Je tedy transcendentální všem kategoriím materiálních vůdců a je uctívaný všemi. Neexistuje Jemu většího a On je nejvyšší příčinou všech příčin.“

„Nemá tělesnou formu jako obyčejná živá bytost. Není rozdíl mezi Jeho tělem a Jeho duší. Je absolutní. Všechny Jeho smysly jsou transcendentální. Jakýkoliv z Jeho smyslů může vykonávat činnost kteréhokoliv z ostatních smyslů. Nikdo tudíž není větší než On, nebo Jemu rovný. Jeho moc je rozmanitá a Jeho skutky jsou tak automaticky vykonávány jako přirozená posloupnost.“ (Śvetāśvatara Upaniṣad 6.7-8)

Pro Nejvyšší Osobnost Božství neexistuje povinnost konat, jelikož vše za plného bohatství spočívá v Osobnosti Božství a existuje v plné pravdě. Ten, kdo musí obdržet obdržet výsledky práce, má nějakou stanovenou povinnost, avšak ten, kdo nemá v rámci tří planetárních systémů žádný cíl, bezpochyby nemá žádnou povinnost. A přesto je Pán Kṛṣṇa zaměstnán na Bitevním poli Kurukṣetra jako vůdce kṣatriyů, protože kṣatriyové jsou poutáni povinností ochraňovat

zoufalé. Přestože On stojí nad všemi předpisy vyjevených písem, nedělá nic, co by bylo prohřeškem proti vyjeveným písmům.

TEXT 23

यदि ह्यहं न वर्तेयं जातु कर्मण्यतन्द्रितः ।
मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥ ३-२३॥

yadi hy ahaṁ na varteyaṁ
jātu karmaṇy atandritaḥ
mama vartmānuvartante
manuṣyāḥ pārtha sarvaśaḥ

yadi—pokud; *hi*—dozajista; *aham*—Já; *na*—ne; *varteyam*—tak se zapojit; *jātu*—někdy; *karmaṇi*—ve vykonávání předepsaných povinností; *atandritaḥ*—s velikou péčí; *mama*—Můj; *vartma*—cesta; *anuvartante*—následovali by; *manuṣyāḥ*—všichni lidé; *pārtha*—ó synu of Pṛthy; *sarvaśaḥ*—ve všech ohledech.

Překlad

Protože pokud bych se nezaměstnával prací, ó Pārtho, všichni lidé by zcela jistě šli Mou cestou.

Výklad

Tradiční rodinné zvyklosti míněné pro všechny civilizované lidi existují za účelem udržet rovnováhu společenského poklidu kvůli pokroku ve spirituálním životě. Přestože jsou taková pravidla a předpisy pro podmíněné duše, a nikoliv pro Pána Kṛṣṇu, Pán Kṛṣṇa následoval předepsaná pravidla, protože sestoupil, aby nastolil náboženské principy. Jinak by běžní lidé kráčeli v Jeho šlépějích, protože On je největší autoritou. Ze Śrīmad-Bhāgavatamu je vyrozuměno, že Pán Kṛṣṇa vykonával všechny náboženské povinnosti doma i venku z domova, jak je po hospodáři požadováno.

TEXT 24

उत्सीदेयुरिमे लोका न कुर्यां कर्म चेदहम् ।
सङ्करस्य च कर्ता स्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः ॥ ३-२४॥

utsīdeyur ime lokā
na kuryāṁ karma ced aham
saṅkarasya ca kartā syām
upahanyām imāḥ prajāḥ

utsīdeyuḥ—zničit; *ime*—všechny tyto; *lokāḥ*—světy; *na*—ne; *kuryām*—vykonávat; *karma*—předepsané povinnosti; *cet*—pokud; *aham*—já; *saṅkarasya*—nechtěná populace; *ca*—a; *kartā*—stvořitel; *syām*—bude; *upahanyām*—zničit; *imāḥ*—všichni tyto; *prajāḥ*—živé bytosti.

Překlad

Kdybych přestal pracovat, pak by všechny tyto světy byly zničeny. Také bych byl příčinou vzniku nežádoucí populace, a tak bych zničil mír všech vnímajících bytostí.

Výklad

Varṇa-saṅkara je nežádoucí populace, která narušuje mír společnosti. Za účelem potlačení výtržnictví existují předepsaná pravidla a předpisy, jejichž pomocí mohou být obyvatelé automaticky šťastní a spořádaní ku spirituálnímu pokroku v životě. Když Pán Kṛṣṇa sestupuje, přirozeně se zabývá takovými pravidly a předpisy za účelem zachování prestiže a nezbytnosti takových důležitých činů. Pán je otcem všech živých bytostí, a pokud jsou živé bytosti svedeny, zodpovědnost jde nepřímo k Pánu. Proto kdykoliv dojde k všeobecnému pohrdání regulačními principy, Pán Sám sestupuje a napravuje společnost. Avšak my bychom si měli pozorně poznamenat, že ačkoliv musíme kráčet ve stopách Pána, musíme si neustále pamatovat, že Ho nemůžeme napodobovat. Následování není na stejné úrovni jako napodobování. Nemůžeme napodobovat Pána tím, že zvedneme Kopec Govardhana, jak to Pán učinil během Svého dětství. To je nemožné pro každou lidskou bytost. Musíme následovat Jeho instrukcí, ale nikdy ho nemůžeme napodobovat. Śrīmad-Bhāgavatam potvrzuje:

naitat samācarej jātu manasāpi hy anīśvaraḥ
vinaśyaty ācaran mauḍhyād yathā ’rudro ’bdhijaṁ viṣam

īśvarāṇāṁ vacaḥ satyaṁ tathaivācaritaṁ kvacit
teṣāṁ yat sva-vaco yuktaṁ buddhimāṁs tat samācaret

„Člověk by měl prostě následovat pokyny Pána a Jeho zplnomocněných služebníků. Jejich pokyny jsou pro nás úplně dobré a každý inteligentní člověk je bude vykonávat tak, jak jsou nařizovány. Avšak člověk by se měl chránit snahy o napodobování jejich činů. Člověk by se neměl pokusit vypít oceán jedu v rámci napodobování Pána Śivy.“ (Bhāg. 10.33.30)

Vždy bychom měli považovat pozici īśvarů neboli těch, kdo skutečně mohou kontrolovat pohyby slunce a měsíce, za nadřazenou. Bez takové moci nemůže člověk napodobovat īśvary, kteří jsou extramocní. Lord Śiva vypil tolik jedu, že spolykal celý oceán, ale pokud by se kdokoliv z obyčejných lidí pokusil vypít

byť jen zlomek takového jedu, zabilo by ho to. Je mnoho psuedo-oddaných Pána Śivy, kteří si touží dopřávat kouření gandži (marihuany) a podobných intoxikačních látek, zapomínajíce, že takovým napodobováním skutků Pána Śivy si přivolávají smrt na velmi blízko. Podobně existují psuedo-oddaní Pána Kṛṣṇy, kteří upřednostňují napodobování Pána v Jeho *rāsa*-līle neboli tanci lásky, zapomínajíce na svou neschopnost zvednout Kopec Govardhana. Nejlepší tedy je, když se člověk nesnaží napodobovat mocné; ale prostě následuje jejich pokynů; člověk, aniž by byl kvalifikovaný, by se ani neměl snažit obsazovat jejich pozice. Je tolik „inkarnací" Boha, jež nemají moc Nejvyššího Božství.

TEXT 25

सक्ताः कर्मण्यविद्वांसो यथा कुर्वन्ति भारत ।
कुर्याद्विद्वांस्तथासक्तश्चिकीर्षुर्लोकसङ्ग्रहम् ॥ ३-२५॥

saktāḥ karmaṇy avidvāṁso
yathā kurvanti bhārata
kuryād vidvāṁs tathāsaktaś
cikīrṣur loka-saṅgraham

saktāḥ—být připoután; *karmaṇi*—předepsané povinnosti; *avidvāṁsaḥ*—nevědomí; *yathā*—tolik jako; *kurvanti*—dělej to; *bhārata*—ó potomku Bharaty; *kuryāt*—muset dělat; *vidvān*—učení; *tathā*—tak; *asaktaḥ*—bez připoutání; *cikīrṣuḥ*—toužící; *loka-saṅgraham*—vedení lidí všeobecně.

Překlad

Tak jako nevědomí vykonávají své povinnosti se lpěním na výsledcích, tak učení mohou konat podobně, ale bez lpění, za účelem vést lidi po správné cestě.

Výklad

Kṛṣṇa vědomý člověk a Kṛṣṇa nevědomý člověk se rozlišují pomocí rozdílných tužeb. Kṛṣṇa vědomý člověk nedělá nic, co není nápomocné k rozvoji Kṛṣṇa vědomí. Možná se bude chovat přesně stejně jako nevědomý člověk, který přespříliš lpí na hmotných činnostech a je v těchto činnostech zaměstnaný, aby uspokojil vlastní smysly, zatímco on je zaměstnaný, aby potěšil Kṛṣṇu. Od člověka vědomého Kṛṣṇy je tedy požadováno, aby ukazoval lidem, jak jednat a jak zapojit výsledky skutků pro účely Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 26

न बुद्धिभेदं जनयेदज्ञानां कर्मसङ्गिनाम् ।
जोषयेत्सर्वकर्माणि विद्वान्युक्तः समाचरन् ॥ ३-२६॥

na buddhi-bhedaṁ janayed
ajñānāṁ karma-saṅginām
joṣayet sarva-karmāṇi
vidvān yuktaḥ samācaran

na—ne; *buddhi-bhedam*—narušit inteligenci; *janayet*—činit; *ajñānām*—bláznivých; *karma-saṅginām*—připoutaný k zištné práci; *joṣayet*—spojený s; *sarva*—vše; *karmāṇi*—práce; *vidvān*—učení; *yuktaḥ*—vše zapojené; *samācaran*—cvičící.

Překlad

Nenechme moudré rozvracet mysl nevědomých, kteří lpí na ziskuchtivých činech. Neměli by být povzbuzováni k nečinnosti, ale k zaměstnání v různých činnostech v duchu oddanosti.

Výklad

Vedaiś ca sarvair aham eva vedyaḥ: to je cíl všech védských rituálů. Všechny rituály, všechny obětní obřady a vše, co je dáno ve Védách, včetně směrnic pro materiální činnosti, jsou určené k chápání Kṛṣṇy, který je konečným cílem života. Ale protože podmíněné duše neznají nic kromě smyslového potěšení, studují Védy za tímto účelem. Avšak pomocí regulování smyslů je člověk postupně povýšen do vědomí Kṛṣṇy. Realizovaná duše ve vědomí Kṛṣṇy by tedy neměla rušit ostatní v jejich činnostech či chápání, ale měla by jednat tak, aby ukazovala, jak výsledky veškeré práce mohou být věnovány službě Kṛṣṇovi. Učený člověk vědomý Kṛṣṇy se může chovat takovým způsobem, že se nevědomý člověk pracující pro uspokojení smyslů bude moct naučit, jak jednat a jak se chovat. Přestože nevědomý člověk nemá být ve svých aktivitách rušen, i člověk mírně rozvinutého vědomí Kṛṣṇy může být přímo zaměstnán ve službě Pánu, aniž by musel čekat na další védské předpisy. Tento šťastlivec se nemusí řídit védskými rituály, protože v přímém vědomí Kṛṣṇy může člověk mít všechny výsledky prostě tím, že se řídí předepsanými povinnostmi daného člověka.

TEXT 27

प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्वशः ।
अहङ्कारविमूढात्मा कर्ताहमिति मन्यते ॥ ३-२७॥

prakṛteḥ kriyamāṇāni
guṇaiḥ karmāṇi sarvaśaḥ
ahaṅkāra-vimūḍhātmā
kartāham iti manyate

prakṛteḥ—materiální přírodou; *kriyamāṇāni*—vše je činěno; *guṇaiḥ*—režimy; *karmāṇi*—aktivity; *sarvaśaḥ*—všechny druhy; *ahaṅkāra-vimūḍha*—zmatený falešným egem; *ātmā*—spirituální duše; *kartā*—činitel; *aham*—já; *iti*—tak; *manyate*—myslí si.

Překlad

Zmatená duše si pod vlivem tří režimů hmotné přírody o sobě myslí, že je konatelkou činů, které jsou ve skutečnosti konány přírodou.

Výklad

Dva lidé, jeden Kṛṣṇa vědomý a druhý materialisticky vědomý, kteří pracují na stejné úrovni, se možná jeví, jakože jsou na stejné rovině, ale mezi jejich pozicemi je propastný rozdíl. Člověk materialisticky vědomý je prostřednictvím falešného ega přesvědčený, že je konatelem všeho. Neví, že tělesný mechanismus je produktem hmotné přírody, která pracuje pod dohledem Nejvyššího Pána. Materialistický člověk nemá znalost o tom, že v konečném důsledku spadá pod Kṛṣṇovu kontrolu. Člověk pod vlivem falešného ega přijímá veškeré uznání za to, že dělá všechno nezávisle, což je příznakem jeho nevědomosti. Neví, že jeho hrubé a jemné tělo jsou stvořené hmotnou přírodou na příkaz Nejvyšší Osobnosti Božství a jako takové by jeho tělesné a duševní činnosti měly být zaměstnány ve službě Kṛṣṇovi, v Kṛṣṇa vědomí. Nevědomý člověk zapomíná, že Nejvyšší Osobnost Božství je známá jako Hṛṣīkeśa, neboli pán smyslů hmotného těla, a to v důsledku svého dlouhého zneužívání smyslů za účelem uspokojování smyslů, ve skutečnosti je zmatený falešným egem, které ho přiměje zapomenout na svůj věčný vztah s Kṛṣṇou.

TEXT 28

तत्त्ववित्तु महाबाहो गुणकर्मविभागयोः ।
गुणा गुणेषु वर्तन्त इति मत्वा न सज्जते ॥ ३-२८॥

tattva-vit tu mahā-bāho
guṇa-karma-vibhāgayoḥ
guṇā guṇeṣu vartanta
iti matvā na sajjate

tattvavit—znalec Absolutní Pravdy; *tu*—ale; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *guṇa-karma*—pracuje pod materiálním vlivem; *vibhāgayoḥ*—rozdíly; *guṇāḥ*—smysly; *guṇeṣu*—v ukájení smyslů; *vartante*—jsa zapojen; *iti*—tak; *matvā*—mysle si; *na*—nikdy; *sajjate*—stát se připoutaným.

Překlad

Ten, kdo dlí v poznání Absolutní Pravdy, ó válečníku mocných paží, se nezaobírá smysly a uspokojováním smyslů, znaje dobře rozdíl mezi prací v oddanosti a prací pro ziskuchtivé výsledky.

Výklad

Znalec Absolutní Pravdy si je plně vědomý své nemístné pozice v materiální společnosti. Ví, že je nedílnou částí Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy a že jeho umístění by nemělo být v hmotném světě. Zná svou pravou totožnost coby nedílná část Nejvyššího, který je věčná blaženost a poznání a uvědomuje si, že tak či onak je polapen hmotným pojetím života. Ve svém čistém stavu existence je určen k tomu skloubit svou činnost v oddané službě Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi. Zaměstnává se tedy činnostmi Kṛṣṇa vědomí a přirozeně přestává lpět na činnostech hmotných smyslů, které jsou všechny dočasné a závislé na okolnostech. Ví, že jeho materiální životní podmínky jsou pod nejvyšší kontrolou Pána a v důsledku toho není rozrušený všemi možnými druhy materiálních reakcí, které považuje za Pánovu milost. Dle Śrīmad-Bhāgavatamu ten, kdo zná Absolutní Pravdu ve třech různých rysech, jmenovitě Brahman, Paramātma a Nejvyšší Osobnost Božství, se nazývá *tattvavit*, protože zná i svou vlastní skutečnou pozici ve vztahu s Nejvyšším.

TEXT 29

प्रकृतेर्गुणसम्मूढाः सज्जन्ते गुणकर्मसु ।
तानकृत्स्नविदो मन्दान्कृत्स्नविन्न विचालयेत् ॥ ३-२९॥

prakṛter guṇa-sammūḍhāḥ
sajjante guṇa-karmasu
tān akṛtsna-vido mandān
kṛtsna-vin na vicālayet

prakṛteḥ—poháněn materiálními režimy; *guṇa-saṁmūḍhāḥ*—poblázněn materiálním ztotožněním; *sajjante*—stát se zapojený; *guṇa-karmasu*—v materiálních aktivitách; *tān*—všichni tito; *akṛtsna-vidaḥ*—lidé s chabým poznáním; *mandān*—líní porozumět seberealizaci; *kṛtsna-vit*—ten, kdo skutečně ví; *na*—nesmí; *vicālayet*—snažit se znepokojit.

Překlad

Zmatení režimy hmotné přírody se nevědomí plně zaměstnávají materiálními činnostmi a stávají se připoutanými. Ale moudří by je neměli vyrušovat, přestože jsou tyto povinnosti podřadné v důsledku nedostatečných znalostí konajících.

Výklad

Lidé, kteří jsou neinformovaní, se mylně ztotožňují s hrubohmotným vědomím a jsou plni materiálních označení. Toto tělo je darem hmotné přírody a ten, kdo příliš lpí na hmotném vědomí, se nazývá *mandān* neboli člověk zahálčivý, jemuž chybí poznání duše. Nevědomí lidé považují tělo za vlastní já, tělesná spojení s ostatními přijímají za příbuzenství; zemi, ve které bylo tělo získáno, za předmět uctívání; a formálnosti náboženských rituálů jsou považovány za cíl samy o sobě. Sociální práce, nacionalismus a altruismus jsou některé z aktivit takto materiálně označených lidí. Okouzleni takovými označeními jsou neustále zaměstnaní ve hmotném poli; pro ně je spirituální realizace mýtus, a tak se o ni nezajímají. Takto zmatení lidé se dokonce mohou angažovat v primárních morálních zásadách života, jako je nenásilí a podobné materiální dobročinné práce. Avšak ti, kdož jsou osvícení ve spirituálním životě, by se neměli snažit vyburcovat lidi takto materiálně zaujaté. Je lepší vykonávat své vlastní spirituální aktivity v tichosti.

Lidé, kteří jsou nevědomí, nedokáží ocenit činnosti v Kṛṣṇa vědomí, a tudíž Pán Kṛṣṇa nám radí, abychom je nevyrušovali a neplýtvali tak drahocenným časem. Ale oddaní Pána jsou laskavější než Pán, protože oni znají Pánův záměr. V důsledku toho podstupují všechna možná rizika, dokonce do té míry, že přistupují k nevědomým lidem a snaží se je zapojit v činnostech Kṛṣṇa vědomí, které jsou pro lidskou bytost absolutně nezbytné.

TEXT 30

मयि सर्वाणि कर्माणि संन्यस्याध्यात्मचेतसा ।
निराशीर्निर्ममो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः ॥ ३-३० ॥

mayi sarvāṇi karmāṇi
sannyasyādhyātma-cetasā
nirāśīr nirmamo bhūtvā
yudhyasva vigata-jvaraḥ

mayi—Mně; *sarvāṇi*—všechny druhy; *karmāṇi*—aktivity; *sannyasya*—naprosto se vzdát; *adhyātma*—s plnou znalostí sebe; *cetasā*—vědomí; *nirāśīḥ*—bez touhy

po zisku; *nirmamaḥ*—bez vlastnictví; *bhūtvā*—tak jsa; *yudhyasva*—bojuj; *vigata-jvaraḥ*—aniž být otupělý.

Překlad

Pročež, ó Arjuno, postoupiv Mi veškerou práci s myslí upřenou na Mně, a prost touhy po zisku, a osvobozený od sobectví a netečnosti, bojuj.

Výklad

Tento verš dává jasně na srozuměnou, jaký je smysl Bhagavad-gīty. Pán instruuje, že aby člověk mohl vykonávat povinnosti s kázní jako na vojně, musí se stát plně vědomým Kṛṣṇy. Takové příkazy mohou učinit věci trochu obtížnými; nicméně povinnosti musí být vykonávány v závislosti na Kṛṣṇovi, protože to je přirozeným postavením živé bytosti. Živá bytost nemůže být šťastná nezávisle bez spolupráce s Nejvyšším Pánem, protože věčným přirozeným postavením živé bytosti je podřídit se přáním Pána. Pán Śrī Kṛṣṇa tak přikázal Arjunovi, aby bojoval, jako kdyby On byl vojenským velitelem. Člověk musí obětovat vše dobré vůli Nejvyššího Pána a zároveň vykonávat předepsané povinnosti, aniž by se hlásil o vlastnické právo. Arjuna nemusel zvažovat příkaz Pána; jen musel Jeho příkaz vykonat. Nejvyšší Pán je Duší všech duší; a tudíž ten, kdo závisí zcela a pouze na Nejvyšší Duši, aniž by zvažoval osobní ohledy, nebo jinými slovy, kdo je plně vědomý Kṛṣṇy, se nazývá *adhyātma-cetasā*. *Nirāśīḥ* znamená, že člověk musí jednat na příkaz mistra. Člověk by ani neměl očekávat ovoce nesoucí výsledky. Pokladní možná pro svého zaměstnavatele spočítá miliony dolarů, ale netvrdí, že mu patří jediný cent. Podobně si člověk musí uvědomit, že nic na světě nepatří žádnému jednotlivci, ale že vše patří Nejvyššímu Pánovi. To je pravým významem *mayi* neboli Mně. A když člověk jedná v takovém vědomí Kṛṣṇy, zcela jistě neuplatňuje vlastnictví čehokoliv. Toto vědomí se nazývá *nirmama* neboli nic není moje. A pokud existuje jakákoliv zdrženlivost vykonat takto přísný příkaz, který vylučuje braní ohledů na takzvanou rodinu dle vztahů těla, tak taková zdrženlivost by měla být odvržena; tímto způsobem se člověk může stát *vigata*-jvarou neboli prostým horečné mentality i netečnosti. Každý, dle svých vlastností a postavení má vykonávat určitou práci a všechny takové povinnosti mohou být vykonávány v Kṛṣṇa vědomí, jak je popsáno výše. To člověka povede na cestu osvobození.

TEXT 31

ये मे मतमिदं नित्यमनुतिष्ठन्ति मानवाः ।
श्रद्धावन्तोऽनसूयन्तो मुच्यन्ते तेऽपि कर्मभिः ॥ ३-३१ ॥

ye me matam idaṁ nityam
anutiṣṭhanti mānavāḥ
śraddhāvanto 'nasūyanto
mucyante te 'pi karmabhiḥ

ye—ti; *me*—Mé; *matam*—příkazy; *idam*—tento; *nityam*—věčná funkce; *anutiṣṭhanti*—pravidelně provádět; *mānavāḥ*—lidstvo; *śraddhāvantaḥ*—s vírou a oddaností; *anasūyantaḥ*—bez závisti; *mucyante*—osvobodit se; *te*—oni všichni; *api*—dokonce; *karmabhiḥ*—ze spoutání zákonem ziskuchtivé aktivity.

Překlad

Ten, kdo vykonává své povinnosti v souladu s mými přikázáními a kdo svědomitě následuje toto učení, bez závisti, se osvobodí od spoutanosti ziskuchtivými činnostmi.

Výklad

Přikázání Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy, je podstatou veškeré védské moudrosti, a tudíž je věčně pravdou, bez výjimky. Tak jako jsou věčné Védy, tak je věčná i pravda o vědomí Kṛṣṇy. Člověk by měl mít pevnou víru v toto přikázání, aniž by Pánovi záviděl. Je mnoho filosofů, kteří píší komentáře k Bhagavad-gītě, ale nevěří v Kṛṣṇu. Nikdy nebudou osvobození od spoutanosti ziskuchtivými činnostmi. Ale obyčejný člověk mající pevnou víru ve věčná přikázání Pána se osvobodí od spoutanosti zákony karmy, a to i když není schopný vykonávat taková nařízení. Na začátku Kṛṣṇa vědomí možná člověk nevykonává Pánova přikázání zcela, ale protože není zatrpklý vůči principu a pracuje upřímně, aniž by bral na zřetel porážku a beznaděj, bude bezpochyby povýšen do stádia čistého vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 32

ये त्वेतदभ्यसूयन्तो नानुतिष्ठन्ति मे मतम् ।
सर्वज्ञानविमूढांस्तान्विद्धि नष्टानचेतसः ॥ ३-३२॥

ye tv etad abhyasūyanto
nānutiṣṭhanti me matam
sarva-jñāna-vimūḍhāṁs tān
viddhi naṣṭān acetasaḥ

ye—ti; *tu*—nicméně; *etat*—tento; *abhyasūyantaḥ*—ze závisti; *na*—ne; *anutiṣṭhanti*—pravidelně vykonávat; *me*—Můj; *matam*—příkaz; *sarva-jñāna*—

všechny druhy poznání; *vimūḍhān*—dokonale poblázněn; *tān*—oni jsou; *viddhi*—znát to dobře; *naṣṭān*—všechno zničené; *acetasaḥ*—bez vědomí Kṛṣṇy.

Překlad

Ale ti, kteří ze závisti ignorují toto učení a pravidelně jej nepraktikují, musí být považováni za zbavené veškerého poznání, oklamané a odsouzené k nevědomosti a spoutání.

Výklad

Vada toho, kdo není Kṛṣṇa vědomý, je zde jasně uvedena. Jako existuje trest za neposlušnost vůči nařízení nejvyšší výkonné moci, tak zcela jistě existuje trest za neposlušnost vůči nařízení Nejvyšší Osobnosti Božství. Neposlušný člověk, ať už jakkoliv velký, je v důsledku prázdného srdce ignorantem svého vlastního já, Nejvyššího Brahmanu, Paramātmy a Osobnosti Božství. Proto pro něj není naděje na dokonalost života.

TEXT 33

सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि ।
प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति ॥ ३-३३॥

sadṛśaṁ ceṣṭate svasyāḥ
prakṛter jñānavān api
prakṛtiṁ yānti bhūtāni
nigrahaḥ kiṁ kariṣyati

sadṛśam—v souladu s; *ceṣṭate*—snaží se; *svasyāḥ*—ve své vlastní podstatě; *prakṛteḥ*—režimy; *jñānavān*—učení; *api*—ačkoliv; *prakṛtim*—příroda; *yānti*—podstoupit; *bhūtāni*—všechny živé bytosti; *nigrahaḥ*—potlačení; *kim*—co; *kariṣyati*—moci udělat.

Překlad

Dokonce i člověk mající poznání jedná dle své vlastní přirozenosti, jelikož každý se řídí vlastní přirozeností. Čeho lze dosáhnout potlačováním?

Výklad

Dokud člověk není situovaný v transcendentální rovině vědomí Kṛṣṇy, nemůže se osvobodit od vlivu tří režimů hmotné přírody, jak Pán stvrzuje v Sedmé kapitole (7.14). Dokonce i pro nejvýše vzdělané lidi v materiální sféře není tudíž

možné dostat se ze spleti māyi pouhými teoretickými znalostmi nebo oddělením duše od těla. Existuje mnoho takzvaných spiritualistů, kteří se navenek představují jako pokročilí ve vědě, ale uvnitř nebo v soukromí jsou zcela pod vlivem určitých režimů přírody, které nejsou schopni překonat. Někdo může být akademicky velmi vzdělaný, ale je spoutaný v důsledku své dlouhodobé asociace s hmotnou přírodou. Vědomí Kṛṣṇy člověku pomáhá dostat se z materiální spleti, i když se zabývá svými předepsanými povinnostmi. Nikdo se tudíž nemůže z ničeho nic vzdát svých předepsaných povinností a stát se takzvaným jogínem neboli transcendentalistou uměle, aniž by byl zcela vědomým Kṛṣṇy. Lepší je být situovaný ve svém vlastním postavení a snažit se dosáhnout vědomí Kṛṣṇy pod vyšším výcvikem. Tak může být člověk osvobozený ze spárů māyi.

TEXT 34

इन्द्रियस्येन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ ।
तयोर्न वशमागच्छेत्तौ ह्यस्य परिपन्थिनौ ॥ ३-३४॥

indriyasyendriyasyārthe
rāga-dveṣau vyavasthitau
tayor na vaśam āgacchet
tau hy asya paripanthinau

indriyasya—smyslů; *indriyasya arthe*—v předmětech smyslů; *rāga*—připoutanost; *dveṣau*—také v odpoutanosti; *vyavasthitau*—začít regulovat; *tayoḥ*—jich; *na*—nikdy; *vaśam*—ovládání; *āgacchet*—jedinec by měl přijít; *tau*—ti; *hi*—jistě jsou; *asya*—jeho; *paripanthinau*—kameny úrazu.

Překlad

Lákavost a odpudivost smyslových objektů jsou vnímány vtělenými bytostmi, avšak člověk by neměl spadnout pod smyslovou kontrolu a kontrolu smyslovými objekty, protože ony jsou kameny úrazu na cestě seberealizace.

Výklad

Ti, kdo jsou Kṛṣṇa vědomí, přirozeně nejsou ochotní zapojovat se do materiálního uspokojování smyslů. Ale ti, kdo nejsou v takovém vědomí, by se měli řídit pravidly a nařízeními z vyjevených písem. Neomezené uspokojování smyslů je příčinou materiálního uvěznění, ale ten, kdo se řídí pravidly a předpisy vyjevených písem, nebude svázán smyslovými objekty. Například, sexuální potěšení je pro podmíněnou duši nutností a sexuální potěšení je povoleno licencí, která se

váže ke svazku manželskému. Například, dle přikázání z písem má člověk zakázán sexuální poměr s jakoukoliv jinou ženou než se svou vlastní manželkou. Všechny ostatní ženy jsou považovány za jeho matku. Ale přikázáním navzdory, muž stále tíhne k sexuálnímu poměru s jinými ženami. Tyto sklony je třeba omezit; jinak z nich budou kameny úrazu na cestě seberealizace. Dokud máme hmotné tělo, základní životní potřeby hmotného těla jsou přípustné, ale v rámci pravidel a předpisů. A přesto bychom neměli záviset na kontrole takových povolených přídělů. Člověk se musí řídit pravidly a předpisy, aniž by na nich lpěl, protože i praxe regulovaného uspokojovaní smyslů může člověka svést na scestí — tak jako existuje vždy šance na nehodu, i na královských cestách. I když mohou být velmi pečlivě udržovány, nikdo nemůže zaručit, že nedojde k nebezpečí, a to ani na té nejbezpečnější cestě. Duch smyslového požitku byl a je aktuální již velmi dlouhý, dlouhý čas v důsledku materiální asociace. Navzdory regulacím smyslového požitku existuje možnost pádu při každé příležitosti; a tudíž je třeba se vyhnout i jakémukoliv lpění na regulovaném smyslovém potěšení, a to všemi prostředky. Ale činnost v láskyplné službě Kṛṣṇovi odpoutává člověka od všech druhů smyslových činností. Nikdo by se tedy neměl snažit oprostit od vědomí Kṛṣṇy, v žádné životní fázi. Celý smysl zproštění se připoutanosti od všech druhů smyslových požitků nakonec je být situovaný v rovině Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 35

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।
स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥ ३-३५॥

śreyān sva-dharmo viguṇaḥ
para-dharmāt sv-anuṣṭhitāt
sva-dharme nidhanaṁ śreyaḥ
para-dharmo bhayāvahaḥ

śreyān—daleko lepší; *sva-dharmaḥ*—předepsané povinnosti jedince; *viguṇaḥ*—přestože vadné; *para-dharmāt*—od povinností určených pro ostatní; *svanuṣṭhitāt*—než dokonale provedený; *sva-dharme*—ve svých předepsaných povinnostech; *nidhanam*—zničení; *śreyaḥ*—lepší; *para-dharmaḥ*—povinnosti předepsané pro ostatní; *bhaya-āvahaḥ*—nebezpečné.

Překlad

Je mnohem lepší vykonávat své vlastní předepsané povinnosti, i když by třeba byly nedokonalé, než povinnosti někoho jiného. Záhuba při vykonávání svých vlastních povinností je lepší než zaměstnávání se v povinnostech někoho jiného, protože jít cestou druhých je nebezpečné.

Výklad

Člověk by tedy měl raději vykonávat své předepsané povinnosti za plného vědomí Kṛṣṇy, než povinnosti předepsané ostatním. Předepsané povinnosti doplňují psychofyzický stav jedince okouzleného režimy hmotné přírody. Spirituální povinnosti nařizuje spirituální mistr za účelem transcendentální služby Kṛṣṇovi. Avšak, ať už materiálních nebo spirituálních, člověk by se raději měl držet svých předepsaných povinností až do smrti, než aby napodoboval předepsané povinnosti někoho jiného. Povinnosti na spirituální rovině a povinnosti na materiální rovině mohou být rozdílné, ale princip řídit se autorizovanými pokyny je pro vykonavatele vždy prospěšný. Když je někdo oklamán režimy hmotné přírody, měl by se řídit předepsanými pravidly pro danou situaci a nenapodobovat ostatní. Například *brāhmaṇa*, který je v režimu dobra, je nenásilný, zatímco *kṣatriya*, který je v režimu vášně, má dovoleno být násilný. Pro kṣatriyu jako takového je lepší být poražen, když se řídí principy násilí, než aby napodoboval brāhmaṇu, který se řídí principy nenásilí. Každý musí očistit své srdce postupným procesem, nikoliv znenadála. Avšak, když se člověk přenese nad režimy hmotné přírody a je plně situovaný ve vědomí Kṛṣṇy, může vykonávat všechno a cokoliv na pokyny pravého spirituálního mistra. V dovršeném stavu vědomí Kṛṣṇy může *kṣatriya* jednat jako *brāhmaṇa* a *brāhmaṇa* může jednat jako *kṣatriya.* Na transcendentální stádium se rozdíly hmotného světa nevztahují. Například Viśvāmitra byl původně *kṣatriya*, ale později jednal jako *brāhmaṇa*, zatímco Paraśurāma byl *brāhmaṇa*, avšak později jednal jako *kṣatriya.* Tím, že tak byli transcendentálně situovaní, oni tak mohli učinit; ale dokud je člověk na materiální rovině, musí vykonávat své povinnosti dle režimů hmotné přírody. A zároveň musí mít plně vyvinutý smysl pro Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 36

अर्जुन उवाच ।
अथ केन प्रयुक्तोऽयं पापं चरति पूरुषः ।
अनिच्छन्नपि वार्ष्णेय बलादिव नियोजितः ॥ ३-३६॥

arjuna uvāca
atha kena prayukto 'yaṁ
pāpaṁ carati pūruṣaḥ
anicchann api vārṣṇeya
balād iva niyojitaḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *atha*—od tohoto okamžiku; *kena*—čím; *prayuktaḥ*—dohnán; *ayam*—jedinec; *pāpam*—hříchy; *carati*—činy; *pūruṣaḥ*—muž; *anicchan*—bez toužení; *api*—ačkoliv; *vārṣṇeya*—ó potomku Vṛṣṇiho; *balāt*—silou;

iva—jakoby; *niyojitaḥ*—zapojený.

Překlad

Arjuna řekl: Ó potomku Vṛṣṇiho, co člověka pohání k hříšnému jednání, dokonce proti jeho vůli, jako by byl poháněn silou?

Výklad

Živá bytost coby nedělitelná součástka Nejvyššího je původně spirituální, čistá a prostá všech materiálních nečistot. Tudíž, z podstaty není podrobena hříchům hmotného světa. Ale pokud je v kontaktu s hmotnou přírodou, bez váhání jedná mnoha hříšnými způsoby a někdy dokonce proti vlastní vůli. Jako taková je Arjunova otázka vůči Kṛṣṇovi velmi aktuální, pokud jde o zvrácenou povahu živých bytostí. Přestože živá bytost někdy nechce konat v hříchu, stále je nucena konat. Hříšné činy však nejsou poháněny Nadduší uvnitř, ale jinou příčinou, jak Pán vysvětluje v dalším verši.

TEXT 37

श्रीभगवानुवाच ।
काम एष क्रोध एष रजोगुणसमुद्भवः ।
महाशनो महापाप्मा विद्ध्येनमिह वैरिणम् ॥ ३-३७॥

śrī-bhagavān uvāca
kāma eṣa krodha eṣa
rajo-guṇa-samudbhavaḥ
mahāśano mahā-pāpmā
viddhy enam iha vairiṇam

śrī bhagavān uvāca—Osobnost Božství řekla; *kāmaḥ*—chtíč; *eṣaḥ*—všechny tyto; *krodhaḥ*—hněv; *eṣaḥ*—všechny tyto;*rajo-guṇa*—režim vášně; *samudbhavaḥ*—zrozený z; *mahā-śanaḥ*—všepolykající; *mahā-pāpmā*—velice hříšný; *viddhi*—vědět; *enam*—toto; *iha*—v materiálním světě; *vairiṇam*—největší nepřítel.

Překlad

Blahoslavený Pán pravil: Je to jedině chtíč, Arjuno, který se rodí z kontaktu s hmotným režimem vášně, později se mění v hněv a je všeprostupujícím, hříšným nepřítelem tohoto světa.

Výklad

Když přijde živá bytost do kontaktu s hmotným stvořením, její věčná láska ke Kṛṣṇovi se v asociaci s režimem vášně přemění na chtíč. Nebo jinými slovy, smysl pro lásku k Bohu se přemění na chtíč, tak jako se mléko kontaktem s kyselým tamarindem přemění na jogurt. A dále, pokud chtíč není uspokojen, mění se na hněv; hněv se přemění na iluzi a iluze pokračuje hmotnou existenci. Tudíž, chtíč je největším nepřítelem živé bytosti a je to pouze a jedině chtíč, co způsobuje, že čistá živá bytost zůstává zapletená v materiálním světě. Hněv je projevem režimu nevědomosti; tento režim se projevuje jako hněv a další důsledky. Jestliže jsou režimy vášně, namísto aby klesly do režimů nevědomosti, prostřednictvím předepsané metody, jak žít a jednat, pozvednuty do režimů dobra, pak může být člověk pomocí spirituálního lpění zachráněn z poklesu k hněvu.

Nejvyšší Osobnost Božství se rozšířila v mnohé, z důvodu Vlastní věčně vzrůstající blaženosti a živé bytosti jsou nedělitelnými součástmi této spirituální blaženosti. Ony také mají částečnou nezávislost a nesprávným nakládáním se svou nezávislostí, záměnou úslužného přístupu za tendenci k uspokojování smyslů, se dostávají pod vládu chtíče. Tento hmotný svět je stvořen Pánem, aby poskytl podmíněným duším možnost naplnit své chtivé tendence, a když je dostihne naprostý pocit zmaru z táhnoucích se chtivých činností, začnou se živé bytosti tázat po své skutečné pozici.

Tento druh dotazování je počátkem Vedānta-sūter, kde se praví *athāto brahma-jijñāsā*: člověk by se měl dotazovat po Nejvyšším. Nejvyšší je ve Śrīmad-Bhāgavatamu definovaný jako *janmādyasya yato 'nvayād itarataś ca*, neboli: „Původ všeho Nejvyšší Brahman." A tedy původ chtíče je také v Nejvyšší. Jestliže je chtíč transformován na lásku k Nejvyššímu či transformován do vědomí Kṛṣṇy - nebo, jinými slovy, přát si vše pro Kṛṣṇu - pak jak chtíč, tak hněv mohou být spiritualizovány. Hanumān, velký služebník Pána Rāmy, použil svůj hněv na své nepřátele k uspokojení Pána. Tudíž, chtíč a hněv, pokud jsou zaměstnány ve vědomí Kṛṣṇy, se tedy mohou stát našimi přáteli namísto našich nepřátel.

TEXT 38

धूमेनाव्रियते वह्निर्यथादर्शो मलेन च ।
यथोल्बेनावृतो गर्भस्तथा तेनेदमावृतम् ॥ ३-३८॥

dhūmenāvriyate vahnir
yathādarśo malena ca
yatholbenāvṛto garbhas
tathā tenedam āvṛtam

dhūmena—kouřem; *āvriyate*—zakrytý; *vahniḥ*—oheň; *yathā*—právě jako;

ādarśaḥ—zrcadlo; *malena*—prachem; *ca*—také; *yathā*—právě jako; *ulbena*—lůnem; *āvṛtaḥ*—je zakryto; *garbhaḥ*—embryo; *tathā*—tak; *tena*—tímto chtíčem; *idam*—tento; *āvṛtam*—je pokrytý.

Překlad

Tak jako je oheň zahalen kouřem a jako je zrcadlo pokryto prachem či jako je embryo skryto v lůně, tak podobně je živá bytost do různé míry zahalena tímto chtíčem.

Výklad

Existují tři stupně clon, které zahalují čisté vědomí živé bytosti. Tyto clony nejsou nic jiného než chtíč, který se projevuje jako kouř v ohni, prach na zrcadle nebo děloha kolem embrya. Pokud je chtíč přirovnáván ke kouři, rozumí se tím, že lze alespoň trochu spatřit oheň živoucí jiskry. Jinými slovy, pokud živá bytost vykazuje trochu vědomí Kṛṣṇy, může být přirovnána k ohni zahalenému kouřem. Přestože tam, kde je kouř, musí být i oheň, v počátečním stádiu není oheň zjevně patrný. Toto stádium je podobné počátku vědomí Kṛṣṇy. Prach na zrcadle poukazuje na očistný proces zrcadla mysli mnoha spirituálními metodami. Nejlepší proces je pět svatá Pánova jména. Embryo skryté v lůně je analogií, která znázorňuje bezmocnou pozici, jelikož dítě v lůně je natolik bezmocné, že se nemůže ani hýbat. Toto stádium životních podmínek může přirovnáno ke stádiu podmínek stromů. I stromy jsou živými bytostmi, kterým byly pro nadměrné projevy chtíče uloženy takové životní podmínky, že jsou téměř prosty veškerého vědomí. Pokryté zrcadlo je připodobňováno k ptákům a zvěři a kouř halící oheň je přirovnáván k lidské bytosti. V lidské formě může živá bytost vzkřísit trošku Kṛṣṇa vědomí, a pokud se posune dále, může být v lidské formě zažehnut oheň spirituálního života. Opatrným zacházením s kouřem v ohni lze oheň přimět ke vzplanutí. Lidská forma života je tedy příležitostí pro živou bytost uniknout ze spoutanosti hmotnou existencí. V lidské formě života lze porazit nepřítele, chtíč, a to pěstováním Kṛṣṇa vědomí pod schopným vedením.

TEXT 39

आवृतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो नित्यवैरिणा ।
कामरूपेण कौन्तेय दुष्पूरेणानलेन च ॥ ३-३९॥

āvṛtaṁ jñānam etena
jñānino nitya-vairiṇā
kāma-rūpeṇa kaunteya
duṣpūreṇānalena ca

āvṛtam—pokrytý; *jñānam*—čisté vědomí; *etena*—tímto; *jñāninaḥ*—znalce; *nitya-vairiṇā*—věčný nepřítel; *kāma-rūpeṇa*—ve formě chtíče; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *duṣpūreṇa*—nikdy nebýt spokojený; *analena*—ohněm; *ca*—také.

Překlad

Čisté vědomí člověka je takto zahaleno svým věčným nepřítelem ve formě chtíče, který není nikdy uspokojen a pálí jako oheň.

Výklad

V Manu-smṛti se praví, že stejně jako oheň není nikdy uhašen neustálým dodáváním topiva, tak ani chtíč nelze uspokojit smyslovým potěšením, ať už v jakémkoliv množství. V hmotném světě je středobodem všech činností sex, a proto se hmotný svět nazývá *maithuṇya-āgāra* neboli okovy sexuálního života. V běžné věznici jsou zločinci drženi za mřížemi; a podobně zločinci, kteří odpírají poslušnost zákonům Pána, jsou v okovech sexuálního života. Pokrok materiální civilizace, který je založený na uspokojování smyslů, znamená pro živou bytost prodloužení doby v hmotné existenci. Chtíč je tedy symbolem neznalosti, která udržuje živou bytost v hmotném světě. Zatímco si člověk užívá smyslových potěšení, možná ucítí pocity štěstí, ale ve skutečnosti je takzvaný pocit štěstí v konečném důsledku nepřítelem smyslového požitkáře.

TEXT 40

इन्द्रियाणि मनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते ।
एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहिनम् ॥ ३-४० ॥

indriyāṇi mano buddhir
asyādhiṣṭhānam ucyate
etair vimohayaty eṣa
jñānam āvṛtya dehinam

indriyāṇi—smysly; *manaḥ*—mysl; *buddhiḥ*—inteligence; *asya*—chtíče; *adhiṣṭhānam*—místo usazení; *ucyate*—nazýváno; *etaiḥ*—všemi těmito; *vimohayati*—zmate; *eṣaḥ*—této; *jñānam*—poznání; *āvṛtya*—pokrývající; *dehinam*—ztělesněný.

Překlad

Smysly, mysl a inteligence jsou rezidenčními místy tohoto chtíče, který obestírá pravé poznání živé bytosti a mate ji.

Výklad

Nepřítel se zmocnil rozdílných strategických pozic v těle podmíněné duše, a tak Pán Kṛṣṇa na tato místa poukazuje, aby ten, kdo chce porazit nepřítele, věděl, kde ho najít. Mysl je centrem všech činností smyslů, a tak je mysl zásobárnou veškerých nápadů na smyslová potěšení; výsledkem toho se mysl a smysly stávají úschovnami chtíče. Dále se oddělení inteligence stává hlavním střediskem chtivých tendencí. Inteligence je přímým nejbližším sousedem duše. Chtivá inteligence přiměje duši k tomu, aby získala falešné ego a ztotožnila se s hmotou, tedy s myslí a se smysly. Duše začíná být závislá na potěšení materiálních smyslů a zaměňuje ho za pravé štěstí. Toto falešné ztotožnění spirituální duše je velmi pěkně vysvětleno ve Śrīmad-Bhāgavatamu:

yasyātma-buddhiḥ kuṇāpe tri-dhātuke
sva-dhīḥ kalatrādiṣu bhauma idyadhīḥ
yat-tīrtha-buddhiḥ salite na karhicij
janeṣv abhijñeṣu sa eva gokharaḥ

„Lidskou bytost, která své já ztotožňuje s tímto tělem stvořeným ze tří elementů, která považuje vedlejší produkty těla za svoji rodinu, která považuje svou rodnou zemi za hodnou uctívání a která jde na poutní místo pouze za účelem vykoupat se namísto za účelem setkat se s muži transcendentálních znalostí, je třeba považovat za osla nebo za vola."

TEXT 41

तस्मात्त्वमिन्द्रियाण्यादौ नियम्य भरतर्षभ ।
पाप्मानं प्रजहि ह्येनं ज्ञानविज्ञाननाशनम् ॥ ३-४१ ॥

tasmāt tvam indriyāṇy ādau
niyamya bharatarṣabha
pāpmānaṁ prajahi hy enaṁ
jñāna-vijñāna-nāśanam

tasmāt—proto; *tvam*—ty; *indriyāṇi*—smysly; *ādau*—na začátku; *niyamya*—regulováním; *bharatarṣabha*—ó veliteli mezi potomky Bharaty; *pāpmānam*—veliký symbol hříchu; *prajahi*—držet na uzdě; *hi*—dozajista; *enam*—tento; *jñāna*—poznání; *vijñāna*—vědecké poznání čisté duše; *nāśanam*—ničitel.

Překlad

Tudíž, ó Arjuno, nejlepší z Bhāratů, zkroť hned zpočátku tento velký symbol hříchu [chtíč] tím, že usměrníš smysly, a znič tuto zhoubu poznání a seberealizace.

Výklad

Pán poradil Arjunovi, aby hned od počátku usměrňoval smysly tak, aby dokázal zkrotit nejhříšnějšího nepřítele, chtíč, který ničí smysl pro naléhavost po seberealizaci a konkrétně pak po poznání vlastního já. *Jñānam* odkazuje k poznání vlastního já v rozlišení od toho, co není vlastním já, nebo jinými slovy k poznání, že duše není tělo. *Vijñānam* odkazuje ke konkrétnímu poznání spirituální duše a poznání vlastní přirozené pozice a vztahu s Nejvyšší Duší. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je to vysvětleno takto: *jñānaṁ parama-guhyaṁ me yad-vijñāna-samanvitam/ sarahasyaṁ tad-aṅgaṁ ca gṛhāna gaditaṁ mayā*: „Poznání vlastního já a Nejvyššího Já je velmi důvěrné a záhadné tím, že je zastřené māyou, ale takové poznání a konkrétní realizaci lze pochopit, pokud jsou vysvětleny Samotným Pánem.“ Bhagavad-gītā nám dává tuto znalost, konkrétně znalost vlastního já. Živé bytosti jsou nedělitelnými součástmi Pána a jsou tudíž určeny ke službě Pánu. Takové vědomí se nazývá Kṛṣṇa vědomí. Od úplného počátku života se člověk musí učit vědomí Kṛṣṇy a stát se tak plně Kṛṣṇa vědomým a konat dle toho.

Chtíč není ničím jiným než pokrouceným odrazem lásky k Bohu, která je přirozená každé živé bytosti. Ale pokud je člověk od počátku vzdělávaný ve vědomí Kṛṣṇy, přirozená láska Bohu nemůže degenerovat v chtíč. Když láska k Bohu degeneruje v chtíč, pak je velmi obtížné navrátit se do normálního stavu. Nicméně, Kṛṣṇa vědomí je tak mocné, že i ten, kdo začne pozdě, se může stát milovníkem Boha tím, že se řídí regulačními principy oddané služby. Z jakéhokoliv stádia života, nebo od doby, kdy člověk porozumí naléhavosti situace, může začít usměrňovat smysly v Kṛṣṇa vědomí, oddané službě Pánu, a přeměnit chtíč na lásku k Bohu - nejvyšší stádium dokonalosti lidského života.

TEXT 42

इन्द्रियाणि पराण्याहुरिन्द्रियेभ्यः परं मनः ।
मनसस्तु परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः ॥ ३-४२॥

indriyāṇi parāṇy āhur
indriyebhyaḥ paraṁ manaḥ
manasas tu parā buddhir
yo buddheḥ paratas tu saḥ

indriyāṇī—smysly; *parāṇi*—nadřazené; *āhuḥ*—je řečeno; *indriyebhyaḥ*—více než smysly; *param*—nadřazený; *manaḥ*—mysl; *manasaḥ*—více než mysl; *tu*—také; *parā*—nadřazená; *buddhiḥ*—inteligence; *yaḥ*—ten, který; *buddheḥ*—více než inteligence; *parataḥ*—nadřazený; *tu*—ale; *saḥ*—on.

Překlad

Pracovní smysly jsou nadřazené mrtvé hmotě; mysl je vyšší než smysly; ještě vyšší než mysl je inteligence; a dokonce ještě vyšší než inteligence je duše.

Výklad

Smysly jsou rozdílnými vývody pro činnosti chtíče. Zásoba chtíče je v těle, ale průchod mu dávají smysly. Smysly jsou tedy nadřazeny tělu jako celku. Za vyššího vědomí neboli Kṛṣṇa vědomí nejsou vývody používány. V Kṛṣṇa vědomí duše činí přímé spojení s Nejvyšší Osobností Božství; tělesné funkce tak, jak jsou zde popsány, tedy končí v Nejvyšší Duši. Tělesné aktivity jsou vyjádřením funkce smyslů a zastavení smyslů znamená zastavení všech tělesných aktivit. Ale jelikož mysl je aktivní, tak i když je tělo klidné a odpočívá, mysl bude konat - tak jako to dělá během snění. Ale nad myslí stojí odhodlanost inteligence a nad inteligencí je vlastní duše. Pokud je tedy duše přímo zapojená s Nejvyšším, přirozeně vše podřízené, jmenovitě inteligence, mysl a smysly budou automaticky zapojené. V Katha Upaniṣadu je pasáž, ve které se říká, že objekty smyslového potěšení jsou nadřazené smyslům a mysl je nadřazená smyslovým objektům. Pokud je tedy mysl přímo zaměstnaná ve službě Pánu bez přerušení, není možnost, aby se smysly zaměstnávaly jiným způsobem. Tento mentální postoj již byl vysvětlen. Pokud je mysl zaměstnaná v transcendentální službě Pánu, není možnost zaměstnávat se v nižších tendencích. V Katha Upaniṣadu je duše popsána jako *mahān*, velká. Duše stojí tudíž nade vším - jmenovitě nad smyslovými objekty, smysly, myslí a inteligencí. Tudíž přímé poznání přirozené pozice duše je řešením celého problému.

Člověk musí zapojit inteligenci a hledat přirozenou pozici duše a poté neustále zaměstnávat mysl v Kṛṣṇa vědomí. To vyřeší celý problém. Spiritualista začátečník obvykle dostává radu, aby se držel stranou smyslových objektů. Člověk musí posílit mysl používáním inteligence. Pokud zapojením inteligence člověk svou mysl zaměstná v Kṛṣṇa vědomí, tím že se zcela odevzdá Nejvyšší Osobnosti Božství, pak je mysl automaticky posílena, a přestože jsou smysly velmi silné, jako hadi, nebudou působivější než hadi se zlomenými zuby. Přestože je duše pánem inteligence a mysli a také smyslů, přesto, dokud není posílena asociací s Kṛṣṇou ve vědomí Kṛṣṇy, existuje velká šance na pád v důsledku znepokojené mysli.

TEXT 43

एवं बुद्धेः परं बुद्ध्वा संस्तभ्यात्मानमात्मना ।
जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं दुरासदम् ॥ ३-४३॥

evaṁ buddheḥ paraṁ buddhvā
saṁstabhyātmānam ātmanā
jahi śatruṁ mahā-bāho
kāma-rūpaṁ durāsadam

evam—a tedy; *buddheḥ*—inteligence; *param*—nadřazený; *buddhvā*—takto věda; *saṁstabhya*—stabilizováním; *ātmānam*—mysli; *ātmanā*—úmyslnou inteligencí; *jahi*—podmanit si; *śatrum*—nepřítele; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *kāma-rūpam*—ve formě chtíče; *durāsadam*—hrozivý.

Překlad

S poznáním, že vlastní já je transcendentální materiálním smyslům, mysli a inteligenci, by měl člověk za pomoci svého vyššího já kontrolovat nižší já, a tak - duchovní silou - porazit nenasytného nepřítele známého jako chtíč.

Výklad

Třetí kapitola Bhagavad-gīty je směrodatným pokynem k vědomí Kṛṣṇy skrze poznání, že vlastní já je věčným služebníkem Nejvyšší Osobnosti Božství, aniž by člověk pokládal neosobní prázdnotu za nejzazší konec. V hmotné existenci života je jedinec jistě ovlivněn tendencemi chtíče a touhou po ovládnutí zdrojů hmotné přírody. Touha po opanování a smyslovém uspokojení jsou největšími nepřáteli podmíněné duše; avšak silou Kṛṣṇa vědomí může člověk kontrolovat materiální smysly, mysl a inteligenci. Možná, že se najednou nezřekne práce a předepsaných povinností; ale postupným rozvojem Kṛṣṇa vědomí může být člověk situovaný v transcendentální pozici, aniž by byl ovlivněn materiálními smysly a myslí - prostřednictvím ustálené inteligence zaměřené na vlastní čistou totožnost. To je souhrn této kapitoly. V hmotné existenci, ve stádiu nezralosti, člověku nikdy nemohou k duchovnímu životu dopomoci filosofické spekulace a umělé pokusy kontrolovat smysly takzvaným cvičením jogínských pozic. Musí být vyšší inteligencí cvičen v Kṛṣṇa vědomí.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady ke Třetí kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Karma-jógy, či Vykonávání předepsané povinnosti jedince ve vědomí Kṛṣṇy.

Kapitola 4

Transcendentální poznání

TEXT 1

श्रीभगवानुवाच ।
इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययम् ।
विवस्वान्मनवे प्राह मनुरिक्ष्वाकवेऽब्रवीत् ॥ ४-१ ॥

śrī-bhagavān uvāca
imaṁ vivasvate yogaṁ
proktavān aham avyayam
vivasvān manave prāha
manur ikṣvākave 'bravīt

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *imam*—tento; *vivasvate*—bohu slunce; *yogam*—vědu vztahu jedince k Nejvyššímu; *proktavān*—instruoval; *aham*—já; *avyayam*—nepomíjející; *vivasvān*—Vivasvān (jméno boha slunce); *manave*—otci lidstva (jménem Vaivasvata); *prāha*—řekl; *manuḥ*—otec lidstva; *ikṣvākave*—králi Ikṣvākovi; *abravīt*—řekl.

Překlad

Svatý Pán pravil: Vyučoval jsem tuto nepomíjející nauku o józe boha slunce, Vivasvāna, a Vivasvān ji učil Manua, otce lidstva, a na to ji

Manu učil Ikṣvāka.

Výklad

Zde nalezneme historii Bhagavad-gīty vysledovanou až do pradávné doby, kdy byla předána královskému řádu, králům všech planet. Tato nauka je určena obzvláště k ochraně obyvatel, a proto by jí měli králové porozumět, aby byli schopní vládnout obyvatelům a ochránit je od hmotného spoutání chtíčem. Lidský život je určen ke kultivaci duchovního poznání ve věčném vztahu s Nejvyšší Osobností Božství, všechny výkonné orgány všech států a všech planet mají povinnost vštěpovat občanům tato ponaučení skrz vzdělání, kulturu a oddanost. Jinými slovy, záměrem výkonných orgánů všech států je šířit Kṛṣṇa vědomí tak, aby lidé mohli využít této veliké vědy a následovat cestu úspěchu, aby mohli využít příležitost lidské formy života.

V tomto miléniu je bůh slunce známý jako Vivasvān, král slunce, které je zdrojem všech planet sluneční soustavy. V Brahma-saṁhitě se praví:

yac-cakṣur eṣa savitā sakala-grahāṇāṁ
rājā samasta-sura-mūrttir aśeṣa-tejāḥ
yasyājñayā bhramati sambhṛta-kālacakro
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Dovol mi uctívat,“ pravil Pán Brahmā, „Nejvyšší Osobnost Božství, Govindu [Kṛṣṇu], který je původní osobou a na Jehož příkaz na sebe slunce, král všech planet, bere nesmírnou sílu a žár. Slunce představuje oko Pána a poslušno jeho příkazům se pohybuje po oběžné dráze.“

Slunce je králem planet a bůh slunce (který se v současné době jmenuje Vivasvān) řídí sluneční planetu, která kontroluje všechny ostatní planety tím, že jim dodává teplo a světlo. Otáčí se na příkaz Pána Kṛṣṇy a Pán Kṛṣṇa původně učinil Vivasvāna Svým prvním učedníkem, aby porozuměl nauce Bhagavad-gīty. Gītā tedy není vyspekulovaným pojednáním pro bezvýznamné světské učence, ale je standardní knihou poznání, které sestupuje od nepaměti. V Mahābhāratě (Śānti-parvě 348.51-52) můžeme vysledovat historii Gīty takto:

tretā-yugādau ca tato vivasvān manave dadau
manuś ca loka-bhṛty-arthaṁ sutāyekṣvākave dadau
ikṣvākuṇā ca kathito vyāpya lokān avasthitāḥ

„Na počátku Tretā-yugy [milenia] předává Vivasvān tuto vědu o vztahu s Nejvyšším Manuovi. Manu, jsa otcem lidstva, ji předal svému synovi Mahārāji Ikṣvākovi, Králi této planety země a praotci dynastie Raghu, ve které se zjevil Pán Rāmacandra. Bhagavad-gītā tedy existovala ve společnosti lidí od dob Mahārāje Ikṣvāka.“

Právě za sebou máme pět tisíc let Kali-yugy, která má trvání 432.000 let. Před tím byla Dvāpara-yuga (800.000 let) a ještě před tím Tretā-yuga (1.200.000 let). Takže před nějakými 2.005.000 lety hovořil Manu Bhagavad-gītu ke svému učedníkovi a synovi Mahārāji Ikṣvākovi, Králi planety země. Je vypočteno, že období současného Manua bude trvat nějakých 305.300.000 let, z nichž uběhlo 120.400.000 let. Přijímajíc, že před narozením Manua Pán hovořil Gītu ke svému učedníkovi bohu slunce Vivasvānovi, je hrubým odhadem že Gītā byla vyřčena přinejmenším před 120.400.000 lety; a že v lidské společnosti se dochovává po dva miliony let. Pán ji asi před pěti tisíci lety znovu přednesl Arjunovi. Toto je hrubý odhad historie Gīty, dle Gīty samotné a dle podání jejího mluvčího, Pána Śrī Kṛṣṇy. Byla předána bohu slunce Vivasvānovi, protože on je také kṣatriyou a je otcem všech kṣatriyů, kteří jsou potomky boha slunce neboli *sūrya-vaṁśa* kṣatriyové. Protože je Bhagavad-gīta stejně platná jako Védy, a protože je vyřčena Nejvyšší Osobností Božství, jedná se o poznání *apauruṣeya*, nadlidské. Jelikož jsou védské pokyny přijímány takové, jaké jsou, bez lidských interpretací, musí být Gīta přijata bez světských interpretací. Světští hašteřivci mohou nad Gītou vlastními způsoby spekulovat, ale pak to není Bhagavad-gītā taková, jaká je. Bhagavad-gītā tedy musí být přijata taková, jaká je, prostřednictvím učednické posloupnosti. Zde je popsáno, že Pán ji přednesl bohu slunce, bůh slunce ji přednesl svému synovi Manuovi a Manu ji přednesl svému synovi Ikṣvākovi.

TEXT 2

एवं परम्पराप्राप्तमिमं राजर्षयो विदुः ।
स कालेनेह महता योगो नष्टः परन्तप ॥ ४-२॥

evaṁ paramparā-prāptam
imaṁ rājarṣayo viduḥ
sa kāleneha mahatā
yogo naṣṭaḥ parantapa

evam—a tak; *paramparā*—učednická posloupnost; *prāptam*—obdržená; *imam*—tato věda; *rājarṣayaḥ*—ctnostní králové; *viduḥ*—pochopen; *saḥ*—toto poznání; *kālena*—v průběhu času; *iha*—v tomto světě; *mahatā*—velikými; *yogaḥ*—věda vztahu jedince s Nejvyšším; *naṣṭaḥ*—roztroušený; *parantapa*—ó Arjuno, podrobiteli nepřátel.

Překlad

Takto byla tato nejvyšší věda předávána sledem učednické posloupnosti a takto se ji dozvěděli svatí králové. Ale během času byla posloupnost přerušena, a proto se tato věda, taková, jaká je, jeví ztraceně.

Výklad

Je jasně řečeno, že Gītā byla zvláště určena pro svaté krále, protože oni měli uskutečňovat její záměr během vlády nad občany. Bhagavad-gītā bezpochyby nebyla v žádném případě určena pro démonické lidi, kteří by promarnili její hodnotu ve prospěch nikoho a vymysleli by všechny možné výklady na základě vlastních vrtochů. Jakmile byl původní záměr roztříštěn motivy bezohledných komentátorů, vyvstala potřeba znovu založit učednickou posloupnost. Před pěti tisíci lety Pán Samotný uzřel, že učednická posloupnost byla přerušena, a tak prohlásil, že se záměr Gīty jeví ztraceně. Podobně, v současnosti existují mnohá vydání Gīty (obzvláště v angličtině), ale téměř žádná z nich neodpovídají autorizované učednické posloupnosti. Existuje bezpočetné množství výkladů v podání různých světských učenců, avšak téměř všichni odmítají Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇu, přestože si učenci ze slov Śrī Kṛṣṇy udělali výnosný obchod. Tato mentalita je démonická, protože démoni nevěří v Boha, ale pouze si užívají majetek Nejvyššího. Jelikož vydat Gītu v angličtině, takovou, jak je přijímána systémem paramparý (učednické posloupnosti), je velmi potřebné, pokoušíme se zde tuto velkou potřebu naplnit. Bhagavad-gītā - přijatá taková, jaká je - je velkým přínosem pro lidstvo; avšak pokud je přijatá jako dílo filozofických spekulací, pak se jedná o pouhou ztrátu času.

TEXT 3

स एवायं मया तेऽद्य योगः प्रोक्तः पुरातनः ।
भक्तोऽसि मे सखा चेति रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ॥ ४-३ ॥

sa evāyaṁ mayā te 'dya
yogaḥ proktaḥ purātanaḥ
bhakto 'si me sakhā ceti
rahasyaṁ hy etad uttamam

saḥ—ta stejná dávná; *eva*—jistě; *ayam*—tato; *mayā*—Mnou; *te*—tobě; *adya*—dnes; *yogaḥ*—věda jógy; *proktaḥ*—řečená; *purātanaḥ*—velmi stará; *bhaktaḥ*—oddaný; *asi*—ty jsi; *me*—Můj; *sakhā*—přítel; *ca*—také; *iti*—proto; *rahasyam*—záhada; *hi*—dozajista; *etat*—tato; *uttamam*—transcendentální.

Překlad

Tuto pradávnou vědu o vztahu s Nejvyšším dnes Já prozrazuji tobě, protože jsi Mým oddaným a také mým přítelem; a proto dokážeš pochopit transcendentální záhadu této vědy.

Výklad

Existují dvě třídy lidí, konkrétně oddaní a démoni. Pán vybral Arjunu za příjemce této velkolepé vědy v důsledku toho, že se stal Pánovým oddaným, zato však démoni nedokáží porozumět této velké mysteriózní vědě. Existuje početné množství vydáních této velkolepé knihy poznání a některé z nich jsou komentovány oddanými a některé démony. Komentáře od oddaných jsou pravdivé, zatímco komentáře démonů jsou k ničemu. Arjuna přijímá Śrī Kṛṣṇu za Nejvyšší Osobnost Božství a jakýkoliv komentář Gīty následující stopy Arjuny je pravou oddanou službou ve prospěch této velké vědy. Avšak démoni si vymýšlejí něco o Kṛṣṇovi a svádějí veřejnost a běžné čtenáře na scestí od Kṛṣṇových pokynů. Člověk by se tedy měl snažit řídit učednickou posloupností od Arjuny a takto mít užitek.

TEXT 4

अर्जुन उवाच ।
अपरं भवतो जन्म परं जन्म विवस्वतः ।
कथमेतद्विजानीयां त्वमादौ प्रोक्तवानिति ॥ ४-४॥

arjuna uvāca
aparaṁ bhavato janma
paraṁ janma vivasvataḥ
katham etad vijānīyāṁ
tvam ādau proktavān iti

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *aparam*—nižší; *bhavataḥ*—Tvé; *janma*—narození; *param*—nadřazený; *janma*—narození; *vivasvataḥ*—boha slunce; *katham*—jak; *etat*—tento; *vijānīyām*—porozumím; *tvam*—Ty; *ādau*—na začátku; *proktavān*—instruoval; *iti*—tak.

Překlad

Arjuna řekl: Bůh slunce Vivasvān se narodil dříve než Ty. Jak mám rozumět tomu, že na počátku jsi ho učil této vědě?

Výklad

Arjuna je uznávaným oddaným Pána, tak jak by mohl nevěřit Pánovým slovům? Pravda je taková, že Arjuna se neptá kvůli sobě, ale kvůli těm, kdo nevěří v Nejvyšší Osobnost Božství, kvůli démonům, kterým se nelíbí myšlenka, že Kṛṣṇa by měl být uznáván jako Nejvyšší Osobnost Božství; jen kvůli nim Arjuna vznáší tuto otázku, jako kdyby si on sám nebyl vědomý Osobnosti Božství, Kṛṣṇy. Jak

bude zřejmé z Desáté kapitoly, Arjuna věděl velmi dobře, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobností Božství, zdroj všeho a poslední slovo Transcendence. Samozřejmě, Kṛṣṇa se zjevil i zde na zemi jako syn Devakī. Jak Kṛṣṇa zůstával stejnou Nejvyšší Osobností Božství, věčnou původní osobou, je pro běžného člověka velmi obtížné pochopit. Aby se to vyjasnilo, položil Arjuna tuto otázku Kṛṣṇovi, aby se k ní mohl autoritativně vyjádřit. Kṛṣṇu uznává jako autoritu celý svět, nejen nyní, ale od nepaměti, a odmítají Ho pouze démoni. V každém případě, jelikož Kṛṣṇa je všemi uznávanou autoritou, Arjuna Mu předložil tuto otázku, aby Kṛṣṇa mohl popsat Sám Sebe bez toho, aby byl nějak vykreslován démony, kteří se Ho neustále snaží překroutit způsobem, který je pochopitelný pro démony a jejich následovníky. Znát nauku o Kṛṣṇovi je nutností pro každého, pro vlastní dobro. Když Kṛṣṇa mluví Sám o Sobě, je to příznivé pro všechny světy. Démonům se mohou zdát taková vysvětlení od Kṛṣṇy Samotného zvláštní, protože démoni vždy přemýšlejí o Kṛṣṇovi z vlastního úhlu pohledu, zatímco oddaní srdečně vítají výroky Kṛṣṇy pocházející od Kṛṣṇy samotného. Oddaní budou vždy uctívat autoritativní vyjádření Kṛṣṇy, protože neustále dychtí dozvídat se o Něm víc a víc. Ateisté, kteří považují Kṛṣṇu za obyčejného člověka, možná touto cestou dojdou k poznání, že Kṛṣṇa je nadčlověk, že Kṛṣṇa je *sac-cid-ānanda-vigraha* - věčná forma blaženosti a poznání - že je transcendentální a stojí nad nadvládou režimů hmotné přírody i nad vlivy času a prostoru. Oddaný Kṛṣṇy jako Arjuna stojí bezpochyby nad veškerým nepochopením Kṛṣṇovy transcendentální pozice. To, že Arjuna předkládá Pánovi tuto otázku, je jednoduše snahou oddaného o vzepření se ateistickému postoji lidí, kteří považují Kṛṣṇu za obyčejného člověka podřízeného režimům materiální přírody.

TEXT 5

श्रीभगवानुवाच ।
बहूनि मे व्यतीतानि जन्मानि तव चार्जुन ।
तान्यहं वेद सर्वाणि न त्वं वेत्थ परन्तप ॥ ४-५॥

śrī-bhagavān uvāca
bahūni me vyatītāni
janmāni tava cārjuna
tāny ahaṁ veda sarvāṇi
na tvaṁ vettha parantapa

śrī bhagavān uvāca—Osobnost Božství řekla; *bahūni*—mnoho; *me*—Mých; *vyatītāni*—uplynuly; *janmāni*—narození; *tava*—tvých; *ca*—a také; *arjuna*—ó Arjuno; *tāni*—všechny tyto; *aham*—Já; *veda*—znám; *sarvāṇi*—všechny; *na*—ne; *tvam*—tebe; *vettha*—znám; *parantapa*—ó podrobiteli nepřítele.

Překlad

Svatý Pán pravil: Oba jsme prošli mnohými zrozeními. Já si je pamatuji všechny, ale ty ne, ó přemožiteli nepřítele!

Výklad

V Brahma-saṁhitě dostáváme informace o mnohých a mnohých inkarnacích Pána. Uvádí se tam:

advaitam acyutam anādim ananta-rūpam
ādyaṁ purāṇa-puruṣaṁ nava-yauvanaṁ ca
vedeṣu durllabham adurllabham ātma-bhaktau
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi
(Bs. 5.33)

„Uctívám Nejvyšší Osobnost Božství, Govindu [Kṛṣṇu], který je původní osobou - absolutní, neselhávající, bez počátku, ač expandovanou v nekonečné formy stále stejně původní, nejstarší, osobou vždy se zjevující ve svěžím mládí. Takové věčné, blažené, vševznalé formy Pána jsou obvykle neznámé védským učencům, ale vždy se zjevují čistým, ryzím oddaným.“ V Brahma-saṁhitě se dále uvádí:

rāmādi mūrttiṣu kalā-niyamena tiṣṭhan
nānāvatāram akarod bhuvaneṣu kintu
kṛṣṇaḥ svayaṁ samabhavat paramaḥ pumān yo
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi
(Bs. 5.39)

„Uctívám Nejvyšší Osobnost Božství, Govindu [Kṛṣṇu], který je neustále situovaný v rozličných inkarnacích jako je Rāma, Nṛsiṁha a také v mnohých subinkarnacích, avšak který je původní Osobností Božství, známý jako Kṛṣṇa, který se osobně také inkarnuje.“

Ve Védách je také řečeno, že se Pán, přestože je jedním jediným, zjevuje v nesčetných formách. Je jako kámen *vaidurya*, který mění barvy, a přesto zůstává jedním. Všechny tyto mnohočetné formy jsou známy ryzím, čistým oddaným a nikoliv těm, kdo prostě studují Védy: *vedeṣu durllabham adurllabham ātma-bhaktau.* Oddaní jako Arjuna jsou neustálými společníky Pána, a kdekoliv se Pán inkarnuje, oddaní-společníci se také inkarnují, aby Pánovi sloužili v různých funkcích. Arjuna je jedním z těchto oddaných a z tohoto verše je chápáno, že před nějakými miliony let Kṛṣṇa vyložil Bhagavad-gītu bohu slunce Vivasvānovi, a Arjuna, v rozdílné funkci, tam byl také přítomný. Ale rozdíl mezi Pánem a Arjunou je ten, že Pán si tuto událost pamatoval, zatímco Arjuna si nedokázal vzpomenout. To je rozdíl mezi nedílnou částí živou bytostí a Nejvyšším Pánem. Přestože Arjuna je zde oslovován jako mocný hrdina, který dokáže

porazit nepřátele, není schopný upamatovat se na to, co se stalo v jeho rozdílných minulých životech. Živá bytost, jakkoliv velká dle materiálních měřítek může být, se tudíž nemůže rovnat Nejvyššímu Pánu. Kdokoliv, kdo je neustálým společníkem Pána, je jistě osvobozený, ale nemůže se vyrovnat Pánu. Pán je popsán v Brahma-saṁhitě jako neselhávající (*acyuta*), což znamená, že Sebe nikdy nezapomíná, ani v kontaktu s hmotou. Pán a živá bytost si tedy nemohou být rovní ve všech ohledech dokonce ani tehdy, když je živá bytost osvobozená jako Arjuna. Arjuna je oddaný Pána, někdy zapomíná Pánovu podstatu, ale díky božské milosti může oddaný v jednom okamžiku porozumět neselhávající pozici Pána, zatímco neoddaný neboli démon nedokáže tuto transcendentální podstatu pochopit. V důsledku toho démonické mozky nemohou pochopit popisy z Gīty. Kṛṣṇa si pamatoval činy, které vykonal před miliony let, ale Arjuna to nedokázal, navzdory skutečnosti, že jak Kṛṣṇa, tak Arjuna jsou ze své podstaty věční. Můžeme si také povšimnout, že živá bytost vše zapomíná v důsledku změny těla, ale Pán si pamatuje, protože On nemění Své *sac-cid-ānanda* tělo. On je *advaita*, což znamená, že není rozdíl mezi Jeho tělem a Jím Samotným. Vše ve vztahu k Němu je spirituální - na rozdíl od podmíněné duše, která se liší od svého materiálního těla. A protože Pánovo tělo a vlastní já jsou totožné, je Jeho postavení vždy rozličné od obyčejné živé bytosti, i pokud sestoupí do materiální roviny. Démoni se s touto transcendentální podstatou Pána nedokáží vyrovnat, jak Pán vysvětluje v následujícím verši.

TEXT 6

अजोऽपि सन्नव्ययात्मा भूतानामीश्वरोऽपि सन् ।
प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय सम्भवाम्यात्ममायया ॥ ४-६ ॥

ajo 'pi sann avyayātmā
bhūtānām īśvaro 'pi san
prakṛtiṁ svām adhiṣṭhāya
sambhavāmy ātma-māyayā

ajaḥ—nenarozený; *api*—ačkoliv; *san*—jsouc tak; *avyaya*—bez zhoršování; *ātmā*—tělo; *bhūtānām*—všichni ti, kdo jsou narozeni; *īśvaraḥ*—Nejvyšší Pán; *api*—ačkoliv; *san*—jsouc tak; *prakṛtim*—transcendentální forma; *svām*—Moje; *adhiṣṭhāya*—jsou tak situovaná; *sambhavāmi*—inkarnuji se; *ātma-māyayā*—Svou interní energií.

Překlad

Přestože jsem nezrozený a Mé transcendentální tělo nikdy nechátrá a přestože jsem Pánem všech vnímajících bytostí, i tak se zjevuji v každém tisíciletí ve Své původní, transcendentální podobě.

Výklad

Pán promluvil o zvláštnosti Svého zrození; přestože se možná jeví jako obyčejný člověk, pamatuje si všechny ze Svých mnohých a mnohých předešlých „zrození," zatímco běžný člověk si nedokáže vzpomenout ani na to, co dělal před několika hodinami. Pokud je běžný člověk dotázán, co přesně dělal včera touto dobou, bude pro něj velmi obtížné okamžitě odpovědět. Zcela určitě by musel lovit v paměti, aby se rozpomněl na to, co přesně dělal včera touto dobou. A přesto lidé často prohlašují, že jsou Bůh, či Kṛṣṇa. Člověk by se neměl nechat oklamat takovými nesmyslnými prohlášeními. Poté Pán znovu vysvětluje Svou *prakṛti*, Svou podobu. *Prakṛti* znamená podstata/přirozenost stejně jako *svarūpa*, vlastní podoba. Pán říká, že se zjevuje ve Svém vlastním těle. Nemění Své tělo tak, jako běžná živá bytost, která mění jedno tělo za druhým. Podmíněná duše má v tomto narození jeden druh těla, ale v dalším narození bude mít jiné tělo. V hmotném světě nemá živá bytost pevně dané tělo, ale převtěluje se z jednoho těla do druhého. Avšak Pán se převtělovat nemusí. Kdykoliv se zjeví, činí tak ve stejném, původním těle, prostřednictvím Své vnitřní síly. Jinými slovy, Kṛṣṇa se zjevuje v tomto hmotném světě ve Své původní věčné podobě, dvouruký, držící flétnu. Doslova se zjevuje ve Svém věčném těle, neznečištěný hmotným světem. Přestože se zjevuje ve stejném transcendentálním těle a je Pánem vesmíru, vypadá to, jako že se rodí jako obyčejná živá bytost. Navzdory skutečnosti, že Pán Kṛṣṇa vyrůstá z dítěte v chlapce a z chlapce v mládence, překvapivě však nikdy nezestárne víc než do mládí. V době Bitvy na Kurukṣetře měl doma mnoho vnoučat; nebo jinými slovy, dle materiálních výpočtů dosti zestárl. Přesto vypadal jako mladý muž, dvacet nebo dvacet-pět let starý. Nikdy neuvidíme obrázek Kṛṣṇy jako starce, protože On nikdy nezestárne tak, jako my, přestože je nejstarší osobou v celém stvoření - v minulosti, v současnosti i v budoucnosti. Ani Jeho tělo ani Jeho inteligence nikdy nedegenerují a nemění se. Je tudíž jasné, že navzdory Jeho bytí v hmotném světě má tu stejnou nezrozenou, věčnou podobu blaženosti a poznání, neměnný ve Svém transcendentálním těle a inteligenci. Ve skutečnosti je Jeho zjevení a zmizení jako východ slunce, putování před námi a zmizení z našeho dohledu. Když je slunce mimo náš dohled, myslíme si, že slunce zapadlo, a když je slunce před našima očima, myslíme si, že slunce je na obzoru. Ale ve skutečnosti slunce je neustále ve své stálé pozici, avšak vzhledem k našim nedokonalým, nedostatečným smyslům vypočítáváme zjevení a zmizení slunce na obloze. A protože Jeho zjevení a zmizení je zcela odlišné od obyčejné běžné živé bytosti, je zřejmé, že On je Svou vnitřní silou věčné blažené poznání - a že nikdy není znečištěný hmotnou přírodou. Védy dále stvrzují, že Nejvyšší Osobnost Božství je nezrozená, a přece se zdá, že se rodí ve Svých mnohočetných manifestacích. Doplňková védská literatura také stvrzuje, že přestože se zdá, že se Pán rodí, pořád zůstává beze změny těla. V Bhāgavatamu se zjevuje před Svou

matkou jako Nārāyaṇa, se čtyřmi pažemi a ozdoben šesti druhy honosností v jejich úplnosti. Jeho zjevení ve Své původní věčné formě je dle slovníku Viśvakośa Jeho bezpříčinnou milostí. Pán si je vědomý všech Svých předchozích zjevení a zmizení, avšak běžná živá bytost zapomíná vše o svém předchozím těle, jakmile dostane nové. On je Pánem všech živých bytostí, protože zatímco je na této planetě, vykonává úžasné nadlidské úkony. Pán je tudíž vždy tou stejnou Absolutní Pravdou, bez rozdílu mezi Svou podobou a Svým vlastním Já, a dokonce i bez rozdílu mezi Jeho vlastnostmi a tělem. Nyní by mohla vyvstat otázka, proč se Pán zjevuje v tomto světě a mizí z něj. To je vysvětleno v následujícím verši.

TEXT 7

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।
अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥ ४-७॥

yadā yadā hi dharmasya
glānir bhavati bhārata
abhyutthānam adharmasya
tadātmānaṁ sṛjāmy aham

yadā—kdykoliv; *yadā*—kdekoliv; *hi*—dozajista; *dharmasya*—náboženství; *glāniḥ*—nesoulady; *bhavati*—dojde k projevení; *bhārata*—ó potomku Bharaty; *abhyutthānam*—převaha; *adharmasya*—bezbožnosti; *tadā*—v tomto čase; *ātmānam*—sebe; *sṛjāmi*—projevím; *aham*—Já.

Překlad

Kdekoliv a kdykoliv dojde k úpadku náboženství a převažujícímu nárůstu bezbožnosti, ó potomku Bharaty - v té době sestupuji Já Samotný.

Výklad

Slovo *sṛjāmi* je zde signifikantní. *Sṛjāmi* nelze použít ve smyslu stvořit, protože dle předchozího verše, k tvorbě podoby Pánova těla nedochází, jelikož všechny Jeho podoby existují věčně. *Sṛjāmi* tedy znamená, že Pán se zjevuje takový, jaký je. Přestože se Pán zjevuje dle plánu, a to konkrétně na konci *Dvāpara*-yugy, ve dvacátém osmém tisíciletí osmého Manua, v jednom dni Brahmy, nemá žádnou povinnost dodržovat taková pravidla a předpisy, protože On je zcela svobodný konat podle Své vůle, mnoha způsoby. Zjevuje se tedy z vlastní vůle, kdykoliv převládne bezbožnost a vytrácí se pravé náboženství. Náboženské principy jsou formulovány ve Védách a jakákoliv odchylka ve věci řádného vykonávání

pravidel z Véd činí člověka bezbožným. V Bhāgavatamu se uvádí, že tyto principy jsou zákony Pána. Pouze Pán může vytvořit náboženský systém. Védy jsou také přijímány tak, jak je původně Pán Samotný vyložil Brahmovi, zevnitř jeho srdce. Principy dharmy neboli náboženství jsou tudíž přímými nařízeními Nejvyšší Osobnosti Božství (*dharmaṁ tu sākṣāt-bhagavat-praṇītam*). Na tyto principy je jasně poukazováno napříč Bhagavad-gītou. Účelem Véd je ustavit tyto principy pod vedením Nejvyššího Pána a Pán na konci Gīty přímo nařizuje, že nejvyšším principem náboženství je odevzdat se jedině Jemu a nic jiného. védské principy postrkují člověka k úplnému odevzdání se Mu; a kdykoliv jsou tyto principy porušeny démony, Pán se zjevuje. V Bhāgavatamu jsme vyrozuměni, že Pán Buddha je inkarnace Kṛṣṇy, která se zjevila, když materialismus bujel a materialisté používali jako výmluvu autoritu Véd. Přestože ve Védách nalezneme určitá omezující pravidla týkající se zvířecích obětí pro konkrétní účely, lidé s démonickou tendencí se i tak uchylovali ke zvířecím obětem bez ohledu na védské principy. Pán Buddha se zjevil, aby zastavil tyhle nesmysly a ustavil védské principy nenásilí. Každý a všichni avatārové, inkarnace Pána, mají určité poslání a všichni jsou popsáni ve vyjevených písmech. Nikdo by neměl být uznáván jako *avatāra*, pokud na něj neexistuje odkaz v písmech. Není pravda, že se Pán zjevuje pouze na indické půdě. Může se zjevit kdykoliv a kdekoliv si přeje se zjevit. V naprosto každé inkarnaci hovoří o náboženství tak moc, jak jen můžou pochopit daní lidé za daných okolností. Avšak poslání je stejné - vést lidi k vědomí Boha a poslušnosti vůči náboženským principům. Někdy sestupuje osobně a někdy posílá Svého pravého zástupce v podobě Svého syna nebo služebníka nebo Sebe Samotného v nějakém přestrojení.

Principy Bhagavad-gīty byly vyloženy Arjunovi a, když na to přijde, tak i ostatním velmi povzneseným lidem, protože byl velmi pokročilý v porovnání s běžnými lidmi v jiných částech světa. Dva plus dva rovná se čtyři je matematický princip, který je platný v lekcích aritmetiky pro začátečníky a taktéž v pokročilých lekcích. Přesto existuje vyšší a nižší matematika. Všechny inkarnace Pána učí stejné principy, které se zdají být vyšší nebo nižší za různých okolností. Vyšší principy náboženství začínají s přijetím čtyř řádů a čtyř pozic sociálního života, jak bude vysvětleno později. Veškerým smyslem poslání inkarnace je probouzet vědomí Kṛṣṇy všude. Takové vědomí je projevené a neprojevené pouze za různých okolností.

TEXT 8

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।
धर्मसंस्थापनार्थाय सम्भवामि युगे युगे ॥ ४-८॥

paritrāṇāya sādhūnāṁ
vināśāya ca duṣkṛtām

dharma-saṁsthāpanārthāya
sambhavāmi yuge yuge

paritrāṇāya—k vysvobození; *sādhūnām*—oddaných; *vināśāya*—ke zničení; *ca*—also; *duṣkṛtām*—ničemů; *dharma*—principy náboženství; *saṁsthāpana-arthāya*—znovuobnovit; *sambhavāmi*—objevím se; *yuge*—milénium; *yuge*—za miléniem.

Překlad

Za účelem osvobodit zbožné a vyhladit bezvěrce, stejně jako za účelem obnovit náboženské principy, se zjevuji tisíciletí za tisíciletím.

Výklad

Podle Bhagavad-gīty, *sādhu* (svatý muž) je muž vědomý Kṛṣṇy. Člověk se může jevit bezbožně, ale pokud má úplnou a kompletní kvalifikaci Kṛṣṇa vědomí, je třeba pochopit, že je *sādhu*. A *duṣkṛtam* se týká toho, kdo se nezajímá o Kṛṣṇa vědomí. Takoví bezvěrci, či *duṣkṛtam*, jsou popisování jako hloupí, nejnižší lidé, přestože mohou být zdobeni světským vzděláním; zatímco někdo další, kdo je stoprocentně zaměstnaný v Kṛṣṇa vědomí, je uznáván jako *sādhu*, i když takový člověk možná není ani vzdělaný ani kultivovaný. Co se týká ateistů: k tomu, aby je zničil, není nezbytně nutné, aby se Nejvyšší Pán zjevil takový, jaký je, tak jak tomu učinil v případě démonů Rāvaṇy a Kaṁsy. Pán má mnoho celkem kompetentních prostředků ke zničení démonů. Avšak Pán sestupuje zvláště proto, aby utěšil Své ryzí oddané, kteří jsou neustále šikanováni démony. Démon šikanuje oddaného, přestože se může jednat o vlastního příbuzného. Přestože byl Prahlāda Mahārāja synem Hiraṇyakaśipua, bez ohledu na to byl pronásledován svým otcem; přestože byla Devakī sestrou Kaṁsy, ona a její manžel byli pronásledováni za to, že se jim měl narodit Kṛṣṇa. Takže Pán Kṛṣṇa se spíš, než aby zabil Kaṁsu, zjevil hlavně proto, aby osvobodil Devakī, ale obojí bylo vykonáno současně. Proto je zde řečeno, že se Pán zjevuje v různých inkarnacích, aby osvobodil oddané a vyhladil bezvěrce.

V Caitanya-caritāmṛtě od Kṛṣṇadāse Kavirāje, jsou principy inkarnací shrnuty v následujících verších:

sṛṣṭi-hetu yei mūrti prapañce avatare
sei īśvara-mūrti 'avatāra' nāma dhare
māyātita paravyome savāra avasthāna
viśve 'avatāri' dhare 'avatāra' nāma

„*Avatāra*, či inkarnace Boha, sestupuje z Božího království do hmotných projevů. A konkrétní podoba Nejvyšší Osobnosti Božství, která sestupuje, se

nazývá inkarnace, či *avatāra*. Takové inkarnace jsou situované ve spirituálním světě, v Božím království. Když sestoupí do hmotného světa, přijímají označení *avatāra*."

Existují různé druhy avatārů jako puruṣāvatārové, guṇāvatārové, līlāvatārové, śaktyāveśa avatarové, manvantara-avatarové a yugāvatārové - všichni se zjevují dle plánu napříč celým vesmírem. Avšak Pán Kṛṣṇa je původní Pán, zdroj všech avatārů. Pán Śrī Kṛṣṇa sestupuje za určitými účely, aby utišil úzkost čistých oddaných, kteří jsou velmi úzkostliví Ho spatřit v Jeho původních radovánkách ve Vṛndāvanu. Hlavním smyslem Kṛṣṇa avatārů je tedy uspokojit Své čisté oddané.

Pán říká, že se inkarnuje každé tisíciletí, což nasvědčuje tomu, že se inkarnuje i v době Kali. Jak je řečeno ve Śrīmad-Bhāgavatamu, inkarnací v době Kali je Pán Caitanya Mahāprabhu, který saṅkīrtanovým hnutím (sborové/samostatné pění svatých jmen) rozšířil uctívání Kṛṣṇy a vědomí Kṛṣṇy napříč Indií. Předpověděl, že se tato saṅkīrtanová kultura rozšíří do celého světa, z města do města a z vesnice do vesnice. Pán Caitanya jako inkarnace Kṛṣṇy, Osobnosti Božství, je popsán ve skrytu a nepřímo v důvěrných částech vyjevených písem jako jsou Upaniṣady, Mahābhārata, Bhāgavatam atd. Oddaní Pána Kṛṣṇy jsou velmi přitahováni saṅkīrtanovým hnutím Pána Caitanyi. Tento *avatāra* Pána nezabíjí bezvěrce, ale osvobozuje je, bezpříčinnou milostí Pána.

TEXT 9

जन्म कर्म च मे दिव्यमेवं यो वेत्ति तत्त्वतः ।
त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति मामेति सोऽर्जुन ॥ ४-९॥

janma karma ca me divyam
evaṁ yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna

janma—narození; *karma*—práce; *ca*—také; *me*—Mojí; *divyam*—transcendentální; *evam*—jako tento; *yaḥ*—kdokoliv, kdo; *vetti*—zná; *tattvataḥ*—ve skutečnosti; *tyaktvā*—nechává stranou; *deham*—toto tělo; *punaḥ*—znovu; *janma*—narození; *na*—nikdy; *eti*—dosáhne; *mām*—Mě; *eti*—dosáhne; *saḥ*—he; *arjuna*—ó Arjuno.

Překlad

Ten, kdo zná transcendentální povahu Mého zjevení a Mých činů, poté, co opustí toto tělo, se znovu nenarodí v materiálním světě, ale dosáhne Mého věčného sídla, ó Arjuno.

Výklad

Sestup Pána z Jeho transcendentálního sídla již byl vysvětlen v šestém verši. Ten, kdo dokáže porozumět pravdě o zjevení Nejvyšší Osobnosti Božství, je již teď osvobozený z hmotných pout a vrátí se tedy do Božího království okamžitě, jakmile opustí současné tělo. Takové osvobození živé bytosti z hmotných pout není vůbec snadné. Impersonalisté a jogíni docílí osvobození jedině po mnohých trápeních a po mnoha a mnoha životech. A i potom, osvobození, kterého dosáhnou - splynutí s neosobním *brahmajyoti* Pána - je pouze částečné, a riziko návratu do hmotného světa přetrvává. Ale oddaný, prostým porozuměním transcendentální podstatě Pánova těla a aktivit, dosáhne Pánova sídla poté, co toto tělo skončí, a neriskuje zpětný návrat do tohoto hmotného světa. V Brahma-saṁhitě je uvedeno, že Pán má mnoho, přemnoho podob a inkarnací: *advaitam acyutam anādim ananta-rūpam.* Přestože existuje mnoho transcendentálních podob Pána, pořád jsou jednou a toutéž Nejvyšší Osobností Božství. Člověk musí porozumět této skutečnosti s přesvědčením, přestože se jedná o věc nepochopitelnou světskými učenci a empirickými filosofy. Jak je uvedeno ve Védách:

eko devo nitya-līlānurakto bhakta-vyāpī hṛdy antarātmā

„Nejvyšší Osobnost Božství je věčně angažovaná v mnoha a mnoha transcendentálních podobách ve vztahu se Svými ryzími oddanými." Zdejší výklad Véd je v tomto verši Gīty stvrzen Pánem osobně. Ten, kdo přijme tuto pravdu z moci Véd a Nejvyšší Osobnosti Božství a kdo neztrácí čas filosofickými spekulacemi, dosáhne nejvyššího a nejdokonalejšího stádia osvobození. Prostým přijetím této pravdy na základě víry může člověk dosáhnout osvobození, o tom není pochyb. Popis z Véd „*tattvamasi*," je v tomto případě skutečně aplikován. Kdokoliv, kdo chápe, že Pán Kṛṣṇa je Nejvyšší, či říká Pánu: „Ty jsi Nejvyšší Brahman, Osobnost Božství," je zaručeně a okamžitě osvobozen a zároveň je mu zaručen vstup do transcendentální společnosti Pána. Jinými slovy, takový věrný oddaný Pána dosahuje dokonalosti, a to je potvrzeno následujícím védským výrokem:

tam eva viditvātimṛtyumeti nānyaḥ panthā vidyate ayanāya

Člověk může dosáhnout dokonalého stadia osvobození od narození a smrti prostým poznáním Pána, Nejvyšší Osobnosti Božství. Neexistuje žádná jiná možnost, protože ten, kdo nechápe Kṛṣṇu jako Nejvyšší Osobnost Božství, je zcela jistě v režimu nevědomosti. A nedosáhne tedy slávy prostým, takříkajíc, olizováním sklenice medu z venku, či interpretací Bhagavad-gīty na základě světského vzdělání. Takoví empiričtí filozofové možná zaujímají velmi důležité funkce v hmotném světě, ale nejsou nezbytně způsobilí pro osvobození. Takoví namyšlení světští učenci musí čekat na bezpříčinnou milost Pánova oddaného. Člověk by tedy měl pěstovat vědomí Kṛṣṇy s vírou a poznáním a takto dosáhnout dokonalosti.

TEXT 10

वीतरागभयक्रोधा मन्मया मामुपाश्रिताः ।
बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भावमागताः ॥ ४-१० ॥

vīta-rāga-bhaya-krodhā
man-mayā mām upāśritāḥ
bahavo jñāna-tapasā
pūtā mad-bhāvam āgatāḥ

vīta—osvobozený od; *rāga*—připoutání; *bhaya*—strachu; *krodhāḥ*—vzteku; *mat-mayā*—plně ve Mně; *mām*—Mě; *upāśritāḥ*—jsouce plně umístění; *bahavaḥ*—mnoho; *jñāna*—poznání; *tapasā*—odříkáním; *pūtāḥ*—jsouce očištěni; *mat-bhāvam*—transcendentální láska ke Mně; *āgatāḥ*—dosáhli.

Překlad

Osvobozeni od lpění, strachu a zloby, plně zabraní do Mě, a uchylující se ke Mně o pomoc, se mnozí přemnozí lidé v minulosti očistili poznáním o Mně - a tak dosáhli transcendentální lásky ke Mně.

Výklad

Jak je popsáno výše, pro člověka, který je příliš materiálně ovlivněn, je velmi obtížné porozumět osobní povaze Nejvyšší Absolutní Pravdy. Obvykle, lidé, kteří lpí na tělesném pojetí života, jsou natolik zabraní do materialismu, že je pro ně téměř nemožné pochopit, že existuje transcendentální tělo, které je nesmrtelné, plné poznání a věčně blažené. V hmotném pojetí je tělo pomíjivé, plné neznalosti a zcela bezútěšné. Lidé, když slyší o osobní podobě Pána, se v mysli obvykle drží shodné představy o těle. Pro takové materialisty je nejvyšším gigantická forma materiálních projevů. V důsledku toho považují Nejvyššího za neosobního. A protože jsou přespříliš zabraní do materialismu, pojetí udržení si osobnosti i po osvobození z hmoty je děsí. Když obdrží informaci, že i duchovní život je individuální a osobní, mají strach z toho, že se znovu stanou osobami a přirozeně upřednostňují splynutí s neosobní nicotou. Obvykle porovnávají živé bytosti s bublinkami v oceánu, které splynou s oceánem. Toto je nejvyšší dokonalostí spirituální existence, které lze dosáhnout bez individuální osobnosti. Toto je druhem ustrašeného stádia života, postrádajícího dokonalé poznání o duchovní existenci. Mimoto existuje mnoho lidí, kteří nedokáží vůbec porozumět spirituální existenci. Na rozpacích z tolika teorií a rozporů mezi různými druhy filozofických spekulací jsou znechucení nebo naštvaní a bláhově vyvozují, že neexistuje nejvyšší příčina a že všechno je v konečném důsledku nicota. Takoví lidé se v životě nacházejí ve stavu nemoci. Někteří lidé příliš materiálně

lpí, a proto nevěnují pozornost spirituálnímu životu, někteří z nich chtějí splynout s nejvyšší duchovní příčinou, jiní nevěří v nic, jsouce naštvaní na všechny druhy spirituálních spekulací z beznaděje. Tato poslední třída lidí nalézá útočiště v intoxikacích a jejich následné afektivní halucinace jsou někdy uznávány jako spirituální vidění. Člověk se musí zbavit všech tří stádií lpění na hmotném světě: zanedbávání spirituálního života, strachu ze spirituální osobní totožnosti a pojetí nicoty, které se rozprostírá pod frustrací života. Aby se osvobodil z těchto tří stádií hmotného pojetí života, musí člověk vedený autorizovaným spirituálním mistrem přijmout celkový úkryt u Pána a dodržovat kázeň a regulační principy oddaného života. Poslední stádium oddaného života se nazývá *bhāva*, transcendentální láska k Bohu.

Dle Bhakti-rasāmṛta-sindhu, nauky oddané služby:

ādau śraddhā tataḥ sādhu-saṅgo 'tha bhajana-kriyā
tato 'nartha-nivṛttiḥ syāt tato niṣṭhā rucis tataḥ
athāsaktis tato bhāvas tataḥ premābhyudañcati
sādhakānām ayaṁ premṇaḥ prādurbhāve bhavet kramaḥ

„Na počátku musí mít člověk vstupní touhu po seberealizaci. To ho povede do stádia snahy asociovat s lidmi, kteří jsou duchovně povznesení. V dalším stádiu je člověk zasvěcený povzneseným spirituálním mistrem a pod jeho vedením začíná oddaný začátečník proces oddané služby. Vykonáváním oddané služby pod vedením spirituálního mistra se člověk osvobodí od veškerého hmotného lpění, dosáhne stálosti v seberealizaci a získává chuť naslouchat o Absolutní Osobnosti Božství, Śrī Kṛṣṇovi. Tato chuť vede člověka k dalšímu lpění na Kṛṣṇa vědomí, které dozrává v bhāvě, úvodním stádiu transcendentální lásky k Bohu. Pravá láska k Bohu se nazývá *premā*, nejvyšší nejdokonalejší stádium života." Ve stádiu premy dochází k nepřetržitému zaměstnání v transcendentální láskyplné službě Bohu. Pomalým procesem oddané služby pod vedením autorizovaného spirituálního mistra lze tedy dosáhnout nejvyššího stádia za současného osvobození se od veškerého materiálního lpění, od strachu z vlastní individuální spirituální totožnosti a od frustrací vznikajících v důsledku filozofie nicoty. Pak konečně může člověk dosáhnout sídla Nejvyššího Pána.

TEXT 11

ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् ।
मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥ ४-११ ॥

ye yathā māṁ prapadyante
tāṁs tathaiva bhajāmy aham
mama vartmānuvartante
manuṣyāḥ pārtha sarvaśaḥ

ye—všichni z nich; *yathā*—tak; *mām*—Mně; *prapadyante*—odevzdat se; *tān*—na ně; *tathā*—jako; *eva*—jistě; *bhajāmi*—odměním; *aham*—já; *mama*—Můj; *vartma*—cesta; *anuvartante*—následují; *manuṣyāḥ*—všichni lidé; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *sarvaśaḥ*—ve všech ohledech.

Překlad

Všechny odměňuji dle toho, jak se Mi odevzdají. Každý kráčí Mou cestou ve všech ohledech, Ó synu Pṛthy.

Výklad

Každý hledá Kṛṣṇu v různých aspektech Jeho projevů. Kṛṣṇa, Nejvyšší Osobnost Božství, je částečně realizovaný ve Své neosobní záři *brahmajyoti* a jako všeprostupující Nadduše spočívající ve všem, včetně částeček atomů. Ale plně Kṛṣṇu realizují jen Jeho čistí oddaní. V důsledku toho je Kṛṣṇa předmětem realizace každého a všichni jsou tedy uspokojeni dle vlastní tužby Ho mít. Také v transcendentálním světě Kṛṣṇa oplácí Svým čistým oddaným v transcendentálním duchu, přesně tak, jak si Ho oddaný přeje. Jeden oddaný může toužit po Kṛṣṇovi jako po nejvyšším Pánu, další jako po osobním příteli, další jako po svém synovi a další jako po svém milenci. Kṛṣṇa odměňuje všechny oddané spravedlivě, dle rozdílné míry jejich lásky k Němu. V hmotném světě dochází ke stejnému opětování citů a Pán je stejnoměrně vyměňuje s těmi, kdo Ho uctívají. Čistí oddaní asociují s Ním osobně jak zde, tak v transcendentálním sídle, a jsou schopní poskytovat osobní službu Pánu a čerpat tak transcendentální blaženost v Jeho láskyplné službě. Co se týká těch, kdož jsou impersonalisty a chtějí spáchat spirituální sebevraždu zničením individuální existence živé bytosti, těm Kṛṣṇa také pomůže pohlcením do Své záře. Takoví impersonalisté nesouhlasí s přijetím věčné blažené Osobnosti Božství; a v důsledku toho si nemůžou vychutnávat dokonalé štěstí pramenící z osobní služby Pánu, poté co udusí svou individualitu. Někteří z nich, kteří nejsou situovaní ani v neosobní existenci, se vrátí do této hmotné roviny, aby projevili své spící tužby po činnostech. Nejsou vpuštěni na spirituální planety, ale dostávají novou příležitost konat na hmotných planetách. Ty, kdo pracují pro ovoce, odmění Pán jako *yajñeśvara* vytouženými výsledky svých předepsaných povinností; a jogíny hledající mystické síly odmění těmito silami. Jinými slovy, úspěch každého je závislý jedině na Jeho milosti a všechny spirituální procesy nejsou ničím jiným než rozdílným stupněm úspěchu na stejné cestě. Dokud tedy člověk nepřijde k nejvyšší dokonalosti vědomí Kṛṣṇy, budou všechny snahy zůstávat nedokonalé, jak je uvedeno ve Śrīmad Bhāgavatamu:

akāmaḥ sarva-kāmo vā mokṣa-kāma udāradhīḥ
tīvreṇa bhakti-yogena yajeta puruṣaṁ param

„Ať už člověk nemá žádné přání [stav oddaných], nebo touží po všech plodných výsledcích, nebo jde po osvobození, měl by se s veškerým svým úsilím snažit uctívat Nejvyšší Osobnost Božství, aby dosáhl úplné dokonalosti, která vrcholí ve vědomí Kṛṣṇy.“ (Bhāg. 2.3.10)

TEXT 12

काङ्क्षन्तः कर्मणां सिद्धिं यजन्त इह देवताः ।
क्षिप्रं हि मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा ॥ ४-१२॥

kāṅkṣantaḥ karmaṇāṁ siddhiṁ
yajanta iha devatāḥ
kṣipraṁ hi mānuṣe loke
siddhir bhavati karma-jā

kāṅkṣantaḥ—toužící; *karmaṇām*—zištných aktivit; *siddhim*—dokonalost; *yajante*—uctívání obětmi; *iha*—v materiálním světě; *devatāḥ*—polobohové; *kṣipram*—velmi rychle; *hi*—dozajista; *mānuṣe*—v lidské společnosti; *loke*—v rámci tohoto světa; *siddhiḥ bhavati*—stane se úspěšný; *karmajā*—ziskuchtivý pracovník.

Překlad

Lidé v tomto světě touží uspět v ziskuchtivých činnostech, a tak uctívají polobohy. Samozřejmě, že lidé v tomto světě rychle dosáhnou výsledků plynoucích ze ziskuchtivé práce.

Výklad

Existuje je velmi mylná představa o bozích a polobozích tohoto hmotného světa a méně inteligentní lidé, přestože platí za velké učence, chápou polobohy jako různé formy Nejvyššího Pána. Ve skutečnosti však polobohové nejsou různými formami Boha, nýbrž jsou jeho rozdílnými nedílnými částmi. Bůh je jeden a nedílných částí je mnoho. Védy praví, *nityo nityānām*: Bůh je jeden. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ.* Nejvyšší Bůh je jeden - Kṛṣṇa - a polobozi jsou zplnomocněni silami k řízení hmotného světa. Tito polobozi jsou živými bytostmi (*nityānām*) s různou mírou materiální moci. Nemohou se rovnat Nejvyššímu Bohu - Nārāyaṇovi, Viṣṇuovi či Kṛṣṇovi. Kdokoliv si myslí, že Bůh je na stejné úrovni s polobohy, se nazývá ateista, *pāṣaṇḍī.* Dokonce ani velcí polobozi jako Brahmā a Śiva se nemohou rovnat Nejvyššímu Pánu. Ve skutečnosti polobozi jako Brahmā a Śiva uctívají Pána (*śiva-viriñci-nutam*). Přesto, kupodivu, existuje mnoho lidských vůdců, které bláhoví lidé uctívají v důsledku neporozumění antropomorfismu či

zoomorfismu. *Iha devatāḥ* označuje mocného muže nebo poloboha tohoto materiálního světa. Ale Nārāyaṇa, Viṣṇu či Kṛṣṇa, Nejvyšší Osobnost Božství, nepatří do tohoto světa. Stojí nad neboli je transcendentální hmotnému stvoření. Dokonce i Śrīpāda Śaṅkarācārya, vůdce impersonalistů, zastává názor, že Nārāyaṇa či Kṛṣṇa, je nad hmotným stvořením. Bláhoví lidé (*hṛt-añjana*) však uctívají polobohy, protože chtějí okamžité výsledky. Výsledky obdrží, ale nevědí, že takto získané výsledky jsou dočasné a jsou tedy určeny lidem nižší inteligence. Inteligentní člověk je vědomý Kṛṣṇy a nepotřebuje uctívat ubohoučké polobohy za účelem nějaké dočasné výhody. Polobozi tohoto hmotného světa, stejně jako ti, kdož je uctívají, zmizí spolu se zničením tohoto hmotného světa. Dobrodiní polobohů jsou materiální a dočasná. Jak hmotné světy, tak jejich obyvatelé, včetně polobohů, jsou bublinkami v kosmickém oceánu. Leč, lidská společnost v tomto světě šílí po dočasných věcech jako je hmotné bohatství: vlastnictví půdy, rodiny a vymoženostÍ, které přinášejí požitek. Aby těchto dočasných věcí dosáhli, uctívají polobohy nebo mocné muže v lidské společnosti. Pokud člověk získá ministerské křeslo ve vládě uctíváním politického vůdce, myslí si, že se domohl spásy. Všichni se tedy klaní takzvaným vůdcům či „velkým zvířatům“ za účelem získání dočasné spásy, a vskutku takových věcí dosahují. Takoví bláhoví lidé se nezajímají o Kṛṣṇa vědomí, o trvalé řešení nesnází hmotné existence. Všichni jdou po uspokojování smyslů a aby získali trochu prostředků pro smyslové potěšení, láká je uctívat zmocněné živé bytosti známé jako polobohy. Tento verš nasvědčuje tomu, že lidé se vzácně zajímají o Kṛṣṇa vědomí. Nejvíce se zajímají o materiální potěšení, a proto uctívají nějakou mocnou živou bytost.

TEXT 13

चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः ।
तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम् ॥ ४-१३॥

cātur-varṇyaṁ mayā sṛṣṭaṁ
guṇa-karma-vibhāgaśaḥ
tasya kartāram api māṁ
viddhy akartāram avyayam

cātur-varṇyam—čtyři sekce lidské společnosti; *mayā*—Mnou; *sṛṣṭam*—stvořené; *guṇa*—kvality; *karma*—práce; *vibhāgaśaḥ*—z hlediska rozdělení; *tasya*—tohoto; *kartāram*—otec; *api*—ačkoliv; *mām*—Mnou; *viddhi*—můžeš vědět; *akartāram*—jako nečinitel; *avyayam*—jsa nezměnitelný.

Překlad

Podle tří režimů hmotné přírody a podle práce jim přisouzené jsem vytvořil čtyři divize lidské společnosti. A přestože jsem tvůrcem to-

hoto systému, měl bys vědět, že, jsa neměnný, nejsem konatelem.

Výklad

Pán je tvůrcem všeho. Vše se z Něho rodí, On vše vydržuje a po zničení vše spočívá v Něm. On je tedy tvůrcem čtyř divizí řádu sociálního řádu, počínaje inteligentní třídou lidí, technicky nazývanou brāhmaṇové, protože je situovaná v režimu dobra. Další je třída administrativní, technicky nazývaná kṣatriyové, protože je situovaná v režimu vášně. Obchodníci, nazývaní vaiśyové, jsou situováni ve směsi režimů vášně a neznalosti a śūdrové, pracující třída, jsou situováni v režimu hmotné přírody nevědomosti. Přestože vytvořil čtyři divize lidské společnosti, nespadá Pán Kṛṣṇa do žádné z těchto divizí, protože není jednou z podmíněných duší, sekce, ze které se formuje lidská společnost. Lidská společnost se podobá kterékoliv jiné zvířecí společnosti, ale aby povýšil lidi ze zvířecího stavu, Pán vytvořil výše zmíněné divize společnosti za účelem systematického rozvíjení vědomí Kṛṣṇy. Sklony konkrétního člověka k práci jsou určeny režimy materiální přírody, které si osvojil. Takové příznaky života, dle rozdílných režimů hmotné přírody, jsou popsány v Osmnácté kapitole této knihy. Avšak člověk v Kṛṣṇa vědomí stojí dokonce i nad brāhmaṇy, protože dle své způsobilosti by brāhmaṇi měli mít znalosti o Brahmanu, Nejvyšší Absolutní Pravdě. Většina z nich přistupuje k neosobním Brahman projevům Pána Kṛṣṇy, ale jedině člověk, který přesáhne omezenou znalost brāhmaṇu a dosáhne poznání Nejvyšší Osobnosti Božství, Pána Śrī Kṛṣṇy, se stane člověkem Kṛṣṇa vědomým - nebo, jinými slovy Vaiṣṇavou. Kṛṣṇa vědomí zahrnuje poznání všech různých úplných expanzí Kṛṣṇy, jmenovitě Rāmy, Nṛsiṁhy, Varāhy atd. Nicméně, tak jako je Kṛṣṇa transcendentální tomuto systému čtyř divizí lidské společnosti, tak je i člověk v Kṛṣṇa vědomí transcendentální všem divizím lidské společnosti, ať se bavíme o divizích společnosti, národností nebo druhů.

TEXT 14

न मां कर्माणि लिम्पन्ति न मे कर्मफले स्पृहा ।
इति मां योऽभिजानाति कर्मभिर्न स बध्यते ॥ ४-१४॥

na māṁ karmāṇi limpanti
na me karma-phale spṛhā
iti māṁ yo 'bhijānāti
karmabhir na sa badhyate

na—nikdy; *mām*—Mě; *karmāṇi*—všechny druhy práce; *limpanti*—působí; *na*—ani; *me*—Můj; *karma-phale*—v zištné akci; *spṛhā*—aspirace; *iti*—tak; *mām*—Mě; *yaḥ*—ten, kdo; *abhijānāti*—ví; *karmabhiḥ*—reakcí takové práce; *na*—nikdy nečiní; *saḥ*—on; *badhyate*—stát se zapleteným.

Překlad

Není práce, která by Mě ovlivňovala; ani neusiluji o ovoce pocházející z činností. Také ten, kdo porozumí této pravdě o Mně, se nezaplete do ziskuchtivých reakcí práce.

Výklad

Jako existují v hmotném světě ústavní zákony, které ustavují krále tím, kdo nemůže konat špatné, či tím, kdo nepodléhá zákonům státu, tak podobně Pán, přestože je tvůrcem hmotného světa, není ovlivněn činnostmi hmotného světa. Tvoří a zůstává povznesený nad stvořením, přičemž živé bytosti jsou zapletené do ziskuchtivých výsledků hmotných činností pro svou tendenci opanovat materiální zdroje. Vlastník firmy není zodpovědný za správné a špatné konání pracovníků, ale pracovníci jsou sami zodpovědní. Živé bytosti jsou zaměstnány ve svých vlastních činnostech zaměřených na uspokojení smyslů a tyto činnosti nejsou určovány Pánem. Aby dosáhly pokroku v uspokojování smyslů, zaměstnávají se živé bytosti prací v tomto světě a usilují o nebeské štěstí po smrti. Pán, tím, že je v Sobě úplným, není přitahován takzvaným nebeským štěstím. Nebeští polobozi jsou pouze Jeho zaměstnanými služebníky. Vlastník nikdy netouží po podřadném štěstí, po kterém možná touží pracovníci. Stojí stranou hmotných akcí a reakcí. Například, deště nejsou zodpovědné za rozdílné druhy vegetace, které se objeví na zemi, přestože vegetace nemůže růst bez deště. Védská *smṛti* potvrzuje tuto skutečnost následovně:

nimitta-mātram evāsau sṛjyānāṁ sarga-karmaṇi
pradhāna-kāraṇī-bhūtā yato vai sṛjya-śaktayaḥ

V hmotných stvořeních je Pán jedinou nejvyšší příčinnou. Bezprostřední příčinou je hmotná příroda, skrz kterou jsou vesmírné projevy viditelné. Stvořené bytosti jsou mnoha druhů, jako polobozi, lidské bytosti a nižší zvířata, a všechny podléhají reakcím svých minulých činností, ať už dobrých nebo špatných. Pán pouze poskytuje vhodné zařízení pro takové činnosti a směrnice režimů přírody, avšak nikdy není zodpovědný za jejich minulé a současné činnosti. Ve Vedānta-sūtrách je potvrzeno, že Pán není nikdy zaujatý vůči žádné živé bytosti. Živá bytost je zodpovědná za své vlastní činy. Pán pouze poskytuje zařízení prostřednictvím hmotné přírody, vnější energie. Kdokoliv, kdo je plně obeznámený s veškerou spletitostí zákonů karmy, či ziskuchtivých činností, nebude ovlivněn výsledky svých činností. Jinými slovy, člověk, který rozumí této transcendentální povaze Pána, je člověkem zběhlým ve vědomí Kṛṣṇy, a tudíž nikdy nepodléhá zákonům karmy. Ten, kdo nezná transcendentální povahu Pána a kdo si myslí, že cílem Pánových činností jsou ziskuchtivé výsledky, tak jak je tomu u činností běžných

živých bytostí, se sám zcela jistě zaplete do ziskuchtivých reakcí. Ale ten, kdo zná Nejvyšší Pravdu, je osvobozenou duší upevněnou ve vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 15

एवं ज्ञात्वा कृतं कर्म पूर्वैरपि मुमुक्षुभिः ।
कुरु कर्मैव तस्मात्त्वं पूर्वैः पूर्वतरं कृतम् ॥ ४-१५॥

evaṁ jñātvā kṛtaṁ karma
pūrvair api mumukṣubhiḥ
kuru karmaiva tasmāt tvaṁ
pūrvaiḥ pūrvataraṁ kṛtam

evam—a tak; *jñātvā*—dobře znajíce; *kṛtam*—prováděný; *karma*—práce; *pūrvaiḥ*—minulými autoritami; *api*—ačkoliv; *mumukṣubhiḥ*—kdo dosáhl osvobození; *kuru*—jen prováděj; *karma*—předepsaná povinnost; *eva*—jistě; *tasmāt*—proto; *tvam*—ty; *pūrvaiḥ*—předchůdci; *pūrvataram*—dávní předchůdci; *kṛtam*—jak prováděná.

Překlad

Za dávných časů jednaly všechny osvobozené duše v souladu s tímto porozuměním, a tak dosáhly osvobození. I ty bys tedy měl, stejně jako lidé dávných civilizací, konat svou povinnost v tomto božském vědomí.

Výklad

Existují dvě třídy lidí. Někteří z nich mají srdce plná znečištěných hmotných věcí a někteří z nich jsou hmotně osvobození. Vědomí Kṛṣṇy je stejně prospěšné pro oba případy. Ti, kdo jsou plní špinavých věcí, se mohou uchýlit do linie vědomí Kṛṣṇy za účelem postupného očistného procesu, tím, že následují regulační principy oddané služby. Ti, kdo jsou již očištění od nečistot, mohou dále konat ve stejném Kṛṣṇa vědomí, tak aby ostatní mohli následovat jejich příkladných aktivit a mít tak prospěch. Bláhoví lidé a začátečníci v Kṛṣṇa vědomí často chtějí odejít do výslužby z činností, aniž by měli poznání Kṛṣṇa vědomí. Arjunova tužba odejít do výslužby z činností na bitevním poli nebyla Pánem schválena. Člověk potřebuje jedině vědět, jak jednat. Odejít do výslužby z činností v Kṛṣṇa vědomí a sedět nezúčastněn a předvádět Kṛṣṇa vědomí, není tak důležité jako se skutečně zaměstnávat na poli aktivit pro Kṛṣṇu. Arjuna zde dostává radu jednat v Kṛṣṇa vědomí, kráčet ve šlépějích Pánových předchozích učedníků, jako boha slunce Vivasvāna, jak bylo uvedeno výše. Nejvyšší Pán ví o veškerých Svých předchozích činnostech stejně jako o činnostech osob, které konaly ve vědomí Kṛṣṇy v

minulosti. Doporučuje tedy činnosti boha slunce, který se tomuto umění naučil od Pána o několik milionů let dříve. Všichni takoví studenti Pána Kṛṣṇy jsou zde vzpomínáni jako osoby osvobozené v minulosti, zaměstnané ve vykonávání povinností přidělených Kṛṣṇou.

TEXT 16

किं कर्म किमकर्मेति कवयोऽप्यत्र मोहिताः ।
तत्ते कर्म प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेऽशुभात् ॥ ४-१६ ॥

kiṁ karma kim akarmeti
kavayo 'py atra mohitāḥ
tat te karma pravakṣyāmi
yaj jñātvā mokṣyase 'śubhāt

kim—co je; *karma*—činnost; *kim*—co je; *akarma*—nečinnost; *iti*—tak; *kavayaḥ*—inteligentní; *api*—také; *atra*—v této záležitosti; *mohitāḥ*—zmatený; *tat*—to; *te*—tobě; *karma*—činnost; *pravakṣyāmi*—vysvětlím; *yat*—který; *jñātvā*—znaje; *mokṣyase*—být osvobozený; *aśubhāt*—z nepřízní osudu.

Překlad

Dokonce i inteligentní jsou zmateni při určování, co je to činnost a co je to nečinnost. Nyní ti vysvětlím, co je to činnost, a toho znaje budeš osvobozený od všech hříchů.

Výklad

Činnosti v Kṛṣṇa vědomí musí být vykonávány v souladu s příklady předchozích autorizovaných oddaných. To je doporučeno v 15. verši. Proč by taková činnost neměla být nezávislá bude vysvětleno v nadcházejícím textu.

Člověk, aby jednal v Kṛṣṇa vědomí, musí následovat vedení autorizovaných osob, které jsou v linii učednické posloupnosti, jak bylo vysvětleno na počátku této kapitoly. Systém vědomí Kṛṣṇy byl nejprve vyložen bohu slunce, bůh slunce ho vysvětlil svému synovi Manuovi, Manu ho vysvětlil svému synovi Ikṣvākuovi a tento systém je na této zemi aktuální od času velmi vzdáleného. Tudíž, člověk musí následovat kroky předchozích autorit, v linii učednické posloupnosti. Jinak budou i nejinteligentnější lidé zmatení, co se standardních činností ve vědomí Kṛṣṇy týče. Z toho důvodu se Pán rozhodl instruovat Arjunu v Kṛṣṇa vědomí přímo. Vzhledem k Pánovým přímým instrukcím pro Arjunu, kdokoliv, kdo kráčí ve šlépějích Arjuny, zcela určitě není zmaten.

Říká se, že se člověk nemůže dopátrat cesty náboženství prostým nedokonalým experimentálním poznáním. Ve skutečnosti, principy náboženství může

určovat jedině Pán Samotný. *Dharmaṁ hi sākṣāt-bhagavat-praṇītam.* Nikdo nemůže nedokonalou spekulací vymyslet náboženské principy. Člověk musí kráčet ve šlépějích velkých autorit jako je Brahmā, Śiva, Nārada, Manu, Kumāra, Kapila, Prahlāda, Bhīṣma, Śukadeva Gosvāmī, Yamarāja, Janaka atd. Mentální spekulací nemůže člověk zjistit, co je to náboženství nebo seberealizace. Z milosrdenství vůči Svým oddaným Pán přímo vysvětluje Arjunovi, co je to činnost a co je to nečinnost. Jedině činnost vykonávaná v Kṛṣṇa vědomí může člověka osvobodit ze spleti hmotné existence.

TEXT 17

कर्मणो ह्यपि बोद्धव्यं बोद्धव्यं च विकर्मणः ।
अकर्मणश्च बोद्धव्यं गहना कर्मणो गतिः ॥ ४-१७॥

karmaṇo hy api boddhavyaṁ
boddhavyaṁ ca vikarmaṇaḥ
akarmaṇaś ca boddhavyaṁ
gahanā karmaṇo gatiḥ

karmaṇaḥ—pracovní řád; *hi*—dozajista; *api*—také; *boddhavyam*—mělo by být chápáno; *boddhavyam*—k porozumění; *ca*—také; *vikarmaṇaḥ*—nedovolená práce; *akarmaṇaḥ*—nečinnost; *ca*—také; *boddhavyam*—mělo by být porozuměno; *gahanā*—velmi obtížné; *karmaṇaḥ*—pracovní řád; *gatiḥ*—vstoupit do.

Překlad

Spletitostem činností je velmi těžké porozumět. Člověk by tedy měl správně vědět, co je to činnost, co je to zakázaná činnost a co je to nečinnost.

Výklad

Pokud někdo bere osvobození z hmotného spoutání vážně, musí porozumět rozdílu mezi činností, nečinností a neautorizovanými činnostmi. Člověk se musí obrátit na takovou analýzu akcí, reakcí a zvrácených akcí, protože se jedná o velmi obtížné téma. Aby porozuměl Kṛṣṇa vědomí a činnostem dle režimů, musí studovat svůj vztah s Nejvyšším; tj., kdo se to dokonale naučil, ví, že každá živá bytost je věčným služebníkem Pána, a proto musí jednat v Kṛṣṇa vědomí. Celá Bhagavad-gītā směřuje k tomuto závěru. Jakékoliv jiné závěry proti tomuto vědomí a reakce je provázející jsou vikarmy, zakázané činnosti. Aby tohle všechno pochopil, člověk se musí sdružovat s autoritami v Kṛṣṇa vědomí a učit se od nich toto tajemství; to je zrovna tak dobré, jako učit se přímo od Pána. Jinak i ten nejinteligentnější člověk bude zmaten.

TEXT 18

कर्मण्यकर्म यः पश्येदकर्मणि च कर्म यः ।
स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्स्नकर्मकृत् ॥ ४-१८॥

karmaṇy akarma yaḥ paśyed
akarmaṇi ca karma yaḥ
sa buddhimān manuṣyeṣu
sa yuktaḥ kṛtsna-karma-kṛt

karmaṇi—v činnosti; *akarma*—nečinnost; *yaḥ*—ten, kdo; *paśyet*—pozoruje; *akarmaṇi*—v nečinnosti; *ca*—také; *karma*—ziskuchtivá činnost; *yaḥ*—ten, kdo; *saḥ*—on; *buddhimān*—je inteligentní; *manuṣyeṣu*—v lidské společnosti; *saḥ*—on; *yuktaḥ*—je v transcendentálním postavení; *kṛtsna-karma-kṛt*—ačkoliv zapojen do všech aktivit.

Překlad

Ten, kdo vidí nečinnost v činnosti a činnost v nečinnosti, je inteligentní z lidí a nachází se v transcendentální pozici, přestože je zaměstnán ve všech typech činností.

Výklad

Člověk, který koná v Kṛṣṇa vědomí, je přirozeně osvobozený z pout karmy. To se rozumí samo sebou. Všechny jeho činnosti jsou vykonávány pro Kṛṣṇu; a tudíž si neužívá důsledků práce a ani jimi netrpí. V důsledku toho je v lidské společnosti inteligentní, přestože je zaměstnán ve všech typech činností pro Kṛṣṇu. *Akarma* znamená práce reakcí prostá. Impersonalista zanechává ziskuchtivých činností ze strachu, aby se snad výsledná činnost nestala kamenem úrazu na cestě k seberealizaci, ale personalista dobře zná svou pozici věčného služebníka Nejvyšší Osobnosti Božství. A tedy se zaměstnává činnostmi Kṛṣṇa vědomí. Protože vše je vykonáváno pro Kṛṣṇu, těší se jen a pouze transcendentálnímu štěstí z provádění této služby. Ti, kdo jsou zaměstnaní v tomto procesu, jsou známí jako touhy po uspokojování vlastních smyslů prostí. Smysl pro věčnou službu pro Kṛṣṇu činí člověka imunním vůči všem typům reakčních elementů práce.

TEXT 19

यस्य सर्वे समारम्भाः कामसङ्कल्पवर्जिताः ।
ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तमाहुः पण्डितं बुधाः ॥ ४-१९॥

yasya sarve samārambhāḥ

kāma-saṅkalpa-varjitāḥ
jñānāgni-dagdha-karmāṇaṁ
tam āhuḥ paṇḍitaṁ budhāḥ

yasya—ten, jehož; *sarve*—všechny druhy; *samārambhāḥ*—ve všech pokusech; *kāma*—touha po ukájení smyslů; *saṅkalpa*—odhodlání; *varjitāḥ*—jsou zcela bez; *jñāna*—dokonalého poznání; *āgni*—oheň; *dagdha*—jsouc spálena; *karmāṇam*—činitel; *tam*—jemu; *āhuḥ*—prohlásit; *paṇḍitam*—učený; *budhāḥ*—ti, kteří ví.

Překlad

Člověk, jehož všechny činy jsou prosté touhy po uspokojování smyslů, je znám jako ten, kdo se nachází v úplném poznání. Mudrci o něm říkají, že je pracovníkem, jehož ziskuchtivá činnost je spálena ohněm dokonalého poznání.

Výklad

Jedině člověk nacházející se v úplném poznání dokáže porozumět činnostem člověka ve vědomí Kṛṣṇy. Protože je člověk ve vědomí Kṛṣṇy prostý všech tendencí uspokojovat smysly, rozumí se, že dokonalým poznáním své konstituční pozice věčného služebníka Nejvyšší Osobnosti Božství spálil reakce své práce. Skutečně učený je ten, kdo dosáhl takové dokonalosti poznání. Rozvíjení poznání o věčné službě Pánu je přirovnáváno k ohni. Takový oheň, jakmile vzplane, může spálit všechny typy reakcí práce.

TEXT 20

त्यक्त्वा कर्मफलासङ्गं नित्यतृप्तो निराश्रयः ।
कर्मण्यभिप्रवृत्तोऽपि नैव किञ्चित्करोति सः ॥ ४-२० ॥

tyaktvā karma-phalāsaṅgaṁ
nitya-tṛpto nirāśrayaḥ
karmaṇy abhipravṛtto 'pi
naiva kiñcit karoti saḥ

tyaktvā—vzdav se; *karma-phala-āsaṅgam*—připoutání k zištným výsledkům; *nitya*—vždy; *tṛptaḥ*—jsa spokojen; *nirāśrayaḥ*—bez jakéhokoliv centra; *karmaṇi*—v činnosti; *abhipravṛttaḥ*—být plně zapojený; *api*—navzdory; *na*—ne; *eva*—jistě; *kiñcit*—cokoliv; *karoti*—dělá; *saḥ*—on.

Překlad

Vzdav se veškerého lpění na výsledcích svých činností, neustále spokojený a nezávislý, ač zaměstnán ve všech typech projektů, nevykonává žádnou ziskuchtivou činnost.

Výklad

Toto osvobození ze zajetí činnostmi je možné jedině v Kṛṣṇa vědomí, kdy člověk dělá vše pro Kṛṣṇu. Kṛṣṇa vědomý člověk jedná z čisté lásky k Nejvyšší Osobnosti Božství, a tudíž ho vůbec nepřitahují výsledky činností. Nelpí ani na své vlastní výživě, neboť vše je ponecháno na Kṛṣṇovi. Nedychtí po tom opatřit věci ani po tom ochránit věci, které již vlastní. Vykonává svou povinnost, jak nejlépe dovede, a přenechává vše Kṛṣṇovi. Takový člověk lpění prostý je vždy osvobozený od důsledků reakcí dobrého a špatného; jako kdyby nedělal nic. Toto jo příznakem akarmy, činností prostých ziskuchtivých reakcí. Jakákoliv jiná činnost, postrádající Kṛṣṇa vědomí, svazuje pracovníka, což je skutečným aspektem vikarmy, jak bylo vysvětleno výše.

TEXT 21

निराशीर्यतचित्तात्मा त्यक्तसर्वपरिग्रहः ।
शारीरं केवलं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥ ४-२१ ॥

nirāśīr yata-cittātmā
tyakta-sarva-parigrahaḥ
śārīraṁ kevalaṁ karma
kurvan nāpnoti kilbiṣam

nirāśīḥ—bez touhy po výsledcích; *yata*—kontrolovaný; *citta-ātmā*—mysl a inteligence; *tyakta*—vzdávající se; *sarva*—všech; *parigrahaḥ*—smysl vlastnictví nad veškerým majetkem; *śārīram*—v udržování pospolitosti duše a těla; *kevalam*—pouze; *karma*—práce; *kurvan*—dělaje tak; *na*—nikdy; *āpnoti*—nezíská; *kilbiṣam*—hříšné reakce.

Překlad

Takový znalý člověk jedná za dokonalé kontroly mysli a inteligence, vzdává se veškerého dojmu vlastnictví svých statků a koná jen za účelem uspokojení nejnutnějších životních potřeb. Když takto pracuje, není ovlivněn hříšnými reakcemi.

Výklad

Kṛṣṇa vědomý člověk ve svých činnostech neočekává dobré nebo špatné výsledky. Jeho mysl a inteligence jsou zcela kontrolované. Ví, že je nedílnou součástí Nejvyššího, a tudíž role, kterou hraje, coby nedělitelná část celku, není jeho volbou, nýbrž pro něj byla vybrána Nejvyšším a je uskutečňována jedině prostřednictvím Jeho působení. Když se ruka pohne, nestane se to samo od sebe, ale za úsilí celého těla. Kṛṣṇa vědomý člověk je vždy skloubem s nejvyšším přáním, protože netouží po uspokojení osobních smyslů. Hýbe se přesně jako součástka stroje. Podobně jako součástka stroje potřebuje čistit a promazávat, aby byla zachována, tak se Kṛṣṇa vědomý člověk udržuje svou prací jen natolik, aby zůstal schopný konat v transcendentální láskyplné službě Pánu. Je tedy imunní všem reakcím svých snah. Stejně jako zvíře, nevlastní ani své tělo. Krutý majitel zvířete někdy zabije zvíře ve svém vlastnictví a zvíře ani neprotestuje. Ani nemá žádnou skutečnou nezávislost. Kṛṣṇa vědomý člověk, plně zaměstnaný v seberealizaci, má velmi málo času falešně vlastnit jakýkoliv hmotný předmět. K údržbě duše a těla nepotřebuje nespravedlivé prostředky ke střádání peněz. Proto není znečištěn takovými hmotnými hříchy. Je osvobozený od všech reakcí na svoje činy.

TEXT 22

यदृच्छालाभसन्तुष्टो द्वन्द्वातीतो विमत्सरः ।
समः सिद्धावसिद्धौ च कृत्वापि न निबध्यते ॥ ४-२२॥

yadṛcchā-lābha-santuṣṭo
dvandvātīto vimatsaraḥ
samaḥ siddhāv asiddhau ca
kṛtvāpi na nibadhyate

yadṛcchā—samo od sebe; *lābha*—zisk; *santuṣṭaḥ*—spokojený; *dvandva*—dualita; *atītaḥ*—překonal; *vimatsaraḥ*—prostý závisti; *samaḥ*—stabilní; *siddhau*—v úspěchu; *asiddhau*—selhání; *ca*—také; *kṛtvā*—dělaje; *api*—ačkoliv; *na*—nikdy; *nibadhyate*—je postižený.

Překlad

Ten, kdo je spokojený se ziskem, který přichází sám od sebe, kdo je osvobozený od dualit a nezávidí, kdo je stálý v úspěchu i neúspěchu, není nikdy zapletený, ačkoliv vykonává práci.

Výklad

Kṛṣṇa vědomý člověk nevynakládá příliš úsilí ani aby zachovával svoje tělo. Je spokojený s příjmy, které jsou získány samy od sebe. Nežebrá ani si nepůjčuje, ale upřímně pracuje, jak je v jeho silách, a je spokojený s čímkoliv, co je získáno jeho vlastní upřímnou prací. Ve svém živobytí je tedy nezávislý. Nedovolí, aby služba kohokoliv jiného narušovala jeho vlastní službu v Kṛṣṇa vědomí. Za účelem sloužit Pánu se může účastnit jakéhokoliv typu činnosti, aniž by byl rušen dualitou hmotného světa. Dualita hmotného světa je pociťována jako horko a zima nebo neštěstí a štěstí. Kṛṣṇa vědomý člověk stojí nad dualitou, protože neváhá konat jakýmkoliv způsobem pro uspokojení Kṛṣṇy. Je tedy stálý jak v úspěchu, tak v neúspěchu. Tyto známky jsou patrné, když se člověk plně nachází v transcendentálním poznání.

TEXT 23

गतसङ्गस्य मुक्तस्य ज्ञानावस्थितचेतसः ।
यज्ञायाचरतः कर्म समग्रं प्रविलीयते ॥ ४-२३ ॥

gata-saṅgasya muktasya
jñānāvasthita-cetasaḥ
yajñāyācarataḥ karma
samagraṁ pravilīyate

gata-saṅgasya—nepřipoutaný k režimům materiální přírody; *muktasya*—osvobozeného; *jñāna-avasthita*—umístěný v transcendenci; *cetasaḥ*—takové moudrosti; *yajñāya*—za účelem Yajñy (Kṛṣṇy); *ācarataḥ*—tak konaje; *karma*—práce; *samagram*—dohromady; *pravilīyate*—naprosto se sloučí.

Překlad

Práce člověka, který není připoutaný k režimům hmotné přírody a který je plně umístěný v transcendentálním poznání, zcela splyne v transcendenci.

Výklad

Stávající se plně Kṛṣṇa vědomým je člověk osvobozený od všech dualit, a tak je osvobozený od znečištění hmotnými režimy. Může se stát osvobozeným, protože zná své přirozené postavení ve vztahu s Kṛṣṇou; a tak nemůže být jeho mysl odtažena od Kṛṣṇa vědomí. Zároveň, cokoliv dělá, dělá pro Kṛṣṇu, který je prvotním Viṣṇuem. A tudíž je veškerá jeho práce technicky obětí, protože oběť

zahrnuje potěšení Nejvyšší Osoby, Kṛṣṇy. Výsledné reakce veškeré takové práce zcela jistě splynou v transcendenci a jedinec netrpí hmotné efekty.

TEXT 24

ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् ।
ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥ ४-२४॥

brahmārpaṇaṁ brahma havir
brahmāgnau brahmaṇā hutam
brahmaiva tena gantavyaṁ
brahma-karma-samādhinā

brahma—spirituální podstata; *arpaṇam*—příspěvek; *brahma*—Nejvyšší; *haviḥ*—máslo; *brahma*—spirituální; *agnau*—v ohni naplnění; *brāhmaṇā*—spirituální duší; *hutam*—nabídnutý; *brahma*—spirituální království; *eva*—jistě; *tena*—jím; *gantavyam*—k dosažení; *brahma*—spirituální; *karma*—činnosti; *samādhinā*—naprostým pohlcením.

Překlad

Člověk, který je zcela pohlcený v Kṛṣṇa vědomí, jistě dosáhne spirituálního království díky svému plnému příspěvku spirituálním činnostem, ve kterých je dovršení absolutní a to, co je nabízeno, je stejné spirituální podstaty.

Výklad

Jak mohou činnosti v Kṛṣṇa vědomí v konečném důsledku dovést člověka ke spirituálnímu cíli je popsáno zde. V Kṛṣṇa vědomí existují různé činnosti a všechny jsou popsané v následujících verších. Ale pro teď je popsán jen princip Kṛṣṇa vědomí. Podmíněná duše, zapletená v hmotném znečištění, bude bezpochyby jednat v hmotné atmosféře, a přesto se z takového prostředí musí dostat pryč. Proces, kterým se podmíněná duše může dostat z hmotné atmosféry, je vědomí Kṛṣṇy. Například, pacient, který trpí poruchou střev v důsledku nadměrné konzumace mléčných výrobků, je léčen jiným mléčným výrobkem, konkrétně tvarohem. Hmotně pohlcená podmíněná duše může být vyléčena vědomím Kṛṣṇy, jak je vysvětleno zde v Gītě. Tento proces je obecně známý jako *yajña*, činnosti (oběti) určené prostě pro potěšení Viṣṇua nebo Kṛṣṇy. Čím více činností hmotného světa je vykonáváno v Kṛṣṇa vědomí, či čistě pro Viṣṇua, tím více atmosféry se spiritualizuje úplným pohlcením. Brahman znamená spirituální. Pán je spirituální a paprsky Jeho transcendentálního těla se nazývají *brahmajyoti*, Jeho spirituální záře. Vše, co existuje, se nachází v *brahmajyoti*, ale když

jyoti zakryje iluze (*māyā*) či smyslové uspokojování, říká se jim hmotné. Tento hmotný závoj může být v mžiku sejmut Kṛṣṇa vědomím; a tak oběť pro Kṛṣṇa vědomí, konzument takové oběti či příspěvku; proces konzumu, přispívající a výsledek jsou - kombinováno vše dohromady - Brahman, neboli Absolutní Pravda. Absolutní Pravda zakrytá māyou se nazývá hmota. Hmota zapojená k účelům Absolutní Pravdy znovu nabude své spirituální vlastnosti. Kṛṣṇa vědomí je procesem obrácení iluzorního vědomí v Brahman, neboli Nejvyššího. Když je mysl plně pohlcená v Kṛṣṇa vědomí, říká se, že je v *samādhi*, či transu. Cokoliv uděláno v takovém transcendentálním vědomí se nazývá *yajña*, oběť Absolutnímu. V takovém stavu spirituálního vědomí se přispívající, příspěvek, spotřeba, vykonavatel nebo vedoucí činu a výsledek neboli konečný zisk - všechno - stanou jedním v Absolutním, v Nejvyšším Brahmanu. To je metodou Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 25

दैवमेवापरे यज्ञं योगिनः पर्युपासते ।
ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञेनैवोपजुह्वति ॥ ४-२५॥

daivam evāpare yajñaṁ
yoginaḥ paryupāsate
brahmāgnāv apare yajñaṁ
yajñenaivopajuhvati

daivam—v uctívání polobohů; *eva*—jako tento; *apare*—nějaké; *yajñam*—oběti; *yoginaḥ*—mystikové; *paryupāsate*—dokonale uctívat; *brahma*—Absolutní Pravda; *agnau*—v ohni; *apare*—ostatní; *yajñam*—oběť; *yajñena*—obětí; *eva*—tak; *upajuhvati*—uctívat.

Překlad

Někteří jogíni dokonale uctívají polobohy přinášením různých obětí a někteří přinášejí oběti do ohně Nejvyššího Brahmanu.

Výklad

Jak je popsáno výše, člověk zaměstnaný ve vykonávání povinností v Kṛṣṇa vědomí se také nazývá dokonalý jogín či prvotřídní mystik. Ale existují i další, kteří vykonávají podobné oběti v rámci uctívání polobohů, a ještě další, kteří obětují Nejvyššímu Brahmanu, či neosobnímu rysu Nejvyššího Pána. Tudíž existují různé druhy obětí z hlediska různých kategorií. Takové různé kategorie obětí vykonávané různými druhy vykonavatelů toliko povrchně vymezují typy obětí. Skutečná oběť znamená uspokojení Nejvyššího Pána, Viṣṇua, který je také znám

jako Yajña. Všechny různé druhy obětí lze rozdělit na dvě primární sekce: jmenovitě, oběť světských statků a oběť při snaze o získání transcendentálního poznání. Ti, kdož jsou v Kṛṣṇa vědomí, obětují veškeré hmotné statky za účelem uspokojení Nejvyššího Pána, zatímco ostatní, kteří touží po dočasném hmotném štěstí, obětují své hmotné statky, aby uspokojili polobohy jako Indru, boha slunce atd. A další, kteří jsou impersonalisty, obětují svou totožnost tím, že splynou v existenci neosobního Brahmanu. Polobozi jsou mocné živé bytosti, jmenované Nejvyšším Pánem, aby udržovali a dohlíželi na všechny hmotné funkce jako vyhřívání, zalévání a osvětlení vesmíru. Ti, které zajímají hmotné výhody, uctívají polobohy prostřednictvím různých obětí, dle védských obřadů. Nazývají se *bahv-īśvara-vādī*, neboli ti, kdo věří v mnoho bohů. Avšak ostatní, kteří uctívají neosobní rys Absolutní Pravdy a považují podoby polobohů za dočasné, obětují své vlastní individuální já do nejvyššího ohně, a tak splynutím do existence Nejvyššího ukončí svou individuální existenci. Takoví impersonalisté tráví svůj čas filosofickými spekulacemi za účelem pochopení transcendentální podstaty Nejvyššího. Jinými slovy, ziskuchtiví pracující obětují své hmotné statky za účelem hmotného požitku, zatímco impersonalista obětuje svou hmotnou totožnost s vidinou splynutí do existence Nejvyššího. Pro impersonalistu je ohnivý oltář oběti Nejvyšší Brahman a obětí je vlastní já, konzumováno ohněm Brahmanu. Avšak Kṛṣṇa vědomý člověk, jako Arjuna, obětuje vše za účelem uspokojení Kṛṣṇy, a tak jsou jak jeho hmotné statky, tak jeho vlastní já - všechno - obětovány pro Kṛṣṇu. Je tedy prvotřídním jogínem; ale neztrácí svou individuální existenci.

TEXT 26

श्रोत्रादीनीन्द्रियाण्यन्ये संयमाग्निषु जुह्वति ।
शब्दादीन्विषयानन्य इन्द्रियाग्निषु जुह्वति ॥ ४-२६ ॥

śrotrādīnīndriyāṇy anye
saṁyamāgniṣu juhvati
śabdādīn viṣayān anya
indriyāgniṣu juhvati

śrotra ādīni—proces naslouchání; *indriyāṇi*—smysly; *anye*—ostatní; *saṁyama*—omezení; *agniṣu*—v ohni; *juhvati*—nabízí; *śabda-ādīn*—zvuková vibrace atd.; *viṣayān*—předměty ukájení smyslů; *anye*—ostatní: *indriya*—smyslových orgánů; *agniṣu*—v ohni; *juhvati*—oběť.

Překlad

Někteří z nich obětují proces naslouchání a smysly v ohni kontrolované mysli a někteří v obětním ohni obětují objekty smyslů, jako je zvuk.

Výklad

Čtyři divize lidského života, jmenovitě *brahmacārī*, *gṛhastha*, *vānaprastha* a *sannyāsī*, jsou všechny určeny k tomu, aby člověku dopomohly stát se dokonalým jogínem či transcendentalistou. Jelikož lidský život není určen k našemu požitku z uspokojování smyslů, jak je tomu u zvířat, jsou čtyři řády lidského života uspořádány tak, aby člověk mohl dosáhnout dokonalosti v duchovním životě. *Brahmacārī*, neboli studenti pod dohledem pravého spirituálního mistra, kontrolují mysl abstinencí od smyslového potěšení. V tomto verši jsou uváděni jako ti, kdo obětují proces naslouchání a smysly v ohni kontrolované mysli. *Brahmacārī* slyší pouze slova vztahující se ke Kṛṣṇa vědomí; naslouchání je základním principem porozumění, a tak se čistí *brahmacārī* plně zaměstnávají v *harer nāmānukīrtanam* - pění slávy Pána a jejímu naslouchání. Zdržují se vibrací materiálních zvuků a jejich sluch je zaměstnaný v transcendentální zvukové vibraci Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa. Podobně, hospodáři, kteří mají určitou licenci na uspokojování smyslů, vykonávají takové činy s velkým omezením. Pohlavní život, intoxikace a pojídání masa jsou všeobecnými tendencemi lidské společnosti, ale regulovaní hospodáři si nedopřávají neomezený sexuální život a další smyslová potěšení. Manželský svazek postavený na principech náboženského života je běžný ve všech civilizovaných lidských společenstvích, protože je to způsob, jak omezit sexuální život. Omezený, lpění prostý sexuální život je také druhem yajñy, protože omezený hospodář obětuje svou všeobecnou tendenci uspokojovat smysly pro vyšší transcendentální život.

TEXT 27

सर्वाणीन्द्रियकर्माणि प्राणकर्माणि चापरे ।
आत्मसंयमयोगाग्नौ जुह्वति ज्ञानदीपिते ॥ ४-२७॥

sarvāṇīndriya-karmāṇi
prāṇa-karmāṇi cāpare
ātma-saṁyama-yogāgnau
juhvati jñāna-dīpite

sarvāṇi—všechny; *indriya*—smysly; *karmāṇi*—funkce; *prāṇa-karmāṇi*—funkce životního dechu; *ca*—také; *apare*—ostatní; *ātma-saṁyama*—kontrolující mysl; *yoga*—proces spojení; *agnau*—v ohni; *juhvati*—nabízí; *jñāna-dīpite*—díky touze po seberealizaci.

Překlad

Ti, kteří se zajímají o seberealizaci z hlediska mysli a kontroly smyslů, nabízejí činnosti všech smyslů, jakož i životní sílu [dech] jako oběť do

ohně kontrolované mysli.

Výklad

Zde je odkazováno k systému jógy, který představil Patañjali. V Patañjaliho Yoga-sūtře je duše nazývána *pratyag-ātmā* a *parag-ātmā*. Dokud duše lpí na smyslovém požitku, nazývá se *parag-ātmā*. Duše je vystavena vlivu funkcí deseti druhů vzduchu pracujících v těle, což je vnímáno pomocí dýchacího systému. Systém jógy Patañjaliho učí člověka, jak technickým způsobem kontrolovat funkce tělesného vzduchu tak, aby nakonec byly všechny funkce vzduchu uvnitř příznivé pro očišťování duše od hmotného lpění. Dle tohoto systému jógy je konečným cílem *pratyag-ātmā*. Tato *pratyag-ātmā* je stažením se z činností v hmotě. Smysly interagují se smyslovými objekty, jako uši se slyšením, oči, pokud jde o vidění, nos, pokud jde o cítění, jazyk, pokud jde o ochutnávání, ruce pro hmat, a tímto způsobem jsou všechny zaměstnány v činnostech vně vlastního já. Nazývají se funkcemi *prāṇa-vāyu. Apāna-vāyu* jde směrem dolů, *vyāna-vāyu* slouží ke smršťování se a rozpínání, *samāna-vāyu* napravuje rovnováhu, *udāna-vāyu* jde vzestupně - a když je člověk osvícený, zaměstnává je všechny v hledání seberealizace.

TEXT 28

द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञा योगयज्ञास्तथापरे ।
स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्च यतयः संशितव्रताः ॥ ४-२८॥

dravya-yajñās tapo-yajñā
yoga-yajñās tathāpare
svādhyāya-jñāna-yajñāś ca
yatayaḥ saṁśita-vratāḥ

dravya-yajñāḥ—obětování svého vlastnictví; *tapo-yajñāḥ*—oběť v odříkáních; *yoga-yajñāḥ*—oběť v osmerém mysticismu; *tathā*—tak; *apare*—ostatní; *svādhyāya*—oběť ve studiu Véd; *jñāna-yajñāḥ*—oběť v pokroku v transcendentálním poznání; *ca*—také; *yatayaḥ*—osvícený; *saṁśita*—oddat se přísnému; *vratāḥ*—přísahy.

Překlad

Existují další, kteří osvíceni obětováním svých hmotných statků neúprosným odříkáním, se zavazují přísnými sliby a cvičí jógu osminásobného mysticismu, a další, kteří studují Védy, aby dosáhli pokroku v transcendentálním poznání.

Výklad

Tyto oběti lze rozdělit do různých kategorií. Existují lidé, kteří obětují svůj majetek ve formě různých dobročinných aktivit. V Indii komunita bohatých obchodníků a vládnoucího řádu otevírá různé druhy charitativních institucí jako *dharmaśālā*, *anna-kṣetra*, *atithi-śālā*, *anathalaya*, *vidyāpīṭha* atd. I v dalších zemích existuje mnoho nemocnic, domovů pro seniory a podobných charitativních nadací určených k distribuci jídla, vzdělání a bezplatné zdravotní péče pro chudé. Všechny tyto charitativní činnosti se nazývají *dravyamaya-yajña.* Existují další, kteří za účelem dalšího postupu v životě nebo za účelem povznesení na vyšší planety v rámci vesmíru dobrovolně přijímají mnoho druhů odříkání jako *candrāyana* a *cāturmāsya.* Tyto procesy vyžadují přísné sliby, které vedou k životu dle určitých tvrdých pravidel. Například pod slibem *cāturmāsya* se uchazeč po čtyři měsíce v roce neholí (od července do října), nejí určité druhy potravin, nejí dvakrát v jednom dni a neopouští domov. Takové zříkání se životního pohodlí se nazývá *tapomaya-yajña.* Existují ještě další, kteří se zaměstnávají v různých druzích mystické jógy jako je systém Patañjali (pro splynutí v existenci Absolutního), či *haṭha*-jóga či *aṣṭāṅga*-jóga (pro určité dokonalosti). A někteří cestují na všechna svěcená poutní místa. Všechny tyto praktiky se nazývají *yoga-yajña*, oběti za účelem určitého druhu dokonalosti v hmotném světě. Existují další, kteří se zaměstnávají studiem různé védské literatury, konkrétně Upaniṣad a Vedānta-sūter, či filosofie *sāṅkhya.* Všechny tyto se nazývají *svādhyāya-yajña*, zaměstnávání se v oběti studií. Všichni tito jogíni se svědomitě zaměstnávají rozdílnými druhy obětí a snaží se o dosažení vyššího životního postavení. Avšak Kṛṣṇa vědomí je něco jiného, protože je přímou službou Nejvyššímu Pánu. Kṛṣṇa vědomí nelze dosáhnout žádnou obětí zmíněnou výše, ale může být dosaženo jedině milostí Pána a Jeho opravdového oddaného. Kṛṣṇa vědomí je tedy transcendentální.

TEXT 29

अपाने जुह्वति प्राणं प्राणेऽपानं तथापरे ।
प्राणापानगती रुद्ध्वा प्राणायामपरायणाः ॥ ४-२९॥

apāne juhvati prāṇaṁ
prāṇe 'pānaṁ tathāpare
prāṇāpāna-gatī ruddhvā
prāṇāyāma-parāyaṇāḥ
apare niyatāhārāḥ
prāṇān prāṇeṣu juhvati

apāne—vzduch, který směřuje dolů; *juhvati*—nabízí; *prāṇam*—vzduch, který směřuje ven; *prāṇe*—ve vzduchu jdoucím ven; *apānam*—vzduch jdoucí dolů;

tathā—jak také; *apare*—ostatní; *prāṇa*—vzduch jdoucí ven; *apāna*—vzduch jdoucí dolů; *gatī*—pohyb; *ruddhvā*—kontrolování; *prāṇāyāma*—trans přivozen zastavením všeho dýchání; *parāyaṇāḥ*—mající takové sklony; *apare*—ostatní; *niyata*—kontrolovaný; *āhārāḥ*—jedení; *prāṇān*—odchozí vzduch; *prāṇeṣu*—v odchozím vzduchu; *juhvati*—oběti.

Překlad

A existují dokonce ještě další, kteří tíhnou k praktikování potlačení dechu za účelem setrvání v transu a cvičí zadržení pohybu vydechovaného vzduchu do vdechovaného a vdechovaného vzduchu do vydechovaného a tímto způsobem nakonec zůstanou v transu, za současné zástavy veškerého dýchání. Někteří z nich, odříznuti od procesu jedení, nabídnou samotnému já za oběť vydechovaný vzduch.

Výklad

Tento systém jógy určený ke kontrole procesu dýchání se nazývá *prāṇāyāma* a na počátku se procvičuje v rámci systému *haṭha*-jógy za pomoci různých pozic v sedu. Všechny tyto procesy jsou doporučovány ke kontrole smyslů a pokroku ve spirituální realizaci. Toto praktikování zahrnuje kontrolu vzduchu v těle a umožňuje současný chod v protichůdných směrech. *Apāna* vzduch se pohybuje dolů a *prāṇa* vzduch jde nahoru. *Prāṇāyāma* jogín praktikuje dýchání v protichůdných směrech dokud nejsou proudy neutralizované v pūrace, rovnováze. Podobně, když je vydechované dýchání nabídnuto vdechovanému dýchání, nazývá se to *recaka*. Když se oba proudy vzduchu zcela zastaví, nazývá se to *kumbhaka*-jóga. Praktikováním *kumbhaka*-jógy si jogín prodlouží délku života o mnoho a mnoho let. Avšak Kṛṣṇa vědomý člověk, který je vždy situovaný v transcendentální láskyplné službě Pánu, bude automaticky kontrolovat smyly. Jeho smysly, které jsou vždy zaměstnané ve službě Kṛṣṇovi, nemají šanci být zaměstnány jiným způsobem. Takže na konci života je automaticky přemístěn do transcendentální roviny Pána Kṛṣṇy; a proto se nepokouší prodloužit si délku života. V mžiku je pozvednut do roviny osvobození. Kṛṣṇa vědomý člověk vychází z transcendentální pozice a nachází se v tomto vědomí neustále. Proto zde neexistuje pád dolů a nakonec bez prodlení vstoupí do sídla Pána. Praktikování omezení jídla je uskutečněno automaticky, když člověk jí pouze Kṛṣṇův *prasādam*, jídlo, které bylo nejprve nabídnuto Pánu. Omezení procesu jedení je velmi prospěšné pro kontrolu smyslů. A bez kontroly smyslů není možné dostat se z hmotné spleti.

TEXT 30

अपरे नियताहाराः प्राणान्प्राणेषु जुह्वति ।

सर्वेऽप्येते यज्ञविदो यज्ञक्षपितकल्मषाः ॥ ४-३० ॥

sarve 'py ete yajña-vido
yajña-kṣapita-kalmaṣāḥ
yajña-śiṣṭāmṛta-bhujo
yānti brahma sanātanam

sarve—všichni; *api*—ačkoliv zjevně rozdílní; *ete*—všichni tito; *yajña-vidaḥ*—zasvěcení do účelu konání; *yajña*—oběti; *kṣapita*—jsouce očištěni od výsledků takových aktivit; *kalmaṣāḥ*—hříšné reakce; *yajña-śiṣṭa*—jako výsledek takových konání yajñy; *amṛta-bhujaḥ*—ti, kteří okusili takový nektar; *yānti*—přistoupí; *brahma*—nejvyšší; *sanātanam*—věčná atmosféra.

Překlad

Všichni takto praktikující, kdo znají význam oběti, se očistí od hříšných reakcí a chutnajíce nektar pozůstatků takových obětí, odcházejí do nejvyšší věčné atmosféry.

Výklad

Z předcházejícího vysvětlení různých druhů obětí (jmenovitě oběť vlastního majetku, studium Véd nebo filosofických doktrín a praktikování systému jógy), shledáváme, že společným cílem všech je kontrola smyslů. Uspokojování smyslů je zdrojovou příčinou hmotné existence; pokud a dokud člověk není situovaný mimo rovinu smyslového uspokojování, neexistuje šance na povznesení na věčnou rovinu plného poznání, úplné blaženosti a úplného života. Tato rovina se nachází ve věčné atmosféře, v Brahman atmosféře. Všechny výše zmíněné oběti pomáhají člověku očistit se od hříšných reakcí hmotné existence. Tímto pokrokem v životě se nejen člověk stane šťastným a bohatým v tomto životě, nýbrž i nakonec vstoupí do věčného království Božího, buď splynutím v neosobním Brahmanu, nebo sdružováním se s Nejvyšší Osobností Božství, Kṛṣṇou.

TEXT 31

यज्ञशिष्टामृतभुजो यान्ति ब्रह्म सनातनम् ।
नायं लोकोऽस्त्ययज्ञस्य कुतोऽन्यः कुरुसत्तम ॥ ४-३१ ॥

nāyaṁ loko 'sty ayajñasya
kuto 'nyaḥ kuru-sattama

na—nikdy; *ayam*—tento; *lokaḥ*—planeta; *asti*—existuje; *ayajñasya*—bláznivých; *kutaḥ*—kde je; *anyaḥ*—jiný; *kuru-sattama*—ó nejlepší mezi Kuruy.

Překlad

Ó nejlepší z dynastie Kuruovců, bez obětí nemůže člověk nikdy žít šťastně na této planetě či v tomto životě: co teprve mluvit o tom dalším?

Výklad

Ať už se jeden nachází v jakékoliv podobě hmotné existence, je neustálým neznalcem své skutečné situace. Jinými slovy, existence v hmotném světě vzniká v důsledku mnohočetných reakcí našich hříšných životů. Neznalost je příčinou hříšného života a hříšný život je příčinou protahování vlastní hmotné existence. Lidská forma života je jedinou skulinou, skrz kterou se lze dostat pryč ze spoutání. Védy nám tedy dávají šanci na únik poukazováním na náboženské cesty, ekonomické pohodlí, usměrněné uspokojování smyslů a nakonec prostředky k uniknutí z bídných podmínek nadobro. Cesta náboženství, rozdílné druhy obětí doporučené výše, jsou automatickým řešením našich ekonomických problémů. Vykonáváním yajñy můžeme mít dostatek jídla, dostatek mléka atd. - i když dochází k takzvanému růstu populace. Když je tělo kompletně zásobeno, přirozeným dalším krokem je uspokojování smyslů. Védy tedy předepisují svátost manželství za účelem regulovaného uspokojování smyslů. Tak je člověk postupně povznesen do roviny uvolnění se z hmotných pout a nejvyšší dokonalostí osvobozeného života je sdružování se s Nejvyšším Pánem. Dokonalosti je dosaženo vykonáváním yajñy (oběti), jak je popsáno výše. Takže, pokud člověk netíhne k vykonávání yajñy dle Véd, jak může očekávat šťastný život? Existují různé stupně hmotného pohodlí na rozdílných nebeských planetách a ve všech případech je tam nesmírné štěstí pro osoby zaměstnané v různých druzích yajñy. Ale nejvyšším druhem štěstím, jakého může člověk dosáhnout, je povýšení na spirituální planety praktikováním Kṛṣṇa vědomí. Život v Kṛṣṇa vědomí je tedy řešením na všechny problémy hmotné existence.

TEXT 32

एवं बहुविधा यज्ञा वितता ब्रह्मणो मुखे ।
कर्मजान्विद्धि तान्सर्वानेवं ज्ञात्वा विमोक्ष्यसे ॥ ४-३२॥

evaṁ bahu-vidhā yajñā
vitatā brahmaṇo mukhe
karma-jān viddhi tān sarvān
evaṁ jñātvā vimokṣyase

evam—tak; *bahu-vidhāḥ*—různé druhy; *yajñāḥ*—obětí; *vitatāḥ*—rozšířené; *brahmaṇaḥ*—Véd; *mukhe*—v tváři; *karma-jān*—zrozen z práce; *viddhi*—měl bys

vědět; *tān*—nich; *sarvān*—všechny; *evam*—tak; *jñātvā*—věda; *vimokṣyase*—být osvobozený.

Překlad

Védy odsouhlasují všechny tyto různé druhy obětí, které se všechny rodí z různých druhů práce. Budeš-li je takto chápat, staneš se osvobozeným.

Výklad

Různé druhy obětí, o kterých bylo pojednáno výše, jsou zmíněny ve Védách za účelem vyhovět různým druhům pracovníků. Protože jsou lidé tak hluboce pohlceni tělesným pojetím, jsou tyto oběti zařízeny tak, aby člověk mohl pracovat jak tělem, tak myslí, tak inteligencí. Všechny z nich jsou doporučeny ke konečnému přínosu osvobození se z těla. To je zde potvrzeno Pánem, z Jeho vlastních úst.

TEXT 33

श्रेयान्द्रव्यमयाद्यज्ञाज्ज्ञानयज्ञः परन्तप ।
सर्वं कर्माखिलं पार्थ ज्ञाने परिसमाप्यते ॥ ४-३३॥

śreyān dravya-mayād yajñāj
jñāna-yajñaḥ parantapa
sarvaṁ karmākhilaṁ pārtha
jñāne parisamāpyate

śreyān—větší; *dravyamayāt*—než oběť materiálního majetku; *yajñāt*—poznání; *jñāna-yajñaḥ*—oběť v poznání; *parantapa*—ó trestateli nepřítele; *sarvam*—všechny; *karma*—aktivity; *akhilam*—celkově; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *jñāne*—v poznání; *parisamāpyate*—končí v.

Překlad

Ó trestateli nepřítele, oběť poznání je větší než oběť hmotných statků. Ó synu Pṛthy, konec konců, oběť práce vrcholí v transcendentálním poznání.

Výklad

Účelem všech obětí je dosáhnout statusu úplného poznání, dále získat osvobození z hmotného utrpení a konečně, zaměstnávat se v láskyplné transcendentální službě Nejvyššímu Pánu (Kṛṣṇa vědomí). Nicméně, všechny tyto obětní činnosti

obestírá záhada a člověk by tuto záhadu měl znát. Oběti na sebe někdy berou různé formy dle konkrétní víry vykonávajícího. Když víra člověka dosáhne stádia transcendentálního poznání, měl by být vykonavatel obětí považován za pokročilejšího než ti, kdo prostě bez poznání obětují hmotné statky, protože bez dosažení poznání zůstávají oběti v hmotné rovině a nemají žádný spirituální přínos. Pravá znalost vrcholí v Kṛṣṇa vědomí, nejvyšším stádiu transcendentálního poznání. Bez povznesení poznání jsou oběti pouhými hmotnými činnostmi. Když jsou však povzneseny do úrovně transcendentálního poznání, všechny takové činnosti vejdou do spirituální roviny. V závislosti na rozdílech ve vědomí jsou obětní činnosti nazývány *karma-kāṇḍa*, ziskuchtivé činnosti, a někdy *jñāna-kāṇḍa*, poznání v hledání pravdy. Je lepší, když záměrem je poznání.

TEXT 34

तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया ।
उपदेक्ष्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनः ॥ ४-३४॥

tad viddhi praṇipātena
paripraśnena sevayā
upadekṣyanti te jñānaṁ
jñāninas tattva-darśinaḥ

tat—toto poznání různých obětí; *viddhi*—snaž se porozumět; *praṇipātena*—přistoupením ke spirituálnímu mistrovi; *paripraśnena*—poslušným zjišťováním; *sevayā*—prokazováním služby; *upadekṣyanti*—zasvětit; *te*—tobě; *jñānam*—poznání; *jñāninaḥ*—seberealizovaný; *tattva*—pravda; *darśinaḥ*—proroci.

Překlad

Prostě se snaž naučit pravdě tím, že přistoupíš ke spirituálnímu mistrovi. Dotazuj se ho poddajně a vykonávej pro něj službu. Seberealizovaná duše ti může předat poznání, protože vidí pravdu.

Výklad

Cesta spirituální realizace je bezpochyby obtížná. Pán nám tedy radí, abychom přistoupili k pravému spirituálnímu mistrovi v linii učednické posloupnosti počínající Pánem Samotným. Nikdo nemůže být pravým spirituálním mistrem, aniž by následoval tento princip učednické posloupnosti. Pán je původním spirituálním mistrem a člověk v učednické posloupnosti může předat Pánovo poselství takové, jaké je, svému učedníkovi. Nikdo nemůže být spirituálně realizovaný vytvořením svého vlastního procesu, jak je módou předstírajících pošetilců. Bhāgavatam říká: *dharmaṁ hi sākṣād-bhagavat-praṇītam* - cesta náboženství je vylo-

žena Pánem přímo. Mentální spekulace a holá tvrzení nemohou člověku pomoci postoupit ve spirituálním životě. Člověk, aby obdržel poznání, musí přistoupit k pravému spirituálnímu mistru. Takový spirituální mistr by měl být přijat za úplného odevzdání se a člověk by měl sloužit spirituálnímu mistru jako nekvalifikovaný sluha, bez falešné významnosti. Uspokojení seberealizovaného spirituálního mistra je tajemstvím pokroku ve spirituálním životě. Dotazování se a poddajnost tvoří správnou kombinaci spirituálního porozumění. Dokud není poddajnost a služba, dotazy na učeného spirituálního mistra nebudou mít účinek. Člověk musí být schopný projít testem spirituálního mistra, a když on vidí upřímnou touhu učedníka, automaticky učedníka požehná pravým spirituálním chápáním. V tomto verši je odsuzováno jak slepé následování, tak nesmyslné dotazování se. Nejenže by člověk měl submisivně naslouchat spirituálnímu mistru; ale musí od něj dostat jasné porozumění, v poddajnosti, službě a dotazování se. Pravý spirituální mistr je přirozeně k učedníkovi velmi laskavý. Tudíž, když je student poddajný a vždy připravený vykonávat službu, oplácení poznání a dotazování se bude dokonalé.

TEXT 35

यज्ज्ञात्वा न पुनर्मोहमेवं यास्यसि पाण्डव ।
येन भूतान्यशेषेण द्रक्ष्यस्यात्मन्यथो मयि ॥ ४-३५॥

yaj jñātvā na punar moham
evaṁ yāsyasi pāṇḍava
yena bhūtāny aśeṣāṇi
drakṣyasy ātmany atho mayi

yat—který; *jñātvā*—věda; *na*—nikdy; *punaḥ*—znovu; *moham*—iluze; *evam*—jako toto; *yāsyasi*—půjdeš; *pāṇḍava*—ó synu of Pāṇḍua; *yena*—kterým; *bhūtāni*—všechny živé bytosti; *aśesāṇi*—naprosto; *drakṣyasi*—uvidíš; *ātmani*—v Nejvyšší Duši; *atho*—nebo jinými slovy; *mayi*—ve Mně.

Překlad

A poté, co se takto naučíš pravdě, budeš vědět, že všechny živé bytosti nejsou ničím jiným než Mojí částí - a že jsou ve Mně a že jsou Moje.

Výklad

Výsledkem obdržení poznání od seberealizované duše neboli toho, kdo zná věci takové, jaké jsou, je vědomost, že všechny živé bytosti jsou nedílnými součástmi Nejvyšší Osobnosti Božství, Pána Śrī Kṛṣṇy. Pocit oddělené existence od Kṛṣṇy se nazývá *māyā* (*mā*—ne, *yā*—toto). Někteří si myslí, že s Kṛṣṇou nemáme nic

do činění, že Kṛṣṇa je pouze velkou historickou osobností a že Absolutní je neosobní Brahman. Ve skutečnosti, jak je uvedeno v Bhagavad-gītě, tento neosobní Brahman je Kṛṣṇovou osobní září. Kṛṣṇa, coby Nejvyšší Osobnost Božství, je příčinou všeho. V Brahma-saṁhitě je velmi jasně uvedeno, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství, příčina všech příčin. Dokonce i milióny inkarnací jsou jen Jeho rozdílnými rozšířeními. Podobně jsou i živé bytosti rozšířeními Kṛṣṇy. Māyāvādī filosofové se mylně domnívají, že Kṛṣṇa ve Svých mnohých rozšířeních ztrácí Svou vlastní oddělenou existenci. Tato myšlenka je svou podstatou materiální. V hmotném světě máme zkušenost, že pokud je věc rozdělena na zlomky, ztrácí svou vlastní původní totožnost. Avšak Māyāvādī filosofové selhávají pochopit, že Absolutní znamená, že jedna plus jedna rovná se jedna a že jedna mínus jedna je také rovna jedné. Tak tomu je v případě absolutního světa.

Nyní jsme pro nedostatek znalostí na poli absolutní vědy zakryti iluzí, a proto si myslíme, že jsme oddělení od Kṛṣṇy. Přestože jsme oddělenými částmi Kṛṣṇy, nelišíme se od Něj. Tělesná různorodost živých bytostí je *māyā*, nikoliv skutečnost. Jsme určení k uspokojení Kṛṣṇy. Jen pro māyu si Arjuna myslel, že dočasné tělesné vztahy s jeho rodinou byly důležitější než jeho věčný spirituální vztah s Kṛṣṇou. Celé učení Gīty je zaměřené na tento cíl: že živá bytost, coby Jeho věčná služebnice, nemůže být oddělena od Kṛṣṇy a její pocit, že je identitou oddělenou od Kṛṣṇy, se nazývá *māyā.* Živé bytosti, coby oddělené nedílné součásti Nejvyššího, mají splnit účel. Tím, že od nepaměti zapomněli tento účel, jsou umístěné v různých tělech jako lidé, zvířata, polobozi atd. Takové tělesné rozdíly povstávají ze zapomínání transcendentální služby Pánu. Ale pokud je někdo zaměstnán skrze Kṛṣṇa vědomí v transcendentální službě, v okamžiku je z této iluze osvobozen. Člověk může nabýt takového čistého poznání jedině od pravého spirituálního mistra, čímž se vyhne klamu, že živá bytost je s Kṛṣṇou rovnocenná. Dokonalé poznání je, že Nejyšší Duše, Kṛṣṇa, je nejvyšším útočištěm pro všechny živé bytosti; a vzdavše se tohoto útočiště jsou živé bytosti oklamané hmotnou energií, když si sami sebe představují tak, že mají oddělenou totožnost. Tímto způsobem, pod různými standardy hmotné totožnosti, zapomínají na Kṛṣṇu. Když však takové oklamané živé bytosti spočinou v Kṛṣṇa vědomí, je třeba chápat, že jsou na cestě osvobození, jak je stvrzeno v Bhāgavatamu: *muktir hitvānyathā rūpaṁ svarūpeṇa vyavasthitiḥ.* Osvobození znamená umístění se ve vlastní konstituční pozici věčného služebníka Kṛṣṇy (Kṛṣṇa vědomí).

TEXT 36

अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः ।
सर्वं ज्ञानप्लवेनैव वृजिनं सन्तरिष्यसि ॥ ४-३६ ॥

api ced asi pāpebhyaḥ
sarvebhyaḥ pāpa-kṛt-tamaḥ

sarvaṁ jñāna-plavenaiva
vṛjinaṁ santariṣyasi

api—i; *cet*—když; *asi*—ty jsi; *pāpebhyaḥ*—hřišníků; *sarvebhyaḥ*—všech; *pāpa-kṛttamaḥ*—největší hříšník; *sarvam*—všechny takové hříšné aktivity; *jñāna-plavena*—člunem transcendentálního poznání; *eva*—jistě; *vṛjinam*—oceán utrpení; *santariṣyasi*—zcela překročíš.

Překlad

I kdybys byl považován za nejhříšnějšího ze všech hříšníků, když budeš umístěný na lodi transcendentálního poznání, budeš schopen přeplout oceán utrpení.

Výklad

Správné porozumění vlastní konstituční pozici ve vztahu s Kṛṣṇou je tak příznivé, že to v okamžiku dokáže pozvednout člověka z existenčního boje, který se odehrává v oceánu neznalosti. Na tento hmotný svět je někdy pohlíženo jako na oceán neznalosti a někdy jako na hořící les. V oceánu, bez ohledu na zkušenost plavce, je boj o existenci velmi vážný. Když někdo přijde a vytáhne zápasícího plavce z oceánu, je největším zachráncem. Dokonalé poznání obdržené od Nejvyšší Osobnosti Božství je cestou osvobození. Loď Kṛṣṇa vědomí je velmi jednoduchá a zároveň nejvznešenější.

TEXT 37

यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन ।
ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा ॥ ४-३७॥

yathaidhāṁsi samiddho 'gnir
bhasma-sāt kurute 'rjuna
jñānāgniḥ sarva-karmāṇi
bhasma-sāt kurute tathā

yathā—právě jako; *edhāṁsi*—dříví na otop; *samiddhaḥ*—spalující; *agniḥ*—oheň; *bhasmasāt*—promění se na popel; *kurute*—tak činí; *arjuna*—ó Arjuno; *jñāna-agniḥ*—oheň poznání; *sarva-karmāṇi*—všechny reakce materiálních aktivit; *bhasmasāt*—na popel; *kurute*—tak to činí; *tathā*—podobně.

Překlad

Stejně jako planoucí oheň přemění dříví na popel, ó Arjuno, tak oheň poznání spálí na popel všechny reakce hmotných činností.

Výklad

Dokonalé poznání vlastního já a Nejvyššího Já a jejich vztahu je zde porovnáváno k ohni. Tento oheň nejenže spálí všechny reakce bezbožných činností, ale také všechny reakce zbožných činností tím, že je přemění na popel. Je mnoho stádií reakcí: reakce vytvářející se, reakce zrající, reakce již uskutečněná a reakce a priori. Avšak poznání konstituční pozice živé bytosti spálí vše na popel. Nachází-li se někdo v plném poznání, všechny reakce, jak a priori, tak a posteriori, jsou stráveny. Ve Védách je uvedeno: *ubhe uhaivaiṣa ete taraty amṛtaḥ sādhv-asādhūnī*: „Jedinec překoná jak zbožné, tak nezbožné interakce práce."

TEXT 38

न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते ।
तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ॥ ४-३८॥

na hi jñānena sadṛśaṁ
pavitram iha vidyate
tat svayaṁ yoga-saṁsiddhaḥ
kālenātmani vindati

na—nikdy; *hi*—dozajista; *jñānena*—s poznáním; *sadṛśam*—ve srovnání; *pavitram*—svěcený; *iha*—v tomto světě; *vidyate*—existuje; *tat*—tato; *svayam*—sebe; *yoga*—oddanost; *saṁsiddhaḥ*—zralý; *kālena*—postupem času; *ātmani*—v sobě; *vindati*—užívá si.

Překlad

V tomto světě neexistuje nic tak vznešeného a tak čistého jako je transcendentální poznání. Takové poznání je zralým ovocem veškerého mysticismu. Ten, kdo ho dosáhl, si v běhu času užívá sebe v sobě samém.

Výklad

Když se bavíme o transcendentálním poznání, děláme tak z hlediska spirituálního porozumění. Jako takové, neexistuje nic tak vznešeného a tak čistého jako transcendentální poznání. Neznalost je příčinou naší spoutanosti a poznání je příčinou našeho osvobození. Toto poznání je vyzrálým ovocem oddané služby a když je někdo umístěn v transcendentálním poznání, nepotřebuje hledat pokoj nikde jinde, jelikož si užívá pokoje v sobě. Jinými slovy, toto poznání a pokoj dosahují vrcholu v Kṛṣṇa vědomí. To je posledním slovem Bhagavad-gīty.

TEXT 39

श्रद्धावाँल्लभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः ।
ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणाधिगच्छति ॥ ४-३९॥

śraddhāvāl labhate jñānaṁ
tat-paraḥ saṁyatendriyaḥ
jñānaṁ labdhvā parāṁ śāntim
acireṇādhigacchati

śraddhāvān—věřící člověk; *labhate*—dosáhne; *jñānam*—poznání; *tat-paraḥ*—velmi hodně k němu připoutaný; *saṁyata*—kontrolovaný; *indriyaḥ*—smysly; *jñānam*—poznání; *labdhvā*—tím, že dosáhl; *parām*—transcendentální; *śāntim*—mír; *acireṇa*—velmi brzy; *adhigacchati*—dosáhne.

Překlad

Věřící člověk, který je pohroužený v transcendentálním poznání a který přemůže své smysly, rychle dosáhne nejvyššího spirituálního pokoje.

Výklad

Takové poznání v Kṛṣṇa vědomí může být dosaženo věřícím člověkem, který neochvějně věří v Kṛṣṇu. Člověk je nazývaný věřící, když si myslí, že prostým konáním v Kṛṣṇa vědomí lze dosáhnout nejvyšší dokonalosti. Této víry je dosaženo vykonáváním oddané služby a odříkáváním „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare," což očišťuje srdce od veškerých hmotných nečistot. Mimo to by měl člověk kontrolovat smysly. Člověk, který je věrný Kṛṣṇovi a kontroluje smysly, může jednoduše a neprodleně dosáhnout dokonalosti v poznání Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 40

अज्ञश्चाश्रद्दधानश्च संशयात्मा विनश्यति ।
नायं लोकोऽस्ति न परो न सुखं संशयात्मनः ॥ ४-४०॥

ajñaś cāśraddadhānaś ca
saṁśayātmā vinaśyati
nāyaṁ loko 'sti na paro
na sukhaṁ saṁśayātmanaḥ

ajñaḥ—blázni, kteří nemají žádnou znalost standardních písem; *ca*—a; *aśraddadhānaḥ*—bez víry ve vyjevená písma; *ca*—také; *saṁśaya*—pochyby; *ātmā*—osoba; *vinaśyati*—ustoupí; *na*—nikdy; *ayam*—toto; *lokaḥ*—svět; *asti*—existuje;

na—ani; *paraḥ*—další život; *na*—ne; *sukham*—štěstí; *saṁśaya*—pochybovačný; *ātmanaḥ*—osoby.

Překlad

Ale lidé neznalí a nevěřící, kteří zpochybňují vyjevená písma, nedosáhnou vědomí Boha. Pro pochybující duši není štěstí ani v tomto světě ani v tom dalším.

Výklad

Z mnoha standardních autorizovaných vyjevených písem je Bhagavad-gītā tím nejlepším. Lidé, kteří jsou skoro jako zvířata nemají žádnou víru ve standardní vyjevená písma, či jejich znalost; a někteří, i když mají znalosti, nebo dokáží citovat úryvky z vyjevených písem, v jejich slova ve skutečnosti nevěří. A i když další třeba mají víru v písma jako je Bhagavad-gītā, nevěří v, anebo neuctívají, Osobnost Božství, Śrī Kṛṣṇu. Takoví lidé nemohou být stálí v Kṛṣṇa vědomí. Padnou dolů. Z výše zmíněných lidí ti, kdo nemají víru a neustále pochybují, nedělají vůbec žádný pokrok. Člověk bez víry v Boha a Jeho vyjevená slova nenachází nic dobrého v tomto světě ani v tom dalším. Neexistuje pro ně naprosto žádné štěstí. Člověk by tedy měl s vírou následovat principy z vyjevených písem, a tak být pozvednut do roviny poznání. Jedině toto poznání pomůže člověku povýšit se do transcendentální roviny spirituálního chápání. Jinými slovy, pochybující člověk nemá ve spirituálním osvobození vůbec žádné postavení. Člověk by tedy měl kráčet ve šlépějích velkých ācāryů, kteří jsou v učednické posloupnosti, a tak dosáhnout úspěchu.

TEXT 41

योगसंन्यस्तकर्माणं ज्ञानसञ्छिन्नसंशयम् ।
आत्मवन्तं न कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय ॥ ४-४१ ॥

yoga-sannyasta-karmāṇaṁ
jñāna-sañchinna-saṁśayam
ātmavantaṁ na karmāṇi
nibadhnanti dhanañjaya

yoga—oddaná služba v *karma*-józe; *sannyasta*—zřeknuvší se; *karmāṇam*—konatelů; *jñāna*—poznání; *sañchinna*—přerušit pokrokem v poznání; *saṁśayam*—pochyby; *ātma-vantam*—umístěný v sobě; *na*—nikdy; *karmāṇi*—práce; *nibadhnanti*—svazují; *dhanañjaya*—ó dobyvateli bohatství.

Překlad

Tudíž, ten, kdo se zřekl plodů své akce, jehož pochybnosti jsou zničeny transcendentálním poznáním a kdo je pevně situovaný v sobě, není svázaný činnostmi, ó dobyvateli bohatství.

Výklad

Ten, kdo se řídí instrukcemi Gīty, takovými, jak je poskytl Pán, Sama Osobnost Božství, se milostí transcendentálního poznání osvobodí od všech pochybností. On, coby nedílná součást Pána, v plném Kṛṣṇa vědomí, je již ustálen v sebepoznání. Jako takový bezpochyby stojí nad pouty činností.

TEXT 42

तस्मादज्ञानसम्भूतं हृत्स्थं ज्ञानासिनात्मनः ।
छित्त्वैनं संशयं योगमातिष्ठोत्तिष्ठ भारत ॥ ४-४२॥

tasmād ajñāna-sambhūtaṁ
hṛt-sthaṁ jñānāsinātmanaḥ
chittvainaṁ saṁśayaṁ yogam
ātiṣṭhottiṣṭha bhārata

tasmāt—proto; *ajñāna-sambhūtam*—výsledek nevědomí; *hṛt-stham*—umístěné v srdci; *jñāna*—poznání; *asinā*—zbraní; *ātmanaḥ*—sebe; *chittvā*—odříznout; *enam*—tato; *saṁśayam*—pochyba; *yogam*—v józe; *ātiṣṭha*—buď umístěný; *uttiṣṭha*—postav se k boji; *bhārata*—ó potomku Bharaty.

Překlad

Proto pochybnosti, které povstaly v tvém srdci z neznalosti, by měly být rozsekány zbraní znalostí. Ozbrojen jógou, ó Bhārato, povstaň a bojuj.

Výklad

Systém jógy instruovaný v této kapitole se nazývá *sanātana*-jóga neboli věčné aktivity vykonávané živou bytostí. Tato jóga má dva oddíly obětních činů: jeden se nazývá oběť vlastních hmotných statků a druhý se nazývá poznání vlastního já, což je čistá duchovní činnost. Pokud oběť vlastních hmotných statků není spojena s duchovní realizací, pak je taková oběť materiální. Avšak ten, kdo vykonává takovou oběť s duchovním cílem, nebo v oddané službě, dělá dokonalou oběť. Když přistoupíme ke spirituálním činnostem, zjistíme, že jsou také

rozděleny do dvou: jmenovitě pochopení svého vlastního já (nebo své konstituční pozice) a pravda týkající se Nejvyšší Osobnosti Božství. Ten, kdo kráčí cestou Gīty takové, jaká je, dokáže velmi snadno porozumět těmto dvěma důležitým oddílům spirituálního poznání. Pro něj neexistuje potíž dosáhnout dokonalého poznání vlastního já jako nedílné součásti Pána. Takové pochopení je přínosné pro člověka, který snadno chápe transcendentální činnosti Pána. Na začátku této kapitoly byly prodiskutovány transcendentální činnosti Pána Nejvyšším Pánem Samotným. Ten, kdo nerozumí instrukcím Gīty, je bezvěrec a měl by být považován za toho, kdo zneužívá částečnou nezávislost, kterou mu Pán udělil. Navzdory takovým instrukcím, ten, kdo nechápe pravou podstatu Pána jako věčnou, blaženou a všeznalou Osobnost Božství, je bezpochyby hlupák číslo jedna. Neznalost může být sejmuta postupným přijetím Kṛṣṇa vědomí. Kṛṣṇa vědomí je probuzeno různými druhy obětí polobohům, obětí Brahmanu, obětí v celibátu, v životě hospodáře, v kontrole smyslů, v praktikování mystické jógy, v pokání, ve zříkání se hmotných statků, ve studiu Véd a v účasti v sociální instituci nazývané *varṇāśrama-dharma*. Všechny tyto jsou známé jako oběti a všechny tyto jsou založené na regulované činnosti. Avšak v rámci všech těchto činností je seberealizace důležitým faktorem. Ten, kdo usiluje o *tento* cíl, je pravým studentem Bhagavad-gīty, zatímco ten, kdo zpochybňuje Kṛṣṇovu autoritu, spadne zpátky. Člověku je tedy raděno, aby studoval Bhagavad-gītu, či kterékoliv jiné písmo, pod pravým spirituálním mistrem, ve službě a odevzdanosti. Pravý spirituální mistr se nachází v učednické posloupnosti od věčnosti a vůbec se neodchyluje od takových instrukcí Nejvyššího Pána, jaké byly předány před miliony let bohu slunce, od něhož instrukce Bhagavad-gīty sestoupily dolů do pozemského království. Člověk by tedy měl jít takovou cestou Bhagavad-gīty, jak je vyjádřena v samotné Gītě, a dávat si pozor na sobecké lidi, kteří jdou po osobním rozmachu a svádějí ostatní z pravé cesty. Pán je s konečnou platností nejvyšší osobou a Jeho činnosti jsou transcendentální. Ten, kdo toto chápe, je osvobozeným člověkem od úplného počátku svého studia Gīty.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady ke Čtvrté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Transcendentálního poznání.

Kapitola 5

Karma jóga - činnost ve vědomí Kṛṣṇy

TEXT 1

अर्जुन उवाच ।
संन्यासं कर्मणां कृष्ण पुनर्योगं च शंससि ।
यच्छ्रेय एतयोरेकं तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम् ॥ ५-१ ॥

arjuna uvāca
sannyāsaṁ karmaṇāṁ kṛṣṇa
punar yogaṁ ca śaṁsasi
yac chreya etayor ekaṁ
tan me brūhi su-niścitam

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *sannyāsam*—zřeknutí se; *karmaṇām*—všech činů; *kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *punaḥ*—znovu; *yogam*—oddaná služba; *ca*—také; *śaṁsasi*—chválíš; *yat*—který; *śreyaḥ*—je prospěšný; *etayoḥ*—těchto dvou; *ekam*—jeden; *tat*—tento; *me*—mně; *brūhi*—prosím řekni; *suniścitam*—rozhodně.

Překlad

Arjuna řekl: Ó Kṛṣṇo, nejdřív jsi mě vyzval, abych se zřekl práce, a potom jsi mi doporučil, abych pracoval s oddaností. Řekl bys mi teď laskavě s definitivní platností, co z těch dvou je prospěšnější?

Výklad

V této Páté kapitole Bhagavad-gīty Pán říká, že práce v oddané službě je lepší než suchá mentální spekulace. Oddaná služba je snazší než to druhé, tím, že je ze své podstaty transcendentální, osvobozuje člověka z reakcí. Ve Druhé kapitole byla vysvětlena úvodní znalost duše a její spoutanosti v hmotném těle. Také tam bylo vysvětleno, jak se dostat z tohoto materiálního vězení prostřednictvím *buddhi*-jógy čili oddané služby. Ve Třetí kapitole bylo vysvětleno, že pro člověka, který je situovaný na rovině poznání, neexistují žádné další povinnosti k vykonávání. A ve Čtvrté kapitole Pán řekl Arjunovi, že všechny druhy obětních činností vrcholí v poznání. Nicméně, na konci Čtvrté kapitoly poradil Pán Arjunovi, aby se probral a bojoval, tím, že bude situovaný v dokonalém poznání. Tím, že kladl důraz zároveň na práci v oddanosti i na nečinnost v poznání, zmátl Kṛṣṇa Arjunu a zamlžil jeho odhodlání. Arjuna chápe, že odříkání v poznání zahrnuje ukončení všech druhů činností vykonávaných jako činností smyslů. Ale pokud člověk vykonává práci v oddané službě, tak jak je tedy zastavena práce? Jinými slovy, myslí si, že *sannyāsam*, odříkání v poznání, by mělo být zcela prosté všech druhů činností, protože práce a odříkání se mu zdají být neslučitelné. Zdá se, že nepochopil, že práce za úplného poznání nemá reakce a je tedy stejná jako nečinnost. Ptá se tedy, zda by měl zcela ustat v práci, nebo pracovat za plného poznání.

TEXT 2

श्रीभगवानुवाच ।
संन्यासः कर्मयोगश्च निःश्रेयसकरावुभौ ।
तयोस्तु कर्मसंन्यासात्कर्मयोगो विशिष्यते ॥ ५-२॥

śrī-bhagavān uvāca
sannyāsaḥ karma-yogaś ca
niḥśreyasa-karāv ubhau
tayos tu karma-sannyāsāt
karma-yogo viśiṣyate

śrī bhagavān uvāca—Osobnost Božství řekla; *sannyāsaḥ*—zřeknutí se práce; *karma-yogaḥ*—práce v oddanosti; *ca*—také; *niḥśreyasa-karau*—všechny vedoucí

k cestě osvobození; *ubhau*—oba; *tayoḥ*—dvou; *tu*—ale; *karma-sannyāsāt*—ve srovnáním se zřeknutím se zištných aktivit; *karma-yogaḥ*—práce v oddanosti; *viśiṣyate*—je lepší.

Překlad

Svatý Pán pravil: pro osvobození se je dobré jak zřeknutí se činnosti, tak i činnost v oddanosti. Avšak z těchto dvou, činnost v oddané službě je lepší než zřeknutí se činností.

Výklad

Ziskuchtivé činnosti (usilování o uspokojení smyslů) jsou příčinou hmotného spoutání. Dokud je člověk zaměstnán v činnostech s cílem zlepšit standard tělesného pohodlí, s jistotou se bude převtělovat skrze různé druhy těl, a tak neustále pokračovat v hmotném spoutání. Śrīmad-Bhāgavatam toto potvrzuje následovně:

nūnaṁ pramattaḥ kurute vikarma yad indriya-prītaya āpṛṇoti
na sādhu manye yata ātmano 'yam asann api kleśada āsa dehaḥ

parābhavas tāvad abodha-jāto yāvanna jijñāsata ātma-tattvam
yāvat kriyās tāvad idaṁ mano vai karmātmakaṁ yena śarīra-bandhaḥ

evaṁ manaḥ karma-vaśaṁ prayuṅkte avidyayātmany upadhīyamāne
prītir na yāvan mayi vāsudeve na mucyate deha-yogena tāvat

„Lidé jsou posedlí uspokojováním smyslů a nevědí, že toto současné tělo, které je plné utrpení, je důsledkem vlastních ziskuchtivých činností v minulosti. Přestože je toto tělo dočasné, neustále jedinci poskytuje potíže na mnoho různých způsobů. A tedy, konat za účelem uspokojování smyslů není dobré. Člověk je v tomto životě považován za neúspěšného, dokud se netáže po podstatě práce vykonávané pro ziskuchtivé výsledky, protože dokud je člověk ponořený ve vědomí smyslového uspokojování, musí se převtělovat z jednoho těla do dalšího. Přestože mysl může být ponořená do ziskuchtivých činností a ovlivněná neznalostí, člověk musí pěstovat lásku pro oddanou službu Vāsudevovi. Jedině pak může člověk mít příležitost dostat se z pout hmotné existence." (Bhāg. 5.5.4-6)

Jñāna (poznání, že jedinec není hmotným tělem, ale spirituální duší) tudíž není pro osvobození dostatečná. Člověk musí jednat z pozice spirituální duše, jinak není z hmotných pout úniku. Činnost v Kṛṣṇa vědomí nicméně není činností na ziskuchtivé rovině. Činnosti vykonávané za plného poznání posilují vlastní pokrok v pravém poznání. Pouhé zříkání se ziskuchtivých činností bez Kṛṣṇa vědomí ve skutečnosti neočistí srdce podmíněné duše. Dokud srdce není očištěné, člověk musí pracovat na ziskuchtivé rovině. Ale činnost v Kṛṣṇa vědomí

automaticky pomůže člověku uniknout výsledkům ziskuchtivé činnosti tak, že nikdo nepotřebuje sestoupit do materiální roviny. Tudíž, činnost v Kṛṣṇa vědomí je vždy nadřazená zřeknutí se, které s sebou vždy nese riziko pádu. Zřeknutí se bez Kṛṣṇa vědomí je nekompletní, jak potvrzuje Śrīla Rūpa Gosvāmī ve své Bhakti-rasāmṛta-sindhu.

prāpañcikatayā buddhyā hari-sambandhi-vastunaḥ
mumukṣubhiḥ parityāgo vairāgyaṁ phalgu kathyate

„Zříkání se věcí, třebaže hmotných, které souvisí s Nejvyšší Osobností Božství, lidmi dychtícími po osvobození, se nazývá nekompletní zřeknutí se.“ Zřeknutí se je úplné, pokud k němu dochází v rámci poznání, že vše, co existuje, patří Pánu a že nikdo by se neměl hlásit o vlastnictví ničeho. Člověk by měl chápat, že ve skutečnosti nic nepatří nikomu. Co je tedy potom otázkou zříkání se? Ten, kdo, ví, že vše je vlastnictvím Kṛṣṇy, je vždy situovaný ve zřeknutí se. Jelikož vše patří Kṛṣṇovi, vše by také mělo být zaměstnáno ve službě Kṛṣṇovi. Tato dokonalá forma činnosti v Kṛṣṇa vědomí je mnohem lepší než jakékoliv množství umělého odříkání sannyāsīch Māyāvādské školy.

TEXT 3

ज्ञेयः स नित्यसंन्यासी यो न द्वेष्टि न काङ्क्षति ।
निर्द्वन्द्वो हि महाबाहो सुखं बन्धात्प्रमुच्यते ॥ ५-३॥

jñeyaḥ sa nitya-sannyāsī
yo na dveṣṭi na kāṅkṣati
nirdvandvo hi mahā-bāho
sukhaṁ bandhāt pramucyate

jñeyaḥ—měl by být znám; *saḥ*—on; *nitya*—vždy; *sannyāsī*—zřeknuvší se; *yaḥ*—kdo; *na*—nikdy; *dveṣṭi*—nenávidí; *na*—ani; *kāṅkṣati*—touží; *nirdvandvaḥ*—prostý všech dualit; *hi*—dozajista; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *sukham*—šťastně; *bandhāt*—z pout; *pramucyate*—naprosto osvobozený.

Překlad

Ten, kdo nechová nenávist vůči plodům svých činností a ani po nich netouží, je známý jako ten, kdo se vždy zříká. Takový člověk, osvobozený od všech dualit, snadno překoná hmotná pouta a je zcela osvobozený, ó Arjuno, válečníku mocných paží.

Výklad

Ten, kdo se nachází plně v Kṛṣṇa vědomí, je vždy zříkající se, protože vůči výsledkům svých činností necítí ani nenávist ani touhu. Takový zříkající se člověk, který zasvětil život transcendentální láskyplné službě Pánu, je zcela kvalifikovaný v poznání, protože zná své přirozené postavení ve svém vztahu s Kṛṣṇou. Ví zcela správně, že Kṛṣṇa je celek a on je nedělitelnou součástí Kṛṣṇy. Takové poznání je dokonalé, protože je správné kvalitativně i kvantitativně. Pojetí jednotnosti s Kṛṣṇou je nesprávné, protože součást nemůže být rovna celku. Poznání, že jedinec je jedním kvalitativně avšak nikoliv kvantitativně je správné transcendentální poznání vedoucí člověka k tomu, aby se stal sám v sobě úplným, nemající nic, po čem toužit, a nic, pro co bědovat. V jeho mysli neexistuje dualita, protože cokoliv dělá, dělá pro Kṛṣṇu. Takto uvolněný z roviny duality, je osvobozený - dokonce i v tomto hmotném světě.

TEXT 4

साङ्ख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदन्ति न पण्डिताः ।
एकमप्यास्थितः सम्यगुभयोर्विन्दते फलम् ॥ ५-४॥

sāṅkhya-yogau pṛthag bālāḥ
pravadanti na paṇḍitāḥ
ekam apy āsthitaḥ samyag
ubhayor vindate phalam

sāṅkhya—analytická studie materiálního světa; *yogau*—práce v oddané službě; *pṛthak*—odlišné; *bālāḥ*—méně inteligentní; *pravadanti*—hovoří; *na*—nikdy; *paṇḍitāḥ*—učení; *ekam*—v jednom; *api*—ačkoliv; *āsthitaḥ*—být umístěný; *samyak*—naprostý; *ubhayoḥ*—obou; *vindate*—užívá si; *phalam*—výsledek.

Překlad

Pouze neznalý člověk říká, že karma-jóga a oddaná služba se liší od analytického zkoumání hmotného světa [sāṅkhyi]. Ti, kdo jsou skutečně učení, říkají, že ten, kdo se náležitě věnuje jedné z těchto cest, dosáhne výsledků obou.

Výklad

Cílem analytického zkoumání hmotného světa je nalézt duši veškeré existence. Duší hmotného světa je Viṣṇu, Nadduše. Oddaná služba Pánu s sebou nese službu Nadduši. Jeden proces je najít kořen stromu a druhý je zalévat ten kořen. Opravdový student *sāṅkhya* filosofie nalezne kořen hmotného světa, Viṣṇua, a

pak se, v dokonalém poznání, zaměstná službou Pánu. Tudíž, ve své podstatě, není rozdíl mezi těmi dvěma, protože cílem obou je Viṣṇu. Ti, kdo neznají konečný cíl, říkají, že smysl *sāṅkhya-* a *karma-*jógy se liší, ale ti, kdo jsou učení, znají sjednocující cíl těchto rozdílných procesů.

TEXT 5

यत्साङ्ख्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते ।
एकं साङ्ख्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति ॥ ५-५॥

yat sāṅkhyaiḥ prāpyate sthānaṁ
tad yogair api gamyate
ekaṁ sāṅkhyaṁ ca yogaṁ ca
yaḥ paśyati sa paśyati

yat—co; *sāṅkhyaiḥ*—prostřednictvím *sāṅkhya* filozofie; *prāpyate*—je dosaženo; *sthānam*—místo; *tat*—to; *yogaiḥ*—oddanou službou; *api*—také; *gamyate*—může dosáhnout; *ekam*—jeden; *sāṅkhyam*—analytická studie; *ca*—a; *yogam*—akce v oddanosti; *ca*—a; *yaḥ*—ten, kdo; *paśyati*—vidí; *saḥ*—on; *paśyati*—skutečně vidí.

Překlad

Ten, kdo ví, že postavení, kterého bylo dosaženo prostřednictvím zřeknutí se, lze také dosáhnout činnostmi v oddané službě, a tedy vidí, že cesta činností a cesta zříkání jsou totéž, vidí věci takové, jaké jsou.

Výklad

Pravým smyslem filozofického výzkumu je najít konečný cíl života. Jelikož konečným cílem života je seberealizace, není rozdíl mezi závěry dosahovanými těmito dvěma procesy. Filosofickým výzkumem *sāṅkhya* dochází člověk k závěru, že živá bytost není nedělitelnou součástí hmotného světa, ale nejvyššího duchovního celku. A tedy, duchovní duše nemá nic do činění s hmotným světem; její činnosti musí být nějakým způsobem ve vztahu s Nejvyšším. Když koná v Kṛṣṇa vědomí, skutečně se nachází ve svém přirozeném postavení. V rámci prvního procesu *sāṅkhya* se člověk musí odpojit od hmoty a v procesu oddané jógy se člověk musí připojit k práci pro Kṛṣṇu. Ve skutečnosti jsou oba procesy stejné, přestože povrchně se zdá, že jeden proces se týká odpoutání se, zatímco druhý proces se, jak se zdá, týká připoutání se. Avšak odpoutání se od hmoty a připoutání se ke Kṛṣṇovi je jedno a totéž. Ten, kdo to vidí, vidí věci takové, jaké jsou.

TEXT 6

संन्यासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः ।
योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ॥ ५-६ ॥

sannyāsas tu mahā-bāho
duḥkham āptum ayogataḥ
yoga-yukto munir brahma
na cireṇādhigacchati

sannyāsaḥ—řád života založený na zřeknutí se; *tu*—ale; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *duḥkham*—strádání; *āptum*—být sužovaný; *ayogataḥ*—bez oddané služby; *yoga-yuktaḥ*—ten, kdo je zapojený v oddané službě; *muniḥ*—myslitel; *brahma*—Nejvyšší; *na*—bez; *cireṇa*—prodlení; *adhigacchati*—dosáhne.

Překlad

Dokud člověk není zaměstnán v oddané službě Pánu, pouhé zříkání se činností ho nemůže neučit šťastným. Mudrci, očištěni činnostmi v oddanosti, bez prodlení dosáhnou Nejvyššího.

Výklad

Existují dvě třídy sannyāsích, osob v řádu zřeknutí se. Māyāvādští sannyāsī jsou zaměstnáni studiem filosofie *sāṅkhya*, zatímco Vaiṣṇavští *sannyāsī* jsou zaměstnáni studiem filosofie Bhāgavatamu, který skýtá náležitý výklad Vedanta-sūter. Māyāvādští *sannyāsī* také studují Vedānta-sūtry, avšak používají svůj vlastní výklad, který se nazývá Śārīraka-bhāṣya napsaný Śaṅkarācāryou. Studenti Bhāgavata školy jsou zaměstnáni v oddané službě Pánu, dle pravidel *pāñcarātrikī*, a tudíž Vaiṣṇavští *sannyāsī* mají mnohočetná zaměstnání v transcendentální službě Pánu. Vaiṣṇavští *sannyāsī* nemají nic do činění s materiálními činnostmi, a přece vykonávají různé činnosti ve své oddané službě Pánu. Ale māyāvādští *sannyāsī*, zaměstnaní studiem sāṅkhyi a Vedānty a spekulací, nemohou vychutnávat transcendentální službu Pánu. Protože jsou jejich studia velmi fádní, někdy se spekulací Brahmanu unaví, a tak nalézají úkryt v Bhāgavatamu bez správného porozumění. Následkem toho je jejich studium Śrīmad-Bhāgavatamu obtížné. Suché spekulace a neosobní interpretace umělými prostředky jsou Māyāvādským *sannyāsīm* všechny k ničemu. Vaiṣṇavští *sannyāsī*, kteří jsou zaměstnáni v oddané službě, v radosti vykonávají své transcendentální povinnosti a mají záruku k definitivnímu vstupu do království Boha. Māyāvādští *sannyāsī* někdy padnou dolů z cesty seberealizace a znovu začnou s materiálními činnostmi filantropické a altruistické povahy, které nejsou ničím jiným než hmotnými zaměstnáními. Závěrem tedy je, že ti, kdo jsou zaměstnáni v Kṛṣṇa vědomí, jsou lépe umístění než

sannyāsī zaměstnaní v prosté spekulaci Brahmanu, přestože i oni po mnohých zrozeních dojdou Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 7

योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः ।
सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥ ५-७॥

yoga-yukto viśuddhātmā
vijitātmā jitendriyaḥ
sarva-bhūtātma-bhūtātmā
kurvann api na lipyate

yoga-yuktaḥ—zapojený v oddané službě; *viśuddha-ātmā*—očištěná duše; *vijita-ātmā*—sebekontrolovaný; *jita-indriyaḥ*—ovládnuv své smysly; *sarvabhuta-ātmabhūta-ātmā*—soucitný ke všem živým bytostem; *kurvan api*—ačkoliv zapojený v práci; *na*—nikdy; *lipyate*—je zapletený.

Překlad

Ten, kdo pracuje v oddanosti, kdo je čistou duší a kdo ovládá svou mysl a smysly, je každému milý a každý je milý jemu. Přestože neustále pracuje, takový člověk se nikdy nezaplétá.

Výklad

Ten, kdo je na cestě osvobození prostřednictvím Kṛṣṇa vědomí, je velmi milý všem živým bytostem a všechny živé bytosti jsou milé jemu. To v důsledku jeho Kṛṣṇa vědomí. Takový člověk nemůže smýšlet o žádné živé bytosti odděleně od Kṛṣṇy, tak jako listy a větve stromu nejsou oddělené od stromu. Ví velmi dobře, že zaléváním kořene stromu se voda dostane ke všem listům a větvím nebo že dodáváním jídla žaludku se energie automaticky rozšíří celým tělem. Protože ten, kdo pracuje v Kṛṣṇa vědomí, je služebníkem všech, je velmi milý každému. A protože každý je spokojený s jeho prací, je čistý ve svém vědomí. A protože je čistý ve svém vědomí, jeho mysl je zcela ovládaná. A protože je jeho mysl ovládaná, jeho smysly jsou také ovládané. Protože je jeho mysl neustále upřená na Kṛṣṇu, není šance na jeho odchýlení se od Kṛṣṇy. Ani není šance, že by zaměstnával své smysly v jiných věcech než ve službě Pánu. Nerad poslouchá nic kromě námětů týkajících se Pána; nerad jí nic, co nebylo nabídnuto Kṛṣṇovi; a netouží po tom nikam jít, pokud se to netýká Kṛṣṇy. Jeho smysly jsou tudíž kontrolované. Člověk, jehož smysly jsou kontrolované, nemůže být útočný vůči nikomu. Někdo by se mohl zeptat „Tak proč potom byl Arjuna útočný (v bitvě) vůči ostatním? Nebyl snad Kṛṣṇa vědomý?“ Arjuna byl útočný pouze povrchně,

protože (jak již bylo vysvětleno ve Druhé kapitole) všichni shromáždění lidé na bitevním poli budou jednotlivě žít dál, protože duše nemůže být zabita. Tudíž spirituálně, nikdo nebyl na Bitevním poli Kurukṣetra zabit. Pouze jejich šaty byly převlečeny na příkaz Kṛṣṇy, který byl osobně přítomný. A proto Arjuna, když bojoval Bitvu na Kurukṣetře, ve skutečnosti vůbec nebojoval; ale prostě plnil Kṛṣṇovy příkazy, za plného Kṛṣṇa vědomí. Takový člověk není nikdy zapletený v reakcích práce.

TEXTY 8-9

नैव किञ्चित्करोमीति युक्तो मन्येत तत्त्ववित् ।
पश्यञ्श‍ृण्वन्स्पृशञ्जिघ्रन्नश्नन्गच्छन्स्वपञ्श्वसन् ॥ ५-८॥
प्रलपन्विसृजन्गृह्णन्नुन्मिषन्निमिषन्नपि ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन् ॥ ५-९॥

naiva kiñcit karomīti
yukto manyeta tattva-vit
paśyañ śṛṇvan spṛśañ jighrann
aśnan gacchan svapan śvasan

pralapan visṛjan gṛhṇann
unmiṣan nimiṣann api
indriyāṇīndriyārtheṣu
vartanta iti dhārayan

na—nikdy; *eva*—jistě; *kiñcit*—cokoliv; *karomi*—činím; *iti*—tak; *yuktaḥ*—zapojený v božském vědomí; *manyeta*—myslí si; *tattvavit*—ten, kdo zná pravdu; *paśyan*—viděním; *śṛṇvan*—slyšením; *spṛśan*—dotýkáním se; *jighran*—čicháním; *aśnan*—jedením; *gacchan*—pohybováním se; *svapan*—sněním; *śvasan*—dýcháním; *pralapan*—mluvením; *visṛjan*—vzdáním se; *gṛhṇan*—přijetím; *unmiṣan*—otevírání; *nimiṣan*—zavírání; *api*—navzdory; *indriyāṇi*—smysly; *indriya-artheṣu*—v ukájení smyslů; *vartante*—nechat je takto zapojené; *iti*—tak; *dhārayan*—zvažující.

Překlad

Člověk ve vědomí Boha, ačkoliv se dívá, poslouchá, dotýká se, cítí, jí, pohybuje se, spí a dýchá, v nitru vždy ví, že ve skutečnosti vůbec nic nedělá. Jelikož když mluví, vyprazdňuje se, obdržuje, otevírá a zavírá oči, vždy ví, že to jsou jen materiální smysly zabývající se svými objekty a že on je vůči nim vždy neúčastný.

Výklad

Člověk ve vědomí Kṛṣṇy je čistý ve své existenci a následkem toho nemá nic do činění s prací, která je závislá na pěti bezprostředních a vzdálených příčinách: konateli, činnosti, situaci, úsilí a osudu. To proto, že je zaměstnán v láskyplné transcendentální službě Kṛṣṇovi. Přestože se jeví, jako by konal svým tělem a svými smysly, je si vždy vědom svého skutečného postavení, jímž je spirituální zaměstnání. V hmotném vědomí jsou smysly zaměstnány v sebeuspokojování, avšak v Kṛṣṇa vědomí jsou smysly zaměstnány v uspokojování Kṛṣṇových smyslů. Proto je Kṛṣṇa vědomý člověk vždy volný, přestože se zdá, že je angažovaný v záležitostech smyslů. Činnosti jako vidění, slyšení, mluvení, vyprazdňování atd. jsou činnostmi smyslů určených k práci. Kṛṣṇa vědomý člověk není nikdy ovlivněn činnostmi smyslů. Nemůže vykonávat žádnou činnost kromě činností ve službě Pánu, protože ví, že je věčným služebníkem Pána.

TEXT 10

ब्रह्मण्याधाय कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा करोति यः ।
लिप्यते न स पापेन पद्मपत्रमिवाम्भसा ॥ ५-१० ॥

brahmaṇy ādhāya karmāṇi
saṅgaṁ tyaktvā karoti yaḥ
lipyate na sa pāpena
padma-patram ivāmbhasā

brahmaṇi—Nejvyšší Osobnost Božství; *ādhāya*—odevzdav; *karmāṇi*—všechny práce; *saṅgam*—připoutanost; *tyaktvā*—vzdav se; *karoti*—vykonává; *yaḥ*—kdo; *lipyate*—je postižen; *na*—nikdy; *saḥ*—on; *pāpena*—hříchem; *padma-patram*—lotosový list; *iva*—jako; *ambhasā*—ve vodě.

Překlad

Ten, kdo vykonává svou povinnost bez lpění, odevzdávaje výsledky Nejvyššímu Bohu, není ovlivněn hříšnými činnostmi, stejně jako lotosový list není dotčen vodou.

Výklad

Zde *brahmaṇi* znamená ve vědomí Kṛṣṇy. Hmotný svět je úhrnem projevů tří režimů hmotné přírody, technicky nazýván *pradhāna*. Védské chvalozpěvy *sarvam etad brahma, tasmād etad brahma nāma-rūpam annaṁ ca jāyate*, a v Bhagavad-gītě, *mama yonir mahad brahma*, nasvědčují tomu, že vše v hmotném světě je projevem Brahmanu; a přestože důsledky se projevují odlišně, nejsou odlišné od

příčiny. V Īśopaniṣadu je řečeno, že vše existuje ve vztahu s Nejvyšším Brahmanem, Kṛṣṇou, a tedy vše patří jen a pouze Jemu. Ten, kdo ví dokonale dobře, že vše patří Kṛṣṇovi, že On je vlastníkem všeho a tudíž, že vše je zapojeno ve službě Pánu, přirozeně nemá nic do činění s výsledky svých činností, ať už ctnostných nebo hříšných. Dokonce i vlastní tělo, které je darem od Pána určeným k vykonávání určitého druhu činností, může být zapojeno v Kṛṣṇa vědomí. To je mimo znečištění hříšnými reakcemi, přesně tak jako lotosový list, který není mokrý, přestože zůstává ve vodě. Pán v Gītě také praví: *mayi sarvāṇi karmāṇi sannyasya*: „Postup veškeré činnosti Mně [Kṛṣṇovi].“ Závěrem je, že člověk bez Kṛṣṇa vědomí jedná dle konceptu hmotného těla a smyslů, avšak člověk v Kṛṣṇa vědomí jedná na základě poznání, že tělo je majetkem Kṛṣṇy a mělo by tedy být zapojeno ve službě Kṛṣṇovi.

TEXT 11

कायेन मनसा बुद्ध्या केवलैरिन्द्रियैरपि ।
योगिनः कर्म कुर्वन्ति सङ्गं त्यक्त्वात्मशुद्धये ॥ ५-११ ॥

kāyena manasā buddhyā
kevalair indriyair api
yoginaḥ karma kurvanti
saṅgaṁ tyaktvātma-śuddhaye

kāyena—s tělem; *manasā*—s myslí; *buddhyā*—s inteligencí; *kevalaiḥ*—očištěný; *indriyaiḥ*—se smysly; *api*—dokonce s; *yoginaḥ*—osoby vědomé Kṛṣṇy; *karma*—činy; *kurvanti*—konají; *saṅgam*—připoutanost; *tyaktvā*—vzdav se; *ātma*—já; *śuddhaye*—za účelem očištění.

Překlad

Jogín, vzdavše se lpění, konají tělem, myslí, inteligencí, a dokonce i smysly, jedině za účelem očištění.

Výklad

Konáním v Kṛṣṇa vědomí za účelem uspokojení Kṛṣṇových smyslů je jakákoliv činnost, ať už těla, mysli, inteligence, či dokonce smyslů, očištěná od hmotného znečištění. Činnosti Kṛṣṇa vědomého člověka nevedou k hmotným reakcím. Očištěné činnosti, které se obecně nazývají *sadācāra*, tudíž mohou být jednoduše vykonávány činnostmi v Kṛṣṇa vědomí. Śrī Rūpa Gosvāmī to ve svém Bhaktirasāmṛta-sindhu popisuje takto:

īhā yasya harer dāsye karmaṇā manasā girā
nikhilāsv apy avasthāsu jīvanmuktaḥ sa ucyate

Člověk, který koná v Kṛṣṇa vědomí (nebo jinými slovy ve službě Kṛṣṇovi) svým tělem, myslí, inteligencí a slovy, je osvobozený člověk, dokonce v rámci hmotného světa, i když je možná zapojen v mnoha takzvaných hmotných činnostech. Nemá falešné ego ani nevěří, že je tímto hmotným tělem, ani, že tělo vlastní. Ví, že není toto tělo a že mu toto tělo nepatří. On sám patří Kṛṣṇovi a tělo také patří Kṛṣṇovi. Když použije vše, co bylo vytvořeno tělem, myslí, inteligencí, slovy, životem, bohatstvím atd. - cokoliv má ve svém vlastnictví - ve službě Kṛṣṇovi, bude v momentě spojen s Kṛṣṇou. Je jedním s Kṛṣṇou a je prostý falešného ega, které vede člověka k víře, že je tímto tělem atd. Toto je dokonalým stádiem Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 12

युक्तः कर्मफलं त्यक्त्वा शान्तिमाप्नोति नैष्ठिकीम् ।
अयुक्तः कामकारेण फले सक्तो निबध्यते ॥ ५-१२॥

yuktaḥ karma-phalaṁ tyaktvā
śāntim āpnoti naiṣṭhikīm
ayuktaḥ kāma-kāreṇa
phale sakto nibadhyate

yuktaḥ—ten, kdo je zapojený do oddané služby; *karma-phalam*—výsledky všech aktivit; *tyaktvā*—vzdav se; *śāntim*—dokonalý mír; *āpnoti*—dosáhne; *naiṣṭhikīm*—neochvějný; *ayuktaḥ*—ten, kdo není ve vědomí Kṛṣṇy; *kāma-kāreṇa*—za užívání si výsledku práce; *phale*—ve výsledku; *saktaḥ*—připoutaný; *nibadhyate*—stane se zapletený.

Překlad

Neustále oddaná duše dosáhne nefalšovaného míru, protože obětuje výsledky svých činností Mně; zatímco člověk, který není v jednotě s Bohem, který je chtivý plodů své práce, se zaplete.

Výklad

Rozdíl mezi člověkem v Kṛṣṇa vědomí a člověkem v tělesném vědomí je, že první je připoutaný ke Kṛṣṇovi, zatímco ten druhý je připoutaný k výsledkům svých činností. Člověk, který je připoutaný ke Kṛṣṇovi a který pracuje jedině pro Něj, je bezpochyby osvobozeným člověkem a nedychtí po plodných odměnách. V Bhāgavatamu je příčina dychtivosti po výsledcích činností vysvětlena jako důsledek vlastních činností v pojetí duality, to jest bez poznání Absolutní Pravdy. Kṛṣṇa je Nejvyšší Absolutní Pravdou, Osobností Božství. V Kṛṣṇa vědomí neexistuje dualita. Vše, co existuje, je produktem Kṛṣṇovy energie a Kṛṣṇa je naprosto

dobrý. Činnosti v Kṛṣṇa vědomí jsou tudíž na absolutní rovině; jsou transcendentální a nemají materiální důsledky. Člověk v Kṛṣṇa vědomí je tedy naplněn mírem. Nicméně ten, kdo je zapleten ve vypočítávání zisků za účelem uspokojování smyslů, nemůže tento mír poznat. Toto je tajemstvím Kṛṣṇa vědomí - uvědomění si, že neexistuje nic kromě Kṛṣṇy, je rovinou míru a nebojácnosti.

TEXT 13

सर्वकर्माणि मनसा संन्यस्यास्ते सुखं वशी ।
नवद्वारे पुरे देही नैव कुर्वन्न कारयन् ॥ ५-१३॥

sarva-karmāṇi manasā
sannyasyāste sukhaṁ vaśī
nava-dvāre pure dehī
naiva kurvan na kārayan

sarva—všechny; *karmāṇi*—aktivity; *manasā*—myslí; *sannyasya*—vzdav se; *āste*—zůstává; *sukham*—ve štěstí; *vaśī*—ten, kdo je kontrolovaný; *nava-dvāre*—v místě, kde je devět bran; *pure*—ve městě; *dehī*—ztělesněná duše; *na*—nikdy; *eva*—jistě; *kurvan*—cokoliv dělaje; *na*—ne; *kārayan*—způsobiv udělání.

Překlad

Když vtělená živá bytost kontroluje svou povahu a na mentální úrovni se zřekne všech činností, pobývá spokojeně ve městě devíti bran [hmotném těle], nepracující ani nezavdávající příčinu k práci.

Výklad

Vtělená živá duše žije ve městě devíti bran. Činnosti těla, či obrazně města těla, jsou vykonávány automaticky konkrétními režimy přírody. Duše, přestože se poddává podmínkám těla, může stát mimo tyto podmínky, pokud si to přeje. Kvůli zapomínání své nadřazené pozice se ztotožňuje s hmotným tělem, a proto trpí. Kṛṣṇa vědomím může vzkřísit své pravé postavení, a tak se dostat ze svého ztělesnění. Když přijme Kṛṣṇa vědomí, okamžitě bude zcela neúčastná vůči všem tělesným činnostem. V takto kontrolovaném životě, v němž se změní její uvažování, žije šťastně ve městě devíti bran. Devět bran je popsaných následovně:

nava-dvāre pure dehī haṁso lelāyate bahiḥ
vaśī sarvasya lokasya sthāvarasya carasya ca

„Nejvyšší Osobnost Božství, která žije v těle živé bytosti, je vládkyní všech živých bytostí napříč celým vesmírem. Tělo se skládá z devíti bran: dvou očí,

dvou nosních dírek, dvou uší, jedné pusy, řiti a genitálií. Živá bytost se ve svém podmíněném stavu ztotožňuje s tělem, ale pokud se ztotožňuje s Pánem ve svém nitru, bude tak svobodná jako Pán, dokonce i když je v těle.“ (Śvet. 3.18) Kṛṣṇa vědomý člověk je tedy osvobozený jak od vnějších, tak od vnitřních činností hmotného těla.

TEXT 14

न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः ।
न कर्मफलसंयोगं स्वभावस्तु प्रवर्तते ॥ ५-१४॥

na kartṛtvaṁ na karmāṇi
lokasya sṛjati prabhuḥ
na karma-phala-saṁyogaṁ
svabhāvas tu pravartate

na—nikdy; *kartṛtvam*—vlastnictví; *na*—ani; *karmāṇi*—aktivity; *lokasya*—lidí; *sṛjati*—vytváří; *prabhuḥ*—pán tělesného města; *na*—ani; *karma-phala*—výsledky aktivit; *saṁyogam*—spojení; *svabhāvaḥ*—režimy materiální přírody; *tu*—ale; *pravartate*—koná.

Překlad

Ztělesněná duše, pán města svého těla, nevytváří činnosti ani nepodněcuje lidi k činům ani nevytváří plody činností. To vše sehrávají režimy hmotné přírody.

Výklad

Živá bytost, jak bude vysvětleno v Sedmé kapitole, je stejné podstaty jako Nejvyšší Pán a liší se od hmoty, která je jinou podstatou - tzv. podřazenou - Pána. Tak či onak, nadřazená podstata, živá bytost, je v kontaktu s hmotnou podstatou od nepaměti. Dočasné tělo, či místo hmotného obydlí, které obdržela, je příčinou různých akcí a jejich následných reakcí. Jak žije v takovém podmíněném prostředí, trpí důsledky činností těla, protože se ztotožňuje (v neznalosti) s tělem. Je to neznalost získaná od nepaměti, což je příčinou tělesného utrpení a zármutku. Jakmile se živá bytost povznese nad činnosti těla, osvobodí se také od reakcí. Dokud je ve městě těla, jeví se jako jeho pán, ale ve skutečnosti není ani jeho vlastníkem ani kontrolorem jeho akcí a reakcí. Prostě je uprostřed hmotného oceánu, kde zápasí o existenci. Vlny v oceánu s ní hází a ona nad nimi nemá žádnou kontrolu. Nejlepší řešení, které se jí skýtá, je dostat se z vody transcendentálním vědomím Kṛṣṇy. To samo o sobě ji ochrání od veškerých nepokojů.

TEXT 15

नादत्ते कस्यचित्पापं न चैव सुकृतं विभुः ।
अज्ञानेनावृतं ज्ञानं तेन मुह्यन्ति जन्तवः ॥ ५-१५॥

nādatte kasyacit pāpaṁ
na caiva sukṛtaṁ vibhuḥ
ajñānenāvṛtaṁ jñānaṁ
tena muhyanti jantavaḥ

na—nikdy; *ādatte*—přijímá; *kasyacit*—kohokoliv; *pāpam*—hřích; *na*—ani; *ca*—také; *eva*—jistě; *sukṛtam*—zbožné aktivity; *vibhuḥ*—Nejvyšší Pán; *ajñānena*—nevědomím; *āvṛtam*—pokrytý; *jñānam*—poznání; *tena*—tím; *muhyanti*—zmatený; *jantavaḥ*—živé bytosti.

Překlad

Nejvyšší Duch ani nepřebírá ničí hříšné či zbožné činnosti. Avšak vtělené bytosti jsou zmatené z důvodu neznalosti, která zakrývá jejich skutečné poznání.

Výklad

Sanskritské slovo *vibhuḥ* znamená Nejvyšší Pán, který je plný nekonečného poznání, bohatství, síly, slávy, krásy a odříkání. Je vždy Sám v Sobě spokojený, nerušen hříšnými či zbožnými činnostmi. Nevytváří konkrétní situaci pro žádnou živou bytost, avšak živá bytost, zmatená neznalostí, touží po umístění do určitých životních podmínek, a tak začíná její řetězec akcí a reakcí. Živá bytost je plná poznání díky své nadřazené podstatě. Nicméně je náchylná k tomu být ovlivněna neznalostí, protože její moc je omezená. Pán je všemohoucí, ale živá bytost nikoliv. Pán je *vibhu*, vševědoucí, ale živá bytost je *aṇu*, atomická. Protože je živou duší, má schopnost toužit prostřednictvím své vlastní svobodné vůle. Jedině všemohoucí Pán vyplní takové přání. A tak, když má živá bytost zmatená přání, Pán jí dovolí si tato přání vyplnit, ale Pán není nikdy zodpovědný za akce a reakce konkrétní situace, po které možná bylo touženo. Jsouc ve stavu pomatení se tudíž vtělená duše ztotožňuje s na okolnostech závislým hmotným tělem a stává se předmětem dočasného životního utrpení a štěstí. Pán je neustálým společníkem živé bytosti jako Paramātmā, Nadduše, a tak dokáže chápat tužby individuální duše, tak jako může člověk cítit vůni květiny, protože je v její blízkosti. Touha je subtilní formou podmíněnosti živé bytosti. Pán plní její tužby tak, jak si zaslouží: Člověk míní, Pán Bůh mění. Jednotlivec tedy není v plnění vlastních tužeb všemocný. Avšak Pán může splnit všechna přání a Pán, neutrální vůči všem, nezasahuje do tužeb nepatrně nezávislých živých bytostí.

Avšak, pokud člověk touží po Kṛṣṇovi, Pán se obzvláště stará a podporuje jedince toužit takovým způsobem, aby Ho mohl dosáhnout a být věčně šťastným. Védský chvalozpěv tedy oznamuje:

esa u hy eva sadhu karma karayati tam yamebhyo lokebhya unninisate
esa u evasadhu karma karayati yamadho ninisate

ajno jantur aniso 'yam atmanah sukha-duhkhayoh
isvara-prerito gacchet svargam vasvabhram eva ca

„Pán zaměstnává živou bytost ve zbožných aktivitách tak, aby mohla být pozvednuta. Pán ji zaměstnává hříšnými činnostmi tak, aby mohla jít do pekla. Živá bytost je ve svém štěstí a zármutku zcela závislá. Vůlí Pána může jít do nebe nebo do pekla, stejně tak jako je mrak řízený vzduchem." Tudíž vtělená duše, svou pradávnou tužbou vyhnout se Kṛṣṇa vědomí, způsobuje své vlastní zmatení. Následkem toho, přestože je od přírody věčná, blažená a znalá, v důsledku nepatrnosti své existence zapomíná své přirozené postavení, službu Pánu, a je tak polapena neznalostí. A pod okouzlením nevědomostí živá bytost prohlašuje, že Pán je zodpovědný za její podmíněnou existenci. Vedānta-sūtry toto také stvrzují:

vaiṣamya-nairghṛṇye na sāpekṣatvāt tathā hi darśayati

„Pán vůči nikomu nechová ani nenávist ani přízeň, i když to tak vypadá."

TEXT 16

ज्ञानेन तु तदज्ञानं येषां नाशितमात्मनः ।
तेषामादित्यवज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परम् ॥ ५-१६ ॥

jñānena tu tad ajñānaṁ
yeṣāṁ nāśitam ātmanaḥ
teṣām āditya-vaj jñānaṁ
prakāśayati tat param

jñānena—poznáním; *tu*—ale; *tat*—to; *ajñānam*—nevědomí; *yeṣām*—těch; *nāśitam*—je zničen; *ātmanaḥ*—živé bytosti; *teṣām*—jejich; *ādityavat*—jako vycházející slunce; *jñānam*—poznání; *prakāśayati*—odhaluje; *tat param*—ve vědomí Kṛṣṇy.

Překlad

Když je však člověk osvícený poznáním, které ničí neznalost, tak jeho poznání odhalí vše, stejně jako slunce během dne osvětlí vše.

Výklad

Ti, kdo zapomněli na Kṛṣṇu, musí být bezpochyby zmatení, ale ti, kdo jsou Kṛṣṇa vědomí, nejsou zmatení ani trochu. V Bhagavad-gītě je uvedeno: „*sarvaṁ jñāna-plavena*,“ „*jñānāgniḥ sarva-karmāṇi*“ a „*na hi jñānena sadṛśam*.“ Poznání je vždy velmi ceněné. A co je toto poznání? Dokonalého poznání je dosaženo, když se člověk odevzdá Kṛṣṇovi, tak jak je řečeno v 19. verši Sedmé kapitoly: *bahūnāṁ janmanām ante jñānavān māṁ prapadyate*. Poté, co projde mnoha mnoha zrozeními, když se jedinec dokonalý v poznání odevzdá Kṛṣṇovi, když dosáhne Kṛṣṇa vědomí, vše mu bude vyjeveno, tak jako když slunce vše vyjeví během dne. Živá bytost je pomatená na mnoho způsobů. Například, když se považuje za Boha, bez okolků podlehne poslední nástraze neznalosti. Pokud je živá bytost Bůh, jak tedy může být zmatena neznalostí? Je snad Bůh zmaten neznalostí? Pokud ano, tak neznalost, Satan, je větší než Bůh. Pravé poznání může být získáno od člověka, který se nachází v dokonalém Kṛṣṇa vědomí. Jedinec proto musí vyhledat takového spirituálního mistra a pod ním se naučit, co je vědomí Kṛṣṇy. Spirituální mistr může zahnat veškerou neznalost, tak jako slunce zažene temnotu. Třebaže má možná člověk plné poznání, že není tímto tělem, ale je transcendentální tělu, pořád nemusí být nutně schopný rozlišovat mezi duší a Nadduší. Avšak může znát vše správně, pokud se stará o nalezení úkrytu u dokonalého, pravého, Kṛṣṇa vědomého spirituálního mistra. Člověk může poznat Boha a svůj vztah s Bohem jedině tehdy, setká-li se s Božím zástupcem. Zástupce Boha nikdy neprohlašuje, že on sám je Bůh, i když je mu věnována veškerá úcta, která je běžně prokazována Bohu, protože má poznání o Bohu. Člověk se musí naučit rozlišovat mezi Bohem a živou bytostí. Pán Śrī Kṛṣṇa tedy uvedl ve Druhé kapitole (2.12), že každá živá bytost má svou individualitu a že i Pán má Svou individualitu. Všichni měli svou individualitu v minulosti, mají ji v přítomnosti a budou ji mít i v budoucnosti, a dokonce i poté, co dosáhnou osvobození. V noci po tmě vidíme vše jako jedno, ale během dne, když vystoupá slunce, vidíme vše ve své pravé totožnosti. Totožnost a individualita ve spirituálním životě jsou pravým poznáním.

TEXT 17

तद्बुद्धयस्तदात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः ।
गच्छन्त्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः ॥ ५-१७॥

tad-buddhayas tad-ātmānas
tan-niṣṭhās tat-parāyaṇāḥ
gacchanty apunar-āvṛttiṁ
jñāna-nirdhūta-kalmaṣāḥ

tad-buddhayaḥ—ten, jehož inteligence je neustále v Nejvyšším; *tad-ātmānaḥ*—

ten, jehož mysl je neustále v Nejvyšším; *tat-niṣṭhāḥ*—jehož mysl je určena výhradně pro Nejvyššího; *tat-parāyaṇāḥ*—kdo u Něj naprosto přijal úkryt; *gacchanti*—jde; *apunaḥ-āvṛttim*—osvobození; *jñāna*—poznání; *nirdhūta*—očišťuje; *kalmaṣāḥ*—pochybnosti.

Překlad

Když jsou něčí inteligence, mysl, víra a úkryt ustáleny v Nejvyšším, pak bude úplným poznáním úplně očištěn ode všech pochybností, a postupovat tak přímo na cestě osvobození.

Výklad

Nejvyšší Transcendentální Pravda je Pán Kṛṣṇa. Celá Bhagavad-gītā se soustředí kolem prohlášení Kṛṣṇy za Nejvyšší Osobnost Božství. To je výklad celé védské literatury. *Paratattva* znamená Nejvyšší Realita, kterou znalci Nejvyššího chápou jako Brahman, Paramātmā a Bhagavān. Bhagavān, Nejvyšší Osobnost Božství, je vrcholem Absolutna. Neexistuje nic víc než to. Pán říká: *mattaḥ parataraṁ nānyat kiñcit asti dhanañjaya.* Neosobní Brahman také spočívá na Kṛṣṇovi: *brahmaṇo pratiṣṭhāham.* Kṛṣṇa je tedy Nejvyšší Realitou všemi způsoby. Ten, jehož mysl, inteligence, víra a úkryt spočívají vždy v Kṛṣṇovi, nebo jinými slovy, kdo je plně Kṛṣṇa vědomý, je bezpochyby očištěn ode všech pochybností a je dokonalého poznání všeho, co se týká transcendence. Kṛṣṇa vědomý člověk dovede zcela pochopit, že v Kṛṣṇovi je dualita (současná existence identity a individuality) a vyzbrojen takovým transcendentálním poznáním může stabilně postupovat na cestě osvobození.

TEXT 18

विद्याविनयसम्पन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि ।
शुनि चैव श्वपाके च पण्डिताः समदर्शिनः ॥ ५-१८॥

vidyā-vinaya-sampanne
brāhmaṇe gavi hastini
śuni caiva śva-pāke ca
paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ

vidyā—vzdělání; *vinaya*—jemnost; *sampanne*—plně vybavený; *brāhmaṇe*—v brāhmaṇovi; *gavi*—v krávě; *hastini*—ve slonovi; *śuni*—v psovi; *ca*—a; *eva*—jistě; *śvapāke*—v pojídači psů (vyhnanci); *ca*—jednotlivě; *paṇḍitāḥ*—ti, kteří jsou tak moudří; *sama-darśinaḥ*—vidí rovným zrakem.

Překlad

Pokorný mudrc, díky pravému poznání, vidí stejnýma očima učeného a vlídného brāhmaṇu, krávu, slona, psa a pojídače psů [nedotknutelného].

Výklad

Kṛṣṇa vědomý člověk nerozlišuje mezi druhy a kastami. *Brāhmaṇa* a nedotknutelný se možná liší ze společenského úhlu pohledu, či pes, kráva či slon se mohou lišit z pohledu druhů, ale tyto tělesné rozdíly nemají žádný smysl z pohledu učeného transcendentalisty. To je výsledkem jejich vztahu s Nejvyšším, protože Nejvyšší Pán je prostřednictvím své úplné části Paramātmy přítomen v srdci každého. Takové chápání Nejvyššího je pravým poznáním. Co se týká těl v různých kastách a v různých druzích života, Pán je stejně laskavý ke každému, protože se chová ke každé živé bytosti jako přítel, a přesto se zachovává jako Paramātmā, bez ohledu na okolnosti živé bytosti. Pán je jako Paramātmā přítomný jak v nedotknutelném, tak i v brāhmaṇovi, přestože těla brāhmaṇy a nedotknutelného nejsou stejná. Těla jsou hmotnými produkty různých režimů hmotné přírody, ale duše a Nadduše v nitru těla mají stejnou spirituální kvalitu. Podobnost duše a Nadduše v jejich kvalitě je nečiní rovnými co do kvantity, protože individuální duše je přítomná pouze v jednom daném těle, zatímco Paramātmā je přítomná ve všech tělech. Kṛṣṇa vědomý člověk je tohoto plně znalý, a proto je opravdu učený a vidí všechny stejně. Podobné vlastnosti duše a Nadduše jsou, že jsou obě vědomé, věčné a blažené. Rozdíl je v tom, že individuální duše je vědomá v rámci své omezené působnosti těla, zatímco Nadduše je vědomá všech těl. Nadduše je přítomná ve všech tělech bez rozdílu.

TEXT 19

इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं मनः ।
निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद् ब्रह्मणि ते स्थिताः ॥ ५-१९॥

ihaiva tair jitaḥ sargo
yeṣāṁ sāmye sthitaṁ manaḥ
nirdoṣaṁ hi samaṁ brahma
tasmād brahmaṇi te sthitāḥ

iha—v tomto životě; *eva*—jistě; *taiḥ*—jimi; *jitaḥ*—podmanili si; *sargaḥ*—narození a smrt; *yeṣām*—těch; *sāmye*—ve vyrovnanosti; *sthitam*—tak umístěný; *manaḥ*—mysl; *nirdoṣam*—bezchybný; *hi*—dozajista; *samam*—ve vyrovnanosti; *brahma*—Nejvyšší; *tasmāt*—proto; *brahmaṇi*—v Nejvyšším; *te*—oni; *sthitāḥ*—jsou umístění.

Překlad

Ti, jejichž mysl je ustálena ve stejnosti a rovnocennosti, již přemohli podmínky narození a smrti. Jsou bezchybní jako Brahman, a tak jsou již teď umístění v Brahmanu.

Výklad

Vyrovnanost mysli, jak je zmíněno výše, je známkou seberealizace. Ti, kdo ve skutečnosti dosáhli takového stádia, by měli být považováni za ty, kdo porazili hmotné podmínky, konkrétně narození a smrt. Dokud se člověk ztotožňuje s tělem, je považován za podmíněnou duši, ale jakmile je povznesen do stádia vyrovnanosti prostřednictvím uvědomění si svého já, je z podmíněného života osvobozený. Jinými slovy, není už dále předmětem narození ve hmotném světě, ale po smrti může vstoupit do spirituální oblohy. Pán je bezchybný, protože je prostý přitažlivosti i nenávisti. Podobně, živá bytost, je-li prostá přitažlivosti a nenávisti, se také stane bezchybnou a způsobilou ke vstupu do spirituální oblohy. Takoví lidé by měli být považováni za již osvobozené a jejich příznaky jsou popsány níže.

TEXT 20

न प्रहृष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य चाप्रियम् ।
स्थिरबुद्धिरसम्मूढो ब्रह्मविद् ब्रह्मणि स्थितः ॥ ५-२० ॥

na prahṛṣyet priyaṁ prāpya
nodvijet prāpya cāpriyam
sthira-buddhir asammūḍho
brahma-vid brahmaṇi sthitaḥ

na—nikdy; *prahṛṣyet*—jásat; *priyam*—příjemný; *prāpya*—dosahuje; *na*—ne; *udvijet*—rozrušený; *prāpya*—získání; *ca*—také; *apriyam*—nepříjemný; *sthira-buddhiḥ*—sebe-inteligentní; *asammūḍhaḥ*—zmatený; *brahmavit*—ten, kdo dokonale zná Nejvyššího; *brahmaṇi*—v Transcendenci; *sthitaḥ*—umístěný.

Překlad

Člověk, který nejásá, když dosáhne něčeho příjemného, ani neběduje, když obdrží něco nepříjemného, který je sebe-inteligentní, nezmatený a který zná nauku o Bohu, by měl být považován za člověka již situovaného v Transcendenci.

Výklad

Zde jsou dány příznaky seberealizovaného člověka. Prvním příznakem je, že není v iluzi falešného ztotožňování těla se svým pravým já. Ví dokonale, že není toto tělo, ale že je zlomkovou částí Nejvyšší Osobnosti Božství. Proto není rozradostnělý, dosáhne-li něčeho, ani neběduje, ztratí-li něco v souvislosti se svým tělem. Tato vyrovnanost mysli se nazývá *sthira-buddhi*, sebe-inteligence. Není proto nikdy zmatený zaměňováním hrubého těla a duše ani nepřijímá tělo jako trvalé a nepřehlíží existenci duše. Tato znalost ho povznáší do místa poznání úplné nauky o Absolutní Pravdě, jmenovitě Brahmanu, Paramātmě a Bhagavānovi. Dokonale tak ví, co je jeho přirozené postavení, aniž by se falešně snažil stát se ve všech ohledech jedním s Nejvyšším. Toto se nazývá realizace Brahmanu neboli seberealizace. Takové ustálené vědomí se nazývá Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 21

बाह्यस्पर्शेष्वसक्तात्मा विन्दत्यात्मनि यत्सुखम् ।
स ब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्नुते ॥ ५-२१ ॥

bāhya-sparśeṣv asaktātmā
vindaty ātmani yat sukham
sa brahma-yoga-yuktātmā
sukham akṣayam aśnute

bāhya-sparśeṣu—v externím smyslovém potěšení; *asakta-ātmā*—ten, kdo není tak připoutaný; *vindati*—užívá si; *ātmani*—v sobě; *yat*—to, co; *sukham*—štěstí; *saḥ*—to; *brahma-yoga*—soustředěný v Brahmanu; *yukta-ātmā*—spojený se sebou; *sukham*—štěstí; *akṣayam*—neomezený; *aśnute*—užívá si.

Překlad

Takový osvobozený člověk není přitahován hmotným smyslovým potěšením ani vnějšími předměty, ale nachází se vždy v transu, těšící se z potěšení uvnitř. Tímto způsobem se seberealizovaný člověk těší bezmeznému štěstí, protože se soustředí na Nejvyššího.

Výklad

Śrī Yāmunācārya, velký oddaný ve vědomí Kṛṣṇy, řekl:

yadāvadhi mama cetaḥ kṛṣṇa-padāravinde
nava-nava-rasa-dhāmanudyata rantum āsīt
tadāvadhi bata nārī-saṅgame smaryamāne
bhavati mukha-vikāraḥ suṣṭu niṣṭhīvanaṁ ca

„Od té doby, co jsem zapojený v transcendentální láskyplné službě Kṛṣṇovi, realizující v Něm neustále nové potěšení, kdykoliv pomyslím na potěšení pocházející ze sexu, plivnu na tu myšlenku a mé rty se zkřiví hnusem.“ Člověk v *brahma*-józe, neboli Kṛṣṇa vědomí, je tak pohlcený láskyplnou službou Pánu, že zcela ztrácí chuť na hmotná smyslová potěšení. Nejvyšším potěšením z materiálního hlediska je potěšení ze sexu. Celý svět se točí jeho kouzlem a materialisté nemůžou bez této motivace vůbec pracovat. Avšak člověk zaměstnaný v Kṛṣṇa vědomí může pracovat s velkou vervou, aniž by měl potěšení ze sexu, kterému se vyhýbá. To je testem spirituální realizace. Spirituální realizace a potěšení ze sexu nejdou dobře dohromady. Kṛṣṇa vědomý člověk není přitahován žádným druhem smyslového potěšení, protože je osvobozenou duší.

TEXT 22

ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय एव ते ।
आद्यन्तवन्तः कौन्तेय न तेषु रमते बुधः ॥ ५-२२॥

ye hi saṁsparśa-jā bhogā
duḥkha-yonaya eva te
ādy-antavantaḥ kaunteya
na teṣu ramate budhaḥ

ye—ti; *hi*—dozajista; *saṁsparśajāḥ*—kontaktem s materiálními smysly; *bhogāḥ*—užívání si; *duḥkha*—strádání; *yonayaḥ*—zdroje; *eva*—jistě; *te*—jsou; *ādi*—na začátku; *antavantaḥ*—předmětem; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *na*—nikdy; *teṣu*—v těch; *ramate*—mít požitek; *budhaḥ*—inteligentní.

Překlad

Kontakt s hmotnými smysly je zdrojem utrpení, jehož se inteligentní člověk neúčastní. Taková smyslová potěšení mají začátek a konec, ó synu Kuntī, a proto se moudrý muž jimi netěší.

Výklad

Hmotná smyslová potěšení jsou důsledkem kontaktu hmotných smyslů, které jsou všechny dočasné, protože tělo samotné je dočasné. Osvobozená duše nemá zájem o nic dočasného. Znalá radostí plynoucích z transcendentálního potěšení, jak by osvobozená duše mohla souhlasit s užíváním si falešného potěšení? V Padma Purāṇě se říká:

ramante yogino 'nante satyānanda-cid-ātmani
iti rāma-padenāsau paraṁ brahmābhidhīyate

„Mystikové čerpají bezmezná transcendentální potěšení z Absolutní Pravdy, a proto je Nejvyšší Absolutní Pravda, Osobnost Božství, také známá jako Rāma.“

Ve Śrīmad-Bhāgavatamu se také říká:

nāyaṁ deho deha-bhājāṁ nṛ-loke
kaṣṭān kāmān arhate viḍ-bhajāṁ ye
tapo divyaṁ putrakā yena sattvaṁ
śuddhyed yasmād brahma-saukhyaṁ tv anantam

„Moji drazí synové, v této lidské formě života není důvod velmi těžce pracovat pro smyslové potěšení; taková potěšení jsou dostupná pojídačům výkalů [prasatům]. Raději byste v tomto životě měli podstoupit pokání, jímž bude očištěna vaše existence, a jako výsledek si budete moci užívat bezmezného transcendentálního blaha.“ (Bhāg. 5.5.1)

Ti, kdo tudíž jsou pravými jogíny nebo učenými transcendentalisty, nejsou přitahováni smyslovým potěšením, které je příčinou pokračování hmotné existence. Čím více je člověk závislý na hmotném potěšení, tím více je polapen hmotným utrpením.

TEXT 23

शक्नोतीहैव यः सोढुं प्राक्शरीरविमोक्षणात् ।
कामक्रोधोद्भवं वेगं स युक्तः स सुखी नरः ॥ ५-२३॥

śaknotīhaiva yaḥ soḍhuṁ
prāk śarīra-vimokṣaṇāt
kāma-krodhodbhavaṁ vegaṁ
sa yuktaḥ sa sukhī naraḥ

śaknoti—schopný učinit; *iha eva*—v současném těle; *yaḥ*—ten, kdo; *soḍhum*—tolerovat; *prāk*—před; *śarīra*—tělo; *vimokṣaṇāt*—vzdání se; *kāma*—touha; *krodha*—vztek; *udbhavam*—vyvolaný; *vegam*—nutkání; *saḥ*—on; *yuktaḥ*—v transu; *saḥ*—on; *sukhī*—šťastný; *naraḥ*—lidská bytost.

Překlad

Pokud je člověk schopný tolerovat naléhání hmotných smyslů a potlačit nucení touhy a hněvu, před tím, než se vzdá tohoto těla, je jogínem a je v tomto světě šťastný.

Výklad

Pokud chce člověk soustavně postupovat na cestě seberealizace, musí se pokusit ovládnout nucení hmotných smyslů. Jde o nucení mluvení, nucení hněvu, nucení

mysli, nucení žaludku, nucení genitálií a nucení jazyka. Ten, kdo je schopný kontrolovat nucení všech těchto různých smyslů a mysli, se nazývá *gosvāmī*, či *svāmī*. Takoví *gosvāmī* žijí přísně regulované životy a zcela se zříkají nucení smyslů. Hmotné tužby, jsou-li neuspokojené, vytvářejí hněv, a tak jsou mysl, oči a hrudník zneklidněné. Člověk tedy musí praktikovat jejich kontrolu před tím, než se vzdá tohoto hmotného těla. Ten, kdo to dokáže, je chápán jako ten, kdo je seberealizovaný, a tedy šťastný ve stavu seberealizace. Je povinností transcendentalisty usilovně se snažit kontrolovat touhu a hněv.

TEXT 24

योऽन्तःसुखोऽन्तरारामस्तथान्तर्ज्योतिरेव यः ।
स योगी ब्रह्मनिर्वाणं ब्रह्मभूतोऽधिगच्छति ॥ ५-२४॥

yo 'ntaḥ-sukho 'ntar-ārāmas
tathāntar-jyotir eva yaḥ
sa yogī brahma-nirvāṇaṁ
brahma-bhūto 'dhigacchati

yaḥ—ten, kdo; *antaḥ-sukhaḥ*—šťastný z nitra; *antaḥ-ārāmah*—aktivní uvnitř; *tathā*—jakož i; *antaḥ-jyotiḥ*—směřující dovnitř; *eva*—jistě; *yaḥ*—kdokoliv; *saḥ*—on; *yogī*—mystik; *brahma-nirvāṇam*—osvobozený v Nejvyšším; *brahma-bhūtaḥ*—seberealizovaný; *adhigacchati*—dosáhne.

Překlad

Ten, jehož štěstí je uvnitř, kdo je činorodý v nitru, kdo se v nitru raduje a kdo je v nitru osvícený, je vskutku dokonalým mystikem. Je osvobozený v Nejvyšším, a nakonec dosáhne Nejvyššího.

Výklad

Dokud člověk není schopný vychutnávat štěstí uvnitř, jak může odejít z vnějších zaměstnání určených k získávání povrchního štěstí? Osvobozený člověk si užívá štěstí skutečným prožitkem. Může tedy kdekoliv tiše sedět a užívat si činorodost života uvnitř. Takový osvobozený člověk už více netouží po hmotném štěstí. Tento stav se nazývá *brahma-bhūta*, kterého když člověk dosáhne, může si být jistý, že půjde zpátky k Bohu, zpátky domů.

TEXT 25

लभन्ते ब्रह्मनिर्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः ।
छिन्नद्वैधा यतात्मानः सर्वभूतहिते रताः ॥ ५-२५॥

labhante brahma-nirvāṇam
ṛṣayaḥ kṣīṇa-kalmaṣāḥ
chinna-dvaidhā yatātmānaḥ
sarva-bhūta-hite ratāḥ

labhante—dosáhnout; *brahma-nirvāṇam*—osvobození v Nejvyšším; *ṛṣayaḥ*—ti, kteří jsou aktivní uvnitř; *kṣīṇa-kalmaṣāḥ*—kdo jsou zcela bez hříchů; *chinna*—odtržení; *dvaidhāḥ*—dualita; *yata-ātmānaḥ*—zapojení do seberealizace; *sarva-bhūta*—ve všech živých bytostech; *hite*—ve veřejně prospěšné práci; *ratāḥ*—zapojení.

Překlad

Kdo je nad dualitou a pochybností, jehož mysl je zaměstnaná uvnitř, kdo je neustále zaneprázdněný prací pro blaho všech vnímajících bytostí a kdo je prostý všech hříchů, dosáhne osvobození v Nejvyšším.

Výklad

Jedině o člověku, který je plně Kṛṣṇa vědomý, lze říct, že je zaměstnaný prací pro blaho všech živých bytostí. Když se člověk skutečně nachází v poznání, že Kṛṣṇa je zdrojem všeho, pak jedná v tomto duchu a koná pro všechny. K utrpení lidstva dochází v důsledku zapomínání, že Kṛṣṇa je nejvyšším požitkářem, nejvyšším vlastníkem a nejvyšším přítelem. A tudíž konat za účelem obrození tohoto vědomí v rámci celé lidské společnosti je nejvyšší prací pro všeobecné blaho. Člověk nemůže být zaměstnaný v prvotřídní práci pro všeobecné blaho, aniž by byl osvobozený v Nejvyšším. Kṛṣṇa vědomý člověk nepochybuje o Kṛṣṇově svrchovanosti. Nepochybuje, protože je zcela osvobozený od všech hříchů. To je stav boží lásky.

Člověk, který přisluhuje jen tělesnému blahu lidské společnosti, ve skutečnosti nemůže pomoci nikomu. Dočasná úleva vnějšího těla a mysli není uspokojivá. Pravou příčinu potíží člověka tvrdě zápasícího o život lze nalézt v tom, že zapomněl na svůj vztah s Nejvyšším Pánem. Když si je člověk plně vědomý svého vztahu s Kṛṣṇou, je ve skutečnosti osvobozenou duší, přestože se možná nachází v hmotném stánku.

TEXT 26

कामक्रोधवियुक्तानां यतीनां यतचेतसाम् ।
अभितो ब्रह्मनिर्वाणं वर्तते विदितात्मनाम् ॥ ५-२६ ॥

kāma-krodha-vimuktānāṁ
yatīnāṁ yata-cetasām
abhito brahma-nirvāṇaṁ
vartate viditātmanām

kāma—tužby; *krodha*—vztek; *vimuktānām*—těch, kteří jsou osvobození; *yatīnām*—ctnostných osob; *yata-cetasām*—osob, které mají plnou kontrolu nad myslí; *abhitaḥ*—mít v blízké budoucnosti zajištěno; *brahma-nirvāṇam*—osvobození v Nejvyšším; *vartate*—existuje; *vidita-ātmanām*—těch, kteří jsou seberealizovaní.

Překlad

Pro ty, kdo jsou prosti hněvu a všech hmotných tužeb, kdo jsou seberealizovaní, sebe-disciplinovaní a neustále usilují o dokonalost, je osvobození v Nejvyšším, které přijde velmi brzy, zaručeno.

Výklad

Kṛṣṇa vědomý člověk je nejlepší ze všech svatých lidí, kteří neustále usilují o osvobození. Bhāgavatam toto stvrzuje následovně:

yat-pāda-paṅkaja-palāśa-vilāsa-bhaktyā
karmāśayaṁ grathitam udgrathayanti santaḥ
tadvan na rikta-matayo yatayo 'pi ruddha-
srotogaṇās tam araṇaṁ bhaja vāsudevam

„Prostě se snaž oddanou službou uctívat Vāsudevu, Nejvyšší Osobnost Božství. Ani velcí mudrcové nejsou schopní kontrolovat nucení smyslů tak účinně jako ti, kdo jsou zapojení v transcendentální blaženosti službou lotosovým chodidlům Pána, vytrhávajíce hluboce prorostlé touhy po ziskuchtivých činnostech.“ (Bhāg. 4.22.39)

V podmíněné duši je touha užívat si ziskuchtivé výsledky práce tak hluboko zakořeněná, že kontrolovat takové tužby je velmi těžké i pro velké mudrce, navzdory obrovskému úsilí. Oddaný Pána, který je neustále zaměstnaný oddanou službou v Kṛṣṇa vědomí, dokonalý v seberealizaci, velmi rychle dosáhne osvobození v Nejvyšším. Díky svému úplnému poznání v seberealizaci neustále setrvává v transu. Citujme analogický příklad:

darśana-dhyāna-saṁsparśair matsya-kūrma-vihaṅgamāḥ
svānya patyāni puṣṇanti tathāham api padmaja

„Pouhým pohledem, meditací a dotekem se ryba, želva a ptáci starají o své potomstvo. Podobně činím i Já, ó Padmajo!“

Ryba vychovává své potomky prostým pohledem na ně. Želva se o potomky stará prostým rozjímáním. Vajíčka želvy jsou kladena na zemi a želva nad nimi rozjímá, zatímco je ve vodě. Podobně, Kṛṣṇa vědomý oddaný, přestože je daleko od Pánova sídla, se může do tohoto sídla povznést pouhým neustálým myšlením na Něj - zapojením se v Kṛṣṇa vědomí. Necítí bodavou bolest hmotného utrpení; toto stádium života se nazývá *brahma-nirvāṇa*, nepřítomnost hmotných utrpení v důsledku neustálého pohroužení se do Nejvyššího.

TEXTY 27-28

स्पर्शान्कृत्वा बहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवान्तरे भ्रुवोः ।
प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ ॥ ५-२७॥
यतेन्द्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः ।
विगतेच्छाभयक्रोधो यः सदा मुक्त एव सः ॥ ५-२८॥

sparśān kṛtvā bahir bāhyāṁś
cakṣuś caivāntare bhruvoḥ
prāṇāpānau samau kṛtvā
nāsābhyantara-cāriṇau

yatendriya-mano-buddhir
munir mokṣa-parāyaṇaḥ
vigatecchā-bhaya-krodho
yaḥ sadā mukta eva saḥ

sparśān—externí předměty smyslů, jako zvuk atd.; *kṛtvā*—dělaje tak; *bahiḥ*—externí; *bāhyān*—nadbytečný; *cakṣuḥ*—oči; *ca*—také; *eva*—jistě; *antare*—uvnitř; *bhruvoḥ*—obočí; *prāṇa-apānau*—vzduch pohybující se nahoru a dolů; *samau*—v zastavení; *kṛtvā*—dělaje tak; *nāsā-abhyantara*—uvnitř nosních dírek; *cāriṇau*—foukaje; *yata*—kontrolovaný; *indriya*—smysly; *manaḥ*—mysl; *buddhih*—inteligence; *muniḥ*—transcendentalista; *mokṣa*—osvobození; *parāyaṇaḥ*—být takto předurčený; *vigata*—vyřazen; *icchā*—přání; *bhaya*—strach; *krodhaḥ*—vztek; *yaḥ*—ten, kdo; *sadā*—vždy; *muktaḥ*—osvobozený; *eva*—jistě; *saḥ*—je.

Překlad

Jsa neustále ve stavu, kdy si nepouští dovnitř žádné vnější smyslové objekty, kdy udržuje oči a vidění soustředěné mezi obočím, kdy zastavuje vstupující a vycházející vzduch v nosních dírkách - a kontroluje tak mysl, smysly a inteligenci, oprostí se transcendentalista od touhy,

strachu a hněvu. Ten, kdo se neustále nachází v tomto stavu, je bezpochyby osvobozený.

Výklad

Jakmile je zaměstnaný v Kṛṣṇa vědomí, člověk může okamžitě porozumět své vlastní duchovní totožnosti, a následně může prostředky oddané služby pochopit Nejvyššího Pána. Člověk, pokud je správně situovaný v oddané službě, dojde transcendentálního postavení, ve kterém je způsobilý vnímat přítomnost Pána v oblasti vlastní činnosti. Toto konkrétní postavení se nazývá osvobození v Nejvyšším.

Potom, co výše vysvětlil principy osvobození v Nejvyšším, dává Pán Arjunovi pokyny, jak dojít této pozice praktikováním mysticismu či jógy známé jako *aṣṭāṅga*-jóga, kterou lze rozdělit na osmero procesů zvaných *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyāma*, *pratyāhāra*, *dhāraṇā*, *dhyāna* a *samādhi*. V Šesté kapitole je předmět jógy podrobně popsán a na konci Páté je jen předběžně vysvětlen. Člověk musí vyhánět smyslové objekty jako zvuk, dotek, podobu, chuť a vůni pomocí jogínského procesu *pratyāhāra* (dýchání) a udržovat pohled očí mezi obočím a soustředit se na špičku nosu s napůl zavřenými víčky. Úplné zavření víček nepřináší žádný prospěch, protože pak dochází velkému riziku usnutí. Úplné otevření víček také nepřináší prospěch, protože pak existuje velký risk, že ho budou lákat smyslové objekty. Dýchací pohyby jsou omezeny v nosních dírkách neutralizováním vzestupného a sestupného pohybu vzduchu v těle. Praktikováním takové jógy je člověk schopný získat kontrolu nad smysly tím, že se vyhýbá vnějším smyslovým objektům, a připravuje se tak na osvobození v Nejvyšším.

Tento proces jógy pomáhá člověku osvobodit se od všech druhů strachu a hněvu a díky tomu vnímat přítomnost Nadduše v transcendentálním postavení. Jinými slovy, Kṛṣṇa vědomí je nejjednodušším procesem pro vykonávání principů jógy. Toto bude důkladně vysvětleno v nadcházející kapitole. Kṛṣṇa vědomý člověk, který je vždy zaměstnaný v oddané službě, neriskuje, že ztratí své smysly v jiném zaměstnání. To je lepší způsob kontroly smyslů než *aṣṭāṅga*-jóga.

TEXT 29

भोक्तारं यज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरम् ।
सुहृदं सर्वभूतानां ज्ञात्वा मां शान्तिमृच्छति ॥ ५-२९॥

bhoktāraṁ yajña-tapasāṁ
sarva-loka-maheśvaram
suhṛdaṁ sarva-bhūtānāṁ
jñātvā māṁ śāntim ṛcchati

bhoktāram—příjemce; *yajña*—oběti; *tapasām*—pokání a odříkání; *sarva-loka*—všechny planety a jejich polobohové; *maheśvaram*—Nejvyšší Pán; *suhṛdam*—patron; *sarva*—všech; *bhūtānām*—živých bytostí; *jñātvā*—vědouce; *mām*—Mě (Pána Kṛṣṇu); *śāntim*—úleva z materiálních trápení; *ṛcchati*—dosáhne.

Překlad

Mudrci, kteří Mě znají jako konečný cíl všech obětí a odříkání, jako Nejvyššího Pána všech planet a polobohů a jako patrona a dobrodince všech živých bytostí, dosáhnou pokoje od pronikavé bolesti hmotného utrpení.

Výklad

Podmíněné bytosti ve spárech iluzorní energie všechny prahnou po dosažení míru v hmotném světě. Ale oni neznají mírovou formuli, která je vysvětlena v této části Bhagavad-gīty. Nejlepší mírová formule je prostá: Pán Kṛṣṇa je příjemcem ve všech lidských činnostech. Člověk by měl obětovat vše transcendentální službě Pánu, protože On je vlastníkem všech planet a polobohů na nich. Nikdo není větší než On. On je větší než největší z polobohů, Pán Śiva a Pán Brahmā. Ve Védách je Nejvyšší Pán popsán jako *tam īśvarāṇāṁ paramaṁ maheśvaram.* Pod kouzlem iluze se živé bytosti snaží být pány všeho, co vidí, ale ve skutečnosti jsou ovládány materiální energií Pána. Pán je pánem hmotné přírody a podmíněné duše podléhají přísným pravidlům hmotné přírody. Dokud člověk neporozumí těmto holým faktům, není možné dosáhnout světového míru, ať už jednotlivě nebo společně. Toto je smyslem Kṛṣṇa vědomí: Pán Kṛṣṇa je nejvyšším vládcem a všechny živé bytosti včetně polobohů jsou Jeho poddanými. Člověk může dosáhnout dokonalého míru jedině, je-li v plném vědomí Kṛṣṇy.

Pátá kapitola je praktickým vysvětlením Kṛṣṇa vědomí, obecně známého jako *karma*-jóga. Je zde zodpovězena otázka, která je předmětem mentální spekulace: „Jak může *karma*-jóga přinést osvobození?“ Pracovat v Kṛṣṇa vědomí znamená pracovat v dokonalém poznání Pána jako vládce. Taková práce se neliší od transcendentálního poznání. Bezprostřední Kṛṣṇa vědomí je *bhakti*-jóga a *jñāna*-jóga je cesta, která vede k *bhakti*-józe. Kṛṣṇa vědomí znamená práci za plného poznání svého vztahu s Nejvyšším Absolutním a dokonalostí tohoto vědomí je plné poznání Kṛṣṇy, Nejvyšší Osobnosti Božství. Čistá duše je věčným služebníkem Boha jako jeho zlomková nedílná částečka. V důsledku touhy opanovat māyu (iluzi), přichází do styku s māyou, což je příčinou jejích mnohých utrpení. Dokud je ve styku s hmotou, musí konat práci s ohledem na materiální nezbytnosti. Avšak Kṛṣṇa vědomí přivádí člověka do spirituálního života, dokonce i když ještě spadá pod kompetenci hmoty, protože se jedná o probuzení spirituální existence praktikováním v hmotném světě. Čím je člověk pokročilejší,

tím je osvobozenější ze spárů hmoty. Pán nestraní nikomu. Vše záleží na vlastním praktickém vykonávání povinností v rámci úsilí kontrolovat smysly a porazit vliv touhy a hněvu. A dosažením Kṛṣṇa vědomí kontrolou výše zmíněných vášní člověk setrvává v pravém transcendentálním stavu, *brahman*-nirvāṇě. V Kṛṣṇa vědomí automaticky dochází k praktikování osmistupňové mystické jógy, protože je slouženo konečnému cíli. Existuje postupný proces povznesení praktikováním *yama*, *niyama*, *āsana*, *pratyāhāra*, *dhyāna*, *dhāraṇā*, *prāṇāyāma* a *samādhi*. Ale to pouze předchází dokonalosti dosahované oddanou službou, která jediná dokáže udělit mír lidské bytosti. To je nejvyšší dokonalostí života.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Páté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Karma jógy, či Akce v Kṛṣṇa vědomí.

Kapitola 6

Sāṅkhya-jóga

TEXT 1

श्रीभगवानुवाच ।
अनाश्रितः कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः ।
स संन्यासी च योगी च न निरग्निर्न चाक्रियः ॥ ६-१ ॥

śrī-bhagavān uvāca
anāśritaḥ karma-phalaṁ
kāryaṁ karma karoti yaḥ
sa sannyāsī ca yogī ca
na niragnir na cākriyaḥ

śrī bhagavān uvāca—Pán řekl; *anāśritaḥ*—bez úkrytu; *karma-phalam*—výsledek práce; *kāryam*—povinný; *karma*—práce; *karoti*—vykonává; *yaḥ*—ten, kdo; *saḥ*—on; *sannyāsī*—v řádu zřeknutí se; *ca*—také; *yogī*—mystik; *ca*—také; *na*—ne; *nir*—bez; *agniḥ*—oheň; *na*—ani; *ca*—také; *akriyaḥ*—bez povinnosti.

Překlad

Blahoslavený Pán pravil: ten, kdo nelpí na plodech své práce a pracuje tak, jak je povinovaný, se nachází v řádu zřeknutí se, a je pravým

mystikem: nikoliv ten, kdo nerozněcuje oheň a nevykonává žádnou práci.

Výklad

V této kapitole Pán vysvětluje, že proces osmistupňového systému jógy je prostředkem ke kontrole mysli a smyslů. Avšak, všeobecně je velmi těžké ho vykonávat, obzvláště pro lidi v době Kali. Přestože je tento proces osmistupňového systému jógy v této kapitole doporučen, Pán zdůrazňuje, že proces *karma*-jógy čili činnosti v Kṛṣṇa vědomí, je lepší. Každý v tomto světě koná, aby uživil rodinu a udržel si majetek, ale nikdo nepracuje bez sobeckého zájmu, bez nějakého osobního uspokojení, ať už sebestředném nebo rozšířeném. Kritérium dokonalosti je konat v Kṛṣṇa vědomí, a nikoliv s výhledem na užívání si plodů práce. Konat v Kṛṣṇa vědomí je povinností každé živé bytosti, protože svou podstatou jsou všechny nedílnými součástmi Nejvyššího. Části těla konají za účelem uspokojení celého těla. Končetiny nekonají za účelem sebe-uspokojení, nýbrž za účelem uspokojení úplného celku. Podobně, živá bytost, která koná za účelem uspokojení nejvyššího celku, a nikoliv za účelem osobního uspokojení, je dokonalým sannyāsīm, dokonalým jogínem.

Sannyāsī si o sobě někdy uměle myslí, že se stali osvobozenými ode všech hmotných povinností, a tak ustávají ve vykonávání *agnihotra* yajñ (obětí ohni), avšak ve skutečnosti mají sobecký zájem, protože jejich cílem je stát se jedním s neosobním Brahmanem. Taková touha je lepší než jakákoliv materiální touha, ale není prostá sobeckých zájmů. Podobně, mystičtí jogíni, kteří praktikují systém jógy s polootevřenýma očima a ustali všechny hmotné činnosti, touží po nějakém uspokojení svého osobního já. Ale člověk, který koná v Kṛṣṇa vědomí, pracuje za účelem uspokojení celku, bez sobeckého zájmu. Kṛṣṇa vědomý člověk ani trochu netouží po sebeuspokojení. Jeho měřítkem úspěchu je uspokojení Kṛṣṇy, a tudíž je dokonalým sannyāsīm, dokonalým jogínem. Pán Caitanya, symbol nejvyšší dokonalosti zřeknutí se, se modlí tímto způsobem:

na dhanaṁ na janaṁ na sundarīṁ kavitāṁ vā jagadīśa kāmaye
mama janmani janmanīśvare bhavatād bhaktir ahaitukī tvayi

„Ó všemocný Pane, netoužím shromažďovat bohatství ani si užívat krásných žen. Nechci ani jakékoliv množství následovníků. Jediné, co si přeji, je bezpříčinná milost Tvé oddané služby v mém životě, narození za narozením."

TEXT 2

यं संन्यासमिति प्राहुर्योगं तं विद्धि पाण्डव ।
न ह्यसंन्यस्तसङ्कल्पो योगी भवति कश्चन ॥ ६-२॥

yaṁ sannyāsam iti prāhur
yogaṁ taṁ viddhi pāṇḍava
na hy asannyasta-saṅkalpo
yogī bhavati kaścana

yam—co; *sannyāsam*—zřeknutí se; *iti*—tak; *prāhuḥ*—říkají; *yogam*—spojování se s Nejvyšším; *tam*—to; *viddhi*—musíš vědět; *pāṇḍava*—ó synu Pāṇḍua; *na*—nikdy; *hi*—dozajista; *asannyasta*—bez vzdávání se; *saṅkalpaḥ*—sebeuspokojení; *yogī*—mystický transcendentalista; *bhavati*—se stane; *kaścana*—kdokoliv.

Překlad

Co se nazývá zřeknutí se, je stejné jako jóga, spojování vlastního já s Nejvyšším, poněvadž nikdo nemůže být jogínem, aniž by se nezřekl touhy po smyslovém uspokojení.

Výklad

Pravá *sannyāsa*-jóga, či *bhakti* znamená, že člověk by měl znát své přirozené postavení jako živá bytost a jednat dle toho. Živá bytost nemá oddělenou nezávislou totožnost. Je okrajovou energií Nejvyššího. Když je polapena hmotnou energií, je podmíněná, a když je Kṛṣṇa vědomá, uvědomělá své duchovní energie, nachází se ve své pravé, přirozené životní pozici. Tudíž, když se člověk nachází v plném poznání, ustává ve veškerém hmotném uspokojování smyslů, zříká se všech druhů činností vedoucích k uspokojování smyslů. To je praktikováno jogíny, kteří drží na uzdě smysly před hmotným lpěním. Avšak Kṛṣṇa vědomý člověk nemá příležitost zapojovat své smysly v něčem, co se netýká účelů Kṛṣṇy. Kṛṣṇa vědomý člověk je tudíž zároveň sannyāsīm i jogínem. Účelům poznání a smyslového zdržení se, jak jsou předepsány v procesech jñāny a jógy, je automaticky posloužено Kṛṣṇa vědomím. Pokud člověk není schopný vzdát se činností své sobecké povahy, pak mu *jñāna* a jóga nejsou nic platné. Skutečným cílem živé bytosti je vzdát se všech sobeckých potěšení a být připravena uspokojit Nejvyššího. Kṛṣṇa vědomý člověk netouží po žádném druhu sebe-potěšení. Je vždy zaměstnán v uspokojování Nejvyššího. Ten, kdo nemá informace o Nejvyšším, tak musí být zaměstnaný sebe-uspokojováním, protože nikdo nedokáže zůstat v rovině nečinnosti. Všem těchto účelům je dokonale posloužено praktikováním Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 3

आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्यते ।

योगारूढस्य तस्यैव शमः कारणमुच्यते ॥ ६-३॥

ārurukṣor muner yogaṁ
karma kāraṇam ucyate
yogārūḍhasya tasyaiva
śamaḥ kāraṇam ucyate

ārurukṣoḥ—ten, který právě započal jógu; *muneḥ*—mudrce; *yogam*—osmerý systém jógy; *karma*—práce; *kāraṇam*—příčina; *ucyate*—je řečeno, že je; *yoga*—osmerá jóga; *ārūḍhasya*—ten, kdo dosáhl; *tasya*—jeho; *eva*—jistě; *śamaḥ*—zanechání všech materiálních aktivit; *kāraṇam*—příčina; *ucyate*—je řečeno, že je.

Překlad

Pro nováčka v osmistupňovém systému jógy práce je prostředkem; a pro toho, kdo jógy již dosáhl, zproštění se všech hmotných činností je prostředkem.

Výklad

Proces spojování vlastního já s Nejvyšším se nazývá jóga, což lze přirovnat k žebříku stoupajícímu k nejvyšší duchovní realizaci. Tento žebřík začíná u nejnižších hmotných podmínek živé bytosti a stoupá k dokonalé seberealizaci v čistém duchovním životě. Dle rozdílných výšek jsou různé části žebříku známé pod různými jmény. Ale celkem vzato, celý žebřík se nazývá jóga a může být rozdělen do tří částí, jmenovitě *jñāna*-jóga, *dhyāna*-jóga a *bhakti*-jóga. Počátek žebříku se nazývá stádium *yogārurukṣa* a nejvyšší příčka se nazývá *yogārūḍha*.

Co se týká osmistupňového systému jógy, počáteční snahy vstoupit do stavu meditace prostřednictvím regulačních principů života a procvičování různých pozic vsedě (které jsou více či méně tělesným cvičením) jsou považovány za ziskuchtivé materiální činnosti. Všechny takové činnosti vedou k dosažení dokonalé duševní vyrovnanosti určené ke kontrole smyslů. Když člověk dosáhne úspěchu v praxi meditace, ukončí všechny rušivé mentální činnosti.

Avšak Kṛṣṇa vědomý člověk je od začátku umístěný na rovině meditace, protože neustále myslí na Kṛṣṇu. A tím, že je neustále zaměstnaný ve službě Kṛṣṇovi, je považován za člověka, který ustal ve všech mentálních aktivitách.

TEXT 4

यदा हि नेन्द्रियार्थेषु न कर्मस्वनुषज्जते ।
सर्वसङ्कल्पसंन्यासी योगारूढस्तदोच्यते ॥ ६-४॥

yadā hi nendriyārtheṣu
na karmasv anuṣajjate
sarva-saṅkalpa-sannyāsī
yogārūḍhas tadocyate

yadā—když; *hi*—dozajista; *na*—ne; *indriya-artheṣu*—v ukájení smyslů; *na*—nikdy; *karmasu*—v zištných aktivitách; *anuṣajjate*—nezbytně se zapojuje; *sarva-saṅkalpa*—všechny materiální tužby; *sannyāsī*—zřeknuvší se; *yoga-ārūḍhaḥ*—pokročilý v józe; *tadā*—v té chvíli; *ucyate*—je řečeno, že je.

Překlad

O člověku se říká, že dosáhl jógy, když se zřekl všech hmotných tužeb, nekoná za účelem uspokojení smyslů ani se nezapojuje v ziskuchtivých činnostech.

Výklad

Když je člověk plně zaměstnán v transcendentální láskyplné službě Pána, nalézá potěšení v sobě samém, a proto se dále nezapojuje v uspokojování smyslů či ziskuchtivých činnostech. Jinak musí být zaměstnaný v uspokojování smyslů, protože člověk nemůže žít bez zaměstnání. Bez Kṛṣṇa vědomí musí člověk neustále vyhledávat sebestředné anebo rozšířené sobecké aktivity. Ale Kṛṣṇa vědomý člověk může dělat všechno pro uspokojení Kṛṣṇy, a tak být dokonale oproštěný od lpění na smyslovém uspokojování. Ten, kdo nemá takovou realizaci, se musí mechanicky snažit uniknout hmotným tužbám předtím, než bude povznesen na nejvyšší příčku žebříku jógy.

TEXT 5

उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥ ६-५॥

uddhared ātmanātmānaṁ
nātmānam avasādayet
ātmaiva hy ātmano bandhur
ātmaiva ripur ātmanaḥ

uddharet—jedinec musí oprostit; *ātmanā*—myslí; *ātmānam*—podmíněná duše; *na*—nikdy; *ātmānam*—podmíněná duše; *avasādayet*—upadat; *ātmā*—mysl; *eva*—jistě; *hi*—vskutku; *ātmanaḥ*—podmíněné duše; *bandhuḥ*—přítel; *ātmā*—mysl; *eva*—jistě; *ripuḥ*—nepřítel; *ātmanaḥ*—podmíněné duše.

Překlad

Člověk musí pozvednout sám sebe vlastní myslí, nikoliv způsobit své vlastní poklesnutí. Mysl je přítelem podmíněné duše a je i jejím nepřítelem.

Výklad

Slovo *ātmā* znamená tělo, mysl a duše - v závislosti na různých okolnostech. V systému jógy jsou mysl a podmíněná duše obzvlášť důležité. Jelikož je mysl středobodem cvičení jógy, *ātmā* zde odkazuje k mysli. Cílem systému jógy je kontrolovat mysl a odvrátit ji od lpění na smyslových objektech. Je zde zdůrazněno, že mysl musí být trénovaná, aby mohla vytáhnout podmíněnou duši z bláta neznalosti. V materiální existenci člověk podléhá vlivům mysli a smyslů. Ve skutečnosti je čistá duše zapletená do materiálního světa z toho důvodu, že ego mysli touží po opanování hmotné přírody. Mysl by tedy měla být trénovaná, aby ji nepřitahovalo pozlátko hmotné přírody, a tímto způsobem může být podmíněná duše zachráněna. Člověk by neměl způsobit vlastní pokles tím, že bude přitahován smyslovými objekty. Čím více je člověk přitahován smyslovými objekty, tím více bude zamotaný v hmotné existenci. Nejlepším způsobem, jak se vymotat, je vždy zaměstnávat mysl v Kṛṣṇa vědomí. Slovo *hi* je použito za účelem zdůraznit tento bod, tj. člověk toto musí dělat. Také se říká:

mana eva manuṣyāṇāṁ kāraṇaṁ bandha-mokṣayoḥ
bandhāya viṣayāsaṅgo muktyai nirviṣayaṁ manaḥ

„Pro člověka je mysl důvodem spoutání a mysl je důvodem osvobození. Mysl ponořená do smyslových objektů je důvodem spoutání a mysl, která nelpí na smyslových objektech, je důvodem osvobození.“ Tudíž, mysl, která je neustále zapojená v Kṛṣṇa vědomí, je příčinou nejvyššího osvobození.

TEXT 6

बन्धुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः ।
अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत् ॥ ६-६ ॥

bandhur ātmātmanas tasya
yenātmaivātmanā jitaḥ
anātmanas tu śatrutve
vartetātmaiva śatru-vat

bandhuḥ—přítel; *ātmā*—mysl; *ātmanaḥ*—živé bytosti; *tasya*—jeho; *yena*—kterým; *ātmā*—mysl; *eva*—jistě; *ātmanā*—živou bytostí; *jitaḥ*—podmanil si;

anātmanaḥ—toho, kdo selhal v kontrole mysli; *tu*—ale; *śatrutve*—kvůli nepřátelství; *varteta*—zůstává; *ātmā eva*—právě mysl; *śatruvat*—jako nepřítel.

Překlad

Pro toho, kdo si podrobil svou mysl, je mysl nejlepším přítelem; avšak pro toho, kdo v tom selhal, bude jeho vlastní mysl největším nepřítelem.

Výklad

Cílem praktikování osmeré jógy je kontrolovat mysl za účelem udělat z ní přítele v plnění lidského poslání. Dokud není mysl kontrolovaná, praktikování jógy (pro show) není ničím jiným než ztrátou času. Ten, kdo nedokáže kontrolovat mysl, neustále žije s největším nepřítelem, a tak jsou jeho život a poslání zničeny. Přirozeným postavením živé bytosti je vykonávat příkazy nadřízeného. Dokud vlastní mysl zůstává neporaženým nepřítelem, musí člověk sloužit příkazům chtíče, hněvu, lakomství, iluze atd. Avšak je-li mysl poražena, člověk dobrovolně souhlasí s tím, že se bude řídit příkazy Osobnosti Božství, která je umístěna v nitru srdce každého jako Paramātmā. Provádění pravé jógy má za následek setkání se s Paramātmou v nitru srdce a následné řízení se Jejími příkazy. Přímé přijetí Kṛṣṇa vědomí s sebou jako automatický následek přináší dokonalou odevzdanost Pánovým příkazům.

TEXT 7

जितात्मनः प्रशान्तस्य परमात्मा समाहितः ।
शीतोष्णसुखदुःखेषु तथा मानापमानयोः ॥ ६-७॥

jitātmanaḥ praśāntasya
paramātmā samāhitaḥ
śītoṣṇa-sukha-duḥkheṣu
tathā mānāpamānayoḥ

jita-ātmanaḥ—toho, kdo si podmanil svou mysl; *praśāntasya*—toho, kdo dosáhl pokoje takovým kontrolováním mysli; *paramātmā*—Nadduše; *samāhitaḥ*—zcela přistoupil; *śīta*—chladno; *uṣṇa*—horko; *sukha*—ve štěstí; *duḥkheṣu*—ve strádání; *tathā*—také; *māna*—čest; *apamānayoḥ*—ve zneuctění.

Překlad

Ten, kdo porazil mysl, již dosáhl Nadduše, protože dosáhl pokoje. Pro takového člověka štěstí a neštěstí, horko a chlad, pocta a potupa znamenají jedno a totéž.

Výklad

Ve skutečnosti je každá živá bytost určena k dodržování příkazů Nejvyšší Osobnosti Božství, která je usazena v srdci každého jako Paramātmā. Když je mysl pomýlena vnější iluzorní energií, člověk se zaplétá v hmotných činnostech. Tudíž, jakmile je něčí mysl kontrolována jedním ze systémů jógy, je třeba ho považovat za toho, kdo dosáhl cíle. Člověk se musí řídit nadřazeným diktátem. Když je jeho mysl soustředěna na nadřazenou podstatu, nemá jinou možnost než řídit se příkazy Nejvyššího. Mysl musí uznat nějaká nadřazená nařízení a řídit se jimi. Výsledkem kontroly mysli je, že se člověk automaticky řídí příkazy Paramātmy neboli Nadduše. Protože je tato transcendentální pozice v mžiku dosažena tím, kdo je v Kṛṣṇa vědomí, oddaný Pána je nedotčený dualitou hmotné existence, jmenovitě neštěstím a štěstím, zimou a horkem atd. Tento stav je skutečné *samādhi*, pohroužení se v Nejvyšším.

TEXT 8

ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा कूटस्थो विजितेन्द्रियः ।
युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्टाश्मकाञ्चनः ॥ ६-८॥

jñāna-vijñāna-tṛptātmā
kūṭa-stho vijitendriyaḥ
yukta ity ucyate yogī
sama-loṣṭrāśma-kāñcanaḥ

jñāna—získané poznání; *vijñāna*—realizované poznání; *tṛpta*—spokojený; *ātmā*—živá bytost; *kūṭasthaḥ*—spirituálně umístěná; *vijita-indriyaḥ*—smyslově kontrolovaná; *yuktaḥ*—způsobilá k seberealizaci; *iti*—tak; *ucyate*—je řečeno; *yogī*—mystik; *sama*—vyvážený; *loṣṭra*—oblázky; *aśma*—kámen; *kāñcanaḥ*—zlato.

Překlad

O člověku se říká, že je ustálený v seberealizaci a je zvaný jogínem [nebo mystikem], když je zcela spokojený díky získanému poznání a realizaci. Takový člověk je situovaný v transcendenci a má sebekontrolu. Všechno - ať už oblázky, kameny nebo zlato - vidí stejně.

Výklad

Vědomosti z knih bez realizace Nejvyšší Pravdy, jsou k ničemu. To je uvedeno níže:

ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi na bhaved grāhyam indriyaiḥ
sevonmukhe hi jihvādau svayam eva sphuraty adaḥ

„Nikdo nedokáže svými hmotně znečištěnými smysly pochopit transcendentální podstatu jména, podoby, vlastností a radovánek Śrī Kṛṣṇy. Jedině, když je člověk spirituálně naplněný transcendentální službou Pánu, budou mu transcendentální jméno, podoba, vlastnosti a radovánky vyjeveny.“ (Padma Purāṇa)

Tato Bhagavad-gītā je naukou o vědomí Kṛṣṇy. Nikdo se nemůže stát vědomým Kṛṣṇy pouze skrze světské vzdělání. Člověk musí mít takové štěstí, že bude ve společnosti člověka čistého vědomí. Kṛṣṇa vědomý člověk má realizované poznání díky Kṛṣṇově milosti, protože je spokojený s čistou oddanou službou. Skrz realizované poznání se člověk stává dokonalým. Prostřednictvím transcendentálního poznání člověk může stabilně servávat ve svých přesvědčeních, avšak prostřednictvím pouhého akademického poznání může být člověk snadno oklamaný a zmatený zjevnými rozpory. Skutečnou sebekontrolu má realizovaná duše, protože je odevzdaná Kṛṣṇovi. Je transcendentální, protože nemá nic do činění se světským vzděláním. Pro ni nemá světské vzdělání a mentální spekulace, které jsou možná zlatem pro ostatní, větší hodnotu než oblázky a kamení.

TEXT 9

सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबन्धुषु ।
साधुष्वपि च पापेषु समबुद्धिर्विशिष्यते ॥ ६-९॥

suhṛn-mitrāry-udāsīna-
madhyastha-dveṣya-bandhuṣu
sādhuṣv api ca pāpeṣu
sama-buddhir viśiṣyate

suhṛt—svou podstatou příznivec; *mitra*—patron s náklonností; *ari*—nepřítel; *udāsīna*—neutrální mezi válčícími stranami; *madhyastha*—mediátor mezi válčícími stranami; *dveṣya*—závistivý; *bandhuṣu*—mezi příbuznými či přiznivci; *sādhuṣu*—zbožným; *api*—jakož i; *ca*—a; *pāpeṣu*—hříšníkům; *sama-buddhiḥ*—maje rovnou inteligenci; *viśiṣyate*—je dalece pokročilý.

Překlad

O člověku se říká, že je ještě pokročilejší, když hledí na všechny - upřímné dobrodince, přátele a nepřátele, závistivé, zbožné, hříšníky i na netečné a nestranné - se stejnou myslí.

TEXT 10

योगी युञ्जीत सततमात्मानं रहसि स्थितः ।

एकाकी यतचित्तात्मा निराशीरपरिग्रहः ॥ ६-१० ॥

yogī yuñjīta satatam
ātmānaṁ rahasi sthitaḥ
ekākī yata-cittātmā
nirāśīr aparigrahaḥ

yogī—transcendentalista; *yuñjīta*—musí soustředit ve vědomí Kṛṣṇy; *satatam*—neustále; *ātmānam*—sebe (tělem, myslí a sebou); *rahasi*—na místě v ústraní; *sthitaḥ*—být takto umístěný; *ekākī*—sám; *yata-cittātmā*—být vždy opatrný v mysli; *nirāśīḥ*—aniž být přitahován čímkoliv jiným; *aparigrahaḥ*—být prostý pocitu přivlastňování si.

Překlad

Transcendentalista by se měl vždy snažit soustředit svou mysl na Nejvyšší Já; měl by žít o samotě na odlehlém místě a vždy pečlivě střežit svoji mysl. Měl by být prost tužeb a majetnických pocitů.

Výklad

Kṛṣṇa je realizován v různých stupních jako Brahman, Paramātmā a Nejvyšší Osobnost Božství. Stručně řečeno, Kṛṣṇa vědomí znamená neustále se zaměstnávat transcendentální láskyplnou službou Pánu. Avšak ti, kdo jsou připoutáni k neosobnímu Brahmanu či lokalizované Nadduši, jsou také částečně Kṛṣṇa vědomí, protože neosobní Brahman je duchovním paprskem Kṛṣṇy a Nadduše je všeprostupujícím částečným rozšířením Kṛṣṇy. A tak impersonalita i meditující jsou také Kṛṣṇa vědomí, nepřímo. Kṛṣṇa vědomý člověk přímo je nejvyšším transcendentalistou, protože takový oddaný ví, co je míněno Brahmanem a Paramātmou. Jeho poznání Absolutní Pravdy je dokonalé, kdežto impersonalista a meditující jogín jsou nedokonale Kṛṣṇa vědomí.

Nicméně, všichni tito zde dostávají pokyn, aby se neustále zaměstnávali svými určitými činnostmi tak, aby mohli dříve nebo později dojít nejvyšší dokonalosti. Prvním úkolem transcendentalisty je soustředit mysl vždy na Kṛṣṇu. Člověk by měl neustále myslet na Kṛṣṇu a nezapomenout na Něj ani na okamžik. Soustředěnost mysli na Nejvyššího se nazývá *samādhi* neboli trans. Aby soustředil mysl, jedinec by měl zůstávat v ústraní a vyhýbat se rušivým vlivům vnějších objektů. Měl by být velmi dbalý přijímat příznivé podmínky a vyhýbat se nepříznivým podmínkám, které ovlivňují jeho uvědomění. A plně odhodlaný, neměl by toužit po nepotřebných hmotných věcech, které by ho svazovaly majetnickými pocity.

Všechny tyto dokonalosti a opatření jsou dokonale vykonávány, je-li člověk Kṛṣṇa vědomý přímo, protože přímé Kṛṣṇa vědomí znamená sebeobětování, ve

kterém existuje velmi malá pravděpodobnost na materiální majetnickost. Śrīla Rūpa Gosvāmī charakterizuje Kṛṣṇa vědomí tímto způsobem:

anāsaktasya viṣayān yathārham upayuñjataḥ
nirbandhaḥ kṛṣṇa-sambandhe yuktaṁ vairāgyam ucyate
prāpañcikatayā buddhyā hari-sambandhi-vastunaḥ
mumukṣubhiḥ parityāgo vairāgyaṁ phalgu kathyate
(Bhakti-rasamrta-sindhu 2.255-256)

„Když člověk na ničem nelpí, avšak zároveň přijímá vše v souvislosti s Kṛṣṇou, je patřičně umístěný nad majetnickými sklony. Na druhou stranu ten, kdo vše odmítá, neznaje souvislosti dané věci s Kṛṣṇou, není tak úplný ve svém odříkání.“

Kṛṣṇa vědomý člověk dobře ví, že vše patří Kṛṣṇovi, a tak je neustále prostý pocitů osobního vlastnictví. Jako takový netouží po ničem na svůj vlastní osobní účet. Ví, jak přijímat věci příznivé pro Kṛṣṇa vědomí a jak odmítat věci nepříznivé pro Kṛṣṇa vědomí. Je vždy netečný vůči hmotným věcem, protože je vždy transcendentální a je vždy sám, nemaje co do činění s lidmi, kteří nejsou Kṛṣṇa vědomí. Kṛṣṇa vědomý člověk je tedy dokonalým jogínem.

TEXTY 11-12

शुचौ देशे प्रतिष्ठाप्य स्थिरमासनमात्मनः ।
नात्युच्छ्रितं नातिनीचं चैलाजिनकुशोत्तरम् ॥ ६-११॥
तत्रैकाग्रं मनः कृत्वा यतचित्तेन्द्रियक्रियः ।
उपविश्यासने युञ्ज्याद्योगमात्मविशुद्धये ॥ ६-१२॥

śucau deśe pratiṣṭhāpya
sthiram āsanam ātmanaḥ
nāty-ucchritaṁ nāti-nīcaṁ
cailājina-kuśottaram

tatraikāgraṁ manaḥ kṛtvā
yata-cittendriya-kriyaḥ
upaviśyāsane yuñjyād
yogam ātma-viśuddhaye

śucau—na posvěcené; *deśe*—na zemi; *pratiṣṭhāpya*—umístiv; *sthiram*—pevný; *āsanam*—sedátko; *ātmanaḥ*—sebezávislý; *na*—ne; *ati*—také; *ucchritam*—vysoký; *na*—ani; *ati*—také; *nīcam*—nízký; *caila-ajna*—jemný hadřík a jelenice; *kuśottaram-kuśa*—tráva; *tatra*—následkem čehož; *ekāgram*—jedna pozornost; *manaḥ*—mysl; *kṛtvā*—dělaje tak; *yata-citta*—kontroluje mysl; *indriya*—smysly; *kriyaḥ*—aktivity; *upaviśya*—sedě na; *āsane*—na sedátku; *yuñjyāt*—vykonává; *yogam*—praktikování jógy; *ātma*—srdce; *viśuddhaye*—pro pročištění.

Překlad

Za účelem praktikování jógy by se člověk měl odebrat na odlehlé místo a zemi poklást trávou kuśa, tu pak zakrýt kůží z jelena a hebkou tkaninou. Místo k sezení by nemělo být ani příliš vysoko ani příliš nízko a mělo by být umístěno na posvátném místě. Jogín by pak na něm měl sedět s houževnatostí a měl by praktikovat jógu kontrolováním mysli a smyslů, očišťovat srdce a soustředit mysl do jednoho bodu.

Výklad

„Posvátným místem“ se myslí poutní místo. V Indii jogíni, transcendentalisté a oddaní, všichni opouštějí své domovy a usídlují se na posvátných místech jako Prayāg, Mathurā, Vṛndāvana, Hṛṣīkeśa a Hardwar, a praktikují jógu o samotě tam, kde protékají posvátné řeky jako Yamunā a Ganga. Toto často není možné, obzvláště pro obyvatele západních zemí. Takzvané společnosti jógy ve velkých městech jsou snad úspěšné co do hmotných zisků, ale nejsou ani trochu vhodné pro skutečné cvičení jógy. Kdo není sebekontrolovaný a jehož mysl není nerozrušená, nemůže praktikovat meditaci. V Bṛhan-Nāradīya Purāṇě se tedy praví, že v Kali-yuze (současná *yuga* neboli věk), kdy jsou lidé všeobecně krátkověcí, pomalí ve spirituální realizaci a neustále rozrušení různými obavami, je nejlepším prostředkem pro dosažení spirituální realizace pění svatého jména Pána.

harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā

„V tomto věku hádek a pokrytectví je jediným prostředkem osvobození pění svatého jména Pána. Není jiná cesta. Není jiná cesta. Není jiná cesta.“

TEXTY 13-14

समं कायशिरोग्रीवं धारयन्नचलं स्थिरः ।
सम्प्रेक्ष्य नासिकाग्रं स्वं दिशश्चानवलोकयन् ॥ ६-१३॥
प्रशान्तात्मा विगतभीर्ब्रह्मचारिव्रते स्थितः ।
मनः संयम्य मच्चित्तो युक्त आसीत मत्परः ॥ ६-१४॥

samaṁ kāya-śiro-grīvaṁ
dhārayann acalaṁ sthiraḥ
samprekṣya nāsikāgraṁ svaṁ
diśaś cānavalokayan

praśāntātmā vigata-bhīr
brahmacāri-vrate sthitaḥ
manaḥ saṁyamya mac-citto

yukta āsīta mat-paraḥ

samam—rovný; *kāya-śiraḥ*—tělo a hlava; *grīvam*—krk; *dhārayan*—držící; *acalam*—nepohnutý; *sthiraḥ*—nehybný; *samprekṣya*—dívaje se; *nāsikā*—nos; *agram*—špička; *svam*—vlastní; *diśaḥ*—všechny strany; *ca*—také; *anavalokayan*—nevida; *praśānta*—nerozrušený; *ātmā*—mysl; *vigata-bhīḥ*—prost strachu; *brahmacāri-vrate*—v přísaze celibátu; *sthitaḥ*—umístěný; *manaḥ*—mysl; *saṁyamya*—naprosto si podmanit; *mat*—na Mně (Kṛṣṇovi); *cittaḥ*—soustředěný; *yuktaḥ*—skutečný jogín; *āsīta*—jsa tak; *mat*—na Mně; *paraḥ*—konečný cíl.

Překlad

Člověk by měl držet tělo, krk a hlavu vzpřímeně, v rovné linii, a neustále upřeně hledět na špičku nosu. Tak, s neznepokojenou, podmaněnou myslí, prost strachu, zcela osvobozený od pohlavního života, by měl v nitru srdce rozjímat o Mně a učinit Mě vrcholným cílem života.

Výklad

Cílem života je poznat Kṛṣṇu, který je situovaný v srdci každé živé bytosti jako Paramātmā, čtyřruká forma Viṣṇua. Proces jógy je praktikovaný za účelem objevit a vidět tuto lokalizovanou formu Viṣṇua a za žádným jiným účelem. Lokalizovaná Viṣṇu-mūrti je úplnou představitelkou Kṛṣṇy, která obývá nitro srdce. Ten, kdo nemá žádný program na realizování této Viṣṇu-mūrti, se zbytečně zaměstnává cvičením předstírající-jógy a bezpochyby plýtvá svým časem. Kṛṣṇa je vrcholným cílem života a Viṣṇu-mūrti umístěná v srdci člověka je předmětem praktikování jógy. Aby realizoval tuto Viṣṇu-mūrti v nitru srdce, člověk musí dodržovat naprostou abstinenci od sexuálního života; musí tedy opustit domov a žít na opuštěném místě, a zůstávat vsedě tak, jak je zmíněno výše. Není možné užívat si denně sexu doma nebo jinde a navštěvovat takzvané lekce jógy a stát se tak jogínem. Člověk musí cvičit kontrolu mysli a vyvarovat se všech druhů uspokojování smyslů, z nichž sexuální život je hlavním. V pravidlech celibátu, které napsal velký mudrc Yājñavalkya, se praví:

karmaṇā manasā vācā sarvāvasthāsu sarvadā
sarvatra maithuna-tyāgo brahmacaryaṁ pracakṣate

„Slavnostní přísaha brahmacaryi je určena k tomu, aby pomohla člověku se zcela zdržet sexu, v činnosti, slovech a v mysli - neustále, za všech okolností a všude.“ Nikdo nemůže správně vykonávat cvičení jógy dopřáváním si sexu. *Brahmacarya* je tedy vyučována od dětství, kdy nikdo nemá ponětí o sexuálním životě. Děti jsou v pěti letech věku posílány do *guru*-kuly, či do místa spirituálního mistra,

a mistr cvičí mladé chlapce v přísné disciplíně, jak se stát brahmacārīmi. Bez takové praxe se nikdo nemůže posunout v žádné józe, ať už se jedná o *dhyānu*, *jñānu* nebo *bhakti*. Avšak ten, kdo se řídí pravidly a předpisy života v manželství, maje sexuální vztah pouze se svojí ženou (a i to regulovaně), se také nazývá *brahmacārī*. Takto zdrženlivý *brahmacārī* hospodář může být přijat ve škole *bhakti*, avšak školy *jñāna* a *dhyāna* nepřipouští ani *brahmacārī* hospodáře. Vyžadují naprosté zřeknutí se, bez kompromisu. Ve škole *bhakti* má *brahmacārī* hospodář povolen kontrolovaný sexuální život, protože kult *bhakti*-jógy je tak mocný, že člověk automaticky ztrácí touhu po sexu, jak je zaměstnám v nadřazené službě Pánu. V Bhagavad-gītě se praví:

viṣayā vinivartante nirāhārasya dehinaḥ
rasa-varjaṁ raso 'py asya paraṁ dṛṣṭvā nivartate

Zatímco ostatní jsou nuceni se omezovat od smyslových potěšení, oddaný Pána se zdržuje automaticky, z důvodu vyšší chuti. Nikdo jiný něž oddaný nemá ponětí o této vyšší chuti.

Vigatabhīḥ. Nikdo nemůže být prostý strachu, dokud není zcela Kṛṣṇa vědomý. Podmíněná duše je bojácná v důsledku své perverzní paměti, v důsledku zapomnění na svůj věčný vztah s Kṛṣṇou. Bhāgavatam říká, *bhayaṁ dvitīyābhiniveśataḥ syād īśād apetasya viparyayo 'smṛtiḥ*: Kṛṣṇa vědomí je jediným základem pro nebojácnost. Proto je dokonalá praktika možná pro člověka, který je Kṛṣṇa vědomý. A jelikož konečným cílem praktikování jógy je vidět Pána vevnitř, Kṛṣṇa vědomý člověk již je nejlepším ze všech jogínů. Principy systému jógy zde zmíněné se liší od populárních, tzv. společností jógy.

TEXT 15

युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी नियतमानसः ।
शान्तिं निर्वाणपरमां मत्संस्थामधिगच्छति ॥ ६-१५॥

yuñjann evaṁ sadātmānaṁ
yogī niyata-mānasaḥ
śāntiṁ nirvāṇa-paramāṁ
mat-saṁsthām adhigacchati

yuñjan—takové praktikování; *evam*—jak je zmíněno výše; *sadā*—neustále; *ātmānam*—tělo, mysl a duše; *yogī*—mystický transcendentalista; *niyata-mānasaḥ*—usměrněná mysl; *śāntim*—mír; *nirvāṇa-paramām*—zanechání materiální existence; *mat-saṁsthām*—ve spirituální obloze (království Boha); *adhigacchati*—dosáhne.

Překlad

Takto procvičující kontrolu těla, mysli a činností, dosáhne mystický transcendentalista království Boha [neboli sídla Kṛṣṇy] tím, že ukončí hmotnou existenci.

Výklad

Konečný cíl praktikování jógy je nyní jasně vysvětlen. Cvičení jógy není určeno k dosahování jakýchkoliv druhů hmotných prostředků; je k tomu, aby umožnilo ukončení veškeré hmotné existence. Ten, kdo se shání po zlepšení zdraví, nebo usiluje o materiální dokonalost, není, dle Bhagavad-gīty, jogínem. Ukončení materiální existence ani neznamená vstup do „prázdna," to je pouze mýtus. Nikde v Pánově stvoření neexistuje prázdno. Spíše, ukončení hmotné existence jedinci umožní vstup do spirituální oblohy, sídla Pána. Sídlo Pána je také jasně popsáno v Bhagavad-gītě jako místo, kde není třeba ani slunce, ani měsíce, ani elektřiny. Všechny planety ve spirituálním království jsou samo-osvětlené, tak jako je slunce na materiální obloze. Království Boha je všude, ale spirituální obloha a planety z ní se nazývají *paraṁ dhāma*, nadřazená svrchovaná sídla.

Dokonalý jogín, který je perfektní v porozumění Pána Kṛṣṇy, může, jak zde říká Pán Samotný (*mat-cittaḥ*, *mat-paraḥ*, *mat-sthānam*), docílit skutečného pokoje a nakonec může dosáhnout Jeho svrchovaného sídla, Kṛṣṇa-loky známé jako Goloka Vṛndāvana. V Brahma-saṁhitě se jasně uvádí (*goloka eva nivasaty akhilātma-bhūtaḥ*), že Pán, přestože neustále obývá Své sídlo zvané Goloka, je také všeprostupující Brahman a lokalizovaná Paramātmā z moci Svých nadřazených spirituálních energií. Nikdo nemůže dosáhnout spirituální oblohy nebo vstoupit do věčného sídla Pána (Vaikuṇṭha Goloka Vṛndāvana) bez správného porozumění Kṛṣṇovi a Jeho úplné expanzi Viṣṇuovi. Člověk pracující v Kṛṣṇa vědomí je tudíž dokonalým jogínem, protože jeho mysl je neustále pohlcena v Kṛṣṇových aktivitách. *Sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ*. Ve Vedách se také dozvídáme: *tam eva viditvātimṛtyum eti*: „Člověk může překonat cestu narození a smrti pouze porozuměním Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi." Jinými slovy, dokonalostí systému jógy je dosažení osvobození z hmotné existence, a nikoliv nějaké senzační žonglování či gymnastické výkony k oklamání nevinných lidí.

TEXT 16

नात्यश्नतस्तु योगोऽस्ति न चैकान्तमनश्नतः ।
न चातिस्वप्नशीलस्य जाग्रतो नैव चार्जुन ॥ ६-१६ ॥

nāty-aśnatas 'tu yogo 'sti
na caikāntam anaśnataḥ

na cāti-svapna-śīlasya
jāgrato naiva cārjuna

na—nikdy; *ati*—příliš mnoho; *aśnataḥ*—toho, kdo takto jí; *tu*—ale; *yogaḥ*—spojování se s Nejvyšším; *asti*—existuje; *na*—ani; *ca*—také; *ekāntam*—velmi nízký; *anaśnataḥ*—zdržet se jedení; *na*—ani; *ca*—také; *ati*—příliš mnoho; *svapna-śīlasya*—toho, kdo příliš mnoho spí; *jāgrataḥ*—nebo toho, kdo příliš mnoho ponocuje; *na*—ne; *eva*—nikdy; *ca*—a; *arjuna*—ó Arjuno.

Překlad

Není možné stát se jogínem, ó Arjuno, pokud člověk jí příliš mnoho nebo jí příliš málo, spí příliš mnoho, nebo spí nedostatečně.

Výklad

Jogínům je zde doporučena regulovaná strava a spánek. Jíst příliš znamená jíst více než je třeba k udržení těla a duše pohromadě. Není třeba, aby lidé jedli zvířata, protože je zde bohatý přísun obilovin, zeleniny, ovoce a mléka. Takové jednoduché potraviny jsou dle Bhagavad-gīty považovány za potraviny v režimu dobra. Živočišná strava je pro ty v režimu nevědomosti. Proto ti, kdo si libují v živočišné stravě, pití, kouření a pojídání jídla, které není nejprve nabídnuto Kṛṣṇovi, budou tudíž trpět hříšnými reakcemi, protože jedí jen znečištěné věci. *Bhuñjate te tv aghaṁ papa ye pacanty ātma-kāraṇāt.* Kdokoliv, kdo jí pro potěšení smyslů, nebo vaří pro sebe, aniž by nabízel jídlo Kṛṣṇovi, jí pouze hřích. Ten, kdo jí hřích a jí víc, než je mu přiděleno, nemůže vykonávat dokonalou jógu. Nejlepší je, když člověk jí jedině zbytky jídla nabídnutého Kṛṣṇovi. Člověk ve vědomí Kṛṣṇy nejí nic, co nebylo nejdříve nabídnuto Kṛṣṇovi. Tudíž jedině Kṛṣṇa vědomý člověk může dosáhnout dokonalosti ve cvičení jógy. Ani ten, kdo se uměle zdržuje jídla a vytváří svůj vlastní osobní proces půstu, nemůže cvičit jógu. Kṛṣṇa vědomý člověk dodržuje půst tak, jak je to doporučeno v písmech. Nedrží půst ani nejí víc, než je vyžadováno, a tím je kvalifikovaný k vykonávání cvičení jógy. Ten, kdo jí víc, než je třeba, bude snít velmi mnoho ve spánku a v důsledku toho bude spát víc, než je třeba. Člověk by neměl spát víc než šest hodin denně. Ten, kdo spí víc než šest hodin z dvaceti čtyř, je zcela jistě ovlivněn režimem nevědomosti. Člověk v režimu nevědomosti je líný a náchylný k tomu spát hodně. Takový člověk nemůže cvičit jógu.

TEXT 17

युक्ताहारविहारस्य युक्तचेष्टस्य कर्मसु ।
युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवति दुःखहा ॥ ६-१७॥

yuktāhāra-vihārasya
yukta-ceṣṭasya karmasu
yukta-svapnāvabodhasya
yogo bhavati duḥkha-hā

yukta—usměrněné; *āhāra*—jedení; *vihārasya*—odpočinek; *yukta*—usměrněný; *ceṣṭasya*—toho, kdo pracuje pro údržbu; *karmasu*—ve vykonávání povinností; *yukta*—omezený; *svapna-avabodhasya*—usměrněný spánek a probuzení; *yogaḥ*—praktika jógy; *bhavati*—se stane; *duḥkha-hā*—klesající bolesti.

Překlad

Ten, kdo je střídmý ve svých návycích v oblastech jídla, spánku, práce a odpočinku, může procvičováním systému jógy zmírnit všechny hmotné bolesti.

Výklad

Výstřednost v záležitostech jídla, spánku, obrany a páření - což jsou požadavky těla - může blokovat pokrok ve cvičení jógy. Co se týká jídla, to může být regulováno jedině v případě, že je člověk cvičen v dávání si a přijímání prasādamu, svěceného jídla. Pánu Kṛṣṇovi je nabízena, dle Bhagavad-gīty (Bg. 9.26), zelenina, květiny, ovoce, obiloviny, mléko atd. Tímto způsobem je člověk ve vědomí Kṛṣṇy automaticky cvičen nepřijímat jídlo, které není určeno k lidské spotřebě, či které nespadá do kategorie dobra. Co se týká spánku, Kṛṣṇa vědomý člověk je vždy bdělý ve vykonávání svých povinností v Kṛṣṇa vědomí a jakýkoliv čas, který je stráven přebytečným spánkem, je tudíž považován za velkou ztrátu. Kṛṣṇa vědomý člověk nemůže snést, aby uběhla minuta jeho života, aniž by byl zaměstnán ve službě Pánu. Proto je jeho spánek držen na minimu. Jeho vzorem je v tomto ohledu Śrīla Rūpa Gosvāmī, který byl vždy zaměstnán ve službě Kṛṣṇovi a který nemohl spát více než dvě hodiny denně a někdy ani to ne. Ṭhākura Haridāsa by dokonce ani nepřijal *prasādam* a dokonce by ani na okamžik nespal, aniž by dokončil svou denní praxi odříkávání tři sta tisíce jmen na svých korálcích. Co se týká práce, Kṛṣṇa vědomý člověk nedělá nic, co by nebylo spojené se zájmem Kṛṣṇy, a tudíž je jeho práce vždy regulovaná a neznečištěná uspokojováním smyslů. Jelikož uspokojování smyslů zde nepřichází do úvahy, pro člověka v Kṛṣṇa vědomí neexistuje materiální volný čas. A protože je regulovaný ve své práci, řeči, spánku, bdělosti a všech ostatních tělesných aktivitách, neexistuje pro něj materiální utrpení.

TEXT 18

यदा विनियतं चित्तमात्मन्येवावतिष्ठते ।
निःस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा ॥ ६-१८॥

yadā viniyataṁ cittam
ātmany evāvatiṣṭhate
nispṛhaḥ sarva-kāmebhyo
yukta ity ucyate tadā

yadā—když; *viniyatam*—mimořádně disciplinovaný; *cittam*—mysl a její aktivity; *ātmani*—v Transcendenci; *eva*—jistě; *avatiṣṭhate*—se stane umístěným; *nispṛhaḥ*—prost; *sarva*—všech druhů; *kāmebhyaḥ*—materiálních tužeb; *yuktaḥ*—dobře umístěný v józe; *iti*—tak; *ucyate*—je řečen, že je; *tadā*—v té chvíli.

Překlad

O jogínovi, když cvičením jógy ukázní své mentální aktivity a je situovaný v Transcendenci - prostý všech hmotných tužeb - se říká, že dosáhl jógy.

Výklad

Aktivity jogína se liší od aktivit obyčejného člověka charakteristickým ukončením všech druhů materiálních tužeb - z nichž sex je hlavní. Dokonalý jogín je v aktivitách mysli tak ukázněný, že už nemůže být rozrušen žádným druhem hmotných tužeb. Toto dokonalé stádium může být dosaženo automaticky osobami v Kṛṣṇa vědomí, jak je uvedeno ve Śrīmad-Bhāgavatamu (9.4.18-20):

sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayor vacāṁsi vaikuṇṭha-guṇānavarṇane
karau harer mandira-mārjanādiṣu śrutiṁ cakārācyuta-sat-kathodaye
mukunda-liṅgālaya-darśane dṛśau tad-bhṛtyagātra-sparśe 'ṅga-saṅgamam
ghrāṇaṁ ca tat-pāda-saroja-saurabhe śrīmat tulasyā rasanāṁ tad-arpite
pādau hareḥ kṣetra-padānusarpaṇe śiro hṛṣīkeśa-padābhivandane
kāmaṁ ca dāsye na tu kāma-kāmyayā yathottama-śloka-janāśrayā ratiḥ

„Král Ambarīṣa ze všeho nejdříve zaměstnal svou mysl lotosovými chodidly Pána Kṛṣṇy; potom, postupně, zaměstnal svou řeč v popisování transcendentálních vlastností Pána, své ruce ve vytírání Pánova chrámu, své uši v naslouchání o Pánových činnostech, své oči ve vidění transcendentálních forem Pána, své tělo v dotýkání se těl oddaných, svůj čich v cítění vůní květin nabídnutých Pánu, svůj jazyk v ochutnávání lístku *tulasī*, který byl nabídnut k lotosovým nohám Pána, své nohy v chůzi na poutní místa a do chrámu Pána, svou hlavu ve sklánění

poklon Pánu a své tužby ve vykonávání Pánova poslání. Všechny tyto aktivity se dokonale patří čistému oddanému.“

Toto transcendentální stádium je subjektivně nepostižitelné následovníky cesty impersonalismu, ale postupně se stává velmi snadným a praktickým pro člověka ve vědomí Kṛṣṇy, jak je zřejmé z výše uvedeného popisu zaměstnání Mahārāje Ambarīṣe. Dokud není mysl fixovaná na lotosová chodidla Pána neustálým pamatováním si, pak jsou taková transcendentální zaměstnání nepraktická. V oddané službě Pána se tyto předepsané činnosti nazývají *arcanā*, zaměstnání všech smyslů ve službě Pána. Smysly a mysl potřebují zaměstnání. Prosté zřeknutí se je nepraktické. Pro lidi všeobecně - obzvláště pro ty, kteří nejsou v řádu zřeknutí se - je tudíž transcendentální zaměstnání smyslů a mysli, tak jak je popsáno výše, dokonalým procesem pro transcendentální úspěch, což se v Bhagavad-gītě nazývá *yukta*.

TEXT 19

यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता ।
योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः ॥ ६-१९॥

yathā dīpo nivāta-stho
neṅgate sopamā smṛtā
yogino yata-cittasya
yuñjato yogam ātmanaḥ

yathā—jako; *dīpaḥ*—světlo; *nivātasthaḥ*—v místě bez větru; *na*—ne; *iṅgate*—mihotat se; *sā upamā*—v porovnání s tím; *smṛtā*—připodobněná; *yoginaḥ*—jogína; *yata-cittasya*—jehož mysl je kontrolována; *yuñjataḥ*—neustále zapojená v; *yogam*—meditace; *ātmanaḥ*—na Transcendenci.

Překlad

Jako se lampa nechvěje v bezvětří, tak transcendentalista, jehož mysl je kontrolovaná, zůstává vždy stálý ve své meditaci na transcendentálním Já.

Výklad

Vskutku Kṛṣṇa vědomý člověk, který je vždy pohroužený v Transcendenci, v neustálé nerušené meditaci na svého uctívaného Pána, je tak stálý jako je světlo v bezvětří.

TEXTY 20-23

यत्रोपरमते चित्तं निरुद्धं योगसेवया ।
यत्र चैवात्मनात्मानं पश्यन्नात्मनि तुष्यति ॥ ६-२०॥
सुखमात्यन्तिकं यत्तद् बुद्धिग्राह्यमतीन्द्रियम् ।
वेत्ति यत्र न चैवायं स्थितश्चलति तत्त्वतः ॥ ६-२१॥
यं लब्ध्वा चापरं लाभं मन्यते नाधिकं ततः ।
यस्मिन्स्थितो न दुःखेन गुरुणापि विचाल्यते ॥ ६-२२॥
तं विद्याद् दुःखसंयोगवियोगं योगसंज्ञितम् ॥ ६-२३॥

yatroparamate cittaṁ
niruddhaṁ yoga-sevayā
yatra caivātmanātmānaṁ
paśyann ātmani tuṣyati

sukham ātyantikaṁ yat tad
buddhi-grāhyam atīndriyam
vetti yatra na caivāyaṁ
sthitaś calati tattvataḥ

yaṁ labdhvā cāparaṁ lābhaṁ
manyate nādhikaṁ tataḥ
yasmin sthito na duḥkhena
guruṇāpi vicālyate

taṁ vidyād duḥkha-saṁyoga-
viyogaṁ yoga-saṁjñitam

yatra—v tomto nastavení; *uparamate*—když jedinec cítí transcendentální štěstí; *cittam*—mentální aktivity; *niruddham*—zdrženlivý hmoty; *yoga-sevayā*—prováděním jógy; *yatra*—v tom; *ca*—také; *eva*—jistě; *ātmanā*—čistou myslí; *ātmānam*—já; *paśyan*—realizující své postavení; *ātmani*—v sobě; *tuṣyati*—stane se spokojeným; *sukham*—štěstí; *ātyantikam*—nejvyšší; *yat*—ve kterém; *tat*—to; *buddhi*—inteligence; *grāhyam*—přijatelná; *atīndriyam*—transcendentální; *vetti*—ví; *yatra*—ve kterém; *na*—nikdy; *ca*—také; *eva*—jistě; *ayam*—v tomto; *sthitaḥ*—umístěný; *calati*—pohybuje se; *tattvataḥ*—z pravdy; *yam*—to, co; *labdhvā*—dosažením; *ca*—také; *aparam*—jakýkoliv další; *lābham*—zisk; *manyate*—nevadí; *na*—nikdy; *adhikam*—víc než to; *tataḥ*—z toho; *yasmin*—ve kterém; *sthitaḥ*—tím, že je umístěný; *na*—nikdy; *duḥkhena*—utrpeními; *guruṇāpi*—ačkoliv velmi obtížné; *vicālyate*—stane se otřeseným; *tam*—to; *vidyāt*—musíš vědět; *duḥkha-saṁyoga*—utrpení materiálního kontaktu; *viyogam*—vyhubení; *yoga-samjñitam*—trans v józe.

Překlad

Stádium dokonalosti se nazývá vytržení, či samādhi, tehdy, když se mysl člověka zcela zdržuje mentálních hmotných činností cvičením jógy. To je charakterizováno schopností člověka vidět vlastní já čistou myslí a vychutnávat si ho a radovat se v něm. V tomto radostném stádiu se člověk nachází v bezmezném transcendentálním štěstí a užívá si sebe prostřednictvím svých transcendentálních smyslů. Takto situovaný člověk se nikdy neodchyluje od pravdy a získáním tohoto si myslí, že neexistuje větší zisk. Situovaný v takovéto pozici není nikdy otřesen, ani uprostřed největších těžkostí. Toto je vskutku opravdové osvobození ode všech utrpení vyvstávajících z kontaktu s hmotou.

Výklad

Cvičením jógy se člověk postupně odpoutává od materiálních konceptů. To je základní charakteristikou principu jógy. Potom se člověk začne nacházet ve vytržení, *samādhi*, což znamená, že jogín realizuje Nadduši prostřednictvím transcendentální mysli a inteligence, bez pochybného ztotožňování vlastního já s Nejvyšším Já. Cvičení jógy je více méně založeno na principech systému Patañjali. Někteří neautorizovaní komentátoři se snaží zaměnit individuální duši za Nadduši a monisté si myslí, že toto je osvobození, ale oni nerozumí skutečnému smyslu systému jógy Patañjali. Patañjali systém přijímá transcendentální potěšení, ale monisté nepřijímají transcendentální potěšení ze strachu, aby nebyla ohrožena teorie jednoty. Dualita znalostí a znalce není přijímána nondualisty, ale v tomto verši je transcendentální potěšení - realizované transcendentálními smysly - přijímáno. To je potvrzeno Patañjali Munim, slavným stoupencem systému jógy. Velký mudrc ve svých Yoga-sūtrách prohlašuje: *puruṣārtha-śūnyānāṁ guṇānāṁ pratiprasavaḥ kaivalyaṁ svarūpa-pratiṣṭhā vā citi-śaktir iti.*

Tato *citi-śakti*, vnitřní energie, je transcendentální. *Puruṣārtha* znamená materiální náboženství, ekonomický rozvoj, potěšení smyslů a nakonec, snaha stát se jedním s Nejvyšším. Tato „jednota s Nejvyšším“ se monisty nazývá *kaivalyam.* Avšak dle Patañjaliho je *kaivalyam* vnitřní transcendentální energií, skrze kterou si živá bytost postupně uvědomuje svoji konstituční pozici. Slovy Pána Caitanyi, se toto stádium nazývá *ceto-darpaṇa-mārjanam*, čištění znečištěného zrcadla mysli. Toto „čištění“ je ve skutečnosti osvobozením, či *bhava-mahādāvāgni-nirvāpaṇam.* Teorie nirvāṇy - také preliminární - koresponduje s tímto principem. V Bhāgavatamu se toto nazývá *svarūpeṇa vyavasthitiḥ.* Bhagavad-gītā tuto situaci také potvrzuje v tomto verši.

Po nirvāṇě, materiálním konci, se projevují spirituální aktivity neboli oddaná služba Pánu, známá jako vědomí Kṛṣṇy. Slovy Bhāgavatamu, *svarūpeṇa*

vyavasthitiḥ: je toto „opravdový život živé bytosti.“ Māyā, iluze, je stav, kdy je spirituální život znečištěn materiální infekcí. Osvobození z této hmotné infekce neznamená zničení původní věčné pozice živé bytosti. Patañjali toto také přijímá ve svých slovech *kaivalyam svarūpa-pratiṣṭhā vāciti-śaktir iti.* Toto *citi-śakti*, transcendentální potěšení, je skutečný život. To je potvrzeno ve Vedānta-sūtrách jako *ānandamayo 'bhyāsāt.* Toto přirozené transcendentální potěšení je konečným cílem jógy a lze ho snadno dosáhnout vykonáváním oddané služby neboli *bhakti*-jógy. *Bhakti*-jóga bude živě popsána v Sedmé kapitole Bhagavad-gīty.

V systému jógy, jak je popsaný v této kapitole, jsou dva druhy *samādhi*, nazývané *samprajñāta-samādhi* a *asamprajñāta-samādhi.* Pokud se člověk umístí do transcendentální pozice rozličnými filosofickými výzkumy, tak se to nazývá *samprajñāta-samādhi.* V *asamprajñāta-samādhi* neexistuje více žádné spojení se světským potěšením, protože člověk je transcendentální veškerým druhům štěstí odvozeného ze smyslů. Jakmile je jogín jednou situovaný v této transcendentální pozici, nikdy z ní není setřesen. Dokud jogín není schopný dosáhnout této pozice, je neúspěšný. Dnešní takzvané cvičení jógy, které zahrnuje rozličná smyslová potěšení, je protichůdné. Jogín libující si v sexu a intoxikaci je výsměch. Dokonce ani jogíni, které přitahují *siddhi* (dokonalosti) v procesu jógy, nejsou dokonale umístění. Pokud jsou jogíni přitahováni vedlejšími produkty jógy, nemohou dosáhnout stádia dokonalosti, jak je popsané v tomto verši. Lidé, kteří si libují v show, cvičení, předvádění gymnastických výkonů nebo *siddhi* by měli vědět, že cíl jógy se tímto ztrácí.

Nejlepším cvičením jógy v tomto věku je vědomí Kṛṣṇy, které není matoucí. Člověk vědomý Kṛṣṇy je natolik šťastný ve svém zaměstnání, že neusiluje o žádné další štěstí. Mnoho překážek, obzvláště v této době pokrytectví, stojí v cestě cvičení *haṭha*-jógy, *dhyāna*-jógy a *jñāna*-jógy, ale ve vykonávání *karma*-jógy či *bhakti*-jógy takový problém neexistuje.

Dokud existuje hmotné tělo, člověk musí vyhovět požadavkům těla, jmenovitě jíst, spát, bránit se a pářit se. Ale člověk, který je v čisté *bhakti*-józe neboli ve vědomí Kṛṣṇy, nepodněcuje smysly, když naplňuje požadavky těla. Naopak, přijímá holé životní potřeby, co nejlépe využívá špatný obchod a užívá si transcendentálního štěstí ve vědomí Kṛṣṇy. Je necitelný vůči doprovodným událostem - jako jsou nehody, nemoc, nouze, a dokonce i smrt nejbližšího příbuzného - ale je vždy bdělý, aby vykonával své povinnosti ve vědomí Kṛṣṇy neboli *bhakti*-jógu. Nehody ho nikdy neodkloní od jeho povinnosti. Jak je uvedeno v Bhagavad-gītě, *āgamāpāyino 'nityās tāṁs titikṣasva bhārata.* Snáší všechny takové doprovodné události, protože ví, že ony přicházejí a odcházejí a neovlivňují jeho povinnosti. Tímto způsobem dosahuje ve cvičení jógy nejvyšší dokonalost.

TEXT 24

स निश्चयेन योक्तव्यो योगोऽनिर्विण्णचेतसा

सङ्कल्पप्रभवान्कामांस्त्यक्त्वा सर्वानशेषतः ।
मनसैवेन्द्रियग्रामं विनियम्य समन्ततः ॥ ६-२४॥

sa niścayena yoktavyo
yogo 'nirviṇṇa-cetasā
saṅkalpa-prabhavān kāmāṁs
tyaktvā sarvān aśeṣataḥ
manasaivendriya-grāmaṁ
viniyamya samantataḥ

saḥ—ten systém jógy; *niścayena*—s pevným odhodláním; *yoktavyaḥ*—musí být praktikován; *yogaḥ*—v takové praktice; *anirviṇṇa-cetasā*—bez odchýlení se; *saṅkalpa*—materiální tužby; *prabhavān*—narozený z; *kāmān*—ukájení smyslů; *tyaktvā*—vzdávaje se; *sarvān*—všeho; *aśeṣatah*—naprosto; *manasā*—myslí; *eva*—jistě; *indriya-grāmam*—úplný soubor smyslů; *viniyamya*—usměrňující; *samantataḥ*—ze všech stran.

Překlad

Člověk by se měl zaměstnat cvičením jógy s neochvějným odhodláním a vírou. Člověk by měl, bez výjimky, upustit ode všech hmotných tužeb zrozených z falešného ega, a tak myslí kontrolovat všechny smysly po všech stranách.

Výklad

Cvičenec jógy by měl být odhodlaný a měl by trpělivě vykonávat cvičení, aniž by se odchýlil. Člověk by si měl být jistý konečným úspěchem a usilovat na této cestě s velkou vytrvalostí, aniž by ho odradilo, je-li dosažení úspěchu oddáleno. Úspěch je jistý pro striktního cvičence. Co se týká *bhakti*-jógy, Rupa Gosvāmī říká:

utsāhān niścayād dhairyāt tat tat karma-pravartanāt
saṅga-tyāgāt satovṛtteḥ ṣaḍbhir bhaktiḥ prasidhyati

„Proces *bhakti*-jógy lze úspěšně vykonávat s entusiasmem z celého srdce, s vytrvalostí a s odhodláním, následováním předepsaných povinností ve společnosti oddaných a zaměstnáváním se zcela v aktivitách dobra.“

Co se týká odhodlání, člověk by měl následovat příklad vrabčice, která ztratila svá vajíčka ve vlnách oceánu. Vrabčice nakladla vajíčka na pobřeží oceánu, ale velký oceán na svých vlnách vajíčka odnesl. Vrabčice byla velmi rozčilená a žádala oceán, aby její vajíčka vrátil. Oceán ani nezvážil její naléhavou žádost. A tak se vrabčice rozhodla, že oceán vysuší. Začala nabírat vodu do svého malého

zobáčku a každý se posmíval jejímu nemožnému odhodlání. Zprávy o její činnosti se rozšířily, a nakonec je uslyšel Garuḍa, gigantický nositel Pána Viṣṇua. Ucítil vůči své ptačí sestřičce soucit a přišel se na vrabčici podívat. Garuḍa byl velmi potěšený odhodlaností malé vrabčice a přislíbil pomoc. Garuda jednou požádal oceán, aby vrátil její vajíčka, že případně na sebe vezme práci vrabčice. Toho se oceán obával a vajíčka vrátil. Tak, díky Garuḍově milosti, byla vrabčice šťastná.

Podobně, cvičení jógy, obzvláště *bhakti*-jógy ve vědomí Kṛṣṇy, se může zdát býti velmi obtížným úkolem. Ale když kdokoliv následuje principy s velkým odhodláním, Pán bezpochyby pomůže, protože Bůh pomáhá těm, kdo si pomůžou sami.

TEXT 25

शनैः शनैरुपरमेद् बुद्ध्या धृतिगृहीतया ।
आत्मसंस्थं मनः कृत्वा न किञ्चिदपि चिन्तयेत् ॥ ६-२५॥

śanaiḥ śanair uparamed
buddhyā dhṛti-gṛhītayā
ātma-saṁsthaṁ manaḥ kṛtvā
na kiñcid api cintayet

śanaiḥ—postupně; *śanaiḥ*—krok za krokem; *uparamet*—otálel; *buddhyā*—inteligencí; *dhṛti-gṛhītayā*—nesoucí přesvědčení; *ātma-saṁstham*—umístěný v transcendenci; *manaḥ*—mysl; *kṛtvā*—dělaje tak; *na*—nic; *kiñcit*—cokoliv jiného; *api*—dokonce; *cintayet*—mysleje na.

Překlad

Postupně, krok za krokem, s plným přesvědčením, by se člověk měl prostředky inteligence situovat v transu, a mysl by tak měla být fixována na samotné Já a neměla by myslet na nic jiného.

Výklad

Správným přesvědčením a inteligencí by měl člověk postupně ukončit smyslové aktivity. To se nazývá *pratyāhāra*. Mysl, kontrolovaná přesvědčením, meditací a zastavením smyslů, by měla být situovaná v transu, v *samādhi*. V tu dobu už více neexistuje nebezpečí stát se zaměstnaným v hmotném pojetí života. Jinými slovy, přestože je člověk zainteresovaný do hmoty tak dlouho, jak dlouho existuje hmotné tělo, neměl by pomýšlet na uspokojování smyslů. Člověk by neměl smýšlet o žádném potěšení, kromě potěšení Nejvyššího Já. Toto stádium lze snadno dosáhnout přímým cvičením Kṛṣṇa vědomí.

TEXT 26

यतो यतो निश्चरति मनश्चञ्चलमस्थिरम् ।
ततस्ततो नियम्यैतदात्मन्येव वशं नयेत् ॥ ६-२६ ॥

yato yato niścalati
manaś cañcalam asthiram
tatas tato niyamyaitad
ātmany eva vaśaṁ nayet

yataḥ—cokoliv; *yataḥ*—kdekoliv; *niścalati*—velmi rozrušený; *manaḥ*—mysl; *cañcalam*—mihotající se; *asthiram*—nestálá; *tataḥ*—odtamtud; *tataḥ*—a poté; *niyamya*—usměrňující; *etat*—toto; *ātmani*—v já; *eva*—jistě; *vaśam*—kontrola; *nayet*—musí přivést.

Překlad

Člověk by měl zcela jistě stáhnout mysl z čehokoliv a odkudkoliv se potuluje v důsledku své mihotavé a nestabilní přirozenosti a přivést ji zpět pod Sebe kontrolu.

Výklad

Přirozenost mysli je mihotavá a nestabilní. Avšak seberealizovaný jogín musí kontrolovat mysl; mysl by neměla kontrolovat jeho. Ten, kdo kontroluje mysl (a tudíž i smysly), se nazývá *gosvāmī*, nebo *svāmī*, a ten, kdo je kontrolovaný myslí, se nazývá *godāsa*, služebník smyslů. *Gosvāmī* zná standard štěstí smyslů. V transcendentálním štěstí smyslů jsou smysly zaměstnány službou Hṛṣīkeśovi, nejvyššímu vlastníkovi smyslů - Kṛṣṇovi. Služba Kṛṣṇovi s očištěnými smysly se nazývá vědomí Kṛṣṇy. To je způsob, jak dostat smysly pod plnou kontrolu. Co je víc, to je nejvyšší dokonalost cvičení jógy.

TEXT 27

प्रशान्तमनसं ह्येनं योगिनं सुखमुत्तमम् ।
उपैति शान्तरजसं ब्रह्मभूतमकल्मषम् ॥ ६-२७॥

praśānta-manasaṁ hy enaṁ
yoginaṁ sukham uttamam
upaiti śānta-rajasaṁ
brahma-bhūtam akalmaṣam

praśānta—mysl upevněná na lotosová chodidla Kṛṣṇy; *manasam*—toho, jehož mysl je upevněná; *hi*—jistě; *enam*—toto; *yoginam*—jogín; *sukham*—štěstí;

uttamam—nejvyšší; *upaiti*—dosáhne; *śānta-rajasam*—utišená vášeň; *brahma-bhūtam*—osvobozený ztotožněním s Absolutním; *akalmaṣam*—osvobozený od veškeré historické hříšné reakce.

Překlad

Jogín, jehož mysl je fixovaná na Mě, určitě dosáhne nejvyššího štěstí. Je osvobozen díky své jednotě s Brahmanem; jeho mysl je pokojná, jeho touhy utišené a je osvobozený od hříchu.

Výklad

Brahma-bhūta je stav osvobození se od materiálního znečištění a umístění se v transcendentální službě Pánu. *Mad-bhaktim labhate parām* (Bg. 18.54). Člověk nemůže setrvávat v kvalitách Brahmanu, Absolutního, dokud jeho mysl není fixovaná na lotosová chodidla Pána. *Sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ.* Být vždy zaměstnán v transcendentální láskyplné službě Pánu, setrvávat v Kṛṣṇa vědomí, znamená být vskutku osvobozený z režimu vášně a veškerého hmotného znečištění.

TEXT 28

युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी विगतकल्मषः ।
सुखेन ब्रह्मसंस्पर्शमत्यन्तं सुखमश्नुते ॥ ६-२८॥

yuñjann evaṁ sadātmānaṁ
yogī vigata-kalmaṣaḥ
sukhena brahma-saṁsparśam
atyantaṁ sukham aśnute

yuñjan—tedy být zapojen do praktikování jógy; *evam*—tak; *sadā*—neustále; *ātmānam*—já; *yogī*—ten, kdo je v kontaktu s Nejvyšším Já; *vigata*—je osvobozen od; *kalmaṣaḥ*—všech materiálních znečištění; *sukhena*—ve transcendentálním štěstí; *brahma-saṁsparśam*—být v neustálém kontaktu s Nejvyšším; *atyantam*—nejvyšší; *sukham*—štěstí; *aśnute*—dosáhne.

Překlad

Stálý v Sobě, osvobozený od veškerého hmotného znečištění, jogín dosahuje nejvyššího nejdokonalejšího stádia štěstí v kontaktu s Nejvyšším Vědomím.

Výklad

Seberealizace znamená znát své přirozené postavení ve vztahu s Nejvyšším. Individuální duše je nedílnou součástí Nejvyššího a její pozice je vykonávat transcendentální službu Pánu. Tento transcendentální kontakt s Nejvyšším se nazývá *brahma-saṁsparśa.*

TEXT 29

सर्वभूतस्थमात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि ।
ईक्षते योगयुक्तात्मा सर्वत्र समदर्शनः ॥ ६-२९॥

sarva-bhūta-stham ātmānaṁ
sarva-bhūtāni cātmani
īkṣate yoga-yuktātmā
sarvatra sama-darśanaḥ

sarva-bhūta-stham—umístěná ve všech bytostech; *ātmānam*—Nadduše; *sarva*—všechny; *bhūtāni*—bytosti; *ca*—také; *ātmani*—v Já; *īkṣate*—vidí; *yoga-yukta-ātmā*—ten, kdo je skloubený s Kṛṣṇa vědomím; *sarvatra*—všude; *sama-darśanaḥ*—vidící rovně.

Překlad

Pravý jogín Mě vnímá ve všech bytostech a také vidí všechny bytosti ve Mně. Vskutku, seberealizovaný člověk Mě vidí všude.

Výklad

Jogín vědomý Kṛṣṇy je dokonalý pozorovatel, protože vidí Kṛṣṇu, Nejvyššího, jako Nadduši (Paramātmu) umístěnou v srdci každého. *Īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ hṛd-deśe 'rjuna tiṣṭhati.* Pán je ve svém aspektu Paramātmy umístěn jak v srdci psa, tak v srdci brāhmaṇy. Dokonalý jogín ví, že Pán je věčně transcendentální a Svou přítomností v psovi nebo v brāhmaṇovi není hmotně ovlivněn. To je svrchovaná neutrálnost Pána. Individuální duše je také umístěná v individuálním srdci, ale není přítomná ve všech srdcích. To je rozdíl mezi individuální duší a Nadduší. Ten, kdo skutečně necvičí jógu, nedokáže vidět tak zřetelně. Člověk vědomý Kṛṣṇy dokáže vidět Kṛṣṇu v srdci věřícího i nevěřícího. To je stvrzeno ve *smṛti* následovně: *ātatatvāc ca mātṛtvād ātmā hi paramo hariḥ.*

Pán tím, že je zdrojem všech bytostí, je jako matka a živitelka. Jako je matka neutrální ke všem různým typům dětí, tak je neutrální i Nejvyšší Otec (nebo Matka). V důsledku toho je Nadduše vždy ve všech živých bytostech. Navenek je každá živá bytost umístěná v energii Pána. Jak bude vysvětleno v Sedmé

kapitole, Pán má, primárně, dvě energie - spirituální (vyšší) a materiální (nižší). Živá bytost, přestože je částí té vyšší energie, je podmíněná nižší energií; živá bytost je vždy v Pánově energii. Každá živá bytost je umístěná v Něm, tím či oním způsobem. Jogín je vidí rovnocenně, protože vidí, že všechny živé bytosti, ač se nacházejí v rozdílných situacích podle důsledků svých ziskuchtivých činností, zůstávají za všech okolností služebníky Boha. Když se nachází v hmotné energii, živá bytost slouží hmotným smyslům, a když se nachází ve spirituální energii, slouží Nejvyššímu Pánu přímo. V obou případech je živá bytost služebníkem Boha. Tato vize rovnocennosti je u člověka vědomého Kṛṣṇy dokonalá.

TEXT 30

यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति ।
तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥ ६-३०॥

yo māṁ paśyati sarvatra
sarvaṁ ca mayi paśyati
tasyāhaṁ na praṇaśyāmi
sa ca me na praṇaśyati

yaḥ—kdokoliv; *mām*—Mě; *paśyati*—vidí; *sarvatra*—všude; *sarvam*—všechno; *ca*—a; *mayi*—ve Mně; *paśyati*—vidí; *tasya*—jeho; *aham*—Já; *na*—ne; *praṇaśyāmi*—je ztracen; *saḥ*—on; *ca*—také; *me*—ke Mně; *na*—ani; *praṇaśyati*—je ztracen.

Překlad

Pro toho, kdo Mě vidí všude a vidí vše ve Mně, nejsem nikdy ztracen a ani on není nikdy ztracen pro Mě.

Výklad

Kṛṣṇa vědomý člověk bezpochyby vidí Pána Kṛṣṇu všude a vidí vše v Kṛṣṇovi. Takový člověk se možná bude jevit tak, jako by viděl všechny oddělené projevy hmotné přírody, ale ve všech a v každém případě je vědomý Kṛṣṇy, znalý toho, že vše je projevem Kṛṣṇovy energie. Nic nemůže existovat bez Kṛṣṇy a Kṛṣṇa je Pánem všeho - toto je základní princip vědomí Kṛṣṇy.

Kṛṣṇa vědomí je rozvoj lásky ke Kṛṣṇovi - pozice transcendentální dokonce i hmotnému osvobození. Je to stádium za seberealizací, ve které se oddaný stává s Kṛṣṇou jedním v tom smyslu, že se Kṛṣṇa stává pro oddaného vším a oddaný se stává úplným v milování Kṛṣṇy. Pak existuje důvěrný vztah mezi Pánem a oddaným. V tomto stádiu dosahuje živá bytost své nesmrtelnosti. Osobnost

Božství ani nikdy nesejde z pohledu oddaného. Splynout v Kṛṣṇovi je spirituální zkázou. Oddaný nepřijímá takové riziko. V Brahma-saṁhitě je uvedeno:

premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena
santaḥ sadaiva hṛdayeṣu vilokayanti
yaṁ śyāmasundaram acintya-guṇa-svarūpaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

„Uctívám prvotního Pána, Govindu, kterého vždy vidí oddaný, jehož oči jsou pomazané dření lásky. Je viděn ve Své věčné formě Śyāmasundara umístěné v srdci oddaného." (Bs. 5.38)

V tomto stádiu Pán Kṛṣṇa nikdy nezmizí ze zraku oddaného a ani oddaný nikdy neztratí vidění Pána. V případě jogína, který spatřuje Pána jako Paramātmu v srdci, platí to stejné. Takový jogín se obrátí v čistého oddaného a nesnese žít ani okamžik, aniž by viděl Pána v sobě.

TEXT 31

सर्वभूतस्थितं यो मां भजत्येकत्वमास्थितः ।
सर्वथा वर्तमानोऽपि स योगी मयि वर्तते ॥ ६-३१ ॥

sarva-bhūta-sthitaṁ yo māṁ
bhajaty ekatvam āsthitaḥ
sarvathā vartamāno 'pi
sa yogī mayi vartate

sarva-bhūta-sthitam—umístění v srdci každého; *yaḥ*—ten, kdo; *mām*—Mě; *bhajati*—slouží v oddané službě; *ekatvam*—jednota; *āsthitaḥ*—tak umístěný; *sarvathā*—ve všech ohledech; *vartamānaḥ*—být umístěný; *api*—navzdory; *saḥ*—on; *yogī*—transcendentalista; *mayi*—ve Mně; *vartate*—zůstává.

Překlad

Jogín, který ví, že Já a Nadduše ve všech bytostech jsou jedním, Mě uctívá a neustále ve mně prodlévá, za všech okolností.

Výklad

Jogín, který se cvičí v meditaci na Nadduši, v sobě vidí úplnou část Kṛṣṇy coby Viṣṇua - se čtyřma rukama držícíma lasturu, disk, kyj a lotosový květ. Jogín by měl vědět, že Viṣṇu se neliší od Kṛṣṇy. Kṛṣṇa je ve formě Nadduše umístěn v srdci každého. K tomu se od sebe navzájem neliší bezpočetné Nadduše přítomné v bezpočetných srdcích živých bytostí. Dále se od sebe neliší

Kṛṣṇa vědomý člověk, který je neustále zaměstnán v transcendentální láskyplné službě Kṛṣṇovi, a dokonalý jogín, který je zaměstnán v meditaci na Nadduši. Jogín v Kṛṣṇa vědomí - i když je možná zaměstnán rozličnými činnostmi po čas hmotné existence - zůstává neustále situovaný v Kṛṣṇovi. To je stvrzeno v Bhakti-rasāmṛta-sindhu Śrīly Rūpy Gosvāmīho: *nikhileṣu avasthāsu jīvanmukta sa ucyate*. Oddaný Pána, který vždy koná ve vědomí Kṛṣṇy, je automaticky osvobozený. V Nārada-pañcarātře je to potvrzeno tímto způsobem:

dik-kālādy-anavacchinne kṛṣṇe ceto vidhāya ca
tanmayo bhavati kṣipraṁ jīvo brahmaṇi yojayet

„Soustředěním pozornosti na transcendentální formu Kṛṣṇy, který je všeprostupující a je za časem a prostorem, bude člověk pohroužen v myšlenkách na Kṛṣṇu a pak dosáhne šťastného stavu transcendentální asociace s Ním."

Kṛṣṇa vědomí je nejvyšším stádiem transu ve cvičení jógy. Porozumění, že Kṛṣṇa je přítomný coby Paramātmā v srdci každého, činí jogína bezchybným. Védy stvrzují tuto nepředstavitelnou moc Pána následovně:

eko 'pi san bahudhā yo 'vabhāti
aiśvaryād rūpam ekaṁ ca sūryavad bahudheyate

„Viṣṇu je jeden, a přesto je zcela určitě všeprostupující. Jeho nepředstavitelnou silou, navzdory Jeho jedné formě, je přítomný všude. Stejně jako slunce, objevuje se na mnoha místech současně."

TEXT 32

आत्मौपम्येन सर्वत्र समं पश्यति योऽर्जुन ।
सुखं वा यदि वा दुःखं स योगी परमो मतः ॥ ६-३२ ॥

ātmaupamyena sarvatra
samaṁ paśyati yo 'rjuna
sukhaṁ vā yadi vā duḥkhaṁ
sa yogī paramo mataḥ

ātma—já; *aupamyena*—srovnáním; *sarvatra*—všude; *samam*—rovnost; *paśyati*—vidí; *yaḥ*—ten, kdo; *arjuna*—ó Arjuno; *sukham*—štěstí; *vā*—nebo; *yadi*—když; *vā*—nebo; *duḥkham*—strádání; *saḥ*—takový; *yogī*—transcendentalista; *paramaḥ*—dokonalý; *mataḥ*—považován.

Překlad

Dokonalý jogín je ten, kdo porovnáním se svým vlastním já, vidí skutečnou rovnost všech bytostí, jak v jejich štěstí, tak v jejich neštěstí, ó Arjuno!

Výklad

Ten, kdo je vědomý Kṛṣṇy, je dokonalým jogínem; je si vědomý štěstí a neštěstí všech, pomocí své vlastní osobní zkušenosti. Příčinou neštěstí živé bytosti je zapomnění na vlastní vztah s Bohem. A příčinou štěstí je vědět, že Kṛṣṇa je nejvyšším požitkářem všech činností lidské bytosti. Kṛṣṇa je vlastníkem všech zemí a planet. Dokonalý jogín je nejupřímnějším přítelem všech živých bytostí. Ví, že živá bytost, která je podmíněná režimy hmotné přírody, je vystavena trojím materiálním utrpením v důsledku zapomnění na svůj vztah s Kṛṣṇou. Protože je ten, kdo je vědomý Kṛṣṇy, šťastný, snaží se šířit poznání Kṛṣṇy všude. Jelikož se dokonalý jogín snaží rozšiřovat důležitost být vědomým Kṛṣṇy, je nejlepším filantropem na světě a nejdražším služebníkem Pána. *Na tasmāt kaścid me priyakṛt tamaḥ.* Jinými slovy, oddaný Pána vždy hledí na blahobyt všech živých bytostí a tímto způsobem je skutečným přítelem každého. Je nejlepším jogínem, protože netouží po dokonalosti v józe pro svůj vlastní prospěch, ale snaží se také pro ostatní. Nezávidí svým kolegům živým bytostem. Zde je rozdíl mezi čistým oddaným Pána a jogínem, kterého zajímá jen jeho osobní povýšení. Jogín, který se stáhl na opuštěné místo za účelem dokonalé meditace, nemusí být tak dokonalý jako oddaný, který se ze všech sil snaží obrátit každého člověka k vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 33

अर्जुन उवाच ।
योऽयं योगस्त्वया प्रोक्तः साम्येन मधुसूदन ।
एतस्याहं न पश्यामि चञ्चलत्वात्स्थितिं स्थिराम् ॥ ६-३३॥

arjuna uvāca
yo 'yaṁ yogas tvayā proktaḥ
sāmyena madhusūdana
etasyāhaṁ na paśyāmi
cañcalatvāt sthitiṁ sthirām

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *yaḥ*—systém; *ayam*—tohoto; *yogaḥ*—mysticismu; *tvayā*—Tebou; *proktaḥ*—popsaný; *sāmyena*—obecně; *madhusūdana*—ó zabijáku démona Madhua; *etasya*—tohoto; *aham*—já; *na*—ne; *paśyāmi*—vidím; *cañcalatvāt*—kvůli toho, že je nepokojná; *sthitim*—situace; *sthirām*—stabilní.

Překlad

Arjuna řekl: Ó Madhusūdano, systém jógy, který jsi shrnul, se mi zdá býti nepraktickým a nesnesitelným, jelikož mysl je nepokojná a nestálá.

Výklad

Systém mysticismu, který Pán Kṛṣṇa popsal Arjunovi, počínaje slovy *śucau deśe* a konče *yogī paramaḥ*, je zde Arjunou odmítnut, protože se cítí nezpůsobile. V této době Kali není pro běžného muže možné opustit domov a odebrat se na opuštěné místo v horách nebo v džungli a cvičit jógu. Současná doba je charakterizovaná hořkým bojem o život krátkého trvání. Lidé neberou seberealizaci vážně, ani jsou-li prostředky jednoduché a praktické, co teprve mluvit o tomto obtížném systému jógy, který usměrňuje režim žití, způsob sezení, výběr místa a odpoutanost mysli od hmotných zaměstnání. Přestože byl mnoha způsoby příznivě obdařen, tak si Arjuna, coby praktický muž, myslel, že není možné následovat tento systém jógy. Patřil do královské rodiny a s ohledem na četné kvality byl velmi vysoko; byl skvělým válečníkem, měl dlouhověkost, a nad to všechno, byl nejdůvěrnějším přítelem Pána Kṛṣṇy, Nejvyšší Osobnosti Božství. Před pěti tisíci lety měl Arjuna mnohem lepší prostředky než máme my dnes, přesto odmítl tento systém jógy. Ve skutečnosti v historických záznamech nenalezneme, že by ji kdy cvičil. Proto je třeba tento systém považovat v této době Kali za všeobecně nemožný. Samozřejmě, může být možný pro velmi malé množství velmi vzácných lidí, ale pro lidi obecně je to neuskutečnitelný návrh. Pokud tomu tak bylo před pěti tisíci lety, tak co teprve v současnosti? Ti, kdo imitují tento systém jógy v rámci různých takzvaných škol a společností, přestože jsou sami se sebou spokojení, bezpochyby plýtvají svým časem. Jsou zcela neznalí žádaného cíle.

TEXT 34

चञ्चलं हि मनः कृष्ण प्रमाथि बलवद् दृढम् ।
तस्याहं निग्रहं मन्ये वायोरिव सुदुष्करम् ॥ ६-३४॥

cañcalaṁ hi manaḥ kṛṣṇa
pramāthi balavad dṛḍham
tasyāhaṁ nigrahaṁ manye
vāyor iva su-duṣkaram

cañcalam—mihotající se; *hi*—jistě; *manaḥ*—mysl; *kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *pramāthi*—rozrušující; *balavat*—silná; *dṛḍham*—úporná; *tasya*—její; *aham*—já; *nigraham*—podrobení; *manye*—myslet si; *vāyoḥ*—větru; *iva*—jako; *suduṣkaram*—náročné.

Překlad

Mysl je nepokojná, rozbouřená, umíněná a velmi silná, ó Kṛṣṇo, a podrobit si ji, to se mi zdá obtížnější než kontrolovat vítr.

Výklad

Mysl je tak silná a umíněná, že někdy přemůže inteligenci, přestože by mysl měla být inteligenci podřízená. Pro člověka v praktickém světě, který musí bojovat s mnoha protichůdnými elementy, je zcela jistě velmi těžké kontrolovat mysl. Uměle může možná člověk ustanovit mentální rovnováhu mezi přítelem a nepřítelem, ale nakonec to žádný světský člověk stejně nedokáže, protože je to těžší než kontrolovat zuřící vítr. Ve védské literatuře se praví:

ātmānaṁ rathinaṁ viddhi śarīraṁ ratham eva ca
buddhintu sārathiṁ viddhi manaḥ pragraham eva ca
indriyāṇi hayānāhur viṣayāṁs teṣu gocarān
ātmendriya-mano-yukto bhoktety āhur manīṣiṇaḥ

„Jedinec je pasažér ve voze hmotného těla a inteligence je řidič. Mysl je nástroj k řízení a smysly jsou koně. Vlastní já je tedy požitkářem nebo trpitelem ve společnosti mysli a smyslů. Tak je to chápáno velkými mysliteli.“ Inteligence je určena k řízení mysli, ale mysl je tak silná a umíněná, že často překoná i vlastní inteligenci. Taková silná mysl by měla být kontrolována cvičením jógy, ale takové cvičení nikdy není praktické pro světského člověka jako je Arjuna. A co teprve můžeme říct o moderním člověku? Podobenství zde použité je odpovídající: člověk nemůže polapit vanoucí vítr. A ještě těžší je zachytit rozbouřenou mysl. Nejjednodušším způsobem, jak kontrolovat mysl, jak je doporučeno Pánem Caitanyou, je pění „Hare Kṛṣṇa,“ velké mantry pro osvobození, ve veškeré pokoře. Předepsanou metodou je, že *sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ*: člověk musí plně zaměstnat svou mysl Kṛṣṇou. Jedině pak tam nebudou další zaměstnání, která mysl zneklidňují.

TEXT 35

श्रीभगवानुवाच ।
असंशयं महाबाहो मनो दुर्निग्रहं चलम् ।
अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृह्यते ॥ ६-३५॥

śrī-bhagavān uvāca
asaṁśayaṁ mahā-bāho
mano durnigrahaṁ calam
abhyāsena tu kaunteya
vairāgyeṇa ca gṛhyate

śrī bhagavān uvāca—Osobnost Božství řekla; *asaṁśayam*—nepochybně; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *manaḥ*—mysl; *durnigraham*—náročné držet na uzdě; *calam*—mihotající se; *abhyāsena*—tréninkem; *tu*—ale; *kaunteya*—ó synu

Kuntī; *vairāgyeṇa*—odpoutaností; *ca*—také; *gṛhyate*—může být tak kontrolována.

Překlad

Požehnaný Pán pravil: Ó válečníku mocných paží, synu Kuntī, je bezpochyby velmi těžké zkrotit nepokojnou mysl, ale je to možné s neustálým procvičováním a odpoutáním se.

Výklad

Osobnost Božství uznává to, co vyjádřil Arjuna, že kontrolovat umíněnou mysl je obtížné. A zároveň navrhuje, že cvičením a odpoutaností je to možné. Jaké je to cvičení? V současné době nikdo nemůže dodržovat přísná pravidla a předpisy, jako usadit se na posvátném místě, soustředit mysl na Nadduši, omezovat smysly a mysl, dodržovat celibát, zůstávat sám atd. Avšak cvičením Kṛṣṇa vědomí se člověk zaměstnává v devíti druzích oddané služby Pánu. První a nejpřednější z takových oddanostních zaměstnání je poslouchat o Kṛṣṇovi. To je velmi mocná transcendentální metoda na očištění mysli od všech pochybností. Čím víc člověk poslouchá o Kṛṣṇovi, tím víc se stává osvíceným a odpoutaným od všeho, co láká mysl od Kṛṣṇy. Odpoutáním mysli od činností, které nejsou oddány Pánu, se člověk může velmi snadno naučit vairāgyě. *Vairāgya* znamená odpoutání se od hmoty a zaměstnání mysli v duchovnu. Neosobní spirituální odpoutanost je mnohem těžší než připoutání mysli k činnostem Kṛṣṇy. To je praktické, protože posloucháním o Kṛṣṇovi se člověk automaticky stane připoutaným k Nejvyššímu Duchu. Tato připoutanost se nazývá *pareśānubhūti*, spirituální spokojenost. Je to právě takové jako pocit spokojenosti, který cítí hladový muž za každé sousto, které pozře. Podobně, při vykonávání oddané služby člověk cítí transcendentální uspokojení spolu s tím, jak se mysl stává odpoutanou od hmotných plánů. Je to něco jako léčení choroby odbornou léčbou a vhodnou dietou. Poslouchání o transcendentálních činnostech Pána Kṛṣṇy je tak odbornou léčbou pro chorou mysl a jedení pokrmů nabídnutých Kṛṣṇovi je vhodnou dietou pro trpícího pacienta. Tato léčba je proces vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 36

असंयतात्मना योगो दुष्प्राप इति मे मतिः ।
वश्यात्मना तु यतता शक्योऽवाप्तुमुपायतः ॥ ६-३६ ॥

asaṁyatātmanā yogo
duṣprāpa iti me matiḥ
vaśyātmanā tu yatatā

śakyo 'vāptum upāyataḥ

asaṁyata—nespoutaná; *ātmanā*—myslí; *yogaḥ*—seberealizace; *duṣprāpaḥ*—obtížné získat; *iti*—tak; *me*—Můj; *matiḥ*—názor; *vaśya*—kontrolovaná; *ātmanā*—myslí; *tu*—ale; *yatatā*—zatímco usilující; *śakyaḥ*—praktický; *avāptum*—dosáhnout; *upāyataḥ*—náležitými prostředky.

Překlad

Pro toho, jehož mysl je nespoutaná, je seberealizace těžkou prací. Ale ten, jehož mysl je kontrolovaná a kdo usiluje pomocí správných prostředků, má zajištěný úspěch. To je Můj názor.

Výklad

Nejvyšší Osobnost Božství prohlašuje, že ten, kdo nepřijme vhodnou léčbu k odpoutání mysli od hmotného zaměstnání, těžko může dosáhnout úspěchu v seberealizaci. Snaha cvičit jógu za současného zaměstnávání mysli v hmotných požitcích je jako snaha zapálit oheň za současného zalévání ho vodou. Podobně, cvičení jógy bez kontroly mysli je plýtváním času. Taková show ve cvičení jógy je možná materiálně lukrativní, ale co se týká spirituální realizace, je k ničemu. Mysl tudíž musí být kontrolovaná jejím neustálým zaměstnáním v transcendentální láskyplné službě Pánu. Dokud člověk není zaměstnán ve vědomí Kṛṣṇy, nemůže nepřetržitě kontrolovat mysl. Kṛṣṇa vědomý člověk snadno dosáhne výsledků cvičení jógy bez dalšího samostatného úsilí, ale cvičenec jógy nemůže dosáhnout úspěchu, aniž by se stal vědomým Kṛṣṇy.

TEXT 37

अर्जुन उवाच ।
अयतिः श्रद्धयोपेतो योगाच्चलितमानसः ।
अप्राप्य योगसंसिद्धिं कां गतिं कृष्ण गच्छति ॥ ६-३७॥

arjuna uvāca
ayatiḥ śraddhayopeto
yogāc calita-mānasaḥ
aprāpya yoga-saṁsiddhiṁ
kāṁ gatiṁ kṛṣṇa gacchati

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *ayatiḥ*—neúspěšný transcendentalista; *śraddhayā*—s vírou; *upetaḥ*—zapojený; *yogāt*—z mystického spojení; *calita*—odchýlený; *mānasaḥ*—toho, kdo má takovou mysl; *aprāpya*—selhává; *yoga-saṁsiddhim*—nejvyšší dokonalost mysticismu; *kām*—která; *gatim*—destinace; *kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *gacchati*—dosáhne.

Překlad

Arjuna řekl: Co je destinací muže víry, který nevytrvá, který začne s procesem seberealizace, ale později od něj upustí pro světské smýšlení, a nedosáhne tak dokonalosti v mysticismu?

Výklad

Cesta seberealizace či mysticismu je popsána v Bhagavad-gītě. Základním principem seberealizace je poznání, že živá bytost není toto hmotné tělo, nýbrž, že se od něj liší a že jeho štěstí je ve věčném životě, blaženosti a poznání. Tyto jsou transcendentální, mimo tělo a mysl. O seberealizaci je usilováno cestou poznání, cvičením osmistupňového systému nebo *bhakti*-jógou. V každém z těchto procesů si člověk musí uvědomit přirozené postavení živé bytosti, svůj vztah s Bohem a činnosti, kterými může znovu ustanovit ztracené spojení a dosáhnout nejvyššího nejdokonalejšího stádia vědomí Kṛṣṇy. Dosažení nejvyššího cíle následováním kterékoliv ze tří výše zmíněných metod je dříve nebo později jisté. To bylo Pánem potvrzeno ve Druhé kapitole: i malé úsilí na transcendentální cestě nabízí velkou naději na osvobození. Z těchto tří metod je cesta *bhakti*-jógy obzvláště vhodná pro tento věk, protože se jedná o nejpřímější metodu realizace Boha. Aby si byl dvakrát jistý, Arjuna se ptá Pána Kṛṣṇy, aby potvrdil Své dřívější prohlášení. Člověk možná upřímně přijme cestu seberealizace, ale proces kultivace poznání a cvičení osmistupňového systému jógy jsou v tomto věku všeobecně velmi obtížné. Tudíž, navzdory neustálému úsilí, člověk může z mnoha důvodů selhat. Za prvé, člověk možná nenásleduje daný proces. Vydávat se po transcendentální cestě je více či méně vyhlášením války iluzorní energii. V důsledku toho, kdykoliv se člověk pokusí uniknout spárům iluzorní energie, tak se iluzorní energie snaží porazit cvičence rozličnými pokušeními. Podmíněná duše je již přitahována režimy hmotné energie a je zde veliká šance na to být přilákán znovu, i v době vykonávání transcendentálních disciplín. To se nazývá *yogāt calita-mānasaḥ*: odchýlení se z transcendentální cesty. Arjuna je zvědavý a chce vědět, jaké jsou důsledky odchýlení se z cesty seberealizace.

TEXT 38

कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिव नश्यति ।
अप्रतिष्ठो महाबाहो विमूढो ब्रह्मणः पथि ॥ ६-३८॥

kaccin nobhaya-vibhraṣṭaś
chinnābhram iva naśyati
apratiṣṭho mahā-bāho
vimūḍho brahmaṇaḥ pathi

kaccit—zdali; *na*—ne; *ubhaya*—oba; *vibhraṣṭaḥ*—odchýlený od; *chinna*—padlý; *abhram*—mrak; *iva*—přirovnán; *naśyati*—zanikne; *apratiṣṭhaḥ*—bez jakéhokoliv postavení; *mahā-bāho*—ó Kṛṣṇo s mocnými pažemi; *vimūḍhaḥ*—zmatený; *brahmaṇaḥ*—Transcendence; *pathi*—na cestě.

Překlad

Ó Pane mocných paží, Kṛṣṇo, nezanikne takový muž, který se odchýlí od cesty Transcendence, jako rozervaný mrak bez pozice v jakékoliv sféře?

Výklad

Jsou dva způsoby postupu. Ty, kdož jsou materialisté, Transcendence nezajímá; a tudíž více je zajímá materiální pokrok ekonomickým rozvojem, či povýšení na vyšší planety náležitou prací. Když se někdo vydá na cestu Transcendence, musí ukončit veškeré materiální činnosti a obětovat všechny formy takzvaného hmotného štěstí. Pokud aspirující transcendentalista selže, ztrácí, jak je zřejmé, na obou cestách; jinými slovy, nemůže si užívat ani hmotného štěstí ani spirituálního úspěchu. Nemá pozici; je jako rozervaný mrak. Mrak na obloze se občas oddělí od malého mráčku a připojí se k velkému. Ale pokud se nemůže připojit k velkému, je odvát pryč větrem a stává se na obrovské obloze bezvýznamným ničím. *Brahmaṇaḥ pathi* je cesta transcendentální realizace skrze poznání, že vlastní já je ve své podstatě spirituální, nedělitelná část Nejvyššího Pána, který se projevuje jako Brahman, Paramātmā a Bhagavān. Pán Śrī Kṛṣṇa je nejúplnějším projevem Nejvyšší Absolutní Pravdy, a proto ten, kdo je odevzdaný Nejvyšší Osobě, je úspěšným transcendentalistou. Dosáhnout tohoto životního cíle skrz realizaci Brahmanu a Paramātmy zabere mnoho a mnoho narození: *Bahūnāṁ janmanām ante.* Tudíž naprosto nejlepší transcendentální realizací je *bhakti*-jóga, vědomí Kṛṣṇy, přímá metoda.

TEXT 39

एतन्मे संशयं कृष्ण छेत्तुमर्हस्यशेषतः ।
त्वदन्यः संशयस्यास्य छेत्ता न ह्युपपद्यते ॥ ६-३९॥

etan me saṁśayaṁ kṛṣṇa
chettum arhasy aśeṣataḥ
tvad-anyaḥ saṁśayasyāsya
chettā na hy upapadyate

etat—toto je; *me*—má; *saṁśayam*—pochyba; *kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *chettum*—rozptýlit; *arhasi*—požádán udělat; *aśeṣataḥ*—naprosto; *tvat*—Tebe; *anyaḥ*—bez;

saṁśayāsya—pochyby; *asya*—tohoto; *chettā*—odstranitel; *na*—nikdy; *hi*—jistě; *upapadyate*—k nalezení.

Překlad

To je má pochybnost ó Kṛṣṇo a prosím Tě, abys ji zcela rozptýlil. Kdyby nebylo Tebe, nelze nalézt nikoho, kdo by mohl tuto pochybnost zničit.

Výklad

Kṛṣṇa je dokonale znalý minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Na začátku Bhagavad-gīty Pán řekl, že všechny živé bytosti existovaly jako jednotlivci v minulosti, existují nyní v přítomnosti a budou si dále udržovat individuální totožnost v budoucnosti, i po osvobození z hmotné spleti. On tedy již objasnil otázku budoucnosti živé bytosti. Nyní chce Arjuna vědět, jaká je budoucnost neúspěšného transcendentalisty. Nikdo není rovný nebo nadřazený Kṛṣṇovi a bezpochyby se Mu nemohou rovnat takzvaní velcí mudrcové a filosofové, kteří jsou vydaní na milost hmotné přírodě. Proto je verdikt Kṛṣṇy konečnou a úplnou odpovědí všem pochybnostem, protože On zná minulost, přítomnost a budoucnost dokonale - ale nikdo nezná Jeho. Jen Kṛṣṇa a oddaní vědomí Kṛṣṇy mohou vědět, co je co.

TEXT 40

श्रीभगवानुवाच ।
पार्थ नैवेह नामुत्र विनाशस्तस्य विद्यते ।
न हि कल्याणकृत्कश्चिद् दुर्गतिं तात गच्छति ॥ ६-४० ॥

śrī-bhagavān uvāca
pārtha naiveha nāmutra
vināśas tasya vidyate
na hi kalyāṇa-kṛt kaścid
durgatiṁ tāta gacchati

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *na eva*—nikdy tomu tak není; *iha*—v tomto materiálním světě; *na*—nikdy; *amutra*—v dalším životě; *vināśaḥ*—zničení; *tasya*—jeho; *vidyate*—existuje; *na*—nikdy; *hi*—jistě; *kalyāṇa-kṛt*—ten, kdo je zapojený v příznivých aktivitách; *kaścit*—kdokoliv; *durgatim*—ponížení; *tāta*—poté; *gacchati*—jdoucí.

Překlad

Svatý Pán pravil: Ó synu Pṛthy, transcendentalista zaměstnaný příznivými činnostmi nebude čelit zničení ani v tomto světě ani ve spirituálním světě; kdo koná dobré, Můj příteli, nikdy není přemožen zlem.

Výklad

Ve Śrīmad-Bhāgavatamu (1.5.17) Śrī Nārada Muni instruuje Vyāsadevu následovně:

tyaktvā sva-dharmaṁ caraṇāmbujaṁ harer
bhajann apakko 'tha patet tato yadi
yatra kva vābhadram abhūd amuṣya kiṁ
ko vārtha āpto 'bhajatāṁ sva-dharmataḥ

„Pokud se někdo vzdá všech materiálních vyhlídek a přijme úplné útočiště u Nejvyšší Osobnosti Božství, z žádného úhlu pohledu nebude tratit ani nebude degradován. Na druhou stranu neoddaný bude možná plně zaměstnán ve svých pracovních povinnostech, a přesto nezíská nic.“ Co se týká hmotných vyhlídek, existuje mnoho činností, jak z písem, tak tradičních. Transcendentalista by se měl vzdát všech hmotných činností v zájmu spirituálního pokroku v životě, v zájmu vědomí Kṛṣṇy. Člověk by mohl argumentovat, že vědomím Kṛṣṇy může člověk dosáhnout nejvyšší dokonalosti, jen pokud proces dokončí, ale pokud člověk nedosáhne dokonalého stádia, ztratí jak materiálně, tak spirituálně. V písmech je nařízeno, že člověk musí trpět reakcí za nevykonávání předepsaných povinností; a tudíž ten, kdo selže ve vykonávání transcendentálních činností, bude předmětem těchto reakcí. Bhāgavatam ujišťuje neúspěšné transcendentalisty, že není třeba se obávat. I kdyby byl předmětem reakce za nedokonalé vykonávání předepsaných povinností, i tak neztrácí, protože příznivé vědomí Kṛṣṇy není nikdy zapomenuto, a kdo je takto zaměstnaný, bude takto pokračovat, i kdyby se narodil v příštím životě v nižší třídě. Na druhou stranu, pokud někdo jen přísně vykonává předepsané povinnosti, nemusí nutně dosáhnout příznivých výsledků, pokud se mu nedostává Kṛṣṇa vědomí.

Výkladu lze porozumět následovně: lidstvo může být rozděleno na dvě sekce, jmenovitě regulovanou a neregulovanou. Ti, kdo se zaměstnávají pouze živočišným uspokojováním smyslů, aniž by znali svůj příští život nebo spirituální spásu, spadají do neregulované sekce. A ti, kdo se řídí principy povinností předepsaných v písmech, jsou klasifikováni jako regulovaná sekce. Neregulovaná sekce, civilizovaná i necivilizovaná, vzdělaná i nevzdělaná, silná i slabá, je plná zvířecích tendencí. Jejich činnosti jsou vždy nepříznivé, protože tím, jak si užívají

zvířecích tendencí jíst, spát, bránit se a pářit se, neustále pokračují v materiální existenci, která je vždy utrpením. Na druhou stranu ti, kdo jsou regulováni nařízeními z písem, a tím postupně dosahují na vědomí Kṛṣṇy, v životě zcela určitě postupují.

Ti, kdo následují příznivou cestu, mohou být dále rozděleni do tří kategorií, jmenovitě 1) ti, kdo se řídí pravidly a předpisy z písem a užívají hmotného blahobytu, 2) ti, kdo se snaží nalézt definitivní osvobození z hmotné existence, a 3) ti, kdo jsou oddaní vědomí Kṛṣṇy. Ti, kdo se řídí pravidly a předpisy z písem, aby získali hmotné štěstí, mohou být dále rozděleni do dvou tříd: ti, kdo pracují pro zisk, a ti, kdo netouží po plodech práce, aby uspokojili smysly. Ti, kdo touží po zisku, aby uspokojili smysly, budou možná povzneseni do vyššího životního standardu - či dokonce na vyšší planety; ale protože nejsou osvobozeni z hmotné existence, nenásledují tu vskutku příznivou cestu. Jediné příznivé činnosti jsou takové činnosti, které vedou k osvobození. Jakákoliv činnost, která není v konečném důsledku zacílená na seberealizaci nebo osvobození se z materiálního tělesného pojetí života, není ani trochu příznivá. Činnost ve vědomí Kṛṣṇy je jedinou příznivou činností a kdokoliv, kdo dobrovolně podstoupí veškeré tělesné nepohodlí proto, aby pokročil na cestě Kṛṣṇa vědomí, může být nazýván dokonalým transcendentalistou, v přísné askezi. A protože osmistupňový systém jógy je také zaměřen na konečnou realizaci vědomí Kṛṣṇy, takové cvičení je také příznivé a ten, kdo se v této záležitosti snaží ze všech sil, se nemusí bát degradace.

TEXT 41

प्राप्य पुण्यकृतां लोकानुषित्वा शाश्वतीः समाः ।
शुचीनां श्रीमतां गेहे योगभ्रष्टोऽभिजायते ॥ ६-४१ ॥

prāpya puṇya-kṛtāṁ lokān
uṣitvā śāśvatīḥ samāḥ
śucīnāṁ śrīmatāṁ gehe
yoga-bhraṣṭo 'bhijāyate

prāpya—po dosažení; *puṇya-kṛtām*—těch, kdo prováděli zbožné aktivity; *lokān*—planety; *uṣitvā*—po prodlévání; *śāśvatīḥ*—mnoho; *samāḥ*—let; *śucīnām*—zbožných; *śrīmatām*—či prosperujících; *gehe*—do domu; *yoga-bhraṣṭaḥ*—ten, kdo upadl z cesty self-realizace; *abhijāyate*—narodí se.

Překlad

Neúspěšný jogín se, po mnoha a mnoha letech užívání si na planetách zbožných živých bytostí, narodí do počestné rodiny nebo do rodiny bohaté aristokracie.

Výklad

Neúspěšní jogíni jsou rozděleni na dvě kategorie: jedni poklesli po vykonání velmi malého pokroku a druzí poklesli po velmi dlouhé době cvičení jógy. Jogín, který poklesne po krátkém čase procvičování, jde na vyšší planety, kam je dovoleno vstoupit zbožným živým bytostem. Po tamním dlouhém životě je poslán zpět na tuto planetu, aby se narodil v rodině spravedlivého *brāhmaṇa* vaiṣṇavy nebo aristokratických obchodníků.

Skutečným smyslem cvičení jógy je dosáhnout nejvyšší dokonalosti vědomí Kṛṣṇy. Ale ti, kdo nevytrvají až tam a poklesnou v důsledku hmotných lákadel, mají dovoleno, milostí Pána, plně zužitkovat své materiální tendence. A potom dostanou příležitost žít úspěšný život v čestných nebo aristokratických rodinách. A ti, kdo se narodí v takových rodinách, mohou využít výhodné možnosti a pokusit se pozvednout do plného vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 42

अथवा योगिनामेव कुले भवति धीमताम् ।
एतद्धि दुर्लभतरं लोके जन्म यदीदृशम् ॥ ६-४२॥

atha vā yogināṁ eva
kule bhavati dhīmatām
etad dhi durlabhataraṁ
loke janma yad īdṛśam

athavā—nebo; *yoginām*—učených transcendentalistů; *eva*—jistě; *kule*—v rodině; *bhavati*—narodí se; *dhīmatām*—těch, kteří jsou obdaření velkou moudrostí; *etat*—toto; *hi*—jistě; *durlabhataram*—velmi vzácné; *loke*—v tomto světě; *janma*—narození; *yat*—to, které; *īdṛśam*—jako toto.

Překlad

Nebo se narodí do rodiny transcendentalistů, kteří jistě oplývají velkou moudrostí. Takové narození je v tomto světě velmi vzácné.

Výklad

Narození do rodiny jogínů nebo transcendentalistů - těch s velkou moudrostí - je zde vychvalováno, protože dítě narozené do takové rodiny dostává spirituální impulzy od úplného počátku svého života. Obzvláště tomu tak je v rodině ācāryi či gosvāmīho. Takové rodiny jsou velmi učené a oddané díky tradici a výcviku, a stávají se tak spirituálními mistry. V Indii je mnoho takových rodin

ācāryů, které ale nyní degenerovaly v důsledku nedostatečného vzdělání a výcviku. Milostí Pána stále existují rodiny, které generaci za generací vychovávají transcendentalisty. Je zcela jistě velkým štěstím narodit se v takových rodinách. Chválabohu, jak náš spirituální mistr Oṁ Viṣṇupāda Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāja, tak i naše pokorné já, jsme měli příležitost narodit se v takových rodinách, milostí Pána, a oba jsme byli cvičeni v oddané službě Pánu od samého počátku svých životů. Později jsme se potkali z nařízení transcendentálního systému.

TEXT 43

तत्र तं बुद्धिसंयोगं लभते पौर्वदेहिकम् ।
यतते च ततो भूयः संसिद्धौ कुरुनन्दन ॥ ६-४३ ॥

tatra taṁ buddhi-saṁyogaṁ
labhate paurva-dehikam
yatate ca tato bhūyaḥ
saṁsiddhau kuru-nandana

tatra—následkem čehož; *tam*—to; *buddhi-saṁyogam*—oživení takového vědomí; *labhate*—znovuzíská; *paurva*—předešlé; *dehikam*—tělesné vědomí; *yatate*—usiluje; *ca*—také; *tataḥ*—poté; *bhūyaḥ*—znovu; *saṁsiddhau*—pro dokonalost; *kuru-nandana*—ó synu Kurua.

Překlad

Takovým narozením znovu oživí své vědomí Boha z minulého života a snaží se postoupit dále, aby dosáhl úplného úspěchu, ó synu Kurua.

Výklad

Král Bharata, který se napotřetí narodil v rodině dobrého brāhmaṇy, je příkladem dobrého narození za účelem oživení předchozího transcendentálního vědomí. Král Bharata byl Císařem světa a od jeho časů je tato planeta mezi polobohy známá jako Bhāratavarṣa. Předtím byla známá jako Ilāvartavarṣa. Císař v útlém věku odešel do důchodu, aby dosáhl spirituální dokonalosti, ale selhal a úspěchu nedosáhl. V příštím životě se narodil v rodině dobrého brāhmaṇy a byl známý jako Jaḍabharata, protože zůstával vždy o samotě a s nikým nemluvil. A později byl Králem Rahūgaṇou odhalen jako největší transcendentalista. Z jeho života lze vyrozumět, že transcendentální snahy, cvičení jógy, nejsou nikdy marné. Pánovou milostí dostává transcendentalista opakované příležitosti, aby dovršil dokonalost ve vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 44

पूर्वाभ्यासेन तेनैव ह्रियते ह्यवशोऽपि सः ।
जिज्ञासुरपि योगस्य शब्दब्रह्मातिवर्तते ॥ ६-४४॥

pūrvābhyāsena tenaiva
hriyate hy avaśo 'pi saḥ
jijñāsur api yogasya
śabda-brahmātivartate

pūrva—předešlá; *abhyāsena*—praktika; *tena*—vlivem toho; *eva*—jistě; *hriyate*—je přitahován; *hi*—jistě; *avaśaḥ*—bezmocný; *api*—také; *saḥ*—on; *jijñāsuḥ*—chtít vědět; *api*—tak; *yogasya*—jógy; *śabda-brahma*—ritualistické principy písma; *ativartate*—překročí.

Překlad

Díky zbožnému vědomí z minulého života bude automaticky přitahován k principům jógy - aniž by je hledal. Takový zvídavý transcendentalista, usilující o jógu, stojí vždy nad ritualistickými principy písem.

Výklad

Pokročilí jogíni nejsou příliš přitahováni rituály písem, ale automaticky jsou přitahováni principy jógy, které je mohou pozvednout do úplného vědomí Kṛṣṇy, nejvyšší dokonalosti jógy. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu (3.33.8), je taková lhostejnost pokročilých transcendentalistů vůči védským rituálům vysvětlena následovně:

aho bata śvapaco 'to garīyān
yajjihvāgre vartate nāma tubhyam
tepus tapas te juhuvuḥ sasnur āryā
brahmānūcur nāma gṛṇanti ye te

„Ó můj Pane! Lidé, kteří pějí svatá jména Vašeho Lordstva, jsou velmi velmi pokročilí ve spirituálním životě, i kdyby byli narozeni v rodinách pojídačů psů. Takoví pěvci bezpochyby vykonávali všechny druhy obětí a odříkání, koupali se na všech posvátných místech a dokončili veškerá studia písem.“

Slavný příklad tohoto byl představen Pánem Caitanyou, který přijal Ṭhākura Haridāse za jednoho ze Svých nejdůležitějších učedníků. Přestože se Ṭhākur Haridāsa narodil v rodině muslimů, byl Pánem Caitanyou povýšen na pozici *nāmācārya*, protože rigorózně dbal principu pění tří set tisíců jmen Pána denně: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. A protože pěl svaté jméno Pána neustále, rozumí se,

že se musel dostat přes všechny ritualistické metody Véd, které jsou známé jako *śabda-brahman*. Dokud člověk není očištěn, nemůže přijmout princip Kṛṣṇa vědomí ani se zapojovat do pění svatého jména Pána, Hare Kṛṣṇa.

TEXT 45

प्रयत्नाद्यतमानस्तु योगी संशुद्धकिल्बिषः ।
अनेकजन्मसंसिद्धस्ततो याति परां गतिम् ॥ ६-४५॥

prayatnād yatamānas tu
yogī saṁśuddha-kilbiṣaḥ
aneka-janma-saṁsiddhas
tato yāti parāṁ gatim

prayatnāt—přísnou praktikou; *yatamānaḥ*—ten, kdo usiluje; *tu*—ale; *yogī*—takový transcendentalista; *saṁśuddha*—smytý; *kilbiṣaḥ*—všech druhů hříchu; *aneka*—mnoho, mnoho; *janma*—narození; *saṁsiddhaḥ*—takto dosažená dokonalost; *tataḥ*—poté; *yāti*—dosáhne; *parām*—nejvyšší; *gatim*—destinace.

Překlad

Avšak, když se jogín s upřímným úsilím vloží do vytváření dalšího postupu, když je smyt od všech znečištění, tak nakonec, po mnoha a mnoha životech praktikování, dosáhne nejvyššího cíle.

Výklad

Člověk, narozený v mimořádně čestné, aristokratické nebo svaté rodině, si začíná uvědomovat své příznivé podmínky pro vykonávání jógy. S odhodláním začíná se svým nedokončeným úkolem, a tak se zcela očistí od všech hmotných znečištění. Když je konečně prostý všech znečištění, dosáhne nejvyšší dokonalosti - vědomí Kṛṣṇy. Vědomí Kṛṣṇy je dokonalým stádiem osvobození se od všech znečištění. To je potvrzeno v Bhagavad-gītě:

yeṣāṁ tvanta-gataṁ pāpaṁ janānāṁ puṇya-karmaṇām
te dvandva-moha-nirmuktā bhajante māṁ dṛḍha-vratāḥ

„Po mnoha a mnoha životech vykonávání zbožných činností, když je člověk zcela prostý všech znečištění a dojmu duality, začne se zaměstnávat v transcendentální láskyplné službě Pánu.“

TEXT 46

तपस्विभ्योऽधिको योगी ज्ञानिभ्योऽपि मतोऽधिकः ।
कर्मिभ्यश्चाधिको योगी तस्माद्योगी भवार्जुन ॥ ६-४६॥

tapasvibhyo 'dhiko yogī
jñānibhyo 'pi mato 'dhikaḥ
karmibhyaś cādhiko yogī
tasmād yogī bhavārjuna

tapasvibhyaḥ—než asketa; *adhikaḥ*—větší; *yogī*—jogín; *jñānibhyaḥ*—než ten, kdo je moudrý; *api*—také; *mataḥ*—považován; *adhikaḥ*—větší než; *karmibhyaḥ*—než ziskuchtivý pracovník; *ca*—také; *adhikaḥ*—větší než; *yogī*—jogín; *tasmāt*—proto; *yogī*—transcendentalista; *bhava*—jen se staň; *arjuna*—ó Arjuno.

Překlad

jogín je větší než asketa, větší než empirik a větší než ten, kdo pracuje pro zisk. Ó Arjuno, za všech okolností buď tedy jogín.

Výklad

Když mluvíme o józe, myslíme tím spojování svého vědomí s Nejvyšší Absolutní Pravdou. Takový proces je nazýván různými praktikanty různě, termíny dané přijaté metody. Pokud je ten proces spojování převážně v ziskuchtivých činnostech, nazývá se *karma*-jóga, když je převážně empirický, nazývá se *jñāna*-jóga, a když je převážně o oddaném vztahu s Nejvyšším Pánem, nazývá se *bhakti*-jóga. *Bhakti*-jóga neboli Kṛṣṇa vědomí je konečnou dokonalostí všech jóg, jak bude vysvětleno v nadcházejícím verši. Pán zde potvrdil nadřazenost jógy, ale nezmínil, že je lepší než *bhakti*-jóga. *Bhakti*-jóga je spirituální poznání ve své úplnosti a jako takovou ji nic nemůže předčít. Askeze bez poznání svého já je nedokonalá. Empirické poznání bez odevzdání se Nejvyššímu Pánu je také nedokonalé. A ziskuchtivá práce bez vědomí Kṛṣṇy je plýtváním času. Tudíž, nejvychvalovanější formou jógy zde zmíněné je *bhakti*-jóga a ještě jasněji je to vysvětleno v dalším verši.

TEXT 47

योगिनामपि सर्वेषां मद्गतेनान्तरात्मना ।
श्रद्धावान्भजते यो मां स मे युक्ततमो मतः ॥ ६-४७॥

yoginām api sarveṣāṁ
mad-gatenāntar-ātmanā
śraddhāvān bhajate yo māṁ

sa me yuktatamo mataḥ

yoginām—ze všech jogínů; *api*—také; *sarveṣām*—všechny typy; *mat-gatena*—přetrvávající ve Mně; *antaḥ-ātmanā*—neustále myslící na Mě uvnitř; *śraddhā-vān*—v plné víře; *bhajate*—prokazuje transcendentální milující službu; *yaḥ*—ten, kdo; *mām*—Mě (Nejvyššího Pána); *saḥ*—on; *me*—Můj; *yuktatamaḥ*—největší jogín; *mataḥ*—je považován za.

Překlad

A ze všech jogínů ten, kdo je Mi vždy věrný s velkou vírou, uctívá Mě transcendentální láskyplnou službou, ten je se Mnou nejdůvěrněji spojený v józe a je největším ze všech.

Výklad

Slovo *bhajate* je zde významné. *Bhajate* má své kořeny ve slovesu *bhaj*, které se používá, je-li třeba služby. Anglické slovo „uctívat" nemůže být použito ve stejném smyslu jako *bhaja*. Uctívat znamená prokazovat respekt a úctu tomu, kdo je toho hoden, nebo ho obdivovat. Ale služba s láskou a vírou je obzvláště určena pro Nejvyšší Osobnost Božství. Člověk se může vyhnout uctívání váženého muže nebo poloboha a může pak být nazýván neslušným, ale člověk se nemůže vyhnout službě Nejvyššímu Pánu, aniž by byl zcela odsouzen. Každá živá bytost je nedílnou součástí Nejvyšší Osobnosti Božství, a tak je svou vlastní podstatou určena ke službě Nejvyššímu Božství. Pokud v tom selže, spadne dolů. Bhāgavatam toto potvrzuje následně:

ya eṣāṁ puruṣaṁ sākṣād ātma-prabhavam īśvaram
na bhajanty avajānanti sthānād bhraṣṭā patanty adhaḥ

„Kdokoliv, kdo neprokazuje službu a zanedbává svou povinnost vůči Původnímu Pánu, který je zdrojem všech živých bytostí, zcela jistě padne dolů ze své konstituční pozice."

V tomto verši je také použito slovo *bhajanti*. Tudíž, *bhajanti* se vztahuje pouze k Nejvyššímu Pánu, zatímco slovo „uctívat" se může vztahovat k polobohům nebo jakékoliv jiné běžné živé bytosti. Slovo *avajānanti* použité v tomto verši Śrīmad-Bhāgavatamu, lze také nalézt v Bhagavad-gītě: *avajānanti māṁ mūḍhāḥ*: „Jen blázni a darebáci se vysmívají Nejvyšší Osobnosti Božství, Pánu Kṛṣṇovi." Takoví blázni na sebe berou psaní komentářů k Bhagavad-gītě, aniž by měli mentalitu služby Pánovi. V důsledku toho nemohou správně rozlišit mezi slovem *bhajanti* a slovem „uctívat."

Vyvrcholení všech druhů jógy spočívá v *bhakti*-józe. Všechny ostatní jógy nejsou ničím jiným, než prostředky k dosažení *bhakti* v *bhakti*-józe. Jóga ve skutečnosti znamená *bhakti*-jóga; všechny ostatní jógy jsou postupným procesem směrem k cíli, *bhakti*-józe. Cesta seberealizace od počátku *karma*-jógy na konec *bhakti*-jógy je dlouhá. *Karma*-jóga, bez ziskuchtivých výsledků, je počátkem této cesty. Když *karma*-jóga přidá na poznání a v odříkání, pak se toto stádium nazývá *jñāna*-jóga. Když *jñāna*-jóga přidá v meditaci na Nadduši za pomoci různých fyzických procesů, a mysl je na Ní, tak se to nazývá *aṣṭāṅga*-jóga. A, když člověk překlene *aṣṭāṅga*-jógu a přijde do bodu Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy, nazývá se to *bhakti*-jóga, vyvrcholení. Ve skutečnosti je *bhakti*-jóga konečným cílem, avšak chce-li člověk přesně analyzovat *bhakti*-jógu, musí porozumět těmto ostatním typům jógy. Jogín, který postupuje, je tedy na pravé cestě věčného štěstí. Ten, kdo se drží konkrétního bodu a dále nepostupuje, se nazývá tím daným označením: *karma*-jogín, *jñāna*-jogín nebo *dhyāna*-jogín, *rāja*-jogín, *haṭha*-jogín atd. Když má někdo tolik štěstí, že přijde do bodu *bhakti*-jógy, měli bychom chápat, že překlenul všechny ostatní jógy. Tudíž, stát se vědomým Kṛṣṇy je nejvyšším stádiem jógy, stejně jako, když mluvíme o Himálajích, mluvíme o nejvyšších horách na světě, jejichž nejvyšší bod Mount Everest je považován za vrchol.

Je velkým štěstím, když někdo přijde k vědomí Kṛṣṇy na cestě *bhakti*-jógy, aby byl dobře umístěný dle védských pokynů. Ideální jogín soustředí svoji pozornost na Kṛṣṇu, který je nazýván Śyāmasundarou, který je krásně malovaný jako mrak, jehož obličej podobný lotosu je zářivý jako slunce, jehož oděv je oslnivý klenoty, a jehož tělo je ověnčeno květinami. Jeho nádherný lesk, který se nazývá *brahmajyoti*, osvětluje všechny strany. Inkarnuje se v rozličných formách jako Rāma, Nṛsiṁha, Varāha a Kṛṣṇa, Nejvyšší Osobnost Božství, který sestupuje jako lidská bytost, jako syn matky Yaśody, a který je znám jako Kṛṣṇa, Govinda a Vāsudeva. Je dokonalým dítětem, manželem, přítelem a mistrem, a je úplný ve všech honosnostech a transcendentálních kvalitách. Pokud někdo setrvává plně vědomí těchto rysů Pána, nazývá se nejvyšším jogínem.

Tohoto stádia nejvyšší dokonalosti v józe lze dosáhnout jedině prostřednictvím *bhakti*-jógy, jak je potvrzeno veškerou védskou literaturou:

yasya deve parā bhaktir yathā deve tathā gurau
tasyaite kathitā hy arthāḥ prakāśante mahātmanaḥ

„Všechna sdělení védského poznání jsou automaticky vyjeveny jen těm velkým duším, které mají bezvýhradnou víru v Pána i ve spirituálního mistra."

Bhaktir asya bhajanaṁ tadihāmutropādhi nairāsyenāmuṣmin manaḥ kalpanam; etad eva naiṣkarmyam. „*Bhakti* znamená oddanou službu Pánu, která je prostá tužby po hmotném zisku, ať už v tomto životě, nebo v tom příštím. Prost takových tendencí by měl člověk plně zaměstnat svou mysl Nejvyšším. To je

účelem naiṣkarmyi.“ Toto jsou některé prostředky k vykonávání *bhakti* neboli vědomí Kṛṣṇy, stádia nejvyšší dokonalosti v systému jógy.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Šesté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Sāṅkhya-jóga Brahma-vidyā.

Ilustrace 13. Polobohové, spokojeni prováděním oběti, člověku dodávají všechny potřeby.

Ilustrace 14. Živá bytost je pokryta různými stupni chtíče.

Ilustrace 15. Svatý Pán nejprve instruoval tuto nehynoucí vědu jógy Vivasvānovi.

Ilustrace 16. Pán sestupuje, kdykoliv dochází k poklesu v náboženských principech.

Ilustrace 17. „Aby spasil zbožné a zničil ničemy...“

Ilustrace 18. „Odměňuji je podle toho, jak se mi odevzdají."

Ilustrace 19. Ten, kdo se řádně věnuje jedné z těchto cest, dosáhne výsledku obou.

Ilustrace 20. Pokorný mudrc vidí stejným zrakem.

Ilustrace 21. „Jedinec by měl meditovat na Mně uvnitř srdce a učinit Mě konečným cílem života.“

Ilustrace 22. Jedinec by se měl zapojit do praktikování jógy s neodchylnou odhodlaností a vírou.

Ilustrace 23. „Mysl je nepokojná, rozbouřená, umíněná a velmi silná, ó Kṛṣṇo.“

Ilustrace 24. „A ze všech jogínů ten, kdo je Mi vždy věrný s velkou vírou, je největším ze všech.“

Ilustrace 25. Kṛṣṇovy materiální a spirituální energie.

Ilustrace 26. Čtyři druhy zbožných lidí se odevzdávají Kṛṣṇovi, zatímco čtyři druhy bezbožných lidí ne.

Ilustrace 27. „Když tam někdo jde, nikdy se nevrátí. To je Mé nejvyšší svrchované sídlo.“

Ilustrace 28. „Když sestoupím v lidské podobě, blázni se Mi vysmívají.“

Kapitola 7

Poznání Absolutního

TEXT 1

श्रीभगवानुवाच ।
मय्यासक्तमनाः पार्थ योगं युञ्जन्मदाश्रयः ।
असंशयं समग्रं मां यथा ज्ञास्यसि तच्छृणु ॥ ७-१ ॥

śrī-bhagavān uvāca
mayy āsakta-manāḥ pārtha
yogaṁ yuñjan mad-āśrayaḥ
asaṁśayaṁ samagraṁ māṁ
yathā jñāsyasi tac chṛṇu

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Pán řekl; *mayi*—ke Mně; *āsakta-manāḥ*—mysl připoutaná; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *yogam*—seberealizace; *yuñjan*—tak praktikující; *mat-āśrayaḥ*—ve vědomí Mě (vědomí Kṛṣṇy); *asaṁśayam*—bezpochyby; *samagram*—zcela; *mām*—Mě; *yathā*—tolik jako; *jñāsyasi*—můžeš poznat; *tat*—to; *śṛṇu*—snaž se slyšet.

Překlad

Nyní slyš, ó synu Pṛthy [Arjuno], jak cvičením jógy za plného vědomí Mě, s myslí připoutanou ke Mně, Mě můžeš zcela poznat, prost

pochybností.

Výklad

V této Sedmé kapitole Bhagavad-gīty je v plné míře popsána podstata vědomí Kṛṣṇy. Kṛṣṇa je úplný ve všech honosnostech a zde je popsáno, jak tyto honosnosti projevuje. Také jsou v této kapitole popsány čtyři druhy šťastlivců, kteří se stanou připoutanými ke Kṛṣṇovi, a čtyři druhy nešťastníků, kteří ke Kṛṣṇovi nikdy nepřilnou.

V prvních šesti kapitolách Bhagavad-gīty byla popsána živá bytost jako nehmotná duchovní duše, která je schopná se pozvednout k seberealizaci prostřednictvím různých druhů jóg. Na konci Šesté kapitoly bylo jasně řečeno, že stálá koncentrace mysli na Kṛṣṇu, nebo jinými slovy vědomí Kṛṣṇy, je nejvyšší formou všech jóg. Koncentrováním mysli na Kṛṣṇu, a ne jinak, je člověk schopný zcela poznat Absolutní Pravdu. Realizace neosobního *brahmajyoti* nebo lokalizované Paramātmy není dokonalým poznáním Absolutní Pravdy, protože se jedná o částečné poznání. Úplným a vědeckým poznáním je Kṛṣṇa a vše je vyjeveno člověku ve vědomí Kṛṣṇy. V plném vědomí Kṛṣṇy člověk ví, že Kṛṣṇa je konečným poznáním, bez nejmenších pochyb. Různé druhy jóg jsou pouhými odrazovými můstky ke Kṛṣṇa vědomí. Ten, kdo se dá na vědomí Kṛṣṇy přímo, má automaticky úplné poznání o *brahmajyoti* a Paramātmě. Cvičením jógy Kṛṣṇa vědomí člověk může vědět všechno ve své úplnosti - jmenovitě Absolutní pravdu, živé bytosti, materiální přírodu a jejich projevy s příslušenstvím.

Člověk by měl tedy začít cvičit jógu tak, jak je to nařízeno v posledním verši Šesté kapitoly. Koncentrace mysli na Kṛṣṇu, Nejvyššího, je umožněna vykonáváním předepsané oddané služby v devíti různých formách, z nichž *śravaṇam* je první a nejdůležitější. Pán tedy říká Arjunovi: *„tat śṛṇu,“* „Slyš ode Mě.“ Nikdo nemůže být vyšší autoritou než Kṛṣṇa, a tak slyšením Jeho člověk obdrží nejlepší příležitost na postup ve vědomí Kṛṣṇy. Člověk se tedy musí učit přímo od Kṛṣṇy nebo od čistého oddaného Kṛṣṇy - a nikoliv od neoddaného povýšence, nadutého pro své akademické vzdělání.

V Druhé kapitole Prvního zpěvu Śrīmad-Bhāgavatamu je tento proces porozumění Kṛṣṇovi, Nejvyšší Osobnosti Božství, Absolutní Pravdě, popsán následovně:

śṛṇvatāṁ sva-kathāṁ kṛṣṇaḥ puṇya-śravaṇa-kīrtanaḥ
hṛdyantaḥstho hy abhadrāṇi vidbunoti suhṛt satām

naṣṭa-prāyeṣv abhadreṣu nityaṁ bhāgavata-sevayā
bhagavaty uttama-śloke bhaktir bhavati naiṣṭhikī

tadā rajas-tamo-bhāvāḥ kāma-lobhadayaś ca ye
ceta etair anāviddhaṁ sthitaṁ sattve prasīdati

evam prasanna-manaso bhagavad-bhakti-yogataḥ
bhagavat-tattva-vijñānaṁ mukta-saṅgasya jāyate

bhidyate hṛdaya-granthiś chidyante sarva-saṁśayāḥ
kṣīyante cāsya karmāṇi dṛṣṭa evātmanīśvare

„Slyšet o Kṛṣṇovi prostřednictvím védské literatury nebo slyšet přímo od Něj prostřednictvím Bhagavad-gīty je samo o sobě velmi vhodnou činností. A pro toho, kdo slyší o Kṛṣṇovi, Pán Kṛṣṇa, který přebývá srdci každého, koná jako přítel, který přeje jen to nejlepší, a očišťuje oddaného, který se neustále zaměstnává posloucháním o Něm. Tímto způsobem oddaný přirozeně rozvine své spící transcendentální poznání. Jak slyší více o Kṛṣṇovi, prostřednictvím Bhāgavatamu a od oddaných, zafixuje se v oddané službě Pánu. Rozvojem oddané služby se člověk osvobodí z režimů vášně a nevědomosti, a tak se zredukuje materiální chtíč a lakomství. Když jsou tyto nečistoty setřeny, kandidát zůstává stabilně ve své pozici čistého dobra, je oživen oddanou službou a dokonale rozumí vědě o Bohu. Takto *bhakti*-jóga rozetne tvrdý uzel materiální náklonosti a umožní člověku v okamžiku přijít do stádia ‚*asaṁśayaṁ samagram,*‘ porozumění Nejvyšší Absolutní Pravdě Osobnosti Božství.“ (Bhāg. 1.2.17-21)

A tak jedině skrze slyšení od Kṛṣṇy nebo od Jeho oddaného ve vědomí Kṛṣṇy může člověk porozumět vědě o Kṛṣṇovi.

TEXT 2

ज्ञानं तेऽहं सविज्ञानमिदं वक्ष्याम्यशेषतः ।
यज्ज्ञात्वा नेह भूयोऽन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥ ७-२॥

jñānaṁ te ’haṁ sa-vijñānam
idaṁ vakṣyāmy aśeṣataḥ
yaj jñātvā neha bhūyo ’nyaj
jñātavyam avaśiṣyate

jñānam—fenomenální poznání; *te*—tobě; *aham*—Já; *sa*—s; *vijñānam*—noumenální poznání; *idam*—toto; *vakṣyāmi*—vysvětlím; *aśeṣataḥ*—plně; *yat*—které; *jñātvā*—věda; *na*—ne; *iha*—v tomto světě; *bhūyaḥ*—dále; *anyat*—cokoliv více; *jñātavyam*—poznatelné; *avaśiṣyate*—zůstává k poznání.

Překlad

Nyní ti v úplnosti vyložím toto poznání, fenomenální i noumenální, po jehož pochopení by nemělo zůstat nic, co ještě lze poznat.

Výklad

Úplné poznání se skládá z poznání fenomenálního (patrného) světa a duchovna za ním. Zdrojem obojího je transcendentální poznání. Pán chce vysvětlit výše zmíněný systém poznání, protože Arjuna je Kṛṣṇův důvěrný oddaný a přítel. Pán toto vysvětluje na začátku Čtvrté kapitoly a znovu je to potvrzeno zde: úplné poznání může získat jedině oddaný Pána, přímo od Pána v učednické posloupnosti. Člověk by tedy měl být dostatečně inteligentní, aby věděl, kdo je zdrojem veškerého poznání, kdo je příčinou všech příčin a kdo je jediným předmětem meditace ve všech typech praktik jógy. Když je poznána příčina všech příčin, tak vše poznatelné bude poznáno a nic nezůstane nepoznáno. Védy říkají: *„yasmin vijñāte sarvam eva vijñatam bhavanti.“*

TEXT 3

मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद्यतति सिद्धये ।
यततामपि सिद्धानां कश्चिन्मां वेत्ति तत्त्वतः ॥ ७-३ ॥

manuṣyāṇāṁ sahasreṣu
kaścid yatati siddhaye
yatatām api siddhānāṁ
kaścin māṁ vetti tattvataḥ

manuṣyāṇām—z lidí; *sahasreṣu*—z mnoha tisíců; *kaścit*—někdo; *yatati*—usiluje; *siddhaye*—o dokonalost; *yatatām*—těch, kteří usilují; *api*—vskutku; *siddhānām*—těch, kteří dosáhli dokonalosti; *kaścit*—někdo; *mām*—Mě; *vetti*—zná; *tattvataḥ*—ve skutečnosti.

Překlad

Z mnoha tisíců lidí usiluje o dokonalost možná jeden a z těch, kdo dokonalosti dosáhnou, Mě sotva jeden zná v pravdě.

Výklad

Lidé jsou rozdílné úrovně a z mnoha tisíců z nich se možná jeden bude zajímat o transcendentální realizaci dostatečně natolik, aby se pokusil poznat, co je to já, co je to tělo a co je Absolutní Pravda. Lidstvo se obecně zaměstnává jednoduše zvířecími tendencemi, jmenovitě jídlem, spaním, bráněním se a pářením se, a sotva někdo se zajímá o transcendentální poznání. Prvních šest kapitol Gīty je určeno pro ty, kdo se zajímají o transcendentální poznání, o poznání já, Nadjá a o procesy pro realizaci skrz *jñāna*-jógu, *dhyāna*-jógu a rozlišení já od hmoty. Avšak Kṛṣṇu mohou poznat jedině osoby vědomé Kṛṣṇy. Ostatní

transcendentalisté možná docílí realizace neosobního Brahmanu, jelikož je to snazší než porozumět Kṛṣṇovi. Kṛṣṇa je Nejvyšší Osoba, ale zároveň je mimo znalost Brahmanu a Paramātmy. Jogíni a *jñānī* jsou zmateni ve svých snahách porozumět Kṛṣṇovi, přestože největší z impersonalistů, Śrīpāda Śaṅkarācārya, uznal ve svém komentáři ke Gītě, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství. Ale jeho následovníci Kṛṣṇu takto nepřijímají, i v případě že mají transcendentální realizaci neosobního Brahmanu.

Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství, příčina všech příčin, původní Pán Govinda. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ anādir ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam.* Pro neoddané je velmi těžké Ho poznat. Přestože neoddaní prohlašují, že cesta *bhakti*, oddané služby, je velmi jednoduchá, nedokáží ji praktikovat. Pokud je cesta *bhakti* tak jednoduchá, jak třída neoddaných lidí prohlašuje, tak proč se tedy vydávají po obtížné cestě? Ve skutečnosti cesta *bhakti* není jednoduchá. Takzvaná cesta *bhakti* praktikovaná neautorizovanými osobami, které nemají znalost *bhakti*, je možná jednoduchá, ale pokud je skutečně praktikovaná dle pravidel a předpisů, pak spekulativní učenci a filosofové z cesty odpadnou. Śrīla Rūpa Gosvāmī ve své Bhakti-rasāmṛta-sindhu píše:

śruti-smṛti-purāṇādi-pañcarātra-vidhiṁ vinā
aikāntikī harer bhaktir utpātāyaiva kalpate

„Oddaná služba Pánu, která ignoruje autorizovanou védskou literaturu, jako jsou Upaniṣady, Purāṇy, Nārada-pañcarātra atd., není ničím jiným než zbytečným narušováním společnosti."

Pro impersonalistu, který realizoval Brahman, ani pro jogína, který realizoval Paramātmu, není možné poznat Kṛṣṇu, Nejvyšší Osobnost Božství, jako syna matky Yaśody nebo jako kočího Arjuny. Dokonce i velcí polobohové jsou někdy Kṛṣṇou zmatení: *„muhyanti yat sūrayaḥ,“ „māṁ tu veda na kaścana.“* „Nikdo Mě nezná tak, jak jsem," říká Pán. A pokud Ho někdo zná, pak *„sa mahātmā sudurlabhaḥ.“* „Taková velká duše je velmi vzácná." Tudíž, dokud člověk nepraktikuje oddanou službu Pánu, nemůže znát Kṛṣṇu tak, jak je (*tattvataḥ*), i kdyby byl člověk velkým učencem a filosofem. Jedině čistí oddaní mohou něco vědět o nepředstavitelných transcendentálních vlastnostech v Kṛṣṇovi, v příčině všech příčin, v Jeho všemohoucnosti a hojnosti, v Jeho bohatství, slávě, síle, kráse, poznání a zřeknutí se, protože Kṛṣṇa ke Svým oddaným chová blahosklonnou náklonnost. Je posledním slovem v realizaci Brahmanu a jedině oddaní Ho mohou realizovat tak, jak je. Proto se říká:

ataḥ śrī-kṛṣṇa-nāmādi na bhaved grāhyam indriyāiḥ
sevonmukhe hi jihvādau svayam eva sphuraty adaḥ

„Nikdo nemůže znát Kṛṣṇu tak, jak je, tupými materiálními smysly. Ale vyjevuje se oddaným, potěšen jimi pro jejich transcendentální láskyplnou službu Jemu." (Padma Purāṇa)

TEXT 4

भूमिरापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च ।
अहङ्कार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥ ७-४॥

bhūmir āpo 'nalo vāyuḥ
khaṁ mano buddhir eva ca
ahaṅkāra itīyaṁ me
bhinnā prakṛtir aṣṭadhā

bhūmiḥ—země; *āpaḥ*—voda; *analaḥ*—oheň; *vāyuḥ*—vzduch; *kham*—éter; *manaḥ*—mysl; *buddhiḥ*—inteligence; *eva*—jistě; *ca*—a; *ahaṅkāraḥ*—falešné ego; *iti*—tak; *iyam*—všechny tyto; *me*—Mé; *bhinnā*—oddělené; *prakṛtiḥ*—energie; *aṣṭadhā*—dohromady osm.

Překlad

Země, voda, oheň, vzduch, éter, mysl, inteligence a falešné ego - těchto osm dohromady tvoří Mé oddělené hmotné energie.

Výklad

Věda o Bohu analyzuje konstituční postavení Boha a Jeho rozličných energií. Materiální příroda se nazývá *prakrti*, neboli energie Pána v Jeho různých *puruṣa* inkarnacích (expanzích), jak je to popsáno v Svatvata Tantře:

viṣṇos tu trīṇi rūpāṇi puruṣākhyāny atho viduḥ
ekantu mahataḥ sraṣṭṛ dvitīyaṁ tv aṇḍa-saṁsthitam
tṛtīyaṁ sarvabhūta-sthaṁ tāni jñātvā vimucyate

„Tři Viṣṇuové představují úplná rozšíření Pána Kṛṣṇy pro materiální tvorbu. První z nich, Mahā-Viṣṇu, tvoří veškerou materiální energii, známou jako *mahattattva*. Druhý, Garbhodakaśāyī Viṣṇu, vstupuje do všech vesmírů, aby v každém z nich vytvořil diverzitu. Třetí, Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, je ve všech vesmírech rozptýlen jako všeprostupující Nadduše a je známý jako Paramātmā, která je přítomná i uvnitř atomů. Každý, kdo zná tyto tři Viṣṇuy, může být osvobozený z materiální spleti.“

Tento hmotný svět je dočasným projevem jedné z energií Pána. Všechny činnosti hmotného světa jsou řízeny těmito třemi Viṣṇu expanzemi Pána Kṛṣṇy. Tito Puruṣové se nazývají inkarnace. Obecně ten, kdo nezná vědu o Bohu (Kṛṣṇovi), předpokládá, že tento hmotný svět existuje pro potěšení živých bytostí a že živé bytosti jsou příčinami (Puruṣové), vládci a požitkáři materiální energie. Podle Bhagavad-gīty je tento ateistický závěr mylný. Ve verši v diskuzi je uvedeno, že Kṛṣṇa je původní příčinou materiálních projevů. Śrīmad-Bhāgavatam

toto také potvrzuje. Ingredience materiálních projevů jsou oddělenými energiemi Pána. I *brahmajyoti*, které je konečným cílem impersonalistů, je spirituální energie, která se projevuje na spirituální obloze. V *brahmajyoti* není spirituální diverzita, tak jak je tomu na Vaikuṇṭhalokách, a impersonalisté přijímají *brahmajyoti* jako konečný věčný cíl. Projevy Paramātmy jsou také dočasným, všeprostupujícím aspektem Kṣīrodakaśāyī Viṣṇua. Projevy Paramātmāmy nejsou věčné ve spirituálním světě. Proto je Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa, skutečnou Absolutní Pravdou. On je úplnou energetickou osobou a má různé oddělené a vnitřní energie.

V materiální energii je, jak bylo uvedeno výše, osm hlavních projevů. Prvních pět z nich, jmenovitě země, voda, oheň, vzduch a obloha, mezi které se zahrnuje pět smyslových objektů, se nazývá pět gigantických výtvorů nebo pět hrubých výtvorů. Jedná se o projevy hmotného zvuku, doteku, formy, chuti a vůně. Materiální věda se zabývá těmito deseti položkami a ničím jiným. Ale zbývající tři položky, mysl, inteligence a falešné ego jsou materialisty opomíjeny. Ani filosofové, kteří se zabývají duševními činnostmi, nejsou v poznání dokonalí, protože neznají konečný zdroj, Kṛṣṇu. Falešné ego - „Já jsem," a „To je moje," které je podstatou základního principu hmotné existence - obsahuje deset smyslových orgánů určených k materiálním činnostem. Inteligence odkazuje k veškeré hmotné energii zvané *mahat-tattva*. Tudíž, z osmi oddělených energií Pána se manifestuje dvacet čtyři prvků hmotného světa, které jsou předmětem ateistické filosofie *sāṅkhya*; původně jsou odnožemi Kṛṣṇových energií a jsou od Něj oddělené, ale ateističtí *sāṅkhya* filosofové s nedostatečnou zásobou poznání neznají Kṛṣṇu jako příčinu všech příčin. Jediným předmětem k diskuzím ve filosofii *sāṅkhya* jsou projevy Kṛṣṇovi vnější energie tak, jak jsou popsány v Bhagavad-gītě.

TEXT 5

अपरेयमितस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे पराम् ।
जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥ ७-५॥

apareyam itas tv anyāṁ
prakṛtiṁ viddhi me parām
jīva-bhūtāṁ mahā-bāho
yayedaṁ dhāryate jagat

aparā—podřadná; *iyam*—tato; *itaḥ*—kromě této; *tu*—ale; *anyām*—další; *prakṛtim*—energie; *viddhi*—jen se snaž porozumět; *me*—Má; *parām*—nadřazená; *jīva-bhūtām*—živé bytosti; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *yayā*—kým; *idam*—toto; *dhāryate*—jsa užívána či zneužívána; *jagat*—materiální svět.

Překlad

Vedle této nižší přírody, ó válečníku mocných paží, Arjuno, existuje Moje vyšší energie, což jsou všechny živé bytosti, které zápasí s hmotnou přírodou a udržují vesmír.

Výklad

Zde je jasně zmíněno, že živé bytosti náleží k vyšší přírodě (či energii) Nejvyššího Pána. Nižší energií je hmota projevená v různých elementech, jmenovitě v zemi, ve vodě, v ohni, vzduchu, éteru, v mysli, inteligenci a ve falešném egu. Obě formy hmotné přírody, jmenovitě hrubá (země atd.) a jemná (mysl atd.), jsou produkty nižší energie. Živé bytosti, které za různými účely vykořisťují tyto nižší energie, jsou vyšší energií Nejvyššího Pána a celý hmotný svět funguje z důvodu této energie. Vesmírný projev nemá žádnou sílu konat, dokud k tomu není pohnut vyšší energií, živou bytostí. Energetický vždy ovládá energie, a tak jsou živé bytosti vždy ovládány Pánem - nemají nezávislou existenci. Nikdy nemají rovnou moc, jako si neinteligentní lidé někdy myslí. Rozdíl mezi živými bytostmi a Pánem je popsán ve Śrīmad-Bhāgavatamu následovně (10.87.30):

aparimitā dhruvās tanubhṛto yadi sarva-gatās
tarhiṁ na śāsyateti niyamo dhruva netarathā
ajani ca yanmayaṁ tad avimucya niyantṛ
bhavet samam anujānatāṁ yad-amataṁ mata-duṣṭatayā

„Ó Nejvyšší Věčný! Kdyby vtělené živé bytosti byly všeprostupující jako Vy, pak by nepodléhaly Tvé vládě. Pokud jsou živé bytosti přijímány jako nepatrné energie Vašeho Lordstva, v mžiku se stanou předmětem Tvé vlády. Skutečné osvobození tedy zahrnuje, že se živá bytost odevzdá pod Tvou vládu, a takové odevzdání se ji učiní šťastnou. Jen v takovém přirozeném postavení mohou být vládci. Proto lidé s omezeným poznáním, kteří zastávají monistickou teorii, že Bůh a živé bytosti jsou si ve všech ohledech rovni, klamou sebe i ostatní."

Nejvyšší Pán Kṛṣṇa je jediný vládce a vládne všem živým bytostem. Živé bytosti jsou Jeho vyšší energií, protože jejich existence se kvalitativně neliší od Nejvyššího, ale nikdy nejsou Pánovi rovny v množství moci. Jak vykořisťuje hrubou a jemnou nižší energii (hmotu), zapomíná vyšší energie (živá bytost) na svou pravou spirituální mysl a inteligenci. K této zapomnětlivosti dochází v důsledku vlivu hmoty na živou bytost. Avšak, když se živá bytost osvobodí z vlivu iluzorní hmotné energie, dosáhne stádia *mukti*, osvobození. Falešné ego si, pod vlivem hmotné iluze, myslí: „Jsem hmota a hmotné zisky jsou moje." Když se osvobodí od všech hmotných idejí, včetně pojetí, že se stane ve všech ohledech jedním s Bohem, tak realizuje svou skutečnou pozici. Z toho lze vyvodit závěr,

že Gītā potvrzuje, že živá bytost je pouze jednou z mnohočetných energií Kṛṣṇy; a když je tato energie osvobozena od hmotného znečištění, stane plně vědomou Kṛṣṇy, osvobozenou.

TEXT 6

एतद्योनीनि भूतानि सर्वाणीत्युपधारय ।
अहं कृत्स्नस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथा ॥ ७-६ ॥

etad-yonīni bhūtāni
sarvāṇīty upadhāraya
ahaṁ kṛtsnasya jagataḥ
prabhavaḥ pralayas tathā

etat—tyto dvě přírody; *yonīni*—zdroj narození; *bhūtāni*—vše stvořené; *sarvāṇi*—vše; *iti*—tedy; *upadhāraya*—poznat; *aham*—já; *kṛtsnasya*—všezahrnující; *jagataḥ*—světa; *prabhavaḥ*—zdroj projevu; *pralayaḥ*—zničení; *tathā*—stejně jako.

Překlad

S jistotou věz, že Já jsem jak zdrojem, tak rozkladem všeho, co je v tomto světě hmotné, a všeho, co je spirituální.

Výklad

Vše, co existuje, je produktem hmoty a ducha. Duch je základním polem stvoření a hmota je stvořena duchem. Duch není stvořen v určitém stádiu materiálního vývoje. Naopak, hmotný svět se projevuje jen na základě duchovní energie. Toto hmotné tělo je vytvořeno, protože v hmotě je přítomný duch; dítě postupně roste v chlapce a pak v muže, protože je přítomná vyšší energie, spirituální duše. Podobně, v důsledku přítomnosti Nadduše, Viṣṇua, se vytváří kosmické projevy gigantického vesmíru. Duch a hmota, které se mísí, aby se projevila gigantická vesmírná forma, jsou původně dvě energie Pána. A Pán je tudíž původní příčinou všeho. Zlomkovitá nedílná část Pána, jmenovitě živá bytost, možná zpracováním hmotné energie postaví mrakodrap, továrnu nebo město, ale nemůže vytvořit hmotu z ničeho, a zcela jistě nemůže sestrojit planetu nebo vesmír. Příčinou vesmíru je Nadduše, Kṛṣṇa, nejvyšší stvořitel všech individuálních duší a původní příčina všech příčin, jak stvrzuje Kaṭha Upaniṣad: *nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām.*

TEXT 7

मत्तः परतरं नान्यत्किञ्चिदस्ति धनञ्जय ।
मयि सर्वमिदं प्रोतं सूत्रे मणिगणा इव ॥ ७-७॥

mattaḥ parataraṁ nānyat
kiñcid asti dhanañjaya
mayi sarvam idaṁ protaṁ
sūtre maṇi-gaṇā iva

mattaḥ—za hranicí Mě; *pataram*—nadřazené; *na*—ne; *anyat*—cokoliv jiného; *kiñcit*—něco; *asti*—existuje; *dhanañjaya*—ó dobyvateli bohatství; *mayi*—ve Mně; *sarvam*—vše, co je; *idam*—co vidíme; *protam*—navlečené; *sūtre*—na provázku; *maṇi-gaṇāḥ*—perly; *iva*—připodobněné.

Překlad

Ó dobyvateli bohatství [Arjuno], neexistuje Pravda vyšší nežli Já. Vše spočívá na Mně, tak jako perly navlečené na šňůrce.

Výklad

Existuje běžná a kontroverzní otázka, zda je Nejvyšší Absolutní Pravda osobní nebo neosobní. Pokud jde o Bhagavad-gītu, tak ta na každém kroku potvrzuje, že Absolutní Pravdou je Osobnost Božství Śrī Kṛṣṇa. Obzvláště v tomto verši je zdůrazněno, že Absolutní Pravda je osobou. To, že Osobnost Božství je Nejvyšší Absolutní Pravdou, je také potvrzeno Brahma-saṁhitou: *īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ*; tzn. že Nejvyšší Absolutní Pravda Osobnost Božství je Pán Kṛṣṇa, který je původním Pánem, reservoárem veškerého potěšení, Govindou, a věčnou formou úplné blaženosti a úplného poznání. Tyto prameny nezanechávají nejmenší pochybnosti o tom, že Absolutní Pravda je Svrchovanou Osobou, příčinou všech příčin. Avšak impersonalisté, na podkladě védské verze ze Śvetāśvatara Upaniṣadu, argumentují: *tato yad uttarataraṁ tad arūpam anāmayaṁ ya etad vidur amṛtās te bhavanti athetare duḥkham evāpi yanti.* „V hmotném světě je Brahmā, první živá bytost ve vesmíru, považován za Nejvyššího mezi polobohy, lidskými bytostmi a nižšími zvířaty. Ale za Brahmou je Transcendence, která nemá hmotnou formu a je prostá všech hmotných znečištění. Každý, kdo Ho zná, se také stane transcendentálním, ale ti, kdo Ho neznají, trpí utrpeními hmotného světa."

Impersonalisté kladou větší důraz na slovo *arūpam*. Ale toto *arūpam* není neosobní. Poukazuje na transcendentální formu věčnosti, blaženosti a poznání, jak je popsána v Brahma-saṁhitě, citováno výše. Další verše v Śvetāśvatara Upaniṣadu toto dokládají následovně:

vedāham etaṁ puruṣaṁ mahāntam āditya-varṇaṁ tamasaḥ parastāt
tam eva vidvān amṛta iha bhavati nānyaḥ panthā vidyate ayanāya
yasmāt paraṁ nāparam asti kiñcid yasmānnāṇīyo na jyāyo 'sti kiñcit

„Znám tu Nejvyšší Osobnost Božství, která je transcendentální všem materiálním pojetím temnoty. Jen ten, kdo Ji zná, může překročit pouta narození a smrti. Neexistuje jiný způsob, jak se osvobodit, než toto poznání Nejvyšší Osoby.

„Neexistuje vyšší pravda nežli Nejvyšší Osoba, protože Ona je naprosto nejvyšší. Je menší než nejmenší a větší než největší. Je situovaná jako tichý strom a osvětluje transcendentální oblohu. A tak jako strom rozprostírá své kořeny, tak Ona rozprostírá Své rozsáhlé energie."

Z těchto veršů člověk dochází k závěru, že Nejvyšší Absolutní Pravdou je Nejvyšší Osobnost Božství, která je všeprostupující svými mnohačetnými energiemi, materiálními i spirituálními.

TEXT 8

रसोऽहमप्सु कौन्तेय प्रभास्मि शशिसूर्ययोः ।
प्रणवः सर्ववेदेषु शब्दः खे पौरुषं नृषु ॥ ७-८॥

raso 'ham apsu kaunteya
prabhāsmi śaśi-sūryayoḥ
praṇavaḥ sarva-vedeṣu
śabdaḥ khe pauruṣaṁ nṛṣu

rasaḥ—chuť; *aham*—já; *apsu*—ve vodě; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *prabhā asmi*—jsem světlo; *śaśi-sūryayoḥ*—ve slunci a měsíci; *praṇavaḥ*—tři písmena A.U.M.; *sarva*—ve všem; *vedeṣu*—ve Védách; *śabdaḥ*—zvuková vibrace; *khe*—v éteru; *pauruṣam*—schopnost; *nṛṣu*—v člověku.

Překlad

Ó synu Kuntī [Arjuno], jsem chutí vody, světlem slunce a měsíce, slabikou om ve védských mantrách; jsem zvukem v éteru a schopností v člověku.

Výklad

Tento verš vysvětluje, jak je Pán všeprostupující skrze Své různorodé spirituální a materiální energie. Nejvyššího Pána lze na úvod vnímat prostřednictvím Jeho různých energií, a tak Ho realizovat neosobně. Jako je polobůh ve slunci vnímán prostřednictvím své všeprostupující energie, slunečního svitu, tak podobně Pán, ač ve Svém sídle, je vnímán prostřednictvím Svých všeprostupujících, šířících

se energií. Chuť vody je aktivním principem vody. Nikdo rád nepije mořskou vodu, protože čistá chuť vody je v ní smíchaná se solí. Přitažlivost vody závisí na čistotě chuti a tato čistá chuť je jednou z energií Pána. Impersonalisté vnímají přítomnost Pána ve vodě prostřednictvím její chuti a personalisté mimoto velebí Pána za to, jak laskavě dodává vodu, aby uhasil lidskou žízeň. To je způsob vnímání Nejvyššího. Prakticky řečeno, neexistuje konflikt mezi personalismem a impersonalismem. Ten, kdo zná Boha, ví, že neosobní i osobní pojetí jsou současně přítomna ve všem a že není rozporu. A tak Pán Caitanya ustanovil Svou vznešenou doktrínu: *acintya-bheda* a *abheda-tattvam* - současně stejné a rozdílné.

Světlo slunce a měsíce také původně vyzařuje z *brahmajyoti*, což je Pánova neosobní záře. Podobně, transcendentální zvuk *praṇava* či *omkāra* na počátku každého védského chorálu, který Nejvyššího Pána oslovuje, také vyzařuje z Něj. Jelikož se impersonalisté velmi obávají oslovit Nejvyššího Pána Kṛṣṇu Jeho nesčetnými jmény, upřednostňují rozeznívání transcendentálního zvuku *omkāra*. Ale neuvědomují si, že *omkāra* je zvuk, který reprezentuje Kṛṣṇu. Jurisdikce Kṛṣṇa vědomí se rozšiřuje všude a požehnaný je ten, kdo pozná vědomí Kṛṣṇy. Ti, kdo neznají Kṛṣṇu, jsou v iluzi, a tak poznání Kṛṣṇy se rovná osvobození a neznalost Kṛṣṇy je otroctvím.

TEXT 9

पुण्यो गन्धः पृथिव्यां च तेजश्चास्मि विभावसौ ।
जीवनं सर्वभूतेषु तपश्चास्मि तपस्विषु ॥ ७-९॥

puṇyo gandhaḥ pṛthivyāṁ ca
tejaś cāsmi vibhāvasau
jīvanaṁ sarva-bhūteṣu
tapaś cāsmi tapasviṣu

puṇyaḥ—původní; *gandhaḥ*—vůně; *pṛthivyām*—v zemi; *ca*—také; *tejaḥ*—teplota; *ca*—také; *asmi*—jsem; *vibhāvasau*—v ohni; *jīvanam*—životem; *sarva*—všech; *bhūteṣu*—živých bytostí; *tapaḥ*—pokání; *ca*—také; *asmi*—jsem; *tapasviṣu*—v těch, co praktikují pokání.

Překlad

Jsem původní vůní země a jsem žárem ohně. Jsem životem všeho živého a jsem pokáním všech asketů.

Výklad

Puṇya znamená to, co není rozložené; *puṇya* je původní. Vše v hmotném světě má určitou chuť nebo vůni, např. chuť a vůně v květině, v zemi, ve vodě, v ohni, vzduchu atd. Neznečištěná chuť, původní chuť, která prostupuje vším, to je Kṛṣṇa. Podobně, vše má určitou původní chuť a tato chuť může být změněna směsí chemikálií. Takže vše původní má nějaký pach, nějakou vůni a nějakou chuť. *Vibhāva* znamená oheň. Bez ohně nemůžeme pohánět továrny, vařit atd., a ten oheň, to je Kṛṣṇa. Žár v ohni je Kṛṣṇa. Dle védského lékařství jsou zažívací potíže způsobeny nízkou teplotou v břiše. Ohně je tedy třeba i pro trávení. Při Kṛṣṇa vědomí si začneme uvědomovat, že země, voda, oheň, vzduch a každý aktivní princip, všechny chemikálie a všechny hmotné prvky existují díky Kṛṣṇovi. Délka lidského života je také zapříčiněna Kṛṣṇou. Kṛṣṇovou milostí si tedy člověk může prodloužit život, nebo ho zkrátit. Kṛṣṇa vědomí je tedy činné ve všech oblastech.

TEXT 10

बीजं मां सर्वभूतानां विद्धि पार्थ सनातनम् ।
बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम् ॥ ७-१० ॥

bījaṁ māṁ sarva-bhūtānāṁ
viddhi pārtha sanātanam
buddhir buddhimatām asmi
tejas tejasvinām aham

bījam—semeno; *mām*—Mně; *sarva-bhūtānām*—všech živých bytostí; *viddhi*—pokus se porozumět; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *sanātanam*—původní, věčné; *buddhiḥ*—inteligence; *buddhimatām*—inteligentních; *asmi*—jsem; *tejaḥ*—udatnost; *tejasvinām*—silných; *aham*—jsem.

Překlad

Ó synu Pṛthy, věz, že Já jsem původní sémě veškerých existencí, inteligence inteligentních a statečnost všech mocných mužů.

Výklad

Bījam znamená semeno; Kṛṣṇa je semenem všeho. V kontaktu s materiální přírodou přinese semeno plody v podobě různých živých bytostí, pohyblivých a nehybných. Ptáci, zvířata, lidé a mnoho dalších živých tvorů patří mezi pohyblivé živé bytosti; zatímco stromy a rostliny jsou nehybné - nemohou se pohybovat, stojí. Každá bytost je zahrnuta mezi 8.400.000 druhů života, z nichž některé jsou

pohyblivé a jiné nehybné. V každém případě, Kṛṣṇa je semenem jejich života. Jak se uvádí ve védské literatuře, Brahman, Nejvyšší Absolutní Pravda, je to, z čeho vyzařuje všechno. Kṛṣṇa je Parabrahman, Nejvyšší Duch. Brahman je neosobní a Parabrahman osobní. Neosobní Brahman je situovaný v osobním aspektu - to je uvedeno v Bhagavad-gītě. Kṛṣṇa je tudíž původně zdrojem všeho. Je kořenem. Tak jako kořen stromu vyživuje celý strom, tak Kṛṣṇa, jsa původním kořenem všech věcí, vyživuje vše v tomto hmotném projevu. Toto je stvrzeno ve védské literatuře. *Yato vā imāni bhūtāni jāyante.* „Nejvyšší Absolutní Pravda je to, z čeho je zrozeno vše." Je primární věčná mezi všemi věčnými. Ona je nejvyšší živou bytostí ze všech živých bytostí a Ona sama udržuje veškerý život. Kṛṣṇa dále říká, že On je kořenem veškeré inteligence. Pokud člověk není inteligentní, nemůže porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi.

TEXT 11

बलं बलवतां चाहं कामरागविवर्जितम् ।
धर्माविरुद्धो भूतेषु कामोऽस्मि भरतर्षभ ॥ ७-११ ॥

balaṁ balavatāṁ cāhaṁ
kāma-rāga-vivarjitam
dharmāviruddho bhūteṣu
kāmo 'smi bharatarṣabha

balam—síla; *balavatām*—silných; *ca*—a; *aham*—jsem; *kāma*—vášeň; *rāga*—lpění; *vivarjitam*—prost; *dharma-aviruddha*—ne proti náboženským principům; *bhūteṣu*—ve všech bytostech; *kāmaḥ*—sexuální život; *asmi*—jsem; *bharatarṣabha*—ó pane Bhāratů.

Překlad

Jsem silou siláků, prost vášně a touhy. Jsem sexuálním životem, který není v rozporu s náboženskými principy, ó Pane Bhāratovců [Arjuno].

Výklad

Síla silných mužů by měla být použita k ochraně slabých, nikoliv k osobní agresivitě. Podobně, sexuální život, dle náboženských principů (dharmy), by měl být k plození dětí, a ne k něčemu jinému. Zodpovědností rodičů pak je učinit své potomky vědomé Kṛṣṇy.

TEXT 12

ये चैव सात्त्विका भावा राजसास्तामसाश्च ये ।

मत्त एवेति तान्विद्धि न त्वहं तेषु ते मयि ॥ ७-१२॥

ye caiva sāttvikā bhāvā
rājasās tāmasāś ca ye
matta eveti tān viddhi
na tv ahaṁ teṣu te mayi

ye—všechna tato; *ca*—a; *eva*—jistě; *sāttvikāḥ*—v dobru; *bhāvāḥ*—stavy bytí; *rājasāḥ*—režim vášně; *tāmasāḥ*—režim nevědomosti; *ca*—také; *ye*—ačkoliv; *mattaḥ*—ze Mě; *eva*—jistě; *iti*—tak; *tān*—ty; *viddhi*—snaž se poznat; *na*—ne; *tu*—ale; *aham*—Já; *teṣu*—v nich; *te*—ony; *mayi*—Mně.

Překlad

Všechna stádia bytí - ať dobro, chtění nebo neznalost - se projevují skrze Mé energie. V určitém smyslu jsem všechno - ale jsem nezávislý. Nespadám pod režimy hmotné přírody.

Výklad

Všechny materiální činnosti ve světě jsou prováděny pod třemi režimy hmotné přírody. Ačkoli jsou tyto režimy hmotné přírody vyzářeny z Nejvyššího Pána, Kṛṣṇy, On jim nepodléhá. Kupříkladu, člověk může být potrestán dle zákonů státu, ale král, zákonodárce, zákonu nepodléhá. Podobně, všechny režimy hmotné přírody - dobro, vášeň a nevědomost - vyzařují z Nejvyššího Pána Kṛṣṇy, ale Kṛṣṇa nepodléhá hmotné přírodě. Proto je *nirguṇa*, což znamená, že tyto guṇy, či režimy, Ho neovlivňují, přestože z Něj vycházejí. To je jednou ze speciálních vlastností Bhagavāna, Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 13

त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरेभिः सर्वमिदं जगत् ।
मोहितं नाभिजानाति मामेभ्यः परमव्ययम् ॥ ७-१३॥

tribhir guṇa-mayair bhāvair
ebhiḥ sarvam idaṁ jagat
mohitaṁ nābhijānāti
mām ebhyaḥ param avyayam

tribhiḥ—tři; *guṇamayaiḥ*—třemi guṇami; *bhāvaiḥ*—stav bytí; *ebhiḥ*—všechno toto; *sarvam*—celý svět; *idam*—v tomto světě; *jagat*—vesmír; *mohitam*—oklamaný; *na abhijānāti*—neví; *mām*—Mně; *ebhyaḥ*—nad těmito; *param*—Nejvyšší; *avyayam*—nevyčerpatelný.

Překlad

Celému světu, oklamanému třemi režimy [dobrem, vášní a nevědomostí], nejsem znám Já, který jsem nad režimy a nevyčerpatelný.

Výklad

Celý svět je začarovaný třemi režimy hmotné přírody. Ti, kdož jsou pomateni těmito třemi režimy, nemohou pochopit, že Nejvyšší Pán, Kṛṣṇa, je hmotné přírodě transcendentální. V tomto materiálním světě je každý pod vlivem třech guṇ, a tedy zmatený.

Živé bytosti mají od přírody určité druhy těl a určité typy psychologie a biologických aktivit jim odpovídající. Existují čtyři třídy lidí, které pracují ve třech režimech hmotné přírody. Ti, kdo jsou čistě v režimu dobra, se nazývají brāhmaṇi. Ti, kdo jsou čistě v režimu vášně, se nazývají kṣatriyové. Ti, kdo jsou v režimech chtění a nevědomosti, se nazývají vaiśyové. Ti, kdo jsou zcela v nevědomosti, se nazývají śūdrové. A ti, kdo jsou méně než to, jsou zvířata, či zvířecí život. Tato označení však nejsou trvanlivá. Mohu být buď brāhmaṇou, kṣatriyou, vaiśyou, nebo čímkoliv - v každém případě, tento život je dočasný. Přestože je život dočasný a nevíme, čím budeme v příštím životě, přesto, kouzlem této iluzorní energie, ve světle tělesného pojetí života se považujeme za to, že jsme Američané, Indové, Rusové nebo brāhmaṇi, hinduisté, muslimové atd. A když se zapleteme s režimy hmotné přírody, zapomeneme Nejvyšší Osobnost Božství, která je za všemi těmito režimy. A tak Pán Kṛṣṇa říká, že lidé, oklamáni třemi režimy přírody, nerozumí, že za materiálním pozadím je Nejvyšší Božství.

Existuje mnoho různých druhů živých bytostí - lidské bytosti, polobozi, zvířata atd. - a každý z nich je pod vlivem hmotné přírody a každý z nich zapomněl transcendentální Osobnost Božství. Ti, kdo jsou v režimech vášně a neznalosti, a dokonce i ti, kdo jsou v režimu dobra, nemohou jít za neosobní Brahman pojetí Absolutní Pravdy. Jsou zmateni před Nejvyšším Pánem v Jeho osobním rysu, který oplývá veškerou krásou, bohatstvím, poznáním, silou, slávou a zřeknutím se. Když nemohou porozumět ani ti v dobru, jaká je naděje pro ty ve vášni a v nevědomosti? Kṛṣṇa vědomí je transcendentální všem těchto třem režimům přírody a ti, kdo jsou opravdu zakořeněni v Kṛṣṇa vědomí, jsou vskutku osvobozeni.

TEXT 14

दैवी ह्येषा गुणमयी मम माया दुरत्यया ।
मामेव ये प्रपद्यन्ते मायामेतां तरन्ति ते ॥ ७-१४॥

daivī hy eṣā guṇa-mayī

mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante
māyām etāṁ taranti te

daivī—transcendentální; *hi*—jistě; *eṣā*—tato; *guṇamayī*—skládající se ze tří režimů materiální přírody; *mama*—Má; *māyā*—energie; *duratyayā*—velmi obtížná k překonání; *mām*—Mně; *eva*—jistě; *ye*—ti; *prapadyante*—odevzdat se; *māyām etām*—tato iluzorní energie; *taranti*—překonat; *te*—oni.

Překlad

Je těžké překonat tuto Moji božskou energii, která se skládá ze tří režimů hmotné přírody. Ale ti, kdo se Mi odevzdali, ji snadno mohou překročit.

Výklad

Nejvyšší Osobnost Božství má nesčetné energie a všechny tyto energie jsou božské. Přestože jsou živé bytosti součástí Jeho energií a jsou tedy boží, jejich původní nadřazená síla je důsledkem kontaktu s materiální energií zakrytá. Při takovém zakrytí hmotnou energií neexistuje šance na překonání jejího vlivu. Jak bylo řečeno dříve, jsou obě, jak materiální, tak i spirituální příroda, které jsou vyzářeními Nejvyšší Osobnosti Božství, věčné. Živé bytosti náleží k vyšší věčné podstatě Pána, ale v důsledku znečištění nižší podstatou, hmotou, je věčná i jejich iluze. Podmíněná duše se tedy nazývá *nitya-baddha*, věčně podmíněná. Nikdo nemůže dojít po historické stopě až do konkrétního bodu materiální historie, ve kterém se stal podmíněným. Důsledkem toho je jeho osvobození ze spárů hmotné přírody velmi obtížné, přestože je hmotná příroda nižší energií, protože nakonec je materiální energie řízena nejvyšší vůlí, kterou živá bytost nemůže překonat. Nižší hmotná příroda je zde v důsledku jejího božského spojení a chodu prostřednictvím boží vůle definována jako boží příroda. Materiální příroda, řízená boží vůlí, přestože je nižší, koná úžasně v budování a ničení vesmírných projevů. Védy toto potvrzují následovně:

māyāṁ tu prakṛtiṁ vidyān māyinaṁ tu maheśvaram

„Přestože je māyā [iluze] falešná neboli dočasná, na pozadí māyi je nejvyšší kouzelník, Osobnost Božství, který je Maheśvarou, nejvyšším kontrolorem."

Další význam guṇy je provaz; je třeba si uvědomit, že podmíněná duše je těsně svázaná provazy iluze. Člověk se spoutanýma rukama a nohama se nemůže osvobodit - musí mu pomoci někdo, kdo není spoutaný. Jelikož spoutaný nemůže pomoci spoutanému, zachránce musí být osvobozený. A tedy jedině Pán Kṛṣṇa, nebo Jeho autorizovaný zástupce, spirituální mistr, mohou podmíněnou duši

uvolnit. Bez takové vyšší pomoci nemůže být jedinec z pout hmotné přírody osvobozen. Oddaná služba neboli Kṛṣṇa vědomí může člověku pomoci takové osvobození získat. Kṛṣṇa, coby Pán iluzorní energie, může Své nepřekonatelné energii nařídit, aby uvolnila podmíněnou duši. Nařizuje toto osvobození ze Svojí bezpříčinné milosti vůči odevzdané duši a ze Své otcovské lásky vůči živé bytosti, která je původně milovaným synem Pána. Odevzdanost lotosovým chodidlům Pána je tedy jediným prostředkem k osvobození se ze spárů přísné materiální přírody.

Slova *mām eva* jsou také významná. *Mām* značí jedině Kṛṣṇovi (Viṣṇuovi) a nikoliv Brahmovi nebo Śivovi. Přestože Brahmā a Śiva jsou velmi vysoko a skoro na stejné úrovni jako je Viṣṇu, přesto pro takové inkarnace *rājo*-guṇy (vášně) a *tamo*-guṇy (nevědomosti) není možné podmíněnou duši ze spárů māyi uvolnit. Jinými slovy, Brahmā i Śiva jsou také pod vlivem māyi. Jedině Viṣṇu je pánem māyi; proto On sám může podmíněné duši udělit osvobození. Védy toto potvrzují ve větě *tvam eva viditvā*: „Svoboda je možná jedině skrze porozumění Kṛṣṇovi.“ Dokonce i Pán Śiva potvrzuje, že osvobození může být dosaženo jedině milostí Viṣṇua. Pán Śiva říká:

mukti-pradātā sarveṣāṁ viṣṇur eva na saṁśayaḥ

„Není pochyb o tom, že Viṣṇu je vysvoboditelem všech.“

TEXT 15

न मां दुष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यन्ते नराधमाः ।
माययापहृतज्ञाना आसुरं भावमाश्रिताः ॥ ७-१५॥

na māṁ duṣkṛtino mūḍhāḥ
prapadyante narādhamāḥ
māyayāpahṛta-jñānā
āsuraṁ bhāvam āśritāḥ

na—ne; *mām*—Mi; *duṣkṛtinaḥ*—ničemové; *mūḍhāḥ*—blázniví; *prapadyante*—odevzdat se; *narādhamāḥ*—nejnižší z lidstva; *māyayā*—iluzorní energií; *apahṛta*—ukraden iluzí; *jñānāḥ*—poznání; *asuram*—démonická; *bhāvam*—povaha; *āśritāḥ*—přijímající.

Překlad

Ti ničemové, kteří jsou velmi hloupí, nejnižší z lidí, jejichž poznání ukradla iluze a kteří mají ateistickou povahu démonů, se Mi neodevzdávají.

Výklad

V Bhagavad-gītě je řečeno, že jednoduše odevzdáním se lotosovým chodidlům Nejvyšší Osobnosti Kṛṣṇovi může člověk zdolat přísné zákony materiální přírody. V tom okamžiku vystává otázka: Jak to, že se vzdělaní filosofové, vědci, podnikatelé, úředníci a všichni vůdci obyčejných lidí neodevzdají lotosovým chodidlům Śrī Kṛṣṇy, všemocné Osobnosti Božství? O *mukti*, osvobození se ze zákonů hmotné přírody, usilují vůdci lidstva různými způsoby, s velkými plány a s vytrvalostí po mnoho a mnoho let a zrození. Ale pokud je osvobození se možné jednoduše odevzdáním se lotosovým chodidlům Nejvyšší Osobnosti Božství, tak proč si tito inteligentní a tvrdě pracující vůdci neosvojí tuto jednoduchou metodu?

Gītā odpovídá na tuto otázku velmi přímo. Skutečně učení vůdci společnosti, jako Brahmā, Śiva, Kapila, Kumārové, Manu, Vyāsa, Devala, Asita, Janaka, Prahlāda, Bali a později Madhvācārya, Rāmānujācārya, Śrī Caitanya a mnoho dalších - věřících filosofů, politiků, pedagogů, vědců atd. - se odevzdává lotosovým chodidlům Nejvyšší Osoby, všemocné autority. Ti, kdo ve skutečnosti nejsou filosofy, vědci, pedagogy, administrativními pracovníky atd., ale kdo se za ně vydávají za účelem hmotného zisku, nepřijímají plán nebo cestu Nejvyššího Pána. Nemají ponětí o Bohu; prostě vytvářejí své vlastní světské plány a v důsledku toho ještě komplikují problémy hmotné existence, ve svých marných pokusech o to je vyřešit. Protože je materiální energie (příroda) tak mocná, může vzdorovat neautorizovaným plánům ateistů a mařit poznání „plánovacích komisí."

Ateističtí plánovači jsou zde popsáni slovem *duṣkṛtina*, „bezvěrci." *Kṛtina* znamená ten, kdo vykonal zasloužilou práci. Ateistický plánovač je také někdy velmi inteligentní a zasloužilý, protože vykonat jakýkoliv gigantický plán, dobrý nebo špatný, vyžaduje inteligenci. Ale jelikož je ateistický mozek nesprávně používán ke vzdorování plánu Nejvyššího Pána, ateistický plánovač je nazván *duṣkṛtina*, což poukazuje na to, že jsou jeho inteligence a úsilí namířeny nesprávným směrem.

V Gītě je jasně zmíněno, že hmotná energie pracuje zcela pod vedením Nejvyššího Pána. Není nezávislou autoritou. Pracuje stejně tak, jako se hýbe stín, v souladu s pohybujícím se objektem. Přesto je materiální energie velmi mocná a ateista, pro svou bezbožnou povahu, nemůže vědět, jak funguje; ani nemůže znát plán Nejvyššího Pána. V iluzi a v režimech vášně a nevědomosti jsou všechny jeho plány zmařeny, tak jako v případě Hiraṇyakaśipua a Rāvaṇy, jejichž plány byly roztříštěny na prach, přestože byli oba materiálně vzdělaní tak, jako jsou vědci, filosofové, správci, a pedagogové. Duṣkṛtinů, ničemů, jsou dle různých vzorců čtyři druhy, které jsou uvedeny níže:

1. Mūḍhové jsou velmi hloupí, jako těžce pracující zvířata, která nosí těžká

břemena. Sami si chtějí užívat plody své práce a nechtějí se dělit s Nejvyšším. Typickým příkladem zvířete, které nosí břemena, je osel. Toto pokorné zvíře je svým pánem nuceno k velmi těžké práci. Osel ve skutečnosti neví, pro koho tak těžce dnem i nocí pracuje. Zůstává spokojený s tím, že si naplní žaludek otýpkou trávy, s trochou spánku ve strachu z pánova bití a s tím, že uspokojuje svůj sexuální chtíč za rizika, že bude opakovaně pokopán druhou stranou. Tento osel někdy pěje poezii a filosofii, ale svým hýkáním jen ruší ostatní. Toto je pozice hloupého ziskuchtivého pracovníka, který neví, pro koho by měl pracovat. Neví, že *karma* (činnost) je určena k yajñě (oběti).

Nejčastěji ti, kdo pracují velmi těžce ve dne v noci, aby se zbavili zátěže povinností, které sami vytvořili, říkají, že nemají čas naslouchat o nesmrtelnosti živé bytosti. Pro takové mūḍhy znamenají materiální zisky, které podléhají zkáze, v životě všechno - navzdory skutečnosti, že si mūḍhové užívají jen velmi malou část plodů práce. Někdy tráví bezesné dny a noci pro zisk, a přestože třeba mají vředy nebo zažívací potíže, jsou spokojeni s prakticky žádným jídlem; jsou ve dne v noci pohlceni těžkou prací pro profit iluzorních pánů. Neznalí svého pravého pána, hloupí pracovníci plýtvají svým drahocenným časem ve službě mamonu. Naneštěstí se nikdy neodevzdají nejvyššímu pánu všech pánů ani si neudělají čas na to, aby si o Něm poslechli z řádných zdrojů. Vepř, který pojídá zemi, se nestará o to, aby přijal cukroví vyrobené z cukru a ghí. Podobně, hloupý pracovník bude neúnavně naslouchat smysly-těšícím zprávám o mihotavé světské síle, která hýbe materiálním světem.

2. Další třída duṣkṛtinů, ničemů, se nazývá *narādhama*, nejnižší z lidí. *Nara* znamená lidská bytost a *adhama* znamená nejnižší. Z 8.400.000 různých druhů živých bytostí je 400.000 lidských druhů. Z těchto existuje početné množství nižších forem lidského života, které jsou povětšinou necivilizované. Civilizované lidské bytosti jsou ty, které mají regulační principy sociálního, politického a náboženského života. Ti, kdo jsou rozvinuti sociálně a politicky, ale nemají náboženské principy, je třeba považovat za narādhamy. K tomu, náboženství bez Boha není náboženstvím, protože smyslem náboženských principů je poznat Nejvyšší Pravdu a vztah člověka s Ním. V Gītě Nejvyšší Osobnost Božství jasně uvádí, že není autority nad Ním a že On je Nejvyšší Pravdou. Účelem civilizované formy lidského života je oživení ztraceného vědomí svého věčného vztahu s Nejvyšší Pravdou, Osobností Božství Śrī Kṛṣṇou, který je všemocný. Kdokoliv zmešká tuto šanci se nazývá *narādhama*. Z vyjevených písem máme informaci, že když je miminko v děloze matky (extrémně nepohodlná situace), modlí se k Bohu o osvobození a slibuje, že jakmile se dostane ven, bude uctívat jen

a pouze Jeho. V době potíží je modlitba k Bohu přirozeným instinktem každé živé bytosti, jelikož má věčný vztah s Bohem. Ale po svém osvobození dítě zapomíná na potíže s narozením a zapomíná také na svého osvoboditele, protože je ovlivněno māyou, iluzorní energií.

Je povinností opatrovníků dětí, aby oživili vědomí Boha, které v nich dřímá. Deset procesů reformačních obřadů stanovených v Manu-smṛti, což je průvodce náboženskými principy, je určeno k oživení vědomí Boha ve *varṇāśrama* systému. Avšak žádný proces není nikde na světě přísně následován, a tak 99,9 procent populace je *narādhama*.

Když se celá populace stane *narādhama*, pak přirozeně všudypřítomná energie fyzické povahy činí veškeré takzvané vzdělávání nulovým a neplatným. Dle standardu Gīty je učeným mužem ten, kdo vidí stejně učeného brāhmaṇu, psa, krávu, slona a pojídače psů. To je pohled pravého oddaného. Śrī Nityānanda Prabhu, který je inkarnací Božství jako boží mistr, osvobodil typické narādhamy, bratry Jagaie a Madhaie, a ukázal, jak je milost skutečného oddaného udělována nejnižším z mužů. Takže *narādhama*, který je odsouzen Osobností Božství, může oživit své spirituální vědomí jedině milostí oddaného.

Śrī Caitanya Mahāprabhu, v rámci propagace *bhāgavata*-dharmy, aktivit oddaných, doporučoval, aby lidé submisivně naslouchali zvěsti Osobnosti Božství. Podstatou této zvěsti je Bhagavad-gītā. Nejnižší mezi lidskými bytostmi mohou být osvobozeni jedině procesem tohoto submisivního naslouchání, ale bohužel dokonce těmto zvěstem odmítají dopřát sluchu, co teprve říci o odevzdání se vůli Nejvyššího Pána? Narādhamové, nejnižší z lidí, úmyslně zanedbávají primární povinnost lidské bytosti.

3. Další třída duṣkṛtinů se nazývá *māyayāpahṛta-jñāna*, neboli lidé, jejichž erudované znalosti byly anulovány vlivem iluzorní energie. Povětšinou se jedná o velmi učené chlapíky - velké filosofy, básníky, literáty, vědce atd. - kteří jsou svedeni iluzorní energií, a proto neposlouchají Nejvyššího Pána.

   V současné době je velký počet *māyayāpahṛta-jñānī*, dokonce i mezi učenci Gīty. V Gītě je prostým a jednoduchým jazykem řečeno, že Śrī Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobností Božství. Nikdo Mu není rovný a nikdo Ho nepřekoná. Je zmíněn jako otec Brahmy, původní otec všech lidských bytostí. Ve skutečnosti se o Śrī Kṛṣṇovi říká, že je nejen otcem Brahmy, ale i otcem všech živých druhů. Je kořenem neosobního Brahmanu a Paramātmy; Nadduše v každé bytosti je Jeho úplnou částí. Je zdrojem všeho a radou pro každého je odevzdat se k Jeho lotosovým chodidlům. Všem těmto jasným vyjádřením navzdory, *māyayāpahṛta-jñānī* se vysmívá Osobě Nejvyššího Pána a považuje Ho pouze za další lidskou bytost. Nevědí, že požehnaná forma lid-

ského života je navržena dle věčné a transcendentální podoby Nejvyššího Pána.

Všechny neautorizované interpretace Gīty vytvořené třídou *māyayāpahṛta-jñānī*, stojící mimo čistý pohled systému paramapary, jsou četnými kameny úrazu na cestě spirituálnímu porozumění. Zmatení interpretátoři se neodevzdají lotosovým chodidlům Śrī Kṛṣṇy ani neučí ostatní, aby se řídili tímto principem.

4. Poslední třída duṣkṛtinů se nazývá *āsuraṁ bhāvam āśrita*, lidé démonských principů. Tato třída je otevřeně ateistická. Někteří z nich argumentují, že Nejvyšší Pán nikdy nemůže sestoupit do tohoto materiálního světa, ale nejsou schopní podat hmatatelné důvody proč ne. Existují další, kteří Ho činí podřadným neosobnímu rysu, přestože v Gītě je prohlašován pravý opak. Ze závisti vůči Nejvyšší Osobnosti Božství bude ateista prezentovat množství zakázaných inkarnací, které vytvořil v továrně vlastního mozku. Lidé, jejichž životním principem je zavrhovat Osobnost Božství, se nemohou odevzdat lotosovým chodidlům Śrī Kṛṣṇy.

Śrī Yāmunācārya Albandru z Jižní Indie řekl: „Ó můj Pane! Jsi nepoznatelný lidmi, kteří se zaplétají s ateistickými principy. Navzdory Svým neobvyklým vlastnostem, rysům a činnostem, navzdory Své osobnosti, která je potvrzena všemi vyjevenými písmy v kvalitě dobra, navzdory tomu, že jsi uznávaný slavnými autoritami renomovanými pro hloubku jejich znalostí na poli transcendentální vědy a situovaný ve zbožných vlastnostech." Tudíž, (1) velmi hloupí lidé (2) nejnižší z lidí (3) zmatení spekulanti a (4) vyznavači ateismu, jak jsou zmíněni výše, se přes veškeré rady písem a autorit nikdy neodevzdají lotosovým chodidlům Osobnosti Božství.

TEXT 16

चतुर्विधा भजन्ते मां जनाः सुकृतिनोऽर्जुन ।
आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ ॥ ७-१६ ॥

catur-vidhā bhajante māṁ
janāḥ sukṛtino 'rjuna
ārto jijñāsur arthārthī
jñānī ca bharatarṣabha

catur-vidhāḥ—čtyři druhy; *bhajante*—vykonávat služby; *mām*—Mně; *janāḥ*—osoby; *sukṛtinaḥ*—ti, kteří jsou zbožní; *arjuna*—ó Arjuno; *ārtaḥ*—strádající; *jijñāsuḥ*—zvídaví; *artha-arthī*—ten, kdo touží po materiálním prospěchu; *jñānī*—ten, kdo zná věci takové, jaké jsou; *ca*—také; *bharatarṣabha*—ó veliký mezi potomky Bharaty.

Překlad

Ó nejlepší mezi Bhāratovci [Arjuno], čtyři druhy zbožných lidí pro Mě vykonávají oddanou službu - ti v neštěstí, ti toužící po bohatství, zvědaví a ti, kteří hledají poznání Absolutního.

Výklad

Ničemům nepodobni, existují přívrženci regulačních principů z písem a ti se nazývají *sukṛtina*, neboli ti, kdo se řídí pravidly a předpisy z písem, morálními a společenskými zákony a jsou více méně oddáni Nejvyššímu Pánu. Mezi těmito existují čtyři třídy lidí - ti, kteří jsou někdy v nouzi, ti, kteří potřebují peníze, ti, kteří jsou někdy zvědaví, a ti, kteří někdy vyhledávají poznání Absolutní Pravdy. Tito lidé přicházejí za Nejvyšším Pánem pro oddanou službu za různých podmínek. Toto nejsou čistí oddaní, protože touží po naplnění nějakého přání výměnou za oddanou službu. Čistá oddaná služba je prostá ambicí a touhy po materiálním zisku. Bhakti-rasāmṛta-sindhu definuje čistou oddanost takto:

anyābhilāṣitāśūnyaṁ jñāna-karmādy-anāvṛtam
ānukūlyena kṛṣṇānuśīlanaṁ bhaktir uttamā

„Člověk by měl vykonávat transcendentální láskyplnou službu Nejvyššímu Pánu Kṛṣṇovi příznivě a bez touhy po hmotném výdělku nebo zisku prostřednictvím ziskuchtivých činností a filosofického spekulování. To se nazývá čistá oddaná služba."

Když tyto čtyři druhy lidí přijdou za Nejvyšším Pánem pro oddanou službu a zcela se očistí sdružováním se s čistým oddaným, tak se také z nich stanou čistí oddaní. Co se týká ničemů, pro ně je oddaná služba velmi těžká, protože jejich životy jsou sobecké, neuspořádané a bez spirituálních cílů. Ale dokonce i někteří z nich, přijdou-li do styku s čistým oddaným, se také stanou čistými oddanými.

Ti, kdo jsou vždy zaměstnáni v ziskuchtivých činnostech, přicházejí za Pánem v čase materiální krize a v tom čase asociují s čistými oddanými a stanou se, ve své úzkosti, oddanými Pána. Ti, kdo jsou jednoduše frustrovaní, také někdy přicházejí za čistými oddanými a zajímají se o Boha. Podobně, když jsou suší filosofové frustrováni v každém poli poznání, chtějí se někdy naučit o Bohu a přicházejí za Nejvyšším Pánem vykonávat oddanou službu, a tak přesáhnou poznání neosobního Brahmana a lokalizované Paramātmy a dojdou k osobnímu pojetí Božství milostí Nejvyššího Pána nebo Jeho čistého oddaného. Celkově, když jsou vystresovaní, zvědaví, ti, kteří hledají poznání, a ti, kteří potřebují peníze, osvobozeni od všech hmotných tužeb, a když plně pochopí, že materiální odměňování nemá nic společného s duchovním pokrokem, stávají se čistými oddanými. Dokud není dosaženo takového očištěného stádia, jsou oddaní

v transcendentální službě Pánu poskvrněni ziskuchtivými činnostmi a hledají světské poznání atd. Takže člověk, než bude moci dojít do stádia čisté oddané služby, musí tohle všechno přesáhnout.

TEXT 17

तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्विशिष्यते ।
प्रियो हि ज्ञानिनोऽत्यर्थमहं स च मम प्रियः ॥ ७-१७॥

teṣāṁ jñānī nitya-yukta
eka-bhaktir viśiṣyate
priyo hi jñānino 'tyartham
ahaṁ sa ca mama priyaḥ

teṣām—z nich; *jñānī*—ten v plném poznání; *nitya-yuktaḥ*—neustále zapojený; *eka*—pouze jeden; *bhaktiḥ*—oddaná služba; *viśiṣyate*—obzvláště; *priyaḥ*—velmi drahý; *hi*—jistě; *jñāninaḥ*—osoba v poznání; *atyartham*—vysoce; *aham*—jsem; *saḥ*—on; *ca*—také; *mama*—Můj; *priyaḥ*—drahý.

Překlad

Nejlepší z nich je ten, kdo je úplný v poznání a je se Mnou ve spojení skrze čistou oddanou službu. To proto, že Já jsem mu velmi drahý a on je velmi drahý Mně.

Výklad

Prostí veškerého znečištění od materiálních tužeb se všichni, nešťastný, zvědavý, ten bez halíře a hledač nejvyššího poznání, mohou stát čistými oddanými. Avšak z nich ten, kdo je v poznání Absolutní Pravdy a prostý veškerých hmotných tužeb, se stane opravdu čistým oddaným Pána. A Pán říká, že nejlepší z těchto čtyř řádů je oddaný, který je úplný v poznání a je neustále zaměstnaný v oddané službě. Během hledání poznání si člověk uvědomí, že jeho já se liší od jeho hmotného těla, a když pokročí dále, dojde poznání neosobního Brahmanu a Paramātmy. Když je člověk zcela očištěn, uvědomí si, že jeho přirozené postavení je být věčným služebníkem Boha. Asociací s čistými oddanými se všichni, zvědavý, nešťastný, ten, kdo hledá hmotné vylepšení, a člověk v poznání, stanou čistými. Ale v přípravném stádiu je člověk, který je úplného poznání Nejvyššího Pána a zároveň vykonává oddanou službu, Pánovi velmi drahý. Ten, kdo je umístěný v čistém poznání transcendence Nejvyšší Osobnosti Boha, je tak chráněný v oddané službě, že se ho hmotná znečištění nemohou dotknout.

TEXT 18

उदाराः सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतम् ।
आस्थितः स हि युक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिम् ॥ ७-१८॥

udārāḥ sarva evaite
jñānī tv ātmaiva me matam
āsthitaḥ sa hi yuktātmā
mām evānuttamāṁ gatim

udārāḥ—šlechetní; *sarve*—všichni; *eva*—jistě; *ete*—tito; *jñānī*—ten, kdo je v poznání; *tu*—ale; *ātmā eva*—právě jako Já; *me*—Můj; *matam*—názor; *āsthitaḥ*—umístěný; *saḥ*—ten; *hi*—jistě; *yukta-ātmā*—zapojený do oddané služby; *mām*—Mně; *eva*—jistě; *anuttamām*—nejvyšší cíl; *gatim*—destinace.

Překlad

Všichni tito oddaní jsou bezpochyby ušlechtilé duše, avšak toho, kdo je situovaný v poznání Mě, Já považuji za skutečně ve Mně prodlévajícího. Zaměstnán v Mé transcendentální službě Mne dosáhne.

Výklad

Není to tak, že by ostatní oddaní, kteří jsou méně úplní v poznání, nebyli Pánovi drazí. Pán říká, že všichni jsou ušlechtilí, protože každý, kdo přichází za Pánem, z jakéhokoliv důvodu, se nazývá *mahātmā*, velká duše. Pán přijímá oddané, kteří chtějí z oddané služby nějaké výhody, protože i tam dochází k výměně citů. Z náklonnosti žádají Pána o nějaký hmotný užitek, a když ho dostanou, jsou natolik spokojení, že také pokročí v oddané službě. Ale oddaný v plném poznání je považován za Pánovi velmi drahého, protože jeho jediným cílem je sloužit Nejvyššímu Pánu s láskou a oddaností. Takový oddaný nemůže žít ani vteřinu, aniž by nenavazoval spojení s Nejvyšším Pánem nebo Mu nesloužil. Podobně, Nejvyšší Pán je velmi láskyplný vůči svému oddanému a nemůže od něj být oddělen.

Ve Śrīmad-Bhāgavatamu (9.4.57), Pán říká:

ahaṁ bhakta-parādhīno hy asvatantra iva dvija
sādhubhir grasta-hṛdayo bhaktair bhakta-jana-priyaḥ

„Oddaní jsou vždy v Mém srdci a Já jsem vždy v srdci oddaných. Oddaný nezná nic mimo Mě a ani Já nemohu zapomenout na oddaného. Mezi mnou a čistými oddanými je velmi důvěrný vztah. Čistí oddaní v plném poznání nejsou nikdy mimo spirituální spojení, a proto jsou Mi velmi moc drazí.“

TEXT 19

बहूनां जन्मनामन्ते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते ।
वासुदेवः सर्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः ॥ ७-१९॥

bahūnāṁ janmanām ante
jñānavān māṁ prapadyate
vāsudevaḥ sarvam iti
sa mahātmā su-durlabhaḥ

bahūnām—mnoho; *janmanām*—narození; *ante*—po; *jñānavān*—ten vlastnící poznání; *mām*—Mně; *prapadyate*—odevzdává se; *vāsudevaḥ*—příčina všech příčin; *sarvam*—vše; *iti*—tak; *saḥ*—taková; *mahātmā*—velká duše; *sudurlabhaḥ*—velmi vzácná.

Překlad

Po mnoha zrozeních a smrtích se Mi odevzdá ten, kdo je skutečně v poznání, kdo Mě zná jako příčinu všech příčin a všeho, co je. Taková velká duše je velmi vzácná.

Výklad

Živá bytost se po mnoha a mnoha narozeních, zatímco vykonává oddanou službu nebo transcendentální rituály, může skutečně umístit v transcendentálním čistém poznání, že Nejvyšší Osobnost Božství je konečným cílem spirituální realizace. Na počátku spirituální realizace, když se člověk snaží upustit od své připoutanosti k materialismu, dochází k určitému tíhnutí k impersonalismu, ale když dále pokročí, porozumí, že ve spirituálním životě jsou činnosti a že tyto činnosti utváří oddanou službu. Jak si toto uvědomuje, připoutává se k Nejvyšší Osobnosti Božství a odevzdává se Jí. Tehdy může porozumět tomu, že milost Pána Śrī Kṛṣṇy je všechno, že On je příčinou všech příčin a že tento hmotný projev neexistují nezávisle na Něm. Uvědomuje si, že hmotný svět je pokrouceným obrazem spirituální různorodosti a uvědomuje si, že ve všem existuje vztah s Nejvyšším Pánem Kṛṣṇou. A tak o všem smýšlí ve vztahu s Vāsudevou, Śrī Kṛṣṇou. Takové univerzální vidění Vāsudevy urychluje úplné odevzdání se Nejvyššímu Pánu Śrī Kṛṣṇovi jako nejvyššímu cíli. Takové odevzdané duše jsou velmi vzácné.

Tento verš je velmi pěkně vysvětlen ve Třetí kapitole Śvetāśvatara Upaniṣadu: „V tomto těle jsou síly řeči, vidění, slyšení, mentálních činností atd. Ale nejsou důležité, pokud se netýkají Nejvyššího Pána. A jelikož je Vāsudeva všeprostupující a vše je Vāsudeva, oddaný se odevzdává v plném poznání.“ (Srovnej Bhagavad-gītā 7.17 a 11.40.)

TEXT 20

कामैस्तैस्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यन्तेऽन्यदेवताः ।
तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया ॥ ७-२० ॥

kāmais tais tair hṛta-jñānāḥ
prapadyante 'nya-devatāḥ
taṁ taṁ niyamam āsthāya
prakṛtyā niyatāḥ svayā

kamaiḥ—tužbami; *taiḥ*—těmi; *taiḥ*—těmi; *hṛta*—pokřivené; *jñānāḥ*—poznání; *prapadyante*—odevzdat se; *anya*—jiným; *devatāḥ*—polobohům; *tam*—to; *tam*—to; *niyamam*—pravidla; *āsthāya*—následující; *prakṛtyā*—z povahy; *niyatāḥ*—kontrolovaný; *svayā*—jejich vlastní.

Překlad

Ti, jejichž mysl je pokřivená hmotnými tužbami, se odevzdávají polobohům a následují určitá pravidla a předpisy uctívání dle svých vlastních povah.

Výklad

Ti, kdo jsou osvobozeni od veškerého hmotného znečištění se odevzdávají Nejvyššímu Pánu a zaměstnávají se v Jeho oddané službě. Dokud není hmotné znečištění zcela omyto, jsou ve své podstatě neoddanými. Ale ani ti, kdo mají hmotné tužby a uchýlí se k Nejvyššímu Pánu, nejsou tak moc přitahováni vnější přírodou; a brzy se očistí od veškerého hmotného chtíče, jelikož jdou za správným cílem. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je doporučeno, že by se člověk, ať už je prostý všech hmotných tužeb, nebo plný hmotných tužeb, nebo toužící po osvobození z hmotného znečištění nebo je čistým oddaným bez jediné tužby po materiálním uspokojování smyslů, v každém případě měl odevzdat Vāsudevovi a uctívat Ho.

V Bhāgavatamu je řečeno, že méně inteligentní lidé, kteří ztratili smysl pro spiritualitu, přijímají útočiště u polobohů za účelem okamžitého naplnění hmotných tužeb. Takoví lidé všeobecně nejdou za Nejvyšší Osobností Božství, protože se nacházejí v určitých režimech přírody (nevědomost a vášeň), a tak uctívají různé polobohy. Jak se řídí pravidly a předpisy uctívání, jsou uspokojeni. Uctívači polobohů jsou motivováni malými tužbami a nevědí, jak dosáhnout nejvyššího cíle, zato oddaný Nejvyššího Pána není sveden na scestí. Ve védské literatuře lze nalézt doporučení k uctívání různých polobohů za různými účely (např. nemocnému muži je doporučeno, aby uctíval slunce), a proto si ti, kdo nejsou oddanými Pána, myslí, že pro konkrétní účely jsou polobozi lepší než Nejvyšší

Pán. Ale čistý oddaný ví, že Nejvyšší Pán Kṛṣṇa je pán všech. V Caitanya-caritāmṛtě se praví, že jedině Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa, je pán a všichni ostatní jsou služebníci. Proto čistý oddaný nikdy nejde za polobohy, aby uspokojil své hmotné potřeby. Závisí na Nejvyšším Pánu. A čistý oddaný je spokojený s čímkoliv, co Pán dá.

TEXT 21

यो यो यां यां तनुं भक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छति ।
तस्य तस्याचलां श्रद्धां तामेव विदधाम्यहम् ॥ ७-२१ ॥

yo yo yāṁ yāṁ tanuṁ bhaktaḥ
śraddhayārcitum icchati
tasya tasyācalāṁ śraddhāṁ
tām eva vidadhāmy aham

yaḥ—to; *yaḥ*—to; *yām*—které; *yām*—které; *tanum*—podoba polobohů; *bhaktaḥ*—oddaný; *śraddhayā*—s vírou; *arcitum*—uctívat; *icchati*—tužby; *tasya*—tohoto; *tasya*—tohoto; *acalām*—stabilní; *śraddhām*—víra; *tam*—mu; *eva*—jistě; *vidadhāmi*—dám; *aham*—Já.

Překlad

Jsem v srdci každého jako Nadduše. Jakmile někdo zatouží po uctívání polobohů, ustálím jeho víru, aby se mohl oddat určitému božstvu.

Výklad

Bůh dal nezávislost každému; a tudíž, pokud člověk touží po hmotném potěšení a velmi upřímně chce, aby mu polobozi k tomu poskytli materiální zázemí, pak Nejvyšší Pán, jako Nadduše v srdci každého, to pochopí a poskytne takovému člověku prostředky. Jako nejvyšší otec všech živých bytostí nezasahuje do jejich nezávislosti, ale dá jim veškeré zázemí k tomu, aby mohli naplnit své hmotné tužby. Někdo by se mohl zeptat, proč všemocný Bůh dává živým bytostem zázemí k tomu, aby si mohli užívat tohoto hmotného světa, a tak je nechá padnout do pasti iluzorní energie. Odpověď je, že kdyby Nejvyšší Pán, jako Nadduše, neposkytoval takové zázemí, pak by nezávislost neměla žádný význam. Proto dává každému úplnou nezávislost - cokoliv kdo rád - ale Jeho konečný pokyn nalezneme v Bhagavad-gītě: člověk by se měl vzdát všech ostatních zaměstnání a plně se Mu odevzdat. To člověka učiní šťastným.

Jak živé bytosti, tak polobozi jsou podřízeni vůli Nejvyšší Osobnosti Božství; proto živá bytost nemůže uctívat poloboha na základě své vlastní touhy ani polobůh nemůže udělit jakékoliv požehnání bez nejvyšší vůle. Jak se říká,

ani stéblo trávy se nepohne bez vůle Nejvyšší Osobnosti Božství. Obecně, lidé, kteří jsou v materiálním světě nešťastní, jdou za polobohy, tak jak jim radí védská literatura. Člověk, který chce nějakou konkrétní věc, uctívá takového a takového poloboha. Například je doporučeno, aby nemocný člověk uctíval boha slunce; aby člověk toužící po vzdělání uctíval bohyni učení, Sarasvatī; a člověk toužící po krásné manželce uctíval bohyni Umu, manželku Pána Śivy. Takovým způsobem v śāstrách (védských písmech) existují doporučení pro různé režimy uctívání různých polobohů. A protože si určitá živá bytost chce užívat určité materiální prostředky, Pán ji inspiruje silnou tužbou získat takové požehnání od určitého poloboha, aby tak úspěšně požehnání obdržela. Nejvyšší Pán také zařídí konkrétní styl oddanosti živé bytosti vůči konkrétnímu typu poloboha. Polobozi nemohou naplnit živé bytosti takovou náklonností, ale protože On je Nejvyšší Pán, Nadduše přítomná v srdci všech živých bytostí, dá Kṛṣṇa člověku pobídku uctívat konkrétní polobohy. Polobohové ve skutečnosti jsou různými částmi vesmírného těla Nejvyššího Pána; tudíž nemají nezávislost. Ve védské literatuře (Taittirīya Upaniṣad, První Anuvāka) se uvádí: „Nejvyšší Osobnost Božství je také, jako Nadduše, přítomna v srdci polobohů; proto prostřednictvím polobohů zařizuje, aby došlo k naplnění tužby živé bytosti. Ale jak polobůh, tak živá bytost jsou závislí na vůli nejvyššího. Nejsou nezávislí.“

TEXT 22

स तया श्रद्धया युक्तस्तस्याराधनमीहते ।
लभते च ततः कामान्मयैव विहितान्हि तान् ॥ ७-२२॥

sa tayā śraddhayā yuktas
tasyārādhanam īhate
labhate ca tataḥ kāmān
mayaiva vihitān hi tān

saḥ—on; *tayā*—s tou; *śraddhayā*—s vírou; *yuktaḥ*—obdařen; *tasya*—jeho; *ārādhanam*—uctívání; *īhate*—hledá; *labhate*—získává; *ca*—a; *tataḥ*—ze kterých; *kāmān*—tužby; *mayā*—Mnou; *eva*—sám; *vihitān*—usměrňovaný; *hi*—pro; *tān*—ty.

Překlad

Obdařen takovou vírou, člověk hledá laskavosti u určitého poloboha a nabývá svých tužeb. Ve skutečnosti jsou však tyto výhody poskytovány jen a pouze Mnou.

Výklad

Polobozi nemohou oddaným udělit požehnání bez svolení Nejvyššího Pána. Živá bytost může zapomenout, že vše je vlastnictvím Nejvyššího Pána, ale polobozi nezapomenou. Takže k uctívání polobohů a k dosahování vytoužených výsledků dochází ne kvůli polobohům, ale režií Nejvyšší Osobnosti Božství. Méně inteligentní živá bytost toto neví, a tak si bláhově chodí za polobohy pro nějakou výhodu. Ale čistý oddaný, když něco potřebuje, se modlí pouze k Nejvyššímu Pánu. Avšak, prosba za hmotné výhody není znakem čistého oddaného. Živá bytost obvykle přichází za polobohy, protože šílí po uspokojení svého chtíče. K tomu dochází, když živá bytost touží po něčem nepatřičném a Pán Samotný neuspokojí tuto tužbu. V Caitanya-caritāmṛtě se říká, že ten, kdo uctívá Nejvyššího Pána a zároveň touží po hmotném potěšení, je rozporuplný ve svých tužbách. Oddaná služba Nejvyššímu Pánu a uctívání poloboha nemohou být na stejné rovině, protože uctívání poloboha je materiální a oddaná služba Nejvyššímu Pánu je zcela spirituální. Pro živou bytost, která touží po tom vrátit se k Božství, jsou hmotné tužby překážkami. Čistému oddanému Pána tedy nejsou uděleny hmotné výhody, po kterých touží méně inteligentní živé bytosti, které raději uctívají polobohy hmotného světa, než aby se zaměstnaly v oddané službě Nejvyššímu Pánu.

TEXT 23

अन्तवत्तु फलं तेषां तद्भवत्यल्पमेधसाम् ।
देवान्देवयजो यान्ति मद्भक्ता यान्ति मामपि ॥ ७-२३॥

antavat tu phalaṁ teṣāṁ
tad bhavaty alpa-medhasām
devān deva-yajo yānti
mad-bhaktā yānti mām api

antavat tu—omezené a dočasné; *phalam*—plody; *teṣām*—jejich; *tat*—to; *bhavati*—se stane; *alpa-medhasām*—těch malé inteligence; *devān*—planety polobohů; *deva-yajaḥ*—uctívači polobohů; *yānti*—dosáhnou; *mat*—Mí; *bhaktāḥ*—oddaní; *yānti*—dosáhnou; *mām*—Mě; *api*—jistě.

Překlad

Lidé nízké inteligence uctívají polobohy a jejich zisky jsou omezené a pomíjivé. Ti, kdo uctívají polobohy, jdou na planety polobohů, ale Moji oddaní nakonec dosáhnou Mou nejvyšší planetu.

Výklad

Někteří komentátoři Gīty říkají, že ten, kdo uctívá poloboha, může dosáhnout Nejvyššího Pána, ale zde je jasně řečeno, že uctívači polobohů jdou do rozdílných planetárních systémů, ve kterých jsou umístěni různí polobohové, např. uctívač slunce dosáhne slunce nebo uctívač poloboha měsíce dosáhne měsíce. Podobně, pokud někdo chce uctívat poloboha jako je Indra, může dosáhnout planety daného boha. Není to tak, že by každý, bez ohledu na to, jakého poloboha uctívá, dosáhl Nejvyšší Osobnosti Božství. To je zde popřeno, protože je jasně řečeno, že uctívači polobohů jdou na různé planety v materiálním světě, zatímco oddaný Nejvyššího Pána jde přímo na nejvyšší planetu Osobnosti Božství.

Zde by mohl být vznesen bod, že pokud jsou polobozi různé části těla Nejvyššího Pána, pak by se jejich uctíváním mělo dosáhnout stejného. Jenže uctívači polobohů jsou méně inteligentní, protože nevědí, jaké části těla je třeba dodávat jídlo. Někteří z nich jsou tak bláhoví, že tvrdí, že jídlo lze dodávat mnoha částem. To není příliš pozitivní. Může někdo dodat tělu živiny ušima nebo očima? Oni nevědí, že tito polobohové jsou různé části těla Nejvyššího Pána a ve své neznalosti věří, že každý polobůh je samostatným Bohem a rivalem Nejvyššího Pána.

Nejen polobohové, ale i živé bytosti jsou částmi Nejvyššího Pána. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu se uvádí, že brāhmaṇi jsou hlavou Nejvyššího Pána, kṣatriyové jsou paže atd. a že všichni slouží různým funkcím. Bez ohledu na situaci, pokud člověk ví, že jak on, tak i polobozi jsou nedílnými částmi Nejvyššího Pána, jeho poznání je dokonalé. Ale pokud toto nechápe, dosáhne na různé planety, které obývají polobozi. To není stejná destinace, jako ta, které dosáhne oddaný.

Výsledky, kterých je dosahováno požehnáním polobohů, jsou pomíjivé, protože v tomto hmotném světě jsou pomíjivé planety, pomíjiví polobozi i jejich uctívači. A proto je v tomto verši jasně řečeno, že všechny výsledky, jichž je dosaženo uctíváním polobohů, jsou pomíjivé, a tudíž k takovému uctívání se uchylují méně inteligentní živé bytosti. Jelikož čistý oddaný zaměstnaný ve vědomí Kṛṣṇy v oddané službě Nejvvyššímu Pánu dosáhne věčné blažené existence, která je plná poznání, jeho úspěchy a úspěchy běžného uctívače polobohů se od sebe liší. Nejvyšší Pán je neomezený; Jeho laskavost je neomezená; Jeho milost je neomezená. Proto milost Nejvyššího Pána k Jeho čistým oddaným je neomezená.

TEXT 24

अव्यक्तं व्यक्तिमापन्नं मन्यन्ते मामबुद्धयः ।
परं भावमजानन्तो ममाव्ययमनुत्तमम् ॥ ७-२४॥

avyaktaṁ vyaktim āpannaṁ
manyante mām abuddhayaḥ

paraṁ bhāvam ajānanto
mamāvyayam anuttamam

avyaktam—neprojevená; *vyaktim*—osobnost; *āpannam*—dosažený; *manyante*—myslí si; *mām*—Mě; *abuddhayaḥ*—méně inteligentní osoby; *param*—nejvyšší; *bhāvam*—stav bytí; *ajānantaḥ*—bez vědění; *mama*—Má; *avyayam*—nepomíjející; *anuttamam*—nejkvalitnější.

Překlad

Neinteligentní člověk, který Mě nezná, si myslí, že jsem na sebe vzal tuto formu a osobnost. V důsledku jejich malého poznání nevědí o Mé vyšší povaze, která je neměnná a svrchovaná.

Výklad

Ti, kteří uctívají polobohy, byli vylíčeni jako méně inteligentní lidé a zde jsou podobně vylíčeni impersonalisté. Pán Kṛṣṇa zde ve Své osobní formě hovoří před Arjunou, a přesto impersonalisté z neznalosti argumentují, že v konečném důsledku Nejvyšší Pán nemá žádnou formu. Yāmunācārya, velký oddaný Pána v učednické posloupnosti od Rāmānujācāryi, napsal v tomto spojení dva velmi trefné verše. Říká: „Můj drahý Pane, oddaní jako Vyāsadeva a Nārada Tě znají jako Osobnost Božství. Porozuměním různých védských literatur může člověk dojít k poznání Tvých vlastností, Tvé podoby a činností a může tak pochopit, že Ty jsi Nejvyšší Osobnost Božství. Ale ti v režimech vášně a nevědomosti, démoni, neoddaní, Ti nemohou rozumět. Nejsou schopní Ti porozumět. Jakkoliv jsou takoví neoddaní zběhlí v diskutování Vedānty a Upaniṣad a další védské literatury, není pro ně možné porozumět Osobnosti Božství.“

V Brahma-saṁhitě se uvádí, že Osobnosti Božství nelze porozumět prostým studiem literatury Vedānty. Osobnost Nejvyššího může být poznána jedině milostí Nejvyššího Pána. Proto je v tomto verši jasně uvedeno, že nejen ti, kdo uctívají polobohy, jsou méně inteligentní, ale i neoddaní, kteří jsou zaměstnaní Vedāntou a spekulováním nad védskou literaturou, bez špetky vědomí Kṛṣṇy, jsou také méně inteligentní a není možné, aby porozuměli osobní povaze Boha. Lidé, kteří mají dojem, že Absolutní Pravda je neosobní, jsou popisováni jako asurové, což znamená ten, kdo nezná konečný rys Absolutní Pravdy. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu se uvádí, že nejvyšší realizace má počátek v neosobním Brahmanu a pak stoupá k lokalizované Nadduši - ale konečným slovem Absolutní Pravdy je Osobnost Božství. Moderní impersonalisté jsou ještě méně inteligentní, protože ani nenásledují svého velkého předchůdce Śaṅkarācāryu, který specificky řekl, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství. Impersonalisté, neznalí Nejvyšší Pravdy, si

tudíž myslí, že Kṛṣṇa není nikým jiným než synem Devakī a Vasudevy nebo princem nebo mocnou živou bytostí. Toto je také v Bhagavad-gītě zavrženo: „Jedině hlupáci na Mě pohlížejí jako na obyčejného člověka." Skutečností je, že nikdo nemůže Kṛṣṇovi porozumět, aniž by vykonával oddanou službu a rozvíjel Kṛṣṇa vědomí. Gītā toto potvrzuje.

Člověk nemůže porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi, nebo Jeho formě, vlastnostem nebo jménu prostým mentálním spekulováním nebo diskutováním védské literatury. Člověk Mu musí porozumět skrz oddanou službu. Jedině potom, co je člověk plně zaměstnám vědomím Kṛṣṇy, počínaje pěním mahāmantry - Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare - pak může porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství. Neoddaní impersonalisté si myslí, že Kṛṣṇa má tělo stvořené z této hmotné přírody a že všechny Jeho činnosti, Jeho forma a všechno je *māyā*. Takoví impersonalisté jsou známí jako Māyāvādī. Neznají konečnou pravdu.

Dvacátý verš jasně říká: „Ti, kdo jsou zaslepeni chtivou touhou, se odevzdávají polobohům." Je přijímáno, že vedle Nejvyšší Osobnosti Božství existují polobozi, kteří mají své vlastní rozličné planety (Bg. 7.23), a Pán má také planetu. Dále se uvádí, že uctívači polobohů jdou na různé planety polobohů a oddaní Pána Kṛṣṇy jdou na planetu Kṛṣṇaloku. Přestože je toto jasně řečeno, hloupí impersonalisté stále udržují domněnku, že Pán je bez podoby a že Jeho podoby jsou klam. Zdá se snad, dle studia Gīty, že polobozi a jejich sídla jsou neosobní? Zcela jasně, ani polobozi ani Kṛṣṇa, Nejvyšší Osobnost Božství, nejsou neosobní. Jsou to všechno osoby; Pán Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství a má svou vlastní planetu a polobohové mají svoje.

Proto monistické tvrzení, že konečná pravda nemá podobu a že tato podoba je klamná, není pravda. Zde je jasně řečeno, že to není klam. Z Gīty můžeme jasně vyrozumět, že podoby polobohů a podoba Nejvyššího Pána existují současně a že Pán Kṛṣṇa je *sac-cid-ānanda*, věčné blažené poznání. Védy také potvrzují, že Nejvyšší Absolutní Pravda je *ānandamaya*, plná blaženého potěšení, a že je *abhyāsāt*, ze své podstaty zdrojem neomezených příznivých vlastností. V Gītě Pán praví, že přestože On je *aja* (nezrozený), přece se objevuje. Toto jsou fakta z Gīty, kterým bychom měli porozumět. Nemůžeme porozumět tomu, jak by Nejvyšší Osobnost Božství mohla být neosobní; co se prohlášení Gīty týče, teorie vnucení impersonalistických monistů je falešná. Zde je jasné, že Nejvyšší Absolutní Pravda, Pán Kṛṣṇa, má jak podobu, tak osobnost.

TEXT 25

नाहं प्रकाशः सर्वस्य योगमायासमावृतः ।
मूढोऽयं नाभिजानाति लोको मामजमव्ययम् ॥ ७-२५॥

nāhaṁ prakāśaḥ sarvasya

yoga-māyā-samāvṛtaḥ
mūḍho 'yaṁ nābhijānāti
loko mām ajam avyayam

na—ani; *aham*—Já; *prakāśaḥ*—projevený; *sarvasya*—každému; *yoga-māyā*—vnitřní potence; *samāvṛtaḥ*—pokryt; *mūḍhaḥ*—blázniví; *ayam*—toto; *na*—ne; *abhijānāti*—může porozumět; *lokaḥ*—takové méně inteligentní osoby; *mām*—Mě; *ajam*—nezrozený; *avyayam*—nevyčerpatelný.

Překlad

Nikdy se nezjevuji hloupým a neinteligentním. Před nimi jsem zakryt Svou věčnou tvořivou energií [yoga-māyou]; a oklamaný svět tudíž nezná Mě, který jsem nezrozený a neomylný.

Výklad

Šlo by argumentovat, že když byl Kṛṣṇa přítomný na této planetě a byl viditelný pro všechny, tak proč se nezjevuje všem nyní? Ve skutečnosti se nezjevoval všem. Když byl Kṛṣṇa přítomný, velmi málo lidí bylo schopno porozumět tomu, že On je Nejvyšší Osobnost Božství. Ve shromáždění Kuruovců, když Śiśupāla vystoupil proti tomu, aby byl Kṛṣṇa zvolen prezidentem shromáždění, Ho Bhīṣma podpořil a prohlásil Ho za Nejvyššího Boha. Podobně Pāṇḍuovci a několik dalších vědělo, že On je Nejvyšší. Ale nevěděl to každý. Neodhalil se neoddaným a běžným lidem. Proto v Gītě Kṛṣṇa říká, že kromě Jeho čistých oddaných, Ho všichni lidé považují za stejného jako jsou oni. Zjevil se jako zdroj veškerého potěšení jen svým oddaným. Ale pro ostatní, neinteligentní neoddané, byl zahalen Svou věčnou energií.

V modlitbách Kuntī ve Śrīmad-Bhāgavatamu (1.8.18), je řečeno, že Pán je zakryt oponou *yoga*-māyi, a proto Mu běžní lidé nemohou porozumět. Kuntī se modlí: „Ó můj Pane, jsi udržovatelem veškerého vesmíru a oddaná služba Tobě je nejvyšším náboženským principem. Proto se modlím, abys udržoval i mě. Tvoje transcendentální podoba je zakryta *yoga*-māyou. *Brahmajyoti* zakrývá Tvou vnitřní energii. Snad laskavě sejmeš tuto oslnivou záři, která mi brání vidět Tvou *sac-cid-ānanda*-vigrahu, Tvou věčnou podobu blaženosti a poznání.“

Tato opona *yoga*-māyi je také zmíněna v Patnácté kapitole Gīty. Nejvyšší Osobnost Božství je ve Své transcendentální formě blaženosti a poznání zakryta věčnou energií *brahmajyoti* a méně inteligentní imporsonalisté kvůli toho nemohou Nejvyššího vidět. Také ve Śrīmad-Bhāgavatamu (10.14.7) je modlitba Brahmy: „Ó Nejvyšší Osobnosti Božství, ó Nadduše, ó mistře veškerého mystéria, kdo může spočítat Tvou moc a Tvé radovánky v tomto světě? Neustále rozšiřuješ Svou věčnou energii, a tak Ti nikdo nemůže rozumět. Učení vědci a

učení vzdělanci mohou zkoumat atomické složení hmotného světa, nebo dokonce i planet, ale přesto nemohou spočítat Tvou energii a moc, i když Ty jsi před nimi přítomný.“ Nejvyšší Osobnost Božství, Pán Kṛṣṇa, není jen nezrozený, ale On je *avyaya*, nevyčerpatelný. Jeho věčná forma poznání a blaženosti a Jeho energie jsou všechny nevyčerpatelné.

TEXT 26

वेदाहं समतीतानि वर्तमानानि चार्जुन ।
भविष्याणि च भूतानि मां तु वेद न कश्चन ॥ ७-२६ ॥

vedāhaṁ samatītāni
vartamānāni cārjuna
bhaviṣyāṇi ca bhūtāni
māṁ tu veda na kaścana

veda—věz; *aham*—Já; *sama*—rovně; *atītāni*—minulost; *vartamānāni*—přítomnost; *ca*—a; *arjuna*—ó Arjuno; *bhaviṣyāṇi*—budoucnost; *ca*—také; *bhūtāni*—živé bytosti; *mām*—Mě; *tu*—ale; *veda*—zná; *na*—ne; *kaścana*—nikdo.

Překlad

Ó Arjuno, jako Nejvyšší Osobnost Božství vím vše, co se stalo v minulosti, vše, co se děje v přítomnosti, a vše, co má ještě přijít. Také znám všechny živé bytosti; ale Mě nikdo nezná.

Výklad

Zde je jasně uvedena otázka osobnosti a neosobnosti. Pokud je Kṛṣṇa, forma Nejvyšší Osobnosti Božství, *māyā*, hmotný, tak jak Ho považují impersonalisté, pak by stejně jako živá bytost změnil Své tělo a zapomněl na vše z minulého života. Nikdo s hmotným tělem si nemůže pamatovat svůj předchozí život ani nemůže věštit svůj budoucí život ani nemůže předpovědět výsledek svého současného života; a tak nemůže vědět, co se děje v minulosti, přítomnosti a budoucnosti. Dokud člověk není osvobozený z hmotného znečištění, nemůže znát minulost, přítomnost a budoucnost.

Na rozdíl od běžné lidské bytosti, Pán Kṛṣṇa jasně říká, že ví všechno, co se stalo v minulosti, co se děje v přítomnosti a co se stane v budoucnosti. Ve Čtvrté kapitole jsme viděli, že Pán Kṛṣṇa si pamatuje, jak před miliony let instruoval Vivasvāna, boha slunce. Kṛṣṇa zná každou živou bytost, protože je jako Nejvyšší Duše umístěn v srdci každé živé bytosti. Ale méně inteligentní si Ho nemohou uvědomovat jako Nejvyšší Osobu, navzdory Jeho přítomnosti coby Nadduše v každé živé bytosti a Jeho přítomnosti mimo materiální oblohu coby Nejvyšší

Osobnost Božství. Transcendentální tělo Śrī Kṛṣṇy bezpochyby není pomíjivé. Je právě jako slunce a *mayā* je jako mrak. V hmotném světě můžeme vidět, že existuje slunce a mraky a různé hvězdy a planety. Mraky možná dočasně všechno na obloze zakryjí, ale toto zakrytí je patrné pouze našemu omezenému zraku. Slunce, měsíc a hvězdy ve skutečnosti nejsou zakryté. Podobně, *māyā* nemůže zakrýt Nejvyššího Pána. Svou vnitřní energií se nezjevuje méně inteligentní třídě lidí. Jak je řečeno ve třetím verši této kapitoly, z miliónů a miliónů lidí se někteří v této lidské formě života snaží stát se dokonalými a z tisíců a tisíců takto zdokonalených lidí stěží jeden může pochopit, co je Pán Kṛṣṇa. I když se někdo zdokonalil v realizaci neosobního Brahmanu či lokalizované Paramātmy, není možné, aby pochopil Nejvyšší Osobnost Božství, Śrī Kṛṣṇu, aniž by byl ve vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 27

इच्छाद्वेषसमुत्थेन द्वन्द्वमोहेन भारत ।
सर्वभूतानि सम्मोहं सर्गे यान्ति परन्तप ॥ ७-२७॥

icchā-dveṣa-samutthena
dvandva-mohena bhārata
sarva-bhūtāni sammohaṁ
sarge yānti parantapa

icchā—touha; *dveṣa*—nenávist; *samutthena*—zrozená; *dvandva*—dualita; *mohena*—překonat; *bhārata*—ó potomku Bharaty; *sarva*—všechny; *bhūtāni*—živé bytosti; *sammoham*—do klamu; *sarge*—ve stvoření; *yānti*—jdou; *parantapa*—ó dobyvateli nepřátel.

Překlad

Ó ratolesti Bharaty [Arjuno], ó přemožiteli nepřítele, všechny živé bytosti se rodí do iluze, ovládnuty dualitou tužby a nenávisti.

Výklad

Skutečná konstituční pozice živé bytosti je podřízenost Nejvyššímu Pánu, který je čistým poznáním. Když je člověk oklamán do odtržení se od čistého poznání, začne být ovládán iluzorní energií a nemůže porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství. Iluzorní energie se projevuje v dualitě tužby a nenávisti. To kvůli touze a nenávisti se chce neznalý člověk stát jedním s Nejvyšším Pánem a závidí Kṛṣṇovi, Nejvyšší Osobnosti Božství. Čistí oddaní, kteří nejsou zmateni nebo znečištěni touhou a nenávistí, mohou porozumět tomu, že se Pán Śrī Kṛṣṇa objevuje skrze Své vnitřní energie, ale ti, kdo jsou zmateni dualitou a neznalostí, si myslí, že

Nejvyšší Osobnost Božství je tvořena hmotnou energií. To je jejich smůla. Takové zmatené osoby, symptomaticky, prodlévají v dualitách: neúcta a úcta, utrpení a štěstí, žena a muž, dobré a špatné, potěšení a bolest atd. myslíce si: „Toto je moje žena; toto je můj dům; já jsem pánem tohoto domu; jsem mužem této ženy." Toto jsou duality klamu. Ti, kdož jsou takto oklamáni dualitami, jsou zcela bláhoví, a proto nemohou porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 28

येषां त्वन्तगतं पापं जनानां पुण्यकर्मणाम् ।
ते द्वन्द्वमोहनिर्मुक्ता भजन्ते मां दृढव्रताः ॥ ७-२८॥

yeṣāṁ tv anta-gataṁ pāpaṁ
janānāṁ puṇya-karmaṇām
te dvandva-moha-nirmuktā
bhajante māṁ dṛḍha-vratāḥ

yeṣām—jejichž; *tu*—ale; *anta-gatam*—naprosto vymýceny; *pāpam*—hřích; *janānām*—osob; *puṇya*—zbožní; *karmaṇām*—předešlé aktivity; *te*—oni; *dvandva*—dualita; *moha*—klam; *nirmuktāḥ*—osvobození od; *bhajante*—uctívají; *mām*—Mě; *dṛḍha-vratāḥ*—s odhodlaností.

Překlad

Lidé, kteří se chovali zbožně v předchozích životech a v tomto životě, jejichž hříšné činy jsou zcela vymýceny a kteří jsou osvobozeni od duality iluze, se s odhodláním zaměstnávají v mé službě.

Výklad

V tomto verši jsou zmínění ti, kdo jsou způsobilí k povznesení do transcendentálního postavení. Je velmi těžké předčit dualitu touhy a nenávisti pro ty, kdo jsou hříšní, ateističtí, hloupí a lstiví. Jen ti, kteří strávili svůj život praktikováním regulativních principů náboženství, kteří jednali zbožně a porazili hříšné reakce, jen ti mohou přijmout oddanou službu a postupně vystoupat k čistému poznání Nejvyšší Osobnosti Božství. Pak, postupně, mohou meditovat v transu na Nejvyšší Osobnosti Božství. To je proces toho být umístěn na spirituální rovině. Toto povznesení je možné v Kṛṣṇa vědomí ve společnosti čistých oddaných, kteří jedince dokáží osvobodit z iluze.

Ve Śrīmad-Bhāgavatamu se uvádí, že člověk, pokud opravdu chce být osvobozený, musí vykonávat službu pro oddané; ale člověk, který se spolčuje s materialistickými lidmi, je na cestě do nejtemnějších sfér existence. Všichni oddaní Pána cestují touto zemí jen proto, aby vyléčili podmíněné duše z jejich iluze.

Impersonalisté nevědí, že největší porušení Božího zákona je zapomnění na své přirozené postavení jako podřízeného Nejvyššímu Pánu. Dokud člověk není navrácen do svého vlastního přirozeného postavení, není možné, aby porozuměl Nejvyšší Osobnosti Božství nebo byl plně a s odhodlaností zaměstnaný v Jeho transcendentální láskyplné službě.

TEXT 29

जरामरणमोक्षाय मामाश्रित्य यतन्ति ये ।
ते ब्रह्म तद्विदुः कृत्स्नमध्यात्मं कर्म चाखिलम् ॥ ७-२९॥

jarā-maraṇa-mokṣāya
mām āśritya yatanti ye
te brahma tad viduḥ kṛtsnam
adhyātmaṁ karma cākhilam

jarā—stáří; *maraṇa*—smrt; *mokṣāya*—pro účel osvobození; *mām*—ke Mně; *āśritya*—přijímající úkryt; *yatanti*—úsilí; *ye*—všechny tyto; *te*—takové osoby; *brahma*—Brahman; *tat*—ve skutečnosti to; *viduḥ*—ví; *kṛtsnam*—vše; *adhyātmam*—transcendentální; *karma*—zištné aktivity; *ca*—také; *akhilam*—zcela.

Překlad

Inteligentní lidé, kteří usilují o osvobození od stáří a smrti, hledají útočiště ve Mně v oddané službě. Ve skutečnosti jsou Brahman, protože vědí zcela všechno o transcendentálních a ziskuchtivých činnostech.

Výklad

Narození, smrt, stáří a nemoc ovlivňují toto hmotné tělo, nikoliv spirituální tělo. Pro spirituální tělo neexistuje narození, smrt, stáří a nemoc, takže ten, kdo dosáhne spirituálního těla, se stane jedním ze společníků Nejvyšší Osobnosti Božství a zaměstnává se ve věčné oddané službě, je skutečně osvobozený. *Ahaṁ brahmāsmi*: Jsem duše. Říká se, že člověk by měl chápat, že je Brahmanem - spirituální duší. Brahman pojetí života je i v oddané službě, jak popisuje tento verš. Čistí oddaní jsou transcendentálně umístění na rovině Brahmanu a vědí vše o transcendentálních a materiálních činnostech.

Čtyři druhy nečistých oddaných, kteří se zaměstnávají v transcendentální službě Pánu, dosahují svých vlastních cílů, a když jsou pak plně vědomí Kṛṣṇy, tak si Pánovou milostí skutečně užívají spirituální společnosti Nejvyššího Pána. Ale ti, kdo uctívají polobohy, nikdy Nejvyššího Pána na Jeho nejvyšší planetě nedosáhnou. Dokonce i méně inteligentní Brahman-realizovaní lidé nemohou dosáhnout nejvyšší planety Kṛṣṇy, která je známá jako Goloka Vṛndāvana. Jedině

lidé, kteří vykonávají činnosti v Kṛṣṇa vědomí (*mām āśritya*), mají skutečně nárok na to být zvaní Brahman, protože ve skutečnosti usilují o dosažení Kṛṣṇa planety. Takoví lidé nemají o Kṛṣṇovi žádné pochybnosti, a tak jsou fakticky Brahman.

Ti, kdo jsou zaměstnáni v uctívání podoby, či *arcā*, Pána nebo zaměstnáni meditací na Pána prostě jen za účelem osvobození se z hmotných pout, také znají milostí Pána významy Brahmanu, adhibhūty atd., jak Pán vysvětluje v nadcházející kapitole.

TEXT 30

साधिभूताधिदैवं मां साधियज्ञं च ये विदुः ।
प्रयाणकालेऽपि च मां ते विदुर्युक्तचेतसः ॥ ७-३० ॥

sādhibhūtādhidaivaṁ māṁ
sādhiyajñaṁ ca ye viduḥ
prayāṇa-kāle 'pi ca māṁ
te vidur yukta-cetasaḥ

sa-adhibhūta—řídíci princip materiálního projevu; *adhidaivam*—jsou základem všech polobohů; *mām*—Mě; *sa-adhiyajñam*—udržující všechny oběti; *ca*—a; *ye*—ti; *viduḥ*—znát; *prayāṇa*—smrti; *kāle*—v tom čase; *api*—dokonce; *ca*—a; *mām*—Mně; *te*—oni; *viduḥ*—znát; *yukta-cetasaḥ*—s neotřesitelnou myslí.

Překlad

Ti, kteří Mě znají jako Nejvyššího Pána, jako vládnoucí princip hmotného projevu, kteří Mě znají jako toho, kdo je za všemi polobohy a jako toho, kdo živí všechny oběti, Mi mohou, s upřenou myslí, porozumět a znát Mě i v čase smrti.

Výklad

Osoby konající ve vědomí Kṛṣṇy nejsou nikdy zcela odkloněny od cesty porozumění Nejvyšší Osobnosti Božství. V transcendentální společnosti vědomí Kṛṣṇy může člověk porozumět tomu, jak je Nejvyšší Pán vládnoucím principem hmotných projevů a dokonce i polobohů. Postupně, prostřednictvím takové transcendentální společnosti, se člověk stane přesvědčeným o Nejvyšší Osobnosti Božství Samotné a v čase smrti takový Kṛṣṇa vědomý člověk nikdy nemůže Kṛṣṇu zapomenout. Přirozeně je tedy povýšen na planetu Nejvyššího Pána, Goloku Vṛndāvanu.

Tato Sedmá kapitola vysvětluje zejména to, jak se člověk může stát člověkem plně vědomým Kṛṣṇy. Začátek vědomí Kṛṣṇy je sdružování se s lidmi, kteří jsou

vědomí Kṛṣṇy. Taková společnost je spirituální a skontaktuje člověka přímo s Nejvyšším Pánem a Jeho milostí může člověk porozumět, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Bůh. Zároveň může člověk skutečně porozumět přirozenému postavení živé bytosti a tomu, jakým způsobem živá bytost zapomíná na Kṛṣṇu a zamotává se do materiálních činností. Postupným rozvojem vědomí Kṛṣṇy v dobré společnosti může živá bytost porozumět tomu, že je podmíněna zákony hmotné přírody z důvodu zapomnětlivosti na Kṛṣṇu. Také může porozumět tomu, že tato lidská forma života je příležitostí znovu získat vědomí Kṛṣṇy a měla by být plně využita k získání bezpříčinné milosti Nejvyššího Pána.

V této kapitole bylo prodiskutováno mnoho témat: člověk v neštěstí, zvědavý člověk, člověk nemající dostatek hmotných nezbytností, poznání Brahmanu, poznání Paramātmy, osvobození od narození, smrti a nemocí a uctívání Nejvyššího Pána. Nicméně ten, kdo je skutečně povznesený v Kṛṣṇa vědomí, se nezajímá o jiné procesy. Jednoduše se přímo zaměstnává v činnostech vědomí Kṛṣṇy a tím fakticky dosáhne svého přirozeného postavení věčného služebníka Pána Kṛṣṇy. V takovém postavení se těší z naslouchání a z oslavování Nejvyššího Pána v čisté oddané službě. Je přesvědčen, že vykonáváním tohoto se naplní všechny jeho cíle. Taková odhodlaná víra se nazývá *dṛḍha-vrata* a je začátkem *bhakti*-jógy, transcendentální láskyplné služby. To je verdikt všech písem. Tato Sedmá kapitola Gīty je jádrem tohoto přesvědčení.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Sedmé kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Poznání Absolutního.

Kapitola 8

Dosažení Nejvyššího

TEXT 1

अर्जुन उवाच ।
किं तद्‌ ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम ।
अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्यते ॥ ८-१ ॥

arjuna uvāca
kiṁ tad brahma kim adhyātmaṁ
kiṁ karma puruṣottama
adhibhūtaṁ ca kiṁ proktam
adhidaivaṁ kim ucyate

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *kim*—co; *tat*—to; *brahma*—Brahman; *kim*—co; *adhyātmam*—já; *kim*—co; *karma*—zištné aktivity; *puruṣottama*—ó Nejvyšší Osobo; *adhibhūtam*—materiální projev; *ca*—a; *kim*—co; *proktam*—je nazváno; *adhidaivam*—polobohové; *kim*—co; *ucyate*—je nazváno.

Překlad

Arjuna se zeptal: Ó můj Pane, ó Nejvyšší Osobo, co je to Brahman? Co je to já? Co jsou to ziskuchtivé činnosti? Co je tento hmotný projev?

A co jsou polobozi? Prosím, vysvětli mi to.

Výklad

V této kapitole Pán Kṛṣṇa odpovídá na různé Arjunovy otázky, které začínají: „Co je to Brahman?“ Pán dále vysvětluje karmu, ziskuchtivé činnosti, oddanou službu a principy jógy a oddanou službu v její čisté podobě. Śrīmad-Bhāgavatam vysvětluje, že Nejvyšší Absolutní Pravda je známá jako Brahman, Paramātmā a Bhagavān. Navíc, živá bytost, individuální duše, se také nazývá Brahman. Arjuna se také ptá na ātmu, která odkazuje k tělu, duši a mysli. Dle védského slovníku *ātmā* odkazuje k mysli, duši, tělu a také ke smyslům.

Arjuna oslovil Nejvyššího Pána Puruṣottamo, Nejvyšší Osobo, což znamená, že nekladl otázky jen příteli, ale Nejvyšší Osobě, protože Ho rozpoznal jako nejvyšší autoritu schopnou dát definitivní odpovědi.

TEXT 2

अधियज्ञः कथं कोऽत्र देहेऽस्मिन्मधुसूदन ।
प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयोऽसि नियतात्मभिः ॥ ८-२ ॥

adhiyajñaḥ kathaṁ ko 'tra
dehe 'smin madhusūdana
prayāṇa-kāle ca kathaṁ
jñeyo 'si niyatātmabhiḥ

adhiyajñaḥ—Pán oběti; *katham*—jak; *kaḥ*—kdo; *atra*—zde; *dehe*—v těle; *asmin*—v tomto; *madhusūdana*—ó Madhusūdano; *prayāṇa-kāle*—v čase smrti; *ca*—a; *katham*—jak; *jñeyaḥ*—být znám; *asi*—můžeš; *niyata-ātmabhiḥ*—sebekontrolovaným.

Překlad

Jakým způsobem žije tento Pán oběti v těle a v jaké části žije, ó Madhusūdano? A jak Tě ti, kdo jsou zaměstnaní v oddané službě, mohou znát v čase smrti?

Výklad

Pán oběti přijímá Indru a Viṣṇua. Viṣṇu je hlavou primárních polobohů, včetně Brahmy a Śivy, a Indra je hlavou administrativních polobohů. Indra i Viṣṇu jsou uctíváni obřady yajñy. Ale zde se Arjuna ptá, kdo je skutečným Pánem yajñy (oběti), a jakým způsobem Pán přebývá v těle živé bytosti.

Arjuna oslovuje Pána Madhusūdano, protože Kṛṣṇa jednou zabil démona jménem Madhu. Ve skutečnosti tyto otázky, jež jsou svou povahou pochybnostmi, neměly v mysli Arjuny povstat, protože Arjuna je oddaný vědomý Kṛṣṇy. Tyto pochybnosti jsou jako démoni. A protože Kṛṣṇa je expertem na zabíjení démonů, oslovuje Ho zde Arjuna Madhusūdano, tak aby Kṛṣṇa mohl zabít démonické pochybnosti, které povstaly v mysli Arjuny.

Nyní, slovo *prayāṇa-kāle* je v tomto verši velmi významné, protože cokoliv v životě děláme, bude testováno v čase smrti. Arjuna se bojí, že v čase smrti, ti, kdo jsou vědomí Kṛṣṇy, zapomenou Nejvyššího Pána, protože v tom čase jsou tělesné funkce přerušeny a mysl může být ve stavu zachvácení panikou. Proto se Mahārāja Kulaśekhara, velký oddaný, modlí: „Můj milý Pane, ať zemřu teď, když jsem zdravý, aby labuť mojí mysli mohla vstoupit do stvolu Tvých lotosových chodidel.“ Tato metafora je použita, protože labuť se často těší tím, že vstoupí do stvolu lotosové květiny - a podobně, mysl čistého oddaného je přitahována k lotosovým chodidlům Pána. Mahārāja Kulaśekhara se bojí, že v čase smrti bude jeho hrdlo tak přidušené, že nebude schopný pět svatá jména, a tak je lepší „zemřít okamžitě.“ Arjuna se ptá, jak v takových časech může mysl člověka zůstat fixovaná na lotosová chodidla Kṛṣṇy.

TEXT 3

श्रीभगवानुवाच ।
अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावोऽध्यात्ममुच्यते ।
भूतभावोद्भवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ॥ ८-३ ॥

śrī-bhagavān uvāca
akṣaraṁ brahma paramaṁ
svabhāvo 'dhyātmam ucyate
bhūta-bhāvodbhava-karo
visargaḥ karma-saṁjñitaḥ

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *akṣaram*—nezničitelný; *brahma*—Brahman; *paramam*—transcendentální; *svabhāvaḥ*—věčná povaha; *adhyātmam*—já; *ucyate*—je nazváno; *bhūta-bhāva-udbhava-karaḥ*—akce produkující materiální těla živých bytostí; *visargaḥ*—stvoření; *karma*—zištné činnosti; *saṁjñitaḥ*—je nazváno.

Překlad

Nejvyšší Pán pravil: Nezničitelná transcendentální živá bytost se nazývá Brahman a její věčná podstata se nazývá já. Činnost, která se týká vývoje těchto hmotných těl, se nazývá karma, neboli ziskuchtivé činnosti.

Výklad

Brahman je nezničitelný a věčně existující a jeho složení se nikdy nemění. Ale za Brahmanem je Parabrahman. Brahman odkazuje k živé bytosti a Parabrahman odkazuje k Nejvyšší Osobnosti Božství. Přirozené postavení živé bytosti je jiné než postavení, které přijímá v hmotném světě. V hmotném vědomí je snaha být pánem hmoty její přirozeností, ale ve spirituálním (Kṛṣṇa) vědomí je jejím postavením služba Nejvyššímu. Když je živá bytost v hmotném vědomí, musí přijmout rozdílná těla v hmotném světě. To se nazývá *karma*, či pestrá tvorba poháněná silou hmotného vědomí.

Ve védské literatuře se živá bytost nazývá *jīvātmā* a Brahman, ale nikdy se nenazývá Parabrahman. Živá bytost (*jīvātmā*) přijímá rozdílná postavení - někdy se ponoří do ponuré hmotné přírody a ztotožňuje se s hmotou a někdy se ztotožňuje s nadřazenou spirituální přírodou. Proto se nazývá okrajovou energií Nejvyššího Pána. Dle toho, jak se ztotožňuje s materiální nebo spirituální přírodou, obdrží hmotné nebo spirituální tělo. V hmotné přírodě může na sebe vzít jakékoliv tělo z 8.400.000 druhů života, ale ve spirituální přírodě má jen jedno tělo. V hmotné přírodě se někdy projevuje jako člověk, polobůh, zvíře, šelma, pták atd., podle své karmy. Někdy vykonává oběti (*yajña*), aby dosáhla materiálních nebeských planet a užívala si jejich vybavení, ale jakmile je její zásluha vyčerpána, vrátí se znovu na zem ve formě člověka.

V procesu oběti živá bytost vykonává konkrétní oběti, aby dosáhla konkrétních nebeských planet a následně se na ně dostane. Když se zásluha oběti vyčerpá, živá bytost sestoupí na zem ve formě deště a pak přijme na sebe podobu zrna, zrno je pozřeno člověkem a přetvořeno v sémě, které oplodní ženu, a tak živá bytost znovu nabude lidskou formu, aby vykonávala oběti, a tak opakovala stejný cyklus. Tímto způsobem živá bytost neustále přichází a kráčí po hmotné cestě. Nicméně, Kṛṣṇa vědomý člověk se takovým obětem vyhýbá. Dává se na vědomí Kṛṣṇy přímo, a tak se připravuje na návrat zpátky k Božství.

Impersonalističtí komentátoři Gīty bezdůvodně předpokládají, že Brahman v hmotném světě přijímá formu jīvy, a aby to doložili, odkazují k Patnácté kapitole, 7. verši Gīty. Ale tento verš také hovoří o živé bytosti jako o „věčném fragmentu Mě Samotného.“ Fragment Boha, živá bytost, může spadnout dolů, do hmotného světa, ale Nejvyšší Pán (*Acyuta*) nikdy nespadne dolů. Proto předpoklad, že Nejvyšší Brahman přijímá formu jīvy, je nepřijatelný. Je důležité si pamatovat, že ve védské literatuře je Brahman (živá bytost) odlišena od Parabrahmana (Nejvyššího Pána).

TEXT 4

अधिभूतं क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदैवतम् ।
अधियज्ञोऽहमेवात्र देहे देहभृतां वर ॥ ८-४॥

adhibhūtaṁ kṣaro bhāvaḥ
puruṣaś cādhidaivatam
adhiyajño 'ham evātra
dehe deha-bhṛtāṁ vara

adhibhūtam—fyzický projev; *kṣaraḥ*—neustále se měnící; *bhāvaḥ*—příroda; *puruṣaḥ*—vesmírná podoba; *ca*—a; *adhidaivatam*—zahrnující všechny polobohy jako slunce a měsíc; *adhiyajñaḥ*—Nadduše; *aham*—Já (Kṛṣṇa); *eva*—jistě; *atra*—v tomto; *dehe*—těle; *deha-bhṛtām*—vtěleného; *vara*—Nejvyšší.

Překlad

Fyzická příroda je známá jako nekonečně proměnlivá. Vesmír je kosmickou formou Nejvyššího Pána a Já jsem tím Pánem reprezentovaným Nadduší, která prodlévá v srdci každé vtělené bytosti.

Výklad

Fyzická příroda se neustále mění. Hmotná těla obvykle procházejí šesti stádii: rodí se, rostou, po nějaký čas zůstávají, vytvářejí vedlejší produkty, scvrkávají se a pak zmizí. Tato fyzická příroda se nazývá *adhibhūtam.* Jelikož je vytvořena v určitém bodě a bude v určitém bodě zničena, nazývá se koncept vesmírné formy Nejvyššího Pána, která zahrnuje všechny polobohy a jejich planety, *adhidaivatam.* Individuální duše (*jīva*) doprovází tělo. Nadduše, úplné zastoupení Pána Kṛṣṇy, se nazývá Paramātmā či *adhiyajña* a je umístěna v srdci. V kontextu tohoto verše je zvláště důležité slovo *eva*, protože tímto slovem Pán zdůrazňuje, že Paramātmā se od Něj neliší. Nadduše, Nejvyšší Osobnost Božství, umístěná po boku individuální duše, je svědkem aktivit individuální duše a zdrojem vědomí. Nadduše dává jīvě příležitost jednat volně a je svědkem jejích činností. Funkce všech těchto různých projevů Nejvyššího Pána se automaticky vyjasní čistému Kṛṣṇa vědomému oddanému, který je zaměstnán v transcendentální službě Pána. Začátečník, který nemůže přistoupit k Nejvyššímu Pánu v Jeho projevu v podobě Nadduše, rozjímá nad gigantickou vesmírnou formou Pána zvanou *adhidaivatam.* Začátečníku je raděno, aby rozjímal nad vesmírnou formou, za jejíž nohy jsou považovány nižší planety a za jejíž oči jsou považovány slunce a měsíc a za jejíž hlavu je považován vyšší planetární systém.

TEXT 5

अन्तकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वा कलेवरम् ।
यः प्रयाति स मद्भावं याति नास्त्यत्र संशयः ॥ ८-५॥

anta-kāle ca mām eva
smaran muktvā kalevaram
yaḥ prayāti sa mad-bhāvaṁ
yāti nāsty atra saṁśayaḥ

anta-kāle—na konci života; *ca*—také; *mām*—Mně; *eva*—jistě; *smaran*—pamatující si; *muktvā*—opouštějící; *kalevaram*—tělo; *yaḥ*—ten, kdo; *prayāti*—jde; *saḥ*—on; *mad-bhāvam*—Má příroda; *yati*—dosáhne; *na*—ne; *asti*—existuje; *atra*—zde; *saṁśayaḥ*—pochyba.

Překlad

A kdokoliv, kdo si v čase smrti, opustivše tělo, pamatuje jedině Mě, v okamžiku dosáhne Mojí přírody. O tom není pochyb.

Výklad

V tomto verši je kladen důraz na důležitost vědomí Kṛṣṇy. Kdokoliv, kdo opustí své tělo ve vědomí Kṛṣṇy, je okamžitě přemístěn do transcendentálního sídla Nejvyššího Pána. Slovo *smaran* (pamatování si) je důležité. Pamatovat si Kṛṣṇu není možné pro nečistou duši, která necvičila vědomí Kṛṣṇy v oddané službě. Aby si člověk pamatoval Kṛṣṇu, měl by pět mahāmantru, Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, neustále, kráčet ve stopách Pána Caitanyi, být tolerantnější než strom, pokornější než tráva, skládat respekt ostatním a nevyžadovat respekt na oplátku. Takovým způsobem bude člověk schopný úspěšně si pamatovat Kṛṣṇu, když bude odcházet z těla, a dosáhnout tak nejvyššího cíle.

TEXT 6

यं यं वापि स्मरन्भावं त्यजत्यन्ते कलेवरम् ।
तं तमेवैति कौन्तेय सदा तद्भावभावितः ॥ ८-६ ॥

yaṁ yaṁ vāpi smaran bhāvaṁ
tyajaty ante kalevaram
taṁ tam evaiti kaunteya
sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ

yam yam—cokoliv; *vā*—kterýkoli; *api*—také; *smaran*—pamatující si; *bhāvam*—povaha; *tyajati*—vzdát se; *ante*—na konci; *kalevaram*—toto tělo; *tam tam*—podobné; *eva*—jistě; *eti*—získá; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *sadā*—vždy; *tat*—takový; *bhāva*—stav bytí; *bhāvitaḥ*—pamatující si.

Překlad

Jakýkoliv stav bytí si člověk pamatuje, když odchází z těla, takového stavu zaručeně dosáhne.

Výklad

Je zde vysvětlený proces změny vlastní povahy v kritickém čase smrti. Jak může člověk zemřít ve vhodném stavu mysli? Mahārāja Bharata myslel na jelena v čase smrti, a tak byl přemístěn do této formy života. Avšak, jako jelen si Mahārāja Bharata mohl pamatovat své minulé činnosti. Samozřejmě, kumulativní efekt myšlenek a činností za života ovlivňuje myšlenky v čase smrti; tudíž činnosti tohoto života určují budoucí stav bytí. Pokud je člověk transcendentálně pohlcen ve službě Kṛṣṇovi, pak jeho další tělo bude transcendentální (spirituální), ne fyzické. Tudíž pění Hare Kṛṣṇa je nejlepší proces na to úspěšně změnit stav bytí na transcendentální život.

TEXT 7

तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च ।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मामेवैष्यस्यसंशयः ॥ ८-७॥

tasmāt sarveṣu kāleṣu
mām anusmara yudhya ca
mayy arpita-mano-buddhir
mām evaiṣyasy asaṁśayaḥ

tasmāt—a tak; *sarveṣu*—neustále; *kāleṣu*—čas; *mām*—na Mě; *anusmara*—pokračovat v pamatování; *yudhya*—bojovat; *ca*—také; *mayi*—Mně; *arpita*—odevzdat se; *manaḥ*—mysl; *buddhiḥ*—intelekt; *mām*—na Mě; *eva*—jistě; *eṣyasi*—dosáhneš; *asaṁśayaḥ*—za hranicí pochyb.

Překlad

Tudíž, Arjuno, bys měl vždy myslet na Mě ve formě Kṛṣṇy a zároveň plnit svou předepsanou povinnost bojování. S činnostmi zasvěcenými Mně, s myslí a inteligencí fixovanými na Mě, Mě bezpochyby dosáhneš.

Výklad

Tento pokyn Arjunovi je velmi důležitý pro všechny lidi zaměstnané v hmotných činnostech. Pán neříká, že by se člověk měl vzdát svých předepsaných povinností

a zaměstnání. Člověk v nich může pokračovat a zároveň myslet na Kṛṣṇu pěním Hare Kṛṣṇa. To ho osvobodí od hmotného znečištění a zaměstná mysl a inteligenci v Kṛṣṇovi. Pěním Kṛṣṇových jmen bude člověk přemístěn na nejvyšší planetu Kṛṣṇaloku, bez jediné pochyby.

TEXT 8

अभ्यासयोगयुक्तेन चेतसा नान्यगामिना ।
परमं पुरुषं दिव्यं याति पार्थानुचिन्तयन् ॥ ८-८॥

abhyāsa-yoga-yuktena
cetasā nānya-gāminā
paramaṁ puruṣaṁ divyaṁ
yāti pārthānucintayan

abhyāsa—praktika; *yoga-yuktena*—být zapojen do meditace; *cetasā*—myslí a inteligencí; *na anya-gāminā*—aniž být odchýlen; *paramam*—Nejvyšší; *puruṣam*—Osobnost Božství; *divyam*—transcendentální; *yāti*—dosáhne; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *anucintayan*—neustále myslící na.

Překlad

Ten, kdo rozjímá o Nejvyšší Osobnosti Božství s myslí neustále zaměstnanou v pamatování si Mě, neodkloněn od cesty, Mě zcela určitě dosáhne, ó Pārtho [Arjuno].

Výklad

V tomto verši Pán Kṛṣṇa klade důraz na to, jak je důležité si Ho pamatovat. Vlastní vzpomínky na Kṛṣṇu jsou oživeny pěním mahāmantry, Hare Kṛṣṇa. Procvičováním pění a slyšení zvukové vibrace Nejvyššího Pána se zaměstnávají uši, jazyk a mysl. Tato mystická meditace je velmi jednoduchá na procvičování a pomáhá člověku dosáhnout Nejvyššího Pána. *Puruṣam* znamená požitkář. Přestože živé bytosti spadají pod okrajovou energii Nejvyššího Pána, jsou v hmotném znečištění. Smýšlí o sobě jako o požitkářích, ale ony nejsou nejvyšší požitkář. Zde je jasně uvedeno, že nejvyšší požitkář je Nejvyšší Osobnost Božství ve svých rozdílných projevech a úplných expanzích jako Nārāyaṇa, Vāsudeva atd.

Oddaní mohou neustále myslet na objekt uctívání, Nejvyššího Pána, v jakémkoliv z Jeho rysů, Nārāyaṇa, Kṛṣṇa, Rāma atd., pěním Hare Kṛṣṇa. Toto cvičení ho očistí a na konci svého života, v důsledku neustálého pění, bude přemístěn do království Boha. Cvičení jógy je rozjímáním o Nadduši uvnitř; a podobně pěním Hare Kṛṣṇa člověk neustále fixuje svou mysl na Nejvyššího Pána. Mysl je nestálá, a proto je nezbytné silou mysl přimět, aby se zaměstnala myšlením na

Kṛṣṇu. Jeden příklad, který se často uvádí, je housenka, která myslí na to, že se stane motýlem, a tak je ještě ve stejném životě přemístěna do motýla. Podobně, pokud neustále myslíme na Kṛṣṇu, je jisté že na konci svých životů bychom měli mít stejnou tělesnou konstituci jako Kṛṣṇa.

TEXT 9

कविं पुराणमनुशासितार-
मणोरणीयंसमनुस्मरेद्यः ।
सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूप-
मादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥ ८-९॥

kaviṁ purāṇam anuśāsitāram
aṇor aṇīyāṁsam anusmared yaḥ
sarvasya dhātāram acintya-rūpam
āditya-varṇaṁ tamasaḥ parastāt

kavim—ten, kdo zná vše; *purāṇam*—nejstarší; *anuśāsitāram*—kontrolor; *aṇoḥ*—atomu; *aṇīyāṁsam*—menší než; *anusmaret*—neustále myslící; *yaḥ*—ten, kdo; *sarvasya*—všeho; *dhātāram*—udržovatel; *acintya*—nepředstavitelný; *rūpam*—podoba; *āditya-varṇam*—osvětlený jako slunce; *tamasaḥ*—temnoty; *parastāt*—transcendentální.

Překlad

Člověk by měl rozjímat o Nejvyšší Osobě jako o někom, kdo ví všechno, kdo je nejstarší, kdo je vládcem, kdo je menší než nejmenší, kdo je živitelem všeho, kdo je mimo veškeré hmotné koncepty, kdo je nepředstavitelný a kdo je vždy osobou. Svítí jako slunce a, jsa transcendentální, je mimo tuto hmotnou přírodu.

Výklad

V tomto verši je zmíněn proces přemýšlení o Nejvyšším. Nejdůležitějším bodem je, že On není něco neosobního ani prázdného. Člověk nemůže meditovat o něčem neosobním nebo o prázdnu. To je velmi těžké. Zatímco proces myšlení na Kṛṣṇu je velmi jednoduchý a je fakticky uveden zde. Především, On je *puruṣa*, spirituální, Rāma a Kṛṣṇa, a je zde popsaný jako *kavim*; tj., že zná minulost, přítomnost a budoucnost, a tedy ví vše. Je nejstarší osobností, protože On je zdrojem všeho; vše se z Něj rodí. Také je nejvyšším vládcem vesmíru a živitelem a učitelem lidstva. Je menší než nejmenší. Živá bytost je desetitisícina konečku vlasu, ale Pán je tak nepředstavitelně malý, že vstupuje do srdce této částečky. Proto je nazýván menší než nejmenší. Jako Nejvyšší může vstoupit do atomu a

do srdce nejmenšího v podobě Nadduše a ovládat ho. Přestože je tak malý, pořád je všeprostupující a udržuje vše. On vydržuje všechny planetární systémy. Často chceme vědět, jakým způsobem se velké planety vznášejí ve vzduchu. Zde se uvádí, že Nejvyšší Pán prostřednictvím své nepředstavitelné energie podporuje všechny velké planety a galaktické systémy. Slovo *acintya* (nepředstavitelný) je v tomto spojení velmi významné. Boží energie je mimo naše pojetí, mimo naši kompetenci myšlení, a proto se nazývá nepředstavitelná (*acintya*). Kdo se dokáže přít o tento bod? Prostupuje tento hmotný svět, a přece je mimo něj. Nedokážeme ani obsáhnout tento hmotný svět, který je zanedbatelný ve srovnání se spirituálním světem - tak jak můžeme obsáhnout to, co je mimo něj? *Acintya* znamená to, co je mimo tento hmotný svět, to, čeho se naše argumenty, logika a filosofické spekulace nemohou dotknout, to, co je nepřestavitelné. Proto inteligentní osoby, vyhýbajíce se zbytečnému argumentování a spekulacím, by měly přijmout to, co je uvedeno v písmech jako jsou Védy, Gītā a Śrīmad-Bhāgavatam a řídit se principy, které stanovují. To člověka povede k porozumění.

TEXT 10

प्रयाणकाले मनसाऽचलेन
भक्त्या युक्तो योगबलेन चैव ।
भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्यक्
स तं परं पुरुषमुपैति दिव्यम् ॥ ८-१० ॥

prayāṇa-kāle manasācalena
bhaktyā yukto yoga-balena caiva
bhruvor madhye prāṇam āveśya samyak
sa taṁ paraṁ puruṣam upaiti divyam

prayāṇa-kāle—v čase smrti; *manasā*—myslí; *acalena*—aniž být vychýlen; *bhaktyā*—v plné oddanosti; *yuktaḥ*—zapojený; *yoga-balena*—mocí mystické jógy; *ca*—také; *eva*—jistě; *bhruvoḥ*—mezi obočím; *madhye*—v; *prāṇam*—životní vzduch; *āveśya*—ustavující; *samyak*—naprosto; *saḥ*—ten; *tam*—to; *param*—transcendentální; *puruṣam*—Osobnost Božství; *upaiti*—dosáhne; *divyam*—ve spirituálním království.

Překlad

Ten, kdo v čase smrti soustředí svůj životní vzduch mezi obočí a zaměstnává se vzpomínáním v plné oddanosti na Nejvyššího Pána, zcela určitě dosáhne Nejvyšší Osobnost Božství.

Výklad

V tomto verši je jasně řečeno, že v čase smrti se mysl v oddanosti musí soustředit na Osobnost Božství. Pro ty, kdo jsou cvičení v józe, je doporučeno, aby pozvedli životní sílu mezi obočí, ale mysl čistého oddaného, který takovou jógu necvičí, by měla být neustále zaměstnána ve vědomí Kṛṣṇy tak, aby si v čase smrti mohl pamatovat Nejvyššího, Jeho milostí. To je vysvětleno ve čtrnáctém verši.

Konkrétní použití slova *yoga-balena* je v tomto verši významné, protože bez procvičování jógy nemůže člověk dojít v čase smrti tohoto transcendentálního stavu bytí. Člověk si nemůže náhle vzpomenout na Nejvyššího Pána při smrti, pokud není cvičený v nějakém systému jógy, obzvláště v systému *bhakti*-jógy. Jelikož je vlastní mysl v čase smrti velmi rozrušená, měl by člověk během svého života procvičovat transcendenci prostřednictvím jógy.

TEXT 11

यदक्षरं वेदविदो वदन्ति
विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः ।
यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति
तत्ते पदं सङ्ग्रहेण प्रवक्ष्ये ॥ ८-११ ॥

yad akṣaraṁ veda-vido vadanti
viśanti yad yatayo vīta-rāgāḥ
yad icchanto brahmacaryaṁ caranti
tat te padaṁ saṅgraheṇa pravakṣye

yat—to, co; *akṣaram*—nevyčerpatelné; *veda-vidaḥ*—osoba dobře obeznámená s Védami; *vadanti*—říkat; *viśanti*—vstupuje; *yat*—do toho; *yatayaḥ*—velicí mudrcové; *vīta-rāgāḥ*—ve zřeknuvším se řádu života; *yat*—to, co; *icchantaḥ*—toužící; *brahmacaryam*—celibát; *caranti*—praktikuje; *tat*—to; *te*—tobě; *padam*—situace; *saṅgraheṇa*—v souhrnu; *pravakṣye*—vysvětlím.

Překlad

Lidé sečtělí ve Védách, kteří pronášejí omkāru a kteří jsou velkými mudrci ve zřeknuvším se řádu, vstupují do Brahmanu. V touze po takové dokonalosti člověk praktikuje celibát. Teď ti vysvětlím tento proces, kterým lze dosáhnout spásy.

Výklad

Pán Kṛṣṇa vysvětluje, že Brahman, přestože je jeden jediný, má různé projevy a rysy. Pro impersonalisty je slabika *om* totožná s Brahmanem. Kṛṣṇa zde vy-

světluje neosobní Brahman, do kterého vstupují mudrci v řádu zřeknutí se.

Ve védském systému poznání jsou studenti od samého počátku učeni vibrovat *om* a učí se o konečnému neosobnímu Brahmanu tak, že žijí se spirituálním mistrem v úplném celibátu. Tímto způsobem realizují dva z rysů Brahmanu. Toto cvičení je velmi zásadní pro studentův pokrok ve spirituálním životě, avšak v současnosti takový život *brahmacārī* (nesezdaný v celibátu) není vůbec možný. Společenská stavba světa se změnila natolik, že není možné praktikovat celibát od začátku studentského života. Napříč světem existuje mnoho institucí na různá odvětví poznání, ale neexistuje uznávaná instituce, ve které by mohli být studenti vzděláváni v principech *brahmacārī*. Pokud člověk nepraktikuje celibát, pokrok ve spirituálním životě je velmi těžký. Proto Pán Caitanya vyhlásil, že dle příkazů písem pro tuto dobu Kali není možný žádný proces realizace Nejvyššího kromě pění svatého jména Pána Kṛṣṇy: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare, Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

TEXT 12

सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च ।
मूर्ध्न्याधायात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणाम् ॥ ८-१२॥

sarva-dvārāṇi saṁyamya
mano hṛdi nirudhya ca
mūrdhny ādhāyātmanaḥ prāṇam
āsthito yoga-dhāraṇām

sarva-dvārāṇi—všechny dveře těla; *saṁyamya*—kontrolující; *manaḥ*—mysl; *hṛdi*—v srdci; *nirudhya*—omezený; *ca*—také; *mūrdhni*—na hlavě; *ādhāya*—zafixovaný; *ātmanaḥ*—duše; *prāṇam*—životní vzduch; *āsthitaḥ*—umístěný; *yoga-dhāraṇām*—situace jógy.

Překlad

Situace jógy je situací odpoutanosti od všech zaměstnání smyslů. Člověk se ustaluje v józe zavíraje všechny dveře smyslů a poutaje mysl k srdci a životnímu vzduchu na vrcholu hlavy.

Výklad

Aby mohl praktikovat jógu, člověk musí, jak je doporučeno zde, nejdřív zavřít dveře veškerému smyslovému požitku. Tato praktika se nazývá *pratyāhāra*, stažení smyslů ze smyslových objektů. Smyslové orgány pro získávání znalostí, jako jsou oči, uši, nos, jazyk a dotek by měly být plně pod kontrolou a nemělo by jim být dovoleno zaměstnávat se sebe-uspokojováním. Takovým způsobem se mysl

soustředí na Nadduši v srdci a životní síla je pozvednuta k vrcholu hlavy. Tento proces je detailně popsán v Šesté kapitole. Ale jak bylo již zmíněno, tato praktika není pro tento věk praktická. Nejlepší proces je vědomí Kṛṣṇy. Pokud je člověk vždy schopný v oddané službě upoutat mysl ke Kṛṣṇovi, je pro něj velmi snadné zůstávat v nerušeném transcendentálním vytržení, neboli v *samādhi.*

TEXT 13

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् ।
यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥ ८-१३॥

oṁ ity ekākṣaraṁ brahma
vyāharan mām anusmaran
yaḥ prayāti tyajan dehaṁ
sa yāti paramāṁ gatim

om—kombinace písmen, *omkāra*; *iti*—tedy; *eka-akṣaram*—nejvyšší, nezničitelná; *brahma*—absolutní; *vyāharan*—vibrující; *mām*—Mě (Kṛṣṇu); *anusmaran*—pamatující si; *yaḥ*—kdokoliv; *prayāti*—opustí; *tyajan*—opouštějící; *deham*—toto tělo; *saḥ*—ten; *yāti*—dosáhne; *paramām*—nejvyšší; *gatim*—destinace.

Překlad

Jestliže myslí na Nejvyšší Osobnost Božství a opustí své tělo poté, co se situoval v praktikování této jógy a ve vibrování posvátné slabiky om, nejvyšší kombinace písmen, tak zcela určitě dosáhne na spirituální planety.

Výklad

Zde je jasně řečeno, že *om*, Brahman, a Pán Kṛṣṇa nejsou odlišní. Neosobní zvuk Kṛṣṇy je *om*, ale zvuk Hare Kṛṣṇa obsahuje *om.* V tomto věku je jasně doporučeno, že pokud na konci života člověk opustí své tělo při pění této mahāmantry, Hare Kṛṣṇa, dosáhne na spirituální planety. Podobně ti, kdo jsou oddaní Kṛṣṇy, vstoupí na Kṛṣṇa planetu Goloku Vṛndāvanu, zatímco impersonalisté zůstávají v *brahmajyoti.* Personalisté vstoupí také na mnoho nespočetných planet ve spirituální obloze, které jsou známé jako Vaikuṇṭhy.

TEXT 14

अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः ।
तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः ॥ ८-१४॥

ananya-cetāḥ satataṁ

yo māṁ smarati nityaśaḥ
tasyāhaṁ sulabhaḥ pārtha
nitya-yuktasya yoginaḥ

ananya-cetāḥ—bez odchylky; *satatam*—neustále; *yaḥ*—kdokoliv; *mām*—Mě (Kṛṣṇu); *smarati*—pamatuje si; *nityaśaḥ*—pravidelně; *tasya*—tomu; *aham*—jsem; *sulabhaḥ*—velmi jednoduchý k dosažení; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *nitya*—pravidelně; *yuktasya*—zapojený; *yoginaḥ*—oddaného.

Překlad

Ó synu Pṛthy, pro toho, kdo si Mě pamatuje, aniž by se odklonil, jsem snadný získat, protože se neustále zaměstnává v oddané službě.

Výklad

V tomto verši je popsána *bhakti*-jóga čistých oddaných Nejvyšší Osobnosti. Předchozí verše zmiňují čtyři různé druhy oddaných - nešťastné, zvědavé, ty, kteří hledají hmotný zisk, a spekulativní filosofy. Byly popsány také různé procesy osvobození z hmotného spoutání: *karma*-jóga, *jñāna*-jóga a *haṭha*-jóga. Ale zde je zmíněna *bhakti*-jóga bez jakékoliv příměsi. V *bhakti*-józe oddaní netouží po ničem jiném než po Kṛṣṇovi. Čistý *bhakti* oddaný netouží po povýšení na nebeské planety ani nehledá spásu nebo osvobození z hmotného spoutání. Čistý oddaný netouží po ničem. V Caitanya-caritāmṛtě je čistý oddaný nazýván *niṣkāma*, což znamená, že nemá žádnou touhu k naplnění vlastního zájmu. Jen jemu náleží dokonalý klid, ne těm, kdo usilují o osobní zisk. Čistý oddaný chce jen a pouze potěšit Nejvyššího Pána, a tak Pán říká, že je snadno dosažitelný pro každého, kdo je Mu neochvějně oddaný. Oddaný může konat službu pro jakoukoliv z transcendentálních forem Nejvyššího Pána a nesetkává se s žádnými z problémů, které souží praktikanty ostatních jóg. *Bhakti*-jóga je velmi prostá a čistá a snadná k vykonávání. Člověk může začít jednoduše pěním Hare Kṛṣṇa. Kṛṣṇa je velmi milostivý k těm, kdo se zaměstnávají v Jeho službě a různými způsoby napomáhá oddanému, který je Mu plně odevzdán, aby Mu mohl porozumět tak, jak je. Pán dává takovému oddanému dostatečnou inteligenci tak, aby Ho oddaný nakonec mohl dosáhnout v Jeho spirituálním království.

Zvláštní kvalifikací čistého oddaného je, že neustále myslí na Kṛṣṇu, aniž by bral v potaz místo a čas. Neměly by existovat žádné překážky. Měl by být schopen vykonávat svou službu kdekoli a kdykoliv. Někdo říká, že oddaný by měl zůstávat na posvátných místech jako je Vṛndāvana nebo nějaké svaté město, kde Pán žil, ale čistý oddaný může žít kdekoliv a prostřednictvím své oddané služby vytvořit prostředí Vṛndāvanu. Byl to Śrī Advaita, kdo řekl Pánovi Caitanyovi: „Kdekoliv jsi Ty, ó Pane - tam je Vṛndavana."

Čistý oddaný neustále vzpomíná na Kṛṣṇu a rozjímá o Něm. To jsou kvalifikace čistého oddaného, pro kterého je Pán nesnadněji dosažitelný. *Bhakti*-jóga je systém, který Gītā doporučuje přede všemi ostatními. Obecně jsou *bhakti*-jogíni zaměstnáni pěti rozdílnými způsoby: 1) *śānta-bhakta*, zaměstnaný v oddané službě v neutralitě; 2) *dāsya-bhakta*, zaměstnaný v oddané službě jako služebník; 3) *sākhya-bhakta*, zaměstnaný jako přítel; 4) *vātsalya-bhakta*, zaměstnaný jako rodič; a 5) *mādhurya-bhakta*, zaměstnaný jako milostný partner Nejvyššího Pána. Čistý oddaný je v jakémkoliv z těchto způsobů neustále zaměstnán v transcendentální láskyplné službě Nejvyššímu Pánu a nemůže Nejvyššího Pána zapomenout, a proto je Pán pro něj snadno dosažitelným. Čistý oddaný nemůže ani na okamžik zapomenout na Nejvyššího Pána a podobně, Nejvyšší Pán nedokáže ani na okamžik zapomenout na Svého čistého oddaného. To je velkým požehnáním Kṛṣṇa vědomého procesu pění mahāmantry, Hare Kṛṣṇa.

TEXT 15

मामुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम् ।
नाप्नुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥ ८-१५॥

mām upetya punar janma
duḥkhālayam aśāśvatam
nāpnuvanti mahātmānaḥ
saṁsiddhiṁ paramāṁ gatāḥ

mām—Mě; *upetya*—dosahující; *punaḥ*—znovu; *janma*—narození; *duḥkha-ālayam*—místo utrpení; *aśāśvatam*—dočasné; *na*—nikdy; *āpnuvanti*—dosáhnou; *mahātmānaḥ*—velké duše; *saṁsiddhim*—dokonalosti; *paramām*—konečná; *gatāḥ*—dosáhly.

Překlad

Potom, co Mě dosáhnou, se velké duše, jogíni v oddanosti, nikdy nevrátí do tohoto dočasného světa, který je plný utrpení, protože dosáhly nejvyšší dokonalosti.

Výklad

Jelikož je tento dočasný hmotný svět plný utrpení plynoucího z narození, stáří, nemoci a smrti, tak přirozeně, ten, kdo dosáhne nejvyšší dokonalosti a dosáhne nejvyšší planetu Kṛṣṇaloku, Goloku Vṛndāvanu, se nechce vrátit. Nejvyšší planeta je ve védské literatuře popsaná, že je za naším hmotným zrakem a je považována za nejvyšší cíl. Mahātmové (velké duše) obdržují transcendentální zprávy od realizovaných oddaných, a tak postupně rozvíjejí oddanou službu ve vědomí

Kṛṣṇy a natolik se pohrouží do transcendentální služby, že již více netouží po povýšení na jakoukoliv z hmotných planet, a dokonce ani netouží po přemístění na žádnou spirituální planetu. Touží jedině po Kṛṣṇově společnosti a ničem jiném. Taková velká duše ve vědomí Kṛṣṇy dosáhne nejvyšší dokonalosti života. Jinými slovy, ony jsou nejvyššími dušemi.

TEXT 16

आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनोऽर्जुन ।
मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यते ॥ ८-१६ ॥

ā-brahma-bhuvanāl lokāḥ
punar āvartino 'rjuna
mām upetya tu kaunteya
punar janma na vidyate

ābrahma—až nahoru k planetě Brahmaloka; *bhuvanāt*—z planetárních systémů; *lokāḥ*—planety; *punaḥ*—znovu; *āvartinaḥ*—vracející se; *arjuna*—ó Arjuno; *mām*—Mě; *upetya*—přicházející; *tu*—ale; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *punaḥ janma*—znovuzrození; *na*—nikdy; *vidyate*—přijme.

Překlad

Od nejvyšší planety v hmotném světě po tu nejnižší, všechny jsou místy utrpení, kde se odehrávají opakované narození a smrt. Ale ten, kdo dosáhne mého sídla, se nikdy znovu nenarodí, ó synu Kuntī.

Výklad

Všechny druhy jogínů - *karma*, *jñāna*, *haṭha* atd. - nakonec musí dosáhnout dokonalosti v oddanosti v *bhakti*-józe, neboli Kṛṣṇa vědomí, před tím, než mohou jít do Kṛṣṇova transcendentálního sídla a nikdy se nevrátit. Ti, kdo dosáhnou nejvyšších materiálních planet, planet polobohů, znovu podléhají opakovanému narození a smrti. Tak jako jsou lidé ze země pozvednuti na vyšší planety, lidé z vyšších planet jako jsou Brahmaloka, Candraloka a Indraloka spadnou na zem. Praktikování oběti zvané *pañcāgni-vidyā*, jež je doporučena v Kaṭha Upaniṣadě, umožňuje člověku dosáhnout Brahmaloky, ale pokud jedinec na Brahmaloce nekultivuje vědomí Kṛṣṇy, pak se musí vrátit na zem. Ti, kdo na vyšších planetách postupují ve vědomí Kṛṣṇy, jsou postupně povyšováni na vyšší a vyšší planety a v čase zničení vesmíru jsou přemístěni do věčného spirituálního království. Když je materiální vesmír zničen, Brahmā a jeho oddaní, kteří jsou neustále zaměstnaní v Kṛṣṇa vědomí, jsou všichni přemístěni do spirituálního vesmíru na určité spirituální planety podle svých tužeb.

TEXT 17

सहस्रयुगपर्यन्तमहर्यद् ब्रह्मणो विदुः ।
रात्रिं युगसहस्रान्तां तेऽहोरात्रविदो जनाः ॥ ८-१७॥

sahasra-yuga-paryantam
ahar yad brahmaṇo viduḥ
rātriṁ yuga-sahasrāntāṁ
te 'ho-rātra-vido janāḥ

sahasra—tisíc; *yuga*—milenií; *prayantam*—včetně; *ahaḥ*—den; *yat*—to; *brahmaṇaḥ*—Brahmy; *viduḥ*—znát to; *rātrim*—noc; *yuga*—milénia; *sahasra-antām*—podobně, na konci jednoho tisíce; *te*—to; *ahaḥ-rātra*—den a noc; *vidaḥ*—porozumět; *janāḥ*—lidé.

Překlad

Dle lidských měřítek, tisíc věků dohromady je dlouhých jako jeden den Brahmy. A tak dlouhá je i jeho noc.

Výklad

Doba trvání hmotného vesmíru je omezená. Projevuje se v cyklech kalp. *Kalpa* je jeden den Brahmy a jeden den Brahmy se skládá z jednoho tisíce cyklů čtyř yug neboli věků: Satya, Tretā, Dvāpara a Kali. Cyklus Satya je charakterizován ctností, moudrostí a náboženstvím, kdy neexistuje v podstatě žádná neznalost a neřest, a tato *yuga* trvá 1.728.000 let. V Tretā-yuze je započata neřest a tato *yuga* trvá 1.296.000 let. Ve Dvāpara-yuze je ještě větší úpadek náboženství a ctností, neřest narůstá a tato *yuga* trvá 864.000 let. A konečně v Kali-yuze (*yuga*, kterou posledních 5.000 let prožíváme), je přehršle sváru, neznalosti, bezbožnosti a neřesti, kdy v podstatě neexistuje pravá ctnost, a tato *yuga* trvá 432.000 let. V Kali-yuze přibývá neřesti natolik, že na konci této yugy se objeví Nejvyšší Pán Samotný jako Kalki *avatara*, rozdrtí démony, zachrání Své oddané a začne další Satya-yugu. A pak znovu začne tento proces. Tyto čtyři yugy, když se tisíckrát vystřídají, tvoří jeden den Brahmy, boha tvůrce, a stejný počet tvoří jednu noc. Brahmā žije sto takových „let“ a pak zemře. Takových „sto let“ se dle měřítek země rovná 311 trilionů a 40 milionů pozemských let. Dle těchto výpočtů se život Brahmy zdá být fantastickým a nekonečným, ale z pohledu věčnosti je krátký jako záblesk blesku. V oceánu příčin je bezpočet Brahmů, kteří se objevují a mizí jako bublinky v Atlantiku. Brahmā a jeho tvoření jsou součástí hmotného vesmíru, a proto podléhají neustálé změně.

V materiálním vesmíru není od procesu narození, stáří, nemoci a smrti osvobozen ani Brahmā. Brahmā je nicméně přímo zapojen do služby Nejvyššího

Pána v řízení tohoto vesmíru - proto ihned dosáhne osvobození. Vznešení *sannyāsī* jsou povýšeni na konkrétní planetu Brahmy, Brahmaloku, která je nejvyšší planetou tohoto materiálního vesmíru a která přežívá všechny nebeské planety ve vyšších vrstvách planetárního systému, ale časem, podle zákona materiální přírody, Brahmā a všichni obyvatelé Brahmaloky podléhají smrti.

TEXT 18

अव्यक्ताद् व्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे ।
रात्र्यागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके ॥ ८-१८॥

avyaktād vyaktayaḥ sarvāḥ
prabhavanty ahar-āgame
rātry-āgame pralīyante
tatraivāvyakta-saṁjñake

avyaktāt—z neprojeveného; *vyaktayaḥ*—živé bytosti; *sarvāḥ*—všechny; *prabhavanti*—vznikají; *ahaḥ-āgame*—na začátku dne; *rātri-āgame*—při pádu noci; *pralīyante*—jsou zničeny; *tatra*—tam; *eva*—jistě; *avyakta*—neprojevené; *saṁjñake*—zavolané.

Překlad

Když se projevuje Brahmův den, objevují se zástupy živých bytostí, a když přijde Brahmova noc, všechny jsou zničeny.

Výklad

Méně inteligentní jīvy se snaží zůstávat v tomto hmotném světě a adekvátně tomu jsou povyšovány nebo degradovány v různých planetárních systémech. Během dne Brahmy projevují svoje činnosti a při příchodu Brahmovi noci jsou zničeny. Ve dne obdrží různá těla určená k materiálním činnostem a v noci tato těla zaniknou. Jīvy (individuální duše) setrvávají celistvé v těle Viṣṇua a znovu a znovu se projevují při příchodu Brahmova dne. Když Brahmův život nakonec skončí, jsou všechny zničeny a setrvávají neprojevené po miliony a miliony let. Konečně, když se Brahmā znovu narodí v dalším miléniu, znovu se projeví. Tímto způsobem jsou jīvy poutány hmotným světem. Avšak, inteligentní bytosti, které se uchýlí k vědomí Kṛṣṇy a v oddané službě pějí Hare Kṛṣṇa, Hare Rāma, se přemístí, dokonce i v tomto životě, na spirituální planetu Kṛṣṇy a stanou se tam věčně blaženými, aniž by podléhaly takovým opětovným narozením.

TEXT 19

भूतग्रामः स एवायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते ।
रात्र्यागमेऽवशः पार्थ प्रभवत्यहरागमे ॥ ८-१९॥

bhūta-grāmaḥ sa evāyaṁ
bhūtvā bhūtvā pralīyate
rātry-āgame 'vaśaḥ pārtha
prabhavaty ahar-āgame

bhūta-grāmaḥ—souhrn všech živých bytostí; *saḥ*—ony; *eva*—jistě; *ayam*—toto; *bhūtvā bhūtvā*—narodí se; *pralīyate*—zničit; *rātri*—noc; *āgame*—při příchodu; *avaśaḥ*—automaticky; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *prabhavanti*—projevit; *ahaḥ*—během dne; *āgame*—při příchodu.

Překlad

Znovu a znovu přichází den, kdy je dav bytostí aktivní; a znovu a znovu padá noc, ó Pārtho, a bezmocně se rozplynou.

TEXT 20

परस्तस्मात्तु भावोऽन्योऽव्यक्तोऽव्यक्तात्सनातनः ।
यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति ॥ ८-२०॥

paras tasmāt tu bhāvo 'nyo
'vyakto 'vyaktāt sanātanaḥ
yaḥ sa sarveṣu bhūteṣu
naśyatsu na vinaśyati

paraḥ—transcendentální; *tasmāt*—z tohoto; *tu*—ale; *bhāvaḥ*—příroda; *anyaḥ*—jiná; *avyaktaḥ*—neprojevené; *avyaktāt*—z neprojeveného; *sanātanaḥ*—věčná; *yaḥ*—to; *saḥ*—co; *sarveṣu*—vše; *bhūteṣu*—projev; *naśyatsu*—jsa zničen; *na*—nikdy; *vinaśyati*—zničen.

Překlad

Leč, existuje jiná příroda, která je vůči této projevené a neprojevené hmotě věčná a transcendentální. Je nejvyšší a nikdy není zničena. Když je vše v tomto světě zničeno, tato část zůstává taková, jaká je.

Výklad

Kṛṣṇova nadřazená spirituální energie je transcendentální a věčná. Je mimo veškeré změny hmotné přírody, která je vyjevena a zničena během dní a nocí Brahmy. Kṛṣṇova nadřazená energie je co do kvality úplným opakem hmotné přírody. Vyšší a nižší příroda jsou vysvětleny v Sedmé kapitole.

TEXT 21

अव्यक्तोऽक्षर इत्युक्तस्तमाहुः परमां गतिम् ।
यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥ ८-२१ ॥

avyakto 'kṣara ity uktas
tam āhuḥ paramāṁ gatim
yaṁ prāpya na nivartante
tad dhāma paramaṁ mama

avyaktaḥ—neprojevené; *akṣaraḥ*—neselhávající; *iti*—tak; *uktaḥ*—řečeno; *tam*—to, co; *āhuḥ*—je známo; *paramām*—konečná; *gatim*—destinace; *yam*—to, co; *prāpya*—získávající; *na*—nikdy; *nivartante*—přijde zpátky; *tat-dhāma*—to svrchované sídlo; *paramam*—nejvyšší; *mama*—Mé.

Překlad

Toto nejvyšší svrchované sídlo se nazývá neprojevené a neselhávající a je nejvyšším cílem. Když tam jedinec jde, nikdy se nevrátí zpátky. To je Moje nejvyšší svrchované sídlo.

Výklad

Nejvyšší svrchované sídlo Osobnosti Božství, Kṛṣṇy, je popsáno v Brahma-saṁhitě jako *cintāmaṇi-dhāma*, místo, kde se plní všechny tužby. Nejvyšší sídlo Pána Kṛṣṇy, které je známé jako Goloka Vṛndāvana, je plné paláců postavených z kamene mudrců. Také jsou tam stromy nazývané „stromy tužeb,“ které na přání dodávají jakýkoliv druh pokrmů, a jsou tam krávy známé jako krávy *surabhi*, které dodávají neomezené množství mléka. V tomto sídle Pánu slouží stovky a tisíce bohyň štěstí (Lakṣmī) a On je zvaný Govinda, prvotní Pán a příčina všech příčin. Pán má ve zvyku foukat na Svou flétnu (*venum kvanantam*). Jeho transcendentální forma je ve všech světech nejpřitažlivější - Jeho oči jsou jako listy lotosových květů a barva Jeho těla je jako mraky. Je tak přitažlivý, že Jeho krása předčí krásu tisíců bůžků lásky. Nosí šafránově žluté oblečení, girlandu kolem krku a ve vlasech má paví pírko. V Gītě Pán Kṛṣṇa vykresluje jen v malém náznaku Své osobní sídlo (Goloku Vṛndāvanu), která je

naprosto nejúžasnější planetou ve spirituálním království. Živý popis je uveden v Brahma-saṁhitě. Védská literatura uvádí, že není nic, co by bylo nadřazené sídlu Nejvyššího Božství, a že toto sídlo je konečným cílem. Když ho člověk dosáhne, nikdy se do materiálního světa nevrátí. Kṛṣṇovo nejvyšší sídlo se neliší od Kṛṣṇy Samotného, jsouc stejné povahy. Na této planetě, Vṛndāvana, devadesát mil na jihovýchod od Dillí, je replikou nejvyšší Goloky Vṛndāvany, která je umístěná na spirituální obloze. Když Kṛṣṇa sestoupil na tuto zemi, dováděl na této konkrétní části země, která je známá jako Vṛndāvana, oblast Mathurā, Indie.

TEXT 22

पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया ।
यस्यान्तःस्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततम् ॥ ८-२२॥

puruṣaḥ sa paraḥ pārtha
bhaktyā labhyas tv ananyayā
yasyāntaḥ-sthāni bhūtāni
yena sarvam idaṁ tatam

puruṣaḥ—Nejvyšší Osobnost; *saḥ*—On; *paraḥ*—Nejvyšší, jemuž nikdo není vyšší; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *bhaktyā*—oddanou službou; *labhyaḥ*—může být dosaženo; *tu*—ale; *ananyayā*—nezkalená, neodchylující se oddanost; *yasya*—Jeho; *antaḥsthāni*—uvnitř; *bhūtāni*—všechen tento materiální projev; *yena*—kým; *sarvam*—vše; *idam*—cokoliv, co můžeme vidět; *tatam*—rozšířený.

Překlad

Nejvyšší Osobnosti Božství, která předčí všechny, lze dosáhnout ryzí oddaností. Přestože je přítomná ve Svém sídle, je všeprostupující a vše je umístěno v Ní.

Výklad

Zde je jasně uvedeno, že nejvyšší cíl, ze kterého není návratu, je sídlo Kṛṣṇy, Nejvyšší Osoby. Brahma-saṁhitā popisuje toto nejvyšší sídlo jako *ānanda-cinmaya-rasa*, místo, kde je vše prosycené spirituální blažeností. Veškerá různorodost, která je tam projevena, má povahu duchovní blaženosti - není tam nic materiálního. Veškerá různorodost expanduje právě tak jako spirituální expanze Nejvyššího Božství Samotného, protože tamní projevy jsou zcela tvořeny spirituální energií, jak je vysvětleno v Sedmé kapitole. Co se týká tohoto hmotného světa, přestože se Pán neustále nachází ve Svém nejvyšším sídle, přesto je Svojí materiální energií všeprostupující. A tedy, skrze Své spirituální a materiální energie je

přítomný všude - jak v materiálních, tak i ve spirituálních vesmírech. *Yasyāntaḥsthāni* znamená, že On vydržuje všechno, ať už je to spirituální nebo materiální energie.

Zde je jasně řečeno, že jedině skrz *bhakti*, oddanou službu, může člověk vstoupit na Vaikuṇṭha (spirituální) planetární systém. Na všech Vaikuṇṭhách je jen jedno Nejvyšší Božství, Kṛṣṇa, který Sám Sebe rozšířil do milionů a milionů úplných expanzí. Tato úplná rozšíření jsou čtyřruká a vládnou nesčetným spirituálním planetám. Jsou známá pod různými jmény - Puruṣottama, Trivikrama, Keśava, Mādhava, Aniruddha, Hṛṣīkeśa, Saṅkarṣaṇa, Pradyumna, Śrīdhara, Vāsudeva, Dāmodara, Janārdana, Nārāyaṇa, Vāmana, Padmanābha atd. Tato úplná rozšíření jsou přirovnávaná k listům stromu a hlavní strom je přirovnáván ke Kṛṣṇovi. Kṛṣṇa, který přebývá na Goloce Vṛndāvaně, Svém nejvyšším sídle, z moci Své všudypřítomnosti, bez pochybení, systematicky řídí všechny záležitosti v obou vesmírech (v materiálním a spirituálním).

TEXT 23

यत्र काले त्वनावृत्तिमावृत्तिं चैव योगिनः ।
प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ ॥ ८-२३॥

yatra kāle tv anāvṛttim
āvṛttiṁ caiva yoginaḥ
prayātā yānti taṁ kālaṁ
vakṣyāmi bharatarṣabha

yatra—v tom; *kāle*—čase; *tu*—ale; *anāvṛttim*—žádný návrat; *āvṛttim*—návrat; *ca*—také; *eva*—jistě; *yoginaḥ*—různých druhů mystiků; *prayātāḥ*—ten, kdo jde; *yānti*—odchází; *tam*—to; *kālam*—čas; *vakṣyāmi*—popisující; *bharatarṣabha*—ó nejlepší z Bhāratů.

Překlad

Ó nejlepší mezi Bhāratovci, teď ti vysvětlím různé doby, ve kterých když člověk zesne, tak se vrátí nebo nevrátí zpátky.

Výklad

Ryzí oddaní Nejvyššího Pána, kteří jsou zcela odevzdané duše, se nestarají o to, kdy opustí své tělo, anebo jakým způsobem. Vše ponechávají v Kṛṣṇových rukou, a tak se jednoduše a šťastně vrátí k Bohu. Ale ti, kdo nejsou čistými oddanými a kdo jsou namísto toho závislí na takových metodách spirituální realizace jako jsou *karma*-jóga, *jñāna*-jóga, *haṭha*-jóga atd., musí opustit tělo ve vhodný čas a tím si zajistit, zda se vrátí nebo nevrátí do světa narození a smrti. Pokud je

jogín dokonalý, může si vybrat čas a místo pro opuštění tohoto hmotného světa, pokud ale není dokonalý, musí odejít dle vůle přírody. Jaký je nejvhodnější čas, kdy opustit tělo a nevrátit se zpátky, vysvětluje Pán v těchto verších. Dle Ācāryi Baladevy Vidyābhūṣaṇy, sanskritské slovo *kāla* zde použité poukazuje na řídící božstvo času.

TEXT 24

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्लः षण्मासा उत्तरायणम् ।
तत्र प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः ॥ ८-२४॥

agnir jyotir ahaḥ śuklaḥ
ṣaṇ-māsā uttarāyaṇam
tatra prayātā gacchanti
brahma brahma-vido janāḥ

agniḥ—oheň; *jyotiḥ*—světlo; *ahaḥ*—den; *śuklaḥ*—bílý; *ṣaṭ-māsāḥ*—šest měsíců; *uttarāyaṇam*—když slunce přejde na severní straně; *tatra*—tam; *prayātāḥ*—ten, kdo jde; *gacchanti*—skoná; *brahma*—Absolutní; *brahma-vidaḥ*—ten, kdo zná Absolutno; *janāḥ*—osoba.

Překlad

Ti, kdo znají Nejvyšší Brahman, odejdou ze světa během vlivu ohnivého boha, za světla, v příznivý okamžik, během čtrnácti dnů (dorůstajícího) měsíce a šesti měsíců, kdy slunce cestuje na sever.

Výklad

Když jsou zmiňovány oheň, světlo, den a měsíc, je třeba chápat, že nad nimi nad všemi jsou různí řídící bohové, kteří činí opatření pro přechod duše. V čase smrti se *jīva* vydává na cestu k novému životu. Pokud člověk opustí tělo v čase popsaném výše, ať už náhodou nebo skrze opatření, bude pro něj možné dosáhnout neosobního *brahmajyoti*. Mystici, kteří jsou pokročilí ve cvičení jógy, mohou stanovit čas a místo, kdy opustí tělo. Ostatní nemají žádnou kontrolu - pokud náhodou odejdou v příznivý okamžik, do koloběhu narození a smrti se nevrátí, ale pokud ne, existuje velká šance, že se budou muset vrátit. Avšak, čistý oddaný ve vědomí Kṛṣṇy se nebojí návratu, ať už opustí tělo v příznivý nebo nepříznivý okamžik, náhodou nebo skrze opatření.

TEXT 25

धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षण्मासा दक्षिणायनम् ।

तत्र चान्द्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥ ८-२५॥

dhūmo rātris tathā kṛṣṇaḥ
ṣaṇ-māsā dakṣiṇāyanam
tatra cāndramasaṁ jyotir
yogī prāpya nivartate

dhūmaḥ—kouř; *rātriḥ*—noc; *tathā*—také; *kṛṣṇaḥ*—čtrnáct dní temného měsíce; *ṣaṭ-māsāḥ*—šest měsíců; *dakṣiṇa-ayanam*—když slunce přejde na jižní straně; *tatra*—tam; *cāndramasam*—měsíční planeta; *jyotiḥ*—světlo; *yogī*—mystik; *prāpya*—dosáhne; *nivartate*—přijde zpět.

Překlad

Mystik, který odejde z tohoto světa během kouře, za noci, během čtrnácti dnů (ubývajícího) měsíce, či během šesti měsíců, kdy slunce putuje na jih, nebo ten, kdo dosáhne měsíční planety, se znovu vrátí zpátky.

Výklad

Ve Třetím zpěvu Śrīmad-Bhāgavatamu se dozvídáme, že ti, kdo jsou experty v ziskuchtivých činnostech a v obětních metodách na zemi, v čase smrti dosáhnou měsíce. Tyto pozvednuté duše žijí na měsíci asi 10.000 let (v počtech polobohů) a užívají si života pitím *soma*-rasy. Posléze se vrátí na zem. To znamená, že na měsíci jsou vyšší třídy živých bytostí, i když je nelze vnímat hrubohmotnými smysly.

TEXT 26

शुक्लकृष्णे गती ह्येते जगतः शाश्वते मते ।
एकया यात्यनावृत्तिमन्ययावर्तते पुनः ॥ ८-२६॥

śukla-kṛṣṇe gatī hy ete
jagataḥ śāśvate mate
ekayā yāty anāvṛttim
anyayāvartate punaḥ

śukla—světlo; *kṛṣṇe*—temnota; *gatī*—umírání; *hi*—jistě; *ete*—všechny tyto; *jagataḥ*—materiálního světa; *śāśvate*—Védy; *mate*—podle názoru; *ekayā*—jedním; *yāti*—jde; *anāvṛttim*—žádný návrat; *anyayā*—druhým; *āvartate*—přijde zpět; *punaḥ*—znovu.

Překlad

Dle Véd existují dva způsoby odchodu z tohoto světa - jeden za světla a druhý za tmy. Když člověk odejde za světla, nevrátí se zpátky; avšak odejde-li za tmy, vrátí se.

Výklad

Stejný popis odchodu a návratu z Chandogya Upaniṣadu cituje Ācārya Baladeva Vidyābhūṣaṇa. Takovým způsobem ziskuchtiví pracovníci a filosofičtí spekulanti neustále od nepaměti odcházejí a přicházejí. Ve skutečnosti nedosahují konečné spásy, protože se neodevzdávají Kṛṣṇovi.

TEXT 27

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुह्यति कश्चन ।
तस्मात्सर्वेषु कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन ॥ ८-२७॥

naite sṛtī pārtha jānan
yogī muhyati kaścana
tasmāt sarveṣu kāleṣu
yoga-yukto bhavārjuna

na—nikdy; *ete*—všichni tito; *sṛtī*—různé cesty; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *jānan*—i když znají; *yogī*—oddaní Pána; *muhyati*—zmatení; *kaścana*—kdokoliv; *tasmāt*—proto; *sarveṣu kāleṣu*—vždy; *yoga-yuktaḥ*—jsa zapojen do Kṛṣṇa vědomí; *bhava*—jen se staň; *arjuna*—ó Arjuno.

Překlad

Oddaní, kteří znají tyto dvě cesty, ó Arjuno, nejsou nikdy zmateni. Proto buď vždy soustředěn v oddanosti.

Výklad

Kṛṣṇa zde radí Arjunovi, aby nebyl rozrušen různými cestami, kterými se může duše dát, když opouští hmotný svět. Oddaný Nejvyššího Pána by se neměl obávat, zda odejde skrze opatření nebo náhodně. Oddaný by měl být pevně ukotven ve vědomí Kṛṣṇy a pět Hare Kṛṣṇa. Měl by vědět, že znepokojení kteroukoli z těchto dvou cest přináší problémy. Nejlepší způsob, jak být pohroužen do vědomí Kṛṣṇy, je být neustále zapojen v Jeho službě, což učiní jeho cestu do spirituálního království bezpečnou, jistou a přímou. Slovo *yoga-yukta* je v tomto verši

zvláště významné. Ten, kdo je houževnatý v józe, je neustále zaměstnán ve vědomí Kṛṣṇy ve všech svých aktivitách. Śrī Rūpa Gosvāmī radí, že člověk by neměl lpět v hmotném světě a že všechny záležitosti by měly být impregnovány vědomím Kṛṣṇy. Tímto způsobem dosáhne člověk dokonalosti. Oddaný tedy není rozrušen těmito popisy, protože ví, že jeho cesta na nejvyšší sídlo je zajištěna oddanou službou.

TEXT 28

वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव
दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् ।
अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा
योगी परं स्थानमुपैति चाद्यम् ॥ ८-२८॥

vedeṣu yajñeṣu tapaḥsu caiva
dāneṣu yat puṇya-phalaṁ pradiṣṭam
atyeti tat sarvam idaṁ viditvā
yogī paraṁ sthānam upaiti cādyam

vedeṣu—ve studiu Véd; *yajñeṣu*—v provádění yajñy, oběti; *tapaḥsu*—podstupující různé typy odříkání; *ca*—také; *eva*—jistě; *dāneṣu*—v dávání charit; *yat*—to, co; *puṇya-phalam*—výsledek zbožné práce; *pradiṣṭam*—řízený; *atyeti*—překonává; *tat*—všechny ty; *sarvam idam*—všechny ty popsané výše; *viditvā*—věda; *yogī*—oddaný; *param*—nejvyšší; *sthānam*—svrchované sídlo; *upaiti*—dosažený mír; *ca*—také; *ādyam*—původní.

Překlad

Člověk, který přijme cestu oddané služby, není ochuzen o výsledky pocházející ze studia Véd, z vykonávání přísných obětí, z darů na charitu, či z provádění filosofických a ziskuchtivých činností. Nakonec dosáhne nejvyššího sídla.

Výklad

Tento verš je shrnutím Sedmé a Osmé kapitoly, obzvláště protože se tyto kapitoly zabývají vědomím Kṛṣṇy a oddanou službou. Člověk musí studovat Védy pod vedením spirituálního mistra a podstoupit mnohá odříkání a pokání, když žije pod jeho dohledem. *Brahmacārī* musí žít v domě spirituálního mistra jako prostý služebník, musí žebrat o almužnu ode dveří ke dveřím a nosit ji spirituálnímu mistrovi. Přijímá jídlo pouze dle mistrova nařízení, a pokud mistr opomene zavolat studenta k jídlu, pak se student toho dne postí. Toto jsou některé z védských principů pro dodržování brahmacaryi.

Poté, co student pod mistrem studuje Védy po čas pěti až dvaceti let, může se stát mužem dokonalého charakteru. Studium Véd není určeno k rekreaci spekulantů v křesle, ale k utváření charakteru. Po tomto výcviku má *brahmacārī* dovoleno vstoupit do domácího života a oženit se. Když je hospodářem, musí dále vykonávat mnohé oběti a usilovat o hlubší osvícení. Potom, co odstoupí z domácího života a přijme řád vānaprasthy, podstoupí přísné pokání jako je život v lese, oblékání se do kůry stromu, neholení se atd. Splněním nařízení řádů brahmacārīho, hospodáře, vānaprasthy a nakonec sannyāsy je člověk povýšen do stádia dokonalosti života. Někteří jsou pak dále pozvednuti do nebeských království, a když ještě více pokročí, jsou osvobozeni na spirituální oblohu, do neosobního *brahmajyoti*, na Vaikuṇṭha planety nebo na Kṛṣṇaloku. To je cesta načrtnutá ve védské literatuře.

Krása vědomí Kṛṣṇy spočívá v tom, že jednou ranou, zaměstnáním se v oddané služby, člověk může předčit všechny rituály různých řádů života.

Člověk by se měl pokusit porozumět Sedmé a Osmé kapitole Gīty nikoliv učeností a mentální spekulací, ale tím, že si je vyslechne ve společnosti čistých oddaných. Šestá až Dvanáctá kapitola jsou esencí Gīty. Pokud někdo má to štěstí, aby porozuměl Gītě - obzvláště těmto prostředním šesti kapitolám - ve společnosti oddaných, pak je jeho život v mžiku oslavovaný, nad všemi pokáními, obětmi, milodary, spekulacemi atd. Člověk by měl Gītě naslouchat od oddaného, protože na začátku Čtvrté kapitoly je řečeno, že Gītě mohou dokonale porozumět pouze oddaní. Naslouchání Gītě od oddaných, a nikoliv od mentálních spekulantů, se nazývá víra. Skrz společnost oddaných je člověk umístěn v oddané službě a touto službou se vyjasní Kṛṣṇovy aktivity, podoba, radovánky, jméno atd. a veškeré pochybnosti jsou rozptýleny. Jakmile jsou odstraněny pochybnosti, studium Gīty se stane extrémním potěšením a člověk vyvine chuť a cit pro vědomí Kṛṣṇy. V pokročilém stádiu se člověk totálně zamiluje do Kṛṣṇy, což je začátkem nejvyššího stádia dokonalosti života, které připraví přemístění oddaného na Kṛṣṇovo sídlo na spirituální obloze, na Goloku Vṛndāvanu, na které oddaný vstoupí do věčného štěstí.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Osmé kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Dosažení Nejvyššího.

Kapitola 9

Nejdůvěrnější poznání

TEXT 1

श्रीभगवानुवाच ।
इदं तु ते गुह्यतमं प्रवक्ष्याम्यनसूयवे ।
ज्ञानं विज्ञानसहितं यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेऽशुभात् ॥ ९-१ ॥

śrī-bhagavān uvāca
idaṁ tu te guhyatamaṁ
pravakṣyāmy anasūyave
jñānaṁ vijñāna-sahitaṁ
yaj jñātvā mokṣyase 'śubhāt

śrī bhagavan uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *idam*—toto; *tu*—ale; *te*—tobě; *guhyatamam*—nejdůvěrnější; *pravakṣyāmi*—promlouvám; *anasūyave*—nezávistivému; *jñānam*—poznání; *vijñāna*—realizované poznání; *sahitam*—s; *yat*—jenž; *jñātvā*—vědět; *mokṣyase*—být vyproštěn; *aśubhāt*—z této utrápené materiální existence.

Překlad

Nejvyšší Pán pravil: Můj drahý Arjuno, protože Mi nikdy nezávidíš, předám ti tuto nejtajnější moudrost, kterou když poznáš, budeš osvo-

bozen z utrpení hmotné existence.

Výklad

Jak oddaný slyší víc a víc o Nejvyšším Pánu, stává se osvíceným. Tento proces naslouchání je doporučen ve Śrīmad-Bhāgavatamu: „Zprávy Nejvyšší Osobnosti Božství jsou plné potencí a tyto potence lze realizovat, pokud jsou témata týkající se Nejvyššího Božství prodiskutovávána mezi oddanými. Tohoto nelze dosáhnout ve společnosti mentálních spekulantů nebo akademických učenců, jelikož se jedná o realizované poznání."

Oddaní jsou neustále zaměstnaní ve službě Nejvyššímu Pánu. Pán si je vědom smýšlení a upřímnosti konkrétní živé bytosti, která je zaměstnaná ve vědomí Kṛṣṇy, a dá jí inteligenci, aby mohla ve společnosti oddaných porozumět vědě o Kṛṣṇovi. Rokování o Kṛṣṇovi má velkou moc, a pokud má šťastlivec takovou společnost a snaží se vstřebat toto poznání, pak zajisté pokročí ve spirituální realizaci. Pán Kṛṣṇa, aby povzbudil Arjunu k většímu a většímu postupu v Jeho mocné službě, popisuje v této Deváté kapitole témata, která jsou ještě důvěrnější než kterákoliv jiná, která již odhalil.

Úplný začátek Bhagavad-gīty, První kapitola, je více méně úvodem ke zbytku knihy; a spirituální poznání popsané ve Druhé a Třetí kapitole se nazývá důvěrné. Témata diskutovaná v Sedmé a Osmé kapitole se vztahují specificky k oddané službě, a protože přinášejí osvícení ve vědomí Kṛṣṇy, nazývají se důvěrnější. Avšak témata, která jsou popsaná v Deváté kapitole, se zabývají ryzí, čistou oddaností. Proto se nazývají nejdůvěrnější. Ten, kdo je umístěný v nejdůvěrnějším poznání Kṛṣṇy, je přirozeně transcendentální; přestože je v hmotném světě, nemá hmotné soužení. V Bhakti-rasāmṛta-sindhu je řečeno, že i když je člověk, který má upřímnou tužbu vykonávat láskyplnou službu Nejvyššímu Pánu, umístěný v podmíněném stavu hmotné existence, měl by být považován za osvobozeného. Podobně v Bhagavad-gītě, v Desáté kapitole, nalezneme, že kdokoliv, kdo je tímto způsobem zaměstnaný, je osvobozenou osobou.

A teď, tento první verš má specifický význam. Poznání (*idaṁ jñānam*) odkazuje k čisté oddané službě, která se skládá z devíti různých aktivit: naslouchání, pění, pamatování si, sloužení, uctívání, modlení, podrobení se, udržování přátelství a odevzdání všeho. Procvičováním těchto devíti elementů oddané služby je člověk povýšen do spirituálního vědomí, vědomí Kṛṣṇy. V době, kdy je jeho srdce očištěno od hmotného znečištění, člověk může porozumět této vědě o Kṛṣṇovi. Jednoduché chápání, že živá bytost není hmotná, je nedostatečné. To může být počátkem spirituální realizace, ale člověk by měl rozpoznat rozdíl mezi činnostmi těla a spirituálními činnostmi, skrze které člověk chápe, že není tělem.

V Sedmé kapitole jsme již prodiskutovali opulentní síly Nejvyšší Osobnosti Božství, Jeho rozličné energie, nižší a vyšší přírodu a veškerý tento hmotný

projev. Nyní, v kapitole Devět a Deset bude vylíčena Pánova sláva.

Sanskritské slovo *anasūyave* v tomto verši je také velmi významné. Všeobecně komentátoři, i když jsou velmi učení, jsou všichni závistiví vůči Kṛṣṇovi, Nejvyšší Osobnosti Božství. Dokonce i ti nejsečtělejší učenci píší o Bhagavad-gītě velmi nepřesně. Protože Kṛṣṇovi závidí, jejich výklady nejsou k ničemu. Výklady od oddaných Pána jsou autorizované. Nikdo nemůže vysvětlit Bhagavad-gītu nebo předat dokonalé poznání Kṛṣṇy, je-li závistivý. Ten, kdo kritizuje charakter Kṛṣṇy, aniž by Ho znal, je hlupák. Takovým výkladům je třeba se s velkou opatrností vyhýbat. Pro toho, kdo chápe, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství, čistá a transcendentální Osobnost, pro toho budou tyto kapitoly velmi prospěšné.

TEXT 2

राजविद्या राजगुह्यं पवित्रमिदमुत्तमम् ।
प्रत्यक्षावगमं धर्म्यं सुसुखं कर्तुमव्ययम् ॥ ९-२॥

rāja-vidyā rāja-guhyaṁ
pavitram idam uttamam
pratyakṣāvagamaṁ dharmyaṁ
su-sukhaṁ kartum avyayam

rāja-vidyā—král vzdělání; *rāja-guhyam*—král důvěrného poznání; *pavitram*—nejčistší; *idam*—toto; *uttamam*—transcendentální; *pratyakṣa*—přímo prožívané; *avagamam*—chápáno; *dharmyam*—princip náboženství; *susukham*—velmi šťastné; *kartum*—k vykonávání; *avyayam*—věčné.

Překlad

Toto poznání je králem vzdělanosti, ze všech tajemství je tím největším tajemstvím. Je to nejčistší poznání, a protože přináší přímé vnímání vlastního já prostřednictvím realizace, je dokonalostí náboženství. Je věčně trvající a radostně vykonávané.

Výklad

Tato kapitola Bhagavad-gīty se nazývá královnou vzdělání, protože je podstatou všech doktrín a filosofií vysvětlených dříve. V Indii je sedm hlavních filosofů: Gautama, Kaṇāda, Kapila, Yājñavalkya, Śāṇḍilya, Vaiśvānara a nakonec Vyāsadeva, author Vedānta-sūtry. Takže na poli filosofie a transcendentálního poznání o poznání není nouze. Nyní Pán říká, že tato Devátá kapitola je královnou veškerého takového poznání, je podstatou veškerého poznání, které může být čerpáno ze studia Véd a z různých druhů filosofií. Je nejdůvěrnější, protože důvěrné či

transcendentální poznání zahrnuje porozumění rozdílu mezi duší a tělem. A královna veškerého důvěrného poznání vrcholí v oddané službě.

Lidé všeobecně nejsou vzdělaní v tomto důvěrném poznání; jsou vzdělaní ve vnějším poznání. Co se týká běžného vzdělání, lidé jsou zainteresovaní v tolika různých odvětvích: politice, sociologii, fyzice, chemii, matematice, astronomii, inženýrství atd. Na celém světě existuje tolik různých odvětví poznání a mnoho obrovských univerzit, ale, bohužel, neexistuje univerzita nebo vzdělávací instituce, kde se vyučuje věda o spirituální duši. Avšak, duše je nejdůležitější částí tohoto těla; tělo nemá bez přítomnosti duše hodnotu. Lidé přesto kladou velký důraz na životní nezbytnosti těla, nestarajíce se o nepostradatelnou duši.

Bhagavad-gītā, obzvláště od Druhé kapitoly dále, klade důraz na duši. Na úplném začátku Pán říká, že toto tělo je pomíjivé a duše není pomíjivá. To je důvěrná část poznání: jednoduše vědět, že spirituální duše se liší od tohoto těla a že její podstata je neměnná, nezničitelná a věčná. To ale nepřináší žádnou pozitivní informaci o duši. Někdy mají lidé dojem, že duše se liší od těla, a že když tělo skončí, nebo když je člověk osvobozen z těla, duše zůstává v prázdnu a stane se neosobní. Toto ve skutečnosti není pravda. Jak může duše, která je tak činná uvnitř tohoto těla, být nečinná po tom, co je osvobozena z těla? Je vždy aktivní. Pokud je věčná, pak je věčně činná a její činnosti ve spirituálním království jsou nejdůvěrnější částí spirituálního poznání. Zde je tedy indikováno, že tyto činnosti duše tvoří královnu veškerého poznání, nejdůvěrnější část veškerého poznání.

Jak je vysvětleno ve védské literatuře, toto poznání je nejčistší formou všech činností. V Padma Purāṇě jsou analyzovány hříšné činnosti člověka a ukázány důsledky hříchu za hříchem. Ti, kdo se zaměstnávají ziskuchtivými činnostmi, jsou zapleteni do různých stádií a forem hříšných reakcí. Například, je-li zaseto semeno určitého stromu, nezdá se, že by strom rostl okamžitě; zabere to nějaký čas. Nejprve je to malá, klíčící rostlinka, pak na sebe vezme podobu stromu, pak kvete, nese plody, a když jsou hotové, tak si jeho květů a plodů užívají lidé, kteří zaseli semeno stromu. Podobně, člověk vykoná hříšný čin, a stejně jako v případě semena, nějaký čas trvá, než přinese plody. Existují různá stádia. Hříšná činnost už může být v rámci jedince skončena, ale výsledky neboli plody té hříšné činnosti si nadále užívá. Jsou hříchy, které jsou nadále ve formě semen, a další, které již přinesly plody a dávají nám ovoce, které si užíváme, jako neštěstí a bolest, jak je vysvětleno ve dvacátém verši Sedmé kapitoly.

Člověk, který zcela ukončil reakce všech hříšných činností a který se plně zaměstnává zbožnými činnostmi, jsa osvobozen z duality tohoto hmotného světa, se stane zaměstnaným v oddané službě Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi. Jinými slovy, ti, kdo jsou skutečně zaměstnaní v oddané službě Nejvyššímu Pánu, jsou již osvobozeni od všech reakcí. Hříšné reakce těch, kdo se zaměstnávají v oddané službě Nejvyšší Osobnosti Božství, ať už jsou zralé, sklizené anebo ve formě semen, postupně zmizí. Očistná moc oddané služby je tedy velmi silná

a nazývá se *pavitram uttamam*, nejčistší. *Uttamam* znamená transcendentální. *Tamas* znamená tento hmotný svět nebo temnota a *uttamam* znamená to, co je transcendentální hmotným činnostem. Oddanostní činnosti by nikdy neměly být považovány za materiální, i když někdy se zdá, že oddaní jsou zaměstnaní zrovna tak, jako obyčejní lidé. Ten, kdo může vidět oddanou službu a je s ní dobře obeznámen, však bude vědět, že toto nejsou hmotné činnosti. Všechny jsou spirituální a oddanostní, jsou neznečištěné režimy materiální přírody.

Je řečeno, že vykonávání oddané služby je tak dokonalé, že člověk může přímo vnímat výsledky. Tento přímý výsledek je skutečně vnímán a my máme praktickou zkušenost, že kdokoliv, kdo pěje svatá jména Kṛṣṇy (Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare), časem pocítí určité transcendentální potěšení a velmi rychle bude očištěn od materiálního znečištění. To je skutečně vidno. Navíc, pokud se někdo nezaměstnává pouze nasloucháním, ale také snahou rozšiřovat poselství oddanostních činností, či se zaměstnává v misionářských činnostech vědomí Kṛṣṇy, postupně pocítí duchovní postup. Tento pokrok ve spirituálním životě nezávisí na žádném typu předchozího vzdělání nebo kvalifikace. Tato metoda sama o sobě je tak čistá, že se člověk očistí prostým zaměstnáním se v ní.

Ve Vedānta-sūtře je toto také popsáno následujícími slovy: *prakāśaś cakarmaṇy abhyāsāt.* „Oddaná služba je tak mocná, že prostým zaměstnáním se v činnostech oddané služby se člověk bezpochyby stane osvíceným.“ Nārada, který byl synem služky, neměl vzdělání a ani se nenarodil do výše postavené rodiny. Ale když jeho matka byla zaměstnávána službou velkým oddaným, Nārada se také zaměstnal a někdy, v nepřítomnosti své matky, obsluhoval velké oddané sám. Nārada osobně říká: „Jednou jedinkrát, s jejich svolením, jsem přijal zbytky jejich jídla a tím byly v okamžiku vymýceny všechny mé hříchy. Takto zaměstnaný jsem se očistil v srdci a tehdy mě začala přitahovat samotná povaha transcendentalisty.“ (Bhāg. 1.5.25) Nārada vypráví svému učedníku Vyāsadevovi, že ve svém předchozím životě byl zaměstnán jako chlapec služebník očištěných oddaných během čtyř měsíců jejich pobytu a že se s nimi důvěrně družil. Někdy tito mudrci zanechali zbytky svého jídla na svých talířích a chlapec, který myl jejich nádobí, toužil po tom tyto zbytky ochutnat. A tak se zeptal velkých oddaných, zda by je mohl sníst, a oni mu k tomu dali své svolení. Nārada pak jedl tyto zbytky a v důsledku toho byl osvobozen od všech hříšných reakcí. Jak pokračoval v jídle, postupně nabyl tak čistého srdce, jako tito mudrci, a postupně si vypěstoval stejnou chuť. Velcí oddaní vychutnávali chuť neustávající oddané služby Pánu, naslouchání, pění atd. a tím, že rozvinul stejnou chuť, tak i Nārada toužil po tom naslouchat slávě Pána a opěvovat ji. A tak, skrze sdružování se s mudrci, rozvinul velkou touhu po oddané službě. Cituje tedy Vedānta-sūtru (*prakāśaś ca karmaṇy abhyāsāt*): Pokud se někdo prostě zaměstnává v oddané službě, je mu vše automaticky vyjeveno a dokáže porozumět. To se nazývá *prakāśaḥ*, vnímáno

přímo.

Nārada byl ve skutečnosti synem služebné. Neměl možnost jít do školy. Jednoduše pomáhal své matce a naštěstí jeho matka vykonávala nějakou službu pro oddané. Dítě Nārada také dostalo tuto příležitost a prostou družbou dosáhl nejvyššího cíle všech náboženství, oddanou službu. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu se říká, že nábožní lidé obvykle nevědí, že nejvyšší dokonalostí náboženství je dosažení stádia oddané služby. Všeobecně, védského poznání je třeba pro porozumění cesty seberealizace. Avšak zde, přestože nebyl vzdělaný ve védských principech, Nārada získal nejvyšší důsledek studia Véd. Tento proces je tak mocný, že i když nevykonává náboženský proces pravidelně, člověk může být povznesen do nejvyšší dokonalosti. Jak je to možné? To je také potvrzeno ve védské literatuře: *ācāryavān puruṣo veda.* Ten, kdo je ve společnosti velkých ācāryů, i kdyby byl nevzdělaný a nestudoval Védy, se může seznámit se všemi znalostmi potřebnými pro realizaci.

Proces oddané služby je velmi šťastný proces. Proč? Oddaná služba se skládá ze *śravaṇaṁ kīrtanaṁ viṣṇoḥ*, takže jedinec může jednoduše naslouchat opěvování Pánovy slávy či docházet na filosofické přednášky o transcendentálním poznání autorizovaných ācāryů. Jedinec se může učit prostě tím, že sedí; pak může jíst zbytky jídla nabídnutých Bohu, příjemné chutné pokrmy. Oddaná služba je velmi radostná v každém stádiu. Člověk může vykonávat oddanou službu i v těch nejnuznějších podmínkách. Pán říká *patraṁ puṣpaṁ phalam*: že je připraven přijmout od oddaného cokoliv, co nabídne, je jedno co. Dokonce i lístek, květina, trocha ovoce, či trocha vody, které jsou všechny dostupné v každé části světa, mohou být nabídnuty jakýmkoliv člověkem, bez ohledu na jeho sociální postavení, a budou přijaty, pokud budou nabídnuté s láskou. V historii je mnoho příkladů. Prostým okusením lístků *tulasī*, které byly nabídnuty k lotosovým chodidlům Pána, se velcí mudrci, jako Sanatkumāra, stali velkými oddanými. Oddanostní proces je tedy velmi pěkný a může být vykonávaný ve šťastné náladě. Bůh přijímá pouze lásku, se kterou jsou Mu věci nabízeny.

Zde se praví, že oddaná služba existuje věčně. Není to tak, jak hlásají Māyāvādī filosofové. Někdy se zapojí do takzvané oddané služby, a dokud nejsou osvobozeni, tak v oddané službě pokračují, ale nakonec, když se osvobodí, tak „se stanou jedním s Bohem." Taková dočasná prospěchářská oddaná služba není přijímána jako čistá oddaná služba. Skutečná oddaná služba pokračuje i po osvobození. Když jde oddaný na spirituální planetu do království Boha, je i tam zaměstnán ve službě Nejvyššímu Pánu. Nesnaží se stát jedním s Nejvyšším Pánem.

Jak bude vidět, skutečná oddaná služba začíná po osvobození. V Bhagavad-gītě se praví *brahma-bhūta.* Po tom, co se osvobodí, či umístí na pozici Brahman, začíná jeho oddaná služba. Vykonáváním oddané služby může člověk porozumět Nejvyššímu Pánu. Nikdo nemůže porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství

vykonáváním *karma*-jógy, jñāna-, či *aṣṭāṅga*-jógy nebo jakékoliv další jógy samostatně. Aniž by došel do stádia oddané služby, člověk nemůže porozumět, co je to Osobnost Božství. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je také potvrzeno, že když se člověk očistí vykonáváním procesu oddané služby, obzvláště nasloucháním Śrīmad-Bhāgavatamu nebo Bhagavad-gītě od realizovaných duší, pak může porozumět vědě o Kṛṣṇovi, neboli vědě o Bohu. *Evaṁ prasanna-manaso bhagavad-bhakti-yogataḥ*. Když je jeho srdce očištěno od všech nesmyslů, pak člověk může porozumět, co je Bůh. A tak je proces oddané služby, vědomí Kṛṣṇy, králem veškerého vzdělávání a králem veškerého důvěrného poznání. Je nejčistší formou náboženství a může být vykonáván radostně, bez potíží. Proto by si ho měl člověk osvojit.

TEXT 3

अश्रद्दधानाः पुरुषा धर्मस्यास्य परन्तप ।
अप्राप्य मां निवर्तन्ते मृत्युसंसारवर्त्मनि ॥ ९-३ ॥

aśraddadhānāḥ puruṣā
dharmasyāsya parantapa
aprāpya māṁ nivartante
mṛtyu-saṁsāra-vartmani

aśraddadhānāḥ—ti, kteří jsou nevěřící; *puruṣāḥ*—takové osoby; *dharmasya*—tohoto procesu náboženství; *asya*—toho; *parantapa*—ó zabijáku nepřátel; *aprāpya*—bez získání; *mām*—Mě; *nivartante*—vrátí se zpátky; *mṛtyu*—smrt; *saṁsāra*—materiální existence; *vartmani*—na cestě.

Překlad

Ti, kdo nemají víru na cestě oddané služby, Mě nemohou dosáhnout, ó přemožiteli nepřátel, ale vrátí se k narození a smrti v tomto hmotném světě.

Výklad

Nevěřící nemohou dovršit proces oddané služby; to je výklad tohoto verše. Víra se vytváří ve společnosti oddaných. Nešťastníci jsou ti, kteří ani poté, co od velkých osobností slyší veškeré svědectví védské literatury, nemají víru v Boha. Jsou váhaví a nemohou se ustálit v oddané službě Pánu. Víra je tedy nejdůležitějším faktorem pro postup ve vědomí Kṛṣṇy. V Caitanya-caritāmṛtě je řečeno, že člověk by měl být zcela přesvědčen, že prostou službou Nejvyššímu Pánu, Śrī Kṛṣṇovi, může dosáhnout veškeré dokonalosti. To je skutečná víra. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu (3.4.12) se uvádí, že zaléváním kořene stromu budou uspokojeny

jeho větve, větvičky a listy a že dodáváním jídla žaludku budou uspokojeny všechny tělesné smysly, a podobně, zaměstnáváním se v transcendentální službě Nejvyššího Pána, budou automaticky uspokojeni všichni polobohové a všechny živé bytosti.

Po přečtení Bhagavad-gīty by měl člověk ihned dojít k závěru Bhagavad-gīty: člověk by se měl vzdát všech ostatních zaměstnání a osvojit si službu Nejvyššímu Pánu Kṛṣṇovi, Osobnosti Božství. Pokud je člověk přesvědčen touto filosofií života, to je víra. Nyní, rozvoj této víry, to je proces vědomí Kṛṣṇy.

Existují tři kategorie Kṛṣṇa vědomých lidí. Ve třetí třídě jsou ti, kdo nemají žádnou víru. Pokud jsou oficiálně zaměstnaní v oddané službě, s nějakým postranním úmyslem, nemohou dosáhnout nejvyššího stádia dokonalosti. Nejpravděpodobněji poklesnou, po nějaké době. Možná budou zaměstnaní, ale protože nemají plné přesvědčení a víru, je pro ně velmi těžké ve vědomí Kṛṣṇy pokračovat. Z vykonávání našich misionářských činností máme praktickou zkušenost, že někteří lidé přicházejí a ucházejí se o vědomí Kṛṣṇy s nějakými skrytými motivy a jakmile jsou jen trochu příznivě ekonomicky umístění, vzdávají se tohoto procesu a vydávají se znovu svou starou cestou. Jedině skrze víru může člověk pokročit ve vědomí Kṛṣṇy. Co se týká rozvoje víry, ten, kdo je zběhlý v literatuře oddané služby a dosáhl stádia pevné víry, se nazývá prvotřídní člověk ve vědomí Kṛṣṇy. A ve druhé třídě jsou ti, kdo nejsou velmi pokročilí v chápání oddanostních písem, ale kteří automaticky mají pevnou víru, že Kṛṣṇa *bhakti*, služba Kṛṣṇovi, je nejlepší cesta a v dobré víře se na ni vydali. Proto jsou nadřazení třetí třídě, které chybí jak dokonalá znalost písem, tak dobrá víra, ale snaží se následovat skrze společnost a jednoduchost. Osoba ve třetí třídě lidí ve vědomí Kṛṣṇy může upadnout, ale pokud je člověk v druhé nebo v první třídě, neupadne. Člověk v první třídě zcela jistě pokročí a na konci dosáhne výsledku. Co se týká třetí třídy lidí v Kṛṣṇa vědomí, přestože mají víru v přesvědčení, že oddaná služba Kṛṣṇovi je velmi dobrá, nemají znalosti o Kṛṣṇovi pocházející z písem jako je Śrīmad-Bhāgavatam a Bhagavad-gītā. Někdy tito lidé třetí třídy ve vědomí Kṛṣṇy inklinují ke *karma*-józe a *jñāna*-józe a někdy jsou rozrušeni, ale jakmile je nákaza *karma*-jógou či *jñāna*-jógou zdolána, stanou se z nich lidé druhé třídy nebo první třídy ve vědomí Kṛṣṇy. Víra v Kṛṣṇu je také rozdělena do tří stádií a popsána ve Śrīmad-Bhāgavatamu. Prvotřídní připoutanost, druhotřídní připoutanost a připoutanost třetí třídy jsou také vysvětleny ve Śrīmad-Bhāgavatamu v Jedenáctém zpěvu. Ti, kdo nemají víru ani poté, co slyší o Kṛṣṇovi a o znamenitosti oddané služby, ti, kdo si myslí, že se jedná o pouhé vychvalování, shledají tuto cestu velmi obtížnou, i pokud jsou údajně zaměstnáni v oddané službě. Mají velmi malou naději na získání dokonalosti. Víra je tedy ve vykonávání oddané služby velmi důležitá.

TEXT 4

मया ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्तिना ।
मत्स्थानि सर्वभूतानि न चाहं तेष्ववस्थितः ॥ ९-४॥

mayā tatam idaṁ sarvaṁ
jagad avyakta-mūrtinā
mat-sthāni sarva-bhūtāni
na cāhaṁ teṣv avasthitaḥ

mayā—Mnou; *tatam*—rozšířené; *idam*—všechny tyto projevy; *sarvam*—vše; *jagat*—vesmírný projev; *avyakta-mūrtinā*—neprojevená podoba; *mat-sthāni*—ve Mně; *sarva-bhūtāni*—všechny živé bytosti; *na*—ne; *ca*—také; *aham*—Já; *teṣu*—v nich; *avasthitaḥ*—umístěný.

Překlad

Mnou, v Mojí neprojevené podobě, je prostoupen celý vesmír. Všechny bytosti jsou ve Mně, ale Já nejsem v nich.

Výklad

Nejvyšší Osobnost Božství nelze vnímat hrubými materiálními smysly. Říká se, že jménu, slávě, radovánkám atd. Pána Śrī Kṛṣṇy nelze porozumět materiálními smysly. On je vyjeven jedině tomu, kdo se pod řádným vedením zaměstnává v čisté oddané službě. V Brahma-saṁhitě je uvedeno *premāñjanacchurita…*. Člověk může vidět Nejvyšší Osobnost Božství, Govindu, vždy v sobě a vně sebe, pokud si k Němu vyvinul transcendentální láskyplný postoj. Pro lidi všeobecně tedy není viditelným. Zde je řečeno, že přestože je všeprostupující a všudypřítomný, nelze Ho vnímat materiálními smysly. Ale ve skutečnosti, přestože Ho nemůžeme vidět, vše v Něm spočívá. Jak jsme prodiskutovali v Sedmé kapitole, celý materiální vesmírný projev není ničím jiným než kombinací Jeho dvou rozdílných energií, nadřazené spirituální energie a podřadné materiální energie. Jako se sluneční záře šíří celým vesmírem, tak je energie Pána šířena celým stvořením a vše v této energii spočívá.

Člověk by si však neměl vytvořit závěr, že tím, že je rozšířen všude, ztratil Svou osobní existenci. Aby Pán vyvrátil toto tvrzení, praví: „Já jsem všude a vše je ve Mně, a přesto jsem neúčastný.“ Například král řídí vládu, která není ničím jiným než projevem královy energie; různá vládní oddělení nejsou nic jiného než energiemi krále a každé oddělení spočívá na moci krále. A přesto člověk nemůže očekávat, že král bude osobně přítomný v každém oddělení. To je hrubý příklad. Podobně, všechny projevy, které vidíme, a vše, co existuje,

ať už v tomto materiálním nebo spirituálním světě, spočívá na energii Nejvyšší Osobnosti Božství. Stvoření se děje šířením jeho různých energií a, jak je uvedeno v Bhagavad-gītě, On je všudypřítomný Svým osobním zastoupením, rozptýlením Svých různých energií.

TEXT 5

न च मत्स्थानि भूतानि पश्य मे योगमैश्वरम् ।
भूतभृन्न च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः ॥ ९-५॥

na ca mat-sthāni bhūtāni
paśya me yogam aiśvaram
bhūta-bhṛn na ca bhūta-stho
mamātmā bhūta-bhāvanaḥ

na—nikdy; *ca*—také; *mat-sthāni*—umístěné ve Mně; *bhūtāni*—celé stvoření; *paśya*—jen pohleď; *me*—Má; *yogam aiśvaram*—nepředstavitelná mystická síla; *bhūta-bhṛt*—udržovatel všech živých bytostí; *na*—nikdy; *ca*—také; *bhūta-sthaḥ*—ve vesmírném projevu; *mama*—Mé; *ātmā*—Já; *bhūta-bhāvanaḥ*—je zdrojem všech projevů.

Překlad

A přesto ne vše, co je stvořeno, spočívá ve Mně. Pohleď na Mou mystickou honosnost! Přestože jsem oporou všem živým bytostem a jsem všude, i tak Mé vlastní Já je samotným zdrojem tvoření.

Výklad

Pán říká, že vše spočívá na Něm. To by nemělo být pochopeno nesprávně. Pán se nezabývá udržováním a zajišťováním tohoto hmotného projevu přímo. Někdy vidíme obrázek, jak Atlas drží zeměkouli na svých ramenou; vypadá velmi unaveně, jak drží tuto velikou zemskou planetu. Takový obraz by neměl být brán do úvahy v souvislosti s Kṛṣṇovým vydržováním tohoto stvořeného vesmíru. On říká, že přestože v Něm vše spočívá, On je i tak neúčastný. Planetární systémy se pohybují prostorem a tento prostor je energií Nejvyššího Pána. Ale On se liší od prostoru. Je umístěn jinak. Proto Pán praví: „Přestože jsou umístěny na Mé nepředstavitelné energii, i tak, coby Nejvyšší Osobnost Božství, jsem od nich stranou.“ To je nepředstavitelná honosnost Pána.

Ve védském slovníku je řečeno: „Nejvyšší Pán předvádí nepředstavitelně úžasné radovánky, stavě na odiv Svou energii. Jeho osoba je plná různých mocných energií a Jeho rozhodnutí je samo o sobě skutečnou pravdou. Tímto způsobem má být chápána Osobnost Božství.“ My si možná myslíme, že něco uděláme,

ale existuje tolik překážek, že někdy není možné konat tak, jak bychom rádi. Ale když Kṛṣṇa chce něco dělat, tak jednoduše skrze Jeho prosté chtění je vše vykonáno tak dokonale, že si člověk nedokáže představit, jak se to děje. Pán vysvětluje tuto skutečnost: přestože On je udržovatel a živitel veškerých hmotných projevů, není s tímto hmotným projevem v kontaktu. Jednoduše pouze Jeho vůlí je vše vytvořeno, vše je udržováno, vše je vyživováno a vše je zničeno. Není rozdíl mezi Jeho myslí a Jím Samotným (tak jako je rozdíl mezi námi a naší současnou materiální myslí), protože On je absolutní duševno. Zároveň, Pán je přítomný ve všem; přestože běžný člověk nemůže porozumět tomu, jak je přítomný také osobně. Liší se od tohoto hmotného projevu, přesto na Něm všechno spočívá. Zde je to vysvětleno jako *yogam aiśvaram*, mystická síla Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 6

यथाकाशस्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगो महान् ।
तथा सर्वाणि भूतानि मत्स्थानीत्युपधारय ॥ ९-६ ॥

yathākāśa-sthito nityaṁ
vāyuḥ sarvatra-go mahān
tathā sarvāṇi bhūtāni
mat-sthānīty upadhāraya

yathā—tak jako; *ākāśa-sthitaḥ*—umístěný v prostoru; *nityam*—neustále; *vāyuḥ*—vítr; *sarvatra-gaḥ*—vanoucí všude; *mahān*—veliký; *tathā*—podobně; *sarvāṇi*—všechno, *bhūtāni*—stvořené bytosti; *mat-sthāni*—umístěné ve Mně; *iti*—tak; *upadhāraya*—snaž se porozumět.

Překlad

Věz, že právě tak jako mocný vítr, který fouká všude, vždy spočívá v éterickém prostoru, tak stejným způsobem všechny bytosti spočívají ve Mně.

Výklad

Pro běžného člověka je téměř nepředstavitelné, jak v Něm spočívá obří materiální stvoření. Pán dává příklad, který nám snad pomůže porozumět. Vesmírný prostor je největší projev, který dokážeme vnímat. Vesmírný projev spočívá v prostoru. Prostor dovoluje pohyb od atomů po největší planety, slunce a měsíc. Přestože obloha (nebo vítr nebo vzduch) je velká, pořád je situovaná ve vesmírném prostoru. Vesmírný prostor není mimo oblohu.

Podobně, veškeré úžasné vesmírné projevy existují skrze nejvyšší vůli Boha a všechny jsou této nejvyšší vůli podřízeny. Jak obvykle říkáme, ani stéblo trávy

se nepohne bez vůle Nejvyšší Osobnosti Božství. Tudíž, vše se hýbe dle Jeho vůle: Jeho vůlí je vše stvořeno, vše je udržováno a vše je ničeno. A přece, On je neúčastný vůči všemu, tak jako je prostor vždy neúčastný vůči činnostem atmosféry. V Upaniṣadech je uvedeno: „Je to strachem z Nejvyššího Pána, že vítr fouká.“ Také v Garga Upaniṣadu je také uvedeno: „Nejvyšším nařízením, pod vedením Nejvyšší Osobnosti Božství, se hýbou měsíc, slunce a velké planety.“ Toto je uvedeno také v Brahma-saṁhitě. Je tam také popis pohybu slunce a je řečeno, že slunce je považováno za jedno z očí Nejvyššího Pána a že má nesmírnou moc šířit teplo a světlo. A přeci jen se pohybuje na své předepsané oběžné dráze, z nařízení a z nejvyšší vůle Govindy. Ve védské literatuře tedy můžeme nalézt důkazy, že tento hmotný projev, který se nám jeví jako velmi úžasný a velkolepý, je zcela pod nadvládou Nejvyšší Osobnosti Božství. To bude dále vysvětleno v pozdějších verších této kapitoly.

TEXT 7

सर्वभूतानि कौन्तेय प्रकृतिं यान्ति मामिकाम् ।
कल्पक्षये पुनस्तानि कल्पादौ विसृजाम्यहम् ॥ ९-७॥

sarva-bhūtāni kaunteya
prakṛtiṁ yānti māmikām
kalpa-kṣaye punas tāni
kalpādau visṛjāmy aham

sarva-bhūtāni—všechny stvořené entity; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *prakṛtim*—příroda; *yānti*—vstoupí; *māmikām*—do Mě; *kalpa-kṣaye*—na konci milénia; *punaḥ*—znovu; *tāni*—všechny tyto; *kalpa-ādau*—na začátku milénia; *visṛjāmi*—stvořím; *aham*—Já.

Překlad

Ó synu Kuntī, na konci milénia veškeré hmotné projevy vstoupí do Mé podstaty a na začátku dalšího milénia Svou vlastní mocí znovu tvořím.

Výklad

Tvorba, údržba a zkáza těchto hmotných vesmírných projevů zcela závisí na nejvyšší vůli Osobnosti Božství. „Na konci milénia“ znamená v čase smrti Brahmy. Brahmā žije sto let a jeden jeho den trvá 4.300.000.000 našich pozemských let. Jeho noc trvá stejně dlouhou dobu. Jeho měsíc má třicet takových dní a nocí a jeho rok má dvanáct měsíců. Za sto takových let, když Brahmā zemře, nastává ničení a zkáza; to znamená, že energie, která se projevila z Nejvyššího Pána,

v Něm opět skončí. A pak znovu, když je potřeba projevit vesmírný svět, děje se to skrze Jeho vůli: „Přestože jsem jeden, stanu se mnohým.“ To je védský aforismus. Expanduje Sebe v této hmotné energii a celý vesmírný projev se opět odehrává.

TEXT 8

प्रकृतिं स्वामवष्टभ्य विसृजामि पुनः पुनः ।
भूतग्राममिमं कृत्स्नमवशं प्रकृतेर्वशात् ॥ ९-८॥

prakṛtiṁ svām avaṣṭabhya
visṛjāmi punaḥ punaḥ
bhūta-grāmam imaṁ kṛtsnam
avaśaṁ prakṛter vaśāt

prakṛtim—materiální příroda; *svām*—Mého osobního Já; *avaṣṭabhya*—vstupuje do; *visṛjāmi*—vytváří; *punaḥ punaḥ*—znovu, znovu; *bhūta-grāmam*—všechny tyto vesmírné projevy; *imam*—tento; *kṛtsnam*—celý; *avaśam*—automaticky; *prakṛteḥ*—silou přírody; *vaśāt*—být povinen.

Překlad

Celý kosmický řád spadá pode Mě. Mou vůlí se manifestuje znovu a znovu a Mou vůlí je nakonec zničen.

Výklad

Tato hmota je projevem nižší energie Nejvyšší Osobnosti Božství. To už bylo několikrát vysvětleno. V čase tvoření je hmotná energie vypuštěna jako *mahat-tattva*, do které Pán vstupuje jako první Puruṣa inkarnace, Mahā-Viṣṇu. Leží v Příčinném oceánu a vydechuje bezpočetné množství vesmírů a do každého vesmíru Pán vstoupí jako Garbhodakaśāyī Viṣṇu. Každý vesmír je tvořen tímto způsobem. On se dále projevuje jako Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu a tento Viṣṇu vstupuje do všeho - dokonce i do nepatrného atomu. Tento fakt je zde vysvětlen. On vstupuje do všeho.

A teď, co se týká živých bytostí, ty jsou vpraveny do této hmotné přírody a dle výsledků svých předchozích skutků zaujímají různé pozice. Tak začínají činnosti tohoto hmotného světa. Činnosti různých druhů živých bytostí začínají na úplném počátku tvoření. Není to tak, že vše se vyvíjí. Různé druhy života jsou vytvořeny okamžitě spolu s vesmírem. Lidé, zvířata, šelmy, ptáci - vše je vytvořeno současně, protože všechny touhy, které živé bytosti měly během posledního zničení, se znovu projevují. Je zde jasně uvedeno, že živé bytosti nemají nic do činění s tímto procesem. Stav bytí v jejich minulém životě v minulém

stvoření je jednoduše znovu projeven, a to vše se děje jednoduše Jeho vůlí. To je nepředstavitelná moc Nejvyšší Osobnosti Boha. A poté, co vytvoří různé druhy života, nemá s nimi žádné spojení. Stvoření se uskutečňuje tak, aby vyhovovalo chutím různých živých bytostí, a tak se jím Pán nezabývá.

TEXT 9

न च मां तानि कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय ।
उदासीनवदासीनमसक्तं तेषु कर्मसु ॥ ९-९॥

na ca māṁ tāni karmāṇi
nibadhnanti dhanañjaya
udāsīna-vad āsīnam
asaktaṁ teṣu karmasu

na—nikdy; *ca*—také; *mām*—Mě; *tāni*—všechny tyto; *karmāṇi*—aktivity; *nibadhnanti*—svazovat; *dhanañjaya*—ó dobyvateli bohatství; *udāsīnavat*—jako neutrální; *āsīnam*—umístěný; *asaktam*—bez přitažlivosti; *teṣu*—v nich; *karmasu*—v aktivitách.

Překlad

Ó Dhanañjayo, všechna tato práce Mě nemůže svazovat. Jsem trvale odpoutaný, usazen jako by v neutralitě.

Výklad

Člověk by si v tomto spojení neměl myslet, že Nejvyšší Osobnost Božství nemá zaměstnání. Je neustále zapojená ve Svém spirituálním světě. V Brahma-saṁhitě je řečeno: „On je vždy zapojen do Svých věčných blažených, duchovních činností, ale s těmito hmotnými činnostmi nemá co do činění.“ Hmotné činnosti jsou provozovány skrze Jeho různé síly. Pán je vždy neutrální vůči hmotným činnostem stvořeného světa. Tato neutrálnost je zde vysvětlena. Přestože má vládu nad každým nepatrným detailem hmoty, je usazen jako by byl neutrální. Mohl by být uveden příklad soudce sedícího na své lavici. Jeho nařízením se děje tolik věcí: někdo je pověšen, někdo jde do vězení, někomu je uděleno velké bohatství - a přesto je neutrální. Nemá nic do činění se vším tím ziskem a ztrátou. Podobně, Pán je vždy neutrální, přestože má Svou ruku ve všech sférách činností. Ve Vedānta-sūtře je uvedeno, že není umístěný v dualitách tohoto hmotného světa. Je vůči těmto dualitám transcendentální. Ani nelpí na tvorbě a zničení tohoto hmotného světa. Živé bytosti přijímají různé formy v rámci rozličných druhů dle svých minulých skutků a Pán jim do toho nezasahuje.

TEXT 10

मयाध्यक्षेण प्रकृतिः सूयते सचराचरम् ।
हेतुनानेन कौन्तेय जगद्विपरिवर्तते ॥ ९-१० ॥

mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ
sūyate sa-carācaram
hetunānena kaunteya
jagad viparivartate

mayā—Mnou; *adhyakṣeṇa*—dozorem; *prakṛtiḥ*—materiální příroda; *sūyate*—projevit; *sa*—s; *carācaram*—pohybující se a nepohybující se; *hetunā*—z tohoto důvodu; *anena*—toto; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *jagat*—vesmírný projev; *viparivartate*—pracuje.

Překlad

Tato hmotná příroda pracuje pod Mým vedením, ó synu Kuntī, a vytváří všechny pohyblivé a nepohyblivé bytosti. Dle jejích zákonů jsou tyto projevy tvořeny a ničeny, znovu a znovu.

Výklad

Zde je jasně uvedeno, že Nejvyšší Pán, přestože je stranou všech činností hmotného světa, zůstává nejvyšším vedoucím. Nejvyšší Pán je nejvyšší vůlí a pozadím těchto hmotných projevů, avšak správa je vykonávána hmotnou přírodou. Kṛṣṇa také uvádí v Bhagavad-gītě, že všem živým bytostem různých podob a druhů „Já jsem Otcem." Otec vkládá semeno pro dítě do lůna matky a podobně Nejvyšší Pán Svým pouhým pohledem vnáší všechny živé bytosti do lůna hmotné přírody a ony vycházejí najevo v různých formách a druzích, podle svých posledních přání a aktivit. Všechny tyto živé bytosti, přestože se rodí pod pohledem Nejvyššího Pána, neustále přijímají těla dle svých minulých skutků a tužeb. Takže Pán není k tomuto hmotnému tvoření přímo upoután. Jednoduše pohlédne na hmotnou přírodu; hmotná příroda je takto aktivována a vše je okamžitě stvořeno. Jelikož pohlédne na hmotnou přírodu, není pochyb o tom, že ze strany Nejvyššího Pána dochází k aktivitě, ale On nemá nic do činění s projevy hmotného světa přímo. Ve *smṛti* je dán tento příklad: když je před někým voňavá květina, člověk se dotkne mocí svého čichu její vůně, a přesto čich a květina jsou od sebe odpoutány. Mezi hmotným světem a Nejvyšší Osobností Božství existuje podobné spojení; ve skutečnosti On nemá nic do činění s tímto hmotným světem, avšak tvoří Svým pohledem a nařízeními. Shrnutí je, že hmotná příroda nemůže dělat nic bez dozoru Nejvyšší Osobnosti Božství. A přesto, Nejvyšší Osobnost je odpoutána ode všech hmotných činností.

TEXT 11

अवजानन्ति मां मूढा मानुषीं तनुमाश्रितम् ।
परं भावमजानन्तो मम भूतमहेश्वरम् ॥ ९-११ ॥

avajānanti māṁ mūḍhā
mānuṣīṁ tanum āśritam
paraṁ bhāvam ajānanto
mama bhūta-maheśvaram

avajānanti—vysmívají se; *mām*—Mi; *mūḍhāḥ*—blázniví lidé; *mānuṣīm*—v lidské podobě; *tanum*—tělo; *āśritam*—beru na Sebe; *param*—transcendentální; *bhāvam*—povaha; *ajānantaḥ*—nevědí; *mama*—Moje; *bhūta*—vše, co je; *maheśvaram*—nejvyšší vlastník.

Překlad

Hlupáci se Mi vysmívají, když sestoupím v lidské podobě. Nevědí o Mé transcendentální povaze ani o Mojí nejvyšší nadvládě nad vším, co je.

Výklad

Z vysvětlení z předchozích veršů této kapitoly je jasné, že Nejvyšší Osobnost Božství, přestože se objevuje jako lidská bytost, není obyčejným člověkem. Osobnost Božství, která řídí tvorbu, údržbu a ničení celého vesmírného projevu, nemůže být lidskou bytostí. Přesto existuje mnoho hlupáků, kteří nepovažují Kṛṣṇu za nic víc než jen za mocného muže. Ve skutečnosti, On je původní Nejvyšší Osobností, jak je potvrzeno v Brahma-saṁhitě (*iśvaraḥ paramaḥ kṛsṇaḥ*); On je Nejvyšší Pán.

Existují mnozí īśvarové, vládci, a jeden se jeví jako větší než druhý. V běžné správě věcí materiálního světa shledáme, že nad úředníkem nebo ředitelem je tajemník a nad ním je ministr a nad ním je prezident. Každý z nich je vládce, ale jeden je kontrolován druhým. V Brahma-saṁhitě je řečeno, že Kṛṣṇa je nejvyšší vládce; v materiálním a spirituálním světě je bezpochyby mnoho vládců, ale Kṛṣṇa je nejvyšší vládce (*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ*) a Jeho tělo je *sac-cid-ānanda*, nemateriální.

Materiální těla nemohou vykonávat ty úžasné činnosti, které byly popsány v předchozích verších. Jeho tělo je věčné, blažené a plné poznání. Přestože On není běžným člověkem, hlupáci se Mu vysmívají a považují Ho za člověka. Jeho tělo se zde nazývá *mānuṣīm*, protože koná právě tak jako člověk, přítel Arjuny, politik zapojený v Bitvě na Kurukṣetře. V tolika různých ohledech jedná právě tak jako obyčejný člověk, ale Jeho tělo ve skutečnosti je *sac-cid-ānanda-vigraha* -

věčná blaženost a poznání absolutní. Toto je potvrzeno ve védském jazyce (*sac-cid-ānanda-rūpāya kṛṣṇāya*): „Skládám své poklony Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi, který je věčnou blaženou formou poznání." Ve védském jazyce existují další popisy. *Tam ekaṁ govindam*: „Jsi Govinda, potěšení smyslů a krav." *Sac-cid-ānanda-vigraham*: „A Tvoje podoba je transcendentální, plná poznání, blaženosti a věčnosti."

Navzdory transcendentálním vlastnostem těla Pána Kṛṣṇy, jeho kompletní blaženosti a poznání, existuje mnoho takzvaných učenců a komentátorů Bhagavad-gīty, kteří se posmívají Kṛṣṇovi jako obyčejnému člověku. Učenec se možná narodí jako neobyčejný muž v důsledku své předešlé dobré práce, ale takové pojetí Śrī Kṛṣṇy existuje v důsledku chabého poznání. Proto se nazývá *mūḍha*, protože jen hloupí lidé považují Kṛṣṇu za obyčejnou lidskou bytost, protože neznají důvěrné činnosti Nejvyššího Pána a Jeho rozdílné energie. Nevědí, že Kṛṣṇovo tělo je symbolem úplného poznání a blaženosti, že On je vlastníkem všeho a že On může kohokoliv ocenit osvobozením. Protože nevědí, že Kṛṣṇa má tolik transcendentálních kvalifikací, vysmívají se Mu.

Nevědí ani, že objevení se Nejvyšší Osobnosti Božství v tomto hmotném světě je projevem Jeho vnitřní energie. On je pánem hmotné energie. Jak bylo vysvětleno na několika místech (*mama māyā duratyayā*), On deklaruje, že hmotná energie, přestože je velmi mocná, je pod Jeho kontrolou, a že kdokoliv se Mu odevzdá, může se vymanit z kontroly této materiální energie. Pokud se duše odevzdaná Kṛṣṇovi může vymanit z vlivu hmotné energie, tak jak může Nejvyšší Pán, který obstarává tvorbu, udržování a ničení celé vesmírné přírody, mít hmotné tělo jako my? Takové pojetí Kṛṣṇy je úplné hlupáctví. Avšak hloupí lidé si nedokážou představit, že Nejvyšší Božství, Kṛṣṇa, který se zjevuje jako obyčejný muž, může být vládcem všech atomů i gigantických projevů vesmírné podoby. Největší a nejmenší jsou mimo jejich chápání, a tak si nedovedou představit, že forma jako je ta lidská, může zároveň vládnout nekonečnému i nejmenšímu. Ve skutečnosti, přestože vládne nekonečnému i konečnému, je mimo veškeré tyto projevy. Je jasně řečeno, že pokud jde o Jeho *yogam aiśvaram*, Jeho nepředstavitelnou transcendentální energii, že může zároveň vládnout nekonečnému i konečnému a že vůči nim může setrvávat neúčastný. Přestože si hloupí nedovedou představit, jak Kṛṣṇa, který se zjevuje tak jako lidská bytost, může kontrolovat nekonečné a konečné, ti, kdo jsou čistými oddanými, toto přijímají, protože vědí, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství. Proto se Mu plně odevzdávají a zaměstnávají se ve vědomí Kṛṣṇy, v oddané službě Pánu.

Mezi impersonalisty a personalisty je mnoho sporů ohledně Pánova objevení se coby lidské bytosti. Pokud však vezmeme v potaz Bhagavad-gītu a Śrīmad-Bhāgavatam, směrodatné učebnice porozumění nauky o Kṛṣṇovi, pak můžeme porozumět tomu, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božská. Není to obyčejný člověk, přestože se zde na zemi objevil jako obyčejný člověk. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu,

v Prvním zpěvu, v První kapitole, kde se mudrci ptají na Kṛṣṇovy činnosti, je uvedeno, že Jeho objevení se coby člověka je pro hlupáky matoucí. Žádná lidská bytost by nemohla vykonat úžasné skutky, které vykonal Kṛṣṇa, když byl přítomný zde na zemi. Když se Kṛṣṇa zjevil před Svým otcem a Svou matkou, Vasudevou a Devakī, zjevil se se čtyřmi pažemi, ale po modlitbách rodičů Sám Sebe přeměnil v obyčejné dítě. Jeho zjevení jako obyčejná lidská bytost je jedním z rysů Jeho transcendentálního těla. V Jedenácté kapitole Gīty je také uvedeno *tenaiva rūpeṇa* atd. Arjuna se modlil znovu vidět čtyřrukou podobu a na prosby Arjuny na Sebe Kṛṣṇa znovu vzal Svou původní podobu. Všechny tyto různé rysy Nejvyššího Pána bezpochyby nejsou rysy běžných lidských bytostí.

Někteří z těch, kteří se Kṛṣṇovi vysmívají a jsou nakažení māyāvādskou filosofií, citují následující verš ze Śrīmad-Bhāgavatamu, aby dokázali, že Kṛṣṇa je jen obyčejný člověk: *ahaṁ sarveṣu bhūteṣu bhūtātmāvasthitaḥ sadā*: „Nejvyšší je přítomný v každé živé bytosti.“ (Bhāg. 3.29.21) Raději bychom si měli povšimnout tohoto konkrétního verše od Vaiṣṇavských ācāryů jako je Jīva Gosvāmī namísto toho, abychom následovali výklad od neautorizovaných osob, které se Kṛṣṇovi vysmívají. Jīva Gosvāmī, vykládaje tento verš, říká, že Kṛṣṇa, ve Své úplné expanzi coby Paramātmā, je umístěný v pohyblivých i nepohyblivých bytostech jako Nadduše, a tak jakýkoliv oddaný začátečník, který prostě věnuje svou pozornost *arca-mūrti*, podobě Nejvyššího Pána v chrámu a zároveň nerespektuje ostatní živé bytosti, marně uctívá Pánovu podobu v chrámu. Jsou tři druhy oddaných Pána a začátečník je na nejnižším stádiu. Začátečník věnuje více pozornosti Božstvům v chrámu než ostatním oddaným, a tak Jīva Gosvāmī varuje, že takový druh mentality je třeba napravit. Oddaný by měl vidět, že Kṛṣṇa je přítomný v srdci každého jako Paramātmā; a tudíž každé tělo je vtělením či chrámem Nejvyššího Pána a jako takové, stejně tak jako člověk skládá úctu Pánovu chrámu, tak podobně by měl náležitě ctít všechna těla, ve kterých Paramātmā přebývá. Každému by se tedy mělo dostat náležité úcty a neměl by být opomínán.

Je velmi mnoho impersonalistů, kteří se vysmívají chrámovým bohoslužbám. Říkají, že když je Bůh všude, tak proč by se měl člověk omezovat na uctívání chrámu? Ale pokud je Bůh všude, není také v chrámu nebo v Božstvu? Přestože personalisté a impersonalisté spolu budou neustále bojovat, dokonalý oddaný vědomý Kṛṣṇy ví, že přestože je Kṛṣṇa Nejvyšší Osobností, je všeprostupující, tak jak je to potvrzeno v Brahma-saṁhitě. Přestože Jeho osobním sídlem je Goloka Vṛndāvana a On v ní neustále přebývá, přesto, prostřednictvím Svých různých energetických projevů a Svých úplných expanzí je přítomný všude, ve všech částech materiálního a spirituálního stvoření.

TEXT 12

मोघाशा मोघकर्माणो मोघज्ञाना विचेतसः ।

राक्षसीमासुरीं चैव प्रकृतिं मोहिनीं श्रिताः ॥ ९-१२॥

moghāśā mogha-karmāṇo
mogha-jñānā vicetasaḥ
rākṣasīm āsurīṁ caiva
prakṛtiṁ mohinīṁ śritāḥ

moghāśāḥ—zmařená naděje; *mogha-karmāṇaḥ*—bezradnost v ziskuchtivých aktivitách; *mogha-jñānāḥ*—bezradnost v poznání; *vicetasaḥ*—zmatení; *rākṣasīm*—démonické; *āsurīm*—ateistické; *ca*—a; *eva*—dozajista; *prakṛtim*—povaha; *mohinīm*—matoucí; *śritāḥ*—přijímající úkryt.

Překlad

Ty, kdo jsou takto pomateni, přitahují démonické a ateistické úhly pohledu. V takovém pomateném stavu jsou jejich naděje na osvobození, jejich ziskuchtivé činnosti i jejich kultura poznání zmařeny.

Výklad

Je mnoho oddaných, kteří sami sebe považují za vědomé Kṛṣṇy v oddané službě, ale ve svém srdci nepřijímají Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇu, za Absolutní Pravdu. Ti nikdy neokusí plody oddané služby - návrat zpátky k Bohu. Podobně ti, kdo jsou zaměstnáni v ziskuchtivých, zbožných činnostech a kteří v konečném důsledku doufají v osvobození z této hmotné spleti, také nikdy neuspějí, protože se vysmívají Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi. Jinými slovy lidi, kteří se posmívají Kṛṣṇovi, je třeba chápat jako démony a ateisty. Jak je popsáno v Sedmé kapitole Bhagavad-gīty, takoví démoničtí ničemové se nikdy neodevzdají Kṛṣṇovi. Jejich mentální spekulace k dosažení Absolutní Pravdy je tak dovede k falešnému závěru, že obyčejná živá bytost a Kṛṣṇa jsou jedno a totéž. S takovým falešným přesvědčením si myslí, že tělo jakékoliv lidské bytosti je v tuto chvíli prostě zakryto hmotnou přírodou a že jakmile je člověk osvobozen z tohoto hmotného těla, nebude rozdílu mezi Bohem a jím samotným. Tato snaha stát se jedním s Kṛṣṇou bude z důvodu klamu zmařena. Taková ateistická a démonická kultivace spirituálního poznání je vždy marná. Na to poukazuje tento verš. Pro takové lidi bude kultivace poznání ve Védské literatuře, jako je Vedānta-sūtra a Upaniṣady, vždy zmařena.

Je tedy velkou urážkou považovat Kṛṣṇu, Nejvyšší Osobnost Božství, za obyčejného člověka. Ti, kdo to dělají, jsou zcela určitě ošálení, protože nemohou porozumět věčné podobě Kṛṣṇy. V Bṛhad-vaiṣṇava mantře je jasně uvedeno, že ten, kdo považuje Kṛṣṇovo tělo za hmotné, by měl být vyhnán ode všech rituálů a činností ze *śruti*. A pokud někdo náhodou spatří tvář takového člověka, měl

by se okamžitě vykoupat v Ganze, aby se zbavil nákazy. Lidé se Kṛṣṇovi posklebují, protože závidí Nejvyšší Osobnosti Božství. Bezpochyby, jejich osudem je přijímat zrození za zrozením v druzích ateistického a démonického života. Jejich pravé poznání bude věčně zůstávat v iluzi a postupně poklesnou do nejtemnějších oblastí stvoření.

TEXT 13

महात्मानस्तु मां पार्थ दैवीं प्रकृतिमाश्रिताः ।
भजन्त्यनन्यमनसो ज्ञात्वा भूतादिमव्ययम् ॥ ९-१३ ॥

mahātmānas tu māṁ pārtha
daivīṁ prakṛtim āśritāḥ
bhajanty ananya-manaso
jñātvā bhūtādim avyayam

mahātmānaḥ—velké duše; *tu*—ale; *mām*—Mě; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *daivīm*—božská; *prakṛtim*—příroda; *āśritāḥ*—přijímající úkryt; *bhajanti*—vykonávají službu; *ananya-manasaḥ*—bez odchýlení mysli; *jñātvā*—tím, že ví; *bhūta*—stvoření; *ādim*—původní; *avyayam*—nevyčerpatelný.

Překlad

Ó synu Pṛthy, ti, kdo nejsou oklamáni, velké duše, jsou pod ochranou boží podstaty. Plně se zaměstnávají v oddané službě, protože Mě rozpoznávají jako Nejvyšší Osobnost Božství, původní a nevyčerpatelnou.

Výklad

V tomto verši je jasně dán popis mahātmy. První znak mahātmy je, že je již situovaná v božské podstatě. Není pod kontrolou hmotné přírody. Jak je to provedeno? To je vysvětleno v Sedmé kapitole: ten, kdo se odevzdá Nejvyšší Osobnosti Božství, Śrī Kṛṣṇovi, se v mžiku osvobodí z nadvlády hmotné přírody. To je ta kvalifikace. Člověk se může osvobodit zpod nadvlády hmotné přírody, jakmile odevzdá svou duši Nejvyšší Osobnosti Božství. To je prerekvizita. Jsouc okrajovou energií, jakmile je živá bytost osvobozena od nadvlády hmotné přírody, je dána pod vedení spirituální přírody. Vedení spirituální přírodou se nazývá *daivīṁ prakṛtim*, boží podstata. Takže, když je člověk tímto způsobem povýšen - tím, že se odevzdá Nejvyšší Osobnosti Božství - dosáhne stádia velké duše, *mahātmā*.

Mahātmā nerozptyluje svou pozornost ničím vně Kṛṣṇy, protože dokonale dobře ví, že Kṛṣṇa je původní Nejvyšší Osoba, příčina všech příčin. O tom není

pochyb. Taková *mahātmā*, velká duše, se rozvíjí prostřednictvím asociace s ostatními mahātmy, čistými oddanými. Čistí oddaní nejsou ani přitahováni dalšími rysy Kṛṣṇy, jako je čtyřruký Mahā-Viṣṇu. Jednoduše jsou přitahováni dvourukou podobou Kṛṣṇy. Jelikož nejsou přitahováni ostatními rysy Kṛṣṇy (a co teprve mluvit o polobozích), nezajímá je žádná podoba poloboha nebo lidské bytosti. Jen a pouze rozjímají o Kṛṣṇovi v Kṛṣṇa vědomí. Jsou neustále zaměstnáni v neochvějné službě Pánu ve vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 14

सततं कीर्तयन्तो मां यतन्तश्च दृढव्रताः ।
नमस्यन्तश्च मां भक्त्या नित्ययुक्ता उपासते ॥ ९-१४॥

satataṁ kīrtayanto māṁ
yatantaś ca dṛḍha-vratāḥ
namasyantaś ca māṁ bhaktyā
nitya-yuktā upāsate

satatam—neustále; *kīrtayantaḥ*—opěvujíce; *mām*—Mě; *yatantaḥ ca*—také plně usilující; *dṛḍha-vratāḥ*—s odhodlaností; *namasyantaḥ ca*—skládající poklony; *mām*—Mi; *bhaktyā*—v oddanosti; *nitya-yuktāḥ*—neustále zapojení; *upāsate*—uctívají.

Překlad

Neustále opěvujíce Mou slávu, usilujíce s velkým odhodláním, klaněјíce se přede Mnou Mě tyto velké duše neustále v oddanosti uctívají.

Výklad

Mahātmu nelze vytvořit orazítkováním obyčejného člověka. Její symptomy jsou popsány zde: *mahātmā* je neustále zaměstnána opěvováním slávy Nejvyššího Pána Kṛṣṇy, Osobnosti Božské. Nemá na práci nic jiného. Je vždy zaměstnaná velebením Pána. Jinými slovy, není impersonalistou. Když dojde na otázku oslavování, pak musí člověk oslavovat Nejvyššího Pána, chválit Jeho svaté jméno, Jeho věčnou podobu, Jeho transcendentální vlastnosti a Jeho neobvyklé radovánky. Člověk musí oslavovat všechny tyto věci; *mahātmā* je proto připoutaná k Nejvyšší Osobnosti Božství.

Ten, kdo je připoutaný k neosobnímu rysu Nejvyššího Pána, k *brahmajyoti*, není v Bhagavad-gītě popsán jako *mahātmā*. Je popsán odlišným způsobem v následujícím verši. *Mahātmā* je vždy zaměstnaná v různých činnostech oddané služby, jak jsou popsané ve Śrīmad-Bhāgavatamu, naslouchání o Viṣṇuovi a opěvování Viṣṇua, nikoliv poloboha nebo lidské bytosti. To je oddanost: *śravaṇaṁ*

kīrtanaṁ viṣṇoḥ, *smaraṇam*, a pamatování si Ho. Taková *mahātmā* má pevné odhodlání dosáhnout v konečném cíli Nejvyššího Pána v jakékoliv z pěti transcendentálních ras. Aby takového úspěchu dosáhla, zaměstnává veškeré své činnosti - mentální, tělesné, vokální, všechno - ve službě Nejvyššího Pána, Śrī Kṛṣṇy. To se nazývá úplné vědomí Kṛṣṇy.

V oddané službě existují určité činnosti, které se nazývají ustanovené, jako je půst v určité dny, jako o jedenáctém dnu měsíce, o Ekādaśī, na den zjevení Pána atd. Všechny tyto předpisy a pravidla poskytují velcí ācāryové těm, kdo mají skutečný zájem na tom dostat přístup do společnosti Nejvyšší Osobnosti Božství v transcendentálním světě. Mahātmy, velké duše, přísně dodržují všechny tyto předpisy a pravidla, a proto je jisté, že dosáhnou kýženého výsledku.

Jak je popsáno v druhém verši této kapitoly, nejenže je tato oddaná služba jednoduchá, ale může být vykonávána ve šťastné náladě. Člověk nemusí podstoupit žádné náročné pokání a odříkání. Může žít tento život v oddané službě, veden expertním spirituálním mistrem a v jakékoliv pozici, ať už v domácnosti, nebo jako *sannyāsī*, nebo *brahmacārī*; v jakékoliv pozici a kdekoliv na světě může vykonávat tuto oddanou službu Nejvyšší Osobnosti Božství, a tak se skutečně stát mahātmou, velkou duší.

TEXT 15

ज्ञानयज्ञेन चाप्यन्ये यजन्तो मामुपासते ।
एकत्वेन पृथक्त्वेन बहुधा विश्वतोमुखम् ॥ ९-१५॥

jñāna-yajñena cāpy anye
yajanto mām upāsate
ekatvena pṛthaktvena
bahudhā viśvato-mukham

jñāna-yajñena—kultivací poznání; *ca*—také; *api*—jistě; *anye*—ostatní; *yajantaḥ*—uctívající; *mām*—Mě; *upāsate*—uctívají; *ekatvena*—v jednotě; *pṛthaktvena*—v dualitě; *bahudhā*—rozmanitost; *viśvataḥ-mukham*—ve vesmírné podobě.

Překlad

Ostatní, kteří jsou zaměstnáni kultivováním poznání, uctívají Nejvyššího Pána jako jednoho jediného, rozmanitého v mnoha a ve vesmírné podobě.

Výklad

Tento verš je shrnutím předchozích veršů. Pán říká Arjunovi, že ti, kdo se nacházejí v čistém vědomí Kṛṣṇy a neznají nic než Kṛṣṇu, se nazývají *mahātmā*;

leč, existují další lidé, kteří se nenacházejí zcela v pozici mahātmy a kteří také uctívají Kṛṣṇu různými způsoby. Někteří z nich již byli popsáni jako nešťastní, s nedostatkem financí, zvědaví a ti, kdo se zaměstnávají kultivací poznání. A existují další, kteří jsou ještě níž a ti jsou rozděleni do tří kategorií: 1) Ten, kdo uctívá sebe samotného jako jednoho s Nejvyšším Pánem, 2) ten, kdo si vymyslí nějakou podobu Nejvyššího Pána a uctívá ji a 3) ten, kdo přijímá vesmírnou podobu, viśvarūpu, Nejvyššího Pána a uctívá ji. Z těchto tří výše zmíněných převládají nejvíce ti nejnižší, ti, kdo uctívají sebe samotné jako Nejvyššího Pána, považujíce se za monisty. Takoví lidé se považují za Nejvyššího Pána a s touto mentalitou uctívají sami sebe. I to je druhem uctívání Boha, protože jsou schopni pochopit, že nejsou hmotným tělem, ale jsou ve skutečnosti spirituální duší; nebo alespoň takový pocit převládá. Tímto způsobem uctívají Nejvyššího Pána obvykle impersonalisté. Druhá třída zahrnuje uctívače polobohů, ty, kdo svou představivostí považují jakoukoliv podobu za podobu Nejvyššího Pána. A třetí třída zahrnuje ty, kdo nedokážou pojmout nic mimo projevy tohoto hmotného vesmíru. Považují vesmír za nejvyšší ústrojí nebo bytost a uctívají to. Vesmír je také Pánovou podobou.

TEXT 16

अहं क्रतुरहं यज्ञः स्वधाहमहमौषधम् ।
मन्त्रोऽहमहमेवाज्यमहमग्निरहं हुतम् ॥ ९-१६ ॥

ahaṁ kratur ahaṁ yajñaḥ
svadhāham aham auṣadham
mantro 'ham aham evājyam
aham agnir ahaṁ hutam

aham—Já; *kratuḥ*—rituál; *aham*—Já; *yajñaḥ*—oběť; *svadhā*—obětina; *aham*—Já; *aham*—Já; *auṣadham*—léčivá bylina; *mantraḥ*—transcendentální pění; *aham*—Já; *aham*—Já; *eva*—jistě; *ajyam*—rozpuštěné máslo; *aham*—Já; *agniḥ*—oheň; *aham*—Já; *hutam*—oběť.

Překlad

Ale jsem to Já, kdo je rituálem, obětí, obětinou nabízenou předkům, léčivou bylinou, transcendentálním chorálem. Jsem máslo, oheň a oběť.

Výklad

Oběť známá jako *jyotiṣṭoma* je také Kṛṣṇa a On je i *mahā-yajña.* Oběť předkládaná Pitṛloce neboli oběť vykonávaná za účelem potěšit Pitṛloku, považována

za druh drogy v podobně čištěného másla, je také Kṛṣṇa. Mantry pronášené v tomto spojení jsou také Kṛṣṇa. A mnoho dalších komodit z mléčných výrobků, které jsou určeny k obětování při oběti, jsou také Kṛṣṇa. Oheň je také Kṛṣṇa, protože oheň je jedním z pěti hmotných prvků a je tedy prohlášen za oddělenou energii Kṛṣṇy. Jinými slovy Védské oběti doporučené v sekci Véd *karma-kāṇḍa* jsou v celkovém úhrnu také Kṛṣṇa. Nebo, jinými slovy, ty, kdo se zaměstnávají vykonáváním oddané služby Kṛṣṇovi, je třeba chápat tak, že již vykonali všechny oběti doporučené ve Védách.

TEXT 17

पिताहमस्य जगतो माता धाता पितामहः ।
वेद्यं पवित्रमोङ्कार ऋक्साम यजुरेव च ॥ ९-१७॥

pitāham asya jagato
mātā dhātā pitāmahaḥ
vedyaṁ pavitram oṁkāra
ṛk sāma yajur eva ca

pitā—otec; *aham*—Já; *asya*—tohoto; *jagataḥ*—vesmíru; *mātā*—matka; *dhātā*—podporovatel; *pitāmahaḥ*—praotec; *vedyam*—to, co je určeno k poznání; *pavitram*—to, co očišťuje; *omkāraḥ*—slabika *om*; *ṛk*—Ṛg-veda; *sāma*—Sāma-veda; *yajuḥ*—Yajur-veda; *eva*—jistě; *ca*—a.

Překlad

Jsem otcem tohoto vesmíru, matkou, podporou a praotcem. Jsem objektem poznání, očišťujícím činitelem a slabikou om. Jsem i Ṛk, Sāma, a Yajur [Védy].

Výklad

Veškeré vesmírné projevy, pohyblivé a nepohyblivé, se projevují skrze různé činnosti Kṛṣṇovy energie. V rámci materiální existence vytváříme různé vztahy s různými živými bytostmi, které nejsou ničím jiným než Kṛṣṇovou okrajovou energií, avšak pod tvorbou *prakṛti* se některé z nich jeví jako náš otec, matka, praotec, stvořitel atd., ale ve skutečnosti jsou nedílnou součástí Kṛṣṇy. Jako takové, tyto živé bytosti, které se zdají být naším otcem, matkou atd., nejsou ničím jiným než Kṛṣṇou. V tomto verši slovo *dhātā* znamená stvořitel. Nejenže náš otec a matka jsou nedílnou součástí Kṛṣṇy, ale i jejich stvořitelé, babička, děda atd., jsou také Kṛṣṇa. Ve skutečnosti jakákoliv živá bytost, jsouc nedílnou součástí Kṛṣṇy, je Kṛṣṇa. Všechny Védy se tedy zaměřují pouze na Kṛṣṇu. Cokoliv, co chceme poznat skrze Védy, není ničím jiným než krokem kupředu k poznání

Kṛṣṇy. A látka, která nám pomáhá očistit své přirozené postavení, je obzvláště Kṛṣṇa. Podobně, živá bytost, kterou zajímá porozumění všem principům z Véd, je také nedílnou součástí Kṛṣṇy a jako taková je také Kṛṣṇa. Ve všech Védských mantrách je slovo *om*, zvané *praṇava*, transcendentální zvukovou vibrací a je také Kṛṣṇa. A protože ze všech chorálů ze čtyř Véd, Sāma, Yajur, Ṛg a Atharva, je *praṇava* či *omkāra* velmi významná, je považována za Kṛṣṇu.

TEXT 18

गतिर्भर्ता प्रभुः साक्षी निवासः शरणं सुहृत् ।
प्रभवः प्रलयः स्थानं निधानं बीजमव्ययम् ॥ ९-१८॥

gatir bhartā prabhuḥ sākṣī
nivāsaḥ śaraṇaṁ suhṛt
prabhavaḥ pralayaḥ sthānaṁ
nidhānaṁ bījam avyayam

gatiḥ—cíl; *bhartā*—udržovatel; *prabhuḥ*—Pán; *sākṣī*—svědek; *nivāsaḥ*—svrchované sídlo; *śaraṇam*—útočiště; *suhṛt*—nejdůvěrnější přítel; *prabhavaḥ*—stvoření; *pralayaḥ*—rozpuštění; *sthānam*—základ; *nidhānam*—místo spočinutí; *bījam*—semeno; *avyayam*—nehynoucí.

Překlad

Jsem cíl, udržovatel, pán, svědek, sídlo, útočiště a nejdražší přítel. Jsem stvoření a zničení, základ všeho, místo odpočinku a věčné semeno.

Výklad

Gati znamená cíl, kam chceme jít. Ale konečným cílem je Kṛṣṇa, ačkoliv to lidé nevědí. Ten, kdo nezná Kṛṣṇu, je pomýlený a jeho takzvaný postup vpřed je buď neúplný, nebo je halucinací. Existují mnozí, kteří udělají z různých polobohů svůj cíl a striktním vykonáváním příslušných striktních metod dosáhnou různých planet známých jako Candraloka, Sūryaloka, Indraloka, Maharloka atd. Ale všechny takové loky či planety, jsouce Kṛṣṇovou tvorbou, zároveň jsou Kṛṣṇou a nejsou Kṛṣṇou. Takové planety, jsouce projevem Kṛṣṇovy energie, jsou také Kṛṣṇa, ale ve skutečnosti slouží jen jako krok směrem kupředu k realizaci Kṛṣṇy. Přistoupit k různým energiím Kṛṣṇy znamená přistoupit ke Kṛṣṇovi nepřímo. Člověk by měl přistoupit ke Kṛṣṇovi přímo, jelikož to mu ušetří čas a energii. Například, pokud existuje možnost dostat se na vrchol budovy za pomoci výtahu, proč by měl jít člověk po schodech, krok za krokem? Vše spočívá na Kṛṣṇově energii; a proto bez Kṛṣṇova zaštítění nemůže existovat nic. Kṛṣṇa je nejvyšší

vládce, protože Mu vše patří a vše existuje na Jeho energii. Kṛṣṇa, situovaný v srdci každého, je nejvyšším svědkem. Sídla, vlasti, planety, na kterých žijeme, jsou také Kṛṣṇa. Kṛṣṇa je konečným cílem pro bezpečí a člověk by měl přijmout úkryt u Kṛṣṇy ať už pro ochranu, nebo pro skončení svého strádání. A kdykoliv musíme přijmout ochranu, měli bychom vědět, že naší ochranou musí být živá síla. Kṛṣṇa je nejvyšší živá bytost. Jelikož Kṛṣṇa je zdrojem našeho pokolení, nejvyšším otcem, tak nikdo nemůže být lepším přítelem než Kṛṣṇa a nikdo nemůže být lepším ochráncem. Kṛṣṇa je původní zdroj stvoření a konečné místo spočinutí po zničení. Kṛṣṇa je tedy věčnou příčinou všech příčin.

TEXT 19

तपाम्यहमहं वर्षं निगृह्णाम्युत्सृजामि च ।
अमृतं चैव मृत्युश्च सदसच्चाहमर्जुन ॥ ९-१९॥

tapāmy aham ahaṁ varṣaṁ
nigṛhṇāmy utsṛjāmi ca
amṛtaṁ caiva mṛtyuś ca
sad asac cāham arjuna

tapāmi—dávám teplo; *aham*—Já; *aham*—Já; *varṣam*—déšť; *nigṛhṇāmi*—zadržuji; *utsṛjāmi*—posílám; *ca*—a; *amṛtam*—nesmrtelnost; *ca*—a; *eva*—jistě; *mṛtyuḥ*—smrt; *ca*—a; *sat*—bytí; *asat*—nebytí; *ca*—a; *aham*—Já; *arjuna*—ó Arjuno.

Překlad

Ó Arjuno, vládnu žáru, dešti a suchu. Jsem nesmrtelnost a jsem i zosobněná smrt. Bytí i nebytí jsou ve Mně.

Výklad

Kṛṣṇa skrze Své různé energie rozptyluje teplo a světlo skrze zprostředkovatele elektřinu a slunce. Během letního období je to Kṛṣṇa, kdo zamezuje padání deště z oblohy, a pak během období deště přináší nekončící přívaly deště. Energie, která nás vydržuje prodloužením délky našeho života, je Kṛṣṇa a Kṛṣṇa se s námi na konec setká jako smrt. Zkoumáním všech těchto různých Kṛṣṇových energií může člověk zjistit, že pro Kṛṣṇu není rozdíl mezi hmotou a duchem nebo jinými slovy, On je obojím, hmotou i duchem. V pokročilém stádiu vědomí Kṛṣṇy jedinec nedělá takové rozdíly. Vidí jedině Kṛṣṇu ve všem.

Jelikož Kṛṣṇa je jak hmota, tak i duch, gigantická vesmírná podoba, která postihuje veškeré hmotné projevy, je také Kṛṣṇa a Jeho radovánky ve Vṛndāvanu,

kdy jako dvouruký Śyāmasundara hraje na flétnu, jsou radovánkami Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 20

त्रैविद्या मां सोमपाः पूतपापा
यज्ञैरिष्ट्वा स्वर्गतिं प्रार्थयन्ते ।
ते पुण्यमासाद्य सुरेन्द्रलोक-
मश्नन्ति दिव्यान्दिवि देवभोगान् ॥ ९-२० ॥

trai-vidyā māṁ soma-pāḥ pūta-pāpā
yajñair iṣṭvā svar-gatiṁ prārthayante
te puṇyam āsādya surendra-lokam
aśnanti divyān divi deva-bhogān

trai-vidyāḥ—znalci tří Véd; *mām*—Mě; *soma-pāḥ*—konzumenti *soma* šťávy; *pūta*—očištěný; *pāpāḥ*—hříchy; *yajñaiḥ*—s obětmi; *iṣṭvā*—po uctívání; *svarga-tim*—průchod do nebe; *prārthayante*—modlí se; *te*—oni; *puṇyam*—ctnost; *āsā-dya*—užívající si; *surendra*—Indry; *lokam*—svět; *aśnanti*—užívají si; *divyān*—nebeská; *divi*—v nebi; *deva-bhogān*—potěšení bohů.

Překlad

Ti, kdo studují Védy a pijí soma džus, hledajíce nebeské planety, Mě uctívají nepřímo. Narodí se na planetě Indry, kde si užívají božských potěšení.

Výklad

Slovo *trai-vidyāḥ* odkazuje ke třem Védám, Sāma, Yajur a Ṛg. *Brāhmaṇa*, který studoval tyto tři Védy, se nazývá *tri-vedī.* Kdokoliv, kdo je velmi oddaný poznání odvozenému z těchto tří Véd, je respektovaný ve společnosti. Bohužel existuje mnoho velkých Védských učenců, kteří neznají konečný cíl studia těchto Véd. Kṛṣṇa zde proto prohlašuje Sám Sebe za konečný cíl pro *tri-vedī.* Skutečný *tri-vedī* hledá úkryt pod lotosovými chodidly Kṛṣṇy a zaměstnává se v čisté oddané službě, aby uspokojil Pána. Oddaná služba začíná pěním Hare Kṛṣṇa mantry spolu se snahou vpravdě porozumět Kṛṣṇovi. Bohužel ti, kdo jsou pouhými oficiálními studenty Véd, se začnou více zajímat o nabízení obětí různým polobohům jako Indrovi, Candrovi atd. Takovým úsilím jsou jistě uctívači různých polobohů očištěni od znečištění nižšími kvalitami přírody, a tedy povzneseni do vyššího planetárního systému na nebeské planety známé jako Maharloka, Janaloka, Tapoloka atd. Jakmile je umístěn v těchto vyšších planetárních systémech, člověk může uspokojovat své smysly stokrát a tisíckrát lépe než na této planetě.

TEXT 21

ते तं भुक्त्वा स्वर्गलोकं विशालं
क्षीणे पुण्ये मर्त्यलोकं विशन्ति ।
एवं त्रयीधर्ममनुप्रपन्ना
गतागतं कामकामा लभन्ते ॥ ९-२१ ॥

te taṁ bhuktvā svarga-lokaṁ viśālaṁ
kṣīṇe puṇye martya-lokaṁ viśanti
evaṁ trayī-dharmam anuprapannā
gatāgataṁ kāma-kāmā labhante

te—oni; *tam*—to; *bhuktvā*—užívající si; *svarga-lokam*—nebe; *viśālam*—rozsáhlá; *kṣīṇe*—jsouce vyčerpány; *puṇye*—zásluhy; *martya-lokam*—smrtelná země; *viśanti*—spadnou; *evam*—tak; *trayī*—tři Védy; *dharmam*—doktríny; *anuprapannāḥ*—následující; *gata-agatam*—smrt a narození; *kāma-kāmāḥ*—toužící po smyslovém požitku; *labhante*—dosáhnou.

Překlad

Když si takto užijí nebeské smyslové potěšení, vrátí se znovu na tuto planetu smrtelníků. A tak, skrze védské principy, dosáhnou pouze komíhavého štěstí.

Výklad

Kdo je povýšen na vyšší planetární systémy, užívá si delšího života a lepších možností smyslového požitku, ale nemá dovoleno zůstat tam navždy. Po vyčerpání ovoce z výsledků svých zbožných činností je znovu poslán zpět na tuto zemskou planetu. Ten, kdo nedosáhl dokonalého poznání, jak je uvedeno ve Vedānta-sūtře (*janmādy asya yataḥ*), nebo jinými slovy, kdo selže v tom, aby porozuměl Kṛṣṇovi, příčině všech příčin, bude při dosahování konečného cíle života zmaten, a tak bude podroben pravidelnému povyšování na vyšší planety a opětovnému sestupu dolů, stejně jako ruské kolo, které jde někdy nahoru a někdy dolů. Význam je ten, že namísto, aby byl povýšen do spirituálního světa, kde už více není možnost sejít dolů, člověk pouze krouží v cyklu narození a smrti na vyšších a nižších planetárních systémech. Člověk by měl raději přilnout ke spirituálnímu světu, aby si užíval život plný blaženosti a poznání a nikdy se nevrátil do této bídné hmotné existence.

TEXT 22

अनन्याश्चिन्तयन्तो मां ये जनाः पर्युपासते ।

तेषां नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम् ॥ ९-२२॥

ananyāś cintayanto māṁ
ye janāḥ paryupāsate
teṣāṁ nityābhiyuktānāṁ
yoga-kṣemaṁ vahāmy aham

ananyāḥ—žádný jiný; *cintayantaḥ*—soustředící se; *mām*—na Mě; *ye*—kdo; *janāḥ*—lidé; *paryupāsate*—řádně uctívají; *teṣām*—jejich; *nitya*—neustále; *abhiyuktānām*—upevnění v oddanosti; *yoga-kṣemam*—požadavky; *vahāmi*—přináším; *aham*—Já.

Překlad

Ale těm, kdo Mě s oddaností uctívají, kdo rozjímají nad Mou transcendentální podobou - těm nesu to, co jim chybí, a uchovávám to, co mají.

Výklad

Ten, kdo není schopen žít ani okamžik bez vědomí Kṛṣṇy, nemůže nic než myslet na Kṛṣṇu dvacet čtyři hodin, jsa zaměstnaný v oddané službě skrze naslouchání, pění, pamatování si, nabízení modliteb, uctívání, službu lotosovým nohám Pána, vykonávání dalších služeb, pěstování přátelství a odevzdání se plně Pánu. Takové činnosti jsou všechny příznivé a plné spirituálních sil; vskutku činí oddaného dokonalým v seberealizaci. Pak je jeho jediným přáním dosáhnout společnosti Nejvyšší Osoby Božské. To se nazývá jóga. Milostí Pána se takový oddaný nikdy nevrátí do těchto materiálních podmínek života. *Kṣema* odkazuje na milostivou ochranu Pána. Pán pomáhá oddanému dosáhnout vědomí Kṛṣṇy prostřednictvím jógy, a když se stane plně vědomým Kṛṣṇy, Pán ho ochraňuje od pádu dolů do bídného podmíněného života.

TEXT 23

येऽप्यन्यदेवता भक्ता यजन्ते श्रद्धयान्विताः ।
तेऽपि मामेव कौन्तेय यजन्त्यविधिपूर्वकम् ॥ ९-२३॥

ye 'py anya-devatā-bhaktā
yajante śraddhayānvitāḥ
te 'pi mām eva kaunteya
yajanty avidhi-pūrvakam

ye—ti; *api*—také; *anya*—ostatní; *devatā*—polobohové; *bhaktāḥ*—oddaní; *yajante*—uctívají; *śraddhaya-anvitāḥ*—s vírou; *te*—oni; *api*—také; *mām*—Mě;

eva—dokonce; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *yajanti*—obětují; *avidhi-pūrvakam*—špatným způsobem.

Překlad

Cokoliv člověk obětuje jiným bohům, ó synu Kuntī, je ve skutečnosti určeno pro Mě Samotného, ale je to obětováno bez pravého porozumění.

Výklad

„Lidé, kteří jsou zaměstnáni uctíváním polobohů, nejsou velmi inteligentní, třebaže je takové uctívání činěno pro Mě, nepřímo,“ říká Kṛṣṇa. Například, když člověk lije vodu na listy a větve stromu, aniž by ji lil na kořen, činí tak bez dostatečných znalostí či bez dodržování usměrňujících principů. Podobně, proces vykonávání služby různým částem těla spočívá v dodávání jídla žaludku. Polobozi jsou, lze říci, různí úředníci a ředitelé ve vládě Nejvyššího Pána. Člověk se musí řídit zákony stanovenými vládou, nikoliv úředníky nebo řediteli. Podobně, každý má nabídnout vykonání pobožnosti jedině Nejvyššímu. To automaticky uspokojí různé úředníky a ředitele Pána. Úředníci a ředitelé jsou zaměstnáni jako představitelé vlády a nabízení úplatků úředníkům a ředitelům je ilegální. To je uvedeno zde jako *avidhi-pūrvakam*. Jinými slovy, Kṛṣṇa neschvaluje zbytečné uctívání polobohů.

TEXT 24

अहं हि सर्वयज्ञानां भोक्ता च प्रभुरेव च ।
न तु मामभिजानन्ति तत्त्वेनातश्च्यवन्ति ते ॥ ९-२४॥

ahaṁ hi sarva-yajñānāṁ
bhoktā ca prabhur eva ca
na tu mām abhijānanti
tattvenātaś cyavanti te

aham—Já; *hi*—jistě; *sarva*—všech; *yajñānām*—obětí; *bhoktā*—požitkář; *ca*—a; *prabhuḥ*—Pán; *eva*—také; *ca*—a; *na*—ne; *tu*—ale; *mām*—Mě; *abhijānanti*—poznat; *tattvena*—ve skutečnosti; *ataḥ*—tudíž; *cyavanti*—spadnou; *te*—oni.

Překlad

Jsem jediný požitkář a jediný cíl oběti. Ti, kdo nerozpoznají Mou skutečnou transcendentální povahu, padnou dolů.

Výklad

Zde je jasně uvedeno, že existuje mnoho typů *yajña* ceremonií ve Védské literatuře, ale ve skutečnosti jsou všechny určeny k uspokojení Nejvyššího Pána. *Yajña* znamená Viṣṇu. V Druhé kapitole Bhagavad-gīty je jasně uvedeno, že člověk by měl pracovat pouze pro uspokojení Yajñy neboli Viṣṇua. Dokonalá podoba lidské civilizace známá jako *varṇāśrama-dharma*, je konkrétně určena pro uspokojení Viṣṇua. Proto Kṛṣṇa v tomto verši říká: „Já jsem ten, kdo si užívá všechny oběti, protože jsem nejvyšší pán." Nicméně, méně inteligentní lidé neznalí tohoto faktu uctívají polobohy za účelem dočasného zisku. Spadnou tak dolů do hmotné existence a nedosáhnou žádoucího cíle života. Pokud má však kdokoliv jakoukoliv hmotnou tužbu ke splnění, je lepší se modlit k Nejvyššímu Pánu (přestože to není čistá oddanost), a dosáhnout tak vytouženého výsledku.

TEXT 25

यान्ति देवव्रता देवान्पितृन्यान्ति पितृव्रताः ।
भूतानि यान्ति भूतेज्या यान्ति मद्याजिनोऽपि माम् ॥ ९-२५॥

yānti deva-vratā devān
pitṝn yānti pitṛ-vratāḥ
bhūtāni yānti bhūtejyā
yānti mad-yājino 'pi mām

yānti—dosáhnou; *deva-vratāḥ*—uctívači polobohů; *devān*—k polobohům; *pitṝn*—k předkům; *yānti*—jdou; *pitṛ-vratāḥ*—uctívači předků; *bhūtāni*—k duchům a přízrakům; *yānti*—jdou; *bhūtejyāḥ*—uctívači duchů a přízraků; *yānti*—jdou; *mat*—Mí; *yājinaḥ*—oddaní; *api*—také; *mām*—ke Mně.

Překlad

Ti, kdo uctívají polobohy, se narodí mezi polobohy; ti, kdo uctívají přízraky a duchy, se narodí mezi takovými bytostmi; ti, kdo uctívají předky, půjdou za předky; a ti, kdo uctívají Mě, budou žít se Mnou.

Výklad

Pokud kdokoliv má jakoukoliv tužbu jít na měsíc, slunce nebo jakoukoliv jinou planetu, může dosáhnout vytouženého cíle následováním konkrétních Védských principů doporučených pro tyto účely. Ty jsou živě popsány v oddílu Véd o ziskuchtivých činnostech technicky známému jako *darśa-paurṇamāsī*, který doporučuje konkrétní uctívání polobohů umístěných na různých nebeských planetách.

Podobně, člověk může vykonáváním určitých yajñ dosáhnout *pitā* planet. Podobně člověk může jít na mnohé planety přízraků a stát se yakṣou, rakṣou nebo piśācou. Uctívání piśāci se nazývá „černé umění" nebo „černá magie." Existuje mnoho lidí, kteří praktikují toto černé umění a domnívají se, že se jedná o formu spiritualismu, ale takové činnosti jsou zcela materialistické. Podobně, čistý oddaný, který uctívá pouze Nejvyšší Osobnost Božství, dosáhne Vaikuṇṭha planet a Kṛṣṇaloky, bez pochyby. Díky tomuto důležitému verši je velmi snadné porozumět, že když prostým uctíváním polobohů může člověk dosáhnout nebeských planet nebo uctíváním pity dosáhnout *pitā* planet nebo praktikováním černých umění dosáhnout planet duchů, tak proč by čistý oddaný nedosáhl planety Kṛṣṇy či Viṣṇua? Bohužel, mnoho lidí nemá informace o těchto vznešených planetách, na kterých žijí Kṛṣṇa a Viṣṇu, a protože o nich nevědí, spadnou dolů. Dokonce i impersonalisté spadnou dolů z *brahmajyoti.* Toto hnutí vědomí Kṛṣṇy je tedy šířením vznešené informace napříč veškerou lidskou společností v tom smyslu, že jednoduše pěním Hare Kṛṣṇa mantry se může člověk stát dokonalým v tomto životě a jít zpátky domů, zpátky k Bohu.

TEXT 26

पत्रं पुष्पं फलं तोयं यो मे भक्त्या प्रयच्छति ।
तदहं भक्त्युपहृतमश्नामि प्रयतात्मनः ॥ ९-२६ ॥

patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyaṁ
yo me bhaktyā prayacchati
tad ahaṁ bhakty-upahṛtam
aśnāmi prayatātmanaḥ

patram—list; *puṣpam*—květina; *phalam*—ovoce; *toyam*—voda; *yaḥ*—kdokoliv; *me*—Mi; *bhaktyā*—s oddaností; *prayacchati*—nabídne; *tat*—to; *aham*—Já; *bhakti-upahṛtam*—nabídnuté v oddanosti; *aśnāmi*—přijmu; *prayata-ātmanaḥ*—toho v čistém vědomí.

Překlad

Pokud Mi někdo s láskou a oddaností nabídne lístek, květinu, ovoce nebo vodu, přijmu to.

Výklad

Zde Pán Kṛṣṇa potom, co ustanovil, že On je jediný požitkář, prvotní Pán a skutečný cíl všech obětí, vyjevuje, jaké druhy obětí si přeje, aby byly předkládány. Pokud si někdo přeje zaměstnat se v oddané službě Nejvyššímu za účelem očistit se a dosáhnout cíle života - transcendentální láskyplnou službu Pánu - pak by

měl zjistit, co si od něj Pán přeje. Ten, kdo miluje Kṛṣṇu, Mu dá cokoliv On chce a vyhne se tomu, aby nabízel něco nežádoucího nebo něco, o co nebylo požádáno. Proto by maso, ryby a vejce neměly být Kṛṣṇovi nabízeny. Pokud by si takové věci přál za oběť, řekl by to. Na místo toho jasně žádá, aby Mu byly dány list, ovoce, květiny a voda a On k této oběti říká: „Přijmu to." Proto bychom měli chápat, že nepřijme maso, ryby a vejce. Zelenina, obilí, ovoce, mléko a voda jsou vhodné potraviny pro lidské bytosti a předepisuje je Sám Pán Kṛṣṇa. Cokoliv dalšího, co jíme, Mu nemůže být nabídnuto, jelikož to nepřijme. A tedy, pokud nabízíme taková jídla, nemůžeme jednat na úrovni láskyplné oddanosti.

Ve Třetí kapitole, třináctém verši, Śrī Kṛṣṇa vysvětluje, že pouze zbytky oběti jsou očištěny a jsou vhodné ke spotřebě pro ty, kdo hledají pokrok v životě a osvobození ze spárů hmotné spleti. O těch, kdo neobětují svoje jídlo, jak praví On v tom stejném verši, se říká, že jedí pouze hřích. Jinými slovy, každé jejich sousto jen prohlubuje jejich zapletení ve spletitosti hmotné přírody. Ale připravit hezké, jednoduché zeleninové pokrmy, obětovat je před obrázkem nebo Božstvem Pána Kṛṣṇy a poklonit se a modlit se k Němu, aby přijal takovou skromnou oběť, to člověku umožní dělat neustálý pokrok v životě, očistit tělo a vytvořit jemnou nervovou tkáň, která povede k jasnému myšlení. A nad to vše, oběť by měla být činěna s láskyplným přístupem. Kṛṣṇa nepotřebuje jídlo, jelikož Mu už tak patří vše, co existuje, a přesto přijme oběť toho, kdo touží po tom Ho tímto způsobem potěšit. Důležitý prvek v přípravě, servírování a obětování je konat s láskou pro Kṛṣṇu.

Impersonalističtí filosofové, kteří touží zastávat názor, že Absolutní Pravda je beze smyslů, nemohou tomuto verši Bhagavad-gīty porozumět. Pro ně je to buď metafora, anebo důkaz světské povahy Kṛṣṇy, mluvčího Gīty. Ale ve skutečnosti Kṛṣṇa, Nejvyšší Božství, má smysly, a je uvedeno, že Jeho smysly jsou vzájemně zaměnitelné; jinými slovy, jeden smysl může vykonávat funkci kteréhokoliv dalšího. To je to, co to znamená, když se řekne, že Kṛṣṇa je absolutní. Beze smyslů by jen těžko mohl být považován za úplného ve všech honosnostech. V Sedmé kapitole Kṛṣṇa vysvětlil, že On vpravuje živé bytosti do hmotné přírody. To je učiněno Jeho pohledem na hmotnou přírodu. A tak v tomto případě, Kṛṣṇovo slyšení slov lásky oddaného během obětování jídla je zcela totožné s Jeho jedením a skutečným chutnáním. Tento bod by měl být zdůrazněn: protože je na absolutní pozici, Jeho slyšení je zcela totožné s Jeho jedením a chutnáním. Jedině oddaný, který přijme Kṛṣṇu tak, jak On Sám Sebe popisuje, bez interpretace, dokáže porozumět tomu, že Nejvyšší Absolutní Pravda může jíst jídlo a užívat si to.

TEXT 27

यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत् ।
यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरुष्व मदर्पणम् ॥ ९-२७॥

yat karoṣi yad aśnāsi
yaj juhoṣi dadāsi yat
yat tapasyasi kaunteya
tat kuruṣva mad-arpaṇam

yat—co; *karoṣi*—děláš; *yat*—cokoliv; *aśnāsi*—jíš; *yat*—cokoliv; *juhoṣi*—nabízíš; *dadāsi*—rozdáváš; *yat*—cokoliv; *yat*—cokoliv; *tapasyasi*—odříkání, která provádíš; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *tat*—to; *kuruṣva*—čiň; *mat*—Mně; *arpaṇam*—oběť.

Překlad

Ó synu Kuntī, vše, co děláš, vše, co jíš, vše, co obětováváš a rozdáváš, stejně jako veškeré odříkání, které vykonáváš, by mělo být vykonáváno jako oběť pro Mě.

Výklad

A tak je povinností každého utvářet svůj život takovým způsobem, že za žádných okolností nezapomene Kṛṣṇu. Každý musí pracovat, aby udržel své tělo a duši pohromadě a zde Kṛṣṇa doporučuje, aby člověk pracoval pro Něj. Každý musí něco jíst, aby žil; a proto by měl přijímat zbytky jídla nabídnutých Kṛṣṇovi. Každý civilizovaný člověk musí vykonávat nějaké ritualistické obřady, a tak Kṛṣṇa doporučuje: „Dělej to pro Mě,“ to se nazývá *arcanā.* Každý má tendenci dávat něco na charitu; Kṛṣṇa říká: „Dej to Mně,“ a to znamená, že všechny nadbytečně nahromaděné peníze by měly být použity pro podporu hnutí vědomí Kṛṣṇy. V dnešní době lidé velmi inklinují k procesu meditace, což není v tomto věku praktické, ale pokud někdo praktikuje meditaci na Kṛṣṇu dvacet čtyři hodin pěním Hare Kṛṣṇa manter kolem svých korálků, je bezpochyby největším jogínem, jak bylo zdůvodněno Šestou kapitolou Bhagavad-gīty.

TEXT 28

शुभाशुभफलैरेवं मोक्ष्यसे कर्मबन्धनैः ।
संन्यासयोगयुक्तात्मा विमुक्तो मामुपैष्यसि ॥ ९-२८॥

śubhāśubha-phalair evaṁ
mokṣyase karma-bandhanaiḥ
sannyāsa-yoga-yuktātmā
vimukto mām upaiṣyasi

śubha—dobré; *aśubha*—zlé; *phalaiḥ*—výsledky; *evam*—tak; *mokṣyase*—volný; *karma*—akce; *bandhanaiḥ*—spoutání; *sannyāsa*—zřeknutí se; *yoga*—jóga; *yukta-ātmā*—maje mysl plně nastavenou na; *vimuktaḥ*—osvobozený; *mām*—ke Mně; *upaiṣyasi*—dosáhneš.

Překlad

Tímto způsobem budeš osvobozen od všech reakcí dobrých a špatných skutků a tímto principem odříkání budeš vysvobozen a přijdeš ke Mně.

Výklad

Ten, kdo koná ve vědomí Kṛṣṇy pod vyšším vedením, se nazývá *yukta*. Technický termín je *yukta-vairāgya*. To dále vysvětluje Rūpa Gosvāmī následovně.

Rūpa Gosvāmī říká, že dokud jsme v tomto hmotném světě, musíme konat, nemůžeme ukončit činnosti. Jsou-li činnosti vykonány a plody dány Kṛṣṇovi, nazývá se to *yukta-vairāgya*. Ve skutečnosti situovány v režimu odříkání, takové aktivity čistí zrcadlo mysli, a jak vykonavatel postupně dělá pokrok ve spirituální realizaci, stane se zcela odevzdaným Nejvyšší Osobnosti Božství. Tudíž bude nakonec osvobozený, a i toto osvobození je konkretizováno. Tímto osvobozením se nestane jedním s *brahmajyoti*, ale naopak přijde na planetu Nejvyššího Pána. Zde je jasně zmíněno: *mām upaiṣyasi*, „přijde ke Mně," zpátky domů, zpátky k Božství. Existuje pět různých stádií osvobození a zde je specifikováno, že oddaný, který zde vždy žil svůj život pod vedením Nejvyššího Pána, jak je uvedeno, se vypracoval do takové míry, že může potom, co opustí toto tělo, jít zpátky k Bohu a zaměstnávat se přímo ve společnosti Nejvyššího Pána.

Každý, kdo nemá žádný další zájem než zasvětit svůj život službě Pánu, je ve skutečnosti *sannyāsī*. Takový člověk o sobě vždy smýšlí jako o věčném služebníku závislém na nejvyšší vůli Pána. A jako takový, cokoliv dělá, dělá to ve prospěch Pána. Jakoukoliv činnost vykonává, vykonává ji jako službu Pánu. Nevěnuje vážnou pozornost ziskuchtivým činnostem nebo předepsaným povinnostem zmíněným ve Védách. Pro obyčejné lidi je povinností vykonávat předepsané povinnosti zmíněné ve Védách, avšak i když se čistý oddaný, který je plně zaměstnaný ve službě Pánu, možná občas jeví tak, že jedná v rozporu s předepsanými védskými povinnostmi, ve skutečnosti to tak není.

Proto Vaiṣṇavské autority říkají, že ani ten nejinteligentnější člověk nemůže pochopit plány a činnosti čistého oddaného. Přesné znění je *vaiṣṇavera kriyā mudrā vijñe nā bujhayā*. Člověk, který je vždy takto zaměstnán ve službě Pánu nebo vždy přemýšlí a plánuje, jak sloužit Pánu, má být považován za zcela osvobozeného, nyní i v budoucnosti. Jeho cesta domů, zpátky k Bohu, je zaručena.

Stojí nad veškerou materiální kritikou, stejně tak jako je Kṛṣṇa nad veškerou kritikou.

TEXT 29

समोऽहं सर्वभूतेषु न मे द्वेष्योऽस्ति न प्रियः ।
ये भजन्ति तु मां भक्त्या मयि ते तेषु चाप्यहम् ॥ ९-२९॥

samo 'haṁ sarva-bhūteṣu
na me dveṣyo 'sti na priyaḥ
ye bhajanti tu māṁ bhaktyā
mayi te teṣu cāpy aham

samaḥ—rovně nakloněný; *aham*—Já; *sarva-bhūteṣu*—všem živým bytostem; *na*—nikdo; *me*—Můj; *dveṣyaḥ*—nenávistný; *asti*—je; *na*—ani; *priyaḥ*—drahý; *ye*—ti; *bhajanti*—vykonávají transcendentální službu; *tu*—přece; *mām*—Mně; *bhaktyā*—v oddanosti; *mayi*—Mně; *te*—takové osoby; *teṣu*—v nich; *ca*—také; *api*—jistě; *aham*—Já.

Překlad

Nikomu nezávidím ani nikomu nestraním. Jsem ke všem stejný. Ale kdokoliv vykonává službu v oddanosti pro Mě, je přítel, je ve Mně, a i já jsem jemu přítelem.

Výklad

Někdo by se zde mohl tázat, když je Kṛṣṇa ke všem stejný a nikdo není Jeho speciálním přítelem, tak proč se speciálně zajímá o oddané, kteří jsou vždy zaměstnaní v Jeho transcendentální službě? Ale toto není diskriminace; toto je přirozené. Člověk v tomto hmotném světě může být velmi charitativně laděný, a přesto má speciální zájem o svoje vlastní děti. Pán prohlašuje, že každá živá bytost - v jakékoliv formě - je Jeho synem, a jako takovému On obstarává každému velkorysou dávku životních nezbytností. Je jako mrak, který polévá deštěm všechno, ať už dopadá na kámen, zem, nebo vodu. Ale Svým oddaným věnuje speciální pozornost. Takoví oddaní jsou zde zmínění: jsou vždy ve vědomí Kṛṣṇy, a tak jsou vždy transcendentálně umístění v Kṛṣṇovi. Samotný výraz vědomí Kṛṣṇy napovídá, že ti, kdo jsou v takovém vědomí, jsou živoucí transcendentalisté, umístění v Něm. Pán zde jasně říká: „*mayi te*," „ve Mně." Přirozeně, v důsledku toho, Pán je také v nich. To je vzájemné. Vysvětlují to také slova: *asti na priyaḥ/ye bhajanti*: „Kdokoliv se Mi odevzdá, o toho se úměrně tomu postarám." Tato transcendentální vzájemnost existuje, protože jak Pán, tak oddaný jsou vědomí. Když je diamant zasazen do zlatého prstenu, vypadá to velmi

pěkně. Zlato je oslavováno a zároveň je oslavován i diamant. Pán a živá bytost se věčně třpytí a když živá bytost dojde k náklonnosti sloužit Nejvyššímu Pánu, vypadá jako zlato. Pán je diamant, a tak je tato kombinace velmi hezká. Živé bytosti v čistém stavu se nazývají oddaní. Nejvyšší Pán se stává oddaným Svých oddaných. Pokud není přítomný vzájemný vztah mezi oddaným a Pánem, pak neexistuje personalistická filosofie. V impersonalistické filosofii není vzájemnost mezi Nejvyšším a živou bytostí, ale v personalistické filosofii je.

Často je udáván příklad, že Pán je jako strom tužeb a cokoliv člověk chce od tohoto stromu tužeb, Pán dodá. Ale zde je vysvětlení úplnější. Pán je zde uveden jako zaujatý vůči oddaným. To je projev Pánovy zvláštní milosti vůči oddaným. Pánovo opětování by nemělo být chápáno jako spadající pod zákon karmy. Spadá do transcendentální situace, ve které funguje Pán a Jeho oddaní. Oddaná služba Pánu není aktivitou tohoto hmotného světa; je součástí spirituálního světa, kde převládají věčnost, blaženost a poznání.

TEXT 30

अपि चेत्सुदुराचारो भजते मामनन्यभाक् ।
साधुरेव स मन्तव्यः सम्यग्व्यवसितो हि सः ॥ ९-३० ॥

api cet su-durācāro
bhajate mām ananya-bhāk
sādhur eva sa mantavyaḥ
samyag vyavasito hi saḥ

api—navzdory; *cet*—ačkoliv; *sudurācāraḥ*—ten, kdo spáchá nejohavnější činy; *bhajate*—zapojený v oddané službě; *mām*—Mně; *ananya-bhāk*—bez odchýlení; *sādhuḥ*—svatý; *eva*—jistě; *saḥ*—ten; *mantavyaḥ*—být považován; *samyak*—zcela; *vyavasitaḥ*—umístěný; *hi*—jistě; *saḥ*—ten.

Překlad

I když někdo spáchá ty nejhanebnější činy, pokud je zaměstnaný v oddané službě, má být považován za svatého, protože je správně umístěný.

Výklad

Slovo *sudurācāro* použité v tomto verši je velmi významné a měli bychom mu správně porozumět. Když je živá bytost podmíněná, má dva druhy aktivit: podmíněné a přirozené. Za účelem ochrany těla nebo dodržování pravidel společnosti a státu jistě existují různé činnosti, i pro oddané, ve spojitosti s podmíněným životem a takové činnosti se nazývají podmíněné. Vedle toho, živá bytost, která si

je zcela vědomá své spirituální podstaty a zaměstnává se ve vědomí Kṛṣṇy neboli v oddané službě Pánu, má činnosti, které se nazývají transcendentální. Takové činnosti jsou vykonávané v jejím přirozeném postavení a technicky se nazývají oddaná služba. A teď, v podmíněném stavu jsou někdy oddaná služba a podmíněná služba ve vztahu k tělu ve vzájemném souladu. Ale pak znovu, někdy si tyto činnosti začnou odporovat. Jak jen je to možné, oddaný je velmi pozorný, aby nedělal nic, co by mohlo narušit jeho prospěšný stav. Ví, že dokonalost v jeho činnostech odvisí od růstu jeho realizace vědomí Kṛṣṇy. Někdy však lze vidět, že člověk ve vědomí Kṛṣṇy spáchá nějaký čin, který může být brán jako sociálně nebo politicky nejohavnější. Ale takový dočasný pád ho nediskvalifikuje. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je uvedeno, že pokud člověk spadne dolů, ale je celým srdcem zapojený v transcendentální službě Nejvyššího Pána, Pán, umístěný v jeho srdci, ho zkrášlí a promine mu tuto ohavnost. Materiální znečištění je tak silné, že i jogín, který je plně zaměstnaný ve službě Pánu, je někdy polapen; ale vědomí Kṛṣṇy je tak silné, že takový příležitostný pád je v mžiku napraven. Proto je proces oddané služby vždy úspěchem. Nikdo by se neměl vysmívat oddanému pro nějaký nahodilý pád z ideální cesty, jelikož jak bude vysvětleno v nadcházejícím verši, takové nahodilé pády budou časem zastaveny, jakmile bude oddaný plně umístěný ve vědomí Kṛṣṇy.

Člověk, který je umístěný ve vědomí Kṛṣṇy a je s odhodláním zaměstnaný v procesu pění Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, by měl být tedy považován za toho, kdo je transcendentálně umístěný, i kdyby byl příležitostně nebo náhodou shledán padlým. Slova *sādhur eva*, „je svatý," jsou velmi nápadná. Jsou varováním pro neoddané, protože pro náhodný pád by oddaný neměl být středem posměchu; měl by nadále být považován za svatého, i když padl v důsledku nehody. A slovo *mantavyaḥ* je ještě nápadnější. Pokud někdo nenásleduje toto pravidlo a vysmívá se oddanému pro jeho náhodný pád, pak se neřídí nařízením Nejvyššího Pána. Jedinou kvalifikací oddaného je být neochvějně a výlučně zaměstnán v oddané službě.

Známka skvrny, kterou lze možná spatřit na měsíci, nebude vadit měsíčnímu svitu. Podobně, náhodný pád oddaného z cesty svatého charakteru ho neučiní hanebným. Na druhou stranu, člověk by to neměl nesprávně chápat tak, že oddaný v transcendentální láskyplné službě může jednat všemi různými hanebnými způsoby; tento verš odkazuje pouze k nehodě v důsledku velké síly hmotných vazeb. Oddaná služba je více méně vyhlášením války iluzorní energii. Dokud člověk není dostatečně silný, aby bojoval s iluzorní energií, může docházet k náhodným pádům. Ale jakmile je člověk dostatečně silný, již není předmětem takových pádů, jak bylo vysvětleno dříve. Nikdo by neměl využívat tohoto verše a konat nesmysly a myslet si, že je pořád ještě oddaným. Pokud se někdo oddanou službou nezlepší ve svém charakteru, pak je třeba to chápat tak, že není vyspělým

oddaným.

TEXT 31

क्षिप्रं भवति धर्मात्मा शश्वच्छान्तिं निगच्छति ।
कौन्तेय प्रतिजानीहि न मे भक्तः प्रणश्यति ॥ ९-३१ ॥

kṣipraṁ bhavati dharmātmā
śaśvac-chāntiṁ nigacchati
kaunteya pratijānīhi
na me bhaktaḥ praṇaśyati

kṣipram—velmi brzy; *bhavati*—se stane; *dharma-ātmā*—počestným; *śaśvat-śāntim*—trvající mír; *nigacchati*—dosáhne; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *pratijānīhi*—oprávněně prohlašuj; *na*—nikdy; *me*—Můj; *bhaktaḥ*—oddaný; *praṇaśyati*—zahyne.

Překlad

Rychle se stane čestným a dosáhne trvalého míru. Ó synu Kuntī, směle prohlašuj, že Můj oddaný nikdy nezahyne.

Výklad

Toto by nemělo být chápáno nesprávně. V Sedmé kapitole Pán říká, že ten, kdo je zaměstnán v nekalých činnostech, nemůže být oddaným Pána. Ten, kdo není oddaným Pána, nemá naprosto žádnou dobrou kvalifikaci. Otázka tedy zůstává, jak může být člověk, který je zaměstnaný v hanebných činnostech - ať už nahodile, nebo zamýšleně - čistým oddaným? Tato otázka by mohla oprávněně vyvstat. Ničemové, jak je uvedeno v Sedmé kapitole, kteří nikdy nedojdou oddané služby Pána, nemají žádnou dobrou kvalifikaci, jak je uvedeno ve Śrīmad-Bhāgavatamu. Obecně, oddaný, který je zaměstnaný v devíti druzích aktivit oddanosti, je zapojený v procesu čistění hmotného znečištění ze srdce. Umisťuje Nejvyšší Osobnost Božství do svého srdce a všechna hříšná znečištění jsou přirozeně smyta pryč. Ustavičné myšlení na Nejvyššího Pána ho učiní čistým z podstaty. Dle Véd existuje určité pravidlo, že pokud někdo spadne dolů ze své ušlechtilé pozice, musí podstoupit určité ritualistické procesy, aby se očistil. Ale zde taková podmínka není, protože očistný proces již je v srdci oddaného, protože si neustále pamatuje Nejvyšší Osobnost Božství. Tudíž, pění Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare by mělo pokračovat bez ustání. To oddaného ochrání ode všech náhodných pádů. A bude tak setrvávat trvale prostý všech hmotných znečištění.

TEXT 32

मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येऽपि स्युः पापयोनयः ।
स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेऽपि यान्ति परां गतिम् ॥ ९-३२॥

māṁ hi pārtha vyapāśritya
ye 'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyās tathā śūdrās
te 'pi yānti parāṁ gatim

mām—u Mě; *hi*—jistě; *pārtha*—ó syne Pṛthy; *vyapāśrītya*—obzvláště přijímající úkryt; *ye*—kdokoliv; *api*—také; *syuḥ*—se stane; *pāpa-yonayaḥ*—narozený v nižší rodině; *striyaḥ*—ženy; *vaiśyāḥ*—obchodníci; *tathā*—také; *śūdrāḥ*—nižší třída lidí; *te api*—dokonci i oni; *yānti*—jdou; *parām*—nejvyšší; *gatim*—destinace.

Překlad

Ó synu Pṛthy, ti, kdo u Mě přijmou úkryt, i kdyby byli nižší původem - ženy, vaiśyové [obchodníci], stejně jako śūdrové [pracovníci] - mohou dosáhnout nejvyššího cíle.

Výklad

Zde Nejvyšší Pán jasně prohlašuje, že v oddané službě není rozdíl mezi nižšími a vyššími třídami lidí. Ve hmotném pojetí života takové členění existuje, ale pro člověka zaměstnaného v transcendentální oddané službě Pánu neexistuje. Každý je způsobilý nejvyššího cíle. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je uvedeno, že i nejnižší, kteří se nazývají caṇḍālové (pojídači psů), mohou být povýšeni skrze společnost čistého oddaného. Proto oddaná služba a vedení čistého oddaného jsou tak silné, že neexistuje rozdíl mezi nižší a vyšší třídou lidí; kdokoliv se k tomu může dostat. I ten nejjednodušší člověk, který přijme úkryt čistého oddaného, může být očištěn prostřednictvím vhodného vedení. Dle různých režimů hmotné přírody se lidé klasifikují na ty režimu dobra (brāhmaṇy), režimu vášně (kṣatrie, neboli správce), směsi režimů vášně a neznalosti (vaiśye, neboli obchodníky) a režimu neznalosti (śūdry, neboli pracovníky). Ti, kdo jsou ještě níže, se nazývají caṇḍālové a rodí se ve hříšných rodinách. Všeobecně ti, kdo se rodí v hříšných rodinách, nejsou vyššími třídami přijímáni. Ale proces oddané služby a čistý oddaný Nejvyššího Boha jsou tak silní, že všechny nižší třídy mohou dosáhnout nejvyšší dokonalosti života. To je možné jedině tehdy, když člověk přijme úkryt u Kṛṣṇy. Člověk musí zcela přijmout úkryt u Kṛṣṇy. Pak se může člověk stát o mnoho větším než jsou velcí *jñānī* a jogíni.

TEXT 33

किं पुनर्ब्राह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्षयस्तथा ।
अनित्यमसुखं लोकमिमं प्राप्य भजस्व माम् ॥ ९-३३॥

kiṁ punar brāhmaṇāḥ puṇyā
bhaktā rājarṣayas tathā
anityam asukhaṁ lokam
imaṁ prāpya bhajasva mām

kim—kolik; *punaḥ*—znovu; *brāhmaṇāḥ*—brāhmaṇi; *puṇyāḥ*—ctnostní; *bhaktāḥ*—oddaní; *rājarṣayaḥ*—svatí králové; *tathā*—také; *anityam*—dočasné; *asukham*—žalostné; *lokam*—planety; *imam*—toto; *prāpya*—získávající; *bhajasva*—jsou zapojení do milující služby; *mām*—pro Mně.

Překlad

O kolik větší jsou pak brāhmaṇi, lidé charakteru, oddaní a svatí králové, kteří se v tomto dočasném světě utrpení zaměstnávají láskyplnou službou pro Mě.

Výklad

V tomto hmotném světě existují třídy lidí, ale konec konců, tento svět není šťastným místem pro nikoho. Zde je jasně uvedeno *anityam asukhaṁ lokam*: tento svět je dočasný a plný utrpení, neobyvatelný pro jakéhokoliv duševně zdravého gentlemana. Nejvyšší Osobnost Božství prohlašuje tento svět za dočasný a plný utrpení. Někteří z filosofů, obzvláště druhořadých filosofů, říkají, že tento svět je falešný, ale z Bhagavad-gīty můžeme chápat, že svět není falešný; je dočasný. Mezi dočasným a falešným je rozdíl. Tento svět je dočasný, avšak existuje další svět, který je věčný. Tento svět je žalostný, ale ten druhý svět je věčný a blažený.

Arjuna se narodil v bohabojné královské rodině. A jemu také Pán říká: „Dej se na Mou oddanou službu a rychle se vrať zpátky k Bohu, zpátky domů." Nikdo by neměl zůstávat v tomto dočasném světě, naplněném tak, jak je, utrpením. Každý by se měl připoutat k hrudi Nejvyšší Osobnosti Božství tak, aby mohl být věčně šťastným. Oddaný služba Nejvyššímu Pánu je jediný proces, kterým lze vyřešit všechny problémy všech tříd lidí. Každý by se tedy měl uchýlit k vědomí Kṛṣṇy a učinit svůj život dokonalým.

TEXT 34

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ।
मामेवैष्यसि युक्त्वैवमात्मानं मत्परायणः ॥ ९-३४॥

man-manā bhava mad-bhakto
mad-yājī māṁ namaskuru
mām evaiṣyasi yuktvaivam
ātmānaṁ mat-parāyaṇaḥ

mat-manāḥ—neustále myslící na Mě; *bhava*—staň se; *mat*—Mým; *bhaktaḥ*—oddaným; *mat*—Mým; *yājī*—uctívačem; *mām*—Mi; *namaskuru*—skládej poklony; *mām*—Mi; *eva*—naprosto; *eṣyasi*—přijdeš; *yuktvā evam*—jsa absorbován; *ātmānam*—svou duší; *mat-parāyaṇaḥ*—oddaný Mně.

Překlad

Zaměstnej svou mysl neustálým myšlením na Mě, skládej Mi poklony a uctívej Mě. Jsa zcela pohlcen ve Mně jistě ke mně přijdeš.

Výklad

V tomto verši je jasně naznačeno, že vědomí Kṛṣṇy je jediným prostředkem k osvobození ze spárů tohoto znečištěného hmotného světa. Nesvědomití komentátoři někdy pokrucují význam toho, co je zde jasně řečeno: že veškerá oddaná služba by měla být nabídnuta Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi. Bohužel, bezohlední komentátoři odklánějí mysl čtenáře k tomu, co není ani trochu proveditelné. Takoví komentátoři nevědí, že mezi Kṛṣṇovou myslí a Kṛṣṇou není rozdíl. Kṛṣṇa není obyčejná lidská bytost; On je Absolutní Pravda. Jeho tělo, mysl a On Samotný jsou absolutní a jsou jedno. To je uvedeno v Kūrma Purāṇě. Jak cituje Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī v jeho Anubhāṣya výkladu k Caitanya-caritāmrtě, Páté kapitole Ādi-līly, veršům 41-48: „*deha-dehi-vibhedo 'yaṁ neśvare vidyate kvacit*," to znamená, že v Kṛṣṇovi, Nejvyšším Pánu, není rozdíl mezi Jím Samotným a Jeho tělem. Ale protože neznají nauku o Kṛṣṇovi, komentátoři Kṛṣṇu skrývají a oddělují Jeho osobnost od Jeho mysli nebo od Jeho těla. Přestože se jedná o naprostou neznalost vědy o Kṛṣṇovi, někteří lidé mají zisk z klamání lidí.

Existují tací, kteří jsou démoničtí; a kteří také přemýšlejí o Kṛṣṇovi, ale se závistí, právě jako Král Kaṁsa, Kṛṣṇův strýc. Ten také myslel neustále na Kṛṣṇu, ale smýšlel o Kṛṣṇovi jako o svém nepříteli. Byl v neustálých obavách, v nejistotě, kdy ho Kṛṣṇa přijde zabít. Takový způsob smýšlení nám nepomůže. Člověk by měl myslet na Kṛṣṇu v oddané lásce. To je *bhakti*. Člověk by měl soustavně kultivovat poznání Kṛṣṇy. A co je tou příznivou kultivací? Je to učit se od pravého učitele. Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství a několikrát jsme vysvětlili, že Jeho tělo není hmotné, je věčné, blažené poznání. Takový druh

hovorů o Kṛṣṇovi člověku pomůže stát se oddaným. Jinak se porozumění Kṛṣṇovi z nesprávného zdroje ukáže marným.

Člověk by tedy měl zaměstnat svou mysl věčnou formou, prvotní podobou Kṛṣṇy; s přesvědčením ve svém srdci, že Kṛṣṇa je Nejvyšší, by se měl zaměstnat v bohoslužbě. V Indii existují stovky tisíc chrámů určených k uctívání Kṛṣṇy a v nich je praktikovaná oddaná služba. Když se koná takové praktikování, člověk musí Kṛṣṇovi složit poklony. Člověk by měl sklonit hlavu před Božstvem a zaměstnat svou mysl, své tělo, své činnosti - všechno. To člověka učiní plně pohlceným Kṛṣṇou, aniž by se odklonil. To člověku pomůže přemístit se na Kṛṣṇaloku. Člověk by neměl být odkloněn bezohlednými komentátory. Člověk se musí zaměstnat v devíti různých procesech oddané služby, počínaje nasloucháním a pěním o Kṛṣṇovi. Čistá oddaná služba je nejvyšším úspěchem lidské společnosti.

V Sedmé a Osmé kapitole Bhagavad-gīty byla vysvětlená čistá oddaná služba Pánu, odděleně od jógy poznání a od mystické jógy či ziskuchtivých činností. Ti, kdo nejsou v pozici čistého svatého, možná budou přitahováni jinými rysy Pána, jako je neosobní *brahmajyoti* a lokalizovaná Paramātmā, ale čistý oddaný se přímo dává na službu Nejvyššímu Pánu.

O Kṛṣṇovi existuje krásná báseň, ve které je jasně uvedeno, že jakýkoliv člověk, který se zaměstnává uctíváním polobohů, je nejvíc neinteligentní a nikdy nemůže získat Kṛṣṇovo nejvyšší ocenění. Oddaný na začátku možná někdy spadne dolů ze standardu, ale i tak by měl být považovaný za nadřazeného veškerým filosofům a jogínům. Ten, kdo je vždy zaměstnaný ve vědomí Kṛṣṇy, by měl být chápán jako dokonalý bohabojný člověk. Jeho náhodné neoddané činnosti se zredukují a brzy bude bez jakýchkoliv pochybností umístěn v naprosté dokonalosti. Čistý oddaný nemá skutečnou možnost padnout dolů, protože Nejvyšší Božství se o Své čisté oddané osobně stará. Inteligentní osoba by se tedy měla uchýlit přímo k tomuto procesu vědomí Kṛṣṇy a šťastně žít v tomto hmotném světě. Časem obdrží Kṛṣṇovo nejvyšší ocenění.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Deváté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Nejdůvěrnějšího poznání.

Kapitola 10

Honosnost Absolutního

TEXT 1

श्रीभगवानुवाच ।
भूय एव महाबाहो शृणु मे परमं वचः ।
यत्तेऽहं प्रीयमाणाय वक्ष्यामि हितकाम्यया ॥ १०-१ ॥

śrī-bhagavān uvāca
bhūya eva mahā-bāho
śṛṇu me paramaṁ vacaḥ
yat te 'haṁ prīyamāṇāya
vakṣyāmi hita-kāmyayā

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *bhūyaḥ*—znovu; *eva*—jistě; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *śṛṇu*—jen slyš; *me*—Mou; *paramaṁ*—nejvyšší; *vacaḥ*—informaci; *yat*—tu, která; *te*—tobě; *aham*—já; *prīyamāṇāya*—považující tě za Mně drahého; *vakṣyāmi*—říci; *hita-kāmyayā*—pro tvůj benefit.

Překlad

Nejvyšší Pán řekl: Můj drahý příteli, Arjuno s mocnými pažemi, znovu poslouchej Mému nejvyššímu slovu, které ti poskytnu pro tvůj prospěch a které ti dodá velkou radost.

Výklad

Slovo *bhagavān* je vysvětleno Parāśarou Munim takto: ten, kdo je plný v šesti honosnostech, kdo má plnou sílu, plný věhlas, bohatství, poznání, krásu a zřeknutí se, je *bhagavān*, či Nejvyšší Osobnost Božství. Když byl Kṛṣṇa přítomný na této zemi, projevil všech šest honosností. Proto všichni velcí mudrci jako Parāśara Muni přijali Kṛṣṇu jako Nejvyšší Osobnost Božství. Nyní Kṛṣṇa dává pokyny Arjunovi v důvěrnějším poznání Jeho honosností a Jeho práce. Dříve, počínaje Sedmou kapitolou, Pán již vysvětlil Své různé energie a jak konají. Nyní v této kapitole vysvětluje Arjunovi Své konkrétní honosnosti. V předešlé kapitole jasně vysvětlil Své různé energie, aby ustavil oddanost v pevném přesvědčení. V této kapitole znovu říká Arjunovi o Svých projevech a různých honosnostech.

Čím více jedinec slyší o Nejvyšším Bohu, tím více se stává upevněným v oddané službě. Jedinec by měl vždy slyšet o Pánu ve společnosti oddaných; to pozvedne jeho oddanou službu. Rozpravy ve společnosti oddaných se mohou konat jen mezi těmi, kteří skutečně dychtí po tom být ve vědomí Kṛṣṇy. Ostatní se takových rozprav nemohou účastnit. Pán to jasně Arjunovi říká: protože je Mu velmi drahý, takové rozpravy se odehrávají pro jeho prospěch.

TEXT 2

न मे विदुः सुरगणाः प्रभवं न महर्षयः ।
अहमादिर्हि देवानां महर्षीणां च सर्वशः ॥ १०-२॥

na me viduḥ sura-gaṇāḥ
prabhavaṁ na maharṣayaḥ
aham ādir hi devānāṁ
maharṣīṇāṁ ca sarvaśaḥ

na—nikdy; *me*—Můj; *viduḥ*—zná; *sura-gaṇāḥ*—polobohové; *prabhavam*—honosnosti; *na*—nikdy; *maharṣayaḥ*—velcí mudrcové; *aham*—jsem; *ādiḥ*—původ; *hi*—jistě; *devānām*—polobohů; *maharṣīṇām*—velkých mudrců; *ca*—také; *sarvaśaḥ*—ve všech ohledech.

Překlad

Ani zástupy polobohů ani velcí mudrci neznají Můj původ, jelikož jsem v každém ohledu zdrojem polobohů a mudrců.

Výklad

Jak je uvedeno v Brahma-saṁhitě, Pán Kṛṣṇa je Nejvyšší Pán. Nikdo není větší než On; On je příčinou všech příčin. Zde je také Pánem osobně uvedeno, že On

je příčinou všech polobohů a mudrců. Dokonce ani polobohové a velcí mudrci nemohou Kṛṣṇovi porozumět; nemohou porozumět ani Jeho jménu ani Jeho osobnosti, takže jaké je tedy postavení takzvaných učenců této malinké planety? Nikdo nemůže pochopit, proč tento Nejvyšší Bůh přichází na zemi jako obyčejná lidská bytost a vykonává takové všední, a přesto úžasné, aktivity. Jedinec by pak měl vědět, že učenost není nezbytnou kvalifikací k porozumění Kṛṣṇovi. Dokonce i polobohové a velcí mudrci se snaží Kṛṣṇovi porozumět svou mentální spekulací a selhávají v tom. Také ve Śrīmad-Bhāgavatamu je jasně řečeno, že dokonce i velcí polobohové nejsou schopni porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství. Mohou spekulovat až do krajnosti svých nedokonalých smyslů a mohou dosáhnout opačného závěru impersonalismu, něčeho třemi kvalitami materiální přírody neprojeveného, či si mentální spekulací něco mohou představovat, ale takovou bláznivou spekulací není možné Kṛṣṇovi porozumět.

Pán zde nepřímo říká, že pokud někdo chce znát Absolutní Pravdu: „Zde jsem přítomný jako Nejvyšší Osobnost Božství. Jsem Nejvyšší." Toto by měl jedinec znát. Ačkoliv jedinec nemůže porozumět nepředstavitelnému Pánu, který je osobně přítomný, On nicméně existuje. Ve skutečnosti můžeme porozumět Kṛṣṇovi, který je věčný, plný blaženosti a poznání, jednoduše studováním Jeho slov v Bhagavad-gītě a Śrīmad-Bhāgavatamu. Neosobní Brahman může být pojat osobami, které jsou již v podřadné energii Pána, ale Osobnost Božství nemůže být pojata, dokud jedinec není v transcendentálním postavení.

Jelikož většina lidí nemůže porozumět Kṛṣṇovi v Jeho skutečné situaci, On ze Své bezpříčinné milosti sestupuje, aby takovým spekulantům projevil přízeň. I tak, navzdory nevšedním aktivitám Nejvyššího Pána, tito spekulanti, důsledkem znečištění v materiální energii, si i tak myslí, že neosobní Brahman je Nejvyšší. Pouze oddaní, kteří jsou Nejvyššímu Pánu plně odevzdáni, mohou porozumět, milostí Nejvyšší Osobnosti, že On je Kṛṣṇa. Oddaní Pána se nezatěžují neosobním Brahman pojetím Boha; jejich víra a oddanost je přivádí k okamžitému odevzdání se Nejvyššímu Pánu a bezpříčinnou milostí Kṛṣṇy mohou Kṛṣṇovi porozumět. Nikdo jiný Mu nemůže porozumět. Takže dokonce i velcí mudrci souhlasí: Co je *ātmā*, co je Nejvyšší? Je to On, koho musíme uctívat.

TEXT 3

यो मामजमनादिं च वेत्ति लोकमहेश्वरम् ।
असम्मूढः स मर्त्येषु सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ १०-३॥

yo mām ajam anādiṁ ca
vetti loka-maheśvaram
asammūḍhaḥ sa martyeṣu
sarva-pāpaiḥ pramucyate

yaḥ—kdokoliv; *mām*—ke Mně; *ajam*—nenarozený; *anādim*—bez začátku; *ca*—

také; *vetti*—zná; *loka*—planety; *maheśvaram*—nejvyšší pán; *asaṁmūḍhaḥ*—bezpochyby; *saḥ*—on; *martyeṣu*—mezi těmi pohléhajícími smrti; *sarva-pāpaiḥ*—ze všech hříšných reakcí; *pramucyate*—je oproštěn.

Překlad

Ten, kdo Mě zná jako nezrozeného, jako bez počátku, jako Nejvyššího Pána všech světů - ten, z lidí neoklamaný, je osvobozen od všech hříchů.

Výklad

Jak bylo uvedeno v Sedmé kapitole, ti, kteří se snaží povznést na rovinu spirituální realizace, nejsou obyčejnými lidmi. Jsou nadřazení milionům a milionům obyčejných lidí, kteří nemají žádné poznání spirituální realizace, ale z těch, kteří se ve skutečnosti snaží porozumět své spirituální situaci, ten, kdo je schopen dospět k porozumění, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobností Božství, vlastník všeho, nenarozený, je nejúspěšnější spirituálně realizovanou osobou. Pouze v tomto stádiu, když jedinec plně porozuměl Kṛṣṇovu nejvyššímu postavení, může být naprosto zbavený všech hříšných reakcí.

Zde slovo *ajam*, znamenající nenarozený, by nemělo být spleteno s živými bytostmi, které jsou popsané jako *ajam* v Druhé kapitole. Pán se liší od živých bytostí, které přijímají narození a umírají v důsledku materiálního lpění. Podmíněné duše mění svá těla, ale Jeho tělo je neměnné. I když přijde do tohoto materiálního světa, přijde jako ten stejný nenarozený; proto je ve Čtvrté kapitole řečeno, že Pán, Svou vnitřní potencí, není pod podřadnou materiální energií, ale je vždy v nadřazené energii.

Existoval před stvořením a je odlišný od Svého stvoření. Všichni polobohové byli stvořeni uvnitř tohoto materiálního světa, ale co se Kṛṣṇy týče, je řečeno, že není stvořený; proto je Kṛṣṇa odlišný dokonce i od velkých polobohů jako je Brahmā a Śiva. A protože je stvořitelem Brahmy, Śivy a všech ostatních polobohů, je Nejvyšší Osobou všech planet.

Śrī Kṛṣṇa je proto odlišný od všeho, co je stvořené, a kdokoliv, kdo Ho takto zná, se okamžitě stane osvobozeným od všech hříšných reakcí. Jedinec, aby byl v poznání Nejvyššího Pána, musí být osvobozen ode všech hříšných aktivit. Může být poznán pouze oddanou službou a ne žádnými jinými způsoby, jak je uvedeno v Bhagavad-gītě.

Jedinec by se neměl snažit porozumět Kṛṣṇovi jako lidské bytosti. Jak bylo dříve uvedeno, jen bláznivá osoba Ho považuje za lidskou bytost. Toto je zde znovu vyjádřeno jiným způsobem. Člověk, který není bláznivý, který je dostatečně inteligentní, aby porozuměl konstitučnímu postavení Božství, je vždy prostý všech hříšných reakcí.

Pokud je Kṛṣṇa znám jako syn Devakī, jak pak může být nezrozený? To je také vysvětleno ve Śrīmad-Bhāgavatamu: Když se objevil před Devakī a Vasudevou, nebyl narozený jako obyčejné dítě; objevil se ve Své původní podobě a pak se transformoval na obyčejné dítě.

Cokoliv provedeného podle pokynů Kṛṣṇy je transcendentální. Nemůže být znečištěno materiálními reakcemi, které mohou být příznivé či nepříznivé. Pojetí, že v materiálním světě jsou věci příznivé a nepříznivé, je více méně mentální slátaninou, protože v tomto materiálním světě není nic příznivého. Všechno je nepříznivé, protože samotná materiální maska je nepříznivá. Jednoduše si představujeme, že je příznivá. Skutečná příznivost závisí na aktivitách v Kṛṣṇa vědomí v plné oddanosti a službě. Pokud tedy vůbec chceme, aby naše aktivity byly příznivé, pak bychom měli pracovat podle pokynů Nejvyššího Pána. Takové pokyny jsou poskytnuty v autoritativních písmech jako je Śrīmad-Bhāgavatam a Bhagavad-gītā, či od pravého spirituálního mistra. Jelikož spirituální mistr je zástupcem Nejvyššího Pána, jeho pokyn je přímo pokynem Nejvyššího Pána. Spirituální mistr, ctnostné osoby a písma řídí stejným způsobem. Mezi těmito třemi zdroji není žádný spor. Všechny akce provedené pod takovým řízením jsou prosté reakcí zbožných či bezbožných aktivit tohoto materiálního světa. Transcendentální přístup oddaného v provádění aktivit je ve skutečnosti přístupem zřeknutí se, a to je nazváno *sannyāsa*. Kdokoliv, kdo koná podle pokynů Nejvyššího Pána, je ve skutečnosti *sannyāsī* a jogín, a ne muž, který jednoduše přijal šaty sannyāsīho či pseudo-jogína.

TEXTY 4-5

बुद्धिर्ज्ञानमसम्मोहः क्षमा सत्यं दमः शमः ।
सुखं दुःखं भवोऽभावो भयं चाभयमेव च ॥ १०-४॥
अहिंसा समता तुष्टिस्तपो दानं यशोऽयशः ।
भवन्ति भावा भूतानां मत्त एव पृथग्विधाः ॥ १०-५॥

buddhir jñānam asammohaḥ
kṣamā satyaṁ damaḥ śamaḥ
sukhaṁ duḥkhaṁ bhavo 'bhāvo
bhayaṁ cābhayam eva ca

ahiṁsā samatā tuṣṭis
tapo dānaṁ yaśo 'yaśaḥ
bhavanti bhāvā bhūtānāṁ
matta eva pṛthag-vidhāḥ

buddhiḥ—inteligence; *jñānam*—poznání; *asam-mohaḥ*—nepodléhání pochybám; *kṣamā*—odpouštění; *satyam*—pravdomluvnost; *damaḥ*—kontrola smyslů; *śamaḥ*—kontrola mysli; *sukham*—štěstí; *duḥkham*—strádání; *bhavaḥ*—narození;

abhāvaḥ—smrt; *bhayam*—strach; *ca*—také; *abhayam*—beze strachu; *eva*—také; *ca*—a; *ahiṁsā*—nenásilí; *samatā*—rovnováha; *tuṣṭiḥ*—spokojenost; *tapaḥ*—pokání; *dānam*—charita; *yaśaḥ*—věhlas; *ayaśaḥ*—hanba; *bhavanti*—stát se; *bhāvāḥ*—povahy; *bhūtānām*—živých bytostí; *mattaḥ*—ze Mě; *eva*—jistě; *pṛthak-vidhāḥ*—různě uspořádané.

Překlad

Inteligence, poznání, nepodléhání pochybám a klamu, odpouštění, pravdomluvnost, sebekontrola a klid, potěšení a bolest, narození, smrt, strach, nebojácnost, nenásilí, vyrovnanost, spokojenost, odříkání, charita, věhlas a hanba jsou stvořené Mnou Samotným.

Výklad

Různé vlastnosti lidských bytostí, ať už dobré či špatné, jsou všechny stvořené Kṛṣṇou a jsou zde popsány.

Inteligence odkazuje na sílu analyzování věcí v náležité perspektivě a poznání odkazuje na porozumění, co je duše a co je hmota. Běžné poznání získané univerzitním vzděláním se týká pouze hmoty a zde není přijato jako poznání. Poznání znamená znát rozdíl mezi duší a hmotou. V moderním vzdělávání není žádné poznání o duši; jednoduše se zajímají o materiální prvky a tělesné potřeby. Proto je akademické poznání neúplné.

Asaṁmohaḥ, nepodléhání pochybám a klamu, může být dosaženo, pouze když se jedinec nezdráhá a když rozumí transcendentální filozofii. Pomalu, ale jistě se osvobozuje ze zmatení. Nic by nemělo být přijato slepě; vše by mělo být přijato pečlivě a opatrně. *Kṣamā*, odpuštění, by mělo být trénováno a jedinec by měl prominout menší přestupky ostatních. *Satyam*, pravdomluvnost, znamená, že fakta by měla být prezentována tak, jak jsou, pro prospěch druhých. Fakta by neměla být překrucována. Podle společenských pravidel je řečeno, že jedinec může mluvit pravdu, pouze pokud je ostatním příjemná. Ale to není pravdomluvnost. Pravda by měla být promlouvána přímo a čelem, takže druzí ve skutečnosti pochopí, co jsou fakta. Pokud je člověk zloděj a pokud jsou lidé varováni, že je zloděj, to je pravda. Ačkoliv někdy je pravda nepříjemná, jedinec by se neměl zdržet toho ji promluvit. Pravdomluvnost si žádá, že fakta jsou prezentována tak, jak jsou, pro prospěch druhých. To je definice pravdy.

Sebekontrola znamená, že smysly by neměly být používány pro zbytečný osobní požitek. Není zakázáno uspokojit náležité potřeby smyslů, ale nadbytečný smyslový požitek škodí spirituálnímu pokroku. Proto by smysly měly být zadrženy od zbytečného použití. Podobně, mysl by se neměla oddávat zbytečným myšlenkám; to je nazváno *śamaḥ*, či klid. Ani by jedinec neměl trávit svůj čas uvažováním, jak vydělat peníze. To je zneužití své síly myšlení. Mysl by měla být

použita k porozumění prvořadé nezbytnosti lidských bytostí, a to by mělo být autoritativně prezentováno. Síla myšlenky by měla být rozvíjena ve společnosti s osobami, které jsou autoritami v písmech, ctnostnými osobami a spirituálními mistry a těmi, jejichž myšlení je vysoce rozvinuté. *Sukham*, potěšení či štěstí, by vždy mělo být v tom, co je příznivé kultivaci spirituálního poznání vědomí Kṛṣṇy. A podobně to, co je bolestivé či co způsobuje strádání, je to, co je nepříznivé kultivaci vědomí Kṛṣṇy. Cokoliv příznivé pro rozvoj vědomí Kṛṣṇy by mělo být přijato a cokoliv nepříznivé by mělo být odmítnuto.

Bhava, narození, by mělo být chápáno jako odkazující k tělu. Co se duše týče, k narození ani smrti nedochází; to jsme diskutovali na počátku Bhagavad-gīty. Narození a smrt se vztahují na jedincovo vtělení v materiálním světě. Strach je důsledkem strachování se o budoucnost. Osoba ve vědomí Kṛṣṇy nemá žádný strach, protože se svými aktivitami s jistotou vrátí do spirituální oblohy, zpátky domů, zpátky k Božství. Proto je její budoucnost velmi světlá. Nicméně ostatní nevědí, co jim jejich budoucnost přinese; nemají žádné poznání toho, co přinese další život. A tak jsou v neustálé úzkosti. Pokud se chceme osvobodit od úzkosti, pak je nejlepším postupem porozumění Kṛṣṇovi a umístění se neustále ve vědomí Kṛṣṇy. Takto budeme zbaveni všeho strachu. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je uvedeno, že strach je způsoben tím, že jsme pohlceni v iluzorní energii, ale ti, kteří jsou přesvědčení, že nejsou toto materiální tělo, že jsou spirituálními částmi Nejvyšší Osobnosti Božství, a jsou proto zapojení do transcendentální služby Nejvyššímu Božství, se nemají čeho obávat. Jejich budoucnost je velmi světlá. Tento strach je stav osob, které nejsou ve vědomí Kṛṣṇy. *Bhayam*, nebojácnost, je možná pouze pro toho, kdo je ve vědomí Kṛṣṇy.

Ahiṁsā, nenásilí, znamená, že jedinec by neměl dělat nic, co druhé uvrhne do utrpení či zmatení. Materiální aktivity, které jsou slibovány tolika politiky, sociology, filantropy atd. nevytváří příliš dobré výsledky, protože politici a filantropové nemají žádné transcendentální vidění; nevědí, co je skutečně pro lidskou společnost prospěšné. *Ahiṁsā* znamená, že lidé by měli být trénováni tak, aby mohlo být dosaženo plného využití lidského těla. Lidské tělo je určeno ke spirituální realizaci, takže jakékoliv hnutí nebo komise neprosazující tento cíl páchá násilí na lidském těle. To, co podporuje budoucí spirituální štěstí lidí obecně, je nazváno nenásilí.

Samatā, vyrovnanost, odkazuje ke svobodě od lpění a nechuti. Být velmi připoutaným či být velmi odpoutaným není nejlepší. Tento materiální svět by měl být přijat bez lpění či odporu. Podobně, to, co je příznivé pěstování vědomí Kṛṣṇy, by mělo být přijato; to, co je nepříznivé, by mělo být odmítnuto. To je nazváno *samatā*, vyrovnanost. Osoba ve vědomí Kṛṣṇy nemá co odmítat a co přijímat, pokud to není užitečné v pěstování vědomí Kṛṣṇy.

Tuṣṭiḥ, spokojenost, znamená, že jedinec by neměl dychtit po nahromadění více a více materiálních věcí zbytečnou činností. Jedinec by měl být spokojený

s čímkoliv, co je získáno milostí Nejvyššího Pána; to je nazváno spokojeností. *Tapas* znamená odříkání či pokání. Ve Védách je mnoho pravidel a definic, které zde platí, jako vstávání brzy ráno a koupání se. Vstát brzo ráno je někdy velmi obtížné, ale pokáním jsou nazvány jakékoliv dobrovolné nesnáze, které jedinec takto trpí. Podobně existují předpisy pro půst v jistých dnech v měsíci. Jedinec nemusí být praktikování takovému postění se nakloněný, ale z důvodu jeho odhodlání činit pokrok ve vědě vědomí Kṛṣṇy by měl přijmout takové tělesné nesnáze, které jsou doporučené. Nicméně, jedinec by se neměl postit zbytečně či proti védským příkazům. Jedinec by se neměl postit za nějakým politickým účelem; to je popsáno v Bhagavad-gītě jako půst v nevědomosti a cokoliv činěné v nevědomosti či vášni nevede ke spirituálnímu pokroku. Nicméně, všechno činěné v režimu dobra jedince podporuje a půst činěný v souladu s védskými pokyny jedince obohacuje ve spirituálním poznání.

Co se charity týče, jedinec by měl dát padesát procent svého výdělku na nějakou dobrou věc. A co je dobrá věc? To, co je prováděno v rámci vědomí Kṛṣṇy. To je nejen dobrou věcí, ale je to nejlepší věcí. Jelikož Kṛṣṇa je dobrý, jeho věc je také dobrá. A tak charita by měla být dávána osobě, která je zapojená do vědomí Kṛṣṇy. Podle védské literatury je nařízeno, že charita by měla být dávána brāhmaṇům. Tato praktika je stále následována, ačkoliv ne příliš pěkně s ohledem na védské pokyny. Ale i tak pokynem je, že charita by měla být dávána brāhmaṇům. Proč? Protože jsou zapojení ve vyšší kultivaci spirituálního poznání. A od brāhmaṇy se očekává, že celý svůj život věnuje porozumění Brahmanu. *Brahma-jana* je ten, kdo zná Brahman; je nazván brāhmaṇou. A tak charita je nabízena brāhmaṇům, protože tím, že jsou neustále zapojení ve vyšší spirituální službě, nemají žádný čas, aby si vydělávali na živobytí. Ve védské literatuře je charita také udělována zřeknuvšímu se života, sannyāsīmu. *Sannyāsī* žebrají ode dveřím ke dveřím, ne kvůli penězům, ale kvůli misionářským účelům. Systém je, že chodí ode dveří ke dvěřím, aby probudili hospodáře ze spánku nevědomosti. Jelikož jsou hospodáři zapojení do rodinných záležitostí a zapomněli svůj skutečný účel života - probuzení svého vědomí Kṛṣṇy - je záležitostí *sannyāsī* jít jako žebráci za hospodáři a podpořit je v tom být vědomí Kṛṣṇy. Ve Védách je řečeno, že jedinec by se měl probudit a dosáhnout toho, co mu v této lidské formě života přísluší. Toto poznání a metoda je distribuována sannyāsīmi; charita by tak měla být dána zřeknuvšímu se života, brāhmaṇům a na podobné dobré věci, ne na nějaké rozmařilé věci.

Yaśaḥ, věhlas, by měl být podle Pána Caitanyi, který řekl, že člověk je slavný, když je znám jako velký oddaný. To je skutečný věhlas. Pokud se jedinec stal velkým člověkem ve vědomí Kṛṣṇy a je to známo, pak je skutečně slavný. Ten, kdo nemá takový věhlas, je nechvalně známý.

Všechny tyto vlastnosti jsou projevené napříč vesmírem v lidské společnosti a ve společnosti polobohů. Na jiných planetách je mnoho forem lidstva a jsou

tam tyto vlastnosti. Nyní, pro toho, kdo chce činit pokrok v Kṛṣṇa vědomí, Kṛṣṇa vytváří všechny tyto kvality, ale osoba si je rozvíjí sama zevnitř. Ten, kdo se zapojuje do oddané služby Nejvyššího Pána, rozvíjí všechny tyto dobré vlastnosti, jak je zařízeno Nejvyšším Pánem.

Původ čehokoliv, co najdeme, dobrého či špatného, je Kṛṣṇa. V tomto materiálním světě se nemůže projevit nic, co není v Kṛṣṇovi. To je poznání; ačkoliv víme, že věci jsou různě umístěné, měli bychom realizovat, že vše plyne z Kṛṣṇy.

TEXT 6

महर्षयः सप्त पूर्वे चत्वारो मनवस्तथा ।
मद्भावा मानसा जाता येषां लोक इमाः प्रजाः ॥ १०-६ ॥

maharṣayaḥ sapta pūrve
catvāro manavas tathā
mad-bhāvā mānasā jātā
yeṣāṁ loka imāḥ prajāḥ

maharṣayaḥ—velcí mudrci; *sapta*—sedm; *pūrve*—před; *catvāraḥ*—čtyři; *manavaḥ*—Manuové; *tathā*—také; *mat-bhāvāḥ*—zrození ze Mě; *mānasāḥ*—z mysli; *jātāḥ*—zrození; *yeṣām*—z nich; *loke*—planety; *imāḥ*—všechno toto; *prajāḥ*—populace.

Překlad

Sedm velkých mudrců a před nimi čtyři další velcí mudrci a Manuové [praotci lidstva] jsou zrozeni z Mé mysli a pochází z nich všechna stvoření na těchto planetách.

Výklad

Pán poskytuje genealogický přehled vesmírné populace. Brahmā je původním stvořením narozeným z energie Nejvyššího Pána, známé jako Hiraṇyagarbha. A z Brahmy se manifestuje všech sedm velkých mudrců a před nimi čtyři další velcí mudrci, pojmenovaní Sanaka, Sananda, Sanātana a Sanatkumāra, a čtrnáct Manuů. Všech těchto dvacet pět velkých mudrců je známo jako patriarchové živých bytostí napříč celým vesmírem. Existuje nespočet vesmírů a nespočet planet uvnitř každého vesmíru a každá planeta je plná populace různé rozmanitosti. Všichni jsou narozeni z těchto dvaceti pěti patriarchů. Brahmā podstoupil pokání trvající sto let polobohů, než milostí Kṛṣṇy realizoval, jak tvořit. Pak z Brahmy vyšli Sanaka, Sananda, Sanātana a Sanatkumāra, pak Rudra a pak sedm mudrců, a takto jsou z energie Nejvyšší Osobnosti narozeni všichni brāhmaṇi a kṣatriyové.

Brahmā je znám jako *pitāmaha*, praotec, a Kṛṣṇa je znám jako *prapitā-maha*, otec praotce. To je uvedeno v Jedenácté kapitole Bhagavad-gīty. (Bg. 11.39)

TEXT 7

एतां विभूतिं योगं च मम यो वेत्ति तत्त्वतः ।
सोऽविकम्पेन योगेन युज्यते नात्र संशयः ॥ १०-७॥

etāṁ vibhūtiṁ yogaṁ ca
mama yo vetti tattvataḥ
so 'vikalpena yogena
yujyate nātra saṁśayaḥ

etām—všechno toto; *vibhūtim*—honosnost; *yogam ca*—také mystická síla; *mama*—Moje; *yaḥ*—kdokoliv; *vetti*—zná; *tattvataḥ*—ve skutečnosti; *saḥ*—ten; *avikalpena*—bez rozporu; *yogena*—v oddané službě; *yujyate*—zapojený; *na*—nikdy; *atra*—zde; *saṁśayaḥ*—pochyba.

Překlad

Ten, kdo v pravdě zná tuto Mou slávu a moc, se zapojuje do ryzí oddané služby; o tom není žádných pochyb.

Výklad

Nejvyšší vrchol spirituální dokonalosti je poznání Nejvyšší Osobnosti Božství. Pokud někdo není pevně přesvědčen o různých honosnostech Nejvyššího Pána, nemůže se zapojit do oddané služby. Obecně lidé vědí, že Bůh je velký, ale neví detailně, jak je Bůh velký. Zde jsou detaily. Pokud někdo ve skutečnosti ví, jak je Bůh velký, přirozeně se stane odevzdanou duší a zapojí se do oddané služby Pánu. Když jedinec ve skutečnost zná honosnosti Nejvyššího, neexistuje žádná alternativa než se Mu odevzdat. Toto skutečné poznání může být poznáno z popisů ve Śrīmad-Bhāgavatamu a Bhagavad-gītě a podobných literaturách.

Ve správě tohoto vesmíru je napříč planetárním systémem rozšířeno mnoho polobohů a jejich vůdci jsou Brahmā, Pán Śiva a čtyři velcí Kumārové a další patriarchové. Populace vesmíru má mnoho předků a všichni z nich jsou narození z Nejvyššího Pána Kṛṣṇy. Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa, je původním předkem všech předků.

Toto jsou některé z honosností Nejvyššího Pána. Když je o nich jedinec plně přesvědčen, s velkou vírou a bez jakékoliv pochyby přijme Kṛṣṇu a zapojí se do oddané služby. Všechno toto konkrétní poznání je potřebné, aby zvýšilo jedincův

zájem o milující oddanou službu Pánu. Jedinec by neměl zanedbat plné porozumění toho, jak velký Kṛṣṇa je, jelikož znalostí velikosti Kṛṣṇy bude schopný být zafixovaný v upřímné oddané službě.

TEXT 8

अहं सर्वस्य प्रभवो मत्तः सर्वं प्रवर्तते ।
इति मत्वा भजन्ते मां बुधा भावसमन्विताः ॥ १०-८॥

ahaṁ sarvasya prabhavo
mattaḥ sarvaṁ pravartate
iti matvā bhajante māṁ
budhā bhāva-samanvitāḥ

aham—Já; *sarvasya*—všeho; *prabhavaḥ*—zdroj generování; *mattaḥ*—ze Mně; *sarvam*—všechno; *pravartate*—čiší; *iti*—tak; *matvā*—vědoucí; *bhajante*—stane se oddaným; *mām*—Mi; *budhāḥ*—učený; *bhāva-samanvitāḥ*—s velikou pozorností.

Překlad

Jsem zdrojem všech spirituálních a materiálních světů. Vše vychází ze Mně. Moudří, kteří toto dokonale vědí, se zapojují do Mé oddané služby a celým svým srdcem Mě uctívají.

Výklad

Učený vzdělanec, který dokonale studoval Védy a má informaci od autorit, jako je Pán Caitanya, a který ví, jak tato učení aplikovat, může pochopit, že Kṛṣṇa je původem všeho v materiálních i spirituálních světech, a protože zná toto dokonale, stane se pevně zafixovaným v oddané službě Nejvyššímu Pánu. Nikdy nemůže být odchýlen jakýmkoliv množstvím nesmyslných komentářů či blázny. Veškerá védská literatura souhlasí, že Kṛṣṇa je zdrojem Brahmy, Śivy a všech ostatních polobohů. V Atharva-vedě je řečeno: *„yo brahmāṇaṁ vidadhāti: pūrvaṁ yo vai vedāṁś ca gāpayati sma kṛṣṇaḥ.“* „Byl to Kṛṣṇa, kdo na začátku instruoval ve védském poznání Brahmu a kdo rozšiřoval védské poznání v minulosti.“ Pak je znovu řečeno: *„atha puruṣo ha vai nārāyaṇo 'kāmayata prajāḥ sṛjeya ity upakramya.“* „Pak Nejvyšší Osobnost Nārāyaṇa toužila vytvořit živé bytosti.“ Znovu je řečeno:

nārāyaṇād brahmā jāyate, nārāyaṇād prajāpatiḥ prajāyate, nārāyaṇād indro jāyate, nārāyaṇād aṣṭau vasavo jāyante, nārāyaṇād ekādaśa rudrā jāyante, nārāyaṇād dvādaśādityāḥ

„Z Nārāyaṇy je narozen Brahmā a z Nārāyaṇy jsou narozeni také patriarchové. Z Nārāyaṇy je narozen Indra, z Nārāyaṇy je narozeno osm Vasuů, z Nārāyaṇy je narozeno jedenáct Rudrů, z Nārāyaṇy je narozeno dvanáct Ādityů."

Ve stejných Védách je řečeno: *brahmaṇyo devakī-putraḥ*: „Syn Devakī, Kṛṣṇa, je Nejvyšší Osobnost." Pak je řečeno:

eko vai nārāyaṇa āsīn na brahmā na īśāno nāpo nāgni samau neme
dyāv-āpṛthivī na nakṣatrāṇi na sūryaḥ sa ekākī na ramate tasya
dhyānāntaḥ sthasya yatra chāndogaiḥ kriyamāṇāṣṭakādi-saṁjñakā
stuti-stomaḥ stomam ucyate

„Na začátku stvoření existovala pouze Nejvyšší Osobnost Nārāyaṇa. Neexistoval ani Brahmā ani Śiva ani oheň ani měsíc ani hvězdy na obloze ani slunce. Existoval pouze Kṛṣṇa, který vše vytváří a všeho si užívá."

V mnoha Purāṇách je řečeno, že Pán Śiva byl narozen z nejvyššího, Nejvyššího Pána Kṛṣṇy, a Védy říkají, že je to Nejvyšší Pán, stvořitel Brahmy a Śivy, kdo by měl být uctíván. V Mokṣa-dharmě Kṛṣṇa také říká: *prajāpatiṁ ca rudraṁ cāpy aham eva sṛjāmi vai tau hi māṁ na vijānīto mama māyā-vimohitau.* „Patriarchové, Śiva a ostatní jsou stvoření Mnou, ačkoliv neví, že jsou Mnou stvoření, protože jsou oklamáni Mou iluzorní energií." Ve Varāha Purāṇě je také řečeno: *nārāyaṇaḥ paro devas tasmāj jātaś caturmukhaḥ tasmād rudro 'bhavad devaḥ sa ca sarvajñatāṁ gataḥ.* „Nārāyaṇa je Nejvyšší Osobnost Božství a z Něj byl narozen Brahmā, ze kterého byl narozen Śiva."

Pán Kṛṣṇa je zdrojem všeho tvoření a je nazván nejúčinnější příčinou všeho. Říká to, protože: „vše je narozeno ze Mě, jsem původním zdrojem všeho. Všechno je pode Mnou; nikdo není nade Mnou." Neexistuje žádný jiný nejvyšší kontrolor než Kṛṣṇa. Ten, kdo takto Kṛṣṇovi porozumí od pravého spirituálního mistra a z védské literatury, kdo zapojuje všechnu svou energii ve vědomí Kṛṣṇy, se stane skutečně učeným člověkem. Ve srovnání s ním nejsou všichni ostatní, kteří Kṛṣṇu náležitě neznají, ničím než blázny. Jedině blázen by považoval Kṛṣṇu za obyčejného člověka. Kṛṣṇa vědomá osoba by neměla být zmatena blázny; měla by se vyhnout všech neautorizovaných komentářů a interpretací Bhagavad-gīty a s odhodláním a pevností pokračovat ve vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 9

मच्चित्ता मद्गतप्राणा बोधयन्तः परस्परम् ।
कथयन्तश्च मां नित्यं तुष्यन्ति च रमन्ति च ॥ १०-९॥

mac-cittā mad-gata-prāṇā
bodhayantaḥ parasparam
kathayantaś ca māṁ nityaṁ
tuṣyanti ca ramanti ca

mat-cittāḥ—mysli plně zapojené ve Mně; *mat-gata-prāṇāḥ*—životy věnované službě Kṛṣṇovi; *bodhayantaḥ*—hlásající; *parasparam*—mezi sebou; *kathayantaḥ ca*—také mluvící; *mām*—o Mně; *nityam*—neustále; *tuṣyanti*—jsou potěšeni; *ca*—také; *ramanti*—užívají si transcendentální blaženost; *ca*—také.

Překlad

Myšlenky Mých čistých oddaných dlí ve Mně, jejich životy jsou Mi odevzdané a osvětlováním jeden druhého a konverzováním o Mně čerpají veliké uspokojení a blaženost.

Výklad

Čistí oddaní, jejichž charakteristiky jsou zde zmíněné, se plně zapojují do transcendentální milující služby Pána. Jejich mysli nemohou být odchýleny z lotosových chodidel Kṛṣṇy. Jejich rozmluvy jsou výhradně o transcendentálních tématech. Příznaky čistých oddaných jsou popsány konkrétně v tomto verši. Oddaní Nejvyššího Pána jsou dvacet čtyři hodin zapojení do oslavování radovánek Nejvyššího Pána. Jejich srdce a duše jsou stále ponořené v Kṛṣṇovi a těší se z diskutování o Něm s ostatními oddanými.

V úvodním stádiu oddané služby si vychutnávají transcendentální potěšení ze služby samotné a v dospělém stádiu jsou ve skutečnosti umístěni v lásce Boha. Jakmile jsou umístěni v transcendentálním postavení, mohou si vychutnávat nejvyšší dokonalost, která je Pánem projevena v Jeho svrchovaném sídle. Pán Caitanya přirovnává transcendentální oddanou službu k zasetí semínka do srdce živé bytosti. Nespočet živých bytostí cestuje napříč různými planetami vesmíru a z nich je několik, kteří jsou obdařeni štěstěnou natolik, aby potkali čistého oddaného a získali šanci porozumět oddané službě. Tato oddaná služba je právě jako semínko, a pokud je zaseto do srdce živé bytosti a pokud ta pokračuje v naslouchání a pění, Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, toto semínko vykvete, právě jako semínko stromu vykvete pravidelným zaléváním. Spirituální rostlinka oddané služby postupně roste a roste až pronikne pláštěm materiálního vesmíru a vstoupí do záře *brahmajyoti* ve spirituální obloze. Také ve spirituální obloze tato rostlinka roste více a více až dosáhne nejvyšší planety, která je nazvána Goloka Vṛndāvana, nejvyšší planeta Kṛṣṇy. Nakonec rostlinka přijme úkryt pod lotosovými chodidly Kṛṣṇy a odpočívá tam. Postupně, tak jako rostlina produkuje ovoce a květy, tak rostlina oddané služby také produkuje plody a proces zalévání v podobě pění a naslouchání pokračuje. Tato rostlina oddané služby je plně popsaná v Caitanya-caritāmṛtě. Je tam vysvětleno, že když celá rostlina přijme úkryt pod lotosovými chodidly Nejvyššího Pána, jedinec se stane plně pohlceným v lásce Boha; pak

nemůže žít ani okamžik, aniž by byl v kontaktu s Nejvyšším Pánem, právě jako ryba nemůže žít bez vody. V takovém stavu oddaný ve skutečnosti dosáhne transcendentální vlastnosti v kontaktu s Nejvyšším Pánem.

Śrīmad-Bhāgavatam je také plný takového vyprávění o vztahu mezi Nejvyšším Pánem a Jeho oddanými; proto je Śrīmad-Bhāgavatam oddaným velmi drahý. V tomto vyprávění není nic o materiálních aktivitách, ukájení smyslů či osvobození. Śrīmad-Bhāgavatam je jediným vyprávěním, ve kterém je plně popsána transcendentální povaha Nejvyššího Pána a Jeho oddaných. A tak realizované duše ve vědomí Kṛṣṇy čerpají nepřetržité potěšení ve slyšení takových transcendentálních literatur, právě jako si mladý hoch a dívka libují, když jsou spolu.

TEXT 10

तेषां सततयुक्तानां भजतां प्रीतिपूर्वकम् ।
ददामि बुद्धियोगं तं येन मामुपयान्ति ते ॥ १०-१०॥

teṣāṁ satata-yuktānāṁ
bhajatāṁ prīti-pūrvakam
dadāmi buddhi-yogaṁ taṁ
yena mām upayānti te

teṣām—jim; *satata-yuktānām*—vždy zapojení; *bhajatām*—v oddané službě; *prīti-pūrvakam*—v milující extázi; *dadāmi*—dám; *buddhi-yogam*—skutečnou inteligenci; *tam*—to; *yena*—kterým; *mām*—ke Mně; *upayānti*—přijít; *te*—oni.

Překlad

Těm, kteří jsou neustále oddáni a uctívají Mě s láskou, dám porozumění, kterým ke Mně mohou přijít.

Výklad

V tomto verši je velmi významné slovo *buddhi-yogam.* Možná si pamatujeme, že v Druhé kapitole Pán, dávající pokyny Arjunovi, řekl, že k němu promluvil o mnoha věcech a že ho bude instruovat v cestě *buddhi*-jógy. Nyní je *buddhi*-jóga vysvětlena. *Buddhi-yogam* sama o sobě je akcí ve vědomí Kṛṣṇy; to je nejvyšší inteligence. *Buddhi* znamená inteligence a *yogam* znamená mystické činnosti či mystické povýšení. Když chce někdo jít zpátky domů, zpátky k Božství, a dá se plně na vědomí Kṛṣṇy v oddané službě, jeho akce je nazvána *buddhi-yogam.* Jinými slovy, *buddhi-yogam* je proces, kterým se jedinec dostane ze zapletení tohoto materiálního světa. Konečný cíl postupu je Kṛṣṇa. Lidé toto neznají; proto je důležité sdružování se s oddanými a pravým spirituálním mistrem. Jedinec by

měl vědět, že cílem je Kṛṣṇa, a když je zadán cíl, pak je cesta pomalu, ale postupně překročena a je dosažen konečný cíl.

Když člověk zná cíl života, ale je závislý na plodech aktivit, koná v *karma*-józe. Když ví, že cíl je Kṛṣṇa, ale těší se z mentálních spekulací k porozumění Kṛṣṇovi, koná v *jñāna*-józe. A když zná cíl a hledá Kṛṣṇu naprosto ve vědomí Kṛṣṇy a oddané službě, koná v *bhakti*-józe, či *buddhi*-józe, která je úplnou jógou. Tato úplná jóga je nejvyšším stádiem dokonalosti života.

Člověk může mít pravého spirituálního mistra a být připoutaný ke spirituální organizaci, nicméně i tak, pokud není dostatečně inteligentní, aby činil pokrok, pak mu Kṛṣṇa dá instrukce zevnitř tak, aby k Němu nakonec mohl bez obtíží přijít. Kvalifikací je, že se člověk neustále zapojuje do vědomí Kṛṣṇy a s láskou a oddaností vykonává všechny druhy služeb. Měl by pro Kṛṣṇu vykonávat nějaký druh práce a tato práce by měla být s láskou. Pokud je oddaný dostatečně inteligentní, bude na cestě seberealizace činit pokrok. Pokud je jedinec upřímný a oddaný aktivitám oddané služby, Pán mu dá šanci činit pokrok a nakonec Ho dosáhnout.

TEXT 11

तेषामेवानुकम्पार्थमहमज्ञानजं तमः ।
नाशयाम्यात्मभावस्थो ज्ञानदीपेन भास्वता ॥ १०-११ ॥

teṣām evānukampārtham
aham ajñāna-jaṁ tamaḥ
nāśayāmy ātma-bhāva-stho
jñāna-dīpena bhāsvatā

teṣām—pro ně; *eva*—jistě; *anukampā-artham*—abych ukázal zvláštní milost; *aham*—Já; *ajñāna-jam*—důsledkem nevědomosti; *tamaḥ*—temnota; *nāśayāmi*—rozptýlím; *ātma*—zevnitř; *bhāvasthaḥ*—sebe; *jñāna*—poznání; *dīpena*—lampou; *bhāsvatā*—zářící.

Překlad

Ze soucitu pro ně Já, který přebývám v jejich srdcích, zničím temnotu zrozenou z nevědomosti svítící lampou poznání.

Výklad

Když byl Pán Caitanya v Benares a uváděl v platnost pění Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, tisíce lidí Ho následovaly. Prakāśānanda, v té době velmi vlivný a učený

vzdělanec v Benares, se Panu Caitanyovi vysmíval, že je sentimentalista. Filozofové někdy oddané kritizují, protože si myslí, že většina oddaných je v temnotě nevědomosti a že jsou filozoficky naivními sentimentalisty. Toto ve skutečnosti není pravda. Existují velmi, velmi učení vzdělanci, kteří předložili filozofii oddanosti, ale i když oddaný nevyužije jejich literatury či svého spirituálního mistra, pokud je upřímný ve své oddané službě, je mu pomoženo Kṛṣṇou Samotným zevnitř jeho srdce. Takže upřímný oddaný zapojený do vědomí Kṛṣṇy nemůže být bez poznání. Jedinou kvalifikací je, že jedinec vykonává oddanou službu v plném Kṛṣṇa vědomí.

Moderní filozofové si myslí, že bez rozlišování jedinec nemůže mít čisté poznání. Pro ně Nejvyšší Pán dává tuto odpověď: těm, kteří jsou zapojení v čisté oddané službě, ačkoliv mohou být bez dostatečného vzdělání, a dokonce i bez dostatečného poznání védských principů, je i tak pomoženo Nejvyšším Bohem, jak je uvedeno v tomto verši.

Pán Arjunovi říká, že v podstatě neexistuje možnost porozumění Nejvyšší Pravdě, Absolutní Pravdě, Nejvyšší Osobnosti Božství, jednoduše spekulováním, jelikož Nejvyšší Pravda je tak veliká, že Jí není možné porozumět či Jí dosáhnout jednoduše vynakládáním mentálního úsilí. Člověk může pokračovat ve spekulování po několik milionů let, a pokud není oddaný, pokud není milovníkem Nejvyšší Pravdy, nikdy Kṛṣṇovi či Nejvyšší Pravdě neporozumí. Kṛṣṇa, Nejvyšší Pravda, je potěšen pouze oddanou službou a Svou nepředstavitelnou energií může Sebe vyjevit srdci čistého oddaného. Čistý oddaný má Kṛṣṇu neustále ve svém srdci; proto je právě jako slunce, které rozptyluje temnotu nevědomosti. Toto je zvláštní milost prokázaná Kṛṣṇou čistému oddanému.

Důsledkem znečištění materiálním sdružováním, po mnoho, mnoho milionů narození, je jedincovo srdce vždy pokryto prachem materialismu, ale když se jedinec zapojí do oddané služby a neustále pěje Hare Kṛṣṇa, prach je rychle vyčištěn a jedinec je povýšen na rovinu čistého poznání. Konečný cíl Viṣṇua může být dosažen jen tímto pěním a oddanou službou, a ne mentální spekulací či argumentací. Čistý oddaný si nemusí dělat starosti o nezbytnosti života; nemusí být plný úzkosti, protože když ze svého srdce odstraní temnotu, vše je Nejvyšším Pánem automaticky poskytnuto, jelikož On je potěšen milující oddanou službou oddaného. To je esence učení Gīty. Studováním Bhagavad-gīty se jedinec může stát zcela odevzdanou duší Nejvyššímu Pánu a zapojit se do čisté oddané služby. Jak Pán převezme dohled, jedinec se stane zcela osvobozený ode všech druhů materialistických úsilí.

TEXTY 12-13

अर्जुन उवाच ।
परं ब्रह्म परं धाम पवित्रं परमं भवान् ।
पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं विभुम् ॥ १०-१२॥

आहुस्त्वामृषयः सर्वे देवर्षिर्नारदस्तथा ।
असितो देवलो व्यासः स्वयं चैव ब्रवीषि मे ॥ १०-१३॥

arjuna uvāca
paraṁ brahma paraṁ dhāma
pavitraṁ paramaṁ bhavān
puruṣaṁ śāśvataṁ divyam
ādi-devam ajaṁ vibhum

āhus tvām ṛṣayaḥ sarve
devarṣir nāradas tathā
asito devalo vyāsaḥ
svayaṁ caiva bravīṣi me

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *param*—nejvyšší; *brahma*—pravda; *param*—nejvyšší; *dhāma*—udržovatel; *pavitram*—nejčistší; *paramam*—nejvyšší; *bhavān*—Ty; *puruṣam*—osobnost; *śāśvatam*—původní; *divyam*—transcendentální; *ādi-devam*—původní Pán; *ajam*—nenarozený; *vibhum*—největší; *āhuḥ*—říkat; *tvām*—Tobě; *ṛṣayaḥ*—mudrci; *sarve*—vše; *devarṣiḥ*—mudrc mezi polobohy; *nāradaḥ*—Nārada; *tathā*—také; *asitaḥ*—Asita; *devalaḥ*—Devala; *vyāsaḥ*—Vyāsa; *svayam*—osobně; *ca*—také; *eva*—jistě; *bravīṣi*—vysvětlující; *me*—mi.

Překlad

Arjuna řekl: Jsi Nejvyšší Brahman, vrchol, nejvyšší svrchované sídlo a očišťovatel, Absolutní Pravda a věčná božská osoba. Jsi prvotní Bůh, transcendentální a původní, a jsi nenarozená a všeprostupující krása. Všichni velcí mudrci jako Nārada, Asita, Devala a Vyāsa toto o Tobě tvrdí a nyní mi to tvrdíš Ty Sám.

Výklad

V těchto dvou verších Nejvyšší Pán dává modernímu filozofovi šanci, neboť zde je jasné, že Nejvyšší je odlišný od individuální duše. Arjuna, poté co v této kapitole slyšel zásadní čtyři verše Bhagavad-gīty, se stal naprosto osvobozeným ode všech pochyb a přijal Kṛṣṇu jako Nejvyšší Osobnost Božství. Ihned odvážně prohlašuje: „Jsi Parambrahma, Nejvyšší Osobnost Božství." A předtím Kṛṣṇa uvádí, že je původcem všeho a každého. Každý polobůh a každá lidská bytost jsou na Něm závislí. Lidé a polobohové si z nevědomosti myslí, že jsou absolutní a nezávislí na Nejvyšším Pánu Kṛṣṇovi. Tato nevědomost je dokonale odstraněna vykonáváním oddané služby. To je již Pánem vysvětleno v předcházejícím verši. Nyní Jeho milostí Ho Arjuna přijímá jako Nejvyšší Pravdu, v souladu s védským nařízením. Není to tím, že Kṛṣṇa je intimním přítelem Arjuny, a tak Mu lichotí,

nazýváním Ho Nejvyšší Osobnost Božství, Absolutní Pravda. Cokoliv Arjuna v těchto dvou verších říká, je potvrzeno jako védská pravda. Védská nařízení potvrzují, že pouze ten, kdo se dá na oddanou službu Nejvyššímu Pánu, Mu může porozumět, zatímco ostatní nemohou. Naprosto každé slovo tohoto verše promluveného Arjunou je potvrzeno védským nařízením.

V Kena Upaniṣadu je uvedeno, že Nejvyšší Brahman je spočinutím všeho a Kṛṣṇa již vysvětlil, že vše na Něm spočívá. Muṇḍaka Upaniṣad potvrzuje, že Nejvyšší Pán, ve kterém vše spočívá, může být realizován pouze těmi, kteří se neustále zapojují do myšlení na Něj. Toto neustálé myšlení na Kṛṣṇu je *smaraṇam*, jednou z metod oddané služby. Je to pouze oddanou službou Kṛṣṇovi, jak jedinec může porozumět svému postavení a zbavit se tohoto materiálního těla.

Nejvyšší Pán je ve Védách přijat jako nejčistší z čistých. Ten, kdo chápe, že Kṛṣṇa je nejčistší z čistých, se může stát očištěným ze všech hříšných aktivit. Jedinec nemůže být dezinfikován z hříšných aktivit, pokud se neodevzdá Nejvyššímu Pánu. Arjunovo přijetí Kṛṣṇy jako nejvyšší čistoty je v souladu s nařízeními védské literatury. Toto je také potvrzeno velkými osobnostmi, jejichž hlavou je Nārada.

Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství a jedinec by o Něm měl neustále meditovat a užívat si svůj transcendentální vztah s Ním. On je nejvyšší existence. Je prost tělesných potřeb, narození a smrti. Nejenže toto potvrzuje Arjuna, ale veškerá védská literatura, Purāṇy a historie. Kṛṣṇa je takto popsán ve všech védských literaturách a také Nejvyšší Pán Samotný ve Čtvrté kapitole říká: „Ačkoliv jsem nenarozený, objevuji se na této zemi, abych ustavil náboženské principy." On je nejvyšším původem; nemá žádnou příčinu, jelikož je příčinou všech příčin a vše z Něj vyzařuje. Toto dokonalé poznání může být vlastněno milostí Nejvyššího Pána.

Arjuna se zde vyjadřuje skrze milost Kṛṣṇy. Pokud chceme porozumět Bhagavad-gītě, měli bychom přijmout tvrzení těchto dvou veršů. To je nazváno systém *paramparā*, přijetí učednické posloupnosti. Pokud jedinec není v učednické posloupnosti, nemůže Bhagavad-gītě porozumět. Takzvaným akademickým vzděláváním toto není možné. Bohužel ti, kteří jsou pyšní na své akademické vzdělání, navzdory tolika důkazům ve védských literaturách, se drží svých tvrdošíjných přesvědčení, že Kṛṣṇa je obyčejná osoba.

TEXT 14

सर्वमेतदृतं मन्ये यन्मां वदसि केशव ।
न हि ते भगवन्व्यक्तिं विदुर्देवा न दानवाः ॥ १०-१४॥

sarvam etad ṛtaṁ manye
yan māṁ vadasi keśava
na hi te bhagavan vyaktiṁ

vidur devā na dānavāḥ

sarvam—všechny; *etat*—tyto; *ṛtam*—pravdy; *manye*—přijímám; *yat*—které; *mām*—mi; *vadasi*—říkáš; *keśava*—ó Kṛṣṇo; *na*—nikdy; *hi*—jistě; *te*—Tvé; *bhagavan*—ó Osobnosti Božství; *vyaktim*—vyjevení; *viduḥ*—může poznat; *devaḥ*—polobohové; *na*—ani; *dānavāḥ*—démoni.

Překlad

Ó Kṛṣṇo, zcela přijímám jako pravdu vše, co jsi mi řekl. Ani bohové ani démoni, ó Pane, neznají Tvou osobnost.

Výklad

Arjuna zde potvrzuje, že osoby bezvěrecké a démonické povahy nemohou Kṛṣṇovi porozumět. Není znám dokonce ani polobohy, takže co teprve mluvit o takzvaných učencích tohoto moderního světa? Milostí Nejvyššího Pána Arjuna pochopil, že Nejvyšší Pravda je Kṛṣṇa a že On je ten dokonalý. Jedinec by proto měl následovat cestu Arjuny. Ten obdržel autoritu Bhagavad-gīty. Jak je popsáno ve Čtvrté kapitole, systém *paramparā* učednické posloupnosti pro porozumění Bhagavad-gītě byl ztracen, a proto Kṛṣṇa znovuustavil tuto učednickou posloupnost s Arjunou, protože Arjunu považoval za Svého intimního přítele a velkého oddaného. Proto, jak je uvedeno v našem Úvodu ke Gītopaniṣadu, Bhagavad-gītā by měla být pochopena v systému *paramparā*. Když byl systém *paramparā* ztracen, Arjuna byl znovu vybrán, aby ho oživil. Arjunovo přijetí všeho, co Kṛṣṇa říká, by mělo následováno; pak můžeme porozumět esenci Bhagavad-gīty a jen poté můžeme pochopit, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství.

TEXT 15

स्वयमेवात्मनात्मानं वेत्थ त्वं पुरुषोत्तम ।
भूतभावन भूतेश देवदेव जगत्पते ॥ १०-१५॥

svayam evātmanātmānaṁ
vettha tvaṁ puruṣottama
bhūta-bhāvana bhūteśa
deva-deva jagat-pate

svayam—osobnost; *eva*—jistě; *ātmanā*—Sebou; *ātmānam*—Sebe; *vettha*—znáš; *tvam*—Ty; *puruṣottama*—ó největší ze všech osob; *bhūta-bhāvana*—ó původe všeho; *bhūteśa*—ó Pane všeho; *deva-deva*—ó Pane všech polobohů; *jagat-pate*—ó Pane celého vesmíru.

Překlad

Vskutku, Ty samotný znáš Sebe skrze Své vlastní potence, ó původe všeho, Pane všech bytostí, Bože bohů, ó Nejvyšší Osobo, Pane vesmíru!

Výklad

Nejvyšší Pán Kṛṣṇa může být znám osobami, které jsou s Ním ve vztahu skrze vykonávání oddané služby, jako Arjuna a jeho následníci. Osoby démonické či ateistické mentality nemohou Kṛṣṇu poznat. Mentální spekulace, která jedince vede pryč od Nejvyššího Pána, je vážným hříchem a ten, kdo Kṛṣṇu nezná, by se neměl snažit komentovat Bhagavad-gītu. Bhagavad-gītā je prohlášením Kṛṣṇy, a jelikož je vědou o Kṛṣṇovi, měla by být porozuměna od Kṛṣṇy tak, jak ji porozuměl Arjuna. Neměla by být obdržena od ateistických osob.

Nejvyšší Pravda je realizována ve třech aspektech: jako neosobní Brahman, lokalizovaná Paramātmā a konečně jako Nejvyšší Osobnost Božství. Takže v posledním stádiu porozumění Absolutní Pravdě jedinec přijde k Nejvyšší Osobnosti Božství. Osvobozený člověk, a dokonce i obyčejný člověk mohou realizovat neosobní Brahman či lokalizovanou Paramātmu, a přesto nemusí porozumět osobnosti Boha z veršů Bhagavad-gīty, které jsou promlouvány touto osobou, Kṛṣṇou. Impersonalisté někdy Kṛṣṇu přijímají jako Bhagavana, či mohou přijmout Jeho autoritu. A přece mnoho osvobozených osob nemůže porozumět Kṛṣṇovi jako Puruṣottamovi, Nejvyšší Osobě, otci všech živých bytostí. Proto Ho Arjuna oslovuje jako Puruṣottama. A když někdo dospěje k tomu Ho znát jako otce všech živých bytostí, i tak Ho nemusí znát jako nejvyššího kontrolora; proto je zde osloven jako Bhūteśa, nejvyšší kontrolor každého. A dokonce i když někdo Kṛṣṇu zná jako nejvyššího kontrolora všech živých bytostí, i tak nemusí vědět, že On je původem všech polobohů; proto je zde osloven jako Devadeva, Bůh všech polobohů hodný uctívání. A i když Ho někdo zná jako Boha všech polobohů hodného uctívání, nemusí vědět, že On je nejvyšším vlastníkem všeho; proto je zde osloven jako Jagatpati. A tak je pravda o Kṛṣṇovi v tomto verši ustavena realizací Arjuny a my bychom měli následovat v Arjunových šlépějích, abychom Kṛṣṇovi porozuměli tak, jak je.

TEXT 16

वक्तुमर्हस्यशेषेण दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।
याभिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वं व्याप्य तिष्ठसि ॥ १०-१६ ॥

vaktum arhasy aśeṣeṇa
divyā hy ātma-vibhūtayaḥ

yābhir vibhūtibhir lokān
imāṁs tvaṁ vyāpya tiṣṭhasi

vaktum—říct; *arhasi*—zasloužit si; *aśeṣeṇa*—detailně; *divyā*—božské; *hi*—jistě; *ātma*—Ty Sám; *vibhūtayaḥ*—honosnosti; *yābhiḥ*—kterými; *vibhūtibhiḥ*—honosnosti; *lokān*—všechny planety; *imān*—tyto; *tvam*—Ty; *vyāpya*—prostupující; *tiṣṭhasi*—zůstáváš.

Překlad

Prosím podrobně mi řekni o Svých božských silách, kterými prostupuješ všechny tyto světy a setrváváš v nich.

Výklad

V tomto verši to vypadá, že Arjuna je již spokojen se svým porozuměním Nejvyššího Pána Kṛṣṇy. Kṛṣṇovou milostí má Arjuna osobní zkušenost, inteligenci a cokoliv osoba může těmito prostředky mít a porozuměl Kṛṣṇovi jako Nejvyšší Osobnosti Božství. Pro něj neexistuje žádná pochyba, a přece žádá Kṛṣṇu, aby vysvětlil Svou všeprostupující povahu, tak aby v budoucnosti lidé porozuměli, obzvláště impersonalisté, jak existuje ve Svém všeprostupujícím aspektu skrze Své různé energie. Jedinec by měl vědět, že toto se Arjuna ptá jménem obyčejných lidí.

TEXT 17

कथं विद्यामहं योगिंस्त्वां सदा परिचिन्तयन् ।
केषु केषु च भावेषु चिन्त्योऽसि भगवन्मया ॥ १०-१७॥

kathaṁ vidyām ahaṁ yogiṁs
tvāṁ sadā paricintayan
keṣu keṣu ca bhāveṣu
cintyo 'si bhagavan mayā

katham—jak; *vidyām aham*—mám vědět; *yogin*—ó nejvyšší mystiku; *tvām*—Ty; *sadā*—neustále; *paricintayan*—myslící; *keṣu*—ve kterých; *keṣu*—ve kterých; *ca*—také; *bhāveṣu*—povaha; *cintyaḥ asi*—jsi vzpomínán; *bhagavan*—ó Nejvyšší; *mayā*—mnou.

Překlad

Jak bych měl o Tobě meditovat? Ve kterých formách nad Tebou má být rozjímáno, ó Svatý Pane?

Výklad

Jak je uvedeno v předcházející kapitole, Nejvyšší Osobnost Božství je pokryta Svou *yoga*-māyou. Mohou Ji vidět pouze odevzdané duše a oddaní. Nyní je Arjuna přesvědčen, že Jeho přítel, Kṛṣṇa, je Nejvyšší Božství, ale chce znát obecný proces, kterým všeprostupující Pán může být pochopen obyčejným člověkem. Žádný obyčejný člověk, včetně démonů a ateistů, nemůže Kṛṣṇu znát, protože je strážen Svou energií *yoga*-māyou. Znovu, tyto otázky jsou pokládány Arjunou pro jejich prospěch. Výše postavený oddaný se zajímá nejen o své vlastní porozumění, ale pro porozumění všeho lidstva. Ze své milosti, protože je Vaiṣṇava, oddaný, Arjuna otevírá porozumění pro obyčejného člověka, co se všeprostupnosti Nejvyššího týče. Oslovuje Kṛṣṇu konkrétně jako *yogin*, protože Śrī Kṛṣṇa je pán energie *yoga-māyā*, kterou je obyčejnému člověku zakryt a odhalen. Obyčejný člověk, který nemá žádnou lásku pro Kṛṣṇu, nemůže na Kṛṣṇu neustále myslet; proto musí myslet materiálně. Arjuna zvažuje režim myšlení materialistických osob tohoto světa. Neboť materialisté nemohou Kṛṣṇovi porozumět spirituálně, je jim dána rada soustředit svou mysl na fyzické věci a snažit se vidět, jak je Kṛṣṇa projeven fyzickými zpodobněními.

TEXT 18

विस्तरेणात्मनो योगं विभूतिं च जनार्दन ।
भूयः कथय तृप्तिर्हि श‍ृण्वतो नास्ति मेऽमृतम् ॥ १०-१८॥

vistareṇātmano yogaṁ
vibhūtiṁ ca janārdana
bhūyaḥ kathaya tṛptir hi
śṛṇvato nāsti me 'mṛtam

vistareṇa—v popisu; *ātmanaḥ*—Sebe; *yogam*—mystická moc; *vibhūtim*—honosnosti; *ca*—také; *janārdana*—ó zabijáku ateistů; *bhūyaḥ*—znovu; *kathaya*—popiš; *tṛptiḥ*—uspokojení; *hi*—jistě; *śṛṇvataḥ*—slyšení; *na asti*—není zde žádné; *me*—můj; *amṛtam*—nektar.

Překlad

Znovu mi podrobně řekni, ó Janārdano [Kṛṣṇo], o Tvých mocných potencích a slávě, neboť posloucháním Tvých rajských slov nikdy nebudu znaven.

Výklad

Podobné prohlášení bylo učiněno směrem k Sūtovi Gosvāmīmu ṛṣiimi Naimiṣāraṇye, vedených Śaunakou. Toto prohlášení je:

vayaṁ tu na vitṛpyāma uttama-śloka-vikrame
yac chṛṇvatāṁ rasa-jñānāṁ svādu svādu pade pade

„Jedinec nikdy nemůže být nasycen, i když nepřetržitě slyší transcendentální radovánky Kṛṣṇy, který je oslavován védskými chvalozpěvy. Ti, kteří vstoupili do transcendentálního vztahu s Kṛṣṇou, si na každém kroku libují popisů radovánek Pána." A tak Arjunu zajímá slyšet o Kṛṣṇovi, konkrétně jak nadále existuje jako všeprostupující Nejvyšší Pán.

Nyní, co se *amṛtam*, nektaru, týče, jakékoliv vyprávění či tvrzení týkající se Kṛṣṇy je právě jako nektar. A tento nektar může být vnímán praktickou zkušeností. Moderní příběhy, fikce a historie jsou odlišné od transcendentálních zábav Pána v tom, že jedince bude nudit slyšet o všedních příbězích, ale nikdy ho nebude nudit slyšení o Kṛṣṇovi. Je to pouze pro tento důvod, že historie celého vesmíru je přeplněná odkazy na radovánky různých inkarnací Božství. Kupříkladu, Purāṇy jsou historiemi dávných věků, které vypráví zábavy různých inkarnací Pána. Takto zůstává čtivo navždy čerstvé, navzdory opakovaným četbám.

TEXT 19

श्रीभगवानुवाच ।
हन्त ते कथयिष्यामि दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।
प्राधान्यतः कुरुश्रेष्ठ नास्त्यन्तो विस्तरस्य मे ॥ १०-१९॥

śrī-bhagavān uvāca
hanta te kathayiṣyāmi
divyā hy ātma-vibhūtayaḥ
prādhānyataḥ kuru-śreṣṭha
nāsty anto vistarasya me

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *hanta*—ano; *te*—tobě; *kathayiṣyāmi*—promluvím; *divyāḥ*—božské; *hi*—jistě; *ātma-vibhūtayaḥ*—osobní honosnosti; *prādhānyataḥ*—v první řadě; *kuruśreṣṭha*—ó nejlepší z Kuruů; *na asti*—neexistuje žádný; *antaḥ*—limit; *vistarasya*—rozsahu; *me*—Mé.

Překlad

Svatý Pán řekl: Ano, řeknu ti o Svých skvostných projevech, ale jen o těch, které jsou význačné, ó Arjuno, jelikož má honosnost je neome-

zená.

Výklad

Velikost Kṛṣṇy a Jeho honosnosti není možné pochopit. Smysly individuální duše jsou nedokonalé a nedovolují jí porozumět kompletnosti Kṛṣṇových záležitostí. I tak se oddaní snaží Kṛṣṇovi porozumět, ale ne na základě toho, že budou schopni porozumět Kṛṣṇovi plně v nějaký konkrétní čas či v nějakém stavu života. Naopak, samotná témata Kṛṣṇy jsou tak lahodící, že se jim jeví jako nektar. A tak si je užívají. V diskutování Kṛṣṇových honosností a Jeho rozmanitých energií čistí oddaní čerpají transcendentální potěšení. Proto je chtějí slyšet a diskutovat. Kṛṣṇa ví, že živé bytosti nerozumí rozsahu Jeho honosností; On proto souhlasí s uvedením pouze význačných projevů Svých různých energií. Slovo *prādhānyataḥ* (význačné) je velmi důležité, protože můžeme porozumět pouze pár význačným detailům Nejvyššího Pána, jelikož Jeho rysy jsou neomezené. Není možné porozumět jim všem. A *vibhūti*, jak je použito v tomto verši, odkazuje na honosnosti, kterými kontroluje celý projev. Ve slovníku Amara-kośa je uvedeno, že *vibhūti* označuje mimořádnou honosnost.

Impersonalista nebo panteista nemůže mimořádným honosnostem Nejvyššího Pána ani projevům Jeho božské energie porozumět. V materiálním i ve spirituálním světě jsou Jeho energie rozšířeny v každé rozmanitosti projevu. Nyní Kṛṣṇa popisuje, co může být přímo vnímáno obyčejným člověkem; a tak je takto popsána část Jeho rozmanité energie.

TEXT 20

अहमात्मा गुडाकेश सर्वभूताशयस्थितः ।
अहमादिश्च मध्यं च भूतानामन्त एव च ॥ १०-२०॥

aham ātmā guḍākeśa
sarva-bhūtāśaya-sthitaḥ
aham ādiś ca madhyaṁ ca
bhūtānām anta eva ca

aham—Já; *ātmā*—duše; *guḍākeśa*—ó Arjuno; *sarva-bhūta*—všechny živé bytosti; *āśaya-sthitaḥ*—umístěný uvnitř; *aham*—jsem; *ādiḥ*—původ; *ca*—také; *madhyam*—střed; *ca*—také; *bhūtānām*—všechny živé bytosti; *antaḥ*—konec; *eva*—jistě; *ca*—a.

Překlad

Já jsem vlastní Já, ó Guḍākeśo, usazené v srdcích všech tvorů. Jsem začátek, prostředek i konec všech bytostí.

Výklad

Arjuna je v tomto verši osloven jako Guḍākeśa, což znamená ten, kdo zvítězil nad temnotou spánku. Ti, kdo spí v temnotě nevědomosti, nemohou porozumět, jak Nejvyšší Božství Sebe projevuje v materiálních a spirituálních světech. Toto oslovení Arjuny Kṛṣṇou je tedy významné. Jelikož Arjuna je nad takovou temnotou, Osobnost Božství souhlasí s popsáním Svých rozmanitých honosností. Kṛṣṇa nejprve Arjunu informuje, že On je Já či duše celého vesmírného projevu prostřednictvím Svého primárního rozšíření. Před materiálním stvořením Nejvyšší Pán, svým úplným rozšířením, přijme Puruṣa inkarnace a z Něj vše začíná. Proto On je *ātmā*, duše *mahat*-tattvy, vesmírných prvků. Celková materiální energie není příčinou stvoření, ale ve skutečnosti Mahā-Viṣṇu vstupuje do *mahat*-tattvy, celkové materiální energie. Je duší. Když Mahā-Viṣṇu vstoupí do projevených vesmírů, znovu Sebe projeví jako Nadduše v každé entitě. Máme zkušenost, že osobní tělo živé bytosti existuje důsledkem přítomnosti spirituální jiskry. Bez existence spirituální jiskry se tělo nemůže rozvíjet. Podobně, materiální projev se nemůže rozvíjet bez vstoupení Nejvyšší Duše, Kṛṣṇy.

Nejvyšší Osobnost Božství existuje jako Nadduše ve všech projevených vesmírech. Śrīmad-Bhāgavatam poskytuje popis tří *puruṣa*-avatārů. „Nejvyšší Osobnost Božství projevuje v tomto materiálním projevu tři rysy, jako Kāraṇodakaśāyī Visṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu a Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu.“ Nejvyšší Pán Kṛṣṇa, příčina všech příčin, leží ve vesmírném oceánu jako Mahā-Viṣṇu či Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu, a proto je Kṛṣṇa začátkem tohoto vesmíru, udržovatelem vesmírného projevu a koncem veškeré energie.

TEXT 21

आदित्यानामहं विष्णुर्ज्योतिषां रविरंशुमान् ।
मरीचिर्मरुतामस्मि नक्षत्राणामहं शशी ॥ १०-२१॥

ādityānām ahaṁ viṣṇur
jyotiṣāṁ ravir aṁśumān
marīcir marutām asmi
nakṣatrāṇām ahaṁ śaśī

ādityānām—z Ādityů; *aham*—jsem; *viṣṇuḥ*—Nejvyšší Pán; *jyotiṣām*—ze všech nebeských těles; *raviḥ*—slunce; *aṁśumān*—zářící; *marīciḥ*—Marīci; *marutām*—z Marutů; *asmi*—jsem; *nakṣatrāṇām*—z hvězd; *aham*—jsem; *śaśī*—měsíc.

Překlad

Z Ādityů jsem Viṣṇu, ze světel jsem zářící slunce, z Marutů jsem Marīci a mezi hvězdami jsem měsícem.

Výklad

Existuje dvanáct Ādityů a hlavním z nich je Kṛṣṇa. A mezi všemi nebeskými tělesy třpytícími se na obloze je hlavním slunce a v Brahma-saṁhitě je slunce přijato jako svítící zář Nejvyššího Pána a je považováno za jedno z Jeho očí. Marīci je kontrolující božstvo nebeských prostor. Z hvězd je v noci nejvýraznější měsíc, a tak měsíc představuje Kṛṣṇu.

TEXT 22

वेदानां सामवेदोऽस्मि देवानामस्मि वासवः ।
इन्द्रियाणां मनश्चास्मि भूतानामस्मि चेतना ॥ १०-२२॥

vedānāṁ sāma-vedo 'smi
devānām asmi vāsavaḥ
indriyāṇāṁ manaś cāsmi
bhūtānām asmi cetanā

vedānām—ze všech Véd; *sāma-vedaḥ*—Sāma-veda; *asmi*—jsem; *devānām*—ze všech polobohů; *asmi*—jsem; *vāsavaḥ*—nebeský král; *indriyāṇām*—ze všech smyslů; *manaḥ*—mysl; *ca*—také; *asmi*—jsem; *bhūtānām*—ze všech živých bytostí; *asmi*—jsem; *cetanā*—živá síla.

Překlad

Z Véd jsem Sāma-veda, z polobohů jsem Indra, ze smyslů jsem mysl a jsem živá síla [poznání] v živých bytostech.

Výklad

Rozdíl mezi hmotou a duší je v tom, že hmota nemá vědomí jako živá bytost; proto je toto vědomí nejvyšší a věčné. Vědomí nemůže být vyrobeno kombinací hmoty.

TEXT 23

रुद्राणां शङ्करश्चास्मि वित्तेशो यक्षरक्षसाम् ।
वसूनां पावकश्चास्मि मेरुः शिखरिणामहम् ॥ १०-२३॥

rudrāṇāṁ śaṅkaraś cāsmi
vitteśo yakṣa-rakṣasām
vasūnāṁ pāvakaś cāsmi
meruḥ śikhariṇām aham

rudrāṇām—ze všech Rudrů; *śaṅkaraḥ*—Pán Śiva; *ca*—také; *asmi*—jsem; *vitteśaḥ*—pán pokladnice; *yakṣa-rakṣasām*—z Yakṣů a Rākṣasů; *vasūnām*—z Vasuů; *pāvakaḥ*—oheň; *ca*—také; *asmi*—jsem; *meruḥ*—Meru; *śikhariṇām*—ze všech hor; *aham*—jsem.

Překlad

Ze všech Rudrů jsem Pán Śiva, z Yakṣů a Rākṣasů jsem pánem bohatství [Kuvera], z Vasuů jsem oheň [Agni] a z hor jsem Meru.

Výklad

Existuje jedenáct Rudrů, ze kterých je dominantní Pán Śiva. Je inkarnací Nejvyššího Pána řídící režimy nevědomosti ve vesmíru. Z polobohů je hlavním pokladníkem Kuvera a on je zpodobněním Nejvyššího Pána. Meru je hora proslulá pro své bohaté přírodní zdroje.

TEXT 24

पुरोधसां च मुख्यं मां विद्धि पार्थ बृहस्पतिम् ।
सेनानीनामहं स्कन्दः सरसामस्मि सागरः ॥ १०-२४॥

purodhasāṁ ca mukhyaṁ māṁ
viddhi pārtha bṛhaspatim
senānīnām ahaṁ skandaḥ
sarasām asmi sāgaraḥ

purodhasām—ze všech duchovních; *ca*—také; *mukhyam*—vedoucí; *mām*—Mě; *viddhi*—pochop; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *bṛhaspatim*—Bṛhaspati; *senānīnām*—ze všech velitelů; *aham*—jsem; *skandaḥ*—Kārtikeya; *sarasām*—ze všech zásobníků vody; *asmi*—jsem; *sāgaraḥ*—oceán.

Překlad

Z kněžích, ó Arjuno, Mě znej jako jejich vedoucího, Bṛhaspatiho, pána oddanosti. Z generálů jsem Skanda, pán války; a z těles vody jsem oceán.

Výklad

Indra je hlavním polobohem nebeských planet a je znám jako král nebes. Planeta, které vládne, je nazývá Indraloka. Bṛhaspati je Indrův kněží, a jelikož Indra je šéfem všech králů, Bṛhaspati je šéfem všech kněžích. A jak Indra je šéfem všech

králů, Skanda, syn Pārvatī a Pána Śivy, je šéfem všech vojenských velitelů. A ze všech těles vody je největší oceán. Tato zpodobnění Kṛṣṇy poskytují jen náznaky Jeho velikosti.

TEXT 25

महर्षीणां भृगुरहं गिरामस्म्येकमक्षरम् ।
यज्ञानां जपयज्ञोऽस्मि स्थावराणां हिमालयः ॥ १०-२५॥

maharṣīṇāṁ bhṛgur ahaṁ
girām asmy ekam akṣaram
yajñānāṁ japa-yajño 'smi
sthāvarāṇāṁ himālayaḥ

maharṣīṇām—mezi velkými mudrci; *bhṛguḥ*—Bhṛgu; *aham*—jsem; *girām*—z vibrací; *asmi*—jsem; *ekam akṣaram*—*praṇava*; *yajñānām*—z obětí; *japa-yajñaḥ*—pění; *asmi*—jsem; *sthāvarāṇām*—z nehybných věcí; *himālayaḥ*—pohoří Himálaj.

Překlad

Z velkých mudrců jsem Bhṛgu; z vibrací jsem transcendentální om. Z obětí jsem pění svatých jmen [japa] a z nepohyblivých věcí jsem Himálaj.

Výklad

Brahmā, první živé stvoření ve vesmíru, vytvořil několik synů pro šíření nejrůznějších druhů. Nejmocnějším z jeho synů je Bhṛgu, který je také největším mudrcem. Ze všech transcendentálních vibrací, *„om“* (*omkara*) představuje Nejvyššího. Ze všech obětí je pění Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare nejčistším zastoupením Kṛṣṇy. Někdy jsou doporučeny zvířecí oběti, ale v oběti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa není žádná otázka násilí. Je nejjednodušší a nejčistší. Cokoliv je ve světech vznešeného je zpodobněním Kṛṣṇy. Proto Himálaj, největší pohoří na světě, Ho také zpodobňuje. V předešlém verši byla zmíněna hora pojmenovaná Meru, ale Meru je někdy pohyblivá, zatímco Himálaj se nehýbe nikdy. A tak Himálaj je větší než Meru.

TEXT 26

अश्वत्थः सर्ववृक्षाणां देवर्षीणां च नारदः ।
गन्धर्वाणां चित्ररथः सिद्धानां कपिलो मुनिः ॥ १०-२६॥

aśvatthaḥ sarva-vṛkṣāṇāṁ

devarṣīṇāṁ ca nāradaḥ
gandharvāṇāṁ citrarathaḥ
siddhānāṁ kapilo muniḥ

aśvatthaḥ—strom banyan; *sarva-vṛkṣāṇām*—ze všech stromů; *devarṣīṇām*—ze všech mudrců mezi polobohy; *ca*—a; *nāradaḥ*—Nārada; *gandharvāṇām*—občané Gandharva planety; *citrarathaḥ*—Citraratha; *siddhānām*—ze všech, kdo jsou zdokonalení; *kapilaḥ muniḥ*—Kapila Muni.

Překlad

Ze všech stromů jsem svatý fíkovník a ze všech murdců a polobohů jsem Nārada. Ze zpěváků bohů [Gandharvů] jsem Citraratha a ze zdokonalených bytostí jsem mudrc Kapila.

Výklad

Fíkovník (*aśvattha*) je jedním z nejkrásnějších a nejvyšších stromů a lidé v Indii ho jako jeden ze svých denních ranních rituálů často uctívají. Mezi polobohy také uctívají Nāradu, který je považován za největšího oddaného ve vesmíru. Je tedy zpodobněním Kṛṣṇy jako oddaný. Gandharva planeta je naplněna bytostmi, které nádherně zpívají, a mezi nimi je nejlepším zpěvákem Citraratha. Z trvale žijících bytostí je Kapila považován za inkarnaci Kṛṣṇy a Jeho filozofie je zmíněná ve Śrīmad-Bhāgavatamu. Později se stal slavným jiný Kapila, ale jeho filozofie byla ateistická. Je tedy mezi nimi propastný rozdíl.

TEXT 27

उच्चैःश्रवसमश्वानां विद्धि माममृतोद्भवम् ।
ऐरावतं गजेन्द्राणां नराणां च नराधिपम् ॥ १०-२७॥

uccaiḥśravasam aśvānāṁ
viddhi mām amṛtodbhavam
airāvataṁ gajendrāṇāṁ
narāṇāṁ ca narādhipam

uccaiḥśravasam—Uccaiḥśravā; *aśvānām*—mezi koňmi; *viddhi*—znej; *mām*—Mě; *amṛta-udbhavam*—vyvolaný stloukáním oceánu; *airāvatam*—Airāvata; *gajendrāṇām*—ze slonů; *narāṇām*—mezi lidskými bytostmi; *ca*—a; *narādhipam*—král.

Překlad

Z koní Mě znej jako Uccaiḥśravu, který povstal z oceánu, narozen z elixíru nesmrtelnosti; ze vznešených slonů jsem Airāvata a z lidí jsem

panovník.

Výklad

Oddaní polobohové a démoni (asurové) jednou stloukali oceán. Při tomto stloukání byl vyprodukován nektar a jed a Pán Śiva tento jed vypil. Z nektaru bylo vyprodukováno mnoho bytostí, jednou z nich byl kůň pojmenovaný Uccaiḥśravā. Jiné zvíře vyprodukované z nektaru byl slon pojmenovaný Airāvata. Jelikož tato dvě zvířata byla vyprodukována z nektaru, mají zvláštní význam a jsou zpodobněními Kṛṣṇy.

Z lidských bytostí je zpodobněním Kṛṣṇy král, protože Kṛṣṇa je udržovatelem vesmíru a králové, kteří jsou ustaveni na základě svých božských kvalifikací, jsou udržovatelé svých království. Králové jako Mahārāja Yudhiṣṭhira, Mahārāja Parīkṣit a Pán Rāma byli všichni vysoce charakterní králové, kteří neustále mysleli na blahobyt občanů. Král je ve védské literatuře považován za zástupce Boha. Nicméně v tomto věku při narušení principů náboženství monarchie upadala a nyní je konečně zrušena. Nicméně, mělo by být srozuměno, že v minulosti lidé byli pod charakterními králi šťastnější.

TEXT 28

आयुधानामहं वज्रं धेनूनामस्मि कामधुक् ।
प्रजनश्चास्मि कन्दर्पः सर्पाणामस्मि वासुकिः ॥ १०-२८॥

āyudhānām ahaṁ vajraṁ
dhenūnām asmi kāmadhuk
prajanaś cāsmi kandarpaḥ
sarpāṇām asmi vāsukiḥ

āyudhānām—ze všech zbraní; *aham*—jsem; *vajram*—blesk; *dhenūnām*—krav; *asmi*—jsem; *kāmadhuk*—krávy *surabhi*; *prajanaḥ*—pro početí dětí; *ca*—a; *asmi*—jsem; *kandarpaḥ*—Amor; *sarpāṇām*—ze všech hadů; *asmi*—jsem; *vāsukiḥ*—Vāsuki.

Překlad

Ze zbraní jsem blesk; z krav jsem *surabhi*, dárkyně hojnosti mléka. Z ploditelů potomků jsem Kandarpa, bůh lásky, a z hadů jsem Vāsuki, náčelník.

Výklad

Blesk, vskutku mocná zbraň, zpodobňuje Kṛṣṇovu sílu. Na Kṛṣṇaloce ve spirituální obloze jsou krávy, které mohou být dojeny kdykoliv a dávají tolik mléka, kolik si kdo přeje. Samozřejmě takové krávy v materiálním světě neexistují, ale je o nich zmínka na Kṛṣṇaloce. Pán udržuje mnoho takových krav, které se jmenují *surabhi*. Je uvedeno, že Pán je zapojený v pasení krav *surabhi*. Kandarpa je touha po sexu pro přivádění dobrých synů; proto je Kandarpa zpodobněním Kṛṣṇy. Sex je někdy používán jen pro ukájení smyslů; takový sex Kṛṣṇu nepředstavuje. Ale sex pro produkování dobrých dětí je nazván Kandarpa a představuje Kṛṣṇu.

TEXT 29

अनन्तश्चास्मि नागानां वरुणो यादसामहम् ।
पितॄणामर्यमा चास्मि यमः संयमतामहम् ॥ १०-२९॥

anantaś cāsmi nāgānāṁ
varuṇo yādasām aham
pitṝṇām aryamā cāsmi
yamaḥ saṁyamatām aham

anantaḥ—Ananta; *ca*—také; *asmi*—jsem; *nāgānām*—ze všech hadů; *varuṇaḥ*—polobůh kontrolující vodu; *yādasām*—ze všech vodních živočichů; *aham*—jsem; *pitṝnām*—z předků; *aryamā*—Aryāma; *ca*—také; *asmi*—jsem; *yamaḥ*—vládce smrti; *saṁyamatām*—ze všech správců; *aham*—jsem.

Překlad

Z nebeských Nāga hadů jsem Ananta; z vodních božstev jsem Varuṇa. Ze zesnulých předků jsem Aryamā a z uplatňovatelů práva jsem Yama, pán smrti.

Výklad

Z mnoha nebeských Naga hadů je největší Ananta, stejně tak jako je Varuṇa mezi vodními živočichy. Oba zpodobňují Kṛṣṇu. Existuje také planeta pitů, předků, vedená Aryamou, který zastupuje Kṛṣṇu. Existuje mnoho živých bytostí, které trestají ničemy a jejich vedoucím je Yama. Yama je umístěný na planetě blízko této pozemské planety a po smrti jsou tam dovedeni ti, kteří jsou velmi hříšní, a Yama pro ně zařizuje různé druhy potrestání.

TEXT 30

प्रह्लादश्चास्मि दैत्यानां कालः कलयतामहम् ।
मृगाणां च मृगेन्द्रोऽहं वैनतेयश्च पक्षिणाम् ॥ १०-३० ॥

prahlādaś cāsmi daityānāṁ
kālaḥ kalayatām aham
mṛgāṇāṁ ca mṛgendro 'haṁ
vainateyaś ca pakṣiṇām

prahlādaḥ—Prahlāda; *ca*—také; *asmi*—jsem; *daityānām*—z démonů; *kālaḥ*—čas; *kalayatām*—z podmanitelů; *aham*—jsem; *mṛgāṇām*—ze zvířat; *ca*—a; *mṛgendraḥ*—lev; *aham*—jsem; *vainateyaḥ*—Garuḍa; *ca*—také; *pakṣiṇām*—z ptáků.

Překlad

Z Daitya démonů jsem oddaný Prahlāda, z podmanitelů jsem čas, z šelem jsem lev a z ptáků jsem Garuḍa, opeřený nosič Viṣṇua.

Výklad

Diti a Aditi jsou dvě sestry. Synové Aditi jsou nazváni Ādityové a synové Diti jsou nazváni Daityové. Všichni Ādityové jsou oddanými Pána a všichni Daityové jsou ateističtí. Prahlāda, ačkoliv byl narozen v rodině Daityů, byl od svého dětství velkým oddaným. Z důvodu své oddané služby a božské povahy je považován za zástupce Kṛṣṇy.

Existuje mnoho podmaňujících principů, ale čas opotřebovává všechny věci v materiálním vesmíru, a tak zpodobňuje Kṛṣṇu. Z mnoha z zvířat je nejmocnější a nejlítější lev a z milionu různých druhů ptáků je největší Garuḍa, nositel Pána Viṣṇua.

TEXT 31

पवनः पवतामस्मि रामः शस्त्रभृतामहम् ।
झषाणां मकरश्चास्मि स्रोतसामस्मि जाह्नवी ॥ १०-३१ ॥

pavanaḥ pavatām asmi
rāmaḥ śastra-bhṛtām aham
jhaṣāṇāṁ makaraś cāsmi
srotasām asmi jāhnavī

pavanaḥ—vítr; *pavatām*—ze všeho, co očišťuje; *asmi*—jsem; *rāmaḥ*—Rāma; *śastra-bhṛtām*—z držitelů zbraní; *aham*—jsem; *jhaṣāṇām*—ze všech vodních živočichů; *makaraḥ*—žralok; *ca asmi*—jsem také; *srotasām*—z tekoucích řek; *asmi*—jsem; *jāhnavī*—řeka Ganga.

Překlad

Z očišťovatelů jsem vítr, z nositelů zbraní jsem Rāma, z ryb jsem žralok a z tekoucích řek jsem Ganga.

Výklad

Z vodních živočichů je žralok jeden z největších a jistě člověku nejnebezpečnější. A tak žralok zpodobňuje Kṛṣṇu. A z řek je největší v Indii Matka Ganga. Pan Rāmacandra z Rāmāyaṇy, inkarnace Kṛṣṇy, je nejmocnějším z válečníků.

TEXT 32

सर्गाणामादिरन्तश्च मध्यं चैवाहमर्जुन ।
अध्यात्मविद्या विद्यानां वादः प्रवदतामहम् ॥ १०-३२॥

sargāṇām ādir antaś ca
madhyaṁ caivāham arjuna
adhyātma-vidyā vidyānāṁ
vādaḥ pravadatām aham

sargāṇām—ze všech stvoření; *ādiḥ*—začátek; *antaḥ*—konec; *ca*—a; *madhyam*—střed; *ca*—také; *eva*—jistě; *aham*—jsem; *arjuna*—ó Arjuna; *adhyātma-vidyā*—spirituální poznání; *vidyānām*—ze všeho vzdělání; *vādaḥ*—přirozený závěr; *pravadatām*—z argumentů; *aham*—jsem.

Překlad

Ze všech stvoření jsem počátek a konec a také prostředek, ó Arjuno. Ze všech věd jsem spirituální věda Sebe a z logiků jsem nezvratná pravda.

Výklad

Z vytvořených projevů jsou celkové materiální prvky nejprve vytvořeny Mahā-Viṣṇuem a zničeny Pánem Śivou. Brahmā je druhotný stvořitel. Všechny tyto vytvořené elementy jsou různými inkarnacemi materiálních kvalit Nejvyššího Pána; proto je On počátkem, prostředkem i koncem veškerého stvoření.

Ohledně spirituální vědy Sebe existuje mnoho literatur, jako čtyři Védy, Vedānta-sūtra a Purāṇy, Śrīmad-Bhāgavatam a Gītā. Všechny tyto jsou zástupci Kṛṣṇy. Mezi logiky existují různá stádia argumentu. Představení důkazů je nazváno *jalpa*. Pokus porazit jeden druhého je nazván *vitaṇḍa* a konečný závěr je nazván *vāda*. Nezvratná pravda, konec všech procesů úvah, je Kṛṣṇa.

TEXT 33

अक्षराणामकारोऽस्मि द्वन्द्वः सामासिकस्य च ।
अहमेवाक्षयः कालो धाताहं विश्वतोमुखः ॥ १०-३३॥

akṣarāṇām a-kāro 'smi
dvandvaḥ sāmāsikasya ca
aham evākṣayaḥ kālo
dhātāhaṁ viśvato-mukhaḥ

akṣarāṇām—z písmen; *akāraḥ*—první; *asmi*—jsem; *dvandvaḥ*—duální; *sāmāsikāsya*—složeniny; *ca*—a; *aham*—I am; *eva*—jistě; *akṣayaḥ*—věčný; *kālaḥ*—čas; *dhātā*—tvořitel; *aham*—jsem; *viśvato-mukhaḥ*—Brahmā.

Překlad

Z písmen jsem písmeno A a ze složených slov jsem párová složenina. Jsem také nevyčerpatelný čas a z tvůrců jsem Brahmā, jehož mnohočetné obličeje se obracejí všude.

Výklad

Akāra, první písmeno sanskritské abecedy, je začátkem védské literatury. Bez akāry nemůže nic zaznít; proto je začátkem zvuku. V sanskritu je také mnoho složených slov, ze kterých je párová složenina, jako Rāma-kṛṣṇa, nazvána *dvandvaḥ*. Kupříkladu, Rāma a Kṛṣṇa mají stejný rytmus, a proto jsou nazvány párové.

Ze všech druhů zabijáků je nejstrašnějším čas, protože čas zabíjí vše. Čas je zástupce Kṛṣṇy, protože časem dojde k velikému ohni a vše bude zničeno.

Z tvořitelů a živých bytostí je hlavním Brahmā. Různí Brahmové vykazují čtyři, osm, šestnáct atd. hlav a jsou hlavními tvořiteli ve svých příslušných vesmírech. Brahmové jsou zástupci Kṛṣṇy.

TEXT 34

मृत्युः सर्वहरश्चाहमुद्भवश्च भविष्यताम् ।
कीर्तिः श्रीर्वाक्च नारीणां स्मृतिर्मेधा धृतिः क्षमा ॥ १०-३४॥

mṛtyuḥ sarva-haraś cāham
udbhavaś ca bhaviṣyatām
kīrtiḥ śrīr vāk ca nārīṇāṁ
smṛtir medhā dhṛtiḥ kṣamā

mṛtyuḥ—smrt; *sarva-haraḥ*—všepolykající; *ca*—také; *aham*—jsem; *udbhavaḥ*—produkování; *ca*—také; *bhaviṣyatām*—budoucnosti; *kīrtiḥ*—sláva; *śrīḥ vāk*—nádherná řeč; *ca*—také; *nārīṇāṁ*—žen; *smṛtiḥ*—paměť; *medhā*—inteligence; *dhṛtiḥ*—věrnost; *kṣamā*—trpělivost.

Překlad

Jsem všepolykající smrt a jsem původce všech věcí, které teprve budou. Mezi ženami jsem věhlas, štěstí, řeč, paměť, inteligence, věrnost a trpělivost.

Výklad

Jakmile je člověk narozen, každým okamžikem umírá. A tak smrt polyká každou živou bytost v každém okamžiku, ale poslední úder je nazván smrt samotná. Tato smrt je Kṛṣṇa. Všechny druhy života procházejí šesti základními změnami. Jsou narozeny, rostou, po nějaký čas zůstávají, rozmnožují se, chátrají a nakonec mizí. Z těchto změn, první je vysvobození z lůna, a to je Kṛṣṇa. První produkování je začátkem všech budoucích aktivit.

Zmíněných šest honosností je považováno za ženské. Pokud žena vlastní všechny či některé z nich, stane se velkolepou. Sanskrit je dokonalý jazyk, a je proto velmi velkolepý. Po studování, pokud si je jedinec schopen téma zapamatovat, je obdarován dobrou pamětí, či *smṛti*. Jedinec nemusí číst mnoho knih na různá témata; schopnost zapamatovat si několik a citovat je, když je třeba, je další honosnost.

TEXT 35

बृहत्साम तथा साम्नां गायत्री छन्दसामहम् ।
मासानां मार्गशीर्षोऽहमृतूनां कुसुमाकरः ॥ १०-३५॥

bṛhat-sāma tathā sāmnāṁ
gāyatrī chandasām aham
māsānāṁ mārga-śīrṣo 'ham
ṛtūnāṁ kusumākaraḥ

bṛhat-sāma—Bṛhat-sāma; *tathā*—také; *sāmnām*—písně Sāma-veda; *gāyatrī*—chvalozpěvy Gāyatrī; *chandasām*—z veškeré poezie; *aham*—jsem; *māsānām*—z měsíců; *mārga-śīrṣo 'ham*—měsíc listopad-prosinec; *aham*—jsem; *ṛtūnām*—ze všech ročních období; *kusumākaraḥ*—jaro.

Překlad

Z chvalozpěvů jsem Bṛhat-sāma zpívaná Pánu Indrovi a z poezie jsem Gāyatrī verš, denně zpíván brāhmaṇy. Z měsíců jsem listopad a prosinec a z ročních období jsem květiny nesoucí jaro.

Výklad

Již bylo Pánem vysvětleno, že z Véd je Sāma-veda bohatá na nádherné písně hrané různými polobohy. Jedna z těchto písní je Bṛhat-sāma, která má mimořádnou melodii a je zpívaná o půlnoci.

V sanskritu existují jasná pravidla, která usměrňují poezii; rýmy a rytmus nejsou psány rozmařile, tak jako v tolika moderní poeziích. Z usměrněné poezie je nejvýznačnější Gāyatrī *mantra*, která je pěna řádně kvalifikovanými brāhmaṇy. Gāyatrī *mantra* je zmíněna ve Śrīmad-Bhāgavatamu. Jelikož je Gāyatrī *mantra* obzvláště určená pro Boží realizaci, zastupuje Nejvyššího Pána. Tato *mantra* je určená pro spirituálně pokročilé lidi, a když jedinec dosáhne úspěch v jejím pění, může vstoupit do transcendentální pozice Pána. K pění Gāyatrī mantry jedinec musí nejprve získat kvality dokonale umístěné osoby, kvality dobra podle zákonů materiální přírody. Gāyatrī *mantra* je velmi důležitá ve védské civilizaci a je považována za zvukovou inkarnaci Brahmanu. Brahmā je její iniciátor a od něj je předávána v učednické posloupnosti.

Měsíce listopadu a prosince jsou považovány za nejlepší ze všech měsíců, protože v Indii je v tomto čase shromažďováno zrno z polí a lidé se stávají velmi šťastnými. Samozřejmě jaro je období, které je celkově v oblibě, protože není ani příliš horko ani příliš zima a květiny a stromy kvetou a prosperují. Na jaře je také mnoho ceremonií připomínajících Kṛṣṇovy radovánky; proto je považováno za nejradostnější ze všech ročních období a je zpodobněním Nejvyššího Pána Kṛṣṇy.

TEXT 36

द्यूतं छलयतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम् ।
जयोऽस्मि व्यवसायोऽस्मि सत्त्वं सत्त्ववतामहम् ॥ १०-३६॥

dyūtaṁ chalayatām asmi
tejas tejasvinām aham
jayo 'smi vyavasāyo 'smi
sattvaṁ sattvavatām aham

dyūtam—hazardování; *chalayatām*—ze všech podvodů; *asmi*—jsem; *tejaḥ*—nádherný; *tejasvinām*—ze všeho nádherného; *aham*—jsem; *jayaḥ*—vítězství;

asmi—jsem; *vyavasāyaḥ*—dobrodružství; *asmi*—jsem; *sattvam*—síla; *sattva-vatām*—ze všech silných; *aham*—jsem.

Překlad

Také jsem jsem hazardem mezi podvody a jsem lesk všeho skvostného. Jsem vítězství, jsem dobrodružství a jsem síla silných.

Výklad

Napříč vesmírem existuje mnoho druhů podvodníků. Ze všech procesů podvádění je nejvrcholnějším hazard, a proto zastupuje Kṛṣṇu. Jako Nejvyšší, Kṛṣṇa může být podvodnějším než jakýkoliv pouhý člověk. Pokud si Kṛṣṇa zvolí někoho podvést, nikdo Ho v jeho podvodu nemůže překonat. Jeho velikost není jednoduše jednostranná - je všestranná.

Z vítězných je vítězstvím. Je záři skvostného. Z podnikajících průmyslníků je nejpodnikavějším. Je nejdobrodružnější z dobrodruhů a je nejsilnější ze silných. Když byl Kṛṣṇa přítomný na planetě, nikdo Ho nemohl překonat v síle. Dokonce ve Svém dětství nadzvedl Kopec Govardhana. Nikdo Ho nemůže překonat v podvádění, nikdo Ho nemůže překonat ve velkoleposti, nikdo Ho nemůže překonat ve vítězství, nikdo Ho nemůže překonat v podnikání a nikdo Ho nemůže překonat v síle.

TEXT 37

वृष्णीनां वासुदेवोऽस्मि पाण्डवानां धनञ्जयः ।
मुनीनामप्यहं व्यासः कवीनामुशना कविः ॥ १०-३७॥

vṛṣṇīnāṁ vāsudevo 'smi
pāṇḍavānāṁ dhanañjayaḥ
munīnām apy ahaṁ vyāsaḥ
kavīnām uśanā kaviḥ

vṛṣṇīnām—z potomků Vṛṣṇiho; *vāsudevaḥ*—Kṛṣṇa v Dvārace; *asmi*—jsem; *pāṇḍavānām*—z Pāṇḍuovců; *dhanañjayaḥ*—Arjuna; *munīnām*—z mudrců; *api*—také; *aham*—jsem; *vyāsaḥ*—Vyāsa, sestavitel veškeré védské literatury; *kavīnām*—ze všech velkých myslitelů; *uśanā*—Uśanā; *kaviḥ*—myslitel.

Překlad

Z potomků Vṛṣṇiho jsem Vāsudeva a z Pāṇḍuovců jsem Arjuna. Z mudrců jsem Vyāsa a z velkých myslitelů jsem Uśanā.

Výklad

Kṛṣṇa je původní Nejvyšší Osobnost Božství a Vāsudeva je bezprostředním rozšířením Kṛṣṇy. Pán Kṛṣṇa i Baladeva se objevují jako synové Vasudevy. Ze synů Pāṇḍua, Arjuna je slavný a udatný. Vskutku, je nejlepší z lidí, a proto zpodobňuje Kṛṣṇu. Z muniů, či učených mužů zběhlých ve védském poznání, je největší Vyāsa, protože vysvětlil védské poznání mnoha různými způsoby pro porozumění obyčejnou masou lidí v tomto věku Kali. A Vyāsa je také znám jako inkarnace Kṛṣṇy; proto Vyāsa také zastupuje Kṛṣṇu. Kaviové jsou ti, kteří jsou schopni důkladně přemýšlet o jakémkoliv tématu. Z kaviů, Uśanā byl spirituálním učitelem démonů; byl extrémně inteligentní, prozíravý, politický a spirituální v každém ohledu. A tak Uśanā je dalším zpodobněním honosnosti Kṛṣṇy.

TEXT 38

दण्डो दमयतामस्मि नीतिरस्मि जिगीषताम् ।
मौनं चैवास्मि गुह्यानां ज्ञानं ज्ञानवतामहम् ॥ १०-३८॥

daṇḍo damayatām asmi
nītir asmi jigīṣatām
maunaṁ caivāsmi guhyānāṁ
jñānaṁ jñānavatām aham

daṇḍaḥ—potrestání; *damayatām*—z veškerého odloučení; *asmi*—jsem; *nītiḥ*—moralita; *asmi*—jsem; *jigīṣatām*—z vítězných; *maunam*—ticho; *ca*—a; *eva*—také; *asmi*—jsem; *guhyānām*—z tajemství; *jñānam*—poznání; *jñānavatām*—z moudrých; *aham*—jsem.

Překlad

Z trestů jsem trestající rákoska a z těch, kteří hledají vítězství, jsem morálka. Z tajných věcí jsem ticho a z moudrých jsem moudrost.

Výklad

Existuje mnoho potlačujících činitelů, z nichž nejdůležitější jsou ty, které omezují ničemy. Když jsou ničemové potrestáni, trestající rákoska zpodobňuje Kṛṣṇu. Mezi těmi, kteří se snaží zvítězit na nějakém poli činností, nejvítěznějším prvkem je morálka. Mezi důvěrnými aktivitami naslouchání, myšlení a meditování je nejdůležitější ticho, protože tichem jedinec může velmi rychle činit pokrok. Moudrý člověk je ten, kdo umí rozlišovat mezi hmotou a duší, mezi nadřazenými a podřadnými přírodami. Takové poznání je Kṛṣṇa Samotný.

TEXT 39

यच्चापि सर्वभूतानां बीजं तदहमर्जुन ।
न तदस्ति विना यत्स्यान्मया भूतं चराचरम् ॥ १०-३९॥

yac cāpi sarva-bhūtānāṁ
bījaṁ tad aham arjuna
na tad asti vinā yat syān
mayā bhūtaṁ carācaram

yat—cokoliv; *ca*—také; *api*—může být; *sarva-bhūtānām*—ze všech stvoření; *bījam*—semeno; *tat*—to; *aham*—jsem; *arjuna*—ó Arjuno; *na*—ne; *tat*—to; *asti*—existuje; *vinā*—bez; *yat*—co; *syāt*—existuje; *mayā*—Mnou; *bhūtam*—stvořené; *carācaram*—pohybující se a nepohybující se.

Překlad

Kromě toho, ó Arjuno, jsem generující semeno všech existencí. Neexistuje žádná bytost - pohyblivá či nepohyblivá - která může existovat beze Mě.

Výklad

Všechno má příčinu a tato příčina či semeno projevu je Kṛṣṇa. Bez Kṛṣṇovy energie nemůže nic existovat; proto je On nazván všemohoucí. Bez Jeho potence nemůže existovat pohyblivé ani nehybné. Všechna existence, která není založena na energii Kṛṣṇy, je nazvána *māyā*, to, co není.

TEXT 40

नान्तोऽस्ति मम दिव्यानां विभूतीनां परन्तप ।
एष तूद्देशतः प्रोक्तो विभूतेर्विस्तरो मया ॥ १०-४०॥

nānto 'sti mama divyānāṁ
vibhūtīnāṁ parantapa
eṣa tūddeśataḥ prokto
vibhūter vistaro mayā

na—ani; *antaḥ*—limit; *asti*—existuje; *mama*—Mých; *divyānām*—božských; *vibhūtīnam*—honosností; *parantapa*—ó podmaniteli nepřátel; *eṣaḥ*—všechno toto; *tu*—co; *uddeśataḥ*—příklady; *proktaḥ*—promluvené; *vibhūteḥ*—honosnosti; *vistaraḥ*—rozšířené; *mayā*—Mnou.

Překlad

Ó mocný podmaniteli nepřátel, Mým božským projevům není konec. To, co jsem k tobě promluvil, je pouhý náznak Mých nekonečných honosností.

Výklad

Jak je uvedeno ve védské literatuře, ačkoliv honosnosti a energie Nejvyššího jsou chápány různými způsoby, takovým honosnostem není žádná hranice; proto ne všechny honosnosti a energie mohou být vysvětleny. Arjunovi je jednoduše popsáno pár příkladů, aby byla ukojena jeho zvídavost.

TEXT 41

यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा ।
तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोंऽशसम्भवम् ॥ १०-४१ ॥

yad yad vibhūtimat sattvaṁ
śrīmad ūrjitam eva vā
tat tad evāvagaccha tvaṁ
mama tejo-'ṁśa-sambhavam

yat yat—cokoliv; *vibhūti*—honosnosti; *mat*—mající; *sattvam*—existence; *śrī-mat*—překrásné; *ūrjitam*—velkolepé; *eva*—jistě; *vā*—nebo; *tat tat*—všechny tyto; *eva*—jistě; *avagaccha*—musíš vědět; *tvam*—ty; *mama*—Má; *tejaḥ*—nádhera; *aṁśa*—částečně; *sambhavam*—zrozené z.

Překlad

Věz, že všechna nádherná, velkolepá a mocná stvoření nepovstávají z ničeho jiného než jen z jiskry Mé skvostnosti.

Výklad

Jakákoliv velkolepá či nádherná existence by měla být chápána jako nic než zlomkový projev Kṛṣṇovy honosnosti, ať už ve spirituálním či materiálním světě. Cokoliv mimořádně honosného by mělo být považováno za zpodobnění Kṛṣṇovy honosnosti.

TEXT 42

अथवा बहुनैतेन किं ज्ञातेन तवार्जुन ।
विष्टभ्याहमिदं कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत् ॥ १०-४२॥

atha vā bahunaitena
kiṁ jñātena tavārjuna
viṣṭabhyāham idaṁ kṛtsnam
ekāṁśena sthito jagat

athavā—nebo; *bahunā*—mnoho; *etena*—tímto druhem; *kim*—co; *jñātena*—vědět; *tava*—ty; *arjuna*—ó Arjuno; *viṣṭabhya*—celý; *aham*—Já; *idam*—toto; *kṛtsnam*—všechny projevy; *eka*—jeden; *aṁśena*—část; *sthithaḥ*—umístěný; *jagat*—ve vesmíru.

Překlad

Ale, Arjuno, jaká je potřeba pro všechno toto detailní poznání? Jediným zlomkem Sebe Samotného prostupuji a podpírám celý tento vesmír.

Výklad

Nejvyšší Pán je zastoupen napříč celými materiálními vesmíry Svým vstoupením do všech věcí jako Nadduše. Pán zde Arjunovi říká, že porozumění, jak věci existují ve své samostatné honosnosti a majestátnosti, nemá žádný smysl. Měl by vědět, že všechny věci existují tím, že Kṛṣṇa do nich vstupuje jako Nadduše. Všechny existují, od Brahmy, nejgigantičtější bytosti, až dolů po nejmenšího mravence, protože Pán do úplně každé vstoupil a udržuje je.

Je zde odrazováno od uctívání polobohů, protože dokonce i největší polobohové jako Brahmā a Śiva jen zastupují část honosnosti Nejvyššího Pána. On je původem každého, kdo je narozený, a nikdo není větší než On. Je *samatā*, což znamená, že nikdo Mu není nadřazený a že Mu nikdo není rovný. Ve Viṣṇumantře je řečeno, že ten, kdo považuje Nejvyššího Pána Kṛṣṇu a polobohy za stejnou kategorii - ať už jde o Brahmu či Śivu - se v okamžiku stane ateistou. Nicméně, pokud jedinec důkladně studuje různé popisy honosností a rozšíření Kṛṣṇovy energie, pak může bez jakýchkoliv pochyb porozumět postavení Pána Śrī Kṛṣṇy a může zafixovat svou mysl na uctívání Kṛṣṇy bez odchýlení se. Pán je všeprostupující rozšíření Svého částečného zastoupení, Nadduše, která vstupuje do všeho, co je. Proto čistí oddaní soustředí svou mysl ve vědomí Kṛṣṇy v plné oddané službě; proto jsou vždy umístěni v transcendentálním postavení. Na oddanou službu a uctívání Kṛṣṇy je v této kapitole velmi jasně poukázáno ve verších osm až jedenáct. To je cesta čisté oddané služby. V této kapitole bylo

důkladně vysvětleno, jak může jedinec dosáhnout nejvyšší oddanostní dokonalosti sdružování se s Nejvyšší Osobností Božství.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Desáté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Honosnosti Absolutního.

Kapitola 11

Vesmírná podoba

TEXT 1

अर्जुन उवाच ।
मदनुग्रहाय परमं गुह्यमध्यात्मसंज्ञितम् ।
यत्त्वयोक्तं वचस्तेन मोहोऽयं विगतो मम ॥ ११-१॥

arjuna uvāca
mad-anugrahāya paramaṁ
guhyam adhyātma-saṁjñitam
yat tvayoktaṁ vacas tena
moho 'yaṁ vigato mama

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *mat-anugrahāya*—jen, abys mi prokázal laskavost; *paramam*—nejvyšší; *guhyam*—důvěrné; *adhyātma*—spirituální; *saṁjñitam*—v záležitosti; *yat*—co; *tvayā*—Tebou; *uktam*—řekl; *vacaḥ*—slova; *tena*—tamto; *mohaḥ*—iluze; *ayam*—toto; *vigataḥ*—je vzdělán; *mama*—můj.

Překlad

Arjuna řekl: Slyšel jsem Tvůj pokyn ohledně důvěrných spirituálních záležitostí, které jsi mi tak laskavě přednesl a má iluze je nyní rozptýlena.

Výklad

Tato kapitola odhaluje Kṛṣṇu jako příčinu všech příčin. Je dokonce i příčinou Mahā-Viṣṇua a z Něj vyvěrají materiální vesmíry. Kṛṣṇa není inkarnací; je zdrojem všech inkarnací. To bylo zcela vysvětleno v předešlé kapitole.

Nyní, co se Arjuny týče, říká, že jeho iluze skončila. To znamená, že si Arjuna již nemyslí, že Kṛṣṇa je pouhá lidská bytost, jako jeho přítel, ale je zdrojem všeho. Arjuna je velmi osvícen a je rád, že má velkého přítele jako je Kṛṣṇa, ale nyní přemýšlí, že ačkoliv on Kṛṣṇu přijal jako zdroj všeho, ostatní tak nemuseli učinit. Takže aby ustavil Kṛṣṇovu božskost pro všechny, v této kapitole Kṛṣṇu žádá, aby ukázal Svou vesmírnou podobu. Ve skutečnosti, když jedinec vidí vesmírnou podobu Kṛṣṇy, poleká se, jako Arjuna, ale Kṛṣṇa je tak milý, že po jejím ukázání se zpátky přemění opět do Své původní podoby. Arjuna souhlasí s tím, co Kṛṣṇa několikrát říká. Kṛṣṇa k němu promlouvá jen pro jeho prospěch a Arjuna uznává, že toto se mu děje Kṛṣṇovou milostí. Je nyní přesvědčen, že Kṛṣṇa je příčinou všech příčin a je přítomný v srdci každého jako Nadduše.

TEXT 2

भवाप्ययौ हि भूतानां श्रुतौ विस्तरशो मया ।
त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्यमपि चाव्ययम् ॥ ११-२॥

bhavāpyayau hi bhūtānāṁ
śrutau vistaraśo mayā
tvattaḥ kamala-patrākṣa
māhātmyam api cāvyayam

bhava—objevení se; *apyayau*—zmizení; *hi*—jistě; *bhūtānām*—všech živých bytostí; *śrutau*—slyšel; *vistaraśaḥ*—detail; *mayā*—mnou; *tvattaḥ*—od Tebe; k*amala-patrākṣa*—ó ty s lotosovýma očima; *māhātmyam*—sláva; *api*—také; *ca*—a; *avyayam*—nevyčerpatelná.

Překlad

Ó ty s lotosovýma očima, podrobně jsem od Tebe slyšel o objevení se a zmizení každé živé bytosti, jak bylo realizováno skrze Tvou nevyčerpatelnou slávu.

Výklad

Arjuna ze své radosti Pána Kṛṣṇu oslovuje jako „ten s lotosovýma očima“ (Kṛṣṇovy oči vypadají přesně jako okvětní lístky lotosového květu), jelikož ho Kṛṣṇa v posledním verši předešlé kapitoly ujistil, že udržuje celý vesmír jen

zlomkem Sebe. Je zdrojem všeho v tomto vesmírném projevu a Arjuna o tomto podrobně od Pána slyšel. Arjuna dále ví, že navzdory tomu, že je zdrojem všech objevení a zmizení, je od nich stranou. Jeho osobnost není ztracena, ačkoliv je všeprostupující. To je nepředstavitelné bohatství Kṛṣṇy a Arjuna přiznává, že jí důkladně porozuměl.

TEXT 3

एवमेतद्यथात्थ त्वमात्मानं परमेश्वर ।
द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषोत्तम ॥ ११-३ ॥

evam etad yathāttha tvam
ātmānaṁ parameśvara
draṣṭum icchāmi te rūpam
aiśvaraṁ puruṣottama

evam—ta; *etat*—toto; *yathāttha*—tak, jak je; *tvam*—Tebe; *ātmānam*—duše; *parameśvara*—Nejvyšší Pán; *draṣṭum*—vidět; *icchāmi*—přeji si; *te*—Tebe; *rūpam*—podoba; *aiśvaram*—božská; *puruṣottama*—ó ty nejlepší z osobností.

Překlad

Ó největší ze všech osobností, ó nejvyšší podobo, přestože zde před sebou vidím Tvé skutečné postavení, ještě si přeji vidět, jak jsi vstoupil do tohoto vesmírného projevu. Chci vidět tuto Tvou podobu.

Výklad

Pán řekl, že jelikož vstoupil do materiálního vesmíru Svým osobním zastoupením, vesmírný projev byl umožněn a odehrává se. Nyní, co se Arjuny týče, je inspirován prohlášeními Kṛṣṇy, ale aby v budoucnosti přesvědčil ostatní, kteří si mohou myslet, že Kṛṣṇa je běžnou osobou, touží Ho vidět doopravdy v Jeho vesmírné podobě, aby viděl, jak koná zevnitř vesmíru, ačkoliv je od něj stranou. Je také významné, že Arjuna žádá Pána o svolení. Jelikož Pán je Nejvyšší Osobností Božství, je přítomen uvnitř samotného Arjuny; proto zná Arjunovu touhu a může porozumět, že Arjuna nemá žádnou zvláštní touhu Ho vidět v Jeho vesmírné podobě, jelikož je naprosto spokojen s tím, že Ho vidí v jeho osobní podobě Kṛṣṇy. Ale může také porozumět tomu, že Arjuna chce vesmírnou podobu vidět, aby přesvědčil ostatní. Neměl žádnou osobní touhu po potvrzení. Kṛṣṇa také chápe, že Arjuna chce vidět vesmírnou podobu, aby nastavil kritérium, jelikož v budoucnosti bude existovat mnoho podvodníků, kteří se budou vydávat za inkarnaci Boha. Lidé by proto měli být opatrní; ten, kdo tvrdí, že

je Kṛṣṇa, by měl být připraven ukázat svou vesmírnou podobu, aby toto tvrzení lidem potvrdil.

TEXT 4

मन्यसे यदि तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्रभो ।
योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानमव्ययम् ॥ ११-४॥

manyase yadi tac chakyaṁ
mayā draṣṭum iti prabho
yogeśvara tato me tvaṁ
darśayātmānam avyayam

manyase—pokud si myslíš; *yadi*—pokud; *tat*—to; *śakyam*—schopen vidět; *mayā*—mnou; *draṣṭum*—vidět; *iti*—tak; *prabho*—ó Pane; *yogeśvara*—Pán veškeré mystické síly; *tataḥ*—pak; *me*—mi; *tvam*—Ty; *darśaya*—ukaž; *ātmānam*—Sebe; *avyayam*—věčné.

Překlad

Pokud si myslíš, že jsem schopen spatřit Tvou vesmírnou podobu, ó můj Pane, ó mistře veškeré mystické síly, pak mi prosím toto vesmírné já ukaž.

Výklad

Je řečeno, že jedinec nemůže materiálními smysly vidět, slyšet, porozumět či vnímat Nejvyššího Pána, Kṛṣṇu. Ale pokud je někdo zapojený do milující transcendentální služby Pánu od začátku, pak může Pána vidět vyjevením. Každá živá bytost je jen spirituální jiskrou; proto není možné Nejvyššího Pána vidět či Mu porozumět. Arjuna, jako oddaný, nezávisel na své spekulativní síle; naopak, přiznává svá omezení jako živá bytost a uznává Kṛṣṇovo nezměrné postavení. Arjuna mohl porozumět, že není pro živou bytost možné porozumět neomezenému nekonečnu. Pokud se nekonečno Samo zjeví, pak je milostí nekonečna možné porozumět povaze nekonečna. Slovo *yogeśvara* je zde také velmi významné, protože Pán má nepředstavitelnou sílu. Pokud chce, může se Svou milostí zjevit, přestože je nekonečný. Proto Arjuna snažně prosí o nepředstavitelnou milost Kṛṣṇy. Nedává Kṛṣṇovi příkazy. Kṛṣṇa není nikomu zavázaný se zjevit, pokud se tento plně neodevzdá v Kṛṣṇa vědomí a nezapojí se do oddané služby. Není tedy možné, aby osoby, které závisí na síle své mentální spekulace, viděli Kṛṣṇu.

TEXT 5

श्रीभगवानुवाच ।
पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशोऽथ सहस्रशः ।
नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि च ॥ ११-५॥

śrī-bhagavān uvāca
paśya me pārtha rūpāṇi
śataśo 'tha sahasraśaḥ
nānā-vidhāni divyāni
nānā-varṇākṛtīni ca

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *paśya*—jen uzři; *me*—Mé; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *rūpāṇi*—podoby; *śataśaḥ*—stovky; *atha*—také; *sahasraśaḥ*—tisíce; *nānā-vidhāni*—rozmanité; *divyāni*—božské; *nānā*—různorodé; *varṇa*—pestré; *akṛtīni*—podoby; *ca*—také.

Překlad

Svatý Pán pravil: Můj milý Arjuno, ó synu Pṛthy, uzři nyní Mé honosnosti, stovky tisíc rozličných božských podob, pestrobarevných jako moře.

Výklad

Arjuna chtěl vidět Kṛṣṇu v Jeho vesmírné podobě, která, ačkoliv je transcendentální podobou, je jen projevena pro účel vesmírného projevu, a proto podléhá přechodnému času této materiální přírody. Jak je materiální příroda projevena a neprojevena, podobně tato vesmírná podoba Kṛṣṇy je projevena a neprojevena. Není věčně umístěná ve spirituální obloze jako další Kṛṣṇovy podoby. Co se oddaného týče, nedychtí vidět vesmírnou podobu, ale protože Arjuna chtěl takto Kṛṣṇu vidět, Kṛṣṇa tuto podobu vyjevuje. Tuto vesmírnou podobu nemůže vidět žádný obyčejný člověk. Kṛṣṇa jedinci musí dát sílu, aby to viděl.

TEXT 6

पश्यादित्यान्वसून्रुद्रानश्विनौ मरुतस्तथा ।
बहून्यदृष्टपूर्वाणि पश्याश्चर्याणि भारत ॥ ११-६॥

paśyādityān vasūn rudrān
aśvinau marutas tathā
bahūny adṛṣṭa-pūrvāṇi
paśyāścaryāṇi bhārata

paśya—vidět; *ādityān*—dvanáct synů Aditi; *vasūn*—osm Vasuů; *rudrān*—jedenáct podob Rudrů; *aśvinau*—dva Asvinové; *marutaḥ*—čtyřicet devět Marutů (polobohů větru); *tathā*—také; *bahūni*—mnoho; *adṛṣṭa*—co jsi neslyšel ani neviděl; *pūrvāṇi*—předtím; *paśya*—tam uzři; *āścaryāṇi*—všechno úžasné; *bhārata*—ó nejlepší z Bhāratů.

Překlad

Ó nejlepší z Bhāratů, uzři zde různé projevy Ādityů, Rudrů a všech polobohů. Spatři množství věcí, které nikdo předtím neviděl ani o nich neslyšel.

Výklad

Ačkoliv byl Arjuna osobním přítelem Kṛṣṇy a nejpokročilejším z učených lidí, stále nebylo možné, aby věděl o Kṛṣṇovi vše. Zde je uvedeno, že lidé o všech těchto podobách a projevech neslyšeli ani je nepoznali. Nyní Kṛṣṇa tyto úžasné podoby zjevuje.

TEXT 7

इहैकस्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचराचरम् ।
मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद् द्रष्टुमिच्छसि ॥ ११-७॥

ihaika-sthaṁ jagat kṛtsnaṁ
paśyādya sa-carācaram
mama dehe guḍākeśa
yac cānyad draṣṭum icchasi

iha—v tomto; *ekastham*—v jednom; *jagat*—vesmír; *kṛtsnam*—úplně; *paśya*—vidět; *adya*—okamžitě; *sa*—s; *cara*—pohybující se; *acaram*—nepohybující se; *mama*—Můj; *dehe*—v tomto těle; *guḍākeśa*—ó Arjuno; *yat*—to; *ca*—také; *anyat*—ostatní; *draṣṭum*—vidět; *icchasi*—přeješ si.

Překlad

Cokoliv si přeješ, můžeš vše najednou v tomto těle vidět. Tato vesmírná podoba ti může ukázat vše, co si nyní přeješ, stejně jako cokoliv, co si můžeš přát v budoucnosti. Všechno je zde úplně.

Výklad

Nikdo sezením na jednom místě nemůže vidět celý vesmír. Ani ten nejpokročilejší vědec nemůže vidět, co se odehrává v ostatních částech vesmíru. Kṛṣṇa mu dává sílu vidět, cokoliv chce vidět, minulost, přítomnost a budoucnost. A tak je Arjuna, milostí Kṛṣṇy, schopen vidět vše.

TEXT 8

न तु मां शक्यसे द्रष्टुमनेनैव स्वचक्षुषा ।
दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरम् ॥ ११-८॥

na tu māṁ śakyase draṣṭum
anenaiva sva-cakṣuṣā
divyaṁ dadāmi te cakṣuḥ
paśya me yogam aiśvaram

na—nikdy; *tu*—ale; *mām*—Mě; *śakyase*—schopný; *draṣṭum*—vidět; *anena*—tímto; *eva*—jistě; *sva-cakṣuṣā*—svýma vlastníma očima; *divyam*—božská; *dadāmi*—dávám; *te*—tobě; *cakṣuḥ*—oči; *paśya*—vidět; *me*—Moje; *yogam aiśvaram*—nepředstavitelná mystická síla.

Překlad

Ale nemůžeš Mě vidět svýma současnýma očima. Proto ti dávám božské oči, kterýma můžeš spatřit Mou mystickou honosnost.

Výklad

Čistý oddaný nerad vidí Kṛṣṇu v jakékoliv podobě kromě Jeho podoby se dvěma rukama; oddaný musí vidět Jeho vesmírnou podobu Jeho milostí, ne myslí, ale spirituálníma očima. Aby spatřil Kṛṣṇovu vesmírnou podobu, Arjunovi je řečeno, aby změnil své vidění, a ne mysl. Vesmírná podoba Kṛṣṇy není příliš důležitá; to bude zřejmé ve verších. Přesto, protože ji chtěl Arjuna vidět, Pán mu dává určité vidění potřebné ke spatření této vesmírné podoby.

Oddaní, kteří jsou správně umístění v transcendentálním vztahu s Kṛṣṇou, jsou přitahováni láskyplnými rysy, ne bezbožným předvedením honosností. Kṛṣṇovi kamarádi, Kṛṣṇovi přátelé a Kṛṣṇovi rodiče nikdy nechtějí, aby Kṛṣṇa ukázal Své honosnosti. Jsou tak pohlcení v čisté lásce, že ani neví, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství. Ve své milující výměně zapomínají, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Pán. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je uvedeno, že všichni chlapci, kteří si hrají s Kṛṣṇou, jsou vysoce zbožné duše a po mnoha a mnoha narozeních jsou schopny hrát si s Kṛṣṇou. Takoví chlapci neví, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost

Božství. Berou ho jako osobního přítele. Nejvyšší Osoba je velkými mudrci považována za neosobního Brahmana, oddanými za Nejvyšší Osobnost Božství a běžnými lidmi za výsledek této materiální přírody. Oddaný se ve skutečnosti neznepokojuje snahou vidět *viśva*-rūpu, vesmírnou podobu, ale Arjuna ji chtěl vidět, aby podepřel důkazy Kṛṣṇovo tvrzení, tak aby v budoucnosti lidé mohli pochopit, že Kṛṣṇa prezentoval Sebe jako Nejvyššího nejen teoreticky či filozoficky, ale že ve skutečnosti takto Sebe prezentoval Arjunovi. Arjuna toto musí potvrdit, protože Arjuna je začátkem *paramparā* systému. Ti, které ve skutečnosti zajímá porozumění Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi, a kteří následují ve šlépějích Arjuny, by měli pochopit, že Kṛṣṇa Arjunovi prezentoval Sebe jako Nejvyšší nejen teoreticky, ale ve skutečnosti se vyjevil jako Nejvyšší.

Pán dal Arjunovi nezbytnou sílu, aby viděl Jeho vesmírnou podobu, protože věděl, že Arjuna ji nijak obzvláště nechtěl vidět, jak jsme již vysvětlili.

TEXT 9

सञ्जय उवाच ।
एवमुक्त्वा ततो राजन्महायोगेश्वरो हरिः ।
दर्शयामास पार्थाय परमं रूपमैश्वरम् ॥ ११-९॥

sañjaya uvāca
evam uktvā tato rājan
mahā-yogeśvaro hariḥ
darśayām āsa pārthāya
paramaṁ rūpam aiśvaram

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya řekl; *evam*—tak; *uktvā*—promlouvající; *tataḥ*—poté; *rājan*—ó Králi; *mahā-yogeśvaraḥ*—nejmocnější mystik; *hariḥ*—Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa; *darśayāmāsa*—ukázal; *pārthāya*—Arjunovi; *paramam*—božskou; *rūpam*—vesmírnou podobu; *aiśvaram*—honosnosti.

Překlad

Sañjaya řekl: Ó Králi, jak takto promluvil, Nejvyšší, Pán veškeré mystické síly, Osobnost Božství, vyjevil Svou vesmírnou podobu Arjunovi.

TEXTY 10-11

अनेकवक्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनम् ।
अनेकदिव्याभरणं दिव्यानेकोद्यतायुधम् ॥ ११-१०॥
दिव्यमाल्याम्बरधरं दिव्यगन्धानुलेपनम् ।
सर्वाश्चर्यमयं देवमनन्तं विश्वतोमुखम् ॥ ११-११॥

aneka-vaktra-nayanam
anekādbhuta-darśanam
aneka-divyābharaṇaṁ
divyānekodyatāyudham

divya-mālyāmbara-dharaṁ
divya-gandhānulepanam
sarvāścarya-mayaṁ devam
anantaṁ viśvato-mukham

aneka—rozličná; *vaktra*—ústa; *nayanam*—oči; *aneka*—rozličné; *adbhuta*—úžasný; *darśanam*—pohled; *aneka*—mnoho; *divya*—božských; *ābharaṇam*—ornamentů; *divya*—božských; *aneka*—rozličných; *udyata*—pozvednutých; *āyudham*—zbraní; *divya*—božských; *mālya*—girland; *ambara-dharam*—pokrytých šaty; *divya*—božské; *gandha*—vůně; *anulepanam*—potřené; *sarva*—vše; *aścaryamayam*—úžasné; *devam*—zářící; *anantam*—neomezené; *viśvataḥ-mukham*—všeprostupující.

Překlad

Arjuna v této vesmírné podobě spatřil neomezeně úst a neomezeně očí. Bylo to vše ohromné. Podoba byla ozdobena božskými, třpytícími se ornamenty a oděna do mnoha oděvů. Byl velkolepě ověnčen a Jeho tělo bylo potřeno mnoha vůněmi. Vše bylo skvostné, všude se rozšiřující, neomezené. Toto viděl Arjuna.

Výklad

Tyto dva verše poukazují na to, že neexistuje omezení rukou, úst, nohou atd. Pána. Tyto projevy jsou rozšířené napříč vesmírem a jsou neomezené. Milostí Pána je Arjuna mohl vidět, když se nacházel na jednom místě. Toto je důsledkem nepředstavitelné potence Kṛṣṇy.

TEXT 12

दिवि सूर्यसहस्रस्य भवेद्युगपदुत्थिता ।
यदि भाः सदृशी सा स्याद्भासस्तस्य महात्मनः ॥ ११-१२॥

divi sūrya-sahasrasya
bhaved yugapad utthitā
yadi bhāḥ sadṛśī sā syād
bhāsas tasya mahātmanaḥ

divi—na obloze; *sūrya*—slunce; *sahasrasya*—mnoha tisíců; *bhavet*—tam bylo; *yugapat*—zároveň; *utthitā*—přítomných; *yadi*—když; *bhāḥ*—světlo; *sadṛśī*—takhle; *sā*—to; *syāt*—může být; *bhāsaḥ*—zář; *tasya*—existuje; *mahātmanaḥ*—velikého Pána.

Překlad

Pokud by stovky tisíc sluncí najednou vystoupily na oblohu, mohly by se snad podobat záři Nejvyšší Osoby v této vesmírné podobě.

Výklad

To, co Arjuna viděl, bylo nepopsatelné, přesto se Sañjaya snaží Dhṛtarāṣṭrovi podat mentální obraz tohoto velikého vyjevení. Ani Sañjaya ani Dhṛtarāṣṭra nebyli přítomní, ale Sañjaya, milostí Vyāsy, mohl vidět, cokoliv se stalo. A tak nyní srovnává situaci, do té míry, do které může být pochopena, s představitelným úkazem (tj. tisíci sluncí).

TEXT 13

तत्रैकस्थं जगत्कृत्स्नं प्रविभक्तमनेकधा ।
अपश्यद्देवदेवस्य शरीरे पाण्डवस्तदा ॥ ११-१३॥

tatraika-sthaṁ jagat kṛtsnaṁ
pravibhaktam anekadhā
apaśyad deva-devasya
śarīre pāṇḍavas tadā

tatra—tam; *ekastham*—jedno místo; *jagat*—vesmír; *kṛtsnam*—naprosto; *pravibhaktam*—rozdělené do; *anekadhā*—mnoha druhů; *apaśyat*—mohl vidět; *deva-devasya*—Nejvyšší Osobnosti Božství; *śarīre*—ve vesmírné podobě; *pāṇḍavaḥ*—Arjuna; *tadā*—v tom čase.

Překlad

V té chvíli mohl Arjuna vidět ve vesmírné podobě Pána neomezená rozšíření vesmíru umístěná na jednom místě, ačkoliv rozdělená do mnoha, mnoha tisíců.

Výklad

Slovo *tatra* (tam) je velmi významné. Poukazuje na to, že Arjuna i Kṛṣṇa seděli na voze, když Arjuna viděl vesmírnou podobu. Ostatní na bojišti nemohli

tuto vesmírnou podobu vidět, protože Kṛṣṇa dal toto vidění pouze Arjunovi. Arjuna mohl v těle Kṛṣṇy vidět mnoho tisíců vesmírů. Jak se z védských písem dozvídáme, existuje mnoho vesmírů a mnoho planet. Některé z nich jsou vyrobené ze země, některé jsou ze zlata, některé z drahokamů, některé jsou velmi velké, některé nejsou tak velké atd. Přitom, jak Arjuna seděl na voze, mohl vidět všechny tyto vesmíry. Ale nikdo nemohl pochopit, co se mezi Arjunou a Kṛṣṇou odehrávalo.

TEXT 14

ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमा धनञ्जयः ।
प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिरभाषत ॥ ११-१४॥

tataḥ sa vismayāviṣṭo
hṛṣṭa-romā dhanañjayaḥ
praṇamya śirasā devaṁ
kṛtāñjalir abhāṣata

tataḥ—poté; *saḥ*—on; *vismayāviṣṭaḥ*—jsa ohromený s úžasem; *hṛṣṭa-romā*—s jeho tělesnými chlupy stojícími na konečcích důsledkem veliké extáze; *dhanañjayaḥ*—Arjuna; *praṇamya*—skládající poklony; *śirasā*—s hlavou; *devam*—Nejvyšší Osobnosti Božství; *kṛtāñjaliḥ*—se složenýma rukama; *abhāṣata*—začal promlouvat.

Překlad

Pak, zmatený a ohromený, se zježenými chlupy, se Arjuna začal se složenýma rukama modlit, nabízeje poklony Nejvyššímu Pánu.

Výklad

Jakmile je božské vidění vyjeveno, vztah mezi Kṛṣṇou a Arjunou se okamžitě mění. Předtím měli Kṛṣṇa s Arjunou vztah založený na přátelství, ale zde, po vyjevení, Arjuna s velkou úctou skládá poklony a se složenýma rukama se modlí ke Kṛṣṇovi. Velebí vesmírnou podobu. A tak Arjunův vztah se stává založeným na úžasu, spíše než na přátelství. Velcí oddaní vidí Kṛṣṇu jako zásobárnu všech vztahů. V písmech je zmíněno dvanáct základních druhů vztahu a všechny tyto jsou přítomné v Kṛṣṇovi. Je řečeno, že je oceánem všech vztahů vyměňovaných mezi dvěma živými bytostmi, mezi bohy či mezi Nejvyšším Pánem a Jeho oddanými.

Je řečeno, že Arjuna byl inspirován vztahem úžasu a v tomto úžasu, ačkoliv byl od přírody velmi střízlivý, klidný a tichý, se stal extatickým, jeho chlupy se zježily a začal se složenýma rukama skládat své poklony Nejvyššímu Pánu.

Samozřejmě se nebál. Byl napaden divy Nejvyššího Pána. Okamžitá souvislost je úžas; jeho přirozené milující přátelství bylo přemožené úžasem, a tak takto reagoval.

TEXT 15

अर्जुन उवाच ।
पश्यामि देवांस्तव देव देहे
सर्वांस्तथा भूतविशेषसङ्घान् ।
ब्रह्माणमीशं कमलासनस्थ-
मृषींश्च सर्वानुरगांश्च दिव्यान् ॥ ११-१५॥

arjuna uvāca
paśyāmi devāṁs tava deva dehe
sarvāṁs tathā bhūta-viśeṣa-saṅghān
brahmāṇam īśaṁ kamalāsana-stham
ṛṣīṁś ca sarvān uragāṁś ca divyān

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *paśyāmi*—vidím; *devān*—všechny polobohy; *tava*—Tvém; *deva*—ó Pane; *dehe*—v těle; *sarvān*—vše; *tathā*—také; *bhūta*—živé bytosti; *viśeṣa-saṅghān*—konkrétně shromážděné; *brahmāṇam*—Pán Brahmā; *īśam*—Pán Śiva; *kamala-āsana-stham*—sedící na lotosovém květu; *ṛṣīn*—velcí mudrci; *ca*—také; *sarvān*—vše; *uragān*—hadi; *ca*—také; *divyān*—božští.

Překlad

Arjuna řekl: Můj milý Pane Kṛṣṇo, vidím ve Tvém těle shromážděné všechny polobohy a rozličné další živé bytosti. Vidím Brahmu sedícího na lotosovém květu stejně jako Pána Śivu a mnoho mudrců a božských hadů.

Výklad

Arjuna vidí všechno ve vesmíru; vidí tak Brahmu, který je prvním stvořením ve vesmíru, a nebeského hada, na kterém v nižších oblastech vesmíru leží Garbhodakaśāyī Viṣṇu. Tato postel z hada je nazvaná Vāsuki. Existuje také mnoho dalších hadů, kteří jsou známí jako Vāsuki. Arjuna může vidět od Garbhodakaśāyī Viṣṇua až po nejhořejší část vesmíru na planetu lotosového květu, kde sídlí Brahmā, první stvoření vesmíru. To znamená, že vše, od začátku po konec, mohlo být spatřeno Arjunou sedícím na jednom místě na svém voze. To bylo možné milostí Nejvyššího Pána, Kṛṣṇy.

TEXT 16

अनेकबाहूदरवक्त्रनेत्रं
पश्यामि त्वां सर्वतोऽनन्तरूपम् ।
नान्तं न मध्यं न पुनस्तवादिं
पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ॥ ११-१६ ॥

aneka-bāhūdara-vaktra-netraṁ
paśyāmi tvāṁ sarvato 'nanta-rūpam
nāntaṁ na madhyaṁ na punas tavādiṁ
paśyāmi viśveśvara viśva-rūpa

aneka—mnoho; *bāhū*—paží; *udara*—břich; *vaktra*—úst; *netram*—očí; *paśyāmi*—vidím; *tvām*—v Tobě; *sarvataḥ*—ze všech stran; *ananta-rūpam*—neomezená podoba; *na antam*—není zde žádný konec; *na madhyam*—není zde žádný střed; *na punaḥ*—ani znovu; *tava*—Tvůj; *ādim*—začátek; *paśyāmi*—vidím; *viśveśvara*—ó Pane vesmíru; *viṣva-rūpa*—v podobě vesmíru.

Překlad

Ó Pane vesmíru, vidím ve Tvém vesmírném těle mnoho, mnoho podob - břicha, ústa, oči - rozšířených bez konce. Není zde všemu tomuto žádný konec, není zde žádný začátek a není zde žádný střed.

Výklad

Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství a je neomezený; a tak skrze Něj může být viděno vše.

TEXT 17

किरीटिनं गदिनं चक्रिणं च
तेजोराशिं सर्वतो दीप्तिमन्तम् ।
पश्यामि त्वां दुर्निरीक्ष्यं समन्ताद्
दीप्तानलार्कद्युतिमप्रमेयम् ॥ ११-१७ ॥

kirīṭinaṁ gadinaṁ cakriṇaṁ ca
tejo-rāśiṁ sarvato dīptimantam
paśyāmi tvāṁ durnirīkṣyaṁ samantād
dīptānalārka-dyutim aprameyam

kirīṭinam—s helmicemi; *gadinam*—s kyji; *cakriṇam*—s disky; *ca*—a; *tejorāśim*—zář; *sarvataḥ*—všechny strany; *dīptimantam*—zářící; *pasyāmi*—vidím; *tvām*—

Tebe; *durnirīkṣyam*—obtížné vidět; *samantāt*—rozšiřující se; *dīpta-anala*—žhnoucí oheň; *arka*—slunce; *dyutim*—sluneční zář; *aprameyam*—nesmírná.

Překlad

Tvou podobu, ozdobenou rozličnými korunami, kyji a disky, je obtížné vidět kvůli její do očí bijící záři, která je planoucí a nesmírná jako slunce.

TEXT 18

त्वमक्षरं परमं वेदितव्यं
त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
त्वमव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता
सनातनस्त्वं पुरुषो मतो मे ॥ ११-१८॥

tvam akṣaraṁ paramaṁ veditavyaṁ
tvam asya viśvasya paraṁ nidhānam
tvam avyayaḥ śāśvata-dharma-goptā
sanātanas tvaṁ puruṣo mato me

tvam—Ty; *akṣaram*—nevyčerpatelný; *paramam*—nejvyšší; *veditavyam*—být chápáno; *tvam*—Ty; *asya*—tohoto; *viśvasya*—vesmíru; *param*—nejvyšší; *nidhānam*—základ; *tvam*—Ty jsi; *avyayaḥ*—nevyčerpatelný; *śāśvata-dharma-goptā*—udržovatel věčného náboženství; *sanātanaḥ*—věčný; *tvam*—Ty; *puruṣaḥ*—Nejvyšší Osobnost; *mataḥ me*—je můj názor.

Překlad

Jsi nejvyšší prvotní cíl; jsi nejlepším ve všech vesmírech; jsi nevyčerpatelný a jsi nejstarší; jsi udržovatel náboženství, věčná Osobnost Božství.

TEXT 19

अनादिमध्यान्तमनन्तवीर्य-
मनन्तबाहुं शशिसूर्यनेत्रम् ।
पश्यामि त्वां दीप्तहुताशवक्त्रं
स्वतेजसा विश्वमिदं तपन्तम् ॥ ११-१९॥

anādi-madhyāntam ananta-vīryam
ananta-bāhuṁ śaśi-sūrya-netram
paśyāmi tvāṁ dīpta-hutāśa-vaktraṁ
sva-tejasā viśvam idaṁ tapantam

anādi—bez začátku; *madhya*—bez prostředku; *antam*—bez konce; *ananta*—neomezené; *vīryam*—slavné; *ananta*—neomezené; *bāhum*—paže; *śaśi*—měsíc; *sūrya*—slunce; *netram*—oči; *paśyāmi*—vidím; *tvām*—Tebe; *dīpta*—spalující; *hutāśa-vaktram*—oheň vycházející z Tvých úst; *sva-tejasā*—Tvou; *viśvam*—tento vesmír; *idam*—tento; *tapantam*—ohřívající.

Překlad

Jsi počátkem bez začátku, středu či konce. Máš nespočet paží a slunce a měsíc jsou dvěma z Tvých velkých neomezených očí. Svou vlastní oslnivostí ohříváš celý tento vesmír.

Výklad

Rozsah šesti honosností Nejvyšší Osobnosti Božství nemá žádné omezení. Zde a na mnoha dalších místech dochází k opakování, ale podle písem opakování slávy Kṛṣṇy není literární slabostí. Je řečeno, že v momentu zmatení či úžasu či veliké extáze jsou tvrzení opakována znovu a znovu. Toto není chybou.

TEXT 20

द्यावापृथिव्योरिदमन्तरं हि
व्याप्तं त्वयैकेन दिशश्च सर्वाः ।
दृष्ट्वाद्भुतं रूपमुग्रं तवेदं
लोकत्रयं प्रव्यथितं महात्मन् ॥ ११-२०॥

dyāv ā-pṛthivyor idam antaraṁ hi
vyāptaṁ tvayaikena diśaś ca sarvāḥ
dṛṣṭvādbhutaṁ rūpam ugraṁ tavedaṁ
loka-trayaṁ pravyathitaṁ mahātman

dyau—ve vnějším vesmíru; *āpṛthivyoḥ*—země; *idam*—toto; *antaram*—mezi; *hi*—jistě; *vyāptam*—prostoupený; *tvayā*—Tebou; *ekena*—jedním; *diśaḥ*—směry; *ca*—a; *sarvāḥ*—vše; *dṛṣṭvā*—viděním; *adbhutam*—úžasná; *rūpam*—podoba; *ugram*—hrozivá; *tava*—Tvá; *idam*—toto; *loka*—planetární systém; *trayam*—tři; *pravyathitam*—rozrušené; *mahātman*—ó veliký.

Překlad

Ačkoliv jsi jedním, jsi rozšířen napříč oblohou a planetami a vším prostorem mezi. Ó veliký, jak zřím tuto hrozivou podobu, vidím, že všechny planetární systémy jsou vyvedené z míry.

Výklad

Dyāv āpṛthivyoḥ (prostor mezi nebem a zemí) a *lokatrayam* (tři světy) jsou v tomto verši významnými slovy, protože to vypadá, že nejen Arjuna viděl tuto vesmírnou podobu Pána, ale i další v jiných planetárních systémech ji také viděli. Toto vidění nebyl sen. Všichni, kdo byli spirituálně vzhůru s božským viděním, ji viděli.

TEXT 21

अमी हि त्वां सुरसङ्घा विशन्ति
केचिद्भीताः प्राञ्जलयो गृणन्ति ।
स्वस्तीत्युक्त्वा महर्षिसिद्धसङ्घाः
स्तुवन्ति त्वां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः ॥ ११-२१॥

amī hi tvāṁ sura-saṅghā viśanti
kecid bhītāḥ prāñjalayo gṛṇanti
svastīty uktvā maharṣi-siddha-saṅghāḥ
stuvanti tvāṁ stutibhiḥ puṣkalābhiḥ

amī—všechny tyto; *hi*—jistě; *tvām*—Ti; *sura-saṅghāḥ*—skupiny polobohů; *viśanti*—vstupující; *kecit*—někteří z nich; *bhītāḥ*—ze strachu; *prāñjalayaḥ*—se složenýma rukama; *gṛṇanti*—nabízející modlitby; *svasti*—všechen mír; *iti*—tak; *uktvā*—takto promlouvající; *maharṣi*—velcí mudrci; *siddha-saṅghāḥ*—dokonalí mudrci; *stuvanti*—zpívající chvalozpěvy; *tvām*—Tobě; *stutibhiḥ*—s modlitbami; *puṣkalābhiḥ*—védské chvalozpěvy.

Překlad

Všichni polobohové se Ti odevzdávají a vstupují do Tebe. Velmi se obávají a se složenýma rukama zpívají védské chvalozpěvy.

Výklad

Polobohové ve všech planetárních systémech se zalekli hrůzostrašného projevu vesmírné podoby a její žhnoucí záře, a tak se modlili o ochranu.

TEXT 22

रुद्रादित्या वसवो ये च साध्या
विश्वेऽश्विनौ मरुतश्चोष्मपाश्च ।
गन्धर्वयक्षासुरसिद्धसङ्घा
वीक्षन्ते त्वां विस्मिताश्चैव सर्वे ॥ ११-२२॥

rudrādityā vasavo ye ca sādhyā
viśve 'śvinau marutaś coṣmapāś ca
gandharva-yakṣāsura-siddha-saṅghā
vīkṣante tvāṁ vismitāś caiva sarve

rudra—projevy Pána Śivy; *ādityāḥ*—Ādityové; *vasavaḥ*—Vasuové; *ye*—všichni tito; *ca*—a; *sādhyāḥ*—Sādhyové; *viśve*—Viśvadevové; *aśvinau*—Aśvinīkumārové; *marutaḥ*—Marutové; *ca*—a; *uṣmapāḥ*—předci; *ca*—a; *gandharva*—Gandharvové; *yakṣa*—Yakṣové; *asura-siddha*—démoni a zdokonalení polobohové; *saṅghāḥ*—shromáždení; *vīkṣante*—vidí; *tvām*—Tebe; *vismitāḥ*—v úžasu; *ca*—také; *eva*—jistě; *sarve*—vše.

Překlad

Různé projevy Pána Śivy, Ādityů, Vasuů, Sādhyů, Viśvadevů, dvou Aśvinů, Mārutů, praotců a Gandharvů, Yakṣů, Asurů a všichni zdokonalení polobohové Tě v úžasu zří.

TEXT 23

रूपं महत्ते बहुवक्त्रनेत्रं
महाबाहो बहुबाहूरुपादम् ।
बहूदरं बहुदंष्ट्राकरालं
दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथितास्तथाहम् ॥ ११-२३॥

rūpaṁ mahat te bahu-vaktra-netraṁ
mahā-bāho bahu-bāhūru-pādam
bahūdaraṁ bahu-daṁṣṭrā-karālaṁ
dṛṣṭvā lokāḥ pravyathitās tathāham

rūpam—podoba; *mahat*—velmi veliká; *te*—Tvoje; *bahu*—mnoho; *vaktra*—obličejů; *netram*—očí; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *bahu*—mnoho; *bāhu*—pažemi; *ūru*—stehna; *pādam*—nohy; *bahu-udaram*—mnoho břich; *babu-daṁṣṭrā*—mnoho zubů; *karālam*—strašlivá; *dṛṣṭvā*—vidí; *lokāḥ*—všechny planety; *pravyathitāḥ*—zneklidněné; *tathā*—podobně; *aham*—já.

Překlad

Ó ty s mocnými pažemi, všechny planety se svými polobohy jsou zneklidněné, když vidí Tvých mnoho obličejů, očí, paží, břich a nohou a Tvé hrozivé zuby, a já jsem zneklidněný stejně jako oni.

TEXT 24

नभःस्पृशं दीप्तमनेकवर्णं
व्यात्ताननं दीप्तविशालनेत्रम् ।
दृष्ट्वा हि त्वां प्रव्यथितान्तरात्मा
धृतिं न विन्दामि शमं च विष्णो ॥ ११-२४॥

nabhaḥ-spṛśaṁ dīptam aneka-varṇaṁ
vyāttānanaṁ dīpta-viśāla-netram
dṛṣṭvā hi tvāṁ pravyathitāntar-ātmā
dhṛtiṁ na vindāmi śamaṁ ca viṣṇo

nabhaḥ spṛśam—dotýkající se oblohy; *dīptam*—zářící; *aneka*—mnoho; *varṇam*—barva; *vyāttā*—otevřená; *ānanam*—ústa; *dīpta*—zářící; *viśāla*—velmi veliké; *netram*—oči; *dṛṣṭvā*—jak vidím; *hi*—jistě; *tvām*—Ty; *pravyathitā*—znepokojený; *antaḥ*—uvnitř; *ātmā*—duše; *dhṛtim*—stabilita; *na*—ne; *vindāmi*—a mít; *śamam*—klid mysli; *ca*—také; *viṣṇo*—ó pane Viṣṇu.

Překlad

Ó všeprostupující Viṣṇu, již déle nemohu udržet svou rovnováhu. Tím, jak vidím tvé zářící barvy naplňující oblohu, a tím, jak zřím Tvé oči a ústa, obávám se.

TEXT 25

दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि
दृष्ट्वैव कालानलसन्निभानि ।
दिशो न जाने न लभे च शर्म
प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥ ११-२५॥

daṁṣṭrā-karālāni ca te mukhāni
dṛṣṭvaiva kālānala-sannibhāni
diśo na jāne na labhe ca śarma
prasīda deveśa jagan-nivāsa

daṁṣṭrā—zuby; *karālāni*—takhle; *ca*—také; *te*—Tvé; *mukhāni*—obličeje; *dṛṣṭvā*—vidící; *eva*—tak; *kālānala*—oheň smrti; *sannibhāni*—jakoby zuřící; *diśaḥ*—směry; *na jāne*—neví; *na labhe*—ani nezískává; *ca śarma*—a milost; *prasīda*—buď potěšen; *deveśa*—ó Pane pánů; *jagat-nivāsa*—útočiště světů.

Překlad

Ó Pane pánů, ó úkryte světů, prosím buď mi milostivý. Nemůžu udržet svou rovnováhu, jak vidím Tvé líté obličeje smrti a hrozivé zuby. Jsem zmatený ve všech směrech.

TEXTY 26-27

अमी च त्वां धृतराष्ट्रस्य पुत्राः
सर्वे सहैवावनिपालसङ्घैः ।
भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथासौ
सहास्मदीयैरपि योधमुख्यैः ॥ ११-२६॥
वक्त्राणि ते त्वरमाणा विशन्ति
दंष्ट्राकरालानि भयानकानि ।
केचिद्विलग्ना दशनान्तरेषु
सन्दृश्यन्ते चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः ॥ ११-२७॥

amī ca tvāṁ dhṛtarāṣṭrasya putrāḥ
sarve sahaivāvani-pāla-saṅghaiḥ
bhīṣmo droṇaḥ sūta-putras tathāsau
sahāsmadīyair api yodha-mukhyaiḥ

vaktrāṇi te tvaramāṇā viśanti
daṁṣṭrā-karālāni bhayānakāni
kecid vilagnā daśanāntareṣu
sandṛśyante cūrṇitair uttamāṅgaiḥ

amī—všichni ti; *ca*—také; *tvām*—Ty; *dhṛtarāṣṭasya*—Dhṛtarāṣṭry; *putrāḥ*—synové; *sarva*—vše; *saha eva*—spolu s; *avanipāla*—králové válečníci; *saṅghaiḥ*—se skupinami; *bhīṣmaḥ*—Bhīṣmadeva; *droṇaḥ*—Droṇācārya; *sūta-putraḥ*—Karṇa; *tathā*—také; *asau*—to; *saha*—s; *asmadīyaiḥ*—naše; *api*—také; *yodha-mukhyaiḥ*—velitel válečníků; *vaktrāṇi*—ústa; *te*—Tvá; *tvaramāṇāḥ*—hrozivá; *viśanti*—vstupující; *daṁṣṭrā*—zuby; *karālāni*—strašné; *bhayānakāni*—velmi hrozivé; *kecit*—někteří z nich; *vilagnāḥ*—jsou napadeni; *daśanāntareṣu*—mezi zuby; *sandṛśyante*—je viděno; *cūrṇitaiḥ*—roztříštěni; *uttama-aṅgaiḥ*—hlavou.

Překlad

Všichni synové Dhṛtarāṣṭry spolu s jejich spojeneckými králi a Bhīṣma, Droṇa a Karṇa a všichni naši vojáci pádí do Tvých úst, jejich hlavy roztříštěné Tvými hrozivými zuby. Vidím, že někteří jsou drceni také mezi Tvými zuby.

Výklad

V předešlém verši Pán Arjunovi slíbil ukázat věci, které měl velký zájem vidět. Nyní Arjuna vidí, že vůdci protistrany (Bhīṣma, Droṇa, Karṇa a všichni synové Dhṛtarāṣṭry) a jejich vojáci a Arjunovi vlastní vojáci jsou všichni ničeni. To je známka toho, že Arjuna v bitvě zvítězí, navzdory velkým ztrátám na obou stranách. Je zde také zmíněno, že Bhīṣma, který je údajně neporazitelný, bude také rozdrcen. Také Karṇa. Nejenže velicí válečníci protistrany jako Bhīṣma budou rozdrceni, ale i někteří velcí válečníci Arjunovy strany.

TEXT 28

यथा नदीनां बहवोऽम्बुवेगाः
समुद्रमेवाभिमुखा द्रवन्ति ।
तथा तवामी नरलोकवीरा
विशन्ति वक्राण्यभिविज्वलन्ति ॥ ११-२८॥

yathā nadīnāṁ bahavo 'mbu-vegāḥ
samudram evābhimukhā dravanti
tathā tavāmī nara-loka-vīrā
viśanti vaktrāṇy abhivijvalanti

yathā—jak; *nadīnām*—řek; *bahavaḥ*—mnoho; *ambu-vegāḥ*—vlny vod; *samudram*—oceán; *eva*—jistě; *abhimukhāḥ*—směrem k; *dravanti*—kloužou; *tathā*—podobně; *tava*—Tvé; *amī*—všichni tito; *nara-lokavīrāḥ*—králové lidské společnosti; *viśanti*—vstupující; *vaktrāṇi*—do úst; *abhivijvalanti*—zuřivých.

Překlad

Tak jako se řeka vlévá do moře, tak všichni tito velcí válečníci vstupují do Tvých lítých úst a hynou.

TEXT 29

यथा प्रदीप्तं ज्वलनं पतङ्गा
विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः ।
तथैव नाशाय विशन्ति लोकास्-
तवापि वक्राणि समृद्धवेगाः ॥ ११-२९॥

yathā pradīptaṁ jvalanaṁ pataṅgā
viśanti nāśāya samṛddha-vegāḥ
tathaiva nāśāya viśanti lokās
tavāpi vaktrāṇi samṛddha-vegāḥ

yathā—jak; *pradīptam*—spalující; *jvalanam*—oheň; *pataṅgāḥ*—můry; *viśanti*—vstupuje; *nāśāya*—zničení; *samṛddha*—plná; *vegāḥ*—rychlost; *tathā eva*—podobně; *nāśāya*—za zničením; *viśanti*—vstupující; *lokāḥ*—všichni lidé; *tava*—do Tebe; *api*—také; *vaktrāṇi*—do úst; *samṛddha-vegāḥ*—plnou rychlostí.

Překlad

Vidím všechny lidi hnát se s plnou rychlostí do Tvých úst, tak jako se můry vrhají do spalujícího ohně.

TEXT 30

लेलिह्यसे ग्रसमानः समन्ताल्-
लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः ।
तेजोभिरापूर्य जगत्समग्रं
भासस्तवोग्राः प्रतपन्ति विष्णो ॥ ११-३० ॥

lelihyase grasamānaḥ samantāl
lokān samagrān vadanair jvaladbhiḥ
tejobhir āpūrya jagat samagraṁ
bhāsas tavogrāḥ pratapanti viṣṇo

lelihyase—lízající; *grasamānaḥ*—polykající; *samantāt*—ze všech stran; *lokān*—lidé; *samagrān*—naprosto; *vadanaiḥ*—ústy; *jvaladbhiḥ*—se spalujícím; *tejobhiḥ*—září; *āpūrya*—pokrývající; *jagat*—vesmír; *samagram*—vše; *bhāsaḥ*—osvětlující; *tava*—Tvé; *ugrāḥ*—strašné; *pratapanti*—spalující; *viṣṇo*—ó všeprostupující Pane.

Překlad

Ó Viṣṇu, vidím Tě, jak ve Svých planoucích ústech polykáš všechny lidi a Svými nezměrnými paprsky pokrýváš vesmír. Spalující světy, jsi projevený.

TEXT 31

आख्याहि मे को भवानुग्ररूपो
नमोऽस्तु ते देववर प्रसीद ।
विज्ञातुमिच्छामि भवन्तमाद्यं
न हि प्रजानामि तव प्रवृत्तिम् ॥ ११-३१ ॥

ākhyāhi me ko bhavān ugra-rūpo
namo 'stu te deva-vara prasīda
vijñātum icchāmi bhavantam ādyaṁ
na hi prajānāmi tava pravṛttim

ākhyāhi—prosím vysvětli; *me*—mi; *kaḥ*—kdo; *bhavān*—Ty; *ugra-rūpaḥ*—nelítostná podoba; *namaḥ astu*—poklony; *te*—Ti; *deva-vara*—veliký mezi polobohy; *prasīda*—buď milostivý; *vijñātum*—jen vědět; *icchāmi*—přeji si; *bhavantam*—Ty; *ādyam*—původní; *na*—nikdy; *hi*—jistě; *prajānāmi*—znám; *tava*—Tvou; *pravṛttim*—misi.

Překlad

Ó Pane pánů, tak nelítostná z podob, prosím řekni mi, kdo jsi. Skládám Ti poklony; buď prosím ke mně milostivý. Nevím, co je Tvá mise, a toužím o ní slyšet.

TEXT 32

श्रीभगवानुवाच ।
कालोऽस्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो
लोकान्समाहर्तुमिह प्रवृत्तः ।
ऋतेऽपि त्वां न भविष्यन्ति सर्वे
येऽवस्थिताः प्रत्यनीकेषु योधाः ॥ ११-३२॥

śrī-bhagavān uvāca
kālo 'smi loka-kṣaya-kṛt pravṛddho
lokān samāhartum iha pravṛttaḥ
ṛte 'pi tvāṁ na bhaviṣyanti sarve
ye 'vasthitāḥ pratyanīkeṣu yodhāḥ

śrī bhagavān uvāca—Osobnost Božství řekla; *kālaḥ*—čas; *asmi*—jsem; *loka*—světy; *kṣaya-kṛt*—ničitel; *pravṛddhaḥ*—zapojit; *lokān*—všechny lidi; *samāhartum*—zničit; *iha*—v tomto světě; *pravṛttaḥ*—zapojit; *ṛte api*—bez rovného; *tvām*—vy; *na*—nikdy; *bhaviṣyanti*—budeš; *sarve*—vše; *ye*—kdo; *avasthitāḥ*—umístěný; *pratyanīkeṣu*—na protější straně; *yodhāḥ*—vojáci.

Překlad

Svatý Pán pravil: Jsem čas, ničitel světů, a přišel jsem zapojit všechny lidi. S výjimkou vás [Pāṇḍuovců], všichni vojáci na obou stranách budou zabiti.

Výklad

Ačkoliv Arjuna věděl, že Kṛṣṇa je jeho přítel a Nejvyšší Osobnost Božství, byl nicméně zmatený rozličnými podobami projevenými Kṛṣṇou. Proto se dále ptal na skutečnou misi této ničivé síly. Ve Védách je napsáno, že Nejvyšší Pravda ničí

vše, dokonce i Brahmu. *Yasya brahme ca kṣatram ca ubhe bhavata odanaḥ/mṛtyur yasyopasecanaṁ ka itthā veda yatra saḥ.* Nakonec jsou všichni brāhmaṇi, kṣatriyové a všichni ostatní spolknuti Nejvyšším. Tato podoba Nejvyššího Pána je všepolykající obr a zde Kṛṣṇa Sebe představuje v této podobě všepolykajícího času. S výjimkou několika Pāṇḍuovců všichni, kdo byli přítomní na bojišti, Jím byli spolknuti.

Arjuna nebyl boji nakloněn a myslel si, že je lepší nebojovat; pak by nedošlo k žádné frustraci. Ve Své odpovědi Pán říká, že i kdyby nebojoval, každý z nich by byl zničen, jelikož je to Jeho plán. Pokud by zastavil boj, umřeli by jinou cestou. Smrt nemůže být zastavena, ani kdyby nebojoval. Ve skutečnosti byli již mrtví. Čas je zničení a všechny projevy podléhají touhou Nejvyššího Pána zničení. To je zákon přírody.

TEXT 33

तस्मात्त्वमुत्तिष्ठ यशो लभस्व
जित्वा शत्रून् भुङ्क्ष्व राज्यं समृद्धम् ।
मयैवैते निहताः पूर्वमेव
निमित्तमात्रं भव सव्यसाचिन् ॥ ११-३३ ॥

tasmāt tvam uttiṣṭha yaśo labhasva
jitvā śatrūn bhuṅkṣva rājyaṁ samṛddham
mayaivaite nihatāḥ pūrvam eva
nimitta-mātraṁ bhava savya-sācin

tasmāt—a tak; *tvām*—ty; *uttiṣṭha*—vstaň; *yaśaḥ*—věhlas; *labhasva*—získat; *jitvā*—zdoláním; *śatrūn*—nepřátel; *bhuṅkṣva*—užívat si; *rājyam*—království; *samṛddham*—vzkvétající; *mayā*—Mnou; *eva*—jistě; *ete*—všichni tito; *nihatāḥ*—již zabiti; *pūrvam eva*—předešlými živly; *nimitta-mātram*—jen se staň příčinou; *bhava*—stát se; *savyasācin*—ó Savyasācine.

Překlad

A tak povstaň a připrav se k boji. Po zdolání svých nepřátel si budeš užívat vzkvétající království. Oni jsou již usmrceni Mým opatřením a ty, ó Savyasācine, můžeš být jen nástrojem v tomto boji.

Výklad

Savyasācin odkazuje na toho, kdo může v poli velmi zručně střílet šípy; Arjuna je tedy osloven jako obratný válečník schopný zabíjet svými šípy nepřátele. „Jen se staň nástrojem:“ *nimitta-mātram.* Toto slovo je také velmi významné. Celý svět se hýbe podle plánu Nejvyšší Osobnosti Božství. Blázniví lidé, kteří nemají

dostatečné poznání, si myslí, že se příroda hýbe bez plánu a že všechny projevy nejsou ničím jiným než nahodilými uskupeními. Mnoho takzvaných vědců navrhuje, že možná to bylo takto či možná takhle, ale otázka „snad“ a „možná“ nepřichází v úvahu. V tomto materiálním světě se odehrává konkrétní plán. Co je tento plán? Tento vesmírný projev je šancí pro podmíněné duše, aby se vrátily zpátky k Božství, zpátky domů. Dokud mají panovačnou mentalitu, která je činí snažit se opanovat materiální přírodu, jsou podmíněné. Ale kdokoliv, kdo je schopen porozumět plánu Nejvyššího Pána a pěstovat Kṛṣṇa vědomí, je nejinteligentnější. Stvoření a zničení vesmírného projevu jsou pod výše postaveným vedením Boha. A tak byla Bitva na Kurukṣetře bojována podle plánu Boha. Arjuna odmítal bojovat, ale bylo mu řečeno, že by měl bojovat a současně toužit po Nejvyšším Pánu. Pak bude šťastný. Pokud je jedinec v plném Kṛṣṇa vědomí a pokud je jeho život oddán Jeho transcendentální službě, je dokonalý.

TEXT 34

द्रोणं च भीष्मं च जयद्रथं च
कर्णं तथान्यानपि योधवीरान् ।
मया हतांस्त्वं जहि मा व्यथिष्ठा
युध्यस्व जेतासि रणे सपत्नान् ॥ ११-३४॥

droṇaṁ ca bhīṣmaṁ ca jayadrathaṁ ca
karṇaṁ tathānyān api yodha-vīrān
mayā hatāṁs tvaṁ jahi mā vyathiṣṭhā
yudhyasva jetāsi raṇe sapatnān

droṇam ca—také Droṇa; *bhīṣmam ca*—také Bhīṣma; *jayadratham ca*—také Jayadratha; *karṇam*—také Karṇa; *tathā*—také; *anyān*—ostatní; *api*—jistě; *yodha-vīrān*—velcí válečníci; *mayā*—Mnou; *hatān*—již zabiti; *tvam*—ty; *jahi*—staň se vítězným; *mā*—nikdy; *vyathiṣṭhāḥ*—být vyrušen; *yudhyasva*—jen bojuj; *jetāsi*—jen zdolej; *raṇe*—v boji; *sapatnān*—nepřátele.

Překlad

Svatý Pán řekl: všichni velcí válečníci - Drona, Bhīṣma, Jayadratha, Karṇa - jsou již zničeni. Jednoduše bojuj a přemůžeš své nepřátele.

Výklad

Každý plán je učiněn Nejvyšší Osobností Božství, ale Ona je ke Svým oddaným tak laskavá a milosrdná, že chce dát zásluhy za provedení Jejího plánu podle Její tužby Svým oddaným. Život by tedy měl probíhat tak, že každý koná v Kṛṣṇa vědomí a rozumí Nejvyšší Osobnosti Božství skrze médium spirituálního

mistra. Plány Nejvyšší Osobnosti Božství jsou pochopeny díky Její milosti a plány oddaných jsou tak dobré jako Její plány. Jedinec by měl takové plány následovat a být v zápolení o existenci vítězem.

TEXT 35

सञ्जय उवाच ।
एतच्छ्रुत्वा वचनं केशवस्य
कृताञ्जलिर्वेपमानः किरीटी ।
नमस्कृत्वा भूय एवाह कृष्णं
सगद्गदं भीतभीतः प्रणम्य ॥ ११-३५॥

sañjaya uvāca
etac chrutvā vacanaṁ keśavasya
kṛtāñjalir vepamānaḥ kirīṭī
namaskṛtvā bhūya evāha kṛṣṇaṁ
sa-gadgadaṁ bhīta-bhītaḥ praṇamya

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya řekl; *etat*—tak; *śrutvā*—slyše; *vacanam*—řeč; *keśavasya*—Kṛṣṇy; *kṛtāñjaliḥ*—se složenýma rukama; *vepamānaḥ*—třesoucí se; *kirīṭī*—Arjuna; *namaskṛtvā*—skládající poklony; *bhūyaḥ*—znovu; *eva*—také; *āha kṛṣṇam*—řekl Kṛṣṇovi; *sa-gadgadam*—nejistý; *bhīta-bhītaḥ*—bojící se; *praṇamya*—skládající poklony.

Překlad

Sañjaya řekl Dhṛtarāṣṭrovi: Ó Králi, poté, co slyšel tato slova od Nejvyšší Osobnosti Božství, se Arjuna zachvěl, se strachem složil poklony se složenýma rukama a začal, váhavě, mluvit následovně:

Výklad

Jak jsme již vysvětlili, kvůli situaci vytvořené vesmírnou podobou Nejvyšší Osobnosti Božství se Arjuna stal zmateným v úžasu; a tak začal znovu a znovu skládat své uctivé poklony Kṛṣṇovi a váhavým hlasem se začal modlit, ne jako přítel, ale jako oddaný v úžasu.

TEXT 36

अर्जुन उवाच ।
स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या
जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च ।
रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति

सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसङ्घाः ॥ ११-३६ ॥

arjuna uvāca
sthāne hṛṣīkeśa tava prakīrtyā
jagat prahṛṣyaty anurajyate ca
rakṣāṁsi bhītāni diśo dravanti
sarve namasyanti ca siddha-saṅghāḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *sthāne*—vhodně; *hṛṣīkeśa*—ó pane všech smyslů; *tava*—Tvá; *prakīrtya*—sláva; *jagat*—celý svět; *prahṛṣyati*—jásající; *anurajyate*—stát se připoutaným; *rakṣāṁsi*—démoni; *bhītāni*—ze strachu; *diśaḥ*—pokyny; *dravanti*—prchající; *sarve*—vše; *namasyanti*—nabízející úctu; *ca*—také; *siddha-saṅghāḥ*—dokonalé lidské bytosti.

Překlad

Ó Hṛṣīkeśo, svět se stane radostným, jakmile uslyší Tvé jméno, a každý se tak stane k Tobě připoutaným. Ačkoliv zdokonalené bytosti Ti vzdávají uctivý hold, démoni se obávají a prchají tady a tam. Všechno toto je činěno správně.

Výklad

Arjuna, poté co od Kṛṣṇy uslyšel o výsledku Bitvy na Kurukṣetře, se stal osvíceným oddaným Nejvyššího Pána. Přiznal, že vše, co je učiněno Kṛṣṇou, je zcela náležité. Arjuna potvrdil, že Kṛṣṇa je udržovatelem a předmětem uctívání pro oddané a ničitelem nežádoucího. Jeho činy jsou rovnocenně dobré pro všechny. Arjuna zde porozuměl, že když se Bitva u Kurukṣetry chýlila k závěru, ve vnějším vesmíru bylo přítomno mnoho polobohů, siddhů a inteligence vyšších planet a tito pozorovali boj, protože tam byl přítomný Kṛṣṇa. Když Arjuna uviděl vesmírnou podobu Pána, polobohové se z ní těšili, ale ostatní, kteří byli démony a ateisty, nemohli ustát, když byl Pán chválen. Z důvodu jejich přirozeného strachu z ničivé podoby Nejvyšší Osobnosti Božství uprchli. Arjuna chválí Kṛṣṇovo zacházení s oddanými a ateisty. Oddaný oslavuje Pána ve všech případech, protože ví, že cokoliv dělá On, je dobré pro všechny.

TEXT 37

कस्माच्च ते न नमेरन्महात्मन्
गरीयसे ब्रह्मणोऽप्यादिकर्त्रे ।
अनन्त देवेश जगन्निवास
त्वमक्षरं सदसत्तत्परं यत् ॥ ११-३७॥

kasmāc ca te na nameran mahātman
garīyase brahmaṇo 'py ādi-kartre
ananta deveśa jagan-nivāsa
tvam akṣaraṁ sad-asat tat paraṁ yat

kasmāt—proč; *ca*—také; *te*—Tobě; *na*—ne; *nameran*—skládat náležité poklony; *mahātman*—ó veliký; *garīyase*—Ty jsi lepší než; *brahmaṇaḥ*—Brahmā; *api*—ačkoliv; *ādi-kartre*—nejvyšší stvořitel; *ananta*—neomezený; *deveśa*—Bůh bohů; *jagat-nivāsa*—ó úkryte vesmíru; *tvam*—Ty jsi; *akṣaram*—nehynoucí; *sat-asat*—příčina a následek; *tat-param*—transcendentální; *yat*—protože.

Překlad

Ó veliký, kdo stojí dokonce i nad Brahmou, Ty jsi původním pánem. Proč by Ti neměli vzdávat hold, ó ty bez konce? Ó úkryte vesmíru, jsi nepřemožitelným zdrojem, příčinou všech příčin, transcendentální tomuto materiálnímu projevu.

Výklad

Tímto skládáním poklon Arjuna poukazuje na to, že Kṛṣṇa je hodný být uctíván každým. Je všeprostupující a je Duší každé duše. Arjuna oslovuje Kṛṣṇu jako *mahātmā*, což znamená, že On je nejšlechetnější a neomezený. *Ananta* naznačuje, že neexistuje nic, co není pokryto vlivem a energií Nejvyššího Pána, a *deveśa* znamená, že je vládcem všech polobohů a že je nad nimi všemi. Je středem celého vesmíru. Arjuna také myslel, že je vhodné, že všechny dokonalé živé bytosti a všichni mocní polobohové Mu skládají své uctivé poklony, protože nikdo není větší než On. Zvláště zmiňuje, že Kṛṣṇa je větší než Brahmā, protože Brahmā je Jím stvořený. Brahmā je narozen z lotosového stonku vyrůstajícího z pupíku Garbhodakaśāyī Viṣṇua, který je Kṛṣṇovým úplným rozšířením; proto Brahmā a Pán Śiva, který je zrozen z Brahmy, a všichni další polobohové musí složit své uctivé poklony. Pán je tedy respektován Pánem Śivou a Brahmou a podobnými dalšími polobohy. Slovo *akṣaram* je velmi významné, protože toto materiální stvoření podléhá zničení, ale Pán je nad tímto materiálním stvořením. Je příčinou všech příčin a tím je nadřazený všem podmíněným duším uvnitř této materiální přírody stejně jako materiálnímu vesmírnému projevu jako takovému. Je proto naprosto velikým Nejvyšším.

TEXT 38

त्वमादिदेवः पुरुषः पुराणस्-

त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
वेत्तासि वेद्यं च परं च धाम
त्वया ततं विश्वमनन्तरूप ॥ ११-३८॥

tvam ādi-devaḥ puruṣaḥ purāṇas
tvam asya viśvasya paraṁ nidhānam
vettāsi vedyaṁ ca paraṁ ca dhāma
tvayā tataṁ viśvam ananta-rūpa

tvam—Ty; *ādi-devaḥ*—původní Nejvyšší Bůh; *puruṣaḥ*—osobnost; *purāṇaḥ*—starý; *tvam*—Ty; *asya*—toto; *viśvasya*—vesmír; *param*—transcendentální; *nidhānam*—úkryt; *vettā*—znalec; *asi*—Ty jsi; *vedyam ca*—a poznatelné; *param ca*—a transcendentální; *dhāma*—úkryt; *tvayā*—Tebou; *tatam*—prostoupený; *viśvam*—vesmír; *ananta-rūpa*—neomezená podoba.

Překlad

Jsi původní Osobností, Božstvím. Jsi jediným útočištěm tohoto projeveného vesmírného světa. Znáš vše a jsi vším, co je poznatelné. Jsi nad materiálními režimy. Ó neomezená podobo! Tebou je prostoupen celý tento vesmírný projev!

Výklad

Vše spočívá na Nejvyšší Osobnosti Božství; proto je konečným spočinutím. *Nidhānam* znamená, že vše, dokonce i zář Brahman, spočívá na Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi. On je znalcem všeho, co se v tomto světě děje, a pokud má poznání nějaký konec, On je koncem všeho poznání; proto je známým a poznatelným. Je předmětem poznání, protože je všeprostupující. Jelikož je příčinou ve spirituálním světě, je transcendentální. Je také hlavní osobností v transcendentálním světě.

TEXT 39

वायुर्यमोऽग्निर्वरुणः शशाङ्कः
प्रजापतिस्त्वं प्रपितामहश्च ।
नमो नमस्तेऽस्तु सहस्रकृत्वः
पुनश्च भूयोऽपि नमो नमस्ते ॥ ११-३९॥

vāyur yamo 'gnir varuṇaḥ śaśāṅkaḥ
prajāpatis tvaṁ prapitāmahaś ca
namo namas te 'stu sahasra-kṛtvaḥ
punaś ca bhūyo 'pi namo namas te

vāyuḥ—vzduch; *yamaḥ*—kontrolor; *agniḥ*—oheň; *varuṇaḥ*—voda; *śaśāṅkaḥ*—měsíc; *prajāpatiḥ*—Brahmā; *tvam*—Ty; *prapitāmahaḥ*—praotec; *ca*—také; *namaḥ*—skládající úctu; *namaḥ te*—znovu Ti skládám své poklony; *astu*—jsou; *sahasra-kṛtvaḥ*—tisíckrát; *punaḥ ca*—a znovu; *bhūyaḥ*—znovu; *api*—také; *namaḥ*—skládám své poklony; *namaḥ te*—skládající své poklony Tobě.

Překlad

Jsi vzduch, oheň, voda a jsi měsíc! Jsi nejvyšší vládce a praotec. A tak Ti tisíckrát skládám své uctivé poklony a znovu a zase znovu!

Výklad

Pán je zde osloven jako vzduch, protože vzduch je nejdůležitějším zpodobněním všech polobohů tím, že je všeprostupující. Arjuna také oslovuje Kṛṣṇu jako praděda, protože je otcem Brahmy, prvního živého stvoření ve vesmíru.

TEXT 40

नमः पुरस्तादथ पृष्ठतस्ते
नमोऽस्तु ते सर्वत एव सर्व ।
अनन्तवीर्यामितविक्रमस्त्वं
सर्वं समाप्नोषि ततोऽसि सर्वः ॥ ११-४० ॥

namaḥ purastād atha pṛṣṭhatas te
namo 'stu te sarvata eva sarva
ananta-vīryāmita-vikramas tvaṁ
sarvaṁ samāpnoṣi tato 'si sarvaḥ

namaḥ—skládající poklony; *purastāt*—zepředu; *atha*—také; *pṛṣṭhataḥ*—zezadu; *te*—Ty; *namaḥ astu*—skládám své pocty; *te*—Tobě; *sarvataḥ*—ze všech stran; *eva sarva*—protože jsi vším; *ananta-vīrya*—neomezená potence; *amita-vikramaḥ*—neomezená síla; *tvam*—Ty; *sarvam*—vše; *samāpnoṣi*—pokrýváš; *tataḥ asi*—proto jsi; *sarvaḥ*—vše.

Překlad

Poklony zepředu, zezadu a ze všech stran! Ó bezmezná sílo, jsi pánem neomezené moci! Jsi všeprostupující, a proto jsi vším!

Výklad

Důsledkem milující extáze pro Kṛṣṇu jeho přítel, Arjuna, skládá svou úctu ze všech stran. Přijímá, že On je pánem všech sil a veškerého mistrovství a je daleko lepší než všichni velcí válečníci shromáždění na bojišti. Ve Viṣṇu Purāṇě je řečeno: *yo 'yaṁ tavāgato deva-samīpaṁ devatā-gaṇaḥ sa tvam eva jagat-sraṣṭā yataḥ sarva-gato bhavān.* „Kdokoliv před Tebe přijde, i kdyby to byl polobůh, je stvořen Tebou, ó Nejvyšší Osobnosti Božství."

TEXTY 41-42

सखेति मत्वा प्रसभं यदुक्तं
हे कृष्ण हे यादव हे सखेति ।
अजानता महिमानं तवेदं
मया प्रमादात्प्रणयेन वापि ॥ ११-४१॥
यच्चावहासार्थमसत्कृतोऽसि
विहारशय्यासनभोजनेषु ।
एकोऽथवाप्यच्युत तत्समक्षं
तत्क्षामये त्वामहमप्रमेयम् ॥ ११-४२॥

sakheti matvā prasabhaṁ yad uktaṁ
he kṛṣṇa he yādava he sakheti
ajānatā mahimānaṁ tavedaṁ
mayā pramādāt praṇayena vāpi

yac cāvahāsārtham asat-kṛto 'si
vihāra-śayyāsana-bhojaneṣu
eko 'tha vāpy acyuta tat-samakṣaṁ
tat kṣāmaye tvām aham aprameyam

sakhā—přítel; *iti*—tak; *matvā*—myslící; *prasabham*—dočasný; *yat*—cokoliv; *uktam*—řekl; *he kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *he yādava*—ó Yādavo; *he sakhā iti*—ó můj milý příteli, *ajānatā*—aniž bych věděl; *mahimānam*—slávu; *tava*—Tvou; *idam*—toto; *mayā*—mnou; *pramādāt*—důsledkem bláznovství; *pranayena*—z lásky; *vā api*—ani; *yat*—cokoliv; *ca*—také; *avahāsārtham*—za dělání si legrace; *asatkṛtaḥ*—neúcta; *asi*—bylo učiněno; *vihāra*—v odpočinku; *śayyā*—ve vtipkování; *āsana*—na odpočívadle; *bhojaneṣu*—či kdy jsme spolu jedli; *ekaḥ*—sami; *athavā*—či; *api*—další; *acyuta*—ó nechybující; *tat-samakṣam*—jako Tvůj konkurent; *tat*—všichni tito; *kṣāmaye*—omluv; *tvām*—Ty; *aham*—já; *aprameyam*—nezměrný.

Překlad

V minulosti jsem Tě oslovoval jako „ó Kṛṣṇo," „ó Yādavo," „ó můj příteli," aniž bych znal Tvou slávu. Prosím odpusť mi cokoliv, čeho

jsem se v šílenství či v lásce mohl dopustit. Mnohokrát jsem Tě zneuctil, když jsme odpočívali či leželi ve stejné posteli či spolu jedli, někdy sami a někdy před mnoha přáteli. Prosím omluv mě za všechny mé přestupky.

Výklad

Ačkoliv je Kṛṣṇa projevený před Arjunou ve Své vesmírné podobě, Arjuna si pamatuje svůj přátelský vztah s Kṛṣṇou, a proto žádá milost a žádá, aby ho omluvil za tolik neformálních gest, které povstaly z přátelství. Přiznává, že dříve nevěděl, že Kṛṣṇa by mohl na sebe vzít takovou vesmírnou podobu, ačkoliv mu to On vysvětlil jako svému důvěrnému příteli. Arjuna nevěděl, kolikrát Ho mohl zneuctít oslovením Ho jako „ó můj příteli, ó Kṛṣṇo, ó Yādavo" atd., aniž by uznal Jeho honosnost. Ale Kṛṣṇa je tak laskavý a milosrdný, že navzdory takové honosnosti si s Arjunou hrál jako se svým přítelem. Taková je transcendentální láskyplná vzájemná výměna mezi oddaným a Pánem. Vztah mezi živou bytostí a Kṛṣṇou je věčně pevně stanovený; nemůže být zapomenut, jak můžeme vidět z chování Arjuny. Ačkoliv Arjuna viděl honosnost vesmírné podoby, nemohl zapomenout na svůj přátelský vztah s Kṛṣṇou.

TEXT 43

पितासि लोकस्य चराचरस्य
त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान् ।
न त्वत्समोऽस्त्यभ्यधिकः कुतोऽन्यो
लोकत्रयेऽप्यप्रतिमप्रभाव ॥ ११-४३॥

pitāsi lokasya carācarasya
tvam asya pūjyaś ca gurur garīyān
na tvat-samo 'sty abhyadhikaḥ kuto 'nyo
loka-traye 'py apratima-prabhāva

pitā—otec; *asi*—Ty jsi; *lokasya*—celého světa; *cara*—hýbající se; *acarasya*—nehýbající se; *tvam*—Ty jsi; *asya*—tohoto; *pūjyaḥ*—hodný uctívání; *ca*—také; *guruḥ*—pán; *garīyān*—slavný; *na*—nikdy; *tvat-samaḥ*—rovný Tobě; *asti*—existuje; *abhyadhikaḥ*—větší; *kutaḥ*—jak je to možné; *anyaḥ*—ostatní; *loka-traye*—ve třech planetárních systémech; *api*—také; *apratima*—nezměrná; *prabhāva*—moc.

Překlad

Jsi otcem tohoto úplného vesmírného projevu, velitel hodný uctívání, spirituální mistr. Nikdo Ti není roven ani nikdo nemůže být jedním s

Tebou. V rámci tří světů jsi nezměrný.

Výklad

Pán Kṛṣṇa je hodný uctívání tak jako je otec hodný uctívání svým synem. Je spirituálním mistrem, protože původně dal védské pokyny Brahmovi a v současnosti také instruuje Bhagavad-gītu Arjunovi; proto je původním spirituálním mistrem a každý pravý spirituální mistr v současnosti musí být nástupcem v linii učednické posloupnosti pramenící z Kṛṣṇy. Jedinec se nemůže stát učitelem či spirituálním mistrem transcendentálního předmětu, aniž by byl zástupcem Kṛṣṇy.

Pánovi se skládají poklony ve všech ohledech. Je nezměrné velikosti. Nikdo nemůže být větší než Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa, protože nikdo není Kṛṣṇovi roven či není vyšší než On v rámci jakéhokoliv projevu, spirituálního či materiálního. Všichni jsou pod Ním. Nikdo Ho nemůže překonat.

Nejvyšší Pán Kṛṣṇa má smysly a tělo jako běžný člověk, ale pro Něj neexistuje rozdíl mezi Jeho smysly, tělem, myslí a Jím. Bláznivé osoby, které Ho neznají dokonale, říkají, že Kṛṣṇa je odlišný od Své duše, mysli, srdce a všeho dalšího. Kṛṣṇa je absolutní; proto jsou Jeho aktivity a potence nejvyšší. Je také uvedeno, že nemá smysly jako jsou ty naše. Může provádět všechny smyslové aktivity; tudíž Jeho smysly nejsou nedokonalé ani omezené. Nikdo není větší než On, nikdo Mu nemůže být roven a všichni jsou níže než je On.

Kdokoliv zná Jeho transcendentální tělo, aktivity a dokonalost se k Němu po opuštění tohoto těla vrátí a nepřijde znovu do tohoto mizerného světa. Proto by jedinec měl vědět, že Kṛṣṇovy aktivity jsou odlišné od ostatních. Nejlepším přístupem je následovat Kṛṣṇovy principy; to jedince učiní dokonalým. Je také uvedeno, že neexistuje nikdo, kdo je Kṛṣṇovým pánem; všichni jsou Jeho služebníky. Pouze Kṛṣṇa je Bohem a všichni jsou služebníky. Všichni dodržují Jeho příkaz. Neexistuje nikdo, kdo může Jeho příkaz odepřít. Každý koná podle Jeho pokynů tím, že je pod Jeho vrchním dozorem. Jak je uvedeno v Brahmā-saṁhitě, je příčinou všech příčin.

TEXT 44

तस्मात्प्रणम्य प्रणिधाय कायं
प्रसादये त्वामहमीशमीड्यम् ।
पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः
प्रियः प्रियायार्हसि देव सोढुम् ॥ ११-४४॥

tasmāt praṇamya praṇidhāya kāyaṁ
prasādaye tvām aham īśam īḍyam
piteva putrasya sakheva sakhyuḥ

priyaḥ priyāyārhasi deva soḍhum

tasmāt—tudíž; *praṇamya*—po složení poklon; *praṇidhāya*—ležící; *kāyam*—tělo; *prasādaye*—žadonit o milost; *tvām*—tobě; *aham*—já; *īśam*—Nejvyššímu Pánu; *īḍyam*—který je hodný uctívání; *pitā iva*—jako otec; *putrasya*—syna; *sakhā iva*—jako přítel; *sakhyuḥ*—přítele; *priyaḥ*—milenec; *priyāyāḥ*—nejmilejšího; *arhasi*—měl bys; *deva*—můj Pane; *soḍhum*—strpět.

Překlad

Jsi Nejvyšší Pán, určený k uctívání každou živou bytostí. A tak padám, abych Ti nabídl pocty a požádal o Tvou milost. Prosím toleruj špatnosti, které jsem Ti mohl udělat, a chovej se ke mně jako otec ke svému synovi, či přítel ke svému příteli či milenec ke své milované.

Výklad

Kṛṣṇovi oddaní mají s Kṛṣṇou různé vztahy; někdo může jednat s Kṛṣṇou jako se synem, někdo může jednat s Kṛṣṇou jako s manželem, jako s přítelem, jako s pánem atd. Vztah Kṛṣṇy a Arjuny je přátelství. Tak jako otec toleruje, či manžel nebo pán toleruje, tak toleruje i Kṛṣṇa.

TEXT 45

अदृष्टपूर्वं हृषितोऽस्मि दृष्ट्वा
भयेन च प्रव्यथितं मनो मे ।
तदेव मे दर्शय देव रूपं
प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥ ११-४५॥

adṛṣṭa-pūrvaṁ hṛṣito 'smi dṛṣṭvā
bhayena ca pravyathitaṁ mano me
tad eva me darśaya deva rūpaṁ
prasīda deveśa jagan-nivāsa

adṛṣṭa-pūrvam—nikdy předtím nespatřena; *hṛṣitaḥ*—potěšen; *asmi*—jsem; *dṛṣṭvā*—viděním; *bhayena*—ze strachu; *ca*—také; *pravyathitam*—znepokojená; *manaḥ*—mysl; *me*—má; *tat*—proto; *eva*—jistě; *me*—mi; *darśaya*—ukaž; *deva*—ó Pane; *rūpam*—podoba; *prasīda*—jen buď milostivý; *deveśa*—ó Pane pánů; *jagat-nivāsa*—útočiště vesmíru.

Překlad

Poté, co jsem viděl tuto vesmírnou podobu, kterou jsem nikdy předtím neviděl, jsem potěšen, ale zároveň je moje mysl rozrušená strachem.

Proto mi prosím uděl Svou milost a znovu vyjev Svou podobu jako Osobnost Božství, ó Pane pánů, ó svrchované sídlo vesmíru.

Výklad

Arjuna je s Kṛṣṇou vždy v důvěrnosti, protože je jeho velmi drahým přítelem, a jako je drahý přítel potěšen honosností svého přítele, Arjuna s velkou radostí vidí, že Jeho přítel, Kṛṣṇa, je Nejvyšší Osobností Božství a může ukázat tak nádhernou vesmírnou podobu. Ale zároveň poté, co viděl tuto vesmírnou podobu, se obává, že se ze svého ryzího přátelství na Kṛṣṇovi dopustil spousty urážek. A tak je jeho mysl rozrušená strachem, ačkoliv nemá důvod se strachovat. Arjuna proto Kṛṣṇu žádá, aby ukázal Svou Nārāyaṇa podobu, protože na Sebe může vzít jakoukoliv podobu. Tato vesmírná podoba je materiální a dočasná, stejně jako je dočasný materiální svět. Ale na Vaikuṇṭha planetách má Svou transcendentální podobu se čtyřma rukama jako Nārāyaṇa. Ve spirituální obloze existuje nespočet planet a v každé z nich je Kṛṣṇa přítomný Svými úplnými projevy různých jmen. A tak Arjuna toužil vidět jednu z podob projevených na Vaikuṇṭha planetách. Na každé Vaikuṇṭha planetě je samozřejmě Nārāyaṇa podoba čtyřruká a tyto čtyři ruce drží různé symboly, lasturu, kyj, lotus a disk. Tito Nārāyaṇové jsou pojmenováni podle různých rukou, ve kterých jsou drženy tyto předměty. Všechny tyto podoby jsou jedním a stejným s Kṛṣṇou; Arjuna proto žádá vidět Jeho čtyřruký rys.

TEXT 46

किरीटिनं गदिनं चक्रहस्तं
इच्छामि त्वां द्रष्टुमहं तथैव ।
तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन
सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते ॥ ११-४६ ॥

kirīṭinaṁ gadinaṁ cakra-hastam
icchāmi tvāṁ draṣṭum ahaṁ tathaiva
tenaiva rūpeṇa catur-bhujena
sahasra-bāho bhava viśva-mūrte

kirīṭinam—s helmou; *gadinam*—s kyjem; *cakra-hastam*—disk v ruce; *icchāmi*—přeji si; *tvām*—Tebe; *draṣṭum*—vidět; *aham*—já; *tathā eva*—v tomto postavení; *tena eva*—tímto; *rūpeṇa*—s podobou; *catur-bhujena*—čtyřrukou; *sahasra-bāho*—ó tisíciruký; *bhava*—jen se staň; *viśva-mūrte*—ó vesmírná podobo.

Překlad

Ó vesmírný Pane, přeji si vidět Tě ve Tvé čtyřruké podobě, s hlavou nesoucí přilbici a s kyjem, kotoučem, spirálovou ulitou a lotosovým květem v Tvých rukách. Toužím Tě vidět v této podobě.

Výklad

V Brahmā-saṁhitě je uvedeno, že Pán je věčně umístěn ve stovkách a tisících podobách a hlavními podobami jsou ty jako Rāma, Nṛsiṁha, Nārāyaṇa atd. Existuje nespočet podob. Ale Arjuna věděl, že Kṛṣṇa je původní Osobností Božství beroucí na Sebe Svou dočasnou vesmírnou podobu. Nyní žádá vidět podobu Nārāyaṇy, spirituální podobu. Tento verš bez jakékoliv pochyby ustavuje tvrzení Śrīmad-Bhāgavatamu, že Kṛṣṇa je původní Osobností Božství a všechny ostatní rysy vycházejí z Něj. Neliší se od Svých úplných rozšíření a je Bohem ve všech ze Svých nesčetných podob. Ve všech těchto podobách je svěží jako mladý muž. To je neměnný rys Nejvyšší Osobnosti Božství. Ten, kdo zná Kṛṣṇu, je v okamžiku osvobozen od veškerého znečištění materiálního světa.

TEXT 47

श्रीभगवानुवाच ।
मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं
रूपं परं दर्शितमात्मयोगात् ।
तेजोमयं विश्वमनन्तमाद्यं
यन्मे त्वदन्येन न दृष्टपूर्वम् ॥ ११-४७॥

śrī-bhagavān uvāca
mayā prasannena tavārjunedaṁ
rūpaṁ paraṁ darśitam ātma-yogāt
tejo-mayaṁ viśvam anantam ādyaṁ
yan me tvad anyena na dṛṣṭa-pūrvam

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *mayā*—Mnou; *prasannena*—šťastně; *tava*—tobě; *arjuna*—ó Arjuno; *idam*—tuto; *rūpam*—podobu; *param*—transcendentální; *darśitam*—ukázanou; *ātma-yogāt*—mou vnitřní potencí; *tejomayam*—plnou záře; *viśvam*—celý vesmír; *anantam*—neomezený; *ādyam*—původní; *yat me*—to, co je Mé; *tvat-anyena*—kromě tebe; *na dṛṣṭa-pūrvam*—nikdo předtím neviděl.

Překlad

Svatý Pán řekl: Můj milý Arjuno, s radostí ti ukazuji tuto vesmírnou podobu uvnitř materiálního světa svou vnitřní potencí. Nikdo před tebou tuto neomezenou a jasně zářící podobu ještě neviděl.

Výklad

Arjuna chtěl vidět vesmírnou podobu Nejvyššího Pána, takže Svou milostí Svému oddanému Arjunovi Pán Kṛṣṇa ukázal svou vesmírnou podobu plnou záře a honosnosti. Tato podoba zářila jako slunce a jejích mnoho obličejů se rychle měnilo. Kṛṣṇa ukázal tuto podobu, jen aby uspokojil touhu Svého přítele Arjuny. Tato podoba byla Kṛṣṇou projevená skrze Jeho vnitřní potenci, která je lidskou spekulací nepředstavitelná. Nikdo před Arjunou tuto vesmírnou podobu Pána nespatřil, ale protože tato forma byla ukázána Arjunovi, další oddaní v nebeských planetách a v jiných planetách ve vnějším vesmíru ji mohli také vidět. Před tím ji neviděli, ale díky Arjunovi ji byli schopni také vidět. Jinými slovy, všichni učedničtí oddaní Pána mohli vidět vesmírnou podobu, která byla milostí Kṛṣṇy ukázána Arjunovi. Někdo komentoval, že tato podoba byla ukázána také Duryodhanovi, když Kṛṣṇa šel za Duryodhanou vyjednávat o míru. Bohužel, Duryodhana nepřijal nabídku míru, ale v tomto čase Kṛṣṇa projevil některé ze Svých vesmírných podob. Ale tyto podoby jsou odlišné od této, která byla ukázána Arjunovi. Je jasně řečeno, že nikdo předtím tuto podobu neviděl.

TEXT 48

न वेदयज्ञाध्ययनैर्न दानैर्-
न च क्रियाभिर्न तपोभिरुग्रैः ।
एवंरूपः शक्य अहं नृलोके
द्रष्टुं त्वदन्येन कुरुप्रवीर ॥ ११-४८॥

na veda-yajñādhyayanair na dānair
na ca kriyābhir na tapobhir ugraiḥ
evaṁ-rūpaḥ śakya ahaṁ nṛ-loke
draṣṭuṁ tvad anyena kuru-pravīra

na—nikdy; *veda*—védské studium; *yajña*—oběť; *adhyayanaiḥ*—studující; *na dānaiḥ*—charitou; *na*—nikdy; *ca*—také; *kriyābhiḥ*—zbožnými aktivitami; *na tapobhiḥ*—vážnými pokáními; *ugraiḥ*—přísnými; *evam*—tak; *rūpaḥ*—podoba; *śakyaḥ*—může být viděna; *aham*—já; *nṛloke*—v tomto materiálním světě; *draṣṭum*—vidět; *tvat*—ty; *anyena*—jiným; *kuru-pravīra*—ó nejlepší z válečníků Kuruovců.

Překlad

Ó nejlepší z válečníků Kuruovců, nikdo před tebou tuto Mou vesmírnou podobu neviděl, jelikož ani studiem Véd ani prováděním obětí ani charitami či podobnými aktivitami tato podoba nemůže být viděna. Jen ty jsi ji viděl.

Výklad

V tomto spojení by mělo být jasně pochopeno božské vidění. Kdo může mít božské vidění? Božské znamená zbožné. Pokud jedinec nedosáhne status božskosti jako polobůh, nemůže mít božské vidění. A co je polobůh? Ve védských písmech je uvedeno, že ti, kteří jsou oddanými Pána Viṣṇua, jsou polobohové. Ti, kteří jsou ateističtí, tj., kteří nevěří ve Viṣṇua, či kteří pouze uznávají neosobní část Kṛṣṇy jako Nejvyššího, nemohou mít božské vidění. Není možné odsuzovat Kṛṣṇu a zároveň mít božské vidění. Jedinec nemůže mít božské vidění, aniž by se stal božským. Jinými slovy, ti, kteří mají božské vidění, mohou také vidět jako Arjuna.

Bhagavad-gītā dává popis vesmírné podoby a tento popis byl všem před Arjunou neznámý. Nyní po této události může jedinec mít nějakou představu o *viśva*-rūpě; ti, kteří jsou ve skutečnosti božští, mohou vidět vesmírnou podobu Pána. Ale jedinec nemůže být božský, aniž by byl čistým oddaným Kṛṣṇy. Nicméně oddaní, kteří ve skutečnosti jsou v božské povaze a kteří mají božské vidění, se příliš nezajímají o vidění vesmírné podoby Pána. Jak bylo popsáno v předchozím verši, Arjuna toužil vidět čtyřrukou podobu Pána Kṛṣṇy jako Viṣṇua a ve skutečnosti se vesmírné podoby obával.

V tomto verši jsou určitá významná slova, jako *veda-yajñādhya-yanaiḥ*, což odkazuje na studování védské literatury a téma obětních předpisů. *Veda* odkazuje na všechny druhy védské literatury, jmenovitě čtyři Védy (Ṛg, Yajur, Sāma and Atharva) a osmnáct Purāṇ a Upaniṣady a Vedānta-sūtru. Jedinec může tyto studovat doma či kdekoliv jinde. Podobně pro studování metody oběti existují sūtry, Kalpa-sūtry a Mīmāṁsā-sūtry. *Dānaiḥ* odkazuje na charitu, která je nabídnuta vhodné skupině, jako těm, kteří jsou zapojení v transcendentální milující službě Pánu, brāhmaṇům a Vaiṣṇavům. Podobně zbožné aktivity odkazují na *agni*-hotru atd., předepsané povinnosti různých kast. Zbožné aktivity a dobrovolné přijetí určitých tělesných bolestí jsou nazvány *tapasya*. Takže jedinec může všechny tyto provádět, může přijmout tělesná pokání, dávat charitu, studovat Védy atd., ale pokud není oddaným jako Arjuna, není možné, aby tuto vesmírnou podobu viděl. Ti, kteří jsou impersonalisty, si také představují, že vidí vesmírnou podobu Pána, ale z Bhagavad-gīty chápeme, že impersonalisté nejsou oddanými. Proto vesmírnou podobu Pána nejsou schopni vidět.

Mnoho osob vytváří inkarnace. Falešně prohlašují běžného člověka za inkarnaci, ale to vše je bláznovství. Měli bychom následovat principy Bhagavad-gīty, jinak neexistuje možnost dosažení dokonalého spirituálního poznání. Ačkoliv je Bhagavad-gītā považována za úvodní studii vědy Boha, i tak je tak dokonalá, že jedinec může rozlišit, co je co. Následovníci pseudo inkarnací mohou říci, že také viděli transcendentální inkarnaci Pána, vesmírnou podobu, ale to není přijatelné, protože zde je jasně uvedeno, že pokud se jedinec nestane oddaným Kṛṣṇy, nemůže vesmírnou podobu Boha vidět. Takže nejprve se jedinec musí stát čistým oddaným Kṛṣṇy; pak může tvrdit, že může ukázat vesmírnou podobu toho, co viděl. Oddaný Kṛṣṇy nemůže přijmout falešné inkarnace či následovníky falešných inkarnací.

TEXT 49

मा ते व्यथा मा च विमूढभावो
दृष्ट्वा रूपं घोरमीदृङ्ममेदम् ।
व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनस्त्वं
तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य ॥ ११-४९॥

mā te vyathā mā ca vimūḍha-bhāvo
dṛṣṭvā rūpaṁ ghoram īdṛṅ mamedam
vyapeta-bhīḥ prīta-manāḥ punas tvaṁ
tad eva me rūpam idaṁ prapaśya

mā—nechť není; *te*—tobě; *vyathā*—nesnáze; *mā*—nechť není; *ca*—také; *vimūḍha-bhāvaḥ*—zmatení; *dṛṣṭvā*—viděním; *rūpam*—podoba; *ghoram*—strašlivá; *īdṛk*—takto; *mama*—Má; *idam*—taková, jaká je; *vyapetabhīḥ*—jen se staň prost všeho strachu; *prīta-manāḥ*—buď potěšen v mysli; *punaḥ*—znovu; *tvam*—ty; *tat*—to; *eva*—tak; *me*—Moje; *rūpam*—podoba; *idam*—toto; *prapaśya*—jen sleduj.

Překlad

Tvá mysl byla zneklidněná, jak jsi spatřil tento Můj strašlivý rys. Nechť je nyní toto skončeno. Můj oddaný, buď prost veškerého vyrušení. S pokojnou myslí nyní můžeš vidět podobu, po které toužíš.

Výklad

Na začátku Bhagavad-gīty se Arjuna znepokojoval zabitím Bhīṣmy a Droṇy, jeho praotců a mistrů hodných uctívání. Ale Kṛṣṇa řekl, že se nemusí strachovat zabitím svého praotce. Když se pokusili svléknout Draupadī na shromáždění, Bhīṣma a Droṇa byli zticha a za takové zanedbání povinnosti by měli být zabiti.

Kṛṣṇa Arjunovi ukázal Svou vesmírnou podobu, jen aby mu ukázal, že tito lidé byli již za své nezákonné konání zabiti. Tato scéna byla Arjunovi ukázána, protože oddaní jsou neustále pokojní a nemohou provádět takové strašlivé činy. Účel vyjevení vesmírné podoby byl demonstrován; nyní chtěl Arjuna vidět čtyřrukou podobu a Kṛṣṇa mu ji ukázal. Oddaný se o vesmírnou podobu příliš nezajímá, jelikož jedinci neumožňuje opětovat milující pocity. Oddaný chce nabídnout své uctivé pocity uctívání; a tak chce vidět dvourukou či čtyřrukou podobu Kṛṣṇy, aby mohl vzájemně opětovávat v láskyplné službě s Nejvyšší Osobností Božství.

TEXT 50

सञ्जय उवाच ।
इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा
स्वकं रूपं दर्शयामास भूयः ।
आश्वासयामास च भीतमेनं
भूत्वा पुनः सौम्यवपुर्महात्मा ॥ ११-५० ॥

sañjaya uvāca
ity arjunaṁ vāsudevas tathoktvā
svakaṁ rūpaṁ darśayām āsa bhūyaḥ
āśvāsayām āsa ca bhītam enaṁ
bhūtvā punaḥ saumya-vapur mahātmā

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya řekl; *iti*—tak; *arjunam*—Arjunovi; *vāsudevaḥ*—Kṛṣṇa; *tathā*—takto; *uktvā*—říkaje; *svakam*—Svou vlastní; *rūpam*—podobu; *darśayāmāsa*—ukázal; *bhūyaḥ*—znovu; *āśvāsayāmāsa*—také ho přesvědčil; *ca*—také; *bhītam*—bojící se; *enam*—jeho; *bhūtvā punaḥ*—stávající se znovu; *saumya-vapuḥ*—nádherná podoba; *mahātmā*—veliký.

Překlad

Sañjaya řekl Dhṛtarāṣṭrovi: Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa, když takto promlouval k Arjunovi, ukázal Svou skutečnou čtyřrukou podobu a nakonec mu ukázal Svou dvourukou podobu, a tím podporoval obávajícího se Arjunu.

Výklad

Když se Kṛṣṇa objevil jako syn Vasudevy a Devakī, nejprve se objevil jako čtyřruký Nārāyaṇa, ale když byl Svými rodiči požádán, přeměnil se na vzhledem běžné dítě. Podobně Kṛṣṇa věděl, že Arjunu nezajímalo vidět čtyřrukou podobu Kṛṣṇy, ale jelikož požádal o vidění této čtyřruké podoby, také mu znovu

ukázal tuto podobu a pak se mu ukázal ve Své dvouruké podobě. Slovo *saumya-vapuḥ* je velmi významné. *Saumya-vapu* je velmi krásná podoba; je známá jako nejkrásnější podoba. Když byl Kṛṣṇa přítomný, každý byl přitahován jednoduše podobou Kṛṣṇy, a protože je Kṛṣṇa ředitelem vesmíru, jednoduše zažehnal strach Arjuny, Svého oddaného, a ukázal mu znovu Svou nádhernou podobu Kṛṣṇy. V Brahma-saṁhitě je uvedeno, že jedině osoba, jejíž oči jsou potřené mastičkou lásky, může vidět nádhernou podobu Śrī Kṛṣṇy.

TEXT 51

अर्जुन उवाच ।
दृष्ट्वेदं मानुषं रूपं तव सौम्यं जनार्दन ।
इदानीमस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिं गतः ॥ ११-५१ ॥

arjuna uvāca
dṛṣṭvedaṁ mānuṣaṁ rūpaṁ
tava saumyaṁ janārdana
idānīm asmi saṁvṛttaḥ
sa-cetāḥ prakṛtiṁ gataḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *dṛṣṭvā*—vida; *idam*—toto; *mānuṣam*—lidská bytost; *rūpam*—podoba; *tava*—Tvá; *saumyam*—velmi krásná; *janārdana*—ó trestateli nepřátel; *idānīm*—právě nyní; *asmi*—jsem; *saṁvṛttaḥ*—urovnán; *sa-cetāḥ*—ve svém vědomí; *prakṛtim*—mém vlastním; *gataḥ*—jsem.

Překlad

Když tedy Arjuna spatřil Kṛṣṇu ve Své původní podobě, řekl: Tím, že vidím tuto lidskou podobu, tak velmi krásnou, je nyní má mysl utišena a jsem znovu zaveden do své původní povahy.

Výklad

Zde slova *mānuṣaṁ rūpam* jasně dávají najevo, že Nejvyšší Osobnost Božství je původně dvouruká. Je zde ukázáno, že ti, kteří se Kṛṣṇovi vysmívají, že je obyčejnou osobou, jsou nevědomí Jeho božské povahy. Pokud je Kṛṣṇa jako běžná lidská bytost, jak je pak pro Něj možné, aby ukázal vesmírnou podobu a znovu ukázal čtyřrukou Nārāyaṇa podobu? Takže v Bhagavad-gītě je velmi jasně uvedeno, že ten, kdo si myslí, že Kṛṣṇa je obyčejná osoba, a svádí čtenáře na scestí prohlašováním, že promlouvá neosobní Brahaman uvnitř Kṛṣṇy, činí největší bezpráví. Kṛṣṇa ve skutečnosti ukázal Svou vesmírnou podobu a Svou podobu čtyřrukého Viṣṇua. Tak jak může být běžnou lidskou bytostí? Čistý oddaný není pomýlenými komentáři Bhagavad-gīty zmaten, protože ví, co je co.

Původní verše Bhagavad-gīty jsou jasné jako slunce; nevyžadují světlo žárovky bláznivých komentátorů.

TEXT 52

श्रीभगवानुवाच ।
सुदुर्दर्शमिदं रूपं दृष्टवानसि यन्मम ।
देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शनकाङ्क्षिणः ॥ ११-५२॥

śrī-bhagavān uvāca
su-durdarśam idaṁ rūpaṁ
dṛṣṭavān asi yan mama
devā apy asya rūpasya
nityaṁ darśana-kāṅkṣiṇaḥ

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *sudur-darśana*—velmi obtížné vidět; *idam*—toto; *rūpam*—podoba; *dṛṣṭavān asi*—jak jsi viděl; *yat*—kterou; *mama*—Mou; *devāḥ*—polobohové; *api asya*—také toto; *rūpasya*—podoby; *nityam*—věčně; *darśana-kāṅkṣiṇaḥ*—neustále aspirují o to vidět.

Překlad

Svatý Pán řekl: Můj milý Arjuno, podobu, kterou nyní vidíš, je velmi obtížné spatřit. Dokonce i polobohové neustále vyhledávají příležitost vidět tuto podobu, která je tak drahá.

Výklad

Ve čtyřicátém osmém verši této kapitoly Pán Kṛṣṇa zakončil vyjevení Své vesmírné podoby a informoval Arjunu, že tuto podobu není možné vidět tolika aktivitami, oběťmi atd. Nyní je zde použito slovo *sudurdarśam*, dávající najevo, že Kṛṣṇova dvouruká podoba je i tak důvěrnější. Jedinec může být schopen vidět vesmírnou podobu Kṛṣṇy přidáním malého nádechu oddané služby různým aktivitám, jako je pokání, védské studium, filozofická spekulace atd. To může být možné, ale bez nádechu *bhakti* jedinec nemůže vidět; to již bylo vysvětleno. I přesto za hranicí této vesmírné podoby je ještě obtížnější vidět podobu Kṛṣṇy jako dvourukého muže, i pro polobohy jako je Brahmā a Pán Śiva. Touží po tom Ho vidět a máme doklady ve Śrīmad-Bhāgavatamu, že když měl být v lůnu své matky Devakī, přišli všichni polobohové z nebe, aby uviděli div Kṛṣṇy. Dokonce čekali, aby Ho viděli. Bláznivá osoba se mu Může vysmívat, ale to je obyčejná osoba. Kṛṣṇu ve skutečnosti touží vidět polobohové jako Brahmā a Śiva v Jeho dvouruké podobě.

V Bhagavad-gītě je také potvrzeno, že není viditelný bláznivým osobám, které se Mu vysmívají. Kṛṣṇovo tělo, jak je potvrzeno v Brahmā-saṁhitě a potvrzeno Jím Samotným v Bhagavad-gītě, je zcela spirituální a plné blaženosti a věčnosti. Jeho tělo nikdy není jako materiální tělo. Ale pro některé, kteří studují Kṛṣṇu čtením Bhagavad-gīty či podobné védské literatury, Kṛṣṇa představuje problém. Tím, kdo používá materiální proces, je Kṛṣṇa považován za velkou historickou osobnost a velmi učeného filozofa. Ale On není běžným mužem. Ale někteří si myslí, že ačkoliv byl tak mocný, musel přijmout materiální tělo. Nakonec si myslí, že Absolutní Pravda je neosobní; proto si myslí, že ze Svého neosobního rysu přijal osobní rys připoutaný k materiální přírodě. To je materialistická kalkulace Nejvyššího Pána. Jiná kalkulace je spekulativní. Ti, kteří hledají poznání, také o Kṛṣṇovi spekulují a považují Ho za méně důležitého, než je vesmírná podoba Nejvyššího. A tak si někteří myslí, že vesmírná podoba Kṛṣṇy, která byla projevená Arjunovi, je důležitější než jeho osobní podoba. Podle nich je osobní podoba Nejvyššího něco smyšleného. Věří, že v konečné záležitosti není Absolutní Pravda osobou. Ale transcendentální proces je popsaný v Bhagavad-gītě, kapitole Druhé: slyšet o Kṛṣṇovi od autorit. To je skutečný védský proces a ti, kteří jsou ve skutečnosti ve védské linii, slyší o Kṛṣṇovi od autority a opakovaným slyšením o Něm se Kṛṣṇa stane drahým. Jak jsme již několikrát diskutovali, Kṛṣṇa je pokrytý svou *yoga-māyā* potencí. Není určen k tomu, aby byl viděn či odhalen naprosto každým. Může být viděn pouze tím, komu se vyjeví. To je potvrzeno ve védské literatuře; tím, kdo je odevzdanou duší, může být ve skutečnosti pochopena Absolutní Pravda. Transcendentalista nepřetržitým vědomím Kṛṣṇy a oddanou službou Kṛṣṇovi může mít své spirituální oči otevřené a může vidět Kṛṣṇu vyjevením. Takové vyjevení není možné ani pro polobohy; proto porozumět Kṛṣṇovi je těžké i pro polobohy a pokročilí polobohové jsou neustále v naději, že uvidí Kṛṣṇu v Jeho dvouruké podobě. Závěr je, že ačkoliv vidět vesmírnou podobu Kṛṣṇy je velmi, velmi obtížné a není možné pro úplně každého, tak ještě těžší je porozumět Jeho osobní podobě jako Śyāmasundara.

TEXT 53

नाहं वेदैर्न तपसा न दानेन न चेज्यया ।
शक्य एवंविधो द्रष्टुं दृष्टवानसि मां यथा ॥ ११-५३॥

nāhaṁ vedair na tapasā
na dānena na cejyayā
śakya evaṁ-vidho draṣṭuṁ
dṛṣṭavān asi māṁ yathā

na—nikdy; *aham*—Já; *vedaiḥ*—studiem Véd; *na*—nikdy; *tapasā*—vážnými pokáními; *na*—nikdy; *dānena*—charitou; *na*—nikdy; *ca*—také; *ijyayā*—uctíváním;

śakyaḥ—je možné; *evam-vidhaḥ*—takto; *draṣṭum*—vidět; *dṛṣṭavān*—vidící; *asi*—jsi; *mām*—Mě; *yathā*—jak.

Překlad

Podoba, kterou vidíš svýma transcendentálníma očima, nemůže být pochopena jednoduše studiem Véd ani podstupováním vážných pokání ani charitou ani uctíváním. Jedinec Mě těmito způsoby nemůže vidět tak, jak jsem.

Výklad

Kṛṣṇa se nejdříve objevil před svými rodiči Devakī a Vasudevou ve čtyřruké podobě a pak se přeměnil do dvouruké podoby. Tuto záhadu těžko mohou pochopit ti, jež jsou ateisty či jsou prosti oddané služby. Pro učence, kteří jednoduše studovali védskou literaturu spekulací či z pouhého akademického zájmu, není jednoduché Kṛṣṇovi porozumět. Ani není určen k porozumění osobami, kteří oficiálně chodí do chrámu a nabízejí uctívání. Učiní svou návštěvu, ale nemohou porozumět Kṛṣṇovi Takovému, jaký je. Kṛṣṇovi může být porozuměno pouze cestou oddané služby, jak je Kṛṣṇou Samotným vysvětleno v dalším verši.

TEXT 54

भक्त्या त्वनन्यया शक्य अहमेवंविधोऽर्जुन ।
ज्ञातुं द्रष्टुं च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परन्तप ॥ ११-५४॥

bhaktyā tv ananyayā śakya
aham evaṁ-vidho 'rjuna
jñātuṁ draṣṭuṁ ca tattvena
praveṣṭuṁ ca parantapa

bhaktyā—oddanou službou; *tu*—ale; *ananyayā*—aniž být smíšený se ziskuchtivými aktivitami či spekulativním poznáním; *śakyaḥ*—možné; *aham*—Já; *evam-vidhaḥ*—takto; *arjuna*—ó Arjuno; *jñātum*—poznat; *draṣṭum*—vidět; *tattvena*—ve skutečnosti; *praveṣṭum*—a vstoupit do; *ca*—také; *parantapa*—ó ty s mocnými pažemi.

Překlad

Můj milý Arjuno, může mi být porozuměno Takovému, jaký jsem, stojící před tebou, pouze skrze plnou oddanou službou a tedy jen takto mohu být viděn přímo. Pouze touto cestou můžeš vstoupit do záhad Mého porozumění.

Výklad

Kṛṣṇa může být pochopen pouze procesem plné oddané služby. Výslovně to v tomto verši vysvětluje, takže nepovolaní komentátoři, kteří se snaží porozumět Bhagavad-gītě spekulativním procesem, budou vědět, že jednoduše plýtvají svým časem. Nikdo nemůže porozumět Kṛṣṇovi či jak přišel z rodičů ve čtyřruké podobě a v okamžiku se změnil do dvouruké podoby. Je zde jasně vysvětleno, že Ho nikdo nemůže vidět. Nicméně ti, kteří jsou velmi zkušenými studenty védské literatury, se o něm mohou dozvědět z védské literatury tolika způsoby. Existuje tolik předpisů a pravidel, a pokud někdo vůbec chce Kṛṣṇovi porozumět, musí následovat usměrňující principy popsané v autoritativní literatuře. V souladu s těmito principy jedinec může provádět pokání. Co se týče charity, je zřetelné, že charita by měla být dávána oddaným Kṛṣṇy, kteří jsou zapojení v Jeho oddané službě k rozšiřování Kṛṣṇovy filozofe či vědomí Kṛṣṇy napříč světem. Vědomí Kṛṣṇy je požehání lidstvu. Pán Caitanya byl Rūpou Gosvāmīm oceněn jako nejštědřejší muž charity, protože Jím byla volně rozdávána láska Kṛṣṇy, kterou je velmi těžké dosáhnout. A pokud jedinec uctívá tak, jak je předepsáno v chrámu (v chrámech v Indii je vždy nějaká socha, obvykle Viṣṇua či Kṛṣṇy), to je šance na pokrok. Pro úplné začátečníky v oddané službě Pánu je uctívání v chrámu velmi podstatné a toto je potvrzeno ve védské literatuře.

Ten, kdo má neochvějnou oddanost pro Nejvyššího Pána a je řízen spirituálním mistrem, může vidět Nejvyšší Osobnost Božství vyjevením. Pro toho, kdo nepřijme osobní výcvik pod vedením pravého spirituálního mistra, je nemožné byť jen začít chápat Kṛṣṇu. Zde je konkrétně použito slovo *tu*, aby poukázalo na to, že žádný jiný proces nemůže být použit, nemůže být doporučen či nemůže být úspěšný v porozumění Kṛṣṇovi.

Osobní podoby Kṛṣṇy, dvouruká podoba a čtyřruká, jsou naprosto odlišné od dočasné vesmírné podoby ukázané Arjunovi. Čtyřruká podoba je Nārāyaṇa a dvouruká je Kṛṣṇa; jsou věčné a transcendentální, zatímco vesmírná podoba projevená Arjunovi je dočasná. Samotné slovo *sudurdarśam*, znamenající náročné spatřit, naznačuje, že nikdo vesmírnou podobu neviděl. Také naznačuje, že mezi oddanými nebyla žádná nezbytnost ji ukazovat. Tato podoba byla projevena Kṛṣṇou na žádost Arjuny, protože v budoucnosti, když se někdo bude představovat jako inkarnace Boha, lidé mohou požadovat vidět jeho vesmírnou podobu.

Kṛṣṇa se mění ze své vesmírné podoby do čtyřruké podoby Nārāyaṇa a pak do Své vlastní přirozené dvouruké podoby. To je známkou toho, že čtyřruké podoby a další podoby zmíněné ve védské literatuře jsou všechno emanace z původního dvourukého Kṛṣṇy. On je původem všech emanací. Kṛṣṇa je odlišný dokonce i od těchto podob, co teprve mluvit o neosobním pojetí. Co se týče čtyřrukých podob Kṛṣṇy, je jasně uvedeno, že i ta nejtotožnější čtyřruká podoba Kṛṣṇy (která je

známá jako Mahā-Viṣṇu, který leží na vesmírném oceánu a z jehož dýchání vychází a vstupuje nespočet vesmírů) je také rozšířením Nejvyššího Pána. Proto by měl jedinec nezvratně uctívat osobní podobu Kṛṣṇy jako Nejvyšší Osobnosti Božství, který je věčnost, blaženost a poznání. Je zdrojem všech podob Viṣṇua, je zdrojem všech podob inkarnací a je původní Nejvyšší Osobností, jak je potvrzeno v Bhagavad-gītě.

Ve védské literatuře je uvedeno, že Nejvyšší Absolutní Pravda je osoba. Její jméno je Kṛṣṇa a někdy sestupuje na tuto zemi. Podobně, ve Śrīmad-Bhāgavatamu je popis všech druhů inkarnací Nejvyšší Osobnosti Božství a je tam řečeno, že Kṛṣṇa není inkarnací Boha, ale původní Nejvyšší Osobností Božství Samotnou. *Kṛṣṇas tu bhagavān svayam.* Podobně v Bhagavad-gītě Pán říká *mattaḥ parataram nānyāt*: „Není nic vyššího než Má podoba jako Osobnost Božství Kṛṣṇa." Také jinde v Bhagavad-gītě říká: *aham ādir hi devānām*, „Jsem původem všech polobohů." A po porozumění Bhagavad-gītě od Kṛṣṇy Arjuna také toto potvrzuje v následujících slovech: *paraṁ brahma paraṁ dhāma pavitraṁ paramaṁ bhavān*: „Nyní plně chápu, že jsi Nejvyšší Osobností Božství, Absolutní Pravdou, a že jsi útočištěm všeho." Proto vesmírná podoba, kterou Kṛṣṇa Arjunovi ukázal, není původní podobou Boha. Původní je podoba Kṛṣṇy. Vesmírná podoba, se svými tisíci a tisíci hlavami a rukama, je projevená, jen aby přitáhla pozornost těch, kteří nemají lásku pro Boha. Není to původní podoba Boha.

Vesmírná podoba není pro čisté oddané, kteří jsou s Pánem zamilovaní v různých transcendentálních vztazích, přitažlivá. Nejvyšší Božství vyměňuje transcendentální lásku ve Své původní podobě Kṛṣṇy. Proto Arjunu, který měl s Kṛṣṇou tak intimní vztah v přátelství, tato podoba netěšila; naopak, byla hrozivá. Arjuna, který je jedním ze stálých společníků Kṛṣṇy, musel mít transcendentální oči; nebyl běžným člověkem. Proto vesmírnou podobou nebyl uchvácen. Tato podoba může připadat úžasná osobám, které jsou zapojené do povýšení sebe sama ziskuchtivými aktivitami, ale osobám, které jsou zapojené do oddané služby, je nejdražší dvouruká podoba Kṛṣṇy.

TEXT 55

मत्कर्मकृन्मत्परमो मद्भक्तः सङ्गवर्जितः ।
निर्वैरः सर्वभूतेषु यः स मामेति पाण्डव ॥ ११-५५॥

mat-karma-kṛn mat-paramo
mad-bhaktaḥ saṅga-varjitaḥ
nirvairaḥ sarva-bhūteṣu
yaḥ sa mām eti pāṇḍava

mat-karma-kṛt—zapojený do dělání Mé práce; *mat-paramaḥ*—týkající se Mě, Nejvyššího; *mat-bhaktaḥ*—zapojený do Mé oddané služby; *saṅga-varjitaḥ*—osvobozený od znečištění minulých aktivit a mentální spekulace; *nirvairaḥ*—bez

nepřítele; *sarva-bhūteṣu*—každé živé bytosti; *yaḥ*—ten, kdo; *saḥ*—on; *mām*—ke Mně; *eti*—přijde; *pāṇḍava*—ó synu Pāṇḍua.

Překlad

Můj milý Arjuno, ten, kdo je zapojený do Mé čisté oddané služby, prostý všech znečištění z předešlých aktivit a mentální spekulace, kdo je přátelský ke každé živé bytosti, ke Mně jistě přijde.

Výklad

Kdokoliv, kdo chce přistoupit k Nejvyššímu ze všech Osobností Božství, na planetě Kṛṣṇaloka ve spirituální obloze a být intimně spojený s Nejvyšší Osobností, Kṛṣṇou, musí přijmout tento předpis, jak je uvedeno Nejvyšším Samotným. Proto je tento verš považován za esenci Bhagavad-gīty. Bhagavad-gītā je knihou namířenou na podmíněné duše, které jsou zapojené v materiálním světě za účelem opanovat přírodu a které neznají skutečný, spirituální život. Bhagavad-gītā je určená k tomu ukázat, jak jedinec může pochopit svou spirituální existenci a svůj věčný vztah s Nejvyšší Spirituální Osobností, a naučit jedince, jak jít zpátky domů, zpátky k Božství. Nyní je zde verš, který jasně vysvětluje proces, kterým jedinec může dosáhnout úspěchu ve své spirituální aktivitě: oddanou službu. Co se týče práce, jedinec by měl svou energii zcela přesunout ke Kṛṣṇa vědomým aktivitám. Žádná práce by neměla být nikým prováděna bez vztahu s Kṛṣṇou. To je nazváno *Kṛṣṇa-karma.* Jedinec může být zapojený do rozličných aktivit, ale neměl by lpět na výsledku své práce, ale výsledek by měl být činěn pro Něj. Například, někdo může být zapojený v podnikání, ale aby transformoval tuto aktivitu do vědomí Kṛṣṇy, musí podnikat pro Kṛṣṇu. Pokud je vlastníkem podniku Kṛṣṇa, pak by si Kṛṣṇa měl užívat zisk takového podniku. Pokud podnikatel vlastní tisíce a tisíce dolarů, může je všechny poskytnout Kṛṣṇovi. To je práce pro Kṛṣṇu. Namísto stavění velké budovy pro své ukájení smyslů může postavit pro Kṛṣṇu pěkný chrám a může nainstalovat Božstvo Kṛṣṇy a zorganizovat službu Božstvu, jak je popsáno v autorizovaných knihách oddané služby. Toto vše je *Kṛṣṇa-karma.* Jedinec by neměl lpět na výsledku své práce, ale výsledek by měl být poskytnut Kṛṣṇovi. Jedinec by měl také přijímat *prasādam*, jídlo, zbytky obětin Kṛṣṇovi. Nicméně pokud jedinec není schopen Kṛṣṇovi postavit chrám, může se zapojit do čištění Kṛṣṇova chrámu; to je také *Kṛṣṇa-karma.* Jedinec může kultivovat zahradu. Kdokoliv, kdo má zem - aspoň v Indii jakýkoliv chudý muž má určitý kus země - ji může využít pro Kṛṣṇu pěstováním květin k obětování Jemu. Může zasít rostlinky *tulasī*, protože listy *tulasī* jsou velmi důležité a Kṛṣṇa toto v Bhagavad-gītě doporučuje. Kṛṣṇa touží, aby Mu jedinec nabídl buď list, nebo květinu, nebo trochu vody - a On je spokojený. Tento list obzvláště poukazuje na *tulasī.* Takže jedinec může zasít listy *tulasī* a lít vodu na

květinu. A tak se i ten nejchudší člověk může zapojit do Kṛṣṇovy služby. Toto jsou některé z příkladů, jak se jedinec může zapojit do práce pro Kṛṣṇu.

Slovo *mat-paramaḥ* odkazuje na toho, kdo považuje sdružování se s Kṛṣṇou v Jeho nejvyšším svrchovaném sídle za nejvyšší dokonalost života. Taková osoba si nepřeje být povýšena na vyšší planety, jako je měsíc či slunce či nebeské planety, či ani na nejvyšší planetu tohoto vesmíru, Brahmaloku. Vůbec jí to nepřitahuje. Je pouze přitahovaná tím být přesunuta do spirituální oblohy. A dokonce i ve spirituální obloze není spokojena se splynutím do jasné záře *brahmajyoti*, neboť chce vstoupit do nejvyšší spirituální planety, jmenovitě Kṛṣṇaloky, Goloky Vṛndāvany. Má plné poznání této planety, a proto jí nezajímá žádná jiná. Jak je ukázáno slovem *mad-bhaktaḥ*, plně se zapojí do oddané služby, konkrétně do devíti procesů oddanostního zapojení: slyšení, pění, pamatování, uctívání, sloužení lotosovým nohám Pána, nabízení modliteb, provádění příkazů Pána, přátelení se s Ním či odevzdávání Mu všeho. Jedinec se může zapojit do všech devíti procesů oddanosti, či osmi, či sedmi, či aspoň jednoho a toto jistě jedince učiní dokonalým.

Pojem *saṅga-varjitaḥ* je velmi významný. Jedinec by se měl odloučit od osob, které jsou proti Kṛṣṇovi. Nejenže ateistické osoby jsou proti Kṛṣṇovi, ale také ti, kteří jsou přitahováni ziskuchtivými aktivitami a mentální spekulací. Proto je čistá podoba oddané služby popsána v Bhakti-rasāmṛta-sindhu následovně: *anyābhilāṣitā-śūnyaṁ jñāna-karmādy-anāvṛtam ānukūlyena kṛṣṇānuśīlanaṁ bhaktir uttamā.* V tomto verši Śrīla Rūpa Gosvāmī jasně uvádí, že pokud někdo chce vykonávat ryzí oddanou službu, musí být osvobozen ode všech druhů materiálního znečištění. Musí být osvobozen od sdružování se s osobami, které jsou závislé na ziskuchtivých aktivitách a mentální spekulaci. Když je jedinec osvobozen od takového nechtěného sdružování se a od znečištění materiálními tužbami, příznivě kultivuje poznání Kṛṣṇy, to je nazváno čistá oddaná služba. *Ānukūlyasya saṅkaplaḥ prātikūlyasya varjanam.* Jedinec by měl myslet na Kṛṣṇu a konat pro Kṛṣṇu příznivě, ne nepříznivě. Kaṁsa byl jedním z Kṛṣṇových nepřátel. Od úplného začátku Kṛṣṇova narození tolika způsoby plánoval, jak Ho zabít, a protože byl vždy neúspěšný, neustále myslel na Kṛṣṇu. A tak jak pracoval, jak jedl, jak spal, neustále byl v každém ohledu vědomý Kṛṣṇy, ale jeho vědomí Kṛṣṇy nebylo příznivé, a proto navzdory tomu, že neustále dvacet čtyři hodin denně myslel na Kṛṣṇu, byl považován za démona a Kṛṣṇa ho nakonec zabil. Samozřejmě kdokoliv, kdo je zabit Kṛṣṇou, dosáhne okamžitě vykoupení, ale to není cíl čistého oddaného. Čistý oddaný nechce ani vykoupení. Dokonce ani nechce být přesunut na nejvyšší planetu, Goloku Vṛndāvanu. Jeho jediným záměrem je sloužit Kṛṣṇovi, kdekoliv se tento čistý oddaný může nacházet.

Oddaný Kṛṣṇy je ke každému přátelský. Proto je zde řečeno, že nemá žádného nepřítele. Jak to? Oddaný umístěný ve vědomí Kṛṣṇy ví, že pouze oddaná služba Kṛṣṇovi může osobě ulevit od všech problémů života. Má o tomto osobní

zkušenost, a proto chce zavést tento systém, vědomí Kṛṣṇy, do lidské společnosti. V historii existuje mnoho příkladů oddaných Pána, kteří riskovali své životy pro rozšiřování vědomí Boha. Oblíbený příklad je Pán Ježíš Kristus. Byl ukřižován neoddanými, ale obětoval svůj život za šíření vědomí Boha. Samozřejmě by bylo povrchní to chápat tak, že byl zabit. Podobně v také v Indii je mnoho příkladů, jako Ṭhākur Haridāsa. Proč takový risk? Protože chtějí šířit vědomí Kṛṣṇy, a to je těžké. Člověk vědomý Kṛṣṇy ví, že pokud člověk trpí, je to důsledkem jeho zapomnětlivosti svého věčného vztahu s Kṛṣṇou. Proto ten nejvyšší prospěch, který jedinec může prokázat lidské společnosti, je ulevit svému sousedovi ode všech materiálních problémů. Takto je čistý oddaný zapojený do služby Pánu. Nyní si můžeme představit, jak je Kṛṣṇa milostivý k těm, kteří jsou zapojení do Jeho služby a riskují tímto pro Něj vše. Proto je jisté, že takové osoby poté, co opustí tělo, musí dosáhnout nejvyšší planety.

Celkem vzato, vesmírná podoba Kṛṣṇy, která je dočasným projevem, a podoba času, která všechno polyká, a dokonce i podoba Viṣṇua, čtyřruká, všechny byly Kṛṣṇou projeveny. Kṛṣṇa je tedy původem všech těchto projevů. Není to tak, že by Kṛṣṇa byl projevem původní *viśva*-rūpy, či Viṣṇua. Kṛṣṇa je původem všech podob. Existují stovky a tisíce Viṣṇuů, ale pro oddaného není žádná podoba Kṛṣṇy důležitá kromě původní podoby, dvourukého Śyāmasundary. V Brahmā-saṁhitě je uvedeno, že ti, kteří jsou připoutáni ke Kṛṣṇovi v podobě Śyāmasundary s láskou a oddaností, Ho mohou vidět neustále uvnitř srdce a nemohou vidět nic jiného. Jedinec by měl proto pochopit, že význam této Jedenácté kapitoly je, že podoba Kṛṣṇy je esenciální a nejvyšší.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Jedenácté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Vesmírné podoby.

Kapitola 12

Oddaná služba

TEXT 1

अर्जुन उवाच ।
एवं सततयुक्ता ये भक्तास्त्वां पर्युपासते ।
ये चाप्यक्षरमव्यक्तं तेषां के योगवित्तमाः ॥ १२-१ ॥

arjuna uvāca
evaṁ satata-yuktā ye
bhaktās tvāṁ paryupāsate
ye cāpy akṣaram avyaktaṁ
teṣāṁ ke yoga-vittamāḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *evam*—tak; *satata*—vždy; *yuktāḥ*—zapojení; *ye*—ti; *bhaktāḥ*—oddaní; *tvām*—Tobě; *paryupāsate*—řádně uctívají; *ye*—ti; *ca*—také; *api*—znovu; *akṣaram*—za hranicí smyslů; *avyaktam*—neprojevené; *teśām*—z nich; *ke*—kdo; *yoga-vittamāḥ*—nejdokonalejší.

Překlad

Arjuna zjišťoval: Co je považováno za více dokonalé: ti, kteří jsou náležitě zapojení do Tvé oddané služby, či ti, kteří uctívají neosobní Brahman, neprojevené?

Výklad

Kṛṣṇa nyní vysvětloval o osobním, neosobním a vesmírném a popsal všechny druhy oddaných a jogínů. Transcendentalisté mohou být obecně rozděleni do dvou tříd. Jednou je impersonalista a druhou je personalista. Personalistický oddaný se zapojuje s veškerou energií do služby Nejvyššího Pána. Impersonalista se nezapojuje do Kṛṣṇovy služby přímo, ale do meditace nad neosobním Brahmanem, neprojeveným.

V této kapitole nalezneme, že z různých procesů k realizaci Absolutní Pravdy je nejvyšší *bhakti*-jóga, oddaná služba. Pokud jedinec vůbec touží mít společnost Nejvyšší Osobnosti Božství, pak se musí dát na oddanou službu.

Ti, kteří uctívají Nejvyššího Pána přímo oddanou službou, jsou nazýváni personalisté. Ti, kteří se zapojují do meditace nad neosobním Brahmanem, jsou nazýváni impersonalisté. Arjuna se zde ptá, které postavení je lepší. Existují různé cesty realizace Absolutní Pravdy, ale Kṛṣṇa v této kapitole ukazuje, že *bhakti*-jóga, oddaná služba Jemu, je nejvyšší ze všech. Je nejpřímější a je to nejjednodušší způsob pro asociaci s Božstvím.

V Druhé kapitole Pán vysvětluje, že živá bytost není materiálním tělem, ale je spirituální jiskrou, částí Absolutní Pravdy. V Sedmé kapitole mluví o živé bytosti jako o nedílné součásti nejvyššího celku a doporučuje, aby přesunula svou pozornost plně na celek. V Osmé kapitole je uvedeno, že kdokoliv myslí na Kṛṣṇu v okamžiku smrti, je ihned přesunut do spirituální oblohy, Kṛṣṇova svrchovaného sídla. Na konci Šesté kapitoly Kṛṣṇa říká, že ze všech jogínů, ten, který myslí na Kṛṣṇu uvnitř sebe, je považován za nejdokonalejšího. Takže napříč Gītou je doporučená osobní oddanost Kṛṣṇovi jako nejvyšší forma spirituální realizace. A přesto existují takoví, kteří jsou i tak přitahováni ke Kṛṣṇově neosobní záři *brahmajyoti*, která je všeprostupujícím aspektem Absolutní Pravdy a která je neprojevená a za hranicí dosahu smyslů. Arjuna by chtěl vědět, který z těchto dvou typů transcendentalistů je dokonalejší v poznání. Jinými slovy, vyjasňuje své vlastní postavení, protože je připoután k osobní podobě Kṛṣṇy. Nelpí na neosobním Brahmanu. Chce vědět, zdali je jeho postavení bezpečné. Neosobní projev, ať už v tomto materiálním světě či ve spirituálním světě Nejvyššího Pána, je pro meditaci problém. Ve skutečnosti nikdo nemůže dokonale pojmout neosobní rys Absolutní Pravdy. Proto chce Arjuna říct: „Jaký je užitek takového plýtvání času?“ Arjuna v Jedenácté kapitole prožil, že být připoután k osobní podobě Kṛṣṇy je nejlepší, protože tak mohl zároveň porozumět všem ostatním podobám a nedošlo k vyrušení jeho lásky pro Kṛṣṇu. Tato důležitá otázka, kterou Arjuna Kṛṣṇovi klade, vyjasní rozdíl mezi neosobními a osobními pojetími Absolutní Pravdy.

TEXT 2

श्रीभगवानुवाच ।
मय्यावेश्य मनो ये मां नित्ययुक्ता उपासते ।
श्रद्धया परयोपेताः ते मे युक्ततमा मताः ॥ १२-२॥

śrī-bhagavān uvāca
mayy āveśya mano ye māṁ
nitya-yuktā upāsate
śraddhayā parayopetās
te me yuktatamā matāḥ

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *mayi*—na Mně; *āveśya*—upevňující; *manaḥ*—mysl; *ye*—ten, kdo; *mām*—na Mně; *nitya*—neustále; *yuktāḥ*—zapojený; *upāsate*—uctívá; *śraddhayā*—s vírou; *parayā*—transcendentální; *upetāḥ*—zapojuje se; *te*—oni; *me*—Můj; *yuktatamāḥ*—nejdokonalejšího; *matāḥ*—považuji.

Překlad

Svatý Pán řekl: ten, jehož mysl je upřená na Mou osobní podobu, kdo je neustále zapojený v uctívání Mě s velkou a transcendentální vírou, je Mnou považován za nejdokonalejšího.

Výklad

V odpovědi na Arjunovu otázku Kṛṣṇa jasně říká, že ten, kdo se soustředí na Jeho osobní podobu a kdo Ho uctívá s vírou a oddaností, by měl být považován za nejdokonalejšího v józe. Pro jedince v takovém vědomí Kṛṣṇy neexistují žádné materiální aktivity, protože všechno je děláno Kṛṣṇou. Čistý oddaný je neustále zapojený - někdy pěje, někdy naslouchá či čte knihy o Kṛṣṇovi či někdy vaří *prasādam* či jde na trh něco koupit pro Kṛṣṇu či někdy umývá chrám či nádobí - cokoliv dělá, nenechá uběhnout jediný okamžik, aniž by nevěnoval své aktivity Kṛṣṇovi. Taková akce je v plném *samādhi.*

TEXTY 3-4

ये त्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तं पर्युपासते ।
सर्वत्रगमचिन्त्यञ्च कूटस्थमचलन्ध्रुवम् ॥ १२-३॥
सन्नियम्येन्द्रियग्रामं सर्वत्र समबुद्धयः ।
ते प्राप्नुवन्ति मामेव सर्वभूतहिते रताः ॥ १२-४॥

ye tv akṣaram anirdeśyam

avyaktaṁ paryupāsate
sarvatra-gam acintyaṁ ca
kūṭa-stham acalaṁ dhruvam

sanniyamyendriya-grāmaṁ
sarvatra sama-buddhayaḥ
te prāpnuvanti mām eva
sarva-bhūta-hite ratāḥ

ye—ti; *tu*—ale; *akṣaram*—co je za hranicí vnímání smyslů; *anirdeśyam*—neomezené; *avyaktam*—neprojevené; *paryupāsate*—se zcela zapojuje; *sarvatra-gam*—všeprostupující; *acintyam*—nepředstavitelné; *ca*—také; *kūṭastham*—v centru; *acalam*—nehybné; *dhruvam*—pevné; *sanniyamya*—kontrolující; *indriya-grāmam*—všechny smysly; *sarvatra*—všude; *sama-buddayaḥ*—rovně naklonění; *te*—oni; *prāpnuvanti*—dosáhnou; *mām*—Mě; *eva*—jistě; *sarva-bhūta-hite*—prosperita všech živých bytostí; *ratāḥ*—zapojení.

Překlad

Ale ti, kteří plně uctívají neprojevené, to, které leží za hranicí vnímání smyslů, všeprostupující, nepředstavitelné, stálé a nehybné - neosobní pojetí Absolutní Pravdy - kontrolováním různých smyslů a tím, že jsou každému rovně nakloněni, takové osoby, zaměstnané pro blahobyt všech, Mě nakonec dosáhnou.

Výklad

Ti, kteří neuctívají Nejvyšší Božství, Kṛṣṇu, přímo, ale kteří se pokouší dosáhnout stejný cíl nepřímým procesem, také nakonec dosáhnou nejvyšší cíl, Śrī Kṛṣṇu, jak je uvedeno: „Po mnoha narozeních ve Mně moudrý člověk hledá útočiště tím, že ví, že Vāsudeva je vše." Když člověk přijde po mnoha narozeních k plnému poznání, odevzdá se Pánu Kṛṣṇovi. Pokud jedinec přistoupí k Božství metodou zmíněnou v tomto verši, musí kontrolovat smysly, prokazovat službu každému a zapojit se pro dobro všech bytostí. Je vyvozeno, že jedinec musí přistoupit k Pánu Kṛṣṇovi, jinak nemá dokonalou realizaci. Často to znamená hodně pokání, než se Mu jedinec plně odevzdá.

Aby vnímal Nadduši uvnitř individuální duše, jedinec musí ustat ve smyslových aktivitách vidění, slyšení, chutnání, pracování atd. Pak jedinec pochopí, že Nejvyšší Duše je přítomná všude. Tím, že si to uvědomuje, jedinec nezávidí žádné živé bytosti - nevidí rozdíl mezi člověkem a zvířetem, protože vidí pouze duši, ne vnější plášť. Ale pro obyčejného člověka je tato metoda neosobní realizace velmi náročná.

TEXT 5

क्लेशोऽधिकतरस्तेषामव्यक्तासक्तचेतसाम् ।
अव्यक्ता हि गतिर्दुःखं देहवद्भिरवाप्यते ॥ १२-५॥

kleśo 'dhikataras teṣām
avyaktāsakta-cetasām
avyaktā hi gatir duḥkhaṁ
dehavadbhir avāpyate

kleśaḥ—potíže; *adhikataraḥ*—obtížnější; *teṣām*—jejich; *avyakta*—neprojevené; *āsakta*—být připoután; *cetasām*—těch, jejichž mysli; *avyaktā*—neprojevené; *hi*—jistě; *gatiḥ duḥkham*—pokrok je obtížný; *dehavadbhiḥ*—vtělení; *avāpyate*—dosáhnout.

Překlad

Pro ty, jejichž mysl je připoutaná k neprojevenému, neosobnímu rysu Nejvyššího, je pokrok velmi obtížný. Pro ty, kdo jsou vtělení, je vždy těžké činit v této disciplíně pokrok.

Výklad

Skupina transcendentalistů, kteří následují cestu nepředstavitelného, neprojeveného, neosobního rysu Nejvyššího Pána, je nazvána *jñāna*-jogíni a lidé, kteří jsou v plném vědomí Kṛṣṇy, zapojení do oddané služby Pánu, jsou nazváni *bhakti*-jogíni. Nyní je zde s konečnou platností vyjádřen rozdíl mezi *jñāna*-jógou a *bhakti*-jógou. Proces *jñāna*-jógy, ačkoliv nakonec jedince přivádí k tomu stejnému cíli, je velmi obtížný, zatímco cesta *bhakti*-jógy, cesta procesu bytí v přímé službě Nejvyšší Osobnosti Božství, je snadnější a je pro vtělenou duši přirozená. Individuální duše je vtělená od nepaměti. Je pro ni velmi těžké jednoduše teoreticky porozumět, že není toto tělo. Proto *bhakti*-jogín přijímá Božstvo Kṛṣṇy za hodné uctívání, protože v jeho mysli je zafixováno nějaké tělesné pojetí, které tak může být použito. Samozřejmě, uctívání Nejvyšší Osobnosti Božství v Jeho podobě v chrámu není uctíváním idolu. Ve védské literatuře jsou doklady, že uctívání může být *saguṇa* a *nirguṇa* - Nejvyššího majícího či nemajícího vlastnosti. Uctívání Božstva v chrámu je *saguṇa* uctívání, jelikož je Pán zastoupen materiálními kvalitami. Ale podoba Pána, ačkoliv je zastoupena materiálními kvalitami jako kámen, dřevo či olejová barva, není ve skutečnosti materiální. To je absolutní povaha Nejvyššího Pána.

Lze poskytnout hrubý příklad. Na ulici můžeme nalézt nějaké poštovní schránky, a pokud do těchto schránek vložíme své dopisy, přirozeně bez obtíží budou putovat do své destinace. Ale jakákoliv stará schránka, či její imi-

tace, kterou někde najdeme, která není poštou autorizována, nebude fungovat. Podobně, Bůh má autorizované zastoupení v podobě Božstva, které se nazývá *arca-vigraha*. Tato *arca-vigraha* je inkarnací Nejvyššího Pána. Bůh skrze tuto podobu přijme službu. Pán je všemohoucí a všemocný; proto Svou inkarnací jako *arca-vigraha* může přijmout služby oddaného, jen aby to člověku v podmíněném životě usnadnil.

Takže pro oddaného neexistuje obtíž přistoupit k Nejvyššímu okamžitě a přímo, ale pro ty, kteří následují neosobní cestu ke spirituální realizaci, je cesta obtížná. Musí porozumět neprojevenému zastoupení Nejvyššího skrze takovou védskou literaturu, jako jsou Upaniṣady, a musí se naučit jazyk, porozumět nevnímatelným pocitům a musí realizovat všechny tyto procesy. To pro běžného člověka není příliš jednoduché. Člověk ve vědomí Kṛṣṇy, zapojený do oddané služby, jednoduše vedením pravého spirituálního mistra, jednoduše skládáním usměrňujících poklon Božstvu, jednoduše nasloucháním slávě Pána a jednoduše jedením zbytků pokrmů nabídnutých Pánu velmi jednoduše realizuje Nejvyšší Osobnost Božství. Není pochyb o tom, že impersonalisté se zbytečně vydávají na obtížnou cestu s rizikem nerealizování Absolutní Pravdy na úplném konci. Ale personalista, bez jakéhokoliv rizika, potíží či obtíží, přistupuje k Nejvyšší Osobnosti Přímo. Podobná pasáž se objevuje ve Śrīmad-Bhāgavatamu. Je tam uvedeno, že pokud se jedinec musí nakonec odevzdat Nejvyšší Osobnosti Božství (tento proces odevzdávání se je nazván *bhakti*), ale místo toho přijme obtíže porozumění, co je Brahman a co není Brahman, a tak stráví svůj celý život, výsledek je jednoduše problematický. Proto je zde doporučeno, že jedinec by se neměl vydávat na tuto problematickou cestu seberealizace, protože je zde nejistota konečného výsledku.

Živá bytost je věčně individuální duší a pokud chce splynout do spirituálního celku, může dosáhnout realizace věčných a vědoucích aspektů své původní povahy, ale blažená část není realizována. Milostí nějakého oddaného takový transcendentalista, vysoce učený v procesu *jñāna*-jógy, může přijít do bodu *bhakti*-jógy, oddané služby. V té době dlouhé praktikování impersonalismu se také stane zdrojem potíží, protože tuto myšlenku nemůže opustit. Proto má vtělená duše s neprojeveným vždy potíže, v čase praktikování i v čase realizace. Každá živá duše je částečně nezávislá a jedinec by měl s jistotou vědět, že tato neprojevená realizace je proti povaze jeho spirituálního blaženého já. Jedinec by neměl přijímat tento proces. Pro každou individuální živou bytost je nejlepší cestou proces vědomí Kṛṣṇy, který zahrnuje plné zapojení do oddané služby. Pokud jedinec chce tuto oddanou službu ignorovat, existuje nebezpečí obrácení se k ateismu. A tak tento proces soustředění pozornosti na neprojevené, nepředstavitelné, které je za hranicí dosahu smyslů, jak již bylo v tomto verši vyjádřeno, by nikdy v žádném případě neměl být podporován, obzvláště v tomto věku. Není Pánem Kṛṣṇou doporučen.

TEXTY 6-7

ये तु सर्वाणि कर्माणि मयि संन्यस्य मत्पराः ।
अनन्येनैव योगेन मां ध्यायन्त उपासते ॥ १२-६॥
तेषामहं समुद्धर्ता मृत्युसंसारसागरात् ।
भवामि नचिरात्पार्थ मय्यावेशितचेतसाम् ॥ १२-७॥

ye tu sarvāṇi karmāṇi
mayi sannyasya mat-parāḥ
ananyenaiva yogena
māṁ dhyāyanta upāsate

teṣām ahaṁ samuddhartā
mṛtyu-saṁsāra-sāgarāt
bhavāmi na cirāt pārtha
mayy āveśita-cetasām

ye—ten, kdo; *tu*—ale; *sarvāṇi*—všechno; *karmāṇi*—aktivity; *mayi*—Mně; *sannyasya*—vzdávající se; *mat-parāḥ*—jsa připoután ke Mně; *ananyena*—bez rozdělení; *eva*—jistě; *yogena*—praktikováním takové *bhakti*-jógy; *mām*—na Mně; *dhyāyantaḥ*—meditující; *upāsate*—uctívat; *teṣām*—z nich; *aham*—Já; *samuddhartā*—spasitel; *mṛtyu*—to; *saṁsāra*—materiální existence; *sāgarāt*—z oceánu; *bhavāmi*—stát se; *na cirāt*—ne dlouho; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *mayi*—Mně; *āveśita*—zafixovaný; *cetasām*—těch, jejichž mysli jsou takové.

Překlad

Pro toho, kdo Mě uctívá, dávaje všechny své činnosti Mně a jsa Mi oddán bez odchýlení se, zapojený v oddané službě a neustále na Mně meditující, kdo má mysl zafixovanou na Mně, ó synu Pṛthy, pro toho jsem rychlým spasitelem z oceánu narození a smrti.

Výklad

Je zde výslovně uvedeno, že oddaní jsou obdařeni velkým štěstím tím, že jsou Pánem velmi brzy oproštěni z materiální existence. V čisté oddané službě jedinec dospěje k realizaci, že Bůh je velký a že individuální duše jsou Mu podřízené. Jeho povinností je vykonávat službu Pánu - pokud to nebude dělat, bude vykonávat službu māye.

Jak již bylo uvedeno, Nejvyšší Pán může být oceněn pouze oddanou službou. Proto by jedinec měl být plně oddaný. Aby Ho dosáhl, jedinec by měl zafixovat svou mysl plně na Kṛṣṇu. Jedinec by měl pracovat pouze pro Kṛṣṇu. Nezáleží na tom, do jakého druhu práce se zapojí, ale tato práce by měla být činěna

pouze pro Kṛṣṇu. To je standard oddané služby. Oddaný si nepřeje dosáhnout žádný výsledek jiný než potěšit Nejvyšší Osobnost Božství. Jeho životní mise je potěšit Kṛṣṇu a pro Kṛṣṇovu spokojenost může obětovat všechno, stejně jako to udělal Arjuna v Bitvě na Kurukṣetře. Ten proces je velmi snadný: jedinec se může oddat ve svém zaměstnání a zároveň se zapojit v pění Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Takové transcendentální pění oddaného přitahuje k Osobnosti Božství.

Nejvyšší Pán zde slibuje, že bez prodlení osvobodí takto zapojeného čistého oddaného z oceánu materiální existence. Ti, kteří jsou pokročilí v praktikování jógy, mohou jogínským procesem úmyslně přesunout duši na jakou planetu se jim zlíbí a ostatní různými způsoby této příležitosti využívají, ale co se týče oddaného, je zde jasně uvedeno, že ho bere Pán Samotný. Nemusí čekat na to, až se stane velmi zkušeným, aby se přesunul do spirituální oblohy. Ve Varāha Purāṇě se objevuje tento verš:

nayāmi paramaṁ sthānam arcirādi-gatiṁ vinā
garuḍa-skandham āropya yatheccham anivāritaḥ

Význam tohoto verše je, že oddaný nepotřebuje praktikovat *aṣṭāṅga*-jógu, aby přesunul svou duši na spirituální planety. Odpovědnost je přijata Samotným Nejvyšším Pánem. On zde jasně uvádí, že On Sám se stane spasitelem. Dítě je zcela opečovávané svými rodiči, a tak je jeho postavení bezpečné. Podobně, oddaný nepotřebuje usilovat o své přesunutí na jiné planety praktikováním jógy. Naopak, Nejvyšší Pán, Svou velikou milostí, ihned přijde, letící na Svém ptáku Garuḍovi, a v okamžiku osvobodí oddaného z této materiální existence. Ačkoliv člověk, který spadl do oceánu, může velmi tvrdě zápasit a může být velmi schopným plavcem, nemůže sám sebe zachránit. Ale pokud někdo přijde a vyzvedne ho z vody, pak je jednoduše zachráněn. Podobně, Pán vyzvedává oddaného z této materiální existence. Jedinec jednoduše musí praktikovat jednoduchý proces vědomí Kṛṣṇy a plně se zapojit do oddané služby. Jakýkoliv inteligentní člověk by měl vždy upřednostňovat proces oddané služby před všemi ostatními cestami. V Nārāyaṇīye je toto potvrzeno následovně:

yā vai sādhana-sampatti-puruṣārtha-catuṣṭaye
tayā vinā tad-āpnoti naro nārāyaṇāśrayaḥ

Význam tohoto verše je, že jedinec by neměl být zapojený v různých procesech ziskuchtivé aktivity či kultivovat vědění mentálním spekulativním procesem. Ten, kdo je oddaný Nejvyšší Osobnosti, může dosáhnout všech benefitů odvozených z ostatních procesů jógy, spekulace, rituálů, obětí, charit atd. To je to konkrétní požehnání oddané služby.

Jednoduše pěním svatého jména Kṛṣṇy - Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare - oddaný

Pána může snadno a šťastně přistoupit k nejvyšší destinaci, ale k této destinaci nemůže být přistoupeno žádným jiným procesem náboženství.

Závěr Bhagavad-gīty je uveden v Osmnácté kapitole:

sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ

Jedinec by se měl vzdát všech ostatních procesů seberealizace a jednoduše vykonávat oddanou službu ve vědomí Kṛṣṇy. To jedinci umožní dosáhnout nejvyšší dokonalost života. Není vůbec třeba brát do úvahy hříšné činy svého minulého života, protože se o něj Nejvyšší Pán plně postará. Proto by se jedinec neměl marně snažit spasit sám sebe ve spirituální realizaci. Nechť každý přijme útočiště nejvyššího všemohoucího Božství Kṛṣṇy. To je nejvyšší dokonalost života.

TEXT 8

मय्येव मन आधत्स्व मयि बुद्धिं निवेशय ।
निवसिष्यसि मय्येव अत ऊर्ध्वं न संशयः ॥ १२-८॥

mayy eva mana ādhatsva
mayi buddhiṁ niveśaya
nivasiṣyasi mayy eva
ata ūrdhvaṁ na saṁśayaḥ

mayi—na Mně; *eva*—jistě; *manaḥ*—mysl; *ādhatsva*—zafixuj; *mayi*—na Mně; *buddhim*—inteligenci; *niveśaya*—použij; *nivasiṣyasi*—vedeš; *mayi*—ve Mně; *eva*—jistě; *ataḥ*—tudíž; *ūrdhvam*—nahoru; *na*—nikdy; *saṁśayaḥ*—pochyba.

Překlad

Jen upři svou mysl na Mě, Nejvyšší Osobnosti Božství, a zapoj veškerou svou inteligenci ve Mně. A tak budeš vždy bezpochyby žít ve Mně.

Výklad

Ten, kdo je zapojený do oddané služby Pána Kṛṣṇy, žije v přímém vztahu s Nejvyšším Pánem, takže není pochyb, že je jeho postavení od samotného počátku transcendentální. Oddaný nežije na materiální rovině - žije v Kṛṣṇovi. Svaté jméno Pána a Pán se neliší; proto když oddaný pěje Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa a Jeho vnitřní potence tančí na jazyku oddaného. Když nabídne Kṛṣṇovi jídlo, Kṛṣṇa tyto poživatiny přímo přijme a oddaný se stane jezením těchto zbytků pokṛṣněným. Ten, kdo se nezapojuje do takové služby, nemůže pochopit, jak k tomuto dochází, ačkoliv toto je proces doporučený v Gītě a v ostatní védské literatuře.

TEXT 9

अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरम् ।
अभ्यासयोगेन ततो मामिच्छाप्तुं धनञ्जय ॥ १२-९॥

atha cittaṁ samādhātuṁ
na śaknoṣi mayi sthiram
abhyāsa-yogena tato
mām icchāptuṁ dhanañjaya

atha—pokud, proto; *cittam*—mysl; *samādhātam*—upevňující; *na*—ne; *śaknoṣi*—schopný; *mayi*—na Mně; *sthiram*—zafixovaný; *abhyāsa*—praktika; *yogena*—oddanou službou; *tataḥ*—proto; *mām*—Mně; *icchā*—touha; *āptum*—získat; *dhanañjaya*—ó Arjuno.

Překlad

Můj milý Arjuno, ó vítězi bohatství, pokud nemůžeš bez odchylky ustálit svou mysl na Mně, pak následuj regulativní principy bhakti-jógy. Takto rozvineš touhu Mě dosáhnout.

Výklad

V tomto verši je poukázáno na dva různé procesy *bhakti*-jógy. První se týká toho, kdo ve skutečnosti rozvinul lpění na Kṛṣṇovi, Nejvyšší Osobnosti Božství, transcendentální láskou. A ten druhý je pro toho, kdo nerozvinul lpění na Nejvyšší Osobě transcendentální láskou. Pro tuto druhou třídu existují různé předepsané předpisy a pravidla, které jedinec může následovat, aby byl nakonec povýšen do stádia lpění na Kṛṣṇovi.

Bhakti-jóga je očišťování smyslů. V současnosti v materiální existenci jsou smysly vždy nečisté tím, že jsou zapojeny v ukájení smyslů. Ale praktikováním *bhakti*-jógy se tyto smysly stávají očištěné a v očištěném stavu přicházejí přímo do kontaktu s Nejvyšším Pánem. V této materiální existenci mohu být zapojen v nějaké službě nějakému pánu, ale ve skutečnost svému pánu nesloužím s láskou. Jednoduše sloužím, abych získal nějaké peníze. A pán také není zamilován; přijme ode mě službu a zaplatí mi. Takže otázka lásky nepřichází do úvahy. Ale pro spirituální život musí být jedinec povýšen do čistého stádia lásky. Toto stádium lásky může být dosaženo praktikováním oddané služby, prováděné se současnými smysly.

Tato láska Boha je nyní ve spícím stavu v srdci každého. A tam je láska Boha projevena různými způsoby, ale je znečištěna materiálním sdružováním se. Nyní musí být materiální sdružování se očištěno a tato dřímající, přirozená láska pro Kṛṣṇu musí být oživena. To je celý proces.

Aby jedinec praktikoval regulativní principy *bhakti*-jógy, měl by, pod vedením znalého spirituální mistra, následovat jisté principy: jedinec by měl vstávat brzo ráno, vykoupat se, vstoupit do chrámu a nabídnout modlitby a pět Hare Kṛṣṇa, pak nasbírat květiny k nabídnutí Božstvu, vařit jídla k nabídnutí Božstvu, přijímat *prasādam* atd. Existují různé předpisy a pravidla, které by jedinec měl následovat. A jedinec by měl neustále slyšet Bhagavad-gītu a Śrīmad-Bhāgavatam od čistých oddaných. Tato praktika může komukoliv pomoci vystoupat na úroveň lásky Boha a pak je tento člověk jistý svým pokrokem do spirituálního království Boha. Tato praktika *bhakti*-jógy, v rámci pravidel a předpisů, řízená spirituálním mistrem, jedince dozajista přivede do stádia lásky k Bohu.

TEXT 10

अभ्यासेऽप्यसमर्थोऽसि मत्कर्मपरमो भव ।
मदर्थमपि कर्माणि कुर्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि ॥ १२-१० ॥

abhyāse 'py asamartho 'si
mat-karma-paramo bhava
mad-artham api karmāṇi
kurvan siddhim avāpsyasi

abhyāse—v praktikování; *api*—dokonce; *asamarthaḥ*—neschopný; *asi*—jsi; *mat-karma*—Má práce; *paramaḥ*—nejvyšší; *bhava*—staneš se; *mat-artham*—v Mém zájmu; *api*—třebaže; *karmāṇi*—co; *kurvan*—provádějící; *siddhim*—dokonalost; *avāpsyasi*—dosáhnout.

Překlad

Pokud nemůžeš praktikovat předpisy bhakti-jógy, pak se jen snaž pro Mě pracovat, protože prací pro Mě dospěješ do dokonalého stádia.

Výklad

Ten, kdo není schopen ani praktikovat usměrňující principy *bhakti*-jógy pod vedením spirituálního mistra, může i tak být přiveden do tohoto stádia dokonalosti pracováním pro Nejvyššího Pána. Jak dělat tuto práci již bylo vysvětleno v padesátém pátém verši Jedenácté kapitoly. Jedinec by měl být nakloněný šíření vědomí Kṛṣṇy. Existuje mnoho oddaných, kteří jsou zapojení do šíření vědomí Kṛṣṇy, a tito potřebují pomoc. Takže i když jedinec nemůže přímo praktikovat usměrněné principy *bhakti*-jógy, může se pokusit pomoci takové práci. Každé úsilí vyžaduje zemi, kapitál, organizaci a práci. Právě jako v podnikání jedinec potřebuje místo, kde může být, nějaký kapitál, který může používat, nějakou práci a nějakou organizaci k rozšiřování, tak to stejné je potřebné ve službě

Kṛṣṇovi. Jediným rozdílem je, že v materialismu jedinec pracuje pro ukájení smyslů. Nicméně stejná práce může být prováděna pro uspokojení Kṛṣṇy, a to je spirituální aktivita. Pokud někdo má dostatek peněz, může pomoci ve stavbě kanceláře či chrámu pro šíření vědomí Kṛṣṇy. Nebo může pomoci s publikacemi. Existují různá pole činností a jedinec by se měl o takové aktivity zajímat. Pokud jedinec nemůže obětovat výsledek takových aktivit, stejný člověk stále může obětovat nějaké procento k šíření vědomí Kṛṣṇy. Tato dobrovolná služba ve věci vědomí Kṛṣṇy jedinci pomůže vystoupat na vyšší stav lásky k Bohu, načež se stane dokonalým.

TEXT 11

अथैतदप्यशक्तोऽसि कर्तुं मद्योगमाश्रितः ।
सर्वकर्मफलत्यागं ततः कुरु यतात्मवान् ॥ १२-११ ॥

athaitad apy aśakto 'si
kartuṁ mad-yogam āśritaḥ
sarva-karma-phala-tyāgaṁ
tataḥ kuru yatātmavān

atha—třebaže; *etat*—toto; *api*—také; *aśaktaḥ*—neschopný; *asi*—jsi; *kartum*—provádět; *mat*—Mně; *yogam*—oddaná služba; *āśritaḥ*—útočiště; *sarva-karma*—všechny aktivity; *phala*—výsledek; *tyāgam*—pro zřeknutí se; *tataḥ*—tudíž; *kuru*—dělej; *yata-ātmavan*—sebe-umístěný.

Překlad

Nicméně pokud jsi neschopný pracovat v tomto vědomí, pak se snaž konat tak, že se budeš vzdávat všech výsledků své práce, a snaž se být umístěným v sobě.

Výklad

Může se stát, že jedinec není schopen ani sympatizovat s aktivitami vědomí Kṛṣṇy kvůli společenským, rodinným či náboženským ohledům či kvůli nějakým jiným překážkám. Pokud se jedinec přímo připoutá k aktivitám vědomí Kṛṣṇy, členové rodiny mohou namítat či může dojít k tolika dalším obtížím. Pro toho, kdo má takový problém, je doporučeno, aby obětoval nashromážděný výsledek svých aktivit na nějakou dobrou věc. Takové procedury jsou popsány ve védských pravidlech. Existuje mnoho popisů obětí a zvláštních funkcí *pumundi* či zvláštních prací, ve kterých může být použit výsledek vlastní předešlé činnosti. Tak může být jedinec postupně povýšen do stavu poznání. Je také shledáno, že

když někdo, kdo se ani nezajímá o aktivity vědomí Kṛṣṇy, poskytne charitu nějaké nemocnici či jiné sociální instituci, vzdá se těžce vydělaných výsledků svých aktivit. To je zde také doporučeno, protože praktika vzdávání se plodů svých aktivit jistě bude postupně očišťovat jedincovu mysl a v tomto očištěném stádiu mysli se jedinec stane schopným porozumět vědomí Kṛṣṇy. Pochopitelně, vědomí Kṛṣṇy není závislé na jakékoliv další zkušenosti, protože vědomí Kṛṣṇy samotné může očistit mysl jedince, ale pokud existují překážky vědomí Kṛṣṇy, jedinec se může snažit vzdát se výsledku svého činu. V tomto ohledu sociální služba, služba komunitě, služba národu, oběť pro vlastí zemi atd. mohou být přijaty, takže jednoho dne jedinec může přijít do stádia čisté oddané služby Nejvyššímu Pánu. V Bhagavad-gītě nalezneme, že je uvedeno: *yataḥ pravṛttir bhūtānām*: Pokud se jedinec rozhodne obětovat se pro nejvyšší věc, dokonce i pokud neví, že nejvyšší věcí je Kṛṣṇa, postupně metodou obětování přijde k porozumění, že Kṛṣṇa je nejvyšší věc.

TEXT 12

श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते ।
ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छान्तिरनन्तरम् ॥ १२-१२॥

śreyo hi jñānam abhyāsāj
jñānād dhyānaṁ viśiṣyate
dhyānāt karma-phala-tyāgas
tyāgāc chāntir anantaram

śreyaḥ—lepší; *hi*—jistě; *jñānam*—poznání; *abhyāsāt*—praktikováním; *jnānāt*—lepší než poznání; *dhyānam*—meditace; *viśiṣyate*—obzvláště považovaný; *dhyānāt*—z meditace; *karma-phala-tyāgaḥ*—zřeknutí se výsledků ziskuchtivé akce; *tyāgāt*—takovým zřeknutím se; *śāntiḥ*—mír; *anantaram*—poté.

Překlad

Pokud nemůžeš provádět tuto praktiku, zapoj se do kultivace poznání. Nicméně lepší než poznání je meditace a lepší než meditace je zřeknutí se plodů činnosti, neboť takovým zřeknutím se může jedinec dosáhnout pokoj mysli.

Výklad

Jak bylo zmíněno v předešlých verších, existují dva druhy oddané služby: cesta usměrněných principů a cesta plného připoutání v lásce k Nejvyšší Osobnosti Božství. Pro ty, kteří ve skutečnosti nejsou schopní následovat principy vědomí Kṛṣṇy, je lepší kultivovat poznání, protože poznáním jedinec může porozumět

svému skutečnému postavení. Poznání se postupně vyvine do bodu meditace. Meditací je jedinec schopný postupným procesem porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství. Existují procesy, které jedince vedou k pochopení, že on sám je Nejvyšším a takový druh meditace je preferován, pokud jedinec není schopen zapojit se do oddané služby. Pokud jedinec není schopen takto meditovat, pak jsou zde předepsané povinnosti, jak je nařízeno ve védské literatuře, pro brāhmaṇy, vaiśye a śūdry, které nalezneme v pozdější kapitole Bhagavad-gīty. Ale v každém případě by se jedinec měl vzdát výsledku či plodů práce; to znamená zaměstnat výsledek karmy pro nějakou dobrou věc. Zkrátka, k dosažení Nejvyšší Osobnosti Božství, nejvyššího cíle, existují dva procesy: jeden proces je postupný rozvoj a druhý proces je přímý. Oddaná služba ve vědomí Kṛṣṇy je přímou metodou a ta druhá metoda zahrnuje zřeknutí se plodů své práce. Pak jedinec může dospět do stádia poznání, pak do stádia meditace, pak do stádia porozumění Nadduši a pak do stádia Nejvyšší Osobnosti Božství. Jedinec se může vydat tímto procesem krok za krokem či přímou cestou. Přímý proces není možný pro každého; proto je nepřímý proces také dobrý. Nicméně by mělo být pochopeno, že nepřímý proces není pro Arjunu doporučený, protože již je ve stádiu milující oddané služby Nejvyššímu Pánu. Je pro ostatní, kteří v tomto stavu nejsou; jimi by měl být následován postupný proces zřeknutí se, poznání, meditace a realizace Nadduše a Brahmanu. Ale co se Bhagavad-gīty týče, zdůrazněna je přímá metoda. Každému je doporučeno dát se na přímou metodu a odevzdat se Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi.

TEXTY 13-14

अद्वेष्टा सर्वभूतानां मैत्रः करुण एव च ।
निर्ममो निरहङ्कारः समदुःखसुखः क्षमी ॥ १२-१३॥
सन्तुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढनिश्चयः ।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥ १२-१४॥

adveṣṭā sarva-bhūtānāṁ
maitraḥ karuṇa eva ca
nirmamo nirahaṅkāraḥ
sama-duḥkha-sukhaḥ kṣamī

santuṣṭaḥ satataṁ yogī
yatātmā dṛḍha-niścayaḥ
mayy arpita-mano-buddhir
yo mad-bhaktaḥ sa me priyaḥ

adveṣṭā—nezávidící; *sarva-bhūtānām*—pro všechny živé bytosti; *maitraḥ*—přátelsky; *karuṇaḥ*—laskavě; *eva*—jistě; *ca*—také; *nirmamaḥ*—s žádným smyslem pro vlastnictví; *nirahaṅkāraḥ*—bez falešného ega; *sama*—rovně; *duḥkhaḥ*—

bolest; *sukhaḥ*—štěstí; *kṣamī*—odpouštějící; *santuṣṭaḥ*—spokojený; *satatam*—spokojený; *yogī*—zapojený v oddanosti; *yatā-atmā*—usilující; *dṛḍhaniścayaḥ*—s odhodláním; *mayi*—na Mně; *arpita*—zapojené; *manaḥ*—mysl; *buddhiḥ*—inteligentní; *yaḥ*—ten, kdo; *mat-bhaktaḥ*—Můj oddaný; *saḥ me priyaḥ*—je mi milý.

Překlad

Ten, kdo nezávidí, ale kdo je laskavým přítelem všech živých bytostí, kdo se nepovažuje za vlastníka, kdo je prostý falešného ega a rovný ve štěstí a strádání, kdo je neustále spokojený a zapojený do oddané služby s odhodláním, a jehož mysl a inteligence je v souladu se Mnou - je Mi velmi drahý.

Výklad

Vraceje se zpátky k bodu čisté oddané služby Pán v těchto dvou verších popisuje transcendentální kvalifikace čistého oddaného. Čistý oddaný není za žádných okolností vyrušen. Ani nikomu nezávidí. Ani se oddaný nestane nepřítelem svého nepřítele; myslí si, že někdo koná jako jeho nepřítel v důsledku jeho vlastních přestupků v minulosti. Je tedy lepší trpět než protestovat. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je uvedeno: *tat te 'nukampāṁ su-samīkṣyamaṇo*. Kdykoliv se oddaný nachází v bolesti či upadl do obtíží, myslí si, že je to pro něj Pánova milost. Myslí si: „Díky svým přečinům v minulosti bych měl trpět daleko, daleko více než trpím nyní. Takže je to milostí Nejvyššího Pána, že nedostávám veškeré potrestání, které mi náleží. Dostávám jen trochu, milostí Nejvyšší Osobnosti Božství." Proto je neustále klidný, tichý a trpělivý, navzdory mnoha trápícím podmínkám. Oddaný je také vždy ke každému laskavý, dokonce i ke svému nepříteli. *Nirmama* znamená, že oddaný nepřisuzuje příliš důležitosti míru a trápením týkajících se těla, protože dokonale dobře ví, že není toto materiální tělo. Neztotožňuje se s tělem; proto je osvobozen z pojetí falešného ega a je vyrovnaný ve štěstí i strádání. Je tolerantní a je spokojený s čímkoliv, co milostí Nejvyššího Pána přijde. Příliš neusiluje dosáhnout něčeho s velkými obtížemi; proto je neustále radostný. Je naprosto dokonalým mystikem, protože je upevněn v pokynech obdržených od spirituálního mistra, a protože jsou jeho smysly kontrolované, je odhodlaný. Není ovlivněn falešným argumentem, protože ho nikdo nemůže svést z jeho pevného odhodlání oddané služby. Je plně vědomý, že Kṛṣṇa je věčným Pánem, takže ho nikdo nemůže vyrušit. Všechny jeho kvalifikace mu umožňují zcela záviset na Nejvyšším Pánu. Takový standard oddané služby je bezpochyby velmi vzácný, ale oddaný se v tomto stádiu umístí následováním usměrňujících principů oddané služby. Navíc Pán říká, že takový oddaný je Mu velmi drahý, jelikož Pán je vždy potěšen se všemi jeho aktivitami v plném vědomí Kṛṣṇy.

TEXT 15

यस्मान्नोद्विजते लोको लोकान्नोद्विजते च यः ।
हर्षामर्षभयोद्वेगैर्मुक्तो यः स च मे प्रियः ॥ १२-१५॥

yasmān nodvijate loko
lokān nodvijate ca yaḥ
harṣāmarṣa-bhayodvegair
mukto yaḥ sa ca me priyaḥ

yasmāt—pro kterého; *na*—nikdy; *udvijate*—znepokojuje; *lokaḥ*—osoby; *lokāt*—osoby; *na*—nikdy; *advijate*—vyrušený; *ca*—také; *yaḥ*—kdokoliv; *harṣa*—štěstí; *amarṣa*—bolest; *bhaya*—strach; *udvegaiḥ*—s úzkostí; *muktaḥ*—osvobozen; *yaḥ*—kdo; *saḥ*—kdokoliv; *ca*—také; *me*—Můj; *priyaḥ*—velmi drahý.

Překlad

Ten, kdo nikoho nepřivádí do potíží a kdo není vyrušen úzkostí, kdo je stabilní ve štěstí a neštěstí, je Mi velmi drahý.

Výklad

Je popsáno několik dalších kvalifikací oddaného. Nikdo takovým oddaným není dán do obtíží, úzkosti, strachu či nespokojenosti. Jelikož oddaný je ke každému laskavý, nekoná způsobem, kterým by ostatním působil úzkost. Zároveň, pokud se ostatní snaží působit oddanému úzkost, není vyrušen. Je to milostí Pána, že je takto vycvičený, že není vyrušen žádným vnějším rušivým podnětem. Jelikož je oddaný ve skutečnosti neustále pohroužený do vědomí Kṛṣṇy a zapojený v oddané službě, žádné takové materiální okolnosti ho nemohou nalákat. Materialistický člověk je obecně velmi šťastný, pokud má něco pro ukájení svých smyslů a svého těla, ale když vidí, že ostatní mají něco pro své ukájení smyslů a on ne, je mu to líto a závidí. Když očekává nějakou odplatu od nepřítele, je ve stavu strachu, a když něco nemůže úspěšně provést, stane se zkroušeným. Ale oddaný je vždy transcendentální všem těmto rušivým podnětům; proto je Kṛṣṇovi velmi drahý.

TEXT 16

अनपेक्षः शुचिर्दक्ष उदासीनो गतव्यथः ।
सर्वारम्भपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥ १२-१६॥

anapekṣaḥ śucir dakṣa
udāsīno gata-vyathaḥ
sarvārambha-parityāgī

yo mad-bhaktaḥ sa me priyaḥ

anapekṣaḥ—neutrální; *śuciḥ*—čistý; *dakṣaḥ*—zběhlý; *udāsīnaḥ*—prostý starostí; *gata-vyathaḥ*—osvobozený od veškerého strádání; *sarva-ārambha*—všechna úsilí; *parityāgī*—ten, kdo se zříká; *yaḥ*—kdokoliv; *mat-bhaktaḥ*—Můj oddaný; *saḥ*—on; *me*—Mně; *priyaḥ*—velmi drahý.

Překlad

Oddaný, který není závislý na běžném průběhu aktivit, který je čistý, znalý, bez starostí, prostý veškerých bolestí, a který neusiluje o nějaký výsledek, je Mi velmi drahý.

Výklad

Peníze mohou být oddanému poskytnuty, ale on by se neměl pachtit pro jejich získání. Pokud automaticky, milostí Nejvyššího, k němu peníze přijdou, není vyvedený z míry. Oddaný se přirozeně aspoň dvakrát denně koupe a vstává brzo ráno na oddanou službu. A tak je přirozeně čistý uvnitř i vně. Oddaný je vždy znalým, protože plně zná smysl všech aktivit života, a je přesvědčený o autoritativních písmech. Oddaný se nikdy nezastává určité strany; proto je bezstarostný. Nikdy není dotčený, protože je prost veškerých označení; ví, že jeho tělo je označením, takže pokud existují nějaké tělesné bolesti, je volný. Čistý oddaný neusiluje o nic, co je proti principům oddané služby. Například, postavení velké budovy vyžaduje velkou energii a oddaný se takové záležitosti nevěnuje, pokud mu neprospívá v pokroku jeho oddané služby. Může postavit chrám pro Pána a za tímto účelem může přijmout všechny druhy úzkosti, ale nestaví velký dům pro své osobní vztahy.

TEXT 17

यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न काङ्क्षति ।
शुभाशुभपरित्यागी भक्तिमान्यः स मे प्रियः ॥ १२-१७॥

yo na hṛṣyati na dveṣṭi
na śocati na kāṅkṣati
śubhāśubha-parityāgī
bhaktimān yaḥ sa me priyaḥ

yaḥ—ten, kdo: *na*—nikdy; *hṛṣyati*—čerpá potěšení; *na*—nikdy; *dveṣṭi*—truchlí; *na*—nikdy; *śocati*—běduje; *na*—nikdy; *kāṅkṣati*—touží; *śubha*—příznivý; *aśubha*—nepříznivý; *parityāgī*—ten, kdo se zříká; *bhaktimān*—oddaný; *yaḥ*—ten, kdo; *saḥ*—je; *me*—Můj; *priyaḥ*—drahý.

Překlad

Ten, kdo se nedrží potěšení ani zármutku, kdo neběduje ani netouží a kdo se zříká všech příznivých a nepříznivých věcí, je Mi velmi drahý.

Výklad

Čistý oddaný není šťastný ani vynervovaný ohledně materiálního zisku či ztrátě ani není příliš úzkostlivý získat syna či žáka ani není zdeptaný, že je nedostává. Pokud ztratí něco, co je mu velmi drahé, neběduje. Podobně, pokud nezíská to, po čem touží, není zdeptaný. Je transcendentální s ohledem na všechny druhy příznivých, nepříznivých a hříšných aktivit. Pro uspokojení Nejvyššího Pána je připraven přijmout všechny druhy rizika. Nic není překážkou ve vykonávání jeho oddané služby. Takový oddaný je Kṛṣṇovi velmi drahý.

TEXTY 18-19

समः शत्रौ च मित्रे च तथा मानापमानयोः ।
शीतोष्णसुखदुःखेषु समः सङ्गविवर्जितः ॥ १२-१८॥
तुल्यनिन्दास्तुतिर्मौनी सन्तुष्टो येन केनचित् ।
अनिकेतः स्थिरमतिर्भक्तिमान्मे प्रियो नरः ॥ १२-१९॥

samaḥ śatrau ca mitre ca
tathā mānāpamānayoḥ
śītoṣṇa-sukha-duḥkheṣu
samaḥ saṅga-vivarjitaḥ

tulya-nindā-stutir maunī
santuṣṭo yena kenacit
aniketaḥ sthira-matir
bhaktimān me priyo naraḥ

samaḥ—rovný; *śatrau*—nepříteli; *ca*—také; *mitre*—přátelům; *ca*—také; *tatha*—tak; *māna*—pocta; *apamānayoḥ*—zneuctění; *śīta*—chlad; *uṣṇa*—horko; *sukha*—štěstí; *duḥkheṣu*—strádání; *samaḥ*—vyrovnaný; *saṅga-vivarjitaḥ*—prostý veškerého sdružování se; *tulya*—rovný; *nindā*—pomluva; *stutiḥ*—pověst; *maunī*—tichý; *santuṣṭaḥ*—spokojený; *yena*—nějak; *kena*—či jinak; *cit*—pokud; *aniketaḥ*—nemající žádné sídlo; *sthira*—zafixovaný; *matiḥ*—odhodlanost; *bhaktimān*—zapojený v oddanosti; *me*—Můj; *priyaḥ*—drahý; *naraḥ*—člověk.

Překlad

Ten, kdo je rovný vůči přátelům a nepřátelům, kdo je vyrovnaný v poctě a haně, horku a chladu, štěstí a neštěstí, slávě a hanbě, kdo

je neustále prostý znečištění, neustále tichý a spokojený s čímkoliv, komu nezáleží na žádném sídle, kdo je upevněn v poznání a zapojený do oddané služby, je Mi velmi drahý.

Výklad

Oddaný je neustále osvobozen od veškeré špatné asociace. Někdy je jedinec chválen a někdy je pomlouván; to je povaha lidské společnosti. Ale oddaný je neustále transcendentální umělé slávě a hanbě, strádání či štěstí. Je velmi trpělivý. Nemluví o ničem jiném něž o tématech o Kṛṣṇovi; proto je nazván tichým. Tichý neznamená, že by jedinec neměl mluvit; tichý znamená, že by jedinec neměl mluvit nesmysly. Jedinec by měl mluvit pouze o podstatných záležitostech a nejpodstatnější řečí pro oddaného je mluvení o Nejvyšším Pánu. Je šťastný ve všech podmínkách; někdy může dostat velmi chutná jídla, někdy ne, ale je spokojený. Ani se nezajímá o žádné obytné zařízení. Někdy může žít pod stromem a někdy může žít ve velmi honosné budově; není přitahován ani k jednomu. Je nazván upevněný, protože je upevněný ve svém odhodlání a poznání. V popisech kvalifikací oddaného můžeme nalézt nějaká opakování, ale to je jen pro doložení faktu, že oddaný musí získat všechny tyto kvalifikace. Bez dobrých kvalifikací jedinec nemůže být čistým oddaným. Ten, kdo není oddaným, nemá žádné dobré kvalifikace. Ten, kdo chce být uznán jako oddaný, musí rozvinout tyto dobré kvalifikace. Samozřejmě neusiluje o to získat tyto kvalifikace odděleně, ale zapojení ve vědomí Kṛṣṇy a oddané službě mu automaticky pomáhá je rozvinout.

TEXT 20

ये तु धर्म्यामृतमिदं यथोक्तं पर्युपासते ।
श्रद्दधाना मत्परमा भक्तास्तेऽतीव मे प्रियाः ॥ १२-२० ॥

ye tu dharmāmṛtam idaṁ
yathoktaṁ paryupāsate
śraddadhānā mat-paramā
bhaktās te 'tīva me priyāḥ

ye—ten, kdo; *tu*—ale; *dharmya*—štědrost; *amṛtam*—porozumění; *idam*—toto; *yathā*—jak; *uktam*—řečeno; *paryupāsate*—zcela se zapojuje; *sraddadhānāḥ*—s vírou; *mat-paramāḥ*—bere Nejvyššího Pána jako vše; *bhaktāḥ*—oddaní; *te*—takové osoby; *atīva*—velmi, velmi; *me*—Mi; *priyāḥ*—drahé.

Překlad

Ten, kdo následuje tuto nehynoucí cestu oddané služby a kdo se zcela zapojuje s vírou, pokládaje Mě za nejvyšší cíl, je Mi velmi, velmi

drahý.

Výklad

V této kapitole je poskytnuto náboženství věčného zapojení, vysvětlení procesu transcendentální služby k přistoupení k Nejvyššímu Pánu. Tento proces je Pánu velmi drahý a přijímá osobu, která je v takovém procesu zapojená. Arjunou byla vznesena otázka, kdo je lepší - ten, kdo je zapojený do cesty neosobního Brahmanu, či ten, kdo je zapojený do osobní služby Nejvyšší Osobnosti Božství - a Pán Mu tak jasně odpověděl, že není pochyb, že oddaná služba Osobnosti Božství je nejlepší ze všech procesů spirituální realizace. Jinými slovy, v této kapitole je rozhodnuto, že skrze dobré sdružování se jedinec rozvine připoutanost k čisté oddané službě, tímto přijme pravého spirituálního mistra a od něj začíná slyšet a pět a dodržovat usměrňující principy oddané služby s vírou, připoutáním a oddaností, a tak se stane zapojený do transcendentální služby Pánu. Tato cesta je v této kapitole doporučena; proto není pochyb, že oddaná služba je jedinou absolutní cestou k seberealizaci, pro dosažení Nejvyšší Osobnosti Božství. Neosobní pojetí Nejvyšší Absolutní Pravdy, jak je popsáno v této kapitole, je doporučeno pouze do doby, než se jedinec odevzdá za účelem seberealizace. Jinými slovy, dokud jedinec nemá šanci sdružovat se s čistým oddaným, neosobní pojetí může být prospěšné. V neosobním pojetí Absolutní Pravdy jedinec pracuje bez ziskuchtivého výsledku, medituje a kultivuje poznání, aby porozuměl duši a hmotě. To je nezbytné, dokud jedinec není ve společnosti čistého oddaného. Naštěstí, pokud jedinec přímo rozvine touhu zapojit se ve vědomí Kṛṣṇy v čisté oddané službě, nemusí podstupovat postupná zlepšení ve spirituální realizaci. Oddaná služba, jak je popsána v prostředních šesti kapitolách Bhagavad-gīty, je příjemnější. Jedinec se nemusí zatěžovat s materiály pro udržení tohoto těla a duše pohromadě, protože milostí Pána je vše automaticky uskutečňováno.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady ke Dvanácté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Oddané služby.

Kapitola 13

Příroda, požitkář a vědomí

TEXTY 1-2

अर्जुन उवाच ।
प्रकृतिं पुरुषं चैव क्षेत्रं क्षेत्रज्ञमेव च ।
एतद्वेदितुमिच्छामि ज्ञानं ज्ञेयं च केशव ॥ १३-१॥
श्रीभगवानुवाच ।
इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते ।
एतद्यो वेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः ॥ १३-२॥

arjuna uvāca
prakṛtiṁ puruṣaṁ caiva
kṣetraṁ kṣetra-jñam eva ca
etad veditum icchāmi
jñānaṁ jñeyaṁ ca keśava

śrī-bhagavān uvāca
idaṁ śarīraṁ kaunteya
kṣetram ity abhidhīyate
etad yo vetti taṁ prāhuḥ
kṣetra-jña iti tad-vidaḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *prakṛtim*—příroda; *puruṣam*—požitkář; *ca*—

také; *eva*—jistě; *kṣetram*—tělo; *kṣetrajñam*—znalec těla; *eva*—jistě; *ca*—také; *etat*—všechno toto; *veditum*—porozumět; *icchāmi*—přeji si; *jñānam*—poznání; *jñeyam*—předmět poznání; *ca*—také; *keśava*—ó Kṛṣṇo; *śrī bhagavān uvāca*—Osobnost Božství řekla; *idam*—toto; *śarīram*—tělo; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *kṣetram*—pole; *iti*—tak; *abhidhīyate*—je nazváno; *etat*—toto; *yaḥ*—kdokoliv; *vetti*—ví; *tam*—jeho; *prāhuḥ*—je nazýván; *kṣetrajñaḥ*—znalcem těla; *iti*—tak; *tat-vidaḥ*—ten, kdo ví.

Překlad

Arjuna řekl: Ó můj milý Kṛṣṇo, přeji si vědět o prakṛti [přírodě], Puruṣovi [požitkáři] a poli a znalci tohoto pole a poznání a cíli poznání. Svatý Pán poté řekl: Toto tělo, ó synu Kuntī, je nazváno pole a ten, kdo zná toto tělo, je nazván znalcem tohoto pole.

Výklad

Arjuna zjišťoval ohledně *prakṛti* či přírody, puruṣy, požitkáře, kṣetry (pole), kṣetrajñě (jeho znalci) a o poznání a předmětu poznání. Když se o všem tomto dotazoval, Kṛṣṇa řekl, že toto tělo se nazývá pole a že ten, kdo zná toto tělo, je nazván znalcem tohoto pole. Toto tělo je pro podmíněnou duši polem činností. Podmíněná duše je polapena v materiální existenci a pokouší se opanovat materiální přírodu. A tak, podle své schopnosti dominovat materiální přírodě, získá pole činností. Toto pole činností je tělo. A co je toto tělo? Tělo je složené ze smyslů. Podmíněná duše si chce užívat ukájení smyslů a podle své schopnosti užívat si ukájení smyslů je jí poskytnuto tělo či pole činností. Z tohoto důvodu je tělo nazvané *kṣetra* či pole činností pro podmíněnou duši. Nyní, osoba, která se neztotožňuje s tělem, se nazývá *kṣetrajña*, znalec tohoto pole. Není příliš obtížné pochopit rozdíl mezi polem a jeho znalcem, tělem a znalcem těla. Jakýkoliv člověk se může podívat na to, že od dětství po stáří podstupuje tolik změn těla a stále je jednou osobou, zůstávajícím. A tak existuje rozdíl mezi znalcem pole činností a skutečným polem činností. Žijící podmíněná duše tak může porozumět, že je rozdílná od tohoto těla. Na začátku je popsáno - *dehe 'smin* - že živá bytost je uvnitř těla a že se tělo mění z dětství k chlapectví a z chlapectví do mládí a z mládí do stáří, a osoba, která vlastní toto tělo, ví, že se tělo mění. Vlastník je jasně *kṣetrajña*. Někdy chápeme, že jsem šťastný, jsem šílený, jsem žena, jsem pes, jsem kočka: tito jsou znalci. Znalec je odlišný od pole. Ačkoliv používáme tolik předmětů - své šaty atd. - víme, že jsme odlišní od těchto věcí, které používáme. Podobně, také po troše uvažování pochopíme, že jsme odlišní od tohoto těla.

V prvních šesti kapitolách Bhagavad-gīty jsou popsáni znalec těla, živá bytost a postavení, kterým můžeme porozumět Nejvyššímu Pánu. V prostředních šesti kapitolách Gīty jsou popsány Nejvyšší Osobnost Božství a vztah mezi individuální duší a Nadduší s ohledem na oddanou službu. Nadřazené postavení Nejvyšší Osobnosti Božství a podřízené postavení individuální duše jsou v těchto kapitolách definovány s konečnou platností. Živé bytosti jsou za všech okolností podřízené, ale ve své zapomnětlivosti trpí. Když jsou osvíceny zbožnými aktivitami, přistoupí k Nejvyššímu Pánovi v různých způsobilostech - jako strádající; ti, kteří chtějí peníze; dotazující se; a ti, kteří hledají poznání. Toto je také popsáno. Nyní, počínaje Třináctou kapitolou, je vysvětleno, jak živá bytost přichází do styku s materiální přírodou, jak je spasena Nejvyšším Pánem skrze různé způsoby ziskuchtivých aktivit, kultivaci poznání a vykonávání oddané služby. Ačkoliv je živá bytost od těla naprosto odlišná, nějak se s ním stane spřízněná. Toto je také vysvětleno.

TEXT 3

क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारत ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानं यत्तज्ज्ञानं मतं मम ॥ १३-३॥

kṣetra-jñaṁ cāpi māṁ viddhi
sarva-kṣetreṣu bhārata
kṣetra-kṣetrajñayor jñānaṁ
yat taj jñānaṁ mataṁ mama

kṣetrajñam—znalec; *ca*—také; *api*—jistě; *mām*—Můj; *viddhi*—vědět; *sarva*—všechno; *kṣetreṣu*—v tělesných polích; *bhārata*—ó synu Bharaty; *kṣetra*—pole působnosti (tělo); *kṣetrajñayoḥ*—znalec pole; *jñānam*—poznání; *yat*—to, co je učeno; *tat*—to; *jñānam*—poznání; *matam*—názor; *mama*—to.

Překlad

Ó potomku Bharaty, měl bys pochopit, že jsem také znalec ve všech tělech, a porozumění tomuto tělu a jejímu vlastníku je poznání. To je Můj názor.

Výklad

Při diskutování předmětu tohoto těla a vlastníka těla, duše a Nadduše, nalezneme tři rozdílná témata ke studiu: Pána, živou bytost a hmotu. V každém poli činností, v každém těle, existují dvě duše: individuální duše a Nadduše. Jelikož je Nadduše úplným rozšířením Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy, Kṛṣṇa říká:

„Jsem také znalec, ale nejsem individuální vlastník těla. Jsem nadznalec. Jsem přítomný v každém těle jako Paramātmā či Nadduše.“

Ten, kdo velmi pečlivě studuje předmět pole činností a znalce tohoto pole, ve smyslu této Bhagavad-gīty, může dosáhnout poznání.

Pán říká: „Jsem znalec pole činností v každém individuálním těle.“ Jednotlivec může být znalcem svého vlastního těla, ale nemá znalost ostatních těl. Nejvyšší Osobnost Božství, která je přítomná ve všech tělech jako Nadduše, ví všechno o všech tělech. Zná všechna různá těla všech nejrůznějších druhů života. Občan může vědět vše o svém políčku, ale král zná nejen svůj palác, ale i všechen majetek vlastněný jednotlivými občany. Podobně, jedinec může individuálně vlastnit tělo, ale Nejvyšší Pán je vlastníkem všech těl. Král je původním vlastníkem království a občan je druhotným vlastníkem. Podobně, Nejvyšší Pán je nejvyšším vlastníkem všech těl. Tělo se skládá ze smyslů. Nejvyšší Pán je Hṛṣīkeśa, což znamená vládce smyslů. Je původním vládcem smyslů, právě tak jako je král původním vládcem všech aktivit státu a občané jsou druhotnými vládci. Pán také říká: „Jsem také znalec.“ To znamená, že On je nadznalec; individuální duše zná pouze své konkrétní tělo. Ve védské literatuře je to uvedeno následovně:

kṣetrāṇi hi śarīrāṇi bījaṁ cāpi śubhāśubhe
tāni vetti sa yogātmā tataḥ kṣetrajña ucyate

Toto tělo se nazývá *kṣetra* a uvnitř něj dlí vlastník těla a Nejvyšší Pán, který zná tělo i vlastníka těla. Proto je On nazýván znalcem všech polí. Rozdíl mezi polem činností, vlastníkem aktivit a nejvyšším vlastníkem aktivit je popsán následovně. Dokonalé poznání složení těla, složení individuální duše a složení Nadduše je v rámci védské literatury známo jako *jñānam.* To je názor Kṛṣṇy. Porozumění duše a Nadduše jako jednoho, a přesto rozdílného, je poznání. Ten, kdo nerozumí poli činností a znalci činností, nemá dokonalé poznání. Jedinec musí porozumět postavení *prakṛti*, přírody, a puruṣy, požitkáře přírody, a īśvary, znalce, který vládne či ovládá přírodu a individuální duši. Jedinec by si tyto tři neměl v jejich rozdílných schopnostech plést. Jedinec by si neměl plést malíře, malbu a malířský stojan. Tento materiální svět, který je polem činností, je příroda a požitkář přírody je živá bytost a nad nimi oběma je nejvyšší vládce, Osobnost Božství. Ve védském jazyce je uvedeno: „*bhoktā bhogyaṁ preritāraṁ ca matvā sarvaṁ proktaṁ tri-vidhaṁ brahmam etat.*“ Existují tří pojetí Brahmanu: *prakṛti* je Brahman jako pole činností, *jīva* (individuální duše) je také Brahman a snaží se ovládat materiální přírodu a vládce těchto dvou je také Brahman, ale On je skutečným vládcem.

V této kapitole bude také vysvětleno, že z těchto dvou znalců je jeden omylný a druhý je neomylný. Jeden je nadřazený a druhý je podřízený. Ten, kdo považuje tyto dva znalce pole za jednoho a toho samého, je v rozporu s Nejvyšší Osobností Božství, která zde velmi jasně uvádí, že: „Já jsem také znalec pole činností.“ Ten,

kdo mylně považuje provaz za hada, nemá poznání. Existují různé druhy těl a existují různí vlastníci těchto těl. Protože každá individuální duše má individuální schopnost opanovávat materiální přírodu, existují různá těla. Ale Nejvyšší je v nich také přítomný jako vládce. Slovo *ca* je významné, neboť poukazuje na celkový počet těl. To je názor Śrīly Baladevy Vidyābhūṣaṇy: Kṛṣṇa je Nadduší přítomnou v každém jednotlivém těle vedle individuální duše. A Kṛṣṇa zde výslovně říká, že Nadduše je vládcem pole činností i konečným požitkářem.

TEXT 4

तत्क्षेत्रं यच्च यादृक्च यद्विकारि यतश्च यत् ।
स च यो यत्प्रभावश्च तत्समासेन मे शृणु ॥ १३-४॥

tat kṣetraṁ yac ca yādṛk ca
yad-vikāri yataś ca yat
sa ca yo yat-prabhāvaś ca
tat samāsena me śṛṇu

tat—to; *kṣetram*—pole činností; *yat*—jak; *ca*—také; *yādṛk*—jaká je; *ca*—také; *yat*—co je; *vikāri*—změny; *yataḥ*—ze kterých; *ca*—také; *yat*—jeden; *saḥ*—on; *ca*—také; *yaḥ*—jeden; *yat*—co; *prabhāvaḥ ca*—také vliv; *tat*—to; *samāsena*—detailně; *me*—ode Mě; *śṛṇu*—porozum.

Překlad

Nyní prosím slyš Můj stručný popis tohoto pole činností a jak je utvořeno, co jsou jeho změny, odkud je vytvořeno, kdo je tím znalcem pole činností a co jsou jeho vlivy.

Výklad

Pán popisuje pole činností a znalce pole činností ve svých konstitučních postaveních. Jedinec musí vědět, jak je utvořeno toto tělo, jaké jsou materiály, ze kterých je tělo vytvořeno, pod čí kontrolou toto tělo pracuje, jak dochází ke změnám, odkud změny přicházejí, co jsou příčiny, co jsou důvody, co je konečným cílem jednotlivce a co je skutečnou formou individuální duše. Jedinec by měl také znát rozdíl mezi individuální živou duší a Nadduší, různé vlivy, jejich potenciály atd. Jedinec jen musí porozumět této Bhagavad-gītě přímo z popisu poskytnutého Nejvyšší Osobností Božství a všechno toto bude objasněno. Ale jedinec by měl být opatrný, aby nepovažoval Nejvyšší Osobnost Božství v každém těle a individuální duši za jīvu. To je něco jako srovnávat mocného a bezmocného.

TEXT 5

ऋषिभिर्बहुधा गीतं छन्दोभिर्विविधैः पृथक् ।
ब्रह्मसूत्रपदैश्चैव हेतुमद्भिर्विनिश्चितैः ॥ १३-५॥

ṛṣibhir bahudhā gītadotm
chandobhir vividhaiḥ pṛthak
brahma-sūtra-padaiś caiva
hetumadbhir viniścitaiḥ

ṛṣibhiḥ—moudrými mudrci; *bahudhā*—mnoha způsoby; *gītām*—popsáno; *chandobhiḥ*—védské chvalozpěvy; *vividhaiḥ*—v různých; *pṛthak*—různě; *brahma-sūtra*—Vedānta; *padaiḥ*—aforismus; *ca*—také; *eva*—jistě; *hetumadbhiḥ*—s příčinou a následkem; *viniścitaiḥ*—zjistit.

Překlad

Toto poznání pole činností a znalce činností je popsáno různými mudrci v různých védských spisech - obzvláště ve Vedānta-sūtře - a je prezentováno se vší argumentací jako příčina a následek.

Výklad

Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa, je nejvyšší autoritou ve vysvětlování tohoto poznání. I tak je samozřejmostí, že znalí učenci a standardní autority vždy poskytují důkazy předešlých autorit. Kṛṣṇa vysvětluje tento nejkontroverznější bod ohledně duality a neduality duše a Nadduše odkazováním na Písma, Vedāntu, která jsou přijímána za autoritu. Nejprve říká, že tohle je podle různých mudrců. Co se mudrců týče, kromě Jeho Samotného je velkým mudrcem Vyāsadeva, autor Vedānta-sūtry, a ve Vedānta-sūtře je dualita dokonale vysvětlena. A Vyāsadevův otec, Parāśara, byl také velkým mudrcem a ve svých knihách náboženství píše: „*aham tvaṁ ca athānye...*“ „My - vy, já a různé další živé bytosti - jsme všichni transcendentální, ačkoliv jsme v materiálních tělech. Nyní jsme padli do způsobů tří režimů materiální přírody podle naší různé karmy. Jako takoví, někteří jsou na vyšších úrovních a někteří jsou v nižší přírodě. Vyšší a nižší charaktery existují kvůli nevědomí a jsou projeveny v nekonečném počtu živých bytostí. Ale Nadduše, která je neomylná, není zamořená třemi kvalitami přírody a je transcendentální.“ Podobně, v původních Védách je učiněn rozdíl mezi duší, Nadduší a tělem, obzvláště v Kaṭha Upaniṣadu.

Existuje projev energie Nejvyššího Pána známý jako *annamaya*, kterým jednotlivec pro svou existenci závisí jednoduše na jídle. To je materialistická realizace Nejvyššího. Pak existuje *prāṇamaya*; toto znamená, že po realizování Nejvyšší Absolutní Pravdy v jídle může jedinec realizovat Absolutní Pravdu

v živých příznacích či živých formách. V realizaci *jñānamaya* se živý příznak rozvíjí do bodu myšlení, cítění a svolnosti. Pak existuje Brahman realizace a realizace nazývaná *vijñānamaya*, kterou jsou mysl a živé symptomy živé bytosti odlišeny od samotné živé bytosti. Další a nejvyšší stádium je *ānandamaya*, realizace naprosto blažené přírody. Existuje tudíž pět stádií realizace Brahmanu, což se nazývá *brahma puccham*. Z těchto, první tři - *annamaya*, *prāṇamaya* a *jñānamaya* - zahrnují pole činností živých bytostí. Transcendentální všem těmto polím činností je Nejvyšší Pán, který je nazýván *ānandamaya*. Ve Vedānta-sūtře je také Nejvyšší nazýván *ānandamayo 'bhyāsāt*. Nejvyšší Osobnost Božství je svou podstatou plná radosti, a aby si užívala Svou transcendentální blaženost, expanduje do vijñānamayi, prāṇamayi, jñānamayi a annamayi. V tomto poli činností je živá bytost považována za požitkáře a odlišná od ní je *ānandamaya*. To znamená, že pokud se živá bytost rozhodne užívat si ve svém skloubením se s ānandamayou, stane se dokonalou. To je skutečný obraz Nejvyššího Pána, jako nejvyššího znalce pole, živé bytosti, jako podřízeného znalce, a podstata pole činností.

TEXTY 6-7

महाभूतान्यहङ्कारो बुद्धिरव्यक्तमेव च ।
इन्द्रियाणि दशैकं च पञ्च चेन्द्रियगोचराः ॥ १३-६ ॥
इच्छा द्वेषः सुखं दुःखं सङ्घातश्चेतना धृतिः ।
एतत्क्षेत्रं समासेन सविकारमुदाहृतम् ॥ १३-७ ॥

mahā-bhūtāny ahaṅkāro
buddhir avyaktam eva ca
indriyāṇi daśaikadotm ca
pañca cendriya-gocarāḥ

icchā dveṣaḥ sukhadotm duḥkhadotm
saṅghātaś cetanā dhṛtiḥ
etat kṣetradotm samāsena
sa-vikāram udāhṛtam

mahā-bhūtāni—velké prvky; *ahaṅkāraḥ*—falešné ego; *buddhiḥ*—inteligence; *avyaktam*—neprojevené; *eva*—jistě; *ca*—také; *indriyāṇi*—smysly ; *daśa ekam*—jedenáct; *ca*—také; *pañca*—pět; *ca*—také; *indriya-gocarāḥ*—předměty smyslů; *icchā*—touha; *dveṣaḥ*—nenávist; *sukham*—štěstí; *duḥkham*—strádání; *saṅghataḥ*—celek; *cetanā*—živé příznaky; *dhṛtiḥ*—přesvědčení; *etat*—všechno toto; *kṣetram*—pole působnosti; *samāsena*—dohromady; *sa-vikāram*—vzájemné působení; *udāhṛtam*—doloženo příkladem.

Překlad

Pět velkých prvků, falešné ego, inteligence, neprojevené, deset smyslů, mysl, pět smyslových předmětů, touha, nenávist, štěstí, strádání, celek, živé příznaky a přesvědčení - všechny tyto jsou dohromady považovány za pole činností a jeho vzájemná působení.

Výklad

Ze všech autoritativních prohlášení velkých mudrců, védských chvalozpěvů a aforismů Vedānta-sūtry jsou složkami tohoto světa země, voda, oheň, vzduch a éter. Toto je pět velkých prvků (*mahābhūta*). Pak existuje falešné ego, inteligence a neprojevené stádium tří režimů přírody. Pak existuje pět smyslů pro získávání poznání: oči, uši, nos, jazyk a hmat. Pak pět operačních smyslů: hlas, nohy, ruce, řiť a genitálie. Pak nad těmito smysly existuje mysl, která je uvnitř a která může být nazvána smyslem uvnitř. Proto, včetně mysli, existuje dohromady jedenáct smyslů. Pak existuje pět smyslových předmětů: zápach, chuť, teplo, dotek a zvuk. Nyní, souhrn těchto dvaceti čtyř prvků je nazván pole činností. Pokud někdo provede analytickou studii těchto dvaceti čtyř předmětů, může poli činností velmi dobře porozumět. Pak existuje touha, nenávist, potěšení a bolest, které jsou vzájemnými působeními, zpodobněními pěti velkých prvků v hrubém těle. Živé příznaky, reprezentované vědomím a přesvědčením, jsou projevem jemného těla - mysli, ega a inteligence. Tyto jemné prvky jsou zahrnuty v rámci pole činností.

Pět velkých prvků je hrubým zpodobněním jemného falešného ega. Jsou zpodobněním v materiálním pojení. Vědomí je zpodobněno inteligencí, jejíž neprojevené stádium jsou tři režimy materiální přírody. Neprojevené tři režimy materiální přírody jsou nazvány *pradhāna.*

Ten, kdo touží detailně znát těchto dvacet čtyři prvků spolu s jejich vzájemnými působeními, by měl studovat tuto filozofii ve větším detailu. V Bhagavad-gītě je poskytnut pouze přehled.

Tělo je zpodobněním všech těchto faktorů a existují změny těla, kterých je šest: tělo je narozeno, roste, zůstává, produkuje vedlejší produkty, pak začne chátrat a v posledním stádiu zmizí. Proto je pole nestálá materiální věc. Nicméně, *kṣetrajña*, znalec těla, její vlastník, je odlišný.

TEXTY 8-12

अमानित्वमदम्भित्वमहिंसा क्षान्तिरार्जवम् ।
आचार्योपासनं शौचं स्थैर्यमात्मविनिग्रहः ॥ १३-८॥
इन्द्रियार्थेषु वैराग्यमनहङ्कार एव च ।
जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदोषानुदर्शनम् ॥ १३-९॥
असक्तिरनभिष्वङ्गः पुत्रदारगृहादिषु ।

नित्यं च समचित्तत्वमिष्टानिष्टोपपत्तिषु ॥ १३-१०॥
मयि चानन्ययोगेन भक्तिरव्यभिचारिणी ।
विविक्तदेशसेवित्वमरतिर्जनसंसदि ॥ १३-११॥
अध्यात्मज्ञाननित्यत्वं तत्त्वज्ञानार्थदर्शनम् ।
एतज्ज्ञानमिति प्रोक्तमज्ञानं यदतोऽन्यथा ॥ १३-१२॥

amānitvam adambhitvam
ahiṁsā kṣāntir ārjavam
ācāryopāsanaṁ śaucaṁ
sthairyam ātma-vinigrahaḥ

indriyārtheṣu vairāgyam
anahaṅkāra eva ca
janma-mṛtyu-jarā-vyādhi-
duḥkha-doṣānudarśanam

asaktir anabhiṣvaṅgaḥ
putra-dāra-gṛhādiṣu
nityaṁ ca sama-cittatvam
iṣṭāniṣṭopapattiṣu

mayi cānanya-yogena
bhaktir avyabhicāriṇī
vivikta-deśa-sevitvam
aratir jana-saṁsadi

adhyātma-jñāna-nityatvaṁ
tattva-jñānārtha-darśanam
etaj jñānam iti proktam
ajñānaṁ yad ato 'nyathā

amānitvam—pokora; *adambhitvam*—absence pýchy; *ahiṁsā*—nenásilí; *kṣāntiḥ*—tolerance; *ārjavam*—jednoduchost; *ācārya-upāsanam*—přistoupení k pravému spirituálnímu mistrovi; *śaucam*—čistota; *sthairyam*—neochvějnost; *ātma-vinigrahaḥ*—kontrola; *iṇdriya-artheṣu*—ve věci smyslů; *vairāgyam*—zřeknutí se; *anahaṅkāraḥ*—být bez falešného egoismu; *eva*—jistě; *ca*—také; *janma*—narození; *mṛtyu*—smrt; *jarā*—stáří; *vyādhi*—nemoc; *duḥkha*—strádání; *doṣa*—zavinění; *anudarśanam*—pozorování; *asaktiḥ*—bez připoutání; *anabhiṣvaṅgaḥ*—bez sdružení; *putra*—syn; *dāra*—manželka; *gṛha-ādiṣu*—domov atd.; *nityam ca*—také; *sama-cittatvam*—rovnováha; *iṣṭa*—žádoucí; *aniṣṭaḥ*—nežádoucí; *upapattiṣu*—mít získané; *mayi*—Mně; *ca*—také; *ananya-yogena*—oddanou službou; *bhaktiḥ*—oddanost; *avyabhicāriṇī*—stálý, nezkalený; *vivikta*—osamocený; *deśa*—místo; *sevitvam*—aspirující; *aratiḥ*—bez připoutání; *jana*—lidé obecně; *saṁsadi*—masa; *adhyātma*—týkající se vlastního já; *jñāna*—poznání; *nityatvam*—věčnost; *tattva-jñāna*—poznání pravdy; *artha*—předmět; *darśanam*—

filozofie; *etat*—všechno toto; *jñānam*—poznání; *iti*—tak; *proktam*—prohlášené; *ajñānam*—nevědomí; *yat*—to, co; *ataḥ*—z tohoto; *anyathā*—ostatní.

Překlad

Pokora, absence pýchy, nenásilí, tolerance, jednoduchost, přistoupení k pravému spirituálnímu mistrovi, čistota, neochvějnost a sebekontrola; zřeknutí se předmětů ukájení smyslů, absence falešného ega, vnímání zla narození, smrti, stáří a nemoci; nepřipoutanost k dětem, manželce, domovu a ostatnímu, a rovnováha uprostřed příjemných a nepříjemných událostí; stálá a ryzí oddanost Mně, uchýlení se na osamocená místa, odpoutanost od povšechné masy lidí; přijímání důležitosti seberealizace a filozofického hledání Absolutní Pravdy - všechny tyto tak prohlašuji za poznání, a co je protikladem těchto, je nevědomost.

Výklad

Tento proces poznání je někdy méně inteligentními lidmi špatně pochopen jako vzájemné působení pole činností. Ale toto je ve skutečnosti skutečný proces poznání. Pokud někdo přijme tento proces, existuje pak možnost přistoupení k Absolutní Pravdě. Toto není vzájemné působení desatera prvků, jak je popsáno výše, toto je ve skutečnosti způsob, jak se z něj dostat. Ze všech popisů procesu poznání je popsán nejdůležitější bod v prvním řádku jedenáctého verše: proces poznání končí ryzí oddanou službou Pánovi. Takže, pokud někdo nepřistoupí nebo není schopen přistoupit ke transcendentální službě Pánovi, pak zbylých devatenáct položek nemá žádnou zvláštní hodnotu. Ale pokud se někdo dá na cestu oddané služby v plném vědomí Kṛṣṇy, ostatních devatenáct položek se v něm automaticky rozvine. Princip přijetí spirituálního mistra, jak je zmíněno v osmém verši, je zásadní. I pro toho, kdo se dá na cestu oddané služby, je nejdůležitější. Transcendentální život začíná, když jedinec přijme pravého spirituálního mistra. Nejvyšší Osobnost Božství, Śrī Kṛṣṇa, zde jasně uvádí, že tento proces poznání je skutečnou cestou. Cokoliv dohadovaného za hranicí tohoto je nesmysl.

Co se týče poznání zde nastíněného, jeho položky mohou být analyzovány následovně: Pokora znamená, že by jedinec neměl dychtit po uspokojení z uznání od ostatních. Materiální pojetí života nás činí velmi dychtivými po obdržení úcty od ostatních, ale z pohledu člověka v dokonalém poznání - kdo ví, že není toto tělo - cokoliv, úcta či neúcta, náležející tomuto tělu, je k ničemu. Jedinec by neměl prahnout po tomto materiálním podvodu. Lidé silně touží po tom být slavnými za své náboženství a následně je někdy vidět, že bez porozumění principům náboženství někdo vstoupí do nějaké skupiny, která ve skutečnosti nenásleduje náboženské principy, a pak se chce nabízet jako náboženský mentor. Co se týče

skutečného pokroku ve spirituální vědě, jedinec by měl mít test, aby viděl, jak dalece postupuje. Může soudit podle těchto položek.

Nenásilí je obecně bráno jako nezabíjení či neničení těla, ale ve skutečnosti nenásilí znamená nepůsobit ostatním trápení. Lidé jsou obecně polapeni nevědomím v materiálním pojetí života a neustále trpí materiální bolesti. Takže pokud jedinec nepozvedne lidi ke spirituálnímu poznání, praktikuje násilí. Jedinec by se měl ze všech sil snažit šířit lidem skutečné poznání, tak aby mohli být osvíceni a mohli opustit toto materiální zapletení. To je nenásilí.

Tolerance znamená, že jedinec by měl být cvičený snést urážku a neúctu od ostatních. Pokud je jedinec zapojený v pokroku spirituálního poznání, dojde k mnoha urážkám a mnoha zneuctěním od ostatních. To je očekáváno, protože materiální příroda je tak utvořená. Dokonce i chlapec jako Prahlāda, který, když mu bylo pouze pět let, byl zapojený v kultivaci spirituálního poznání, byl ohrožován, když se jeho otec stal nepřátelským vůči jeho oddanosti. Otec se ho snažil tolika způsoby zabít, ale Prahlāda ho toleroval. Takže, pro činění pokroku ve spirituálním poznání může existovat mnoho překážek, ale měli bychom být tolerantní a s odhodláním pokračovat ve svém postupu.

Jednoduchost znamená, že bez diplomacie by měl jedinec být tak přímočarý, že může odhalit skutečnou pravdu dokonce i nepříteli. Co se týče přijetí spirituálního mistra, to je zásadní, protože bez pokynů pravého spirituálního mistra jedinec nemůže v transcendentální vědě postupovat. Jedinec by měl ke spirituálnímu mistrovi přistoupit se vší pokorou a nabídnout mu všechny služby tak, že bude potěšen udělit žákovi svá požehnání. Protože pravý spirituální mistr je zástupce Kṛṣṇy, pokud svému žákovi udělí jakákoliv požehnání, jeho žák okamžitě pokročí, aniž by tento žák následoval regulační principy. Jinými slovy, regulační principy budou jednodušší pro toho, kdo bezvýhradně sloužil spirituálnímu mistrovi.

Čistota je pro činění pokroku ve spirituálním životě zásadní. Existují dva druhy čistoty: vnější a vnitřní. Vnější čistota znamená vykoupat se, ale pro vnitřní čistotu jedinec musí neustále myslet na Kṛṣṇu a pět Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Tento proces čistí z mysli nashromážděný prach minulé karmy.

Vytrvalost znamená, že by jedinec měl být velmi odhodlaný činit pokrok ve spirituálním životě. Bez takového odhodlání jedinec nemůže činit hmatatelný pokrok. A sebekontrola znamená, že by jedinec neměl přijmout cokoliv, co škodí cestě spirituálního pokroku. Jedinec by si měl tomuto přivyknout a odmítnout cokoliv, co je proti cestě spirituálního pokroku. To je skutečné zřeknutí se. Smysly jsou tak silné, že neustále dychtí po svém ukájení. Jedinec by neměl tyto potřeby, které nejsou nezbytné, obstarávat. Smysly by měly být ukájeny pro udržení zdravého těla, tak aby jedinec mohl vykonávat svou povinnost v pokroku ve spirituálním životě. Nejdůležitějším a nejnekontrolovatelnějším smyslem je

jazyk. Pokud je jedinec schopen kontrolovat jazyk, je pak velmi dobrá možnost kontroly ostatních smyslů. Funkcí jazyka je ochutnávat a vibrovat. Proto by měl být jazyk zapojený soustavnou regulací v ochutnávání zbytků jídla nabídnutého Kṛṣṇovi a v pění Hare Kṛṣṇa. Co se týče očí, nemělo by jim nikdy být dovoleno vidět nic než nádhernou formu Kṛṣṇy. To bude kontrolovat oči. Uši by podobně měly být zapojeny v naslouchání o Kṛṣṇovi a nos v čichání ke květinám nabídnutým Kṛṣṇovi. Toto je proces oddané služby a je zde chápáno, že Bhagavad-gītā jednoduše vykládá vědu oddané služby. Oddaná služba je hlavním a jediným cílem. Neinteligentní komentátoři Gīty se snaží odklonit mysl čtenáře k jiným předmětům, ale v Bhagavad-gītě neexistuje žádné jiné téma než oddaná služba.

Falešné ego znamená přijímání tohoto těla jako sebe. Když jedinec pochopí, že není své tělo a že je spirituální duše, to je skutečné ego. Ego existuje. Falešné ego je zavrhnuto, ale ne skutečné ego. Ve védské literatuře je řečeno: *ahaṁ brahmāsmi.* Jsem Brahman, jsem duše. Toto „já jsem," pocit sebe, také existuje v osvobozeném stádiu seberealizace. Tento pocit „já jsem" je ego, ale když je pocit „já jsem" použitý na toto falešné tělo, je to falešné ego. Když je pocit sebe použitý na realitu, to je skutečné ego. Existují filozofové, kteří říkají, že bychom se měli vzdát svého ega, ale nemůžeme se vzdát svého ega, protože ego znamená identita. Měli bychom se, samozřejmě, vzdát falešného ztotožnění se s tělem.

Jedinec by se měl snažit porozumět utrpení z přijetí narození, smrti, stáří a nemoci. V různých védských literaturách existují popisy narození. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je velmi graficky popsán svět nenarozeného, pobyt dítěte v lůně matky, jeho utrpení atd. Mělo by být důsledně pochopeno, že narození je strádáním. Protože zapomínáme, jak moc strádání jsme vytrpěli uvnitř lůna matky, nečiníme žádné řešení opakovaného narození a smrti. Podobně, v čase smrti existují různé druhy utrpení a jsou také zmíněny v autoritativních písmech. Tyto by měly být důkladně probrány. A co se týká nemoci a stáří, každý dostává praktickou zkušenost. Nikdo nechce být nemocný a nikdo se nechce stát starým, ale tomuto se nelze vyhnout. Pokud nemáme na tento materialistický život pesimistický pohled, s ohledem na utrpení z narození, smrti, stáří a nemoci, k našemu činění pokroku ve spirituálním životě neexistuje žádný podnět.

Co se týče odpoutanosti od dětí, manželky a domova, není to míněno tak, že by jedinec neměl mít pro ně city. Jsou přirozenými předměty náklonnosti, ale když nejsou příznivé spirituálnímu pokroku, pak by k nim jedinec neměl být připoutaný. Nejlepším procesem pro učinění domova příjemným je vědomí Kṛṣṇy. Pokud je někdo v plném vědomí Kṛṣṇy, může učinit svůj domov velmi šťastným, protože tento proces vědomí Kṛṣṇy je velmi jednoduchý. Jedinec musí pouze pět Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, přijímat zbytky jídla nabídnutého Kṛṣṇovi, mít nějakou diskuzi nad knihami jako Bhagavad-gītā a Śrīmad-Bhāgavatam a zapojit se do uctívání Božstva. Tyto čtyři učiní jedince šťastným. Jedinec by měl takto

vytrénovat členy své rodiny. Členové rodiny se mohou ráno a večer posadit a pět spolu Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Pokud někdo takto může utvořit svůj život, aby rozvinul vědomí Kṛṣṇy, a následuje tyto čtyři principy, pak není třeba změny z rodinného života na zřeknuvší se život. Ale pokud toto není vzájemně slučitelné, je to nepříznivé spirituálnímu pokroku a rodina by pak měla být opuštěna. Jedinec musí obětovat vše, aby realizoval Kṛṣṇu, aby Mu sloužil, tak jako to činil Arjuna. Arjuna nechtěl zabít členy své rodiny, ale když pochopil, že tito členové rodiny byli překážkami v jeho realizaci Kṛṣṇy, přijal pokyn Kṛṣṇy a bojoval a zabil je. V každém případě by měl jedinec být odpoutaný od štěstí a strádání rodinného života, protože na tomto světě jedinec nemůže být naprosto šťastný či naprosto nešťastný. Štěstí a strádání jsou doprovodnými jevy materiálního života. Jedinec by se měl naučit tolerovat, jak je raděno v Bhagavad-gītě. Jedinec nikdy nemůže zamezit přicházení a odchodu štěstí a strádání, a tak by měl být odpoutaný od materialistického způsobu života a v obou případech být automaticky vyvážený. Obecně, když dostaneme něco velmi žádoucího, jsme velmi šťastní, a když dostaneme něco nežádoucího, jsme nešťastní. Ale pokud jsme ve skutečnosti ve spirituálním postavení, tyto věci nás nevyvedou z míry. Abychom dosáhli tohoto stádia, musíme praktikovat nezlomitelnou oddanou službu; oddaná služba Kṛṣṇovi bez odchýlení se znamená zapojit se do devíti procesů oddané služby, pění, naslouchání, uctívání, nabízení úcty atd., jak je popsáno v posledním verši Deváté kapitoly. Tento proces by měl být následován. Přirozeně, když je člověk uzpůsoben spirituálnímu způsobu života, nebude chtít mísit se s materiálními lidmi. To by bylo proti jeho srsti. Jedinec se může otestovat pozorováním, jak moc má sklon žít na osamoceném místě bez nechtěné společnosti.

Oddaný nemá přirozeně žádnou chuť pro zbytečné sportování či chození do kina či užívání si nějakého společenského večírku, protože chápe, že tyto jsou jednoduše ztrátou času. Existuje mnoho výzkumníků a filozofů, kteří studují sexuální život či nějaký jiný předmět, ale podle Bhagavad-gīty nemá taková výzkumná práce a filozofická spekulace žádnou cenu. Je to víceméně nesmyslné. Podle Bhagavad-gīty by jedinec měl filozofickým uvážením provádět výzkum podstaty duše. Jedinec by měl provést výzkum k porozumění toho, co se týče vlastního já. To je zde doporučeno.

Co se seberealizace týče, je zde jasně uvedeno, že *bhakti*-jóga je obzvláště praktická. Jakmile existuje otázka oddanosti, jedinec musí uvážit vztah mezi Nadduší a individuální duší. Individuální duše a Nadduše nemůže být jedním, přinejmenším ne v pojetí *bhakti*, pojetí života v oddanosti. Tato služba individuální duše Nejvyšší Duši je věčná, *nityam*, jak je jasně uvedeno. Takže *bhakti* či oddaná služba je věčná. Jedinec by měl být ustavený v tomto filozofickém přesvědčení, jinak je to pouze ztráta času, nevědomost.

Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je toto vysvětleno; *vadanti tat tattva-vidas tattvaṁ yaj jñānam advayam.* „Ti, kteří jsou skutečnými znalci Absolutní Pravdy, vědí, že Já je realizováno ve třech různých fázích jako Brahman, Paramātmā a Bhagavān.“ (Bhāg. 1.2.11) Bhagavān je posledním slovem v realizaci Absolutní Pravdy; proto by jedinec měl dosáhnout této roviny porozumění Nejvyšší Osobnosti Božství, a tak se zapojit v oddané službě Pánovi. To je dokonalost poznání.

Od praktikování pokory až po bod realizace Absolutní Pravdy, Absolutní Osobnosti Božství, je tento proces právě jako schody začínající od přízemí až po nejvyšší patro. Nyní je na tomto schodišti spousta lidí, kteří dosáhli prvního patra, druhého patra či třetího patra atd., ale dokud jedinec nedosáhne nejvyššího patra, kterým je porozumění Kṛṣṇovi, je v nižším stádiu poznání. Pokud někdo chce soupeřit s Bohem a zároveň činit pokrok ve spirituálním poznání, bude frustrovaný. Je jasně uvedeno, že porozumění bez pokory je škodlivé. Považovat se za Boha je největší nadutost. Ačkoliv je živá bytost stále nakopávána přísnými zákony materiální přírody, stále si z důvodu nevědomosti myslí „jsem Bůh.“ Jedinec by měl být pokorný a vědět, že je podřízený Nejvyššímu Pánu. Kvůli rebelii proti Nejvyššímu Pánu se jedinec stává podřízeným materiální přírodě. Jedinec by měl tuto pravdu znát a být jí přesvědčený.

TEXT 13

ज्ञेयं यत्तत्प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वामृतमश्नुते ।
अनादिमत्परं ब्रह्म न सत्तन्नासदुच्यते ॥ १३-१३॥

jñeyaṁ yat tat pravakṣyāmi
yaj jñātvāmṛtam aśnute
anādi mat-paraṁ brahma
na sat tan nāsad ucyate

jñeyam—poznatelné; *yat*—to; *tat*—co; *pravakṣyāmi*—nyní vysvětlím; *yat*—toto; *jñātvā*—znaje; *amṛtam*—nektar; *aśnute*—chuť; *anādi*—bez začátku; *mat-param*—Mi podřízené; *brahma*—duše; *na*—ani; *sat*—příčina; *tat*—to; *na*—ani; *asat*—efekt; *ucyate*—je nazván.

Překlad

Nyní vysvětlím poznatelné, jehož poznáním ochutnáš věčné. Toto je bez začátku a je Mi podřízené. Je to nazváno Brahman, duše, a leží to za hranicí příčiny a důsledku tohoto materiálního světa.

Výklad

Pán vysvětlil pole činností a znalce tohoto pole. Také vysvětlil proces, jak poznat znalce pole činností. Nyní vysvětluje poznatelné, duši i Nadduši. Poznáním znalce, duše i Nadduše, si jedinec může vychutnávat nektar života. Jak je vysvětleno ve Druhé kapitole, živá bytost je věčná. To je zde také potvrzeno. Neexistuje konkrétní datum, kdy byla *jīva* narozena. Ani nikdo nemůže vysledovat historii projevu jīvātmy z Nejvyššího Pána. Proto je bez začátku. Védská literatura toto potvrzuje: *na jāyate mṛjayate vā vipaścit.* Znalec těla není nikdy narozen a nikdy neumírá a je plný poznání. Nejvyšší Pán je také ve védské literatuře uveden jako *pradhāna-kṣetrajña-patir guṇeśaḥ.* Nejvyšší Pán jako Nadduše je hlavním znalcem těla a je pánem tří režimů materiální přírody. Ve *smṛti* je řečeno: *dāsa-bhūto harer eva nānyasvaiva kadācana.* Živé bytosti jsou věčně ve službě Nejvyššího Pána. To je také potvrzeno Pánem Caitanyou v Jeho učení; proto popis Brahmanu zmíněný v tomto verši je ve vztahu k individuální duši, a když je slovo Brahman použité na živou bytost, mělo by být chápáno, že *vijñānaṁ brahma* je v protikladu k *ananta-brahma. Ananta-brahma* je Nejvyšší Brahman Osobnost Božství.

TEXT 14

सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोऽक्षिशिरोमुखम् ।
सर्वतः श्रुतिमल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठति ॥ १३-१४॥

sarvataḥ pāṇi-pādaṁ tat
sarvato 'kṣi-śiro-mukham
sarvataḥ śrutimal loke
sarvam āvṛtya tiṣṭhati

sarvataḥ—všude; *pāṇi*—ruce; *pādam*—nohy; *tat*—to; *sarvataḥ*—všude; *akṣi*—oči; *śiraḥ*—hlava; *mukham*—obličej; *sarvataḥ*—všude; *śrutimat*—slyšící; *loke*—na světě; *sarvam*—všude, *āvṛtya*—pokrývající; *tiṣṭhati*—existuje.

Překlad

Její ruce a nohy, Její oči a tváře jsou všude a slyší vše. Takto Nadduše existuje.

Výklad

Jak slunce existuje a rozptyluje své neomezené paprsky, tak činí i Nadduše či Nejvyšší Osobnost Božství. Existuje ve Své všeprostupující formě a v Ní existují všechny individuální živé bytosti, počínaje od prvního velkého učitele, Brahmy,

až po malé mravence. Existuje neomezeno hlav, nohou, rukou a očí a neomezeno živých bytostí. Všechny existují v a na Nadduši. Proto je Nadduše všeprostupující. Nicméně individuální duše nemůže říci, že má své ruce, nohy a oči všude. To není možné. Pokud si myslí, že ačkoliv pod vlivem nevědomosti si není vědoma toho, že její ruce a nohy jsou všude rozptýleny, ale když dosáhne náležitého poznání, dosáhne tohoto stádia, tak její myšlení je protichůdné. Toto znamená, že individuální duše, tím, že se stala podmíněnou materiální přírodou, není nejvyšší. Nejvyšší je odlišné od individuální duše. Nejvyšší Pán je odlišný od individuální duše. Nejvyšší Pán může svou ruku neomezeně natáhnout; individuální duše nemůže. V Bhagavad-gītě Pán říká, že pokud Mu kdokoliv nabídne květinu, ovoce, či trochu vody, přijme to. Pokud je Pán daleko, jak může přijímat věci? Toto je všemohoucnost Pána: i když se nachází ve Svém vlastním svrchovaném sídle, daleko, daleko od země, může natáhnout Svou ruku, aby přijal, co kdokoliv nabídne. To je Jeho síla. V Brahmā-saṁhitě je řečeno, *goloka eva nivasati*: ačkoliv je On vždy zapojený v zábavách na Své transcendentální planetě, je všeprostupující. Individuální duše nemůže tvrdit, že je všeprostupující. Proto tento verš popisuje Nejvyšší Duši, Osobnost Božství, ne individuální duši.

TEXT 15

सर्वेन्द्रियगुणाभासं सर्वेन्द्रियविवर्जितम् ।
असक्तं सर्वभृच्चैव निर्गुणं गुणभोक्तृ च ॥ १३-१५॥

sarvendriya-guṇābhāsaṁ
sarvendriya-vivarjitam
asaktaṁ sarva-bhṛc caiva
nirguṇaṁ guṇa-bhoktṛ ca

sarve—všechny; *indriya*—smysly; *guṇa*—kvality; *ābhāsam*—původní zdroj; *sarva*—všechny; *indriya*—smysly; *vivarjitam*—jsouc bez; *asaktam*—bez připoutání; *sarva-bhṛt*—udržovatel všech; *ca*—také; *eva*—jistě; *nirguṇam*—bez materiálních kvalit; *guṇa-bhoktṛ*—současně pánem guṇ; *ca*—také.

Překlad

Nadduše je původním zdrojem všech smyslů, a přece je bez smyslů. Je nepřipoutaná, ačkoliv je udržovatelkou všech živých bytostí. Přesahuje režimy přírody a zároveň je královnou všech režimů materiální přírody.

Výklad

Nejvyšší Pán, ačkoliv je zdrojem všech smyslů živých bytostí, nemá materiální smysly jako mají ony. Ve skutečnosti individuální duše mají spirituální smysly, ale v odsouzeném životě jsou pokryty materiálními prvky, a proto jsou smyslové aktivity projeveny skrze hmotu. Smysly Nejvyššího Pána nejsou pokryty. Jeho smysly jsou transcendentální, a proto jsou nazvané *nirguṇa*. *Guṇa* znamená materiální režimy, ale Jeho smysly jsou bez materiálního pokrytí. Mělo by být chápáno, že Jeho smysly nejsou přesně jako naše. Ačkoliv On je zdrojem všech našich smyslových aktivit, má Své transcendentální smysly, které nejsou zamořené. To je velmi pěkně vysvětleno ve Śvetāśvatara Upaniṣadu ve verši *sarvataḥ pāṇi-pādam*. Nejvyšší Osobnost Božství nemá žádné ruce, které jsou materiálně zamořené, ale má Své ruce a přijme jakoukoliv oběť, která Mu je nabídnuta. To je rozdíl mezi podmíněnou duší a Nadduší. Nemá žádné materiální oči, ale má oči - jak by jinak mohla vidět? Vidí vše, minulost, přítomnost a budoucnost. Žije uvnitř srdce živé bytosti a ví, co jsme udělali v minulosti, co děláme nyní a co nás čeká v budoucnosti. To je také potvrzeno v Bhagavad-gītě: On ví všechno, ale Jeho nikdo nezná. Je řečeno, že Nejvyšší Pán nemá žádné nohy jako my, ale že může cestovat napříč vesmírem, protože má spirituální nohy. Jinými slovy, Pán není neosobní; má Své oči, nohy, ruce a všechno ostatní, a protože jsme nedílnou součástí Nejvyššího Pána, máme tyto věci také. Ale Jeho ruce, nohy, oči a smysly nejsou zamořeny materiální přírodou.

Bhagavad-gītā také potvrzuje, že když se Pán objeví, objeví se Takový, jaký je, Svou vnitřní potencí. Není zamořený materiální energií, protože je Pánem materiální energie. Ve védské literatuře nalézáme, že celé Jeho ztělesnění je spirituální. Má Svou věčnou formu, která je nazvaná *sac-cid-ānanda-vigraha*. Je plný všech honosností. Je vlastníkem všeho bohatství a vlastníkem veškeré energie. Je nejinteligentnější a je plný poznání. Tyto jsou některé z příznaků Nejvyšší Osobnosti Božství. Je udržovatelem všech živých bytostí a svědkem všech aktivit. Do té míry, co můžeme porozumět z védské literatury, je Nejvyšší Pán vždy transcendentální. Ačkoliv nevidíme Jeho hlavu, obličej, ruce nebo nohy, má je, a když jsme povýšeni do transcendentální situace, pak Pánovu formu můžeme vidět. Nemůžeme vidět Jeho formu kvůli materiálně znečištěným smyslům. Proto impersonalisté, kteří jsou ještě materiálně ovlivnění, nemohou Osobnosti Božství porozumět.

TEXT 16

बहिरन्तश्च भूतानामचरं चरमेव च ।
सूक्ष्मत्वात्तदविज्ञेयं दूरस्थं चान्तिके च तत् ॥ १३-१६॥

bahir antaś ca bhūtānām

acaraṁ caram eva ca
sūkṣmatvāt tad avijñeyaṁ
dūra-sthaṁ cāntike ca tat

bahiḥ—venku; *antaḥ*—uvnitř; *ca*—také; *bhūtānām*—všech živých bytostí; *acaram*—nehybný; *caram*—pohybující se; *eva*—také; *ca*—a; *sūkṣmatvāt*—kvůli toho, že je jemný; *tat*—to; *avijñeyam*—nepoznatelné; *dūrasthaṁ*—daleko; *ca antike*—take blízko; *ca*—a; *tat*—to.

Překlad

Nejvyšší Pravda existuje uvnitř i vně, v nehybném i v pohybujícím se. Je mimo schopnost materiálních smyslů vidět či poznat. Ačkoliv je velmi, velmi vzdálená, je také blízko všeho.

Výklad

Z védské literatury rozumíme, že Nārāyaṇa, Nejvyšší Osoba, sídlí vně i uvnitř každé živé bytosti. Je přítomný ve spirituálním i materiálním světě. Ačkoliv je velmi, velmi vzdálený, i tak je nám blízko. Toto jsou tvrzení védské literatury. *Āsīno dūraṁ vrajati śayāno yāti sarvataḥ.* A protože je neustále zapojený v transcendentální blaženosti, nemůžeme pochopit, jak si užívá Svou plnou honosnost. Těmito materiálními smysly nemůžeme vidět nebo pochopit. Proto je ve védském jazyce řečeno, že k Jeho pochopení nemohou sloužit naše materiální mysl a smysly. Ale ten, kdo očistil svou mysl a smysly praktikováním vědomí Kṛṣṇy v oddané službě, Ho může vidět neustále. Je potvrzeno v Brahmā-saṁhitě, že oddaný, který rozvinul lásku pro Nejvyššího Boha, Ho může vidět neustále, bez přerušení. A je potvrzeno v Bhagavad-gītě (11.54), že může být viděn a být pochopen pouze oddanou službou. *Bhaktyā tvananyayā śakyaḥ.*

TEXT 17

अविभक्तं च भूतेषु विभक्तमिव च स्थितम् ।
भूतभर्तृ च तज्ज्ञेयं ग्रसिष्णु प्रभविष्णु च ॥ १३-१७॥

avibhaktaṁ ca bhūteṣu
vibhaktam iva ca sthitam
bhūta-bhartṛ ca taj jñeyaṁ
grasiṣṇu prabhaviṣṇu ca

avibhaktam—bez rozdělení; *ca*—také; *bhūteṣu*—v každé živé bytosti; *vibhaktam*—rozdělená; *iva*—jako by; *ca*—také; *sthitam*—umístěný; *bhūta-bhartṛ*—udržovatel všech živých bytostí; *ca*—také; *tat*—to; *jñeyam*—být chápáno; *grasiṣṇu*—polyká; *prabhaviṣṇu*—rozvíjí; *ca*—také.

Překlad

Ačkoliv se Nadduše jeví rozdělená, nikdy není rozdělená. Je umístěná jako jedna. Ačkoliv je udržovatelkou každé živé bytosti, je třeba chápat, že vše polyká a rozvíjí.

Výklad

Pán je umístěný v srdci každého jako Nadduše. Znamená to, že se stal rozděleným? Ne. Ve skutečnosti je jeden. Je dán příklad slunce: slunce na poledníku je umístěno na svém místě. Ale pokud někdo jde pět tisíc mil ve všech směrech a ptá se: „Kde je slunce?“ každý řekne, že svítí na jeho hlavu. Ve védské literatuře je poskytnut tento příklad k ukázání, že ačkoliv je nerozdělený, je umístěný jakoby rozdělený. Ve védské literatuře je také řečeno, že jeden Viṣṇu je přítomný všude Svou všemohoucností, právě tak jako se slunce objevuje mnoha lidem na mnoha místech. A Nejvyšší Pán, ačkoliv je udržovatelem každé živé bytosti, v čase zničení vše polyká. Toto bylo potvrzeno v Jedenácté kapitole, když Pán řekl, že přišel spolknout všechny vojáky shromážděné na Kurukṣetře. Také zmiňuje, že také polyká v podobě času. Je ničitelem, zabijákem všech. Když dochází ke stvoření, všechny ze svého původního stavu rozvíjí a v čase zničení je polyká. Védské chvalozpěvy potvrzují skutečnost, že je původem všech živých bytostí a spočinutím všeho. Po stvoření všechno spočívá v Jeho všemohoucnosti a po zničení se všechno opět vrátí, aby v Něm spočinulo. Toto jsou potvrzení védských chvalozpěvů. *Yato vā imāni bhūtāni jāyante yena jātāni jīvanti yat prayanty abhisaṁviśanti tad brahma tad vijijñāsasva.* (Taittirīya Upaniṣad, 3.1)

TEXT 18

ज्योतिषामपि तज्ज्योतिस्तमसः परमुच्यते ।
ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृदि सर्वस्य विष्ठितम् ॥ १३-१८॥

jyotiṣām api taj jyotis
tamasaḥ param ucyate
jñānaṁ jñeyaṁ jñāna-gamyaṁ
hṛdi sarvasya viṣṭhitam

jyotiṣām—ve všech svítících předmětech; *api*—také; *tat*—to; *jyotiḥ*—zdroj světla; *tamasaḥ*—temnoty; *param*—za hranicí; *ucyate*—je řečeno; *jñānam*—poznání; *jñeyam*—být znám; *jñāna-gamyam*—být přistoupen poznáním; *hṛdi*—v srdci; *sarvasya*—každého; *viṣṭhitam*—umístěný.

Překlad

Je zdrojem světla všech svítících předmětů. Je za hranicí temnoty hmoty a je neprojevená. Je poznání, je předmětem poznání a je cílem poznání. Je umístěná v srdci každého.

Výklad

Nadduše, Nejvyšší Osobnost Božství, je zdrojem světla ve všech svítících předmětech jako je slunce, měsíc, hvězdy atd. Ve védské literatuře nalézáme, že ve spirituálním království není potřeba slunce či měsíce, protože je tam záře Nejvyššího Pána. V materiálním světě, toto *brahmajyoti*, spirituální záře Pána, je pokryto *mahat*-tattvou, materiálními prvky; proto v tomto světě pro světlo potřebujeme podporu slunce, měsíce, elektřiny atd. Ale ve spirituálním světě není takových věcí potřeba. Ve védské literatuře je jasně uvedeno, že díky Jeho svítící záři je vše osvětleno. Je proto jasné, že Jeho poloha není v materiálním světě. Je umístěný ve spirituálním světě, který je velmi, velmi vzdálený ve spirituální obloze. To je také potvrzeno ve védské literatuře. *Āditya-varṇam tamasaḥ parastāt.* Je právě jako slunce, věčně svítící, ale je daleko, daleko za hranicí temnoty tohoto materiálního světa. Jeho poznání je transcendentální. Védská literatura potvrzuje, že Brahman je soustředěné transcendentální poznání. Tomu, kdo dychtí po tom být přemístěn do tohoto spirituálního světa, je dáno poznání Nejvyšším Pánem, který je umístěný v srdci každého.

Jedna védská *mantra* říká: *taṁ ha devam ātma-buddhi-prakāśaṁ mumukṣur vai śaraṇam aham prapadye.* Jedinec se musí odevzdat Nejvyšší Osobnosti Božství, pokud vůbec chce osvobození. Co se týče cíle konečného poznání, to je také potvrzeno ve védské literatuře: *tam eva viditvātimṛtyum eti.* „Pouze poznáním Tebe může jedinec překonat hranici narození a smrti.“ Je umístěný v srdci každého jako nejvyšší vládce. Nejvyšší má nohy a ruce rozmístěné všude a toto nemůže být řečeno o individuální duši. Proto musí být uznáno, že existují dva znalci pole činností, individuální duše a Nadduše. Ruce a nohy jedince jsou rozšířené lokálně, ale Kṛṣṇovy ruce a nohy jsou rozšířené všude. To je potvrzeno ve Śvetāśvatara Upaniṣadu: *sarvasya prabhum īśānaṁ sarvasya śaraṇaṁ bṛhat.* Tato Nejvyšší Osobnost Božství, Nadduše, je *prabhu*, pánem všech živých bytostí; proto Ona je konečným středem všech živých bytostí. Takže neexistuje popření skutečnosti, že Nejvyšší Nadduše a individuální duše jsou vždy rozdílné.

TEXT 19

इति क्षेत्रं तथा ज्ञानं ज्ञेयं चोक्तं समासतः ।
मद्भक्त एतद्विज्ञाय मद्भावायोपपद्यते ॥ १३-१९॥

iti kṣetraṁ tathā jñānaṁ
jñeyaṁ coktaṁ samāsataḥ
mad-bhakta etad vijñāya
mad-bhāvāyopapadyate

iti—tak; *kṣetram*—pole činností (tělo); *tathā*—také; *jñānam*—poznání; *jñeyam*—poznatelné; *ca*—také; *uktam*—popsat; *samāsataḥ*—souhrnně; *mat-bhaktaḥ*—Můj oddaný; *etat*—vše toto; *vijñāya*—po porozumění; *mat-bhāvāya*—Moje podstata; *upapadyate*—dosáhne.

Překlad

Tak Mnou byly souhrnně popsány pole činností [tělo], poznání a poznatelné. Pouze Moji oddaní mohou tomuto důkladně porozumět, a tak dosáhnout Mé povahy.

Výklad

Pán souhrnně popsal tělo, poznání a poznatelné. Toto poznání se týká tří věcí: znalce, poznatelného a procesu poznání. Dohromady jsou tyto nazvané *vijñānam* či věda poznání. Dokonalé poznání může být přímo pochopeno ryzími oddanými Pána. Ostatní nejsou schopni pochopit. Monisté říkají, že v konečném stádiu se tyto tři věci stanou jedním, ale oddaní toto nepřijímají. Poznání a rozvoj poznání znamená pochopení sebe ve vědomí Kṛṣṇy. Jsme vedeni materiálním vědomím, ale jakmile přesuneme všechno vědomí ke Kṛṣṇovým aktivitám a realizujeme, že Kṛṣṇa je všechno, pak dosáhneme skutečného poznání. Jinými slovy, poznání není nic než předběžné stádium dokonalého porozumění oddané službě.

TEXT 20

प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभावपि ।
विकारांश्च गुणांश्चैव विद्धि प्रकृतिसम्भवान् ॥ १३-२० ॥

prakṛtiṁ puruṣaṁ caiva
viddhy anādī ubhāv api
vikārāṁś ca guṇāṁś caiva
viddhi prakṛti-sambhavān

prakṛtim—materiální příroda; *puruṣam*—živé bytosti; *ca*—také; *eva*—jistě; *viddhi*—muset vědět; *anādī*—bez začátku; *ubhau*—obě; *api*—také; *vikārān*—transformace; *ca*—také; *guṇān*—tři režimy přírody; *ca*—také; *eva*—jistě; *viddhi*—vědět; *prakṛti*—materiální příroda; *sambhavān*—vytvořeno z.

Překlad

Mělo by být pochopeno, že materiální příroda a živé bytosti jsou bez počátku. Jejich transformace a režimy hmoty jsou produkty materiální přírody.

Výklad

Tímto poznáním mohou být poznáni tělo, pole činností a znalci těla (individuální duše i Nadduše). Tělo je polem činností a je složeno z materiální přírody. Ten, kdo je vtělený, je individuální duše. Ten, kdo si užívá aktivit těla, je *puruṣa* či živá bytost. Je jedním znalcem a tím druhým je Nadduše. Samozřejmě, mělo by být pochopeno, že Nadduše i individuální duše jsou různými projevy Nejvyšší Osobnosti Božství. Živá bytost je v kategorii Jeho energie a Nadduše je v kategorii Jeho osobního rozšíření.

Materiální příroda i živá bytost jsou věčné. To znamená, že existovaly před stvořením. Materiální projev je z energie Nejvyššího Pána, a to jsou také živé bytosti, ale ty jsou z nadřazené energie. Obě existovaly předtím, než byl tento vesmír projevený. Materiální příroda byla pohlcena Nejvyšší Osobností Božství, Mahā-Visṇuem, a když to bylo vyžadováno, byla projevena prostřednictvím *mahat*-tattvy. Podobně, živé bytosti jsou také v Něm, a protože jsou podmíněné, jsou proti sloužení Nejvyššímu Pánovi. Tudíž nemají dovoleno vstoupit do spirituální oblohy. Po likvidaci materiální přírody je těmto živým bytostem znovu dána šance konat v materiálním světě a připravit se ke vstoupení do spirituálního světa. To je záhada tohoto materiálního stvoření. Ve skutečnosti je živá bytost původem spirituální nedílnou součástí Nejvyššího Pána, ale kvůli své vzpurné povaze je podmíněna uvnitř materiální přírody. Opravdu nezáleží na tom, jak tyto živé entity či nadřazené entity Nejvyšší Osobnosti Božství přišly do styku s materiální přírodou. Nejvyšší Osobnost Božství nicméně ví, jak a proč se toto ve skutečnosti stalo. V písmech Pán říká, že ti, kteří jsou přitahováni touto materiální přírodou, procházejí těžkým bojem o existenci. Ale měli bychom z popisů těchto pár veršů s jistotou vědět, že všechny proměny a vlivy materiální přírody prostřednictvím tří režimů materiální přírody jsou také výtvory materiální přírody. Všechny transformace a rozmanitosti týkající se živých bytostí jsou kvůli těla. Co se duše týče, živé jsou bytosti všechny stejné.

TEXT 21

कार्यकारणकर्तृत्वे हेतुः प्रकृतिरुच्यते ।
पुरुषः सुखदुःखानां भोक्तृत्वे हेतुरुच्यते ॥ १३-२१॥

kārya-kāraṇa-kartṛtve

hetuḥ prakṛtir ucyate
puruṣaḥ sukha-duḥkhānāṁ
bhoktṛtve hetur ucyate

kārya—důsledek; *kāraṇa*—příčina; *kartṛtve*—v záležitosti stvoření; *hetuḥ*—nástroj; *prakṛtiḥ*—materiální příroda; *ucyate*—je řečeno, že je; *puruṣaḥ*—živé bytosti; *sukha*—štěstí; *duḥkhānām*—strádání; *bhoktṛtve*—v požitku; *hetuḥ*—nástroj; *ucyate*—je řečeno, že je.

Překlad

Příroda je prohlášena za příčinu všech materiálních aktivit a důsledků, zatímco živá bytost je příčinou různých utrpení a požitků v tomto světě.

Výklad

Různé projevy těla a smyslů živých bytostí nastávají důsledkem materiální přírody. Existuje 8.400.000 různých druhů života a tato široká paleta je stvořením materiální přírody. Vyvstává z rozdílných smyslových potěšení živé bytosti, která tak touží žít v tom či onom těle. Když je dána do různých těl, užívá si různé druhy štěstí a strádání. Její materiální štěstí a strádání jsou důsledkem jejího těla, a ne jí samotné takové, jaké je. Ve svém původním stavu není žádné pochyby o užívání si; proto je toto její skutečný stav. V tomto materiálním světě je kvůli touze opanovat materiální přírodu. Ve spirituálním světě žádná taková věc neexistuje. Spirituální svět je čistý, ale v materiálním světě každý tvrdě bojuje, aby získal oběti, jenž představují různá potěšení těla. Mohlo by být jasnější uvést, že toto tělo je důsledkem smyslů. Smysly jsou nástroji pro ukájení touhy. Nyní, celková suma - tělo a nástrojové smysly - jsou poskytnuty materiální přírodou, a jak bude jasné z dalšího verše, živá bytost je obdařená či zatracená okolnostmi podle své minulé tužby a aktivity. Podle tužeb a aktivit jedince ho materiální příroda umístí do různých obytných prostor. Bytost samotná je příčinou svého dosažení takových obytných prostor a s tím spojeného požitku či utrpení. Jakmile je umístěna do určitého druhu těla, přijde pod kontrolu přírody, protože tělo, tím, že je hmota, koná podle zákonů přírody. V tomto čase nemá živá bytost žádnou sílu tento zákon změnit. Předpokládejte, že bytost je dána do těla psa. Jakmile je dána do těla psa, musí konat jako pes. Nemůže konat jinak. A pokud je živá bytost dána do těla prasete, je pak nucena jíst stolici a konat jako prase. Podobně, pokud je živá bytost dána do těla poloboha, musí konat podle svého těla. To je zákon přírody. Ale za všech okolností je Nadduše s individuální duší. To je vysvětleno ve Védách následovně: *dvā suparṇā sayujā sakhāyā.* Nejvyšší

Pán je vůči živé bytosti tak laskavý, že individuální duši neustále doprovází a za všech okolností je přítomný jako Nadduše či Paramātmā.

TEXT 22

पुरुषः प्रकृतिस्थो हि भुङ्क्ते प्रकृतिजान्गुणान् ।
कारणं गुणसङ्गोऽस्य सदसद्योनिजन्मसु ॥ १३-२२॥

puruṣaḥ prakṛti-stho hi
bhuṅkte prakṛti-jān guṇān
kāraṇaṁ guṇa-saṅgo 'sya
sad-asad-yoni-janmasu

puruṣaḥ—živá bytost; *prakṛti-sthaḥ*—jsouc umístěná v materiální energii; *hi*—jistě; *bhuṅkte*—užívá si; *prakṛti-jān*—vytvořené materiální přírodou; *guṇān*—režimy přírody; *kāraṇam*—příčina; *guṇa-saṅgaḥ*—spojení s režimy přírody; *asya*—živé bytosti; *sat-asat*—dobré a špatné; *yoni*—druhy života; *janmasu*—narození.

Překlad

Živá bytost v materiální přírodě tak následuje způsoby života a užívá si tří režimů přírody. To je důsledkem jejího spojení s touto materiální přírodou. Tak se mezi různými druhy setkává s dobrým a zlým.

Výklad

Tento verš je velmi důležitý pro porozumění, jak se živé bytosti převtělují z jednoho těla do druhého. V Druhé kapitole je vysvětleno, že se živá bytost převtěluje z jednoho těla do druhého právě tak, jako jedinec mění šaty. Tato změna šatů je důsledkem jejího připoutání k materiální existenci. Dokud je uchvácena tímto falešným projevem, musí pokračovat v převtělování se z jednoho těla do druhého. Kvůli své touze opanovat materiální přírodu je dána do takových nežádoucích okolností. Pod vlivem materiální přírody je bytost někdy narozena jako polobůh, někdy jako člověk, někdy jako šelma, jako pták, jako červ, jako vodní živočich, jako ctnostný člověk, jako hmyz. Toto se děje. A ve všech případech se živá bytost považuje za pána svých okolností, ačkoliv je pod vlivem materiální přírody.

Tady je vysvětleno, jak je dána do takových rozdílných těl. Je to důsledkem spojení s různými režimy přírody. Jedinec se proto musí povznést nad tyto tři materiální režimy a stát se umístěným v transcendentální pozici. To je nazváno vědomí Kṛṣṇy. Pokud někdo není umístěný ve vědomí Kṛṣṇy, jeho materiální vědomí mu uloží přesunout se z jednoho těla do druhého, protože má od nepaměti materiální tužby. Toto pojetí ale musí změnit. Tato změna může být

účinná pouze slyšením od autoritativních zdrojů. Nejlepší příklad je zde: Arjuna naslouchá vědě o Bohu od Kṛṣṇy. Živá bytost, pokud se podvolí tomuto procesu naslouchání, ztratí svou dlouho uchovávanou touhu ovládat materiální přírodu a postupně a úměrně s tím, jak snižuje svou dlouhou touhu dominovat, přichází k užívání si spirituálního štěstí. Ve védské mantře je řečeno, že jak se jedinec ve spojením s Nejvyšší Osobností Božství stává učeným, úměrně tomu si vychutnává svůj věčný blažený život.

TEXT 23

उपद्रष्टानुमन्ता च भर्ता भोक्ता महेश्वरः ।
परमात्मेति चाप्युक्तो देहेऽस्मिन्पुरुषः परः ॥ १३-२३॥

upadraṣṭānumantā ca
bhartā bhoktā maheśvaraḥ
paramātmeti cāpy ukto
dehe 'smin puruṣaḥ paraḥ

upadraṣṭā—dozorce; *anumantā*—povolovatel; *ca*—také; *bhartā*—pán; *bhoktā*—nejvyšší požitkář; *maheśvaraḥ*—Nejvyšší Pán; *paramātmā*—Nadduše; *iti*—také; *ca*—a; *api uktaḥ*—je řečeno; *dehe*—v tomto těle; *asmin*—toto; *puruṣaḥ*—požitkář; *paraḥ*—transcendentální.

Překlad

A přece v tomto těle je další, transcendentální požitkář, Pán, nejvyšší vlastník, který existuje jako dozorce a povolovatel a který je znám jako Nadduše.

Výklad

Zde je uvedeno, že Nadduše, která je neustále s individuální duší, je zastoupením Nejvyššího Pána. Není běžnou živou bytostí. Protože monističtí filozofové považují znalce těla za jednoho, myslí si, že neexistuje rozdíl mezi Nadduší a individuální duší. Aby to vysvětlil, Pán říká, že je zastoupením Paramātmā v každém těle. Je odlišný od individuální duše; On je *paraḥ*, transcendentální. Individuální duše si užívá aktivit konkrétního pole, ale Nadduše je přítomná ne jako omezený požitkář ani jako ten, kdo se zúčastňuje tělesných aktivit, ale jako svědek, dozorce, povolovatel a nejvyšší požitkář. Její jméno je Paramātmā, ne *ātmā*, a je transcendentální. Je výrazně jasné, že *ātmā* a Paramātmā jsou různé. Nadduše, Paramātmā, má nohy a ruce všude, ale individuální duše nemá. A protože Ona je Nejvyšším Pánem, je přítomná uvnitř, aby svolovala toužení individuální duše po materiálním požitku. Bez svolení Nejvyšší Duše nemůže

individuální duše dělat nic. Jednotlivec je *bhakta* či udržovaný a Ona je *bhukta* či udržovatel. Existuje nespočet živých bytostí a Ona v nich zůstává jako přítel.

Skutečností je, že individuální živé bytosti jsou věčně nedílnými součástmi Nejvyššího Pána a oba jsou velmi intimně spřízněni jako přátelé. Ale živá bytost má sklon odmítnout svolení Nejvyššího Pána a konat nezávisle v pokusu vládnout nejvyšší přírodě, a protože má tento sklon, je nazvána okrajovou energií Nejvyššího Pána. Živá bytost může být umístěná buď v materiální energii, nebo ve spirituální energii. Dokud je podmíněná materiální energií, Nejvyšší Pán, jako její přítel, Nadduše, s ní zůstává jen, aby ji vzal zpátky do spirituální energie. Pán neustále dychtí vzít ji zpátky do spirituální energie, ale v důsledku její drobné nezávislosti individuální bytost bez ustání odmítá společnost spirituálního světla. Toto zneužití nezávislosti je důvodem jejího materiálního sváru v podmíněné přírodě. Pán proto neustále dává pokyny zevnitř a zvenčí. Zvenčí dává pokyny, jak jsou uvedené v Bhagavad-gītě, a zevnitř se snaží ji přesvědčit, že její aktivity v materiálním poli nenapomáhají skutečnému štěstí. „Jen se toho vzdej a obrať svou víru na Mě. Pak budeš šťastná," říká. A tak inteligentní osoba, která vloží svou důvěru v Paramātmu či v Nejvyšší Osobnost Božství, začne postupovat k blaženému věčnému životu poznání.

TEXT 24

य एवं वेत्ति पुरुषं प्रकृतिं च गुणैः सह ।
सर्वथा वर्तमानोऽपि न स भूयोऽभिजायते ॥ १३-२४॥

ya evaṁ vetti puruṣaṁ
prakṛtiṁ ca guṇaiḥ saha
sarvathā vartamāno 'pi
na sa bhūyo 'bhijāyate

yaḥ—kdokoliv; *evam*—tak; *vetti*—porozumí; *puruṣam*—živé bytosti; *prakṛtim*—materiální příroda; *ca*—a; *guṇaiḥ*—režimy materiální přírody; *saha*—s; *sarvathā*—rozhodně; *vartamānaḥ*—umístěný; *api*—navzdory; *na*—nikdy; *saḥ*—on; *bhūyaḥ*—znovu; *abhijāyate*—narodí se.

Překlad

Ten, kdo porozumí této filozofii týkající se materiální přírody, živé bytosti a vzájemného působení režimů přírody, s jistotou dosáhne osvobození. Nenarodí se zde znovu, bez ohledu na svou současnou pozici.

Výklad

Jasné porozumění materiální přírodě, Nadduši, individuální duši a jejich vzájemnému vztahu činí jedince způsobilého k tomu stát se osvobozeným a k obrácení se ke spirituální atmosféře, aniž by byl nucen vrátit se do této materiální přírody. To je výsledkem poznání. Účelem poznání je jasně pochopit, že živá bytost náhodou spadla do této materiální existence. Svým osobním úsilím ve spojením s autoritami, ctnostnými osobami a spirituálním mistrem musí porozumět svému postavení a pak se navrátit ke spirituálnímu vědomí či vědomí Kṛṣṇy porozuměním Bhagavad-gītě tak, jak je vysvětlená Osobností Božství. Pak je jisté, že se nikdy nevrátí do této materiální existence; bude přesunuta do spirituálního světa za blaženým věčným životem poznání.

TEXT 25

ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति केचिदात्मानमात्मना ।
अन्ये साङ्ख्येन योगेन कर्मयोगेन चापरे ॥ १३-२५॥

dhyānenātmani paśyanti
kecid ātmānam ātmanā
anye sāṅkhyena yogena
karma-yogena cāpare

dhyānena—meditací; *ātmani*—já; *paśyanti*—vidět; *kecit*—jeden; *ātmānam*—Nadduše; *ātmanā*—myslí; *anye*—ostatní; *sāṅkhyena*—filozofickou diskuzí; *yogena*—systémem jógy; *karma-yogena*—aktivitami bez ziskuchtivé touhy; *ca*—také; *apare*—jiní.

Překlad

Tato Nadduše je některými vnímána skrze meditaci, některými skrze kultivaci poznání a jinými skrze práci bez ziskuchtivé touhy.

Výklad

Co se týče lidského hledání seberealizace, Pán informuje Arjunu, že podmíněná duše může být rozdělena do dvou tříd. Ti, kteří jsou ateisté, agnostici a skeptici, jsou za hranicí smyslu pro spirituální pochopení. Ale existují jiní, kteří jsou věrní svému porozumění spirituálního života, a tito jsou nazváni pracovníci, kteří se zřekli ziskuchtivých výsledků. Ti, kteří se neustále snaží ustavit doktrínu monismu, jsou také počítáni mezi ateisty a agnostiky. Jinými slovy, pouze oddaní Nejvyšší Osobnosti Božství jsou skutečně schopní spirituálního porozumění, protože chápou, že za hranicí této materiální přírody existuje spirituální

svět a Nejvyšší Osobnost Božství, která je rozšířená jako Paramātmā, Nadduše v každém, všeprostupující Božství. Samozřejmě existují ti, kteří se snaží porozumět Nejvyšší Absolutní Pravdě kultivací poznání, a tito mohou být počítáni do druhé třídy. Ateističtí filozofové analyzují tento materiální svět do dvaceti čtyř prvků a pokládají individuální duši za dvacátou pátou položku. Když jsou schopni porozumět povaze individuální duše být transcendentální materiálním prvkům, jsou schopni také porozumět, že nad individuální duší existuje Nejvyšší Osobnost Božství. Ona je dvacátým šestým prvkem. A tak postupně také přicházejí ke standardu oddané služby ve vědomí Kṛṣṇy. Ti, kteří pracují bez ziskuchtivých výsledků, jsou také dokonalí ve svém postoji. Je jim dána šance postoupit na rovinu oddané služby ve vědomí Kṛṣṇy. Tady je uvedeno, že existují lidé, kteří jsou čistí ve vědomí a kteří se snaží nalézt Nadduši meditací, a když objeví Nadduši uvnitř sebe, stanou se transcendentálně umístěnými. Podobně, existují další, kteří se také snaží porozumět Nejvyšší Duši kultivací poznání, a existují další, kteří kultivují *haṭha*-jóga systém a kteří se snaží uspokojit Nejvyšší Osobnost Božství dětinskými aktivitami.

TEXT 26

अन्ये त्वेवमजानन्तः श्रुत्वान्येभ्य उपासते ।
तेऽपि चातितरन्त्येव मृत्युं श्रुतिपरायणाः ॥ १३-२६ ॥

anye tv evam ajānantaḥ
śrutvānyebhya upāsate
te 'pi cātitaranty eva
mṛtyuṁ śruti-parāyaṇāḥ

anye—ostatní; *tu*—ale; *evam*—toto; *ajānantaḥ*—bez spirituálního poznání; *śrutvā*—nasloucháním; *anyebhyaḥ*—od ostatních; *upāsate*—začít uctívat; *te*—oni; *api*—také; *ca*—a; *atitaranti*—přesáhnout; *eva*—jistě; *mṛtyum*—cesta smrti; *śruti-parāyaṇāḥ*—naklonění procesu naslouchání.

Překlad

Opět existují takoví, kteří, ačkoliv nejsou zasvěcení do spirituálního poznání, začnou uctívat Nejvyšší Osobu na základě slyšení o Ní od ostatních. Díky svému sklonu naslouchat autoritám také přesáhnou cestu narození a smrti.

Výklad

Tento verš je obzvláště použitelný na moderní společnost, protože v moderní společnosti neexistuje prakticky žádné vzdělání ve spirituálních záležitostech.

Někteří lidé mohou vypadat ateisticky, agnosticky či filozoficky, ale ve skutečnosti zde není žádná znalost filozofie. Co se týče běžného člověka, pokud je dobrou duší, pak existuje šance postupu nasloucháním. Tento proces naslouchání je velmi důležitý. Pán Caitanya, který hlásal vědomí Kṛṣṇy v moderním světě, velmi zdůrazňoval naslouchání, protože pokud běžný člověk jednoduše naslouchá autoritativním zdrojům, může postupovat, obzvláště, podle Pána Caitanyi, pokud naslouchá transcendentální vibraci Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Je proto uvedeno, že všichni lidé by měli využít naslouchání od realizovaných duší a postupně se stát schopnými všemu porozumět. Uctívání Nejvyššího Pána poté bezpochyby nastane. Pán Caitanya řekl, že v tomto věku nikdo nepotřebuje změnit své postavení, ale jedinec by se měl vzdát snahy porozumět Absolutní Pravdě spekulativní argumentací. Jedinec by se měl naučit stát služebníkem těch, kteří disponují poznáním Nejvyššího Pána. Pokud má někdo dostatečné štěstí přijmout úkryt čistého oddaného, slyšet od něj o seberealizaci a následovat v jeho šlépějích, bude postupně povýšen do postavení čistého oddaného. V tomto verši je obzvláště silně doporučen proces naslouchání, a toto je velmi vhodné. Ačkoliv běžný člověk není často tak schopný jako takzvaní filozofové, věrné naslouchání od autoritativní osoby mu pomůže přesáhnout tuto materiální existenci a jít zpátky k Božství, zpátky domů.

TEXT 27

यावत्सञ्जायते किञ्चित्सत्त्वं स्थावरजङ्गमम् ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धि भरतर्षभ ॥ १३-२७॥

yāvat sañjāyate kiñcit
sattvaṁ sthāvara-jaṅgamam
kṣetra-kṣetrajña-saṁyogāt
tad viddhi bharatarṣabha

yāvat—cokoli; *saṁjāyate*—se děje; *kiñcit*—cokoliv; *sattvam*—existence; *sthāvara*—nepohybující se; *jaṅgamam*—pohybující se; *kṣetra*—tělo; *kṣetrajña*—znalec těla; *saṁyogāt*—svazek mezi; *tat viddhi*—musíš to vědět; *bharatarṣabha*—ó náčelníku Bhāratů.

Překlad

Ó náčelníku Bhāratů, cokoli vidíš v existenci, pohybující se i nepohybující se, je pouze kombinací pole činností a znalce tohoto pole.

Výklad

Materiální příroda i živá bytost, které existovaly před stvořením tohoto vesmíru, jsou vysvětleny v tomto verši. Cokoli je stvořeno není nic než kombinací živé bytosti a materiální přírody. Existuje mnoho projevů jako stromy, hory a kopce, které se nepohybují, a je zde mnoho existencí, které se pohybují, a všechny tyto nejsou nic než kombinacemi materiální přírody a nadřazené přírody, živé bytosti. Bez doteku nadřazené přírody, živé bytosti, nemůže nic růst. Proto se neustále odehrává vztah mezi hmotou a přírodou a tato kombinace je uskutečněna Nejvyšším Pánem; proto On je vládcem nadřazené i podřazené přírody. Materiální příroda je Jím stvořená a nadřazená příroda je umístěna do této materiální přírody, a tím se odehrávají všechny tyto aktivity a projevy.

TEXT 28

समं सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्तं परमेश्वरम् ।
विनश्यत्स्वविनश्यन्तं यः पश्यति स पश्यति ॥ १३-२८॥

samaṁ sarveṣu bhūteṣu
tiṣṭhantaṁ parameśvaram
vinaśyatsv avinaśyantaṁ
yaḥ paśyati sa paśyati

samam—rovně; *sarveṣu*—ve všech; *bhūteṣu*—živých bytostech; *tiṣṭhantam*—sídlící; *parameśvaram*—Nadduše; *vinaśyatsu*—ve zničitelném; *avinaśyantam*—nezničeny; *yaḥ*—kdokoliv; *paśyati*—vidí; *saḥ*—on; *paśyati*—ve skutečnosti vidí.

Překlad

Ten, kdo vidí Nadduši doprovázející individuální duši ve všech tělech a kdo chápe, že ani duše ani Nadduše nejsou nikdy zničeny, skutečně vidí.

Výklad

Kdokoliv, kdo může vidět tři věci - tělo, vlastníka těla či individuální duši a přítele individuální duše - spolu spojené v dobrém vztahu - ve skutečnosti disponuje poznáním. Ti, kteří nejsou spojení s přítelem duše, jsou nevědomí; jednoduše vidí tělo, a když je zničeno tělo, myslí si, že je vše skončeno, ale ve skutečnosti tomu tak není. Duše i Nadduše existují po zničení těla a věčně pokračují v různých pohybujících se a nepohybujících se formách. Sanskritské slovo *parameśvaram* je někdy překládáno jako individuální duše, protože duše je pánem těla a po zničení těla se přesune do další formy. Tímto způsobem je pánem. Ale existují další,

kteří interpretují toto *parameśvaram* jako Nadduši. Ať už tak či onak, Nadduše i individuální duše pokračují. Nejsou zničeny. Ten, kdo to může takto vidět, může ve skutečnost vidět, co se děje.

TEXT 29

समं पश्यन्हि सर्वत्र समवस्थितमीश्वरम् ।
न हिनस्त्यात्मनात्मानं ततो याति परां गतिम् ॥ १३-२९॥

samaṁ paśyan hi sarvatra
samavasthitam īśvaram
na hinasty ātmanātmānaṁ
tato yāti parāṁ gatim

samam—stejně; *paśyan*—vidící; *hi*—jistě; *sarvatra*—všude; *samavasthitam*—rovně umístěný; *īśvaram*—Nadduše; *na*—ne; *hinasti*—ponižovat; *ātmanā*—myslí; *ātmānam*—duše; *tataḥ yāti*—pak dosáhne; *parām*—transcendentální; *gatim*—cíl cesty.

Překlad

Ten, kdo vidí stejnou Nadduši v každé živé bytosti všude, se neponižuje svou myslí. A tedy dosáhne transcendentálního cíle cesty.

Výklad

Živá bytost, přijetím materiální existence jako naprostého utrpení, se může stát umístěnou v své spirituální existenci. Pokud jedinec pochopí, že Nejvyšší je umístěný ve Svém Paramātmā projevu všude, tj., pokud je jedinec schopen vidět přítomnost Nejvyšší Osobnosti Božství v každé živé bytosti, neponižuje se, a proto postupně činí pokroky ve spirituálním světě. Mysl je obecně závislá na sebestředných procesech; ale když se mysl obrátí k Nadduši, jedinec se stane pokročilým ve spirituálním porozumění.

TEXT 30

प्रकृत्यैव च कर्माणि क्रियमाणानि सर्वशः ।
यः पश्यति तथात्मानमकर्तारं स पश्यति ॥ १३-३०॥

prakṛtyaiva ca karmāṇi
kriyamāṇāni sarvaśaḥ
yaḥ paśyati tathātmānam
akartāraṁ sa paśyati

prakṛtyā—materiální příroda; *eva*—jistě; *ca*—také; *karmāṇi*—aktivity; *kriya-māṇāni*—zapojený do provádění; *sarvaśaḥ*—ve všech ohledech; *yaḥ*—kdokoliv, kdo; *paśyati*—vidí; *tathā*—také; *ātmānam*—sebe; *akartāram*—nečinitel; *saḥ*—on; *paśyati*—dokonale vidí.

Překlad

Ten, kdo je schopen vidět, že všechny aktivity jsou vykonávány tělem, které je vytvořeno materiální přírodou, a vidí, že vlastní já nedělá nic, ve skutečnosti vidí.

Výklad

Toto tělo je vytvořené materiální přírodou pod vedením Nadduše a jakékoliv aktivity se dějí vzhledem k tělu jedince, nejsou jeho konáním. Cokoliv, co má jedinec dělat, ať už pro štěstí či strádání, je donucen dělat kvůli tělesnému složení. Nicméně vlastní já je vně všech těchto tělesných aktivit. Toto tělo je dáno podle minulých tužeb jedince. K naplnění tužeb je jedinci dáno tělo, se kterým podle toho koná. Prakticky řečeno, tělo je stroj navržený Nejvyšším Pánem k naplňování tužeb. Důsledkem tužeb je jedinec dán do složitých okolností, aby trpěl nebo si užíval. Tato transcendentální vize živé bytosti, když je rozvinuta, činí jedince odloučeným od tělesných aktivit. Ten, kdo má takovou vizi, je tím, kdo skutečně vidí.

TEXT 31

यदा भूतपृथग्भावमेकस्थमनुपश्यति ।
तत एव च विस्तारं ब्रह्म सम्पद्यते तदा ॥ १३-३१ ॥

yadā bhūta-pṛthag-bhāvam
eka-stham anupaśyati
tata eva ca vistāraṁ
brahma sampadyate tadā

yadā—když; *bhūta*—živé bytosti; *pṛthak-bhāvam*—oddělené entity; *eka-stham*—umístěné v jednom; *anupaśyati*—snaží se vidět skrze autoritu; *tataḥ eva*—poté; *ca*—také; *vistāram*—rozšířené; *brahma*—Absolutní; *sampadyate*—dosáhne; *tadā*—v té chvíli.

Překlad

Když rozumný člověk přestane vidět různé totožnosti, které jsou důsledkem různých materiálních těl, dosáhne pojetí Brahmanu. A tak vidí, že bytosti jsou rozšířeny všude.

Výklad

Když je jedinec schopen vidět, že různá těla živých bytostí vyvstávají důsledkem různých tužeb individuální duše a že ve skutečnosti nenáleží duši samotné, jedinec skutečně vidí. V materiálním pojetí života nalezneme, že někdo je polobohem, někdo lidskou bytostí, psem, kočkou atd. To je materiální pohled, ne skutečné vidění. Toto materiální rozlišování je důsledkem materiálního pojetí života. Po zničení materiálního těla je tato spirituální duše jedním. Spirituální duše, důsledkem kontaktu s materiální přírodou, dostává různé typy těl. Když je jedinec schopen toto vidět, dosáhne spirituálního vidění; a tak tím, že je osvobozen od rozlišování jako muž, zvíře, velký, nízký atd. se jedinec stane ve svém vědomí zkrášleným a je schopen rozvinout vědomí Kṛṣṇy ve své spirituální totožnosti. Jak poté vidí věci bude vysvětleno v dalším verši.

TEXT 32

अनादित्वान्निर्गुणत्वात्परमात्मायमव्ययः ।
शरीरस्थोऽपि कौन्तेय न करोति न लिप्यते ॥ १३-३२॥

anāditvān nirguṇatvāt
paramātmāyam avyayaḥ
śarīra-stho 'pi kaunteya
na karoti na lipyate

anāditvāt—důsledkem věčnosti; *nirguṇatvāt*—důsledkem transcendentálního; *param*—za hranicí materiální přírody; *ātmā*—duše; *ayam*—toto; *avyayaḥ*—nevyčerpatelný; *śarīra-sthaḥ api*—ačkoliv dlí v těle; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *na karoti*—nikdy nic nedělá; *na lipyate*—ani není zapletená.

Překlad

Ti s viděním věčnosti mohou vidět, že duše je transcendentální, věčná a za hranicí režimů přírody. Navzdory kontaktu s materiálním tělem, ó Arjuno, duše nic nedělá ani není zapletená.

Výklad

Živá bytost se jeví narozená kvůli narození materiálního těla, ale ve skutečnosti je živá bytost věčná; není narozená a navzdory tomu, že je umístěná v materiálním těle, je transcendentální a věčná. A tak nemůže být zničena. Svou podstatou je plná blaženosti. Nezapojuje se do žádných materiálních aktivit; proto aktivity vykonávané důsledkem jejího kontaktu s materiálními těly ji nezaplétají.

TEXT 33

यथा सर्वगतं सौक्ष्म्यादाकाशं नोपलिप्यते ।
सर्वत्रावस्थितो देहे तथात्मा नोपलिप्यते ॥ १३-३३॥

yathā sarva-gataṁ saukṣmyād
ākāśaṁ nopalipyate
sarvatrāvasthito dehe
tathātmā nopalipyate

yathā—jak; *sarva-gatam*—všeprostupující; *saukṣmyāt*—tím, že je jemná; *ākāśam*—obloha; *na*—nikdy; *upalipyate*—mísí; *sarvatra*—všude; *avasthitaḥ*—umístěná; *dehe*—v těle; *tathā*—taková; *ātmā*—já; *na*—nikdy; *upalipyate*—mísí.

Překlad

Obloha, důsledkem své jemné podstaty, se s ničím nemísí, ačkoliv je všeprostupující. Podobně, duše, umístěná ve vidění Brahmanu, se nemísí s tělem, ačkoliv je umístěná v těle.

Výklad

Vzduch vstupuje do vody, bláta, stolice a čehokoliv dalšího, co existuje; přesto se s ničím nemísí. Podobně, živá bytost, ačkoliv je umístěná v rozmanitých tělech, je od nich stranou důsledkem své jemné podstaty. Proto je nemožné materiálníma očima vidět, jak je živá bytost v kontaktu s tímto tělem a jak je z něj po zničení těla venku. Nikdo ve vědě se tohoto nemůže dopátrat.

TEXT 34

यथा प्रकाशयत्येकः कृत्स्नं लोकमिमं रविः ।
क्षेत्रं क्षेत्री तथा कृत्स्नं प्रकाशयति भारत ॥ १३-३४॥

yathā prakāśayaty ekaḥ
kṛtsnaṁ lokam imaṁ raviḥ
kṣetraṁ kṣetrī tathā kṛtsnaṁ
prakāśayati bhārata

yathā—jak; *prakāśayati*—osvětluje; *ekaḥ*—jeden; *kṛtsnam*—celek; *lokam*—vesmír; *imam*—toto; *raviḥ*—slunce, *kṣetram*—toto tělo; *kṣetrī*—duše; *tathā*—podobně; *kṛtsnam*—vše; *prakāśayati*—osvětluje; *bhārata*—ó synu Bharaty.

Překlad

Ó synu Bharaty, tak jako slunce samotné osvětluje celý tento vesmír, tak živá bytost, jedinec uvnitř těla, osvětluje celé tělo vědomím.

Výklad

Ohledně vědomí existují různé teorie. Zde v Bhagavad-gītě je dán příklad slunce a slunečního svitu. Tak jako je slunce umístěné na jednom místě, ale osvětluje celý vesmír, tak malá částečka spirituální duše, ačkoliv umístěná v srdci tohoto těla, osvětluje celé tělo vědomím. Toto vědomí je důkazem přítomnosti duše, tak jako je sluneční svit či světlo důkazem přítomnosti slunce.

Když je duše přítomná v těle, vědomí se nachází v celém těle, a jakmile odejde z tohoto těla, žádné vědomí zde již není. Toto může být jednoduše pochopeno jakýmkoliv inteligentním člověkem. Proto vědomí není výtvorem kombinací hmoty. Je to příznak živé bytosti. Vědomí živé bytosti, ačkoliv je kvalitativně jedním s nejvyšším vědomím, není nejvyšší, protože nesdílí vědomí konkrétního těla s jiným tělem. Ale Nadduše, která je umístěná ve všech tělech jako přítel individuální duše, je vědomá všech těl. To je rozdíl mezi nejvyšším vědomím a individuálním vědomím.

TEXT 35

क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोरेवमन्तरं ज्ञानचक्षुषा ।
भूतप्रकृतिमोक्षं च ये विदुर्यान्ति ते परम् ॥ १३-३५॥

kṣetra-kṣetrajñayor evam
antaraṁ jñāna-cakṣuṣā
bhūta-prakṛti-mokṣaṁ ca
ye vidur yānti te param

kṣetra—tělo; *kṣetrajñayoḥ*—vlastník těla; *evam*—to; *antaram*—rozdíl; *jñāna-cakṣuṣā*—viděním skrze poznání; *bhūta*—živá bytost; *prakṛti*—materiální příroda; *mokṣam*—osvobození; *ca*—také; *ye*—ten, kdo; *viduḥ*—ví; *yānti*—přistoupí; *te*—oni; *param*—Nejvyšší.

Překlad

Ten, kdo vědomě vidí rozdíl mezi tělem a vlastníkem těla a je schopen porozumět procesu osvobození se z tohoto zajetí, také dosáhne nejvyššího cíle.

Výklad

Význam této Třinácté kapitoly je, že jedinec by měl znát rozdíl mezi tělem, vlastníkem těla a Nadduší. Věřící osoba by měla nejprve mít nějaké dobré sdružování se, aby slyšela o Bohu, a tak se postupně stala osvícenou. Pokud jedinec přijme spirituálního mistra, může se naučit rozlišovat mezi hmotou a duší, a to se stane odrazovým můstkem pro další spirituální realizaci. Spirituální mistr různými pokyny učí své studenty osvobodit se z materiálního pojetí života. Kupříkladu, v Bhagavad-gītě nalézáme Kṛṣṇu dávajícího pokyny Arjunovi, aby ho vysvobodil z materialistických úvah.

Jedinec může porozumět, že toto tělo je hmota; se svými dvaceti čtyřmi prvky může být analyzováno. To je hrubý projev. A jemný projev je mysl a psychologické efekty. A příznaky života jsou vzájemným působením těchto prvků. Ale přes toto a nad tímto je zde duše a je zde také Nadduše. Duše a Nadduše jsou dvě. Tento materiální svět pracuje spojením duše a těchto dvaceti čtyř prvků. Ten, kdo je schopen vidět složení celého materiálního projevu jako tuto kombinaci duše a materiálních prvků a také je schopen vidět situaci Nejvyšší duše, se stává způsobilým k přesunu do spirituálního světa. Všechny tyto věci jsou určeny k uvažování a k realizaci a jedinec by měl s pomocí spirituálního mistra mít plné porozumění této kapitoly.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady ke Třinácté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Přírody, požitkáře a vědomí.

Kapitola 14

Tři režimy materiální přírody

TEXT 1

श्रीभगवानुवाच ।
परं भूयः प्रवक्ष्यामि ज्ञानानां ज्ञानमुत्तमम् ।
यज्ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमितो गताः ॥ १४-१ ॥

śrī-bhagavān uvāca
paraṁ bhūyaḥ pravakṣyāmi
jñānānāṁ jñānam uttamam
yaj jñātvā munayaḥ sarve
parāṁ siddhim ito gatāḥ

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *param*—transcendentální; *bhūyaḥ*—znovu; *pravakṣyāmi*—promluvím; *jñānānām*—všeho poznání; *jñānam*—poznání; *uttamam*—nejvyšší; *yat*—jejíž; *jñātvā*—poznáním; *munayaḥ*—murdcové; *sarve*—všichni; *parām*—transcendentální; *siddhim*—dokonalost; *itaḥ*—z tohoto světa; *gatāḥ*—dosáhnout.

Překlad

Svatý Pán řekl: Znovu ti povím tuto nejvyšší moudrost, nejlepší ze všeho poznání, jejíž znalostí všichni mudrcové dosáhli nejvyšší dokonalosti.

Výklad

Od Sedmé kapitoly po konec Dvanácté kapitoly Śrī Kṛṣṇa detailně vyjevuje Absolutní Pravdu, Nejvyšší Osobnost Božství. Nyní Pán Samotný Arjunu dále poučuje. Pokud jedinec porozumí této kapitole skrze proces filozofické spekulace, přijde k porozumění oddané služby. Ve Třinácté kapitole bylo jasně vysvětleno, že pokorným rozvojem poznání může mít jedinec možnost být osvobozen z materiálního zapletení. Také bylo vysvětleno, že z důvodu spojování se s režimy přírody je živá bytost zapletena do tohoto materiálního světa. Nyní v této kapitole Nejvyšší Osobnost vysvětluje, co jsou tyto režimy přírody, jak konají, jak svazují a jak poskytují osvobození. Poznání vysvětlené v této kapitole je Nejvyšším Pánem prohlášeno za nadřazené dosud poskytnutému poznání v předešlých kapitolách. Porozuměním tomuto poznání různí velcí mudrcové dosahují dokonalosti a přesouvají se do spirituálního světa. Pán nyní vysvětluje stejné poznání lepší cestou. Toto poznání je mnohem, mnohem vyšší než všechny ostatní procesy poznání, které byly dosud vysvětleny, a znalostí tohoto mnoho jedinců dosahuje dokonalosti. A tak je očekáváno, že ten, kdo porozumí této Čtrnácté kapitole, dosáhne dokonalosti.

TEXT 2

इदं ज्ञानमुपाश्रित्य मम साधर्म्यमागताः ।
सर्गेऽपि नोपजायन्ते प्रलये न व्यथन्ति च ॥ १४-२॥

idaṁ jñānam upāśritya
mama sādharmyam āgatāḥ
sarge 'pi nopajāyante
pralaye na vyathanti ca

idam—toto; *jñānam*—poznání; *upāśritya*—přijmout úkryt; *mama*—Moje; *sādharmyam*—podstata; *āgatāḥ*—dosáhnout; *sarge api*—dokonce i ve stvoření; *na*—nikdy; *upajāyante*—přijde; *pralaye*—ve zničení; *na*—ani; *vyathanti*—zneklidněný; *ca*—také.

Překlad

Upevněním se v tomto poznání může jedinec dosáhnout transcendentální podstaty, která je jako Má vlastní podstata. A tak usazen, jedinec není v čase stvoření zrozen ani není zneklidněn v čase zániku.

Výklad

Po obdržení dokonalého transcendentálního poznání si jedinec osvojí kvalitativní jednotu s Nejvyšší Osobností Božství, stane se osvobozeným z opakovaného zrození a smrti. Nicméně jedinec jako individuální duše neztratí svou identitu. Z védské literatury je pochopeno, že osvobozené duše, které dosáhly transcendentálních planet spirituální oblohy, se neustále dívají k lotosovým nohám Nejvyššího Pána tím, že jsou zapojeny v Jeho transcendentální láskyplné službě. Takže i po osvobození oddaní neztratí své individuální identity.

Obecně, veškeré poznání, které v materiálním světě získáme, je znečištěné třemi režimy materiální přírody. Ale poznání, které není znečištěné třemi režimy přírody, je nazváno transcendentálním poznáním. Jakmile je jedinec umístěný v tomto transcendentálním vědomí, je na stejné rovině jako je rovina Nejvyšší Osoby. Ti, kteří nemají žádnou znalost spirituální oblohy, se drží toho, že po osvobození se od materiálních aktivit materiální formy se tato spirituální identita stane beztvarou, bez jakékoliv rozmanitosti. Nicméně, právě tak jako existuje materiální rozmanitost v tomto světě, tak ve spirituálním světě existuje také rozmanitost. Ti v nevědomosti tohoto si myslí, že spirituální existence je v rozporu s materiální různorodostí. Ale ve skutečnosti, ve spirituální obloze jedinec dosáhne spirituální formu. Jsou tam spirituální aktivity a tato spirituální situace je nazvána život oddanosti. Tato atmosféra je prohlášena za neznečištěnou a jedinec je zde v kvalitě roven Nejvyššímu Pánu. Aby jedinec obdržel takové poznání, musí rozvinout všechny spirituální aktivity. A tak ten, kdo rozvine spirituální aktivity, není ovlivněn stvořením ani zničením materiálního světa.

TEXT 3

मम योनिर्महद् ब्रह्म तस्मिन्गर्भं दधाम्यहम् ।
सम्भवः सर्वभूतानां ततो भवति भारत ॥ १४-३॥

mama yonir mahad brahma
tasmin garbhaṁ dadhāmy aham
sambhavaḥ sarva-bhūtānāṁ
tato bhavati bhārata

mama—Můj; *yoniḥ*—zdroj narození; *mahat*—celková materiální existence; *brahma*—nejvyšší; *tasmin*—v tomto; *garbham*—těhotenství; *dadhāmi*—vytvořit;

aham—já; *sambhavaḥ*—možnost; *sarva-bhūtānām*—všech živých bytostí; *tataḥ*—poté; *bhavati*—stane se; *bhārata*—ó synu Bharaty.

Překlad

Celková materiální látka, nazvaná Brahman, je zdrojem narození a je to Brahman, který oplodním a umožním tak narození všech živých bytostí, ó synu Bharaty.

Výklad

Toto je vysvětlení světa: vše, co se děje, je důsledkem kombinace kṣetry a kṣetrajñy, těla a spirituální duše. Tato kombinace materiální přírody a živé bytosti je umožněná Samotným Nejvyšším Bohem. *Mahat-tattva* je celkovou příčinou celkového vesmírného projevu, a protože v celkové látce materiální příčiny existují tři režimy materiální přírody, je občas nazývána Brahman. Nejvyšší Osobnost oplodní tuto celkovou látku, a tak je umožněn nespočet vesmírů. Tato celková materiální látka, *mahat-tattva*, je ve védské literatuře popsána jako Brahman: *tasmād etad brahma nāma-rūpam annaṁ ca jāyate*. Do tohoto Brahmanu jsou Nejvyšší Osobou vpuštěna semena živých bytostí. Dvacet čtyři prvků, počínaje zemí, vodou, ohněm a vzduchem, jsou všechno materiální energie, nazvaná Mahābrahman, či veliký Brahman, materiální příroda. Jak je vysvětleno v Sedmé kapitole, za hranicí tohoto existuje další, nadřazená příroda - živá bytost. V materiální přírodě je nadřazená příroda smíchána vůlí Nejvyšší Osobnosti Božství a poté jsou všechny živé bytosti narozeny z této materiální přírody.

Škorpión klade svá vajíčka do hromádek rýže a někdy se říká, že škorpión je narozen z rýže. Ale rýže není příčinou škorpióna. Ve skutečnosti byla vajíčka nakladena matkou. Podobně, materiální příroda není příčinou narození živých bytostí. Semeno je dáno Nejvyšší Osobností Božství a jen to vypadá, že vycházejí jako výrobky materiální přírody. Tak každá živá bytost, podle svých minulých aktivit, má různé tělo, vytvořené touto materiální přírodou, a bytost si může užívat nebo trpět podle svých minulých skutků. Pán je příčinou všech projevů živých bytostí v tomto materiálním světě.

TEXT 4

सर्वयोनिषु कौन्तेय मूर्तयः सम्भवन्ति याः ।
तासां ब्रह्म महद्योनिरहं बीजप्रदः पिता ॥ १४-४॥

sarva-yoniṣu kaunteya
mūrtayaḥ sambhavanti yāḥ
tāsāṁ brahma mahad yonir
ahaṁ bīja-pradaḥ pitā

sarva-yoniṣu—ve všech druzích života; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *mūrtayaḥ*—formy; *sambhavanti*—jak se objevují; *yāḥ*—které; *tāsām*—ony všechny; *brahma*—nejvyšší; *mahat yoniḥ*—zdroj narození do materiální látky; *aham*—Já Sám; *bīja-pradaḥ*—semeno-poskytující; *pitā*—otec.

Překlad

Mělo by být pochopeno, že všechny druhy života, ó synu Kuntī, jsou umožněny narozením v této materiální přírodě a že já jsem semeno-poskytující otec.

Výklad

V tomto verši je jasně vysvětleno, že Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa, je původním otcem všech živých bytostí. Živé bytosti jsou kombinací materiální přírody a spirituální přírody. Takové živé bytosti nejsou k zahlédnutí pouze na této planetě, ale na každé planetě, i na té nejvyšší, kde je umístěný Brahmā. Živé bytosti jsou všude; uvnitř země existují živé bytosti, i uvnitř vody a uvnitř ohně. Všechna tato objevení jsou důsledkem matky, materiální přírody, a Kṛṣṇova semeno-poskytujícího procesu. Smyslem je, že živé bytosti, tím, že jsou vpuštěny do materiálního světa, vyjdou ven a zformují se v čase stvoření podle svých minulých skutků.

TEXT 5

सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसम्भवाः ।
निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम् ॥ १४-५॥

sattvaṁ rajas tama iti
guṇāḥ prakṛti-sambhavāḥ
nibadhnanti mahā-bāho
dehe dehinam avyayam

sattvam—režim dobra; *rajaḥ*—režim vášně; *tamaḥ*—režim nevědomosti; *iti*—tak; *guṇāḥ*—kvality; *prakṛti*—materiální příroda; *sambhavāḥ*—vyroben z; *nibadhnanti*—podmiňuje; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *dehe*—v tomto těle; *dehinam*—živá bytost; *avyayam*—věčný.

Překlad

Materiální příroda se skládá ze tří režimů - dobra, vášně a nevědomosti. Když živá bytost přijde do styku s přírodou, stane se podmíněnou těmito třemi režimy.

Výklad

Živá bytost, protože je transcendentální, nemá nic do činění s touto materiální přírodou. I tak, protože se stala podmíněnou materiálním světem, koná očarovaná třemi režimy materiální přírody. Protože živé bytosti mají různé druhy těl s ohledem na různé aspekty přírody, jsou přivedené k tomu konat podle této povahy. To je příčinou rozmanitostí štěstí a strádání.

TEXT 6

तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात्प्रकाशकमनामयम् ।
सुखसङ्गेन बध्नाति ज्ञानसङ्गेन चानघ ॥ १४-६ ॥

tatra sattvaṁ nirmalatvāt
prakāśakam anāmayam
sukha-saṅgena badhnāti
jñāna-saṅgena cānagha

tatra—poté; *sattvam*—režim dobra; *nirmalatvāt*—být nejčistším v materiálním světě; *prakāśakam*—poučný; *anāmayam*—bez jakékoliv hříšné reakce; *sukha*—štěstí; *saṅgena*—spojení; *badhnāti*—podmínky; *jñāna*—poznání; *saṅgena*—spojení; *ca*—také; *anagha*—ó ty, kdož jsi bez hříchů.

Překlad

Ó ty, kdož jsi bez hříchů, režim dobra, tím, že je čistší než ty ostatní, je poučný a oprošťuje jedince od všech hříšných reakcí. Ti, kteří jsou umístění v tomto režimu, rozvíjejí poznání, ale stávají se podmíněnými představou štěstí.

Výklad

Živé bytosti podmíněné materiální přírodou jsou různých druhů. Jeden je šťastný, jiný je velmi aktivní a jiný je bezmocný. Všechny tyto typy psychologických projevů jsou příčinami podmíněného postavení bytostí v přírodě. Jak jsou různě podmíněné je vysvětleno v této sekci Bhagavad-gīty. Nejprve je uvážen režim dobra. Efektem rozvinutí režimu dobra v tomto materiálním světě je, že se jedinec stane moudřejším než ti, kteří jsou podmínění jinak. Člověk v režimu dobra není tak ovlivněn materiálními utrpeními a má dojem pokroku v materiálním poznání. Zastupujícím typem je *brāhmaṇa*, který by měl být umístěn v režimu dobra. Tento dojem štěstí je důsledkem porozumění toho, že v režimu dobra je jedinec více méně oproštěn od hříšných reakcí. Ve skutečnosti, ve védské literatuře je řečeno, že režim dobra znamená větší poznání a větší dojem štěstí.

Obtíží zde je, že když je živá bytost umístěná v režimu dobra, stane se podmíněnou k pocitu, že je pokročilá v poznání a že je lepší než ostatní. Takto se stane podmíněnou. Nejlepším příkladem je vědec a filozof: každý je velmi pyšný na svou znalost, a protože obecně zlepšují své podmínky života, cítí cosi jako materiální štěstí. Tento dojem pokročilého štěstí v podmíněném životě je činí spoutanými režimem dobra materiální přírody. A tak jsou přitahováni prací v režimu dobra, a dokud prožívají přitažlivost pro takovou práci, musí přijmout nějaký typ těla v režimech přírody. A tak zde není žádná pravděpodobnost osvobození se či přesunu do spirituálního světa. Jedinec se opakovaně může stát filozofem, vědcem, básníkem a opakovaně se stát zapleteným do stejných nevýhod narození a smrti. Ale, důsledkem iluze materiální energie, si jedinec myslí, že tento druh života je příjemný.

TEXT 7

रजो रागात्मकं विद्धि तृष्णासङ्गसमुद्भवम् ।
तन्निबध्नाति कौन्तेय कर्मसङ्गेन देहिनम् ॥ १४-७॥

rajo rāgātmakaṁ viddhi
tṛṣṇā-saṅga-samudbhavam
tan nibadhnāti kaunteya
karma-saṅgena dehinam

rajaḥ—režim vášně; *rāga-ātmakam*—narozený z touhy či chtíče; *viddhi*—věz; *tṛṣṇā*—prahnutí; *saṅga*—spojení; *samudbhavam*—vyrobený z; *tat*—to; *nibadhnāti*—je spoután; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *karma-saṅgena*—spojení se zištnou aktivitou; *dehinam*—vtěleného.

Překlad

Režim vášně je zrozen z neomezených tužeb a chtíče, ó synu Kuntī, a kvůli tomuto je jedinec spoután k materiálním ziskuchtivým aktivitám.

Výklad

Režim vášně je charakterizován přitažlivostí mezi mužem a ženou. Žena je přitahována mužem a muž je přitahován ženou. To se nazývá režim vášně. A když je režim vášně zvýšen, jedinec rozvine prahnutí po materiálním užívání si. Chce si užívat ukájení smyslů. Pro ukájení smyslů člověk v režimu vášně chce nějakou úctu ve společnosti či v národu a chce mít šťastnou rodinu s hezkými dětmi, ženou a domem. Toto jsou výsledky režimu vášně. Dokud jedinec prahne po těchto

věcech, musí velmi tvrdě pracovat. Proto je zde jasně uvedeno, že se začne ztotožňovat s plody svých aktivit, a tak se stane těmito aktivitami spoután. Aby potěšil svou ženu, děti a společnost a udržel si prestiž, jedinec musí pracovat. Proto je celý materiální svět více méně v režimu vášně. Moderní civilizace je považována za pokročilou ve standardech režimu vášně. Dříve byl považován za pokročilý stav být v režimu dobra. Pokud neexistuje žádné osvobození pro ty v režimu dobra, co teprve ti, kteří jsou zapleteni v režimu vášně?

TEXT 8

तमस्त्वज्ञानजं विद्धि मोहनं सर्वदेहिनाम् ।
प्रमादालस्यनिद्राभिस्तन्निबध्नाति भारत ॥ १४-८॥

tamas tv ajñāna-jaṁ viddhi
mohanaṁ sarva-dehinām
pramādālasya-nidrābhis
tan nibadhnāti bhārata

tamaḥ—režim nevědomosti; *tu*—ale; *ajñāna-jam*—výsledky nevědomosti; *viddhi*—věda; *mohanam*—klam; *sarva-dehinām*—všech vtělených bytostí; *pramāda*—šílenství; *ālasya*—lenost; *nidrābhiḥ*—spánek; *tat*—to; *nibadhnāti*—poutá; *bhārata*—ó synu Bharaty.

Překlad

Ó synu Bharaty, režim nevědomosti způsobuje klam všech živých bytostí. Výsledkem tohoto režimu je šílenství, lenost a spánek, které poutají podmíněnou duši.

Výklad

V tomto verši je velmi významné konkrétní použití slova *tu.* To znamená, že režim nevědomosti je velmi příznačnou kvalifikací vtělené duše. Tento režim nevědomosti je přesným opakem režimu dobra. V režimu dobra, rozvíjením poznání, jedinec může porozumět, co je co, ale v režimu nevědomosti je to právě naopak. Každý se pod vlivem klamu režimu nevědomosti stává šíleným a šílenec nemůže porozumět, co je co. Místo činění pokroku se jedinec stane degradovaným. Ve védské literatuře je uvedena definice režimu nevědomosti: očarovaný nevědomostí jedinec nemůže porozumět věci tak, jak je. Například, každý může vidět, že jeho děda zemřel, a proto on také umře; člověk je smrtelný. Děti, které zplodí, také zemřou. Takže smrt je jistá. I tak lidé šíleně hromadí peníze a pracují velmi tvrdě celý den a noc a nestarají se o věčnou duši. To je šílenství. Ve svém šílenství se velmi zdráhají činit pokrok ve spirituálním porozumění. Takoví

lidé jsou velmi líní. Když jsou pozváni sdružovat se pro spirituální porozumění, příliš je to nezajímá. Nejsou dokonce ani aktivní jako člověk, který je ovládán režimem vášně. A tak dalším příznakem toho, kdo je zanořený v režimu nevědomosti, je, že spí více než je třeba. Šest hodin spánku je dostatečných, ale člověk v režimu nevědomosti spí aspoň deset či dvanáct hodin denně. Takový člověk vypadá neustále sklíčeně a je závislý na omamných látkách a spaní. Toto jsou příznaky osoby podmíněné režimem nevědomosti.

TEXT 9

सत्त्वं सुखे सञ्जयति रजः कर्मणि भारत ।
ज्ञानमावृत्य तु तमः प्रमादे सञ्जयत्युत ॥ १४-९॥

sattvaṁ sukhe sañjayati
rajaḥ karmaṇi bhārata
jñānam āvṛtya tu tamaḥ
pramāde sañjayaty uta

sattvam—režim dobra; *sukhe*—ve štěstí; *sañjayati*—rozvíjí; *rajaḥ*—režim vášně; *karmaṇi*—plody aktivit; *bhārata*—ó synu Bharaty; *jñānam*—poznání; *āvṛtya*—pokrývající; *tu*—ale; *tamaḥ*—režim nevědomosti; *pramāde*—v šílenství; *sañjayati*—rozvíjí; *uta*—je řečeno.

Překlad

Režim dobra podmiňuje jedince ke štěstí, vášeň ho podmiňuje k plodům činnosti a nevědomost k šílenství.

Výklad

Člověk v režimu dobra je spokojený se svou prací či intelektuálním usilováním, právě tak jako filozof, vědec či pedagog může být zapojený v určité oblasti poznání a může být takto spokojený. Člověk v režimech vášně a dobra může být zapojený do ziskuchtivé aktivity; vlastní tolik, kolik může, a utrácí na dobré účely. Někdy se snaží otevírat nemocnice, dávat charitativním institucím atd. Toto jsou znaky jedince v režimu vášně. A režim nevědomosti zakrývá poznání. Cokoliv jedinec v režimu nevědomosti dělá, není dobré pro něj ani pro nikoho dalšího.

TEXT 10

रजस्तमश्चाभिभूय सत्त्वं भवति भारत ।
रजः सत्त्वं तमश्चैव तमः सत्त्वं रजस्तथा ॥ १४-१०॥

rajas tamaś cābhibhūya
sattvaṁ bhavati bhārata
rajaḥ sattvaṁ tamaś caiva
tamaḥ sattvaṁ rajas tathā

rajaḥ—režim vášně; *tamaḥ*—režim nevědomosti; *ca*—také; *abhibhūya*—také překonává; *sattvam*—režim dobra; *bhavati*—začne vyčnívat; *bhārata*—ó synu Bharaty; *rajaḥ*—režim vášně; *sattvam*—režim dobra; *tamaḥ*—režim nevědomosti; *ca*—také; *eva*—takto; *tamaḥ*—režim nevědomosti; *sattvam*—režim dobra; *rajaḥ*—režim vášně; *tathā*—jako v tomto.

Překlad

Někdy začne vyčnívat režim vášně, porážejíc režim dobra, ó synu Bharaty. A někdy režim dobra porazí vášeň a jindy režim nevědomosti porazí dobro a vášeň. Takto existuje neustálá soutěž o nadvládu.

Výklad

Když vyčnívá režim vášně, režimy dobra a nevědomosti jsou poraženy. Když vyčnívá režim dobra, vášeň a nevědomost jsou poraženy. A když vyčnívá režim nevědomosti, vášeň a dobro jsou poraženy. Tato soutěž se neustále odehrává. Proto ten, kdo je skutečně odhodlaný činit pokrok ve vědomí Kṛṣṇy, musí přesáhnout tyto tři režimy. Vyčnívání nějakého určitého režimu přírody je projevené v jednání jednotlivce, v jeho aktivitách, v jedení atd. Všechno toto bude vysvětleno v pozdějších kapitolách. Ale pokud jedinec chce, může praktikováním rozvinout režim dobra, a tak porazit režimy nevědomosti a vášně. Jedinec může podobně rozvinout režim vášně a porazit dobro a nevědomost. Nebo jedinec může rozvinout režim nevědomosti a porazit dobro a vášeň. Navzdory existence těchto tři režimů materiální přírody jedinec může, pokud je odhodlaný, být požehnán režimem dobra a přesáhnutím režimu dobra může být umístěný v čistém dobru, které se nazývá stav *vāsudeva*, stav, ve kterém jedinec může porozumět vědě o Bohu. Projevem určitých aktivit může být pochopeno, ve kterém režimu přírody se jedinec nachází.

TEXT 11

सर्वद्वारेषु देहेऽस्मिन्प्रकाश उपजायते ।
ज्ञानं यदा तदा विद्याद्विवृद्धं सत्त्वमित्युत ॥ १४-११॥

sarva-dvāreṣu dehe ’smin

prakāśa upajāyate
jñānaṁ yadā tadā vidyād
vivṛddhaṁ sattvam ity uta

sarva-dvāreṣu—všechny brány; *dehe asmin*—v tomto těle; *prakāśaḥ*—kvalita osvícení; *upajāyate*—rozvine; *jñānam*—poznání; *yadā*—když; *tadā*—v tom čase; *vidyāt*—muset vědět; *vivṛddham*—zvýšený; *sattvam*—režim dobra; *iti*—tak; *uta*—řečeno.

Překlad

Projevy režimu dobra mohou být pocítěny, když jsou všechny brány těla osvíceny poznáním.

Výklad

V těle existuje devět bran: dvě oči, dvě uši, dvě nosní dírky, ústa, genitálie a řiť. Když je v každé bráně osvětlen příznak dobra, mělo by být chápáno, že jedinec rozvinul režim dobra. V režimu dobra může jedinec vidět věci ve správném postavení, jedinec může slyšet věci ve správném postavení a jedinec může ochutnávat věci ve správném postavení. Jedinec se stane očištěným vevnitř i navenek. V každé bráně existuje rozvoj příznaků štěstí, a to je postavení dobra.

TEXT 12

लोभः प्रवृत्तिरारम्भः कर्मणामशमः स्पृहा ।
रजस्येतानि जायन्ते विवृद्धे भरतर्षभ ॥ १४-१२॥

lobhaḥ pravṛttir ārambhaḥ
karmaṇām aśamaḥ spṛhā
rajasy etāni jāyante
vivṛddhe bharatarṣabha

lobhaḥ—chamtivost; *pravṛttiḥ*—prahnutí; *ārambhaḥ*—úsilí; *karmaṇām*—aktivit; *aśamaḥ*—nekontrolovatelná; *spṛhā*—touha; *rajasi*—v režimu vášně; *etāni*—všechno toto; *jāyante*—rozvinou se; *vivṛddhe*—když existuje přemíra; *bharatarṣabha*—ó náčelníku potomků Bharaty.

Překlad

Ó náčelníku Bhāratů, když dojde ke zvýšení režimu vášně, rozvinou se příznaky velkého připoutání, nekontrolovatelné touhy, prahnutí a intenzivního úsilí.

Výklad

Jedinec v režimu vášně nikdy není spokojený s postavením, kterého již dosáhl; prahne po zvýšení svého postavení. Pokud chce postavit dům k bydlení, snaží se ze všech sil, aby měl palác, jako by byl schopen bydlet v tomto domě věčně. A rozvine velké prahnutí po ukájení smyslů. Ukájení smyslů neexistuje žádný konec. Neustále chce zůstat se svou rodinou a ve svém domě a pokračovat proces ukájení smyslů. Toto nikdy nekončí. Všechny tyto příznaky by měly být chápány jako charakteristika režimu vášně.

TEXT 13

अप्रकाशोऽप्रवृत्तिश्च प्रमादो मोह एव च ।
तमस्येतानि जायन्ते विवृद्धे कुरुनन्दन ॥ १४-१३॥

aprakāśo 'pravṛttiś ca
pramādo moha eva ca
tamasy etāni jāyante
vivṛddhe kuru-nandana

aprakāśaḥ—temnota; *apravṛttiḥ*—nečinnost; *ca*—a; *pramādaḥ*—šílenství; *mohaḥ*—iluze; *eva*—jistě; *ca*—také; *tamasi*—režimu nevědomosti; *etāni*—tyto; *jāyante*—jsou projeveny; *vivṛddhe*—je rozvinut; *kuru-nandana*—ó synu Kurua.

Překlad

Ó synu Kurua, když dojde ke zvýšení režimu nevědomosti, projeví se šílenství, iluze, nečinnost a temnota.

Výklad

Když neexistuje žádné osvícení, chybí poznání. Jedinec v režimu nevědomosti nepracuje podle regulativního principu; chce jednat rozmarně a bezúčelně. Ačkoliv má schopnost pracovat, nevyvíjí žádné úsilí. To je nazváno iluze. Ačkoliv vědomí pokračuje, život je neaktivní. Toto jsou příznaky jedince v režimu nevědomosti.

TEXT 14

यदा सत्त्वे प्रवृद्धे तु प्रलयं याति देहभृत् ।
तदोत्तमविदां लोकानमलान्प्रतिपद्यते ॥ १४-१४॥

yadā sattve pravṛddhe tu
pralayaṁ yāti deha-bhṛt
tadottama-vidāṁ lokān

amalān pratipadyate

yadā—když; *sattve*—režim dobra; *pravṛddhe*—v rozvoji; *tu*—ale; *pralayam*—zánik; *yāti*—jde; *deha-bhṛt*—vtělený; *tadā*—v tom čase; *uttama-vidām*—velkých mudrců; *lokān*—planety; *amalān*—čistý; *pratipadyate*—dosáhne.

Překlad

Když jedinec zemře v režimu dobra, dosáhne na čisté vyšší planety.

Výklad

Jedinec v dobru dosáhne vyšších planetárních systémů, jako je Brahmaloka či Janaloka, a tam si užívá božské štěstí. Slovo *amalān* je významné; znamená prostý režimů vášně a nevědomosti. V materiálním světě existují nečistoty, ale režim dobra je nejčistší formou existence v materiálním životě. Existují různé druhy planet pro různé druhy živých bytostí. Ti, kteří zemřou v režimu dobra, jsou povýšeni na planety, kde žijí velcí mudrci a velcí oddaní.

TEXT 15

रजसि प्रलयं गत्वा कर्मसङ्गिषु जायते ।
तथा प्रलीनस्तमसि मूढयोनिषु जायते ॥ १४-१५॥

rajasi pralayaṁ gatvā
karma-saṅgiṣu jāyate
tathā pralīnas tamasi
mūḍha-yoniṣu jāyate

rajasi—ve vášni; *pralayam*—zánik; *gatvā*—dosahující; *karma-saṅgiṣu*—ve spojením se zištnými aktivitami; *jāyate*—narodí se; *tathā*—poté; *pralīnaḥ*—zaniká; *tamasi*—v nevědomosti; *mūḍha*—zvíře; *yoniṣu*—druhy; *jāyate*—narodí se.

Překlad

Když jedinec zemře v režimu vášně, narodí se mezi těmi, kteří jsou zapojeni do ziskuchtivých aktivit; a když zemře v režimu nevědomosti, narodí se ve zvířecím království.

Výklad

Někteří lidé mají dojem, že když duše dosáhne roviny lidského života, nikdy nejde znovu dolů. To je nesprávně. Podle tohoto verše, pokud jedinec rozvine

režim nevědomosti, po své smrti je ponížený do zvířecí formy života. Odtud se jedinec musí evolučním procesem pozvednout, aby znovu dosáhl lidské formy života. Proto ti, kteří ve skutečnosti berou lidský život vážně, by se měli věnovat režimu dobra a v dobré asociaci přesáhnout tyto režimy a umístit se do vědomí Kṛṣṇy. To je cíl lidského života. Jinak neexistuje žádná garance, že lidská bytost znovu dosáhne lidského postavení.

TEXT 16

कर्मणः सुकृतस्याहुः सात्त्विकं निर्मलं फलम् ।
रजसस्तु फलं दुःखमज्ञानं तमसः फलम् ॥ १४-१६ ॥

karmaṇaḥ sukṛtasyāhuḥ
sāttvikaṁ nirmalaṁ phalam
rajasas tu phalaṁ duḥkham
ajñānaṁ tamasaḥ phalam

karmaṇaḥ—práce; *sukṛtasya*—v režimu dobra; *āhuḥ*—řečeno; *sāttvikam*—režim dobra; *nirmalam*—očištěný; *phalam*—výsledek; *rajasaḥ*—režimu vášně; *tu*—ale; *phalam*—výsledek; *duḥkham*—utrpení; *ajñānam*—nesmysl; *tamasaḥ*—režimu nevědomí; *phalam*—výsledek.

Překlad

Konáním v režimu dobra se jedinec očistí. Práce vykonaná v režimu vášně ústí ve strádání a činnosti vykonané v režimu nevědomosti ústí v bláznovství.

Výklad

Zbožnými aktivitami v režimu dobra je jedinec očištěn; proto mudrcové, kteří jsou prosti veškeré iluze, jsou umístěni ve štěstí. Podobně, aktivity v režimu vášně jsou jednoduše útrpné. Jakákoliv aktivita pro materiální štěstí je svázána k porážce. Pokud, například, jedinec chce mít mrakodrap, tolik lidského utrpení musí být podstoupeno předtím, než může být velký mrakodrap postaven. Investor musí přijmout tolik trápení k vydělání hromady bohatství a ti, kteří otročí k postavení budovy, musí vydat fyzickou dřinu. Utrpení jsou zde přítomná. A tak Bhagavad-gītā říká, že jakákoliv aktivita vykonaná v okouzlení režimem vášně je jistě veliké utrpení. Může tam být trochu takzvaného mentálního štěstí - „Mám tento dům či tyto peníze." - ale toto není skutečné štěstí. Co se týče režimu nevědomosti, konatel je bez znalostí, a proto všechny jeho aktivity ústí v současné utrpení a poté bude pokračovat směrem ke zvířecímu životu. Zvířecí život je vždy

utrpením, ačkoliv, pod okouzlením materiální energií, māyou, zvířata toto nechápou. Porážení ubohých zvířat je také důsledkem režimu nevědomosti. Zvířecí vrazi nevědí, že v budoucnosti toto zvíře bude mít tělo vhodné k jejich zabití. To je zákon přírody. Pokud někdo v lidské společnosti zabije člověka, musí být oběšen. To je zákon státu. Kvůli nevědomosti lidé nevnímají, že existuje úplný stát kontrolovaný Nejvyšším Pánem. Každá živá bytost je synem Nejvyššího Pána a On netoleruje ani zabití mravence. Jedinec za to musí zaplatit. Takže holdování zabíjení zvířat pro chuť jazyka je nejhrubším druhem nevědomosti. Lidská bytost nemá žádnou potřebu zabíjet zvířata, protože Bůh dodal tolik pěkných věcí. Pokud někdo i tak holduje pojídání masa, mělo by být chápáno, že koná v nevědomosti a činí svou budoucnost velmi temnou. Ze všech druhů zabíjení zvířat je zabíjení krav nejkrutějším, protože kráva nám dává všechny druhy potěšení dodáváním mléka. Porážení krav je činem nejhrubšího typu nevědomosti. Ve védské literatuře slova *gobhiḥ prīṇita-matsaram* indikují, že ten, kdo, jsa plně uspokojen mlékem, touží po zabití krávy, je v nejhrubší nevědomosti. Ve védské literatuře je také modlitba, která uvádí:

namo brahmaṇya-devāya go-brāhmaṇa-hitāya ca
jagaddhitāya kṛṣṇāya govindāya namo namaḥ

„Můj Pane, jsi příznivcem krav a brāhmaṇů a jsi příznivcem celé lidské společnosti a světa." Smyslem je, že v této modlitbě je dána zvláštní zmínka o ochraně krav a brāhmaṇů. Brāhmaṇi jsou symbolem spirituálního vzdělávání a krávy jsou symbolem nejhodnotnějšího jídla; těmto dvěma živým stvořením, brāhmaṇům a kravám, musí být dána veškerá ochrana - to je skutečný pokrok civilizace. V moderní lidské společnosti je zanedbáváno spirituální poznání a je podporováno zabíjení krav. Pak by mělo být pochopeno, že lidská společnost činí pokrok ve špatném směru a razí si cestu ke svému vlastnímu odsouzení. Civilizace, která vede své občany k tomu, aby se stali ve svých příštích životech zvířaty, dozajista není lidskou civilizací. Současná lidská civilizace je, samozřejmě, hrubě svedena na scestí režimy vášně a nevědomosti. Je to velmi nebezpečný věk a všechny národy by se měly starat o poskytnutí nejjednoduššího procesu, vědomí Kṛṣṇy, aby zachránily lidstvo od největšího nebezpečí.

TEXT 17

सत्त्वात्सञ्जायते ज्ञानं रजसो लोभ एव च ।
प्रमादमोहौ तमसो भवतोऽज्ञानमेव च ॥ १४-१७॥

sattvāt sañjāyate jñānaṁ
rajaso lobha eva ca
pramāda-mohau tamaso
bhavato 'jñānam eva ca

sattvāt—z režimu dobra; *sañjāyate*—rozvíjí se; *jñānam*—poznání; *rajasaḥ*—z režimu vášně; *lobhaḥ*—chamtivost; *eva*—jistě; *ca*—také; *pramāda*—šílenství; *mohau*—iluze; *tamasaḥ*—z režimu nevědomosti; *bhavataḥ*—rozvíjí se; *ajñānam*—nesmysl; *eva*—jistě; *ca*—také.

Překlad

Z režimu dobra se rozvíjí skutečné poznání; z režimu vášně se rozvíjí chamtivost; a z režimu nevědomosti se rozvíjí bláznovství, šílenství a iluze.

Výklad

Jelikož současná civilizace není vstřícná živým bytostem, je doporučeno vědomí Kṛṣṇy. Skrze vědomí Kṛṣṇy společnost rozvine režim dobra. Když je rozvinut režim dobra, lidé uvidí věci takové, jaké jsou. Lidé v režimu nevědomosti jsou právě jako zvířata a nemohou jasně vidět věci. V režimu nevědomosti, například, nevidí, že zabitím jednoho zvířete riskují zabití stejným zvířetem v dalším životě. Protože lidé nemají žádné vzdělání ve skutečném poznání, stávají se nezodpovědnými. Aby byla tato nezodpovědnost zastavena, musí existovat vzdělávání pro rozvíjení režimu dobra lidí obecně. Když jsou skutečně vzděláni v režimu dobra, stanou se střízlivými, v plném poznání věcí tak, jak jsou. Pak se lidé stanou šťastnými a prosperujícími. I když většina lidí není šťastná a prosperující, pokud určité procento populace rozvine vědomí Kṛṣṇy a stane se situované v režimu dobra, existuje pak možnost míru a prosperity po celém světě. Jinak pokud je svět oddaný režimům vášně a nevědomosti, nemůže žádný mír či prosperita existovat. V režimu vášně se lidé stávají chamtivými a jejich prahnutí po ukájení smyslů nemá hranic. Jedinec může vidět, že i když má dostatek peněz a dostatečná opatření pro ukájení smyslů, v mysli nemá ani štěstí ani mír. To není možné, protože je jedinec umístěn v režimu vášně. Pokud vůbec jedinec chce štěstí, jeho peníze mu nepomohou; musí se pozvednout do režimu dobra praktikováním vědomí Kṛṣṇy. Jedinec zapojený v režimu vášně je nejen mentálně nešťastný, ale jeho profese a zaměstnání také působí velké nesnáze. Musí vynalézat tolik plánů a schémat k získání dostatku peněz, aby udržel svůj současný stav. To vše je ubohé. V režimu nevědomosti se lidé stávají bláznivými. Strádají svými okolnostmi a přijímají úkryt v omamných látkách, a tak klesají hlouběji do nevědomosti. Jejich budoucnost v životě je velmi temná.

TEXT 18

ऊर्ध्वं गच्छन्ति सत्त्वस्था मध्ये तिष्ठन्ति राजसाः ।
जघन्यगुणवृत्तिस्था अधो गच्छन्ति तामसाः ॥ १४-१८॥

ūrdhvaṁ gacchanti sattva-sthā
madhye tiṣṭhanti rājasāḥ
jaghanya-guṇa-vṛtti-sthā
adho gacchanti tāmasāḥ

ūrdhvam—vzhůru; *gacchanti*—jde; *sattva-sthāḥ*—ten, kdo je umístěný v režimu dobra; *madhye*—veprostřed; *tiṣṭhanti*—dlí; *rājasāḥ*—ti, kteří jsou umístění v režimu vášně; *jaghanya*—ohavný; *guṇa*—kvalita; *vṛtti-sthāḥ*—zaměstnání; *adhaḥ*—dolů; *gacchanti*—jít; *tāmasāḥ*—osoby v režimu nevědomosti.

Překlad

Ti, umístění v režimu dobra, postupně stoupají na vyšší planety; ti v režimu vášně žijí na pozemských planetách; a ti v režimu nevědomosti jdou dolů do pekelných světů.

Výklad

V tomto verši jsou výslovněji vyloženy výsledky akcí v těchto třech režimech přírody. Existuje vyšší planetární systém, skládající se z nebeských planet, kde je každý vysoce povznesený. Podle stupně rozvoje režimu dobra může být živá bytost přesunuta na různé planety v tomto systému. Nejvyšší planetou je Satyaloka či Brahmaloka, kde sídlí hlavní osoba tohoto vesmíru, Pán Brahmā. Již jsme viděli, že jen stěží můžeme vypočítat úžasné podmínky života na Brahmaloce, ale nejvyšší stav života, režim dobra, nás k tomuto může přinést.

Režim vášně je smíšený. Je veprostřed, mezi režimy dobra a nevědomosti. Osoba není vždy čistá, ale kdyby měla být čistě v režimu vášně, jednoduše zůstane na této zemi jako král či jako bohatý člověk. Ale protože existují směsice, jedinec také může jít dolů. Lidé na této planetě, v režimech vášně a nevědomosti, nemohou silou přistoupit k vyšším planetám strojem. V režimu vášně existuje také možnost stát se šíleným v dalším životě.

Nejnižší kvalita, režim nevědomosti, je zde popsán jako ohavný. Výsledek rozvoje nevědomosti je velmi, velmi riskantní. Je to nejnižší kvalita materiální přírody. Pod lidskou úrovní existuje osm milionů druhů života: ptáci, šelmy, plazi, stromy atd. a podle rozvoje režimu nevědomosti jsou lidé ponižováni do těchto ohavných podmínek. Slovo *tāmasāḥ* je zde velmi důležité. *Tāmasāḥ* poukazuje na ty, kteří neustále zůstávají v režimu nevědomosti bez stoupání k vyššímu režimu. Jejich budoucnost je velmi temná.

Pro lidi v režimech nevědomosti a vášně existuje příležitost povznesení do režimu dobra a tento systém je nazván vědomí Kṛṣṇy. Ale ten, kdo nevyužije této příležitosti, bude jistě pokračovat v nižších režimech.

TEXT 19

नान्यं गुणेभ्यः कर्तारं यदा द्रष्टानुपश्यति ।
गुणेभ्यश्च परं वेत्ति मद्भावं सोऽधिगच्छति ॥ १४-१९॥

nānyaṁ guṇebhyaḥ kartāraṁ
yadā draṣṭānupaśyati
guṇebhyaś ca paraṁ vetti
mad-bhāvaṁ so 'dhigacchati

na—nikdy; *anyam*—jiný než; *guṇebhyaḥ*—z kvalit; *kartāram*—konatel; *yadā*—když; *draṣṭā anupaśyati*—ten, kdo náležitě vidí; *guṇebhyaḥ ca*—z režimů přírody; *param*—transcendentální; *vetti*—vědět; *mat-bhāvam*—Má spirituální podstata; *saḥ*—on; *adhigacchati*—je povýšen.

Překlad

Když vidíš, že ve všech aktivitách neexistuje nic za hranicí těchto režimů přírody a že Nejvyšší Pán je transcendentální všem těmto režimům, pak můžeš poznat Mou spirituální podstatu.

Výklad

Jedinec může přesáhnout všechny aktivity režimů materiální přírody jednoduše tím, že jim náležitě porozumí učením se od náležitých duší. Skutečným spirituálním mistrem je Kṛṣṇa a On sděluje toto spirituální poznání Arjunovi. Podobně je to od těch, kdo jsou plně ve vědomí Kṛṣṇy, od koho se jedinec musí naučit této vědě činností ve smyslu režimů přírody. Jinak bude život jedince špatně nasměrovaný. Instrukcí pravého spirituálního mistra se může živá bytost dozvědět o svém spirituálním postavení, svém materiálním těle, svých smyslech, jak je polapena a jak je očarována režimy materiální přírody. Tím, že je v sevření těchto režimů, je bezmocná, ale když může vidět své skutečné postavení, pak může dosáhnout transcendentální roviny tím, že má prostor pro spirituální život. Ve skutečnosti živá bytost není konatelem různých aktivit. Je nucená konat, protože je umístěná v určitém typu těla, řízená určitým režimem materiální přírody. Když někdo nemá pomoc spirituální autority, nemůže porozumět, v jakém postavení je ve skutečnosti umístěný. Asociací s pravým spirituálním mistrem může vidět své skutečné postavení a takovým porozuměním se může stát pevným v plném vědomí Kṛṣṇy. Člověk ve vědomí Kṛṣṇy není kontrolovaný očarováním materiálními režimy přírody. Již bylo uvedeno v Sedmé kapitole, že ten, kdo se odevzdal Kṛṣṇovi, je zproštěn aktivit materiální přírody. Proto pro toho, kdo je schopný vidět věci takové, jaké jsou, vliv materiální přírody postupně ustane.

TEXT 20

गुणानेतानतीत्य त्रीन्देही देहसमुद्भवान् ।
जन्ममृत्युजरादुःखैर्विमुक्तोऽमृतमश्नुते ॥ १४-२० ॥

guṇān etān atītya trīn
dehī deha-samudbhavān
janma-mṛtyu-jarā-duḥkhair
vimukto 'mṛtam aśnute

guṇān—kvality; *etān*—všechny tyto; *atītya*—přesahující; *trīn*—tři; *dehī*—tělo; *deha*—tělo; *samudbhavān*—vyrobeno z; *janma*—narození; *mṛtyu*—smrt; *jarā*—stáří; *duḥkhaiḥ*—strádání; *vimuktaḥ*—být osvobozen z; *amṛtam*—nektar; *aśnute*—užívá si.

Překlad

Když je vtělená bytost schopná přesáhnout tyto tři režimy, může se stát osvobozenou od narození, smrti, stáří a jejich utrpení, a dokonce i v tomto životě si může užívat nektaru.

Výklad

Jak jedinec může zůstat v tomto transcendentálním postavení, dokonce i v tomto těle, v plném vědomí Kṛṣṇy, je vysvětleno v tomto verši. Sanskritské slovo *dehī* znamená vtělený. Ačkoliv je jedinec uvnitř tohoto materiálního těla, svým pokrokem ve spirituálním poznání může být osvobozen od vlivů režimů přírody. Může si užívat radost spirituálního života dokonce i v tomto těle, protože po opuštění tohoto těla jistě půjde na spirituální oblohu. Ale dokonce i v tomto těle si může užívat spirituální štěstí. Jinými slovy, oddaná služba ve vědomí Kṛṣṇy je znakem osvobození se z tohoto materiálního zapletení a toto bude vysvětleno v Osmnácté kapitole. Když je jedinec osvobozen z vlivu režimů materiální přírody, vstoupí do oddané služby.

TEXT 21

अर्जुन उवाच ।
कैर्लिङ्गैस्त्रीन्गुणानेतानतीतो भवति प्रभो ।
किमाचारः कथं चैतांस्त्रीन्गुणानतिवर्तते ॥ १४-२१ ॥

arjuna uvāca
kair liṅgais trīn guṇān etān
atīto bhavati prabho

kiṁ ācāraḥ kathaṁ caitāṁs
trīn guṇān ativartate

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *kaiḥ*—jakými; *liṅgaiḥ*—příznaky; *trīn*—tři; *guṇān*—kvality; *etān*—všechno toto; *atītaḥ*—přesáhnout; *bhavati*—stát se; *prabho*—můj Pane; *kim*—co; *ācāraḥ*—chování; *katham*—co; *ca*—také; *etān*—tyto; *trīn*—tři; *guṇān*—kvality; *ativartate*—přesáhnout.

Překlad

Arjuna zjišťoval: Ó můj milý Pane, jakými příznaky je znám jedinec, který je transcendentální těmto režimům? Jaké je jeho chování? A jak přesáhne režimy přírody?

Výklad

Arjunovy otázky v tomto verši jsou velmi náležité. Chce znát příznaky osoby, která již přesáhla materiální režimy. Nejprve zjišťuje příznaky takto transcendentální osoby. Jak může jedinec poznat, že již přesáhl vliv režimů materiální přírody? Druhou otázkou se ptá, jak žije a co jsou jeho aktivity. Jsou regulované či neregulované? Pak Arjuna zjišťuje o prostředcích, kterými může dosáhnout transcendentální podstatu. To je velmi důležité. Pokud jedinec nezná přímé prostředky, kterými může být neustále transcendentálně umístěný, neexistuje možnost vykazování takových příznaků. Takže všechny tyto otázky předložené Arjunou jsou velmi důležité a Pán na ně odpovídá.

TEXTY 22-25

श्रीभगवानुवाच ।
प्रकाशं च प्रवृत्तिं च मोहमेव च पाण्डव ।
न द्वेष्टि सम्प्रवृत्तानि न निवृत्तानि काङ्क्षति ॥ १४-२२॥
उदासीनवदासीनो गुणैर्यो न विचाल्यते ।
गुणा वर्तन्त इत्येवं योऽवतिष्ठति नेङ्गते ॥ १४-२३॥
समदुःखसुखः स्वस्थः समलोष्टाश्मकाञ्चनः ।
तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यनिन्दात्मसंस्तुतिः ॥ १४-२४॥
मानापमानयोस्तुल्यस्तुल्यो मित्रारिपक्षयोः ।
सर्वारम्भपरित्यागी गुणातीतः स उच्यते ॥ १४-२५॥

śrī-bhagavān uvāca
prakāśaṁ ca pravṛttiṁ ca
moham eva ca pāṇḍava
na dveṣṭi sampravṛttāni

na nivṛttāni kāṅkṣati

udāsīna-vad āsīno
guṇair yo na vicālyate
guṇā vartanta ity evaṁ
yo 'vatiṣṭhati neṅgate

sama-duḥkha-sukhaḥ sva-sthaḥ
sama-loṣṭāśma-kāñcanaḥ
tulya-priyāpriyo dhīras
tulya-nindātma-saṁstutiḥ

mānāpamānayos tulyas
tulyo mitrāri-pakṣayoḥ
sarvārambha-parityāgī
guṇātītaḥ sa ucyate

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *prakāśam ca*—a osvícení; *pravṛttim ca*—a připoutání; *moham*—iluze; *eva ca*—také; *pāṇḍava*—ó synu Pāṇḍua; *na dveṣṭi*—prost nenávisti; *sampravṛttāni*—ačkoliv rozvinutý; *na nivṛttāni*—ani zastavit rozvoj; *kāṅkṣati*—touží; *udāsīnavat*—jako kdyby neutrální; *āsīnaḥ*—umístěný; *guṇaiḥ*—kvalitami; *yaḥ*—ten, kdo; *na*—nikdy; *vicālyate*—je rozrušený; *guṇāḥ*—kvality; *vartante*—je umístěný; *iti evam*—tím, že ví tak; *yaḥ*—ten, kdo; *avatiṣṭhati*—zůstává; *na*—nikdy; *iṅgate*—mihotající se; *sama*—stejně; *duḥkha*—ve strádání; *sukhaḥ*—ve štěstí; *svasthaḥ*—být sám umístěný; *sama*—stejně; *loṣṭa*—hrouda země; *aśma*—kámen; *kāñcanaḥ*—zlato; *tulya*—rovně nakloněný; *priya*—milý; *apriyaḥ*—nežádoucí; *dhīraḥ*—stabilně; *tulya*—rovně; *nindā*—při pomluvě; *ātma-saṁstutiḥ*—při jeho chvále; *māna*—úcta; *apamānayoḥ*—neúcta; *tulyaḥ*—rovně; *tulyaḥ*—rovně; *mitra*—přítel; *ari*—nepřítel; *pakṣayoḥ*—na straně; *sarva*—vše; *ārambhaḥ*—úsilí; *parityāgī*—zřeknuvší se; *guṇa-atītaḥ*—transcendentální materiálním režimům přírody; *saḥ*—on; *ucyate*—je řečen, že je.

Překlad

Svatý Pán řekl: Ten, kdo je prost nenávisti k osvícení, připoutání a klamu, když jsou přítomny, ani po nich netouží, když zmizí; kdo je umístěný jako bezstarostný, jsa umístěn za hranicí těchto materiálních reakcí režimů přírody, kdo zůstává pevný tím, že ví, že režimy samotné jsou aktivní; kdo stejně nahlíží na požitek a bolest a dívá se na hroudu, kámen a kus zlata stejným okem; kdo je moudrý a pojímá chválu a obviňování jako stejné; kdo není změněn v úctě a neúctě, kdo zachází s přítelem a nepřítelem stejně, kdo opustil všechny ziskuchtivé počiny - o takovém člověku je řečeno, že přesáhl režimy přírody.

Výklad

Arjuna předložil tyto tři různé otázky a Pán je jednu po druhé zodpovídá. V těchto verších Kṛṣṇa nejprve naznačuje, že osoba transcendentálně umístěná nikdy nikomu nezávidí ani po ničem neprahne. Když živá bytost zůstane v tomto materiálním světě vtělená materiálním tělem, mělo by být chápáno, že je pod vlivem jednoho ze tří režimů materiální přírody. Když je ve skutečnosti venku z těla, pak je venku ze sevření materiálních režimů přírody. Ale dokud není z materiálního těla venku, měla by být neutrální. Měla by se zapojit do oddané služby Pána, tak aby její identita s materiálním tělem byla automaticky zapomenuta. Když je jedinec vědomý materiálního těla, koná jen pro ukájení smyslů, ale když jedinec přesune své vědomí na Kṛṣṇu, ukájení smyslů automaticky ustane. Jedinec nepotřebuje toto materiální tělo a nepotřebuje přijmout diktování materiálního těla. Kvality materiálních režimů v těle budou konat, ale jako spirituální duše je vlastní já neúčastné takových činností. Jak se stane neúčastným? Netouží užívat si těla ani netouží se z něj dostat. Oddaný, takto transcendentálně umístěný, se automaticky osvobodí. Nepotřebuje se snažit osvobodit se z vlivu režimů materiální přírody.

Další otázka se týká jednání transcendentálně umístěné osoby. Materiálně umístěná osoba je ovlivněna takzvanou úctou a neúctou nabídnutými tělu, ale transcendentálně umístěná osoba není ovlivněna takovou falešnou úctou a neúctou. Vykonává svou povinnost ve vědomí Kṛṣṇy a nevadí jí, zdali ji člověk poctí či zneuctí. Přijímá věci, které jsou příznivé její povinnosti ve vědomí Kṛṣṇy, jinak nemá žádnou nutnost ničeho materiálního, ať už kamene či zlata. Bere každého jako svého milého přítele, který jí pomáhá v jejím provádění vědomí Kṛṣṇy a je prosta nenávisti ke svému takzvanému nepříteli. Je rovnocenně nakloněná a vidí vše na stejné úrovni, protože dokonale ví, že nemá nic do činění s materiální existencí. Sociální a politické problémy ji neovlivňují, protože zná situaci dočasných převratů a nepokojů. Nepokouší se o nic pro sebe. Může se pokusit o cokoliv pro Kṛṣṇu, ale pro své osobní já nic nezískává. Takovým chováním se jedinec stane ve skutečnosti transcendentálně umístěným.

TEXT 26

मां च योऽव्यभिचारेण भक्तियोगेन सेवते ।
स गुणान्समतीत्यैतान्ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ १४-२६ ॥

māṁ ca yo 'vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatītyaitān
brahma-bhūyāya kalpate

mām—pro Mě; *ca*—také; *yaḥ*—osoba; *avyabhicāreṇa*—bez selhání; *bhakti-*

yogena—oddanou službou; *sevate*—vykonává službu; *saḥ*—ten; *guṇān*—všechny režimy materiální přírody; *samatītya*—přesahující; *etān*—všechno toto; *brahma-bhūyāya*—být pozvednut na rovinu Brahmanu; *kalpate*—je považován.

Překlad

Ten, kdo se zapojuje do plné oddané služby, kdo nespadne za žádných okolností, najednou překoná režimy materiální přírody, a tak přijde na úroveň Brahmanu.

Výklad

Tento verš je odpovědí na Arjunovu třetí otázku: Co je prostředkem dosažení transcendentálního postavení? Jak bylo vysvětleno předtím, materiální svět koná pod očarováním režimy materiální přírody. Jedinec by neměl být rozrušen aktivitami režimů přírody; namísto orientování svého vědomí na tyto aktivity může přesunout své vědomí ke Kṛṣṇa aktivitám. Kṛṣṇa aktivity jsou známy jako *bhakti*-jóga - neustálé konání pro Kṛṣṇu. Toto nezahrnuje pouze Kṛṣṇu, ale Jeho různá úplná rozšíření jako je Rāma a Nārāyaṇa. Má nespočet rozšíření. Ten, kdo je zapojen do služby jakékoliv z Kṛṣṇových forem či Jeho úplných rozšíření, je považován za transcendentálně umístěného. Jedinec by si měl také povšimnout, že všechny formy Kṛṣṇy jsou plně transcendentální, blažené, plné poznání a věčné. Takové osobnosti Božství jsou všemocné a vševědoucí a vlastní všechny transcendentální kvality. Takže pokud se jedinec zapojí do služby Kṛṣṇy či Jeho úplných rozšíření s neutuchající odhodlaností, přestože je tyto režimy materiální přírody velmi těžké překonat, může je překonat snadno. Toto je již vysvětleno v Sedmé kapitole. Ten, kdo se odevzdá Kṛṣṇovi, najednou přemůže vliv režimů materiální přírody. Být ve vědomí Kṛṣṇy či v oddané službě znamená nabýt rovnost Kṛṣṇy. Pán říká, že Jeho povaha je věčná, blažená a plná poznání, a živé bytosti jsou nedílnými součástmi Nejvyššího, jako zlaté částečky jsou součástí zlatého dolu. A tak spirituální postavení živé bytosti je tak dobré jako zlato, v kvalitě tak dobré jako Kṛṣṇa. Rozdíl individuality pokračuje, jinak *bhakti*-jóga nepřichází do úvahy. *Bhakti*-jóga znamená, že Pán existuje, oddaný existuje a aktivita výměny lásky mezi Pánem a oddaným existuje. Proto individualita dvou osob je přítomná v Nejvyšší Osobnosti Božství a individuální osobě, jinak *bhakti*-jóga nemá žádný význam. Pokud jedinec není umístěný ve stejném transcendentálním postavení s Pánem, nemůže Nejvyššímu Pánu sloužit. Aby se jedinec stal osobním asistentem krále, musí dosáhnout náležitých kvalifikací. Tedy kvalifikací je stát se Brahmanem, či stát se osvobozeným ode všech materiálních znečištění. Ve védské literatuře je řečeno: *brahmaiva san brahmāpyeti*. Jedinec může dosáhnout Nejvyššího Brahmanu tím, že se stane Brahmanem. To znamená, že jedinec

se musí kvalitativně stát jedním s Brahmanem. Dosažením Brahmanu jedinec neztratí svou věčnou identitu Brahmanu jako individuální duše.

TEXT 27

ब्रह्मणो हि प्रतिष्ठाहममृतस्याव्ययस्य च ।
शाश्वतस्य च धर्मस्य सुखस्यैकान्तिकस्य च ॥ १४-२७॥

brahmaṇo hi pratiṣṭhāham
amṛtasyāvyayasya ca
śāśvatasya ca dharmasya
sukhasyaikāntikasya ca

brahmaṇaḥ—neosobního *brahmajyoti*; *hi*—dozajista; *pratiṣṭhā*—zbytek; *aham*—Já jsem; *amṛtasya*—nepomíjejícího; *avyayasya*—nesmrtelný; *ca*—také; *śāśvatasya*—věčného; *ca*—a; *dharmasya*—konstitučního postavení; *sukhasya*—štěstí; *aikāntikasya*—konečný; *ca*—také.

Překlad

Jsem základem neosobního Brahmanu, který je konstituční pozicí konečného štěstí a který je nesmrtelný, nepomíjející a věčný.

Výklad

Složení Brahmanu je nesmrtelnost, nezničitelnost, věčnost a štěstí. Brahman je začátkem transcendentální realizace. Paramātmā, Nadduše, je veprostřed, druhé stádium transcendentální situace, a Nejvyšší Osobnost Božství je konečnou realizací Absolutní Pravdy. Proto Paramātmā i neosobní Brahman jsou uvnitř Nejvyšší Osoby. V Sedmé kapitole je vysvětleno, že materiální příroda je projevem podřadné energie Nejvyššího Pána. Pán oplodní podřadnou materiální energii zlomky nadřazené energie, a to je ten spirituální dotek v materiální přírodě. Když živá bytost podmíněná touto materiální přírodou začíná kultivaci spirituálního poznání, povznese se z postavení materiální existence a postupně stoupá nahoru k Brahman pojetí Nejvyššího. Toto dosažení Brahman pojetí života je prvním stádiem v seberealizaci. V tomto stádiu je Brahman-realizovaná osoba transcendentální materiálnímu postavení, ale není ve skutečnosti dokonalá v Brahman realizaci. Pokud chce, může pokračovat v setrvání v Brahman postavení a poté postupně stoupat nahoru k Paramātmā realizaci a pak k realizaci Nejvyšší Osobnosti Božství. Ve védské literatuře je mnoho příkladů tohoto. Čtyři Kumārové byli nejprve umístěni v neosobním Brahman pojetí pravdy, ale pak postupně vystoupali na rovinu oddané služby. Ten, kdo se nemůže povznést za hranici neosobního pojetí Brahmanu, čelí riziku spadnutí. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je

uvedeno, že ačkoliv osoba může vystoupat na stádium neosobního Brahmanu, aniž by šla dále, s žádnou informací o Nejvyšší Osobě, není její inteligence dokonale čistá. Proto, navzdory povýšení na rovinu Brahmanu, existuje riziko spadnutí, pokud jedinec není zapojený do oddané služby Pánu. Ve védském jazyku je také řečeno: *raso vai saḥ; rasaṁ hy evāyaṁ labdhvānandī bhavati.* „Když jedinec porozumí Osobnosti Boha, zásobárně potěšení, Kṛṣṇovi, ve skutečnosti se stane transcendentálně blaženým." Nejvyšší Pán je plný v šesti honosnostech a když k Němu oddaný přistoupí, dochází k výměně těchto šesti honosností. Služebník krále si užívá s králem na téměř stejné úrovni. A tak věčné štěstí, nepomíjející štěstí, věčný život doprovází oddanou službu. Proto, realizace Brahmanu, či věčnosti, či nezničitelnosti je v oddané službě zahrnuta. To již osoba, která je zapojená do oddané služby, vlastní.

Živá bytost, ačkoliv je svou podstatou Brahman, má touhu opanovat materiální svět a důsledkem tohoto spadne. Ve svém přirozeném postavení je živá bytost nad třemi režimy materiální přírody, ale sdružování se s materiální přírodou ji zaplétá do různých režimů materiální přírody, dobra, vášně a nevědomosti. Její touha vládnout materiálnímu světu je důsledkem spojení těchto tří režimů. Zapojením se do oddané služby v plném vědomí Kṛṣṇy je okamžitě umístěná v transcendentálním postavení a její nezákonná touha kontrolovat materiální přírodu je odstraněna. Proto proces oddané služby začínající nasloucháním, pěním, pamatováním - devět metod předepsaných pro realizování oddané služby - by měl být praktikován ve spojení s oddanými. Postupně takovým sdružováním se, vlivem spirituálního mistra, jsou materiální tužby jedince vládnout odstraněny a jedinec se stává pevně umístěným v Pánově transcendentální milující službě. Tato metoda je předepsána od dvacátého druhého do posledního verše této kapitoly. Oddaná služba Pánu je velmi jednoduchá: jedinec by měl být vždy zapojen ve službě Pánu, měl by jíst zbytky jídla nabídnutého Božstvu, čichat ke květinám nabídnutým lotosovým nohám Pána, vidět místa, kde Pán měl Své transcendentální zábavy, číst o různých aktivitách Pána, o Jeho vzájemné výměně lásky se Svými oddanými, stále pět transcendentální vibraci Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare a dodržovat dny půstu připomínající objevení a zmizení Pána a Jeho oddaných. Následováním takového procesu se jedinec stane naprosto odpoutaným od všech materiálních aktivit. Ten, kdo je schopen se takto umístit v *brahmajyoti*, je roven Nejvyšší Osobnosti Božství v kvalitě.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady ke Čtrnácté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Tří režimů materiální přírody.

Ilustrace 29. Arjuna oslovil Kṛṣṇu: „Jsi Nejvyšší Brahman, vrchol, nejvyšší svrchované sídlo a očišťovatel.“

Ilustrace 30. „Věz, že všechna nádherná, velkolepá a mocná stvoření nevyskakují z ničeho jiného než jen jiskry Mé skvostnosti.“

Ilustrace 31. Vesmírná podoba.

Ilustrace 32. Nakonec Kṛṣṇa Arjunovi ukázal svou dvourukou podobu.

Ilustrace 33. Kṛṣṇa spasí Svého ryzího oddaného z oceánu narození a smrti.

Ilustrace 34. Tři režimy materiální přírody.

Ilustrace 35. Existuje strom banyan, který má své kořeny nahoře a své větve dole.

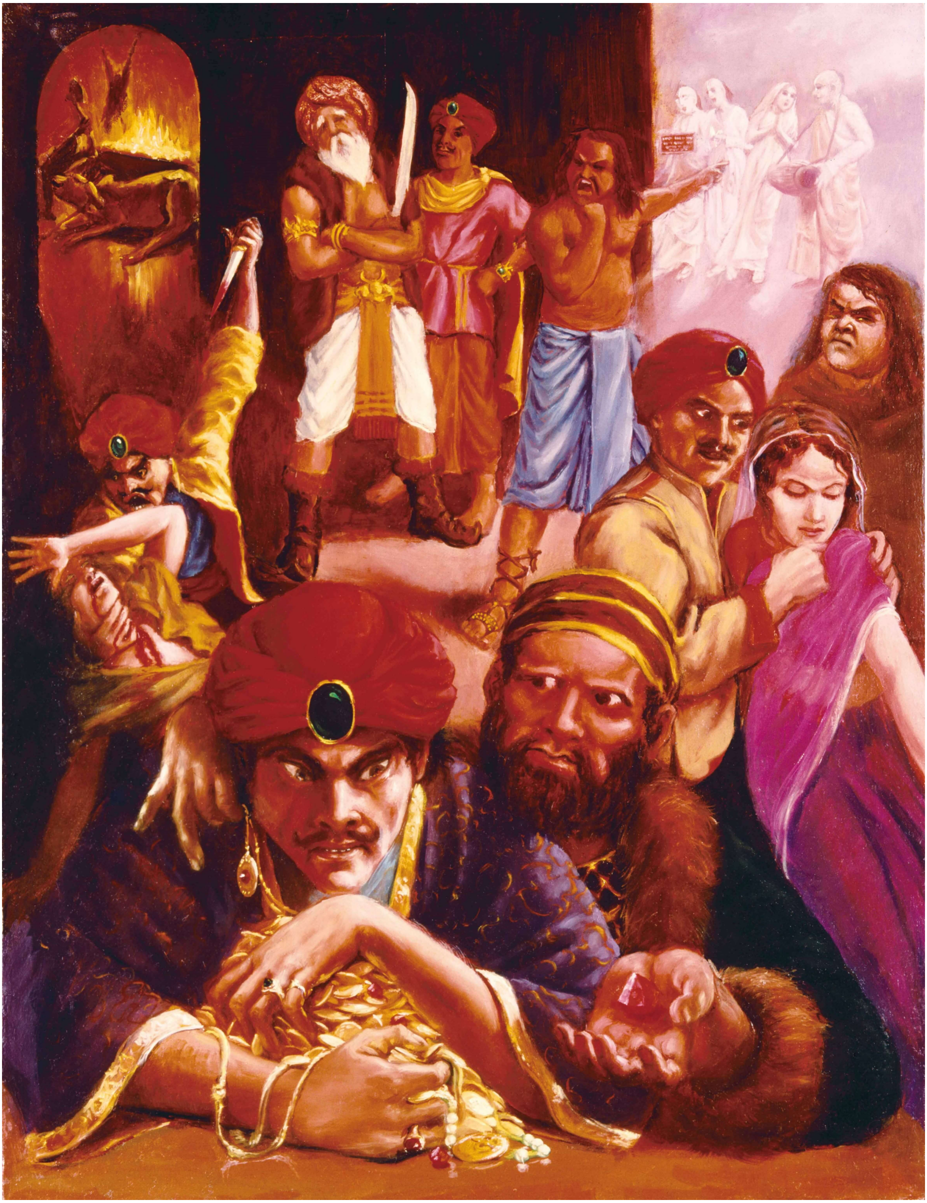
Ilustrace 36. Spirituální a materiální světy.

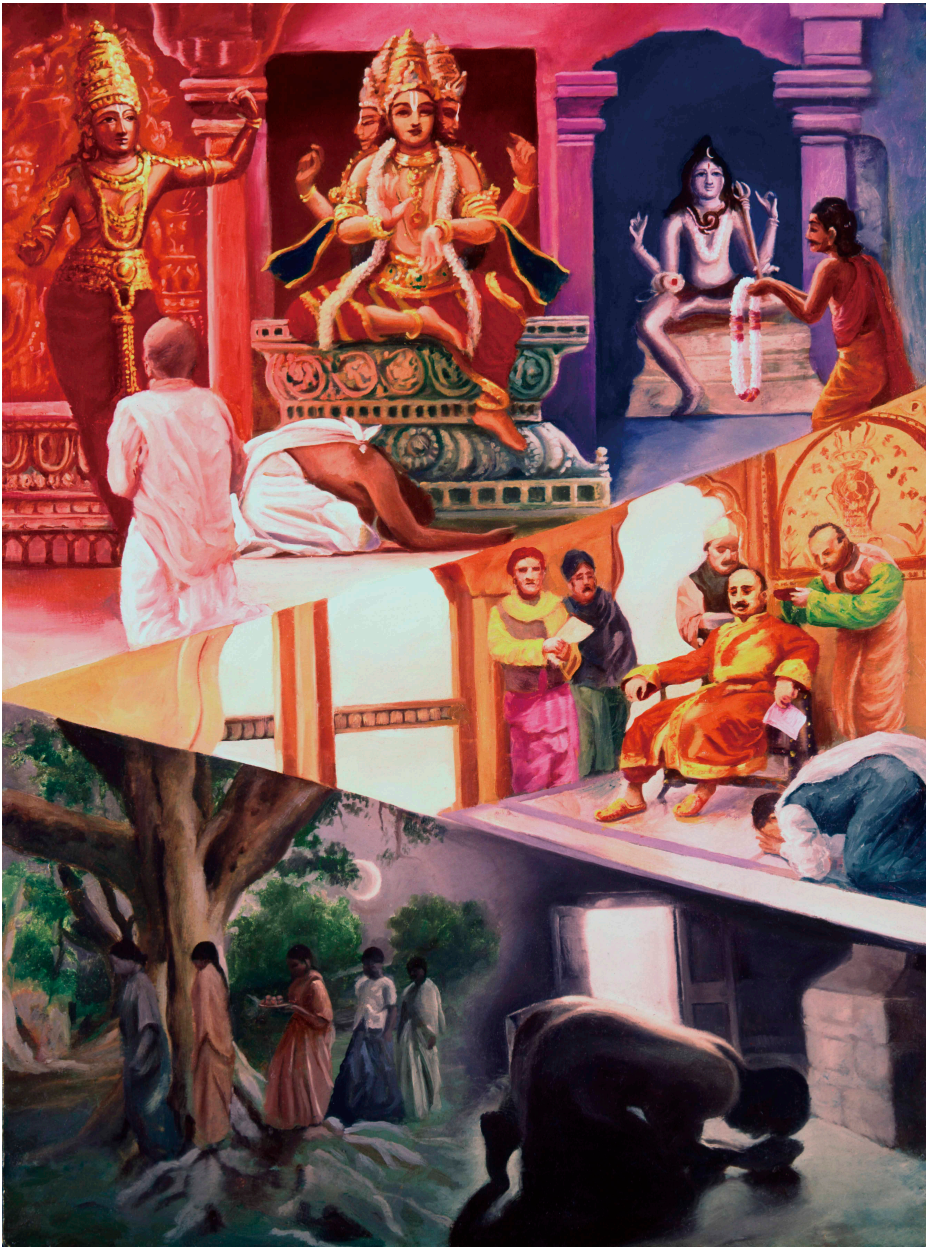
Ilustrace 37. Živá bytost v materiálním světě nese různá pojetí života tak jako vítr nese aroma.

Ilustrace 38. Zmatený falešným egem, silou, pýchou, chtíčem a vztekem.

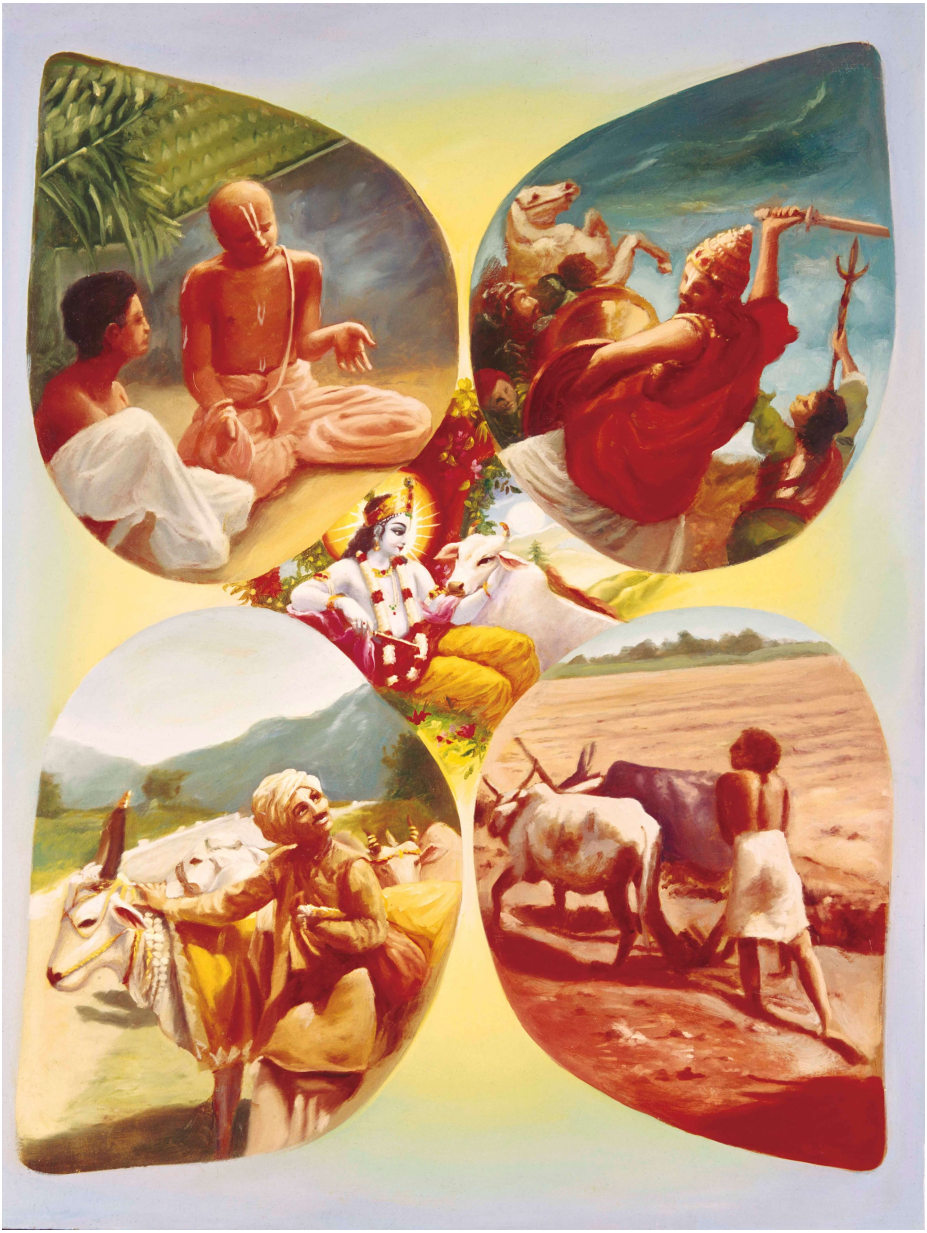
Ilustrace 39. Chtíč, chamtivost a vztek jsou třemi branami vedoucími dolů do pekla.

Ilustrace 40. Existují tři druhy víry - ta v režimu dobra, ta ve vášni a ta v nevědomosti.

Ilustrace 41. Místo akce, vykonavatel, smysly, úsilí a nakonec Nadduše. Toto je pět faktorů akce.

Ilustrace 42. Uctíváním Pána se člověk může, vykonáváním své vlastní povinnosti, stát dokonalým.

Ilustrace 43. „Neustále na Mě mysli a staň se Mým oddaným. Uctívej Mě a vzdávej Mi své pocty."

Ilustrace 44. Kdekoliv je Kṛṣṇa a Arjuna, tam jistě bude bohatství, vítězství, výjimečná síla a morálka.

Kapitola 15

Jóga Nejvyšší Osoby

TEXT 1

श्रीभगवानुवाच ।
ऊर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययम् ।
छन्दांसि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित् ॥ १५-१ ॥

śrī-bhagavān uvāca
ūrdhva-mūlam adhaḥ-śākham
aśvatthaṁ prāhur avyayam
chandāṁsi yasya parṇāni
yas taṁ veda sa veda-vit

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *ūrdhva-mūlam*—s kořeny nahoře; *adhaḥ*—dolů; *śākham*—větvemi; *aśvattham*—strom banyan; *prāhuḥ*—řekl; *avyayam*—věčný; *chandāṁsi*—védské chvalozpěvy; *yasya*—kterých; *parṇāni*—listy; *yaḥ*—kdokoliv; *tam*—to; *veda*—zná; *saḥ*—ten; *veda-vit*—znalcem Véd.

Překlad

Svatý Pán řekl: Existuje strom banyan, který má své kořeny nahoře a své větve dole a jehož listy jsou védské chvalozpěvy. Ten, kdo zná tento strom, je znalcem Véd.

Výklad

Po prodiskutování důležitosti *bhakti*-jógy se někdo může ptát: „Co Védy?“ V této kapitole je vysvětleno, že smyslem védského studia je porozumět Kṛṣṇovi. Proto ten, kdo je ve vědomí Kṛṣṇy, kdo je zapojený v oddané službě, již zná Védy.

Spleť tohoto materiálního světa je zde přirovnána ke stromu banyan. Pro toho, kdo je zapojen do ziskuchtivých aktivit, neexistuje konec tohoto stromu banyan. Bloudí z jedné větve na druhou, na další, na další. Strom tohoto materiálního světa nemá žádný konec a pro toho, kdo lpí na tomuto stromu, neexistuje možnost osvobození. Védské chvalozpěvy, určené k povznesení jedince, jsou nazvány listy tohoto stromu. Kořeny tohoto stromu rostou nahoru, protože začínají z místa, kde se nachází Brahmā, nejvyšší planety tohoto vesmíru. Pokud jedinec může porozumět tomuto nezničitelnému stromu iluze, pak se z něj může dostat.

Tento proces vyproštění se by měl být pochopen. V předešlých kapitolách bylo vysvětleno, že existuje mnoho procesů, které vedou ven z materiálního zapletení. A konče Třináctou kapitolou jsme viděli, že oddaná služba Nejvyššímu Pánu je nejlepší cestou. Nyní, základním principem oddané služby je odpoutanost od materiálních aktivit a připoutanost k transcendentální službě Pánu. Proces přetnutí připoutání k materiálnímu světu je diskutován na začátku této kapitoly. Kořen této materiální existence roste nahoru. To znamená, že začíná z celkové materiální hmoty, z nejvyšší planety vesmíru. Odtud se rozpíná celý vesmír s tolika větvemi, zastupujícími různé planetární systémy. Plody představují výsledky aktivit živých bytostí, jmenovitě náboženství, ekonomický rozvoj, ukájení smyslů a osvobození.

Nyní, v tomto světě není po ruce žádná zkušenost stromu umístěného se svými větvemi dolů a svými kořeny nahoru, ale taková věc existuje. Takový strom může být nalezen u vodní nádrže. Můžeme vidět, že stromy na břehu se odrážejí na vodní hladině se svými větvemi dolů a kořeny nahoru. Jinými slovy, strom tohoto materiálního světa je pouze odrazem skutečného stromu spirituálního světa. Tento odraz spirituálního světa je založený na touze, právě tak jako je odraz stromu umístěný na vodě. Touha je příčinou věcí umístěných v tomto odraženém materiálním světle. Ten, kdo se chce dostat ven z této materiální existence, musí tento strom důkladně znát skrze analytické studování. Pak s ním může odříznout svůj vztah.

Tento strom, tím, že je odrazem skutečného stromu, je přesnou replikou. Všechno existuje ve spirituálním světě. Impersonalisté považují Brahmu za kořen tohoto materiálního stromu a z tohoto kořene, podle *sāṅkhya* filozofie, přichází *prakṛti*, *puruṣa*, pak tři guṇy, pak pět hrubých prvků (*pañca-mahābhūta*), pak deset smyslů (*daśendriya*), mysl atd. Takto rozčleňují celý materiální svět. Pokud je Brahmā centrem všech projevů, pak tento materiální svět je projevem tohoto centra ve 180 stupních a zbylých 180 stupňů představuje spirituální svět. Materiální svět je zvráceným odrazem, takže spirituální svět musí mít stejnou rozmanitost, ale ve skutečnosti. *Prakṛti* je vnější energií Nejvyššího Pána a *puruṣa* je Nejvyšší Pán Samotný, a to je vysvětleno v Bhagavad-gītě. Jelikož je tento projev materiální, je dočasný. Odraz je dočasný, neboť je někdy viděn a někdy není viděn. Ale zdroj, ze kterého je odraz odražen, je věčný. Materiální odraz skutečného stromu musí být odříznut. Když je řečeno, že osoba zná Védy, je předpokládáno, že ví, jak přeseknout připoutanost k tomuto materiálnímu světu. Pokud jedinec zná tento proces, ve skutečnosti zná Védy. Ten, kdo je přitahován ritualistickými formulemi Véd, je přitahován nádhernými zelenými listy tohoto stromu. Přesně nezná účel Véd. Účel Véd, jak je odhaleno Samotnou Osobností Božství, je porazit tento odražený strom a dosáhnout skutečného stromu spirituálního světa.

TEXT 2

अधश्चोर्ध्वं प्रसृतास्तस्य शाखा
गुणप्रवृद्धा विषयप्रवालाः ।
अधश्च मूलान्यनुसन्ततानि
कर्मानुबन्धीनि मनुष्यलोके ॥ १५-२॥

adhaś cordhvaṁ prasṛtās tasya śākhā
guṇa-pravṛddhā viṣaya-pravālāḥ
adhaś ca mūlāny anusantatāni
karmānubandhīni manuṣya-loke

adhaḥ—dolů; *ca*—a; *ūrdhvam*—nahoru; *prasṛtāḥ*—rozšířený; *tasya*—své; *śākhāḥ*—větve; *guṇa*—režimy materiální přírody; *pravṛddhāḥ*—rozvinuté; *viṣaya*—předměty smyslů; *pravālāḥ*—větvičky; *adhaḥ*—dolů; *ca*—a; *mūlāni*—kořeny; *anusantatāni*—rozšířené; *karma*—podle práce; *anubandhīni*—svázaný; *manuṣya-loke*—ve světě lidské společnosti.

Překlad

Větve tohoto stromu se rozšiřují dolů a nahoru, vyživované třemi režimy materiální přírody. Větvičky jsou předměty smyslů. Tento strom

také má kořeny jdoucí dolů a tyto jsou připoutané k ziskuchtivým akcím lidské společnosti.

Výklad

Je zde dále vysvětlen popis stromu banyan. Jeho větve jsou rozprostřeny do všech směrů. V nižších částech existují rozmanité projevy živých bytostí, jako lidských bytostí, zvířat, koní, krav, psů, koček atd. Tyto jsou umístěny na nižších částech větví, zatímco na vyšších částech jsou vyšší formy živých bytostí: polobohové, Gandharvové (víly) a mnoho další vyšších druhů života. Tak jako je strom vyživován vodou, tak je tento strom vyživován třemi režimy materiální přírody. Někdy nalezneme, že oblast země je neplodná pro nedostatek vody a někdy je nějaká oblast velmi zelená; podobně tam, kde jsou režimy přírody proporcionálně větší v kvantitě, jsou různé druhy života projeveny v této proporci.

Větvičky tohoto stromu jsou považovány za předměty smyslů. Rozvojem různých režimů přírody rozvíjíme různé smysly a smysly si užíváme různé rozmanitosti smyslových předmětů. Za zdroj smyslů - uší, nosu, očí atd. - jsou považovány horní větvičky, naladěné na užívání si různých předmětů smyslů. Lístečky jsou zvuk, forma, dotek - předměty smyslů. Kořeny, které jsou podružné, jsou vedlejšími produkty různých rozmanitostí utrpení a smyslového požitku. Tak si rozvíjíme připoutání a nechuť. Tendence ke zbožnosti a bezbožnosti jsou považovány za druhotné kořeny rozšiřující se ve všech směrech. Skutečný kořen je z Brahmaloky a ostatní kořeny jsou v lidských planetárních systémech. Poté, co si jedinec ve vyšších planetárních systémech užije výsledky ctnostných aktivit, vrátí se dolů na tuto zemi a obnoví svou karmu či ziskuchtivé aktivity k povýšení. Tato planeta lidských bytostí je považována za pole činností.

TEXTY 3-4

न रूपमस्येह तथोपलभ्यते
नान्तो न चादिर्न च सम्प्रतिष्ठा ।
अश्वत्थमेनं सुविरूढमूलं
असङ्गशस्त्रेण दृढेन छित्त्वा ॥ १५-३॥
ततः पदं तत्परिमार्गितव्यं
यस्मिन्गता न निवर्तन्ति भूयः ।
तमेव चाद्यं पुरुषं प्रपद्ये ।
यतः प्रवृत्तिः प्रसृता पुराणी ॥ १५-४॥

na rūpam asyeha tathopalabhyate
nānto na cādir na ca sampratiṣṭhā
aśvattham enaṁ su-virūḍha-mūlam
asaṅga-śastreṇa dṛḍhena chittvā

tataḥ padaṁ tat parimārgitavyaṁ
yasmin gatā na nivartanti bhūyaḥ
tam eva cādyaṁ puruṣaṁ prapadye
yataḥ pravṛttiḥ prasṛtā purāṇī

na—ne; *rūpam*—forma; *asya*—tohoto stromu; *iha*—v tomto; *tathā*—také; *upalabhyate*—může být vnímán; *na*—nikdy; *antaḥ*—konec; *na*—nikdy; *ca*—také; *ādiḥ*—začátek; *na*—nikdy; *ca*—také; *sampratiṣṭhā*—základ; *aśvattham*—strom banyan; *enam*—tento; *suvirūḍha*—silně; *mūlam*—zakořeněný; *asaṅga-śastreṇa*—zbraní odpoutanosti; *dṛḍhena*—silnou; *chittvā*—setnutím; *tataḥ*—poté; *padam*—situace; *tat*—to; *parimārgitavyam*—musí být vyhledáno; *yasmin*—kde; *gatāḥ*—jdoucí; *na*—nikdy; *nivartanti*—navrátí se; *bhūyaḥ*—znovu; *tam*—k němu; *eva*—jistě; *ca*—také; *ādyam*—původní; *puruṣam*—Osobnost Božství; *prapadye*—odevzdat se; *yataḥ*—z kterého; *pravṛttiḥ*—začíná; *prasṛtā*—rozšíření; *purāṇī*—velmi starý.

Překlad

Skutečná podoba tohoto stromu nemůže být v tomto světě vnímána. Nikdo nemůže pochopit, kde končí, kde začíná či kde je jeho základ. Ale jedinec musí s odhodlaností setnout tento strom zbraní odpoutanosti. Takovým konáním jedinec musí vyhledat místo, ze kterého, když jednou odešel, se nikdy nevrátí a tam se odevzdat té Nejvyšší Osobnosti Božství, ze které všechno začalo a ve které všechno od nepaměti setrvává.

Výklad

Nyní je zde jasně uvedeno, že skutečná podoba tohoto stromu banyan nemůže být pochopena v tomto materiálním světě. Jelikož je kořen nahoru, rozšíření skutečného stromu je na druhém konci. Nikdo nemůže vidět, jak daleko se tento strom rozšiřuje, ani nikdo nemůže vidět začátek tohoto stromu. A přece jedinec musí vypátrat příčinu. „Jsem synem svého otce, můj otec je synem takové a takové osoby atd.“ Hledáním tímto způsobem jedinec přijde k Brahmovi, který je vytvořen Garbhodakaśāyī Viṣṇuem. Konečně takto, když jedinec dosáhne Nejvyšší Osobnosti Božství, to je konec výzkumné práce. Jedinec musí vyhledat zdroj tohoto stromu, Nejvyšší Osobnost Božství, skrze sdružování se s osobami, které disponují poznáním této Nejvyšší Osobnosti Božství. Poté se porozuměním jedinec postupně stane odpoutaným od tohoto falešného odrazu reality a poznáním může toto spojení odříznout a skutečně se stát umístěným ve skutečném stromu.

Slovo *asaṅga* je v tomto spojení velmi důležité, protože připoutanost pro požitek smyslů a opanování materiální přírody je velmi silná. Proto se jedinec musí naučit odpoutanosti diskuzemi spirituální vědy založené na autoritativních písmech a jedinec musí naslouchat osobám, které ve skutečnosti disponují poznáním. Jako výsledek takové diskuze v družbě s oddanými jedinec přijde k Nejvyšší Osobnosti Božství. Poté první věcí, kterou jedinec musí udělat, je odevzdat se Mu. Zde je poskytnut popis toho místa, ze kterého, když tam jde, se nikdo k tomuto falešnému stromu nevrací. Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa, je původním kořenem, že kterého všechno vyšlo. K získání přízně této Osobnosti Božství se jedinec nemusí nic než jen odevzdat, a to je výsledek provádění oddané služby nasloucháním, pěním atd. Je příčinou tohoto rozšíření materiálního světa. To je již vysvětleno Pánem Samotným: *ahaṁ sarvasya prabhavaḥ.* „Jsem zdrojem všeho.“

Proto, aby se jedinec dostal ze spleti tohoto silného stromu banyan materiálního života, musí se odevzdat Kṛṣṇovi. Jakmile se někdo odevzdá Kṛṣṇovi, automaticky se stane odpoutaným od tohoto materiálního rozšíření.

TEXT 5

निर्मानमोहा जितसङ्गदोषा
अध्यात्मनित्या विनिवृत्तकामाः ।
द्वन्द्वैर्विमुक्ताः सुखदुःखसंज्ञैर्-
गच्छन्त्यमूढाः पदमव्ययं तत् ॥ १५-५॥

nirmāna-mohā jita-saṅga-doṣā
adhyātma-nityā vinivṛtta-kāmāḥ
dvandvair vimuktāḥ sukha-duḥkha-saṁjñair
gacchanty amūḍhāḥ padam avyayaṁ tat

nir—bez; *māna*—respekt; *mohāḥ*—iluze; *jita*—podmanil si; *saṅga*—sdružování se; *doṣāḥ*—vadné; *adhyātma*—spirituální; *nityāḥ*—věčnost; *vinivṛtta*—sdružený; *kāmāḥ*—chtíče; *dvandvaiḥ*—s dualitou; *vimuktāḥ*—osvobozený; *sukha-duḥkha*—štěstí a neštěstí; *saṁjñaiḥ*—pojmenovaný; *gacchanti*—dosáhne; *amūḍhāḥ*—prost zmatení; *padam*—situace; *avyayam*—věčný; *tat*—to.

Překlad

Ten, kdo je prost iluze, falešné prestiže a falešného sdružování se, kdo rozumí věčnému, kdo skoncoval s materiálním chtíčem a je prostý duality štěstí a neštěstí a kdo ví, jak se odevzdat Nejvyšší Osobě, dosáhne tohoto věčného království.

Výklad

Zde je velmi pěkně popsán proces odevzdání se. První kvalifikací je, že by jedinec neměl být oklamán pýchou. Protože podmíněná duše je velmi nafoukaná, myslí si, že je pánem materiální přírody, je pro ni velmi obtížné odevzdat se Nejvyšší Osobnosti Božství. Jedinec by měl kultivací skutečného poznání vědět, že není pánem materiální přírody; Nejvyšší Osobnost Božství je Pánem. Když je jedinec prost klamu způsobeného pýchou, může začít proces odevzdání se. Protože pro toho, kdo neustále očekává nějakou úctu v tomto materiálním světě, není možné se odevzdat Nejvyšší Osobě. Pýcha je důsledkem iluze, neboť ačkoliv sem jedinec přijde, zůstane po krátký čas a pak odejde, má bláznivou představu, že je pánem světa. Činí tak všechny věci složitými a je neustále v problémech. Celý svět se hýbe pod tímto dojmem. Lidé si myslí, že půda, tato země, náleží lidské společnosti a rozdělili tuto zemi pod falešným dojmem, že jsou jejími vlastníky. Jedinec se musí dostat ven z této falešné představy, že lidská společnost je vlastníkem tohoto světa. Když je jedinec osvobozen z takové falešné představy, stane se prost všech falešných spojení způsobených rodinnými, sociálními a národními náklonnostmi. Tato falešná spojení svazují jedince v tomto materiálním světě. Po tomto stádiu jedinec musí rozvinout spirituální poznání. Jedinec musí kultivovat poznání toho, co je ve skutečnosti jeho vlastní a co ve skutečnosti není jeho vlastní. A když má jedinec porozumění věcí takových, jaké jsou, stane se prost všech duálních pojetí jako je štěstí a strádání, požitek a bolest. Stane se plným v poznání; pak je pro něj možné odevzdat se Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 6

न तद्भासयते सूर्यो न शशाङ्को न पावकः ।
यद्गत्वा न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥ १५-६ ॥

na tad bhāsayate sūryo
na śaśāṅko na pāvakaḥ
yad gatvā na nivartante
tad dhāma paramaṁ mama

na—ne; *tat*—to; *bhāsayate*—osvětluje; *sūryaḥ*—slunce; *na*—ani; *śaśāṅkaḥ*—měsíc; *na*—ani; *pāvakaḥ*—oheň, elektřina; *yat*—kde; *gatvā*—jdoucí; *na*—nikdy; *nivartante*—vrátí se; *tat dhāma*—toto svrchované sídlo; *paramam*—nejvyšší; *mama*—Mé.

Překlad

Toto Mé svrchované sídlo není osvětleno sluncem či měsícem, ani elektřinou. Ten, kdo ho dosáhne, se nikdy nevrátí do tohoto mate-

riálního světa.

Výklad

Zde je popsán spirituální svět, svrchované sídlo Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy - které je známé jako Kṛṣṇaloka, Goloka Vṛndāvana. Ve spirituální obloze není žádná potřeba slunečního svitu, svitu měsíce, ohně či elektřiny, protože všechny planety jsou samo-svítící. Máme pouze jednu planetu v tomto vesmíru, která je samo-svítící, slunce, ale všechny planety ve spirituální obloze jsou samo-svítící. Jasná záře všech těchto planet (nazvaných Vaikuṇṭhy) tvořící zářící oblohu známou jako *brahmajyoti*. Ve skutečnosti záře vychází z planety Kṛṣṇy, Goloky Vṛndāvany. Část této jasné záře je pokryta *mahat*-tattvou, materiálním světem. Kromě tohoto, hlavní část této zářící oblohy je plná spirituálních planet, které jsou nazvány Vaikuṇṭhy, z nichž hlavní je Goloka Vṛndāvana.

Dokud je živá bytost v tomto temném materiálním světě, je v podmíněném životě, ale jakmile dosáhne spirituální oblohu, prořezáním se skrze tento falešný, zvrácený strom tohoto materiálního světa, stane se osvobozenou. Pak neexistuje žádná možnost jejího návratu sem. Ve svém podmíněném životě se živá bytost považuje za pána tohoto materiálního světa, ale ve svém osvobozeném stavu vstoupí do spirituálního království a stane se společníkem Nejvyššího Pána. Tam si užívá věčnou blaženost, věčný život a plné poznání.

Jedinec by měl být touto informací uchvácen. Měl by toužit po svém přenesení se do tohoto věčného světa a vymanit se z tohoto falešného odrazu reality. Pro toho, kdo je příliš připoután k tomuto materiálnímu světu, je velmi náročné přerušit tuto připoutanost, ale pokud se dá na vědomí Kṛṣṇy, existuje možnost se prostupně stát odpoutaným. Jedinec se musí sdružovat s oddanými, těmi, kteří jsou ve vědomí Kṛṣṇy. Jedinec by měl vyhledat společnost oddanou vědomí Kṛṣṇy a naučit se, jak vykonávat oddanou službu. Takto může odřezat svou připoutanost k materiálnímu světu. Jedinec se nemůže stát odpoutaným od přitažlivosti materiálního světa jednoduše oblečením se do šafránového roucha. Musí se stát připoutaným k oddané službě Pána. Proto by jedinec měl brát velmi vážně, že oddaná služba, tak jak je popsaná ve Dvanácté kapitole, je jedinou cestou, jak se dostat z tohoto falešného zastoupení skutečného stromu. Ve Čtrnácté kapitole je popsáno znečištění všech druhů procesů materiální přírodou. Pouze oddaná služba je popsána jako čistě transcendentální.

Slova *paramaṁ mama* jsou zde velmi důležitá. Ve skutečnosti každý kout je majetkem Nejvyššího Pána, ale spirituální svět je *paramam*, plný šesti honosností. V Upaniṣadech je také potvrzeno, že ve spirituálním světě není žádná potřeba svitu slunce či měsíce, neboť celá spirituální obloha je osvětlená vnitřní potencí Nejvyššího Pána. Toto nejvyšší svrchované sídlo může být dosaženo pouze odevzdáním se a žádným jiným prostředkem.

TEXT 7

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः ।
मनःषष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति ॥ १५-७॥

mamaivāṁśo jīva-loke
jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ
manaḥ-ṣaṣṭhānīndriyāṇi
prakṛti-sthāni karṣati

mama—Moje; *eva*—jistě; *aṁśaḥ*—zlomkové částečky; *jīva-loke*—svět podmíněného života; *jīva-bhūtaḥ*—podmíněné živé bytosti; *sanātanaḥ*—věčné; *manaḥ*—mysl; *ṣaṣṭhāni*—šest; *indriyāṇi*—smysly; *prakṛti*—materiální příroda; *sthāni*—umístěné; *karṣati*—tvrdě zápolí.

Překlad

Živé bytosti v tomto podmíněném světě jsou Mými věčnými zlomkovými částečkami. Důsledkem podmíněného života velmi tvrdě zápolí s šesti smysly, které zahrnují mysl.

Výklad

V tomto verši je jasně podána totožnost živých bytostí. Živá bytost je zlomkovou nedílnou součástí Nejvyššího Pána - věčně. Není to tak, že na sebe vezme individualitu ve svém podmíněném životě a ve svém osvobozeném stavu se stane jedním s Nejvyšším Pánem. Je věčně zlomkem. Je jasně řečeno, *sanātanaḥ*. Podle védské verze se Nejvyšší Pán projeví a rozšiřuje se do nespočtu rozšíření, z nichž jsou primární rozšíření nazvány Viṣṇu-tattva a sekundární rozšíření jsou nazvány živé bytosti. Jinými slovy, Viṣṇu-tattva je osobní rozšíření a živé bytosti jsou oddělenými rozšířeními. Svým osobním rozšířením je On projeven v různých formách jako Pán Rāma, Nṛsiṁhadeva, Viṣṇumūrti a všechna vládnoucí Božstva na Vaikuṇṭha planetách. Oddělená rozšíření, živé bytosti, jsou věčně služebníky. Osobní rozšíření Nejvyšší Osobnosti Božství, individuální identity Božství, jsou stále přítomná. Podobně, oddělená rozšíření živých bytostí mají své identity. Jako zlomkové nedílné součásti Nejvyššího Pána mají živé bytosti také zlomkové kvality a jedna z nich je nezávislost. Každá živá bytost má individuální duši, svou osobní individualitu a drobnou formu nezávislosti. Zneužitím této nezávislosti se jedinec stane podmíněnou duší a náležitým užitím nezávislosti je stále osvobozený. V obou případech je kvalitativně věčný, tak jako je Nejvyšší Pán. Ve svém osvobozeném stavu je osvobozen od materiálních podmínek a je v zapojení do transcendentální služby Pánu; ve svém podmíněném životě je ovládán materiálními režimy přírody a zapomíná na transcendentální milující službu Pánu.

Ve výsledku musí velmi tvrdě zápolit, aby udržel svou existenci v materiálním světě.

Živé bytosti, nejen lidské bytosti a kočky a psi, ale i velicí vládci materiálního světa - Brahmā, Pán Śiva a dokonce Viṣṇu - jsou nedílnými součástmi Nejvyššího Pána. Všechny jsou věčnými, ne dočasnými projevy. Slovo *karṣati* (zápolit či tvrdě se potýkat) je velmi významné. Podmíněná duše je svázaná, jako by byla spoutaná železnými řetězy. Je svázána falešným egem a mysl je hlavním zprostředkovatelem, který ji žene do této materiální existence. Když je mysl v režimu dobra, její aktivity jsou dobré; když je mysl v režimu vášně, její aktivity působí nesnáze; a když je mysl v režimu nevědomosti, cestuje do nižších druhů života. V tomto verši je nicméně jasné, že podmíněná duše je pokryta materiálním tělem, s myslí a smysly, a když je osvobozena, tato materiální pokrývka zanikne, ale její spirituální tělo se projeví ve své individuální schopnosti. Následující informace je přítomna v Mādhyandi-nāyana-śruti: *sa vā eṣa brahma-niṣṭha idaṁ sarīraṁ marttyam atisṛjya brahmābhisampadya brahmaṇā paśyati brahmaṇā śṛnoti brahmaṇaivedaṁ sarvam anubhavati.* Tam je uvedeno, že když se živá bytost vzdá tohoto materiálního vtělení a vstoupí do spirituálního světa, oživí své spirituální tělo a ve svém spirituálním těle může vidět Nejvyšší Osobnost Božství tváří v tvář. Může Ho slyšet a mluvit s Ním tváří v tvář a může porozumět Nejvyšší Osobnosti, Takové, jaká je. Také ve *smṛti* je pochopeno, že na spirituálních planetách každý žije v tělech, které mají rysy jako jsou ty Nejvyšší Osobnosti Božství. Co se týče tělesné stavby těla, není žádný rozdíl mezi živými bytostmi, které jsou nedílnými součástmi, a rozšířeními Viṣṇumūrti. Jinými slovy, při osvobození živá bytost dostane milostí Nejvyšší Osobnosti Božství spirituální tělo.

Slovo *mamaivāṁśaḥ* (zlomkové nedílné součásti Nejvyššího Pána) je také velmi významné. Zlomková část Nejvyššího Pána není jako nějaká materiální zlomená část. V Druhé kapitole jsme již pochopili, že duše nemůže být rozsekána na kusy. Tento zlomek není pojímán materiálně. Není jako hmota, která může být rozsekána na kusy a opět spojena. Toto pojetí zde není použitelné, protože je zde použito sanskritské slovo *sanātana* (věčné). Tato zlomková část je věčná. Na začátku Druhé kapitoly je také uvedeno, že (*dehino 'smin yathā*) v každém jednotlivém těle je přítomná zlomková část Nejvyššího Pána. Tato zlomková část, když je osvobozena z tělesného zapletení, oživí své původní spirituální tělo ve spirituální obloze na spirituální planetě a užívá si sdružování se s Nejvyšším Pánem. Je zde nicméně pochopeno, že živá bytost, tím, že je zlomkovou nedílnou součástí Nejvyššího Pána, je kvalitativně jedním, právě tak jako nedílné součásti zlata jsou také zlatem.

TEXT 8

शरीरं यदवाप्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः ।

गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानिवाशयात् ॥ १५-८॥

śarīraṁ yad avāpnoti
yac cāpy utkrāmatīśvaraḥ
gṛhītvaitāni saṁyāti
vāyur gandhān ivāśayāt

śarīram—tělo; *yat*—tolik jako; *avāpnoti*—dostane; *yat*—to, co; *ca*—také; *api*—prakticky; *utkrāmati*—vzdá se; *īśvaraḥ*—pán těla; *gṛhītvā*—beroucí; *etāni*—všechny tyto; *saṁyāti*—odejde; *vāyuḥ*—vzduch; *gandhān*—pach; *iva*—jako; *āśayāt*—z květiny.

Překlad

Živá bytost v materiálním světě nese svá různá pojetí života z jednoho těla do druhého jako vzduch nese aromata.

Výklad

Zde je živá bytost popsána jako *īśvara*, vládce svého vlastního těla. Pokud chce, může změnit své tělo na vyšší stupeň, a pokud chce, může se přesunout k nižší třídě. Existuje drobná nezávislost. Změna, kterou její tělo podstupuje, záleží na ní. V čase smrti ji vědomí, které si vytvořila, ponese do dalšího typu těla. Pokud učinila své vědomí takovým, jako má kočka či pes, jistě se změní do kočičího či psího těla. A pokud upevnila své vědomí na božské kvality, změní se do formy poloboha. A pokud je ve vědomí Kṛṣṇy, bude přesunuta na Kṛṣṇaloku ve spirituálním světě a bude se sdružovat s Kṛṣṇou. Je falešným tvrzením, že po zničení tohoto těla je vše skončeno. Individuální duše se převtěluje z jednoho těla do druhého a její současné tělo a současné aktivity jsou zázemím jejího dalšího těla. Jedinec obdrží rozdílné tělo podle karmy a v pravý čas musí opustit toto tělo. Zde je uvedeno, že jemné tělo, které nese pojetí dalšího těla, rozvíjí další tělo v dalším životě. Tento proces převtělování z jednoho těla do druhého a zápolení během přítomnosti v těle je nazván *karṣati* či zápolení o existenci.

TEXT 9

श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च ।
अधिष्ठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते ॥ १५-९॥

śrotraṁ cakṣuḥ sparśanaṁ ca
rasanaṁ ghrāṇam eva ca
adhiṣṭhāya manaś cāyaṁ
viṣayān upasevate

śrotram—uši; *cakṣuḥ*—oči; *sparśanam*—dotek; *ca*—také; *rasanam*—jazyk; *ghrāṇam*—čich; *eva*—také; *ca*—a; *adhiṣṭhāya*—být umístěný; *manaḥ*—mysl; *ca*—také; *ayam*—toto; *viṣayān*—předměty smyslů; *upasevate*—užívá si.

Překlad

Živá bytost tak přijímá další hrubé tělo, obdrží určitý typ ucha, jazyka a nosu a smysl dotyku, které jsou seskupeny okolo mysli. Užívá si tak určitý soubor smyslových předmětů.

Výklad

Jinými slovy, pokud živá bytost nastavuje své vědomí na kvality koček a psů, ve svém dalším životě dostane kočičí či psí tělo a užívá si. Vědomí je svým původem čisté, jako voda. Ale pokud smícháme vodu s určitou barvou, změní se. Podobně, vědomí je čisté, neboť spirituální duše je čistá. Ale vědomí je změněno podle sdružování materiálních kvalit. Skutečné vědomí je vědomí Kṛṣṇy. Proto, když je jedinec umístěný ve vědomí Kṛṣṇy, je ve svém čistém životě. Ale pokud je jeho vědomí pančované nějakým typem materiální mentality, v dalším životě dostane odpovídající tělo. Nemusí nezbytně znovu dostat lidské tělo; může dostat tělo kočky, psa, prasete, poloboha či jednu z mnoha dalších forem, jelikož těchto existuje 8.400.000 druhů.

TEXT 10

उत्क्रामन्तं स्थितं वापि भुञ्जानं वा गुणान्वितम् ।
विमूढा नानुपश्यन्ति पश्यन्ति ज्ञानचक्षुषः ॥ १५-१० ॥

utkrāmantaṁ sthitaṁ vāpi
bhuñjānaṁ vā guṇānvitam
vimūḍhā nānupaśyanti
paśyanti jñāna-cakṣuṣaḥ

utkrāmantam—opouštění těla; *sthitam*—umístěný v těle; *vāpi*—ani; *bhuñjānam*—užívající si; *vā*—nebo; *guṇa-anvitam*—pod okouzlení režimy materiální přírody; *vimūḍhāḥ*—bláznivé osoby; *na*—nikdy; *anupaśyanti*—může vidět; *paśyanti*—jedinec může vidět; *jñāna-cakṣuṣaḥ*—ten, kdo má oči poznání.

Překlad

Blázniví nemohou porozumět tomu, jak živá bytost může opustit své tělo, ani nemohou porozumět tomu, jaký druh těla si užívá pod okouz-

lením režimy přírody. Ale ten, jehož oči jsou trénované v poznání, může všechno toto vidět.

Výklad

Slovo *jñāna-cakṣuṣaḥ* je velmi významné. Bez poznání jedinec nemůže porozumět, jak živá bytost opouští své současné tělo ani jakou formu těla přijme v dalším životě ani dokonce proč žije v určitém typu těla. To vyžaduje velké množství poznání pochopeného z Bhagavad-gīty a podobných literatur slyšených od pravého spirituálního mistra. Ten, kdo je trénovaný k vnímání si všech těchto věcí, je obdařen štěstím. Každá živá bytost opouští své tělo za určitých podmínek; žije za určitých podmínek a užívá si za určitých podmínek pod okouzlením materiální přírody. Ve výsledku trpí různé druhy štěstí a neštěstí pod iluzí smyslového požitku. Osoby, které jsou nekonečně pobláznovány chtíčem a touhou, ztrácejí veškerou schopnost porozumění své změně těla a zůstávají v určitém těle. Nemohou to pochopit. Nicméně ti, kteří rozvinuli spirituální poznání, mohou vidět, že duše je odlišná od těla a mění své tělo a užívá si různými způsoby. Osoba v takovém poznání může porozumět tomu, jak podmíněná živá bytost v této materiální existenci trpí. Proto ti, kteří jsou vysoce rozvinuti ve vědomí Kṛṣṇy, se snaží ze všech sil dát toto poznání lidem obecně, jelikož jejich podmíněný život působí velké nesnáze. Měli by se z něj dostat a být vědomí Kṛṣṇy a osvobodit se k přesunutí do spirituálního světa.

TEXT 11

यतन्तो योगिनश्चैनं पश्यन्त्यात्मन्यवस्थितम् ।
यतन्तोऽप्यकृतात्मानो नैनं पश्यन्त्यचेतसः ॥ १५-११ ॥

yatanto yoginaś cainaṁ
paśyanty ātmany avasthitam
yatanto 'py akṛtātmāno
nainaṁ paśyanty acetasaḥ

yatantaḥ—usilující; *yoginaḥ*—transcendentalisté; *ca*—také; *enam*—toto; *paśyanti*—mohou vidět; *ātmani*—v já; *avasthitam*—umístění; *yatantaḥ*—ačkoliv usilující; *api*—ačkoliv; *akṛta-ātmānaḥ*—bez seberealizace; *na*—ne; *enam*—toto; *paśyanti*—může vidět; *acetasaḥ*—nerozvinutá mysl.

Překlad

Usilující transcendentalista, který je umístěný v seberealizaci, může všechno toto jasně vidět. Ale ti, kteří nejsou umístění v seberealizaci, nemohou vidět, co se děje, třebaže se o to mohou snažit.

Výklad

Existuje mnoho transcendentalistů na cestě spirituální seberealizace, ale ten, kdo není umístěn v seberealizaci, nemůže vidět, jak se věci v těle živé bytosti mění. V tomto spojení je významné slovo *yoginaḥ*. V současnosti existuje mnoho takzvaných jogínů a existuje mnoho takzvaných sdružení jogínů, ale ve skutečnosti jsou slepí v záležitosti seberealizace. Jednoduše jsou závislí na nějakém druhu gymnastického cvičení a jsou spokojeni, pokud je tělo dobře stavěné a zdravé. Nemají žádnou jinou informaci. Jsou nazváni *yatanto 'py akṛtātmānaḥ*. Ačkoliv usilují o takzvaný jóga systém, nejsou seberealizovaní. Takoví lidé nemohou porozumět procesu převtělování duše. Pouze ti, kteří ve skutečnosti jsou v jogínském systému a realizovali já, svět a Nejvyššího Pána, jinými slovy, *bhakti*-jogíni, ti, kteří jsou zapojeni v čisté oddané službě ve vědomí Krsṇy, mohou pochopit, jak se věci dějí.

TEXT 12

यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽखिलम् ।
यच्चन्द्रमसि यच्चाग्नौ तत्तेजो विद्धि मामकम् ॥ १५-१२॥

yad āditya-gataṁ tejo
jagad bhāsayate 'khilam
yac candramasi yac cāgnau
tat tejo viddhi māmakam

yat—to, jenž; *āditya-gatam*—ve svitu slunce; *tejaḥ*—nádhera; *jagat*—celý svět; *bhāsayate*—osvětluje; *akhilam*—zcela; *yat*—to, jenž; *candramasi*—v měsíci; *yat*—to, jenž; *ca*—také; *agnau*—v ohni; *tat*—to; *tejaḥ*—nádhera; *viddhi*—porozumět; *māmakam*—ze Mě.

Překlad

Ta nádhera slunce, která rozptyluje temnotu tohoto celého světa, přichází ze Mě. A nádhera měsíce a nádhera ohně jsou také ze Mě.

Výklad

Neinteligentní nemohou pochopit, jak se věci dějí. Začátek poznání může být ustaven porozuměním tomu, co zde Pán vysvětluje. Každý vidí slunce, měsíc, oheň a elektřinu. Jedinec by se měl jednoduše snažit pochopit, že nádhera slunce, nádhera měsíce a nádhera elektřiny či ohně pocházejí z Nejvyšší Osobnosti Božství. V takovém pojetí života, začátku vědomí Kṛṣṇy, spočívá pro podmíněnou

duši v tomto materiálním světě hodně pokroku. Živé bytosti jsou ve své podstatě nedílnými součástmi Nejvyššího Pána a On tímto dává návod, jak se mohou dostat zpátky k Božství, zpátky domů. Z tohoto verše rozumíme, že slunce osvětluje celý solární systém. Existují různé vesmíry a různé solární systémy a existují také různá slunce, různé měsíce a planety. Světlo slunce je důsledkem spirituální záře v spirituální obloze Nejvyššího Pána. S východem slunce lidské bytosti započínají své aktivity. Zakládají oheň, aby si připravily své jídlo; zakládají oheň, aby spustily továrny atd. Tolik věcí je uděláno s pomocí ohně. Proto jsou východ slunce, ohně a měsíčního svitu tak potěšující pro živé bytosti. Bez jejich pomoci nemůže žádná bytost žít. Takže, pokud je jedinec schopen pochopit, že světlo a nádhera slunce, měsíce a ohně vycházejí z Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy, pak začne jeho vědomí Kṛṣṇy. Slunečním svitem je vyživována veškerá zeleň. Svit měsíce je tak potěšující, že lidé mohou jednoduše pochopit, že žijí milostí Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy. Bez Jeho milosti nemůže být slunce, bez Jeho milosti nemůže být měsíc a bez Jeho milosti nemůže být oheň a bez pomoci slunce, měsíce a ohně nikdo nemůže žít. Toto jsou některé myšlenky k vyvolání vědomí Kṛṣṇy v podmíněné duši.

TEXT 13

गामाविश्य च भूतानि धारयाम्यहमोजसा ।
पुष्णामि चौषधीः सर्वाः सोमो भूत्वा रसात्मकः ॥ १५-१३॥

gām āviśya ca bhūtāni
dhārayāmy aham ojasā
puṣṇāmi cauṣadhīḥ sarvāḥ
somo bhūtvā rasātmakaḥ

gām—planety; *āviśya*—vstupující; *ca*—také; *bhūtāni*—živé bytosti; *dhārayāmi*—udržující; *aham*—Já; *ojasā*—Mou energií; *puṣṇāmi*—vyživující; *ca*—a; *auṣadhīḥ*—všechna zelenina; *sarvāḥ*—vše; *somaḥ*—měsíc; *bhūtvā*—stává se; *rasa-ātmakaḥ*—dodávající šťávu.

Překlad

Vstoupím do každé planety a Mou energií zůstanou na orbitu. Stanu se měsícem a tímto dodávám šťávu života veškeré zeleni.

Výklad

Je vyrozuměno, že všechny planety se vznášejí ve vzduchu pouze energií Pána. Pán vstoupí do každého atomu, každé planety a každé živé bytosti. To je diskutováno v Brahmā-saṁhitě. Je tam řečeno, že jedna úplná část Nejvyšší Osobnosti

Božství, Paramātmā, vstoupí do planet, vesmíru, živé bytosti, a dokonce i do atomu. Takže důsledkem Jeho vstoupení je všechno náležitě projevené. Když je přítomna spirituální duše, živý člověk může plovat na vodě, ale když je živá jiskra venku z těla a tělo je mrtvé, jde ke dnu. Samozřejmě, když je rozloženo, plove právě jako sláma a jiné věci, ale jakmile je člověk mrtvý, najednou ve vodě klesá. Podobně, všechny tyto planety plovou v prostoru, a to je důsledkem vstoupení nejvyšší energie Nejvyšší Osobnosti Božství. Její energie udržuje každou planetu právě jako hrst prachu. Pokud někdo drží hrst prachu, neexistuje možnost pádu prachu, ale pokud jej někdo vyhodí do vzduchu, spadne. Podobně, tyto planety, které se vznášejí ve vzduchu, jsou ve skutečnosti drženy v pěsti vesmírné formy Nejvyššího Pána. Jeho silou a energií všechny pohybující se a nepohybující se věci zůstávají na svém místě. Je řečeno, že díky Nejvyšší Osobnosti Božství svítí slunce a planety se stabilně pohybují. Kdyby Jí nebylo, všechny planety by se rozletěly, jako prach ve větru, a zanikly by. Podobně je to díky Nejvyšší Osobnosti Božství, že měsíc vyživuje veškerou zeleň. Díky vlivu měsíce se zelenina stává lahodnou. Bez svitu měsíce zelenina nemůže růst ani šťavnatě chutnat. Lidská společnost pracuje, pohodlně žije a užívá si jídla díky dodávkám od Nejvyššího Pána. Jinak by lidstvo nemohlo přežít. Slovo *rasātmakaḥ* je velmi významné. Všechno se stane chutné prostřednictvím Nejvyššího Pána skrze vliv měsíce.

TEXT 14

अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः ।
प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधम् ॥ १५-१४॥

ahaṁ vaiśvānaro bhūtvā
prāṇināṁ deham āśritaḥ
prāṇāpāna-samāyuktaḥ
pacāmy annaṁ catur-vidham

aham—Já; *vaiśvānaraḥ*—Svou úplnou částí jako trávící oheň; *bhūtvā*—stávající se; *prāṇinām*—všech živých bytostí; *deham*—tělo; *āśritaḥ*—umístěný; *prāṇa*—vycházející vzduch; *apāna*—vzduch jdoucí dolů; *samāyuktaḥ*—udržet rovnováhu; *pacāmi*—trávit; *annam*—potraviny; *catur-vidham*—čtyři druhy.

Překlad

Jsem trávicí oheň v každém živém těle a jsem vzduch života, vycházející a vstupující, kterým trávím čtyři druhy potravin.

Výklad

Podle Āyur-védské śāstry chápeme, že v žaludku existuje oheň, který tráví všechno jídlo tam poslané. Když oheň neplane, nedochází ke hladu, a když oheň pracuje, staneme se hladovými. Někdy, když tento oheň neprobíhá dobře, je třeba léčba. V každém případě je tento oheň zástupcem Nejvyšší Osobnosti Božství. Védské mantry také potvrzují, že Nejvyšší Pán či Brahman je umístěný uvnitř žaludku ve formě ohně a tráví všechny druhy potravin. Proto, neboť pomáhá trávení všech druhů potravin, živá bytost není v procesu jedení nezávislá. Pokud jí Nejvyšší Pán nepomůže v trávení, neexistuje žádná možnost jedení. On tedy vyrábí a tráví potraviny a Jeho milostí si užíváme života. Ve Vedānta-sūtře je toto také potvrzeno: *śabdādibhyo 'ntaḥ pratiṣṭhānāc ca.* Pán je umístěný uvnitř zvuku a uvnitř těla, uvnitř vzduchu, a dokonce uvnitř žaludku jako trávící síla. Existují čtyři druhy potravin: některé jsou polykané, některé jsou žvýkané, některé jsou lízané, některé jsou nasávány a On je trávicí silou jich všech.

TEXT 15

सर्वस्य चाहं हृदि सन्निविष्टो
मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनञ्च ।
वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो
वेदान्तकृद्वेदविदेव चाहम् ॥ १५-१५॥

sarvasya cāhaṁ hṛdi sanniviṣṭo
mattaḥ smṛtir jñānam apohanaṁ ca
vedaiś ca sarvair aham eva vedyo
vedānta-kṛd veda-vid eva cāham

sarvasya—všech živých bytostí; *ca*—a; *aham*—Já; *hṛdi*—v srdci; *sanniviṣṭaḥ*—jsem umístěn; *mattaḥ*—ze Mě; *smṛtiḥ*—vzpomínání; *jñānam*—poznání; *apohanam ca*—a zapomnětlivost; *vedaiḥ*—Védami; *ca*—také; *sarvaiḥ*—vše; *aham*—Já jsem; *eva*—jistě; *vedyaḥ*—poznatelný; *vedānta-kṛt*—zpracovatel Vedānty; *veda-vit*—znalec Véd; *eva*—jistě; *ca*—a; *aham*—Já.

Překlad

Jsem usazen v srdci každého a ze Mě přichází vzpomínání, poznání a zapomnětlivost. Všechny Védy slouží k poznání Mě; ve skutečnosti jsem zpracovatelem Vedānty a jsem znalcem Véd.

Výklad

Nejvyšší Pán je umístěn jako Paramātmā v srdci každého a On je ten, ze kterého jsou zahájeny všechny aktivity. Živá bytost zapomíná vše ze svého minulého života, ale musí konat podle příkazů Nejvyššího Pána, který je svědkem veškeré její práce. Proto začíná svou práci podle svých minulých činů. Je jí dodáno vyžadované poznání a pamatování si a také zapomene na svůj minulý život. A tedy Pán je nejen všeprostupující; On je také lokalizovaný v každém individuálním srdci. Uděluje různé ziskuchtivé výsledky. Je nejen hodný uctívání jako neosobní Brahman, Nejvyšší Osobnost Božství a lokalizovaná Paramātmā, ale také jako forma inkarnace Véd. Védy dávají lidem správný směr tak, že mohou náležitě formovat své životy a jít zpátky k Božství, zpátky domů. Védy nabízejí poznání Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇy, a Kṛṣṇa ve své inkarnaci jako Vyāsadeva je zpracovatel Vedānta-sūtry. Výklad Vedānta-sūtry Vyāsadevou ve Śrīmad-Bhāgavatamu dává skutečné porozumění Vedānta-sūtry. Nejvyšší Pán je tak plný, že pro vysvobození podmíněné duše je dodavatelem a trávitelem potravin, svědkem její aktivity, poskytovatelem poznání ve formě Véd a jako Nejvyšší Osobnost Božství, Śrī Kṛṣṇa, učitelem Bhagavad-gīty. Je hodný uctívání podmíněnou duší. Tak je Bůh naprosto dobrý; Bůh je naprosto milostivý.

Antaḥpraviṣṭaḥ śāstā janānām. Živá bytost zapomene, jakmile opustí své současné tělo, ale začíná svou práci znovu, zahájenou Nejvyšším Pánem. Ačkoliv zapomene, Pán jí dá inteligenci obnovit svou práci tam, kde skončila minulý život. Takže nejenže si živá bytost užívá nebo trpí v tomto světě podle diktování Nejvyššího Pána umístěného lokálně v srdci, ale dostává příležitost od Něj porozumět Védám. Pokud to jedinec s porozuměním védskému poznání myslí vážně, pak Kṛṣṇa dodá potřebnou inteligenci. Proč prezentuje védské poznání pro porozumění? Protože živá bytost individuálně potřebuje porozumět Kṛṣṇovi. Védská literatura toto potvrzuje: *yo 'sau sarvair vedair gīyate.* Ve veškeré védské literatuře, počínaje čtyřmi Védami, Vedānta-sūtrou a Upaniṣady a Purāṇami, je oslavována sláva Nejvyššího Pána. Prováděním védských rituálů, diskutováním védské filozofie a uctíváním Pána v oddané službě, je On dosažen. Proto je účelem Véd porozumět Kṛṣṇovi. Védy nám dávají pokyny k porozumění Kṛṣṇovi a proces porozumění. Konečným cílem je Nejvyšší Osobnost Božství. Vedānta-sūtra toto potvrzuje následujícími slovy: *tat tu samanvayāt.* Jedinec může dosáhnout dokonalosti porozuměním védské literatuře a jedinec může porozumět svému vztahu s Nejvyšší Osobností Božství prováděním různých procesů. A tak k Němu jedinec může přistoupit a na konci dosáhnout nejvyššího cíle, kterým není nikdo jiný než Nejvyšší Osobnost Božství. Nicméně v tomto verši je jasně definován účel Véd, porozumění Véd a cíl Véd.

TEXT 16

द्वाविमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव च ।
क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्थोऽक्षर उच्यते ॥ १५-१६ ॥

dvāv imau puruṣau loke
kṣaraś cākṣara eva ca
kṣaraḥ sarvāṇi bhūtāni
kūṭa-stho 'kṣara ucyate

dvau—dva; *imau*—v tomto (světě); *puruṣau*—živé bytosti; *loke*—na světě; *kṣaraḥ*—omylné; *ca*—a; *akṣaraḥ*—neomylné; *eva*—jistě; *ca*—a; *kṣaraḥ*—omylné; *sarvāṇi*—vše; *bhūtāni*—živé bytosti; *kūṭasthaḥ*—v jednotě; *akṣaraḥ*—neomylný; *ucyate*—je řečeno.

Překlad

Existují dvě třídy bytostí, omylné a neomylné. V materiálním světě je každá živá bytost omylná a ve spirituálním světě je každá bytost nazvána neomylnou.

Výklad

Jak již bylo vysvětleno, Pán ve Své inkarnaci jako Vyāsadeva zpracoval Vedānta-sūtru. Zde Pán dává ve stručném přehledu obsah Vedānta-sūtry: Říká, že živé bytosti, kterých je nespočet, mohou být rozděleny do dvou tříd - omylné a neomylné. Živé bytosti jsou věčně oddělenými nedílnými součástmi Nejvyšší Osobnosti Božství. Když jsou v kontaktu s tímto materiálním světem, jsou nazvány *jīva-bhūtāḥ* a sanskritská slova zde poskytnutá, *sarvāṇi bhūtāni* znamenají, že jsou omylné. Nicméně ty, které jsou v jednotě s Nejvyšší Osobností Božství, jsou nazvány neomylné. Jednota neznamená, že nemají žádnou individualitu, ale není tu žádná nejednotnost. Jsou všechny svolné k účelu stvoření. Samozřejmě ve spirituálním světě neexistuje žádná taková věc jako stvoření, ale protože Nejvyšší Osobnost Božství uvedla ve Vedānta-sūtře, že Ona je zdrojem všech emanací, toto pojetí je vysvětleno.

Podle tvrzení Nejvyšší Osobnosti Božství, Pána Kṛṣṇy, existují dvě třídy lidí. Védy poskytují důkaz tohoto, takže o tom není pochyb. Živé bytosti, které v tomto světě zápolí s myslí a pěti smysly, mají svá materiální těla, která se mění dokud jsou živé bytosti podmíněné. Tělo jedince se mění důsledkem kontaktu s hmotou; hmota se mění, takže živá bytost vypadá, jakože se mění. Ale ve spirituálním světě tělo není vytvořené z hmoty, proto tam není žádná změna. Živá bytost podléhá v materiálním světě šesti změnám - narození, růstu, trvání, reprodukci, pak slábnutí a zmizení. Toto jsou změny materiálního těla. Ale ve

spirituálním světě se tělo nemění; není tam žádné stáří, není tam žádné narození, není tam žádná smrt. Všechno tam žije v jednotě. Toto je jasněji vysvětleno jako *sarvāṇi bhūtāni*: jakákoliv živá bytost, která přišla do kontaktu s hmotou, počínaje první stvořenou bytostí, Brahmou, a konče malým mravencem, mění své tělo; proto jsou všechny omylné. Nicméně ve spirituálním světě jsou vždy osvobozené v jednotě.

TEXT 17

उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः ।
यो लोकत्रयमाविश्य बिभर्त्यव्यय ईश्वरः ॥ १५-१७॥

uttamaḥ puruṣas tv anyaḥ
paramātmety udāhṛtaḥ
yo loka-trayam āviśya
bibharty avyaya īśvaraḥ

uttamaḥ—nejlepší; *puruṣaḥ*—osobnost; *tu*—ale; *anyaḥ*—jiný; *param*—Nejvyšší; *ātmā*—Já; *iti*—tak; *udāhṛtaḥ*—řečeno; *yaḥ*—ten, kdo; *loka*—vesmíru; *trayam*—tři sekce; *āviśya*—vstupující; *bibharti*—udržující; *avyayaḥ*—nevyčerpatelný; *īśvaraḥ*—Pán.

Překlad

Kromě těchto dvou existuje největší žijící osobnost, Pán Samotný, který vstoupil do těchto světů a udržuje je.

Výklad

Tento verš je velmi pěkně vyjádřen v Kaṭha Upaniṣadu a Śvetāśvatara Upaniṣadu. Je tam jasně uvedeno, že nad nespočtem živých bytostí, z nichž jsou některé podmíněné a některé osvobozené, existuje Nejvyšší Osobnost, která je Paramātmā. Upaniṣadký verš zní následovně: *nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām.* Smyslem je, že mezi všemi lidskými bytostmi, podmíněnými i osvobozenými, existuje jedna nejvyšší živá osobnost, Nejvyšší Osobnost Božství, která je udržuje a dává jim všechny prostředky pro užívání si podle různé práce. Tato Nejvyšší Osobnost Božství je umístěna v srdci každého jako Paramātmā. Moudrý člověk, který je schopen Jí porozumět, je způsobilý k dosažení dokonalého míru, ostatní nejsou.

Je nesprávné si myslet, že Nejvyšší Pán a živé bytosti jsou na stejné úrovni či že si jsou ve všech ohledech rovni. V jejich osobnostech vždy existuje otázka nadřazenosti a podřazenosti. Toto konkrétní slovo *uttama* je velmi významné. Nikdo nemůže předčit Nejvyšší Osobnost Božství. *Loke* je také významné, protože

v Pauruṣe, védské literatuře, je uvedeno: *lokyate vedārtho 'nena*. Tento Nejvyšší Pán ve svém lokalizovaném aspektu jako Paramātmā vysvětluje účel Véd. Ve Védách se objevuje také následující verš:

tāvad eṣa samprasādo 'smāc
charīrāt samutthāya paraṁ
jyoti-rūpaṁ sampadya svena
rūpeṇābhiniṣpadyate sa uttamaḥ puruṣaḥ

„Nadduše přicházející z těla vstoupí do neosobního *brahmajyoti*; potom ve Své formě zůstane ve Své spirituální identitě. Toto Nejvyšší je nazváno Nejvyšší Osobnost.“ To znamená, že Nejvyšší Osobnost projevuje a rozptyluje Svou spirituální zář, což je konečné osvícení. Tato Nejvyšší Osobnost má také lokalizovaný aspekt jako Paramātmā. Inkarnováním se jako syn Satyavatī a Parāśary vysvětluje védské poznání jako Vyāsadeva.

TEXT 18

यस्मात्क्षरमतीतोऽहमक्षरादपि चोत्तमः ।
अतोऽस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुरुषोत्तमः ॥ १५-१८॥

yasmāt kṣaram atīto 'ham
akṣarād api cottamaḥ
ato 'smi loke vede ca
prathitaḥ puruṣottamaḥ

yasmāt—protože; *kṣaram*—omylné; *atītaḥ*—transcendentální; *aham*—Já; *akṣarāt*—z neomylného; *api*—lepší než to; *ca*—a; *uttamaḥ*—nejlepší; *ataḥ*—proto; *asmi*—Já jsem; *loke*—na světě; *vede*—ve védské literatuře; *ca*—a; *prathitaḥ*—oslavovaný; *puruṣottamaḥ*—jako Nejvyšší Osobnost.

Překlad

Protože jsem transcendentální, za hranicí omylného a neomylného, a protože jsem největší, jsem oslavován na světě i ve Védách jako Nejvyšší Osoba.

Výklad

Nikdo nemůže předčit Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇu, ani podmíněná ani osvobozená duše. On je proto největší ze všech osobností. Nyní je zde jasné, že živé bytosti a Nejvyšší Osobnost Božství jsou jednotlivci. Rozdíl je, že živé bytosti, ať už v podmíněném stavu či v osvobozeném stavu, nemohou v kvantitě předčit nepředstavitelné potence Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 19

यो मामेवमसम्मूढो जानाति पुरुषोत्तमम् ।
स सर्वविद्भजति मां सर्वभावेन भारत ॥ १५-१९ ॥

yo mām evam asammūḍho
jānāti puruṣottamam
sa sarva-vid bhajati māṁ
sarva-bhāvena bhārata

yaḥ—kdokoliv; *mām*—Mně; *evam*—jistě; *asammūḍhaḥ*—bezpochyby; *jānāti*—ví; *puruṣottamam*—Nejvyšší Osobnost Božství; *saḥ*—on; *sarva-vit*—znalec všeho; *bhajati*—prokazuje oddanou službu; *mām*—Mně; *sarva-bhāvena*—ve všech ohledech; *bhārata*—ó synu Bharaty.

Překlad

Kdokoliv Mě zná jako Nejvyšší Osobnost Božství, bez pochybování, by měl být chápán jako znalec všeho, a proto se zapojuje do plné oddané služby, ó synu Bharaty.

Výklad

Existuje mnoho filozofických spekulací o podstatě živých bytostí a Nejvyšší Absolutní Pravdy. Nyní v tomto verši Nejvyšší Osobnost Božství jasně vysvětluje, že kdokoliv, kdo zná Pána Kṛṣṇu jako Nejvyšší Osobu, je ve skutečnosti znalcem všeho. Nedokonalý znalec jednoduše pokračuje ve spekulování o Absolutní Pravdě, ale dokonalý znalec, bez plýtvání svého hodnotného času, se přímo zapojuje do vědomí Kṛṣṇy, oddané služby Nejvyššímu Pánu. Napříč celou Bhagavad-gītou je tato skutečnost na každém kroku zdůrazněna. A i tak existuje mnoho tvrdohlavých komentátorů Bhagavad-gīty, kteří považují Nejvyšší Absolutní Pravdu a živé bytosti za jedno a to stejné.

Védské poznání je nazváno *śruti*, učení se sluchovým příjmem. Jedinec by měl ve skutečnosti obdržet védskou zprávu od autorit jako je Kṛṣṇa a Jeho zástupci. Kṛṣṇa zde vše velmi pěkně rozlišuje a jedinec by měl naslouchat z tohoto zdroje. Jednoduše naslouchat jako prasata není dostatečné; jedinec musí být schopen porozumět od autorit. Není to tak, že by jedinec měl jednoduše akademicky spekulovat. Jedinec by měl poslušně slyšet z Bhagavad-gīty, že tyto živé bytosti jsou vždy podřízené Nejvyšší Osobnosti Božství. Kdokoliv, kdo je schopen toto pochopit, podle Nejvyšší Osobnosti, Śrī Kṛṣṇy, zná účel Véd; nikdo jiný účel Véd nezná.

Slovo *bhajate* je velmi významné. Na mnoha místech je slovo *bhajate* vyjádřeno ve vztahu se službou Nejvyššímu Pánu. Pokud je osoba zapojená do plného

vědomí Kṛṣṇy v oddané službě Pánu, mělo by být chápáno, že porozuměla veškerému védskému poznání. Ve Vaiṣṇava parampaře je řečeno, že pokud je jedinec zapojen do oddané služby Kṛṣṇovi, pak není žádná potřeba spirituálního procesu k porozumění Nejvyšší Absolutní Pravdě. Již přišel do tohoto místa, protože je zapojený v oddané službě Pánu. Ukončil všechny předběžné procesy porozumění; podobně, pokud kdokoliv, po spekulování po stovky a stovky životů, nepřijde do bodu, že Kṛṣṇa je Nejvyšší Osobnost Božství a že se tam jedinec musí odevzdat, všechny jeho spekulace po tolik let a životů jsou zbytečným plýtváním času.

TEXT 20

इति गुह्यतमं शास्त्रमिदमुक्तं मयानघ ।
एतद्बुद्ध्वा बुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्च भारत ॥ १५-२० ॥

iti guhyatamaṁ śāstram
idam uktaṁ mayānagha
etad buddhvā buddhimān syāt
kṛta-kṛtyaś ca bhārata

iti—tedy; *guhyatamam*—nejdůvěrnější; *śāstram*—vyjevené spisy; *idam*—toto; *uktam*—odhalena; *mayā*—Mnou; *anagha*—ó ty, kdož jsi bez hříchu; *etat*—toto; *buddhvā*—porozumění; *buddhimān*—inteligentní; *syāt*—jedinec se stane; *kṛta-kṛtyaḥ*—nejdokonalejší; *ca*—a; *bhārata*—ó synu Bharaty.

Překlad

Toto je nejdůvěrnější část védských písem, ó ty, kdož jsi bez hříchu, a je nyní odhalená Mnou. Kdokoliv tomuto porozumí, stane se moudrým a jeho snahy poznají dokonalost.

Výklad

Pán zde jasně vysvětluje, že toto je jádrem všech vyjevených spisů. A jedinec by měl tomuto porozumět tak, jak je to poskytnuto Nejvyšší Osobností Božství. A tak se jedinec stane inteligentním a dokonalým v transcendentálním poznání. Jinými slovy, porozuměním této filozofii Nejvyšší Osobnosti Božství a zapojením se v Její transcendentální službě se každý může stát osvobozeným ode všech znečištění režimy materiální přírody. Oddaná služba je proces spirituálního porozumění. Materiální znečištění nemůže existovat bok po boku s oddanou službou, ať už ta existuje kdekoliv. Oddaná služba Pánovi a Samotný Pán jsou jedním a stejným, protože jsou spirituální - vnitřní energií Nejvyššího Pána. Pán je prohlášen za slunce a nevědomost je nazvána temnotou. Kde je přítomno slunce, temnota

nepřichází do úvahy. Proto, kdykoliv je přítomna oddaná služba pod náležitým vedením pravého spirituálního mistra, nevědomost nepřichází do úvahy.

Všichni se musí oddat tomuto vědomí Kṛṣṇy a zapojit se do oddané služby, aby se stali inteligentními a očištěnými. Pokud někdo nedospěje do tohoto postavení porozumění Kṛṣṇovi a nezapojí se do oddané služby, jakkoliv inteligentní může podle mínění nějakého obyčejného člověka být, není dokonale inteligentní.

Slovo *anagha*, kterým je osloven Arjuna, je významné. Anagho, ó ty, kdož jsi bez hříchu, znamená, že pokud někdo není prost všech hříšných reakcí, je velmi obtížné porozumět Kṛṣṇovi. Jedinec se musí osvobodit ode všeho znečištění, všech hříšných reakcí; pak může porozumět. Ale oddaná služba je tak čistá a mocná, že jakmile je jedinec zapojený v oddané službě, automaticky přijde do bezhříšného stádia.

Během provádění oddané služby ve spojení s čistými oddanými v plném vědomí Kṛṣṇy existují určité věci, které vyžadují naprosté poražení. Nejdůležitější věcí, kterou jedinec musí překonat, je slabost srdce. První spadnutí je způsobeno touhou opanovat materiální přírodu. A tak se jedinec vzdá transcendentální milující služby Nejvyššímu Pánu. Druhá slabost srdce je, že jak jedinec zvyšuje sklon opanovat materiální přírodu, stává se připoutaným k hmotě a k vlastnictví hmoty. Problémy materiální existence jsou důsledkem těchto slabostí srdce.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Patnácté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Puruṣottama-jógy, Jógy Nejvyšší Osoby.

Kapitola 16

Božské a démonické povahy

TEXTY 1-3

श्रीभगवानुवाच ।
अभयं सत्त्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः ।
दानं दमश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम् ॥ १६-१॥
अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः शान्तिरपैशुनम् ।
दया भूतेष्वलोलुप्त्वं मार्दवं ह्रीरचापलम् ॥ १६-२॥
तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ।
भवन्ति सम्पदं दैवीमभिजातस्य भारत ॥ १६-३॥

śrī-bhagavān uvāca
abhayaṁ sattva-saṁśuddhir
jñāna-yoga-vyavasthitiḥ
dānaṁ damaś ca yajñaś ca
svādhyāyas tapa ārjavam

ahiṁsā satyam akrodhas
tyāgaḥ śāntir apaiśunam
dayā bhūteṣv aloluptvaṁ
mārdavaṁ hrīr acāpalam

tejaḥ kṣamā dhṛtiḥ śaucam

adroho nāti-mānitā
bhavanti sampadaṁ daivīm
abhijātasya bhārata

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *abhayam*—nebojácnost; *sattva-saṁśuddhiḥ*—očištění své existence; *jñāna*—poznání; *yoga*—spojení; *vyavasthitiḥ*—situace; *dānam*—charita; *damaḥ ca*—a kontrolování mysli; *yajñaḥ ca*—a provádění oběti; *svādhyāyaḥ*—studium védské literatury; *tapaḥ*—odříkání; *ārjavam*—jednoduchost; *ahiṁsā*—nenásilí; *satyam*—pravdomluvnost; *akrodhaḥ*—svoboda od vzteku; *tyāgaḥ*—zřeknutí se; *śāntiḥ*—poklidnost; *apaiśunam*—nechuť k hledání chyb; *dayā*—soucit; *bhūteṣu*—vzhledem ke všem lidským bytostem; *aloluptvam*—svoboda od chamtivosti; *mārdavam*—jemnost; *hrīḥ*—skromnost; *acāpalam*—odhodlanost; *tejaḥ*—vitalita ; *kṣamā*—odpouštění; *dhṛtiḥ*—statečnost; *śaucam*—čistota; *adrohaḥ*—svoboda od závisti; *na*—ne; *atimānitā*—očekávání úcty; *bhavanti*—stát se; *sampadam*—kvality; *daivīm*—transcendentální; *abhijātasya*—ten, kdo je narozen z; *bhārata*—ó synu Bharaty.

Překlad

Svatý Pán řekl: Nebojácnost, očištění vlastní existence, kultivace spirituálního poznání, charita, sebekontrola, provádění oběti, studium Véd, odříkání a jednoduchost; nenásilí, pravdomluvnost, svoboda od vzteku; zřeknutí se, poklidnost, nechuť k hledání chyb, soucit a svoboda od chamtivosti; jemnost, skromnost a vytrvalé odhodlání; vitalita, odpouštění, statečnost, čistota, svoboda od závisti a vášeň pro úctu - tyto transcendentální kvality, ó synu Bharaty, náleží zbožným lidem obdařeným boží povahou.

Výklad

Na začátku Patnácté kapitoly byl vysvětlen strom banyan tohoto materiálního světa. Dodatečné kořeny vycházející z něj ven byly přirovnány k aktivitám živých bytostí, některé příznivé, některé nepříznivé. V Deváté kapitole byli také vysvětleni devové, či zbožní, a asurové, bezbožní, či démoni. Nyní, podle védských rituálů, aktivity v režimu dobra jsou považovány za příznivé pro postup na cestě osvobození a takové aktivity jsou známé jako *deva prakṛti*, svou povahou transcendentální. Ti, kteří jsou umístěni v transcendentální povaze, činí postup na cestě osvobození. Pro ty, kteří konají v režimech vášně a nevědomosti, na druhé straně, není žádná možnost osvobození. Buď budou muset zůstat v tomto materiálním světě jako lidské bytosti, nebo sestoupí mezi druhy zvířat či dokonce ještě nižší formy života. V této Šestnácté kapitole Pán vysvětluje transcenden-

tální povahu i její doprovodné kvality, jakož i démonickou povahu a její kvality. Také vysvětluje výhody a nevýhody těchto kvalit.

Slovo *abhijātasya* v odkazu na jedince narozeného z transcendentálních kvalit či zbožných tendencí je velmi významné. Počít dítě ve zbožné atmosféře je známé ve védských písmech jako *Garbhādhāna-saṁskāra*. Pokud rodiče chtějí dítě ve zbožných kvalitách, měli by následovat deset principů lidské bytosti. V Bhagavad-gītě jsme také dříve studovali, že sexuální život pro početí dobrého dítěte je Kṛṣṇa Sám. Sexuální život není zavrhnut za předpokladu, že je tento proces použit ve vědomí Kṛṣṇy. Ti, kteří jsou ve vědomí Kṛṣṇy, by alespoň neměli počít děti jako kočky a psi, ale měli by je počít tak, aby se po narození mohly stát vědomými Kṛṣṇy. To by měla být výhoda dětí narozených z otce či matky pohroužených do vědomí Kṛṣṇy.

Sociální instituce známá jako *varṇāśrama-dharma* - instituce rozdělující společnost do čtyř sekcí či kast - není určená k rozdělení lidské společnosti podle narození. Takové sekce jsou s ohledem na vzdělávací kvalifikace. Jsou určeny k udržení společnosti ve stavu míru a prosperity. Kvality zmíněné zde jsou vysvětleny jako transcendentální kvality určené k činění pokroku člověka ve spirituálním porozumění, tak aby mohl být osvobozen z materiálního světa. Ve *varṇāśrama* instituci *sannyāsī*, či člověk ve zřeknuvším se řádu, je považován za hlavu či spirituálního mistra všech sociálních stavů a řádů. *Brāhmaṇa* je považován za spirituálního mistra ostatních tří sekcí společnosti, jmenovitě kṣatriyů, vaiśyů a śūdrů, ale *sannyāsī*, který je na vrcholu této instituce, je považován také za spirituálního mistra brāhmaṇů. Pro sannyāsīho by měla být první kvalifikací nebojácnost. Protože *sannyāsī* musí být sám bez jakékoliv podpory či garance podpory, musí jednoduše záviset na milosti Nejvyšší Osobnosti Božství. Pokud si myslí: „Kdo mě po opuštění mých spojení ochrání?" neměl by přijímat zřeknuvší se řád života. Jedinec musí být plně přesvědčen, že Kṛṣṇa či Nejvyšší Osobnost Božství ve Svém lokalizovaném aspektu jako Paramātmā je stále uvnitř, že Ona všechno vidí a vždy ví, co jedinec má v úmyslu udělat. Jedinec tak musí mít pevné přesvědčení, že Kṛṣṇa jako Paramātmā se postará o duši, která je Mu odevzdaná. Jedinec by si měl myslet: „Nikdy nebudu sám." „I když budu žít v nejtemnějších oblastech lesa, budu doprovázen Kṛṣṇou a On mi dá veškerou ochranu." Toto přesvědčení je pojmenováno *abhayam*, beze strachu. Tento stav mysli je nutný pro člověka ve zřeknuvším se řádu života. Pak musí očistit svou existenci. Ve zřeknuvším se řádu života existuje tolik pravidel a předpisů k následování. Nejdůležitější ze všech je, že *sannyāsī* má přísný zákaz mít jakýkoliv intimní vztah s ženou. Je mu dokonce zakázáno mluvit s ženou v ústraní. Pán Caitanya byl ideálním sannyāsīm, a když byl v Purī, jeho ženské oddané nemohly ani přijít blízko, aby poskytly svou úctu. Dostali radu, aby se uklonily ze vzdáleného místa. Toto není znak nenávisti pro ženy jako třídu, ale omezení uvalené na sannyāsīho nemít žádná blízká spojení s ženami. Jedinec musí násle-

dovat pravidla a předpisy určitého statusu života, aby očistil svou existenci. Pro sannyāsīho jsou přísně zakázány intimní vztahy s ženami a vlastnictví bohatství pro ukájení smyslů. Ideálním sannyāsīm byl Sám Pan Caitanya a můžeme se z Jeho života naučit, že byl velmi striktní co se týče žen. Ačkoliv je považován za nejliberálnější inkarnaci Božství, přijímající nejpadlejší podmíněné duše, co se týče sdružováním s ženami, striktně následoval pravidla a předpisy *sannyāsa* řádu života. Jeden z Jeho osobních společníků, jmenovitě Choṭa Haridāsa, byl osobně spojeným s Pánem Caitanyou, spolu s Jeho dalšími důvěrnými osobními společníky, ale tak či onak tento Choṭa Haridāsa se toužebně podíval na mladou ženu a Pán Caitanya byl tak striktní, že v ho okamžiku vyloučil ze společnosti Svých osobních společníků. Pán Caitanya řekl: „Pro sannyāsīho či kohokoliv, kdo usiluje o vyproštění se ze sevření materiální přírody a snaží se povýšit do spirituální podstaty a jít zpátky domů, zpátky k Božství, pro něj dívat se směrem materiálního vlastnictví a žen pro ukájení smyslů - ani ne si jich užívat, ale jen se dívat jejich směrem s takovým sklonem - je tak nepřípustné, že by, předtím než prožije takové zakázané touhy, měl radši spáchat sebevraždu.“ Takže toto jsou procesy pro očištění.

Další položkou je *jñāna-yoga-vyavasthitiḥ*: být zapojen v kultivaci poznání. Život sannyāsīho je určen k šíření poznání hospodářům a dalším, kteří zapomněli svůj skutečný život spirituálního pokroku. *Sannyāsī* by měl pro své živobytí žebrat ode dveří ke dveřím, ale to neznamená, že je žebrákem. Pokora je také jedna z kvalifikací transcendentálně umístěné osoby a z čiré pokory *sannyāsī* chodí ode dveřím ke dveřím, ne přesně za účelem žebroty, ale aby navštívil hospodáře a probudil je ke vědomí Kṛṣṇy. Toto je povinnost sannyāsīho. Pokud je ve skutečnosti pokročilý a jeho spirituálním mistrem je mu tak přikázáno, měl by hlásat Kṛṣṇu s logikou a porozuměním, a pokud není takto pokročilý, neměl by přijímat zřeknuvší se řád života. Ale i když přijal zřeknuvší se řád života bez dostatečného poznání, měl by se plně zapojit v naslouchání od pravého spirituálního mistra, aby kultivoval poznání. *Sannyāsī* či jedinec ve zřeknuvším se řádu života musí být umístěný v nebojácnosti, *sattva-saṁśuddhiḥ* (čistotě) a *jñāna*-józe (poznání).

Další položkou je charita. Charita je určená pro hospodáře. Hospodáři by měli vydělávat na své živobytí počestnými prostředky a utrácet padesát procent svého příjmu k propagování vědomí Kṛṣṇy po celém světě. A tak by měl hospodář charitativně dávat takovým institučním společnostem, které jsou takto zapojeny. Charita by měla být dána správnému příjemci. Existují různé druhy charity, jak bude vysvětleno později, charita v režimu dobra, vášně a nevědomosti. Charita v režimu dobra je písmy doporučená, ale charita v režimech vášně a nevědomosti není doporučená, protože je to jednoduše mrhání penězi. Charita by měla být dávána pouze k propagování vědomí Kṛsny po celém světě. To je charita v režimu dobra.

Pak co se týče *damaḥ* (sebekontroly), není určena pouze pro ostatní řády náboženské společnosti, ale je obzvláště určena pro hospodáře. Ačkoliv má ženu, hospodář by neměl používat své smysly pro sexuální život zbytečně. Existují omezení pro hospodáře dokonce i v sexuálním životě, který by měl být zapojen jen pro rozmnožování se. Pokud nevyžaduje děti, neměl by si se svou ženou užívat sexuální život. Moderní společnost si užívá sexuálního života s antikoncepčními metodami či ohavnějšími metodami, aby se vyhnula odpovědnosti dětí. Toto není v transcendentální kvalitě, nýbrž je to démonické. Pokud kdokoliv, dokonce i hospodář, chce činit pokrok ve spirituálním životě, musí kontrolovat svůj sexuální život a neměl by počít dítě bez účelu sloužení Kṛṣṇovi. Pokud je schopen zplodit děti, které budou ve vědomí Kṛṣṇy, jedinec může zplodit stovky dětí, ale bez této schopnosti by si jedinec neměl dopřávat pouze pro smyslové potěšení.

Oběť je další položkou k vykonávání hospodáři, protože oběť vyžaduje velké množství peněz. Ostatní řády života, jmenovitě *brahmacarya*, *vānaprastha* a *sannyāsa*, nemají žádné peníze; žijí pouze žebrotou. Takže provádění různých typů oběti je určeno pro hospodáře. Měli by provádět *agni-hotra* oběti, jak je nařízeno ve védské literatuře, ale takové oběti jsou v současnosti velmi nákladné a není možné pro jakéhokoliv hospodáře, aby je vykonával. Nejlepší oběť doporučená v tomto věku je nazvaná *saṅkīrtana-yajña*, pění Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Toto je nejlepší a nejméně nákladná oběť; každý si ji může osvojit a čerpat prospěch. Takže tyto tři položky, jmenovitě charita, kontrola smyslů a provádění oběti, jsou určeny pro hospodáře.

Pak *svādhyāyaḥ*, védské studium, a *tapas*, odříkání, a *ārjavam*, jemnost či jednoduchost, jsou určeny pro *brahmacarya* či studentský život. *Brahmacārī* by neměli mít žádné spojení s ženami; měli by žít život celibátu a zapojit svou mysl do studia védské literatury pro kultivaci spirituálního poznání. To je nazváno *svādhyāyaḥ*. *Tapas* či odříkání je obzvláště určeno pro vysloužilý život. Jedinec by neměl zůstat hospodářem po celý svůj život, musí neustále pamatovat, že existují čtyři sekce života: *brahmacarya*, *gṛhastha*, *vānaprastha* a *sannyāsa*. Takže po *gṛhastha*, životu hospodáře, by jedinec měl odstoupit. Pokud někdo žije sto let, měl by strávit dvacet pět let ve studentském životě, dvacet pět let v životě hospodáře, dvacet pět let ve vysloužilém životě a dvacet pět let ve zřeknuvším se řádu života. Toto jsou předpisy védské náboženské disciplíny. Člověk, který odstoupil z života hospodáře, musí praktikovat odříkání těla, mysli a jazyka. To je *tapasyā*. Celá společnost *varṇāśrama*-dharmy je určena k *tapasyā*. Bez *tapasyā* či odříkání nemůže žádná lidská bytost dostat osvobození. Teorie, že odříkání není v životě třeba, že jedinec může pokračovat ve spekulacích a všechno bude dobré, není doporučena ani ve védské literatuře ani v Bhagavad-gītě. Takové teorie jsou sestrojeny naoko spiritualisty, kteří se snaží shromáždit více následovníků. Pokud existují předpisy, pravidla a omezení, lidé nebudou přitahováni.

Proto ti, kteří chtějí následovníky ve jménu náboženství, jen aby měli představení, neomezují životy svých studentů ani své vlastní životy. Ale tato metoda není Védami schválena.

Co se týče jednoduchosti, nejenže by měl určitý řád života následovat tento princip, ale každý člen, ať už je v *brahmacarya*-āśramu, či *gṛhastha*-āśramu či *vānaprastha*-āśramu. Jedinec musí žít velmi jednoduše.

Ahiṁsā znamená nezastavovat progresivní život žádné živé bytosti. Jedinec by si neměl myslet, že tím, že spirituální jiskra není nikdy zabita, ani po zabití těla, nedochází při zabíjení zvířat pro ukájení smyslů k újmě. Lidé jsou nyní závislí na jedení zvířat, navzdory tomu, že mají hojný přísun obilí, ovoce a mléka. Není žádná nutnost zabíjet zvířata. Tento příkaz je pro každého. Když není žádná jiná možnost, jedinec může zabít zvíře, ale mělo by být nabídnuto v oběti. V každém případě, když existuje hojný přísun jídla pro lidstvo, lidé, které touží po činění pokroku ve spirituální realizaci, by neměli páchat násilí na zvířatech. Skutečné *ahiṁsā* znamená nezastavovat ničí progresivní život. Zvířata také činí pokrok svým evolučním životem převtělováním se z jedné kategorie zvířecího života do jiné. Pokud je určité zvíře zabito, pak je jeho pokrok zastaven. Pokud zvíře zůstává v určitém těle po tolik dní či tolik let a je předčasně zabito, pak se musí navrátit zpět v té stejné formě života, aby dokončilo zbývající dny, aby bylo povýšeno do jiného druhu života. Takže jejich pokrok by neměl být zastaven jednoduše kvůli uspokojení vlastní chuti. Toto je nazváno *ahiṁsā*.

Satyam. Toto slovo znamená, že jedinec by neměl překrucovat pravdu pro nějaký osobní zájem. Ve védské literatuře jsou některé náročné pasáže, ale smysl či účel by měl být pochopen od pravého spirituálního mistra. To je proces porozumění Védám. *Śruti* znamená, že by jedinec měl slyšet od autority. Jedinec by neměl interpretovat pro svůj osobní zájem. Existuje tolik komentářů na Bhagavad-gītu, které mylně vykládají původní text. Měl by být prezentován skutečný význam slov, a ten by měl být pochopen od pravého spirituálního mistra.

Akrodhaḥ znamená zastavit vztek. I když existuje provokace, jedinec by měl být tolerantní, jelikož jakmile se jedinec stane vzteklým, celé jeho tělo se stane znečištěné. Vztek je produktem režimů vášně a chtíče, takže ten, kdo je transcendentálně umístěný, by se měl zdržet vzteku. *Apaiśunam* znamená, že by jedinec neměl na ostatních hledat chyby či je zbytečně opravovat. Samozřejmě, nazývání zloděje zlodějem není hledání chyb, ale nazývání upřímné osoby zlodějem je velmi urážlivé pro toho, kdo činí pokrok ve spirituálním životě. *Hrīḥ* znamená, že by jedinec měl být velmi skromný a nesmí vykonat jakýkoliv čin, který je ohavný. *Acāpalam*, odhodlanost, znamená, že jedinec by neměl být rozrušen či frustrován v nějakém pokusu. V některém pokusu může dojít k selhání, ale jedinec by toho neměl litovat; měl by činit pokrok s trpělivostí a odhodláním. Slovo *tejaḥ* zde použité je určené pro kṣatriye. Kṣatriyové by měli být neustále velmi silní, aby byli schopní poskytnout ochranu slabým. Neměli by vystupovat jako

nenásilní. Pokud je vyžadováno násilí, musí ho projevit.

Śaucam znamená čistota, nejen mysli a těla, ale také v jednání. Je obzvláště určená pro obchodníky, kteří by neměli obchodovat na černém trhu. *Nātimānitā*, neočekávání úcty, se vztahuje na śūdry, pracovní třídu, kteří jsou podle védských příkazů považováni za nejnižší z těchto čtyř tříd. Neměli by být nafoukaní zbytečnou prestiží či úctou a měli by zůstat ve svém vlastním statusu. Je povinností śūdrů vzdávat úctu vyšší třídě pro udržování sociálního řádu. Všech těchto šestnáct kvalifikací zde zmíněných jsou transcendentálními kvalitami. Měly by být kultivovány podle různých statusů sociálního řádu. Smyslem je, že ačkoliv jsou materiální podmínky útrpné, pokud jsou tyto kvality rozvinuty tréninkem, všemi třídami lidí, pak je postupně možné vystoupat k nejvyšší rovině transcendentální realizace.

TEXT 4

दम्भो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च ।
अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ सम्पदमासुरीम् ॥ १६-४॥

dambho darpo 'bhimānaś ca
krodhaḥ pāruṣyam eva ca
ajñānaṁ cābhijātasya
pārtha sampadam āsurīm

dambhaḥ—pýcha; *darpaḥ*—arogance; *abhimānaḥ*—namyšlenost; *ca*—a; *krodaḥ*—vztek; *pāruṣyam*—krutost; *eva*—jistě; *ca*—a; *ajñānam*—nevědomost; *ca*—a; *abhijātasya*—ten, kdo je narozený; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *sampadam*—povaha; *āsurīm*—démonická.

Překlad

Arogance, pýcha, vztek, namyšlenost, krutost a nevědomost - tyto kvality náleží těm, kdo jsou démonické povahy, ó synu Pṛthy.

Výklad

V tomto verši je popsána královská cesta do pekla. Démoničtí chtějí učinit představení z náboženství a pokroku spirituální vědy, ačkoliv nenásledují principy. Jsou neustále arogantní a pyšní na vlastnictví nějakého typu vzdělání či velkého bohatství. Touží po tom být ostatními uctíváni a vyžadují úctyhodnost, ačkoliv nevzbuzují respekt. Vztekají se nad maličkostmi a mluví hrubě, ne jemně. Neví, co by mělo být děláno a co by nemělo být děláno. Vše dělají vrtošivě, podle své vlastní touhy a neuznávají žádnou autoritu. Tyto démonické kvality jsou

jimi nabyty od začátku jejich těl v lůnech svých matek, a jak rostou, projevují všechny tyto nepříznivé kvality.

TEXT 5

दैवी सम्पद्विमोक्षाय निबन्धायासुरी मता ।
मा शुचः सम्पदं दैवीमभिजातोऽसि पाण्डव ॥ १६-५॥

daivī sampad vimokṣāya
nibandhāyāsurī matā
mā śucaḥ sampadaṁ daivīm
abhijāto 'si pāṇḍava

daivī—transcendentální; *sampat*—povaha; *vimokṣāya*—určená pro osvobození; *nibandhāya*—pro spoutání; *āsurī*—démonické kvality; *matā*—je považováno; *mā*—ne; *śucaḥ*—strachovat se; *sampadam*—povaha; *daivīm*—transcendentální; *abhijātaḥ*—narozený; *asi*—ty jsi; *pāṇḍava*—ó synu Pāṇḍua.

Překlad

Transcendentální kvality napomáhají osvobození, zatímco démonické kvality směřují ke spoutání. Neobávej se, ó synu Pāṇḍua, neboť ty jsi narozen s božskými kvalitami.

Výklad

Pán Kṛṣṇa povzbudil Arjunu sdělením mu, že nebyl narozen s démonickými kvalitami. Jeho účast v boji nebyla démonická, protože zvažoval pro a proti. Zvažoval, zdali úctyhodné osoby jako Bhīṣma a Droṇa by měly být zabity či ne, takže nekonal pod vlivem vzteku, falešné prestiže či hrubosti. Proto neměl kvalitu démonů. Pro kṣatriyu, vojáka, je střílení šípů na nepřítele považováno za transcendentální a zdržení se takové povinnosti je démonické. Proto neexistoval důvod, aby Arjuna bědoval. Kdokoliv, pro provádí regulované principy různých řádů života, je transcendentálně umístěný.

TEXT 6

द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन्दैव आसुर एव च ।
दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे श्रृणु ॥ १६-६॥

dvau bhūta-sargau loke 'smin
daiva āsura eva ca
daivo vistaraśaḥ prokta
āsuraṁ pārtha me śṛṇu

dvau—dva; *bhūta-sargau*—stvořené živé bytosti; *loke*—na tomto světě; *asmin*—tento; *daivaḥ*—božský; *āsuraḥ*—démonický; *eva*—jistě; *ca*—a; *daivaḥ*—božský; *vistaraśaḥ*—velmi sáhodlouze; *proktaḥ*—řečen; *asuram*—démonický; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *me*—ode Mě; *śṛṇu*—jen slyš.

Překlad

Ó synu Pṛthy, v tomto světě existují dva druhy stvořených bytostí. Jeden je nazván božský a ten druhý démonický. Již jsem ti obšírně vysvětlil božské kvality. Nyní ode Mě slyš ty démonické.

Výklad

Pán Kṛṣṇa poté, co ujistil Arjunu, že je narozen s božskými kvalitami, nyní popisuje démonickou cestu. Podmíněné živé bytosti jsou v tomto světě rozděleny do dvou tříd. Ti, kteří jsou narozeni s božskými kvalitami, následují regulovaný život; to znamená, že se podřizují příkazům v písmech a od autorit. Jedinec by měl provádět povinnosti ve světle autoritativního písma. Tato mentalita je nazvána božskou. Ten, kdo nenásleduje regulativní principy, tak jak jsou stanoveny v písmech, a ten, kdo koná podle vlastních rozmarů, je nazvaný démonický či asurický. Neexistuje žádné jiné kritérium než poslušnost regulativním principům písem. Ve védské literatuře je zmíněno, že polobohové i démoni jsou zrozeni z Prajāpati; jediným rozdílem je, že jedna třída dodržuje védské příkazy a druhá ne.

TEXT 7

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः ।
न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते ॥ १६-७॥

pravṛttiṁ ca nivṛttiṁ ca
janā na vidur āsurāḥ
na śaucaṁ nāpi cācāro
na satyaṁ teṣu vidyate

pravṛttim—správná akce; *ca*—také; *nivṛttim*—nesprávná akce; *ca*—a; *janāḥ*—osoby; *na*—nikdy; *viduḥ*—vědí; *āsurāḥ*—v démonické kvalitě; *na*—nikdy; *śaucam*—čistota; *na*—ani; *api*—také; *ca*—a; *ācāraḥ*—chování; *na*—nikdy; *satyam*—pravda; *teṣu*—v nich; *vidyate*—existuje.

Překlad

Ti, kteří jsou démoničtí, nevědí, co by mělo být uděláno a co by nemělo být uděláno. Ani čistota ani správné chování ani pravda v nich není nalezena.

Výklad

V každé civilizované lidské společnosti existuje nějaký soubor pravidel a předpisů svatých písem, které jsou od začátku následovány, obzvláště mezi Árijci, těmi, kteří přijímají védskou civilizaci a kteří jsou známi jako nepokročilejší civilizovaní lidé. Ti, kteří nenásledují příkazy svatých písem, jsou pokládáni za démony. Proto je zde uvedeno, že démoni neznají pravidla svatých písem ani nemají sklon je následovat. Většina z nich je nezná, a i když je někteří z nich znají, nemají sklon je následovat. Nemají žádnou víru ani nejsou ochotní konat ve smyslu védských příkazů. Démoni nejsou čistí, ať už zvnějšku či zevnitř.

Jedinec by měl vždy pečlivě udržovat své tělo čisté koupáním se, čištěním zubů, měněním oblečení atd. Co se týče vnitřní čistoty, jedinec by měl neustále pamatovat svatá jména Boha a pět Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Démoni nemají rádi ani nenásledují tato pravidla pro vnější a vnitřní čistotu.

Co se týče chování, existuje mnoho pravidel a předpisů řídících lidské chování, jako je Manu-saṁhitā, což je zákon lidské rasy. Dokonce dodnes ti, kteří jsou Hindy, následují Manu-saṁhitu. Zákony dědictví a dalších zákonností jsou odvozeny z této knihy. Nyní, v Manu-saṁhitě je jasně uvedeno, že ženě by neměla být dána svoboda. To neznamená, že by ženy měly být drženy jako otroci, ale že jsou jako děti. Dětem není dána svoboda, ale to neznamená, že jsou drženy jako otroci. Démoni nyní zanedbali takové příkazy a myslí si, že ženám by měla být dána stejná svoboda jako mužům. Avšak sociální stav světa se tím nezlepšil. Ve skutečnosti, ochrana by měla být dána ženě v každém stádiu života. V jejích mladších dnech by jí měla být dána ochrana otcem, v mládí manželem a v jejím stáří dospělými syny. Toto je správné sociální chování podle Manu-saṁhity. Ale moderní vzdělávání uměle vynalezlo nafoukané pojetí ženského života, a proto je nyní v lidské společnosti svatba prakticky fantazií. Ani morální stav ženy nyní není velmi dobrý. Démoni proto nepřijímají žádný pokyn, který je dobrý pro společnost, a protože nenásledují zkušenosti velkých mudrců a pravidla a předpisy předepsané těmito mudrci, sociální stav démonických lidí je velmi zkroušený.

TEXT 8

असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् ।
अपरस्परसम्भूतं किमन्यत्कामहैतुकम् ॥ १६-८॥

asatyam apratiṣṭhaṁ te
jagad āhur anīśvaram
aparaspara-sambhūtaṁ
kim anyat kāma-haitukam

asatyam—nereálný; *apratiṣṭham*—bez základu; *te*—oni; *jagat*—vesmírný projev; *āhuḥ*—je řečeno; *anīśvaram*—s žádným vládcem; *aparaspara*—vzájemným chtíčem; *sambhūtam*—způsobený; *kim anyat*—neexistuje žádná jiná příčina; *kāma-haitukam*—je jen kvůli chtíče.

Překlad

Říkají, že tento svět je nereálný, že neexistuje žádný základ a že neexistuje žádný Bůh, který vládne. Je vyvolán sexuální touhou a nemá žádnou jinou příčinu než chtíč.

Výklad

Démoničtí usuzují, že svět je fantasmagorie. Že neexistuje žádná příčina, žádný efekt, žádný vládce, žádný účel: vše je nereálné. Říkají, že tento vesmírný projev nastává důsledkem náhodných materiálních akcí a reakcí. Nemyslí si, že svět byl stvořen Bohem za určitým účelem. Mají svou vlastní teorii: že svět se přihodil svým vlastním způsobem a že neexistuje důvod věřit, že za ním stojí Bůh. Neexistuje pro ně žádný rozdíl mezi duší a hmotou a nepřijímají Nejvyšší Duši. Všechno je jen hmota a celý vesmír je pokládán za hromadu nevědomosti. Podle nich je všechno prázdnota, a jakýkoliv projev existuje, je důsledkem naší nevědomosti ve vnímání. Považují za samozřejmost, že veškerý projev různorodosti je ukázkou nevědomosti. Právě jako když ve snu můžeme stvořit tolik věcí, které ve skutečnosti nemají žádnou existenci, tak když jsme vzhůru, uvidíme, že vše je jednoduše sen. Ale ve skutečnosti, ačkoliv démoni říkají, že život je sen, jsou velmi zběhlí v užívání si tohoto snu. A tak, místo nabývání poznání se stávají více a více zapletenými do své říše snů. Usuzují, že tím, že dítě je jednoduše výsledkem sexuálního styku mezi mužem a ženou, tento svět je narozen bez jakékoliv duše. Pro ně to, co vyrobilo živé bytosti, je pouze kombinace hmoty a otázka existence duše nepřichází do úvahy. Jak mnoho živých bytostí vychází z pocení a z mrtvého těla bez jakékoliv příčiny, podobně, celý živý svět vyšel z materiálních kombinací vesmírného projevu. Proto je materiální příroda příčinou tohoto projevu a neexistuje žádná jiná příčina. Nevěří slovům Kṛṣṇy v Bhagavad-gītě: *mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram.* „Pod Mým řízením se pohybuje celý materiální svět." Jinými slovy, mezi démony neexistuje

žádné dokonalé poznání o stvoření tohoto světa; každý jeden z nich má svou určitou vlastní teorii. Podle nich je jedna interpretace písem dobrá tak jako jiná, jelikož nevěří ve standardní porozumění příkazům svatých písem.

TEXT 9

एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानोऽल्पबुद्धयः ।
प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोऽहिताः ॥ १६-९॥

etāṁ dṛṣṭim avaṣṭabhya
naṣṭātmāno 'lpa-buddhayaḥ
prabhavanty ugra-karmāṇaḥ
kṣayāya jagato 'hitāḥ

etām—tak; *dṛṣṭim*—vidění; *avaṣṭabhya*—přijímající; *naṣṭa*—ztracení; *ātmānaḥ*—já; *alpa-buddhayaḥ*—méně inteligentní; *prabhavanti*—vzkvétat; *ugra-karmāṇaḥ*—v bolestivých aktivitách; *kṣayāya*—ke zničení; *jagataḥ*—světa; *ahitāḥ*—neprospěšné.

Překlad

Tím, že následují takové závěry, démoničtí, kteří jsou ztraceni sami sobě a kteří nemají žádnou inteligenci, se zapojují do neprospěšných, strašlivých prací určených ke zničení světa.

Výklad

Démoničtí jsou zapojeni do aktivit, které povedou svět ke zničení. Pán zde uvádí, že jsou méně inteligentní. Materialisté, kteří nemají žádné pojetí Boha, si myslí, že činí pokrok. Ale podle Bhagavad-gīty jsou neinteligentní a prosti veškeré soudnosti. Snaží se užívat si tento materiální svět k nejzazší hranici, a proto se neustále zapojují do vynalézání něčeho pro ukájení smyslů. Takové materialistické vynálezy jsou považovány za pokrok lidské civilizace, ale výsledkem je, že lidé se stávají více a více násilnými a více a více krutými, krutými ke zvířatům a krutými k ostatním lidským bytostem. Nemají žádnou představu, jak se jeden k druhému chovat. Zabíjení zvířat je u démonických lidí velmi rozšířené. Takoví lidé jsou považováni za nepřátele světa, protože nakonec vynaleznou či stvoří něco, co přinese zničení všeho. Tento verš nepřímo předvídá vynalezení jaderných zbraní, na které je nyní celý svět velmi pyšný. Válka se může přihodit v jakémkoliv okamžiku a tyto jaderné zbraně mohou napáchat spoušť. Takové věci jsou vytvořeny výhradně pro zničení světa, a to je zde naznačeno. V lidské společnosti jsou takové zbraně vynalezeny důsledkem bezbožnosti; nejsou určeny k míru a prosperitě světa.

TEXT 10

कामममाश्रित्य दुष्पूरं दम्भमानमदान्विताः ।
मोहाद्गृहीत्वासद्ग्राहान्प्रवर्तन्तेऽशुचिव्रताः ॥ १६-१० ॥

kāmam āśritya duṣpūraṁ
dambha-māna-madānvitāḥ
mohād gṛhītvāsad-grāhān
pravartante 'śuci-vratāḥ

kāmam—chtíč; *āśritya*—přijímající úkryt; *duṣpūram*—neukojitelný; *dambha*—pýcha; *māna*—falešná prestiž; *mada-anvitāḥ*—pohlcení v domýšlivosti; *mohāt*—iluzí; *gṛhītvā*—přijímající; *asat*—nestálé; *grāhān*—věci; *pravartante*—kvést; *aśuci*—nečisté; *vratāḥ*—zapřísáhlí.

Překlad

Démoničtí tím, že přijímají úkryt neukojitelného chtíče, pýchy a falešné prestiže, a jsouce tak v iluzi, jsou neustále zapřisáhlí nečisté práci a přitahováni nestálým.

Výklad

Zde je popsána démonická mentalita. Chtíč démonů nikdy není nasycen. Budou pokračovat ve zvyšování a zvyšování svých neukojitelných tužeb pro materiální požitek. Ačkoliv jsou neustále plní úzkostí kvůli přijímání nestálých věcí, stále důsledkem iluze pokračují v zapojování se do takových aktivit. Nemají žádné poznání a nemohou rozpoznat, že mají namířeno špatnou cestou. Přijímáním nestálých věcí si takoví démoničtí lidé vytváří svého Boha, vytváří vlastní chvalozpěvy a podle toho pějí. Výsledkem je, že se stávají více a více přitahováni ke dvěma věcem - sexuálnímu požitku a hromadění materiálního bohatství. Slovo *aśuci-vratāḥ*, nečistá přísaha, je v tomto spojení velmi významná. Takoví démoničtí lidé jsou přitahováni pouze vínem, ženami, hazardem a pojídáním masa; toto jsou jejich *aśuci*, nečisté zvyky. Pod vlivem pýchy a falešné prestiže tvoří nějaké principy náboženství, které nejsou schváleny védskými příkazy. Ačkoliv jsou takoví démoničtí lidé nejohavnější na světě, i tak jim svět, umělými prostředky, vytváří falešnou úctu. Ačkoliv kloužou do pekla, považují se za velmi pokročilé.

TEXTY 11-12

चिन्तामपरिमेयां च प्रलयान्तामुपाश्रिताः ।
कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्चिताः ॥ १६-११ ॥

आशापाशशतैर्बद्धाः कामक्रोधपरायणाः ।
ईहन्ते कामभोगार्थमन्यायेनार्थसञ्चयान् ॥ १६-१२॥

cintām aparimeyāṁ ca
pralayāntām upāśritāḥ
kāmopabhoga-paramā
etāvad iti niścitāḥ

āśā-pāśa-śatair baddhāḥ
kāma-krodha-parāyaṇāḥ
īhante kāma-bhogārtham
anyāyenārtha-sañcayān

cintām—obavy a úzkosti; *aparimeyām*—neměřitelné; *ca*—a; *pralaya-antām*—do bodu smrti; *upāśritāḥ*—přijmout u nich úkryt; *kāma-upabhoga*—ukájení smyslů; *paramāḥ*—nejvyšší cíl života; *etāvat*—tak; *iti*—takto; *niścitāḥ*—dopídit se; *āśā-pāśa*—zapletení v síti naděje; *śataiḥ*—stovkami; *baddhāḥ*—být spoután; *kāma*—chtíč; *krodha*—vztek; *parāyaṇāḥ*—neustále umístěný v této mentalitě; *īhante*—touha; *kāma*—chtíč; *bhoga*—smyslový požitek; *artham*—pro ten účel; *anyāyena*—nezákonně; *artha*—bohatství; *sañcayān*—hromadí.

Překlad

Věří, že hlavní nezbytností lidské civilizace je ukájet smysly do konce života. A tak neexistuje konec jejich úzkosti. Tím, že jsou spoutáni stovkami a tisíci tužeb, nezákonnými způsoby obstarávají peníze pro ukájení smyslů.

Výklad

Démoničtí přijímají, že požitek smyslů je konečným cílem života a toto pojetí udržují do smrti. Nevěří v život po smrti a nevěří, že jedinec na sebe bere různé typy těl podle své karmy, či aktivit v tomto světě. Jejich plány pro život nejsou nikdy skončeny a pokračují v připravování plánu za plánem, žádný z nich není nikdy dokončen. Máme osobní zkušenost člověka v takové démonické mentalitě, který, dokonce i v okamžiku smrti, žádal lékaře, aby prodloužil jeho život o čtyři roky, protože jeho plány ještě nebyly dokončeny. Takoví blázniví lidé nevědí, že lékař nemůže prodloužit život ani na okamžik. Když přijde výpověď, není brán na touhu člověka žádný ohled. Zákony přírody nepovolují ani sekundu za hranicí toho, co je jedinec určený si užívat.

Démonická osoba, která nemá žádnou víru v Boha či Nadduši uvnitř sebe, provádí různé druhy hříšných aktivit jednoduše pro ukájení smyslů. Neví, že

existuje svědek sedící uvnitř jejího srdce. Nadduše pozoruje aktivity individuální duše. Jak je uvedeno ve védské literatuře, Upaniṣadech, na stromě sedí dva ptáčci: jeden koná a užívá si či trpí ovoce na větvích a ten druhý je toho svědkem. Ale ten, kdo je démonický, nemá žádné poznání védského písma ani nemá žádnou víru; proto cítí volnost k tomu dělat cokoliv pro ukájení smyslů, bez ohledu na následky.

TEXTY 13-15

इदमद्य मया लब्धमिमं प्राप्स्ये मनोरथम् ।
इदमस्तीदमपि मे भविष्यति पुनर्धनम् ॥ १६-१३॥
असौ मया हतः शत्रुर्हनिष्ये चापरानपि ।
ईश्वरोऽहमहं भोगी सिद्धोऽहं बलवान्सुखी ॥ १६-१४॥
आढ्योऽभिजनवानस्मि कोऽन्योऽस्ति सदृशो मया ।
यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्य इत्यज्ञानविमोहिताः ॥ १६-१५॥

idam adya mayā labdham
imaṁ prāpsye manoratham
idam astīdam api me
bhaviṣyati punar dhanam

asau mayā hataḥ śatrur
haniṣye cāparān api
īśvaro 'ham ahaṁ bhogī
siddho 'haṁ balavān sukhī

āḍhyo 'bhijanavān asmi
ko 'nyo 'sti sadṛśo mayā
yakṣye dāsyāmi modiṣya
ity ajñāna-vimohitāḥ

idam—toto; *adya*—dnes; *mayā*—mnou; *labdham*—získané; *imam*—toto; *prāpsye*—získám; *manoratham*—podle svých tužeb; *idam*—toto; *asti*—existuje; *idam*—toto; *api*—také; *me*—moje; *bhaviṣyati*—zvýší se v budoucnosti; *punaḥ*—znovu; *dhanam*—bohatství; *asau*—to; *mayā*—mnou; *hataḥ*—bylo zabito; *śatruḥ*—nepřítel; *haniṣye*—zabiji; *ca*—také; *aparān*—ostatní; *api*—jistě; *īśvaraḥ*—pán; *aham*—jsem; *aham*—jsem; *bhogī*—požitkář; *siddhah*—dokonalý; *aham*—jsem; *balavān*—mocný; *sukhī*—šťastný; *āḍhyaḥ*—bohatý; *abhijanavān*—obklopený aristokratickými příbuznými; *asmi*—jsem; *kaḥ*—kdo jiný; *anyaḥ*—jiný; *asti*—existuje; *sadṛśaḥ*—jako; *mayā*—já; *yakṣye*—obětuji; *dāsyāmi*—dám na charitu; *modiṣye*—budu se radovat; *iti*—tak; *ajñāna*—nevědomost; *vimohitāḥ*—oklamán.

Překlad

Démonická osoba si myslí: „Dnes mám tolik bohatství a svými plány získám více. Tolik je nyní mého a bude se to v budoucnosti zvyšovat, více a více. Je mým nepřítelem a zabil jsem ho; a můj další nepřítel také bude zabit. Jsem pánem všeho, jsem požitkářem, jsem dokonalý, mocný a šťastný. Jsem nejbohatším člověkem, obklopeným aristokratickými příbuznými. Neexistuje nikdo tak mocný a šťastný jako já. Budu provádět oběti, budu něco dávat na charitu, a tak se budu radovat." Takto jsou takoví lidé oklamáni nevědomostí.

TEXT 16

अनेकचित्तविभ्रान्ता मोहजालसमावृताः ।
प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरकेऽशुचौ ॥ १६-१६ ॥

aneka-citta-vibhrāntā
moha-jāla-samāvṛtāḥ
prasaktāḥ kāma-bhogeṣu
patanti narake 'śucau

aneka—četných; *citta-vibhrāntāḥ*—zmatený v úzkostech; *moha*—iluzí; *jāla*—sítí; *samāvṛtāḥ*—obklopený; *prasaktāḥ*—připoutaný; *kāma*—chtíč; *bhogeṣu*—ukájení smyslů; *patanti*—sklouzává; *narake*—do pekla; *aśucau*—nečistý.

Překlad

A tak zmatený různými úzkostmi a spoután sítí iluze se jedinec stane příliš silně připoutaným ke smyslovému požitku a spadne dolů do pekla.

Výklad

Démonický člověk nezná žádnou hranici své tužby získávat peníze. Ta je neomezená. Myslí jen na to, kolik hodnoty má právě teď, a plánuje zapojení tohoto objemu bohatství dále a dále. Z tohoto důvodu neváhá konat jakýmkoliv hříšným způsobem, a tak obchoduje na černém trhu pro nezákonné ukojení. Je okouzlený majetkem, který již má, jako zemí, rodinou, domem a bankovním kontem a neustále je plánuje vylepšit. Věří ve svou vlastní sílu a neví, že cokoliv získává, je důsledkem jeho minulých dobrých skutků. Je mu dána příležitost hromadit takové věci, ale nemá žádné pojetí minulých příčin. Jednoduše si myslí, že celý objem jeho bohatství je důsledkem jeho vlastního úsilí. Démonická osoba věří

v sílu své vlastní osobní práce, ne v zákon karmy. Podle zákona karmy se člověk narodí ve vyspělé rodině, či se stane bohatým, či velmi dobře vzdělaným, či velmi krásným důsledkem dobré práce v minulosti. Démonický si myslí, že všechny tyto věci jsou nahodilé a důsledkem síly své osobní schopnosti. Netuší žádné uspořádání za všemi rozmanitostmi lidí, krásy a vzdělání. Kdokoliv, kdo přijde do soutěže s takovým démonickým člověkem, je jeho nepřítelem. Existuje mnoho démonických lidí a každý je nepřítelem ostatním. Tato nevraživost se stává hlubší a hlubší mezi lidmi, pak mezi rodinami, pak mezi společnostmi a konečně mezi národy. Proto po celém světě existuje neustálý svár, válka a nevraživost.

Každá démonická osoba myslí, že může žít na úkor všech ostatních. Obecně, démonický člověk o sobě přemýšlí jako o Nejvyšším Bohu a démonický kazatel říká svým následovníkům: „Proč hledáte Boha jinde? Vy všichni jste sami Bohem! Můžete dělat cokoliv chcete. Nevěřte v Boha. Vyhoďte Boha. Bůh je mrtvý.“ Toto jsou démonická kázání.

Ačkoliv démonická osoba vidí ostatní jako stejně bohaté a vlivné, či ještě bohatší a vlivnější, myslí si, že nikdo není bohatší než on a že nikdo není vlivnější než on. Co se týče povýšení na vyšší planetární systém, nevěří v provádění yajñ či obětí. Démoni si myslí, že sestrojí svůj vlastní proces yajñy a připraví nějaký stroj, kterým budou moci dosáhnout na jakoukoliv vyšší planetu. Nejlepším příkladem takového démonického člověka byl Rāvaṇa. Nabídl lidem program, kterým připravoval schodiště tak, aby kdokoliv mohl dosáhnout na nebeské planety bez provádění obětí tak, jak jsou popsány ve Védách. Podobně, v současném věku takoví démoničtí lidé usilují o dosažení vyšších planetárních systémů mechanickým opatřením. Toto jsou příklady zmatení. Výsledkem je, že bez svého poznání kloužou do pekla. Zde je velmi významné sanskritské slovo *mohajāla.* *Jāla* znamená síť; když jsou ryby chyceny do sítě, nemají žádnou cestu, jak se dostat ven.

TEXT 17

आत्मसम्भाविताः स्तब्धा धनमानमदान्विताः ।
यजन्ते नामयज्ञैस्ते दम्भेनाविधिपूर्वकम् ॥ १६-१७॥

ātma-sambhāvitāḥ stabdhā
dhana-māna-madānvitāḥ
yajante nāma-yajñais te
dambhenāvidhi-pūrvakam

ātma-sambhāvitāḥ—samolibý; *stabdhāḥ*—nestoudný; *dhana-māna*—bohatství a falešná prestiž; *mada-anvitāḥ*—pohlcený v pýše; *yajante*—provádět oběti; *nāma*—pouze ve jménu; *yajñaiḥ*—s takovou obětí; *te*—oni; *dambhena*—kvůli pýše; *avidhi-pūrvakam*—bez následování jakýchkoliv pravidel a předpisů.

Překlad

Samolibí a vždy nestoudní, oklamáni bohatstvím a falešnou prestiží někdy provádějí oběti pouze v názvu, aniž by následovali jakékoliv pravidla a předpisy.

Výklad

Tím, že se považují za středobod všeho a nezajímají se o žádnou autoritu či písmo, démoničtí někdy provádějí takzvané náboženské či obětní obřady. A jelikož nevěří v autoritu, jsou velmi nestoudní. Toto je důsledkem iluze zapříčiněné hromaděním trochy bohatství a falešné prestiže. Někdy takoví démoni na sebe vezmou roli kazatele, uvádí lidi v omyl a stávají se známí jako náboženští reformátoři či jako inkarnace Boha. Z provádění obětí činí představení či uctívají polobohy či si sestrojí svého vlastního Boha. Běžní lidé je inzerují jako Boha a uctívají je a bláznivými jsou považováni za pokročilé v principech náboženství či v principech spirituálního poznání. Berou na sebe roucho zřeknuvšího se řádu života a v tomto rouchu se zapojují do všech možných nesmyslů. Ve skutečnosti existuje tolik omezení pro toho, kdo se zřekl tohoto světa. Nicméně démoni se o taková omezení nezajímají. Myslí si, že jakákoliv jím stvořená cesta je jeho vlastní cesta; že neexistuje žádná taková věc jako standardní cesta, kterou jedinec musí následovat. Slovo *avidhi-pūrvakam* znamenající lhostejnost k pravidlům a předpisům je zde obzvláště zdůrazněno. Tyto věci jsou vždy důsledkem nevědomosti a iluze.

TEXT 18

अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः ।
मामात्मपरदेहेषु प्रद्विषन्तोऽभ्यसूयकाः ॥ १६-१८॥

ahaṅkāraṁ balaṁ darpaṁ
kāmaṁ krodhaṁ ca saṁśritāḥ
māṁ ātma-para-deheṣu
pradviṣanto ’bhyasūyakāḥ

ahaṅkāram—falešné ego; *balam*—síla; *darpam*—pýcha; *kāmam*—chtíč; *krodham*—vztek; *ca*—také; *saṁśritāḥ*—tím, že přijal úkryt u; *mām*—Mě; *ātma*—vlastní; *para-deheṣu*—v ostatních tělech; *pradviṣantaḥ*—rouhá se; *abhyasūyakāḥ*—závistivý.

Překlad

Zmatený falešným egem, silou, pýchou, chtíčem a vztekem démon začne závidět Nejvyšší Osobnosti Božství, která je umístěná v jeho vlastním těle a v těle ostatních, a rouhá se skutečnému náboženství.

Výklad

Démonická osoba tím, že je neustále proti nadvládě Boha, nemá ráda víru v písma. Závidí písmům i existenci Nejvyšší Osobnosti Božství. To je způsobeno její takzvanou prestiží a jejím hromaděním bohatství a síly. Neví, že současný život je přípravou pro další život. Tím, že toto neví, ve skutečnosti závidí svému vlastnímu já stejně jako já ostatních. Páchá násilí na ostatních tělech a na svém vlastním. Nezajímá se o nejvyšší kontrolu Nejvyšší Osobnosti Božství, protože nemá žádné poznání. Tím, že závidí písmům a Nejvyšší Osobnosti Božství, předkládá falešné argumenty proti existenci Boha a odmítá autoritu svatých písem. Považuje se za nezávislou a mocnou v každé akci. Myslí si, že tím, že se jí nikdo nemůže vyrovnat v síle, moci či v bohatství, může jakkoliv konat a nikdo ji nemůže zastavit. Pokud má nepřítele, který by mohl zastavit postup jejích smyslových aktivit, činí plány k jeho poražení svou vlastní silou.

TEXT 19

तानहं द्विषतः क्रूरान्संसारेषु नराधमान् ।
क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेव योनिषु ॥ १६-१९॥

tān ahaṁ dviṣataḥ krūrān
saṁsāreṣu narādhamān
kṣipāmy ajasram aśubhān
āsurīṣv eva yoniṣu

tān—ti; *aham*—Já; *dviṣataḥ*—závistiví; *krūrān*—zlomyslní; *saṁsāreṣu*—do oceánu materiální existence; *narādhamān*—nejnižší z lidstva; *kṣipāmi*—dát; *ajasram*—nespočetné; *aśubhān*—nepříznivé; *āsurīṣu*—démonické; *eva*—jistě; *yoniṣu*—do lůn.

Překlad

Ti, kteří jsou závistiví a zlomyslní, kteří jsou nejnižší mezi lidmi, jsou Mnou uvrženi do oceánu materiální existence, do nejrůznějších démonických druhů života.

Výklad

V tomto verši je jasně naznačeno, že umísťování konkrétní individuální duše do konkrétního těla je výsadou nejvyšší vůle. Démonická osoba nemusí souhlasit s přijetím nadvlády Pána a je faktem, že může konat podle svých vlastních rozmarů, ale ve svém dalším narozením bude záviset na rozhodnutí Nejvyšší Osobnosti Božství a ne na ní. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu, Třetím zpěvu, je uvedeno, že individuální duše, po své smrti, je dána do lůna matky, kde pod dohledem nadřazených sil dostane určitý typ těla. Proto v materiální existenci nalezneme tolik druhů života - zvířata, hmyz, lidi atd. Všichni jsou uspořádáni nadřazenou silou. Nejsou nahodilí. Co se týče démonických, je jasně řečeno, že jsou neustále dáváni do lůn démonů, a tak pokračují v tom, že jsou závistiví, nejnižší z lidstva. Takové démonické druhy života jsou považovány za neustále plné chtíče, neustále násilné a nenávistné a neustále nečisté. Jsou právě jako spousta šelem v džungli.

TEXT 20

आसुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनि जन्मनि ।
मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम् ॥ १६-२० ॥

āsurīṁ yonim āpannā
mūḍhā janmani janmani
mām aprāpyaiva kaunteya
tato yānty adhamāṁ gatim

āsurīm—démonické; *yonim*—druhy; *āpannāḥ*—dostávající; *mūḍhāḥ*—blázniví; *janmani janmani*—v narozením za narozením; *mām*—ke Mně; *aprāpya*—bez dosažení; *eva*—jistě; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *tataḥ*—poté; *yānti*—jde; *adhamām*—zavržený; *gatim*—místo určení.

Překlad

Tím, že dosahují opakovaného narození mezi druhy démonického života, ke Mně tyto osoby nikdy nemohou přistoupit. Postupně klesají dolů do nejzavrženíhodnějšího typu existence.

Výklad

Je známo, že Bůh je naprosto milosrdný, ale zde nalézáme, že Bůh není nikdy milosrdný k démonickým. Je jasně uvedeno, že démoničtí lidé jsou, život za životem, dáváni do lůn podobných démonů a tím, že nedocilují milosti Nejvyššího

Pána, jdou dolů a dolů, takže nakonec docilují těl jako jsou ta koček, psů a prasat. Je jasně uvedeno, že takoví démoni nemají prakticky žádnou šanci obdržet milosti Boha v jakémkoliv stádiu pozdějšího života. Ve Védách je také uvedeno, že takové osoby postupně klesají a stávají se psy a prasaty. Může být poté v tomto spojení argumentováno, že Bůh by neměl být inzerován jako naprosto milostivý, pokud není milostivý k takovým démonům. V odpovědi na tuto otázku ve Vedānta-sūtře nalezneme, že Nejvyšší Pán nemá pro nikoho žádnou nenávist. Umístění asurů, démonů, do nejnižšího postavení života je jednoduše další rys Jeho milosti. Někdy jsou asurové Nejvyšším Pánem zabiti, ale toto zabití je pro ně také dobré, jelikož ve védské literatuře nalezneme, že kdokoliv, kdo je zabit Nejvyšším Pánem, stane se osvobozeným. V historii jsou případy mnoha asurů - Rāvaṇa, Kaṁsa, Hiraṇyakaśipu - kterým se Pán zjevil v různých inkarnacích, jen aby zabíjel. Proto je milost Boha prokázána asurům, pokud jsou obdařeni dostatečným štěstím, aby Jím byli zabiti.

TEXT 21

त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः ।
कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतत्त्रयं त्यजेत् ॥ १६-२१॥

tri-vidhaṁ narakasyedaṁ
dvāraṁ nāśanam ātmanaḥ
kāmaḥ krodhas tathā lobhas
tasmād etat trayaṁ tyajet

tri-vidham—tři druhy; *narakasya*—pekelné; *idam*—toto; *dvāram*—brána; *nāśanam*—ničivý; *ātmanaḥ*—já; *kāmaḥ*—chtíč; *krodhaḥ*—vztek; *tathā*—jakož i; *lobhaḥ*—chamtivost; *tasmāt*—proto; *etat*—tyto; *trayam*—tři; *tyajet*—musí se vzdát.

Překlad

Existují tři brány vedoucí do tohoto pekla - chtíč, vztek a chamtivost. Každý příčetný člověk by se měl těchto vzdát, jelikož vedou k ponížení duše.

Výklad

Zde je popsán začátek démonického života. Jedinec se snaží uspokojit svůj chtíč, a když nemůže, vyvstanou vztek a chamtivost. Příčetný člověk, který nechce klouzat dolů do druhů démonického života, se musí snažit vzdát se těchto tří nepřátel, kteří mohou zabít já do takové míry, že nebude žádná možnost osvobození se z tohoto materiálního zapletení.

TEXT 22

एतैर्विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैस्त्रिभिर्नरः ।
आचरत्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिम् ॥ १६-२२॥

etair vimuktaḥ kaunteya
tamo-dvārais tribhir naraḥ
ācaraty ātmanaḥ śreyas
tato yāti parāṁ gatim

etaiḥ—těmito; *vimuktaḥ*—být osvobozený; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *tamaḥ-dvāraiḥ*—brány nevědomosti; *tribhiḥ*—tři druhy; *naraḥ*—osoba; *ācarati*—koná; *ātmanaḥ*—já; *śreyaḥ*—požehnání; *tataḥ*—poté; *yāti*—jde; *parām*—nejvyšší; *gatim*—místo určení.

Překlad

Člověk, který unikl těmto třem branám do pekla, ó synu Kuntī, koná činy napomáhající seberealizaci, a tak postupně dosáhne nejvyšší destinaci.

Výklad

Jedinec by měl velmi dávat pozor na tyto tři nepřítele lidského života: chtíč, vztek a chamtivost. Čím více je člověk oproštěný od chtíče, vzteku a chamtivosti, tím více se jeho existence stává čistou. Pak může následovat pravidla a předpisy nařízené ve védské literatuře. Následováním regulativních principů lidského života se jedinec postupně povznese na rovinu spirituální realizace. Pokud je někdo obdařený takovým štěstím, takovou praktikou vystoupat na rovinu vědomí Kṛṣṇy, pak je pro něj garantovaný úspěch. Ve védské literatuře jsou předepsány způsoby akce a reakce k umožnění jedinci přijít do stádia očištění. Celá metoda je založená na vzdání se chtíče, chamtivosti a vzteku. Kultivací poznání tohoto procesu může být jedinec povýšen do nejvyššího postavení seberealizace; tato seberealizace je zdokonalena v oddané službě. V této oddané službě je zaručeno osvobození podmíněné duše. Proto jsou podle védského systému zavedeny čtyři řády života a čtyři postavení života, nazvané kastovní systém a systém spirituálního řádu. Existují různá pravidla a předpisy pro různé kasty či sekce společnosti, a pokud je člověk schopný je následovat, bude automaticky povýšen do nejvyšší úrovně spirituální realizace. Poté bezpochyby může mít osvobození.

TEXT 23

यः शास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्तते कामकारतः ।

न स सिद्धिमवाप्नोति न सुखं न परां गतिम् ॥ १६-२३॥

yaḥ śāstra-vidhim utsṛjya
vartate kāma-kārataḥ
na sa siddhim avāpnoti
na sukhaṁ na parāṁ gatim

yaḥ—kdokoliv; *śāstra-vidhim*—předpisy písem; *utsṛjya*—vzdávat se; *vartate*—zůstává; *kāma-kārataḥ*—rozmarně konající v chtíči; *na*—nikdy; *saḥ*—on; *siddhim*—dokonalost; *avāpnoti*—dosáhne; *na*—nikdy; *sukham*—štěstí; *na*—nikdy; *parām*—nejvyšší; *gatim*—úroveň dokonalosti.

Překlad

Ale ten, kdo zavrhuje příkazy písem a koná podle svých vlastních rozmarů, nedosáhne ani dokonalosti ani štěstí ani nejvyšší destinace.

Výklad

Jak bylo dříve popsáno, *śāstra-vidhim*, či instrukce śāstry, jsou dány různým kastám a řádům lidské společnosti. Od každého se očekává, že bude tyto pravidla a předpisy následovat. Pokud je jedinec nenásleduje a koná rozmarně podle svého chtíče, chamtivosti a touhy, pak nikdy ve svém životě nebude dokonalý. Jinými slovy, člověk může znát všechny tyto věci teoreticky, ale pokud je nepoužije ve svém vlastním životě, pak by měl být znám jako nejnižší z lidstva. V lidské formě života se od živé bytosti očekává, že bude příčetná a že bude následovat dané předpisy pro pozvednutí svého života na nejvyšší úroveň, ale pokud je nenásleduje, ponižuje se. Ale i když následuje pravidla a předpisy a morální principy, a nakonec nedospěje do stádia porozumění Nejvyššímu Pánovi, pak veškeré její poznání bude zhaceno. Proto by se jedinec měl postupně pozvedávat na úroveň vědomí Kṛṣṇy a oddané služby; pak okamžitě může dosáhnout nejvyšší úrovně dokonalosti, ne jinak.

Slovo *kāma-cārataḥ* je velmi významné. Člověk, který záměrně naruší pravidla, koná v chtíči. Ví, že toto je zakázáno, přesto však koná. To je nazváno konat rozmařile. Ví, že toto by mělo být děláno, ale přesto to nedělá; proto je nazván rozmařilým. Takoví lidé jsou předurčeni k zavržení Nejvyšším Pánem. Takové osoby nemohou mít dokonalost, která je určena pro lidský život. Lidský život je obzvláště určen k očišťování své existence a ten, kdo nenásleduje pravidla a předpisy, se nemůže očistit ani nemůže dosáhnout skutečné úrovně štěstí.

TEXT 24

तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ ।

ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुमिहार्हसि ॥ १६-२४॥

tasmāc chāstraṁ pramāṇaṁ te
kāryākārya-vyavasthitau
jñātvā śāstra-vidhānoktaṁ
karma kartum ihārhasi

tasmāt—proto; *śāstram*—písma; *pramāṇam*—důkazy; *te*—tvůj; *kārya*—povinnost; *akārya*—zakázané aktivity; *vyavasthitau*—v určování; *jñātvā*—vědět; *śāstra*—písma; *vidhāna*—předpisy; *uktam*—jak bylo prohlášeno; *karma*—práce; *kartum*—dělat; *iha arhasi*—měl bys to dělat.

Překlad

Jedinec by měl pomocí předpisů písem porozumět, co je povinnost a co není povinnost. Tím, že zná tyto pravidla a předpisy, by měl jedinec podle toho jednat, aby mohl být postupně povýšen.

Výklad

Jak bylo uvedeno v Patnácté kapitole, všechny předpisy a pravidla Véd jsou určeny k poznání Kṛṣṇy. Pokud jedinec porozumí Kṛṣṇovi z Bhagavad-gīty a stane se umístěným ve vědomí Kṛṣṇy, a tedy se bude zapojovat do oddané služby, dosáhl nejvyšší dokonalosti poznání nabídnutého védskou literaturou. Pán Caitanya Mahāprabhu učinil tento proces velmi snadným: Žádal lidi, aby jednoduše pěli Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare a zapojili se do oddané služby Pánu a jedli zbytky jídla nabídnutého Božstvu. Ten, kdo je přímo zapojený do všech těchto aktivit oddanosti, by měl být chápán jako ten, kdo studoval veškerou védskou literaturu. Dokonale dospěl k závěru. Samozřejmě, pro běžné osoby, které nejsou ve vědomí Krsny, či pro ty, kdo nejsou zapojeni v oddané službě, co by mělo být děláno a co by nemělo být děláno, musí být rozhodnuto podle příkazů Véd. Jedinec by měl podle toho konat, bez debat. Tomu se říká následování principů śāstry, či písma. *Śāstra* je prostá čtyř hlavních vad, které jsou patrné u podmíněné duše: nedokonalé smysly, sklon k podvádění, jistota páchání chyb a jistota existence v iluzi. Tyto čtyři hlavní vady v podmíněném životě jedince diskvalifikují ze zavádění pravidel a předpisů. Proto, pravidla a předpisy tak jak jsou popsány v śāstře - tím, že jsou nad těmito vadami - jsou přijaty beze změn všemi velkým svatými, ācāryy a velkými dušemi.

V Indii existuje mnoho skupin spirituálního porozumění, obecně klasifikovány jako dvě: impersonalisté a personalisté. Nicméně obě řídí své životy podle

principů Véd. Jedinec se nemůže povýšit do stádia dokonalosti, aniž by následoval principy písem. Proto ten, kdo ve skutečnosti rozumí významu śāster, je považován za obdařeného štěstím.

V lidské společnosti je odpor k principům porozumění Nejvyšší Osobnosti Božství příčinou všech poklesnutí. To je největší urážka lidského života. Proto *māyā*, materiální energie Nejvyšší Osobnosti Božství, nám neustále způsobuje potíže v podobě trojích utrpení. Tato materiální energie je složena ze tří režimů materiální přírody. Jedinec se musí povýšit alespoň do režimu dobra, než mu může být otevřena cesta k porozumění Nejvyššímu Pánu. Bez povýšení se do standardu režimu dobra jedinec zůstává v nevědomosti a ve vášni, které jsou příčinami démonického života. Ti v režimech vášně a nevědomosti se vysmívají písmům, vysmívají se zbožnému člověku a vysmívají se řádnému porozumění spirituálního mistra a nezajímají se o předpisy písem. Navzdory tomu, že uslyšeli slávu oddané služby, nejsou přitahováni. A tak konstruují svou vlastní cestu povýšení. Toto jsou některé vady lidské společnosti, které vedou k démonickému statusu života. Nicméně, pokud je někdo schopen být veden řádným a pravým spirituálním mistrem, který může jedince vést k cestě povýšení, k vyšší úrovni, pak se jeho život stává úspěšným.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Šestnácté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Božských a démonických povah.

Kapitola 17

Sekce víry

TEXT 1

अर्जुन उवाच ।
ये शास्त्रविधिमुत्सृज्य यजन्ते श्रद्धयान्विताः ।
तेषां निष्ठा तु का कृष्ण सत्त्वमाहो रजस्तमः ॥ १७-१ ॥

arjuna uvāca
ye śāstra-vidhim utsṛjya
yajante śraddhayānvitāḥ
teṣāṁ niṣṭhā tu kā kṛṣṇa
sattvam āho rajas tamaḥ

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *ye*—těch; *śāstra-vidhim*—předpisy písem; *utsṛjya*—vzdávající se; *yajante*—uctívá; *śraddhayā*—plná víra; *anvitāḥ*—vlastnící; *teṣām*—jejich; *niṣṭhā*—víra; *tu*—ale; *kā*—co je to; *kṛṣṇa*—ó Kṛṣṇo; *sattvam*—v dobru; *āho*—řekl; *rajaḥ*—ve vášni; *tamaḥ*—v nevědomosti.

Překlad

Arjuna řekl, ó Kṛṣṇo, jaká je pozice toho, kdo nenásleduje principy písma, ale uctívá podle své vlastní představivosti? Je v dobru, ve vášni či v nevědomosti?

Výklad

Ve Čtvrté kapitole, třicátém devátém verši je řečeno, že osoba věrná určitému typu uctívání se postupně stane povýšenou do stádia poznání a dosáhne nejvyššího stádia dokonalosti míru a prosperity. V Šestnácté kapitole je vyvozeno, že ten, kdo nenásleduje principy předepsané v písmech, je nazván *asura*, démon, a ten, kdo věrně následuje příkazy písem, se nazývá *deva*, či polobůh. Nyní, pokud jedinec s vírou následuje nějaká pravidla, která nejsou zmíněná v příkazech písem, jaké je jeho postavení? Tato pochyba Arjuny má být vyjasněna Kṛṣṇou. Uctívají ti, kteří stvoří nějaký druh Boha tím, že vyberou lidskou bytost a umístí do ní svou víru, v dobru, vášni či nevědomosti? Dosáhnou takové osoby stádia dokonalosti života? Je pro ně možné umístit se ve skutečném poznání a povýšit se na nejvyšší úroveň dokonalosti? Dosáhnou úspěchu ve svých snahách ti, kteří nenásledují pravidla a předpisy písem, ale mají víru v něco a uctívají bohy a polobohy a lidi? Arjuna předkládá tyto otázky Kṛṣṇovi.

TEXT 2

श्रीभगवानुवाच ।
त्रिविधा भवति श्रद्धा देहिनां सा स्वभावजा ।
सात्त्विकी राजसी चैव तामसी चेति तां शृणु ॥ १७-२॥

śrī-bhagavān uvāca
tri-vidhā bhavati śraddhā
dehināṁ sā svabhāva-jā
sāttvikī rājasī caiva
tāmasī ceti tāṁ śṛṇu

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *tri-vidhā*—tři druhy; *bhavati*—stát se; *śraddhā*—víra; *dehinām*—vtělenou; *sā*—to; *sva-bhāva-jā*—podle svého režimu materiální přírody; *sāttvikī*—režim dobra; *rājasī*—režim vášně; *ca*—také; *eva*—jistě; *tāmasī*—režim nevědomosti; *ca*—a; *iti*—tak; *tām*—to; *sṛṇu*—slyš ode Mě.

Překlad

Nejvyšší Pán řekl, podle režimů materiální přírody získanými vtělenou duší, může být víra jedince tří druhů - dobra, vášně či nevědomosti. Nyní o nich slyš.

Výklad

Ti, kteří znají pravidla a předpisy písem, ale z důvodu lenosti či zahálčivosti se vzdají následování těchto pravidel a předpisů, jsou ovládáni režimy materiální přírody. Podle svých předchozích aktivit v režimech dobra, vášně či nevědomosti nabudou povahu, která je určité kvality. Sdružování se živé bytosti s různými režimy přírody se děje neustále od chvíle, kdy je živá bytost v kontaktu s materiální přírodou. Tak získá různé typy mentality podle svého sdružování se s materiálními režimy. Ale tato povaha může být změněna, pokud se jedinec sdružuje s pravým spirituálním mistrem a podřizuje se jeho pravidlům a písmům. Jedinec postupně může změnit své postavení z nevědomosti do dobra, či z vášně do dobra. Závěr je, že slepá víra v určitém režimu přírody nemůže člověku pomoci stát se povýšeným do stádia dokonalosti. Jedinec musí zvážit věci pečlivě, s inteligencí, ve spojení s pravým spirituálním mistrem. Tak může změnit své postavení do vyššího režimu přírody.

TEXT 3

सत्त्वानुरूपा सर्वस्य श्रद्धा भवति भारत ।
श्रद्धामयोऽयं पुरुषो यो यच्छ्रद्धः स एव सः ॥ १७-३॥

sattvānurūpā sarvasya
śraddhā bhavati bhārata
śraddhā-mayo 'yaṁ puruṣo
yo yac-chraddhaḥ sa eva saḥ

sattva-anurūpā—podle existence; *sarvasya*—každého; *śraddhā*—víra; *bhavati*—se stane; *bhārata*—ó synu Bharaty; *śraddhā*—víra; *mayaḥ*—plný; *ayam*—tento; *puruṣaḥ*—živá bytost; *yaḥ*—kdokoliv; *yat*—toto; *śraddhaḥ*—víra; *saḥ*—toto; *eva*—jistě; *saḥ*—on.

Překlad

Podle své existence pod různými režimy přírody jedinec rozvine určitý druh víry. Živá bytost je určité víry podle režimů, které získala.

Výklad

Každý má určitý druh víry, bez ohledu na to, co je. Ale jeho víra je považována za dobrou, vášnivou či nevědomou podle povahy, které dosáhl. Tak, podle svého určitého typu víry, se jedinec sdružuje s určitými osobami. Skutečným faktem nyní je, že každá živá bytost, jak je uvedeno v Patnácté kapitole, je původně zlomkovou nedílnou součástí Nejvyššího Pána. Proto je jedinec původně

transcendentální všem režimům materiální přírody. Ale když jedinec zapomene svůj vztah s Nejvyšší Osobností Božství a přijde v podmíněném životě do kontaktu s materiální přírodou, sdružováním se s různými rozmanitostmi materiální přírody vytvoří své vlastní postavení. Výsledná umělá víra a existence jsou pouze materiální. Ačkoliv jedinec může být veden nějakým dojmem či pojetím života, přesto je původně *nirguṇa*, či transcendentální. Proto, aby nabyl zpět svůj vztah s Nejvyšším Pánem, jedinec se musí stát očištěným od materiálního znečištění, které získal. To je jediná cesta zpátky beze strachu: vědomí Kṛṣṇy. Pokud je jedinec umístěn ve vědomí Kṛṣṇy, pak je taková cesta zaručená pro jeho povýšení do stádia dokonalosti. Pokud se jedinec neoddá této cestě seberealizace, pak jistě bude veden vlivem režimů přírody.

Slovo *sattva*, či víra, je v tomto verši velmi významná. *Sattva* či víra vždy vychází z prací dobra. Víra jedince může být v poloboha či v nějakého stvořeného Boha či nějakou mentální slátaninu. Má se za to, že silná víra jedince v něco je výsledkem prací materiálního dobra. Ale v materiálním podmíněném životě nejsou žádné práce materiální přírody naprosto očištěny. Jsou smíšené. Nejsou v čistém dobru. Čisté dobro je transcendentální; v očištěném dobru jedinec může porozumět skutečné podstatě Nejvyšší Osobnosti Božství. Dokud není něčí víra naprosto v očištěném dobru, víra podléhá znečištění jakýmkoliv z režimů materiální přírody. Znečištěné režimy materiální přírody se rozšiřují do srdce. Proto je víra jedince ustavena podle postavení srdce v kontaktu s určitým režimem materiální přírody. Mělo by být pochopeno, že pokud je něčí srdce v režimu dobra, jeho víra je také v režimu dobra. Pokud je jeho srdce v režimu vášně, jeho víra je také v režimu vášně. A pokud je jeho srdce v režimu temnoty, iluze, jeho víra je také tak znečištěná. Tak v tomto světě nalézáme různé druhy víry a důsledkem různých typů víry existují různé druhy náboženství. Skutečný princip náboženské víry je umístěn v režimu čistého dobra, ale protože je srdce poskvrněné, nalezneme různé druhy náboženských principů. Tak podle různých druhů víry existují různé druhy uctívání.

TEXT 4

यजन्ते सात्त्विका देवान्यक्षरक्षांसि राजसाः ।
प्रेतान्भूतगणांश्चान्ये यजन्ते तामसा जनाः ॥ १७-४॥

yajante sāttvikā devān
yakṣa-rakṣāṁsi rājasāḥ
pretān bhūta-gaṇāṁś cānye
yajante tāmasā janāḥ

yajante—uctívat; *sāttvikāḥ*—ti, kteří jsou v režimu dobra; *devān*—polobohové; *yakṣa-rakṣāṁsi rājasāḥ*—ti, kteří jsou v režimu vášně, uctívají démony; *pre-*

tān—duchové zemřelých; *bhūta-gaṇān*—přízraky; *ca anye*—a ostatní; *yajante*—uctívají; *tāmasāḥ*—v režimu nevědomosti; *janāḥ*—lidé.

Překlad

Lidé v režimu dobra uctívají polobohy; ti v režimu vášně uctívají démony; a ti v režimu nevědomosti uctívají duchy a přízraky.

Výklad

V tomto verši Nejvyšší Osobnost Božství popisuje různé druhy uctívačů podle jejich externích aktivit. Podle příkazu písem je hodná uctívání pouze Nejvyšší Osobnost Božství, ale ti, kteří nejsou velmi dobře obeznámeni s příkazy písem či jim nejsou věrní, uctívají jiné předměty, podle svých konkrétních postavení v režimech materiální přírody. Ti, kteří jsou umístění v dobru, obecně uctívají polobohy. Polobohové zahrnují Brahmu, Śivu a další jako Indru, Candru a boha slunce. Existují různí polobohové. Ti v dobru uctívají určitého poloboha za určitým účelem. Podobně ti, kteří jsou v režimu vášně, uctívají démony. Vzpomínáme si, že během Druhé světové války jeden muž v Kalkatě uctíval Hitlera, protože díky němu nashromáždil velkou sumu bohatství obchodováním na černém trhu. Podobně, ti v režimech vášně a nevědomosti obecně vybírají za Boha mocného člověka. Myslí si, že kdokoliv může být uctíván jako Bůh a že budou získány stejné výsledky.

Nyní je zde jasně popsáno, že ti, kdo jsou v režimu vášně, si takové bohy tvoří a uctívají je a ti, kdo jsou v režimu nevědomosti, v temnotě, uctívají duchy zemřelých. Někdy lidé uctívají hrobku nějakého mrtvého člověka. Sexuální služba je také považována, že je v režimu temnoty. Podobně, v odlehlých vesnicích v Indii existují uctívači duchů. Viděli jsme v Indii, že nižší třída lidí jde někdy do lesa, a pokud mají poznání, že ve stromě žije duch, uctívají takový strom a nabízejí oběti. Tyto různé druhy uctívání ve skutečnosti nejsou uctíváním Boha. Uctívání Boha je pro osoby, které jsou transcendentálně umístěné v čistém dobru. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je řečeno, *sattvaṁ viśuddham vāsudeva-śabditam.* „Když je člověk umístěný v čistém dobru, uctívá Vāsudevu." Smyslem je, že ti, kdo jsou naprosto očištěni od materiálních režimů přírody a kdo jsou transcendentálně umístění, mohou uctívat Nejvyšší Osobnost Božství.

Impersonalisté by měli být umístění v režimu dobra a uctívají pět druhů polobohů. Uctívají neosobního Viṣṇua, či Viṣṇu formu v materiálním světě, který je známý jako Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. Viṣṇu je rozšířením Nejvyšší Osobnosti Božství, ale impersonalisté, protože konec konců nevěří v Nejvyšší Osobnost Božství, si představují, že Viṣṇu forma je jen dalším aspektem neosobního Brahmanu; podobně si představují, že Pán Brahmā je neosobní formou v materiálním režimu

vášně. Tak někdy popisují pět druhů bohů, kteří jsou hodní uctívání, ale protože si myslí, že skutečnou pravdou je neosobní Brahman, v naprostém konci se vzdávají všech předmětů k uctívání. Závěrem, různé kvality materiálních režimů přírody mohou být očištěny skrze sdružování se s osobami, které jsou transcendentální povahy.

TEXTY 5-6

अशास्त्रविहितं घोरं तप्यन्ते ये तपो जनाः ।
दम्भाहङ्कारसंयुक्ताः कामरागबलान्विताः ॥ १७-५॥
कर्षयन्तः शरीरस्थं भूतग्राममचेतसः ।
मां चैवान्तःशरीरस्थं तान्विद्ध्यासुरनिश्चयान् ॥ १७-६॥

aśāstra-vihitaṁ ghoraṁ
tapyante ye tapo janāḥ
dambhāhaṅkāra-saṁyuktāḥ
kāma-rāga-balānvitāḥ
karṣayantaḥ śarīra-sthaṁ
bhūta-grāmam acetasaḥ
māṁ caivāntaḥ śarīra-sthaṁ
tān viddhy āsura-niścayān

aśāstra—nezmíněné v písmech; *vihitam*—řízený; *ghoram*—škodlivý ostatním; *tapyante*—podstupovat pokání; *ye*—ti; *tapaḥ*—odříkání; *janāḥ*—osoby; *dambha*—pýcha; *ahaṅkāra*—egotismus; *saṁyuktāḥ*—zapojený; *kāma*—chtíč; *rāga*—připoutanost; *bala*—síla; *anvitāḥ*—poháněn; *karṣayantaḥ*—mučící; *śarīra-stham*—umístěný uvnitř těla; *bhūtagrāmam*—kombinace materiálních prvků; *acetasaḥ*—takovou pomýlenou mentalitou; *mām*—Mně; *ca*—také; *eva*—jistě; *antaḥ*—uvnitř; *śarīra-stham*—umístěný v těle; *tān*—je; *viddhi*—porozumět; *āsura*—démoni; *niścayān*—dozajista.

Překlad

Ti, kteří podstupují tvrdá odříkání a pokání, která nejsou doporučená v písmech, činíce je z pýchy, sobectví, chtíče a připoutanosti, kteří jsou poháněni vášní a kteří týrají své tělesné orgány, jakož i Nadduši dlící uvnitř, by měli být známi jako démoni.

Výklad

Existují osoby, které vytváří režimy odříkání a pokání, které nejsou zmíněny v příkazech písem. Kupříkladu, půst pro nějaký vedlejší účel, jako prosazovat čistě politický záměr, není v písemných příkazech zmíněn. Písma doporučují

půst pro spirituální pokrok, ne pro nějaký politický záměr či sociální účel. Lidé, které se oddávají takovým odříkáním, jsou, podle Bhagavad-gīty, jistě démoničtí. Tyto činy jsou proti příkazům písem a nejsou prospěšné pro lidi obecně. Ve skutečnosti tak konají ze své pýchy, falešného ega, chtíče a připoutanosti k materiálnímu požitku. Takovými aktivitami, nejenže je kombinace materiálních prvků, ze kterých je tělo postaveno, narušena, ale i Nejvyšší Osobnost Božství Samotná, která žije uvnitř těla, je znepokojena. Takový nedovolený půst či odříkání pro nějaký politický záměr jsou jistě velmi znepokojující pro ostatní. Nejsou ve védské literatuře zmíněny. Démonická osoba si může myslet, že může touto metodou přinutit svého nepřítele a další strany vyhovět své tužbě, ale někdy jedinec takovým půstem zemře. Tyto činy nejsou Nejvyšší Osobností Božství schváleny a Ona říká, že ti, kdo se v nich zapojují, jsou démoni. Takové demonstrace jsou urážkami Nejvyšší Osobnosti Božství, protože se odehrávají z neposlušnosti příkazům ve védských písmech. Slovo *acetasaḥ* je v tomto spojení významné - osoby normálního mentálního zdraví se musí řídit příkazy písem. Ti, kteří nejsou v takovém postavení, zanedbávají písma a neřídí se jimi a sestrojují svou vlastní cestu odříkání a pokání. Jedinec by měl vždy pamatovat na finální konec démonických lidí, jak bylo popsáno v předešlé kapitole. Pán je nutí k narození v lůnu démonických osob. Následně budou žít podle démonických principů život za životem, aniž by znali svůj vztah s Nejvyšší Osobností Božství. Nicméně pokud jsou takové osoby obdařeny dostatečným štěstím, aby byly vedeny spirituálním mistrem, který je může řídit k cestě védské moudrosti, mohou se dostat ven z tohoto zapletení a nakonec dosáhnout nejvyššího cíle.

TEXT 7

आहारस्त्वपि सर्वस्य त्रिविधो भवति प्रियः ।
यज्ञस्तपस्तथा दानं तेषां भेदमिमं श्रृणु ॥ १७-७॥

āhāras tv api sarvasya
tri-vidho bhavati priyaḥ
yajñas tapas tathā dānaṁ
teṣāṁ bhedam imaṁ śṛṇu

āhāraḥ—jedení; *tu*—jistě; *api*—také; *sarvasya*—každého; *trividhaḥ*—tři druhy; *bhavati*—existují; *priyaḥ*—milý; *yajñaḥ*—oběť; *tapaḥ*—odříkání; *tathā*—také; *dānam*—charita; *teṣām*—těch; *bhedam*—rozdíly; *imam*—tak; *śṛṇu*—slyš.

Překlad

Dokonce i jídlo, které všichni pojídají, je tří druhů podle tří režimů materiální přírody. To stejné je pravda o obětech, odříkáních a charitě. Poslouchej, sdělím ti o odlišnostech těchto tří.

Výklad

S ohledem na různé situace a režimy materiální přírody existují rozdíly ve způsobech jedení, provádění obětí, odříkání a charit. Nejsou všechny prováděny na stejné úrovni. Ti, kteří mohou analyticky porozumět, jaké druhy vykonávání jsou ve kterých režimech materiální přírody, jsou ve skutečnosti moudří; ti, kteří považují všechny druhy obětí či jídel či charity za stejné, nemohou rozlišovat a jsou pošetilí. Existují misionářští pracovníci, kteří obhajují, že jedinec může dělat cokoliv chce a dosáhnout dokonalosti. Ale tito blázniví rádci nekonají podle příkazů písma. Sestrojují cesty a lidi obecně svádějí na scestí.

TEXTY 8-10

आयुःसत्त्वबलारोग्यसुखप्रीतिविवर्धनाः ।
रस्याः स्निग्धाः स्थिरा हृद्या आहाराः सात्त्विकप्रियाः ॥ १७-८॥
कट्वम्ललवणात्युष्णतीक्ष्णरूक्षविदाहिनः ।
आहारा राजसस्येष्टा दुःखशोकामयप्रदाः ॥ १७-९॥
यातयामं गतरसं पूति पर्युषितं च यत् ।
उच्छिष्टमपि चामेध्यं भोजनं तामसप्रियम् ॥ १७-१०॥

āyuḥ-sattva-balārogya-
sukha-prīti-vivardhanāḥ
rasyāḥ snigdhāḥ sthirā hṛdyā
āhārāḥ sāttvika-priyāḥ

kaṭv-amla-lavaṇāty-uṣṇa-
tīkṣṇa-rūkṣa-vidāhinaḥ
āhārā rājasasyeṣṭā
duḥkha-śokāmaya-pradāḥ

yāta-yāmaṁ gata-rasaṁ
pūti paryuṣitaṁ ca yat
ucchiṣṭam api cāmedhyaṁ
bhojanaṁ tāmasa-priyam

āyuḥ—délka života; *sattva*—existence; *bala*—síla; *ārogya*—zdraví; *sukha*—štěstí; *prīti*—a spokojenost; *vivardhanāḥ*—zvyšující se; *rasyāḥ*—šťavnaté; *snigdhāḥ*—tučné; *sthirāḥ*—trvalé; *hṛdyāḥ*—potěšující srdce; *āhārāḥ*—jídlo; *sāttvika*—jedinci v dobru; *priyāḥ*—chutné; *kaṭu*—hořké; *amla*—kyselé; *lavaṇa*—slané; *ati-uṣṇa*—velmi horké; *tīkṣṇa*—palčivé; *rūkṣa*—suché; *vidāhinaḥ*—horké; *āhārāḥ*—jídlo; *rājasasya*—jedinci v režimu vášně; *iṣṭāḥ*—chutné; *duḥkha*—strádání; *śoka*—utrpení; *āmaya*—nemoc; *pradāḥ*—způsobující; *yāta-yāmam*—jídlo uvařené tři hodiny před snězením; *gata-rasam*—bez chuti; *pūti*—zapáchající; *paryuṣitam*—rozložené; *ca*—také; *yat*—to, co; *ucchiṣṭam*—zbytky jídla snězeného

ostaníími; *api*—také; *ca*—a; *amedhyam*—nedotknutelné; *bhojanam*—jedení; *tāmasa*—jedinci v režimu temnoty; *priyam*—milý.

Překlad

Jídla v režimu dobra zvyšují délku života, očišťují existenci jedince a dávají sílu, zdraví, štěstí a spokojenost. Taková vyživující jídla jsou sladká, šťavnatá, tučná a chutná. Jídla, která jsou příliš hořká, příliš kyselá, slaná, palčivá, suchá a horká, jsou v oblibě lidmi v režimech vášně. Taková jídla způsobují bolest, strádání a nemoc. Jídla uvařená více než tři hodiny před jejich snědením, která jsou bez chuti, okoralá, zkažená, rozložená a nečistá, jsou v oblibě u lidí v režimu nevědomosti.

Výklad

Účel jídla je zvýšit délku života, očistit mysl a napomoci tělesné síle. To je jeho jediný účel. V minulosti velké autority vybíraly ta jídla, která nejlépe napomáhala zdraví a zvyšovala délku života, jako mléčné produkty, cukr, rýže, obilí, ovoce a zelenina. Tato jídla jsou velmi milá těm v režimu dobra. Některá jiná jídla, jako pečená kukuřice a melasa, ačkoliv nejsou sama o sobě velmi chutná, mohou být učiněna příjemnými, když jsou smíchána s mlékem či jinými jídly. Jsou pak v režimu dobra. Všechna tato jídla jsou od přírody čistá. Jsou značně odlišná od nedotknutelných věcí jako maso a lihovina. Tučná jídla, jak bylo zmíněno v osmém verši, nemají žádné spojení se zvířecím tukem získaným porážkou. Zvířecí tuk je dostupný ve formě mléka, které je nejúžasnější ze všech jídel. Mléko, máslo, sýr a podobné produkty dávají zvířecí tuk ve formě, která vylučuje jakoukoliv potřebu pro zabíjení nevinných stvoření. Toto zabíjení pokračuje jen skrze brutální mentalitu. Civilizovaná metoda získávání potřebného tuku je mléko. Porážka je cestou nelidů. Protein je bohatě dostupný skrze půlený hrách, *dhall*, celozrnnou pšenici atd.

Jídla v režimu vášně, která jsou hořká, příliš slaná či příliš horká či příliš smíchaná s červeným pepřem, způsobují utrpení produkováním slizu v žaludku, což vede k nemoci. Jídla v režimu nevědomosti či temnoty jsou v zásadě ta, která nejsou čerstvá. Jakékoliv jídlo uvařené více než tři hodiny předtím, než je pojídáno (kromě prasādamu, jídla nabídnutého Pánovi) je považováno za nacházející se v režimu temnoty. Protože se rozkládají, taková jídla vydávají špatnou vůni, což často přitahuje lidi v tomto režimu, ale odpuzuje ty v režimu dobra.

Zbytky jídla mohou být jedeny pouze, když jsou součástí jídla, které bylo nejprve nabídnuto Nejvyššímu Pánu či nejprve snědeno ctnostnými osobami, zejména spirituálním mistrem. Jinak jsou zbytky jídla považovány, že jsou v režimu temnoty a zvyšují infekci či chorobu. Takové potraviny, ačkoliv velmi

chutné pro lidi v režimu temnoty, nejsou oblíbené ani dotýkané osobami v režimu dobra. Nejlepší jídlo je zbytek toto, co bylo nabídnuto Nejvyšší Osobnosti Božství. V Bhagavad-gītě Nejvyšší Pán říká, že přijímá chody ze zeleniny, mouky a mléka, když jsou mu nabídnuty s oddaností. *Patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyam.* Samozřejmě, oddanost a láska jsou hlavní věci, které Nejvyšší Osobnost Božství přijímá. Ale je také zmíněno, že *prasādam* by měl být připraven přesně danou cestou. Jakékoliv jídlo připravené podle příkazů písma nabídnuté Nejvyšší Osobnosti Božství může být přijato, dokonce i když bylo připraveno před dlouhou, dlouhou dobou, protože takové jídlo je transcendentální. Proto, aby bylo jídlo učiněno antiseptickým, poživatelným a chutným pro všechny osoby, jedinec by měl jídlo nabídnout Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 11

अफलाकाङ्क्षिभिर्यज्ञो विधिदृष्टो य इज्यते ।
यष्टव्यमेवेति मनः समाधाय स सात्त्विकः ॥ १७-११ ॥

aphalākāṅkṣibhir yajño
vidhi-diṣṭo ya ijyate
yaṣṭavyam eveti manaḥ
samādhāya sa sāttvikaḥ

aphala-kāñkṣibhiḥ—prost touhy po výsledku; *yajñaḥ*—oběť; *vidhi*—podle; *dṛṣtaḥ*—pokyn; *yaḥ*—kdokoliv; *ijyate*—provádí; *yaṣṭavyam*—musí být vykonávána; *eva*—jistě; *iti*—tak; *manaḥ*—mysl; *samādhāya*—pevný v; *saḥ*—on; *sāttvikaḥ*—je v režimu dobra.

Překlad

Z obětí, taková oběť provedená podle povinnosti a podle pravidel písem a bez jakéhokoliv očekávání odměny, je povahy dobra.

Výklad

Obecný sklon je nabídnout oběť s nějakým účelem na mysli, ale zde je uvedeno, že oběť by měla být prováděna bez jakékoliv takové touhy. Měla by být provedena jako záležitost povinnosti. Vezměte si, například, provádění rituálů v chrámech či kostelech. Obecně jsou prováděny za účelem materiálního prospěchu, ale to není v režimu dobra. Chození do chrámu či kostela by pro jedince mělo být věcí povinnosti, měl by vyjádřit úctu Nejvyšší Osobnosti Božství a nabídnout květiny a poživatiny. Každý si myslí, že chodit do chrámu jen uctívat Boha je k ničemu. Ale uctívání pro ekonomický prospěch není v příkazech písem

doporučeno. Jedinec by měl jednoduše chodit nabídnout úctu Božstvu. To jedince umístí do režimu dobra. Je povinností každého civilizovaného člověka řídit se příkazy písem a vyjadřovat úctu Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 12

अभिसन्धाय तु फलं दम्भार्थमपि चैव यत् ।
इज्यते भरतश्रेष्ठ तं यज्ञं विद्धि राजसम् ॥ १७-१२॥

abhisandhāya tu phalaṁ
dambhārtham api caiva yat
ijyate bharata-śreṣṭha
taṁ yajñaṁ viddhi rājasam

abhisandhāya—toužící; *tu*—ale; *phalam*—výsledek; *dambha*—pýcha; *artham*—materiální výhody; *api*—také; *ca*—a; *eva*—jistě; *yat*—to, co; *ijyate*—uctívat; *bharata-śreṣṭha*—ó náčelníku Bhāratů; *tam*—to; *yajñam*—oběť; *viddhi*—věz; *rājasam*—v režimu vášně.

Překlad

Ale ta oběť, která je prováděna za nějakým materiálním účelem či prospěchem či prováděná okázale, z pýchy, je povahy vášně, ó náčelníku Bhāratů.

Výklad

Někdy jsou oběti a rituály prováděny pro povýšení do nebeského království či pro nějaké materiální výhody v tomto světě. Takové oběti či ritualistická představení jsou považovány, že jsou v režimu vášně.

TEXT 13

विधिहीनमसृष्टान्नं मन्त्रहीनमदक्षिणम् ।
श्रद्धाविरहितं यज्ञं तामसं परिचक्षते ॥ १७-१३॥

vidhi-hīnam asṛṣṭānnaṁ
mantra-hīnam adakṣiṇam
śraddhā-virahitaṁ yajñaṁ
tāmasaṁ paricakṣate

vidhi-hīnam—bez pokynů písem; *asṛṣṭa-annam*—bez distribuce prasādamu; *mantra-hīnam*—bez pění védských chvalozpěvů; *adakṣiṇam*—bez odměňování kněžích; *śraddhā*—víra; *virahitam*—bez; *yajñam*—oběť; *tāmasam*—v režimu nevědomosti; *paricakṣate*—má se za to.

Překlad

A ta oběť prováděná v rozporu s pokyny písem, ve které není distribuováno žádné spirituální jídlo, nejsou pěny žádné chvalozpěvy a kněžím nejsou dávány žádné odměny a která je bez víry - taková oběť je povahy nevědomosti.

Výklad

Víra v režimu temnoty či nevědomosti je ve skutečnosti bezbožnost. Někdy lidé uctívají nějakého poloboha, jen aby vydělali peníze a pak tyto peníze utratili za rekreaci, ignorují tak příkazy písem. Taková obřadná představení zbožnosti nejsou přijímána jako opravdová. Jsou všechna v režimu temnoty; vyvolávají démonickou mentalitu a neprospívají lidské společnosti.

TEXT 14

देवद्विजगुरुप्राज्ञपूजनं शौचमार्जवम् ।
ब्रह्मचर्यमहिंसा च शारीरं तप उच्यते ॥ १७-१४॥

deva-dvija-guru-prājña-
pūjanaṁ śaucam ārjavam
brahmacaryam ahiṁsā ca
śārīraṁ tapa ucyate

deva—Nejvyšší Pán; *dvija*—*brāhmaṇa*; *guru*—spirituální mistr; *prājña*—uctíváníhodné osobnosti; *pūjanam*—uctívání; *śaucam*—čistota; *ārjavam*—jednoduchost; *brahma-caryam*—celibát; *ahiṁsā*—nenásilí; *ca*—také; *śārīram*—vztahující se k tělu; *tapaḥ*—odříkání; *ucyate*—je řečeno, že je.

Překlad

Odříkání těla se skládají z tohoto: uctívání Nejvyššího Pána, brāhmaṇů, spirituálního mistra a nadřízených jako otce či matky. Čistota, jednoduchost, celibát a nenásilí jsou také odříkáními těla.

Výklad

Nejvyšší Božství zde vysvětluje různé druhy odříkání a pokání. Nejprve vysvětluje odříkání a pokání praktikované tělem. Jedinec by měl vyjadřovat, či naučit se vyjadřovat, úctu Bohu či polobohům, dokonalým, kvalifikovaným brāhmaṇům a spirituálnímu mistrovi a nadřízeným jako otci, matce či jakékoliv osobě, která je dobře obeznámená s védským poznáním. Těmto by měla být dána náležitá

úcta. Jedinec by měl praktikovat vnější a vnitřní očišťování se a měl by se naučit stát se jednoduchým v chování. Neměl by dělat nic, co není schváleno příkazem písma. Neměl by se oddávat sexu mimo manželský život, jelikož sex je písmem schválen pouze v manželství, ne jinak. To se nazývá celibát. Toto jsou pokání a odříkání, která se týkají těla.

TEXT 15

अनुद्वेगकरं वाक्यं सत्यं प्रियहितं च यत् ।
स्वाध्यायाभ्यसनं चैव वाङ्मयं तप उच्यते ॥ १७-१५॥

anudvega-karaṁ vākyaṁ
satyaṁ priya-hitaṁ ca yat
svādhyāyābhyasanaṁ caiva
vāṅ-mayaṁ tapa ucyate

anudvega—neznepokojující; *karam*—způsobující; *vākyam*—slova; *satyam*—pravdivý; *priya*—milý; *hitam*—prospěšný; *ca*—také; *yat*—který; *svādhyāya*—védské studium; *abhyasanam*—praktika; *ca*—také; *eva*—jistě; *vāṅmayaṁ*—řeči; *tapaḥ*—odříkání; *ucyate*—je řečeno, že je.

Překlad

Odříkání řeči se skládá z mluvení pravdivě a prospěšně a ve vyhýbání se řeči, která uráží. Jedinec by měl také pravidelně recitovat Védy.

Výklad

Jedinec by neměl mluvit tak, aby znepokojil mysli ostatních. Samozřejmě, když mluví učitel, může mluvit pravdu pro instruování svých studentů, ale takový učitel by neměl mluvit k ostatním, kteří nejsou jeho studenty, pokud by znepokojil jejich mysl. To je pokání co se týče mluvení. Kromě toho by jedinec neměl mluvit nesmysly. Když jedinec mluví ve spirituálních kruzích, jeho tvrzení musí být dokládána písmy. Jedinec by měl ihned citovat autoritu písem, aby doložil, co říká. Zároveň by taková řeč měla být velmi potěšitelná pro ucho. Takovými diskuzemi může jedinec získat nejvyšší prospěch a pozvednout lidskou společnost. Existuje neomezené množství védské literatury a jedinec by ji měl studovat. To se nazývá pokání řeči.

TEXT 16

मनः प्रसादः सौम्यत्वं मौनमात्मविनिग्रहः ।
भावसंशुद्धिरित्येतत्तपो मानसमुच्यते ॥ १७-१६॥

manaḥ-prasādaḥ saumyatvaṁ
maunam ātma-vinigrahaḥ
bhāva-saṁśuddhir ity etat
tapo mānasam ucyate

manaḥ-prasādaḥ—uspokojení mysli; *saumyatvam*—bez dvojakosti vůči ostatním; *maunam*—vážnost; *ātma*—já; *vinigrahaḥ*—kontrola; *bhāva*—povaha; *saṁśuddhiḥ*—očištění; *iti*—tak; *etat*—to je; *tapaḥ*—odříkání; *mānasam*—mysli; *ucyate*—je řečeno, že je.

Překlad

A poklidnost, jednoduchost, vážnost, sebekontrola a čistota myšlení jsou odříkáními mysli.

Výklad

Učinit mysl odříkavou znamená odpoutat ji od ukájení smyslů. Měla by být tak trénovaná, aby mohla neustále myslet na činění dobra pro ostatní. Nejlepší trénink pro mysl je vážnost v myšlení. Jedinec by se neměl odchylovat od vědomí Kṛṣṇy a musí se vždy vyhnout ukájení smyslů. Očistit svou povahu znamená stát se vědomým Kṛṣṇy. Uspokojení mysli může být získáno pouze odebráním mysli od myšlenek smyslového požitku. Čím více myslíme na smyslový požitek, tím více se mysl stává nespokojenou. V současném věku zbytečně zapojujeme mysl do tolik různých způsobů ukájení smyslů, a tak neexistuje žádná možnost, že by se mysl stala spokojenou. Nejlepší cestou je přesměrovat mysl na védskou literaturu, která je plná uspokojujících příběhů, jako v Purāṇách a Mahābhāratě. Jedinec může využít tohoto poznání, a tak se očistit. Mysl by měla být prostá dvojakosti a jedinec by měl myslet na blahobyt všech. Ticho znamená, že jedinec neustále myslí na seberealizaci. Člověk ve vědomí Kṛṣṇy dodržuje v tomto smyslu dokonalé ticho. Kontrola mysli znamená odpoutání mysli od smyslového požitku. Jedinec by měl být ve svém chování přímočarý, a tím očistí svou existenci. Všechny tyto kvality dohromady představují odříkání v mentálních aktivitách.

TEXT 17

श्रद्धया परया तप्तं तपस्तत्त्रिविधं नरैः ।
अफलाकाङ्क्षिभिर्युक्तैः सात्त्विकं परिचक्षते ॥ १७-१७॥

śraddhayā parayā taptaṁ

tapas tat tri-vidhaṁ naraiḥ
aphalākāṅkṣibhir yuktaiḥ
sāttvikaṁ paricakṣate

śraddhayā—s vírou; *parayā*—transcendentální; *taptam*—vykonávaný; *tapaḥ*—odříkání; *tat*—to; *tri-vidham*—tři druhy; *naraiḥ*—lidmi; *aphala-ākāṅkṣibhiḥ*—bez tužeb po ovoci; *yuktaiḥ*—zapojený; *sāttvikam*—v režimu dobra; *paricakṣate*—je nazvaný.

Překlad

Toto trojí odříkání, praktikované lidmi, jejichž cílem není prospět sobě samotnému materiálně, ale potěšit Nejvyššího, je povahy dobra.

TEXT 18

सत्कारमानपूजार्थं तपो दम्भेन चैव यत् ।
क्रियते तदिह प्रोक्तं राजसं चलमध्रुवम् ॥ १७-१८॥

satkāra-māna-pūjārthaṁ
tapo dambhena caiva yat
kriyate tad iha proktaṁ
rājasaṁ calam adhruvam

satkāra—úcta; *māna*—čest; *pūjā-artham*—k uctívání; *tapaḥ*—odříkání; *dambhena*—s pýchou; *ca*—také; *eva*—jistě; *yat*—který je; *kriyate*—vykonávaný; *tat*—to; *iha*—v tomto světě; *proktam*—je řečeno; *rājasam*—v režimu vášně; *calam*—mihotající se; *adhruvam*—dočasné.

Překlad

Ta okázalá pokání a odříkání, která jsou vykonávána za účelem získání úcty, cti a vážnosti, jsou prohlášena, že jsou v režimu vášně. Nejsou ani stabilní ani stálá.

Výklad

Někdy jsou pokání a odříkání vykonávána, aby přitáhla lidi a dostala čest, úctu a uctívání od ostatních. Osoby v režimu vášně osnují, aby byly uctívány podřízenými a nechávají jim mýt své nohy a nabízet bohatství. Taková opatření uměle udělaná představením pokání jsou považována v režimu vášně. Výsledky jsou dočasné; mohou po nějakou dobu pokračovat, ale nejsou stálé.

TEXT 19

मूढग्राहेणात्मनो यत्पीडया क्रियते तपः ।
परस्योत्सादनार्थं वा तत्तामसमुदाहृतम् ॥ १७-१९॥

mūḍha-grāheṇātmano yat
pīḍayā kriyate tapaḥ
parasyotsādanārthaṁ vā
tat tāmasam udāhṛtam

mūḍha—bláznovské; *grāheṇa*—s úsilím; *ātmanaḥ*—vlastního já; *yat*—které; *pīḍayā*—týráním; *kriyate*—je prováděno; *tapaḥ*—pokání; *parasya*—ostatním; *utsādanārtham*—způsobující zničení; *vā*—či; *tat*—to; *tāmasam*—v režimu temnoty; *udāhṛtam*—je řečeno, že je.

Překlad

A ta pokání a odříkání, která jsou vykonávaná bláznovsky způsoby vytrvalého sebetrýznění či za účelem zničení či poranění ostatních, jsou prohlášena, že jsou v režimu nevědomosti.

Výklad

Existují případy bláznovského pokání podniknutého démony jako Hiraṇyakaśipu, který prováděl asketická pokání, aby se stal nesmrtelným a zabil polobohy. Modlil se pro takové věci k Brahmovi, ale nakonec byl zabit Nejvyšší Osobností Božství. Podstupovat pokání pro něco, co je nemožné, je jistě v režimu nevědomosti.

TEXT 20

दातव्यमिति यद्दानं दीयतेऽनुपकारिणे ।
देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं स्मृतम् ॥ १७-२०॥

dātavyam iti yad dānaṁ
dīyate 'nupakāriṇe
deśe kāle ca pātre ca
tad dānaṁ sāttvikaṁ smṛtam

dātavyam—stojí za to dát; *iti*—tak; *yat*—to, co; *dānam*—charita; *dīyate*—dán; *anupakāriṇe*—jakékoliv osobě bez ohledu na konání dobra; *dese*—v místě; *kāle*—včas; *ca*—také; *pātre*—vhodná osoba; *ca*—a; *tat*—to; *dānam*—charita; *sāttvikam*—v režimu dobra; *smṛtam*—považovat.

Překlad

Ten dar, který je dán z povinnosti, ve vhodný čas a na vhodném místě, osobě hodné tohoto daru a bez očekávání navrácení, je považován za charitu v režimu dobra.

Výklad

Ve védské literatuře je doporučena charita, která je dána osobě zapojené ve spirituálních aktivitách. Není zde doporučení dávat charitu zcela nahodile. Do úvahy vždy přichází spirituální dokonalost. Proto je doporučeno dávat charitu na poutním místě a při zatmění měsíce či slunce či na konci měsíce kvalifikovanému brāhmaṇovi či Vaiṣṇavovi (oddanému) či v chrámech. Takové charity by měly být dány bez přihlédnutí k navrácení. Charita chudým je někdy dávána ze soucitu, ale pokud není chudý člověk hodný toho, aby mu byla dána charita, nedojde k žádnému spirituálnímu pokroku. Jinými slovy, charita činěná bez rozlišování není ve védské literatuře doporučena.

TEXT 21

यत्तु प्रत्युपकारार्थं फलमुद्दिश्य वा पुनः ।
दीयते च परिक्लिष्टं तद्दानं राजसं स्मृतम् ॥ १७-२१ ॥

yat tu pratyupakārārthaṁ
phalam uddiśya vā punaḥ
dīyate ca parikliṣṭaṁ
tad dānaṁ rājasaṁ smṛtam

yat—to, co; *tu*—ale; *prati-upakāra-artham*—v zájmu obdržení něčeho nazpátek; *phalam*—výsledek; *uddiśya*—toužící; *vā*—či; *punaḥ*—znovu; *dīyate*—je charitativně dán; *ca*—také; *parikliṣṭam*—s nechutí; *tat*—to; *dānam*—charita; *rājasam*—v režimu vášně; *smṛtam*—je chápána, že je.

Překlad

Ale charita prováděná s očekáváním něčeho nazpátek či s touhou po ziskuchtivých výsledcích či v neochotné náladě je prohlášena, že je v režimu vášně.

Výklad

Charita je někdy prováděna pro povýšení do nebeského království a někdy s velikými potížemi a následnou lítostí. „Proč musím takto tolik utrácet?“ Charita

je někdy učiněna pod nějakým závazkem, na žádost nadřízeného. Tyto druhy charity jsou prohlášeny, že jsou v režimu vášně.

Existuje mnoho charitativních nadací, které nabízejí své dárky institucím, kde probíhá ukájení smyslů. Takové charity nejsou ve védském písmu doporučeny. Je doporučena pouze charita v režimu dobra.

TEXT 22

अदेशकाले यद्दानमपात्रेभ्यश्च दीयते ।
असत्कृतमवज्ञातं तत्तामसमुदाहृतम् ॥ १७-२२॥

adeśa-kāle yad dānam
apātrebhyaś ca dīyate
asat-kṛtam avajñātaṁ
tat tāmasam udāhṛtam

adesa—neočištěné místo; *kāle*—neočištěný čas; *yat*—to, co je; *dānam*—charita; *apātrebhyaḥ*—osobám, které nejsou hodny; *ca*—také; *dīyate*—je dána; *asat-kṛtam*—bez respektu; *avajñātam*—bez náležité pozornosti; *tat*—to; *tāmasam*—v režimu temnoty; *udāhṛtam*—je řečeno, že je.

Překlad

A charita prováděná na nepatřičném místě a v nepatřičný čas a dána osobám, které nejsou hodny, bez úcty a s opovržením, je charita v režimu nevědomosti.

Výklad

Příspěvky pro oddávání se omamným látkám a hazardu zde nejsou podporovány. Tento druh přispívání je v režimu nevědomosti. Taková charita není prospěšná; naopak jsou podporovány hříšné osoby. Podobně, pokud někdo dá charitu vhodné osobě bez úcty a bez pozornosti, takový druh charity je také prohlášen, že je v režimu temnoty.

TEXT 23

ॐतत्सदिति निर्देशो ब्रह्मणस्त्रिविधः स्मृतः ।
ब्राह्मणास्तेन वेदाश्च यज्ञाश्च विहिताः पुरा ॥ १७-२३॥

om tat sad iti nirdeśo
brahmaṇas tri-vidhaḥ smṛtaḥ
brāhmaṇās tena vedāś ca
yajñāś ca vihitāḥ purā

om—známka Nejvyššího; *tat*—to; *sat*—věčný; *iti*—to; *nirdeśaḥ*—poukázání; *brāhmaṇāḥ*—Nejvyššího; *tri-vidhaḥ*—tři druhy; *smṛtaḥ*—uvážit; *brahmaṇaḥ*—brāhmaṇi; *tena*—proto; *vedāḥ*—védská literatura; *ca*—také; *yajñāḥ*—oběť; *ca*—také; *vihitāḥ*—oběť; *purā*—dříve.

Překlad

Od začátku stvoření byly používány tři slabiky - om tat sat - k poukázání na Nejvyšší Absolutní Pravdu [Brahman]. Za účelem uspokojení Nejvyššího byly pronášeny brāhmaṇy, když pěli védské chvalozpěvy a během obětí.

Výklad

Bylo vysvětleno, že pokání, oběť, charita a strava jsou rozděleny do tří kategorií: režimu dobra, vášně a nevědomosti. Ale ať už první třída, druhá třída či třetí třída, všechny jsou podmíněné, znečištěné materiálními režimy přírody. Když jsou namířeny na Nejvyššího - *om tat sat*, Nejvyšší Osobnost Božství, to, co je věčné - stanou se prostředky spirituálního povýšení. V příkazech písem je na takový cíl poukázáno. Tato tři slova, *om tat sat*, obzvláště poukazují na Absolutní Pravdu, Nejvyšší Osobnost Božství. Ve védských chvalozpěvech je vždy nalezeno slovo *om*.

Ten, kdo koná, aniž by následoval předpisy písem, Absolutní Pravdy nedosáhne. Obdrží nějaký dočasný výsledek, ale ne konečný cíl života. Závěr je, že provádění charit, oběti a pokání musí být činěno v režimu dobra. Tím, že jsou prováděny v režimech vášně či nevědomosti, jsou jistě kvalitativně podřadné. Tři slova *om tat sat* jsou pronášena ve spojením se svatým jménem Nejvyššího Pána, např. *om tad viṣṇoḥ*. Kdykoliv je pronášen védský chvalozpěv či svaté jméno Nejvyššího Pána, je přidáno *om*. To je poukázání védské literatury. Tato tři slova jsou vzata z védských chvalozpěvů. *Om ity etad brahmaṇo nediṣṭaṁ nāma* poukazuje na první cíl. Pak *tattvamasi* poukazuje na druhý cíl. A *sad eva saumya* poukazuje na třetí cíl. Společně se stávají *om tat sat*. Dříve když Brahmā, první stvořená živá bytost, prováděl oběti, promluvil tato tři jména Nejvyšší Osobnosti Božství. Ten stejný princip platí učednickou posloupností. Takže tento chvalozpěv má veliký význam. Proto Bhagavad-gītā doporučuje, že jakákoliv vykonávaná práce by měla být činěna pro *om tat sat*, či pro Nejvyšší Osobnost Božství. Když jedinec s těmito třemi slovy provádí pokání, charitu a oběť, koná ve vědomí Kṛṣṇy. Vědomí Kṛṣṇy je vědeckým prováděním transcendentálních aktivit, což jedinci umožňuje návrat domů, zpátky k Božství. V konání takovým transcendentálním způsobem není žádná ztráta energie.

TEXT 24

तस्मादोमित्युदाहृत्य यज्ञदानतपःक्रियाः ।
प्रवर्तन्ते विधानोक्ताः सततं ब्रह्मवादिनाम् ॥ १७-२४॥

tasmād oṁ ity udāhṛtya
yajña-dāna-tapaḥ-kriyāḥ
pravartante vidhānoktāḥ
satataṁ brahma-vādinām

tasmāt—proto; *om*—začínajíce s *om*; *iti*—tak; *udāhṛtya*—poukazující; *yajña*—oběť; *dāna*—charita; *tapaḥ*—pokání; *kriyāḥ*—provádění; *pravartante*—začíná; *vidhāna-uktāḥ*—podle předpisu písem; *satatam*—vždy; *brahma-vādinām*—transcendentalistů.

Překlad

A tak transcendentalisté provádějí oběti, charity a pokání, začínajíce vždy s om, aby dosáhli Nejvyššího.

Výklad

Om tad viṣṇoḥ paramaṁ padam. Lotosová chodila Viṣṇua jsou nejvyšší rovinou oddanosti. Provádění všeho jménem Nejvyšší Osobnosti Božství zaručuje dokonalost veškeré aktivity.

TEXT 25

तदित्यनभिसन्धाय फलं यज्ञतपःक्रियाः ।
दानक्रियाश्च विविधाः क्रियन्ते मोक्षकाङ्क्षिभिः ॥ १७-२५॥

tad ity anabhisandhāya
phalaṁ yajña-tapaḥ-kriyāḥ
dāna-kriyāś ca vividhāḥ
kriyante mokṣa-kāṅkṣibhiḥ

tat—to; *iti*—oni; *anabhisandhāya*—bez zištného výsledku; *phalam*—výsledek oběti; *yajña*—oběť; *tapaḥ*—pokání; *kriyāḥ*—aktivity; *dāna*—charita; *kriyāḥ*—aktivity; *ca*—také; *vividhāḥ*—rozmanitosti; *kriyante*—udělána; *mokṣa-kāṅkṣibhiḥ*—ti, kteří skutečně touží po osvobození.

Překlad

Jedinec by měl provádět oběť, pokání a charitu se slovem tat. Účel takových transcendentálních aktivit je uvolnit se z materiálního zapletení.

Výklad

K tomu, aby byl jedinec povýšen do spirituálního postavení, by neměl konat pro žádný materiální zisk. Činy by měly být prováděny pro konečný zisk přesunutí se do spirituálního království, zpátky domů, zpátky k Božství.

TEXTY 26-27

सद्भावे साधुभावे च सदित्येतत्प्रयुज्यते ।
प्रशस्ते कर्मणि तथा सच्छब्दः पार्थ युज्यते ॥ १७-२६॥
यज्ञे तपसि दाने च स्थितिः सदिति चोच्यते ।
कर्म चैव तदर्थीयं सदित्येवाभिधीयते ॥ १७-२७॥

sad-bhāve sādhu-bhāve ca
sad ity etat prayujyate
praśaste karmaṇi tathā
sac-chabdaḥ pārtha yujyate

yajñe tapasi dāne ca
sthitiḥ sad iti cocyate
karma caiva tad-arthīyaṁ
sad ity evābhidhīyate

sat-bhāve—ve smyslu podstaty Nejvyššího; *sādhu-bhāve*—ve smyslu podstaty oddanosti; *ca*—také; *sat*—Nejvyšší; *iti*—tak; *etat*—toto; *prayujyate*—je použito; *praśaste*—pravé; *karmaṇi*—aktivity; *tathā*—také; *sat-śabdaḥ*—zvuk; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *yujyate*—je použito; *yajñe*—oběť; *tapasi*—v pokání; *dāne*—charita; *ca*—také; *sthitiḥ*—umístěný; *sat*—Nejvyšší; *iti*—tak; *ca*—a; *ucyate*—vyslovený; *karma*—práce; *ca*—také; *eva*—jistě; *tat*—to; *arthīyam*—jsou určeny; *sat*—Nejvyšší; *iti*—tak; *eva*—jistě; *abhidhīyate*—je praktikován.

Překlad

Absolutní Pravda je cílem oběti v oddanosti a na to je poukázáno slovem sat. Tyto práce obětování, pokání a charity, pravdivé absolutní podstatě, jsou vykonávány za účelem potěšení Nejvyšší Osoby, ó synu Pṛthy.

Výklad

Slova *praśaste karmaṇi*, či předepsané povinnosti, poukazují na to, že existuje mnoho aktivit předepsaných ve védské literatuře, které jsou očistnými procesy, počínaje rodičovským pečováním a koncem života konče. Takové očistné procesy jsou přijímány pro konečné vysvobození živé bytosti. Ve všech takových aktivitách je doporučeno, že by jedinec měl vibrovat *om tat sat.* Slova *sad-bhāve* a *sādhu-bhāve* poukazují na transcendentální stav. Ten, kdo koná ve vědomí Kṛṣṇy, se nazývá *sattva* a ten, kdo je plně vědomý aktivit ve vědomí Kṛṣṇy, se nazývá *svarūpa.* Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je řečeno, že transcendentální tematika se stane jasnou ve sdružování se s oddanými. Bez dobrého sdružování se jedinec nemůže dosáhnout transcendentálního poznání. Při zasvěcování někoho či udělování svatého vlákna jedinec vibruje slova *om tat sat.* Podobně ve všech druzích vykonávání jógy je vyvoláván nejvyšší předmět, *om tat sat.* Tato slova *om tat sat* jsou používána ke zdokonalení všech aktivit. Toto nejvyšší *om tat sat* činí vše kompletním.

TEXT 28

अश्रद्धया हुतं दत्तं तपस्तप्तं कृतं च यत् ।
असदित्युच्यते पार्थ न च तत्प्रेत्य नो इह ॥ १७-२८॥

aśraddhayā hutaṁ dattaṁ
tapas taptaṁ kṛtaṁ ca yat
asad ity ucyate pārtha
na ca tat pretya no iha

aśraddhayā—bez víry; *hutam*—vykonávané; *dattam*—dána; *tapaḥ*—pokání; *taptam*—prováděné; *kṛtam*—vykonávané; *ca*—také; *yat*—to, co; *asat*—padá; *iti*—tak; *ucyate*—je řečeno, že je; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *na*—nikdy; *ca*—také; *tat*—to; *pretya*—po smrti; *no*—ani; *iha*—v tomto životě.

Překlad

Ale oběti, odříkání a charity prováděné bez víry v Nejvyššího jsou nestálé, ó synu Pṛthy, bez ohledu na to, jaké obřady jsou prováděny. Jsou nazývány asat a jsou k ničemu v tomto životě i v tom dalším.

Výklad

Cokoliv je uděláno bez transcendentálního cíle - ať už to je oběť, charita či pokání - je k ničemu. Proto je v tomto verši prohlášeno, že takové věci jsou ohavné. Všechno by mělo být děláno pro Nejvyššího ve vědomí Kṛṣṇy. Bez takové víry a

bez náležitého vedení nikdy nemůže být žádné ovoce. Ve všech védských písmech je doporučována víra v Nejvyššího. Ve věnování se všem védským příkazům je nejvyšším cílem porozumění Kṛṣṇy. Bez následování tohoto principu nemůže nikdo uspět. Proto je nejlepším postupem pracovat od samotného začátku ve vědomí Kṛṣṇy pod vedením pravého spirituálního mistra. To je cesta, jak učinit všechno úspěšným.

V podmíněném stavu jsou lidé přitahováni k uctívání polobohů, duchů či Yakṣů jako je Kuvera. Režim dobra je lepší než režimy vášně a nevědomosti, ale ten, kdo se dá přímo na vědomí Kṛṣṇy, je transcendentální všem třem režimům materiální přírody. Ačkoliv existuje proces postupného povyšování, pokud se jedinec, sdružováním se s čistými oddanými, dá přímo na vědomí Kṛṣṇy, to je nejlepší cesta. To je v této kapitole doporučeno. K dosažení úspěchu touto cestou jedinec musí nejprve najít řádného spirituálního mistra a pod jeho pokyny od něj přijmout výcvik. Pak může dosáhnout víry v Nejvyššího. Když tato víra dozraje, v průběhu času, je to nazváno láska Boha. Tato láska je nejvyšším cílem živých bytostí. Proto by se jedinec měl dát na vědomí Kṛṣṇy přímo. To je zpráva této Sedmnácté kapitoly.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Sedmnácté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti Sekcí víry.

Kapitola 18

Závěr - dokonalost zřeknutí se

TEXT 1

अर्जुन उवाच ।
संन्यासस्य महाबाहो तत्त्वमिच्छामि वेदितुम् ।
त्यागस्य च हृषीकेश पृथक्केशिनिषूदन ॥ १८-१ ॥

arjuna uvāca
sannyāsasya mahā-bāho
tattvam icchāmi veditum
tyāgasya ca hṛṣīkeśa
pṛthak keśī-niṣūdana

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *sannyāsasya*—zřeknutí se; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *tattvam*—pravda; *icchāmi*—přeji si; *veditum*—porozumět; *tyāgasya*—zřeknutí se; *ca*—také; *hṛṣīkeśa*—ó mistře smyslů; *pṛthak*—odlišně; *keśi-nisūdana*—ó zabijáku démona Keśī.

Překlad

Arjuna řekl, ó Ty s mocnými pažemi, přeji si porozumět účelu zřeknutí se [tyāga] a zřeknuvšímu se řádu života [sannyāsa], ó zabijáku démona Keśī, Hṛṣīkeśo.

Výklad

Ve skutečnosti je Bhagavad-gītā skončena v sedmnácti kapitolách. Osmnáctá kapitola je dodatečný souhrn témat diskutovaných dříve. V každé kapitole Bhagavad-gīty Pán Kṛṣṇa zdůrazňuje, že oddaná služba Nejvyšší Osobnosti Božství je nejvyšším cílem života. Tento stejný bod je shrnut v Osmnácté kapitole jako nejdůvěrnější cesta poznání. V prvních šesti kapitolách byl dán důraz na oddanou službu: *yoginām api sarveṣām...* „Ze všech jogínů či transcendentalistů, ten, kdo neustále myslí na Mě uvnitř sebe, je nejlepší.“ V dalších šesti kapitolách byly diskutovány čistá oddaná služba a její povaha a aktivita. Ve třetích šesti kapitolách byly popsány poznání, zřeknutí se, aktivity materiální přírody a transcendentální přírody a oddané služby. Bylo vyvozeno, že všechny činy by měly být vykonávány ve spojení s Nejvyšším Pánem, shrnuto slovy *om tat sat*, která poukazují na Viṣṇua, Nejvyšší Osobu. Ve třetí části Bhagavad-gīty byla ustavena oddaná služba příkladem minulých ācāryů a Brahma-sūtry, Vedānta-sūtry, která uvádí, že oddaná služba je konečným smyslem života a nic jiného. Jistí impersonalisté se považují za monopolisty poznání Vedānta-sūtry, ale ve skutečnosti je Vedānta-sūtra určena k porozumění oddané služby, jelikož Pán Sám je zpracovatelem Vedānta-sūtry a je jejím znalcem. To je popsáno v Patnácté kapitole. V každém písmu, v každé Védě, je cílem oddaná služba. To je vysvětleno v Bhagavad-gītě.

Jako byl v Druhé kapitole popsán přehled celé tematiky, podobně je v Osmnácté kapitole dán souhrn veškerých pokynů. Je poukázáno, že smyslem života je zřeknutí se a dosažení transcendentálního postavení nad třemi materiálními režimy přírody. Arjuna chce vyjasnit tato dvě odlišná témata Bhagavad-gīty, jmenovitě zřeknutí se (*tyāga*) a zřeknuvší se řád života (*sannyāsa*). A tak se ptá na význam těchto dvou slov.

Dvě slova použitá v tomto verši k oslovení Nejvyššího Pána - Hṛṣīkeśa a Keśinisūdana - jsou významná. Hṛṣīkeśa je Kṛṣṇa, pán všech smyslů, který nám vždy může pomoci dosáhnout mentální klid. Arjuna Ho žádá, aby shrnul všechno tak, aby mohl zůstat vyrovnaný. I tak má určité pochyby a pochyby jsou vždy přirovnávány k démonům. A proto Kṛṣṇu oslovuje Keśinisūdana. Keśī byl nejhrozivější démon, který byl Pánem zabit; nyní Arjuna očekává, že Kṛṣṇa zabije démona pochyb.

TEXT 2

श्रीभगवानुवाच ।
काम्यानां कर्मणां न्यासं संन्यासं कवयो विदुः ।
सर्वकर्मफलत्यागं प्राहुस्त्यागं विचक्षणाः ॥ १८-२॥

śrī-bhagavān uvāca
kāmyānāṁ karmaṇāṁ nyāsaṁ
sannyāsaṁ kavayo viduḥ
sarva-karma-phala-tyāgaṁ
prāhus tyāgaṁ vicakṣaṇāḥ

śrī bhagavān uvāca—Nejvyšší Osobnost Božství řekla; *kāmyānām*—s touhou; *karmaṇām*—aktivity; *nyāsam*—zřeknutí se; *sannyāsam*—zřeknuvší se řád života; *kavayaḥ*—učení; *viduḥ*—vědět; *sarva*—vše; *karma*—aktivity; *phala*—výsledků; *tyāgam*—zřeknutí se; *prāhuḥ*—volat; *tyāgam*—zřeknutí se; *vicakṣaṇāḥ*—zkušení.

Překlad

Nejvyšší Pán řekl: Vzdát se výsledků všech aktivit je moudrými nazváno zřeknutí se [tyāga]. A tento stav je velkými učenými muži nazván zřeknuvší se řád života [sannyāsa].

Výklad

Musí být upuštěno od provádění aktivit pro výsledky. To je pokyn Bhagavad-gīty. Ale nemělo by být upuštěno od aktivit vedoucích k pokročilému spirituálnímu poznání. Toto je vyjasněno v dalším verši. Ve védských literaturách existuje mnoho předpisů metod k provádění oběti pro nějaký konkrétní účel. Existují určité oběti k vykonání pro získání dobrého syna či k dosažení povýšení na vyšší planety, ale oběti podnícené tužbami by měly být zastaveny. Nicméně, od oběti pro očištění svého srdce či pro pokrok ve spirituální vědě by nemělo být upuštěno.

TEXT 3

त्याज्यं दोषवदित्येके कर्म प्राहुर्मनीषिणः ।
यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यमिति चापरे ॥ १८-३॥

tyājyaṁ doṣa-vad ity eke
karma prāhur manīṣiṇaḥ
yajña-dāna-tapaḥ-karma
na tyājyam iti cāpare

tyājyam—musí být zanechány; *doṣavat*—jako zlo; *iti*—tak; *eke*—jedna skupina; *karma*—práce; *prāhuḥ*—řekli; *manīṣiṇaḥ*—velkých myslitelů; *yajña*—oběť; *dāna*—charita; *tapaḥ*—pokání; *karma*—práce; *na*—nikdy; *tyājyam*—měla by být zanechána; *iti*—tak; *ca*—jistě; *apare*—ostatní.

Překlad

Někteří učení muži prohlašují, že všechny druhy ziskuchtivých aktivit musí být zanechány, ale přesto existují jiní mudrci, kteří tvrdí, že činy oběti, charity a pokání by nikdy neměly být opuštěny.

Výklad

Ve védských literaturách existuje mnoho aktivit, které jsou předměty sváru. Kupříkladu je řečeno, že zvíře může být zabito při oběti, a přesto někteří tvrdí, že zabíjení zvířat je naprosto ohavné. Ačkoliv zabíjení zvířat při oběti je ve védské literatuře doporučeno, zvíře není považováno za zabité. Oběť slouží k tomu dát zvířeti nový život. Někdy je zvířeti poté, co je zabito, dán nový zvířecí život a někdy je zvíře ihned povýšeno do lidské formy života. Ale mezi mudrci existují různé názory. Někteří říkají, zabíjení zvířat by se mělo být vždy vyhnuto, a jiní říkají, že pro určitou oběť je to dobré. Všechny tyto různé názory na obětní aktivitu jsou nyní vyjasňovány Samotným Pánem.

TEXT 4

निश्चयं शृणु मे तत्र त्यागे भरतसत्तम ।
त्यागो हि पुरुषव्याघ्र त्रिविधः सम्प्रकीर्तितः ॥ १८-४॥

niścayaṁ śṛṇu me tatra
tyāge bharata-sattama
tyāgo hi puruṣa-vyāghra
tri-vidhaḥ samprakīrtitaḥ

niścayam—rozhodně; *śṛṇu*—slyš; *me*—ode Mě; *tatra*—tam; *tyāge*—v záležitosti zřeknutí se; *bharata-sattama*—ó ty nejlepší z Bhāratů; *tyāgaḥ*—zřeknutí se; *hi*—jistě; *puruṣa-vyāghra*—ó tygře mezi lidskými bytostmi; *tri-vidhaḥ*—tři druhy; *samprakīrtitaḥ*—je prohlášeno.

Překlad

Ó ty nejlepší z Bhāratů, nyní ode Mě slyš o zřeknutí se. Ó tygře mezi muži, v písmech jsou vyhlášeny tři druhy zřeknutí se.

Výklad

Ačkoliv existují rozdíly ohledně názoru na zřeknutí se, zde Nejvyšší Osobnost Božství, Śrī Kṛṣṇa, dává Svůj soud, který by měl být přijat jako konečný. Konec konců, Védy jsou různé zákony poskytnuté Pánem. Zde je Pán osobně přítomný a Jeho slovo by mělo být bráno jako konečné. Pán říká, že proces zřeknutí se by měl být uvážen s ohledem na režimy materiální přírody, ve kterých jsou prováděny.

TEXT 5

यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यं कार्यमेव तत् ।
यज्ञो दानं तपश्चैव पावनानि मनीषिणाम् ॥ १८-५॥

yajña-dāna-tapaḥ-karma
na tyājyaṁ kāryam eva tat
yajño dānaṁ tapaś caiva
pāvanāni manīṣiṇām

yajña—oběť; *dāna*—charita; *tapaḥ*—pokání; *karma*—aktivity; *na*—nikdy; *tyājyam*—měly by být zanechány; *kāryam*—musí být uděláno; *eva*—jistě; *tat*—to; *yajñaḥ*—oběť; *dānam*—charita; *tapaḥ*—pokání; *ca*—také; *eva*—jistě; *pāvanāni*—očišťující; *manīṣiṇām*—dokonce i velkých duší.

Překlad

Od činů oběti, charity a pokání by nemělo být upuštěno, ale měly by být prováděny. Ve skutečnosti, oběť, charita a pokání očišťují dokonce i velké duše.

Výklad

Jogíni by měli provádět činy pro pokrok lidské společnosti. Pro pokrok lidské bytosti ve spirituálním životě existuje mnoho očistných procesů. Svatební obřad, například, je považován za jednu z těchto obětí. Je nazýván *vivāha-yajña.* Měl by *sannyāsī*, který je ve zřeknuvším se řádu života a který se vzdal svých rodinných vztahů, podporovat svatební obřad? Pán zde říká, že jakékoliv oběti, která je určena pro lidský blahobyt, by nikdy nemělo být zanecháno. *Vivāha-yajña*, svatební obřad, je určena k usměrnění lidské mysli, aby se stala klidnou pro spirituální pokrok. Pro většinu lidí by tato *vivāha-yajña* měla být podporována dokonce i osobami ve zřeknuvším se řádu života. *Sannyasī* by se nikdy neměli sdružovat s ženami, ale to neznamená, že ten, kdo je v nižších fázích života, mladý muž, by neměl přijmout ženu při svatebním obřadu. Všechny předepsané oběti jsou určeny k dosažení Nejvyššího Pána. Proto by v nižších fázích neměly být opuštěny.

Podobně, charita je pro očištění srdce. Pokud je charita dána vhodným osobám, jak bylo dříve popsáno, vede jedince k pokročilému spirituálnímu životu.

TEXT 6

एतान्यपि तु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा फलानि च ।
कर्तव्यानीति मे पार्थ निश्चितं मतमुत्तमम् ॥ १८-६ ॥

etāny api tu karmāṇi
saṅgaṁ tyaktvā phalāni ca
kartavyānīti me pārtha
niścitaṁ matam uttamam

etāni—všechno toto; *api*—jistě; *tu*—muset; *karmāṇi*—aktivity; *saṅgam*—sdružování se; *tyaktvā*—zříkající se; *phalāni*—výsledky; *ca*—také; *kartavyāni*—jako povinnost; *iti*—tak; *me*—Můj; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *niścitam*—jasný; *matam*—názor; *uttamam*—nejlepší.

Překlad

Všechny tyto aktivity by měly být vykonávány bez jakéhokoliv očekávání výsledku. Měly by být vykonávány jako záležitost povinnosti, ó synu Pṛthy. To je Můj konečný názor.

Výklad

Ačkoliv jsou všechny oběti očišťující, jedinec by takovými výkony neměl očekávat žádný výsledek. Jinými slovy, všechny oběti, které jsou určené k materiálnímu pokroku v životě, by měly být opuštěny, ale oběti, které očišťují existenci jedince a povyšují jedince na spirituální rovinu, by neměly být zastaveny. Všechno, co vede ke vědomí Kṛṣṇy, musí být podporováno. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je také řečeno, že jakákoliv aktivita, která vede k oddané službě Pánu, by měla být přijata. To je nejvyšší měřítko náboženství. Oddaný Pána by měl přijmout jakýkoliv druh práce, oběti či charity, který mu pomůže ve vykonávání oddané služby Pánu.

TEXT 7

नियतस्य तु संन्यासः कर्मणो नोपपद्यते ।
मोहात्तस्य परित्यागस्तामसः परिकीर्तितः ॥ १८-७ ॥

niyatasya tu sannyāsaḥ
karmaṇo nopapadyate

mohāt tasya parityāgas
tāmasaḥ parikīrtitaḥ

niyatasya—předepsané povinnosti; *tu*—ale; *sannyāsaḥ*—zřeknutí se; *karmaṇaḥ*—aktivity; *na*—nikdy; *upapadyate*—je zaslouženo; *mohāt*—iluzí; *tasya*—z toho; *parityāgaḥ*—zřeknutí se; *tāmasaḥ*—v režimu nevědomosti; *parikīrtitaḥ*—prohlášeno.

Překlad

Předepsané povinnosti by nikdy neměly být zavrženy. Pokud se někdo z iluze vzdá svých předepsaných povinností, o takovém zřeknutí se říká, že je v režimu nevědomosti.

Výklad

Práce pro materiální uspokojení musí být zanechána, ale aktivity, které jedince povýší do spirituální aktivity, jako vaření pro Nejvyššího Pána a nabízení jídla Pánovi a pak přijímání jídla, jsou doporučeny. Je řečeno, že osoba ve zřeknuvším se řádu života by neměla vařit pro sebe. Vaření pro sebe je zakázáno, ale vaření pro Nejvyššího Pána není zakázáno. Podobně, *sannyāsī* může provádět svatební obřad, aby pomohl svému žáku v pokroku ve vědomí Kṛṣṇy. Pokud se jedinec zřekne takových aktivit, mělo by být chápáno, že koná v režimu temnoty.

TEXT 8

दुःखमित्येव यत्कर्म कायक्लेशभयात्त्यजेत् ।
स कृत्वा राजसं त्यागं नैव त्यागफलं लभेत् ॥ १८-८॥

duḥkham ity eva yat karma
kāya-kleśa-bhayāt tyajet
sa kṛtvā rājasaṁ tyāgaṁ
naiva tyāga-phalaṁ labhet

duḥkham—nešťastný; *iti*—tak; *eva*—jistě; *yat*—to, co; *karma*—práce; *kāya*—tělo; *kleśa*—působící nesnáze; *bhayāt*—ze; *tyajet*—strach; *saḥ*—to; *kṛtvā*—poté, co udělal; *rājasam*—v režimu vášně; *tyāgam*—zřeknutí se; *na eva*—jistě ne; *tyāga*—zřeknutý; *phalam*—výsledky; *labhet*—zisk.

Překlad

Kdokoliv, kdo se vzdá předepsaných povinností, protože působí nesnáze, či ze strachu, je prohlášen, že je v režimu vášně. Taková akce nikdy nevede k povýšení zřeknutí se.

Výklad

Ten, kdo je ve vědomí Kṛṣṇy, by se neměl vzdát vydělávání peněz ze strachu, že vykonává ziskuchtivé aktivity. Pokud jedinec může prací zapojit své peníze ve vědomí Kṛṣṇy, či pokud vstáváním brzo ráno jedinec může činit pokrok ve svém transcendentálním vědomí Kṛṣṇy, neměl by od tohoto upustit ze strachu či z důvodu, že takové aktivity jsou považovány za otravné. Takové zřeknutí se je v režimu vášně. Výsledek vášnivé práce je vždy utrápený. Dokonce, i když se osoba zřekne práce v tomto duchu, nikdy nezíská výsledek zřeknutí se.

TEXT 9

कार्यमित्येव यत्कर्म नियतं क्रियतेऽर्जुन ।
सङ्गं त्यक्त्वा फलं चैव स त्यागः सात्त्विको मतः ॥ १८-९॥

kāryam ity eva yat karma
niyataṁ kriyate 'rjuna
saṅgaṁ tyaktvā phalaṁ caiva
sa tyāgaḥ sāttviko mataḥ

kāryam—musí být udělána; *iti*—tak; *eva*—tak; *yat*—to, co; *karma*—práce; *niyatam*—předepsaná; *kriyate*—vykonávaný; *arjuna*—ó Arjuno; *saṅgam*—sdružování se; *tyaktvā*—vzdávajíc se; *phalam*—výsledek; *ca*—také; *eva*—jistě; *saḥ*—to; *tyāgaḥ*—zřeknutí se; *sāttvikaḥ*—v režimu dobra; *mataḥ*—podle Mého názoru.

Překlad

Ale ten, kdo vykonává svou předepsanou povinnost jen proto, že by měla být udělána, a zříká se veškeré připoutanosti k ovoci - jeho zřeknutí se je povahy dobra, ó Arjuno.

Výklad

Předepsané povinnosti musí být vykonávány s touto mentalitou. Jedinec by měl konat bez lpění na výsledku; měl by být oddělen od režimů práce. Člověk pracující ve vědomí Kṛṣṇy v továrně nespojuje sám sebe s prací továrny ani s pracovníky této továrny. Jednoduše pracuje pro Kṛṣṇu. A když se vzdá výsledku pro Kṛṣṇu, koná transcendentálně.

TEXT 10

न द्वेष्ट्यकुशलं कर्म कुशले नानुषज्जते ।

त्यागी सत्त्वसमाविष्टो मेधावी छिन्नसंशयः ॥ १८-१०॥

na dveṣṭy akuśalaṁ karma
kuśale nānuṣajjate
tyāgī sattva-samāviṣṭo
medhāvī chinna-saṁśayaḥ

na—nikdy; *dveṣṭi*—nesnáší; *akuśalam*—nepříznivá; *karma*—práce; *kuśale*—v příznivé; *na*—ani; *anuṣajjate*—stane se připoutaný; *tyāgī*—ten, kdo se zřekl; *sattva*—dobro; *samāviṣṭaḥ*—pohlcený v; *medhāvī*—inteligentní; *chinna*—přeříznout; *saṁśayaḥ*—všechny pochyby.

Překlad

Ti, kteří jsou umístění v režimu dobra, kteří si ani neprotiví nepříznivou práci ani nejsou připoutáni k příznivé práci, nemají o práci žádné pochyby.

Výklad

V Bhagavad-gītě je řečeno, že se jedinec nikdy v žádném momentě nemůže vzdát práce. Proto ten, kdo pracuje pro Kṛṣṇu a neužívá si ziskuchtivých výsledků, kdo nabízí vše Kṛṣṇovi, je ve skutečnosti ten, kdo se zřekl. Existuje mnoho členů Mezinárodního hnutí pro vědomí Krišny, kteří pracují velmi tvrdě ve své kanceláři či v továrně či na nějakém jiném místě, a cokoliv vydělají, dají Společnosti. Takové vysoce povýšené duše jsou ve skutečností *sannyāsī* a jsou umístěné ve zřeknuvším se řádu života. Zde je jasně popsáno, jak se zřeknout plodů práce a pro jaký účel by se plodů mělo být zřeknuto.

TEXT 11

न हि देहभृता शक्यं त्यक्तुं कर्माण्यशेषतः ।
यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते ॥ १८-११॥

na hi deha-bhṛtā śakyaṁ
tyaktuṁ karmāṇy aśeṣataḥ
yas tu karma-phala-tyāgī
sa tyāgīty abhidhīyate

na—nikdy; *hi*—dozajista; *deha-bhṛtā*—vtěleného; *śakyam*—možné; *tyaktum*—zřeknout se; *karmāṇi*—aktivit; *aśeṣataḥ*—všech dohromady; *yaḥ tu*—kdokoliv, kdo; *karma*—práce; *phala*—výsledek; *tyāgī*—ten, kdo se zřekl; *saḥ*—on; *tyāgī*—ten, kdo se zřekl; *iti*—tak; *abhidhīyate*—je řečeno.

Překlad

Pro vtělenou bytost je vskutku nemožné vzdát se všech aktivit. Proto je řečeno, že ten, kdo se zříká plodů akce, je ten, kdo se skutečně zřekl.

Výklad

Osoba ve vědomí Kṛṣṇy konající v poznání svého vztahu s Kṛṣṇou je vždy osvobozená. Proto si po smrti nemusí užívat či trpět výsledky svých činů.

TEXT 12

अनिष्टमिष्टं मिश्रं च त्रिविधं कर्मणः फलम् ।
भवत्यत्यागिनां प्रेत्य न तु संन्यासिनां क्वचित् ॥ १८-१२॥

aniṣṭam iṣṭaṁ miśraṁ ca
tri-vidhaṁ karmaṇaḥ phalam
bhavaty atyāginām̐ pretya
na tu sannyāsinām̐ kvacit

aniṣṭam—vedoucí do pekla; *iṣṭam*—vedoucí do nebe; *miśram ca*—či směs; *tri-vidham*—tři druhy; *karmaṇaḥ*—práce; *phalam*—výsledek; *bhavati*—se stane; *atyāginām*—zřeknuvšího se; *pretya*—po smrti; *na tu*—ale ne; *sannyāsinām*—zřeknuvšího se řádu; *kvacit*—v jakoukoliv chvíli.

Překlad

Pro toho, kdo není zřeknutý, vzejdou po smrti trojité plody akce - žádoucí, nežádoucí a smíšené. Ale ti, kteří jsou ve zřeknuvším se řádu života, nemají žádné takové výsledky k trpění či užívání si.

Výklad

Osoba ve vědomí Kṛṣṇy nebo v režimu dobra nemá nenávist k nikomu či ničemu, co trápí její tělo. Pracuje na řádném místě a v řádný čas, aniž by se strachovala z nesnáze působících efektů své povinnosti. Taková osoba umístěná v transcendenci by měla být chápána jako nejinteligentnější a za hranicí všech pochyb ve svých aktivitách.

TEXTY 13-14

पञ्चैतानि महाबाहो कारणानि निबोध मे ।
साङ्ख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणाम् ॥ १८-१३॥

अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम् ।
विविधाश्च पृथक्चेष्टा दैवं चैवात्र पञ्चमम् ॥ १८-१४॥

pañcaitāni mahā-bāho
kāraṇāni nibodha me
sāṅkhye kṛtānte proktāni
siddhaye sarva-karmaṇām

adhiṣṭhānaṁ tathā kartā
karaṇaṁ ca pṛthag-vidham
vividhāś ca pṛthak ceṣṭā
daivaṁ caivātra pañcamam

pañca—pět; *etāni*—všechny tyto; *mahā-bāho*—ó ty s mocnými pažemi; *kāraṇāni*—příčina; *nibodha*—jen pochop; *me*—ode Mě; *sāṅkhye*—ve Védách; *kṛtānte*—po výkonu; *proktāni*—řekl; *siddhaye*—dokonalost; *sarva*—vše; *karmaṇām*—uveden v činnost; *adhiṣṭhānam*—místo; *tathā*—také; *kartā*—pracovník; *karaṇam ca*—a nástroje; *pṛthak-vidham*—různé druhy; *vividhāḥ ca*—rozmanitosti; *pṛthak*—odděleně; *ceṣṭāḥ*—úsilí; *daivam*—Nejvyšší; *ca*—také; *eva*—jistě; *atra*—zde; *pañcamam*—pět.

Překlad

Ó Arjuno s mocnými pažemi, nauč se ode Mě o pěti faktorech, které způsobují vykonání veškeré akce. Tyto jsou v sāṅkhya filozofii definovány jako místo akce, vykonavatel, smysly, úsilí a nakonec Nadduše.

Výklad

Může být vznesena otázka, že tím, že jakákoliv prováděná aktivita musí mít nějakou reakci, jak to je, že osoba ve vědomí Kṛṣṇy netrpí či si neužívá reakce práce? Pán cituje Vedānta filozofii, aby ukázal, jak je toto možné. Říká, že existuje pět příčin všech aktivit a pro úspěch ve veškeré aktivitě by jedinec měl znát těchto pět příčin. *Sāṅkhya* znamená stonek poznání a Vedānta je konečným stonkem poznání přijímaným všemi hlavními ācāryy. Dokonce i Śaṅkara přijímá Vedānta-sūtru jako takovou. Proto by měla být konzultována taková autorita.

Konečná vůle je svěřena Nadduši, jak je uvedeno v Gītě: „*sarvasya cāhaṁ hṛdi.*“ Ona každého zapojuje v určitých aktivitách. Činy vykonané pod Jejím vedením zevnitř nepřináší žádnou reakci, ať už v tomto životě či v životě po smrti.

Nástroji akce jsou smysly a pomocí smyslů duše koná různými způsoby a pro každou jednotlivou akci existuje různé úsilí. Ale všechny aktivity jedince záleží na vůli Nadduše, která je umístěná uvnitř srdce jako přítel. Nejvyšší Pán

je nadpříčina. Za těchto okolností ten, kdo koná ve vědomí Kṛṣṇy pod vedením Nadduše umístěné uvnitř srdce, není přirozeně spoután žádnou aktivitou. Ti v naprostém vědomí Kṛṣṇy nejsou nakonec odpovědní za své akce. Vše je závislé na nejvyšší vůli, Nadduši, Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 15

शरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्म प्रारभते नरः ।
न्याय्यं वा विपरीतं वा पञ्चैते तस्य हेतवः ॥ १८-१५॥

śarīra-vāṅ-manobhir yat
karma prārabhate naraḥ
nyāyyaṁ vā viparītaṁ vā
pañcaite tasya hetavaḥ

śarīra—tělo; *vāk*—řeč; *manobhiḥ*—myslí; *yat*—cokoliv; *karma*—práce; *prārabhate*—začíná; *naraḥ*—osoba; *nyāyyam*—správná; *vā*—či; *viparītam*—opačná; *vā*—či; *pañca*—pět; *ete*—všechny tyto; *tasya*—jeho; *hetavaḥ*—příčiny.

Překlad

Jakákoliv správná či špatná akce, kterou člověk vykonává tělem, myslí či řečí je způsobená těmito pěti faktory.

Výklad

Slova „správná“ a „špatná“ jsou v tomto verši velmi významná. Správná práce je práce dělaná ve smyslu předepsaných pokynů v písmech a špatná práce je práce dělaná proti principům příkazů písem. Ale, cokoliv je děláno, vyžaduje pro své naprosté provedení těchto pět faktorů.

TEXT 16

तत्रैवं सति कर्तारमात्मानं केवलं तु यः ।
पश्यत्यकृतबुद्धित्वान्न स पश्यति दुर्मतिः ॥ १८-१६॥

tatraivaṁ sati kartāram
ātmānaṁ kevalaṁ tu yaḥ
paśyaty akṛta-buddhitvān
na sa paśyati durmatiḥ

tatra—tam; *evam*—jistě; *sati*—je tak; *kartāram*—pracovníka; *ātmānam*—duše; *kevalam*—pouze; *tu*—ale; *yaḥ*—kdokoliv; *paśyati*—vidí; *akṛta-buddhitvāt*—důsledkem neinteligence; *na*—nikdy; *saḥ*—on; *paśyati*—vidí; *durmatiḥ*—bláznivý.

Překlad

Proto ten, kdo se považuje za jediného činitele tím, že nezvažuje těchto pět faktorů, jistě není velmi inteligentní a není schopen vidět věci tak, jak jsou.

Výklad

Pošetilý člověk nemůže pochopit, že Nadduše sedí uvnitř jako přítel a provádí jeho akce. Ačkoliv materiální příčiny jsou místo, pracovník, úsilí a smysly, konečnou příčinou je Nejvyšší, Osobnost Božství. Proto by jedinec neměl vidět pouze tyto čtyři materiální příčiny, ale také nejvyšší výkonnou příčinu. Ten, kdo nevidí Nejvyššího, se považuje za činitele.

TEXT 17

यस्य नाहङ्कृतो भावो बुद्धिर्यस्य न लिप्यते ।
हत्वाऽपि स इमाँल्लोकान्न हन्ति न निबध्यते ॥ १८-१७॥

yasya nāhaṅkṛto bhāvo
buddhir yasya na lipyate
hatvāpi sa imāl̐ lokān
na hanti na nibadhyate

yasya—toho, kdo; *na*—nikdy; *ahaṅkṛtaḥ*—falešné ego; *bhāvaḥ*—charakter; *buddhiḥ*—inteligence; *yasya*—ten, kdo; *na*—nikdy; *lipyate*—je připoután; *hatvā api*—dokonce zabíjející; *saḥ*—on; *imān*—tento; *lokān*—svět; *na*—nikdy; *hanti*—zabíjí; *na*—nikdy; *nibadhyate*—stane se připoutaným.

Překlad

Ten, kdo není motivovaný falešným egem, jehož inteligence není zapletena, přestože zabije lidi v tomto světě, není zabijákem. Ani není spoután svými akcemi.

Výklad

V tomto verši Pán informuje Arjunu, že touha nebojovat vyvstává z falešného ega. Arjuna se považoval za konatele akce, ale neuvážil Nejvyšší svolení uvnitř a vně. Pokud jedinec neví, že nadsvolení existuje, proč by měl konat? Ale ten, kdo zná nástroj práce, sebe jako pracovníka a Nejvyššího Pána jako nejvyššího schvalovatele, je dokonalý v dělání všeho. Taková osoba není nikdy v iluzi. Osobní aktivita a odpovědnost povstávají z falešného ega a bezbožnosti, či nedostatku

vědomí Kṛṣṇy. Kdokoliv, kdo koná ve vědomí Kṛṣṇy pod vedením Nadduše či Nejvyšší Osobnosti Božství, přestože zabíjí, nezabíjí. Ani není nikdy ovlivněn reakcí takového zabíjení. Když voják zabíjí pod velením nadřízeného důstojníka, není předmětem souzení. Ale pokud voják zabije na svou vlastní pěst, pak je jistě souzen soudním dvorem.

TEXT 18

ज्ञानं ज्ञेयं परिज्ञाता त्रिविधा कर्मचोदना ।
करणं कर्म कर्तेति त्रिविधः कर्मसङ्ग्रहः ॥ १८-१८॥

jñānaṁ jñeyaṁ parijñātā
tri-vidhā karma-codanā
karaṇaṁ karma karteti
tri-vidhaḥ karma-saṅgrahaḥ

jñānam—poznání; *jñeyam*—záměr; *parijñātā*—znalec; *tri-vidhā*—tři druhy; *karma*—práce; *codanā*—podnět; *karaṇam*—smysly; *karma*—práce; *kartā*—konatel; *iti*—tak; *tri-vidhaḥ*—tři druhy; *karma*—práce; *saṅgrahaḥ*—hromadění.

Překlad

Poznání, předmět poznání a znalec jsou třemi faktory, které motivují jednání; smysly, práce a konatel utváří trojitý základ pro akci.

Výklad

Pro každodenní práci existují tři druhy podnětů: poznání, předmět poznání a znalec. Nástroje práce, práce samotná a pracovník jsou nazváni složkami práce. Jakákoliv práce dělána jakoukoliv lidskou bytostí má tyto prvky. Předtím než jedinec koná, existuje nějaký podnět, který se nazývá inspirace. Jakékoliv řešení, ke kterému je dospěno předtím, než je práce realizována, je jemná forma práce. Pak práce nabere formu akce. Jedinec nejprve musí podstoupit psychologické procesy myšlení, cítění a svolnosti, a toto se nazývá podnět. Ve skutečnosti víra k vykonávání činů je nazvána poznání. Inspirace pracovat je stejná, pokud pochází z písma či z pokynu spirituálního mistra. Když existuje inspirace a pracovník, pak se odehrává skutečná aktivita za pomocí smyslů. Mysl je centrum všech smyslů a předmětem je práce samotná. Tyto jsou různé fáze práce tak, jak jsou popsány v Bhagavad-gītě. Celkový souhrn všech aktivit je nazván nashromáždění práce.

TEXT 19

ज्ञानं कर्म च कर्ता च त्रिधैव गुणभेदतः ।
प्रोच्यते गुणसङ्ख्याने यथावच्छृणु तान्यपि ॥ १८-१९॥

jñānaṁ karma ca kartā ca
tridhaiva guṇa-bhedataḥ
procyate guṇa-saṅkhyāne
yathāvac chṛṇu tāny api

jñānam—poznání; *karma*—práce; *ca*—také; *kartā*—pracovník; *ca*—také; *tridhā*—tři druhy; *eva*—jistě; *guṇa-bhedataḥ*—podle různých režimů materiální přírody; *procyate*—je řečeno; *guṇa-saṅkhyāne*—z hlediska různých režimů; *yathāvat*—jak konají; *śṛṇu*—slyš; *tāni*—všechny z nich; *api*—také.

Překlad

V souladu se třemi režimy materiální přírody existují tři druhy poznání, akce a konatelů akce. Naslouchej, jak je popisuji.

Výklad

Ve Čtrnácté kapitole byly propracovaně popsány tři sekce režimů materiální přírody. V této kapitole bylo řečeno, že režim dobra je poučný, režim vášně je materialistický a režim nevědomosti napomáhá lenosti a zahálčivosti. Všechny režimy materiální přírody jsou svazující; nejsou zdroji osvobození. Dokonce i v režimu dobra je jedinec podmíněný. V Sedmnácté kapitole byly popsány různé typy uctívání různými typy lidí v různých režimech materiální přírody. V tomto verši si Pán přeje mluvit o různých typech poznání, pracovnících a práci samotné podle tří materiálních režimů.

TEXT 20

सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते ।
अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्त्विकम् ॥ १८-२०॥

sarva-bhūteṣu yenaikaṁ
bhāvam avyayam īkṣate
avibhaktaṁ vibhakteṣu
taj jñānaṁ viddhi sāttvikam

sarva-bhūteṣu—ve všech živých bytostech; *yena*—kým; *ekam*—jeden; *bhāvam*—situace; *avyayam*—nehynoucí; *īkṣate*—vidí; *avibhaktam*—nerozdělený; *vibhak-*

teṣu—rozdělený v nespočet; *tat*—to; *jñānam*—poznání; *viddhi*—ví; *sāttvikam*—v režimu dobra.

Překlad

To poznání, kterým lze vidět jednu nerozdělenou spirituální podstatu ve všech existencích, nerozdělenou v rozděleném, je poznání v režimu dobra.

Výklad

Osoba, která vidí jednu spirituální duši v každé živé bytosti, ať už to je polobůh, lidská bytost, zvíře, pták, šelma, vodní živočich nebo rostlina, disponuje poznáním v režimu dobra. Jedna spirituální duše je přítomna ve všech živých bytostech, ačkoliv mají různá těla podle své předešlé práce. Jak bylo popsáno v Sedmé kapitole, projev živé síly v každém těle je důsledkem nadřazené podstaty Nejvyššího Pána. A tak vidět tuto jednu nadřazenou podstatu, živou sílu, v každém těle, znamená vidět v režimu dobra. Tato živá energie je nehynoucí, ačkoliv těla podléhají zkáze. Rozdíl je vnímán s ohledem na tělo, protože existuje mnoho forem materiální existence v podmíněném životě; proto se jeví rozděleně. Takové neosobní poznání nakonec vede k seberealizaci.

TEXT 21

पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञानं नानाभावान्पृथग्विधान् ।
वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसम् ॥ १८-२१ ॥

pṛthaktvena tu yaj jñānaṁ
nānā-bhāvān pṛthag-vidhān
vetti sarveṣu bhūteṣu
taj jñānaṁ viddhi rājasam

pṛthaktvena—kvůli rozdělení; *tu*—ale; *yat jñānam*—které znalosti; *nānā-bhāvān*—pestré situace; *pṛthak-vidhān*—odlišně; *vetti*—ten, kdo ví; *sarveṣu*—ve všech; *bhūteṣu*—živých bytostech; *tat jñānam*—toto poznání; *viddhi*—musí být známé; *rājasam*—z hlediska vášně.

Překlad

To poznání, kterým je viděn rozdílný typ živé bytosti přebývající v různých tělech, je poznání v režimu vášně.

Výklad

Pojetí, že materiální tělo je živá bytost a že se zničením těla je zničeno také vědomí, je nazváno poznání v režimu vášně. Podle tohoto poznání se od sebe těla liší důsledkem rozvoje různých typů vědomí, jinak neexistuje oddělená duše, která projevuje vědomí. Tělo samotné je duše a neexistuje oddělená duše mimo toto tělo. Podle takového poznání je vědomí dočasné. Nebo jinak, neexistují žádné individuální duše, ale existuje všeprostupující duše, která je plná poznání, a toto tělo je projevem dočasné nevědomosti. Nebo mimo toto tělo neexistuje žádný zvláštní jednotlivec či Nejvyšší Duše. Všechna taková pojetí jsou považována za výsledky režimu vášně.

TEXT 22

यत्तु कृत्स्नवदेकस्मिन्कार्ये सक्तमहैतुकम् ।
अतत्त्वार्थवदल्पं च तत्तामसमुदाहृतम् ॥ १८-२२ ॥

yat tu kṛtsna-vad ekasmin
kārye saktam ahaitukam
atattvārtha-vad alpaṁ ca
tat tāmasam udāhṛtam

yat—to, co; *tu*—ale; *kṛtsnavat*—celkem vzato; *ekasmin*—v jednom; *kārye*—práce; *saktam*—připoutaný; *ahaitukam*—bez příčiny; *atattva-arthavat*—bez skutečnosti; *alpam ca*—a velmi ubohý; *tat*—to; *tāmasam*—v režimu temnoty; *udāhṛtam*—je promluven.

Překlad

A to poznání, kterým je jedinec připoután k jednomu druhu práce jako ke všemu, co je, bez poznání pravdy, a které je velmi ubohé, o tom se říká, že je v režimu temnoty.

Výklad

„Poznání“ běžného člověka je vždy v režimu temnoty či nevědomosti, protože každá živá bytost v podmíněném životě je narozena do režimu nevědomosti. Ten, kdo nerozvíjí poznání skrze autority či příkazy písem, má poznání, které je omezené na tělo. Nezajímá se o konání v souladu s pokyny písma. Pro něj Bůh jsou peníze a poznání znamená uspokojení tělesných požadavků. Takové poznání nemá s Absolutní Pravdou žádné spojení. Je více méně takové jako poznání běžných zvířat: poznání jedení, spaní, bránění se a páření se. Takové poznání je zde popsáno jako výsledek režimu temnoty. Jinými slovy, poznání

týkající se spirituální duše mimo toto tělo je nazváno poznání v režimu dobra a poznání produkující mnoho teorií a doktrín pomocí všední logiky a mentální spekulace je výsledkem režimu vášně a poznání týkající se pouze udržování těla v pohodlí je prohlášeno, že je v režimu nevědomosti.

TEXT 23

नियतं सङ्गरहितमरागद्वेषतः कृतम् ।
अफलप्रेप्सुना कर्म यत्तत्सात्त्विकमुच्यते ॥ १८-२३॥

niyataṁ saṅga-rahitam
arāga-dveṣataḥ kṛtam
aphala-prepsunā karma
yat tat sāttvikam ucyate

niyatam—usměrňující; *saṅga-rahitam*—bez připoutanosti; *arāga-dveṣataḥ*—bez lásky či nenávisti; *kṛtam*—udělaná; *aphala-prepsunā*—bez zištného výsledku; *karma*—činy; *yat*—to, co; *tat*—to; *sāttvikam*—v režimu dobra; *ucyate*—je nazváno.

Překlad

Co se jednání týče, jednání v souladu s povinností, které je vykonáváno bez připoutanosti, bez lásky či nenávisti, tím, kdo se vzdal ziskuchtivých výsledků, se nazývá jednání v režimu dobra.

Výklad

Usměrněné pracovní povinnosti, jak jsou předepsané v písmech z hlediska různých řádů a sekcí společnosti, prováděné bez připoutanosti či vlastnických práv, a proto bez jakékoliv lásky či nenávisti, a vykonávané ve vědomí Kṛṣṇy pro uspokojení Nejvyššího, bez sebeuspokojování či ukájení svých smyslů, jsou nazvány jednáním v režimu dobra.

TEXT 24

यत्तु कामेप्सुना कर्म साहङ्कारेण वा पुनः ।
क्रियते बहुलायासं तद्राजसमुदाहृतम् ॥ १८-२४॥

yat tu kāmepsunā karma
sāhaṅkāreṇa vā punaḥ
kriyate bahulāyāsaṁ
tad rājasam udāhṛtam

yat—to, co; *tu*—ale; *kāma-īpsunā*—se zištným výsledkem; *karma*—práce; *sāhaṅkāreṇa*—s egem; *vā*—či; *punaḥ*—znovu; *kriyate*—prováděné; *bahula-āyāsam*—s velikou námahou; *tat*—to; *rājasam*—v režimu vášně; *udāhṛtam*—je prohlášeno, že je.

Překlad

Ale jednání prováděné s velikým vypětím jedincem, který usiluje o ukojení svých tužeb, a které se odehrává z dojmu falešného ega, se nazývá jednání v režimu vášně.

TEXT 25

अनुबन्धं क्षयं हिंसामनपेक्ष्य च पौरुषम् ।
मोहादारभ्यते कर्म यत्तत्तामसमुच्यते ॥ १८-२५॥

anubandhaṁ kṣayaṁ hiṁsām
anapekṣya ca pauruṣam
mohād ārabhyate karma
yat tat tāmasam ucyate

anubandham—budoucí zajetí; *kṣayam*—rozrušený; *hiṁsām*—násilí; *anapekṣya*—bez uvážení následků; *ca*—také; *pauruṣam*—znepokojující pro ostatní; *mohāt*—klamem; *ārabhyate*—započaté; *karma*—práce; *yat*—to; *tat*—které; *tāmasam*—v režimu nevědomosti; *ucyate*—je řečeno, že je.

Překlad

A to jednání prováděné v nevědomosti a klamu bez uvážení budoucího spoutání či následků, které způsobuje zranění a je nepraktické, je prohlášeno, že je jednáním v režimu nevědomosti.

Výklad

Jedinec musí složit účet svých akcí státu či zástupcům Nejvyššího Pána, kteří se jmenují Yamadūtové. Nezodpovědná práce je vyrušením, protože ničí usměrňující principy příkazu písem. Je často založená na násilí a pro ostatní živé bytosti je znepokojující. Taková nezodpovědná práce je vykonávána ve světle vlastní osobní zkušenosti. To je nazváno iluze. A všechna taková klamná práce je výsledkem režimu nevědomosti.

TEXT 26

मुक्तसङ्गोऽनहंवादी धृत्युत्साहसमन्वितः ।
सिद्ध्यसिद्ध्योर्निर्विकारः कर्ता सात्त्विक उच्यते ॥ १८-२६ ॥

mukta-saṅgo 'nahaṁ-vādī
dhṛty-utsāha-samanvitaḥ
siddhy-asiddhyor nirvikāraḥ
kartā sāttvika ucyate

mukta-saṅgaḥ—osvobozený od veškerého materiálního spojení; *anaham-vādī*—bez falešného ega; *dhṛti-utsāha*—s velikým nadšením; *samanvitaḥ*—takto kvalifikovaný; *siddhi*—dokonalost; *asiddhyoḥ*—selhání; *nirvikāraḥ*—beze změny; *kartā*—pracovník; *sāttvikaḥ*—v režimu dobra; *ucyate*—je řečeno, že je.

Překlad

Pracovník, který je prost veškerých materiálních připoutání a falešného ega, který je nadšený a rázný a který je lhostejný k úspěchu či neúspěchu, je pracovník v režimu dobra.

Výklad

Osoba ve vědomí Kṛṣṇy je vždy transcendentální materiálním režimům přírody. Nemá žádná očekávání výsledku práce, která jí byla svěřena, protože je nad falešným egem a pýchou. I tak je stále nadšená, dokud taková práce není dokončena. Neznepokojuje se podstoupeným strádáním; je neustále nadšená. Nezajímá se o úspěch či neúspěch; je rovna ve strádání i ve štěstí. Takový pracovník je umístěn v režimu dobra.

TEXT 27

रागी कर्मफलप्रेप्सुर्लुब्धो हिंसात्मकोऽशुचिः ।
हर्षशोकान्वितः कर्ता राजसः परिकीर्तितः ॥ १८-२७ ॥

rāgī karma-phala-prepsur
lubdho hiṁsātmako 'śuciḥ
harṣa-śokānvitaḥ kartā
rājasaḥ parikīrtitaḥ

rāgī—velmi mnoho připoutaný; *karma-phala*—ovoci práce; *prepsuḥ*—toužící; *lubdhaḥ*—chamtivý; *hiṁsā-ātmakaḥ*—a neustále závistivý; *aśuciḥ*—nečistý; *harṣa-śoka-anvitaḥ*—komplikovaný, s radostí a smutkem; *kartā*—takový pracovník; *rājasaḥ*—v režimu vášně; *parikīrtitaḥ*—je prohlášeno.

Překlad

Ale ten pracovník, který je připoutaný k plodům své práce a který si jich chce vášnivě užívat, který je chamtivý, závistivý a nečistý a pohnutý štěstím a strádáním, je pracovníkem v režimu vášně.

Výklad

Osoba je příliš mnoho připoutaná k určitému druhu práce či výsledku, protože má příliš mnoho připoutanosti k materialismu, či ke krbu a domovu, manželce a dětem. Taková osoba netouží po vyšším stupni života. Jednoduše se stará o to učinit tento svět tak materiálně pohodlný, jak je to jen možné. Je obecně velmi chamtivá a myslí si, že cokoliv získala, je trvalé a nikdy nebude ztraceno. Taková osoba závidí ostatním a je připravená udělat cokoliv špatného pro ukájení smyslů. Proto je taková osoba nečistá a nezajímá se, zdali jsou její výdělky čisté či nečisté. Je velmi šťastná, pokud je její práce úspěšná, a velmi sklíčená, když její práce není úspěšná. Takový je člověk v režimu vášně.

TEXT 28

अयुक्तः प्राकृतः स्तब्धः शठो नैष्कृतिकोऽलसः ।
विषादी दीर्घसूत्री च कर्ता तामस उच्यते ॥ १८-२८॥

ayuktaḥ prākṛtaḥ stabdhaḥ
śaṭho naiṣkṛtiko 'lasaḥ
viṣādī dīrgha-sūtrī ca
kartā tāmasa ucyate

ayuktaḥ—bez odkazu na příkazy písem; *prākṛtaḥ*—materialistický; *stabdhaḥ*—tvrdohlavý; *śaṭhaḥ*—podvodný; *naiṣkṛtikaḥ*—zběhlý v urážení ostatních; *alasaḥ*—líný; *viṣādī*—mrzutý; *dīrgha-sūtrī*—prokrastinující; *ca*—také; *kartā*—pracovník; *tāmasaḥ*—v režimu nevědomosti; *ucyate*—je řečen, že je.

Překlad

A ten pracovník, který je neustále zapojen v práci proti příkazu písma, který je materialistický, tvrdohlavý, podvádí a je zběhlý v urážení ostatních, který je líný, neustále mrzutý a prokrastinuje, je pracovníkem v režimu nevědomosti.

Výklad

V příkazech písem nalézáme, jaký druh práce by měl být vykonáván a jaký druh práce by neměl být vykonáván. Ti, kteří se nezajímají o tyto příkazy, se zapojují do práce, která by neměla být dělána, a takové osoby jsou obecně materialistické. Pracují podle režimů přírody, ne podle příkazů písma. Takoví pracovníci nejsou příliš jemní a obecně jsou neustále lstiví a zběhlí v urážení ostatních. Jsou velmi líní; přestože mají nějakou povinnost, nedělají ji pořádně a odkládají ji, aby byla udělána později. Proto se jeví mrzutě. Prokrastinují; cokoliv, co může být uděláno za hodinu, vlečou roky. Takoví pracovníci jsou umístěni v režimu nevědomosti.

TEXT 29

बुद्धेर्भेदं धृतेश्चैव गुणतस्त्रिविधं शृणु ।
प्रोच्यमानमशेषेण पृथक्त्वेन धनञ्जय ॥ १८-२९॥

buddher bhedaṁ dhṛteś caiva
guṇatas tri-vidhaṁ śṛṇu
procyamānam aśeṣeṇa
pṛthaktvena dhanañjaya

buddheḥ—inteligence; *bhedam*—rozdíly; *dhṛteḥ*—stálosti; *ca*—také; *eva*—jistě; *guṇataḥ*—režimy materiální přírody; *tri-vidham*—tři druhy; *śṛṇu*—jen slyš; *procyamānam*—jak jsou popsány Mnou; *aśeṣeṇa*—detailně; *pṛthaktvena*—rozdílně; *dhanañjaya*—ó vítězi bohatství.

Překlad

Nyní, ó vítězi bohatství, prosím naslouchej, jak ti detailně povím o třech druzích porozumění a odhodlání podle tří režimů přírody.

Výklad

Nyní po vysvětlování poznání, předmětu poznání a znalci ve třech různých sekcích podle režimů materiální přírody Pán stejnou cestou vysvětluje inteligenci a odhodlání pracovníka.

TEXT 30

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च कार्याकार्ये भयाभये ।
बन्धं मोक्षं च या वेत्ति बुद्धिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥ १८-३०॥

pravṛttiṁ ca nivṛttiṁ ca

kāryākārye bhayābhaye
bandhaṁ mokṣaṁ ca yā vetti
buddhiḥ sā pārtha sāttvikī

pravṛttim—zasluhující si; *ca*—také; *nivṛttim*—nezasluhující si; *kārya*—práce; *akārye*—reakce; *bhaya*—obávající se; *abhaye*—nebojácnost; *bandham*—závazek; *mokṣam ca*—a osvobození; *yā*—to, co; *vetti*—ví; *buddhiḥ*—porozumění; *sā*—to; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *sāttvikī*—v režimu dobra.

Překlad

Ó synu Pṛthy, to porozumění, kterým jedinec ví, co by mělo být děláno a co by nemělo být děláno, čeho se strachovat a čeho se nestrachovat, co je svazující a co je osvobozující, to porozumění je ustavené v režimu dobra.

Výklad

Jednání, které je prováděno podle pokynů písem, je nazváno *pravṛtti*, či akce, které si zasluhují být prováděny, a jednání, které není takto zaměřeno, by nemělo být prováděno. Jedinec, který nezná pokyny písem, se stává zapleteným v akcích a reakcích práce. Porozumění, které rozlišuje inteligencí, je umístěné v režimu dobra.

TEXT 31

यया धर्ममधर्मं च कार्यं चाकार्यमेव च ।
अयथावत्प्रजानाति बुद्धिः सा पार्थ राजसी ॥ १८-३१ ॥

yayā dharmam adharmaṁ ca
kāryaṁ cākāryam eva ca
ayathāvat prajānāti
buddhiḥ sā pārtha rājasī

yayā—kterým; *dharmam*—principy náboženství; *adharmam ca*—a nenáboženství; *kāryam*—práce; *ca*—také; *akāryam*—co by nemělo být děláno; *eva*—jistě; *ca*—také; *ayathāvat*—nedokonale; *prajānati*—ví; *buddhiḥ*—inteligence; *sā*—to; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *rājasī*—v režimu vášně.

Překlad

A to porozumění, které nemůže rozlišit mezi náboženským způsobem života a tím nenáboženským, mezi akcí, která by měla být udělána, a

akcí, která by neměla být udělána, takové nedokonalé porozumění, ó synu Pṛthy, je v režimu vášně.

Výklad

Inteligence v režimu vášně pracuje vždy zvráceně. Přijímá náboženství, která ve skutečnosti nejsou náboženstvími, a odmítá skutečné náboženství. Všechny pohledy a aktivity jsou pomýlené. Lidé vášnivé inteligence chápou velkou duši jako běžného člověka a přijímají běžného člověka jako velkou duši. Považují pravdu za nepravdu a přijímají nepravdu za pravdu. Ve veškerém jednání se jednoduše vydávají špatnou cestou; proto je jejich inteligence v režimu vášně.

TEXT 32

अधर्मं धर्ममिति या मन्यते तमसावृता ।
सर्वार्थान्विपरीतांश्च बुद्धिः सा पार्थ तामसी ॥ १८-३२॥

adharmaṁ dharmam iti yā
manyate tamasāvṛtā
sarvārthān viparītāṁś ca
buddhiḥ sā pārtha tāmasī

adharmam—nenáboženství; *dharmam*—náboženství; *iti*—tak; *yā*—které; *manyate*—myslí si; *tamasā*—iluzí; *āvṛtā*—pokryté; *sarva-arthān*—všechny věci; *viparītān*—špatný směr; *ca*—také; *buddhiḥ*—inteligence; *sa*—to; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *tāmasī*—režim nevědomosti.

Překlad

Takové porozumění, které považuje nenáboženství za náboženství a náboženství za nenáboženství, pod vlivem iluze a temnoty, a usiluje vždy ve špatném směru, ó Pārtho, je v režimu nevědomosti.

TEXT 33

धृत्या यया धारयते मनःप्राणेन्द्रियक्रियाः ।
योगेनाव्यभिचारिण्या धृतिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥ १८-३३॥

dhṛtyā yayā dhārayate
manaḥ-prāṇendriya-kriyāḥ
yogenāvyabhicāriṇyā
dhṛtiḥ sā pārtha sāttvikī

dhṛtyā—odhodlání; *yayā*—kterým; *dhārayate*—je udržováno; *manaḥ*—mysl; *prāṇa*—život; *indriya*—smysly; *kriyāḥ*—aktivity; *yogena*—praktikováním jógy; *avyabhicāriṇyā*—bez jakéhokoliv přerušení; *dhṛtiḥ*—takové odhodlání; *sā*—to; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *sāttvikī*—v režimu dobra.

Překlad

Ó synu Pṛthy, to odhodlání, které je nezlomné, které je udržováno praktikováním jógy se stálostí, a tak kontroluje mysl, život a činy smyslů, je v režimu dobra.

Výklad

Jóga je prostředkem porozumění Nejvyšší Duši. Ten, kdo je stabilně upevněn v Nejvyšší Duši s odhodláním, koncentruje svou mysl, život a smyslové aktivity na Nejvyššího, se zapojuje do vědomí Kṛṣṇy. Takový druh odhodlání je v režimu dobra. Slovo *avyabhicāriṇya* je velmi významné, jelikož odkazuje na osoby, které jsou zapojené ve vědomí Kṛṣṇy a nikdy nejsou odchýlené žádnou jinou aktivitou.

TEXT 34

यया तु धर्मकामार्थान्धृत्या धारयतेऽर्जुन ।
प्रसङ्गेन फलाकाङ्क्षी धृतिः सा पार्थ राजसी ॥ १८-३४॥

yayā tu dharma-kāmārthān
dhṛtyā dhārayate 'rjuna
prasaṅgena phalākāṅkṣī
dhṛtiḥ sā pārtha rājasī

yayā—kterým; *tu*—ale; *dharma-kāma-arthān*—pro zbožnost a ekonomický rozvoj; *dhṛtyā*—odhodláním; *dhārayate*—takovým způsobem; *arjuna*—ó Arjuno; *prasaṅgena*—pro to; *phala-ākāṅkṣī*—toužící zištný výsledek; *dhṛtiḥ*—odhodlání; *sā*—to; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *rājasī*—v režimu vášně.

Překlad

A to odhodlání, kterým se jedinec pevně drží ziskuchtivého výsledku v náboženství, ekonomickém rozvoji a ukájení smyslů, je povahy vášně, ó Arjuno.

Výklad

Jakákoliv osoba, která neustále touží po ziskuchtivých výsledcích v náboženských či ekonomických aktivitách, jejíž jedinou touhou je ukájení smyslů a jejíž mysl, život a smysly jsou takto zapojeny, je v režimu vášně.

TEXT 35

यया स्वप्नं भयं शोकं विषादं मदमेव च ।
न विमुञ्चति दुर्मेधा धृतिः सा पार्थ तामसी ॥ १८-३५॥

yayā svapnaṁ bhayaṁ śokaṁ
viṣādaṁ madam eva ca
na vimuñcati durmedhā
dhṛtiḥ sā pārtha tāmasī

yayā—kterým; *svapnam*—sen; *bhayam*—strachování se; *śokam*—bědování; *viṣādam*—mrzutost; *madam*—iluze; *eva*—jistě; *ca*—také; *na*—nikdy; *vimuñcati*—je osvobozený; *durmedhāḥ*—neinteligentní; *dhṛtiḥ*—odhodlání; *sā*—to; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *tāmasī*—v režimu nevědomosti.

Překlad

A to odhodlání, které nemůže jít za hranici snění, strachování se, bědování, mrzutosti a iluze - takové neinteligentní odhodlání je v režimu temnoty.

Výklad

Nemělo by být usouzeno, že osoba v režimu dobra nesní. Snít zde znamená příliš mnoho spánku. Sen je neustále přítomný; ať už v režimu dobra, vášně či nevědomosti, sen je přirozenou událostí. Ale ti, kteří se nemohou vyhnout zaspávání, kteří se nemohou vyhnout pýše užívání si materiálních předmětů a kteří neustále sní o opanování materiálního světa, jejichž život, mysl a smysly jsou takto zapojené, jsou považováni, že jsou v režimu nevědomosti.

TEXTY 36-37

सुखं त्विदानीं त्रिविधं शृणु मे भरतर्षभ ।
अभ्यासाद्रमते यत्र दुःखान्तं च निगच्छति ॥ १८-३६॥
यत्तदग्रे विषमिव परिणामेऽमृतोपमम् ।
तत्सुखं सात्त्विकं प्रोक्तमात्मबुद्धिप्रसादजम् ॥ १८-३७॥

sukhaṁ tv idānīṁ tri-vidhaṁ

śṛṇu me bharatarṣabha
abhyāsād ramate yatra
duḥkhāntaṁ ca nigacchati

yat tad agre viṣam iva
pariṇāme 'mṛtopamam
tat sukhaṁ sāttvikaṁ proktam
ātma-buddhi-prasāda-jam

sukham—štěstí; *tu*—ale; *idānīm*—nyní; *tri-vidham*—tři druhy; *śṛṇu*—slyš; *me*—ode Mě; *bharatarṣabha*—ó nejlepší z Bhāratů; *abhyāsāt*—praktikováním; *ramate*—požitkář; *yatra*—kde; *duḥkha*—strádání; *antam*—konec; *ca*—také; *nigacchati*—získá; *yat*—to, co; *tat*—to; *agre*—na začátku; *viṣam iva*—jako jed; *pariṇāme*—na konci; *amṛta*—nektar; *upamam*—ve srovnání s; *tat*—to; *sukham*—štěstí; *sāttvikam*—v režimu dobra; *proktam*—je řečeno; *ātma*—já; *buddhi*—inteligence; *prasāda-jam*—uspokojivý.

Překlad

Ó nejlepší z Bhāratů, nyní prosím ode Mě slyš o třech druzích štěstí, kterých si podmíněná duše užívá a kterými někdy dosáhne konce veškerého neštěstí. To, co může být na začátku právě jako jed, ale na konci je právě jako nektar, a co jedince probouzí k seberealizaci, je prohlášeno štěstím v režimu dobra.

Výklad

Podmíněná duše se snaží znovu a znovu si užívat materiálního štěstí. A tak žvýká žvýkané, ale někdy během takového požitku se stane zproštěnou materiálního zapletení sdružením se s velkou duší. Jinými slovy, podmíněná duše je neustále zapojená do nějakého typu ukájení smyslů, ale když dobrým sdružováním se porozumí, že je to jen opakování stejné věci, a je probuzena ke svému skutečnému vědomí Kṛṣṇy, je někdy zproštěna takového opakujícího se takzvaného štěstí.

V usilování o seberealizaci jedinec musí následovat mnoho pravidel a předpisů, aby kontroloval mysl a smysly a soustředil mysl na vlastní Já. Všechny tyto procedury jsou velmi obtížné, hořké jako jed, ale pokud je jedinec úspěšný v následování těchto předpisů a dospěje do transcendentálního postavení, začne pít skutečný nektar a užívá si života.

TEXT 38

विषयेन्द्रियसंयोगाद्यत्तदग्रेऽमृतोपमम् ।
परिणामे विषमिव तत्सुखं राजसं स्मृतम् ॥ १८-३८॥

viṣayendriya-saṁyogād
yat tad agre 'mṛtopamam
pariṇāme viṣam iva
tat sukhaṁ rājasaṁ smṛtam

viṣaya—předmět smyslu; *indriya*—smysly; *saṁyogāt*—kombinace; *yat*—to; *tat*—které; *agre*—na začátku; *amṛta-upamam*—právě jako nektar; *pariṇāme*—na konci; *viṣam iva*—jako jed; *tat*—to; *sukham*—štěstí; *rājasam*—v režimu vášně; *smṛtam*—je považováno.

Překlad

To štěstí, které je odvozené z kontaktu smyslů s jejich předměty a které se jeví na začátku jako nektar, ale na konci jako jed, je prohlášeno, že je povahy vášně.

Výklad

Mladý muž a mladá žena se potkají a smysly ženou mladého muže k tomu, aby ji viděl, aby se jí dotýkal a aby měl sexuální styk. Na začátku toto může být smyslům velmi potěšitelné, ale na konci, či po nějakém čase, to působí právě jako jed. Jsou odděleni či dojde k rozvodu, dojde k nářku, dojde k zármutku atd. Takové štěstí je vždy v režimu vášně. Štěstí odvozené z kombinace smyslů a předmětů smyslů je vždy příčinou neštěstí a mělo by se mu všemi prostředky vyhýbat.

TEXT 39

यदग्रे चानुबन्धे च सुखं मोहनमात्मनः ।
निद्रालस्यप्रमादोत्थं तत्तामसमुदाहृतम् ॥ १८-३९॥

yad agre cānubandhe ca
sukhaṁ mohanam ātmanaḥ
nidrālasya-pramādotthaṁ
tat tāmasam udāhṛtam

yat—to, co; *agre*—na začátku; *ca*—také; *anubandhe*—svázáním; *ca*—také; *sukham*—štěstí; *mohanam*—iluze; *ātmanaḥ*—já; *nidrā*—spící; *ālasya*—lenost; *pramāda*—iluze; *uttham*—výsledkem; *tat*—to; *tāmasam*—v režimu nevědomosti; *udāhṛtam*—je řečeno, že je.

Překlad

A to štěstí, které přehlíží seberealizaci, které je klamem od začátku do konce a které vyvstává ze spánku, lenosti a iluze je prohlášeno, že je povahy nevědomosti.

Výklad

Ten, kdo se vyžívá v lenosti a ve spánku, je jistě v režimu temnoty, a ten, kdo nemá žádnou představu, jak konat a jak nekonat, je také v režimu nevědomosti. Pro osobu v režimu nevědomosti je vše iluzí. Není zde žádné štěstí, ať už na začátku, či na konci. Pro osobu v režimu vášně může existovat nějaký druh prchavého štěstí na začátku s neštěstím na konci, ale pro osobu v režimu nevědomosti existuje pouze neštěstí, na začátku i na konci.

TEXT 40

न तदस्ति पृथिव्यां वा दिवि देवेषु वा पुनः ।
सत्त्वं प्रकृतिजैर्मुक्तं यदेभिः स्यात्त्रिभिर्गुणैः ॥ १८-४० ॥

na tad asti pṛthivyāṁ vā
divi deveṣu vā punaḥ
sattvaṁ prakṛti-jair muktaṁ
yad ebhiḥ syāt tribhir guṇaiḥ

na—ne; *tat*—to; *asti*—existuje; *pṛthivyām*—uvnitř vesmíru; *vā*—nebo; *divi*—ve vyšším planetárním systému; *deveṣu*—mezi polobohy; *vā*—nebo; *punaḥ*—znovu; *sattvam*—existence; *prakṛti-jaiḥ*—pod vlivem materiální přírody; *muktam*—osvobozený; *yat*—to; *ebhiḥ*—tímto; *syāt*—se tak stane; *tribhiḥ*—třemi; *guṇaiḥ*—režimy materiální přírody.

Překlad

Neexistuje žádná bytost, ať už zde či mezi polobohy ve vyšších planetárních systémech, která je osvobozena od tří režimů materiální přírody.

Výklad

Pán zde shrnuje celkový vliv tří režimů materiální přírody napříč celým vesmírem.

TEXT 41

ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्राणां च परन्तप ।
कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः ॥ १८-४१ ॥

brāhmaṇa-kṣatriya-viśāṁ
śūdrāṇāṁ ca parantapa
karmāṇi pravibhaktāni
svabhāva-prabhavair guṇaiḥ

brāhmaṇa—brāhmaṇi; *kṣatriya*—kṣatriyové; *viśām*—vaiśyové; *śūdrāṇām*—śūdrové; *ca*—a; *parantapa*—ó podrobiteli nepřátel; *karmāṇi*—aktivity; *pravibhaktāni*—jsou rozděleny; *svabhāva*—vlastní povaha; *prabhavaiḥ*—narozený z; *guṇaiḥ*—režimy materiální přírody.

Překlad

Brāhmaṇi, kṣatriyové, vaiśyové a śūdrové jsou odlišeni svými kvalitami práce, ó trestateli nepřítele, v souladu s režimy přírody.

TEXT 42

शमो दमस्तपः शौचं क्षान्तिरार्जवमेव च ।
ज्ञानं विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजम् ॥ १८-४२ ॥

śamo damas tapaḥ śaucaṁ
kṣāntir ārjavam eva ca
jñānaṁ vijñānam āstikyaṁ
brahma-karma svabhāva-jam

śamaḥ—pokojnost; *damaḥ*—sebekontrola; *tapaḥ*—odříkání; *śaucam*—čistota; *kṣāntiḥ*—tolerance; *ārjavam*—upřímnost; *eva*—jistě; *ca*—a; *jñānam*—moudrost; *vijñānam*—poznání; *āstikyam*—nábožnost; *brahma*—brāhmaṇy; *karma*—povinnost; *svabhāva-jam*—zrozené z jeho vlastní povahy.

Překlad

Pokojnost, sebekontrola, odříkání, čistota, tolerance, upřímnost, moudrost, poznání a nábožnost - tyto jsou kvality, pomocí kterých pracují brāhmaṇi.

TEXT 43

शौर्यं तेजो धृतिर्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपलायनम् ।

दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म स्वभावजम् ॥ १८-४३॥

śauryaṁ tejo dhṛtir dākṣyaṁ
yuddhe cāpy apalāyanam
dānam īśvara-bhāvaś ca
kṣātraṁ karma svabhāva-jam

śauryam—hrdinství; *tejaḥ*—síla; *dhṛtiḥ*—odhodlání; *dākṣyam*—vynalézavost; *yuddhe*—v bitvě; *ca*—a; *api*—také; *apalāyanam*—neprchající; *dānam*—velkorysost; *īśvara*—vůdcovství; *bhāvaḥ*—povaha; *ca*—a; *kṣātram-kṣatriya*; *karma*—povinnost; *svabhāva-jam*—zrozené z jeho vlastní povahy.

Překlad

Hrdinství, síla, odhodlání, vynalézavost, odvaha v boji, velkorysost a vůdcovství jsou kvality práce pro kṣatriye.

TEXT 44

कृषिगौरक्ष्यवाणिज्यं वैश्यकर्म स्वभावजम् ।
परिचर्यात्मकं कर्म शूद्रस्यापि स्वभावजम् ॥ १८-४४॥

kṛṣi-go-rakṣya-vāṇijyaṁ
vaiśya-karma svabhāva-jam
paricaryātmakaṁ karma
śūdrasyāpi svabhāva-jam

kṛṣi—orba; *go*—krávy; *rakṣya*—ochrana; *vāṇijyam*—obchod; *vaiśya-vaiśya*; *karma*—povinnost; *svabhāva-jam*—zrozené z jeho vlastní povahy; *paricaryā*—služba; *ātmakam*—povaha; *karma*—povinnost; *śūdrasya*—śūdry; *api*—také; *svabhāva-jam*—zrozené z jeho vlastní povahy.

Překlad

Farmaření, ochrana krav a obchod jsou kvality práce pro vaiśye a pro śūdry je zde práce a služba ostatním.

TEXT 45

स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः संसिद्धिं लभते नरः ।
स्वकर्मनिरतः सिद्धिं यथा विन्दति तच्छृणु ॥ १८-४५॥

sve sve karmaṇy abhirataḥ
saṁsiddhiṁ labhate naraḥ

sva-karma-nirataḥ siddhiṁ
yathā vindati tac chṛṇu

sve—vlastní; *sve*—vlastní; *karmaṇi*—v práci; *abhirataḥ*—následující; *saṁsiddhim*—dokonalost; *labhate*—dosáhne; *naraḥ*—člověk; *svakarma*—svou vlastní povinností; *nirataḥ*—zapojený; *siddhim*—dokonalost; *yathā*—jako; *vindati*—docílí, *tat*—to; *śṛṇu*—naslouchej.

Překlad

Následováním svých kvalit práce se každý člověk může stát dokonalým. Nyní prosím ode Mě slyš, jak toto může být učiněno.

TEXT 46

यतः प्रवृत्तिर्भूतानां येन सर्वमिदं ततम् ।
स्वकर्मणा तमभ्यर्च्य सिद्धिं विन्दति मानवः ॥ १८-४६ ॥

yataḥ pravṛttir bhūtānāṁ
yena sarvam idaṁ tatam
sva-karmaṇā tam abhyarcya
siddhiṁ vindati mānavaḥ

yataḥ—pro koho; *pravṛttiḥ*—vyzařování; *bhūtānām*—všech živých bytostí; *yena*—kým; *sarvam*—vše; *idam*—toto; *tatam*—je prostoupeno; *svakarmaṇā*—ve svých vlastních povinnostech; *tam*—Jím; *abhyarcya*—uctíváním; *siddhim*—dokonalost; *vindati*—dosáhne; *mānavaḥ*—muž.

Překlad

Uctíváním Pána, který je zdrojem všech bytostí a který je všeprostupující, člověk může dosáhnout dokonalosti ve výkonu své vlastní povinnosti.

Výklad

Jak bylo uvedeno v Patnácté kapitole, všechny živé bytosti jsou zlomkové nedílné součásti Nejvyššího Pána. Takto je Nejvyšší Pán začátkem všech živých bytostí. To je potvrzeno ve Vedānta-sūtře: *janmādy asya yataḥ*. Nejvyšší Pán je proto začátkem života každé živé bytosti. A Nejvyšší Pán, svými dvěma energiemi, Svou vnější energií a vnitřní energií, je všeprostupující. Proto by měl jedinec uctívat Nejvyššího Pána s Jeho energiemi. Obecně Vaiṣṇavští oddaní uctívají Nejvyššího Pána s Jeho vnitřní energií. Jeho vnější energie je zvráceným odrazem vnitřní

energie. Vnější energie je pozadím, ale Nejvyšší Pán rozšířením Své úplné části jako Paramātmā je umístěný všude. Je Nadduší všech polobohů, všech lidských bytostí, všech zvířat, všude. Jedinec by měl proto vědět, že jako nedílná součást Nejvyššího Pána je jeho povinností prokazovat službu Nejvyššímu. Každý by měl být zapojený do oddané služby Pánu v plném vědomí Kṛṣṇy. To je doporučeno v tomto verši.

Každý by měl myslet na to, že je zapojený v určitém typu zaměstnání Hṛṣīkeśou, pánem smyslů. A výsledkem práce, ve které je jedinec zapojený, by měla být uctívána Nejvyšší Osobnost Božství, Śrī Kṛṣṇa. Pokud takto jedinec vždy smýšlí, v plném vědomí Kṛṣṇy, pak se milostí Pána stane plně vědomým všeho. To je dokonalost života. Pán říká v Bhagavad-gītě: *teṣām ahaṁ samuddhartā*. Sám Nejvyšší Pán se postará o spasení takového oddaného. To je nejvyšší dokonalost života. Ať už je jedinec zapojený v jakémkoliv zaměstnání, pokud slouží Nejvyššímu Pánu, dosáhne nejvyšší dokonalosti.

TEXT 47

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।
स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥ १८-४७॥

śreyān sva-dharmo viguṇaḥ
para-dharmāt sv-anuṣṭhitāt
svabhāva-niyataṁ karma
kurvan nāpnoti kilbiṣam

sreyān—lepší; *sva-dharmaḥ*—své vlastní zaměstnání; *viguṇaḥ*—nedokonale prováděné; *para-dharmāt*—zaměstnání jiného; *svanuṣṭhitāt*—dokonale vykonané; *svabhāva-niyatam*—předepsané povinnosti podle vlastní povahy; *karma*—práce; *kurvan*—konající; *na*—nikdy; *āpnoti*—dosáhnout; *kilbiṣam*—hříšné reakce.

Překlad

Je lepší zapojit se do svého vlastního zaměstnání, ačkoliv ho jedinec může vykonávat nedokonale, než přijmout zaměstnání jiného a vykonávat do dokonale. Předepsané povinnosti podle své vlastní povahy nikdy nejsou postiženy hříšnými reakcemi.

Výklad

Pracovní povinnost jedince je předepsaná v Bhagavad-gītě. Jak již bylo diskutováno v předešlých verších, povinnosti brāhmaṇy, kṣatriyi, vaiśyi a śūdry jsou předepsané podle určitého režimu přírody. Jedinec by neměl napodobovat povinnost jiného. Člověk, který je od přírody přitahován druhem práce prováděného

śūdry, by se neměl uměle prohlašovat za brāhmaṇu, ačkoliv může být narozen do rodiny brāhmaṇy. Takto by měl jedinec pracovat podle své vlastní povahy; žádná práce není zavrženíhodná, pokud je prováděna ve službě Nejvyššímu Pánu. Pracovní povinnost brāhmaṇy je jistě v režimu dobra, ale pokud osoba není v režimu dobra svou povahou, neměla by napodobovat pracovní povinnost brāhmaṇy. Pro kṣatriyu, či správce, existuje tolik zavrženíhodných věcí; *kṣatriya* musí být násilný, aby zabil své nepřátele, a někdy *kṣatriya* musí říkat lži v zájmu diplomacie. Takové násilí a dvojakost doprovází politické záležitosti, ale *kṣatriya* by se neměl vzdávat svých pracovních povinností a snažit se provádět povinnosti brāhmaṇy.

Jedinec by měl konat, aby uspokojil Nejvyššího Pána. Například, Arjuna byl *kṣatriya*. Otálel bojovat s druhou stranou. Ale pokud je takové bojování prováděno v zájmu Kṛṣṇy, Nejvyšší Osobnosti Božství, nemusí zde být žádný strach či ponížení. Také na poli podnikání obchodník někdy musí říct tolik lží, aby vydělal. Pokud tak neudělá, nemůže dojít k zisku. Někdy obchodník říká: „Ó můj milý zákazníků, na tobě nevydělám,“ ale jedinec by měl vědět, že bez zisku nemůže obchodník existovat. Proto by toto mělo být považováno za prostou lež, pokud obchodník říká, že nevydělává. Ale obchodník by si to neměl myslet, že tím, že je zapojený do zaměstnání, ve kterém je nezbytné říkat lži, že by se měl vzdát své profese a věnovat se povolání brāhmaṇy. To není doporučeno. Nezáleží na tom, zdali je jedinec *kṣatriya*, *vaiśya* či *śūdra*, pokud svou prací slouží Nejvyšší Osobnosti Božství. Dokonce i brāhmaṇi, kteří provádějí různé typy oběti, někdy musí zabíjet zvířata, protože zvířata jsou někdy v takových obřadech obětována. Podobně, pokud *kṣatriya* zapojený do svého vlastního zaměstnání zabije nepřítele, nedojde k žádnému hříchu. Ve Třetí kapitole byly tyto záležitosti jasně a propracovaně vysvětleny; každý člověk by měl pracovat za účelem yajñy, či pro Viṣṇua, Nejvyšší Osobnost Božství. Cokoliv učiněné pro osobní ukájení smyslů je příčinou spoutání. Závěr je, že každý by měl být zapojen podle svého konkrétního režimu přírody, který nabyl, a měl by se rozhodnout pracovat jen pro službu nejvyššímu cíli Nejvyššího Pána.

TEXT 48

सहजं कर्म कौन्तेय सदोषमपि न त्यजेत् ।
सर्वारम्भा हि दोषेण धूमेनाग्निरिवावृताः ॥ १८-४८॥

saha-jaṁ karma kaunteya
sa-doṣam api na tyajet
sarvārambhā hi doṣeṇa
dhūmenāgnir ivāvṛtāḥ

saha-jam—narozen souběžně; *karma*—práce; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *sa-doṣam*—s chybou; *api*—ačkoliv; *na*—nikdy; *tyajet*—být opuštěn; *sarva-*

ārambhāḥ—jakýkoliv troufalý počin; *hi*—je jistě; *doṣeṇa*—s chybou; *dhūmena*—s kouřem; *agniḥ*—oheň; *iva*—jako; *āvṛtāḥ*—pokrytý.

Překlad

Každé úsilí je pokryté nějakým druhem nedostatku, právě tak jako je oheň pokryt kouřem. Proto by se jedinec neměl vzdávat práce, která je zrozena z jeho povahy, ó synu Kuntī, i když je taková práce plná chyb.

Výklad

V podmíněném životě je veškerá práce znečištěná materiálními režimy přírody. I když je jedinec brāhmaṇou, musí provádět oběti, ve kterých je nezbytné zabíjet zvířata. Podobně *kṣatriya*, jakkoliv zbožný může být, musí bojovat s nepřáteli. Nemůže se tomu vyhnout. Podobně, obchodník, jakkoliv zbožný může být, musí někdy skrýt svůj zisk, aby zůstal v podnikání, nebo někdy musí obchodovat na černém trhu. Tyto věci jsou nezbytné; jedinec se jim nemůže vyhnout. Podobně, i když je člověk śūdrou sloužícím špatnému pánovi, musí vykonat příkaz pána, i když by neměl být vykonán. Navzdory těmto nedostatkům by jedinec měl pokračovat ve vykonávání svých předepsaných povinností, jelikož jsou zrozeny z jeho vlastní povahy.

Zde je podán velmi pěkný příklad. Ačkoliv je oheň čistý, i tak je tu kouř. A přesto kouř nečiní oheň nečistým. Ačkoliv je v ohni kouř, oheň je i tak považován za nejčistší z živlů. Pokud jedinec upřednostňuje vzdát se práce kṣatriyi a přijmout zaměstnání brāhmaṇy, nemá v zaměstnání brāhmaṇy zaručeno, že zde nejsou žádné nepříjemné povinnosti. Jedinec pak může usoudit, že v materiálním světě nikdo nemůže být naprosto osvobozen od znečištění materiální přírodou. Tento příklad ohně a kouře je v tomto spojení velmi vhodný. Když v zimě jedinec vytáhne z ohně kámen, někdy kouř rozruší oči a jiné části těla, ale i tak jedinec musí oheň využít navzdory zneklidňujícím podmínkám. Podobně by se jedinec neměl vzdávat svého přirozeného zaměstnání z důvodu existence nějakých zneklidňujících živlů. Naopak, jedinec by měl být odhodlaný sloužit Nejvyššímu Pánu svou pracovní povinností ve vědomí Kṛṣṇy. To je místo dokonalosti. Když je určitý typ zaměstnání vykonáván pro uspokojení Nejvyššího Pána, všechny nedostatky tohoto konkrétního zaměstnání jsou očištěny. Když jsou výsledky práce očištěny, když jsou spojeny s oddanou službou, jedinec se stane dokonalým ve vidění sebe uvnitř, a to je seberealizace.

TEXT 49

असक्तबुद्धिः सर्वत्र जितात्मा विगतस्पृहः ।

नैष्कर्म्यसिद्धिं परमां संन्यासेनाधिगच्छति ॥ १८-४९॥

asakta-buddhiḥ sarvatra
jitātmā vigata-spṛhaḥ
naiṣkarmya-siddhiṁ paramāṁ
sannyāsenādhigacchati

asakta-buddhiḥ—nepřipoutaná inteligence; *sarvatra*—všude; *jita-ātmā*—kontrola mysli, *vigata-spṛhaḥ*—bez materiálních tužeb; *naiṣkarmya-siddhim*—dokonalost nereakce; *paramām*—nejvyšší; *sannyāsena*—zřeknuvším se řádem života; *adhigacchati*—dosáhne.

Překlad

Jedinec může dosáhnout výsledků zřeknutí se jednoduše sebekontrolou a tím, že se stane odpoutaným od materiálních věcí a nebude dbát na materiální požitky. To je nejvyšší stádium dokonalosti zřeknutí se.

Výklad

Opravdové zřeknutí se znamená, že by jedinec měl o sobě neustále smýšlet jako o nedílné součásti Nejvyššího Pána. Proto nemá žádné právo si užívat výsledků své práce. Protože je nedílnou součástí Nejvyššího Pána, výsledky jeho práce musí být požívány Nejvyšším Pánem. To je ve skutečnosti vědomí Kṛṣṇy. Osoba konající ve vědomí Kṛṣṇy je skutečným sannyāsīm, tím ve zřeknuvším se řádu života. Takovou mentalitou je jedinec spokojený, protože ve skutečnosti koná pro Nejvyššího. A tak není připoutaný k čemukoliv materiálnímu; navykne si nelibovat si ničeho jiného než transcendentálního štěstí odvozeného ze služby Pánu. *Sannyāsī* by měl být prost reakcí svých minulých aktivit, ale osoba, která je ve vědomí Kṛṣṇy, automaticky dosáhne této dokonalosti, aniž by dokonce přijímala takzvaný řád zřeknutí se. Tento stav mysli je nazvaný *yogārūḍha*, či stádium dokonalosti jógy, jak je potvrzeno ve Třetí kapitole: *yas tv ātma-ratir eva syāt*. Ten, kdo je spokojený sám v sobě, nemá žádný strach jakéhokoliv druhu reakce ze své aktivity.

TEXT 50

सिद्धिं प्राप्तो यथा ब्रह्म तथाप्नोति निबोध मे ।
समासेनैव कौन्तेय निष्ठा ज्ञानस्य या परा ॥ १८-५०॥

siddhiṁ prāpto yathā brahma
tathāpnoti nibodha me
samāsenaiva kaunteya
niṣṭhā jñānasya yā parā

siddhim—dokonalost; *prāptaḥ*—dosahující; *yathā*—jako; *brahma*—Nejvyšší; *tathā*—tak; *āpnoti*—dosáhne; *nibodha*—pokus se porozumět; *me*—ode Mě; *samāsena*—souhrnně; *eva*—jistě; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *niṣṭhā*—stádium; *jñānasya*—poznání; *yā*—který; *parā*—transcendentální.

Překlad

Ó synu Kuntī, nauč se ode Mě v krátkosti, jak jedinec může dosáhnout nejvyššího stádia dokonalosti, Brahmanu, tím, že koná způsobem, který nyní shrnu.

Výklad

Pán pro Arjunu popisuje, jak jedinec může dosáhnout nejvyššího stádia dokonalosti jednoduše tím, že je zapojený ve své pracovní povinnosti tím, že provádí tuto povinnost pro Nejvyšší Osobnost Božství. Jedinec dosáhne nejvyššího stádia Brahmanu jednoduše zřeknutím se výsledku své práce pro uspokojení Nejvyššího Pána. To je proces seberealizace. Skutečná dokonalost poznání je v dosažení čistého vědomí Kṛṣṇy; to je popsáno v následujících verších.

TEXTY 51-53

बुध्या विशुद्धया युक्तो धृत्यात्मानं नियम्य च ।
शब्दादीन्विषयांस्त्यक्त्वा रागद्वेषौ व्युदस्य च ॥ १८-५१॥
विविक्तसेवी लघ्वाशी यतवाक्कायमानसः ।
ध्यानयोगपरो नित्यं वैराग्यं समुपाश्रितः ॥ १८-५२॥
अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहम् ।
विमुच्य निर्ममः शान्तो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ १८-५३॥

buddhyā viśuddhayā yukto
dhṛtyātmānaṁ niyamya ca
śabdādīn viṣayāṁs tyaktvā
rāga-dveṣau vyudasya ca

vivikta-sevī laghv-āśī
yata-vāk-kāya-mānasaḥ
dhyāna-yoga-paro nityaṁ
vairāgyaṁ samupāśritaḥ

ahaṅkāraṁ balaṁ darpaṁ
kāmaṁ krodhaṁ parigraham
vimucya nirmamaḥ śānto
brahma-bhūyāya kalpate

buddhyā—inteligencí; *viśuddhayā*—plně očištěný; *yuktaḥ*—takové zapojení; *dhṛtyā*—odhodlání; *ātmānam*—já; *niyamya*—usměrněný; *ca*—také; *śabdādīn*—předměty smyslů, jako zvuk atd.; *viṣayān*—předměty smyslů; *tyaktvā*—vzdávaje se; *rāga*—připoutání; *dveṣau*—nenávist; *vyudasya*—odloživ stranou; *ca*—také; *vivikta-sevī*—žijící na místě v ústraní; *laghu-āśī*—jedící malé množství; *yata-vāk*—kontrola řeči; *kāya*—tělo; *mānasaḥ*—kontrola mysli; *dhyāna-yoga-paraḥ*—neustále pohlcený v transu; *nityam*—dvacet čtyři hodin denně; *vairāgyam*—odpoutanost; *samupāśritaḥ*—přijal úkryt u; *ahaṅkāram*—falešné ego; *balam*—falešná síla; *darpam*—falešná pýcha; *kāmam*—chtíč; *krodham*—vztek; *parigraham*—přijetí materiálních věcí; *vimucya*—jsa spasen; *nirmamaḥ*—bez vlastnictví; *śāntaḥ*—klidný; *brahma-bhūyāya*—stát se seberealizovaný; *kalpate*—je srozuměno.

Překlad

Jsa očištěn svou inteligencí a s odhodláním kontrolující mysl, vzdav se předmětů ukájení smyslů, prost lpění a nenávisti, ten, kdo žije na místě v ústraní, kdo jí málo a kdo kontroluje tělo a jazyk, a je neustále v transu a je odpoutaný, kdo je bez falešného ega, falešné síly, falešné pýchy, chtíče, vzteku a kdo nepřijímá materiální věci, takový člověk je jistě povýšen do postavení seberealizace.

Výklad

Když je jedinec očištěn poznáním, drží se v režimu dobra. A tak se jedinec stane vládcem mysli a je neustále v transu. Protože není připoután k předmětům ukájení smyslů, nejí více než potřebuje a kontroluje aktivity svého těla a mysli. Nemá žádné falešné ego, protože nepřijímá tělo jako sebe. Ani nemá touhu učinit tělo tučným a silným přijímáním tolika materiálních věcí. Protože nemá žádné tělesné pojetí života, není falešně pyšný. Je spokojený se vším, co je mu milostí Pána nabídnuto, a nikdy není rozhněvaný v nepřítomnosti ukájení smyslů. Ani se nesnaží nabýt předměty smyslů. A tak když je zcela prost falešného ega, stane se nepřipoutaným ke všem materiálním věcem, a to je stádium seberealizace Brahmanu. Toto stádium je nazváno *brahma-bhūta* stádium. Když je jedinec prost materiálního pojetí života, stane se pokojným a nemůže být rozrušen.

TEXT 54

ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मा न शोचति न काङ्क्षति ।
समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम् ॥ १८-५४॥

brahma-bhūtaḥ prasannātmā

na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu
mad-bhaktiṁ labhate parām

brahma-bhūtaḥ—být jedním s Absolutním; *prasanna-ātmā*—plně radostný; *na*—nikdy; *śocati*—běduje; *na*—nikdy; *kāṅkṣati*—touží; *samaḥ*—rovně nakloněný; *sarveṣu*—všechny; *bhūteṣu*—živá bytost; *mat-bhaktim*—Má oddaná služba; *labhate*—získá; *parām*—transcendentální.

Překlad

Ten, kdo je takto transcendentálně umístěný, najednou realizuje Nejvyšší Brahman. Nikdy neběduje ani netouží něco mít; je rovně nakloněný všem živým bytostem. V tomto stavu dosáhne čisté oddané služby Mně.

Výklad

Pro impersonalistu je dosažení stádia *brahma-bhūta*, stát se jedním s Absolutním, posledním slovem. Ale pro personalistu, či čistého oddaného, jedinec musí jít stále dál, aby se stal zapojeným do čisté oddané služby. To znamená, že ten, kdo je zapojený v čisté oddané službě Nejvyššímu Pánu, je již ve stavu osvobození, nazvaném *brahma-bhūta*, jednota s Absolutním. Aniž by byl jedním s Nejvyšším, Absolutním, jedinec Mu nemůže prokazovat službu. V absolutním pojetí neexistuje rozdíl mezi obsluhovaným a služebníkem; přesto toto rozlišení existuje, ve vyšším spirituálním smyslu.

Když jedinec, v materiálním pojetí života, pracuje pro ukájení smyslů, existuje utrpení, ale v absolutním světě, když je jedinec zapojený do čisté oddané služby, neexistuje utrpení. Oddaný ve vědomí Kṛṣṇy nemá pro co bědovat či po čem toužit. Jelikož je Bůh plný, živá bytost, která je zapojená do služby Bohu, ve vědomí Kṛṣṇy, se stane také plnou v sobě samotné. Je právě jako řeka vyčištěná od veškeré špinavé vody. Protože čistý oddaný nemá žádnou jinou myšlenku jinou než Kṛṣṇu, je přirozeně neustále radostný. Neběduje pro žádnou materiální ztrátu či zisk, protože je plný ve službě Pánu. Nemá žádnou touhu po materiálním požitku, protože ví, že každá živá bytost je zlomkovou nedílnou součástí Nejvyššího Pána, a proto věčně služebníkem. Nevidí v materiálním světě někoho jako vyššího a někoho jako nižšího, vyšší a nižší postavení jsou prchavá a oddaný nemá nic do činění s prchavými objeveními a zmizeními. Pro něj má kámen a zlato stejnou hodnotu. To je stádium *brahma-bhūta* a toto stádium je čistým oddaným dosaženo velmi snadno. V tomto stádiu existence se myšlenka stát se jedním s Nejvyšším Brahmanem a zničení své individuality stane pekelnou a myšlenka dosažení nebeského království se stane fantasmagorií a smysly jsou

jako zlomené zuby hada. Tak jako z hada se zlomenými zuby nejde žádný strach, tak neexistuje strach ze smyslů, když jsou automaticky kontrolované. Svět je skličující pro materiálně nakaženou osobu, ale pro oddaného je celý svět dobrý jako Vaikuṇṭha, či spirituální obloha. Pro oddaného není nejvyšší osobnost v tomto materiálním vesmíru o nic významnější než mravenec. Takové stádium může být dosaženo milostí Pána Caitanyi, který v tomto věku hlásal čistou oddanou službu.

TEXT 55

भक्त्या मामभिजानाति यावान्यश्चास्मि तत्त्वतः ।
तततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनन्तरम् ॥ १८-५५॥

bhaktyā mām abhijānāti
yāvān yaś cāsmi tattvataḥ
tato māṁ tattvato jñātvā
viśate tad-anantaram

bhaktyā—čistou oddanou službou; *mām*—Mě; *abhijānāti*—jedinec může znát; *yāvān*—tolik jako; *yaḥ ca asmi*—jako jsem; *tattvataḥ*—v pravdě; *tataḥ*—poté; *mām*—Mně; *tattvataḥ*—pravdou; *jñātvā*—znaje; *viśate*—vstoupí; *tat*—poté; *anantaram*—potom.

Překlad

Jedinec může porozumět Nejvyšší Osobnosti Takové, jaká Ona je, pouze oddanou službou. A když je jedinec skrze takovou oddanost v plném vědomí Nejvyššího Pána, může vstoupit do království Boha.

Výklad

Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi, a Jeho úplným částem nemůže být porozuměno mentální spekulací ani neoddanými. Pokud někdo chce porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství, musí se dát na čistou oddanou službu pod vedením čistého oddaného. Jinak bude pravda Nejvyšší Osobnosti Božství stále skryta. Je již uvedeno (*nāhaṁ prakāśaḥ*), že není odhalena každému. Nikdo nemůže porozumět Bohu jednoduše erudovanou vzdělaností či mentální spekulací. Pouze ten, kdo je ve skutečnosti zapojený do vědomí Kṛṣṇy a oddané služby, může porozumět, co Kṛṣṇa je. Univerzitní tituly nepomáhají.

Ten, kdo je plně zasvěcený do vědy Kṛṣṇy, se stává způsobilým vstoupit do spirituálního království, svrchovaného sídla Kṛṣṇy. Stát se Brahmanem neznamená, že jedinec ztratí svou identitu. Oddaná služba existuje, a dokud existuje

oddaná služba, musí zde být Bůh, oddaný a proces oddané služby. Takové poznání není nikdy překonáno, ani po osvobození. Osvobození zahrnuje uvolnění se z pojetí materiálního života; ve spirituálním životě existuje stejný rozdíl, stejná individualita, ale v čistém vědomí Kṛṣṇy. Jedinec by neměl špatně porozumět, že slovo *viśate*, „vstoupí do Mě," podporuje monistickou teorii, že se jedinec stane homogenním s neosobním Brahmanem. Ne. *Viśate* znamená, že jedinec může vstoupit do svrchovaného síla Nejvyššího Pána ve své individualitě, aby se zapojil v Jeho společnosti a prokazoval Mu službu. Kupříkladu, zelený pták vstupuje do zeleného stromu, ne aby se stal jedním se stromem, ale aby si užíval plodů stromu. Impersonalisté obecně poskytují příklad řeky tekoucí do oceánu, která v něm splývá. Toto může být zdrojem štěstí pro impersonalistu, ale personalista si ponechává svou osobní individualitu jako vodní živočich v oceánu. Uvnitř oceánu, pokud jdeme hluboko, nalezneme tolik živých bytostí. Povrchní známost oceánu není dostatečná; jedinec musí mít kompletní poznání vodních živočichů žijících v hloubkách oceánu.

Důsledkem své čisté oddané služby oddaný může porozumět transcendentálním kvalitám a honosnostem Nejvyššího Pána v pravdě. Jak je uvedeno v Jedenácté kapitole, jedinec může porozumět jen oddanou službou. To stejné je potvrzeno zde; jedinec může porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství oddanou službou a vstoupit do Jejího království.

Po dosažení *brahma-bhūta* stádia svobody od materiálních pojetí, oddaná služba jedince začíná nasloucháním o Pánu. Když jedinec slyší o Pánu, automaticky se rozvíjí stádium *brahma-bhūta* a materiální znečištění - chamtivost a chtíč smyslového požitku - mizí. Jak chtíč a touhy mizí ze srdce oddaného, stává se více připoutaným ke službě Pánovi a takovým připoutáním se stane prost materiálního znečištění. V tomto stavu života může porozumět Nejvyššímu Pánu. To je tvrzení také Śrīmad-Bhāgavatamu. Také po osvobození proces *bhakti* či transcendentální služby pokračuje. Toto potvrzuje Vedānta-sūtra: *āprāyaṇāt tatrāpi hi dṛṣṭam*. Toto znamená, že po osvobození proces oddané služby pokračuje. Ve Śrīmad-Bhāgavatamu je skutečné oddanostní osvobození definováno jako znovuzavedení živé bytosti do své vlastní identity, své vlastní konstituční pozice. Konstituční pozice již byla vysvětlena: každá živá bytost je nedílnou zlomkovou částí Nejvyššího Pána. Proto je jejím konstitučním postavením sloužit. Po osvobození není tato služba nikdy zastavena. Skutečné osvobození je osvobození se z falešných pojetí života.

TEXT 56

सर्वकर्माण्यपि सदा कुर्वाणो मद्व्यपाश्रयः ।
मत्प्रसादादवाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययम् ॥ १८-५६ ॥

sarva-karmāṇy api sadā

kurvāṇo mad-vyapāśrayaḥ
mat-prasādād avāpnoti
śāśvataṁ padam avyayam

sarva—všechny; *karmāṇi*—aktivity; *api*—ačkoliv; *sadā*—vždy; *kurvāṇaḥ*—provádějící; *mat*—pode Mnou; *vyapāśrayah*—ochrana; *mat*—Má; *prasādāt*—milost; *avāpnoti*—dosáhne; *sāśvatam*—věčné; *padam*—svrchované sídlo; *avyayam*—nehynoucí.

Překlad

Ačkoliv je zapojený do všech druhů aktivit, Můj oddaný, pod Mou ochranou, dosáhne Mou milostí věčné a nepomíjející svrchované sídlo.

Výklad

Slovo *mad-vyapāśrayaḥ* znamená pod ochranou Nejvyššího Pána. Aby byl oproštěný od materiálního znečištění, čistý oddaný koná podle pokynů Nejvyššího Pána či jeho zástupce, spirituálního mistra. Pro čistého oddaného neexistuje žádné omezení času. Je neustále, dvacet čtyři hodin, stoprocentně zapojen do aktivit podle pokynů Nejvyššího Pána. K oddanému, který je tak zapojený do vědomí Kṛṣṇy, je Pán velmi, velmi milý. Navzdory všem obtížím je nakonec umístěn do transcendentálního svrchovaného sídla, či Kṛṣṇaloky. Má tam zaručený vstup; o tom není pochyb. V tomto nejvyšším svrchovaném sídle není žádná změna; všechno je věčné, nehynoucí a plné poznání.

TEXT 57

चेतसा सर्वकर्माणि मयि संन्यस्य मत्परः ।
बुद्धियोगमुपाश्रित्य मच्चित्तः सततं भव ॥ १८-५७॥

cetasā sarva-karmāṇi
mayi sannyasya mat-paraḥ
buddhi-yogam upāśritya
mac-cittaḥ satataṁ bhava

cetasā—inteligencí; *sarva-karmāni*—všechny druhy aktivit; *mayi*—Mně; *sannyasya*—vzdávaje se; *mat-paraḥ*—Má ochrana; *buddhi-yogam*—oddanostní aktivity; *upāśritya*—přijmout úkryt u; *mat-cittaḥ*—vědomí; *satatam*—dvacet čtyři hodin denně; *bhava*—jen se staň.

Překlad

Ve všech aktivitách buď jen odkázán na Mě a vždy pracuj pod Mou ochranou. V takové oddané službě Mě buď plně vědomý.

Výklad

Když jedinec koná ve vědomí Kṛṣṇy, nekoná jako pán světa. Jedinec by měl konat plně podle pokynu Nejvyššího Pána právě jako služebník. Služebník nemá žádnou individuální nezávislost. Koná pouze na příkaz pána. Služebník konající jménem nejvyššího pána nemá žádnou náklonnost k zisku či ztrátě. Jednoduše věrně vykonává svou povinnost podle příkazu Pána. Nyní by jedinec mohl tvrdit, že Arjuna konal podle osobního pokynu Kṛṣṇy, ale když Kṛṣṇa není přítomný, jak by měl jedinec konat? Pokud jedinec koná podle instrukcí Kṛṣṇy v této knize, jakož i podle vedení zástupce Kṛṣṇy, výsledek bude stejný. Sanskritské slovo *mat-paraḥ* je v tomto verši velmi významné. Poukazuje na to, že jedinec nemá žádný cíl v životě kromě konání ve vědomí Kṛṣṇy, jen aby Kṛṣṇu uspokojil. A během takové práce by měl jedinec myslet pouze na Kṛṣṇu: „Byl jsem Kṛṣṇou určen, abych vykonával tuto konkrétní povinnost." Během konání takovým způsobem jedinec přirozeně musí myslet na Kṛṣṇu. To je dokonalé vědomí Kṛṣṇy. Nicméně jedinec by měl zaznamenat, že poté, co udělá něco rozmařile, by neměl nabízet výsledek Nejvyššímu Pánu. Tento druh povinnosti není v oddané službě vědomí Kṛṣṇy. Jedinec by měl konat podle příkazu Kṛṣṇy. To je velmi důležitý bod. Tento příkaz Kṛṣṇy přichází skrze učednickou posloupnost od pravého spirituálního mistra. Proto by měl být příkaz spirituálního mistra brán jako prvořadá povinnost života. Pokud jedinec dostane pravého spirituálního mistra a koná podle jeho pokynu, pak je jeho dokonalost života ve vědomí Kṛṣṇy garantována.

TEXT 58

मच्चित्तः सर्वदुर्गाणि मत्प्रसादात्तरिष्यसि ।
अथ चेत्त्वमहङ्कारान्न श्रोष्यसि विनङ्क्ष्यसि ॥ १८-५८॥

mac-cittaḥ sarva-durgāṇi
mat-prasādāt tariṣyasi
atha cet tvam ahaṅkārān
na śroṣyasi vinaṅkṣyasi

mat—Mé; *cittaḥ*—vědomí; *sarva*—všechny; *durgāṇi*—překážky; *mat*—Má; *prasādāt*—Má milost; *tariṣyasi*—překonáš; *atha*—proto; *cet*—pokud; *tvam*—ty; *ahaṅkārāt*—falešným egem; *na*—ne; *śroṣyasi*—neslyšet; *vinaṅkṣyasi*—pak ztratit sebe.

Překlad

Pokud se staneš vědomý Mě, překročíš Mou milostí všechny překážky podmíněného života. Nicméně pokud nebudeš pracovat v takovém vědomí, ale konat prostřednictvím falešného ega, nebudeš Mě slyšet, budeš ztracen.

Výklad

Osoba v plném vědomí Kṛṣṇy není nadmíru úzkostlivá, aby vykonala povinnosti své existence. Pošetilci nemohou tuto velikou svobodu od veškeré úzkosti pochopit. Pro toho, kdo koná ve vědomí Kṛṣṇy, se Pán Kṛṣṇa stane tím nejintimnějším přítelem. Neustále se stará o pohodlí Svého přítele a dává Sebe svému příteli, který je tak oddaně dvacet čtyři hodin denně zapojený, aby Pána potěšil. Proto by nikdo neměl být unešený falešným egem tělesného pojetí života. Jedinec by se neměl falešně považovat za nezávislého na zákonech materiální přírody či za svobodného konat. Je již pod přísnými materiálními zákony. Ale jakmile koná ve vědomí Kṛṣṇy, je osvobozený, oproštěný od materiálních zmatků. Jedinec by si měl velmi pozorně povšimnout, že ten, kdo není aktivní ve vědomí Kṛṣṇy, ztrácí sebe sama v materiálním víru, v oceánu narození a smrti. Žádná podmíněná duše ve skutečnosti neví, co by mělo být děláno a co by nemělo být děláno, ale osoba, která koná ve vědomí Kṛṣṇy, je volná konat, protože všechno je napovídáno Kṛṣṇou zevnitř a potvrzeno spirituálním mistrem.

TEXT 59

यदहङ्कारमाश्रित्य न योत्स्य इति मन्यसे ।
मिथ्यैष व्यवसायस्ते प्रकृतिस्त्वां नियोक्ष्यति ॥ १८-५९॥

yad ahaṅkāram āśritya
na yotsya iti manyase
mithyaiṣa vyavasāyas te
prakṛtis tvāṁ niyokṣyati

yat—proto; *ahaṅkāram*—falešné ego; *āśritya*—beroucí úkryt; *na*—ne; *yotsya*—bojovat; *iti*—tak; *manyase*—myslet si; *mithyā eṣaḥ*—toto je všechno falešné; *vyavasāyah te*—tvoje odhodlání; *prakṛtiḥ*—materiální příroda; *tvām*—ty; *niyokṣyati*—zapojí tě.

Překlad

Pokud nebudeš konat podle Mého pokynu a nebudeš bojovat, pak budeš falešně veden. Svou povahou budeš muset být zapojen ve válce.

Výklad

Arjuna byl voják a narozen s povahou kṣatriyi. Proto bylo jeho přirozenou povinností bojovat. Ale důsledkem falešného ega se bál, že zabitím svého učitele, děda a přátel by došlo k hříšným reakcím. Ve skutečnosti se považoval za pána svých akcí, jako kdyby řídil dobré a špatné výsledky takové práce. Zapomněl, že Nejvyšší Osobnost Božství zde byla přítomná a dávala mu pokyny bojovat. To je zapomnětlivost podmíněné duše. Nejvyšší Osobnost dává pokyny k tomu, co je dobré a co je špatné, a jedinec jednoduše musí konat ve vědomí Kṛṣṇy, aby dosáhl dokonalosti života. Nikdo nemůže zjistit svůj osud tak jako to může Nejvyšší Pán; proto nejlepším postupem je přijmout pokyn od Nejvyššího Pána a konat. Nikdo by neměl zanedbávat příkaz Nejvyšší Osobnosti Božství či příkaz spirituálního mistra, který je zástupcem Boha. Jedinec by měl konat bez váhání, aby vykonal příkazy Nejvyšší Osobnosti Božství - to ho udrží v bezpečí za všech okolností.

TEXT 60

स्वभावजेन कौन्तेय निबद्धः स्वेन कर्मणा ।
कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात्करिष्यस्यवशोऽपि तत् ॥ १८-६० ॥

svabhāva-jena kaunteya
nibaddhaḥ svena karmaṇā
kartuṁ necchasi yan mohāt
kariṣyasy avaśo 'pi tat

sva-bhāva-jena—svou vlastní povahou; *kaunteya*—ó synu Kuntī; *nibaddhaḥ*—podmíněný; *svena*—svou vlastní; *karmaṇā*—aktivity; *kartum*—dělat; *na*—ne; *icchasi*—jako; *yat*—to; *mohāt*—iluzí; *kariṣyasi*—budeš konat; *avaśaḥ*—nepostřehnutelně; *api*—dokonce; *tat*—to.

Překlad

V iluzi nyní odmítáš konat podle Mého pokynu. Ale, nucen svou vlastní povahou, budeš konat naprosto stejně, ó synu Kuntī.

Výklad

Pokud jedinec odmítá konat podle pokynů Nejvyššího Pána, pak je nucen konat podle režimů, ve kterých je umístěn. Každý je okouzlen určitou kombinací režimů přírody a podle toho koná. Ale kdokoliv, kdo se dobrovolně zapojí podle pokynů Nejvyššího Pána, se stane velkolepým.

TEXT 61

ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति ।
भ्रामयन्सर्वभूतानि यन्त्रारूढानि मायया ॥ १८-६१ ॥

īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ
hṛd-deśe 'rjuna tiṣṭhati
bhrāmayan sarva-bhūtāni
yantrārūḍhāni māyayā

īśvaraḥ—Nejvyšší Pán; *sarva-bhūtānām*—všech živých bytostí; *hṛd-deśe*—v místě srdce; *arjuna*—ó Arjuno; *tiṣṭhati*—sídlí; *bhrāmayan*—způsobuje cestování; *sarva-bhūtāni*—všech živých bytostí; *yantra*—stroj; *ārūḍhāni*—být takto umístěný; *māyayā*—pod okouzlením materiální přírodou.

Překlad

Nejvyšší Pán je umístěn v srdci každého, ó Arjuno, a řídí toulky všech živých bytostí, které jsou usazeny jakoby na stroji, vyrobeného z materiální energie.

Výklad

Arjuna nebyl nejvyšším znalcem a jeho rozhodnutí bojovat či nebojovat bylo omezené na jeho limitované uvážení. Pán Kṛṣṇa instruoval, že jednotlivec není vše, o co kráčí. Nejvyšší Osobnost Božství, či On Sám, Kṛṣṇa, lokalizovaná Nadduše, sedí v srdci a řídí živou bytost. Po změně těl živá bytost zapomene na své minulé skutky, ale Nadduše, jako znalec minulosti, současnosti a budoucnosti, zůstává svědkem všech jejích aktivit. Proto jsou všechny aktivity živých bytostí řízeny touto Nadduší. Živá bytost dostane, co si zaslouží, a je nesena materiálním tělem, které je stvořeno v materiální energii podle pokynů Nadduše. Jakmile je živá bytost umístěna do určitého typu těla, musí konat pod okouzlením této tělesné situace. Osoba sedící ve vysokorychlostním motorovém vozidle jede rychleji než jedinec sedící v pomalejším autě, ačkoliv živé bytosti, řidiči, mohou být stejní. Podobně, příkazem Nejvyšší Duše, materiální příroda zpracuje určitý typ těla pro určitý typ lidské bytosti, aby pracovala podle svých minulých tužeb. Živá bytost není nezávislá. Jedinec by se neměl považovat za nezávislého na Nejvyšší Osobnosti Božství. Jednotlivec je vždy pod Její kontrolou. Proto je jeho povinností odevzdat se, a to je příkaz následujícího verše.

TEXT 62

तमेव शरणं गच्छ सर्वभावेन भारत ।

तत्प्रसादात्परां शान्तिं स्थानं प्राप्स्यसि शाश्वतम् ॥ १८-६२॥

tam eva śaraṇaṁ gaccha
sarva-bhāvena bhārata
tat-prasādāt parāṁ śāntiṁ
sthānaṁ prāpsyasi śāśvatam

tam—Jemu; *eva*—jistě; *śaraṇam*—odevzdej se; *gaccha*—běž; *sarva-bhāvena*—ve všech ohledech; *bhārata*—ó synu Bharaty; *tat-prasādāt*—Jeho milostí; *parām*—transcendentální; *śāntim*—mír; *sthānam*—svrchované sídlo; *prāpsyasi*—dostaneš; *śāśvatam*—věčné.

Překlad

Ó potomku Bharaty, naprosto se Mu odevzdej. Jeho milostí dosáhneš transcendentální mír a nejvyšší a věčné svrchované sídlo.

Výklad

Živá bytost by se proto měla odevzdat Nejvyšší Osobnosti Božství, která je umístěná v srdci každého, a to ho zprostí všech druhů utrpení této materiální existence. Takovým odevzdáním se bude jedinec nejen zproštěn všech utrpení v tomto životě, ale na konci dosáhne Nejvyššího Boha. Transcendentální svět je popsán ve védské literatuře jako *tad viṣṇoḥ paramaṁ padam.* Jelikož veškeré stvoření je království Boha, všechno materiální je ve skutečnosti spirituální, ale *paramaṁ padam* konkrétně odkazuje na věčné svrchované sídlo, které je nazváno spirituální obloha či Vaikuṇṭha.

V Pátnácté kapitole Bhagavad-gīty je uvedeno: „*Sarvasya cāham hṛdi sanniviṣṭaḥ.*“ Pán je usazen v srdci každého, takže toto doporučení, že by se jedinec měl odevzdat Nadduši sedící uvnitř, znamená, že by se jedinec měl odevzdat Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi. Kṛṣṇa již byl Arjunou přijat jako Nejvyšší. V Desáté kapitole byl přijat jako *paraṁ brahma paraṁ dhāma.* Arjuna přijal Kṛṣṇu jako Nejvyšší Osobnost Božství a nejvyšší svrchované sídlo všech živých bytostí, nejen díky své osobní zkušenosti, ale také díky doložením velkých autorit jako Nārady, Asity, Devaly a Vyāsy.

TEXT 63

इति ते ज्ञानमाख्यातं गुह्याद्गुह्यतरं मया ।
विमृश्यैतदशेषेण यथेच्छसि तथा कुरु ॥ १८-६३॥

iti te jñānam ākhyātaṁ
guhyād guhyataraṁ mayā

vimṛśyaitad aśeṣeṇa
yathecchasi tathā kuru

iti—tak; *te*—tobě; *jñānam*—poznání; *ākhyātam*—popsané; *guhyāt*—důvěrné; *guhyataram*—ještě důvěrnější; *mayā*—Mnou; *vimṛśya*—uvážením; *etat*—to; *aśeṣeṇa*—plně; *yathā*—jak ty; *icchasi*—máš rád; *tathā*—to; *kuru*—konej.

Překlad

Tak jsem ti vysvětlil nejdůvěrnější ze všeho poznání. Plně to zvaž a pak dělej, co si přeješ dělat.

Výklad

Pán již Arjunovi vysvětlil poznání *brahma*-bhūty. Ten, kdo je ve stavu *brahma*-bhūty, je radostný; nikdy neběduje ani po ničem netouží. To je důsledkem důvěrného poznání. Kṛṣṇa také odhaluje poznání Nadduše. To je také Brahman poznání, poznání Brahmanu, ale je nadřazené.

Zde Pán Kṛṣṇa říká Arjunovi, že může konat, jak jsi vybere. Bůh nezasahuje do malé nezávislosti živé bytosti. V Bhagavad-gītě Pán ve všech ohledech vysvětlil, jak jedinec může povýšit své podmínky žití. Nejlepší rada poskytnutá Arjunovi je odevzdat se Nadduši usazené uvnitř jeho srdce. Správným rozlišováním by měl jedinec souhlasit s konáním podle příkazu Nadduše. To jedinci pomůže stát se nepřetržitě umístěným ve vědomí Kṛṣṇy, nejvyšším stádiu dokonalosti lidského života. Arjunovi je přímo Nejvyšší Osobností Božství nařízeno, aby bojoval. Odevzdání se Nejvyšší Osobnosti Božství je v nejlepším zájmu živých bytostí. Není to pro zájem Nejvyššího. Před odevzdáním se je jedinec volný, aby uvažoval o tomto námětu do té míry, do které má inteligenci; to je nejlepší cesta k přijetí pokynu Nejvyšší Osobnosti Božství. Takový pokyn přichází také skrze spirituálního mistra, pravého zástupce Kṛṣṇy.

TEXT 64

सर्वगुह्यतमं भूयः शृणु मे परमं वचः ।
इष्टोऽसि मे दृढमिति ततो वक्ष्यामि ते हितम् ॥ १८-६४॥

sarva-guhyatamaṁ bhūyaḥ
śṛṇu me paramaṁ vacaḥ
iṣṭo 'si me dṛḍham iti
tato vakṣyāmi te hitam

sarva-guhyatamam—nejdůvěrnější; *bhūyaḥ*—znovu; *śṛṇu*—jen slyš; *me*—ode Mě; *paramam*—nejvyšší; *vacaḥ*—pokyn; *isṭaḥ asi*—jsi mi velmi milý; *dṛḍham*—

velmi; *iti*—tak; *tataḥ*—proto; *vakṣyāmi*—promlouvající; *te*—pro tvůj; *hitam*—prospěch.

Překlad

Jelikož jsi Mým velmi milým přítelem, promluvám k tobě tuto nejdůvěrnější část poznání. Slyš toto ode Mě, neboť je to pro tvůj prospěch.

Výklad

Pán dal Arjunovi důvěrné poznání Nadduše uvnitř srdce každého a nyní dává nejdůvěrnější část svého poznání: jen se odevzdej Nejvyšší Osobnosti Božství. Na konci Deváté kapitoly řekl: „Jen na Mě neustále mysli." Stejný pokyn je opakován zde, aby zdůraznil podstatu učení Bhagavad-gīty. Tato podstata není pochopena běžným člověkem, ale tím, kdo je ve skutečnosti Kṛṣṇovi velmi milý, čistým oddaným Kṛṣṇy. To je nejdůležitější pokyn celé védské literatury. Co Kṛṣṇa říká v tomto spojení je nejpodstatnější částí poznání a mělo by to být vykonáno nejen Arjunou, ale všemi živými bytostmi.

TEXT 65

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ।
मामेवैष्यसि सत्यं ते प्रतिजाने प्रियोऽसि मे ॥ १८-६५॥

man-manā bhava mad-bhakto
mad-yājī māṁ namaskuru
mām evaiṣyasi satyaṁ te
pratijāne priyo 'si me

man-manāḥ—myslíce na Mě; *bhava*—jen se staň; *mat-bhaktaḥ*—Mým oddaným; *mat-yājī*—Mým uctívajícím; *mām*—Mně; *namaskuru*—vyjadřuj své poklony; *mām*—Mně; *eva*—jistě; *eṣyasi*—přijít; *satyam*—skutečně; *te*—tobě; *pratijāne*—slibuji; *prijaḥ*—milý; *asi*—jsi; *me*—Můj.

Překlad

Neustále na Mě mysli a staň se Mým oddaným. Uctívej Mě a vzdávej Mi své pocty. A tak ke Mně bezpochyby přijdeš. Slibuji ti to, protože jsi Mým velmi milým přítelem.

Výklad

Nejdůvěrnější část poznání je, že by se jedinec měl stát čistým oddaným Kṛṣṇy a měl by na Něj neustále myslet a konat pro Něj. Jedinec by se neměl stát

oficiálním meditujícím. Život by měl být utvářen tak, aby jedinec měl neustále šanci myslet na Kṛṣṇu. Jedinec by měl vždy konat tak, že všechny jeho denní aktivity jsou ve spojením s Kṛṣṇou. Měl by uspořádat svůj život tak, že po celých dvacet čtyři hodin nemůže nemyslet na Kṛṣṇu. A Pánův slib je, že kdokoliv, kdo je v takovém čistém vědomí Kṛṣṇy, se jistě vrátí do svrchovaného sídla Kṛṣṇy, kde bude zapojen do sdružení se Kṛṣṇou tváří v tvář. Tato nejdůvěrnější část poznání je promluvena k Arjunovi, protože je milým přítelem Kṛṣṇy. Každý, kdo následuje cestu Arjuny, se může stát milým přítelem Kṛṣṇy a dosáhnout stejné dokonalosti jako Arjuna.

Tato slova zdůrazňují, že jedinec by měl soudstředit svou mysl na Kṛṣṇu - přesně na tuto formu se dvěma rukama nesoucíma flétnu, namodralého chlapce s nádherným obličejem a s pavími pery ve Svých vlasech. Toto jsou popisy Kṛṣṇy nalezené v Brahma-saṁhitě a dalších literaturách. Jedinec by měl zaměřit svou mysl na tuto původní formu Božství, Kṛṣṇu. Neměl by ani odvádět svou pozornost na jiné formy Pána. Pán má mnoho forem, jako Viṣṇu, Nārāyaṇa, Rāma, Varāha atd., ale oddaný by měl soustředit svou mysl na formu, která byla přítomná před Arjunou. Soustředění mysli na formu Kṛṣṇy představuje nejdůvěrnější část poznání a toto je Arjunovi odhaleno, protože Arjuna je nejmilejším přítelem Kṛṣṇy.

TEXT 66

सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज ।
अहं त्वा सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥ १८-६६ ॥

sarva-dharmān parityajya
mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ

sarva-dharmān—celé škály náboženství; *parityajya*—zanechávajíce; *mām*—Mně; *ekam*—jen; *śaraṇam*—odevzdej se; *vraja*—běž; *aham*—Já; *tvām*—ty; *sarva*—vše; *pāpebhyaḥ*—od hříšných reakcí; *mokṣayiṣyāmi*—oprostit; *mā*—ne; *śucaḥ*—strachovat se.

Překlad

Opusť všechny druhy náboženství a jen se Mi odevzdej. Oprostím tě od veškeré hříšné reakce. Neboj se.

Výklad

Pán popsal různé druhy poznání, procesy náboženství, poznání Nejvyššího Brahmanu, poznání Nadduše, poznání různých typů řádů a stavů sociálního života, poznání zřeknuvšího se řádu života, poznání nepřipoutanosti, kontroly smyslů a mysli, meditace atd. Popsal tolika způsoby různé typy náboženství. Nyní při shrnování Bhagavad-gīty Pán říká, že Arjuna by se měl vzdát všech procesů, které mu byly vysvětleny; měl by se jednoduše odevzdat Kṛṣṇovi. Toto odevzdání se ho ochrání před všemi druhy hříšných reakcí, jelikož Pán osobně slibuje ho ochránit.

V Osmé kapitole bylo řečeno, že pouze ten, kdo se stal osvobozeným ode všech hříšných reakcí, se může dát na uctívání Pána Kṛṣṇy. A tak si jedinec může myslet, že pokud není prost všech hříšných reakcí, nemůže se dát na proces odevzdání se. Takovým pochybám je zde řečeno, že i když jedinec není prost všech hříšných reakcí, jednoduše procesem odevzdání se Śrī Kṛṣṇovi je automaticky osvobozen. Není potřeba namáhavé snahy osvobodit sebe sama od hříšných reakcí. Jedinec by měl bez váhání přijmout Kṛṣṇu jako nejvyššího spasitele všech živých bytostí. S vírou a láskou by se Mu měl jedinec odevzdat.

Podle procesu oddanosti by jedinec měl jednoduše přijímat takové náboženské principy, které nakonec povedou k oddané službě Pánu. Jedinec může provádět určitou pracovní povinnost podle svého postavení v sociálním řádu, ale pokud vykonáváním své povinnosti nepřijde do bodu vědomí Kṛṣṇy, všechny jeho aktivity jsou marné. Čemukoliv, co nevede ke stádiu dokonalosti vědomí Kṛṣṇy, by se mělo být vyhnuto. Jedinec by si měl být jistý tím, že ho Kṛṣṇa ochrání ode všech obtíží. Není potřeba myslet na to, jak by jedinec měl udržet tělo a duši pohromadě. Kṛṣṇa na to dohlédne. Jedinec by si o sobě měl neustále myslet, že je bezmocný, a měl by považovat Kṛṣṇu za jediný základ pro svůj pokrok v životě. Jakmile se jedinec vážně zapojí do oddané služby Pánu v plném vědomí Kṛṣṇy, ihned se stane prost všech znečištění materiální přírody. Existují různé procesy náboženství a očistné procesy kultivací poznání, meditací v mystickém jóga systému atd., ale ten, kdo se odevzdá Kṛṣṇovi, nemusí vykonávat tolik metod. Toto jednoduché odevzdání se Kṛṣṇovi ho uchrání od zbytečného plýtvání časem. Jedinec tak může učinit všechen pokrok najednou a být osvobozen od veškeré hříšné reakce.

Jedinec by měl být přitahován nádherným viděním Kṛṣṇy. Jeho jméno je Kṛṣṇa, protože je naprosto přitažlivý. Ten, kdo se stane přitahovaným nádhernou, všemocnou, všemohoucí vizí Kṛṣṇy, je obdařen štěstím. Existují různé druhy transcendentalistů - někteří z nich jsou připoutáni k vizi neosobního Brahamanu, někteří jsou přitahováni rysem Nadduše atd., ale ten, kdo je přitahován k osobnímu rysu Nejvyšší Osobnosti Božství, a v prvé řadě ten, kdo je přitahován Nejvyšší Osobností Božství, Kṛṣṇou Samotným, je nejdokonalejší transcenden-

talista. Jinými slovy, oddaná služba Kṛṣṇovi, v plném vědomí, je nejdůvěrnější částí poznání, a toto je podstatou celé Bhagavad-gīty. *Karma*-jogíni, empiričtí filozofové, mystikové a oddaní jsou všichni nazýváni transcendentalisté, ale ten, kdo je čistým oddaným, je nejlepší ze všech. Konkrétní slova zde použitá, *mā śucaḥ*: „Neboj se, neotálej, nedělej si starosti," jsou velmi významná. Jedinec může být zmatený, jak se může vzdát všech druhů náboženských forem a jednoduše se odevzdat Kṛṣṇovi, ale taková starost je k ničemu.

TEXT 67

इदं ते नातपस्काय नाभक्ताय कदाचन ।
न चाशुश्रूषवे वाच्यं न च मां योऽभ्यसूयति ॥ १८-६७॥

idaṁ te nātapaskāya
nābhaktāya kadācana
na cāśuśrūṣave vācyaṁ
na ca māṁ yo 'bhyasūyati

idam—toto; *te*—ty; *na*—nikdy; *atapaskāya*—ten, kdo není odříkavý; *na*—nikdy; *abhaktāya*—ten, kdo není oddaným; *kadācana*—kdykoliv; *na*—nikdy; *ca*—také; *aśuśrūṣave*—ten, kdo není zapojen do oddané služby; *vācyam*—bude promluveno; *na*—nikdy; *ca*—také; *mām*—Mně; *yaḥ*—kdokoliv; *abhyasūyati*—závistivý.

Překlad

Toto důvěrné poznání nemůže být vysvětleno těm, kteří nejsou odříkaví či oddaní či zapojení do oddané služby, ani tomu, kdo Mi závidí.

Výklad

Osobám, které nepodstoupily odříkání náboženského procesu, které se nikdy nepokusili o oddanou službu ve vědomí Kṛṣṇy, které se nestaraly o čistého oddaného, a obzvláště ti, kteří jsou si vědomí Kṛṣṇy jako historické osobnosti či Kṛṣṇovi závidí Jeho velikost, by neměla být povězena tato nejdůvěrnější část poznání. Je nicméně někdy nalezeno, že dokonce i démonické osoby, které jsou závistivé vůči Kṛṣṇovi a uctívají Kṛṣṇu jiným způsobem, se dají na profesi vysvětlování Bhagavad-gīty jiným způsobem, aby vydělávali, ale kdokoliv, kdo touží ve skutečnosti porozumět Kṛṣṇovi, se musí takovým komentářům Bhagavad-gīty vyhnout. Ve skutečnosti účel Bhagavad-gīty není pochopitelný pro ty, kdo lahodí smyslům - dokonce i když jedinec nelahodí smyslům, ale přísně následuje kázně nařízené ve Védském písmu, pokud není oddaný, také nemůže porozumět Kṛṣṇovi. Dokonce i když se jedinec vydává za oddaného Kṛṣṇy, ale není zapojen do aktivit vědomí Kṛṣṇy, také nemůže porozumět Kṛṣṇovi. Existuje mnoho

osob, které závidí Kṛṣṇovi, protože v Bhagavad-gītě vysvětlil, že On je Nejvyšší a že nic není nad Ním nebo Mu rovno. Existuje mnoho osob, které jsou vůči Kṛṣṇovi závistivé. Takovým osobám by nemělo být říkáno o Bhagavad-gītě, jelikož nemohou porozumět. Neexistuje možnost, že by osoby bez víry porozuměly Bhagavad-gītě a Kṛṣṇovi. Bez porozumění Kṛṣṇovi od autority čistého oddaného by se nikdo neměl snažit Bhagavad-gītu komentovat.

TEXT 68

य इदं परमं गुह्यं मद्भक्तेष्वभिधास्यति ।
भक्तिं मयि परां कृत्वा मामेवैष्यत्यसंशयः ॥ १८-६८॥

ya idaṁ paramaṁ guhyaṁ
mad-bhakteṣv abhidhāsyati
bhaktiṁ mayi parāṁ kṛtvā
mām evaiṣyaty asaṁśayaḥ

yaḥ—kdokoliv; *idam*—toto; *paramam*—nejvíce; *guhyam*—důvěrné; *mat*—Můj; *bhakteṣu*—mezi oddanými; *abhidhāsyati*—vysvětluje; *bhaktim*—oddaná služba; *mayi*—Mně; *parām*—transcendentální; *kṛtvā*—dělá; *mām*—Mně; *eva*—jistě; *eṣyati*—přijde; *asaṁśayaḥ*—bezpochyby.

Překlad

Pro toho, kdo vysvětluje nejvyšší tajemství oddaným, je oddaná služba zaručená a na konci půjde zpátky ke Mně.

Výklad

Obecně je doporučováno, aby Bhagavad-gītā byla diskutována jen mezi oddanými, jelikož ti, kteří nejsou oddanými, nebudou rozumět ani Kṛṣṇovi, ani Bhagavad-gītě. Ti, kteří nepřijímají Kṛṣṇu Takového, jaký je, a Bhagavad-gītu takovou, jaká je, by se neměli snažit rozmarně vysvětlovat Bhagavad-gītu a stát se provinilými. Bhagavad-gītā by měla být vysvětlována osobám, které jsou připraveny přijmout Kṛṣṇu jako Nejvyšší Osobnost Božství. Je to téma pouze pro oddané a ne pro filozofické spekulanty. Nicméně, kdokoliv, kdo se upřímně snaží prezentovat Bhagavad-gītu takovou, jaká je, učiní pokrok v oddanostních aktivitách a dosáhne čistého stavu života v oddanosti. Jako výsledek takové čisté oddanosti je mu zaručen návrat zpátky domů, zpátky k Božství.

TEXT 69

न च तस्मान्मनुष्येषु कश्चिन्मे प्रियकृत्तमः ।

भविता न च मे तस्मादन्यः प्रियतरो भुवि ॥ १८-६९॥

na ca tasmān manuṣyeṣu
kaścin me priya-kṛttamaḥ
bhavitā na ca me tasmād
anyaḥ priyataro bhuvi

na—nikdy; *ca*—a; *tasmāt*—proto; *manuṣyeṣu*—napříč lidstvem; *kaścit*—kdokoliv; *me*—Můj; *priya-kṛttamaḥ*—milejší; *bhavitā*—se stane; *na*—ne; *ca*—a; *me*—Můj; *tasmāt*—než on; *anyaḥ*—jiný; *priyataraḥ*—milejší; *bhuvi*—v tomto světě.

Překlad

V tomto světě není žádný služebník, který je Mi milejší než on, ani zde nikdo milejší nikdy nebude.

TEXT 70

अध्येष्यते च य इमं धर्म्यं संवादमावयोः ।
ज्ञानयज्ञेन तेनाहमिष्टः स्यामिति मे मतिः ॥ १८-७०॥

adhyeṣyate ca ya imaṁ
dharmyaṁ saṁvādam āvayoḥ
jñāna-yajñena tenāham
iṣṭaḥ syām iti me matiḥ

adhyeṣyate—bude studovat; *ca*—také; *yaḥ*—on; *imam*—toto; *dharmyaṁ*—posvátná; *saṁvādam*—konverzace; *āvayoḥ*—naše; *jñāna*—poznání; *yajñena*—obětí; *tena*—jím; *aham*—Já; *iṣṭaḥ*—uctíval; *syām*—bude; *iti*—tak; *me*—Můj; *matiḥ*—názor.

Překlad

A Já prohlašuji, že ten, kdo studuje tento posvátný dialog, Mě uctívá svou inteligencí.

TEXT 71

श्रद्धावाननसूयश्च श‍ृणुयादपि यो नरः ।
सोऽपि मुक्तः शुभाँल्लोकान्प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणाम् ॥ १८-७१॥

śraddhāvān anasūyaś ca
śṛṇuyād api yo naraḥ

so 'pi muktaḥ śubhāl lokān
prāpnuyāt puṇya-karmaṇām

sraddhāvan—věrný; *anasūyaḥ ca*—a nezávidící; *śṛṇuyāt*—slyší; *api*—jistě; *yaḥ*—kdo; *naraḥ*—muž; *saḥ api*—ten také; *muktaḥ*—osvobozen; *śubhān*—příznivý; *lokān*—planety; *prāpnuyāt*—dosáhne; *puṇya-karmaṇām*—minulosti.

Překlad

A ten, kdo naslouchá s vírou a bez závisti, se stane osvobozeným od hříšné reakce a dosáhne planet, kde přebývají zbožní.

Výklad

V 67. verši této kapitoly Pán výslovně zakázal, aby byla Gītā promluvena těm, kdo Pánovi závidí. Jinými slovy, Bhagavad-gītā je pouze pro oddané, ale tak se stává, že oddaný pána bude pořádat otevřenou přednášku a na této přednášce není očekáváno, že všichni studenti jsou oddanými. Proč takové osoby pořádají otevřenou přednášku? Je zde vysvětleno, že ačkoliv ne každý je oddaným, pořád ještě je mnoho lidí, kteří nejsou vůči Kṛṣṇovi závistiví. Mají v Něj víru jako v Nejvyšší Osobnost Božství. Pokud takové osoby uslyší o Pánovi od pravého oddaného, výsledkem je, že se stanou ihned osvobozeni od hříšných reakcí a poté dosáhnou na planetární systém, kde jsou umístěny všechny počestné osoby. Proto jednoduše slyšením Bhagavad-gīty, dokonce i osoba, která se nesnaží být čistým oddaným, dosáhne výsledku počestných aktivit. A tak čistý oddaný Pána dává každému šanci stát se osvobozeným od všech hříšných reakcí a stát se oddaným Pána.

Obecně ti, kdo jsou osvobození od hříšných reakcí, jsou počestní. Takové osoby se velmi jednoduše dají na vědomí Kṛṣṇy. Slovo *puṇya-karmaṇām* je zde velmi významné. Toto odkazuje k provádění veliké oběti. Ti, kteří jsou počestní v provádění oddané služby, ale nejsou čistí, mohou dosáhnout planetárního systému polárky, či Dhruvaloky, kde předsedá Dhruva Mahārāja. Je velkým oddaným Pána a má zvláštní planetu, která je nazvána polárka.

TEXT 72

कच्चिदेतच्छ्रुतं पार्थ त्वयैकाग्रेण चेतसा ।
कच्चिदज्ञानसम्मोहः प्रनष्टस्ते धनञ्जय ॥ १८-७२॥

kaccid etac chrutaṁ pārtha
tvayaikāgreṇa cetasā
kaccid ajñāna-sammohaḥ
praṇaṣṭas te dhanañjaya

kaccit—zdali; *etat*—toto; *śrutam*—slyšel; *pārtha*—ó synu Pṛthy; *tvayā*—tebou; *ekāgreṇa*—s plnou pozorností; *cetasā*—myslí; *kaccit*—zdali; *ajñāna*—nevědomý; *saṁmohaḥ*—iluze; *praṇaṣṭaḥ*—rozptýlil; *te*—tvoje; *dhanañjaya*—ó dobyvateli bohatství (Arjuno).

Překlad

Ó dobyvateli bohatství, Arjuno, slyšel jsi toto pozorně se svou myslí? Jsou nyní tvé iluze a nevědomost rozptýleny?

Výklad

Pán konal jako spirituální mistr Arjuny. Proto bylo Jeho povinností dotazovat se Arjuny, zdali porozuměl celé Bhagavad-gītě z její náležité perspektivy. Pokud ne, Pán byl připraven znovu vysvětlit jakýkoliv bod či celou Bhagavad-gītu, pokud by to bylo třeba. Ve skutečnosti, kdokoliv, kdo slyší Bhagavad-gītu od pravého spirituálního mistra jako Kṛṣṇy či Jeho zástupce, nalezne, že všechna jeho nevědomost je rozptýlena. Bhagavad-gītā není běžnou knihou napsanou básníkem či pisatelem fikce; je promluvena Nejvyšší Osobností Božství. Jakákoliv osoba, pokud je dostatečně obdařena štěstím, aby slyšela tato učení od Kṛṣṇy či Jeho pravého spirituálního zástupce, má zaručeno, že se stane osvobozenou osobou a dostane se z temnoty nevědomosti.

TEXT 73

अर्जुन उवाच ।
नष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादान्मयाच्युत ।
स्थितोऽस्मि गतसन्देहः करिष्ये वचनं तव ॥ १८-७३॥

arjuna uvāca
naṣṭo mohaḥ smṛtir labdhā
tvat-prasādān mayācyuta
sthito 'smi gata-sandehaḥ
kariṣye vacanaṁ tava

arjunaḥ uvāca—Arjuna řekl; *naṣṭaḥ*—rozptýlená; *mohaḥ*—iluze; *smṛtiḥ*—paměť; *labdhā*—znovuzískaná; *tvat-prasādāt*—Tvou milostí; *mayā*—mnou; *acyuta*—ó neomylný Kṛṣṇo; *sthitaḥ*—umístěný; *asmi*—jsem; *gata*—odstraněný; *sandehaḥ*—všechny pochyby; *kariṣye*—vykonám; *vacanam*—příkaz; *tava*—Tvůj.

Překlad

Arjuna řekl: Můj milý Kṛṣṇo, ó Ty, kdož jsi neomylný, má iluze je nyní pryč. Získal jsem Tvou milostí znovu svou paměť a jsem nyní pevný a prost pochyb a jsem připraven konat podle Tvých pokynů.

Výklad

Konstituční postavení živé bytosti, která je zastoupená Arjunou, je, že musí konat podle pokynu Nejvyššího Pána. Je určena pro sebekázeň. Śrī Caitanya Mahāprabhu říká, že skutečné postavení živé bytosti je, že je věčným služebníkem Nejvyššího Pána. Když živá bytost toto pravidlo zapomene, stane se podmíněnou materiální přírodou, ale ve sloužení Nejvyššímu Pánu se stane osvobozeným služebníkem Boha. Konstituční postavení živé bytosti je být služebníkem; musí buď sloužit iluzorní māyi, nebo Nejvyššímu Pánu. Pokud slouží Nejvyššímu Pánu, je ve svém normálním stavu, ale pokud preferuje sloužit iluzorní externí energii, pak jistě bude spoutaná. V iluzi živá bytost slouží v tomto materiálním světě. Je spoutána chtíčem a tužbami, přesto se považuje za pána světa. To je nazváno iluze. Když je osoba osvobozena, její iluze skončila a ona se dobrovolně odevzdá Nejvyššímu, aby konala podle Jeho tužeb. Poslední iluzí, poslední nástrahou māyi k polapení živé bytosti, je výrok, že je Bohem. Živá bytost si myslí, že již nadále není podmíněnou duší, ale Bohem. Je tak neinteligentní, že nepřemýšlí, že kdyby byla Bohem, jak by pak mohla mít pochyby? To ona neuváží. Takže toto je poslední nástraha iluze. Ve skutečnosti osvobozením se od iluzorní energie je porozumění Kṛṣṇovi, Nejvyšší Osobnosti Božství, a souhlas s konáním podle Jeho příkazu. Slovo *mohaḥ* je v tomto verši velmi důležité. *Mohaḥ* odkazuje na to, co odporuje poznání. Ve skutečnosti skutečné poznání je porozumění, že každá živá bytost je věčně služebníkem Pána, ale místo toho, aby se považovala v tomto postavení, si živá bytost myslí, že není služebníkem, že je pánem tohoto materiálního světa, jelikož chce opanovat materiální přírodu. To je její iluze. Tato iluze může být zdolána milostí Pána či milostí čistého oddaného. Když je tato iluze pryč, jedinec souhlasí s konáním ve vědomí Kṛṣṇy.

Vědomí Kṛṣṇy je konání podle příkazu Kṛṣṇy. Podmíněná duše oklamána externí energií hmoty neví, že Nejvyšší Pán je pánem, který je plný poznání a který je vlastníkem všeho. Může udělit Svým oddaným cokoliv On touží; je přítelem každého a obzvláště tíhne ke Svému oddanému. Je vládcem této materiální přírody a všech živých bytostí. Je také vládcem nevyčerpatelného času a je plný všech honosností a všech sil. Nejvyšší Osobnost Božství může dokonce dát oddanému Sebe Samu. Ten, kdo Ho nezná, je pod okouzlením iluze; nestane se oddaným, ale služebníkem māyi. Nicméně Arjuna poté, co uslyšel Bhagavad-gītu od Nejvyšší Osobnosti Božství, se stal oproštěným od veškeré iluze. Mohl poro-

zumět, že Kṛṣṇa byl nejen jeho přítel, ale i Nejvyšší Osobnost Božství. A fakticky Kṛṣṇovi porozuměl. Takže studovat Bhagavad-gītu znamená fakticky porozumět Kṛṣṇovi. Když je osoba v plném poznání, přirozeně se odevzdá Kṛṣṇovi. Když Arjuna porozuměl, že omezit nadbytečný nárůst populace bylo Kṛṣṇovým plánem, souhlasil, že bude bojovat podle touhy Kṛṣṇy. Znovu vzal své zbraně - svůj luk a šípy - aby bojoval podle příkazu Nejvyšší Osobnosti Božství.

TEXT 74

सञ्जय उवाच ।
इत्यहं वासुदेवस्य पार्थस्य च महात्मनः ।
संवादमिममश्रौषमद्भुतं रोमहर्षणम् ॥ १८-७४॥

sañjaya uvāca
ity ahaṁ vāsudevasya
pārthasya ca mahātmanaḥ
saṁvādam imam aśrauṣam
adbhutaṁ roma-harṣaṇam

sañjayaḥ uvāca—Sañjaya řekl; *iti*—tak; *aham*—já; *vāsudevasya*—Kṛṣṇy; *pārthasya*—Arjuny; *ca*—také; *mahātmanaḥ*—dvě velké duše; *saṁvādam*—diskutující; *imam*—toto; *aśrauṣam*—slyšel; *adbhutam*—úžas; *romaharṣaṇam*—vlasy stojící na konečku.

Překlad

Sañjaya řekl: Tak jsem slyšel dialog dvou velkých duší, Kṛṣṇy a Arjuny. A tato zpráva je tak úžasná, že se mi ježí vlasy.

Výklad

Na začátku Bhagavad-gīty Dhṛtarāṣṭra od svého tajemníka Sañjayi zjišťoval: „Co se stalo na Bitevním poli Kurukṣetra?“ Celé pozorování bylo přenášeno do srdce Sañjayi milostí jeho spirituálního mistra, Vyāsy. Tak vysvětlil hlavní myšlenku bitevního pole. Konverzace byla úžasná, protože taková důležitá konverzace mezi dvěma velkými dušemi se nikdy předtím nekonala a nikdy se znovu konat nebude. Je úžasná, protože Nejvyšší Osobnost Božství promlouvá o Sobě a Svých energiích k živé bytosti, Arjunovi, velkému oddanému Pána. Pokud budeme následovat ve šlépějích Arjuny, abychom porozuměli Kṛṣṇovi, pak náš život bude šťastný a úspěšný. Sañjaya si toto uvědomil, a jak to začínal chápat, vyprávěl konverzaci Dhṛtarāṣṭrovi. Nyní je shrnuto, že kdekoliv je Kṛṣṇa a Arjuna, tam je vítězství.

TEXT 75

व्यासप्रसादाच्छ्रुतवानेतद्गुह्यमहं परम् ।
योगं योगेश्वरात्कृष्णात्साक्षात्कथयतः स्वयम् ॥ १८-७५॥

vyāsa-prasādāc chrutavān
etad guhyam ahaṁ param
yogaṁ yogeśvarāt kṛṣṇāt
sākṣāt kathayataḥ svayam

vyāsa-prasādāt—milostí Vyāsadevy; *śrutavān*—slyšel; *etat*—toto; *guhyam*—důvěrné; *aham*—já; *param*—nejvyšší; *yogam*—mysticismus; *yogeśvarāt*—od pána veškerého mysticismu; *kṛṣṇāt*—od Kṛṣṇy; *sākṣāt*—přímo; *kathayataḥ*—promlouvající; *svayam*—osobně.

Překlad

Milostí Vyāsy jsem slyšel tyto nejdůvěrnější hovory přímo od pána veškerého mysticismu, Kṛṣṇy, který osobně promlouval k Arjunovi.

Výklad

Vyāsa byl spirituálním mistrem Sañjayi a Sañjaya připouští, že to bylo jeho milostí, že mohl porozumět Nejvyšší Osobnosti Božství. Toto znamená, že jedinec musí porozumět Kṛṣṇovi ne přímo, ale skrze médium spirituálního mistra. Spirituální mistr je průzračné médium, ačkoliv je pravda, že zkušenost je přímá. To je tajemství učednické posloupnosti. Když je spirituální mistr pravý, pak může jedinec slyšet Bhagavad-gītu přímo, jako ji slyšel Arjuna. Po celém světě existuje mnoho mystiků a jogínů, ale Kṛṣṇa je pánem všech systémů jógy. Kṛṣṇův pokyn je v Bhagavad-gītě výslovně uveden - odevzdej se Kṛṣṇovi. Jedinec, který tak učiní, je nejvyšším jogínem. To je potvrzeno v posledním verši Šesté kapitoly. *Yogināṁ api sarveṣām.*

Nārada je přímým žákem Kṛṣṇy a spirutuálním mistrem Vyāsy. Proto je Vyāsa stejně pravý tak jako Arjuna, protože přichází v učednické posloupnosti, a Sañjaya je přímým žákem Vyāsy. Proto milostí Vyāsy jeho smysly byly očištěny a mohl vidět a slyšet Kṛṣṇu přímo. Ten, kdo Kṛṣṇu slyší přímo, může porozumět tomuto důvěrnému poznání. Ten, kdo nepřijde do učednické posloupnosti, nemůže Kṛṣṇu slyšet; proto je jeho poznání vždy nedokonalé, alespoň co se porozumění Bhagavad-gītě týče.

V Bhagavad-gītě jsou vysvětleny všechny systémy jógy, *karma*-jóga, *jñāna*-jóga a *bhakti*-jóga. Kṛṣṇa je pánem všeho takového mysticismu. Nicméně by mělo být pochopeno, že jak byl Arjuna obdařen dostatkem štěstí, aby přímo porozuměl Kṛṣṇovi, podobně, milostí Vyāsy byl Sañjaya také schopen slyšet Kṛṣṇu přímo.

Ve skutečnosti není žádný rozdíl mezi slyšením přímo od Kṛṣṇy a slyšením přímo od Kṛṣṇy skrze pravého spirituálního mistra jako Vyāsy. Spirituální mistr je také zástupcem Vyāsadevy. Podle védského systému v den narození spirituálního mistra žáci pořádají ceremonii nazvanou Vyāsa-pūjā.

TEXT 76

राजन्संस्मृत्य संस्मृत्य संवादमिममद्भुतम् ।
केशवार्जुनयोः पुण्यं हृष्यामि च मुहुर्मुहुः ॥ १८-७६ ॥

rājan saṁsmṛtya saṁsmṛtya
saṁvādam imam adbhutam
keśavārjunayoḥ puṇyaṁ
hṛṣyāmi ca muhur muhuḥ

rājan—ó Králi; *saṁsmṛtya*—vzpomínající; *saṁsmṛtya*—vzpomínající; *saṁvādam*—zpráva; *imam*—tato; *adbhutam*—úžasná; *keśava*—Pán Kṛṣṇa; *arjunayoḥ*—a Arjuna; *puṇyam*—zbožní; *hṛṣyāmi*—těším se; *ca*—také; *muhuḥ muhuḥ*—neustále, opakovaně.

Překlad

Ó Králi, jak si opakovaně vzpomínám na tento úžasný a svatý rozhovor mezi Kṛṣṇou a Arjunou, libuji si a jsem uchvácený v každém okamžiku.

Výklad

Porozumění Bhagavad-gītě je tak transcendentální, že kdokoliv, kdo se stane dobře obeznámeným s tématy Arjuny a Kṛṣṇy, se stane počestným a nemůže takové hovory zapomenout. To je transcendentální postavení spirituálního života. Jinými slovy, ten, kdo slyší Gītu od správného zdroje, přímo od Kṛṣṇy, dosáhne plného vědomí Kṛṣṇy. Výsledkem vědomí Kṛṣṇy je, že se jedinec stává čím dál tím více osvíceným a užívá si života s uchvácením, nejen po nějaký čas, ale v každém okamžiku.

TEXT 77

तच्च संस्मृत्य संस्मृत्य रूपमत्यद्भुतं हरेः ।
विस्मयो मे महान् राजन्हृष्यामि च पुनः पुनः ॥ १८-७७॥

tac ca saṁsmṛtya saṁsmṛtya
rūpam aty-adbhutaṁ hareḥ
vismayo me mahān rājan
hṛṣyāmi ca punaḥ punaḥ

tat—to; *ca*—také; *saṁsmṛtya*—vzpomínající; *saṁsmṛtya*—vzpomínající; *rūpam*—forma; *ati*—veliký; *adbhutam*—úžasný; *hareḥ*—Pána Kṛṣṇy; *vismayaḥ*—úžas; *me*—můj; *mahān*—veliký; *rājan*—ó Králi, *hṛṣyāmi*—užívající si; *ca*—také; *punaḥ punaḥ*—opakovaně.

Překlad

Ó Králi, když si vzpomenu na úžasnou formu Pána Kṛṣṇy, jsem zasažen jestě větším úžasem a raduji se znovu a znovu.

Výklad

Vypadá to, že také Sañjaya, milostí Vyāsy, mohl vidět vesmírnou podobu Kṛṣṇy projevenou Arjunovi. Je samozřejmě řečeno, že Pán Kṛṣṇa nikdy předtím takovou podobu neprojevil. Byla projevena pouze Arjunovi, a přesto někteří velcí oddaní mohli také vidět vesmírnou podobu Kṛṣṇy, když byla ukázána Arjunovi, a Vyāsa byl jedním z nich. Je jedním z velkých oddaných Pána a je považován za mocnou inkarnaci Kṛṣṇy. Vyāsa toto odhalil svému žáku, Sañjayovi, který si pamatoval tuto úžasnou podobu Kṛṣṇy projevenou Arjunovi a opakovaně si ji užíval.

TEXT 78

यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः ।
तत्र श्रीर्विजयो भूतिर्ध्रुवा नीतिर्मतिर्मम ॥ १८-७८॥

yatra yogeśvaraḥ kṛṣṇo
yatra pārtho dhanur-dharaḥ
tatra śrīr vijayo bhūtir
dhruvā nītir matir mama

yatra—kde; *yogeśvaraḥ*—pán mysticismu; *kṛṣṇaḥ*—Pán Kṛṣṇa; *yatra*—kde; *pārthaḥ*—syn Pṛthy; *dhanur-dharaḥ*—nositel luku a šípu; *tatra*—tam; *śrīḥ*—honosnost; *vijayaḥ*—vítězství; *bhūtiḥ*—výjimečná síla; *dhruvā*—jistě; *nītiḥ*—moralita; *matiḥ mama*—je můj názor.

Překlad

Kdekoliv je Kṛṣṇa, pán všech mystiků, a kdekoliv je Arjuna, nejvyšší lučištník, tam bude jistě také bohatství, vítězství, výjimečná síla a morálka. To je můj názor.

Výklad

Bhagavad-gītā začala dotazem Dhṛtarāṣṭry. Pevně doufal ve vítězství svých synů, usnadněné velkými válečníky jako Bhīṣma, Droṇa a Karṇa. Pevně doufal, že vítězství bude na jeho straně. Ale po popsání scény na bojišti Sañjaya Králi řekl: „Myslíš na vítězství, ale můj názor je, že kde je přítomný Kṛṣṇa a Arjuna, tam bude veškerá přízeň osudu.“ Přímo potvrdil, že Dhṛtarāṣṭra nemohl pro svou stranu očekávat vítězství. Vítězství bylo jisté pro stranu Arjuny, protože tam byl Kṛṣṇa. Kṛṣṇovo přijetí pozice vozataje Arjuny bylo projevem další honosnosti. Kṛṣṇa je plný všech honosností a odříkání je jedna z nich. Existuje mnoho příkladů takového odříkání, jelikož Kṛṣṇa je pánem odříkání.

Boj ve skutečnosti probíhal mezi Duryodhanou a Yudhiṣṭhirou. Arjuna bojoval za svého staršího bratra, Yudhiṣṭhiru. Protože Kṛṣṇa a Arjuna byli na straně Yudhiṣṭhiry, Yudhiṣṭhirovo vítězství bylo jisté. Bitva sloužila k tomu rozhodnout, kdo bude vládnout světu, a Sañjaya předpověděl, že moc bude přesunuta k Yudhiṣṭhirovi. Je zde také předpovězeno, že Yudhiṣṭhirovi, poté co získá vítězství v této bitvě, se bude více a více dařit, protože nebyl pouze počestný a zbožný, ale byl i přísným moralistou. Nikdy během svého života nepověděl lež.

Existuje mnoho méně inteligentních osob, které považují Bhagavad-gītu za diskuzi témat mezi dvěma přáteli na bitevním poli. Ale taková kniha nemůže být svatým písmem. Někteří mohou protestovat, že Kṛṣṇa nabádal Arjunu k boji, což je nemorální, ale skutečnost situace je jasně uvedena: Bhagavad-gītā je nejvyšším pokynem v morálce. Nejvyšší pokyn morálky je uveden v Deváté kapitole, třicátém čtvrtém verši: *man-manā bhava mad-bhaktaḥ*. Jedinec se musí stát oddaným Kṛṣṇy a podstatou všeho náboženství je odevzdat se Kṛṣṇovi, jak je uvedeno, *sarva-dharmān*. Pokyny Bhagavad-gīty představují nejvyšší process náboženství a morálky. Všechny ostatní procesy mohou být očišťující a mohou vest k tomuto procesu, ale poslední pokyn Gīty je posledním slovem veškeré morálky a náboženství: odevzdat se Kṛṣṇovi. To je verdiktem Osmnácté kapitoly.

Z Bhagavad-gīty můžeme pochopit, že realizace vlastního já filozofickou spekulací a meditací je jeden proces, ale plné odevzdání se Kṛṣṇovi je nejvyšší dokonalostí. To je podstata učení Bhagavad-gīty. Cesta regulativních principů podle řádů sociálního života a podle různých směrů náboženství může být důvěrnou cestou poznání do té míry, do jaké jsou rituály náboženství důvěrné, ale jedinec je stále zapojený do meditace a kultivace poznání. Odevzdání se Kṛṣṇovi v oddané službě v plném vědomí Kṛṣṇy je nejdůvěrnějším pokynem a podstatou Osmnácté kapitoly.

Dalším rysem Bhagavad-gīty je, že skutečná pravda je Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa. Absolutní Pravda je realizována ve třech rysech - neosobní Brahman, lokalizovaná Paramātmā a Nejvyšší Osobnost Božství, Kṛṣṇa. Dokonalé poznání Absolutní Pravdy znamená dokonalé poznání Kṛṣṇy. Pokud jedinec

porozumí Kṛṣṇovi, pak všechny sekce poznání jsou nedílnou součástí tohoto porozumění. Kṛṣṇa je transcendentální, jelikož je stále umístěný ve Své věčné vnitřní potenci. Živé bytosti jsou projeveny a jsou rozděleny do dvou tříd, večně podmíněné a věčně osvobozené. Takových živých bytostí je nespočet a jsou považovány za základní části Kṛṣṇy. Materiální energie je projevená do dvaceti čtyř sekcí. Stvoření je provedeno věčným časem a je stvořeno a rozpuštěno externí energií. Tento projev vesmírného světa se opakovaně stává viditelným a neviditelným.

V Bhagavad-gītě bylo diskutováno pět hlavních témat: Nejvyšší Osobnost Božství, materiální příroda, živé bytosti, věčný čas a všechny druhy aktivit. Všechna tato témata jsou závislá na Nejvyšší Osobnosti Božství, Kṛṣṇovi. Všechna pojetí Absolutní Pravdy, jmenovitě, neosobní Brahman, lokalizovaná Paramātmā, či jakékoliv jiné transcendentální pojetí, existují v rámci kategorie porozumění Nejvyšší Osobnosti Božství. Ačkoliv se povrchně Nejvyšší Osobnost Božství, živá bytost, materiální příroda a čas jeví jako různé, nic není odlišné od Nejvyššího. Ale Nejvyšší je stále odlišný od všeho. Filozofie Pána Caitanyi je „nepředstavitelně jeden a odlišný." Tento systém filozofie představuje dokonalé poznání Absolutní Pravdy.

Živá bytost je ve svém původním postavení čistou duší. Je právě jako atomová částečka Nejvyšší Duše. Podmíněná živá bytost je nicméně okrajovou energií Pána; má sklon být v kontaktu s materiální i spirituální energií. Jinými slovy, živá bytost je umístěná mezi dvěma energiemi Pána, a protože náleží do nadřazené energie Pána, má kousíček nezávislosti. Náležitým užíváním této nezávislosti přijde pod přímý příkaz Kṛṣṇy. A tak dosáhne svého normálního stavu v potěšení-dávající potenci.

Tak končí Bhaktivedantovy Výklady k Osmnácté kapitole Śrīmad-Bhagavad-gīty v záležitosti jejích Závěrů - dokonalosti zřeknutí se.

Přílohy

Index obrázků

Ilustrace Bhagavad-gīty, takové, jaká je, byly nakresleny členy Mezinárodní společnosti pro vědomí Kṛṣṇy, kteří pracovali pod přímým dohledem autora, jejich spirituálního mistra. V následujícím popisném indexu tučně zvýrazněná čísla za označením ilustrace odkazují k číslu kapitoly a verše Gīty, který daná ilustrace popisuje.

Kapitola 1

Ilustrace 1 **1.1** Dhṛtarāṣṭra je na trůnu a Sañjaya, jeho tajemník, popisuje, co se děje na Bojišti na Kurukṣetře. Díky mystickým silám Sañjayi je rozprava Kṛṣṇy a Arjuny přímo vyjevena v jeho srdci.

Ilustrace 2 **1.3** Droṇācārya sedí ve svém stanu a Duryodhana ukazuje na obě armády venku.

Ilustrace 3 **1.3** Pohled na vojenský šik na Bojišti na Kurukṣetře. Vůz Kṛṣṇy a Arjuny je uprostřed obou armád.

Ilustrace 4 **1.14** Kṛṣṇa duje na svou transcendentální lasturu, aby ohlásil bitvu. Arjuna je viděn na pozadí.

Ilustrace 5 **1.26-29** Jak Arjuna vidí své příbuzné v bitvě stojící pro němu, běduje. Kṛṣṇa se usmívá a je připraven utěšit Svého přítele Svými transcendentálními učeními.

Ilustrace 6 **1.33-35** Draupadī, manželka bratrů Pāṇḍuovců (Arjuny, Mahārāje Yudhiṣṭhiry, Bhīmy, Nakuly a Sahadevy) je Duryodhanou a Duḥśāsanou, dvěma syny Dhṛtarāṣṭry, svlékána, poté, co byla v jejich prospěch prohrána v hazardní hře. Dhṛtarāṣṭra sedí na trůnu. Kṛṣṇa se stává nekonečným šatem pro Draupadī, aby ji uchránil od toho, že bude před shromážděním viděna nahá. Z důvodu tohoto incidentu a dalších urážek směřovaných na Pāṇḍuovce Kṛṣṇa chtěl, aby se bitva odehrála a aby ničemové byli zabiti.

Kapitola 2

Ilustrace 7 **2.11** Oddaný Pána přijde mrtvému muži ležícímu na zemi a vedle něj jsou další dva v podmínkách tělesného utrpení.

Ilustrace 8 **2.13** Podmíněná spirituální duše je viděna, jak mění těla od dětství do mládí do stáří do smrti a pak je v lůně další matky. Tento obrázek ilustruje také verš 22. Muž nahoře mění šaty a duše dole mění těla.

Ilustrace 9 **2.13** Mnoho, mnoho snímků na filmové cívce, když jsou viděny za sebou, se jeví jako jeden obraz, ačkoliv je zde ve skutečnosti mnoho

různých obrazů. Podobně vidíme člověka jako lokalizovaného (nahoře), ale ve skutečnosti se jeho tělo každou sekundu mění. Všechno toto se děje bez povšimnutí pozorovatele. Nicméně, duše uvnitř srdce (viděna jako zářící hvězda) se nemění; zůstává věčně stejnou.

Ilustrace 10 **2.22** Ptáček vlevo je uchvácen plody stromu, zatímco jeho kamarádský ptáček koná jako svědek. Podobně, vtělená živá bytost si užívá nebo trpí plody svých materiálních aktivit, zatímco přátelská Nadduše koná jako svědek a čeká na Svého přítele, až se k Němu navrátí.

Ilustrace 11 **2.62-63** Je zobrazena cesta zničení inteligence podmíněné duše v důsledku diktátu smyslů a mysli.

Kapitola 3

Ilustrace 12 **3.10** Pán Caitanya, nosící žluté roucho, vede tisíce následovníků ve sborovém pění svatých jmen Śrī Kṛṣṇy. Jeho čtyřmi společníky jsou: a) Nityānanda Prabhu, nosící purpurové roucho, bezprostředně vpravo od Pána Caitanyi; b) Advaita Prabhu, nosící bílé roucho, bezprostředně vpravo Nityānandy; c) Gadādhara Pāṇḍit bezprostředně vlevo Pána Caitanyi; d) Śrīvāsa Pāṇḍit bezprostředně vlevo Gadādhary.

Ilustrace 13 **3.12** Oddaní jsou zachyceni, jak se věnují *saṅkīrtana*-yajñě. Nad mraky jsou polobohové a nad nimi je Pán, který je zpíváním Svých svatých jmen potěšen. Polobohové jsou (zleva): Candra (bůh měsíce), Indra (bůh deště), Vivasvān (bůh slunce) a Vāyu (bůh větru). Úplně vpravo je Lakṣmī, bohyně štěstěny.

Ilustrace 14 **3.37-39** Živá bytost ve středu je obklopena spalujícím chtíčem. Je zde ilustrována analogie verše 38. Nahoře je oheň pokryt kouřem, symbolizujícím lidských život. Vlevo dole je zrcadlo pokryté prachem, symbolizující zvířecí život. Vpravo dole je embryo pokryté dělohou, symbolizující život stromů a rostlin.

Kapitola 4

Ilustrace 15 **4.1** Nahoře Kṛṣṇa učí vědu Bhagavad-gīty Vivasvāna, boha slunce. Pod tím Vivasvān učí svého syna, Manua, a v kruhu vpravo Manu učí svého syna Ikṣvāka.

Ilustrace 16 **4.7** V prostředním čtverci je Kṛṣṇa ukázán ve Své původní dvouruké podobě, držící flétnu. Obklopuje Ho deset z jeho věčných inkarnací, zobrazených v pořadí, ve kterém se objevily v materiálním světě, počínaje po směru hodinových ručiček od rohu dole vlevo: a) Matsya, inkarnace ryby, zachraňující Védy; b) Kūrma, inkarnace želvy, držící na Svých zádech kopec; c) Varāha, inkarnace kance, bojuje s démonem Hiraṇyākśou; d) Nṛsiṁhadeva, inkarnace lva, zabíjí démona Hiraṇyakaśipua; e) Vāmanadeva, inkarnace trpaslíka,

žádá trochu země od Krále Baliho; f) Paraśurāma zabíjí démonické kṣatriye; g) Pán Rāmacandra odchází do exilu se svou ženou Sītou a bratrem Lakṣmaṇem; h) Kṛṣṇa zvedá Kopec Govardhana a vedle něj je Jeho bratr Balarāma; i) Pán Buddha; j) Pán Kalki jede na Svém koni, zabíjí všechny démony, a tak je osvobozuje.

Ilustrace 17 **4.8** Kṛṣṇův strýc, Kaṁsa, je zabíjen Pánem. Balarāma, Kṛṣṇův bratr stojí vpravo od Kṛṣṇy. Za Kṛṣṇou jsou Jeho rodiče, Devakī a Vasudeva, kteří byli Kaṁsou uvězněni, ale jsou zde osvobozováni svým synem. Tato scéna se odehrává v Kaṁsově aréně pro zápasení v provincii Mathurā.

Ilustrace 18 **4.11** Nahoře Kṛṣṇa tančí se Svými nejčistšími oddanými jako milenec. Na lotosových okvětních lístcích má Pán vzájemnou výměnu se Svými oddanými jako syn, jako přítel a jako pán. Dole vlevo se oddaný v materiálním světě osobně sdružuje s Kṛṣṇou malováním Jeho transcendentální podoby. Dále, impersonalista svou meditací splývá s *brahmajyoti*, spirituální září vyzařující z Pánova těla. Napravo mystický jogín chodí po vodě. Úplně napravo ziskuchtivý pracovník obdržuje plody své práce.

Kapitola 5

Ilustrace 19 **5.4-6** Nahoře je oddaný zapojen do různých oddanostních aktivit pro Božstva (autorizované inkarnace Pána, který přichází v této podobě, aby přijal naši službu). Dole se *sāṅkhya*-jogín zapojuje do analytického studia hmoty a duše. Po nějaké době realizuje Pána (podoby Rādhy a Kṛṣṇy zahrnují všechny další podoby Pána) uvnitř svého srdce a pak se zapojí do oddané služby. Konec je stejný - oddaná služba.

Ilustrace 20 **5.18** Mudrc vidí Nadduši doprovázející individuální duši, která je jako jiskra, v každém těle.

Kapitola 6

Ilustrace 21 **6.11-14** Za cíl jógy je považován Viṣṇu v srdci jogína.

Ilustrace 22 **6.24** Zde je zobrazen malý vrabčák snažící se vypít oceán, aby získal znovu svá vajíčka. Důsledkem jeho odhodlání Pán Viṣṇu poslal Garuḍu, který stojí za ním, aby pohrozil oceánu, aby se vajíček vzdal.

Ilustrace 23 **6.34** Vůz těla. Pět koňů zpodobňuje pět smyslů (jazyk, oči, uši, nos a pokožku). Otěže, nástroj řízení, symbolizují mysl, řidič je inteligence a pasažér je spirituální duše.

Ilustrace 24 **6.47** Śyāmasundara, předmět ideální meditace jogína.

Kapitola 7

Ilustrace 25 **7.4-5** Spirituální duše udržuje vesmír složený ze země, vody, ohně atd. (zpodobněný tělem). Jemné tělo - mysl, inteligence a falešné ego - je zastoupeno červenou tečkou na čele. Duše je usazena v srdci hrubého těla.

Ilustrace 26 **7.15-16** Nahoře jsou Lakṣmī-Nārāyaṇa zobrazeni v Pánově transcendentálním svrchovaném sídle. Dole jsou čtyři druhy ničemů, kteří se neodevzdávají Bohu, a čtyři druhy zbožných lidí, kteří se k Němu obrací v oddané službě.

Kapitola 8

Ilustrace 27 **8.21** Kṛṣṇa na konci dne přivádí Své tisíce krav *surabhi* zpátky domů z polí.

Kapitola 9

Ilustrace 28 **9.11** Blázen zesměšňuje podobu Pána Kṛṣṇy podobající se lidské bytosti, ale oddaný skládá své poklony. Za Kṛṣṇou je Māhā-Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu a celý vesmírný projev - vše pracuje pod řízením Kṛṣṇy.

Kapitola 10

Ilustrace 29 **10.12-14** Arjuna skládá Kṛṣṇovi modlitby.
Ilustrace 30 **10.41** Vzorky Kṛṣṇových nekonečných projevů, ve spirituálním i materiálním světě. Vnější kruh, po směru hodinových ručiček (od levého horního rohu): Indra nesoucí blesk, Himálaj, Pán Śiva s Řekou Gangou ve vlasech, měsíc, kůň Uccaiḥśravā, transcendentální *om*, Kapila, Rāma, květiny-nesoucí jaro, Kāmadhuk, Arjuna, Vyāsadeva, Prahlāda, žralok, Vāsuki, Skanda, Varuṇa, Yamarāja, lev, Kuvera, Agni a Airāvata. Vnitřní kruh: Brahmā (sedící na lotosovém květu), Nārada, Garuḍa, slunce, oceán, Pán Viṣṇu, Ananta a pění svatých jmen - Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Kapitola 11

Ilustrace 31 **11.13** Kṛṣṇova vesmírná podoba ukázaná Arjunovi. I tak Pán neztrácí Svou původní věčnou identitu. Zůstává usazen na voze s Arjunou.
Ilustrace 32 **11.50** Poté, co Arjunovi ukázal Svou vesmírnou podobu, mu Kṛṣṇa ukazuje čtyřrukou Nārāyaṇa podobu, ve které předsedá všem spirituálním planetám. Pak změní na Svou dvourukou podobu, aby všem ukázal, že je zdrojem vesmíru a zdrojem Nārāyaṇy.

Kapitola 12

Ilustrace 33 **12.6-7** Kṛṣṇa přilétá ke svému oddanému na Garuḍovi, Svém opeřeném nosiči, aby ho vyzvedl z oceánu narození a smrti.

Kapitola 14

Ilustrace 34 **14.14,15,18** Jsou zobrazeny život ve vyšším planetárním systému, život ve společnosti lidských bytostí a život ve zvířecím království.

Kapitola 15

Ilustrace 35 **15.1-3** Kṛṣṇa a Jeho věčná družka Rādhārāṇī jsou zobrazeni ve Svém věčném svrchovaném sídle, Goloka Vṛndāvana. Strom pod nimi, který je vzhůru nohama, je strom banyan, zpodobňující materiální svět, který je zvráceným odrazem spirituálního světa. Polobohové jsou na horních větvích, lidské bytosti jsou na větvích uprostřed a zvířata jsou na nižších větvích. Vpravo se člověk ze stromu vyplétá jeho přesekáním zbraní odpoutanosti.

Ilustrace 36 **15.6** Původní spirituální planeta, Goloka Vṛndāvana, svrchované sídlo Rādhy a Kṛṣṇy, je obrovský lotus. Spirituální záře okolo této planety je *brahmajyoti*, které je konečným cílem impersonalistů. V rámci neomezeného *brahmajyoti* je nespočet spirituálních planet, které jsou dominovány úplnými rozšířeními Pána Kṛṣṇy a osídleny věčně osvobozenými živými bytostmi. Někdy spirituální mrak zakryje kout spirituální oblohy a tato zakrytá část je nazvána *mahat-tattva*, či materiální obloha. Pán, jako Mahā-Viṣṇu, leží ve vodě v rámci *mahat*-tattvy, což je nazváno Příčinný Oceán. Zatímco Pán Viṣṇu spí, z jeho dýchání vychází nespočet vesmírů a vznášejí se po celém Příčinném Oceánu. Mahā-Viṣṇu vstoupí do každého vesmíru jako Garbhodakaśāyī Viṣṇu a leží v Garbha Oceánu na hadovité inkarnaci Śeṣa. Z jeho pupíku vyrůstá lotosový stonek a na tomto lotosu je narozen Brahmā, pán vesmíru. Brahmā v rámci vesmíru vytváří všechny živé bytosti v různých tvarech podle jejich tužeb. Také vytváří slunce, měsíc a další polobohy.

Ilustrace 37 **15.8** Horní sekce: Vlevo, chlapec tančí před Božstvy Rādhā-Kṛṣṇa. Výsledek takového oddanostního vědomí je ukázán vpravo, kde tančí s Kṛṣṇou jako kamarád v Pánově svrchovaném sídle. Druhá sekce: muž vlevo nabízí charitu brāhmaṇovi; vpravo na sebe vzal tělo poloboha a užívá si nebeských potěšení. Třetí sekce: Muž jí maso a další ohavná jídla; v dalším životě je viděn v těle prasete, které jí úplně vše. Dolní sekce: Muž přistupuje k ženě s chtíčem. Toto zvířecí vědomí ho nese do těla psa.

Kapitola 16

Ilustrace 38 **16.5,21** Dvěma mužům (stojícím, kde se schody kroutí) je nabízeno osvobození i spoutání. Jeden muž se dívá nahoru, následujíce spirituálního mistra, který ukazuje směrem na Śrī Rādhu-Kṛṣṇu. Druhý muž přijímá démonické kvality přijetím girlandy nabídnuté Māyou, iluzorní energií Kṛṣṇy. Tažený provazy, které jsou drženy zosobněními chtíče, chamtivosti a vzteku jí následuje po schodech dolů. Dole se natahuje po Māye a klouže směrem do pekla.

Ilustrace 39 **16.10-18** Zde je ilustrován vzorek démonických kvalit.

Kapitola 17

Ilustrace 40 **17.4** Nahoře, tři polobohové Vivasvān, Brahmā a Pán Śiva jsou uctíváni svými příslušnými oddanými. Přímo pod tím muž uctívá slavnou všední osobnost. Dole ženy uctívají strom, který je obýván duchem a muž uctívá hrobku mrtvého muže.

Kapitola 18

Ilustrace 41 **18.14** Úsilí znamená zaměstnaná energie. Pro cokoliv, co jedinec dělá, musí existovat nějaká aktivita; to je úsilí. Místo musí být příznivé, aktivity musí být autorizovány, konatel (člověk, který koná) musí být expert, nástroje musí sedět a pomoc od Nadduše musí být adekvátní. Toto je pět příčin úspěchu a opak je pět příčin pro selhání.
Muž zde podniká. Pokud půjde na trh, bude to velmi pěkné, protože je tam hodně zákazníků. Podobně, ten, kdo hledá spirituální život, jde tam, kde jsou oddaní a sdružuje se s nimi. Pro určitý typ aktivity musí jedinec jít na určitý typ místa a osoba, která koná, musí být zběhlá, či expert, tak jako zběhlý prodejce, jehož metoda podnikání je seriózní. Smysly musí být v pořádku, aby chránily před podváděním, aby slyšely nabídky atd. Nade vším tímto je pomoc od Nadduše, která takto diktuje, že vše je úspěšné, spirituálně či materiálně. Mezi pěti zde zobrazenými faktory zde zobrazené podnikání představuje úsilí.

Ilustrace 42 **18.41-46** Zatímco se zapojují do svých předepsaných povinností, tito čtyři zástupci čtyř sociálních řádů (vareṇ) myslí na Pána Kṛṣṇu a nabízejí Mu výsledky své práce.

Ilustrace 43 **18.65** Gopāla Kṛṣṇa, nádherná původní podoba Pána.

Ilustrace 44 **18.78** Arjunova iluze nyní pominula a ten koná podle Kṛṣṇových instrukcí. Kṛṣṇa, řidič nespočtu vesmírů, řídí Arjunův vůz.

Výslovnost sanskritu

Sanskritský jazyk byl napříč staletími psán v různých abecedách. Nejpoužívanější režim psaní napříč Indií je nicméně *devanāgārī*, což doslovně znamená „městské písmo *dev* či bohů." Abeceda *devanāgārī* se skládá ze čtyřiceti osmi symbolů reprezentovanými třinácti samohláskami a třiceti pěti souhláskami. Starověcí gramatikové sanskritu uspořádali abecedu podle výstižných lingvistických principů a toto uspořádání bylo přijato všemi Západními učenci. Systém transliterace používaný v této knize odpovídá systému, který učenci v posledních padesáti letech téměř bez výjimky přijímali a který indikuje výslovnost každého zvuku sanskritu.

Samohlásky **ā, ī, ū** se vyslovují jako *á, í, ú*. Samohláska **ṛ** je vyslovována jako *ri*. Samohláska **ai** je vyslovována jako *aj*. *Anusvara* (**ṁ**), což je čistá nosovka, je vyslovována jako *n* ve francouzském slově *bon* a *visarga* (**ḥ**), což je silný aspirát, je vyslovována jako konečný zvuk *h*. Tedy, **aḥ** je vyslovováno jako *aha* a **iḥ** jako *ihi*.

Hrdelní souhlásky - **k, kh, g, gh** a **ṅ** - jsou vyslovovány hrdlem tak jako v češtině. Patrové souhlásky - **c, ch, j, jh** a **ñ** - jsou vyslovovány z patra středem jazyka. **C** je vyslovováno jako *č*, **ch** jako *čh*, **j** jako *dž*, **jh** jako *džh* a **ñ** jako v anglickém ca*ny*on. Mozkové souhlásky - **ṭ, ṭh, ḍ, ḍh** a **ṇ** - jsou vyslovovány špičkou jazyka otočeným nahoru a zataženým proti kupoli patra. Zubní souhlásky - **t, th, d, dh** a **n** - jsou vyslovovány stejně jako ty mozkové, ale s přední částí jazyka proti zubům. Retní souhlásky - **p, ph, b, bh** a **m** - jsou vyslovovány rty. Polosamohlásky - **y, r, l** a **v** - jsou vyslovovány jako *j, r, l* a *v*. Sykavky - **ś, ṣ** a **s** - jsou vyslovovány jako *š, š* a *s*. **H** je vyslovováno jako v češtině.

Glosář

Ācarya—Ten, kdo učí příkladem. Pravý spirituální mistr.

Acintya—Nepředstavitelný.

Acintya-bhedābheda-tattva—Učení Pána Caitanyi „souběžně jeden a odlišný,“ které ustavuje nepředstavitelnou souběžnou existenci Absolutní Pravdy jako osobní i neosobní.

Acyuta—(ten, kdo nikdy neupadne) neomylný, vlastnost Kṛṣṇy.

Adhibhūtam—fyzická příroda, fyzická podstata.

Adhidaivatam—vesmírná podoba Nejvyššího Pána.

Adhiyajña—Nadduše, úplné rozšíření Pána v srdci každé živé bytosti.

Adhyātma-cetasā—ten, kdo závisí výhradně na Kṛṣṇovi.

Aditi—matka polobohů.

Ādityas—polobožští synové Aditi.

Advaita—nedvojí (poukazující na to, když je použito v souvislosti s Pánem, že neexistuje rozdíl mezi Jeho tělem a Ním Samotným).

Advaitācārya—jeden ze čtyř hlavních společníků Pána Caitanyi Mahāprabhua.

Agni—polobůh, který kontroluje oheň.

Agnihotra-yajña—ohňová oběť.

Ahiṁsā—nenásilí.

Ajam—nenarozený.

Akarma či *Naiṣkarma*—Akce, za kterou jedinec netrpí žádnou reakci, protože je prováděna v Kṛṣṇa vědomí.

Ānanda—transcendentální blaženost.

Ananta—jméno hada s nespočtem hlav, na kterém spočívá Viṣṇu.

Anantavijaya—jméno lastury Krále Yudhiṣṭhiry.

Aṇu-ātmā—drobná spirituální duše, která je nedílnou součástí Kṛṣṇy.

Apāna-vāyu—jeden z vnitřních tělesných vzduchů, který je kontrolován systémem *aṣṭāṅga*-jógy.

Aparā prakṛti—podřadná, materiální energie Pána.

Apauruṣeya—nevytvořené člověkem (tj. vyjevené Bohem).

Arcanā—proces uctívání Božstva, či zapojování všech smyslů ve službě Pánovi.

Arca-vigraha—inkarnace Nejvyššího Pána v podobě zjevně vytvořené z hmoty k usnadnění uctívání oddanými-začátečníky.

Āryan—ten, kdo zná hodnotu života a má civilizaci založenou na spirituální realizaci.

Asaṅga—odpoutanost od materiálního vědomí.

Asat—dočasný.

Āśrama—jeden ze čtyř spirituálních řádů života - *brahmacārī-āśrama* (studentský život), *gṛhasta-āśrama* (manželský život), *vānaprashta-āśrama* (důchod) a *sannyāsa-āśrama* (zřeknuvší se řád života).

Aṣṭāṅga-jóga—(*aṣṭa*—osm + *aṅga*—část) mystický systém jógy navržený Patañjalim ve svých Yoga-sūtrách a skládající se z osmi částí - *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇayāma*, *pratyāhāra*, *dhāraṇā*, *dhyāṇa* a *samādhi*.

Asura—(*a*—ne + *sura*—božský) démon, ten, kdo nenásleduje principy písem.

Āsuraṁ bhāvam āśrita—lidé, kteří jsou otevřeně ateističtí.

Ātmā—já (někdy odkazuje na tělo, někdy na duši a někdy na smysly).

Avatāra—(ten, který sestupuje) inkarnace Pána, který sestupuje ze spirituální oblohy do materiálního vesmíru s určitou misí popsanou v písmech.

Avidyā—(*a*—ne + *vidyā*—poznání) neznalost, nevědomost.

Avyakta—neprojevené.

Bhagavān—(*bhaga*-honosnost + *van*-vlastnící) vlastník všech honosností, kterých je obecně šest - bohatství, síla, věhlas, krása, poznání a zřeknutí se; přídomek Nejvyšší Osoby.

Bhakta—oddaný, či ten, kdo praktikuje oddanost (*bhakti*).

Bhakti—láska Boha; očištěná služba smyslům Pána svými vlastními smysly.

Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārāj Prabhupāda—spitituální mistr Jeho Božské Milosti A. C. Bhaktivedanty Swamiho Prabhupādy.

Bhaktivinode Ṭhākur—pra-spirituální mistr Jeho Božské Milosti A. C. Bhaktivedanty Swamiho Prabhupādy.

Bhakti-jóga—systém kultivace *bhakti*, či čisté oddané služby, která není poskvrněna ukájením smyslů či filozofickou spekulací.

Bhāva—předběžné stádium transcendentální lásky k Božství.

Bhīma—jeden z pěti bratrů Pānduovců.

Bhīṣma—velký oddaný a postarší člen rodiny Kuruovské dynastie.

Brahmā—první stvořená živá bytost.

Brahma-bhūta—stav osvobození od materiálního znečištění. Jedinec v tomto stavu je charakterizován transcendentálním štěstím a zapojuje se do služby Nejvyššího Pána.

Brahmacārī—student v celibátu pod dohledem pravého spirituálního mistra.

Brahmacarya—přísaha striktní abstinence od ukájení se sexem.

Brahma-jijñāsā—spirituální zjišťování ohledně vlastní totožnosti.

Brahmajyoti—(*brahma*—spirituální + *jyoti*—světlo) neosobní zář vyzařující z těla Kṛṣṇy.

Brahmaloka—svrchované sídlo Pána Brahmy.

Brahman—(1) extrémně malá spirituální duše; (2) všeprostupující neosobní aspekt Kṛṣṇy; (3) Nejvyšší Osobnost Božství; (4) celková materiální látka.

Brāhmana—inteligentní třída lidí podle systému sociálních a spirituálních řádů.

Brahma-saṁhitā—starodávné sanskritské písmo modliteb Brahmy Govindovi, znovuzískané z chrámu v Jižní Indii Pánem Caitanyou.

Brahma-sūtra—viz *Vedānta-sūtra.*

Buddhi-jóga—(*buddhi*—inteligence + *jóga*—mystické povýšení) praktikování oddané služby. Akce ve vědomí Kṛṣṇy je *buddhi*-jóga, neboť toto je ta nejvyšší inteligence.

Caitanya-caritāmṛta—autoritativní spis od Kṛṣṇadāse Kavirāje, který popisuje učení a radovánky Pána Caitanyi.

Caitanya-Mahāprabhu—inkarnace Kṛṣṇy Samotného, který se objevil v 15. století v Navadvīpu, Bengálsku. Uvedl kongregační pění mahā-mantry, Hare Kṛṣṇa, a Jeho život byl nejdokonalejším příkladem praktikování učení Bhagavad-gīty.

Caṇḍālové—pojídači psů, nejnižší třída lidských bytostí.

Candra—polobůh, který vládne měsíci.

Candraloka—měsíc.

Caturmasya—přísaha odříkání přijatá po čtyři měsíce v roce.

Citi-śakti—(*citi*—poznání + *śakti*—potence) interní či osvěcující síla Pána.

Daśendriya—deset smyslových orgánů; ucho, oko, jazyk, nos, pokožka, ruce, nohy, řeč, řiť, genitálie.

Deva—polobůh či božská osoba.

Devakī—matka Pána Kṛṣṇy. Když se Kṛṣṇa objeví v materiálním světě, nejprve posílá nějaké Své oddané, aby konali jako Jeho otec, matka atd.

Devakī-nandana—(*Devakī*—Kṛṣṇova matka + *nandana*—radost) Kṛṣṇa, radost *Devakī.*

Dharma—schopnost vykonávat službu, což je základní kvalitou živé bytosti.

Dharmakṣetra—svaté poutní místo.

Dhīra—ten, kdo není rozrušen materiální energií.

Dhṛṣṭadyumna—syn Drupady, který uspořádal vojenský šik Pānduovců na Bojišti Kurukṣetra.

Dhṛtarāṣṭra—otec Kuruovců. Bhagavad-gītā byla vyprávěna Dhṛtarāṣṭrovi jeho asistentem tak, jak byla promlouvána na Bojišti Kurukṣetra.

Draupadī—dcera Krále Drupady a manželka Pānduovců.

Droṇācārya—vojenský učitel Arjuny a dalších Pānduovců a vojenský velitel Kuruovců na Bojišti Kurukṣetra.

Drupada—válečník Pānduovců na Bojišti Kurukṣetra. Jeho dcera Draupadī byla manželkou Pānduovců a jeho syn Dhṛṣṭadyumna uspořádal jejich válečný šik.

Duryodhana—vůdce zle smýšlejících synů Dhṛtarāṣṭry. Kuruové bojovali Bitvu na Kurukṣetře proto, aby ustavili Duryodhanu jako krále světa.

Duṣkṛtam—ničemové, kteří se neodevzdají Kṛṣṇovi.

Dvāpara-yuga—třetí věk cyklu *mahā*-yugy. Cyklus trvá více než 4.320.000 let.

Ekādaśī—speciální den pro zvýšené vzpomínání na Kṛṣṇu, který oddaní drží dvakrát měsíčně postěním se a slyšením a pěním Pánovy slávy.

Gandharvové—nebeští pěvci nebeských planet.

Gāṇḍiva—jméno Arjunova luku.

Ganga—posvátná řeka, která protéká celým vesmírem, počínaje od lotosových nohou Viṣṇua. Je doporučeno se koupat v Ganze pro očištění se.

Garbhodakaśāyī Viṣṇu—Viṣṇu rozšíření Nejvyššího Pána, který vstupuje do každého vesmíru, aby vytvořil rozmanitost.

Garuḍa—obrovský orel, který nosí Pána Viṣṇua.

Gāyatrī—transcendentální vibrace pěná řádně kvalifikovanými dvakrát narozenými třídami za účelem spirituální realizace.

Godāsa—služebník smyslů.

Goloka—jméno planety Kṛṣṇy.

Gosvāmī—(*go*—smysly + *svāmī*—pán) pán smyslů.

Govinda—Jméno Kṛṣṇy. „Ten, kdo dává potěšení zemi, kravám a smyslům."

Gṛhasta—stádium života v roli hospodáře či jedince v rodinném životě. Ten, kdo žije v manželském životě s Božím vědomím a vychovává rodinu v Kṛṣṇa vědomí.

Guṇa—materiální kvalita, jsou dohromady tři - nevědomost, vášeň a dobro.

Guṇāvatārové—tři inkarnace, které kontrolují tři režimy materiální přírody. Brahmā kontroluje vášeň, Viṣṇu dobro a Śiva nevědomost.

Guru—spirituální mistr.

Hanumān—proslulý opičí oddaný, který Nejvyššímu Pánovi sloužil v Jeho inkarnaci jako Pán Rāmacandra a asistoval Mu v poražení démona Rāvany.

Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare—*mahā mantra*, či velké pění pro vysvobození. Kṛṣṇa a Rāma jsou jména Pána a Hare oslovuje energii Pána. Tato jména jsou obzvláště doporučená pro pění v tomto věku.

Haridāsa Ṭhākura—velký oddaný doporučený Pánem Caitanyou jako *nāmācārya* (učitel pění svatého jména).

Haṭha-jóga—systém tělesných cvičení k lepší kontrole smyslů.

Hiraṇmaya Pātra—oslnivý plášť zabraňující impersonalistům vidět Osobnost Božství.

Hiraṇyakaśipu—velký ateista zabitý Kṛṣṇou v Jeho inkarnaci jako Nṛsiṁhadeva. Hiraṇyakaśipův syn byl velký oddaný Prahlāda Mahārāja.

Hṛṣīkeśa—jméno Kṛṣṇy, pána všech smyslů.

Ikṣvāku—syn Manua, který v minulosti obdržel poznání Bhagavad-gīty.

Indra—král nebeských planet.

Indraloka—planeta, kde sídlí Pán Indra.

Īśāvāsya—(*īśā*—Pán + *vāsya*—kontrola) pojetí, že vše je vlastněno a kontrolováno Pánem a mělo by být používáno v Jeho službě.

Īśvara—vládce/kontrolor. Kṛṣṇa je *parameśvara*, nejvyšší vládce/kontrolor.

Janaka—velký seberealizovaný král a tchán Pána Rāmacandry.

Japa—tlumené pění svatých jmen Boha prováděné za pomoci 108 modlitebních korálků.

Jīva (jīvātmā)—duše či atomická živá bytost.

Jñāna—poznání. Materiální *jñāna* nejde za hranici materiálního těla. Transcendentální *jñāna* rozlišuje mezi hmotou a duší. Dokonalá *jñāna* je poznání těla, duše a Nejvyššího Pána.

Jñāna-kāṇḍa—sekce Véd, která se zabývá empirickou spekulací za účelem dosažení pravdy.

Jñāna-jóga—převážně empirický proces spojování se s Nejvyšším, který je prováděn, když jedinec stále lpí na mentální spekulaci.

Jñānī—ten, kdo je zapojený do kultivace poznání (obzvláště filozofické spekulace). Po dosažení dokonalosti se *jñānī* odevzdá Kṛṣṇovi.

Kaivalyam—stav realizace vlastní podstaty jako nedílná součást Nejvyššího Pána, což předchází projevení aktivit na úrovni oddané služby.

Kāla—věčný čas.

Kali-yuga—věk hádek, čtvrtý a poslední věk v cyklu *mahā*-yugy. Věk, ve kterém aktuálně žijeme. Trvá 432.000 let, ze kterých již uběhlo 5.000 let.

Kalpa—den v kalkulaci času Pána Brahmy.

Kaṁsa—Kṛṣṇův strýc, který se Ho neustále snažil zabít.

Kapila—inkarnace Kṛṣṇy, která se objevila v Satya-yuze jako syn Devahūti a Kardama Muniho a vykládala oddanostní *Sāṅkhya* filozofii. (Také existuje ateista jménem Kapila, ale ten není inkarnací Pána.)

Kāranodakaśāyī Viṣṇu či *Mahā Viṣṇu*—Viṣṇu rozšíření Pána Kṛṣṇy, ze kterého vyvěrají všechny materiální vesmíry.

Karma—(1) materiální akce prováděná podle předpisů písem; (2) akce týkající se rozvoje materiálního těla; (3) jakákoliv akce, která způsobí následující reakci; (4) materiální reakce, kterou si jedinec přivodí důsledkem ziskuchtivých aktivit.

Karma-kānda—sekce Véd, která se zabývá ziskuchtivými aktivitami prováděnými za účelem postupného očišťování hrubě zapleteného materialisty.

Karma-jóga—(1) akce v oddané službě; (2) akce prováděná tím, kdo ví, že cíl života je Kṛṣṇa, ale kdo je závislý na ovoci svých aktivit.

Karṇa—syn Kuntī a nevlastní bratr Arjuny. Na Bojišti Kurukṣetra bojoval proti Pānduovcům.

Kaunteya—syn Kuntī (Arjuna).

Kīrtana—oslavování Nejvyššího Pána.

Kṛpaṇa—ten, kdo je lakomcem a nevyužívá cenného jmění; konkrétně ten, kdo mrhá životem tím, že neusiluje o spirituální realizaci.

Kṛṣṇa—původní jméno Nejvyššího Pána v Jeho původní transcendentální podobě; Nejvyšší Osobnost Božství, mluvčí Bhagavad-gīty.

Kṛṣṇadās Kavirāja Gosvāmī—autor Caitanyi-caritāmṛty.

Kṛṣṇa-karma—dělání veškeré práce pro Kṛṣṇu.

Kṛṣṇaloka—planeta ve spirituálním světě, kde sídlí Pán Kṛṣṇa.

Kṣara—podléhající zkáze.

Kṣatriya—Úřednické či ochranné povolání podle systému čtyř sociálních a spirituálních řádů.

Kṣetra—pole činností, či pole působnosti, tělo podmíněné duše.

Kṣetrajña—(*kṣetra*—pole či tělo + *jña*—ten, kdo ví)—ten, kdo si je vědomý těla. Duše i Nadduše jsou *kṣetrajña*, jelikož individuální duše je vědomá svého určitého těla a Nadduše je vědomá těl všech živých bytostí.

Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu—Viṣṇu rozšíření Nejvyššího Pána, které vstupuje dovnitř každého atomu a mezi každý atom vesmíru a vstupuje do srdce každé živé bytosti. Je také nazvané Nadduše.

Kumārové—čtyři velcí impersonalističtí mudrcové, synové Pána Brahmy, kteří se stali velkými oddanými Pána a velkými autoritami na oddanou službu.

Kumbhaka-jóga—úplné zastavení vzdušných proudů v těle jako součást osmerého mystického procesu.

Kuntī—Pṛthā. Matka Arjuny a teta Pána Kṛṣṇy.

Kurukṣetra—jméno poutního místa, které je již od dávných časů považováno za posvátné. Je umístěno blízko moderního Nového Dillí, v Indii.

Kuruovci—všichni potomci Krále Kurua, ale také konkrétně 100 synů Dhṛtarāṣṭry. Pānduovci byli také potomky Krále Kurua, ale Dhṛtarāṣṭra si přál vyjmout je z rodinné tradice.

Kuvera—pokladník polobohů.

Lakṣmī—bohyně štěstěny, choť Nejvyššího Pána.

Līlā—zábava/radovánka.

Līlāvatārové—nespočetné inkarnace, jako Matsya, Kūrma, Rāma a Nṛsiṁha. Tito sestupují, aby ukázali spirituální radovánky Osobnosti Božství v materiálním světě.

Loka—planeta.

Lokāyatikové—třída filozofů, blízcí buddhistům, kteří existovali, když Pán

Kṛṣṇa promlouval Bhagavad-gītu, a kteří přijímají, že život je výsledkem zralé kombinace materiálních prvků.

Madhusūdana—jméno Kṛṣṇy, „zabiják démona Madhu."

Mahābhārata—velká epická báseň napsána Vyāsadevou a popisující dobrodružství Pānduovců. Bhagavad-gītā je součástí Mahābhāraty.

Mahābhūta—(*mahā*—velký + *bhūta*—prvek) pět velkých materiálních prvků: země, voda, oheň, vzduch a éter.

Mahā-mantra—velké pění pro vysvobození: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Mahātmā—velká duše, ten, kdo skutečně chápe, že Kṛṣṇa je všechno, a proto se Mu odevzdá.

Mahat-tattva—celková materiální energie.

Mahā-Viṣṇu—viz *Kāranodakaśāyī Viṣṇu.*

Mantra—(*man*—mysl + *tra*—vysvobození) čistá vibrace k vysvobození mysli od jejích materiálních sklonů.

Manu—administrativní polobůh, který je otcem lidstva.

Manu-saṁhitā—zákoník pro lidstvo, který byl napsán Manuem.

Manvantara-avatārové—inkarnace Manua, čtrnáct z nich se objevuje během jednoho dne Brahmy.

Māyā—(*mā*—ne + *yā*—toto) iluze; energie Kṛṣṇy, která svádí živou bytost do zapomnětlivosti Nejvyššího Pána.

Māyāvādī—impersonalista nebo voidista podporující filozofii, že ve svém důsledku je Bůh beztvarý a bez osobnosti.

Mukti—osvobození, svoboda od materiálního vědomí.

Mukunda—jméno Kṛṣṇy, „poskytovatel osvobození."

Muni—mudrc či seberealizovaná duše.

Naiṣkarma—viz *Akarma.*

Nakula—jeden z mladších bratrů Arjuny.

Nanda Mahārāja—pěstounský otec Pána Kṛṣṇy.

Nārada Muni—velký oddaný Nejvyššího Pána, který může cestovat kamkoliv ve spirituálních světech, aby hlásal slávu Pána.

Narādhama—(„nejnižší z lidstva") ti, kteří jsou sociálně a politicky rozvinutí, ale nemají žádné náboženské principy.

Nārāyaṇa—čtyřruké rozšíření Nejvyššího Pána Kṛṣṇy.

Nirguṇa—(nir—bez + guṇa—kvalita) nevlastnící rysy či vlastnosti (když použito na Boha, odkazuje na výskyt materiálních vlastností).

Nirmama—vědomí, že jedinci nic nepatří.

Nirvāna—konec procesu materiálního života.

Nitya-baddha—věčně podmíněná.

Nṛsiṁha—inkarnace Pána Kṛṣṇy v podobě napůl lva, napůl člověka.

omkāra—om, tři transcendentální slabiky, které představují Kṛṣṇu a které

jsou vibrovány transcendentalisty za účelem dosažení Nejvyššího, když podstupují oběti, charity a pokání.

om tat sat—tři transcendentální slabiky používané brāhmany pro uspokojení Nejvyššího při pění védských chvalozpěvů či nabízení oběti. Poukazují na Nejvyšší Absolutní Pravdu, Osobnost Božství.

Pāñcajanya—lastura Pána Kṛṣṇy.

Pañca-mahābhūta—pět hrubých prvků: země, voda, oheň, vzduch a éter.

Pānduovci—pět synů Krále Pāndua: Yudhiṣṭhira, Arjuna, Bhīma, Nakula a Sahadeva.

Pāndu—mladší bratr Dhṛtarāṣṭry, který umřel brzo a zanechal svých pět synů, Pānduovce, v péči Dhṛtarāṣṭry.

Parag-ātmā—duše, když je připoutána ke smyslovému požitku.

Paramahaṁsa—nejhořejší třída oddaných, co realizovali Boha.

Paramātma—(Nadduše) lokalizovaný (tj. v určitém místě) aspekt Nejvyššího Pána v srdci všech živých bytostí.

Param Brahman—Nejvyšší Brahman, Osobnost Božství, Śrī Kṛṣṇa.

Param dhāma—věčné planety spirituální říše.

Paramparā—učednická posloupnost, skrze kterou je přenášeno spirituální poznání.

Parantapaḥ—jméno Arjuny, „trestatel nepřátel.“

Parā-prakṛti—nadřazená, spirituální energie či podstata Pána.

Parāśara Muni—velký mudrc, otec Vyāsadevy.

Parasurāma—inkarnace Pána Kṛṣṇy, které se objevilo v dávných časech, aby svrhlo třídu válečníků, když se stali degradovanými.

Pārtha-sārathi—Kṛṣṇa, řidič povozu Arjuny (Pārthy).

Pāṣaṇḍī—ateista, který považuje Boha a polobohy na stejné úrovni.

Patañjali—velká autorita na *Aṣṭāṅga*-jógu systém a autor Yoga-sūtry.

Pavitram—čistý.

Pitṛloka—planeta zesnulých předků.

Prajāpati—(1) původce (prapředek) živých bytostí; (2) Pán Brahmā.

Prahlāda Mahārāja—velký oddaný Pána Kṛṣṇy, který byl sužován svým ateistickým otcem, ale vždy chráněn Pánem.

Prakṛti—příroda/povaha (to, čemu je dominováno). Existují dvě prakṛti - *aparā-prakṛti*, materiální příroda, a *parā-prakṛti*, spirituální příroda (živé bytosti) - kterým je oběma dominováno Nejvyšší Osobností Božství.

Prāṇa—životní vzduch.

Pranāva omkāra—viz *Omkāra*.

Prāṇāyāma—kontrola procesu dýchání (jedna z osmi části systému *aṣṭāṅga*-jógy).

Prasādam—jídlo nabídnuté Kṛṣṇovi, které se stane spirituálním, když je nabídnuto, a které může živou bytost očistit.

Pratyag-ātmā—duše, když je očištěná od materiálního lpění.

Pratyāhāra—ukončení smyslových aktivit (jedna z osmi částí systému *aṣṭāṅga*-jógy).

Premā—skutečná láska k Bohu, nejvyšší úroveň dokonalosti života.

Pṛtha—žena krále Pāndua, matka Pānduovců a teta Pána Kṛṣṇy.

Pūraka—stádium rovnováhy dosažené dáváním vdechnutého dechu do vydechnutého dechu.

Purāny—osmnáct velmi starých knih, které jsou historiemi této a dalších planet.

Pūrṇam—úplný.

Puruṣam—nejvyšší požitkář.

Puruṣāvatārové—primární rozšíření Kṛṣṇy, která jsou zapojená ve stvoření, udržování a zničení materiálního vesmíru.

Rajo-guṇa—režim vášně v rámci materiální přírody.

Rāma—(1) jméno Nejvyšší Pravdy jako zdroje nekonečného potěšení pro transcendentalisty; (2) inkarnace Nejvyššího Pána jako dokonalého krále (Pána Rāmacandry).

Rasa—vztah mezi Pánem a živými bytostmi. Tento vztah má pět základních rozmanitostí - neutrální vztah (*śanta-rasa*), vztah jako služebník (*dāsya-rasa*), jako přítel (*sākhya-rasa*), rodič (*vātsalya-rasa*) a manželský milenec (*mādhurya-rasa*).

Rāvana—mocný démon, který chtěl postavit schodiště do nebe, ale byl zabit Kṛṣṇou ve Své inkarnaci jako Pán Rāmacandra.

Recaka—stav rovnováhy získaný dáváním vydechnutého dechu do vdechnutého dechu.

Rūpa Gosvāmī—šéf šesti velkých spirituálních mistrů Vṛndāvanu, kteří byli autorizovaní Pánem Caitanyou Mahāprabhuem, aby ustavili a rozšiřovali filozofii Kṛṣṇa vědomí.

Śabda-brahma—pokyny Véd a Upaniṣad.

Sac-cid-ānanda vigraha—(*sat*—věčná existence + *cit*—poznání + *ānanda*—blaženost; *vigraha*—podoba) věčná podoba Nejvyššího Pána, která je plná blaženosti a poznání; či věčná transcendentální podoba živé bytosti.

Sādhaka—ten, kdo je vhodným kandidátem pro osvobození.

Sādhu—svatý muž, oddaný.

Saguṇa—vlastnící vlastnosti/rysy (když použito na Boha, tak se odkazuje ke spirituálním kvalitám).

Sahadeva—jeden z mladších bratrů Arjuny.

Samādhi—trans, pohroužení se do vědomí Boha.

Samāna-vāyu—vnitřní tělesný vzduch, který upravuje rovnováhu. Je jedním z pěti tělesných vzduchů kontrolovaných dechovými cvičeními systému *aṣṭāṅga*-jógy.

Sanātana—věčný.

Sanātana-dharma—věčné svrchované sídlo, Vaikuṇṭha planety ve spirituální obloze.

Sanātana-Gosvāmī—jeden ze šesti velkých spirituálních mistrů Vṛndāvanu, kteří byli autorizovaní Pánem Caitanyou Mahāprabhuem, aby ustavili a šířili filozofii Kṛṣṇa vědomí.

Sanātana-jóga—věčné aktivity prováděné živou bytostí.

Sañjaya—tajemník Dhṛtarāṣṭry, který mu vyprávěl Bhagavad-gītu tak, jak byla promlouvána na Bitevním poli Kurukṣetra.

Śaṅkarācārya—inkarnace Pána Śivy, která se objevila v osmém století, aby rozšiřovala neosobní filozofii s cílem vymazat buddhismus z Indie a znovuobnovit autoritu Véd.

Sāṅkhya—(1) oddanostní proces jógy popsaný ve Śrīmad-Bhāgavatamu Pánem Kapilou; (2) analytické porozumění těla a duše.

Saṅkīrtana-yajña—oběť předepsaná pro věk Kali; tj. sborové pění jména, slávy a radovánek Nejvyšší Osobnosti Božství.

Sannyāsa—zřeknuvší se řád života, který je prostý rodinných vztahů a kde jsou všechny aktivity naprosto věnované Kṛṣṇovi.

Sarasvatī—polobohyně, která má na starosti učení se.

Śāstra—vyjevený spis.

Sattva—režim dobra v rámci materiální přírody.

Satya-yuga—první ze čtyř věků *mahā*-yugy. *Satya-yuga* je charakterizována ctností, moudrostí a náboženstvím a trvá 1.728.000 let.

Sītā—manželka Pána Rāmacandry, který je inkarnací Kṛṣṇy.

Śiva—osobnost, která má na starosti režim nevědomosti a zničení materiálního vesmíru.

Smaraṇam—neustálé myšlení na Kṛṣṇu (jedna z devíti metod oddané služby).

Smṛti—písma sepsaná živými bytostmi pod transcendentálním vedením.

Soma-rasa—nebeský nápoj dostupný na měsíci.

Śravaṇam—slyšení od autorizovaného zdroje. (Toto je hlavní z devíti metod oddané služby.)

Śrīmad-Bhāgavatam—spis sestavený Vyāsadevou, který popisuje a vysvětluje Kṛṣṇovy radovánky.

Śruti—spisy obdržené přímo od Boha.

Sthita-dhīra-muni—(*sthita*—stabilní + *dhīra*—nevyrušený + *muni*—mudrc) ten, kdo je neustále upevněný v Kṛṣṇa vědomí a jako výsledek není rozrušen materiální přírodou.

Śūdra—pracovní třída lidí podle systému čtyř společenských a čtyř spirituálních řádů.

Śukadeva Goswami—velký oddaný, který recitoval *Śrīmad-Bhāgavatam* Králi Parīkṣitovi během posledních sedmi dnů Králova života.

Sukham—štěstí či potěšení.

Sukṛtina—zbožní lidé, kteří dodržují pravidla písem a jsou oddáni Nejvyššímu Pánovi.

Surabhi—krávy na Kṛṣṇaloce. Mohou poskytnout neomezené množství mléka.

Sūryaloka—sluneční planeta.

Svadharma—konkrétní povinnost určitého těla prováděná v souladu s náboženskými principy za účelem dosažení osvobození.

Svāmī—ten, kdo umí kontrolovat svou mysl a smysly.

Svargaloka—nebeské planety či svrchovaná sídla polobohů.

Svarūpa—(*sva*—vlastní + *rūpa*—podoba) věčný vztah služby živé bytosti vzhledem k Pánovi, skutečná podoba duše.

Svarūpa-siddhi—dokonalost konstituční pozice (podstaty) jednotlivce.

Śyāmasundara—(*śyāma*—černý + *sundara*—velmi nádherný) jméno původní podoby Pána Kṛṣṇy.

Tamo-guṇa—režim nevědomosti v rámci materiální přírody.

Tapasya—dobrovolné přijetí určitých materiálních potíží pro pokrok ve spirituálním životě.

Tattvavit—ten, kdo zná Absolutní Pravdu v Jejích třech různých rysech.

Tretā-yuga—druhý věk v cyklu *mahā*-yugy. Trvá 864.000 let.

Tulasī—velká oddaná v podobě rostliny. Tato rostlina je Pánovi velmi milá a její lístky jsou vždy nabízeny Jeho lotosovým nohám.

Tyāga—zřeknutí se aktivit prováděných s materiálním vědomím.

Uccaiḥśravā—kůň narozený z nektaru a považovaný za zástupce Kṛṣṇy.

Udāna-vāyu—tělesný vzduch, který se pohybuje nahoru a který je kontrolován dechovými cvičeními systému *aṣṭāṅga*-jógy.

Upaniṣady—filozofické části Véd, jako Īśa Upaniṣad, Kena Upaniṣad atd. Je jich dohromady 108.

Vaibhāṣikové—třída filozofů, blízcí buddhistům, kteří existovali, když Kṛṣṇa promlouval Bhagavad-gītu, a kteří přijímají, že život je výsledkem zralé kombinace materiálních prvků.

Vaikuṇṭhy—(bez úzkosti) věčné planety spirituální oblohy.

Vairāgya—odpoutanost od hmoty a zapojení mysli v duši.

Vaiṣṇava—oddaný Nejvyššího Pána Viṣṇua, či Kṛṣṇy.

Vaiśya—třída lidí zapojených do podnikání a farmaření podle systému čtyř společenských řádů a čtyř spirituálních řádů.

Vānaprastha—život v důchodu, ve kterém jedinec opustí domov a cestuje od jednoho svatého místa k druhému v připravování se na zřeknuvší se řád života.

Varāha—inkarnace Pána Kṛṣṇy jako obrovský divočák.

Vāsudeva—(1) Pán Kṛṣṇa, „syn Vasudevy“; (2) stav čistého dobra, který přesahuje materiální režimy přírody a ve kterém jedinec může porozumět Nejvyššímu Pánovi.

Vedānta-sūtra (*Brahma-sūtra*)—filozofické pojednání napsané Vyāsadevou k poskytnutí závěru všech Véd.

Védy—čtyři védská písma (*Ṛg*, *Yajur*, *Sāma* a *Atharva*) a jejich doplňky, *Purāṇy*, *Mahābhārata*, *Vedānta-sūtra*.

Vibhu-ātmā—Nadduše.

Vibhūti—honosnost, kterou Kṛṣṇa kontroluje celý materiální projev.

Vidyā—poznání.

Vijñānam—konkrétní poznání spirituální duše, jejího konstitučního postavení a jejího vztahu s Nejvyšší Duší.

Vikarma—neautorizovaná či hříšná práce, prováděná proti příkazům vyjevených spisů.

Viśva-rūpa (*Virāṭa-rūpa*)—vesmírná podoba Pána Kṛṣṇy tak, jak je popsána v Jedenácté kapitole Bhagavad-gīty.

Vivasvān—jméno současného boha slunce, kterému byla před 120.400.000 lety instruována Bhagavad-gītā.

Vṛndāvana—místo transcendentálních vesnických radovánek Kṛṣṇy, které se odehrály, když byl před přibližně 5.000 lety přítomný na planetě.

Vyāna-vāyu—jeden z vnitřních tělesných vzduchů, který je kontrolován systémem *aṣṭāṅga*-jógy. *Vyāna-vāyu* činí smršťování se a rozšiřování se.

Vyāsadeva—největší filozof dávných časů. Byl inkarnací Viṣṇua zmocněnou pro písemné aktivity a sestavil Védy, Purāṇy, Mahābhāratu, Vedānta-sūtru atd.

Yajña—oběť.

Yajñeśvara—přízvisko Kṛṣṇy, „Pán obětí.“

Yamarāja—polobůh, který trestá hříšné živé bytosti po jejich smrti.

Yamunācārya—velký spirituální mistr ve Śrī-sampradāye, jedné z důležitých učednických linií.

Yaśodā—pěstounská matka Pána Kṛṣṇy.

Yaśodā-nandana—dítě Yaśody, Kṛṣṇa.

Jóga—spojování vědomí nesmírně malé živé bytosti s nejvyšší živou bytostí, Kṛṣṇou.

Yoga-māyā—vnitřní potence Pána, kterou skrývá před neoddanými.

Yogārūḍha—nejvyšší stádium jógy.

Yogārurukṣa—úvodní stádium jógy.

Yogeśvara—jméno Kṛṣṇy, „pán veškeré mystické síly."

Yudhiṣṭhira—nejstarší z pěti bratrů Pānduovců.

Yuga—jeden ze čtyř věků vesmíru, které se liší délkou a které rotují jako kalendářní měsíce. Viz také *Satya-yuga*, *Tretā-yuga*, *Dvāpara-yuga* a *Kali-yuga*.

Yugāvatārové—inkarnace Pána, která se objevují v každém ze čtyř různých milénií, aby předepsala vhodnou formu spirituální realizace pro daný věk.